

Régi
Magyar
Költők
Tára

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA
XVII. SZÁZAD

14.

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA

XVII. SZÁZAD

14.

SZERKESZTI:
STOLL BÉLA

1. A TIZENÖTÉVES HÁBORÚ, BOCSKAY ÉS BÁTHORI GÁBOR KORÁNAK KÖLTÉSZE
2. PÉCSELI KIRÁLY IMRE, MISKOLCZI CSULYAK ISTVÁN ÉS NYÉKI VÖRÖS MÁTYÁS VERSEI
3. SZERELMI ÉS LAKODALMI VERSEK
4. AZ UNITÁRIUSOK KÖLTÉSZE
5. SZOMBATOS ÉNEKEK
6. SZENCI MOLNÁR ALBERT KÖLTŐI MŰVEI
7. KATOLIKUS EGYHÁZI ÉNEKEK
8. BETHLEN GÁBOR KORÁNAK KÖLTÉSZE
9. A KÉT RÁKÓCZI GYÖRGY KORÁNAK KÖLTÉSZE
10. AZ 1660-AS ÉVEK KÖLTÉSZE
11. AZ ELSŐ KURUC MOZGALMAK KORÁNAK KÖLTÉSZE (1672–1686)
12. MADÁCH GÁSPÁR, EGY NÉVTELEN, BENICZKY PÉTER, GRÓF BALASSA BÁLINT, LISTIUS LÁSZLÓ, ESTERILÁZNY PÁL ÉS FRÁTER ISTVÁN VERSEI
13. SZENTPÁLI N. FERENC, FELVINCZI GYÖRGY, PÁPAI PÁRIZ FERENC ÉS TÓTFALUSI KIS MIKLÓS VERSEI

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA

XVII. SZÁZAD

14.

ÉNEKEK ÉS VERSEK
(1686—1700)

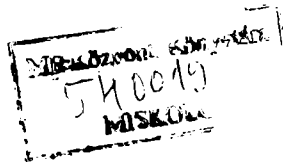
SAJTÓ ALÁ RENDEZTE:
JANKOVICS JÓZSEF

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST
1991

KÉSZÜLT A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
IRODALOMTUDOMÁNYI INTÉZETÉBEN

*Megjelent a „Kulturális történelmi emlékeink feltárása,
nyilvántartása és kiadása” program támogatásával*

ISBN 963 05 5874 2

Kiadja az Akadémiai Kiadó, Budapest

Első kiadás 1991

© Jankovics József, 1991

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat igazgatója

Felelős vezető: Zöld Ferenc

Budapest, 1991

A számítógépes szerkesztést a Scriptum Kft. végezte

Felelős vezető: Dr. Vas Zoltán

A nyomás az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Nyomdájában készült

Felelős vezető: Dr. Orbán György

Felelős szerkesztő: Nagy Tiborné

Műszaki szerkesztő: Nyárádi Tamásné

HU ISSN 0324—2323

Kiadványszám: 2859

Megjelent: 87,58 (A/5) ív + 8 oldal melléklet terjedelemben

Printed in Hungary

1686—1700

1.

[MIKES KELEMEN HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

1. Jai, küs edessegett buval feleitetö,
Iaj, embert szomoru bánattal eltetö
Boldogtalan világh, csalárdul tüntetö,
Miertt vagy iovaiddal oly sokat hitetö?
- 5 2. Keserüsegedett nagy mertekkel méred,
Osztott adományid hamar viszsza kéred,
Keserves faidalom te jutalmas béred,
Kivel embereknek végekett el éred.
- 10 3. Házakott s várakott mikoron epitesz
Nagy remensegh alatt szepen fel keszitesz,
Akkor, mintt Solon ir, csak but öregbitesz,
S bö könyhulatással szivet keseritesz.
- 15 4. Ejjeli s nappali nyughatatlansággal,
Testi törödessel es sok faracsaggal,
Kap rajtad az ember szorgalmatossággal,
De gyászban borittod igen gjorsasággal.
- 20 5. Te vagy sok bánattal s buval megh tölt mély kút,
Benned küs örömré némelly csak aligh jut,
Ottan hamar szerzed a siralmat es bút,
Minden dicsöségged mint az füst, ugj el fút.
6. Hires volt, mintt irják, Ionáthás szepseggel,
Sámson gjözedelmes nagj volt erősséggel,
Hector bátor szivü, probalt vitezseggel,
Salamon kirally is femlet bölcseséggel.
- 25 7. De volte tekintett ennyi fö rendekre?
Nem löt szep erkölcsök semmi mencegekre,
Sok kennak pohára rendel ment ezekre,
Iajt hoz, kit hol talál, halál mindenekre.

- 30 8. Csak mintt tegnapi nap, ugj mulik életünk,
Avagj mint egj pára, ugj szelyed mellettünk,
9.
.....
35 Miglen az trombitát harsogni füleben
Megh hallya, s követj Báránt menyegzőben.
10. Lesz ot az szenteknek dicső seregeben,
Megh telik látása Istennek színiben,
Testestől s lelkestől Abrám kebeliben
40 Megh nyugszik s vigadoz szent, szent eneklesben.
11. O, edes cedrusunk, Mikes háznak napia
Kj voltál szükösök adakozo apia,
El megy hát mi tölünk, s minden aszt ohajtya,
Hogy többbe szinedett földön nem láthattya.
- 45 12. Iaj, *nirczen* mitt adgjak neked ez utadra,
Mert elő nyelveddel hattad, hogj magadra
Ne agjanak semmitt ez nyugodalmadra,
Az szent Isten vigjen boldogul pálmádra.
- 50 13. Azert, tekintetes ur, immár nyugodgjál
Baj vivásod után csendesen aludgjál,
Mint egő szövetnek, ugy világoskodgjál
Vég nélkül mennyei jokkal uralkodgjál.
- 55 14. Ezer hat száz után nyolczvan hatban jutván,
Az első holnapnak legh utolso napián
Koporsodban szálván, mindentől megh válván,
Boldogh fel támadást az szentekkel várván.

2.

SZÖKÖM

1. Az ki voltál *ártalmamra*,
Sokszori boszszantásomra,
Hozzám valo vadságomra,
Már nem lészek unalmadra.

31–34 [Legalább 16 versszaknyi elveszett.] 45 *nirczen*
1 *ártalamra* 2 *Sokszori*

- 5   2. Eszedben jutok még valaha,
                          Az hol baglyok pusztában huholva
                          Lésznek, ·s. mindenek fel fordulva,
                          Akkor lészek *idegen* közt vándorolva.
- 10   3. Csendesebben töltöm időmet,
                          Irigyim nem gunyolják személyemet,
                          Kik ellen soha nem is vétkezem
                          Tudom elől számlálni esetemet.
- 15   4. Istenem kormányozza éltemet,
                          Ad mennyégből sok kegyelmezt,
                          Kihez mind végig hiveségemet
                          Meg tartom engedelmemet.
- 20   5. Töllem sokat titkolodtál,
                          Segidcséget el dugdostál,
                          Hátam megé meg csufultál,
                          Irigyimmal úgy tractáltál.
- 25   6. Joért rosszal hozzám voltál,
                          Minden utokon probáltál,
                          Másokra is probát biztál,
                          Még is hibát nem találál.
- 30   7. Ártatlanságomat vádokkal,
                          Igazságomat hazugsággal,
                          Jo voltomat csirmorással
                          Töltötték követőid mocskolással.
- 35   8. Magad tanátsán jártál,
                          Barátiddal együtt setáltál,
                          Szavaimnak ellent áltál,
                          Sokszor ekként meg is kacságtál.
- 40   9. Mi hasznát vetted az ilyennek,
                          Haszontalan fegyveres ellenségemnek,
                          Még is ismerője vétkeidnek
                          Nem vagy banoja esetidnek.
10. Az rosszért még is jot kívánok,
                          Az átokért áldást nyujtok,
                          Senkit is meg bántani nem akarok,
                          Szelek szárnyára mindent bocsátok.

11. Eleitől fogva jó szándékkal
Voltam hozzátok ajándékkal,
Szívbeli ajánlásokkal,
Áldások kívánásokkal.
- 45 12. Mesterséggel személyemet
Meg mocskolták szép nevemet,
Homályban hozni akarták hiremet,
·S. fojtogatták én igyemet.
- 50 13. Hazugsággal dolgaimat
Hiresítették szándékomat,
Visgálták munkáimat,
Gyűlölték szép házamat.
- 55 14. Igyekezetekben botlottak,
Kik velletek munkálódtak,
Factiókban gátoltattak,
Ez szerint semmit sem ártottak.
- 60 15. Intésimet meg nevetted,
Azt irigyimmel közlötted,
Indulattal beszélletted,
Hogy nem szeretlek ·s. féltlek, azt költötted.
- 65 16. Féltetni soha sem tudtam,
Emberségére kit kit hagytam,
Maga jó mentiben bocsátottam,
Hogy ha tévelyget, meg mondtam.
- 70 17. Rossz társaságban léptedet
Nem akartam veszélyedet,
Igy nyujtottam intésemet,
szívemet.
- 75 18. Sokat kergettek, de el nem értek,
Veszélyek háloí tétettek,
Isten kezei védelmeztek,
Szent kegyelmi meg mentettek.
19. Nem bölcsesség tanácsot adni,
Ki nem tudgya maga követni,
Mást bolondnak nevezeteni,
Szokta az jokat meg nevetni.

---

68 [A sor kezdete áthúzások miatt olvashatatlan.]

- 80 20. Maga viselése is akárkinek
Meg mutattya nemét életének,
Ki prejudicial nemzetének,
Ellent ál Isten törvényének.
21. Cselekedetit embernek az tudosok,
Eletének rendit az apostolok
Meg irták jó rendben philosophusok,
Mellyet kacsagnak bolondul az Momusok.
- 85 22. Kívül az olyan, mint az szép alma,
Piros, de belől az ruttság majma
Belé bujt, férgezük, s. keserű az alma,
Ki nem hiszi, proballya meg az dáma.
- 90 23. Öltezetiben ellenkezik,
Haja hátul fodorittatik,
Szegény ura boszantatik,
Hogy inti, meg nevettek.
24. Cseledivel az tanácsol,
Ki néki ad gustum javasol,
95 Szegény gazda el távozol,
Hogy mindent helyben nem hagyol.
25. Férjének jó barátit
Gyüölök hív szolgait,
El kerülök attyokfiait,
100 Meg vetök jó annyok tanátsit.
26. Haszontalan beszédekre,
Gonosz, hazug rossz hirekre,
Tölled válást kívántak éltémre,
Magad is amment mondottál ezekre.
- 105 27. Nagy kosárral hires eperjre
El menének bűdös kut főre,
Okot nem találtatok ezekre,
Mely gonosz ki hatot mindenekre.
- 110 28. Nagyob gyászban szép házamat
Bé borítani igyekeztek árvámat,
Nem becsülték jó anyámat,
Nevelték bujdosásomat.

---

87 [A s keserű az alma a kihúzott, olvashatatlan sorvég fölé írva.] 104 [A mondottál olvashatatlan szóra ráírva.]

- 115 29. Csuda az Isten munkája,
Későre ha halad is haragja,
Igasságának potoloja
Szokott lenni orvosloja.
- 120 30. El menetelem bujdosást
Igy okozott nagy vándorlást
Mely ighen néked próbálást,
Hüségemben jól meg állást.
- 125 31. Én hozzád hiveségemet
Meg mutatom jó kedvemet,
Tisztán tartom életemet,
Fenn tartom szerelmemet.
- 130 32. Hogy kedvemet távol létemben
Keressed, ·s. vig légyek életemben,
Régi jó nemzetem példáját szivedben
Tarcсад előtted kebeledben.
- 135 33. Kiknek is férjek távol léte
Helyben ülést rendeltete,
Tisztességben helyhez tette,
Ki házat ez szerint becsülte.
- 140 34. Mely tiltya az fársánglást,
Alá ·s. fel való sétálást,
Helyből helybe vig mulatást,
Illetlen helyeken flankirozást.
- 145 35. Jó tanácsom hozzád léssen,
Mely gyökeret nállad verjen,
Szivem lehessen csendesen,
Házam békével élhessen.
36. Egyet értő tiszta szívet
Adgyon Isten jó értelmet,
Hozzám való vigab kedvet,
Isten így nyujta éltedet.
- 145 37. Az jókat mindenben kövessed,
Édes anyámat becsüllyed,
Jó atyámfiait szeressed,
Kezedet az jó munkákra vessed.

[A 133—136. sorok a 129—132. mellé írva.] 137—160 [A versszakok soronként egymás mellé írva.]

- 150 38. Egyebekben csendes elmém,
Az elmenetelre kész kedvem,
Készen van is jó kengyelem,
Csak benned nyughassék szívem.
- 155 39. Távol létemben is akaratomat
Tölcsd be dispositiómat,
Gyermekeim iránt parancsolatomat
Ne akadályoztasd hagyásomat.
- 160 40. Mellyet idővel jó doctoram
Megmond kedves Pataki vram,
Jó anyám is, mint professorom,
Megtanít, drága Mársharam.
41. Ved jó neven irásomat,
Mert ha szemben jó szavamat
Mondtam volna szándékomat,
Láttad volna haragomat.
- 165 42. Tudom, néked nem tettzenek
Ezek tölled nevtetnek,
Rolla magam nem tehetek,
Itéletet nem szenvedek.
- 170 43. Ezer hat száz nyolcvanhatban
Irtam Kendi Lonai házamban,
Hideg majusnak nyolcsadgyaban,
Készülven [?] indulásomban.

3.

A' POENITENTIA Tartó csudálatos Szent Latorról Dismasról,
a' halálra váltoknak patronussáról Szerzett könyörgés és LITANIA

Poenitentia tartó Sz. Lator,
Dismas kegyes Patronusom,
Te halálom óráján légy Tutor,
Segétsed tusakodásom.

161—170 [A sorok a bal margón folytatólag vízszintesen írva, az utolsó versszak sorai egymás alatt.] 164 Láttam [E szó a kihúzott *Tapasztaltam* fölé írva.] 169 [A *nyolcvanhatban* számokkal írva.] 170 K. Lonai 172 [A sorkezdő szó utolsó szótagja olvashatatlan.]

2 Disma

A' SZÉNT LATORHOZ AJÁNLÁS

Vékony aítatosságomat
 Mellyel téged tisztellek
 Vedbe: s' imádságimat
 Nyvitsd be à mint becsüllek
 5   Dücsöséges Szent Dismás.
 Ha a' halálnak nyilai
 Végtére Szorongatnak
 S' betegségem nyavályái
 Fölötteb nyomorgatnak
 10   Te kariaid segítsenek
             Bóldog ki mulásomra
             Dücsöséges Sz. Dismás.

VÁRADI ANDRÁS

AZ JÉSZUS NEVÉRÜL

1. Oh, ártatlan Bárány, ki sullyos kereszt fán io irt kötel sebemre,
 Jövel, Jészus Christus, oh, mennyei virtus, lelkem üdvösségére,
 Sebes vér patakid, oldali forrásid boldogichanak menybe.
- 5   2. Jesse lörsökének, Aáron veszejének édes ezü gyümölcze,
       Mennyei mannának, eghi szép harmatnak kovásztalan kenyere,
       Légy az én szivemnek, véle bus lelkemnek vidámito ereje.
3. Eöröm hozo szellö, faidalmim enyhitö, keserves kinaimban,
       Mellyekben gyakortán, Test, Vilagh és Sátán kisirt imadkozásban,
       Legy immáron nékem vezérem, segidem minden némü dolgomban.
- 10 4. Szivemet epiched, szerelmem gerjeszed szentséges malasztoddal,
       Erötelen voltom, gymoltalan igyem, nagy irgalmasságoddal,
       Taplall, joban segisd, hütömet erőssisd kegyes áldomásiddal.
- 15 5. Undok vétkeimet, megh gyont büncimet szent vered chepjeivel
       Mosogasd és tisztichd lelkemnek nagy szennyét véres veritekiddel,
       Szivem álnokságát töröld el rutsagat szent sebednek vizével.

6. Szüzeknek mátkáia, igazak paissa, Jesus, édes gyamolom,
Arvak promotora, foglyok párthfogyja, Jesus, édes oltalmom,
Rabságim kötelit old fel, hozd el vegit, Jesus, édes valtsagom.

6.

KEGIES ENEK

Mellyet szegény Keczer Gabor uram halalra vitetvén el mondotta németöl

1. Oh, Jesus, életnek fénye,
Vigasztalásnak remenye,
Ez földön csak vendég vagiok,
Bün terhe alatt nyomorgok.
- 5 2. Sulyos ut vagion elöttem,
Paradicsomnak kertiben
Ott van örök lakó helyem,
Kitt szent érdemed nyert nekem.
- 10 3. Utozashoz bagyat szivem,
Testemis ahoz erötlen,
De kialt én bennem lelkeim,
Fogagy hozzád, Uram, engem.
- 15 4. Erösics szenvedésiddel
Halalomnak idejében,
Szent vered engem élteszen,
Ez életbül vezérellyen.
- 20 5. Te ostorid, csapdosasid
Le mossák bönomnek szenniét,
Pökdösésid, csufolodassid
Vétkeimet könnyebétik.
6. Keserö italod helyett
Éleszsze lelkeimett lelked,
Te kesirves kialtasod
Nyerjen örök boldogságott.
- 25 7. Ött veres sebeid, Uram,
Legienek nekem kösziklam,
És örökke lakó helyem
Haboru ellen oltalmom.

---

18 bönomnek <terhét> 19 csufolodassit 24 boldgságott

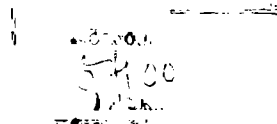
- 30 8. Mikor nyelvemnek szollasa
El al főlemnek hallasa,
Szememnek be hunyolassa,
Akkor jutás boldogsagban.
- 35 9. Ennékem vilagossagom
Te légy utolsó oramon,
Mikor erkezik halalom,
Fejem el niomja az álom.
- 40 10. Sebeid lyukiai altal
Dicsőssegedett én lássam,
Mikor örök boldogsagban
Jutacz lelkem menyorszagban.
- 45 11. Az te oldalodnak lyukja
Lelkemnek meg nyílt kapuja,
Lako helyemnek oszlopja,
Az holott nem léscen baia.
- 50 12. Itéletnek az eő napian
Ott fel tamadunk minnyajan,
Öltes az Istennek jobbjan,
Örüllyek hived sorsan.
13. Akkor uyulok testemben,
Angialoknak seregében,
Ottan az nagi fenycességben
Dicserlek örökke, Amen!

7.

POMPA FUNEBRIS,
super Generoso Domino Redaj decantata

- 5 1. Jaj, gyászszal bé borult napok,
Eltre gyaszt tolyo bajok,
Méreggel itato zajok,
Mint folynak jajok.
2. Csuda végezésbül vagyon,
Teremtönk szava ugy állyon
Földön hogy senkit ne hadgyon,
Ki bút ne lászon.

- 10 3. Kin világ sikamlo jege
Ma dicsőséget eppittse,
Holnap, jaj, halálnak leve
Hervasztya tele.
- 15 4. Dicsőségnek piatzára,
Szekerén friss boldogságra
Ha kit vont joknak halmára,
Holnap jut jajra.
- 20 5. Szerencse kiben egeit
Eppiti boldogság hírét,
Annak alattomban nevét,
Keszité berit.
- 25 6. Nékemis hires javait
Mutatá boldogság kegyit,
Arra de erös gradusit,
Nem nyujtya végit.
- 30 7. Mert mikor vigságát adá
Halál akkor mérgét nyujtá,
Forrot étkét alám ontá,
Fejem gyászban hozá.
- 35 8. Ugy vagyon, mert Teremtömnek
Tetczet tanácsa Istennek,
Lelkét hozzá hiveinek
Vegye szentinek.
- 40 9. Bizony mert rajtam könyörült
Kinokban ki értem hevült,
Reménségem bennem meg hült,
De vigságot szült.
10. Romlott satoromat mihelyt
Le tészem, várt vendégséget,
Teremtöm hazánál kedvet
Nyerek életet.
11. Testemre de bün jutalmat
Vetette érdeemes soldgyát,
Halál szememre homállját
Bocsátá almát.

- 45 12. Nem láthatok többé senkit,
Kiknek láttam nyájasságit,
En velem dajkálkodásit,
Miglen éltem itt.
- 50 13. Hát eléb, mig világ utan
El mennék tüllök el válván,
Lelkem utolso oráján
Aldást így kíván.
- 55 14. Felséges királyom, kinél
Hivségem örök számban él,
Szolgálatom ma véget lél,
Beszédem így kél.
- 60 15. Felséged mivel kedvében
Vegye mint anyja ölében
Szerelmesit örizésben,
Tartot ekképpen.
- 65 16. Bennemis fénlő kegyesség,
Felségedhez nagy szívesség,
Véremmel pecsételt készség
Volt végig hűség.
- 70 17. Elét nehéssége noha,
Bennem maradt büdos doha,
Vétséget ha szült valaha,
Ne légyen számba.
- 75 18. Felségeden hű oltalma,
Teremtönk vérrel nyert java,
Maradgyon bekesség árja,
Boldogság napja.
- 80 19. Országlásod esztendökre
Terjeszszé hosszas idökre,
Ne érje életed szennye
Halálnak mérge.
20. Tekintetes fű ispánnya,
Szathmar vármegye birája,
Nagysagod hozzam mostoha
Ki nem volt soha.

21. Bokros inkább kegyes volta
Nagyságodnak, bennem árja,
Melly hitre pecsétet hagyta,
Ez kettős java.
- 85 22. Elsőben hozzám hűsége,
Bennem illy dicső jót szüle,
Hiremet hogy szárnyán vinné
Boldogság szele.
- 90 23. Vármegyének egy tagjáva
Allita; ottis atyám ma
Nagyságod magát ajánlá,
Jomat kíváná.
24. Ebben ha szolgálatomat
Nagyságodnak hív voltomat
95 Nem mutattam, itt bocsánat
Lássá utamat.
25. De látszik bennem igaz vér,
Nagyságodnak olly kedves bér,
Két testünk hogy egymáshoz fér,
100 Kit banat nem ér.
26. Ha bennem volt olyan eset,
Melly szeretet ellen eset,
Nagyságodtul vár kegyelmet,
Hozzam jó kedvet.
- 105 27. Bokros bánatnak fellege,
Kiben merüle bé ege
Nagyságodnak, de felhője
Távozzék köde.
- 110 28. Virágzó élet javára
Nagyságod érjen utára,
Eletnek boldog javara
Jusson napjára.
- 115 29. Hozzád mindenben hűségem,
Nemes vármegye, tetczesem,
Mint tetczék lélekhez bennem,
Ugy volt szerelmem.

- 120 30. Nem szántam már halálomat,
Erted fel huzni karomat,
Pogány által vég orámat
Erni napomat.
31. Nem láttam orvosságodat,
Nincsen, ki szánnya károdát,
Keserültem romlásodat,
Nagy bomlásodat.
- 125 32. Hozzád utolsó beszéde
Szavamnak ez létszen vége,
Follyon rád békességére
Isten kegyelme.
- 130 33. Hát tülled, jaj, hogy vályyam el,
Ilosvaj Máriam, kivel
O! csak négy esztendőm tölt el,
Gyönyörűséggel.
- 135 34. El hiszem, éltem reménye,
Hogy szived bánattal tele,
Nem fuj reád virág szele,
En vagyok jele.
- 140 35. Jaj, mert setét felhőjében,
Gyenge virág szalam ködben,
Halál gyász öltözetiben,
Hagya setétben.
- 145 36. Ellened eiletem folyta
Bánatot ha szült valaha,
Vig kedved jutatta bura,
Terhes panaszra.
- 150 37. Tülled mivel halál mérge,
Teremtöm bölcs végezése
El választ pogány fegyvere,
Légyen el fedve.
38. Hűségédért mennyej bért
Adgyon Isten, kit maga nyért
Hozzám való szerelmedért,
Boldogság jelét.

- 155 39. Térek már kis Sigmondkámra,
Eltemnek kívánt javára,
Eszteendőn nyert vigságomra,
Mellyet itt hagyta.
- 160 40. Neked, szerelmesem, Sigmond,
Teremtöm legyen oltalmod,
Eszteendőkre boldog napod
Terjeszsze utod.
41. Már tüled halál el szakaszt,
De Isten magához választ,
Bűnnek terhe hol nem fáraszt,
Bút rám nem áraszt.
- 165 42. Utolsó beszédem hát kér,
Kiben van hozzam igaz vér,
Mennyégben készítettet bér,
Kiket most bu ér.
- 170 43. Szerelmesem egy rajomnak
Gondgyát kívánt iffiuságomnak
Visellyétek, már attyának
Titeket hadlak.

8.

RYTHMI FUNEBRES

in obitu ejusdem Gencrosj Domini Redaj

1. Oh, siralmat hozó gyászos sárga halál,
Kirül írásiban frissen tractál Szent Pál,
Mérgező kaszájával a' kire ez talál,
Nem kedvezném semmit, az földre le kaszál.
- 5 2. Ez szív irtóztató rettenetes dolgon
Kicsoda az, kinek szive ne indullyon?
Es kicsoda, kinek könyve ne csordullyon
Ki az ő szemébul ez siralmas dolgon?
- 10 3. Gyászos és keservés tülletek válásom,
Hosvai Péter uram, távozásom,
Tibaj Borbála aszszon, bé szállásom
Gyászos koporsomban takarittatásom.

- 15 4. El hiszem keserves, kedvesim, menésem,
Pogány török által ki végeztetésem,
Ifjú koromban én ki metczetésem,
Eles fegyver miatt innen ki kelésem.
- 20 5. Nem hittem, hogy pogány oncsa ki véretem,
Illy hirtelenséggel vágja le testemet,
Testemtül fejemet, nemessebb részemet
El vegye, s- ki tégye csufságul hircmet.
6. De az bölcs Istennél így van el végezve,
Hogy minden utolsó végere sietne,
Mivel van egy város az Urtul rendelve,
Hova minden szentek lésznek be vitetve.
- 25 7. Szép zugo patakok mely hirtelen folynak,
Csorgadozó forrás vizej el mulnak,
Így friss reménségj földj uraságnak
Egy szem pillantásban semmivé változnak.
- 30 8. Mikor bölcs Salamon mindent meg nézélle
Egh alatt mi volna, eszesen szemlélc,
Maradando kincset sohol ő nem lelc,
Mellyértis okossan bucsut vöve túlle.
- 35 9. Nem szükség hát engem immár siratnotok,
Kedves, kellemetes urak, jajgatnotok,
El távozásomon ti ne zokogjatok,
Így volt Istenemtül rendelve, tudgyátok.
- 40 10. Istennek ajánlak titeket mindenben
Isten bö áldása terjedgyen, kedvében
Jokkal koronázzon világj életben,
Es holtotok után éltessen mennyégben.
11. Valaha vétséggel hogy ha illettelek,
Vagy mint kellet volna, úgy nem becsültelek
Titeket, mindenrül bocsánatot kérek,
Immár végső szommal ajánlak Istennek.
- 45 12. Csomaközj Sidmond bátyám uram, buban,
Keserves és gyászos fel forró bánatban
Hagyálak véletlen, s- váratlan nagy kárban,
El válván te túlle ifjú koromban.

- 50 13. Oh, gyászszal bé borult napoknak orája,
Meg sirathatatlan életemnek árja,
Oh, arany üdömnök hamar el folyása,
Mellyben el enyészék életem csillaga.
14. Becski Judith anygom aszszony, hát mit mondgyak
Siralmas jaj szoval miként néked szollyak?
55 Hü dajkaságodért már mivel hálallyak?
En téged Istennek markában ajánlak.
15. Csomaközj Kata, Laszlo és Sophia,
Csomaközj Péter, nevendek Julia,
Öcseim, hugaim, nemzetem szép ága,
60 Kivánom, rollatok légyen Isten gondgya.
16. Öcseim, hugaim, a' kik siránkoztok,
Bátyátok halálán keszerven zokogtok,
Sirban bé szállásán erössen bánkodontok,
El hiszem, hogy nehéz tülem el válástok.
- 65 17. Mert hogy ha el szalaszt ember egy madarkát,
Busul és érette buval gyötrj magát,
Hát ki el szalasztya kedves attyafiát,
Vallyon ohatyaé butul ö orczáját?
18. Ti peniglen mostan el szalasztottatok
70 Redaj Sidmondot egben bocsattátok,
Ha ti bátyátokért nem siránkoznátok,
Mig lehet, felettéb nem kel busulnotok.
19. Számos esztendeig ez a' familia
Terjedgyen és nőjön, mint cedrusnak fája,
75 Ragyogjon dél színben örömének napja,
Szomoruság köde meg ne szomorítsa.
20. Bátyám uram, értem sok faradságodért,
Kedves anygom aszszony, gondviseléstekért
Nem tudok mit adni illy jo voltotokért,
80 Istentül vegyettek jutalmat ezekért.
21. Kedves Redaj Pál és Laszlo, Clárával,
Tekintetes nemes Betlen Miklosnéval,
Az Urnak ajánlak siralmas búcsúval,
Hallyátok, öcseim, beszédim egy szoval.

- 85 22. En környülem valo ti esdeklestekért
Adgyon jot az Isten ti szeretetekért,
Atyafiságtoknak igaz hűségéért,
Menyben bő jutalmat vegyetek czekért.
- 90 23. Legyen ti tutortok menynek földnek Ura,
Ez széles világnak hatalmas királya,
Keserves árváknak gondviselő Attya
Légyen élteteknek ő erős istápjja.
- 95 24. Már imé veletek többet nem szolhatok,
Mert irigy halálnak tömlöczében vagyok,
Holot én egyebet semmit nem ohajtok,
Csak hogy kedvesimtül már szot nem halhatok.
- 100 25. Kedves sogorságim, kikkel életemben
Hiven örvendeztem vigságos örömben,
Nyájaskodtam gyakran iffiu kedvemben,
Most alternatíot láttok én testemben.
26. De ne ütközzetek meg én esetemen,
Tülletek mennyégben fel menctelemen,
Ilosvaj Ádám Péterem ezeken,
Betlen Miklos sogor uram, menésemen.
- 105 27. Mert meg áll Istennek végezet tanácsa
Ember életérül ki jött ő mondása,
Ki be tellyesedet, ezt minden szem láttya,
Nem lehet, hogy ember ezt által hághassa.
- 110 28. Legyetek csendessen, bátorságos szivel,
Ti ne törödyetek siralmas elmével,
Mert mennyégben vagyok lelkeknck férjével,
Christus Jesusommal, idvesség fejével.
- 115 29. Redaj, Vetési, nemes Prosápia,
Ujhelyj, Görgelyj hires familia,
Csomaközj ágnak ki terjedtt pálmája,
Terjedgy, Ilosvaj tørsök veszső szála.
- 120 30. Aldgyon meg az Isten jo dajkaságtokért,
En környülem valo forgolodástokért,
Halálomon valo siránkozástokért,
Adgyon jót az Isten tincktek ez joért.

---

92 [Az erős szó előbb:] edes 93 [Előbb:] Mert imé 115 [Előbb:] terjede

31. Mind meg bocsássatok, én atyámfiáj,
Közel, távuly valok, a' kiknek esctj,
Most meg szomorítot rokontok romlási,
Már Urnak ajánlak, rokonság ágaj.
- 125 32. Mind meg bocsássatok, öcseim, bátyáim,
Kedves, kellemetes, edes sogorságim,
Néneim, hugaim, kedves rokonságim,
Szomszcedim, barátim és jo akaroim.
- 130 33. Már szomat forditom rád, Szathmár városa,
Melyben nagy erőben Istennek lakása
Meg tapasztaltatik; mert szine látása
Idejében vagyon, bővön minden tudgya.
- 135 34. Virágozzál, Isten hü ecclesiája,
Ragyogjon te benned igazság fáklyája,
Evangeliumnak aranyas sugárja
Mind végig tündöklyék idvességed napja.
- 140 35. Isten igijenek ragyogo világa
Illatozzék benned, mint olaj fa aga,
Szagoskodgyék benned hitnek kedves fája,
Légycen gondviselöd Isten önnön maga.
36. Oltalmazzon teged minden ellenséggtül,
Reád fenckedő pogány nemzetségtül,
Büntül, dög halaltul, éhségtül, fegyvertül,
Isten igijenek vissza élésétül.
- 145 37. Téged szárnya alatt hiven takargasson,
Mint fias tyuk szépen fiai, és lászon
Kegyecrejevel s- szemmel oltalmazzon,
Oh, Isten varasa kártulis meg tarcsón.
- 150 38. Kiben ez ideig énis nevedtem,
Isten kegyelmébül ember kortis értem,
Bőséges tejébül énis bö részt vöttem,
Miglen az halálnak torkában bé estem.
- 155 39. Ebben tiszteletes lelkek hü pasztorj,
Az nyomoruság közt törésen állój,
Isten igéjének jo dispensátorj,
Nyájjárja vigyazo serény ör állój.

- 160 40. Isten igéjéhez való szeretettel
Titek ékesítsen ártatlan étellel,
Es felis éppítsen végig igaz hittel,
Hogy dajkálkodgyatok Isten seregével.
41. Titek Isten, város hü bírój,
Mellettetek való nemes hü tanácsi,
Szoros igyben bajban forgodo polgarj,
Koronázzon hittel, legyetek övej.
- 165 42. Veteményes kertnek hü moderatora,
Szölösj Pál uram, scholánk professora,
Tisztéd tételében az Isten tutora
Légyen és nyelvednek végig directora.
- 170 43. Hogy sok csemetéket, fiakat Istennek
Tiszta tudománnyal ajánlhas, itt ennek
Bö áldása folyon égbül az Felségnek,
Kivánom, részese légyen kegyelmenek.
- 175 44. Tiszta tudományban nevelkedő iffiak,
Kövér esőjével tiszta tudománynak
Titeköt öntözzön, hogy az igasságnak
Legyetek mind vegig szeretőj annak.
- 180 45. Igasságod napja, Christusod dél színben,
Mennyej kedvébül drága kegyelmében
Adgyon részt bőséggel néked bölcseségben,
Hogy járhas előtte örökké szentségben.
46. Isten jót ezekért adgyonis tinéktek,
Enekj zengéssel hogy engem illettek,
Siralmas versekkel engem ékesgettek,
Gyászos koporsomban siromig kisirtek.
- 185 47. Nagyságos s- nemzetes, tekintetes rendi,
Felső s- közép, also várasnak lakosj,
Uri méltoságnak nagy hirü vitéj,
Mindnyáján, kik vadtok ez helynek biroj.
- 190 48. Szolgák, szabadosok, béresek, öregek,
Fő bírák, polgárok, minden féle rendek,
Vitézlő barátim, mind hadj seregek,
Már Isten hozzátok és légyen veletek.

- 195 49. En iffiuságomban kikkel társalkodtam,
Eletem folytatában a' kiknek szolgáltam,
Ha mi fogyatkozás, hiba dolgaiban
Volt, én szerelmesim, engedgyetek abban.
- 200 50. Mindenféle rendek, urj méltóságok,
Nemes vármegyének tagjaj, nem álsok,
Es vitézljő rendek, kikben szép virtusok
Vadnak, személy szerint, mind meg bocsássatok.
- 205 51. Már tijs mindnyájan, hüséges szolgálaim,
Udvaromban lévő udvarj cseledim,
Ti meg engedgyétek én fogyatkozásim,
Mellettem forgodo kellemes istápipim.
- 210 52. Tijs, töllem tavuly lévő jo szolgálaim,
Rabotás terhemet viselő jobbágyim,
Kicsinyek, öregek, én jobbágy aszszonyim,
Jót adgyon az Isten néktekis, kedvesim.
- 215 53. Ha mi fogyatkozás lehetet dolgomban,
Mivel éltem szinten éltem virágjában,
Nehézséges dolog ha iffiuságomban
Volt, meg bocsássatok mindnyájan utamban.
- 220 54. Ez nyomoruságnak szörnyü vas igáját
Az egeknek Ura könnyitcse haragját
Rajtatok ne tarcsa sokaig boszszuját,
Söt adgya tinektek szent szabadítását.
- 225 55. Végtére szollásom, siránkozó sereg,
Te reád forditom, szived mert kesereg
Véletlen estemen, de keserü méreg
Szivedet ne fojcsa, mint mardoso féreg.
- 230 56. En siralmas példa vagyok elöttetek,
Gyászos koporsomban kik engem szemléltetek,
En temetésemre kik gyülekeztetek,
Siralmas jaj szoval hogy sirban tegyetek.
- 235 57. Tckintetes, nemes, urj méltóságok,
Ispányok, hadnagyok, vitéz kapitányok,
Felső, közép rendben birák és polgárok,
Szemérmertességgel ékesült aszszonyok.

- 230 58. Már Isten hozzátok, uraim, s- aszszonyim,
Köz terhet és tisztet viselő feleim,
Mind meg bocsássatok nékem ismérőim,
Az kik keservesen szánnyátok esetim.
- 235 59. Nagyk és kicsinyek, en temetésemre
Valakik ez helyre, tisztesség tételre
Fel gyülekeztetek sirom nézésére,
Hálállya tinéktek Isten tisztességre.
- 240 60. Setétes siromban kik esett tetemim
Nyugodni vizitek harcz utan tagaim,
Aldgyon meg az Isten, kik vadtok szánoim,
Ez földj szállásrul jobra kisirőim.
- 245 61. Erötök helyében több erővel alldgyon
Isten dolgotokban soha el ne hadgyon,
Harczotokat mikor végzitek világon,
Ki mulastok íggyen az boldogabb modon.
- 250 62. Végso bucsúm után nincsen semmi hátra,
Hanem mivel Isten lelkem vivé haza,
Testemetis fogván, illendő az sirra
Vigyetek kedvesen rendelt nyugalomba.
- 250 63. Mely tisztédért téged Isten az mennyégben,
Keresztyén szent sereg, örök dicsőségben,
Vég nélkül tündöklő mennyej örömben
Holtod után vigyen, kérem Istent, Amen.

9.

JAKLIN BALÁZS

[DRASKOVICH MIKLÓS HALOTTI BESZÉDÉNEK VERSE]

5 A' kik kétségessék varázslóktúl várnak
Minden történettúl kétséggel irtóznak:
De nem a' jövendölést tartom bizonyosnak,
Hancm a' bizonyos halált hirmondómnak,
Bátornak, félénknek meg-kell egyszcr halni.

---

1 varázslóktúl

PRIVIGYEI MIKLÓS

HYMNI NATALES

1. Az menyei kiraly, ki elüt most udvarl sok szamu seregh angyal,
Hazatok cselédgyét, marhatok seregét latogassa sok jokkal,
Ez szent innepekben szivetek örvöndgyen angyali szozatokkal.
2. Gonosztul megh mentsen, kartul megh ürizen, heletekben nevelylyen,
Hogy szent születesse, testben eljüvesse idveségtekre légyen,
Engedgye megh Isten, hogy véle menyegben kegyelmetek örvöndgyen.
3. Nektek, hiveinek, kedves seregenek és valasztot népének,
Ez uy esztendünek kezdetit s közöpet, vigét, minden részet
Nagy kegyessen megh algya.

PRIVIGYEI MIKLÓS

ALIUS

En mint kicsin diakocska,
Szolok mint egy madaracska
Az Christus szent születesrül,
Hozzank testben jüvésérül.
5 Kérlek azért halgassátok,
Gyermekek, nagyok és vénék,
Beszédem megh ne vessétek,
Süt rea jól figyelmezték.
Im az mai napon ténéktek
10 Születettet Idvözütötök,
Bethlehem varosaban
Fekszik a szoros jaszolban.
Hidek, sütet istaloban,
Takartatik kis posztoban,
15 Menynek és füldnek nagy ura,
Jertek, mi-is pasztorokkal,
Lelki nagy buzgossaggal

---

5 idvesétekre 7 népnek [A szótagszám miatt javítva.]

11 Bethlehemben [A 13. sz. vers 10. sora alapján javítva.]

20 Jarullyunk az Christushoz,
Az mi kegyes szoszolonkhoz,
Terdre esvén ü labához,
Neki mondgyunk uy eneket,
Hangicsalo szep verseket,
Hogy mi értünk, bünesekért,
25 És megh romlot edenyekért
Le szala az magas menybül,
És neki légyen dicsüssék,
Most és mint örökken örökké, Amen.

12.

PRIVIGYEI MIKLÓS

ALIUS

5 Menny, föld, tenger csudalkozzal,
Nap, hold, csilak almilkodgyal,
Bünes ember, ne szomorkodgyal,
De vigadozzal,
Szüsz Mariatül testet vett
Es az igaz emberséget,
Hogy minékunk üdvesseget
Szerezne örök ilett.
10 Születik Szüz Mariatul,
Szeplütelen virágh szaltül,
Igy küldettik Szent Attyatul,
Le szala az magas menybül,
Es első az Abrahámnak
Es amaz szent Adámnak,
15 Isten az mi attyainknak
Régen igertettet.

---

25 szala magas [A szótagszámhiba a következő vers 12. sora alapján javítva.]

PRIVIGYEI MIKLÓS

ALIUS

Angyali karoknak dicső kirallyanak szuletisse énnéppét,
 Hogy türhettu képpen az kegyelmes Isten idvösseges idejét
 Te kigyelmeteknek megh atta irnetek, áldot irte szent neve,
 Illik mi örvöndezzünk, széppen zöngedözünk, ineklü versekkel.
 Istennek hivei, Christusnak juhái, vigadgyunk tellyes szivel,
 Az Urnak kegyelmét, reank arrat szerelmét hirdessük nagy örömmel,
 Mert az draga maghot, kirül Isten szolt volt mi első szüleinknek,
 Az Paradiocsomban, hol örök halalban mindnyajunkat irtenek,
 Végre elbocsatvan, menybul le szalitvan, megh ada hiveinek.
 Bethlehem varosaban, az barmok jaszolaban alazatossan szalla.
 Ez szent születésén, Christus érdemeiben tiis reszessüllyetek,
 Sokszor egésségben, viragzo illetben ez szent napot irjitek.
 Tellyes buzgossaggal, aitatossaggal miis szentelhessük,
 Istentül kivanom, szivembül ohajtom, hogy ti kigyelmeteknek
 Engedgye ezeket, süt sok esztendüket eörömmel irhednetek,
 És hogy jüvenduben az fényecs egékben tiis örvöndgyetek, Amen.

PRIVIGYEI MIKLÓS

ALIUS

Ma vigadnak az angyalok
 És szengenek az szent karok
 Gyenerö szep enekkel.
 Ma tapsolnák az csilagok
 És erülnek minden halmok,
 S-ez földén válo allatok.
 Mert az angyalok kirallya,
 S finyes Balamnak csilagja
 Mi érettünk, elkarhoztakért
 Ma az szent Szüz Mariatul,
 Szeplö nélkül válo szüztül
 Ez vilagra születettik.
 Azért mi vigan erüllyünk,
 És erülvén hálat adgyünk
 Ez ertünk jut Messiasnak.
 Ki minket pokol kinyatul,

20 S az ördöknek rabsagatul
Születissivel megh mentett.
Jer, mondgyük kegyes zöngéssel,
S-vigassagos énekléssel
Hangicsalunk megh valtonknak.
Dicsosság, dicséret, aldas,
Birodalom és ohajtas
Légyen néked, mi megh valtonk.
25 Kirünk téged, holtunk utan
Minket is ez élet utan
Vigy be örök boldogsagban. Amen.

*

30 Adgyon Isten néktek sok esztendüt érnýi,
Illyen enepeket bekessegeben latni,
Szent Lelek Istennek ajandékat venni,
Christus születéssét örömmel szentelni.
Ezen felül adgya jüvendubén szent színyet meg latni.

15.

PRIVIGYEI MIKLÓS

HUNGARICE

Uj hirt s-uj örömet hoz angyal minden embernek,
Kisértven igen sok serek angyal ütét.
Uj vigassagnak jelet adván: Christus Urunknak
Dicsüsségh légyen, ki születettik, Amen.

16.

PRIVIGYEI MIKLÓS

5 Bikességh földén légyen az fuldi lakosnak.
Tetzen az embernek, mi tertzik Isteninek.
Kicsoda, s-ki leszen olly rest köztünk már a' földén,
Hogy halat allyon megh mondani tiszta szivel
Néked, megh valtonk, ki szültél Szüz Mariatül,
Pokoltul mentvén, kintül és ordögektül,
Ditsüsségh, aldas légyen ditséret, ohajtas,
Hogy születessednek napjat szüleimnek
Enggettél irnedt: atyamnak és az anyamnak,

Nyinyém s-hugomnak, mindenik attyafinak.
 Annak utan nékiek adgy sok esztendüt el irni
 Jobb bikésségben, s-latni illyen cnepeket.
 Szent Lélek Istennek ajandikia reajok
 Szalljon, lathassak ez felül az ő szinet.

17.

BOÉR MÁRTON

HISTORIA,

mellybe az 1687^{dik} esztendőben Szulimán vezérnek parantsolattyából másodsor Török országban menő Erdély három natiobol való követeknek Magyar ország részeiben az Dunaig és azon mellett — Nándor féjervártol fogva Rasciába, Szerbiába, Maccdoniába, Thraciába egész Konstantinápolyig, vissza az Noach havasaig, azon innen az Dunaig Alsó és Felső Misziába, az Dunán innen Havas alföldében Erdély országaig való szállásoknak mi voltak; említett Szulimán vezérnek és egyéb fő tiszteknek változtatása, meg ölése, Szultán Mehemet tsászárnak pedig örökös fogságra való ítélletése,¹ és Szultán Szulimánnak tsászárságra solemnis pompával való inaugurációja, végezetre az fő fő és kiváltképpen való városoknak mi voltak irattatik lé Boér Márton által² 1687 esztendőbe Szent Mihály havának tizen edgyedik napján kezdvén az Duna³ mellett 1688^d esztendőben, első havának első napján vegezvén Törtsváratt.

Gentium diversitatis

Omnipotens genitor summis qui regnat in altis
 Fecit cuncta, ponens naturae legibus ipsis
 Altera sed varios dominandi innata potestas
 Affectus generat multis cultoribus orbis
 Quid hinc bella gerunt, quum summo discrimine vivunt
 Gentes, nonque vitam servant, legesque morales,
 Unum sed cunctae
 Ex his praemissis sic certo intelligat omnis
 Nec numen possit
 Unum sed variis pergunt ad aethera Phanis.

Martinus Boér

¹ ítéltese ² [Az utolsó három szó utólag beszúrva.] ³ Dunán

Igen helyesen mondott Nagy Sándornak fő kapitánya, ki egy magos kösziklat válogatott vitézekkel és seregekkel meg hágott vólt: experientia fons ingenii est et fundamentum audaciae. Az elmének *köszörü*⁴ köve a sok országokban, sok nemzetek között való látás, hállás, és az bátorságnak szerző oka. Kiváltkeppen azoknak, kik⁵ nagy renden valók, és ha azok-is olyanok, kiket az Isten és az természet éles és serény elmével ajándekoztak meg, mért mivel az Föld mindenütt tsak egy természetű (:trinadimensione:), de az Nap melege külömb külömb minémüségeket szerez ő benne, az mellytől-is vagyon az, hogy az minemüt az Föld együtt teremt, másutt olytant nem hozz, mint Mácedoniaba az ris-kása, citrom, füge, mellyeknek termécek böseggel vagynak, és mint itt Erdélyben az közenséges gyümöltsek gyümöltsznek, így az emberi nemzet-is mind⁶ egy természetű (:physice:), de az nyelveknek külömbösége szerént minden országbéli nemzetek az ő szokásokban (melly a második természet), hábitusokban és törvényekben igen külömböznek, az okos peregrinusnak⁷ pedig az országoknak minémüségekre,⁸ erősségekre és azokban való külömb külömb nemzeteknek hábitusokra, szokásokra és törvényekre igen szükség vigyázni; mellyet amaz minden világi böltcséget, igazságot tanító Cartesiusis tselekedett, absolválván az közönséges philosophiát, sok országokban, tartományokban és táborokban mint annyi féle nemzetek közt járt és experiált, azért tanit minket, hogy nem illik az külömb külömb nemzeteknek az ő szokásokat, rend tartásokat cussalni. Mely munkájának olyan tökeltes ki adására ő sem jutott volna, ha az elmejét külömb külömb helyekre⁹ való látással halással¹⁰ nem exornálta volna, mint meg tettik az havasokban levő régi hónak elő hozásából, mellyet például hozz elő az dörgösnek magyarázására. Szep dolog az országokban való látás, hállás, azoknak kiváltkeppen, az kik arany és ezüst szárnyakkan járhattják-meg, mivel pedig nekem reménységem kívül lött elmenetelem, keszületlen is léven arra, mint az historiának tizen egyedik és tizen kettődik verséből ki tettik, mint lehetett el mentem, és mindeneket Magyar ország nemély részeiben, Rásciában,¹¹ Szérviában, Mácedoniában, Thráciában, Alsó-Felső Misziában valamelyeket láttam 's el nem feledtem, mindeneket fel jegyeztem. Igyekeztem pedig azon, hogy nemely dolgokat alatsnyabul irhassak le, a mint magokban vadnak, cum minus sit in defectu peccare, quam in excessu. Ha pedig valamely dolognak az historiában hitet nem adna, addig ellene ne mondjon, hanem valahol ezeket láttam, azokat mind járja-el, és ha ugy nem találja, mint¹² irtam, azután ugy mondjon ellene. Kegyes olvasó, vedd jó neven ez kis együgyü munkátskám, mellyet menő jövő utamban nem kistsi fáradsággal irtam nagy gyengységben.

Boér Márton

⁴ koszoru ⁵ kik <et> ⁶ mint ⁷ [A -nak utólag beszúrva.] ⁸ minémüségek <et> re <és> ⁹ helyekere ¹⁰ [A szó kezdőbetűje előbb f.volt.] ¹¹ Rásciában <Thra> ¹² [A mint t-je d-re ráírva.]

Clioneae regnum tractant hi saracenorum
Versus historiae memorant et candida facta
Urbes daciacas addunt et splendida Phana
His casus duros jungunt, sic hospitiorum
Nomina declarant, plaudunt haec moenia Törtsvar

Autor historiae

ELSŐ RÉSZ

Szertelen rut dolog volt bünel meg rakodni

1. Ez széles világ dolga ha fel vizsgálják,
Szellyel az országokon az így találtatik,
Hogy ki hol leg hatalmasbb, az ott uralkodik,
Az éretlen pediglen csak nyomorgattatik.
- 5 2. Így vagyon mostan dolga Erdély országának,
Mert az török és németh szörnyü adoinak
Nem viselheti sulyát é' nagy igájinak,
És külömb külömb fele satzoltatássinak.
- 10 3. Az ezer hat száz felett szüntén nyoltzvan hétbe
Im fő vezér Erdélybe egy básáját küldte,
A ki nagy sietseggel mi hazánkba jöve,
És az által Erdélytől értsd meg, hogy mit kére.
- 15 4. Had és elés kelletik nekie, azt mondja,
Az meg szorult és chezett Eger városába,
Mingyárást azt hogy vigyék, szörnyen parantsolya,
Halgas ide en szómra, és meg több is van hátra.
- 20 5. Ez felett követeket kere az országtól,
Hasonloképen pedig az ország urától,
Az magyarok, székelyek és szász nátiobol,
Hogy mennyenck hozzája Erdély országból.
6. Követeket az ország mingyárást választá,
Az nemes és nemzetes ket Sárosiokra
Szállá követség dolga és Josika Gaborra,
Szász natio résziröl az Markus Drauthra.

Nótajelzés Szertén 20 országból [A szótagszám miatt javítva.]

- 25 7. Urak az dolgot ertvén utra készülének,
Míngyárt betsült lovakért szászokhoz küldének,
Az urak, szolgák, hintok és az tár szekérek
Erös Vas kapu felé utnak eredének.
8. Nckem pedig elmémben ez reményseg vala,
30 Hogy az ország szélből én meg térjek vissza,
Mellyel az ur is engem gyakorta biztatta,
De az idő magával, lám, külömbet hozzá.
9. Mért az ur hogy Zajkánba éstvere be jutott,
Ottan egyik legenyre nagy nyavalyá szállott,
35 Melyhez képest az uthoz ő is nem bizhatott,
Azért könnyebbségire itthon is maradt.
10. Nekem az ur mingyarást akkor parantsollá,
Hogy helyette készülék és indulyok az utra,
Én pedig készületlen, higycdd, valék arra,
40 Meg is hogy meg virada, fel ülök az lóra.
11. Mint az tekazló fiu, ugy nem készülhettem,
Harmintz két iszákokkal kéntset sem vihettm,
Könnyn járo pej lóra, higycdd, hogy nem ültem,
Tsak egy rosz fejcr loval az uton bügtettem.
- 45 12. Nekem uti költségem ám tsak harmintz pénz volt,
Senki egy folt mentét is hátomon nem látott,
Szczszamom is ez felett semmire nem jó volt,
Uram ajándékba egy pár tizmát adott.
13. . . . . mi Zajkánbol jó reggel indulánk,
50 Vas kapura tsak hamar el juttánk,
Azon nehezen ott ki vontathattánk,
sokat is bajlodánk.

MÁSODIK RÉSZ

Magyar országban

14. Az Marga vize mellé estvére meg szállánk,
55 Második estve pedig Ugris vizhez juttánk,
Karansebesbe innen az uton indulánk,
Annak az hostatjába egy házba bé szállánk.

---

28 felé utnak <Erdélynek> 39 higycdd 49, 52 [A másoló valószínűleg szakadás vagy folt miatt nem tudta elolvasni, így helyét üresen hagyta.]

15. Karansebesig mennék szörnyü nagy erdőben,
 És rettenetes nagy ruth . . . . .
 Az eső éjjel nappal mint esett szüntelen,
 60 Ugy hogy az öltözetünk voltak talpig vízben.
16. Káransebesbe szálván, ott sokat mulattánk,
 Mért igen Lázár vala elől küldött postánk,
 Hogy mikor kellett volna, nem érkeztek hozzánk,
 Azért onnan idéjen el nem indulhattánk.
- 65 17. Nints olly serény, el higyedd, miként az álláskór,
 De reggelenként kedves nálla az égett bor,
 Párnás ágyra szállásán rá szagzat mindenkor, [!]
 Hajnali alom miatt indul tsak viradtkor.
- 70 18. Mely gyors az beszédében ő neki az nyelve,
 Hasonlo mindenekben ahhoz az menése,
 Maga . . . . . is vagyon neki két 'sebbibe,
 Gyakran meg dagadt torka, mért nagy az epéje.
- 75 19. Nem is siet pediglen, látom, igen haza,
 Mért igen bűdös ottan szegénynek az háza,
 Turósis, higyedd, néki két szára bordozza [?]
 Azért az gazdaszszonytol el hagyatik vala.
20. De hogy hozzánk érkezék, onnan el indulánk,
 És magunk sorsa felöl sokat gondolkozzánk,
 Mért szörnyen latroktól és tolvajoktól tarttánk,
 80 Az felelmes helycken tsak alig maradánk.
21. Estve egy falu mellé ejtzakára szállánk,
 Más nap pedig Boksához estve fele juttánk,
 Egész nap eső miatt szerfelett el ázánk,
 Nagy nyomoruán ottan azon éjjel halánk.
- 85 22. Boksától vagy Varsótnak juttank hatarába,
 Veletlenül minckünk szomoru hír jutta,
 Hogy ott egy sereg labantz az erdőben volna,
 Mindenck elmejekben nagy felelem vala.

---

57 erdőbe [A rím miatt javítva.] 58 [Helye kihagyva.] 65 miként az <Alastor> 69 beszédében neki [A szótagszám miatt javítva.] 71 [Egy szó helye kihagyva.] [E sor után kihúzva:] Nem is siet pediglen 76 gazdaszszonytol hagyatik [A szótagszám miatt javítva.] 83 izzánk [!]

- 90 23. Az urak-is hintókban ülnie nem mértek,
Hogy jobban szaladjanak, paripákra ültek,
Mint raro az mezőben, mindenfele néztek,
Helyeket alig lelték, olly szörnyen rebegetek.
- 95 24. Az erdőből estvére onnán hogy ki juttánk,
Vársotzhóz tsak nem mcszsze egy mezőben szálánk,
A nagy felelem mia ott is nem nyughattánk,
Hanem azon ejtszaká Vársotzba be szálánk.
- 100 25. De hogy ismét az idő más napra viradá,
Mingyárt reggel az uton minden el indulá,
Török 's magyar labantztol szörnyen retteg vala,
Mindneek köntosse ala felelem bu' vala.
26. Feltünk attol, hogy az básá vélünk el nem jövé,
Karansebsi bég-is ut melle le ülé,
Az ő hadával el mennie nem meré,
Varsotzra ujjan vissza téré.
- 105 27. Mi is akkoron mingyarást meg *térünk*,
A palánk mellé killyel mind le telepedénk,
De nagy felelem mia ott hálni nem mérünk,
Hanem bé az palánkba ejtszakára ménnenk.
- 110 28. Reggel basá és az beg es mi is el indulánk,
És az Krasso vízéhez egy beregbe juttánk,
De mind rendelt sregbe beregszebe állánk,
Mert szörnyen labantzoktól az beregbe tartánk.
- 115 29. Estvére az palankára minnyájon érkezzénk,
És kül az palank mellett ott le telepedenk,
De labantzok kardjatos el annyira felénk,
Hogy mind azon ejtszaká alunni nem merénk.
- 120 30. Az fő vezér Eszektől taborral el szökék,
És ott az Duna vizen ő le creszkedek,
Palankai törökök nekünk hirtet tevék,
Az ki követeket kért, onnan el távazzék.
31. Reggel pedig költozzénk a Duna pártjára,
De ott is elég hajó mi nekünk nem vala,
Hogy mind által kelhessünk, nem vólt modunk abba,
Azért tsak ott kellették akkoron hálnia.

---

100 bus 103 menni [A szótagszám miatt a 89. sor alapján javítva.] 104 tore 105 törünk 108 [A sor a lap jobb oldalára írva, helyén, kihúzva:] De mind rendelt seregbe Beregszebe állánk 112 labantzokbol

- 125 32. Más nap pedig két hajok hogy reggel jövének,
 Hintók és társzekerék bele tétetének,
 Azokkal az urak-is mind által kellének,
 De egynchány legenyek belé nem terének.
- 130 33. Egy rátz házához innen hálnia mentek,
 De ott egyett közzüle jól meg . . . . . ,
 Mert nyoltz tállert ötölle el . . . . . ,
 Üressen lele helyét reggel az penzének.
- 135 34. Harmad napon minnyájon mi is által kélünk,
 De mingyárást a szívünk bánato/ el tellék,
 Mért mi gyámolunk szörnyen ott meg betégedék,
 Az nagy nyavalya mia feküdje essék. [?]
- 140 35. Mert az ventriculusnak a nagy forrósa,
 És abbol az stercusnak constipatioja
 Nagy véletlenül szála fő követ urunkra,
 Es erőssen gyötrette oly szörnyü nyavalya.

HARMADIK RÉSZ

Rascia. Szervia

36. Beteg urral Heramba ott mingyárt juttanak,
 Es nyavalyája mia egy hetig lakának,
 Nagy nyavalyájon szörnyen mindenek bánkodtak,
 Hogy előbb nem mehettek, azonn is busultak.
- 145 37. Az ur nyavalyájának meg is az ő dolga
 Meg fordula az alatt a solutiora,
 Mingyárást előbb mennek, mi is más szállásra,
 Az egy nagy mező város, neve Posoritza.
- 150 38. Szörnyü nagy bövsége van, higgyed, ott az bórnak,
 Hogy a szélességében az boros kádáknak
 Jól fel álhattam volna, és azok olly magosok,
 Hogy telli voltak, rajtok lajtorákon hágtak.

130, 131 [A sorok vége hiányzik.] 134 bánatot 139 véletlenül 141 [A Heramba szónál a másoló megjegyzése: talán Steramba.] 152 telli <hordok>

- 155 39. Reggel onnan indulánk el kezdett utunkra,
És csak hamar el juttánk az nagy Muravára,
Tár szekkerrel ülének Cháron tzimbájába,
Melly majd el merül vala és álig marada.
40. Ott valami nehezen és által kelénk,
Alig Zendröre ejjel setétbe érkezenk,
Ott szállásokra szelyel mind le telepedénk,
160 Ismét az ejjel telvén, az utra készülénk.
41. Egy felöl az oldalát Zendrőnek az Duna
Mossa és más felöl az Jázviz foj reája,
Sürü pediglen körül annak az bástyája,
Ez felett magos neki és erös kö fala.
- 165 42. Zendröböl virad után ismét el indulánk,
És pusztá Izartsikra csak hamar el juttánk,
Egy hámba ott hálnia mindnyájon meg szállánk,
De az török tabora ott mi rá találánk.
- 170 43. Remenysegünk pediglen minnyájon az vala,
Hogy Nándor Fejérvárhoz az török táborra,
Es ha ott nem találjuk, Eszek talycákára
Mennyünk, és onnan vissza Erdély országába.
- 175 44. Dé az idő magával, lám, különbet hozott,
Mért fő vezér, mint mondám, onnan elöb állott,
Az ki követeket kért, az taboron nem volt,
Tsauz vezér képi tábornak adatott.
- 180 45. Tsáusz ő magából választ nem adhatta,
Más pedig küvüle ott fővebb nem vala,
Ezert kellett mennyünk Konstantinápolyba,
És másnap Isartsikrol tabor el indula.
46. Kevessek voltak ott az jó ruhások,
Tobbire inkább voltak ruth hitvány rongyosok,
Egy szál roszkopia volt ritkán ő nálok,
A melegbe világot fekete homlokok.
- 185 47. Gyalog sok volt ő köztök, mért lórol szállott,
A holt ló és a teve száma *nelkül vólt* ott,
Hogy mást vegyenc, abba nem találtak modot,
Harom esztendőn mondták, hogy nem . . . . .

---

158 [Elöbb:] Mig Zendröre 162 foj 171 Eszez 185 mért <lovak nélkül> 186 nélkül sok vólt [A
izótagszám miatt javítva.]

- 190 48. Vélcck együtt indulánk mi-is onnan utra,
Hassan bássá Palánka juttank ejtzakára,
És a szomjuság mia nagy nyomoruságba,
Hálánk mért ott az helybe tsak egy tcsesztme vala.
49. Az pedig telli vala szomju jántsársággal,
Szörnyen kergettek minket az ő hangyákkal,
195 Meg ütötték hátunkat nagy nád tsidájokkal,
Gyakran meg is szittanak ök domasz gyávorral.
50. Lovaknak vendegsége vala savány szálma,
Az is pedig tsak kevés, negy tállér az árra,
Ajándekon az fát is az hangsi nem adta,
200 Hanem az *min*t lehettett, az árrát meg vonta.
51. Reggel ismét az utra mingyárt el indulánk,
És Balitzina mellett tsak el szaguldozánk,
Semmi élcst mi abba pénzüinken nem kapánk,
Hanem onnan ki jövőn, tsak üressen járánk.
- 205 52. Reggeltől fogva estig tsak *mind* egyre mennyunk,
Egy ital vizet pedig soholtis nem lélünk,
Az nagy szomjuság mia ugjan el epedünk,
Estvére az Rusnyai patakhöz érkezzünk.
- 210 53. Az patak mellett hálván, ott kárt is valának,
Mivel az lovak közzül meg is zabálottak,
Azon ejjel lovakban kettot el lopának,
Mi meg zaboltattának, meg nyomorodának.
54. Más napon fel készülvén, ismét előbb mennénk,
vize mellé estvére érkezzénk,
215 az viz parton ott meg telepedénk,
való helyről ismet fel készülénk.
55. szinten az idő vala már ejfélkor,
vala már akkoron az tábor,
220 hogy nckünk az nap tiz orákor,
ott adattek az sor.
56. Mikor pedig immáron el indultunk volna,
Fő vezér és Ali pássá mi mellünk meg szálla,
Mert az tábor az hidon akkor megyen vala,
Hogy által takorodjék, vezér is azt várta.

---

200 mind 203 Sem [A szótagszám miatt javítva.] 205 mint 207 ujan 214–220 [A sorok eleje hiányzik.]

- 225 57. Fő vezér után mingyárt mi is által mennyénk,
Aleszina patakhöz estvére érkezzénk,
Ejjel pedig ott hálván, reggel fel készülénk,
Egy erdő mellett estve meg le telepedénk.

NEGYESEDIK RÉSZ

Fő törökök halála

- 230 58. Az irt folyó vizéhez juttánk más szállásra,
Onnan Niss várossába be juttánk más napra,
A fő vezér táborra város melle vala,
Tsászártól fő vezérnek akkor petsét jutta.
- 235 59. Akkoran az fő vezért mindgyárt confirmálák,
És sok fő törökeket másnap hozza hívák,
Tagjakat üzről üzre mind széllyel vagdalak,
Szintén sátora előtt őket fel kontzolak.
- 240 60. Az Bulyuk és az Kutsuk, két fő défterdások,
Kik voltak az országba fövebb komornyokok,
Az földön hevert nekik kövér, hizott tagjak,
Miként sertés marháknak, lött szörnnyü halálok.
61. Fő fő telkerdsiek, kik az más vezérnek
Tanátsosi valának, *ki omlék* az véreck,
Defter Emini bássát világból ki üztek,
Jantsár aga tihayát akkoron meg ölteek.
- 245 62. Jantsár ágát pediglen akkor számba ki vették,
Minden javat ő tölle elsöbben el vették,
Két fő tsor básiakat akkoron meg ölték,
Reis effendi táborrol idejen el szökték.
- 250 63. Jantsár ágá helyébe mingyárt mást kerestek,
És helyette akkoron egy vén embert töttek,
Szakallának szállai voltak mind fejerek,
Méert a száma ugy hozta az ő idejenek.

---

230 [Előbb:] Onnan <is> [A város neve a kihúzott szótag fölé írva.] 242 gyomlék 249 helybe [A szótagszám miatt javítva.]

- 255 64. Negyed napot mulattank ott Niss várossába,
És estve felé akkor indulánk az utra,
De estvére meg szállánk Nissnek határába,
Ott azon ejjel hálánk nagy nyomoruságba.
- 260 65. És az keresztenységnek az ki fő tolmácsa,
Vélünk hála és szörnyen meg ijedett vala,
El annyira, hogy semmit nem mért alunnia,
De az Konstantinápolyt gyakran ohajtatta.
66. Szolgáit is pediglen mind táborba hagyta,
Merre volna az Duna, ejtzaká gondola,
Ruháját más ruhával él is változtatta,
Két társait meg ejjel az utra indította.
- 265 67. Mi is reggel indulánk mingyárást az utra,
És juttank rettenetes meredek hágokra,
Estve pedig rosz, kopál, füvetlen szállásra,
Muszta bássá Palánknak juttánk ántárába.
- 270 68. Ismét viradra jutván, utunkra indulánk,
Sarköhez közzel estve egy patakhöz szállánk,
Reggelre fel viradván, meg az utunk fogánk,
És az bokros utakon sokat is bajodank.
- 275 69. Az nap az hideg szélbe sokat is szenvedunk,
Estve pedig egy völgybe ismét telepedünk,
Lovak keresni pedig reggel hogy fel kelenk,
Az lovak közzül hetet pedig nem lelenk.
- 280 70. Engem is az többi közt ott gyalog hagyának,
Ha gyalog voltam, engem nemelyek tsufoltak,
De jövőndő dolgokrol semmit ök nem tudtak,
Az második ejtzaka ök is szint ugy jártak.
71. Mert hogy az drágumánok határába juttánk,
Ismét az ejtzakára egy hegy melle szállánk,
Az nagy sanyaru szélben annyira el nyugvánk,
Hogy öt lovat ismetlen akkorán el áldánk.
- 285 72. Velem azért az előtt kik musikáladtak,
Abban az helyben ökis mind gyalog maradtak,
Sok törökök éhseggel és hideggel meg holtak,
Mellyeket az föld szinen az többi tsak hagytak.

- 290 73. Az hegy mellől viradkor utunkra indulánk,
Estve fele az napon Sofiába juttánk,
Ott az török tábortól hátra el maradánk,
Mert az táborral jarván hátra élést nem kaphattánk.
74. Ez felett az szolgálkba ott haza készítének,
Mihelyt az fő vezértől fermant szerzehtének,
295 Sofiából szolgálakat Erdélybe eresztének,
Igy kevesebb magunkkal ismét előbb mennének.
75. Sofiából ötöt nap ismét meg indulánk,
Jenihamba estvére hálnia el juttánk,
Az szállásokra szellyel minnyájon meg szállánk,
300 Bort és szénat penzeken ott elcget kapánk.
76. Ott egy igen jeles ham a piatzon vala,
Huszon öt öl pediglen annak az ö hossza,
Ez felett tizen öt öl szélessége vala,
De mind fejer onbol volt annak hójázatya.
- 305 77. Iktimányba érkezzünk más napon estvére,
Minden embernek vala szállás el rendelve,
De semmit nem adtanak pénz nélkül ételre,
Mindenért meg fizettek, füllörrel füllörre.
78. Iktimánybol ismétlen reggel előbb mennének,
310 Sokat szoros utakon, havas közt tckergének,
Szörnyü sok kövek mia nagy kinal is mennének,
Ottan egy bö forásra az havas közt érének.
79. Ez nagy forrás, el higycedd, olyan forró vala,
315 Hogy mikor egy tyukmányát bele tevénk abba,
A tyukmány hamarsággal oly jól meg földd valá,
Hogy a szemünk látara, szellyel hasadozza.
80. Estverc akkor juttánk szinten köz Dervendre,
320 Melly bulgárok faluja havashoz epitve,
Tolvajoktól féltünkbe hálánk retegezve,
Urak együve gyülvén hálának nagy félve.

---

313 forrás <clgc> 316 szellyel <el> 318 epitte 319 féltünk be; retegezte

ÖTÖDIK RÉSZ

Macedonia

81. Reggel onnant dolgunkra ismét előbb mennénk,
Szárhámbelei falu mellett mi tsak el lépteténk,
És Tatár Bazártsikra estvére érkezzenk,
Hogy az tábor haladjon, öt napig ott *lévénk*.
- 325 82. Azt az várost előbb az tatárok laktak,
Es Tatár Bogártsiknak mais azért hijjak,
Törökök és görögök 's bolgárok most lakják,
Müvesekkel és boltokkal telli vagynak utzák.
- 330 83. Ott egy igen jeles hám piatz mellett vala,
Harmintz hat öl jo rendin volt annak az hošzsza,
Tizen öt nagy kö oszlop az hámot tartotta,
És neki mind fejcion az o hégyázattja.
- 335 84. Annak az udvarába volt egy ékes tsesztme,
Márvány köből valuja egészen korüle,
Még pediglen, *min* egy kád, kerekre épitve,
Ló, teveis ihatott egyszersmind belolle.
- 340 85. Hogy Tatár Bogártsikrol el mennénk az utra,
Olyan bö volt mindenütt szellyel az ris kása,
Nagy kolondgyába 's lában is áll vala,
Mint itt Tortsvárosoknok határin az buza.
86. Ott, az hol kinyomtatták, rakásba találtuk,
Az lovaknak pediglen árpá helyet adtuk,
De az hol meg hájultak az ki ütt is láttuk,
Ki ütt az viz hájtotta és mi meg inditattuk.
- 345 87. Az kilyenck egész kö vala az zápolya,
Miként az vas hamornak kereket tsinálva,
Ki üs házba meg hájált nagy rakás ris kása,
Ugyan jól meg intéztem, de volt nyolzvan véka.
- 350 88. Otöd nap mulva pedig mennénk Philippiibe,
Hol nagy Sándor' atya volt régen el temctve,
Melly Fülöp király, az ki nagy Sándort nemzete,
Kiröl Philippi most-is az városnak neve.

---

324 lövönk [A rím miatt javítva.] 325 <Az továros> 326 [A *Bogártsiknak Bogártsiko*-ból javítva.]
335 mind; kerek 339 kolondggába 340 itt <Kővárosoknak>

- 355 89. Philippiből el mennénk ismétlen dolgunkra,
És éjtzakára juttánk Adoposztya faluba,
Ott vala minnyájunknak szomoru szállása,
De tsak ugy kellett lenni, mint az idő hozta.
- 360 90. Onnan, reggel fel kelvén, mennénk Kájáliba,
Melly rosz, hitván, alacsony, bolgárok faluja,
Házoknak nints pediglen sohult is padlása,
Ez felett, ablak helyén kemény az ablaka.
- 365 91. Másnap onnan fel kelvén, ismét előbb mennénk,
És mi Uzuntsu vára estvéfelé erénk,
A szállásokra széllyel ott le telepedénk,
Hajnáli idő tájba ismétlen fel kelénk.
- 370 92. Uzuntsó várt pediglen egy jeles hám vala,
Mellyet szultán Szulimán regenten rakadta,
Más fel száz ezer haddal ki Béts várossára,
Hogy meg vegye, az végre régen fel ment vala.
- 375 93. Ismét jó hajnálba az utra készülénk,
Az nap estve *fele be* Hatmanlikba érenk,
És minémüt kaphattánk, szállást-is keresénk,
Reggel onnan dolgunkra mi meg előbb mennénk.
- 380 94. Estve fele érkezzénk egy török városra,
Az mely városnak neve vagyon Muszta pássa,
Ott Merits folyó vizen egy nagy kö hid vala,
Faragót kőből állott, es husz az méátusa.
- 380 95. Muszta passárol másnap mennénk Kömáliba,
Egy özvegy bolgárnéhoz az ur is bé szálla,
A nap pediglen vala negy pahar jó borra, [?]
Mellytől estvé sok legény, hidgyedd, meg kajdula.

IIATODIK RÉSZ

Thrácia

96. Reggel onnan indulván, juttánk Drinápolyba,
Az város végén mennénk egy igen nagy hidra,
Mellynek fertály mértföld volt jó rendén az hossza,
Mind faragott kőből volt az hid ki tsinálva.

---

370 felebe 384 Mint

- 385 97. Az vára Drinápolynak fekszik ám nagy helybe,
De negy annyi az hostát vagyon körülte,
Mindenfele nép lakik, sok is, higgyed, benne,
Tundsza és Méríts vizek folynak-el melette.
- 390 98. Azt a várat Orestes régén építette,
Mellyet is Orestia volt régén az neve,
Adrianus hostáttal meg öregbitette,
Mellyről vagyon Drinápoly az városnak neve.
- 395 99. Mint Kolosvár egészen, minden hostatival,
Nagyobb helyben fekszik ez ám meg hat annyival,
Semmit nem hadzom ebben, el hidgyed, én szómmal,
Minemü legyen pedig, meg irom pénnámmal.
- 400 100. Az várnak kerítése most házak falai,
Lovö lyukak pediglen házaknak ablaki,
Le romlodoztak neki sok helyen bástyai,
Ez felett vagynak hitvány es keskény kapui.
- 405 102. Az piatzon többi közt ott két nagy bólt vala,
Fertály mert föld jó renden vagyon kettő hossza,
Emlckezetre Ali bassa azt rakadta,
Minden drága szépséggel azok vannak rakva.
- 410 103. Az egyik boltba vala Noák fél tsismája,
Tsismával fel akasztva egyik fel paputsa,
A tsismában el férne jól két véka buza,
Paputsába is menné jó rendén egy véka.
- 415 104. Régen bolgároknak vólt az Noak királyá,
Egy nagy havas közt neki vólt az ő lakása,
Noak havassának azt ma-is minden hívja,
Mivel ott vala neki az királyi vára.
- 420 105. Az török tsászár egykor ötet el fogadta,
Egy nagy kerék bástyába rabságba tartotta,
Nap nyugotra az bástya várnak oldalába,
Elcg rabok valának, most-is láttám abba.

---

395 hidgyen 402 Báltakkal 416 király [A szótagszám miatt javítva.]

106. A tsászárnak egykoran érkezék jo kedve,
 És egy nagy vendégségre akkor fel készülle,
 Vendégségbe jutta az ő neki eszébe,
 Bajnokokat sok felöl akkor fel jütette.
- 425 107. Sok bajnokok tsak hamar oda érkezének,
 Minden országbol széllyel akkor fel gyülének,
 Egy tséh vitéznek mássát köztök nem lelének,
 Tsászárnak az Noákról ott emlékezének.
- 430 108. Tsászár akkor Noákot tömlöztből ki hivattá,
 Egy nehány napok alatt ötöt jól tartottá,
 Azután cséh vitéznek meg vini botsattá,
 Igéré, ha meg birná, meg ajándékozná.
- 435 109. Mikor Noak már elö menné az viadalra,
 Egy kö falnál elötte ott állott egy bika,
 Az bikának lábait hamar meg fogadta,
 És kö falon mingyárást azt által hajtotta.
- 440 110. Mikor az cséh vitézhéz Noák el érkezék,
 A cséh vitézzel mingyárt crössen meg küsdék,
 Cséh vitéz az Noáktól ugy földhéz verették,
 Hogy minden teste neki mingyárt özve romlék.
111. Az piatzon jártomba mennék egy metsedre,
 Hogy mincümü templomok, azt meg szemlélnéc,
 Ott vala Mahumctnek nagy Alkorán könyve,
 Mellybe iratott vala minden ő törvénye.
- 445 112. Az könyvnek hosszsúsága harmadfél sing vala,
 Két sing pediglen annak az ő széles volta,
 Temérdeksége néki, higyed, egy sing vala,
 Egészen telli vala véle egy cáthedra.
- 450 113. Onnan azután mennék ismét más templomba,
 Az szultán Szclim tsászár ő maga rakadta,
 És tsászároknak most az leg fővebb temploma,
 Templom ilyen formáju minden képen vala.
- 455 114. Annak az bolt hajtása mind egészen kettös,
 Az allyától mind félig szép tzi fra festékös,
 Padomentuma marvány és skarlát szünyöllyös, [?]
 Az cjtzakára pedig gyertyával is bővös.

---

423 az neki [A szótagszám miatt javítva.] 424 fel <jegyezte >

- 460 115. Templomnak szörnyu magos nagy bolt hajtásitol
Sűrű lántzok le függnek egészen mind vasbol,
Ugy hogy padimentumrol én fel értem azt jól,
Két vas karikak függnek alá az lántzokrol.
116. Vas karikákon vagynak sűrű apro lántzok,
Az karikák bé fogtak templomat, olly nagyok,
Dé az lántzokon függnek sok üveg palatzkok,
Üveg palatzkok között voltak strutz tojasok.
- 465 117. Meg kostolam én egyszer, mi vagyon ő bennék,
És azok fa olájjal voltak telycesek,
Arra valók, ejtszaká, hogy templomba mennék,
Azokba világokat könyörgéskor tesznék.
- 470 118. Templom középibe van egy igen szép tsesztme,
Tsesztme felett pediglen supeltát építve,
Supeltáton korona formára ki öntve,
Vala ékessen téve szép aranyos tsésze.
- 475 119. Székek tsak tizen haton az templomba voltak,
Kitsinek és tábori formán tsináltattak,
Tizen hat ékes konyvek azokon állanak,
Zöld posztoval az könyvek be takartattanak.
- 480 120. Az templomnak ajtoja tszta ebenum fa,
Ket félén nyiló magos az pediglen vala,
Ékes formára öntve sárga réz az sarka,
Szép zöld materiával az vala bé vonva.
121. Czinterme körös körül egészen tornátzos,
És annak az tornátza tzifra bolt hajtásos,
Márvány kövel czinterme mind padumentumos,
Ha meg látna akárki, rá hagyna, hogy tsinos.
- 485 122. Az tornátzot tizen hat oszlop körül tartja,
Mindenik egész márvány, de négy öl az hossza,
Két öl temérdeksége mindeniknek vala,
Oszlopoknak két végén öntve réz karika.
- 490 123. Dé az czintermének is közepibe tsesztme,
Márvány köből rezésen, tzifrán fel építvé,
Tizen nyóltz ékes tsöje sárga rézből öntve,
Márvány köből tsatorna egészen körüle.

---

465 vagyon bennék [A szótagszám miatt javítva.] 476 könyvet

- 495 124. Az templom négy szegibe negy metzett építve,
Török országba mások sohult nem lehetne,
Konstántzinápolyban is nints olyan építve,
Magossabb, mint itt vagyon az torony Megyesbe.
- 500 125. Három három *folyosó* metzeteken vala,
Mikor törökök menni akarnak templomba,
Tizen két hodgyáknak kell fel hagyni azokba,
Hainalba, délbe 's estve ott horditonnya.
- 505 126. Templomnak és tornáznak minden hejázatja
Fejér onbol vala *mind* epen ki tsinálva,
Tsászár ülő helyének nagy ő magossága,
Az pediglen kiül belől szép aranyos vala.
- 510 127. Olly föld indulás vala akkor Drinápolyba,
Mivel hogy az házoknak az ő hejázatja
Tserepekből állottak, az föld ugy meg inga,
Sok helyen le hulattak, az föld ugy meg inga.
- 515 128. Negy hét felett negy napot Drinápolyba lakám,
Mig az tábor után mi is el balagánk,
Brusza nevü faluba estvére meg szállank,
Azon ejjel ott hálván meg reggel el juttánk.
- 520 129. Reggel ismét dolgunkra onnan is el mennénk,
Baba mező városba estve fele érénk,
Jo hajnálba minnyájon onnan fel készülénk,
És az napon estvére Bulkázra érkezénk.
- 525 130. Onnan meg fel készülven, el mennénk dolgunkra,
És ebédre érkezénk mi Kárystiába,
Sötét estvére pedig Karaszin faluba,
Ott lovaknak vendegsége vala savány szalma.
131. Karaszinről érkezénk más napon Tsorlára,
Ott az gazdának vala édes tsipös borra,
Borhoz vigyázo pedig vak és süköd vala,
Azért az legenyek is essenek az tsapra.
132. Ha pénzekért gazdától vagy két kupát ittak,
De négy annyit hordobol ok el kuhintottak,
Bö tzitronybol az borba ezeket fatsartak,
Mind szellyel dölödeztek el, annyira ittak.

---

497 folyo só 502 mint 507 <Mely> tserepekből [A sor második része helyett a másoló a következő sor végét írta le.] 510 után <nints el>

- 530 133. Onnan ismétlen mennénk az tenger pártýára,
Hol Menelaus lakott szép Ciliciába,
Ott fel nevedett volt az hires Helena,
Es onnan vitte ötet Páris el Trojába.
134. Míolta azt a török görögtöl el vette,
Az oltatul fogva azt ö nem építette,
535 Romlott falát borostyán szép zöldön fel nötte,
Kö falai és bástyai vadnak töredezve.
135. Az várostol ismétlen reggel elöbbs mennenk,
És Bujukcsekmedsire estvére érkezzenk,
Bujukcsekmedsin hálván, ismet fel készülénk,
540 Konstantzinápoly felé onnan meg el mennénk.

IIETEDIK RESZ

Konstantzinápoly lé írása

136. Délután két orakor Constantzinápolyba
Bé juttánk az nagy hires tsászári városba,
Meg mondom keves szoval, minémü az vára,
Ha ki pedig nem tudja, halgasson én szómra.
- 545 137. Ejtzakára és nap nyugotra hármás az kö fala,
Mert onnan semmi vize nints, vagyon száraz árka,
Szántással és vetéssel nehun telli vala,
Sok helyen az árkába vala szép zöld buza.
138. Délre az Fejér tenger vagyan az tövebe,
550 Nap kelett felöl tenger szakadék mellette,
Más fel mertföld az hossza ejtzakára és délre,
Az tenger felöl neki tsak egy kerítése.
139. Hét hegyet és hét völgyet foglal bé magába,
De három szegeletü tsak annak az vára,
555 Egyik szeg van délre és a másik ejtzakra,
Harmadik pedig mutat nyári nap nyugotra.
140. Negyven ezer utzák vagynak ott az várban,
Két két ember ejtzaka örizz az utzákban,
Nyoltzvan ezeret tészon az ám kerek számban,
560 Had viselő ember nints annyi ez országban.

---

532 Páris Trojába [A szótagszám miatt javítva.] 554 szegelete 555 ejtzaka

141. Egy nagy öntett réz kigyó áll ott az piatzon,
Az rez kigyónak pedig három feje vagyon,
Három fejit kigyónak tsinálták olly modon,
Hogy vár három szegire az kigyó mutasson.
- 565 142. Az Theodosiusnak van ott egy oszlopa,
Melle fát lepernyég vagyon kigyohoz tsinálva, [?]
Két részben van az oszlop magosson formálva,
Harmad fel öl föld szinen az fundamentuma.
- 570 143. Ennek fundamentumát sok koböl tsinálták,
De mind márvány kövckből azokat faragták,
Külömb külömb képekkel szépen meg tzifrászták,
Negy szegüen pediglen frissen azt fel rakták.
- 575 144. Fundamentum negy szegin negy darab réz teve,
Az négy darab réz vagyon negy szegüen öntve,
Azokra van az oszlop szépen helyeztetve,
Oszlopnak is formája vagyon szép négy szegbe.
- 580 145. Hat öl oszlopnak, higycdd, az ő magossága,
Az egészen egy köböl vagyon ki tsinálva,
Szürke márvány az oszlop, negy oldala tzifra,
Fundamentum allyára czek vagynak irva.
146. Difficilis quondam dominis parere serenis,
Jussus et extinctis palmam portare tyrannis,
Omnia Theodosio cedunt subolique perenni,
Ter denis sic victus ego domitusque diebus.
- 585 147. A mely piatznak czek vagynak közepibén,
Semmi épület azon az piatzon nintsen,
Hancm tsak játsodoznak es dsidáznak ezen,
Mért az az piatz vagyon gyönyöru szép térben.
- 590 148. Várnak minden utzai szép pádimentumos,
Akár mely nagy csöbe soha az nem sáros,
Mindenfele az város nagy lejtös és hágos,
Sűrű minden utzája, de ketshény és szoros.
- 595 149. És huszon nyoltz kapui Konstántzinápolynak,
Minden áros utzai bé helyezve vagynak,
Az mclegen vásárlók ott nem igen járnak,
Mint nagy sokadalomban, minden nap ugy vagynak.

---

561 állott 573 szegü 587 cz 591 le ütös

- 600 150. Az tsászárnak dél felől vagyon külön vára,
Mind márvány köből álló annak az kapuja,
Annak fele iratos és aranyos vala,
Sürüen kápás jántsár kapu közit állya.
151. Három oroslány vala ott egy sötet helybe,
Dé vérhennyös és sárga azoknak a szöre,
Nagy vala mindeniknek az négy lába körme,
Mindeniknek temérdek és szélés a szigye.
- 605 152. Hátulsó két lábánál vékony az dereka,
Hosszsu pedig és sima mindeniknek farka,
Olyan, mint az medvenek, fejek koponyája,
De mindeniknek vagyon nagy kegyetlen szája.
- 610 153. Párdutz és leopardutz, hyuz is ott vala,
Onnan mennek az állya Zofiá templomba,
Dé tsudalatos annak tzifra kö rakása,
Belöl mind körös körül márvány oszlop rakva.
154. Ket rendbe vagynak benne szép aranyos karok,
Sürü vas karikákan sok üvög palatzkok,
615 De környüllette vagynak gyönyörü tornáztok,
Márvány köből állanak egészen mind azok.
155. Tsászár vára mellett nap kelet felére,
Melly igen közzül vagyon tengernek mellette,
Sok agyut rakottattak majd fel mértföldnyire,
620 Sereg bontok is voltak és daratzkok közötté.
156. Kereszténytöl nyért ágyuk köztök sokan voltak,
Erdélybe nyert ágyuk is közöttök tartattak,
Bábilonnak falai kivel meg rontottak,
Azt egy deszka szin alatt tsak egyedül tartnak.
- 625 157. Az tenger közepibe van egy bástya délre,
Öt graditsig magosson vagyon fel építve,
Egy kis kö sziklatskára szépen helyeztetve,
De másképen Leány vár annak az ö neve.
- 630 158. Tizen egy ágyuk vagynak helyeztetve abba,
Hogy az tengert örizzék, építették arra,
Az Fckete tengernek ott van bé folyása,
Más felöl Fejér tenger néz az bástyátskára.

---

603 körmény [!] 604 szige 607 mind 621 köztön 622 tartotta

- 635 159. Az Fekete tengernek olly sebes folyása
Az Leányvárnál, hogy malmot ott jól el hajtana,
Vár szege felől délre nem látzik folyása,
Mért az Fejér tengerbe ott van szakadása.
160. Az tengeren ott vagynak iszonyú nagy gályák,
De az kik frantziáke, gálionoknak híjják,
Sok agyulyokat abba hártzolnia tartják,
640 Hegyes azoknak orrak, az kik török gályák.
161. Hatvan négy ágyut láttam frantzia galionba,
De többek is látották nagyobb pedig masba,
Öt contignatiokba voltak tsináltatva,
Templomak és házok voltak keresztény galiakba.
- 645 162. Az Jedikola vagyon az váron kül délre,
És az Fejér tengernek szélibe építve,
Magos palotákból áll az egynéhány része,
Az hejázatja vagyon szépen tsercepcze.
163. Nap keletre építve vagyon az Galata,
650 Annak magos és erős hegy oldalba vára,
Tenger szakadékon jutt majd minden hostatja
Van Konstantzinápolynak tenger mellett rakva.
164. Mennyi ember Erdélybe és Havas alföldibe,
Ezekhez bátor légyen Moldova tétetve,
655 De Konstantzinápolynak vagyon annyi népe
A hostatival együtt; minden ember értse.

NYOLTZADIK RÉSZ

Törökök dolga

165. Meg mondám kevés szovál az város mivoltát,
Immár elő számlálom az törökök dolgat,
660 És sok fő törököknck *szertelen* halálat,
Az uj tsászárnak végre ékes, szép pompáját.
166. Fő vezér, mely táborról Eszektől el szökék,
Annak leg elsőbben itt az fejit el vevék,
Az tábor eleiben Philippihéz küldék,
De avval szultán Mchemet meg nem menckedék.

---

640 Helyes 643 [A sorkezdő szó olvasata a többszöri javítás miatt bizonytalan.] 645 Tedikola 659 szerletten 661 [A *szökék é-je ö-re* javítva, emiatt a rímhelyzetben mindenütt *ö* található.]

- 665 167. Szultán Mehemet tsászárnak miért lött fogsága,
Meg mondom, de ez kívül nintsen is más oka,
Szörnyü sok vadászattal az időt mulatta,
És kietlen helyeken az nepet rontotta.
- 670 168. Sok agarat és kopokat 's ágyásokat tartott,
Kikre számlálhatatlan kintset is tékozlat,
A szerajokban szélyel tsak otthon mulatott,
Hadak fizetésére viselt kevés gondot.
- 675 169. Hogy ha mi kevés kintset az hadak számará
Az tisztcknek ki adott, nem volt gondja arra,
Járé meg a tisztcktol hadaknak ő zsoldja,
Azt is a tiszt magának el kuporította.
- 680 170. Spahyák és jántsárok sokat zugolottak,
És hogy zsoldot nem vettek, szigoruak voltak,
Niss városnál sok tisztet ök is fel kontzoltak,
Szultán Mehemet tsászárra czért haraguttak.
171. Mivel pedig csauszt czek válosztották,
Akarattya ellen is tsak reá doblották,
Hogy Konstantzinápolyban bé mennyen, kíványák,
Szultán Mehemetnek tisztit nyakából le vonnyák.
- 685 172. Hogy csausz fő vezér az városba jutta,
Akkor az tsászár vala egy szép szerájaba,
Minden fegyveres nélkül magat mulatnia,
De tenger szakadékon a szeráj tul vala.
- 690 173. Fő vezér és Kiprülü hozza jarulának,
És ilyen szententziát nekie mondának:
Hogy vége szakadt immár ő birodalmának,
Másnak conferáltatott jussa hatalmának.
- 695 174. Akkoron ötet mindgyárt arrestomba tevek,
És Konstantzinápolyba onnat vissza vivék,
Tizen három graditsnyi tömlötzbe bé vették,
Hogy fogságba élte neki vegezödjük.
- 700 175. Minden ágyású akkor udvarbol ki hajták,
Sok agarit és kopait városra ki tsapák,
És sok fő paripát szellyel mind el adák,
Világi ditsösegtöl eképpen meg foszták.

176. Az ő ötsét pediglen akkor elő hozzák,
Mely a szultán Szulimán és tsászárnak választják,
Dé az confirmálásban azt az rendit tartják,
Hogy hadaknak meg fizet, és ugy confirmálják.
- 705 177. Az mely vén jántsár ágát Niss városnal tettek,
Itt azt az ő tisztiből ismet ki vetettek,
Sok erszény pénzt ő rajta erőszakkal vettek,
És helyette egy ifju, jo szál legényt tettek.
- 710 178. Hatvan két fő urakat akkor meg nyakaztak,
Szörnyü kintset ő töllök tár házba hordottak,
Mellyeket az hadaknak szellyel ki osztottak,
Mert az regi kintsekkkel szabadok nem voltak.

KILENCZEDIK RÉSZ

A tsászári pompa

- 715 179. Hogy az hadakat pénzzel ök meg elégítették,
Szultan Szulimán tsászárt egy hajóba tevék,
Ejub szultánba ötet tengeren fel vivék,
Hogy neki az országon hatalom adassék.
- 720 180. Ejub szultán egy hostat, ejszak felől vagyon,
És innen épitetett tenger szakadekon,
Várnak egyik szegihéz igen közzel vagyon,
Ugy tsinalták, hogy vízbe lábom sok ház állyon.
181. Ebbe az hostatba van egy templom építve,
Mely görög templomnak volt az előtt is helye,
Arany száju Szent János ott volt el temetve,
Görögöktől-is az hely tartatott szentségbe.
- 725 182. Most-is az templomba van János koporsója,
Három ezüst kapátsal van által foglalva,
Szép fekete festekes az koporso vala,
Padimentumat tették nagy három ászokra.
- 730 183. Templom mellett ejszákrol egy tornázt építve,
Márvány annak pediglen mind egészen köve,
Szép rézes és aranyos tornázt külső fele,
Templomnak és tornáznak fejér ón fedele.

---

705 tettök [Emiatt a rímhelyzetben mindenütt ő szerepel.] 708 legény 719 közzül

- 735 184. Mikor Konstantinápolyt török nemzet vitta,
Mahomet zászlójának akkori tartoja
Ott esett-el, az tornáztól építve vala,
Azért a török nemzet szent helyet azt tartja.
- 740 185. Tornáztól közepin fekszik egy ékes koporso,
Abba pediglen fekszik az a zászlótartó,
És koporsó felett függ egy nagy ezüst korsó,
Az koporso fedele gyönyörű szép posztó.
- 745 186. Vas rostelyba koporso egészen áll vala,
Az rostely pánczellel volt ritkával bé vonva,
Sok üveg palatka sűrűn körülé ágotva,
Olajjal mind telyesek, gyertyázni ejtszaka.
- 750 187. Nap nyugott felől való végiben tornáztól,
Vagyon az koporsoja a zászló tartónak,
Nap nyugotra az feje van az koporsónak,
Az fejénél köttik fel kardgyát a tsászárnak.
- 755 188. Más koporsóba fekszik ismet Közlár ágá,
Nap keletre tornáztól van az koporsoja,
Kit haragjában tsaszár régen meg folytatta,
Márvány köből ki vagyon faragva az kontja.
- 760 189. Templom és tornáztól között egy filagoria,
Az alatt egy szép tsestme jó izű viz vala,
Volt az ritka pánczellel egészen boritva,
Husz márvány oszlóp pedig egészen azt tartja.
- 765 190. Mikor vagy az templomba, vagy tornáztól mennek,
Elsőben az tsestmeről tisztaságot vésznek,
Azután az két helybe menvén könyöregnek,
Ejjel nappal tornáztól szüntelen őriznek.
- 770 191. Veres festékkal hajo vala meg tzihrázva,
És annak *hatvan lapát* az két oldalába,
Hatvan bosztandgyak azt akkor vonnyák vala,
Sok hajok egész tengert el lepték utánna.
- 775 192. A tsászárt az tornáztól akkorán bé vivék,
És ott neki az kardot oldalára kötték,
Az Drinápolyi kapun városba bé vivék,
És az tsaszári pompát ekképpen rendelék.

---

733 [Előbb:] Mikor Konstantinápolyt <Mahomet zászlójának> [A sor második része kihúzza, a helyes szöveg aláírva.] 734 <Akkori tartoja> 762 halvan lapád 763 bosztandgyak

- 770 193. Tsászár vára kapuhoz vala egy mért földre,
Mínd fővennyel az utza vala bé terítvé,
És kápás jántsár állott utza két felébe,
Angliai köntösbe voltak mind többnyire.
194. Egy mért földnyire két rendbe nyultak az jántsárok,
Mínden száznak ö köztek volt külön szakátsok,
775 Szakátsoknak kezében egy egy alabardok,
Tsengetyivel meg füzött nagy hoszszu ruhájok.
195. Szolakokkal utánnak ment az jántsár ága,
Az pediglen ifju és kerék abrazatja,
Vekony, hoszszu és szöke neki a bajuszsa,
780 Rajerék főve aranyos tollos buzogánya.
196. Száz nyolzvan tsorbássiak agá után mentek,
Tollok mind szorü seprü, nagyok és fejerek,
Hátvan nyoltza pediglen gyalog volt ezeknek,
A száz tizen kettője jo lovakan ülték.
- 785 197. És ezeket követték száz hatvan tsauszok,
Simák nekik az kontjok, miként valyas korsók,
..... valy beléjek fért volna, olly nagyok,
Az oldalakon vilagott szép aranyos kardjok.
198. Száz tizenkét kádiok ezek után mentek,
790 Mínd tekervenyes kaláts az kontjak nékik,
Tsauszok kontjainál ezek sem kissebbek,
Elő és hátra szeget kontjak alatt fejek.
199. Ezek után fő vezér Kíprili fiával
Mentenek igen ékes aranyos szerszámmal,
795 Fő vezér pedig termett uri ábrázattal,
Valának az pompába királyi ruhákkal.
200. Fő vezér után mentek huszon négy emirek,
Mahomet nemzetéből való ezek szentek,
Bal felöl által kötve volt kontjok nekik,
800 Kontjok kötelje pedig scophium perimek.

---

773 földnyiek 775 Szakátsnak [A szótagszám miatt javítva.] 781 [E sor előbb:] Száz nyolzvan tsorbássiak <tollok mind szörü seprü > [A sor második része kihúzva, s aláírva a helyes szöveg.] 782 [Előbb:] <Nagyok és fejerek > 787 [A sor eleje hiányzik.]; belőjek 791 kontjainál

201. Hármintz két kengyel futók ezek után mentek,
Süveg töke formára volt magos süvegek,
Azok pedig egészen ezüstből öntettek,
Talpig selyem ruhákba voltanak mind ezek.
- 805 202. És kilentz vezetékek ezek között voltak,
Arannyal zöld virágos tzafragal vilagtak,
Sima fejű és tollos buzogányok voltak,
Draga kötől és aranytol ugyan rogyaktak.
- 810 203. Szultán Szulimán tsászár ezek után vala,
Hoszszu és *halvány* neki az ő ábrázatja,
Kitsiny vala szakálla, mért azt taroltatja,
Elegyes, mért ő neki az idő ugy hozta.
- 815 204. Tsaszári széles szigyü szürke paripája,
Arannyal zöld virágos szép köves tzapragya,
Két felé szemeivel az utzán néz vala,
Az ő köszönettinek az volt az formája.
- 820 205. Egy szent ember, ki neki kardgyát fel kötette,
Jobb kéz felöl tsászárnak ment szinten melettte,
Az Ejub szultáni pap bal felöl késérte,
Mind ketto az fel kezét tzafragjára tette.
206. Jobb kéz és bal kéz felol az tsászár kontjába
Ket bokor fekete toll medályoson vala,
Jegyzenek nagy két tisztet itt Európába,
Azért viseli tsászár azokat kontjába.
- 825 207. De ez előtt a tsászár három tollot viselt,
Mivel Európába birt ő három tisztet,
Harmadik az tsászárt pedig most nem illett,
Mért budai vezérség ő tölle el *cseppent*.
- 830 208. Tsászár előtt mindenek tsendességbe mentek,
De gyalog az spáhiok utánna zörgettek,
Tsászárt az ő várába eképpen kísértek,
A tsaszári pompába voltak ilyen rendek.
- 835 209. Egykór a Szent Lászlói Sárosi Jánossal,
És ez felett pediglen Josika Gáborral
El mennénk Galátába és több déakokkal,
Meg ijjeztek urakat, de nem ürös 'zákkal.

---

805 vezetökek 807 fej 808 rogyaktanak [A szótagszám miatt javítva.] 810 hallavány [A szótagszám miatt javítva.] 821 is 824 viselik 826 tisztel [A rím miatt javítva.] 828 tseppent

210. Mért ott egy részeg jántsár az utzán jár vala,
Görögtől nyakra valót az jántsár el vonna,
840 Görög jántsártol kérvén, amaz is kést ránta,
Sárosi János futta bé akkor egy bóltba.
211. Josika Gábor pedig akkorán másutt volt,
Tsak hamar bolt ajtóra ő is oda jutott,
Dé Sárosi azt tudta, hogy jántsár zörgött ott,
És erőssen tartották belől az bolt ajtot.
- 845 212. Az boltbol ő ki jövén ezképpen beszélnek:
Mennyünk el, mért nints haszna semmi itt létünknek,
Le romlik esterhája mi betsületünknek,
Ha hátunkon jántsárok meg masokat ütnek.
213. És azután, hogy kardot kötték Szulimánnak,
850 Fő vezérhez egykoron minket is hívának,
És választ is mi nékunk akkoron adának,
Nyoltz aranyos szép kotsik udvarba valának.
214. Mind az hintoknak vagon két bakjok Erdélybe,
Az ő kotsiakban is ugy vagon építve,
855 És az udvarbol mennek veteményes kertbe,
Az pedig illyen formán volt fel ekésítve.
215. Kék, fejer es gömbelyek apró követskekkel
Meg padimentumozva virágoson rendel,
Volt veteményes kerde és igen bövséggel
860 Telycs volt minden fele szép drága füvekkel.
216. Onnan mi haza mennénk az Erdélyi házhoz,
Másnap mingyárt készülénk az nagy hoszszu uthoz,
Láttánk az lovaknak is patkoltatásához,
Akkor lön reménységunk mü édes házánkhoz.

TIZEDIK RÉSZ

Ki-indultunk

- 865 217. Csötörtök nap delután az utra indulánk,
És Halokadsi faluba estve fele juttánk,
Nagy nyomoruságoson az ejjel ott hálánk,
Mivel penzen sem kaptánk és a tűzre sem volt fank.

---

863 lovaknál 867 ejjel hálánk [A szótagszám miatt javítva.] 868 tűzessen [!]

- 870 218. Onnan ismét indulánk más napon az utra,
Intsedz nevü faluba juttánk ejtszakára,
Ejtszaka hogy immáron az ora negy vala,
A szállásrol ismétlen el jövénk dolgunkra.
- 875 219. Három mért földnyiek utok padimentomozva
Meg volt, a kiken járták Konstantzinápolyba,
Többire mind ugy vagyon ott Török országba,
És sok helyen találtunk tzifra kö hidakra.
- 880 220. Nem akarom pediglen ezt el halgatnia,
Hogy abba az országba olyan tövis vala,
Bátor merre uj gunya akkor légyen abba,
De oda kellett annak mingyárt szakadnia.
221. Mind Konstantzinápolyig Drinápolytol fogva,
Egész addig, hol vagyon az Noach havasa,
Olyan tövissel inkább mind az mező rakva,
Hogy mikor a nyul közte fut, böret le vonnya.
- 885 222. Meg az lovákis közte jární irtoztanak,
Mint az tsipke tövisnek a szállai annak,
A szálai pediglen neki vckonyabbak,
És a szuros szakari sokkal is aprobebak.
- 890 223. Intsedzről tiz orakor el juttánk Száráira,
Az tövissek közt gunyánk nagyokat szakadá,
Azon ejjel kellettnek nékünk ott hálnia,
Más nap fáradt lovakkal nem indulánk utra.
- 895 224. Azért mind az kövctek egy nap ott naplottak,
Mért az hoszszu ut miá lovak el állottak,
Mivel késen Intsedzről Száráira juttattak,
Harmadik nap pediglen az utra indultak.
- 900 225. Jánin mező városba estvére jutottunk,
Külön külön szállásra minnyájon szállottunk,
Lovainknak s magunknak pénzen élcest kaptunk,
Ejjel három orakor az utra indultunk.
226. Az város közt két forrás olly igen bö vala,
Hogy három kövi malmot ott jol el hajt vala,
Az forrásnak fejcébe sok hálnak lakása,
Szép, tiszta és jó izü az vízé italra.

---

881 Konstantzinápolyiig 899 és [A szótagszám miatt javítva.]

- 905 227. Reggel onnan indulánk minnyájon az utra,
És dél tájba el juttánk nagy Viza várára,
Egy magos hegynek az vár teteibe vala,
Ott veszett volt el egyszér magyarok tábora.
228. Ériklére az napon esztvére érkezzénk,
910 De szállást az faluba ott nehézen lélénk,
Mivel a spahiaknal későbben érkezzénk,
Negy orákor ejtszaka meg az utra kelénk.
229. Onnan Jákiba hálni juttánk ejtszakára,
De nyomoruságosson érkezhetténk oda,
915 Mért mi kaláuzunknak böfettek volt ágya, [?]
Nem tudta, hogy merre ván Erdély igaz uttya.
230. Mert az ország uttyárol mi el tévelyettünk,
Mint urra vesztett darbak egy más közt szerzettünk,
920 Hegyeket és völgyeket egybe keringettünk,
Az mely *mia* Jákiba szürkületkor értünk.
231. Ott a székely natio egy ketset el lopa,
És az járos lovakra három részre osztja,
Az utra el vinnie sáraglyába dugta,
Hogy a bolgár meg tudta, utánnak indula.
- 925 232. Bolgár ketséért szörnyén uttannok *kiáltott*,
Hogy azt neki meg adják, bennünket szorgatott,
Mellet székely natio tovább nem tarthatott,
Szekér saraglyájából az bokorba hajtott.
233. Senki azt mi közüllünk kik voltak, nem tudta,
930 Akkor de száz pénzt az ur az bolgárnak ada,
Mint jámbor ember aztis igen sajnáltatta,
Hogy meg loptak az bolgárt, igen *kiáltotta*.
234. Bejköre mi Jakibol estvére érkezzénk,
935 Ott egy bolgár házához meg le telepedénk,
Harom orakor ejjel ismét fel készülénk,
Komaróara az nap estvére érkezzénk.

TIZEN EGYEDIK RÉSZ

Noák havas. Két Miszia

- 940 235. Az Noák havassatol Komarva nem meszsze,
Onnan Tselikovára el juttánk estvére,
Melly Noák havassának vagyon közepibe,
Leg először az ho is minket ott el lépe.

---

909 azt 920 mi a 925 ki áltott 932 ki áltotta 935 készülénk

236. Azon ejtszaka abba az faluba hálánk,
De egy marok szénat is sohut nem kaphattánk,
Hanem tsak savany szalmát az lovaknak adánk,
Minden okaert pedig két két pénzt szamlálánk.
- 945 237. Szörnyü sok nyomorusság az uton követte,
Markus bolgár hintoja fennekel fel döle,
Az *térde* kalátsáis meg sibott nekie,
Zöldet, vcresset latott szegénynek a szeme.
- 950 238. Ez felett nehéz uton sok lovunk el állott,
Mért ki lovakat betsült, az igen lázár volt,
Sok országokba látni és hallani nem volt,
Sellegekre és szüzekre itthon viselt gondott.
- 955 239. Ha ki ily meszsze földre lovakat betsülni
Akár, nem kell ám annak tsak tyuk észszel birni,
Sem pedig ajándéktól higg ajának lenni, [?]
Eképpen az országot 's követet meg tsalni.
- 960 240. Tsélikóvárrol ismét jövének Dráguly köre,
Az bolgároknak vala ott nagy vendégsége,
Volt lakadalmok nekik utza középibe,
Török sipos és dobos volt vendégségckbe.
241. Dráguly körül más napon Arnoth köre jövének,
És az nehéz ut mia sokat is veszedénk,
Ott egy görög házához meg le telpedénk,
Ismétlen negy orakor meg az utra kelénk.
- 965 242. Az nap pedig érkezénk mi Pisziniczére,
Mely az Dunán tul vagyon tsak egy mértföldnyire,
De lovaink acrral voltak tsak bé fedve,
Azért az hó ejtszaka tsak nem oda lépte.
- 970 243. Onnan más napon jövének szinten Orosztsikra,
Mellette foly annak el az nagy széles Duna,
Ott minnyájon bé ülénk egynchány hajokba,
Estvere hajokazzánk Fekete Gyergyoba.

Havas Alföld

244. Ismét más nap érkezzénk egy kis hidatskára,
 Melly Havas alföldinek vala hatarába,
 975 Kalogiréstre juttánk azon ejtzakára,
 Oláhoknak föld alatt hálánk rosz házokba.
245. Kalogerestről jövünk másnap Bukurestre,
 Ott elést is a vajda minekünk renделе,
 És az urhoz az vajda kétszer is bé küldc,
 980 Azért el jövetclink halladt más nap délre.
246. Meg felel a Bukurest szépen az nevénck,
 Mert középiben vagyon szörnyü bokros helynek,
 Páltza vágni olahok hamar el mehetnek,
 Mikor nekik közzel van az ő ellenségck.
- 985 247. Délután Bukurestről ismét el indulánk,
 Egy kortsomára szinte késen estve juttánk,
 Minnyájon azon ejjel mint lehetne hálánk,
 Reggel onnan az utra ismét el indulánk.
248. Más kortsomára az nap ismétlen érkezzénk,
 990 Negy ház vala az helybe, 's ott *le* telepedénk,
 Ejjel három orakor ismét fel készülénk,
 Öt ora tajba reggel az utnak credénk.
249. Targovistjára az nap minnyájon érkezzénk,
 Egy olahnak házához ismét telepedénk,
 995 Az vajda is egy tsauszt adott volt mi mellénk,
 Ott halván egy ejtszaka, onnan előbb jövénk.
250. Targovistjáról ismét reggel el indulánk,
 Egy mezöben hálnia ejtszakára szállánk,
 Akkor posta lovakat hozzának mi hozzánk,
 1000 Sok el állott lovakat ott el változtattánk.
251. Az mezöböl indulánk ismétlen az utra,
 És ejtszakára juttánk minnyájon Rukayba,
 Azon ejjel ott hálánk az oláh faluba,
 Melly szinten az havasnak tul van oldalába.

---

988 [Az *onnan* utolsó két betűje *ét*-ből javítva.] 990 ott telepedénk [A szótagszám miatt javítva.]

- 1005 252. Az ezer hat száz felett szinten nyoltzván hetben,
És Szent Mihály havának szinten középiben,
Kezdem az historiát az Duna menteben,
Mindeneket meg irtam, miket láttam, ebben.
- 1010 253. Nyoltzvan nyoltz esztendőnek az ő kezdetébe,
Az ezer hat száz felett juttánk bé Erdélybe,
Törtsvára bé szállánk akkorán ebédre,
Azért ez historiát én is hagyom ebbe.

18.

[RÉVAI IMRE HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

Tekintetes és Nagyságos REVAI IMRE Urnak, Nemes Thurócz Vármegye örökös Fő-Ispánnának holt Teste felett mondatott versek, Szklabinya várában el-hagyatott szomorú özvegyétől, Tekintetes és Nagyságos Devék Ujfalui UJFALUSI KATA Aszszonytól, és egyetlen egy Leányától, Tekintetes és Nagyságos REVAI ERSEBETH Aszszonytól. Anno 1688. Die 15. Januarii.

Siste Viator gradum.

1. MEg-állj úton járó, én hozzám hasonló hadd terjeszszem beszédem,
Kegyes Királyomtól és házam néptől végső búcsúmat vészem,
El-takarításom déterminált napom mert el-jött már énnékem.
- 5 2. En kegyes Királyom a' kit én (meg-vallom) nagy hivséggel szolgáltam,
Míg lélek volt bennem 's kitsiny tehetségem tüled el nem pártoltam
Hóltom sorsa miatt, tüled hogy bútsúmat végyem méltónak látom.
3. Kezdet dólgaiddban szerentsés vóltodban hogy ellenségid ellen
Istenem segítsen 's gyöződelmed légyen mindenkori időkbén
Ekképen kívánom 's Istennek ajánlom Felsőgedet szivesen.
- 10 4. Hozzád már kegyesem szerelmes hiteseim szemeimet fordítom,
Melly nagy zokogással 's szívem fájdalmával tüled vólt el-válásom
Azt ha mind számlálnám szived meg-bántanám, majd inkább abban
[hagjom.
- 15 5. De mivel Jébusnak az én meg-Váltómnak tetzett úgy hogy el-mennyek,
Szived nagy fájdalmit 's könyveid folyásit tartóztasd azon kérlek
Mert te ezt el-hiszed hogy én meg-hólt férjed immár vissza nem térek.

1009 az ő < középipben >

6. Ki el-hagyattaknak 's keserves Arváknak leg-nagyobb Pátronusa,
Annak már ajánlak 's óltalmában hagylak Oh! UJFALUSI KATA
Légyen te Sórsodnak mint Naómi Aszszonynak kegyes vigasztalója.
- 20 7. Imé már el-mégyen, végső bútsút vészen Testem föld mélységében,
De bizonynal tudom hogy fel-támadásom léscen nagy ditsösségben
Az hó! láthassalak veled vigadhassak adgja azt a' nagy ISTEN.
8. Hozzád jó Leányom végső búcsúzásom keserves szivel nyujtom
REVAI ERSEBETH ki mint egy kikelet, vóltál meg-ujjulásom
Atyádnak halálat 's végső búcsúzását hald-meg tüled kívánom:
- 25 9. Dupla Arvaságod és szived fájdalmát többbe ne öregbitsed,
Özvegy Anyád szavát mindenkoron fogadd ezt akarja Istened,
Ki meg-öriz téged 's vigasztallya szived ö légyen reméncséged.
10. Uradat-is viszsza ö maga hozhattja Királyunk szárnya alá
Királyunk-is hozzá Grátiáját nyújtya ha Isten akarattya
30 A' kinek áldása és szent áldomása légyen rajtad mindenha.
11. Istennek ajánlak többé itt nem látlak halálom Sorsa miatt
De a' szent Istennek kegyes Teremtőnek ajánlak ki meg tarthat
Ez árvaságodban siralmas sorsodban téged meg-vigasztalhat.
12. REVAI Familia, kinek már sok hija beszédem hozzád léscen,
35 Bátyátok jó hire 's méltó ditsérete szemetek előtt légyen,
A' ki Királyának 's Nemes Országának vólt nagy hive éltében.
13. Te Nemes Vármegye kinek vóltam feje töled valédikálok,
Sok Özvegyet, árvát mint a tyúk a Fiát méltán óltalmazátok,
Hogy már most bútsúzom töled édes Tagom azon ti ne sirjatok.
- 40 14. Tudván azt én kintsem mennyben vagyon mentem ti-is még oda juttok,
Azért tiszteteknek 's erős hiteteknek mivóltát visgallyatok,
Hogy igasság mellől bal vagy jobb kéz felől meszsze ne botollyatok.
15. Te SZKLABINYA Vára vóltál táplálója éltemnek 's meg-tartója,
45 Ki nagy Uri rendnek 's Nemes Vármegyének vóltál nagy óltalmára,
Háború időkben 's nagy hoszszú veszélyben szegényeknek hasznára.
16. Meszsze töled szállott, ki-tört falaidat meg-újjította szépen,
Hagyván maga után jó hírt nevet méltán töled ilyl bútsút vészen,
Isten nézzen reád szemem többé nem-lát, maradgy már szerentsésen.

- 50 17. Már te szolgál rendem, ki vóltál segédem Istennek óltalmában
Titeket ajánlak bizonyosan várlak a' nagy Ur udvarában,
En velem ott lésztek ditsőségben éltek mennyeknek országában.
18. Ti-is Majorságim 's én szegény jobbágyim mit busúltok hóltomon,
Tudván hogy az halál, mindenütt tsak kaszál 's azon van minden módon,
Adámnak vétkéért ő nagy ésetiért embert mind ki gyomlállyon.
- 55 19. En testem-is fekszik 's ez esetért nyugszik de fel-támad jól tudom,
El hagyok titeket, Isten benneteket őrizzen meg kívánom
Szállyon ti reátok maradjon rajtatok az Urtól nagy jutalom.
20. Nó már te-is Sereg kérlek ne keseregj halgasd-meg köszöntésem,
60 Hogy fárattságotat 's keresztény vóltodat most nem szántad én tölem
Mostani órámon 's Takarításomon meg-adád betsületem.
21. Isten fizetője 's meg elégitője legyen fárattságtoknak
Tegyétek már testem nyúgovó helyemben hól eleim nyúgosznak,
Hogy itélet napján 's fel-támadás után a' szentekkel vigadgyak.

19/I.

[A NÁNÁSI NÓTÁRIUS BÚCSÚZÓ ÉNEKE]

1. Bötsületemet el vesztém,
Io hirem nevem el ejtém,
Hivatalomat meg vetém,
Sárban keverém.
- 5 2. Az Isten nagy állopotra
Emelt föl, hogy lenne iomra,
De azt fordítottam gonoszra,
Gyalázotomra.
- 10 3. Mindennek kedvében voltam,
Hazámnak sokat szolgáltam,
Mert notáriussa voltam,
De meg motskoltam.
- 15 4. Sokaknak tanátsot attam,
Magamnak penig nem tuttam,
Az ki dorgált, azt utáltám,
Nem szivel láttam.

Cím [A II alapján.] 1 vesztém

- 20 5. Husz esztendös alig voltam,
Hogy az bünt két kézzel kaptam,
Mellyet soha el nem hattam,
Inkáb iavaltam.
6. De lásd, végre mire hoza,
Vénségemben kezben ada,
Hogy minden rolam tanulna,
Erre ne iutna.
- 25 7. Nem gondolék leányimal,
Hajadon szép hugaimmal,
Edes anyám sirásával,
Deák fiammal.
- 30 8. Oh jai, mert el feletkeztem,
Dehogy köllöt ezt mivelnem,
Edes anyámat ennékem
Keserittenem.
- 35 9. Mi haszna, hogy anyám szüle,
Születésemnek örüle,
Jai szoval meg telik szive,
Sir keseregve.
- 40 10. Imé, mire hoza éltem,
Gyászban burittá én feicem,
Meg rutittám szép venségem,
Nemes nemzetem.
11. Azt tuttam, örömmel lássa,
Halálom hogy ne sirassa,
Fiának illy ki mulása
Ne lenne gyásza.
- 45 12. Nagy bura juta bus szivem,
Ki megh keseredék bennem,
Kivánom vala életem,
Gyászt hoza nékem.
- 50 13. En mindentül bútsut vettem,
Halálra el is készültem,
Nem kívánom tovább éltem,
Tsak légyen végem.

- 55 14. Edes anyám, már el hallak,
Az Urnak téged ajánlak,
Töb buval már nem busitlak,
Az egben vállak.
- 60 15. Hajadon édes leányom,
Kire nem volt semmi gondom,
Az Istent tutorul hagyom,
Tenéked vallom.
16. Az Isten téged meg álgyon,
Árva gyermekimmal tartson,
Sok iokkal tégedet álgyon,
Meg coronázzon.
- 65 17. Néktek sok bánatot hagyék,
Kiket kopórsoban tevék,
Nagy gyászt fejetekre hozék,
Ezzel fizeték.
- 70 18. Ez atyátok butszuzása,
Tületek el távozása,
Kit sirattok nagy zokogva,
És teszték sirban.
- 75 19. En édcs szép nemzetségim,
Siránkozó szép rokonyim,
Meg btsásotok, szomszédim,
Város felcim.
- 80 20. Mert majdan el fogy életem,
Bünömért vétetik fejem,
Egy szem pillantás életem,
Ezt hozza nékem.
21. Látom már hohér fegyverét,
Reám föl huzot két kezét,
Hogy el vegye élttem végét,
Ki ontsa vérét.
- 85 22. Nem hittem, hogy szép személyem
Hohér kezében ceszem,
Nánasi piarczon nékem
Ki folyon vérem.

---

66 köpórsoban 73 nemzetségem [A rím miatt javítva.]

- 90 23. Az kivel halált szenvedék,
Az halálnak meg fizetek,
Azzal együt esedezek,
Istent ditserek.
24. Uram, légy kegyelmes nékem,
Ne nézzed sokságos bünöm,
95 Lölködel bátorits szivem,
Ved hozzád lölköm.
25. Sies hamar el önyie,
Térj hozzám az kegyelemre,
Ne hagy esnem az kétségben,
100 Végy kegyelmedben.
26. Küld el az szent angyalokat,
Hamar lássam Christusomat,
Ditsöült cherubimokat,
Az szent atyákat.
- 105 27. Ez negyven két esztendőmben,
Nem is gyermeki időmben,
Irák nánasi tömlöczben,
Sírék eképpen.
- 110 28. Ezer hat száz nyolczvan nyolczban,
Szintén kis aszszony hávában,
Annak huszadik napiában
Essém halálban.

19/II.

A NANASI NOTARIUS BUTSUZÓ ÉNEKE

- (1.) 1. Betsületemet elvesztém,
Jó hirem nevem el ejtém,
Hivatalomat meg vetém,
Sárba keverém.
- 5 (2.) 2. Az Isten nagy állapotra
Emelt volt, hogy lenne jómra,
De jaj, fordula gonoszra,
Gyalázatomra.

- 10 (3.) 3. Mindennek kedvibe voltam,
Hazámnak sokat szolgáltam,
Mert nótáriussa voltam,
De meg motskosodtam.
- (4.) 4. Sokaknak tanatsot adtam,
Magamnak penig nem tudtam,
15 Aki dorgátt, ázt utáltam,
Rosz szivel fogtam.
- (5.) 5. Husz esztendös alig voltam,
A büntetést két kezzel kaptam,
Mellyet soha el nem hagytam,
20 Söt, gyakorlottam.
6. Meg utáltam Istenemet,
Edes jó feleségemet,
Szerelmes szép gyermekemet,
Nemzetségemet.
- 25 (7.) 7. Nem gondoltam bátyáimmal,
Hajadon szép hugaikkal,
Edes anyám sirásával,
Deák fiammal.
- (8.) 8. Óh jajj, mert elfelejtkeztem,
30 Hogy azt ne kellyen mivelnem,
Edes anyámat meg vetnem,
Keseritenem.
- (9.) 9. Mi haszna, hogy anyám szüle,
35 Születéscsmnek orüle,
Jajj szóval most telik füle,
Sir keseregve.
10. Tudom én azt hogj miveltem,
Azzal edjütt el is estem,
Légj irgalmas, Vram, nekem,
40 Édes Istenem.
- (13.) 11. Im, mindentül butsut vettem,
Halálomra el készültem,
Nem kívánom már életem,
Tsak lenne végem.

- 45 (14.) 12. Édes anyám, már el hagylak,
Az Vrnak téged ajánlak,
Több szóval már nem busítlak,
Az égben várlak.
- 50 (15.) 13. Hajadon edes leányom,
Kire nagy vólt ügyem 's gondom,
Az Istent tutorul adom,
Tencked hagyom.
- 55 14. Édes jámbor feleségem,
Ne légy immár ellenségem,
Meg botsáss nékem, edessem,
A mit vételtem.
- (22.) 15. Nem hittem, hogy szép szemellyem
Hóher kézre jusson igyem,
Nánási piartzon nékem
60 Ontassék vércem.
- (21.) 16. Látom már a hóhár kezét,
Ellenem ki vont fegjverét,
Hogj el végye éltem véget,
Tündöklö egét.
- 65 17. Sirjatok rajtam, sárkányok,
Sirjatok, vad oroslányok,
Sirjatok, fényes tsillagok,
Sirni ha tudtok.
- 70 (28.) 18. *Ezerhatszázhetvennyolcban,*
Szinte Kis aszszony havában,
Annak *huszadik* napjában
Esém hálóban.

19/III.

NÁNASI NOTARIUS VERSEI

- (1.) 1. Betsületemet el-cjtém,
Hivatalomat meg-szegém,
Jó hirem nevem el-vesztém,
Sárban keverém.

---

52 Ncked [A szótagszám miatt az I alapján javítva.] 57 szemellyen 69, 71 [A dátum számokkal írva.]

2 Hivatalomat

- 5 (2.) 2. Az Isten nagy állapotra
Emelt fel, hogy lenne jómra,
De én fordítám gonoszra;
Gyalázatoma.
- 10 (3.) 3. Mindenek kedvében voltam,
Házamat sokat szolgáltam,
Mert Notáriusa voltam,
De meg-motskoltam.
- 15 (4.) 4. Sokaknak tanátsot adtam,
Magamnak pedig nem tudtam,
Ha ki dorgált, azt utáltam,
Nem szivvel láttam.
- 20 (5.) 5. Hűsz esztendős alig voltam,
Hogy a' bünt két kézzel kaptam,
Mellyet soha el-nem hagytam,
Inkább javaltam.
- (6.) 6. *De lásd* immár mire hozta,
Vensegemben kézbe ada,
Hogy minden rólam tanúlta,
Erre ne jutna.
- 25 7. Szülém Aszszony édes Anyám,
Intéscdet nem fogadám,
Sok sirásidat nem szánám,
Jaj édes Anyám.
- 30 (7.) 8. Nem gondolék leányimmal,
Hajadon szép hugaimmal,
Édes Anyám sirásival,
Deák fiammal.
- 35 9. Édes jámbor feleségem,
Ki voltál nagy ellenségem,
Meg-botsáss édesem nékem,
Ne nézd esetem.
- 40 (22.) 10. Nem hittem vólt szép személyem,
Hogy hóhér kezében esem,
Nánási piatzon nékem,
Ki-ontsa vérem.

---

10 Házamat 11 voltom 21 Dclásd; hozta 23 tanúlta 37 hitem

- (11.) 11. Azt tudtam más szívvel lássa,
Halálom így ne sirassa,
Fiadnak illy ki-múlása,
Ne lenne gyásza.
- 45 (14.) 12. Édes Anyám már el-hagylak,
Az Urnak téged ajánlak,
Több szóval már nem busitlak,
Tsak égben várlak.
- 50 (13.) 13. Im' mindentül bútsút vettem,
A halálra elkészültem,
A' ki szenvedt én érettem,
Ötet ditsérem.
- 55 (21.) 14. Már látom hóhér fegyverét,
Reám fel-húzó két kezét,
Hogy el-vegye éltem végét,
Ki-ontsa vérét.
- 60 (28.) 15. Ezer hét száz negyven hatban,
Szintén kis Aszszony havában,
Ama huszadik napjában,
Lészen halálom.

20.

PÜSPÖKI PÉTER

HALOTTI RYTHMVSOK, MELLYEK A' TEKINTETES ES NEMZETES BORNEMISZA ANNA FELET AZ HÁZNÁL ENKELTETTEK

1. Tekintetes uri s· nemzetes személyek,
Halotti pompara kik ide gyültetek,
Hogy ti élteteket jobban inteztetek,
Világ változását kegyessen ércséték.
- 5 2. Világi cletünk melly igen romlando,
Töredekeny cserep edenyhez hasonlo,
Világh kedvessege melly kevesse tarto,
Mosolygo szerencse melly hertelen mulo.

---

49 Imm' 50 halálra [A szótagszám miatt javítva.] 55 Hogy vegye [A szótagszám miatt javítva.]

- 10 3. Nincs senki e' földön, ki szomorúságra
Nem jutna valaha, s boldogtalanságra,
Ez család világnak csufos játékára,
Avagy a' keserves halál kapujára.
- 15 4. Mert sikamlo helyen áll világnak sorsa,
Hirtelen fel fordul, s el dől minden java,
Mint kéményből jött füst oszol meltsóága,
Le esik a földre hatalma s nagy hada.
- 20 5. Irják, amaz híres persáknak királlya,
Xerxes, hogy seregit nézné, igen sira:
Mondván, sok ezerből álló roppant hada
Száz esztendő múlva mind edgyig el hulna.
- 25 6. Meg isméré akkor világ változását,
Megh-is nagy kevelyen indította taborát,
Irják rut szegyenel haza szaladását,
S otthon ő fiai meg fojták ő torkát.
- 30 7. A Saladinus-is, Asia királlya,
Keserves sirással azon ohajtoza,
Hogy ő, ki világnak edgy részének ura,
Tsak edgy lepedővel kell szalni a' sirba.
- 35 8. Földi birodalom, jaj, ilyen változo,
Miért még-is ember erre vagyakozo?
Mert mikor leg jobban fenlik, akkor bomlo,
Nincs hatalmas tisztben örökke való jo.
- 40 9. De az gyarló ember ezt, jaj, el felejtí,
Hogy ha a' szerencse székiben ülteti,
Mingjárást boldognak ő magát itéli,
Balthasar királlyal vendégségét üzi.
10. Bölcs Solon azt mongya vala dus Croesusnak,
Ki magát mindennél vélé boldogabnak,
Senkit-is előtte az ő halálának
Nem lehet mondani világban boldognak.
11. Ez a' nagy Croesuson melly igen be telék,
Mert Cyrus királytól harczon el fogatek,
Aranyas bekoban sok hazban vetteték,
Holot mind halalig rabsagban tartaték.

- 45 12. Bajos vége vagyon világ pompájának,
El vesz dicsőssége, ládd, coronájának,
Tehát, kit mondanál világban boldognak?
Talám, ki biroja kincsnek · s · gazdagságnak?
- 50 13. Ne tarcs azt fő jonak, mellytől meg kell válni,
Mert ha eletedtől kezdesz meg fosztatni,
Minden gazdagsagod vilagon kell hadni,
Nem hadgyák életed penzel meg váltani.
- 55 14. Szent Pál azt taníttya, hogy pénz szeretete
Minden gonoszoknak ö merges gyökere,
Embert késértetben ejti · s · lelkét törbe
Ekkeppen taszította a' veszedelembe.
- 60 15. Tsak a' kegyességet Szent Pál commendállya,
Mert egyedül ennek van örök jutalma,
Ebben van az hitnek az ö nemes harcza,
Boldog ember, a' ki így a' Christust várja.
- 65 16. Mit kapsz hát, o, ember, földi gazdagságon?
Sok talentum penzen, kincsen es jóságón,
Aranyon, ezüstön, ez veszendő sáron?
Ne csereld el jodot illy ros hitvánságon.
- 70 17. Persák kirallyinak hol vadnak kincsei?
Arany szőlő veszsözvel be vont házai?
Annak szep gyöngyökkel csillagzo gerezdi,
Melyben szoktak vala kinyessen alunni.
- 75 18. Sohol ma dusoknak nem laczik nyomdoka,
Mint ha földön soha nem lettenek volna,
El vesztette őket világ haboruja,
Sürü setetsegeben be takarította.
- 80 19. Talám azt kivanod, hogy nagy gratiaban
Legy a' fejedelmek s · királyok házában;
Ne tarcs boldogságod ez állapotodban,
Mert irigyek követ fuinak alattomban.
20. Mint jára Sejanus, Romának polgára,
A' kit Tiberius igen meg hitt vala,
Mindenec ö vala tsászár udvarába,
De öt-is szerencse vegre meg trefálta.

21. Mert tsászár kedvéből végtér- t- esék,
Vitezekről minden java el dulaték,
Es nagy gyalázattal maga meg öleték,
Szép házát le törék s- gane dombá tévék.
- 85 22. Semmi kedvességben állandóság nincsen,
Fenlő hirben, névben es nagy dicsőségben;
De talám boldogság vagyón szep termetben,
Ekes öltözetben es gyönyörűségben?
- 90 23. Hamaréb hervado nincsen szep termetnél,
Orcza ékessége nem külömb a' fűnél,
Ki reggel virázzik s- meg fonnyad nap fénynél,
Nincsen természetben hitvánab jo ennél.
- 95 24. Mit hasznalt Absolon ekes termetével?
Vagy Görög Ilona csudás szépségével?
Mit hasznalt Poppaea ö gyenge színevel?
Edgy-is ezek közül javát nem érte el.
- 100 25. Hol vadnak sok nemes es uri aszszonyok,
Kiket ekesgettek gyöngyök es fátyolok,
Kinyessen hordoztak szep üveges hintok,
Porra változtanak, mert voltak halandok.
26. Hol van Aegyptomnak királyné aszszonya,
Amaz szép orczával viragzo Cleopatra?
Bujaság ö neki vallyon mit használa?
Sok gyönyörűsége miá most van jajja.
- 105 27. Mit hasznalt aranyas finom öltözete,
Sok drága etkekből allo vendégsége,
Antonius elöt mutatot jo kedve,
Mert vegre vipera mérgével meg ölte.
- 110 28. Igy fut mind e világ az ö romlására,
Mint siet halacska halálos horogra,
Menyivel jobb volna nezni a' fő jora,
Es ama mennyei fenyes boldogságra.
- 115 29. Híjjaban valóság nap alat mindenben
Vagyón; csak ez czellya embernek éltében,
Az Vr Istent fellye szentül kegyességben,
Igy nem fél világnak habzo tengereben.

- 120 30. E' dolgot nemzetes Bornemisza Anna
Meg tanulta vala Christus scholájába,
Haszontalanságát vilagnak jól tudta,
Es hogy el veszendő minden adományá.
31. Azert az Vr Istent élteben szolgálta,
Bün bocsátto kedvet igen ohajtotta,
Tsak lenne ő kincse Christus igassága,
Ez földi javait ganének tartotta.
- 125 32. Eltével mindennek mutatot jó példát,
Kereste e' földön örök boldogságát,
Alhatatos hittel futotta pályáját,
Christus-is meg adta örök coronáját.

21.

[BORNEMISZA ANNA HALOTTI KÁRTÁJA]

a)

Az Elet nyavalya,
Az Halál orvosság.

1. TERMészet méhében el rejtetett dolog
Alhatatlanságnak kereke mint forog,
Kinec, hol, és mikor orrában az horog
Vettetic, boldogul dolga hol foly, s' labbog.
- 5 2. Ezer közzül vagy egy, mondgya-meg kicsoda,
Ki ugyan valoban jutott volna oda
Világi életnek centruma hol volna,
A' mit kell követni s' futni a' mitsoda?
- 10 3. El-nézz mindeneket állandó punctumot
Nem találsz, magadnac semmi nyugodalmot,
Mig ki nem ütheted szemedbül az álmod,
Hogy nem emberek közt keress *contentumot*.
- 15 4. A' mit e' világnac nagyobb része n. ....
Teis azt követvén hidd-meg hogy el. ....
Mert szokást előtte fő-képpen. .... el. ....
A' dolog mit kévan ingyen sem v. ....

[Az egérrágás miatt hiányzó részek kipontozva, illetve a biztonsággal rekonstruálható szöveg kurziválva.]

- 20 5. A' gonoszt nagy jonac, jot penig. . . . .
 Ekest ékteleennec, igen szépet rutnac,
 Múlandót mint állót, állót tántorgónac
 Alittyák kic magoc gyalnoknac áldoznac.
6. Okat ha kerdened illy nagy külömbségnc,
 Ez sorsa változo emberec igyénec,
 Ez hasznos gyümölcsce . . . . . ességénec,
 Dajkác s' emberek közt nevededésénec.
- 25 7. Mert senki Annyátul Elemedett korba
 Ugy nem születhetic, hogy philosophálna,
 Dolgainac rendet egy arant szabhatna,
 Természet törvénye után indulhatna.
- 30 8. Az mint minden szagot az uj cserép bé-szített
 Magához, tégedet a' test a'képpen hitt,
 Nemes Lélec hamar ostromlott és ugy vítt,
 Hogy senki kezéből, már ki nem szabadított.
- 35 9. Léleknec a' testtül ily hódoltatasa,
 Emberi életnec lett kára s' romlása,
 Dolgoknac arányos mert meg fontolása
 El-bomlot, s' rend-nélkül lött kormányozása.
- 40 10. Hogy az nemtelen test elsőséget vadász
 Magánac hasznot hajt mint álnoc madarász,
 Urat hálojában keriti ez halasz,
 Melly miatt életi soc bajokra találasz.
11. Mert a' test mindenkor lélec azt dictallya,
 Hogy csac a' jo s' gonosz mint néked javallya,
 Kedves és kedvetlen mint az hasznot hajtya,
 Igaz a'vagy hamis, mint másoktul hallya.
- 45 12. Ez életben soha nem volna ennyi baj,
 Soc változásokon olly háboru s' nagy zaj,
 Szerencsétlenségen s' nyavalyán olly soc jaj,
 Ha a' test nem hozná mint meg-rakodott raj.
- 50 13. Alég talállya-fel ezt pedig a' lélec
 A' testben, miképpen nékie mindenec
 Nagy akadállýára s' kárára legyenec,
 Hasznára s' czéllyára kevéssé nézzenec.

- 55 14. Ha osztán későre egyszer el-hiheti,
Hogy semmit a'félét maga természeti
Nem szenved; s' hogy ő rab azt meg-eszmélheti,
Eszében jut ottan égi Eredeti.
- 60 15. Valójában hozzá hogy semmi testiség,
Nem ferhet szerentse vagy szerentsétlenség,
Nyavalya, kár hir, név, a'vagy kedvetlenség,
Mert a' lélec s-test közt vagyon nagy különbség.
- 65 16. Más léssen így mingyárt a' lélec élete,
Munkáinac léssen rendes edgyessége,
Boldogsága, s-java, Istenre nézése,
El-mult s-jelen valo dolgoc meg-vetése.
- 70 17. Nem halgat olly mohon test sugallására,
Az indulatoknac titkos utaira,
Jobban gondot visel maga dolgaira,
Vigyáz természetnec fő regulájira.
- 75 18. Ez volna világon az igaz boldogság,
Ha léleké volna testen az uraság,
Adatnék-meg néki a' kévánt szabadság,
Had kezdődnic itt el az halhatatlanság.
- 80 19. De mivel a' lélec sár házban lakozik,
E' világ meg-busúlt tengerén hánkódic,
Ritkán vagy soha-is kedve nem telhetic,
Fel-tett szándékátul gyakran ki-üttetic.
- 85 20. Mind addig mig ez ház magában el-romol,
Czifra alkutmánya rutúl omol s-bomol,
Hogy tovább te lélec abban nem lakhatol;
Hanem mind a' két rész egymástúl el-oszol.
21. Vgy menekedik-meg nyavalyás sorsátul,
Adatic az halal néki orvosságul,
Midön meg válhatic a' test rabságátul;
Lészen szabadsága s-vigsága azontul.
22. Jollehet a' testnec soc orvosságokat
Adott s-hagyott Isten jobbithatásokat,
A' léleknek pedig nem adott ollyakat;
Mert magánac tartya hogy adgyon jobbakat.

- 90 23. Amannak-is dolga függ csak az Istentül,
Emberi elménc nem szerencsésjétül,
Vagy a' mesterségben bátor kezeitül,
Fánac, fünc, könc, hatós erejétül.
- 95 24. Mert ha meg-gondollyuc a' test gyógyulása,
Sokszor a' léleknc nagyobb akadallya,
Halála peniglen finum orvossága,
Vgy kelletic lenni mint Isten akarja.

DOCTOR KÖLESERI SAMUEL

b)

1. HELlyesen mondottác az hajdani Bölcsék:
van kezdet ott kell lenni végnc
- 8.
- 30 .....
- ..... , porrá-is kell lenned.
9. Nem néz mi közöttünc halál külömbséget,
Urat, vagy akar melly Fejedelemséget,
35 Ö meg sem választya az ruttúl a' szépet,
Vagja kaszájával valakit el-érhet.
10. Nem nézi az *halál* hogy kinec tartatol,
Soc tartományoktul meg-udvaroltatol,
40 Szagos virágoctal töltött párnán nyugszol,
Fényes palotákban kedvedre lakhatol.
11. Ne hidd-el magadat azért akar ki vagy,
Határozott sorsban mindenkor meg-maradgy,
Senkinec-is okot boszszuságra ne adgy,
Mennyei örömben hogy Istennel vigadgy.
- 45 12. Légyen tanuságúl Scythác követinec
Beszede, Sándorhoz mikor küldettettec,
Ne hidgye-el magát szele szerentsénc
Hogy néki adatott; mert lesz vége ennc.

- 50 13. Avagy nem tudodé ki sokáig nőnec?
Erdőkön az nagy fak, s-mely hamar el-dölnec,
Bolond ki magas fák drága gyümölcsénec
Alatt lévén örül s-vigad szépségénec.
- 55 14. Az Fene orozslány s-annac az ö kölyke
Madaraknac gyakran lött jo eledele,
Praedával ki magát éltében töltötte,
Maga, s-gyermekínec nem lött jól ki-mente.
- 60 15. Az vasat a' rosda éppen meg-emészti,
Hasznát s-keményységét tülle mind el-vészi:
Az ember életét úgy bú meg-epeszi,
Es minden idejét unalmassá teszi.
- 65 16. Nincsen olyan erőss kinec veszedelme,
Ha erőtlentül-is valaha ne lenne,
Egy baja el-múlván kettős leszsz helyébe,
Hol még nem-is készült, mégyen ütközetre.
- 70 17. Olyan ez az élet mint az Comoedia,
Mely Comoediánac világ Theatruma,
Soc féle Scenáknac ember az Actora,
Haszontalan tréfák s-larvák productora.
- 75 18. Mint az Comoedia tréfával el-múlic,
Edgy Actor ki-menvén más ottan hozatic,
Edgyikrül más kézre az dolog adatic,
Ember szeme szive oda intéztetic.
19. Világi életnec illy rendi s-folyása,
Melynec ottan ottan eső változása,
Minden-féle rendnec álhatatlansága,
Meg nem változásnac, Istenben az oka.

Kegyelmes Aszszonyát hólta után így tisztelte-meg
Széki TELEKI LASZLO

c)

1. Isthmusunk két sebes tengernek köziben,
Ezer hat száz hatvan kettődíc időben
Mikorön vettetnéc ilyen csuda helyben,
Hogy mind az két partyát fogyatnác mentekben.

---

58 Hesznát 61 oliyan
3 Mikororon

- 5   2. Mivel így viseli Isthmus két tengerét
Isten s-az természet, hogy az ki mely részét
El-mosta, az másik nevelye épségét,
Hogy a' viz, és száraz, meg-tartsa ő rendét.
- 10   3. Akkor az mit benne edgy tenger el-mosa,
Gyorsan viszont másik Isthmusunkhoz ada
Oly részt melyből káros hazánc gazdagúla,
Íly változó sorsal lön tenger folyása.
- 15   4.   mely drága kincset földünkre ki-vete!
.....-is bé-tétete
..... ra betsültete,
                  terjeszte.
- 20   5. .... *APAFFI MIHALLYA,*
                  BORNEMISZA ANNA,
..... aga Gazdagsága
..... nk Oszlopa.
- 25   6. .... at nékünc így nevelé,
..... nket szárnyára repité,
..... eknél boldogabbá tévé,
..... eben fel-vivé.
- 30   7.   sok szélv. .... int Sodoma tüze,
..... ök haragjoknak vize
..... ülöttünk, mint AETHnának hegye,
..... öségünk szintén el-fedezze.
- 35   8. .... ét szarnyát reánc terjesztette,
..... latt fejünk ... ejtette,
..... ckal dolgainc segélte,
                  köztünc fel-emelte.
- 40   9. .... erlek te elmédben?
..... nád elődben,
..... néd törvényben,
..... ezekben.
10.   csak embernek,
..... nec
                  középinec,
..... génc.

11. .... ez hosszu beszédnec
 .... jajos nyögés, fulánkja örömnec,
 Siras, keserűség gyenge szépségénec,
 El-végző formája közép részeinec.
- 45 12. Igy szegék mostan le ditsösség egy szárnya
 Kegyelmes Aszszonyunc BORNEMISZA ANNA
 Kit már meg-itata halálnac pohára,
 Istenem ő testét tsendessen nyugtassa.

Kegyelmes Aszszonyának halálát így . . . geté
 Széki TELEKI JOSEPH

d)

1. MIIt itélsz koporsot ki gyakorta látod?
 Az halotti pompát előtted forgotod,
 Dolog vizsgálásban magad mutogatod,
 Most mutasd-meg nékem ha van okosságod.
- 5 2. Vallyon az koporso mellyet ki-faragnac,
 Ekes metszéseckel frissen meg-czifráznac,
 Drága öltözettel gazdagon meg-raknac,
 Soc gýászos személlyec sirván környül állnac?
- 10 3. Hijában valóság? vagy haszontalanság?
 Az meg-maradtaknac unalmas sáfárság?
 Illyen itélettül távozzék okosság,
 Es így gondolkodgyék emberi társaság.
- 15 4. Jeles kegyessegek az Fejedelmeknec,
 Hogy meg-tarttyák jussát méltóságos tisztneec,
 Mert ezzel jelentik végét felségekneec,
 Vtolsó tisztesség-tételt költsönözneec.
- 20 5. Kit Isten éltében nagyra méltoztatott,
 Vri állapotra ő maga jutatott,
 Eröss kezeivel meg-is koronázott;
 Vallyon halálára becsüt ő nem hagyott?
6. Bizony ki éltében Istenneec kedvese
 Volt, s-édes Fiának gyürüzött Jegyese,
 Kegyelmességénec érdemes részese,
 Ennec tisztességes halála ideje.

- 25 7. Az nagy méltoságnac természet adaja,
De nem csak, söt Isten maga az pallérja,
Hogy minden illendő tisztességet adgya,
Mert ez, itt az földön az ő hely tartója.
- 30 8. Tartozol adódat néki hát meg-adni,
Földi hajlekában ötöt betsülneni,
Ha Isten s-természet törvényét követni
Akarod, s-jutalmát ennek el-is várni.
- 35 9. Vtolsó adódat immár akkor ádok
Kedves tisztviselöd mikor halva látod,
Kevés ideiglen tüle fáradságod,
Sem majd el-hagyando kintsedet nem szánod.
- 40 10. Ö-is tölled többször oly tisztesség tételt
Mely testedben adgyon ez faratságnak helyt
Nem kíván, kit Isten már nagyobra emelt,
Boldogult ohajtott véggel meg-is tisztelt.

Igy mutatta-meg hűségét
Széki TELEKI PÁL

c)

Búval tellyes s-jaj keserves életénec czéllýára,
O h mely bajjal s-fajdalommal juta vég pályájára
R eménségünk, mi örömünk jo BORNEMISZA ANNA,
N em kevéssé el-hitete minket hogy árván hagyja.
5 E letenec s-jóságánac hadta emlekezetét,
M ert szívünkben s-jobb részünkben irta kegyelmességét
I gasságnac s' jámborságnac tartýuc ugymint tükörét
Sz árnyon járo, maradando, drága hírét és nevét.
A zért méltó, bánatos szo, hogy hallasséc közöttünc,
10 A szszonyunkon jo Dajkánkön cgyaránt keseregjünk,
N emzetünkkel és földünkkel hogy tisztességet tégyünk,
NAla lévő virtusiról gyakran meg-emlekezzünk.

Igy kísíré jó Fejedlecm Aszszonyát
Széki TELEKI SÁNDOR

1. SOk száz esztendeig a' jeles bölc s elmék
Eles szemlélésszel hánták és vetették,
Maradando képét magokban vehetnék
A' Fejedelemnek és azt ki-metzhetnék.
- 5 2. Sok száz esztendeig tengeri csigábúl
Királyi paloták éppülne c gyöngyházbúl,
. . . .pp. . . .ctnek-is, de romlandóságbúl
Ki nem választattak, mert löttene c sárbúl.
- 10 3. Mint Fazakas mester az okos természet
Igyekezie azon hogy oly jeles szívet
Csinállyon a' kiben Fejedelmi tisztet
Helyezzen, s-cmellyen vagy Királyi székct.
- 15 4. Sokaknac á d virtus Fejedelemséget,
Sokaknac gonósság Királyi felséget,
Ezekne c pálcázjoc erőss okos elct,
Mely szül Országoknac végső veszedelme c.
- 20 5. Igaz titulussal amazok az pálcázát
Viselík s-el-érték birodalom jussát
Kikne c-is a' virtus állandó bírását
Eörökössé tészí, nálok Ország kólesát.
- 25 6. A' Nemes természet magassan éppítí
Itt; a' maga székit s-meg-is ékesítí,
Ha hol Fejedelmi leszne c indulatí,
Fényes Coronával országát végezi.
- 30 7. Okos természetne c közclb lévő társa
A' publicány madár feszkéne c rakása,
Magas élő-fáknac színtén végső ága
Szokott vékony lenní hogy magát meg-tarcsa.
8. Ravasz álnoksággal tellyes ellenséggel
Ellenkeze c van, mert kígyo féreggel
Álnoc mesterségét ő-is mesterséggel
Hogy meg-jadzottassa ily cselekedettel.

- 35 9. A' jeles indulat mint Publicány madár
Háza rakásának dicsőség az határ,
Hogy légyen éltének ez védelmező vár,
Ne rontaná ötöt véletlen szörnyü kár.
- 40 10. Még-is ő irigye ravaszszabb nállánál,
Mert utánna menvén találván házánál,
Fellyebb nem becsülli el-szórando pornál,
Le-repiti ötöt, s-ád szállást alsoknál.
11. Mi leszz már itt jussa Feiedelmi tisztnecc?
Súgárit hol adgya napja dicsőségnek?
Hogy az meg-éleszszé árva Nemzetének
Alunni készülő tűzét jó hirének.
- 45 12. Uralkodásának kezdeti ha jóság
Volt avagy kegyelem, Királyi Méltóság
Végéig így ment-el, itt maradandóság
Ally, mellyet nékie hágy az halandóság.

MAJTINI FERENCZ Tanító Mester

g)

BÉREKESZTES

1. BOrnemisza háznak utolsó Törsöke,
Erdélyi Hazának drága reménsége,
Igaz vallásunknak fényes dicsősége,
Tiszta szent életnek ki metczet bélyege.
- 5 2. Nagy Teleki Haznak Kegyelmes Aszszonya,
Kicsinynek és nagynak valál edes Anyja,
Szemünk előtt valo lobogó Fáklyája.
Javunk s' elömentünk szives Kévánója.
- 10 3. Nyugosson meg az Vr fáradságid után,
Testednek lelkednek nyavalyáji után,
Haza terhcinck hordozása után,
Isten nyugosson meg a' Szenteknek sorsán.
- 15 4. Lészünk te utánnad el maradt Rajodnak
Hazánk s' Ecclesiánk ékes Csillagának
Hivei, Istennck s' végső szavaidnak
Meg-felelünk, mondván magunk Szolgainak.

- 20 5. El ebben örökké BORNEMISZA ANNA
Ki illy drága Kéntset ez Országának ada,
Jámbor, szent erköltsben oktata s-taníta,
Mellyért légyen áldott BORNEMISZA ANNA.
6. A' Teleki Háznak tisztesség-tétle
Ez jó Aszszonyához utolsó beszéde;
De meg marad hozzá örökké hűsége,
Mellynek Jele   EMLEKEZET KÖVE.

22/I.

CANTIO DE COLLEGIO SÁROSPATAKIENSI

- 5 1. Sirjatok szemcím, folyatok könyvcím,
Keserü bánatim, zengjétek siralmim,
Vég notaim,
Ekes beszédcím,
Változzanak sirásra verseim.
- 10 2. Keserü kenyérem, ez az én életem,
Könyvcimmal vizem gyakran elegyitem,
Arva fejem,
Senki nem szán engem,
Gyalázattal gyakran illettetem.
- 15 3. Járok gyász ruhában én az bujdosásba,
Keserűség anyja, mert én vagyok Mára,
Fényes napja,
Ragyogo sugára
Örömömnek köddel be van vonva.
- 20 4. Régen voltam fényes, minden előtt híres,
Es nagy becsületes, dicsőséggel ékes,
Nevezetes,
De most vagyok szennyes,
El vetttet, banatokkal tellyes.
- 25 5. Rejtekben lappangok, nap fényen nem járok,
Kő sziklák közt rakok fészket, mint a' solymok,
Mert az sasok,
Vad, körmös állatok
Olálkodnak utánnam farkasok.

- 30 6. Elctem bánattal el fogy zokogással,
Sűrű könyhullással mért sebes zaporral,
Ohajtással,
Keserű jaj szóval,
Koporsomban bé szállok Jákobbal.
- 35 7. Oh szerelmes fiam, vagyóné olly bánat,
Mint az én bánatom, hogy fognam be számat,
S-kinaimat,
Jajos csokjaimat,
Hogy kívánod tudni én sorsomat.
- 40 8. Tizen hat esztendőök immár folydogalnak,
Hogy kenyerét észcem én az bujdosásnak,
Arvaságnak,
Özvegy állapotnak,
Társa voltam én sok gonoszoknak.
- 45 9. Az hetven harmadik szomorú esztendő,
Midőn folydogálna az siralmas üdö,
Szív epcszlő,
Sok gonosz vala bö,
Akkor kezdék én lennie meddö.
- 50 10. Hideg télj időn én futásom történt,
Oh, minden kerüllye ez illy kemény törvényt,
Mert én nagy ként
Szenvedtem óránként,
Rám szállottak bánatim edgyenként.
- 55 11. El kellették futnj én edes hazámbul,
Az idegen földre hazám határábul,
Es hunnyombul,
Melly gonoszságábul
Sátánnak lött mérges haragjábul.
- 60 12. Sas szárnyakat Isten teremte szülénknck,
Hogy sebesen légyen repülése ennck,
Hogy az vízcck
El boritni készck,
Föld szájátul azok el nyeletnck.
- 65 13. Hét tél keservessen folydogált el, hét nyár,
Még kezemben forgott az keserű pohár,
Mert én az kárt
Szenvedtem, mint víz árt,
Folytanak meg sütötte nap sugár.

14. Sok bujdosásimban már el adattam volt,
Bokros jajok között oly voltam, mint fel holt,
Senki nem volt,
Ki vigasztalást szolt,
70 Oly voltam, mint kinek kész setét bolt.
15. De egy kis vidulás érkezik szivemben,
Az ezer és hat száz nyolczvan edgyedikben,
Fényességben
Napom derülésben
75 Mert fenlenni latczik vala szépen.
16. Régen el hagyatott hazanknak házait
Kezdem vala nézni pusztá kö falait,
Nagy romlásit,
Es annak fiait,
80 Haza jöni szemlélém lakosit.
17. Enis fiaimmal ott le telepedném,
Sírástul szemcím kevésse szuntetném,
Mert szemlélnem,
Es környül nézélném
85 Fiaimat, szivemben örülvén.
18. Fiaim számaj hát meg szaporodtak,
Mint ékes pálma fák, hát környülem álnak,
Virág szálak,
Gyenge pálma agak,
90 Szépségeekkel vigságra indulnak.
19. Oh, szegény nyavalyas, én ugy elmélkedém,
Hogy örömcem soká tarto légyen vélcem,
Hogy szemlélném,
Es holtig nézélnem,
95 Nagy áldását hát az Urnak vévén.
20. De jaj, felettéb meg ebben csalattattam,
Ingycn sem ugy esett, a' mint én gondoltam,
Mert jutottam,
Es hamar el multam,
100 Az elöttj gyászban be borultam.

---

70 [Utólagos javítással:] készen van [A szótagszám miatt az eredetit hagyjuk meg.] 76 hagyatok

21. Az ezer és hat száz nyolczvan nyolczadikban,
Hirtelen borula napom nagy homályban,
Siralomban,
Holtig valo gyászban
105 Helyheztetet, jaj, Mintszent havában.
22. Az kívül kell vala jót várnom, ad mérget,
Mindentül meg fosztván, fellettéb keserget,
Üz és kerget,
Mint egy sáska férget,
110 Sok probakkal engemet keserget.
23. Pusztában bujdosom immár, mint stucz madár,
Ehen szomjan türok, mint bujdosó Hágár,
Mikent az sár,
Tapodtatom én már
115 Mindenctül, a' ki fel s-alá jár.
24. Szent Isten, tekincs le magas egeidbül,
Mert te vagy tutorom ennékem egyedül,
Szent székedbül,
Igaz törvényedbül,
120 Itelletet szolgaltas mennyégbül.

22/II.

- (1.) 1. Sirjatok szemcim,
Follyatok könyveim,
Keserves banatim
ZengjeteK siralmim,
5 Vig notaim
Es ekes verseim
Valtozzatok sirasra beszédim.
- (2.) 2. Keserü kenyerem
Es az en elctem,
10 Könyveimmel vizem
Gyakran elegyitem,
Arva fejem,
Senki nem szan engem,
Gyalazattal gyakran illettetem.
- (3.) 3. Jarok gyasz ruhában
15 En a bujdosasbann,
Keserüseg annya

- 20 Mert en vagyok Mara,
Fenyec napja,
Ragyago csillaga
Örömönnek köddel be van vonva.
- (4.) 4. Regen voltam fenyec,
Minden előtt hires
Es nagy becsületes,
25 Dicsőséges, ekes,
Nevezetes,
De most vagyok szennyec,
Elvettetett, banatokkal tellyec.
- (5.) 5. Rejtecken lappangok,
30 Nap fenyen nem járok,
Kő sziklak közt rakok
Feszket, mint a solymok,
Mert a sasok,
Vad körmű allatok
35 Törnek ream az ch oroszlanok.
- (23.) 6. Pusztában bujdosok,
Mikent a strucz madar,
Ehen szomjan járok,
Mint bujdosó Hagar,
40 Mikent a sar
Tapodtatom en mar
Minden neptül, a ki fel s-ala jár.
- (6.) 7. Elctem banattal,
Sűrű könyvhullással
45 El fogy zokogással,
Mint sebes zaporral,
Ohajtással,
Kecerű jaj szóval
Koporsóban be szallok jajokkal.
- (7.) 8. O! szerelmes fiam,
50 Vagyone olly banat,
Mint az en banatom,
Miert fognam be szamat,
Kinaimat,
55 Jajos dolgaimat
Hogy kivanod tudni en sorsomat.

- 60 (8.) 9. Tizen hat esztendök
Immar folydogalnak,
Hogy kenyeret eszem
En a bujdosasnak
Arvasagnak,
Özvegy allopotnak
Tagja voltam nyomorusagoknak.
- 65 (9.) 10. Az hetven edgyedik
Szomoru esztendő,
Midön folydogalna
Eppen őszi idő,
El jövőndő
Volna teli idő,
70 Akkor kezdek en lennic meddő.
- (10.) 11. Hideg teli időnn
En futasom törtent,
De minden kerüllye
Az illy erős törvent,
75 Mert en nagy ként
Szenvedek naponkent,
Ram arattak banatim edgjenkent.
- (11.) 12. El kellett futnom
En edes hazambul,
80 Ez idegen földre
Hazam hatarabul,
Melly alnokul
És gonosz tanacsbul
Törtent rajtam Satan haragjabul.
- 85 13. Amaz veres sarkany,
Ki ember öldöklő,
Azt gondollya vala,
Gyözödelmeskedő
Hogy legyen ő
90 Mindenek felett fő,
El nyelhesse a mit szül a szülő.
- (12.) 14. De teremtett Isten
Sas szarnyakat neki,
Pusztaban repülven

---

75 kint [A rím miatt javítva.] 80 földön 82 [Az *alnokul És* a sor fölé bcsúrvva.] 91 [A sor befejezetlen.]

95   Hogj ne erje senki,
                  Viz habjai
                  Ne arcsanak neki,
                  Meg nyilt szajjal kesz volt föld el nyelni.

                  (15.) 15. Ezerhatszaz utan
100   Nyolczvan kettödikben
                  Kezdetett latzani
                  Napom derülesben,
                  Fenyessegben,
                  Homalyos felyhokban
105   Be borula nyolczvan hetedikben.

                  16. En mehemnek fia,
                  Kit kedven tartottam,
                  Kettös emlöimnek
                  Tejevel taplaltam,
110   Apolgattam
                  Es gyengenn tartottam,
                  Jaj, mit hasznalt, hogj vele igj bantam.

                  17. Az edes tej helyet
                  Ime fizet merget,
115   Jo dajkasagomert
                  Feletteb keserget,
                  Üz es kerget,
                  Mint edgj sas verebet,
                  Sok probakkal engemet keserget.

                  18. O! el szellesztetted
120   Ekes ifjaimat,
                  Bujdosasra üzted
                  Kedves ifjaimat,
                  Arvaimat
125   Es vnokaimat
                  Idegen föld tartya magzatimat.

                  19. Tegye szerencsesse
                  Forgolodasidat,
                  Es tegye kedvesse
130   Az Ur munkaidat,
                  Dolgaidat,
                  Forgoladasidat,
                  Szülly az Urnak sok kegjes ifjakat.

135 20. Be zarom beszedem
Immaron vegkeppen,
Veled tehat az Vr,
Kivanom, el mennyen,
Vezerebben,
140 Mindenben segellyen,
Isten hozdad, szerelmesem, Amen.

22/III.

METRUM CUJUSDAM PEREGRINI

- (1.) 1. Sirjatok szemeim,
Folyjatok könnyeim,
Keserves bánatim
ZengjeteK siralmim,
5 Vig nótáim
És ékes verseim,
Változzatok sirásra szemeim!
- (2.) 2. Keserű kenyerem
És az én életem,
10 Könnyeimmal vízem
Gyakran elegyítem.
Árva fejem,
Senkiszem szán engem,
Gyalázzattal gyakran illetetem.
- (3.) 3. Járok gyászruhában
Én az bujdosásban,
Keserűség anyja
15 Mert én vagyok Mára.
Fényes napja,
20 Ragyogó csillaga
Örömmel köddel van bévonva.
- (4.) 4. Régen voltam fényes,
Minden előtt híres
És nagy-beccsületes,
25 Tisztességes, híres-
Nevezetes,
De most vagyok szennyes,
Elvetttetett, bánatokkal teljes.

- 30 (5.) 5. Rejteekben lappangok,
Napfényben nem járok,
Kősziklák közt rakok
Fészket, mint az sólymok,
Mert az sasok,
35 Vadkőrmű állatok
Reám törnek az éh oroszlányok.
- (6.) 6. Életem bánattal
Fogy el zokogással,
Keserű sirással,
40 Mint sűrű záporral,
Óhajtással,
Keserű jajszóval,
Koporsómban beszállok jajokkal.
- (7.) 7. Óh, szerelmes fiam,
Vagyon-é oly bánat,
45 Mint az én bánatom?
Hogy fogod bé számat,
Kínaimat,
Jajos dolgaimat
Hogy kívánod tudni én sorsomat?
- 50 (8.) 8. Tizenhat esztendőnk
Immár folydogálnak,
Miólta kenyerét
Eszem bujdosásnak.
55 Árvaságnak,
Szomorúságoknak
Tagja voltam nyomorúságoknak.
9. Ama veres sárkány,
Ki ember-öldöklő,
60 Azt gondolja vala
Győzedelmeskedő
Hogy lenne ő
Mindenek felett fő,
Hogy elnyelje, a mit szül a szülő.
- 65 10. Óh, háládatlanság,
Óh, kegyetlen vadság!
Vadak természetét

---

55 Szomorúságnak [A szótagszám az 56. sor alapján javítva.]

Feljűlműló mordság!

.....,

Óh, állhatatlanság,

70

Történt rajtam, ímé, mely nagy csűfság!

11. Én méhemnek fia,
Kit kedven tartottam,
Kettős emlőimnek
Tejével tápláltam,
75 Ápolgattam
És gyengén tartottam,
Jaj, mit használt, hogy vélc így bántam?

12. Az édes tej helyett,
Imé, fizet mérget,
80 Jó dajkaságomért
Főlöttébb keserget,
Úz és kerget,
Mint sas egy verebet,
Sok próbákkal engemet sérteget.

- 85 13. Bézárom beszédem
Immáron végképcen,
Véled tehát az Úr,
Kívánom, elmenjen,
Vezéreljen
90 Mindenben kedveljen,
Isten hozzád, szerelmezem! Ámen.

23.

VÁSÁRHELYI PÉTER

1. *Vigasztald* meg Uram szomorú szívemet,
Tudom, nem kívánod *az én* élvésztemet,
Által látad Atyám lelki sebcimét,
Orvosold meg, kérlek, hadd vegyek örömet.
- 5 2. Az mi helt te engem anyámnak méhébűl
Ez világra hozál *te nagy jó* kedvedbűl,
Sok jaj szó ki folya szívembűl,
Mint . . . kies patak az forró kut fűbűl.

---

68 [E sor hiányát a kiadó nem jelzi, lehet, hogy az eredetiből is hiányzott!]

[A kéziratban kikopott, illetve kiszakadt szövegrészek itt kipontozva, az értelemszerűen rekonstruálható hiányok kurziválva vannak.]

- 10 3. Számítalan bűneim vadnak Isten nékém,
Kiért gyászban borult mind testem, mind lelkem,
 Ha te el hadcz, hova legyek, oh Istenem,
 Meny, föld reám szakad, ha nem szárad fejem.
- 15 4. Azért értes engemet lelki kedveddel
 Én mennyei Atyám, ne néz rám rut szemmel,
 Sőt inkább vehessem jó voltod örömmel,
 Vony utánnad Isten, had járjak szentiddel.
- 20 5. Reám ne haragudgy te . . . . .
 . . . az m. . . volt ez rossz világért,
 Meg térek. . . am futok kegy. . . . . segél,
 Áldat Jesus, had vegy. . . . . rt.
- 25 6. Hajol búbán cpedt szomorú szolgálódhoz,
 Vezessed szemeim világos fátylódhoz,
 Támaszkodom bizony pásztori botodhoz,
 . . . . . lony hát kedved meg téro juhodhoz.
- 30 7. Ennyi búbán, kérlék, ne hagy már engemet,
 Hancm ved *fel* Uram én gyászos igyemet,
 Hogy irigym ne nevéssék éseletemet,
 Ne kiáltsák vigán, el hadtál engemet.
- 35 8. Le hajtottam fejem a' szegény Daviddal,
 Kiáltok föl szóval hozzád az szent Jobbál,
 Szent Atyám, ne *ítas* engemet boroddal,
 Hogy ne távozzam el tölöd Babilonnal.
- 40 9. I. . . . .
 . . . . .
 . . . . . kegyelmed. . . . .
10. I. . . . . sztöje,
 Az álnak ajkoknak. . . . .
 . . . . . kely ki hát te szolgáló őrzésére,
 Hogy ne jusson . . . . . veszedelmre.
11. *Pártot* ütötte nek az én lelkem ellen,
 Fel támad az nagy had . . . . . bárkád ellen,
 Hogy azt el romthassa akaratod ellen,
 Igyc. . . . . azon ne had oh Ur Isten.

---

10 kics [!] 11 hadcz <Uram> 24 jöhot hoz 30 szóval <à> 31 istas 32 babilonnal

- 45 12. Ezt látván, előted fejemet le hajtván
 Esedezem, Uram, könyveim tsurogván,
 Sirok az Illéssel ez világ pusztáján,
 Mert Jézabel előtt vagyok el bujdosván.
13. T.....
- 50
14. En bizom az Ur m.....
 ..... tsak ő tőle várom,
 55 Ostorát az .....
 mert juha között nyugszom.
15. Rajtam mit örvendesz hát én ellenségem,
 ..... történt most nekem eszésem,
 Föl költ Christus én . . . jegyesem,
 60 Ne örüj hát rajtam, szincs kenyeresem.
16. Ezt éneklek az én sok szenvedesembem,
 Novembernek szinten utolso hetiben,
 Istencmhez valo hü szeretetembem,
 Ezerhat szaz nyolctvan nyolczadik időben.

24.

HEGYFALUSI GYÖRGY

[ÜDVÖZLŐVERS ZABANIUS JÁNOSHOZ]

1. AZ Musák táborán,
 Szükség minden órán,
 Elmével vitézkedni:
 Mert egyedül annak
 5 Az ki nyér, s-nem másnak,
 Zöldülnek Laurussi.
2. Ugy Teis, ki mostan,
 Hartzólsz nagy okossan,
 Világh böltességében;
 10 Gyözödelmes lehess,
 Borostyánt-is nyerhess,
 Kivánom nagy szivessen.

45 [A látván latam-ból javítva.] 57 mit <mint>; ellenségem 59 én <jegyesem> 60 szincs <kegy>
 64 nyolctvan

SZELI IZSÁK

[LAKODALMI ÜDVÖZLŐVERS]

1. Egy fris állat sétál Brassóban két lábon,
Kinck fejiben ver, s-farkában viz nagyon.
Nem tanult ez, nemis kap az déakságon.
De Déakul beszél bár akar hol járgyon.
- 5 2. Enneck Nemetek köszt nagyon csak két lába
Az fejit Sz. Iobis regenten utalta,
Brassoban sem kedves; gyapjas az utollya
Egye meg bár süteve, az ki el talállya.

.....
Nem nyér az Istentoll másként gratiat.

- 5 2. Melly szép bekesegben valla szegeny hazank,
Amikor ezekről nem is gondollkozzank,
Hogj meg erre jusson az mi szegeny . . . ,
Nyoltzvan nyotzadik mi következők reánk.
- 10 3. De jaj, mellj hirtellen ez mireánk mertteli,
Tüz idején hazunkban ki szallunk,
Keseredet szivvell egj mastoll meg vallunk,
Idestova szelljell egj mastoll hanynyatunk.
- 15 4. Nem vitetik mesze az idegen földre,
Hanem orszagunknak majt tsak a szelljire,
Tekinhetunk egjmas nemzetire,
Megis sokan estek pogan fegjvereben.
- 20 5. Kedvez, uram Isten, mi szegeny fejünknek,
Legj meg örizője ami nemzetünknek,
Uram, legj szerzője aszep bekesegnek,
Tegedet az hívvek had ditserhessenek.
6. Ronts meg, uram Isten, apoganynyok fejet,
Ne botsad közünkbe meg düjhüt fegjveret,
Akik szonnyahozzak keresztenyek veret.

6 gondollgozzank 7 [A másoló lefelejtette a sor végét.] 10 szallunk 14 orszagunkranak 19 szerzője
20 Tegedet 22 No 23 [Egy sor hiányzik.]

EPITAPHIUM PRODROMISSAE PRINCIPIS APAFI

1. Valaki itt elmégy,
Én róllam példát végy
Változó életedről.
- 5 2. Nints itt maradásod,
Föld gyomra szállásod,
Régen végeztek erről.
3. Azért tsak készen állj
Minden órán strásály,
Meny, ha a szér rád kerül.
- 10 4. Légy szép bár, mint Ráchel,
De tsak féreg rág el,
Porod szelekre ószlik.
- 15 5. Légy bölts, mint Rébéka,
De meg emészt béka,
Kaponyád fel rugatik.
6. Légy vén, akár ifju,
Meg emészt itt a szu,
Tsak kérdik, itt ki fekszik.
- 20 7. Vóltam én is, multam,
Már ide szorultam,
Ha kérdezed nevemet:
8. Tornya Borbála vólt,
Amig életem folyt,
Ötven ölt esztendőtt tett.
- 25 9. Harmincz hatát férjem
Hogy élyc én vellem,
Jó Istencmnek teccétt.

Cím II Erdélyben a bábolnai templomban TT Kaposy Sámuel uram által irattatott Epitaphium 7 I [Előbb:] hályy 10—15 II [A versszakok sorrendje felcserélődött, s ezen kívül még a 4., 5., 6. versszakok utolsó sora is helyet cserélt.] 13 II Koponyád felvágatik 15 II Tsak kérdik, itt ki fekszik? 18 II Porod szelekre ószlik 19 II Voltam, de kimultam 22 II Torna 23 II S mig életem folyt [Szótagszámhiba!] 24 I [Előbb:] negyven hat II Ötvenkét esztendő lett 25 I [Előbb:] Harminczát en vellem II Harminchatot 26 II Hogy éljen énvélem

- 30 10. Mérges halál nyila
Engem Fogarasba
Ben a várban találá.
11. Az ezer hat százon
Nyólczvan nyólcz vólt számon,
Böjtölő tized napja.
- 35 12. Az óra kilenczről
Mikor tizre kerül,
Reggel valék meg halva.
13. Nem hagyott Jákóbob,
Hü bujdosó társom,
Isméretlen föld hátán.
- 40 14. Mint Abrahám Sárát,
Nem temtetet társát
Idegen föld határán.
15. Hanem nagy kegyessen,
Négy fiammal szépen,
45 Ide el kísért sirván.
16. Lött nagy nyereségem,
Mert ott fekszik testem,
Hol szívem ohajtotta.
- 50 17. Isten Béthelében,
Kit Jákóbbal ketten
Raktunk Isten számára.
18. En vagyok itt élső,
Ez ujj hazban fekvő,
Istennek meg áldozva.
- 55 19. Itt várom Jcsusom,
El jő, én azt tudom,
Hogy engemet fel költson.
- 60 20. Ditsöült szenteknek
S. már idvezülteknek
Táborokban bé vigyen.

31—33 II Tul ezerhatszázon / Nyolcvannyoce volt számon, / Böjtölő tized napján 39 II Idegen föld határán 42 II Esméretlen föld hátán 46 II Söt, nagy 47 II itt 50 II Jákóbbal ketten [Szótagszámhiba!] 51 II Raktuk 55—60 II [Hiányzik.]

AZ SZIKSZAI TEMPLOMON GYAKORLOTT ISTENNEK ITILETI;

az mellyet Isten az ő bölcse itéletiből az gonosz embernek fel gyujtani meg engedett, és az benne lévő sok Jozzággal és Tizenkilencz emberrel együtt az Tűz által meg emésztetett. Mellyet Versckben szedett edgy az bujdosok közzül.

1. O Nagy gyászos ido a' Kire jútottunk,
Meg szokot bününkért- im vagyon siralmunk,
Isten ellen valo partért kár vallásunk,
A' mellyeket soha mi le-nem irhatunk.
- 5   2. Eztt szülte Atyaink számtalan sok vétke,
Gyakorlott bünökből főzött kedves étke,
Hogy mi fijak jünénk valaha eszünkre,
Lelkünket forditnánk csak a' jó Istenre.
- 10   3. Hamisság, irigység, mordság, hitc/lenség,
Gonosz szó, és szándék látás kegyetlenség,
Szitok, átok, harag, és békéltenség,
Eztt szülé ez helynek az Istentelenség.
- 15   4. Hát ha meg gondollyuk fijak mi utankat,
Meg láttyuk bizonynal az mi romlásunkat,
Igy eszünkben vesszük mi kárallasunkat,
Mellyért pusztította Isten várasunkat.
- 20   5. Innen vagyon Isten kit szeret meg veri,
Mert az jó Atya-is ugyan ezt miveli,
Az melly fiát jobban s'-kedvesben szereti,
Öt egyebck fellet gyakran fenyegeti.
- 25   6. De nem azért veri hogy ötöt gyüölné,
Igy ő haragjanak terhét rea vetné,
De hogy akaratyát nekie mivelné,
Tereytojét Attyát ekképpen tisztelné.
7. Nézd meg Uram mostan az mi esctünket,
Mert nem tagadhattyuk az mi vétkeinket,
Mellyekért oh Isten verten versz bennünket,
Es meg szomoritod az mi sziveinket.

- 30 8. Nem laddé Templomunk mint amaz nagy Aron,
Olyan volt minékünk mint eros Halcion,
Az melly gyönyörködik mint az erös Sion,
Mert álla Isteni ez hatalmas karon.
- 35 9. Hatalmasb ostora nincsen az Istennek,
Az tüznél gyakorta, mellyel az embernek,
Kincse és jóságá Földrül töröltetnek,
Melly-is oldalára im álla ez helynek.
- 40 10. Mert ha meg tekintyük az mi Templomunkat,
Es a' körül valo szép Parochiánkat,
A'-hoz közel valo drága Oskolankat,
Meg égette nem kerülte határokat.
11. Siralmas jajgatas jaj-szó nagy ohajtás,
Siralmás kiáltás szivbeli haborgás,
Istennek hatalmas ostorán csak sivás,
Hallaték szüntelen ez napon jay mondás.
- 45 12. Mert némelly leányát némelly ismét Annyát,
Némelly sok jóságát, némelly hazastársát,
Némelly sok aranyát némelly szép ruháját,
Sirattya jaj-gattya illyen nagy romlását.
- 50 13. Ez napon veze el szikszonak Tárháza,
Az mellybül gyakorta sok szegényt taplálá,
Sok kegyetleneknek mellybül sáfárkoda,
Hogy szegény fejének maradást találna.
- 55 14. Itt vesze el kintese itt minden szépsége,
Itt soknak élete itt soknak öröme,
Itt öltözék feje gyászban és vig kedve,
Itt marada soknak szerelmes cselédgye.
- 60 15. Imé most-is raytunk haragja Istennek,
Rendelési ellen mert éltünk nevének,
Es ellene jartunk ő szent szerzesinek,
Ezzel adunk okot minden büntetésnek.
16. Eszt szerzék minékünk Atyaink sok bünök,
Minden napon ellened valo sok vétkek,
Az mellyeket mi-is bünösök követünk,
Jaj jaj már minékünk mert igen vétkeztünk.

- 65 17. Most-is szolgáltunk mi az kik mi szolgaink,
Voltanak mivel az mi álnokságaink,
Meg sokasodtanak gyakorlott bűncink,
El *sem* hadtak söt nevelték gonosságink.
18. Az mi hozzánk küldött Isten Prophetait,
70 Meg utálván meg vetettük ő szolgálait,
Semminek tartottuk az Urnak hagyását,
Labunk alá nyomtuk ő Parancsolait.
19. Ez az oka hogy immáron ő is minket,
Nem nevezén nem tuggy mi veszedelmünket,
75 Be dugya szent fület hogy üvöltesünket,
Ne hallana es nem szanna meg bennünket.
20. Mienk oh Ur Isten az ortza pirulás,
Meg-is érdemellyük hogy amaz nagy romlás,
Reánk jöjjön ellenségtül szidalmazás,
80 Ez szikszay nep közt légyen nagy káromlás.
21. De kérünk tégedet *tödd lé* fegyveredet,
Szánd meg hivcidet és adgy csendességet,
Az mi szívünkben önts tellyes örömet,
Fordicsd el mi rólunk az veszedelmeket.
- 85 22. Mind ezeket Isten azért cselekedte,
Hogy szent tekintet minden ember féllye,
Ő Szent Tanácsának légyen köztünk helye,
Es így rettegtessék tölünk nagy ereje.
23. Farjul ki tétettünk minden embereknék,
90 Az kik körülöttünk laknak ellenségek,
Es az kik utzáin el mennék ez helynek,
Feljeket csovalvan minket süvöltönek.
24. Ez nagy kárvallásban mi nem csüggegyünk el,
Söt inkább örvengyünk Istennek vig szivel,
95 Jussanak eszünkben ezek nagy örömmel,
Hogy az nagy Ur Istent szolgallyuk éltünkkel.
25. Jollehet most minket kárral-látogatott,
De tudom végképpen ő el nem taszitott,
Mint ő örökseget magának választott,
100 Szolgallyuk vig szivel kiket még meg tartott.

26. Ne csudálkozzál hát ki ezeket hallod,
 Hogy minket Istenünk ezzel látogatott,
 Ne mond azt felölünk hogy immar el hagyott,
 Hiszem országából vigasztalást nyuitott.
- 105 27. Békeség istápjja kegyesség pálczája,
 Vigasság olayja nagy örömek árja,
 Igasságnak Attya Joságnak ő habja,
 Hit allandosága mi helyünk meg szállja.
- 110 28. Az ezer hatszazban es nyoltzvan kilentzben,
 Az szent György havának utolsó hetiben,
 Ez romlasunk esett nekünk keservesen,
 Olvashad ez irott együgyü versekben.

29.

RYTHMI IN FUNERE SUPREMI COMITIS ILLUSTRISSIMI DOMINI
 LADISLAI KÁROLYJ, SZATTHMARINI DECANTATI

1. Halando emberek, halálra nézzetek,
 Halandoságtokrul meg emlekezzetek,
 Méltóságos nagy ur példa előttetek,
 Romlandoságtokat el ne felejsetek.
- 5 2. Ne hidgyetek világ csalárd hivságának,
 Sem az ő tündéres álnok tanácsának,
 Olyan az ő mérge, mint az madarásznak
 El rejtetet törj, hogy vessen halálnak.
- 10 3. Ezt ma bizonyittya meltságos urnak
 Szemmel látot sorsa Karolyj Lászlónak,
 Szatlmár vár megyének nagy fő ispánnyának,
 Felséges romaj császár tanácsának.
- 15 4. Kinck bucsuzása ma lesz előttetek,
 Tekintetes rendek, mindenféle tisztetek,
 Kik Karolyj Lászlót, tudom, ismertétek,
 Eö végső szavait ma, kérlek, vegyétek.

---

111 kesett
 3, 13 előttetek

- 20 5. Noha tekintetes, dicsőséges vérbül
En származtam vala nagy urj nemzetbül,
De mégis madarász halálnak kezébül
Ki nem vergődhettem el vetet törübül.
6. Azért, mivel tudom, csak ez az én sorsom,
Hogy nem lesz ez után itten maradásom,
Földiekkel valo nyájas mulatásom,
Légyen mindenektül ma vég bucsuzásom.
- 25 7. Elsöbenis hozzád, fényes monarchámhoz,
Magyar ország fel kent, igaz királyához
Forditom szavamat, Leopold császárhoz,
Magam-s-maradékim édes gyamolához.
- 30 8. Isten felségedet aldgya meg mindenben,
Tegye szerencsésé ebben az életben,
Minden ellenségét foglallya el éppen,
Hogy az keresztyenség éllyen békességben.
- 35 9. Te vagy bizony, a' ki pogány igájából,
Nemes országunkat török birtokából
Ennyire ki hozzád sulyos rabságából,
S-Mahumtet meszsze üzéd szép hazánkbul.
- 40 10. Azért felségedet Isten boldogitcsa,
Mennyej áldásit rajtad szaporitcsa,
Eleted ez földön, kérem, hoszszabbitcsa,
Monarchaságodat égbül gyamolitcsa.
11. Tekintetes, nemes Szattmár vár megyémül,
Abban lévő minden felső s-also rendtül,
Uri személlyektül, s-edes tiszteimtül
Ma bucsumat vészem, mint szerelmesimtül.
- 45 12. Isten benneteket áldgyon meg sok jokkal,
Hogy jól edgyeztetek ti fő ispantokkal,
Ez életbül ki mult Károlyj Lászlóval,
Hazátok s-javatok igaz gyamolával.
- 50 13. Tudgyatok, udvarom, kapum előttetek
Zarva soha nem volt, jöttetek s-ménetetek
Szabadossan hozzam, tüllem mindenitek,
Akar mely idöben volt arra kedvctek.

---

29 aldgya meg <sok jokkal> 39 Eletem

- 55 14. Mindazáltal mégis, ha kit meg bántottam,
Fő ispánságomban véteni találtam,
Bocsánatot kérek, mert csak ember voltam,
Mint más ember, énis meg tántorodhattam.
- 60 15. El szánt gonoszságbul bizony ártására
Senkinek nem voltam, hogy volna tudtomra,
Azért immár mindent az menybéli Urra
Bizok, s-hagyom oket Isten irgalmára.
- 65 16. Látom már, edgyetlen fiui magzatom,
Jo Károlyj Sándor, hogy varod szozatom,
Hallyad, edes fiam, végső oktatásom,
Az Isten félelmét neked commendáloom.
- 70 17. Ennél drágáb kincset bizony nem hagyhatok,
Szerencsesebb dolgot nemis javalhatok,
Sem kedvesebb marhat reád nem bizhatok,
Mely által távozik mindenkor az átok.
- 75 18. Ha az Istent féled, haboruságodban
Lészen vigasztalod, gyámolod sorsodban,
Tisztod, hivatalod járjon jól világban,
Hogy juthass végtére örök boldogságban.
- 80 19. Már szomat forditom édes leányimra,
Elsőbenis te rád, Károlyj Judithra,
Palocsaj István özveggy árvájára,
Adlak magzatiddal Isten oltalmára.
- 85 20. De Vég Ujfalusi Andrasnak özveggye,
Jo Károlyj Eva, az Isten engedgye,
Hogy élhess Istennek, veled cselckedgye,
Atyaj jobb kezét élctedre tegye.
21. El nem felejlhetlek, Károlyj Christina,
Sem téged, kedvellet Károlyj Susánna,
Ugy tikteket Clára és Kata apácza,
Hajadon leányom, jo árva Tresia.
22. Isten benneteket mindnyájan meg áldgyon,
Szerencsétlenségtül hiven oltalmazzon,
Aldást az egckbül bővön osztogasson,
Eő szent országában vegre boldogitson.

23. Hol vagy edes menyem, oh, Mária,
 90 Károlyj Mihálynak maradot arva,
 Károlyj kis Ersok anyja s-fel tartoja,
 Neked, ő nékijs Isten jo tutora.
24. Barkoczi Christina, tégedis el hadlak,
 Edes szüleiddel Istennek ajánlak,
 95 Hogy becsültél engem, mostanis én áldlak,
 A' boldog örömben látnia kívánlak.
25. Egy szoval immáron, édes szép magzatim,
 Vöim és menyeim, kedves unokáim,
 Bucsuzom tülletek, rokonim, barátim,
 100 Valakik itt vadtok, minden isméröim.
26. Fizesse meg Isten mindnyájan tincktek,
 Kik Károlyj Lászlót ez nap becsültétek,
 S-hideg teteminek tisztességet tésttek,
 Ah, nem szollok immár, csak sirban vigyettek.

30.

SZEP ÉNEK AZ HIREZ NEVEZETES, NEMES NEMZETES ÉS VITÉZLÖ TVNNYOGI SAMUEL RÖL

Kegyelmes CSASZAR Urunk ö FELSEGE, hiv Fö Ezeres Kapitányáról, miképpen
 ö az VARADI Bloquadáján, 1689: Esztendőben, Szent Jakab havának 3.dik napján,
 az Török ellen erős viaskodo hartzban, halálos sebben esvén az ö jó akariótól el
 bucsuzott, vitézül és boldogúl e' Világból ki-múlt.

Ad Notam: Szentül éneklették.

1. Sion Várán törekedö szívünknek
 Oltalmazó paisa vezérünknek,
 Szent Jehova légy gyámola éltünknek
 Bátorsága reménsége szívünknek.
- 5 2. Allassad fel romladozott bástyáját,
 Jaj hazánknak életünknek oráját,
 Ne ölt el *mi* rajtunk fgnlö sugárát,
 Kegyelmednek rogyogtassad csillagát.

89 [A vezetéknev helye üresen hagyva.]
 7 el rajtunk [Szótagszámhiba miatt javítva.]

- 10 3. Mert minékünk életünkben vezérünk,
Csak te vóltál óltalmunk segítségünk,
Kezeiddel igazgassad hogy hitünk
El ne fogyna söt buzogna mi vérünk.
- 15 4. Te szeretted mi lelkünket sok jokkal,
Adván nékünk szent Fiadat bizonynal,
Te magadnak pecsételtél ujjoddal,
Meg-ujjitasz hiszszük szép áldásoddal.
- 20 5. Te inditád mi lelkünket a' jora,
Hogy viselnénk gondot szegény hazánkra,
Te nevedben köttyük fel óldalunkra,
Fegyverünket hog' mehessünk az hartzra.
- 25 6. Itt is penig életünket veszélytül,
Te *tartottad* mindennémü eséstül,
Elöl állasz mi közinkben vezérül,
Benned bizunk meg segitesz cgyedül.
- 30 7. Ne hagy hát-cl csipke bokor módgyára,
Egő hazánk, ki jutott nagy romlásra,
Söt forditsad bánatinkat vigságra,
Hadd mehessünk te általad a' jora.
- 35 8. Nám éretted minden napon halálra,
Fegyver által esvén sullyos rabságra
Vitettetünk mint a' barány, hogy lábra,
Ne kaphassunk ne hogy jussunk csufságára.
- 40 9. Né légy hát ugy mint ki úton járásra,
Adgya magat bé térvén a' szállásra,
Meg nyugoszik el-indúlt ő czéllára,
Hogy juthasson, megyen ő utaira.
10. Hancm nyujts-ki job karodat végtére
Igazgassad fegyverünket olly végre,
Hogy Fiadnak eskült ellenségére,
Bátran mennyünk mi a' győzedelmre.
11. Mellyért néked engedelmességünkél,
Aldozatot hálá-adást edgy szívcl,
Nyujtunk menyben nyomorodott népcddcl
Vigadozván kesergő nemzetünkcl.

---

22 tartottad meg [Szótagszámhiba miatt javítva.] 29 érettedd 31 Vitettünk [Szótagszámhiba.] 32
Nekaphassunk 39 ellenségre [Szótagszámhiba.]

- 45 12. Nám te mostan sok vitézlő rendcknek,
Szép csillagát el óltád hivicidnek,
Kik közöttünk ragyogtak ékességnek,
Ruháiban öltözvén a' szentségnek.
- 50 13. Mert Pogánnyal mihelyt hogy szembe jutánk,
Eletünket és lelkünket ajánlánk,
Szent Fiadnak mi Urunknak kiáltánk,
Jó lelkeddel ottan vigasztaltatánk.
- 55 14. A' Pogányon mert diadalmat vöttünk,
Mind addiglan míg szerelmes jó hirünk,
Terhe miatt sullyos harcznak közöttünk,
Viaskodott mint oroszlán érettünk.
- 60 15. Nével fęnlő TUNNYOGI SAMUELÜNK,
Vitézsęggel szép erköltsel vezérünk,
Közlünk álván biztatá mi életünk,
De el-esvén meg-hanyatlék mi szívünk.
- 65 16. Mert Pogánynak az ő sűrű tábora,
Vitézinket meg-nyomta, nagy ostroma,
TESLA MIHALY édes Hazánk gyámola,
Jonathánát kesergé hogy nem láttya.
- 70 17. Keservesen szemléli szép népének,
Ura mellől hullásit fő Tiszteknék,
Meg-fordította hadait vitézsęgnék,
Tükörivé lévén minden népcknek.
- 75 18. Mellyért szemét fel-emelé menyégben,
Méltoságu GYÜRKI PAL UR szivében,
Ohajtotta kescredevén sebessen,
Hogy nem láttya színét többször ő testben.
- 80 19. Mert Pogány nem szánván TUNNYOGI testét,
Nagy erővel igyekezik életét,
El-fogyatni mellyen ímé beszédét,
Fel-emeli Istenhez az ő szivét.
20. En Istencem a' ki vóltal éltemnek,
Őrizője meg-tartója fejemnek,
Visely gondot bánattyárúl szivemnek,
Mert már rabja vagyok az ellenségnek.

21. Jó Vitézim az UR légyen paisa,
Lelketeknek neveteknek Istápja,
Kik mellettem életeket kotzkára,
Vetettétek rohanván Pogánságra.
- 85 22. Vitézséggel fõnlõ Gyürki Pál Uram,
Isten hozzád én szerelmes edgy fiam,
TESLA MIHALY a' kire szált már házám,
Vitézkedgyél én helyettem én társam.
- 90 23. Tenéked is kedves Kapitány társam,
Vég Szent Jobban Kos Mihály Komám Uram,
Jót kívánok hogy az hartzban én hadam,
Gondot tartál óltalmaztál mint Uram.
- 95 24. Hirrel névvel fõnlõ Nemes Kapitány,
Vitézlõ Bagosi Pal Uram kívány,
Erõs lenni éltedben mint kõ márvány,
Hogy ne ártson szerentsénck a' Pogány.
- 100 25. Ally-meg fiam Thót István most mellettem,
Igaz légy most kérlek el ne hadgy engem,
A' Pogányon vitézkedgyünk szivesen,
Mert ma edgyütt velem lészesz mennyégben.
26. Vitézkedett mint Ráro ellenségín,
Kapitánnya mellett sok gyüölõlõin,
De lövések hogy esénck õ testén,
Az Istent kiálté ötet dicsirvén.
- 105 27. En Istencem te tartottad éltemet,
Te forgattad az hartzban kezeimcet,
Igazgattad igycmet fegyveremet,
Ne hadgyad el-fogyni az én erõmet.
- 110 28. Keservesen siró édes Ráchelem,
TOLDI ERSEBET ki vóltál jegycsem,
Isten hozzád már el váltál én töllem,
Pogány vére által mert ki folyt vércem.
- 115 29. Lövés miatt mihelyt testem el-esett,
A' kõ hidnál setét boltban tétetett,
Tudom Lelkem menyégben vitettetett,
Igy rendelte ISTEN lenni igy kellett.

- 120 30. Az UR ISTEN több árvákkal tégedet,
Oltalmazson takargassa életedet,
Ez életben öregbitse létedet,
Holtod után menyben vigye lelkedet.
31. Ki hűségesen hozzám nagy jó vóltal,
Sok időkig velem edgyütt bujdostál,
Mint gerlitzte ő társát vigasztaltál,
Nagy hűséggel mellettem forgolodtál.
- 125 32. Heted-fél esztendőt már hogy mi szépen,
Keservesen a' ki juthat eszedben,
Nyájaskodtunk és éltünk nagy örömben,
De el-választott már tölled az ISTEN.
- 130 33. Hát tenéked mit felcillyek jó haza,
Melyben szült vólt engemet kegyes Anya,
ISTEN hozzád immár te felső MERA,
Erős Tornyod legyen ISTEN oltalma.
34. Hatvan hatan hordattunk edgy halomban,
Bé-rakattunk edgy hegynck oldalában,
135 De vagyunk mi az Istennek markában,
A Christusnak ő szép tarsaságában.
35. Fő Hadnagyom vitézlő Thot Istvánom,
Második penig Nadányi Mihályom,
Szcpsi Márton édes Kádár Istvánom,
140 Zaszlo tartó kedves jó RácZ Istvánom.
36. Te peniglen hires Thison Andrással,
Bihari Péter Salánki Istvánnál,
Midőn ki-mentetck nagy kiáltással,
Rajta fiam mert majd lészünk az Urral.
- 145 37. Hirrel névvel fçnlő sok szép Hadnagyok,
Kik az harczon én velem el-hullátok,
Hazátokat semminek tartottátok,
Ti ezcknck nagy jutalmát Várjátok.
- 150 38. Liskai Nagy János barátom Uram,
Idegen földön a' kivel bujdostam,
Ellenségem nagy sokszor tryumpháltam,
ISTEN hozzád te tülled már meg-váltam.

- 155 39. Fő Hadnagyok Nagy János és Bihari,
Kováts Máthé kik vadtok már Vezéri,
A' meg-hagyott seregnek szép Tisztei,
Isten után legyetek jó Tutori.
- 160 40. Magyar Ország vitézkedő fiai,
Eles fegyverekkel olta/mazoi,
Szabadságnak nagy szépen keresői,
Velem edgyütt kik voltatok özöi.
41. Kiknek ISTEN állatott vólt vezérül,
Fő Kapitányságot viselő Tisztül,
Homályban jár fçnyes napom e' kertbül,
Ki metzelttem lelkem Istenhez készül.
- 165 42. Az UR légyen Paisotok mindenben,
Oltalmazzon Pogány fegyverc ellen,
Elestöri ne festessék veredben,
A' mint nékcm taszittatott testemben.
- 170 43. Oh melly szerentsékkal folynak az idök,
Jokkal gonoszokkal rakva *esztendök*,
Siralmas napjai meg-emésztendök,
Jó tanito mesterek az esztendök.
- 175 44. Az Ezer hat százban nyolczvan kilenczben,
Szent Jakab havának csak kezdetiben,
Jartak szegény Magyarok szerentsétlen,
De meg-hallya még ISTEN kérésekben.

31.

SRÉTER JÁNOS

[VERSES LEVÉL BEZZEGH ÉVÁHOZ]

5 Az minémű jókat magamnak Istentül,
Azokat neked is kívánom szívübül.
Édes szívem, Évám, hogy nem felcjtél reám,
De iratocskáddal engem látogattál,
Elhiteds magaddal, hogy kedvesen vettem,
Ezüstnél, aranynál nagyobbra becsültem.

---

158 oltalmazoi 160 örözöi [Szótagszámhiba.] 170 rakva az [Szótagszámhiba.] 175 Magyarok

10 Mikor irásodat szemcimmel láttam,
Elküldött két szívet levélben találtam,
Noha egyszer immár megvan a személyed,
Szívemben kiírva Bezzegh Éva neved,
Akarom, hogy mégis újonnan engemet,
Nagyobb szeretettel hozzád kötelezzed.
Tovább is küvcsd el, rólam ne feleicsd el,
Hasonlót én tőlem várhatsz édes szívem.

32.

LANDOVICS ISTVÁN

[A „NOVUS SUCCURSUS” BETÉTVERSEI]

a)

„Azok fitogassák clejeknek füstös czimereit, és el avasodott pöcsétyek viaszit, a' kiknek az egy eredetelnél magokban több jót nem mutathatnak, a' mint Juvenalis Poéta jól vetette szemére egy olyan üres kaponyának, a' mely csak clejét hánta, de maga joságát nem mutathatta.”

Stemmata quid faciunt? quid prodest Pontice longo
Sangvine censeri? pictos ostendere vultus
Majorum? et stantes in curribus AEmilianos?
Tota licet veteres exornent undique cerac
Atria, Nobilitas sola est, atque unica virtus.

Toább.

Juvenalis
Satyr. 8. Pontice, nolucrim sic, ut nihil ipse futurae
Laudis agas, miserum est alienae incumbere famae.
Malo, Pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
AEacidac similis vulcaniaque arma capessas
Quàm te Thersitac similem producat Achilles.

Mellyet magyarul talán így mondhatnánk ki.

1. Mit használ Nemcdet rendel mutogatni.
Vagy régi cleid képeit iratni,
Pompás szekereken bálványit vitetni,
Erkölcöddel pedig tölök mesze csni.
2. Nem a' füstös viasz nemesiti embert,
Hanem a' ki kapja markossan a' fegyvert,
Es a' tág mezőben ellenséget meg vert,
Ez a' ki magának nagy dicséretet nyert.

- 10   3. Ösiddel ne szakazd félben jó nevedet,
                       Magad joságával nevellyed hiredet,
                       Mert nem támaszthatod azokra éltedet,
                       Kik régen meg-holtak; te keresd becsüdet.
- 15   4. Jobb Thersites légyen Atyád szegénységben,
                       Csak AEacidáshoz hasonlits erkölcsben,
                       Es Vulcanus kardgyát forgassad kezedben,
                       Hogy sem Achillestül, juss elvetetségben.

b)

„Minck utánna azért csudálatos, és nem-is reméllett változással nyakára ült a' Keresztyénség a' Pogánnak, fel keltének a' földhöz verettettek, s' nem külömben, mint a' földnek fia Antheus nagyobb erővel fel kelvén, maradékját-is üldözték diadal-massan.

Kik közzül eggyik kiváltképpen Nagyságod, mindgyárt ezer lovassal és annyi gyaloggal, bé zárta kapuját Ujvárnak, mind addig körös körül vigyázzván, és eldelét el fogván, míg a' sok ágyuk menydörgő lövésiel meg-alázott bástyái fölött ki nem ugratná a' meg-általkodott Törököket, vagy lábíg le nem vágná, úgy hogy a' mint a' Poëta irt, egy meg-botlott, de serényebben fel költ vitéz képe alá, azt irhassam Nagyságod vitéz forgolódása alá.

Si non errásset, fecerat ille minüs.

Nagyobbat ugrott, minck utánna meg-botlott.

S' bizony nagyot-is ugrott, mert Buda alá annyi oroslányival a' mennyi vitézivel érkezzvén, nem csak nyelvet fogott Nagyságod, hanem a' következett győzedelmeknek nagy okát, személyye szerint a' Séráskiért, el ejtette, és minden rendit és számát a' Pogány tábornak, a' nála talált levelekben bé hozta a' Keresztyén táborba, a' Felsőges Lotharingus és Bavarus Herczegek álmétkodására, öröme, magának pedig dicsőségére.”

33.

NOSCE TE IPSVM

1. AZ ki mást csúfolsz, ide jár!
                       Meg-tanit téged ez madár.
                       Orrával orrat szorította,
                       Mi hiával vólna, láttya.
 5   Felcbarátod ne csúfoly,
                       Tsak a' mi igaz aztat szóly.

10   Egész világot meg-tekints,
                      Az kit minden szeretne, nints.
                      Attyámfia, akar ki vagy!
                      Te barátodnak békét hagy.

15   2. Végy példájul ez madarat,
                      Es bötsületed meg-marad.
                      Hogy ha néked ez Tanuság
                      Nem jó, össön-meg a' Kórság!
                      Holtat, és a' ki nincs jelen,
                      Ne csúfoly, mert az szemtelen.
                      Valaki ollyat szereti
                      Mivelni fölét eleíti.
20   Ha okos vagy ezt meg-tekints:
                      Minden dolgot jóra fordíts.

34.

BÖLCSKEI JÁNOS

[ÜDVÖZLŐVERS ERDŐDI JÁNOSHOZ]

A' Ki gyönyörködik a' Szent Irásokban,
s' Gyakorollya magát kegyc olvasásban
Tekintsen bé ebben a' szent munkátskában,
s' Epületet véssen a' szent tudományban.

35.

DÖMSÖDI SÁMUEL

[ÜDVÖZLŐVERS ERDŐDI JÁNOSHOZ]

IGen szép ajándék testi bölcseséget,
Ha valaki nyerhet s' vizsgál természetet;
De böcsösb kegyelem, belső kegyességet,
Ki talál s' Istennel ily formán beszélget.

36.

NÁNÁSI N. ISTVÁN

[ÜDVÖZLŐVERS ERDŐDI JÁNOSHOZ]

AZ Istennek titkát tudni örök élet,
Mert minden bölcsesség ezen helyeztetett
Mellyre a' természet sohais nem lépett
De ez munka (forgasd) téged rcá vezet.

37.

KECSKEMÉTI K. ISTVÁN

[ÜDVÖZLŐVERS ERDŐDI JÁNOSHOZ]

HOGY AGOSTON DOCTORT illy móddal újjítod,
Az URNAK szölejét véllé munkálódod,
A' meg sebhet lelket szépen vigasztalod,
Ama' régi kigyót ezzel ostorozod.

38.

SZALACSI SÁMUEL

[ÜDVÖZLŐVERS ERDŐDI JÁNOSHOZ]

1. KEt szeretet által mondgya Szent AGOSTON
Két Vár éppítették c' széles világon,
ISTENI szeretet által a' Szent SION
Világi szeretet által a' BABYLON.
- 5 2. Oh Jérusalemet ki szivből szereted
Szent szeretet által a' SIONT éppited
Kinck az ISTENNEL van beszélgetéscd,
Adgyon SIONABAN nyugodalmat néked.

39.

ZELIZI P. JÁNOS

[ÜDVÖZLŐVERS ERDŐDI JÁNOSHOZ]

A' Kik igaz hittel biznak az ISTENBEN,
Azokat nevelvén az UR félelmében,
E' kis munka által az Istennel szemben,
Viszed; és juttatod szép beszélgetésben.

40.

GYÜRKI KRISTÓF

[ÜDVÖZLŐVERS ERDŐDI JÁNOSHOZ]

A' Ki e' könyvetskét gyakorta forgattya,
El hidgye bizonnyal magát vigasztallya,
Keserves bánattját azzal el-fordította,
Minden jó dolgokban magát gyakorollya.

41.

[ÚJFALUSI KATA NÉVNAPI ÜDVÖZLŐVERSE]

Mikoron Orpheus szemunket föl nita,
S- ádgyunkból fel kelvén gerjezd imádságra,
Mikor Thytonia, Memmonnak szép anyja
Éjelnek óráit nyargalvást el hagyta,
5 Akkoron indulánk egy kegyes szép utra,
Hól nyomunk Phoebus mezeire juta,
Fel hágánk Pyndusnak erős bástyájára,
Mink, kisded iffiak, Révay familia,
Hozzánk adá magát tanulásunk társa,
10 Szegény Gerhard Györgynek két fiu déaka,
Ki nezpali scholát igen meg ujította,
S kedves horizontját tanulva sétállya.
Szemléllénk szemünkkel Castalius kuttyát,
Ott Bellerophonsnak találánk szép lovát,
15 Ahoz szép hintóját s kedves két kocsissát,
És több szolgál rendnek rendes utozássát.
Többi közt érkezzenk tenger Portussára,

---

4 gyakorollya

Az hollot Genius mi reank talála,
 Sictvén attyának eö szep hazájában,
 20 Elérkezvén, ötet nagy kedvessen lattya.
 Ezt késére vala Parnassus Musája,
 Az kiknek neveit imigy describallya,
 Deák poetaknak Apollo ki vallja,
 Ki minket scholában gerjezd vers írásra:
 25 Drias és Naphaea neve az kettőnek,
 Pomaenia és Charis követi ezeket,
 Eötödik az Dya, ki jó szerencsének
 Szép folyását vigze s kegyes verscinknek.
 Genius mi hozzánk szólala ekképpen:
 30 Katthalin szép napja jusson eszctekben,
 Hogy mi, kiseded iffiak, egy szép értelemben
 Gerjezzük szivedet hozzánk verscinkkel.
 Dicsüsséggh adassék Attyának, Fiunak,
 Szivünk vigasztaló Szent Lélek Istennek,
 35 Menyekben lakozó az Szent Haromsaghnak
 Egyedöl örökkön örökké s nem másnak,
 Hogy türhető képpen szent Kattalin napját
 Érheted s szenteled s- kedveb agy haládást,
 Majd mink is mindnyáyan fel nittuk bajunkat,
 40 S kívánjuk ekképpen sok szerentsés napjat,
 Hogy türhető képpen szent Kattalin napját
 Érhesd s számlálhassad mathuzalem éltét,
 Sok jo szerentsében békeségben éressed,
 Szemeddel láthassad nénének kedves férjit.
 45 Aranyat, eözüstet néked nem adhatunk,
 Töled mi effélét soha nem kivanyunk,
 Edgyedöl szivedet ohajtva szemlcllyük,
 Hogy nekünk jót kívánj s élly sokaig velünk.
 S Az mikor az halál véget tész éltünkben,
 50 Vezereleyen Isten Abram kebelében,
 Hogy edgyütt örülljünk az örök életben,
 Halgassa megh Isten kérésünket, Amen.

42.

LESSUS FUNEBRIS SUPER OBITUM EVAE N. P. SZENDJ

Anno 1689. die ultimi decembris

1. Bölcs uralkodása hogy Istennek légyen
 Ez földön mindenen meg tetszik nagy szépen,
 Valakiket az Ur teremtet kezdetben,
 Mind azokkal ő bir, regnál nagy erőssen.

- 5   2. Ez az Ur az embert halhatatlansággal
Fel ruházta vala fénlő igassággal,
Hogy örökké élne Teremtő Urával,
Meg ne sértettetnék halál kaszájával.
- 10   3. Illy parancsolatot ada az embernek,
Hogy ő békit hadna fának gyümölcsinek,
Mert ha ennek abban, mindgyárast a' bűnnek
Fogságában esik halálnak, ördögnek.
- 15   4. Nem hívék, evének fának gyümölcsében,
Mellyért az rút halál érkezet közinkben,
Kinck nincs olly ember, az ki életében
Ellene álhasson ő gyarlo testében.
- 20   5. Oh, szomorúsággal említendő ora!
Melyben csalárd ördög rút kívánságára
Eva hajla, s-Adam Evának szavára
Vétkezék, nem nézvén épp állapottyokra.
6. Szomorunak mondgyuk, bizony szomoruis,
Mind reájok nezeve, ha reánk szabjukis,
Keserü gyümölcsöt esctek nékikis
Hozott, ő utánnok maradékoknakis.
- 25   7. Mert vagyon az Urnak egy serény postája,
Kinck keziben van élet vitorlája,
Mikor nagy hirtelen ő azt meg fuvallya,
Ottan minden vigság változik bánatra.
- 30   8. En vagyok az példa, kit halál el kapa,
Mint lopo, hirtelen világbul el lopa,
Mivel énis itten voltam bünös Eva,
Mellyért, im láttyatok, hogy élnem nem hagyta.
- 35   9. Hoszszu szabadságom kicsiny helyre zárta,
Repülő szárnyaim töbül ki szaggatta,
Ekes örömömtül hirtelen meg foszta,
Keserü pohárral, méreggel itata.
- 40   10. Azért el indulok én az én utamra,
Kinck hideg testem van e' gyászos boltba,
Ezentül bé lépek szomoru siromba,
Mert immár az lélek van testül el válva.

11. De minnek előtte világnak utára
El mennék, nyelvemnek hozzátok szollása
Illik hogy érkezzék gyengédeden hangja,
Valakik én tüllem lesztek el maradva.

1. A' familia Ujhelyj unde est orta.

45 12. Elsöbenis néked Ujhelyj nemzetnek,
Nemes és nemzctes kedves eleimnek,
Az honnét származtam, mit mondgyak tinektek,
Miképpen terjcszszem rendit beszédimnek?

50 13. Az Ur jo voltának gyémánt coronáját,
Uj Jérusálemben nyílt piros rosáját,
Kedves virágokbul füzött koszoruját
Adgya néked az Ur ékes violáját.

55 14. Uj helyben, az égben te bé plántáltassál,
Lelki, testi jokkal éltedben áldassál,
Minden ellenségtül meg oltalmaztassál,
Még holtod utánnis menyben virágozzal.

60 15. Ellened éltemben hogy ha mit vétettem
Meg bocsáss, ellened ha volt én életem,
Nagy kegyessen mostan fedezd el én vétkem,
Hogy tülled örömmel légyen el menésem.

2. Familia Kis-faludj unde est genita.

16. Kis-faludi nemzet, kibül nemzettettem,
Mint veszsözö törsoökbül ékessen ki jöttem,
Rád elmémnek élit óh miképpen vessem,
Szavaim járasit mikeppen terjcszszem?

65 17. Legyen bekességed ez földön tenéked,
Nagy sok esztendökre terjedgyen életed,
Az Ur Isten legyen az te segítséged,
Bün, Sátán, e' világ ne árcson ellened.

70 18. Mivel énis bünben anyámnak méhébul
Jöttem ez világra, mint setét tömlöczbul,
Meg engedgy, ellened ha crötlenségbul
Valamit vétettem én gyengességembül.

3. Nobilis Balthasár Kölcsej.

- 75 19. Nemes és nemzetes Kölcsei Boldisárra,
Szattmárj scholának hiv patronussára,
Szegény edgyügyüknek kegyes tutorára
Fordítom már szomat, mint atyámfiara.
- 80 20. Az csipke bokorban lakozo angyalnak
Aldása szállyon rád az én Christusomnak,
Vig lakadalmára az menyeyj Urnak
Menyben hivattassál végre az Jésusnak.
- 85 21. Tavozzék te tülled minden szomoruság,
Follyon udvarodban szeretet, igasság,
Szegényekhez valo kegyes irgalmasság,
Adassék Istentül békesség, boldogság.
22. Orczád szomoruság ha miattam érte,
Elctem szivedet meg sebesitette
Valamiben, légyen mostan meg engedve
Minden gyarloságom tülled bé fedczve.
4. Soror ex eodem sanguine et fratres.
- 90 23. Nem felejlhetlek el testvér atyámfia,
Oh, Szendj Ersebet, életem istápja,
A' ki fel nevelél, miként edes anya,
En kicsinységemben nem voltal mostoha.
24. Mit adgyak velcm tölt sok jó ttelidért,
Hozzám meg mutatot hü dajkaságodért?
95 Az egeknek Ura az te jó voltodért
Ingyen kegyelmébül adgyon böséges bért.
25. Menyben asztalodis neked meg vettessék,
Pohárod jó borral csordultig töltessek,
Lelked az Christustul meg örvendeztessék,
100 Elct coronája fejedben tétessék.
26. Ezt kívánnya szivbül Christus szerelmében
Testvér atyadfia versei rendiben,
De ha fogyatkoztam, nékemis mindenben,
Kerlck, ez órában engedelem légyen.

5. A' fratribus.

- 105 27. Hát hogy felejcselek, kedves bátyám uram,
Szendi Sigmond, nékem ki valál kö váram,
Minden gonoszok közt hűséges óltalmam,
Szivem indulattya áldást mond általam.
- 110 28. Mint Lybanus hegyén fel nőtt szép cedrus fa,
Kinek az ég felé nevededik aga,
Nevedegyél te is, s-életed oltalma
Légyen mindenekben királyok királlya.
- 115 29. Igy veled egy méhbül ki származott rajnak,
Tüllem tavully lévő jó Szendi-Mihálynak,
Nállam kellemetes kedves virágomnak
Hogy szollyak nemzctes hiv bátyam uramnak?
- 120 30. Miként folyo viznél nevedeket pálma,
Kinek leveleit az hideg nem bántya,
Terjeszti ágait, noha tereh nyomja,
Az ég felé siet minden ágacskája.
31. Lelki folyo viznél nevedegyék öis,
Jó gyümölcsöt hozzon nyomoruság köztis,
Le ne nyomattassék nagy terch alattis,
Hogy az Urtul légyen jutalma nckijs.
- 125 32. Örömötök napját kivántam látnia
Szivessen, de más volt az Ur akarattya,
Azért mivel tüllem lesztek el maradvá,
Bocsánatot kérek, ez az sententia.

6. A' viro, patre viri, cognatisque.

- 130 33. Nem illik ez hozzám, hogy el halgassalak,
Edes hites tarsom, ki valál mint alak
Velem edgyet értő, nemzetes uramnak
Szollásj érkeznek immár ajakimnak.
- 135 34. Ugyanis társoktul még az madarakis
Nem könnyen válnak meg egymástul azokis,
Hanem nagy nyögéssel társát gerliczeis
Felejtí, töltözik zavaros vizzelis.
- 140 35. Hát az Ur Istennek nemesb teremtése,
Adám maradéka, hogy ne keseregne?
Midön el vitetik hirtelen előle
Az kiben volt néki kedve, vig öröme.

36. Mindazáltal ezen nem illik bánkodnod,
Gödén István uram, igen szomorkodnod,
Mert az ki tenéked volt ideig társod,
Mennyégben vitetted, te ott öt meg látod.
- 145 37. Bocsánatot kerck tülled vétkeimrül,
Ha meg bantottalak erőtlenségembül,
Meg engedni kész légy, azt kívánom szivbül,
Ugy az Uris téged meg áld az egekbül.
- 150 38. Gödén Gáspár uram, uram utan atyám,
Az kiis ennekem voltál kegyes dajkám,
Már tülled el mégyek, nincs semmi nyavalyám,
Helyedted az Ur lött nékem édes Atyám.
- 155 39. Hogy ha menyed lévén én meg bántottalak
Valamiben téged meg boszszontottalak,
Ellenem haragid már ne buzogjanak,
Bocsánatot mostan ajakid szollyanak.
40. Az Jacob Istenc házad ekesitcse
Sok jokkal, semmiben ne légyen szüksége,
Minden atyad fiát nagy hoszszu időkre
160 Juttassa, ne érjen nyomoruság szele.

7. Ab affine.

41. Buknak örvenyében hanyatot sogorom,
Az ki soha nekem nem akartad károm,
Az Seregek Ura nagy erős oltalom,
Te melletted légyen, mondom s-azt kívánom.
- 165 42. Szendi Ersébethnek ki vagy hites férje,
Pais István uram, életednek fenye
Fénylők, tündököllyék, mint az nap dél színbe,
Tested el ne fogja halál éles merge.
- 170 43. Pais vagy, paisod az nagy Urtul légyen,
Viragid ekessen te kies kertedben
Fel nevedgyenek csemeteid szépen,
Lybitina merge tüllok távul légyen.
- 175 44. Ellened végtére hogy ha mit vétettem,
Veled sok időkig mikor legeltettem,
Meg engedni kész légy arrulis most nékem,
Mivel tovább veled nem lehet beszédem.

8. Fratres communes.

- 180 45. Közönséges rendben én atyámfiai,
Valakik hol vadtok az földnek lakosi,
Készek legyetek most ti mind meg engedni,
Békivel engemet elis bocsátani.
46. Ha az földi sátort ti le veténditek,
Nagy sok jajjak után meg üresedgyetek
Minden bánatoktul, menyben vitessetek,
Örök boldogságban légyen mind részetek.

9. A' subditis.

- 185 47. Szavaimnak rendit forditom hozzátok,
Edes jobbágyimhoz, az kik szolgáltatok
Nékem szükségemben, Isten jutalmatok
Mind azokért légyen ez földön tutortok.
- 190 48. Hogyha ellenetek én kemény voltomban
Vétettem valamit parancsolatimban,
Most meg engedgyetek, siralmas boltomban
Miglen bé tétetném az földnek gyomrában.

10. Ab omnibus benevolis.

- 195 49. Egy szoval valakik én jó akaraim
Voltatok éltemben kedves jó barátim,
Békével el menni hadgyatok, társaim,
Mivel már veletek nem szolnak ajakim.

11. A' congregatione tota.

- 200 50. Ide gyülekezett keresztyen szent sereg,
Kinek most ez helyben az szived kesereg,
Mit adgyak tinéktek, kinck már az méreg
Szivemet el járta, mint rút, undok féreg?
51. Hogy túllem nem szánván faradságitokat,
Hanem félre téven külső dolgokat,
Most meg tisztelétek hideg tagaimat,
Az Isten meg áldgyon tiktek, uraimat.
- 205 52. Nincs már egyéb hátra, hanem hogy testemet,
Jo reménség alatt hideg tetemimet
Vigyétek az sirban le csüggett fejemet,
Angyalok az Urhoz vitték már lelkemet.

[LÓNYAY ANNA HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

UTOLSO ORA,

melyben az immar lelkére nézve meg boldogult ugyan
nehaj Lonyai Anna fejedelem aszszony ö nagysága minden
kedves attyafiaitul és jo akaroitul siralmasson bucsuzik,

Anno 1690. 23. Aprilis

1. Vizi buborckhoz világ dicsőségét
Meltán hasonlittjuk szem csalo szépségét,
Diszességét,
Frisnek tetcző mérgét,
5 Mert változás hamar érj végét.
2. Nincsen ez világon olly állandó dolog,
Melly állandó lenne, söt ideig villog,
Mint szem pillog,
Ballag noha gyalog,
10 De végtérc enyeszetre kullog.
3. Világ javaiban edgyis meg nem marad,
Méltoságnak ina hirtelen meg szakad,
Rea akad,
Ha halál meg fakad,
15 Gögös torcka dicsösségnek lankad.
4. Az bársonyt gondold meg, mely szép szint mutasson
Idcig, de hamar rothadáshoz lásson,
Illyen sorson
Ál világ, nem másón,
20 Bizonyittyák példák világosson.
5. Jonathas hol vagyon, sidok ckességé?
Hova lött Joabnak hadi erőssége,
Dicsössége,
Abner vítézsége?
25 El mult világ álnok fényességé.
6. Davidnak hol vagyon gyözhetetlen karja?
Salamon hol vagyon, bölcsességnek szája,
Találója,
Királyok zászloja,
30 Xerxcx hol van, hatalom birója?

---

20 világosson [A rím miatt javítva.]

35 7. Ezek el multanak, szomoruan halljuk,
Nagy méltóságokkal el fogytak, jól láttyuk,
Meg gondollyuk,
Méltán azt mondhattuk,
Jaj, el mulik minden, bátran vallyuk.

40 8. Nem szükség ezt tovább példakkal próbálni,
Ez méltóságos test kész bizonyítani,
Kit láthatni,
Meg keserülhetni,
Setet boltban mert fog bé tetetni.

45 9. De minck előtte föld gyomraban szálna
Fejedelmi aszszony, nagy Lonyai Anna,
Jot kívánna,
Mélto hogy szollana
Az mennyégbül, maradt árváira.

[1.] Ad Filium Spectabilem ac Magnificum Paulum Vesclényi.

50 10. Mint anyában, buzgo az szeretet bennem,
Vesclényi Pálom, méltóságos verem,
Istent kérem,
Mivel én nem érem,
Hoszszaabbitsa napidat, szerelmem.

55 11. Bajjaid közt melléd Isten álljon elő,
Az ki majd ugy maradsz, mint meg szedelt szölő,
Ne légy dülő,
Eröd halál szellő
Ne fonnyasztza, soká légy zöldellő.

60 12. Te reád töröknek Isten záp fogokat
Törje ki, bonesa el álnok tanácsokat,
Szándekokat,
Atok helyet jokat
Rád terjeszszén, életedben sokat.

65 13. Utolsó orámon intesem ez hozzád,
Hogy menyben adassék drága bibor reád,
Kedves ruhad,
Hitedet meg tares, vád
Reád nem lesz, el nyered koronád.

14. Ezt meg cselekedgyed, hogy én árváimat,
Veselényj István s. Anna rajjaidat,
Magzatidat
Apolgasd, s-utokat
70 Jora vezérd, rád biztam azokat.
2. Ad Stephanum Veselényj, Pauli filium.
15. Szivemnek, szememnek friss gyönyörüsége,
Veselényj Istvan, udvarom szépsége,
Ekessége,
Beszédimnek vége,
75 Im, ekképpen foly bucsuzó ige.
16. Mig az Urnak tetczet, édes anyád voltam,
Anyaj szemekkel te read vigyáztam,
Már ki multam,
Világtul meg váltam,
80 Tarcs meg azért, élvén mit javaltam.
17. Az iffiuság olyan, mint az solyom madár,
Kinek vigassága van, ha szabadon jár,
De követ kár
Szabad utat, nem vár
85 Az meg térés nagy időt, el hid bár.
18. Szép iffiuságodat sok jokkal ékesicsd,
Mely jót el kezdettel követni, ne tagicsd,
Töled háricsd,
Gonoszt meszsze taszicsd,
90 Nagy Ur Isten, rajomat boldogicsd.
3. Ad Annam Veselényj.
19. Nemzetem kertében nevendék virág szál,
Veselényj Anna, vigságom ki valál,
El szakadál
Tüllem meszsze állál,
95 Mert árvaknak táborára szállál.
20. Az árvaknak Attya légyen te tutorod,
Siralom tengerén gyámolitsa károd,
Hogy ostorod
Könnyü légyen, várod,
100 Leszsz ez földön bölcs lelki doctorod.

4. Comuniter ad tres praeenumeratos liberos.

21. Mind hárman, említet nemzetem ágaj,
Ezek én nyelvemnek utolsó beszédj,
Bucszási,
Hozzátok szavaj,
105 El bocsátni kész legyen hát ki ki.

5. Ad Spectabilem ac Magnificum Stephanum Csáki.

22. Borostyán modgyára zöld méltóságos ház,
Csákiak nemzete, melyre Isten vigyáz,
Jollehet ráz
Bünödért, mely sok száz,
110 Vég bucsumra ilyen rendel vigyázz.
23. Groff ur, Csáki Istvan, kénszerit vérségem,
Tüled első rendben hogy bucsumat vegyem,
Azért nékem,
Kegyelmedet kérem,
115 Meg engedni kész legyen vétségem.
24. Bujdosásom földén életemnek fele
Az míg éltem valál, irigységnek szele,
Borzas tele,
Soká el nem nyele,
120 Csendessegem általad helyt lele.
25. Kegyelmednek mivel vagyok terhes gondgya,
Azok között Isten segedelmét adgya,
Elted aldgya,
Légy ország birája
125 Hoszszan menyben legyen terhed soldgya.

6. Ad Comitum Sigismundum Csaki.

26. Már kénszerítettém le szállni ez szokra,
Groff Csáki Sigmondot mellyek bocsánatra
Hajcsák jora,
Arantam valora,
130 Ezt kívánnya verseimnek sora.
27. Kedvellye az Isten éltedet sokáig,
Nemzedet terjedgyen meg sakasult számig,
Elsz itt az míg,
Az után az égig
135 Fel emelgyen dicső boldogságig.

7. Ad Stephanum Csaki juniorem.

28. Iffiu Csáki Istvan, ezen grofi nemzet,
Kit Csáki udvarral Isten kedven nézet,
Szom rád térhet,
Azért bün mit fizet,
140 Rád ne löjjon méreggel tölt tegzet.
29. Végső bucsuzásom ez lészen te tülled,
Öromem mig éltem, vigságos volt benned,
Immár füled
Szom nem hallya, hidgyed,
145 Mind örökké Isten légyen veled.

8. Ad Dominas Christinam et Barbaram Csáki.

30. Leány agon levö Csáki ház rajjai,
Grof Csaki Cristina s-Borbála leányj,
Mint meg annyj
Nemzetség szárnyaj,
150 Rátok számnak így térnek szavaj.
31. Magának az Isten éltetek kedvellye,
Számát nemzetteknek bennetek nevellye,
Könyv ne tellye
Szemetek, s-ne lellye
155 Benned helyét halálnak metelye.

9. Ad Communem Csáki familiam.

32. Egész meg nevezet Csakiak nemzete,
Nekem mivel rut bün halállal fizete,
Vétség érte
Nemzeted sértette
160 Ha valaha, meg bocsass érette.

10. Ad Magnificos Gaspari Cornis
et Mariae Csaki defunctae. etc.

33. Térek rátok, Csaki Maria árvaj,
Meg holt Cornis Gaspar gyönyörüségej,
Uri ágj,
Vég bucsum folyási
165 Ezek, szivbül ekkeppen adom ki.

- 170 34. Nemzetem házában diszes virág szálak,
Cornis Sigmond, s-István, szép termetű alak,
Már nem látlak,
S-nem apolgathatlak
Tiktek azért Istennek ajánlak.
- 175 35. Utolso oramon felöletek szolna
Nyelvem, méltó, ifjú s-szep Cornis Christina
S-Cornis Anna,
S-Margita, szállana,
Kérem, menybül az mennyei manna.
- 180 36. Számos esztendokig ez a' familia
Terjedgyen és nőjön, mint cedrusnak faja,
Halál karja,
S-meg ölö kaszája
Szép virágát ennek le ne vagja.
11. Ad fratres ex familia Lonyai.
- 185 37. Méltóságos háznak maradék törsöke,
Szerelmes nemzetem, Lonyaiak fészke,
Szám éneke
Foly, s-nyelvem kereke
Rád tér, míg bé fog sirnak feneke.
- 190 38. Ki nagyobb ezek közt vagy, Lonyaj László,
Nemzeted közt állasz, mint lobogó zászló,
Légy fen álló,
Aldás nállad szálló
Légyen, ne legy nyomoruság gázló.
- 195 39. Ez nemzetseg ágán virágzó iffiúság,
Lonyai Gabor és Ferencz atyafiság,
Elted hiveség,
Jó nélkül valóság
Ne fonnyasztza, sem jajos árvaság.
- 200 40. Az míg itten éltek ez gonosz világgal,
András s-István nemes atyafiusággal,
Leány ággal,
Ersok szép virággal,
Eletetek folyon vigassággal.

- 205 41. Az Lonyaj háztul ez bucsum vétele,
Mivel halál miatt életem el kele,
Vetség tele,
Hogyha tüllem szele
Rad fú, legyen bocsánat fedele.
12. Ad Generosum Dominum Becski ac ejus liberos.
- 210 42. Reád immár bucsum im, ekképpen fordul,
Becski nemes nemzet, kin szived meg indul,
Mert rád todul,
Füleidben zudul
Halál hire, mely most én nállam dul.
- 215 43. Ez hires nemzetnek még fen álló feje,
Becski György, uri rend, meltoság mezeje,
Nagy ereje,
Legeltető teje
Kit még éltet, soldgyát lelked érje.
- 220 44. Ekcs csemctejit meg nevezet urnak,
Becski Gabort és Ersokot Christusnak,
Fautornak
Hagyom, mert ő jonak
Sáfárloja örök boldogságnak.
13. Ad Dominam Susannam Becski.
- 225 45. Szerelmetes öcsém, már Becski Susánna,
Ur arany vedrében el rejtendö manna,
Hogy ha hadna
Halál, most szollana
Nyelvem néked jot ekként kívánna.
- 230 46. Az Urnak angyala erös segedelme,
Ki volt az pusztában Izraël védelme,
Hiedelme,
Legyen segedelme
Eltednekis, mig jutsz az egekre.
14. Ad Evam Becski.
- 235 47. Becski Eva aszszony, végre szom hozzád tér,
Tülled el bucsuzo beszedem erre kér,
Mint igaz vér,
Kie menneyj bér,
Vétkeimet bocsásd meg, az ki sér.

240 48. Az Urnak kegyelme szerelmes Cláradon
Nyugodgyék Ersebeth kedves leányodon,
Ez világon
Mig élnek, az ágon
Zöldellyenek friss borostyán modon.

15. Ad Dominam Juditham Becski.

245 49. Ezen Becski ágrul terjedet virág szál,
Becski Judith aszszony, ki mint palma, fen áll,
Irigy halál,
Ki mindent le kaszál,
Isten ojja élted, mig rád talál.

250 50. Csomaközi Kata, kedves leanyoddal,
Lelked vidámito Sophi és Lászloddal,
Juliáddal,
Péter és Sigmondal,
Lakjék nállad Istened fü joddal.

44.

[LÓNYAY ANNA HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

RHYTHMI EXEQUIALES,

quibus Celsissimae Principissae Annae Lonyai,
jam piè in Christo denatae, supremus honor coronatur.

- 5 1. Mit forog ez példa emberek szájában,
Mindennek ezentül kel menni az sirban,
Föld gyomrában,
Halálnak torkában
Kel szállani setét koporsóban.
- 10 2. Mert világ szépségén nincsen allandoság,
Dicsőség sorsára került mulandoság,
Romlandóság,
Nagy változandoság,
Hol ideje merő szarandokság.
- 15 3. Nincs oly bölcsesseggel fényeskedo Sólón,
Világnak szépséget meg győző Absólón,
Nincs Salamon,
Nincs olly erős Sámson,
Ki világban éppen maradhasson.

- 20 4. Alázatos sorsu embernek kunyhoja,
Mint világj pompás urak palotája,
Vas ajtaja,
Nincs erős kapuja,
Kit meg nem hág halálnak háloja.
- 25 5. Mivel mindenekhez halál illy mostoha,
Azért omlott rámis illy kedvetlen doha,
Bűnnek koha,
Vakit undok moha,
Noha tudom, fel kelek valaha.
- 30 6. De mivel utamban térhetetlen vagyok,
Mert idvezitőmhöz kívánságim nagyok,
Oda vagyok,
Világot el hagyok,
Bucsuzásra tülletek, ez nagy ok.
- 35 7. Szerelmesim, azért végső szom hozzátok,
Kesergő feleim, mindnyajan hallyatok,
Visgálljátok,
Mi lehet ebben ok,
Egy kevéské kérlek, ne sirjatok.
- 40 8. Szivem kertében nőt szerelmem, te hol vagy?
Veselényj PALOM, kinom laddé, mely nagy?
Nyelvem meg fagy,
Te Istennel maradgy,
Kivel élven mind öröкке vigadgy.
- 45 9. Anyaj huségem hibas ha lehetet,
Elégséget fiam, ha hol nem tehetet,
Panaszt vehet,
Tülled meg köttetet
Szerelmesem ne legyen el rejtett.
- 50 10. Gyamoltalanságod már nem segethetem,
Szamntalan terhedet tovább nem vihetem,
El folyt éltem,
Istentül ezt kértem,
Jó akarot adgyon én helytettem.
- 55 11. Bokros bánatid közt élted örizője,
Szived faldalminak Isten kötözője,
Vezetője,
Terhed segítője
Légyen lelked meg hivesítője.

12. Koros életemnek hat te egy csillaga,
VESELENYI ISTVAN, szememnek világa,
Vigassága,
Kivánt vidamsága,
60 Látod, rajtam halál nagy mordsága.
13. Kivánatos utam szomorú éretted,
Tülled bucsuzásom sirásra gerjeszted,
Meg epezted,
Szemeim fereszted,
65 Remenséget mert nyujtot életed.
14. Hozzad hűségemet ha mikoron láttad,
Feddesem mellesleg tudom, tapasztaltad,
Szom fogadtad,
Altal azt nem hágtad,
70 Szivem mi volt, te mind azt akartad.
15. Christusod éltednek légyen ör álloja,
Rajtam kecsereidet szived nyugotoja,
Orvosloja,
Lelke tanitoja,
75 Istenedhez lelked oktatoja.
16. Isten értelemnek jelével ruházzon,
Nemes erkölcsökkel lelked virágozzon,
Illatozzon,
Napod sokasullyon,
80 Lelked bére menyben készen állyon.
17. Veselenyj Anna, beszédem ha hallod,
Halál hálojában akadtam én, latod,
Allapotod
Boldog légyen sorsod,
85 Ne epezsze orczádat sirásod.
18. Aldás Christusodrul fejedre terjedgyen,
Lelki áldásokkal élted köveredgyen,
Ne engedgyen,
Hogy atok rád térjen,
90 Christus érted hű ör állo légyen.
19. Hat ti, CSÁKI háznak zöldellő plantáj,
Szivemnek néhaj kivánt vigasságj,
Boldogsági,
Kik vadtok szépségj,
95 Jaj, mit szollyak, szivem ekességj?

20. Grof Csáki Sigmondhoz szívem indulattya
Mely nagy légyen, nyelv azt ki nem rajzolhattya,
Nem mondhattya,
Kéz le nem irhattya,
100 Ezért szívem keserven sirattya.
21. Csáki István öcsém, tülledis el váltam,
Mi légyen az halál, immár meg kostoltam,
Meg próbáltam,
Christusomnak hadtam
105 Elteteket Szent Atyámra biztam.
22. Világ dicsössége javán lakozzatok,
Gyönyörőség helyén ti mulatozzatok,
Vigadgyatok,
Ebben maradgyatok,
110 Isten légyen néktekis Atyatok.
23. Hozzádis szom hald meg, szerelmes Christinam,
Illyen esetemen kesergő Borbálám,
Tekincs reám,
Hallyad, mit beszél szám,
115 Néktek szívem minden jokat kíván.
24. Kornis Sigmond ötsém, szemem ha láthatna,
István! faratt kezem ha apolgathatna,
Kornis Anna!
Margit és Christina,
120 Néktek Christus légyen el tött manna.
25. Erdély országának kegyes fejedelme,
Istentül hazanknak nyujtott hiedelme,
Segedelme,
Istennek kegyelme
125 Tündököllyék benned okos elme.
26. Isten országlásod maga vezérellye,
Ivét oltalmadra kezében visellye,
Meg kémellye
Lelked meg tisztellye,
130 Magzatodat szekedre nevellye.
27. Meg fogatot nyelvem vajha meg oldatnék,
Szollásra egy kevés idő ha adatnék,
Hogy szolhatnék,
Sok jokat kívánnék,
135 Az urtulis illyen bucsut vennék.

- 140 28. TELEKI rendeknek hü igazgatoja,
Isten cselédinek jó szállás tartója,
Oktatója,
Kegyelmes dajkaja,
Gonoszoktól Isten élted oja.
- 145 29. Jaj, hogy fizessem meg hozzám hűségedet,
Mert sok jót érdemel, nem csupa beszédet,
Erdemedet,
Kerem Istenedet,
Christusodnál készítse béredet.
- 150 30. Szemed jószágodért Isten butul oja,
Lelkedet éleszsze Szent Lelked olajja,
Biztatója
Légyen tanítója,
Christusodnál végre nyugatója.
- 155 31. Házam árvaságot, kérlek, keserüllyed,
Arvám terheket mint attyok, visellyed,
Meg kéméllyed,
Sorsokat nézéllyed,
Jó tanacsál, kérlek, vezérellyed.
- 160 32. Elő menetekben ha mikor latsz modot,
Akkor nagy kegyessen visely rájok gondot,
Te magadot
Ne szánnyad dolgodot,
Tudom, Isten készít érte soldot.
- 165 33. Gondos életednek kegyes egy hü társa,
Vér Judith, szemednek kedves Thabitája,
Vidámsága,
Egész boldogsága,
Veled jusson Isten országára.
- 170 34. Házad ékességj szépen virágozok,
Magzatid erkölcsel frissen illatozok,
Ingadozok,
Minden jora hajlok,
Nyomdokidra legyenek vigyázok.
- 175 35. Lonyaj feleim, tijs szemléllyetek,
Gabor, Ferencz, András, István siessetek,
Késérjétek,
Vég bucsum vegyetek,
Ersók ötsém, Istennél legyetek.

36. Hát ti, szerelmimen bánkodo feleim!
 Becski György   hüségeseim,
 Szerelmesim,
 Judith, én tetemim
 180   Meg senyvednek romlando tagaim.
37. Szivemnek hozzátok erős buzgosága
 Vagyon Istenemnél áhítatossága,
 Kivánsága,
 Kegyes ohajtása,
 185   Elteteket hogy virágoztassa.
38. Fénlyék kertetekben gyönyörű pálmátok,
 Legyenek ékesek kedves magzatitok,
 Nyajjasságtok,
 Mind álhatatossok,
 190   Kit kövessen lelki vigasságtok.
39. Kiket gyermekségből kedvessen neveltem,
 Hasznokra az kiknek jó dolgot miveltem,
 Segitettem,
 Férfjeknek rendeltem,
 195   Csudallyátok, hova lön életem.
40. Kérlek, vétkeimet mostan meg oldgyátok,
 Hideg tetemimet földnek meg adgyátok,
 Takarjátok,
 Kiért vigadgyátok,
 200   Christusomnál légyen jutalmotok.
41. Mellettem forgodo hüségese leányim,
 Kik nyavalyaimban segítő társaim,
 Mulatságim
 Voltatok segedim,
 205   Körülöttem esdeklő aszszonyim.
42. Jaj, hogy fizessem meg illy hü voltotokat,
 Szoval fel nem érem enny munkátokat,
 Joságtokat,
 Erte Isten jokat
 210   Tárházából nyujcson állandokat.

---

177 [A név helye üresen hagyva.] 190 [A margón Nota Bene rövidítése, kihúzva.] 201 hüségese
 <szolgaim >

43. Szivem keseríti gyamoltalanságtok,
Szemem meg könyvezi szegény árvaságtok,
Szent Atyátok
Minden vigasságtok
215 Christus légyen hivesítő fátok.
44. Terhes gondaimban forgodo szolgaim,
Sokszor erő felett meg terhelt jobbágyim,
En hibaim,
Vétkes sok panaszim
220 Meg oldgyatok, kérlek, szerelmesim.
45. Lelki utozoknak bölcs, tudos vezére,
Az szent társaságnak tündöklő czimere,
Vezetője,
Hüségés püspökje,
225 Follyon reád Christusom szent vére.
46. Ez szent társaságnak kik vadtok tagjai,
Veteményes kertnek zöldellő ágaj,
Szép fíaj,
Serény tanítój,
230 Igaz szível javára szolloj.
47. Mindenek Christusnál áldást talályatok,
Kik távul vagy mostan környülem állotok,
Már fogjatok,
Földben takarjatok,
235 Christus el jö, tijs vigyázzatok.
48. Aldás fejetekre Christustul terjedgyen
Lelki áldásokkal és mcg kevedgyen,
Ne engedgyen,
Rátok hogy bé térjen,
240 Eletetek viragozo légyen.

---

235 vigyázzatok. <Amen.> 240 [E sor alatt áll kihúzza még egy versszak, amelyet *N. B.* jellel jelölt a másoló:] Kiket gyermekségből kedvessen neveltem, / Leányzok, az kikkel jó dolgot miveltem, / Segitettem, / Férfieknek rendeltem, / Csudályatok, hova lött életem.

[SZŐRÖS ERZSÉBET HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

HISTÓRIA. AZ KEGYES ÉLETNEK FÖLDI JUTALMA,

az az

a' nemes és nemzetes Szörös Ersébeth Aszszonynak, nemes és nemzetes Scbsi Béniámin uram néhai kedves házós társának utolsó órájának meg tisztelése.

Ha lehet utolsó órája az kegyes¹ atyáknak Istenfélő maradékinak, az Khristus szükségéről szorgalmataskadó Mártáknak, és az ő tanító szájától szüntelenül függő Máriáknak, annak az léleknek, a' ki az örök életet, amaz egy igaz Istent, és a' kit el bocsátott, az Jésum Khristust, igazán meg ismerte. Kinek mint ez mastaha föld el költezését, ugy az meny ország hozzá juttát alig várta. Mellyet mint kegyes Pátrónájának és hüséges Dajkájának készített az Kolosvári Unitária Skólának együgyü társasága, midön ez szintén életével együtt fogyó XVIIIdik sékulumban, Kis aszszony havának Xdik napján, sok és fájdalmas betegeskedésivél gyakoroltatott lelkétől teste meg fosztatott, születésének földében Abrud Bányán, az ő édes eleinek tetemekhez takarították, életének negyven nyolczadik, Kristus Urunk születésének penig 1690dik esztendejében, Szent György havának 25dik napján.²

1. RÉgi terhes kérdés volt ez a bölcseknél,
Mi légyén utolsó 's' leg nagyob jo, kinél
Soha senki jobbat nem lelhetet, sem lél,
Ám bátor keresse szép déli nap fénynél.
- 5   2. Az melyről sokkepen sokan itiltének,
Alig voltak ketten, kik meg egyeztenek,
Csuda egy dologban mind különbeztenek,
Mert az utolsó jó egy, kit kerestének.
- 10   3. Némellyek az szemet vévén fel mesterül,
Azt monták, nincs nagy jó az czifraság kívül,
Másak, kik örömet mulattak bor körül,
Ugy vélték, az nagy jó csak az pohárban ül.
- 15   4. Kévántákis ezer gólyák hosszu nyakát,
Gyomros gödenyeknek nagy iható torkát,
Hogy böven 's' izesen Bakkhus áldazattyát
Költhetnék 's' tölthetnék sok teli kupáját.

¹ kegyes < ke > ² [A cím után:] mpria. 5 I sokkep [A szótagszámhibá a II alapján javítva.]; II sokat

- 20 5. Kik pedig birtanak trásói fülekkel,
Magakat mulatván Gnátó beszédével,
Az jót mérséklenék nagy hirrel és nével,
Mások felett való színes becsüllettel.
6. Nem találván ebben mások elégséget,
S' lelkeknek keresvén tisztáb békességet,
Monták nagyob jónak az tiszta életet,
És abból származó lelki tsendességet.
- 25 7. Mellyet el annyéra sokan betsüllettek,
Hogy kenaszt és halált inkább el szenvedtek,
Tüzes réz bikákban olvadtak és sülték,
Mégis fel tett czéllyok mellől el nem mentek.
- 30 8. Sókrátes szájában Chrytiásnak mérgét
Ez tötte édessé halálos sellegét,
Meg itta szüvének mint egy éleszlőjét,
Noha közzél látta életének végét.
- 35 9. Inkáb választotta az bölts szép halálát,
Méreg által látni Phlégyétonnak tavát,
Hogy nem vásárlani lelkével gratiát,
Testi szabadsággal lelkének rabságát.
- 40 10. Mind az által sem ez, annál inkább mások,
Elötte 's' utánna kik voltak számasak
Eszszel 's' értelemmel gyorsok és munkások,
Nem érték 's' érhatték fel tétetett czéllyok.
11. Nem tudták, mi az jó, 's' mindenek felett jó,
Csüggettek csak azonn, mi ehez hasanló,
Vagy másoknak erre vezér 's' ut mutató,
De ami vezér 's' ut, nem maga az a' jó.
- 45 12. Nemis csuda, mert azt emberi elmétől
Tsufas dolog várni akár mely nagy bölcstől,
Mi isteni, 's' szállhat csak a magas menyből,
Es az igasságnak dücsö mesterétől.
- 50 13. Ö nyugutt mint fiu Attya kebelében,
Bölcsesség tanulni ő ment fel az menyben,
Ö jött ez földreis Mesterül közinkben,
Ö mondta: nincs több jó, hanem az egy Isten.

- 55 14. Ö mennyei, 's' menyben vezérlő bölcsesség,
Kihez képest minden igasság csak kécség,
És minden emberi értelem sötéttség
Jova 's' keserűség halál nem nyereség.
- 60 15. Mi te hozzád képest Delphisnek Fébussa?
Vagy tölgy fái által szolló Dodonea?
Jupiter házával híres Ammonia,
Hová Sándor ment volt vég bútsú járnia.
16. Minden oráklumak isteni szozattyak
Voltak az papoknak álnok csalárdságok,
Bövebben 's' hamaréb hogy tölthetnék sákjok,
Maradván gyengécsken dologtól az márkok.
- 65 17. Nem tudták ez nagy jót, nemis tanithatták
Sem papok, sem bölcsek, sem gymnászfisták,
Kik Nilus mellyékét és Persiát lakják,
Vagy az híres görög Tróját gyakorlatták.
- 70 18. Ugyanis az jóság nem csalárd fukorság,
Hoszasz névből álló rut kortsomárosság,
Sem piaczon magát kellettő kufárság,
Vagy kölcsön váró jót barattság, házasság.
- 75 19. Mert valóságas jó egyedül az lehet,
Ki mástól jót soha nem vött, vészen, 's' vehet,
Azért valakihez kölcsönözés térhet,
Ahoz a nagy jói titulus nem férhet.
- 80 20. Sokak jók másokhoz, mert ökis jót vettek
Vagy vésznek leg aláb, bizony reménlenek,
Ez három kereke az jó téteménynek:
Vettem, vészem 's' várom hasznát még én ennek.
21. Mi penig ez egyéb, ha nem sokadalom,
Ez helyben hajdán vólt igen jó vásárom,
Mostis talám léssen, azért ki rakadom,
Ezért senkit jónak nem mondasz, gondolom.
- 85 22. Bé vette AEncást szállására Didó,
Azt mongyák érette mindenek, igen jó,
De ha meg fontolod, vólt költsön meg adó,
Mellyet kért vólt öis, mikor volt bujdasó.

- 90 23. AEneás Ankhises, meg vénhedett attyát
Vállain hordozza, látván égni Tróját,
De még sem érhette jószág valóságát,
Mert várhatta ennek Julussától mássát.
24. Dávid és Jónathán barátságok híres,
Hüségük egymáshoz jó és ditsiretes,
95 De nyerekedéstől egyikis nem üres,
Melyről mindeniknek adat huti kezes.
25. Balgatagság tehát bizni fejedelmekben,
Mert maradandóság nincsen életekben,
Hertelen az honnan jöttek, térnek földben,
100 Csalnak, csalatkoznak sok reménségekben.
26. Sött életekbenis álhatatlan kedvek,
Igen nyul háton jár minden igiretek,
Egy harag, Dáviddal halálra üldöznek,
Egy vádra Hámánnal fára függesztenek.
- 105 27. Ollyan világ kedve, mint Sodom olmája,
Nézése kedveseb, hogy nem kostólása,
Kívül kellemetes, belől mérges doha,
Szines méze között rejtezik fulakja.
28. Fénlik világ kedve, mint nap fény Sándorban,
110 Azt tudnád, hogy immár nincs emberi sorsban,
De majd veti 's' fedi koronáját porban,
Fényes dücsösségét sötét koporsóban.
29. Romai világnak két fényes csillagi,
Lönök szertelenül szerentse tsufjai:
115 Czaesár és Pompéus, ezt tenger halai,
Amazt barátnak fegyvere sepheti.
30. Tudod amaz gazdag pompás gögösségét,
Ételben, italban válagató inyét,
De mely szomorú éjj követe estvéjét,
120 Mellyen Gyehennában emelé fel szemét.
31. Nem illyen az nagy jó, hancm mint egy kútfő,
Kinek vize buzog, forr 's' örökké feljö,
Körülle ki terjett mezött zöldeltető,
Fát, füvet és nyájjat ingyen legeltető.

- 125 32. Az ő tágas kuttya tellyes forrásával,
Kiis minden felé foly bö csatornával,
Nem epeszt senkitis száraz apadással,
Sem pedig tikkasztó, zavaros árával.
- 130 33. Sött, jósága felett csudás folyamattya,
Minden állatokhoz melységét mint szabja,
Az csekély báránka bátran lábbalhattya,
Holott az teveis félelemmel uszszá.
- 135 34. Ily nagy jó több nincsen, hanem az egy Isten,
Ki teremtett mindent, valami van ott fen,
Itt alatt az Földön, az széles tengeren,
Egy szóval, ami van 's' volt vagyoni néven.
- 140 35. Ő parantsolta 's' lött vagyon az nintsenből,
Gyönyörü szép napfény az nagy sötéttségből,
Ki ki helyére ment az elegyességből,
Lött rendes diszesség az disztelenségből.
36. Fel emelkedtenek föld felett az egek,
Kit az csillagoknak ékesit seregek,
Ezek között járnak két nagy szövetnekek,
Nap és Hold, mind annyi hadnagyok vezérck.
- 145 37. Ezek felett látnád szentek palotáját,
Bóldagult lelkeknek örökkös hazáját,
Serafim 's' Kerubin angyaloknak karját,
Kik szüntelen nézik az Isten orczáját.
- 150 38. Ott zeng szüntelenül az szent alleluja,
Szent, szent az seregek dücsöült királlya,
Méltó dücsösségre az Isten báránnya,
Ki lött büncinknek örökkös váltsága.
- 155 39. Huszan négy véneknek ott van szép serege,
Amaz négy lelkeknek hatalmas erceje,
Ezek között nyugszik Istennek szent lelke,
Honnan szüntelenül vigyáz hivcire.
- 160 40. Ő tötte lábának sámalyul az földet,
Az levegő égnek kit alájja vetett,
Az széles tengerrel mint egy meg övedzet,
Hogy az embereknek adna lakó helyet.

41. Meg külmebeztette az tereket völgyel,
Az hegyek tetejét zöldellő erdőkkel,
Erdőknek ligetít vaddal 's' repesőkkel,
Kik teremptőjüket ditsérik zengessel.
- 165 42. Ö hegyek oldalit 's' alatt az térséget
Bölszen ékesgeti az szép mezőséget,
Széna 's' gabonával az szántó földcket,
Baromnak 's' embernek hogy adgyon kölcséget.
- 170 43. Oh, véghetetlen jó 's' mindenek felct jó,
Nincsen 's' ki lehetne te hozzád hasanló,
Ki vagy ennyi 's' ennél töb joval ki folyó,
Semmit penig viszzá mind ezért nem váro.
- 175 44. Mit adott, az nincsen hogy lenne vagyonná,
Avagy az sötéttség szép világossággá,
Az teremtet állatt és miét adhatná
Mint költsönt, az Istent hogy azt meg halalna.
- 180 45. Nem vólt, nincs, nemis lesz szüksége Istennek,
Ugy mint ki kutfeje minden elégségnek,
Kezdeti, közepi, ő vége mindennek,
Az ő jóságán kül nincs oka semminek.
- 185 46. Hányad hát előtte, Farisé, szentséged,
Böjtös igasságod, dézmai hüséged,
Az Publikánussal bizony jobban tészed,
Büncid meg valva ha mellyedet vered.
- 190 47. Nabukudonozor, hányad uraságod,
Babillont építő kéntsed, gazdagságod,
Kölcsenek mind ezek, jobb lesz, ha meg vallod
Teis Ábrahámval por és hamu voltad.
- 195 48. Mert az nagy jó előtt gyüloletesb nintsen,
Ingyen vett javával mint ki él kevélyen,
És el felctkezzvén arról, ki van ott fen,
Itt alatt az földön úgy él, mint egy Isten.
- 195 49. Ellenbe gyönyörü 's' kedves ő előtte,
Hütit, reménségét ki benne vetette,
Elégtelenségét magának ismérte,
Elégséges vóltát Istennek el hitte.

---

166 II Szépen ékesgeti 168 II Baromnak embernek 176 I Istent 192 II ez földön

- 200 50. Ugyanis teremtő és teremtetés között
Az külembezetetés ebben helyeztetött:
Amaz örökké volt, ez a nincsenből jött,
Mindenik okához igen hasanló lött.
51. Bóldog azért, kinek az ő üdvessége
Ez az igen nagy jó, az Jákób Istene,
Kinek soha nem lesz életének vége,
Nem vólt, nincs, nem léssen sohai szükségé.
- 205 52. Az jó téteményben ő nem néz személyre,
Hanem kinek kinek az ő szükségére,
Mind egyáránt osztya árvára 's' özvegyre,
És a kik szorultak tömlőcz fenekére.
- 210 53. Sött, kinek kostollyak azokis jó voltát,
Ingyen az mennyékből le szálló irgalmát,
Az kik ez vilagnak 's' ördögnek rabszíjját
Viselték, 's' érzették kemény szolgálattját.
- 215 54. Ki terjesztet karral minden nap onszollya,
Mint tyúk az fiait szarnya alá hívja,
Még, oh, tsuda dolog, hüttelis fogadgya,
Hogy az meg térőnek vcsztét nem akarja.
- 220 55. Jöjjetek én hozzám, kik meg fáradtatok,
Es en meg nyugatlak, könnyitem igátok,
Alázatosságot töllem tanullyatok,
Lelki nyugadalmat így nállam találtok.
56. Az én terhem 's' igám könnyü és gyönyörü,
Melytől meg vidámúl akár mely badgyat szü,
Es noha szokatlan kezdeti keserü,
Vége édes léssen, bö jutalammal jü.
- 225 57. Terjete meg azért penitentziára,
Míg ma vagyon nyitva üdvesség ajtaja,
Terj meg, terj meg, kiált Istennek szent szája,
Es miért vcsznél el, oh, Izraél háza.
- 230 58. Oh, dücsösséges jó és ditsirendő jó,
Ki felett más nincsen, sem hozzá hasanló,
Te vagy mindenekre panasz nélkül folyó,
Semmit penig érte kölcsön bé nem váró.

---

207 II árvára özvegyre 220 II itt nállam 221 II terhem igám

- 235 59. Semmiert semmiből te vagyant teremthetz,
 Piros karmasiból fejér hó szint festhecz,
 Ingyen irgalmadból sok vétket el vehecz,
 Bűnben meg holtakat meg elevenithecz.
- 240 60. Nincsen semmi hozzád meszsze, minden közzél,
 Elötted az titok mint fel nyitott fedél,
 Temérdek sötétség világosb nap fénynél,
 Valami hól vagyon, böltsességed fcl lél.
- 245 61. Hallad hiveidnek tömlöcz fenekéből
 Fohászzkodásokat sötét mélységéből,
 Meg mented, ki hozod minden inségckből,
 Mint Sidrák Misákot az hév kemenczéből.
- 250 62. Ha szintén érzikis néha kezeidet,
 Hogy el ne veszszenek, atyai veszszödet,
 Nem perlesz örökké, nem vered népedet,
 Tágulást adcz nékik, láttatad kedvedet.
- 255 63. Ez felettéb nagy jön tés Szörös Ersébet,
 Mivel mint kő sziklán fundáltad hüteted,
 El nem veszthed 's' tölle várhad életedet,
 Mert senkiis benne meg nem szégyenedet.
- 260 64. Valóságasan volt ersébethi neved,
 Meg tartottad holtig hütöd, kegyességed,
 Azért mint az Isten meg eskütt te néked,
 Meg adgya, hogy véille légyen örökséged.
- 265 65. Régi cleidnek jeles czimerével
 Kérkedhettél volna teis kintseivel,
 Inkább váloztattad lelked szentségével
 Ditsiretet nyerni kegyes életeddél.
- 270 66. Ugyan sem kérkedcség szekeres lovai
 Atyáknak 's' anyáknak jól viselt dolgai,
 Hanem az fiaknak gyakorló skolai,
 Hasanló dolgakra onszoló példái.
- 275 67. Bizony, valakinek ditséreti csak ős,
 Ollyan, mint az vászonn, az ijesztő köntös,
 Mint déli nap fénynek az estvéje felhös,
 Vagy tiszta kútfőnek az folyoma bűdös.

- 270 68. Virtust, nemességet Szörös Élizábett
Mint két ráró szárnyat, öszve férkeztetett,
Kiktől segítettvén el oda érkezett,
Az nemesi virtus valameddig mehet.
- 275 69. Meg haladta sorsát aszszonyi állatnak,
Szépség, jószág benne egyre harcoltanak,
Hajnal hasadását familliajának
Szintén délre vitte az szép Szörös ágnak.
- 280 70. Ött arany hozó föld szülte 's' hazájához
Hasanló erkölcsel birt az szép aranyhoz,
Minden jó dicsíret fér Abrugbányához,
Kihez hasanló jót egy bányais nem hoz.
71. Bö arany erekkel sok ország ékesül,
Kintsel, gazdagsággal mellyekbölis épül,
De mint Abrugbánya, egyik sem hiresül
Jó finum arannyal, mely itt terem 's' készül.
- 285 72. Nap kelct 's' nyugatra ki terjett Indiát,
Perutt és Gvinéát, Javát 's' Japoniát
Járd el, és próbáld meg mindenik arannyát,
Hidd el, nem találod Abruóbánya mását.
- 290 73. Nemcs Magyarország egész Európában
Arany király lchet minden bányáiban,
De ha dücckedni kéván koronában,
Kcszitteni kell azt szép Abrugbányában.
- 295 74. Mert ö arannyának könnyü az hajlása,
Nagyságához képcst meg vagyon az sullya,
Fénlö czitrom szinnél szépségét ajánlya,
Tüzben 's' proba köven jószágat meg tartya.
- 300 75. Abrug bányának vólt Szörös famillia,
Ez mellett az Fodor, királyné aszszonya,
Szörös ágból Péter volt Ersébeth attya,
Fodor György peniglen kedves házos társa.
76. Amattol vött 's' ezzel el töltött ideje
Telik mint egy huszan és hét esztendőre,
Sebesi Béniamin az utan löl férje,
Kiis halo szemét bé fogád könyvczve.

---

283 II mind 287 II [A meg hiányzik.] 289 I Európában 296 II Tüzben proba köven

- 305 77. Egész élete tött negyven nyolcz esztendőtt,
Mikor az halálnak öis prédája lött,
Az irigy természet ily rövid határt tött
Ennyi virtusoknak, mellyekkel tündöklött.
- 310 78. Életének szintén kellös közepiben
Üte rá az halál 's' ejté sellyjében,
Bokros nyavalyákkal először testében
Igen sanyargatván tellyes életében.
- 315 79. Álhatatlan világ embercknek sorsa,
Kit senki nem hozhat 's' hoz állandóságra,
Mihelyt valami készül romlására,
Mint az fel vettett kö, földre le szállásra.
- 320 80. Alhatatlansága de bár ám maradna,
Állandóságával tsak ne csalogatna,
Reménség 's' félelem közt ne vetne 's' hánna,
Juthatnánk csendesen ki kötő partunkra.
- 325 81. Mostan éltünknek álhatatlansága,
Mint tenger habjával veszedő sajka,
Neha üressége 's' néha rakodcsága,
Szélvészben mind kettő veszélyének oka.
- 330 82. Vitorláját félve vonnya fel, hogy indul,
S' nem tsuda, mert veszély forog elől hátul,
Neha tolvajokra talál váratlanul,
Néha szélvész miá örvény 's' habok közt fül.
- 335 83. Meg győzted, Ersébeth, ez tenger tolvait,
Bölcsen el kerülted titkas kö sziklái,
Csendesen az partról már nézed árjait,
Egy mással küsködő tsattagó habjait.
- 340 84. Ugy jár evezésre az ki bölcsességgel
Indul, 's' hajóban száll amaz jó mesterral,
Ki tenger vizcit birja beszédével,
Néha szaroz lábbal járja, 's' nem merül el.
- 340 85. Hütöd volt kormányod, reménség vitorlád,
Almisna 's' imádság evező lapoczkád,
Békességes türés erös oldal deszkád,
Kikkel sok szél vészek ostromit ki allád.

---

314 I Kit <em> 315 I, II [Szótagszámhiba.]; II készür 320 II palyunkra [!] 338 II Alamisna [Így szótagszámhibás!]

86. Isten szent beszédét fel vöted kompásul,
Örök igiretit tündöklő Farusul,
Ezek voltak néked szüntelen klauzul,
Üdvesség partyára mig jutál bóldagul.
- 345 87. Oh, mely sok Hárpiák, tengernek tsudái
Vitták lelked házát álnok Syrénái,
Sirtes és Kharibdis szoros köszikláí,
Hol sok tört hajoknak libegnek táblái.
- 350 88. Neptunus, AEólus ellened harczoltak,
Veszélyedre ugyan tanátsot tartottak,
Szélveszt, árvizeket torkokból okádtak,
Erös vólt kormányod, semmit nem arthattak.
- 355 89. De még az éltető égis rád támadatt,
Záporral terhesült fellegben borított,
Néha villámással menykövct hullatott,
Ezzelis te hütöd frissült és nem romlott.
- 360 90. Ennyi veszély között mind hatul, mind előll,
Mellyek ostromlattak tavulrol 's' közzélröl,
Nyugadni nem hadtak, sem kívül, sem belül,
Csendességre mentél világ inségiböl.
91. El mentél, el érted immar portusodat,
El mentél, el mentél, Ersebeth, 's' nyomodat
Vallyan 's' ki követi jeles jó példádat,
Terhes probák között fénlö virtusodat.
- 365 92. Kit hacz magad helylyett énnékem dajkaul,
Édes ekklésiád kérdi, és gyámalúl,
Mert hozzad hasanló Tábitát én sohúl
Nem látok, sem innét, sem az tengeren túl.
- 370 93. Teged ohajtanak skolák és templomok,
Ezekben forgódó tanulok 's' tanitok,
Keresik és nincsen hüséges dajkájok,
Ingycen kinél gyakran tölt üres táskájuk.

341 II lámpásul [!] 342 I, II Forusul 343 II kalauzul 346 II lelked várát 358 II ostromlattak mind
<hátul> tavul ·s· közelről 362 I [Az ·s· utólag beszorítva.]; II Ersebeth nyomodat 369 II skolák ·s·
templomok [Így szótagszámhibás!]

- 375 94. De légyen az Urnak kedves akarattya,
Vigasztalásoknak Istene ö 's' Attya,
Szivemnek örömét *ö még* meg adhattya
Mikoron te néked mássodat támasztya.
- 380 95. Ö jó, bölts, hatalmas, minden jót mutathat,
Kevés kenyerekkel sok ezert taplálhat,
Éhségben eledelt hollók által adhat,
Fürjet, mannat égből esüül szállithat.
- 385 96. Meny el, tehát meny el, koronádat ved fel,
Mely meg nem hervadhat, sött, örökké zöldcl,
Mely drága, nem arany, gyöngyös ékességgel,
Hancm az ártatlan Báranynak vérével.
- 390 97. Vedd el ez koronát, légy ott, hol az Isten,
Ött holtig kerested, légy véle mar szemben,
Szemléld színről színre, kit eddig tükörben
Lattál, es ditsérjed szentek seregében.
98. Ez nagy jó szenteknek örök ditsőssége,
Életedben ki volt lelked ékessége,
Halálodban penig szüved békessége,
Legyen versednekis azon nagy jó VÉGE.
- Eddig az Kolosvari Unitaria Skolának egjüggü
tagjai & Uxor Gencrosa ad maritum Gencrosum
- 395 99. Beth: második betü sidó abeczeben,
Ersébeth: volt nevem tellyes életemben,
Szerelmes férjemnek rendes nevciben
Beth fel találtaik elöll 's' közepiben.
- 400 100. Évát Isten vette Ádám oldalából,
Fel ékesítette oldala csontyából,
Igy első 's' ötödik betüim társamból
Ki véttettettnek 's' nevem szép azokból.
101. Sin: első betüje nemzctes nevemnek,
Sin: első betüje nékem nemzetemnek.
Beth: nevedben kettő szerelmes férjemnek,
Innét neveztetem Szörös Ersébethnek.

---

375 I örömét meg adhattya II ö még meg adhatta 385 II Vedd el koronádot 400 II -s- nem [!]
szép azokból

102. Sebesi Bénéiamin, édes hütös társom,
Halálom óráján, im, kezemet nyujtom,
Nevem szép nevedről koporsomban zárom,
Nevedet nevemhez sirban hozzám várom.

46.

[ÜDVÖZLŐVERS BÁNDI P. SÁMUELHEZ]

Menyit nyomjon, jo Aszszonnyá lenni az Ecclesiában,
szemléld, s. kövesd ezekben.

1. Ember tekincs két felé edgy kevéssé
Isten midön az Aszszonyt teremtené
s. Erdemét nevében bölcsön rellytené
s. Anyánkká tenné
- 5 2. Halálunkkat nevéből ki rekeszté
Eletünkött nevében bé rekeszté
s. Meg valtonkat vèrèból ki rekesztè
s. Annyánká tévè.
- 10 3. Mégis kéllek ennyi Aszszonyok között
Tegy igazatt légy bár férfiak kózött
Nem láczé ma, sok jót Aszszonyok között
a hivek kózött
- 15 4. Terjezd ki tsak elmédet Eva után
Mais meg látz sokakat az ô uttyán
Né Samariából a Jákób kútyán
Aszszony disponál.
- 20 5. Bizony az Ecclesiá Aszszon nélkül
Mint a Familia jo anya nélkül,
Ollyan, mint a hala/ Sirato nélkül
vagy szem könnynélkül,
6. Ezértis ök könnyük a Siralomra
Tudva készek vetni fejeket kinra
Tsak hozhassanak embert e világra
Christus számára

- 25 7. Ma te azért két fele Europaba
Tekincs. és légy szemes a szent írásba
Aszszonyoknak joságát sok példákba
lásd sok hazákba.
- 30 8. Débora Júdának tündöklő disze
Kevély Syserát tapodgya ereje
Gyászos Jzraelnek változik ege
szep vidám fénye
- 35 9. Cyrus tórsökéből nőt Monarchia
Asia Ura, Persák koronája
Hol fogoly Jérusálemet kènozza
és mészárollya
- 40 10. Ki lön erős ezköz Isten kezèbe
Meljel Susába győzedelmet vöve
Az Syon? ki vala Sidok reménye?
és szemek fénye
- 45 11. Esther Aszszony Persáknak Lilioma
Igaz elő hit, s. vallásnak Czillaga
Arvàn hagyatot Judának dajkája
s. Vigasztaloja
- 50 12. Mikènt bátorittá szivét Juditha
Aszszony, mikènt Aszszónyi gyenge, karja
A kegyétlen Holofernest taszittyá
Sötètes sirba
- 55 13. Christusnak népét ez gyenge kar mentè
Meg az Haláltól: a fenycs nap nèzné
Holot ez fegyvert; meg gulada tüze
tisztula ege.
- 60 14. Lássuk továbbá mikènt Isten nèpe
Aszszonyok által jutot kies réhre
Mikènt igaz hit általok dèl színbe
Fènlik diszibe
- 60 15. Minekutànna Nagy Babyllonia.
El mulèk, Sürü hamvából Persia.
Tamada Persiát Macèdonia
szallittá porba

16. Macedoniát az hatalmas Róma
Hogy hamuvá tèvè a mennyek Ura.
Christus ur Jèsus jòve ez világra
testi Sàtorba
- 65 17. Isten beszédének napja derüle
Világ bölcsessége meg szégyenüle
A Satan nagy Romàt készitté veerre
gonosz fegyverre
- 70 18. Mingyàràst Nèrò kardgyát fertézteté
Keresztény veerrel: Asiàt égeté
A keresztényi nevet öltözteté
gyázba s téteté
- 75 19. Sevèrus éles törött részegitti
Asia s. AEgyptus veerével önti
A szentek veerétt kicsoda enyhitti
és ki szünteti.
- 80 20. Mammaca Anya fordül Siralomra
Fiának kegyetlen kàrdgyát lágyittya
Keresztènység hajóját tsendes partra
elki szállittya
21. Hèt mikór a sok Romai Tirannus
Fel fegyverkezik: Diocletianus
Mellette az veer szopo Maximus
és Licinius,
- 85 22. Kikkel edgyütt voltanak Galerius
Es fene természetü Maxentius
Miként rongyolva bulydosik a Christus
Népe millyen bus.
- 90 23. A keresztény veer mint vize tengernek
Arad s. foly széles szinein e földnek
Sátán érzi hatàrat idejének
dühösséginek
- 95 24. Hèlèna aszszony Constantinus Anya
Bulydoso Christusnak Galliat nyittya
Mint kegyes dájka ôrömet házába
ötöt fogadgya.

---

69 fertézte [Szótagszámhiány.]

- 100 25. Hèlèna Aszszony ô Fiát neveli
Amaz Nagy Constàntinus kereszteny
Tejjel, Sátánnak ellenne készitti
és érösitti
26. Nagy Constàntinus a Sátán erejét
Meg szegyenitté s. el hányá fegyverét
Többe ne emelhetne hogy fel fejét
és gonosz kezét.
- 105 27. Hèlèna Aszszony áttàl Isten imé
Házàt szabadittà s. ètletlenitte
Világ hatalmát, dücsösségessé
igy magát tèvę
- 110 28. Isten háza mint Pálma fa tenyészék
Agai ez földnek színét be lepék
Bársonba s. biborba majdon òltözék
hogy uralkodnék.
- 115 29. Ekképen az elsô sôtettség mulék
Egeszlen ez világról el enyeszék
Hol más sôtettség földre következek
s, el hatalmazék
- 120 30. Az Romai sôtettség be borittà
Sûrû homallyával bé földet vonà
Ez kábult világnak szemét huntatà
és meg vakittà.
31. Látvàn az kegyes Johanna Albretta^b
Navarrusoknak dücsô kiràlynéja
Ez sôtettség mià Christus fákjája
hogy el van oltva.
- 125 32. Galliában e fàkjàt meg gyulytattyà
Eüropàt uly halynallal vidàmittyà
Az igaz hitnek (mely a Reformàta)
David házàba
- 130 33. Szàrvàt fel emeli: bocsàt világra
Fényes napot mely által Britànnia
Világoskodék Belgiom, Scotia
és Hibernia

^b Volt 4dik Henricus Galliai király Anyja, Navarrai kirallyne: e vòtte bé elsôben a vallàst Galliában

- 135 34. E szent munkában volt hűséges társa
 Királyi veér Claudia Vallésia^d
 A Franciai Ferencz király huga
 virágzó ága
- 140 35. Ez második Ester volt Európába
 Migh èlt s. virágzot. Az vallis Fellina
 Altala tért igaz hitre Rhaetia
 és Ferraria
- 145 36. Csudálkozván nap s. hõld el àlmèlkodik
 E két Aszszony által miként tündõklik
 Az Evangeliom miként virágzik
 és nevekedik
- 150 37. Ez tündõklõ napot Isten házába
 Melly, fénlík (holott Johanna Albretta
 El alut, és Claudia Vallésia
 ki múlt az Urba.)
- 155 38. Az hatalmas Sponyol ház, és korona
 (Az nagy Philippusok)^e gyászas homájba
 Bé fcdni akárja, és Belgyiomba
 szinten aluttya
- 160 39. Sponyol Ház fegyvérét Eûropa féli
 Az igaz Hit s. vallás ugyan rettégi
 Egy Aszszony imé mint meg szégyenitti,
 és el rémitti.
- 165 40. Elizàbeth^o kit tisztelt Britannia
 Jésus Népének erõs Debõràja
 Ez Sponyol Háznak kevelységét rontya
 s. ugyan tapodgya
- 170 41. Tenger tsudálkozik Aszszony erején
 Ekes Hadait hordozza tsendesen
 Bus habjain, igaz Hit gyõzedelmén
 õrvendez igen

^d Volt Johanna Albretta õtcese, a Ferrariai Herttzege Házasa társa: e tartotta Calvinust, és Martyrt számkivettetesekben. ^e 2. 3. 4. philõp nevû sponyol királyok: ezek hadakoztak a Belgák ellen. ^o Volt Angliai királynõ: e meg szabadítottán Belgiomot a Hyspanustól, a Reformata vallást Európában talpra állítá. [Jegyzetben:] alittá

- 165 42. Elizábeth Aszszony allittá Làbra
A tiszta vallást széles Eûropaba
Gyôzcedelmével Semiràmis mássa
éltébcn vala
- 170 43. Tizen hetedik Saeculom folyásit
Tekincsûk, ez jelen lévô reszeit
Az Ur Libánussán fel nôtt Cedrusit
Nézzûl el fáit
- 175 44. A Borboniai Háznak hatalma^f
Tizen negyedik Nagy Lajosnak karja
Midôn Christus népet szinten le nyomja
és él pusztittyá
- 180 45. Az Egkekból le szál árváknak Anyya
Királyi virág Mària Stuarta^k
(A Franciai Syonnak siralma
hogya Egke hata)
46. Midôn nagy Lajos úldôzô fegyverit
Tengeren s. Földôn follytattya seregít
Es sokasittya kericszenység tûzit
s. sullyos veszelyit
- 185 47. Isten kezében Stuarta Mària
Lôn eszkôz; ki által szép Británia
Szabadûla, ki általis Gallia
ôrômét várja
- 190 48. Hol vagyon az AEmilià Charlotta
Hidég Eszáknak kegyelmes Aszszonya
Számkivetttetet Iésusnak Dalykája
és ruházoja
- 195 49. Lajos^p haragját hol senki nem olttya
A Szentek Bârkája van bulydosásba
Charlotta Aszszony szállást Daniabâ
nyult, ô házába
- 200 50. Hol második Sàra Aszszony Sofia
Az Brandeburgumi^m Ház pálma fája
Midôn Lajosnak szôrnyû haragjába
ég Jésus akla

^f a Galliai király familiája. ^k mostani Felsôges Angliai királyné neve ^p mostani Gallia király neve ^m Elector Hàzas târsa [A jegyzetek sorrendje:] m., k., p.

51. Hívek romlásira könyves szemci
Néznek őket min/ hiv orvos enyhíti
Keseredet sziveket bé kötôzi
és ugy éleszti.
- 205 52. Magyar Hazábanis ilyen elő fa
Vala virtusoknak ritka példája
Arváknak Anyya, Bornemisza Anna
más régi Anna.
- 210 53. Az Istennek illy bölcs utait láto
Kegyec lélcck s. ezekről gondolkozo
Szív mondgyad velem minden uton járo,
és hiv olváso
- 215 54. Nyugodgyék Boldog Johanna Albrerta
Az Urban, és Claudia Vallésia
Elizabètha, Bornemisza Anna,
korporsojokba.
- 220 55. Ellyen Felsèges Stuarda Mària
Ellyen a Charlotta kegyec Sofia
Késôn mennyenck be, a koporsoba
és menyörszágba
56. Mint phoenix hamvából Magyar hazába
Tamodgyon ismét Bornemisza Anna
Hazánkat békesség borostyán fája
végye árnyékba.

47.

SIRALMAS SZOZAT,

mellyel az immár lelkeré nézve meg boldogult nchái N. Ujhelyj Maria aszszony
kedves férjéül, atyafiáitül és minden jó akaroitül bucsuzik. Anno 1690.

1. Gyöngy szavaj között bölesen mondgya Szent Pál,
Hogy erdemes soldgya az bünnek az halál,
Mert kinél hál,
Kész szállast ha talál,
5 Kaszájával véletlen le kaszál.

2. Ezért világ javán nincsen állandóság,
Dicsőség sorsára került mulandóság,
Romlandóság,
Nagy változandóság,
10 Mert ideje merő szarándokság.
3. Alázatos sorsu embernek kunyhoja
Csak olyan, mint urak pompás palotája,
Vas ajtaja,
Nincs eros kapuja,
15 Kit meg nem hág halálnak haloja.
4. Mivel mindenkhez halál oly mostoha,
Azert omlott rám is illy kedvetlen doha,
Bűnnek koha,
Meg öl undok moha,
20 Noha tudom, fel kelek valaha.
5. De mivel utamban térhetetlen vagyok,
Mert idvezitömhöz kívánságim nagyok,
Oda vagyok,
Világot el hagyok,
25 Bucsuzásra tölleték ez nagy ok.
6. Szerelmesim, azért végső szom hozzátok,
Kesergő feleim, mindnyajan halljátok,
Visgályatok,
Mi lehet ebben ok,
30 Egy kevéssé kérlek, ne sirjatok.
1. Ad Generosum Dominum Johannem Rajki maritum.
7. Szivemnek keserü törődése miatt,
Hogy halál véletlen lőtt rám mérges nyilat,
Szám nem szolhat,
Nyelvem nem foroghat,
35 Megis néked kívánok illj jokat.
8. Szememnek öröme, Rajki János uram,
Világ gonoszszej ellen voltál váram,
Hogy nagy káram
El fordulna rollam,
40 Hüségedet ebben hiven láttam.

---

17 moha [A 44. sz. vers 22. sora alapján javítva.]

9. Már számos esztendőök folydogaltanak el,
Az mellyekben hozzám kegyes erkölcsöddel,
Ki igen kell,
Mint Jacobhoz Rachel,
45 Voltál, nála kit Isten irjon fel.
10. Bántottalak gyakran, mivel gyarlosággal
Birtam romlottsággal, mert nem voltam angyal,
Szivem ollyal,
Kérlek mind az által,
50 Légy felölök nekem bocsánattal.
11. Isten kedvellye itt éltedet sokáig,
Follyon rad kegyelme meg sokasult számig,
Elsz itt az mig,
Az utan az éigig
55 Fel emellyen dicső boldogsáigig.
12. Sok törödesedet nem szánád érettem,
Fuvo szél ellenis állottál mellettem,
Istent kertem,
Mig fen tarta éltem,
60 Közölhessem veled hogy jó tettem.
13. Ezért kívánt utam szomorú eretted,
Tüllem bucsuzásod sirasra gerjleszted,
Meg epested,
Szemeim fereszted,
65 Reménséget mert nyujtott életed.
14. Törüllyed meg szemed, ne hullassad könyved,
Mert az Isten veled léssen, özvegységed,
Arva fejed
Nem hadgya tenéked,
70 El hadlak már, Isten légyen veled.
2. Ad uxorem Francisci Ujhelyj et liberos.
15. Ujhelyj Ferencznek meg maradt özvedgye,
Köny hullasod Isten tömlőjében szedgye,
Ne engedgye
Isten hogy le tégye,
75 Eletednek söt légyen segede.

16. Kegyelmes szemeit Pogány Borbálara
Isten emelje fel karjait javadra,
Szép Evadra,
Ujhelyj Sándorra,
80 Ferenczre, mint kerted virágira.
17. Christus élteteknek légyen ör álloja,
Keserves szivetek hiven nyugotoja,
Orvosloja,
85 Ki bánattul ojja
Lelketeket, mig magához hijja.
3. Ad Gencrosum Dominum Johannem Ujhelyj.
18. Jaj, Ujhelyi János, kedves bátyám uram,
Miképpen teritem rád utolso szavam?
Mar el multam,
90 Tülled el indultam
Istenemhez, szeretni kit tudtam.
19. Az Urnak angyala erős segedelme,
Ki volt az pusztában Izraél védelme,
Hiedelme,
95 Legyen segedelme
Eltednekis, mig jutsz az egekben.
4. Ad Gencrosam Dominam Barbaram Ujhelyj.
20. Kedves nénem aszszony, Ujhelyj Borbala,
Kire szomorúság én miattam szalla,
Mert bé álla
100 Hozzam halál nyila,
Mely még eddig tüllem távuly vala.
21. Rövid életemben mig zöldellő voltam,
Ellened ha mikor szemelylemben szoltam,
Már meg holtam,
105 Meg bocsass, el váltam
Tülled, kivel sokat társalkodtam.
5. Ad Gencrosum Dominum Michaelcm Marothi affinem.
22. Kedves sogor uram, már Marothi Mihály,
Mint lobogo zászlo nemzeted közt fen álly,
Gonoszt utály,
110 Istentül el ne vály,
Hogy Christusnak quartélyában bé szály.

- 115 23. Ezért szívem szerint ez dolgot kívánom,
Mivel bántottalak vétkeimmel, bánom,
Nyilván tudom,
Meg bocsáss, el várom,
Eletedet Istennek ajánlom.
- 120 24. Elet után mivel különböző az út,
Mind kettőre ugyan különböző nép fút,
Keres kaput,
Keserü s-édes kút
Leszsz, kívül bért véssen, ha végre jut.
- 125 25. Azért világ javan okossan kel járni,
Lelt arany almáját ennek nem kel szanni,
El kel hanni,
Semminck tartani,
Idvességét csak lehessen nyerni.
- 130 26. Mert világ szerelme ha kiben tött tüzet,
Az halál szivére bút bokrossan füzet,
Ha hüséget
Lat benned, nem üzet,
Meg maradó bért Isten söt fizet.
6. Ad universam Ujhelyj familiam.
- 135 27. Ujhelyj töröknek virágzo nemzete,
Nekem mivel rút bün halallal fizete,
Vetség érte,
Kedvedet sertette
Ha valaha, meg bocsass érette.
7. Ad conjugem Generosi Domini Czeglédj.
- 140 28. Szerelmetes öcsém, szemem kedvessége,
Czeglédj Mosesnek egy gyönyörüsége,
Fenyessége,
Eltenek tüköre,
Jaj! hogy kellyen tüled el mennie.
- 145 29. Teis Istenednek élni igyekezzél,
Urad törvényérül el ne feletkezzél,
Mert így ezzel
Használj Istenednél,
Ki lelkednek job léssen mindennél.

---

130 [A sor után kihúzza: Ad Dominum Ilollo.]

30. Ellened és ötséd ellen lött vétkeket
Engedgyetek, kiért kérem Istenemet,
Hogy kegyelmet,
Öis engedelmet
150 Nyujcson menybül, el vévén felelmet.

8. Ad Spectabilem ac Generosum Dominum, Sigismundum Hollo.

31. Reád bucsum fordul, uram, Hollo Sigmond,
Ez hazában kire bizattatot nagy gond,
Nyelvem mit mond,
Rá vigyáz, meg ne vond
155 Hüségdet, kiben lehet meg mond.

32. Sokak felett Isten hogy fel magasztala,
Tanacsos urak közt életednek fala
Még meg álla,
Hired meg sem hala,
160 Mert kegyelmes jo Istened vala.

33. Ne kapj ez világon, mert sziv agodalma,
Nem lehet lelkeknek ebben nyugodalma,
Bűnnek halma,
Halálnak hatalma,
165 Mi pallyánkban változtato alma.

34. Vilagnak mulando javain ne örüly,
Mérgecs ételehez szerencsének ne üly,
Sok jokat szüly,
Kegyelemben merüly,
170 Minden gonoszt ekkeppen el kerüly.

35. Ez meg terheltet hazának javára,
Keserves nyögési után vigságára
Elted tarcsa,
Hogy mennyecj jora
175 Velem edgyütt érhes boldogságra.

9. Ad Generosam Dominam, Claram Paksi.

36. Gondos életemnek kegyes egy hü társa,
Kinek hüségében nincsen hozzád mássa,
Hogy meg lassa
Isten mint nyugossa
180 Elteteget joval látogassa.

37. Siralomban burult nenem, Paksi Clara,
Ki vagy halálomon kecseredet Mára,
Mert el jára
Halalnak savára
185 Elctem, kit bizonyit ez ora.
38. Bokros vétségimnek kegyessen meg engedgy,
Christusnak verében tisztulásra feredgy,
Jokban terjedgy,
Lelkedben kövéredgy,
190 Istenednél hogy mennyégben örvendgy.
39. Mert hideg testemnek készült keserves sir,
Kin Ujhelyj háznak minden fő rende sir,
Szomoru hir
Lehet, mint mérges ir,
195 Hogy velemis halál karja így bir.
40. El megyek világnak csalard pusztájáru,
El válom sok gondos, terhes munkájáru,
Fulánkjáru,
Halál kaszáru,
200 Nem félek már kinos igájáru.
41. Sirással magadat érettem ne badgyászd,
Könyhullásod böven szemcidbül árazd,
Magad fárazd,
Orczádat se szárazd,
205 Csak Istennek akarattyat válaszd.
10. Ad Generosum Dominum Georgium Beeski.
42. Kecseredet szivem végtére meg indul,
Végső bucsuzásom Beeski Györgyre fordul,
Mert ram todul,
Ar víz modra zudul
210 Halál mérge, mely most én nállum dul.
43. Nagy dicső urakra, groffokra reá szál,
Mint révész kunyhokban, úgy palotakban hál,
De meg sem ál,
Mig rendre nem kaszál,
215 Koronástul veremben bé kapál.

- 220 44. Boldogok, kik világ javában nem biznak,
Test gyönyörüsége ételen nem hiznak,
Virágoznak,
Mint plánták villognak,
Ur kertében kedven illatoznak.
- 225 45. Ez világ javának illy sikamlo ege,
Fenyves napja után jár setét fellege,
Mert üvege
Romol, ha melege
Világnak süt, fel olvad járt jege.
- 230 46. Nekem is nem lehet világban életem,
Bár ha keseregszisz szomoruan értem,
Mert felettem
Van Isten, kit kértem,
Hogy jó tévőt adgyon én érettem.
- 235 47. Igyekezem lenni oly, ki tud szolgálni,
Mindenben hűséggel javadra szollani,
Ha hibázni
Találtam véteni,
Légy ennékem kész meg bocsatani.
- 240 48. Terjeszszé szerelmet Isten eletedre,
Kertedben nőt planták, Gábor s- Ersebethre,
Kiknek végre
Légy elő mentekre,
Isten legyen nagy dicsősségtekre.
11. Ad Generosum Dominum, Samuelem Korodj.
- 245 49. Korodj Samucl, Isten vigyázzon rád,
Legyenek fulej kegyelmessék hozzád,
Lelki ruhád
Reád adassék, vád
Rád ne legyen, nyerjed el koronád.
- 250 50. Az iffiúság olyan, mint az solyom madár,
Kinek vigassága van, ha szabadon jár,
De követ kár
Szabad utat, nem vár
Az meg térés sok időt, el hid bár.

255 51. Szép iffiuságodat sok jokkal ekesiesd,
Melly jót kezdetfél volt követni, ne tagicsd,
Tüled háricsd,
Gonoszt meszsze taszicsd,
Nagy Ur Isten, ez iffiat boldogicsd.

12. Ad Gencrosam Dominam, Elizabetham Korodj.

260 52. Bucsumat forditom Korodi Ersokra,
Meltoztasson Isten az mennycj jokra,
Jajos szokra
Ne juttasson sokra,
Vegre menyben juss boldogulasra.

13. Ad Generosum Dominum, Johannem Megyerj.

265 53. Sárgito kezcit halál bocsátá rám,
Oh! Megyeri János, kedves bátyám uram,
El jött orám,
Istenemet várám
Hozzám, miglen időmet el járám.

270 54. Isten te melletted légyen mindenkoron,
Miként Izraëlnek előtte járt Aáron,
Semmi káron,
Dögleletes sáron,
Kivánom, hogy ne forogj immaron.

14. Ad totam Kálnási familiam.

275 55. Kálnási nemzethez siralmasson már szol,
Ennek szép plantait szemeim néznék hol,
Az ki sohol
Nem marad, le omol,
Mert öröme életemnek oszol.

280 56. Végső bucsuzásom ez lészen te tüled,
Nemes familia, mert örömem benned
Volt már, fészked
Szom nem hallya, hidgyed,
El hadlak már, Isten légyen veled.

15. Ad famulos et subditos.

285 57. Hűséggel melletttem forgodo szolgálaim,
Sokszor erő felett meg terhelt jobbágyim,
En szavaim,
Terhes sok panaszim
Meg oldgyatok, kívánnyak beszédim.

16. Ad universam pompam funebrem.

58. Fejenkent az kiknek ismérőjök valék,
Ez sok buval tellyes világban mig élék,
Vetség telék
Tüllem, mint bö szelek,
290 Meg engedni kiki méltotassék.

59. Hideg tetemimet tijs kik viszitek,
Szomoru siromban majdan bé tészitek,
Nem nézitek,
Söt erre érkeztek,
295 Istentektül jutalmát veszitek.

18. [!] Clausula. Ad notam: Becsulletemet etc.

60. Méltóságos uri rendek,
Felső, közep s- also népek,
Gyászos boltyát fel vegyétek,
S- el kisírijétek.

300 61. Földnek szomoru gyomrában,
Testét kíváno sirjában
Tegyétek, hol nyugovásban
Legyen áldásban.

305 62. Itelet napjan egy szora,
Ha el jö *ama* nagy ora,
Fel támadgyon teste jora,
Boldogulasra.

310 63. Hogy Paradicsomi kertben,
Arany fás, kies berekben,
Csergedező szép erckben
Örvendgyen, Amen.

SZATHMÁRNÉMETHI SÁMUEL
[ÜDVÖZLŐVERS PÁPAI PÁRIZ FERENCHEZ]

ez hasznos Munkának, Tiszteletes Tudós authorának, etc. érdemlett becsületire.

1. REgi igaz Mondás: Sokan sokat tudnak;
Magát pedig senki nem isméri annak
Kicsoda, maga felől többet
Alitván, avvagy kevessebbet.
- 5 2. Melynek része foly az Elme dagállýából,
Része annak csekély alacsonságából,
Mindenik a' jó itélettel
Ellenkezik, s-az Okos Eszszel.
- 10 3. Melynek Törvényre ez: Ismérd-meg magadat,
Egyenes mértékben vedgyed dolgaidat,
Esméretes lévén másoknál,
Hogy ne légy idegen magadnál:
- 15 4. Melly a' mint Embernek fűbb gondgya életében,
Ugy kevesb munkája nem látszik mint ebben,
Elégnek tartván, más dolgokkal
Hogy ha élhet kívül valókkal.
- 20 5. Innét van, sokaknak Nemessebb részekre,
Igen kevés gondgyok, vagy semi, Lelkekre;
De azoknál e' nem nagy csuda;
Nem tudván, a' Lélek micsoda.
6. Nagyobb csuda talám, hogy minden a' Testet
Tudgya, s-isméri e' földi épületet,
Még-is sokan annak hasznára,
Nem vigyáznak, avvagy kárára.
- 25 7. A' melly, bizony dolog, elég balgatagság,
's-Az emberi rendhez nem illő bolondság;
De mint hogy a' Lélek à Testet
Felyül mullya, mint Eg a' Földet.

- 30 8. Szükség hogy főképpen Lelkednek javára
Vigyázz, Testednek-is ne légy rontására,
Igy böldeggul juthatz a' czélhoz,
Kit a' jó élet magával hoz.
- 35 9. Becsüld azért, a' Ki Lelked békességét,
Munkálkodgya, s-azzal Tested egésségét,
Hogy ne legyen fogyatkozásod,
Ha mi jóra vagyon vágyásod.
- 40 10. Ritka dolog, Lélcck és Test orvoslását
Edgyütt fel-találni; de itt leled mását,
Mert im edgy Orvosnál, Lelkednek,
Orvosságot találsz s-Testednek.
11. A' Kit inkább becsülly, hogy mit más titokban
Tart, jódra ki-adta nagy világosságban.
Kivánván hasznos munkájáért,
Vegyen mennyci jutalmat, s-bért.

49.

MISKOLCZI GÁSPÁR

[AZ „EGY JELES VAD-KERT” VERSBETÉTEI]

a)

[Intés a mértékletes életre:] Ide valók ama' régi szép Magyar Verseck:

Ne igyál a' mikor nem kell,
Senkire ne köszönd mértékkel,
Végy példát a' te ökrödrül,
Ki nem iszik kelleetlenül. [A7]

b)

[Az elefántról:] Az Eléfantok tellyességgel nem úszhatnak, mindazáltal a' hajókat felette igen szeretik. A' mellyre nézve Erasmus ilyen jeles hasonlatosságot formál. Miképen hogy az Eléfantok testeknek nagy és nehéz volta miatt az úzásra tellyességgel alkalmatlanok ugyan, de még-is a' hajókban igen-igen gyönyörködnek, és azok körül járkálni felette igen szeretik: Azonképen sok kegyes emberek, noha magok még tsak írást sem tudnak olvasni, mindazáltal a' tudós és bölts emberekkkel örömezt társalkodnak. A' mellyel-is intetünk, hogy a' mi bennünk lévő tudatlanság

miatt, a' jó és szükséges dolgokra való igyekezetet meg-ne vessük 's ne útáljuk, hanem azt másokban látván-is szeressük, és tsudálni tanuljuk, ne mondassék mi felölünk ez:

A' Tudományt senki, tsak a' ki tudatlan útálja. [32]

c)

[Az elefántról:] Mert a' Deáki nemes Tudománynak tanulása merő azon kos, melly által még a' vad paraszt emberck szilajsága-is szépen megszelídül, ama' közmondás szerint:

A' Tudománynak tanulása, az erkölsöknek lágyúlása. [35]

d)

[Az oroszlánról:] Ellenben pedig, Miképenhogy az Oroszlán kedvezni mondatik az előtte meg-hunnyászokodóknak, a' mint ím e' közmondás-is tartja:

Parcere subjectis scit nobilis ira Leonis. az-az:

A' le-borúltaknak kedvezni tud az Oroszlán. [59]

e)

[Az oroszlánról:] Miképenhogy az Oroszlán, valaholott az álom reá érkezik, ott menten el-aluszik: Azonképen az igaz ember akarholott mind a' jó, 's mind a' gonosz szerentsének el-viselésére örömet kész. Ugy hogy méltán és helyesen mondatik ím e' Deák versben:

Omne solum forti patria est, ceu piscibus acquor.

Kész haza minden föld jámbornak, (mint) tenger a' halnak. [61]

f)

[A rókárról:] Akkor fogattathatik pedig könnyebben meg a' Róka míg tsak fiók és kitsinded, az-az: Jó idején kell a' gonosz gondolatoknak eleit venni, minekelötte tse-lekedetté és szokássá nem válik. Ama' mondás szerint:

Ellene most állhatsz, míg füst gyúladásra nem indul. [162]

g)

[A rókárról:] A' Tudósok a' Róka-fiakon sok helyeken értik az Eretnekeket, a' kik az Istennek szölejét az Anyaszentegyházat kegyetlenül szokták pusztítani. A' mint-hogy itt e' helyen-is nem említetnek az Oroszlánok, Párdutzok, Medvék; hanem tsak a' Róka-fiak, ezokáért: Mert az Isten Anyaszentegyházának nyilván való ártalmas ellenségi soha annyit önéki nem ártottak, (: a' minémüek a' vérszopó Tyrannusok, kik által sok ezernyi ezer Híveknek vérek ki-ontatott:) mint az alattomban való színes mézes beszédü, de azonban mérges tudományú eretnek Tanítók, ím e' mondás szerint:

Véren fundáltatott Istennek Egyháza,
Vérrel építettett szent Ekklesiája,
Vérrel festetett-meg tündöklő zászlója,
Vérrel leszz-is vége azt minden meg-látja. [163]

h)

[A mezei öreg nyúlról:] A' minthogy minden Négy lábú állatok húsa felett, az első-
séget Martialis a' Nyúl húsnak tulajdonította:

Inter Quadrupedes gloria prima Lepus. az-az,
Más Vadak húsa között jobbnak ditsértetik a' Nyúl. [173]

i)

[A juhokról:] Gyakorta téli időn az ő aklán kívül-is elballag, azonban a' hó oda
veri, 's útát bé-lepi, melly miatt nem-is tud vissza menni, hanem ha maga a' pásztor
keresi-fel, és úgy hajlja haza, másként oda veszne. Innét szoktuk mondani:

Rarò una errat Ovis, raròque revertitur una. az-az:
El-bolyog a' Juh maga, de ritkán tér maga vissza. [203]

j)

[A juhokról:] Elsőben-is a Juhok igen gyenge fejűek, fő fájók, hamar megrühed-
zők, 's meg-is mételyesednek: Es ritkán vagon, hogy csak egy vagy kettő veszne-meg
közülök, hanem ha egy megtalál rühesedni vagy mételyesedni, ama' Vers szerint.

Morbida facta Pecus totum corrumpit ovile. az-az:
Egy ha rühes Juh lejénd, egész nyájt meg-rühesíti. [204]

k)

[A kecskéről:] Az ő rágása az élő-fáknak, fiataloknak, tsemecéknek igen nagy
ártalmokra vagon, mellynek némelyek ilyen okát adják, mivel a' Ketske igen hideg-
lelős állat, 's ritkán vagon a' nélkül, melly miatt szájából iszonyú hévség gözölög ki,
melly a' fiatal fákat megégeti. Sőt inkább ezért ártalmas, mert a' fiatal fáknak kér-
geket körös-körül le-hántja, melly miatt elmúlhatatlanul ki kell száradniok. A' melly
ábrázoló képe lehet a' gonosz Rágalmazóknak, a' kik másoknak gyalázatjokkal
munkálódják magok betsületeket. Nem-is rágódhatnak pedig, 's annál inkább jó
üzüen akárki asztalánál-is nem lakhatnak, ha mások híret nevét nem potsékolják.
Holott mindenkor szájokban kellene forgani e' mondásnak:

Quisquis amat dictis absentum rodere famam,
Hanc mensam vctitam noverit esse sibi.

Az-az:

Valaki más híret nyelvel szereted potsékolni,
Asztalom étkeihez nints közü: Mennyen elébb. [216]

l)

[A majomról:] Azon sorsa lön Aratusnak-is, kinek az udvariak lassan fogyató mérget adván-bé innya, midön már halálához való közel létét érzene, fel-kiált, 's azt mondja:

Ez ám jutalma a' Király kedvében való lételnek.
Azért akárki légy, az udvart távol kerüljed! [231]

m)

[Az öreg saskeselyőről:] Közönségesen pedig a' Saskeselyük mire valóak legyenek, alkalmasint ki-tetszik tsak ebből-is, hogy a bölts Seneca azok ellen feddőzván írásában, a' kik mások halálát lesik, és testámentom tételek felől jó reménségnek vagyon, a' többi között így szól felölök:

Ha Saskeselyü vagy, lessed a' döögöt. [293]

n)

[Az öreg saskeselyőről:] Miképenhogy a' Saskeselyük tsak merő döggel élnek: Azonképen sokan vannak, kik semmit nem munkálódnak, se nem kereskednek; hanem tsak mások halála által reménlik azoknak sok szép javoknak reájok szállását. Catónak ama' mondása ellen:

In morte alterius spem tu tibi ponere noli. Az-az:
Senki halálába jó reménséged te ne vessed. [293]

o)

[A páváról:] A' régiek a' Páva felől azt szokták mondani, hogy három disztelenség vagyon ő benne, úgymint az ő ördögi sikóltása, mellyel sokszor az egész szomszédsgot meg-bántja; rút kigyó forma feje, és pajkos módú sömörgös lábai. Innét költ im e' Mesc:

Angelus in pennis, pede latro, voce gchenna.
Tollaiban Angyal, lába pajkos, torka gychenna. [313]

p)

[A darvakról:] Miképenhogy a' Darvak bizonyos rendet tartnak magok között a' vigyázásban, aluvásban, elől-járásban: Azonkép: bóldog Republica az, a' mellyben semmi személy válogatás nem uralkodik, hanem az egyenlők között mindenek egyenlőképen folynak. Mert (: a' mint szoktak szólni:)

A' kik egyet értnek, senkit meg-nem sértnek. [323]

r)

[A hattyőről:] Minden madarakkal békeségesen él, tsak szintén a' Saskeselyüvel vagyon természetli ellenkezésc; noha maga a' Hattyú a' Saskeselyüt soha sem

boszszúságra nem ingerli, sem soha elsöben véle hartzolni nem kezd; mindazáltal ha a' Sas kezd övéle garázdálkodni, és utánna intselkedni, olyankor sem crejérc, sem szive bátorságára nézve néki semmit nem enged. A' küszködésben azért olly igen erős, hogy sokszor a' Sakeselyüt-is meg-gyözi. Ugyhogy együtt itt vagyon helyc ama' Köz-mondásnak:

Patentia saepius laesa fit furor. az-az:
Sokszor meg-bántott szelídség, végre dühösség. [326]

s)

[A gólyáról:] Ez a' Madár az, a' mellyről egy tréfás Poéta régen így versificált vólt:

Glottorat immenso de turre Ciconia rostro. az-az:
Kelepel a' tornyon piros orrú Gólya tavaszszal. [330]

t)

[A lúdról:] MELáncthon Filep nevü istenes Sz: Irás Magyarázó Doktor, egykor feles számú Poétákat maga asztalánál vendégelvén, a' több étkek között a' sült Lúdat-is fel-vívén, a' vendégek a' gazdával együtt ezen egyezének-meg magok között, hogy a' Lúdnak felbontására közzülök az vólna méltó, a' ki minden gondolkodás nélkül közzülök a' sült Lúdról egy jeles új verset mondana. Minekokáért egy Stigelius nevü közzülök azonnal így szólala-meg:

Vertitur assando nigrâ rubigine Ganza. az-az:
Sülve forog rosdás nyárson számunkra kövér Lúd. [345]

u)

[A lúdról:] És midön a' több Poéta társai tsudálkozással hallanák, hogy a' Lúdat Ganzának mondaná; erre ismét minden gondolkodás nélkül ilyen verssel felele-meg:

Miraris Ganzam? Plinius Author habet. az-az:
Gánza nevét ne tsudáld, Plinius így nevezi. [345]

v)

[A tyúkról:] A' ketretzbe rkesztetett Tyúkok abból kimenni; a' szabadon járók pedig, a' ketretzben lévő eleségért örömet bémenni kívánkoznak. Innen mondják a' Deákok:

Optat ephippia Bos, sed optat arare Caballus. az-az:
Nyergét Ökör, Paripák jármot ma viselni kívánnak. [365]

z)

[A fogoly-madárról:] Valaminthogy azért a' Fogoly-madár meg nem maraszthatja azokat az ő tsirkéit, mellyeket mások tojásából költött; és minckelotte azok derekason megnevekednének, el-futnak tőle: Azonkép: a' kik hamis úton módon sok gazdagságot gyűjtnek, nem sokáig örülhetnek annak. A' mint mondják:

De male quaesitis non gaudet tertius haeres. az-az:
A' gonoszúl gyűlt jó nem száll harmad örökösre. [369]

a')

[A fogoly-madárról:] Avagy hogy még annak az istentelennek életében azok a' sok gyűjtött jók, vagy tűz, vagy árvíz, vagy lopók miatt tőle elvesznek; és így ama' régi mondás bételik rajtok:

Irus & est subitò, qui modò Croesus erat. az-az:
A' ki ma Krésus vólt, még hólnap a' lehet Irus. [370]

b')

[A varjúról:] Mikor a' Varjak a' fővényen sétálnak, (:mert ők nem futkosnak, nem-is ugrádoznak:) olyankor következendő esőt szoktak jelenteni Virgilius-ként:

Dum sola in siccâ secum spatiatur arena. az-az:
Varjú mikor fővényen maga sétál, eső vizet várj. [393]

c')

[A szajkóról:] Ez pedig jeles ki-ábrázolója azoknak, a' kik minden meg-külömböztetés nélkül szántszándékkal szerkeztetik magokat azoknak barátságaikba, a' kikkel végre nagy gorombául azon egy veszedelembe-is keveredni kényszerítetnek, ama' közmondás szerint:

Nulli te facias nimis sodalem;
Gaudebis minus; & minus dolebis. az-az:
Senkivel mód nélkül te ne barátkozzál,
Hogy véle ne neved, viszont ne bánkodjál. [394]

d')

[A galambról:] A' régi Böltsek pedig, ennek a' madárnak kiváltképen való tulajdonságait, im ez egynéhány Versckbe foglalták-bé:

Felle Columba caret, rostro non laedit & ungvcs
Possidet innocuos, puraque grana quaerit.
Gaudet aquis, quaeritque greges, celerique volatu
Tuta petit, foctus educat alterius.
Masculus ipse fovet foctus atque incubat ovis,
Conjugii servant foedera sancta simul.

Az-az:

A' jó Galamb epe nélkül-is szép, sem orra gonosz nints,
Körmeivel sem sért, búza szemet szedeget.
Tiszta vizekre siet, maga társaságának örülvén,
Tsendes helybe lakik, féltve fiát neveli.
Nösténjével a' hím meg-ülés nevelésbe meg-egycz,
Együtt mind holtig tisztaságot követők. [399]

e')

[A porfirióról:] A' Porfirio minck előtté a' porban megheverkeznék, és abból ki-is mosódnék, annakelőtte jól ki sétálja magát: Azonkép: a' nagy Uraknak derék gondos dolgait néha néha tisztességes tréfákkal-is illik egyelíteni. Nem illetlen dolog tehát, hogy ha a' Fejedlem néha vagy vadászattal, vagy pedig Lovainak jártatásával könnyíti gondját, mert az ő sok terhes gondoljai azt kívánják, ama' közmondás szerint:

Quod carit alternâ requie, durable non est. az-az:
Nyugta minck néha nints, nem soká lesz maradandó. [420]

f)

[A fecskéről:] A' hiteles Historikusok írják, hogy a' Volaterranumi Cecinna nevű Hertzeg, egykor egynéhány Fetskéket fogatván, azokat magával együtt a' táborba elvitte, és a' győzelem után azon Fetskékre leveletskéket kötözvén elbótságtatta; kik haza menvén előbbeni fészkekre, az ő Gazdáiknak a' győzelemről való örvendetes hírt postán meg-vitték. Mellyel arra taníttatunk, hogy az Anyaszentegyházbéli társaságot megútlálásképen nem kell elmúlatnunk; ama' régi Közmondás szerint:

Non Deus illi Pater, cui non Ecclesia Mater. az-az:
Nints Annya földön, kinck Attya mennyben nem Isten. [457]

g')

[A húros madárról:] A HUROS-MADÁR avagy Húros Rigó felől, elsöben-is illik meg-jegyeznünk Martialinak ím ez egy pár verscit; mellyekben ezt a' Madarat a' Fő rendek asztalára való alkalmas voltáról commendálja: A' mint hogy a nyalakodók és nagy bor ihatók-is egyébütt soha nem, hanem tsak a' bor ivók között, és tsak az ő nagy bor ivásokról, és abban való fáradszatlan voltokról ditsértetnek.

Inter Aves Turdus, si quis me iudice certet;
Inter Quadrupedes gloria prima Lepus. az-az:
A Húros-Madár leg-kedvesb a' Madarak közt;
De a' Vadak húsa között, jobbnak ditsértetik a' Nyúl. [459]

h')

Bé-rekesztés:]

Áldott légyen az UR, kezdéshez hogy segédelmet
Végighez-is nyújtott, vegye jó kedvvel, Amen. [713]

50.

[NYIRESI BÁLINT EPITÁFIUMA]

1. E sírben nyugosznak Nyiresi Balintnak
Tetemi, kinck szent elete sokaknak
Nyilván volt; itt mar tizenketten vagynak,
Kik minnyájan boldog feltamadást várnak.
- 5 2. Kilentzven egy, -s ezer hatszáz esztendőben
Vegezett el hetven esztendöket épen
Szombat nyugadalma, kiknek negyvenében
Nagy hüseggel szolgált szentek seregében.

51.

PETRŐCZY ISTVÁN

ENEK

Ad notam: Bizonnyal ismérem rajtam nagy haragod.

1. Panaszim árjával szívem már alig bíR,
Bujdosó életem azon kenyéren sír,
Búm kedvemtül foszt s nyír,
Kíért elhervadtam, mint kinck kész a sír.
- 5 2. Élc-é, nem tudom, véghsorst kívánjak-É?
Labirintus rejtek helyén lappangjak-é?
Szárnyamra keljek-é?
Reményem ebben is mind tött kétségessé.
- 10 3. Természetet fojt az, az ki az ellen víV,
Mert két élű törrel sértik akkor az szív,
Mint oroslán, úgy vív,
Búsulván hű társán, kit sebhetett kézív.

---

2 elete <t>

1 E elégh 3 E nyér 6 E helyen 12 E szép társán

- 15 4. Reméntelen vagyok és búlátott árva,
Zarándok bujdosás kenyeremnek java.
Lakásom is puszta,
Idegen éltémnek nincs segítõ társa.
- 20 5. Oszlásával télnek tavasz fogh újulni,
És sok derek után Hermon harmatozni.
Minden fogh vidulni,
Fák kezdnek zöldelni, mezõk illatozni.
6. Csak hozzám kegyetlen, látom, a szerencsE,
Noha méznél édesb tétetü beszédc,
Kedvesebb színlése,
Méregnél keserûbb de titkos szerelme.
- 25 7. Zengése szívemnek egekbe mikor ér,
Elhadgyott társamhoz árva fejem ha ér,
Vigasztalást ki nyér?
Te tudod, Istenem, szívem tõled mit kér.
- 30 8. Illy búban mert éltém fölette siralmaS,
Az kies térséghe is elõtttem unalmas,
Szívem is fájdalmas,
Látván, mennésemnek ösvénye mely szoros.
- 35 9. Ighen szomorúan kiért nyugszom estvE,
Keserves szemekkel nézck *kerevetre*,
Noha megh van vetve,
De nincs nyoszolyámon, kit szívem kedvelne.
- 40 10. Semmi irigy szemnél mert nem lehet mérgesB,
Tengeri örvénynél álnoksághe mélylyebb,
Ez az halálos seb,
Az ki én szívemen mindennél nehezebb.
11. Természettül hogyha volna megengedvE,
Ember tündér módra ha szárnyra kelhetne,
Elmennék sietve,
Hol szívem csendesen nyugodva lehetne.
- 45 12. Verrattig mert elmém nem találhat nyugvásT,
Csak sóhajtja fejem beszélgetõ társát,
Nem lát vigasztalást,
Bokros gondjaimnak az ki adna szállást.

---

14 E sova 21 E az 22 E tétetõ 24 K keserûbb E keserves 25 E Zengési 34 K kinevetve E kerevetre 36 E nyoszolyámban

- 50 13. Agyombul is búra szívem reghgel serkeN,
Régi mulatságim ha jutnak eszcmben,
Csak busongh én szívem,
Édes társom mert nem sétál én ellőttem.
14. Noc bárkájából kis galamb repülE
Elsiete, s vissza nagy örömmel méne,
55 Bárkához meghtére,
Csak én galambomat nem látom jönnie.
15. Kalauza Isten de te légy életemnek,
Üdövel vezérelj társához szívemnek,
Légy paisom, kérlek,
60 De nyisd föl napjait számkivetéscmnek.
16. Gyönyörű tavasznak mikor minden örül,
Gyászos liget ékes pásitszinbe borul,
Föld virághal vidul,
Akkor én szívemre sűrű bánat fordul.
- 65 17. Jly búmban sétálván Morva víz mentécben,
Nézvén szakadását Duna örvényécben,
Böjtmás huszonegyben
Az ezer és hatszázkilencvenkettőben.
- 70 18. Éneklé egy árva, küldi ő társának,
Isten adgya, lássa személyét társának,
Én is én társomnak,
Versfők végck, kinek küldem, megmutatják.

52.

IGAZ MEG-IRATATÁSA EGY CSUDA-TERMETNEK,

mellyet ebben az 1692. esztendőben, Boldog Aszszony havának harmadik napján Bol-Schweissteritz névű faluban Schweinitztől fél mér földnyire egy Juh ellet; ez mit jelentsen, csak Isten tudgya, a' mint bővebben meg-érthetni ez Enckből, mellynek notája: Kommt her zu mir spricht Gottes Sohn. Avagy: Szolit minket Christus Urunk etc.

1. JEr Férfiak és Aszszonyok,
Nagy Csuda dolgot hallyatok,
Melly történt bizonyosan:

---

57 E Isten te légy életemnek 62 E legct, pászit szinben 64 E tódul 70 E személyit 72 E küldém Cfm II iratása; 1691. esztendőben

- 5 Ez esztendő folyásában,
Boldog Aszszonynak havában,
Meg lött nyilvánságossan.
2. Az Bol Schweiszteritz faluban,
Melly van Slesia országban,
Közel Schweinitz Városához:
10 Egy Juh nagy csudálatossán,
Ellet egy Bárányt buglyássan,
Mellyet ez irás ki hoz.
3. A' Báránynak fejér gyapja,
Szokás szerint ábrázattya,
15 Vólt néki köllemetes;
De feje csudálatossan,
Vala formálva buglyássan
Föl állot s' volt egyenes.
4. A' két fül közöt elsöben,
20 Volt három uynyi szélessen,
Fölyül gömbölü vala:
Fekete s'- halaván színü,
Páva farkával egyezü,
Egyenessen áll vala.
- 25 5. Sok fö s' alatson emberek,
Csudálván néztek személyek,
E' dolgot ö szemekkel:
Mivel emberek tudtára,
Illy csudatermet láttára,
30 Nem hallatott fülekkal.
6. Két egész nap éle ugyan,
De az után igen gyorsan,
Nem vévén juh magához
De magátol el taszítván,
35 Semmi képpen nem szoptatvan,
Juta ö halálához.
7. Oh czifra ember nézd ittem!
Oktalan állattal Isten,
40 Mutattya te pompádat,
A' mellyel a' te lelkedet,
Pokolra ejted testedet,
Örök kinra magadat.

---

9 III Városhoz 15 III néznyi köllemetes 26 III nézték 34 II ö magátol 37 III itten

- 45 8. Istén föl-fuvalkodságért,
A' Lucifert pompaságért,
Taszította pokolra:
Te-is el-merültél abba,
A' nagy gonosz czifraságba,
Nem mehetz menyorszagra.
- 50 9. A' szép JESUS szegénységben,
Jöve meztelenségben,
Élt és meg is holt abban,
Ő alázatosságával,
És keserves halálával,
Nyerte ne juss pokolba.
- 55 10. De mostan minden föl fordult,
Az egész világ meg bodult,
A' czifraságot üzi;
De a' czifraság valaha,
Hoz kinokat kiknek soha,
60 Meg nem szünik negy büzi.
- 65 11. Czifraság által bé csusznak,
Nagy es sok vétkek bé-másznak,
Kiváltképpen bujasság,
Jaj ki által botránkozás,
Jön ez nyilván igazmondás,
70 Annak lész örök jajság.
- 75 12. Most már meg nem választhatnyi,
Nagyot, kitsinyt nem tudhatnyi,
Nints közöttök külömbség?
Ki ma faluról Városba,
Jöt mindgyárt vagyon buglyája,
Mind egyarant Nemesség.
- 80 13. Soknak igen fodor haja,
Van, de kenyér nélkül foga,
Edgy garas sints házában,
Mindenét a' mic' vagyon,
Minden napon azt csak nagyon,
Önti czifraságában.
14. Azért oh Aszszonyi Rendek!
Magdolnát ti kövessétek,
Térjete a' Christushoz:

Hagyátok el az nagy pompát,
Csokollyátok Christus lábát,
Fordulván Jcsustokhoz.

85

15. Ha nékem el nem hiszitek,
A' mit most jelentek néktek,
Azt mondván hogy nem igaz:
Hítessétek magatokkal,
Hogy Bécsbe hozták bizonynal,
Ott meglátni, hogy igaz.

53.

PRÓNAI GYÖRGY

[KÖSZÖNTŐVERS MAKRANCFI LAKATOS JÁNOS ÉS TÓTH ÉVA
KÉZFOGÓJA ALKALMÁBÓL]

1. Ez egész vilagon semmi nints magátúl,
Hanem az Istennek szent decretomátúl
Fuggenek mindenek, mint örökös Úrtúl,
Semmi nem eshetik sohultis *azon túl*.
- 5 2. Ugjanis mindenek az Istenben vadnak,
Egyedül ő benne élnek és mozognak,
Miktül el távozik, mindenek el múlnak,
De a' kikkel marad, epegeben maradnak.
- 10 3. Csak Istentül vagyon embernek lépése,
Minden gondolattya, szándéka, vegeése,
Lete, lehellese, fekvése, kelese,
Csak egy hajszaálnak is förül le esése.
- 15 4. En kedves barátom, jo Makranczi János!
Es Thot Eva aszszony! kik csak mint magános
Eddiglen voltatok, de mar vattok páros,
Ez dolog Istentül van, ki nem hijános.
- 20 5. Isten az, a' ki ez dolgot el kezdette,
Emberek mint eszköz által eddig vitte,
Elmétekbén, szivetekben bé öntötte,
Szandektokat nektek öszve vezerlette.

---

1 magtul 4 azontul 13 barátom (uram) [A szótagszám miatt javítva.] 16 [Az Ez dolog nincs kihúzza, más kézzel a sor elé írva:] *Dolgotok*

6. Az Úr Istent kérem, e' dólgot szeresse,
Továbbis bennetek szentül éleszgesse,
Semmi közitekben mérgét ne önthesse,
Dólgotok szép végét böl dogul érhesse.
- 25 7. Istennek áldása szálljon személyekre,
Czélozatok kegyes, szentséges életre,
Ellyetek Istennek dicsoitesére,
Lelki üdvességnek fő keresésére.
- 30 8. Ne légyen ez néktek szomorusagtokra,
Ne adja az Isten meg atkozástokra,
Ellenben mindenben áldattatástokra,
Egymás birásával vigasztalástokra.

54.

SIRALMAS CRONICA

Melyben amaz boldog emlékezetű, Hazájának és Nemzetének hiven Szolgáló, igaz
haza Fiának Nemzetes és Vitezlő Csaszari Tesla Mihaly
Vrnak, Kegyelmes Koronás Kiralyunk ö Felsege fen álló mezei Magyar hadainak
edgyik érdemes Fő Kapitányának; szomoru és véletlen erőszakos halálát így keserge
edgy hiv Keresztyén.

Ad notam: Mit bizik e' világ. etc.

1. Vigassagnak pállya világ kivánsága,
Világi jó hír név Urak méltosága,
Uraknak életek örömmel van rakva,
De hirtelenséggel jut nagy változásra.
- 5 2. Gyönyörködik ember hírében nevében,
Veti remenségét gyakran erejében,
Míg életben vagyon jó egészségében,
De jaj meg-fosztaték ezektül hirtelen.
- 10 3. E' világ dolgai vagy nem így folynaké?
Szomoru oráj but nem így hoznaké?
A' szerencse Sebes szárnyan nem járnaké?
Oh szomoru napra vagy nem véradnaké?
- 15 4. Hector a' Trojának Fejedelme vala,
Edes nemzeteért meg-halni nem szána,
Egész Troja érte csak meg nem hal vala,
Mert szép testét Achilles marczongya vala.

- 20 5. Nem így vané dolga ma a' Magyaroknak,
Ebben nevekdedő Fő Kapitányoknak,
Nevénis meg mondom jó TESLA MIHALYNAK,
Kegyelmes Királyunk Fő Kapitányának.
6. Hallottadé hírét s' tudodé életét?
Minden dolgaiban kegyes szelédségét,
Mennyei dolgokban Istenes erkölcsét,
Emberök közt való Uri becsületét.
- 25 7. Erős karjaival Magyar nemzet mellett,
Míg az Ur engedte híven vitézkedett,
Jó hívtézzel a' Pogány nemzetet
Ugy üzte mint ráro gyakor ellenséget.
- 30 8. De edgy ejjél tájban mikor vólt tíz óra,
Híven munkalkodnék első erös Sánczba,
Pogány veszi észre e' dolgot azomba,
Agyuját ellene hirtelen fordítta.
- 35 9. Véletlen szerencse Vitéznek mit hozza,
Az ágyuban lévén köveknek soksága,
Vitéz Kapitánnak lövetek szárába,
Leesvén keserves szóval így kialta:
- 40 10. Hol vagy Győri János jobb karom ereje?
Edes nemzetemnek második védelme,
Fogyad badgyat testem ne hag' e' veszélybe
Mert közel van érzem életemnek vége.
11. Mindentül butszuzom mind meg-botsássatok
Felső also Rendek valakik itt vattok,
Ez életben rátok már nem vigyázhatok,
Hanem a' nagy Urtul szállyon áldás rátok.
- 45 12. Senki ö magának semmit ne ígérjen,
Allándóság nincsen jó szerencséjében,
Meg-csalatik gyakran szép reménségében
Az hol nem-is vélne el-esik hirtelen.
- 50 13. Az Imperiomnak Felsőges Csaszára,
Orszaglásod alatt lévöknek Tutora,
Kegyelmes LEOPOLD hüséges Dajkaja,
A' Magyar házanak állandó csillaga.

- 55 14. Nekem-is Felseged vala gond viselőm,
Mig fegyvert hordozni engede Istenem,
Méltságos Tisztben állatott vólt engem,
Lenne a' Poganynak rontoja fegyverem.
- 60 15. De mikor éltémnek jobb korában valék,
Eröm hirem nevem szépen virágoznék,
Akkor Pogány miat éltemtül meg valék,
Azért Felsegedtül bocsánatot kérek.
- 65 16. E' Felsegcs Urnak Fő Generalissa,
Nagyságos Heisler Ur Első Commendánsa,
Also Mágyar Ország hü Gubernatora,
Kérlek figyelmezzel végső jajos szomra.
- 70 17. Nagyságodnak szive hozzám volt ugy kötve
Tudom titka tülem nem vólt igen rejtve,
Sok esztendök alatt voltunk egy mezőbe,
Hogy mi szabadulást hoznánk e' nemzetre.
- 75 18. De el volt tanácsa rendelve felölem
A' Felsegcs Urnak hogy mostan életem,
Végeződgyék sirban szomorun tétetem,
Azért Nagyságodat meg-bocsásson kérem.
- 80 19. Oh Mágyar Hazának edgyik szemefénye,
Horvat János Uram Nagyságod ereje,
Fénlik mint ragyogo napnak déli fénye,
El ne fogyon soha jajos gyasznak szénnye.
- 85 20. Elcembem vala Nagyságod mindenben,
Tarsam jó akarom éltünk békeségben,
Azért holtom után noha lészek menyben,
Lesz Nagyságod nállam jó emlékezetben.
21. Vitéz Mágyarok hires Kapitánnya,
Nemes Déak Ferencz Urak hü baráttya,
Szivemnek lellemnek egy vigasztaloja,
Eletednek legyen az Ur vas sisakja.
22. Nemes nemzetedbül fel nőtt szép arany szál,
Nevezetes hires vitéz Badori Pál,
Jonatháni Öcsém illy szomorú halál,
Ne fogja kívánom életed mig fen áll.

- 90 23. Szerencsésse tegye az Ur ez hazának,
Hervadozo Sorsát szegény Magyaroknak,
Hogy jól legyen dolgod az Ur utainak,
Légy meg-örizője mig tagaid birnak.
24. Vitéz Csányi Mihály Isten életedet,
Kivánom meg-áldgya igyekeztidet,
95 Siralom völgyében bujdosó fejedet,
Aldgya s' koronázza jokkal életedet.
25. Eltemben ennékem édes kenyeresem,
Vitéz Györi János ki voltál segédem,
Masodik Seregben fő Hadnagyom nékem,
100 Pogány ellenségtül mentsen Isten kércm.
26. Kedves Gödény Pálom a' ki voltál nékem,
Sokszor a' Pogányon szerencsésen velem,
Mint ráro job karom mellett segétségem,
Maradgyon nállad-is jó emlékeztetm.
- 105 27. Jó Levai István igaz haza Fia,
Edes hadaimnak edgyik hü Hadnagya,
Meg-bocsás ellened ha véttem valaha,
Szállyon te reád-is az Urnak áldása.
- 110 28. Szabó János nékem kedves kenyeresem,
Az én életemben mindenben reményem,
Minden harczaidban szerencsés légy hivem,
Pogány fegyverére ne jus én szerclmem.
- 115 29. Eltemnek virága gyönyörü csillaga,
Vitéz hirrel fénlő Heveri György ki ma,
A' Mágyar nemzet köszt szövctnek modgyára,
Ragyogsz mint nap égen s'-csillagnak sugára.
- 120 30. Igyemet bajomat hordozo Báratom,
Légyen Isten hozzad édes Nagy Istvánom,
Bokros banatomban vigasztáló társom,
Az Urnak ajánlak jó vitéz Hadnagyom.
31. Oh sárga halálnak szörnyü dühössége,
Oh halál nyilának rettentessége,
Kit meg nem gyöz senki okos bölcsesége,
Sem kincse s'-joszága s'-okos mestersége.

- 125 32. Oh menyi Uraknak szívét szomorítod,
Márvány kö várokat erőssen meg-vivod,
Bársony ruhajokat gyaszszal bé-burítod,
Fényes biborokat korommal bé-vonod.
- 130 33. Nem kedvesz Atyaknak sem édes Anyaknak,
Sem az Uraságra menendő ifjaknak,
Sem az öregeknek sem piros orczáknak,
Sem szép virtusokkal tündöklő fiaknak.
- 135 34. Nem így vané dolga ma Magyar országnak,
Ebben nevekdedő jó Tesla Mihálynak,
Mássa volt éltében Hectornak Joabnak,
Mert oltalma vala édes hazájának.
- 140 35. Hól vagyon Jonathan Sidok ékessége?
Hól erős Joábnak hadi erőssége?
Hól van erős Abner táboroknak fénye?
Mcg-csalá világnak álnok mestersége.
36. Hól van Salomonnak tudos okossága?
Xerxes végphetetlen nagy hatalmassága,
De kérdem hól Tesla Mihály erős karia?
Ellenség vérében van festve zászlója.
- 145 37. Mint vizi buborék ezek el multanak,
Mint mezci virágok el hervadtanak,
Mint kemenczeből jött füst el-oszlattanak,
Mert nincsen állandó marhája világnak.
- 150 38. Mít mondgyak mar néked keserűségemben,
Szerelmes jó Bátyám illy távoly létemben,
Tesla János mert már veled életemben,
Nem szolhatok többet siralom völgyében.
- 155 39. Mert már a' mennyei karok között sorsom,
Ki van osztva részem s'-oda számlaltatom,
Elcetedet azért az Urnak ajánlom,
Enged meg ellened sok fogyatkozásom.
- 160 40. Hajcs te fülcidtet végső szavaimra,
Szerelmes Jonathán Ötsém vég bútsumra
Tesla István vigyaz szívem állására,
Tégedet-is bizlak egyedül az Urra.

41. Mert már halál mérge testem által járta,
A' mennyei Sereg immár hozzám juta,
Elted légyen bátor az Ur oltalmába,
Jövendőben várlak mennyei hazába.
- 165 42. Kedves jó Tabitám én Anyám helyébe
Való édes Anyám Köteles Gergelyné,
Meg becsüllő Dajkám sokszor sebecimbe,
Takargattad testem hogy szállna e' sirbe.
- 170 43. El-végeztem immár minden futasimat,
E' világon való szarándokságomat,
Meg-tartottam Hitem s'-igaz Vallásomat,
Jovel Jesus Christus add-meg Koronámat.
- 175 44. Oh kilenczven kettő Siralmas esztendő!
Ki ember életét vagy csak el-végező,
Szomorusagokkal s'-gyászszal bé-fedező,
Setét koporsomat vóltál vérrel festő.

55.

SZENCZI JÁNOS

[ÜDVÖZLÖVERS DEBRECZENI KALOCSA JÁNOSHOZ]

E' dicsiretes és hasznos munkának Authorának Tiszteletes Tudos
K. DEBRECZENI JANOS Uramnak, érdemlett becsületire, emlekezetir

1. A' Deák könyveknek, ha számát fontolod,
Azoknak meg-tudgyad végét nem találod;
De oh! Magyar Nemzet siralmas te sorsod,
Nyelveden könyveknek hasznát hogy nem látod.
- 5 2. Midön azt jól látná DEBRECZENI JANOS,
Magyarúl irott könyv hogy nem volna számos:
Gondolá mi volna Nemzetének hasznos
Abban ü-is lenne holtig foglalatós.
- 10 3. ENEKEK ENEKET, így magyarázatra
Fel-vévé, s' le-irá Nemzete hasznára:
Nemzetének-is van nagy vigasságára,
Hogy illy tudós munka született világra.

- 15 4. Ember a' ki akarsz Szent Irást tanulni
Mélységes dolgokat egészszen meg-látni,
Ne sajnáld szaporán ez könyvet olvasni,
Meg ládd Szent Irásban kezdesz gyarapodni.
- 20 5. Csudáld velem kérlek, e tudos elméjét
Melly nehéz érteni ENEKEK ENEKET:
Terhes dolog venni bizonyos értelmét,
De nehéz dolgoknak itt lásd-meg fejtését.
- 25 6. Néked a' ki irtad fejed koronája
E' könyvetske lésczen vénszeged istápja,
Valaki e' könyvet olvasnia fogja,
Délre jö az előtt tudományod napja.
7. Hogy ha közzüllünk-is az halál ki-ragad;
De emlekezeted örökké fenn marad.
Munkádnak virága soha el nem hervad,
Aldást mond nemzeted reád bár el-várjad.

56.

VECSEI GYÖRGY

[ÜDVÖZLŐVERS DEBRECZENI KALOCSA JÁNOSHOZ]

Tiszteletes, értelmes, és tudos Férfiúnak DEBRECZENI K. JANOS Uramnak, a'
Debreczeni szent TRACTUSNAK Erdemes és vigyázó Seniorának tisztességére, és
Istenes munkájának meg-ékesítésére, és dicsiretíre íram e' néhány Rhythmicakat:

1. SÍdo Doctoroknak írásit olvasod,
E' Rhythmusi könyvrül valaki s' vizsgálod,
Gyakran hogy nem iffiút illet fel-találod;
De ért s' hallott embert, miért? által látod.
- 5 2. Mert a' Bölcs Salamon Lelki Salamonnak
Bölcsessége szerént, Vö-Legény Christusnak,
E' könyvben ki-adgya Anyaszentegyháznak
Menyegzői sorsát, mint szép Meny-aszszonnak.
- 10 3. Melly lelki edgyesség hogy illy acnigmákkal,
Földi szokásoktól vött sententiákkal
Íratik-le; azért test és vér azokkal
Földhöz ragaszkodik (próbáld bár:) ázonnal.

- 15 4. Azért Tiszteletes meg-ért Pátriárka,
E' hasznos munkának érdemes Authora,
Rabbinusok, s' Szentek munkádat példája
Jovallya; bár másis ezen utat nyomja.

57.

[KEMÉNY SIMONNÉ PERÉNYI KATA HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

- 5 1. A nap sugaritól veszik világokat
Az égi csilagok, s fényes orczájokat,
És így mutogattyák fénlő sugárokat,
Kikkel vidámittyák a földön lakókat.
2. A te házad népe minden ékességf
Tölled Príni Kata vette s fényességét,
Isteni félelmét s buzgó szeretetét,
Tökéletességét s jóban elémentét.
- 10 3. Tehát ki tagadgya? nap voltál házadban,
Nap voltál Keménynyel szép vécsi várában,
Fenmarad szép fényed rejték kamarában.
Kiben fényeskettél Istenes sok jókban.
- 15 4. Hét esztendő alatt Salomon építé
Az Isten templomát, kivel kedvét lclé,
Bővséges áldását reá folyni érzé;
Mennyei sok jókkal az Isten megtölté.
- 20 5. Gyulafejérvári templom ékessége,
És a kolosvári ezüst s arany kincse,
Fényes öltözeti, ruhái s edénye
Mondgyák Isten előtt: Prínyi Kata kincse.
6. Ha azért Salomon csak az egy templomért
Kedvet nyert Istennél, hogy nere az többért.
Kiket ékesítél s drága kincseidért
Áldást nyersz Istentől arany s ezüstödért.
- 25 7. Noha fényes kívül a gyönyház, mint láttzik,
De szép tiszta belől; szép gyöny benne lakik.
Hanem ha erővel tölle el nem vállalik,
Mint kedves házában vígan mulatozik.

- 30 8. Az Isten lelke is az emberben lakik,
Noha romló a test, tőle nem irtózik;
Mert sokféle jókkal lélek gyümölcsözik,
Kiben Isten lelke kedvére lakozik.
9. Noha a te tested rothadandó vala,
De a lelked benne tiszta, sebes vala,
35 Kiben mint házában, Szent Léleknek vala
Szállása, kit sok jó ékesített vala.
10. Két oszlopot Simon állita annyának,
Éltét végezvén, sírnál s az atyának,
Kiben fenmaradna jó hírek azoknak
40 S emlékezetekben élneek másoknak.
11. Im mi is állitunk néked két oszlopot,
Kiket jó erkölcsöd éltedben faragott:
Jó emlékezeted fenmaradgyon, hogy ott
Holtod után éllyen jó híred s neved ott.
- 45 12. Im e kősziklában két szemek fénylenek,
Ki a Krisztus Jézus s benne lündöklenek.
Sem éjjel, sem nappal soha meg nem szűnnek,
Hanem, mint a gyémánt, világosson égnék.
13. A te két szemed is e kőszálhoz vala
50 Ragaszkodva, míg itt e földön élsz vala.
Ha azért e kőszált Krisztus meg nem foszsza
Senki világától; s szemeid sem foszsza.
14. Hét peccétes könyvét senki meg nem nyitja,
Hanem csak a bárány, a ki megalázá
55 Magát, felnyitásnak ő módgyát találá
Alázatossággal; s peccétit felbontá.
15. A mennyei házat senki meg nem nyitja,
Hanem hogy ha magát szívből megalázza:
Ezt a Prínyi Kata valósággal tudta,
60 Magát megalázván, azt is felnyitotta.
16. Sok gabonát gyűjtött a bőv esztendőkbén
Farao, a népet s magát a szükségben
A kivel táplálta, s a szörnyü éhségben:
Se maga, se népe nem esék veszélyben.

- 65 17. Gabonát gyűjtöttél az örök hazádban,
Midőn szegényeket be vettél házádban,
Bőv alamizsnákat nyújtottál markokban
És eledelt adtál koldus táskájában.
- 70 18. Hét tiszta patakon az Izrael népe
Nagy örömmel juta ígéret földére,
Istentől ő néki ígirt örökségre,
Kiben megnyugodott a szíve kedvére.
- 75 19. Te is e világnak háborgó tengerén
Sok szélvészek között éltedben evezvén,
A tisztaság által menyben által menvén,
Már csak Istent nézed, véle edgyütt élvén.
- 80 20. A szelid s együgyű bárány békességnek
Jele Ábrahámnak vala, s egységnek:
Ez által köttetett szíve mind kettőnek
Együve s baráti egymásnak levének.
21. A te szelidséged az emberck szívét
Magadhoz hajtotta, s az Istennek szemét
Te hozzád levonta, s azzal lelted kedvét,
Azért már nem kétlem, szemléled a színét.
- 85 22. Urunk két kenyérrel s hallal a sereget
Meglégítette, mértékletességet
Azzal jelentvén, és a józan életet,
Hogy mennyegben nyerjen kiki édességet.
- 90 23. Mértékletesség volt élted e világon,
Kin hogy minden ember méltó csudálkozzon,
Az ég pedig rajta örvendgyen s vigadgyon
És meglégítse s minden jókat adgyon.
- 95 24. Csendes tűrő bárányt Isten áldozatban
Kivánt ő népétől ő Testamentomban:
Békességos tűrő Isten országában
Részcs leszén s fénylő örök boldogságban.
- 100 25. Kedves áldozat volt a te szenvedésed
Isten előtt, sok bú s bánat közt életed:
Kiért ez életben volt oly reménséged,
Hogy menyben elnyered örök békességed.

26. Hét csillagot tartott Krisztus a kezében,
Kik őtet dicsérték zengő énekekben,
Magasztalták őtet szivek örömeiben,
Végig megmaradván a Kristus kezében.
- 105 27. Buzgó dicsérettel az Istent dicsérjed,
Életed napjait földön úgy töltötted,
Az Isten kezei lejöttek már érted,
Hogy azokban ragyogj s ott légyen életed.
- 110 28. Hét oszlopon szokott bölcsesség építeni
Házát, hetet szokott bölcs asszony is tenni
Oszlopot, kin házát szokta erősíteni.
Te is hétre szoktad házaidat rakni.
- 115 29. Te első oszlopod az alázatosság,
Másik adakozás, harmadik tisztaság,
Negyedik kegyesség, ötödik józanság,
Hatodik türés, heted áhíthatóság.
30. Noha e négy első házad már leomlott,
De ötödik menyben néked fenn maradott.
Kit hét erőss oszlop néked fel állított:
120 Azért abban immár lelked megnyugodott.
31. E házad sem halál mérge meg nem rontya,
Sem szélvész ereje soha meg nem bántya,
Mert fundamentoma van menybe állítva,
Hol semmi gonosznak az ajtó nincs nyitva.

58.

[A KEMÉNY SIMONNÉ PERÉNYI KATA FELETT MONDOTT
GYÁSZBESZÉD MAGYAR VERSEI]

A' FELLYÜL LE-KÉPZETT
Példáknak Magyarázattya.

a)

Az I. jelenti világi nemességét a' meg-hólt Aszszonynak.

Az harmadik lelkes-állatnak ábrázottya vala mint az embernek.

Apocal. 4.7.

NEgy Fejedelmeknek édes maradékját,
Magyar, s-Erdély ország kedves unokáját,
Mútattya ez írás: de az arczúlattját
Cherubim jelenti, s-genealogiáját.

b)

II. Példázza, melly takarékosan élt-légyen az idővel.

A' mig időnk vagyon, jót cselekedgyünk. ad Galat. 4.7-10.

Kétséges az hólnap, ma jót cselekedgyél,
Méheket követvén; jóra törekedgyél.
Most, s-ma élly idővel azon igyekezzél,
Hogy életed utánn menybe bé-férkezzél.

c)

III. A' leg-főbb jószágos cselekedetekben-való foglalatosságának gyümölcsét jegyezi.

A' miket az ember vetend, ugyan-azokat arattya-is. ad Gal. 6.7.

Nincs tele, s-tavasza à te jó-tétednek:
Van nyara mindenkor Istenes éltednek:
Gyümölcsét télben-is jó-téteményednek
Vészed, s-aratását illy veteményednek.

d)

IV. Az el-nyúgott Aszszonynak az imádságban-való foglalatosságát képi.

Mint à tündöklő tűz, és à tűzben égő temjén. Eccli. 50.9.

Illatozó temjén az áéttatosság,
Istenünkhöz nyújtott szív-béli imádság:
Ezért száll mennyekből le az irgalmasság;
S-adatik a' bölldog örökké-valóság.

e)

V. A' böjteinek gyakor vóltát adgya elönkbe.

Mint à rósa plántállása Jérikóban, Eccli. 24.18. az illatnak gyönyörüségét
eresztetem. Ibid.23.

Jó-illatú rósát ha sokat öntözted,
Szépségét, s-illattját ennek el-vesztetted.
Böjtöléssel tartod rothadástól tested,
Ott épülsz, lelkedért hol magad epezted.

f)

A' VI. példázza, miképpen Istenétől, és felbarátyától meg-nem-vonta-légyen adakozó kezét.

Ugy világoskodgyék a' ti világosságtok. Matt. 5.¶16.

Két gyertya, két fillér Isten tisztességét
Fele-barátihoz írja kegyességét.
Így, így meg-mútatta Istenhez hívségét:
Meg-nyerte ezekért menyneck dücsösségét.

g)

Az VII. mütattya, mi végre nevelte, és fogadta-légyen-fel az árvákat.

Így bövséggel szolgáltatit néktek à mi Urunk, és üdvözöttö JESUS Christusunk örök országába-való menetel. 2. Petri 1.¶11.

Arra igyekezzél, hogy Istent szeressed:
Jó példáddal ide cselédid vezessed.
Innét példát vehetsz ezt hogy el-kövessed,
Többekkel az Istent miképpen keressed.

h)

A' VIII. ábrázollja, miképpen lött-légyen hogy à sok inségek-közt annyiüdcig meg-nem-törődött.

A' lelket meg-nem-ölhetik. Matt. 10.¶28.

Sok nyavalyák között meg-romlott testének
Szakadozott képe, sok betegségének:
Csak testét illették, nem ártván lelkének,
Mert rajta áll vala neve Istenének.

i)

A' IX. jelenti, szerelmes Urától, rokonitól, és magzatitól az halál által való meg-fosztatását.

A' hegyekenn mint a' völgyekneck galambi. Ezech. 7.¶16. Nahum 2.¶7.

Más madarak vigann fiaikkal élnek
Fészkekben, s-énekkal egymással beszélnek:
Semmi háborútól nem tartnak, s-nem félnek:
Ehez à gerliczék csak velem nem férnek.

j)

X. Azt ábrázollja-le, miképpen a' maga keserüségit Christus Urunk keresztyével édesítette.

A' fától meg-édesedett a keserű víz. Eccli. 38.¶5.

Keserűség nélkül élni ez életben
Nem lehet; de Isten orvosságát ebben
Adott szent Fiának titkos keresztyében,
Mellyel édesített keserűségünkben.

k)

XI. jegyzi, hogy Boldogságos Szűznek minden ünnepeinn az Oltári szentségbe részesült.

Lött mint à kereskedő hajója, meszsziről hozván az ő kenyecét. Prov. 31.¶14.

Eleven kenyérnek ez vala hajója,
MARIA csillaga lévén el-hozója;
Haláli útamra költségem adója:
En bűnös lelkemnek lesz már hordozója.

l)

XII. Képzí à jóban-való álhatatosságát à ki-múlt Aszszonynak.

Bízzál Istenben, és maradj helyeden. Eccli. 11.¶22.

Szélvész, s-tenger habja ezt nem indíthatta,
Noha minden-felől váltig ostromlotta;
Hitegető világ eléggé kénálta:
Mert Isten ereje hóltig óltalmazta.

m)

XIII. A' más-világot kívánó fohászkodásit nyilatkoztattya-ki.

A' mint kívánkozik à szarvas à vizek kút-fejéhez; úgy kívánkozik à lelkem te hozzád.

Psal. 41.¶2.

Edes Leányimnak, s-kis unokáimnak
Ki-múlások után, mint sebes Dánoknak;
En-is azt kívántam, hogy társok azoknak
Lehessek, s-kóstollyam forrását JESUSnak.

n)

XIV. Azt tanéttya, hogy mindenkor kész-vólt à halálra.

Kész az én szívem, kész az én szívem. Psal. 56.¶8.

Mit horgászs utánnam lesekedő halál?
Látlak à tükörben à holott képed áll:
Fenygető kezed engem készszen talál:
Mindenkor elmémbe bizonyos-is valál.

o)

XV. Adgya értésünkre, miért hogy éj-fél után hétfőre térölt egy óra előtt szól-
lított-légyen-ki.

A' munkákhoz való czközök
Meg-nyúgosznak egy-keveessé à terhektől. Oscae 8.ψ10.

Mivel istenéért sokat munkálkodott,
S-most egygel, s-most mással szorgalmatoskodott
Ugy, hogy már végtére éppen elfáradott;
Örök ünneplésre azért el-nyúgodott.

p)

XVI. Teste csendes el-takarásának helyére vezet.

Es meg-nyúgovék à bárka Örmény országának hegycinn. Gen. 8.ψ4.

Mint Nôé Bârkája, hegyckre jutottam;
S-Vécsi havasok-közt itten meg-nyúgodtam:
Pályá fútásomat czéllyáig futottam,
Meg-hólt kedvesimhez imé számláltattam.

r)

XVII-ből tanólyuk, mit jelent à Húsvét, és Pünkösd között lött ki-múlása.

En ölok és elevenétek. Deuter. 32.ψ39.
A' Lélek az, à ki meg-elevenít. Joan. 6.ψ64.

Húsvét, s-Pünkösd között hogy lött ki-múlása
Ne csudáld; lesz bízzál, jó-fel-támadása.
Az Elet Christussal, s-Szent Lélek áldása
Ezt fel-költi; s-menyben léscen maradása.

s)

A' KEGYES OLVASÓHOZ:

Bé-fejezése az egész irásunknak.

Itt Prinyi Katának lásd élte folyását,
Nemzetét, s-testétől lelke el-válását,
Minden testnek úttját, világ el-múlását:
S-jól ély, hogy hóltodnak vedd jobra válását.

59.

23. AUGUSTI, ANNO 1693.

1. Sok Semeit küldtél ellenem, Ur Isten,
Az kik szidalmazták meg vénhedet fejem,
Atokkal kisirnek számkivetisemben,
Káromkodva forog szájokbânis nevem.

60.

4. APRILI, 1694.

1. Oh, erős Istennek fel gerjett haragja,
Bün ellen lobogo tüzinck nagj langja,
Ki bünös fejemre már régen ki omla,
S csontaim veleitt szinten el szarasztya.
- 5 2. Mikor szünik már meg engemet fogjatni,
Vallyan edes atyám akaré meg szanni,
Tekintneké reám menyből szent szemei,
Vagj örökke el üz, mint Kaint bujdosni?

61.

DÁNYÁDI JÁNOS

SIRALMAS VERSEK

Mellyek, Magyar-Ország egy darab részének, kiváltképpen Debreczen vidékének, Berettyó környékének, és Sár-rête mellyékének, a' Pogány Tatárok miatt esett romlását, és el-pusztulását keservessen zokogják, és az Istennek ennek utanna való kegyelmes óltalmát óhajtva kívánnják. Öszve szedettetvén DANYADI JANOS által, E' következendő csekély Rythmusokban

Ad notam: Jaj szó siralom közt kétséges világnak.

1. MEg-gyászolhatatlan siralmas állapot
Jaj hogy érok s' látók e' szomorú napot,
Illy órákot,
Szem-pillantásokat,
5 Mire láták szemünk ez hólnapot.
2. Menynek, földnek Ura, hatalmas Teremtönk,
Ki lakozol Menyben, te vagy gondviselönk,
Jó éltetönk,
Eröss védelmezönk,
10 Ellenségtül meg-tartönk s' örözönk.

6—8 [Hiányzik.]

- 15 3. Uram mi eröknnek, te vagy ékessége,
Te tülled származik az áldás e' földre,
Népeidre,
Tekints seregedre,
Soha ne hadd esni Pogány kézre.
- 20 4. Jaj szó, siralom közt el-bádglyatt sorsunknak,
Véres fegyver miatt romlott tagainknak,
Panaszinknak,
Sürü siralminknak,
Summája ez sopánkodásinknak.
- 25 5. Az edgyik siralmunk alig múlhaték-el,
Pogány Tatár által, más következék-fel,
Kik fegyverrel,
Szörnyü dühösséggel,
Sákmánt tönk nemzetünkben széllyel.
- 30 6. Vég-Gyulához jövén sok számú Tatárság,
Egyben adván magát két fçle pogányság,
Jaj nagy dúlság,
Közöttünk lön bontság,
Ezek által szörnyü nyomorúság.
- 35 7. Alattomban járván, mint estvéli Farkas,
Berettyó-viz felé ösvények lön tágas,
Nagy hatalmas,
Semmiben irgalmas,
Hozzánk nem lön szivek nyúgodalmas.
- 40 8. Mert által költözvén Berettyó folyásán,
Nagy rablást tévének Vj-falu határán,
Söt e' táján,
Minden helyek pusztán,
Maradának miattok rabolván.
- 45 9. Kik mcg-futamodtak az útban el érvén,
Kegyetlen Tatárok, utánnok credvén,
Vesztegetvén,
El-pusztiták szintén,
Szegényeket a' földre le-vervén.
- 50 10. Bizonyágom erre Debreczen határa,
Ki sok hólt testeket keblében fogada,
Kiket Galga
Szultán le-vágata,
Kegyetlenül, a' Tatár Chám fia.

11. Sok futott szekerek, széllyel oszlatának,
Ezeknek terhei prédára jutának,
Hurczoltatnak,
Öszve rontatának,
55 Alá valók, szélnek hányatának.
12. Nem lön irgalmasság, keményült szivekben,
De nagy kegyetlenség, kit vivének végben,
Mindeneken,
Gyengen élt szüzeken,
60 Fertezettést mivelvén ezeken.
13. Téjjel, mézzel folyó, Faluink, s' Várasink,
Gyenge szép iffiakkal, rakodott helyeink,
Szép úczáink,
Minden gazdagságink,
65 El-pusztíták, Templomink s' házaink.
14. De a' mi siralmasb, keserves rabságra,
Gyermekink s' Vécink, gyászos állapotra,
Sűrű jajra,
Bokros ohajtásra,
70 El-hajtották, s' vitték hazájokba.
15. Sirhat méltán ezen Debreczen vidéke,
Gyászban öltözzék bár, Berettyó környéke,
Mellynek népe,
Tündöklő serege,
75 Pogány kézben, sir most keseregve.
16. Ally-meg hát földünkben; hoszszas úton-járó,
E' szomorú sorson, méltán légy zokogó,
Siránkozó,
Menyben fohászkodó,
80 Meg-siratnod e' nagy romlást méltó.
17. Istenhez panaszod, mi velünk bocsásd-fel,
Mondván: Oh JEHOVA, mire felejtél-el!
Hogy rejtéd-el?
Magad kegyelmeddel,
85 Hogy vallatál szégyent seregeddél.
18. Felette kevésre becsülléd népedet,
Es csak igen ócsón, el-árulád őket,
El-veszteket,
Nem szánád testeket,
90 Az úczákon ontatád véreket.

19. Azt cselekvéd velünk, hogy a' kik meg-hallyák,
A' mi romlásunkon fejeket csovályák,
Meg-ghalázzák,
Rútúl szidalmazták,
95 Mi tiszteletünket káromlyák.
20. Ne hadgy sok idcig e' nagy gyalázatban,
Ne pirúlyyon orczánk a' szégyen vallásban,
Jó-vóltodban,
Adgy részt Országodban,
100 Ama' dicső lelki Canahánban.
21. Mi tisztelünk Uram, téged igaz hitbül,
Róllad vallást tészünk, egy szájjal egy szivbül,
Idegentül,
Semmi bálvány képtül,
105 Segedelmet, nem várván embertül.
22. Mire felejtesz hát-el, minket örökké,
Te örökségidet, hová hadnád löbbé?
Veszendövé,
El-pusztuló félbe,
110 Hiszem mi közöttünk vagy Uram te.
23. Mire lennél olyan mint meg-fáradt férfi?
Ki úttjárúl bé-tér nyugalmat keresni,
Meg-tartani,
Segedelmet adni,
115 Mint hatalmas nem tud óltalmazni.
24. Ne vesd-meg szent Isten a' te haragodban,
Júdát és a' Siont, lobbant búsúltodban,
Ne légy olyan,
Miként az Oroszlán,
120 Ne útállyon Lelked meg valóban.
25. Ne törüld-el Uram még a' Jácób házát,
Ne pusztíts-el minket miképpen Sodomát,
Tarts-meg Júdát,
Mint Lóth Pátriárchát,
125 Engedgy immár látnunk vidámúlást.
26. Hozd haza még egyszer a' Pogány kezébül,
El-hordatott népünk rabságnak földébül,
Kegyeltentül,
Szabad útat ettül,
130 Mutass nekik hatalmas erődbül.

27. Oh Seregek Ura te formálál minket,
Te teremtéd Uram az halló füleket,
Kérésünket,
Hosszas nyögésünket,
Keserüllyed esedezésünket.
- 135
28. Mert a' Sion fala egyedül téged vár,
Készülly óltalmunkra, lévén erős kö-vár,
Neved immár,
Ne hadd gyalázní, kár,
Oltalmunkra, Uram légy jelen már.
- 140
29. Siró Anyaszentegyházadnak kérését,
Te Gerlicze galambocskádnak nyögését,
Epedését,
Siralmas beszédét,
Keserüllyed ennyi sok inségét.
- 145
30. Oh menybéli nagy Ur, mig hadsz-el bennünket,
Pogány rab szíjjára, mig adod népedet,
Seregedet,
Frigyes Szenteidet,
Szánd-meg immár téged tisztelőket.
- 150
31. Vártunk békességet, és imé félelem,
Minket környül fogott, nincsen segedelem,
Engedelem,
Az Urtúl kegyelem,
Mert haragszik a' nagy Fejedelem.
- 155
32. Elégedgyél-meg már illy gyalázatunkal,
Pogány által rajtunk mivel romlásunkal,
Rabságunkal,
Köny-hullatásinkal,
Ne szomorits többé pusztúlással.
- 160
33. Kegyelmezz-meg Uram mert nincs becsületünk,
Mindenektül immár szörnyen neveltetünk,
Itéltetünk,
Hogy mi gonosz vétkünk
Ejté mostan e' romlást közöttünk.
- 165
34. Lám meg-kegyelmezél a' nagy Ninivének,
Irgalmasságodbúl, jól szállál ezeknek,
Csecsemőknek,
Artatlan lelkeknek,
Erdemekért kedvezél ez helynek.
- 170

35. Itéltetvén tülled Sodoma s' Gomorrha,
Ebben meg-tartaték a' Lóth Pátriárcha,
Mert útádra,
Parancsolatidra,
175 Gondott tartott szent hagyományidra.
36. Nem merünk úntatni Uram már magunkért,
Mert sok gonosságunk a' felyhökig fel-ért,
Te magadért,
Szent választottidért,
180 Kegyelmezz-meg a' sok csecsemökért.
37. Ne engedgyed hánni azokat fegyverre,
A' mi bűneinkért ne add meg-ölésre,
Pogány kézre,
Hogy szám-kivetésre,
185 Vitessenek rabságnak földébe.
38. E' Magyar Nemzetnek még örömét hozd-el,
Ne emészszeék fényes világa délben el,
Nagy vig szivel,
Lelki készségével,
190 Hogy dicsérjen minden szent, örömmel.
39. Másként hogy hogy telnék-bé, ama' mondásod,
Abrahám szolgálának ígért fogadásod,
A' te magod,
Kevés maradékok,
195 Szaporitom, sokakra magzatod.
40. E' szent ígéletben, bizik a' mi lelkünk,
Most vagyon ideje, segedelmed nekünk,
Oh Istenünk!
Kegyelmes vezérünk,
200 Mutassad-meg világ előtt kérünk.
41. Talám vadnak Uram még ötvén igazak,
E' bűnös nemzetség közzül választottak,
Mint fiaknak,
Kedvezz hát azoknak,
205 Ne engedgyed őket Pogányoknak.
42. Ötvönen nem lévén, ha harminczan vadnak,
A' kik Daniellel a' törésen álnak,
Ohajtanak
Hozzád fohászkodnak,
210 Azokért hát kedvezz ez hazának.

43. De ha az harmincznak még-is lésczen hijja,
Ha ki telhetnének tizre avagy húszra,
E' kis számra,
Tekincs mint fiadra,
215 Ne-hadd jutni végső pusztulásra.
44. Emlékezzél Uram velünk tött frigyedre,
Az halandó ember erőd el ne végyc,
Kegyelemre,
Térj hozzánk végtére,
220 Dicsösségünk épits fel dél színbe.
45. Ez hatalmasságod látván a' pogányok,
Nyilván meg ismérik hogy csak te vagy Urok,
Nagy Királyok,
Itélő Birájok,
225 Népeidnek eröss kalauzzok.
46. Legeltessed ottan népedet veszszöddel,
Sötét barlangokban ne lappangjon széllyel,
Félclemmel,
Sok rettegésekkal
230 Tekincs sorsát könyvező szemekkel.
47. Legeltesd nyájjadat a' Básán mezczén,
Kövérsséggel fénlő Gileádnak földén,
Siros fűvén
Szép harmatos völgyén,
235 Hogy szolgállyon néped néked élvén.
48. Meg-maradt népedre soha ilyen romlást,
Ne bocsáss Ur Isten meg-emésztő rablást,
Inkább áldást,
Szivbéli vidúlást,
240 Hogy ne vallyon szent neved káromlást.
49. Ezer hat száz után kilenczven háromban,
A' mind szent havának közepi tájában,
Siralomban,
Hóltig való gyászban,
245 Magyar esék Tatár rab szíjjában.
50. Ez rövid eneket ki szerzé versekben,
Nemzete romlását kesergé szivében,
Tatár kézben,
Melly esék véltlen.
250 Szent Jehova szabadics-meg Amen.

[TATÁROK HAJDÚHADHÁZÁN]

1. A tatáros tatár midőn látta immár
Tsászar cö felsége lajtmánynya itten jár,
Több parantsolatot a házára nem vár,
Hanem el tódula, a mely benne nagy kár.
- 5 2. Tsak azt sem várhatta, a kenyér ki sülljön,
Szalatt a kert felé, hogy a lóra ülljön,
Hatház várossához, hogy a lelke fülljön,
Arról mindeneknek a lelke meg hülljön.
- 10 3. Bökömbe szaladott, a tsárdán lappingott,
Néha ugyan ivott, de kivált aggodott,
Sok bort, ugyan el hidd, bizony nem hordatott,
Tsak két petákat is az borért nem adott.

[ÚJFALUSI KATA NÉVNAPI ÜDVÖZLŐVERSE]

1. Clio, Caliope az nagy Apollóval,
Az töb közönséges szép Parnassusival,
Thália, Melpomene kedves Dianával,
Harmoniát kezdvén zengő Musikával
- 5 2. Az Neczpali Schóla nagy s-kisded déakit,
Révay nemzetnek négy egyenlő szívet
Im égy föl biztaták tanuló eszeit,
Ne felejssék most el szent Kattalin nevét.
- 10 3. Am ugy legyen tchat, kedves Attyánkfia,
Ujfalui haznak édes maradékia,
Igen tisztelendü Ujfalussi Kata,
Foroghván eszinkben születéssed napja.
- 15 4. Ama szent Kattának neve fönt ditsérve
Legyen, mi általunk jó emlekezetbe,
Vltakeppen hogy van te általad érve
Szép születésednek ditsérctes newe,
Igy együt kíványa néked igaz vere.

- 20 5. Vivat fönt kialcsunk mindnyájan egy hével,
Imádsaggal s-harfa hallo szép zengéssel,
Vgy mutassuk mi megh, hogy vagyunk egy nével,
Az divéki hazhoz nagy kötölésséghel,
Tehat mongyuk együt: am ugy légyen. Amen.

64.

EPICEDIA DECLAMATA SUPER OBITU SPECTABILIS AC
GENEROSAE DOMINAE BORBALAE RAKOCZI, GENEROSJ DOMINI
PAULI OROSZ DE TSITSER CONJUGIS DILECTISSIMAE

1. Fő, köz 's alsó rendbül allo gyülekezet,
Kit ez helyre hozot a' szent igyekezet,
Kérlek, kedvet hozzam ne mutas nchezet,
Beszélgetésemben mig lésczen végezet.
- 5 2. Amaz erköltsöknek jeles praeceptora,
Phylosophusok közt nagy nevü Seneca
Töb bölts szavai közt egykoron azt mongya:
Tsak pont, még annal is kisseb eltünk napja.
- 10 3. A pontnál kissebet mondhate valaki
Tsak egy reszecs két is nem lel ebben senki,
Sok gonosznak mégis e' kitsiny pont széki,
Mellybül foly eletünk kerektségére ki.
- 15 4. Eltünk kerületit Isten cirkalomra
Hogy veté, osztotta azt ött darabokra,
Szep, gyermek, iffiu, férfi és vön korra,
Mellyekre az inségh menten ugjan fuva.
- 20 5. Mihelyt születesünk ez árnyék világra
Ajtót nyit, jaj szoval köszönünk be arra,
Tsupa mezitelen, erőtlén vóltunkra,
Sok ellenseginkkel kell menni az harcra.
6. Sok regicknek volt e' dolog tsudája,
Panoszolkodásra nagy materijaja,
Másnak a' természet hogy édes dajkája,
A szegény embernek de tsak mostohaja.

- 25 7. Nézd el az oklatan fene allatokat,
Mindgyárt hogy születnek, látod ruhájokat,
Szőr, bőr, talu, gyapjú bé fedí azokat,
De ember vilagra hoz czudar tagokat.
- 30 8. Némely állatoknak mindgyárt a' természet,
Mihelyen születnek, fegyvert rendel készet,
Az embernek penigh tsak hogy adot eszet,
De maskeppen igen erőtlen s-meg veszet.
- 35 9. Migh tsetsemö, teste tsak gyenge alkotmány,
Szaja van, de nem szól vélc, mint egy balvány,
Nyelve van, nem tudgya, mi edes, mi *sovány*,
Nintsen keze által valami *talalmány*.
- 40 10. *Lábai* mitsadák, tantorgo oszlopok,
Szemci tsak ritkán száraz köny források,
Orra, füle rutsag folyamtato árkok,
Többire tagjai mind alkalmatlanok.
- 45 11. Illyen, szegény ember, a' te születésed,
Nem lehet am ezzel semmi kerkedésed,
Gyakran e' világra való nem jövésed
Job volna, vagy hamar a' földbe terésed.
- 50 12. De maradgyon oda az apró esztendő,
Lassuk meg, mivel job a' gyermeki idő,
Ezis roszzsal tellyes, jotul üres, meddő,
Azért semmikeppen nem ditsirhetendő.
- 55 13. Merö gorombaságh gyermek állapotunk,
Mít csinálunk itten, fctsegünk, kiáltunk,
Dioval, márvánnyal, pergettyüvel jadzunk,
Vagy füzfa paripan szellyel nyargalodjunk.
- 60 14. Jer eléb, mitsoda, lassuk, az iffiuságh,
Ugy teczik virágh szál, de gjakran aszszu ág,
Nem találtatik itt majdan semmi joság,
Hanem lélc vesztö hijjaban valóság.
- 65 15. It a' test tagjai bünnek fegyverci,
Ki folynak a' szibül gonosság h erei,
A szemek bujaságh alnok vezérci,
Szajak a' hivságos szónak mestercsi.

34—36 [A hiányzó, s a kiegészített részek kikopva; a 35. sor a 128. sor alapján javítva.] 37 tangorgo
37—38 [A sorkezdet és a sorvégek kikopva.] 39 rutsak 59 szemnek

16. Hat ti, zabolátlan delczeg indullatok,
Eretlen élmétül koholt gondolatok,
Mit nem tselkesztek, mint egy vadallatok,
A szegény iffiakat szélllyel hurczollyatok.
- 65 17. Némelyt a' vakmerö batorkodas arra
Izgat, hogy crejét magasztallya nagyra,
Oroszlánt vagy tigrist hijjon ki a' bajra,
Hanyat homlok mennyen az halalos jajra.
- 70 18. Sokaknak a' harag szivét haborgattya,
Melly miat mi légyen az igaz, nem láttya,
Ez a' Xerxes királyt ugy meg bolondittya,
Hogy buvában a' nagy tengert lanczoltattya.
- 75 19. Némellyet ugj fel fu a' kevelység szele,
Mint ha övé volna e' vilagnak féle,
Phaëtonnal edgyüt a' Nap szekerébe
Hogy ha engedtetnék, kívánna ülni be.
- 80 20. Mégh a' rettenetes tengeren is néki
Akarna hogy lenne uralkodó *széki*,
Mint Cauntus király felül ezt valaki,
Az hystoriákban olvasni tette ki.
21. Ez szekit tetette a tenger *partjára*,
Ra parancsolt annak hankodo *habjára*,
Hogy vizet önteni rea mint vrára
Ne merne, mert jutna *palczája határa*.
- 85 22. De nosza, tovább is az oculart vegyük,
Szemünk elciben a férfi kort tegyük,
Hogy ha valami jó van ebben, szemléllyük,
De azt ugy aránzom, it azt fel nem lellyük.
- 90 23. Oly számosak ennek nyomorusagai,
Melly sokak a' fényes Napnak csillagai,
Ez széles föld hatán termet fak agai,
Vagy tavasszal zedült mezzönnek virági.
- 95 24. E bajos állapot ellen orvosságot
Hogy lellyen valaki, keres hazasságot,
De talal ebbenis töb hijjánosságot,
Hogy nem sziv gyógyító kedves vigasságot.

79—81, 84, 88, 96 [Kikopva.]

- 100 25. Mert mikor kívánna tarsul Penelopét,
Nyer talam nyavalas, darabos Xantippét,
Mikor jó erkultsü, tiszta Eurydicet
Keres, talál talam tisztatalan Phycet.
26. De bátor ne legyen ebben szerencsétlen,
Talam hazassága sovány, terméketlen,
Nem kis fogyatkozás, sött olyan illetlen,
Mint a' nagy elő fa mikor leveltlen.
- 105 27. Ne legyen ebben is ám semmi hibája,
Bövelkedgyék számos gyermekkel szobája,
Megis öromcben eshetik csorbája,
N. . . nevedkedhetik keserves probája.
- 110 28. Nem születetni fiak kozzul soknak
Job volna, mint lenni partos Absolonnak,
Testvér öcse verét ki onto Cainnak,
Vagy huga szemermét fel fedő Amonnak.
- 115 29. Vaj ki kevés számok a' jó magzatoknak,
Hol találkoznek mar társa Encasnak,
Ki hátára veté testet vén attyanak,
Ki vötte lángozo tüzébül Trojának.
- 120 30. Cleobis es Biton magokat szekérben
Fogtak bé, hogy vinnék vén attyokat ebben,
A szüz Minervanak szenteltet helyben,
Ki követne őket ma e' kegyességben?
31. Azt is meg engedem, jó fiakkal hires
Hogy legyen valaki, mégis butul üres
Nem lehet, mert talám szegénységgel terhes,
Minden napi ételt veritekkal keres.
- 125 32. Vajha tsak a' slejtes, alatson elméknek
Kellene viselni terhét a szükségnek,
De bizony, azok is, a' kik jeleseknek
Tartatnak, kostollyák sovány izét *ennek*.
- 130 33. Lactantius nevü regi nagy tanito,
Ekesen szollasban felette hatható,
Gyakran olyan kemény szükségét volt láto,
Hogy egy fillért nem volt vagy batkat adható.

34. Mit szollyak ama nagy Dionysiusról,
 Quintius romai jeles dictatorról,
 135 Mind kettő a' magos meltság polczárul
 Le esvén, keserves szegenysegre szorul.
35. No, nincsen semmiben még eddig nyereség,
 Lassuk, ha a' kincsben igaz gyönyörűség
 140 Lehete banattul és bútúl üresség?
 De bizony, itten is megh tsal a' reménség.
36. Hogy lehet a' boldog, a ki fél szüntelen?
 Nyughatatlanságnak miatta szintelen,
 Miként a' koporsó szája telhetetlen,
 Arany szomjusága megh enyhítetlen.
- 145 37. Szamár fülü Midás a' mellyet kívána,
 Sok ma oly szerencsét adatni akarna,
 Hogy valamit illet, mind arannyá *válna*,
 Vagy Marcus Crassussal hig aranyat inna.
- 150 38. Im, eddig életünk tsak szerencsetlenség,
 Hatra volna még a teperedet vénség,
 De azt tudgya minden, hogy tsak merő inség,
 Azért keresnie jot benne nem szükség.
39. Mivel hát életünk illy sok gonoszban all,
 Allandó örömet semmiben nem talál,
 155 Boldogab, a' ki jól e' világtul meg vál,
 Mert sok gonosziban véget vét a' halál.
40. Ugyan is mi tsoda kegyessen meg halni?
 Pallya futas után a czelban be álni,
 Hanykodo tengerrül tsendes partra szalni,
 160 Rabságh köteliben többbe nem szolgálni.
41. Világbul ki mulni vallyon mitsoda égh?
 Ez bujdosasunkban Istentül vetet vég,
 Ez által hazánkban, mely a' szentséges ég,
 Költözzünk, hol lészcn nyugodalmunk élég.
- 165 42. Az ötödik Károly császár hogy országát
 Le tevén, vitetne hazájában magát,
 Hogy hajóbul ki szál, örökös jóságat
 Meg lattyá, így kezdi bö köszöntő szavát:

---

133 Dionysiusról [Λ rím miatt javítva.] 142 Nyughatatlanságnak 146 szerencsés 147 lenne [Λ rím miatt javítva.]

- 170 43. Edes hazam, Spanyór ország, egességgel,
Anyamnak méhébül meztelenséggel
Jöttem ki, ugy viszont beléd ürességgel
Terek meg, hogy ellyek immár tsendességgel.
- 175 44. Móltn, ki az élet hajójából ki hag,
Mondhad: egésséggel, szep hazam, Mcny ország,
Fogad bé lelkemet, kit ez gonosz világ
Tsak hánya és vete, mint madarat az ág.
- 180 45. Job hat a' szep halál, mint a bajós élet,
Mert megh szünik ebben a bokros itilet,
Nem szenyved a' lélektül sanyaru tellet,
Mert paraditsomban lesz örök kikelet.
46. Mivel penig majdan el telik az ora,
Ez lesz beszcedemnek már utolsó sora,
Mihelyt intczem ezt im ez koporsóra,
Nemzetes Rakóczi Borbála aszszonyra.
- 185 47. Hat te Vrban ki mult lélek, ha szolhatnál,
Feleletet im ez kerdésre adhatnál:
Jobbé e világi élet az halalnál,
El hiszem, jobnak azt mondanád amannal.
- 190 48. Mert jollehet élted volt tsak kevés idő,
Egy summaban kötve huszon nyolcz esztendő,
Még is minden felöl, mint a sűrő erdő,
A banat és a bu rád vala eredő.
- 195 49. Mit használt teneked nemzeted czimere,
Egesz értekednek bövelkedő ere,
Avagy jó erköltsü szépséged tüköre,
Egyik sem lehetre remenyed gyükere.
- 200 50. De midön haláloed hozzád jöve közel,
Az által ez hitván foldrül el költözöl,
Amaz te menyeci hazadban költözöl,
Lelki aldasoknak kincsevel töltözöl.
51. Leszesz már Istentül öröke aldatot,
Minden szorongatás alól fel oldatot,
Jó hired és neved, a mely fen maradot,
Nem leszen mi nálunk soha meg rothatot.

52. Im azért tisztünket most is cselkeszük,
 Gyaszos koporsojat testednek fel vészük,
 Az élő Istennek templomában viszzük,
 Mint szép kincsét annak rejtekeben teszszük.

65.

VALEDICTORIA CUM PRAEFAMINE

1. Felső, közép s. also rendü keresztyének,
 Kik ide gyültetek nagyok es kitsinyek,
 Tisztességet hogy ez halotnak tegyetek,
 Kérlek, figyelmesek minnyaján legjeteck.
  - 5 2. Mig e' szentül ki mult Istennek leánya
 A' Felső Salemben, mely minnyajunk annya,
 Költöznek e' földrül, tületek kívánnya,
 Kiki közzületek szavait megh hallya.
  - 10 3. Végh butsut most véssen edes felcítül,
 Közelcb, távolyab való vercítül,
 Világon véle élt jó isméröitül,
 Ercsétek mondandó beszéde rendibül.
- Meltoságos Aspermontne aszszonytul, Rakoczi Juliatol, hugátul
- 15 4. Meltoságos aszszony, kegyelmes aszszonyom,
 Rakoczi Julia, nagyságod el hagyom,
 Vég butsum hogy vegyed, elmem azon hányom,
 Mert majdan a' sírnak földé engem el nyom.
  - 20 5. Tartottam éltemben azt vigasságomnak,
 Hogy ismérted magad atyafisagunknak,
 Örömet akartal hivatni hugomnak,
 Algyon meg Istene én igasságomnak.
  6. Meltosaggal fenlő ferjed, groff Aspermont,
 Ellyen veled vigan, mint Isten az Hermont
 Zöldellövé tészí, hogy rá harmatot ont,
 Ugy szallyon reatok jó, -s távozzon, mi ront.
  - 25 7. Volt tülem ellened ha valami vétsegh,
 Kit nem kívánt volna köztünk való vérség,
 Arrul botsanatot adgyon a' kegyesség,
 Mivel engem arra vit az erőtlenség.

---

22 Hermon 28 [Az ara utólag beszúrva.]

- 30 8. Valameddig teczik az egck vrának,
Légy addig szerentsés lakosa világnak,
Orája mikoron el jő haláloznak,
Örököse amaz boldog Mcny orszagnak.

Meltoságos Rakoczi Ferencz kis fejedelemtül, ötsétül

- 35 9. Rakoczi nagy fának egy férfi gyümöltse,
Világi éltünknek szerelmetes öcse,
Nagyságos Rakoczi Ferencz, read öntse
Aldásit az Isten, szived véle töltse.
- 40 10. Isten szerencsésen igazgassa élted,
Legyen hirrel fénlő e' világon élted,
Ditsiretes 's viselt dolgaid, jó téted
Ekesitse régi czimeres nemzeted.
- 45 11. Lassad az Ur Isten aldasinak sokát,
Kövesd régi vitéz atyaid nyomdokat,
Pogány fegyvercnek mind élit, mind fokát
Ronts öszve nemzeted veszedelme okát.
- 50 12. Epüllyön általad a' nagy Rakoczi ház,
Valaki te read szép hirt nevet ruház,
Aldassék Istentül, a' ki penigh gyaláz,
Porigh aláztassék, mivel téged alá.
- 55 13. Világi éltednek légyen bekessége,
Lelkednek testednek kívánt egressége,
Mikor el érkezik napjaidnak vége,
Az örök Istennek tied legyen ége.

Rakoczi Ersébettől, gróff Erdödi György uram házas társatul, nényétül

- 55 14. Nagyságos aszszonyom, Rakoczi Ersébet,
Mivel rajtam ejtet az halál mély sebet,
Nem szolhatok veled e földön már többet,
Aldast kérek read fővenynél felesbet.
- 60 15. Follyon read Isten aldásanak árja,
Kegyelmes ajtaját tüled bé ne zárja,
Ezen jót magára élted igaz párja,
A' méltoságos groff Erdödi Györgj varja.

---

29 Valameddik 30 addik 36 Aldásid 37 [A sor kiszakadva, az első két szó az őrszóból ismeretes.]
60 vajja

16. Ellyetek sokaigh egymás szerelmében,
Legyetek gazdagok Isten kegyelmében,
Nevellyetek magot annak félelmében,
A mely jeles legyen erőben, elmében.

65 17. Isten igazgasson benneteket jora,
Hogy mikoron el jö az utolsó *ora*,
Legyen Christus vere lelketeknek ára,
A fényes Meny ország bé fogado vára.

Nemzetes Kende Clára kis asszonytul, nennyetül

70 18. Nemzetes kis asszony, néném Kende Clára,
Imé, szegény ötsed juta halálara,
Nem lehete éltét nyujtani sokára,
Mert ez volt Istentül el rendelt határa.

75 19. Reád, édes néném, lelke aldast kíván,
Légyen az egekben neved bé iratván,
Kövessed a . . . . . ,
Alhatatosság . . . . . t meg tartván.

80 20. Tarcson fen e' fol. . . . . hired és neved,
Kíván ha Istentül valami jot szived,
Ö szent kezeibül bö mértékben el ved,
Szandekidban ekent hogy telhessék kedved.

21. Ha néked valaha szerzettem banatott,
Kerlek arrul mostan hogy adgy botsanatot,
Holtod utan osztán velem együtt legj ott,
Az hová sok szentek lelke ma be jutott.

Tekintetes Nagymihalyi Laszlonc asszonytul, Soos Susannatul, nennyétül

85 22. Tekintetes nemes nenem, Soos Susanna,
Mig a' szörnyü halál velem igy nem bána,
Egy valál, ki kegyes szemeket ram hanna,
Kedvetlen sorsomban szive szerint bána.

90 23. En majdan testemnek satorát le tészem,
Isten által epült hajlékban lesz részem,
Az élet fajának gyümoltseben észem,
Vég butsumat tüled azért ekent vészem.

---

66 napra 75—77 [A kipontozott részek kiszakadva.]

- 95 24. Isten, edes neném, atyafiságodért
Algyon meg én velem közlöt jószágodért,
Adgyon hozzam való tiszta szerelmedért
Christusnak vérével kereset lelki bért.
- 100 25. Vri férjed veled Nagymihályi László
Ellyen, ratok senki ne legycn panaszló,
Istencem felöknek adatatott zászló,
Ne legyen sohais hazatokban gyászló.
26. Elletekkel osztán ha megh elégettek,
Már égh szerelmétül ugyan melegesztek,
Tudom, Isten által velem edgyüt lésztek,
El fonyathatlan koronát is vésztek.

Nemzetes Kende Márton, Sigmond és Ferencz batyáimtül s feléségektül

- 105 27. Hires Kende nembül való jó uraim,
Kende Marton, Ferencz, Sigmond, vigjazoim,
Butsuzok tületck, hallyatok beszédim,
Migh sirban tétettnek el hervatt tagaim.
- 110 28. Világi éltémnek szerelmes báltyai,
Légyen gond Istentül reatok atyiai,
Vannak sziveteknek ha mi banattyai,
Mullyonak el, mivel hogy joknak gáltyai.
- 115 29. Ellyetek boldogul hites tarsitokkal,
Mind két . . . . .
Epüllyön ha . . . . .
Miglen mi . . . . .
- Atyai s- anyai ágon való atyafaitul*
- 120 30. Minnyaján, kik vadtok méggh atyafiai,
Atyai s- anyai ágon viragai,
Ratok ezen szivem jo kivansagai,
Legyetek öröke Isten aldottai.
31. Ellenetek tülem hogy ha eset vétek,
Meg engedgye nekem azt kegyes szivetek,
Végre edgyütt velem menyégben legyetek,
Hol amaz el rejtet mannabul egyetek.

95 [A sor utolsó két betűje kikopva.] 99 adatott [A szótagszám miatt javítva.] 107 Butsuzik
114—116 [Kiszakadva.] [A 114. sor kezdő szavai az őrszóból ismeretesek.] 117 [E sor s az előtte levő
alcím vége is kiszakadva.] 122 az

Nemzetes Tsitseri Orosz Pal ferjétül

- 125 32. Nemzetes Orosz Pál, kedves edes férjem,
Idvezitöm után edgjik titkos fejem,
Nem véltem illy hamar hogj ez időt érjem,
Melyben szivem tüled végső butsum vegjem.
- 130 33. Mert ime tsak most van még nolczadik tele,
Hogy veled edgje tön hazasságh kötele,
Mikoron gondolnam, talam e lesz fele
Együtt lakasunknak eppen vege kele.
- 135 34. El hiszem, erettem szived hogy keseregh,
Bú banat miattam rád todul mint sercegh,
Látván, hogy testemet az halálos méreg
El fogta, majdan meg emeszti a' féreg.
- 140 35. De kérlek, enyhülljön bú bánatos szived,
Köny *hullatas* árja ne asztassa szemed,
Job, ha gondaidat az Istenre veted,
Gondgya lesz ő néki mindenkor éretted.
- 145 36. Istenem, te tudod hozzám nagy hűségét,
Igaz szerelmének forró melegségét,
Ne lássa hát, kérlek, javaid szükségét,
Erezze atyai kedved édességét.
- 150 37. Oltalom paisa légy arva fejének,
Minden veszedelmek rula el térjenek,
Ellyen örömökre kedves feléinek,
Velem edgyütt plantált szép tsemeteinek.
- 155 38. Talám, szerelmesem, ellened vétettem,
Engemet szerető szived meg sértettem,
El hiszem, kedvedet nem mindenben tettem,
Erötlenséggh alá mivel rekesztettem.
- 155 39. Kérlek, felejcsed el fogyatkozásimat,
Emlics megh gyakorta édcis Borbálada,

---

133 [Az *erettem m-je d-ből* javítva.] 138 *hullatasok* [A szótagszám miatt javítva.] 150 [A sor utolsó két betűje kikopva.] 155—156 [Kiszakadva, miként az utána következő alcím is.]

160 40. Nemes Orosz Sigmond es György sogoraim,
Ime, el érkeztek utolsó oráim,
Tületek vég bútsút vészek, jo vraim,
Megh a' koporsobul fel kelnek poraim.

41. Szerelmes férjemnek jó atyafiai,
Viragozzatok, mint paraditsom fáí,
Azoknak, a kik éltetek társai,
Kivánom, hasonló legyenek sorsai.

165 42. Mivel volt bennetek atyafi szeretet,
A mellyel szivetek hozzam viseltetett,
Szamotokra Christus vérén kerestetett
Drága kints menyégben legyen el tétetett.

Neveletlen gyermekitül, ött esztendősi fiaskajátul, Palkotül
és két esztendősi leánykájátul, Pannatul

170 43. Jaj, hogy hagyálak el, szerelmes magzatim,
Orosz Palko, Pandó, gyönyörű rajzatim,
El fogtak szivemet ertetek banatim,
Hogy ratok intezem butszúzó szozatim.

175 44. Oh! melly kevés időt élheték véletek,
Azt tudtam, tovább is dajkátok lchetek,
En nevelhetlek fel, sziveim, bennetek
Ember korotokban örömet érhetek.

180 45. De más volt felölem tanacsa Istennek,
Hogy értem el rendelt hatarat éltetnek,
Ki alhat ellene az isteni kéznek,
Alája botsátom magamat én ennek.

46. Szerelmes arváim, a' mennyci Urnak
Ajánlak bennetek, mint erős tutornak,
Tartsátok öt felső 's első atyatoknak,
Eö lesz párt fogója minden bajotoknak.

185 47. Kérlek erre, edes, te se légy mostoha,
Szerelmed hozzájok ne hülyyon meg soha,
Nevellyed úgy őket, hogy legyen valaha
Istenes emberek előtt draga marha.

---

164 Kivánom <legy> 168 [A sor utáni alcímben:] Nevelten 169, 170, 178, 184 [A sorvégek kiszakadva.]

- 190 48. Nevedgyenek fel az Ur félelmében,
 Vegyenek epülést a' jó böltességben,
 Amaz mindeneknek hasznos kegyességben,
 Hogy jussanak hozzam örök ditsőségben.
49. ....
 Tudom meg .....
 195 Jaj, hogy en hazamhoz ..... halál bé lepe,
 Meg fojta szivemet merccgel tölt epe.
50. Algyon megh az Isten, hüséges szolgálaim,
 Kedvemet keresö jambor szolgálóim,
 Szelidseggel nékem engedö jobbágyim,
 200 El fedve tületek legyenek hibáim.

A temetésre gyült sokasagtúl

51. En tisztességemre ide gyült fő s köz rend,
 Kinek tudom szive holtomon nem örvend,
 Mivel tiktektis az halál el törend,
 Legyetek áldottak, migh Christus el jövend.
- 205 52. Mivel benneteket viselt illy kegyesség, h,
 Hogy megh holt testemnek tületek tisztessogh
 Tetetnék, adassék néktek is bekesegh,
 Es holtotok után menyeci ditsőség.
- 210 53. Egy dologh van hátra, hogy tselckedgjetek,
 Meg hült tetemimet innet fel vegyetek,
 Nyugalmára rendelt sirban be tegyétck,
 Mellyért az Istennek aldását nyerjétek.

Be rekesztés

54. Térj megh már én lelkem a te nyugalmodban,
 Rejtezzél bé Isten szárnya arnyékában,
 215 Köttessel a' menyben elök tsojojában,
 Migh el vált társoddal edgyeszülsz ujjobban.
55. Te penigh, foldbül lett testem, térj a' földben,
 Nyugodgyál tsendesen annak kebelében,
 Tudom, hogy nem maracz mind öroke ebben,
 220 Fel öltözlek teged ismet ditsőségben.

[A „VIA JACOBAEA” BETÉTVERSEI]

a)

[IX. regula:] Ne kérj Istentől felettébb való gazdagságot és nyereséget útaban. Jákob Istentől csak azt kíváná, hogy az Isten légyen ő néki Istene, ételt, italt, ruházatot adgyon, és békével hordozza útában. Elégedgyél-meg kérlek te-is ezzel, és ottan ottan így énekelly útaban:

Sit noster Dominus, sit tutor, det modo victum,
Det vestes, satis est: cactera mundin habe. [12]

Az az:

Tsak az Isten légyen Urónk,
Utainkban mi Tutorónk,
Ételt, italt, ruhát adónk,
Egyebeket másnak hagyónk. [13]

b)

[XII. regula:] Bóldogtalan sorsodnak idéjén, az Istennek néhai régi, másokkal, s' veled közlött irgalmasságiról meg-emelekezzél, és azokkal emlegessed el-tsüggedt szivedet [. . .] Így imádkozik vala ama' vénségére jutot keresztyén Uton-járó-is:

Qui me servasti puerum, juvenemque virumque,
Nunc serva miserum me quoque Christe senem. [15]

Christus, ki meg-tartál engem;
Gyermek iffü s' emberségben;
Most-is tarts-meg inségemben,
S' ne hagy-el én vénségemben! [16]

c)

Ez vén Uton-járó a' mit vénségéről énekel vala: te így énekellyed keresztyén Uton-járó akar-ki légy, gyermek, iffü, &c.

Uram Jesus tarts-meg engem.
S' útaimban légy vezérem:
Ki meg-tartottál sok izben,
Most-is ne hadgy e' vészelyben. [17]

ZEMLÉNYI R. FERENC

[ÜDVÖZLŐVERS ÓNADI JÁNOSHOZ]

Ez' hasznos Munkátskának (itileti szerint) Tiszteletes Authorának, és ez mi Scholánknak hasznos Igazgatójának, s' Tanítójának, érdemlett tisztességére.

1. AZ elmének igen Nemes Találmánya,
Meszsze ki-terjedő s' titkos tudománya
Ha nem Anyja, bizony leg első leánya
Philosophiának, az Arithmetica.
- 5 2. Nem lehet ez nélkül az Astrologia,
Sem mire sem lehet az Geometria,
Segittetik ezzel külső Historia,
Hasznát vérszi sokszor az Theologia.
- 10 3. Erre kell szert tenni az Kereskedőknek,
Eszel kel meg-tanulni a' Tisztviselőknek
Az hadakozásban fizető Tiszteknek,
Minden rendben lévő jó Gondviselőknek.
- 15 4. Ez nélkül az ember igen böl dogtalan,
Adásban, vevésben, e' csalárd világban,
Nyomorult Gazda az, a' maga házában,
Az ki semmit sem tud Arithmeticában.
- 20 5. Ez kicsiny könyvetske, e' szép Mesterségre,
Kivált a gyengéknek léssen jó Vezére,
Melyben szép Regulák vadnak el intézve,
Szent Irási példák szép rendel fel téve.
6. E' kis Könyvetskének azért Authorát,
Böcsüld meg ha látod használatosságát,
Ki ennyit sem töttél, ne gunjold munkáját,
Mert köz jóért tötte elme fáradságát.

IDŐSEBB VENTER MÁTYÁS

[VENTER SÁMUEL HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

1. Edes kedves atyám, ki vagy Venter Mátyás,
Ki engem tartottál házadnál fél, nem más,
Fogiatkozásimról kérlek, hogj meg bocsás,
Az nagy Ur Istentől szállyon reád áldás.
- 5 2. Áldás, mondom, szállyon jo tetemenyidert,
Körülöttem való dajkalkódasodert,
Mert atyai keppen, valamint hozzád fért,
Óltálmaztál, kiért az Urtól végj nagy bért.
- 10 3. Ólly utra indultam, mellyről többé soha
Vissza ném térhetek ez földi hazába,
De utánnam várlak nem sok idő múlva,
Az örökké való fényes meny országba.
- 15 4. Kissebb Venter Matyás, tenéked mit mongjak?
Gonoszt nem mondhatok, mint hü atyafinak,
Gyümölcsét gjakorta láttam jó vóltodnak,
Hozzám való kegjes atyafiságodnak.
- 20 5. Mint gjarlóság alá vettetet embér,
Vétettem ellened gjakor hetvénhétszer,
De még bocsás-mert im rám érkezet az szer
Az haláltól, az ki mindeneket léver.
- 25 6. Kedvés édes öcsém, vegjed végső szómot,
Keservésen tölled el búcsuzásómot,
Istennék ajánlak teged mint tagómot,
Az egek urától végj kedves jutalmot.
- 30 7. Ventér György, ki nekem vagy kissebbik öcsem,
Kiváltképen való nagj gjönyörüsegem,
Ki az többi között vagj tagom és vérem,
Visellye gondodot, az Ur Istent kerem.
8. Az felseges Isten tápláljon mint atyád,
Es az jó igasság vezérelyen mint anyad,
Kiket ha éltedben követsz, ncked megád
Minden jokot s leszcn kegjelmes te hozzád.

---

26 Ki váltképen 32 [A sor második tagja, amit a szerző kihúzott, eredetileg:] kikkel te magadot tápláld

- 35 9. Környülöttem álló kegyes keresztyének,
Ferjfiak s aszszonyok, ifiak es vének,
Az kik tisztességet nékem hogj tegjeteK,
Illyén szép sereggel, tudom, ugj jötteteK.
- 40 10. Szolgálatom nékteK én nem ajálhátom,
Mert im el végesztem, látyátok, futásom,
Kis fáradságtokot nem szányátok, tudom,
Mellyért az Ur Isten algjon meg, kívánom.
11. Nyugodni akaró ember nyugodalmat
Keres ö magának csendes agjas házat,
Az hol meg pihenést tanál, s végre onnat
Fel kél meg ujjulva, mint jól meg nyugodot.
- 45 12. Hozzatok elő hat én agjas hazamot,
Mellybe be zárjátok hideg tagjaimot,
TegjeteK az földben es had nyugogjam ott,
Illyen modon várom az utolso napot.

69.

[TELEKI LÁSZLÓ ÉS VAY ÉVA LAKODALMÁRA ÍRT
ÜDVÖZLŐVERSEK]

a)

MESE:

Születésem előtt engem szem nem látott,
Utát életemre Anyám holta nyitott,
Az Anyám testével éltem tápláltatott,
Miglen magam által életem el-fogyott

b)

MESE:

1. Olly Királynét látok, imhol jö előmben,
Kinek nagy serege nálam ismérctben,
Sereg hajtojával vagyon szövetségben,
Jobb keze felöl ült a' második rendben,

---

43 [Az utolsó négy eredeti szótag áthúzva:] tagjainak

- 5   2. E' Királynét minden szemével nézheti,
Völegény Uramis tudom jól isméri,
Mert ő szép seregét mindenekkel közli,
Nem lesz nálla nélkül senkinekis veszti.
- 10   3. Valaki öt láttya annak nints halála,
Sokaknak penig van örök halálára,
Ezt kiáltya minden mihelt jö világra,
Ally elő barátom, s' tedd magyarázatban.

c)

MESE:

1. Egy meredek hegy van egy nagy kösziklában,
Sok források vannak ennek oldalában;
Belöl penig a' viz födögel magában:
Mert a' nagy tűz miatt nem lehet nyugvásban.
- 5   2. Mikor erre futhatsz nints szomorúságod,
Örömmel telik-bé minden jajgatásod,
Vig vagy, és magadban érzed bóldogságod.
Jer elő te jobbik, Hallyuk minek mondod.

70.

[BENEI GYÖRGY ÉS HUSZÁR MIHÁLY ISPOTÁLYMESTEREKET
DICSŐÍTŐ VERS]

1. Isten tárhazának io gondviselőj,
Annak chorbánnyanak nyitói, s, zároij,
Christus szegényinek hü komornyikij,
Kik vadtok ez helyben serény tisztartoj.
- 5   2. Mint hogy tisztetekről meg emlekeztetek,
Jo tselekedtet az hüthöz tettetek,
Es hivataloknak iol meg feleltetek,
Ezért nagy iutalmat Istentől vegyetek.
- 10   3. Mert a' mit ez előtt majd husz esztendőekkel
Istennek Szent Lelke közlöt szegényekkel,
Ezt az irigy szivek töllök vötték vólt el,
Most tü meg nyertétek kegyes serénységgel.

- 15 4. Ez volt ez városon édgý ieles isputály,
Szent Léleki névvel: noha most pusztán áll,
Nagy betsüben volt ez a' szent királyoknál,
Mert sok buza dézmát általok ott láttál.
- 20 5. Kit telhetetlenek nagy erőszakoson
El huztak vontak volt tsalardul, s, ravaszon,
Már ez után az lesz számokra rakáson,
Nem volt eddig a' ki illy hibát meg lászson.
6. De mint hogy ez dolgot az Urnak szent lelke
Mind ez ideiglen igen neheztelte,
Kegyes szíveteket im fel ingerlette,
S, csak tü általatok ez iót most meg lelte.
- 25 7. Ugy van: mert elsőnek Benej György neve,
Melly déák, s, görögből magyarrá ha menne,
Jól menny szánto vető, éppen tsak azt tenne,
S, szegényekhez ennek szíve hogy ne fülne?
- 30 8. Másitoknak neve Huszár, s, ez is vitéz,
Mihály penig, ki mint Isten, maid arra néz,
Lelki képpen ennél mind szü erőss, mind kéz,
Tisztbéli társával iora mindenik kész.
- 35 9. Mert édgý lársaságban a' mit miveltetek,
Isteni buzgoság szerzette köztetek,
Ez utánnis ioban mind elébb mennyetek,
Hogy a' szent Istennek kedvében legyetek.
- 40 10. Nem volt ez, ugy hiszem, kevés fáradsággal,
Mert illy io helyben áll nagy ügygyel, s, nagy bajjal,
De hogy ezt tettétek itt ez isputállal,
Ezt tselekedtétek az Isten Fiával.
11. Jutalmot munkátok Istennel talállyon,
Emberk közöttis io hiretek folylyon,
Kedves aldozatul Isten előtt álllyon,
Menyben coronátok fényesen foroglyon.

CSIKI ORSZAG PUSZTULASAROL

1. Bar gjaszban öltözzél immar *Erdély ország*,
Mért nyommorusagod mint tenger, olljan melly,
Ismerd meg magadot, ne legy tova**b** kevelly,
Mert igen környüll vet az utollso vészéll.
- 5 2. *Egyszer is*, madszoris *kertednek virágját*
Ell hagjak, pusztittyak sok szép gjenge agjat,
Kitanollták immar minden fellöl uttyát,
Egctik, rabollják szelljell tartomanynyát.
3. Kit *mastan* bizonynyit Fell tsik szik orszaga,
10 *Mert esék* velletlen tatar prédajara,
Midön nem is velte, küs tsendesseg valla,
Nagy kegyetlenseggell az tatar letsappa.
4. Sebes egö langall foga ell hazokot,
Kötözte, vagdallta maggokkot s fijokot,
15 Kedves ferfiakot, gjenge aszonyyokot
Hajta ell az tatar sok szüz leanyyokot.
5. Kardra hant kit ell vit sok artatlannokot,
Szagata mint farkas kis barannyotskakot,
Kin az annyok szive tsak nem meg hassadott,
20 Keserves sirallmok hegyekre hallatott.
6. Ne teremtsen Isten ollj embé**r**t villagra,
Ki ne inditassék most szommorusagra,
Söt ha meg szemmeit vetné orszagunkra,
Ne szanná errete jutni az halla**ra**.
- 25 7. Szünnyön Apollo fön zengedözö szava,
Szünnyön Orfeusnak ekcs szep *hár fája*,
Füllemüllenekis mézell fojo szava,
Méreggé valltozik hajnali notaja.
8. Poétak, holl vattok, tallam mind alusztok,
30 Orszagunk nagy karan hogj nem sirankoztok,
Fell tsik szek orszagat miért nem szanynyatok,
A földre borullvan ugj immatkozatok.

1 oltözöl; érdö ország 3 leg 5 Erdö téres madszoris kirkidnek vitajatt [!] 9 massall 10 Menynyetek
11 veltem 19 hassada 20 hallottak 24 hallara 25 zengedözö 26 Szünön; Orfeusnak; kar faja 28 Méreggel
30 Oszagunk; karata [Szótagszámhiba is.] 32 A <loilunk >

- 35 9. Illjen jo vollna most allomboll fell kellni,
Országunk romlassat pappirosra teni,
Szélljell az orszagon ki kell terjczteni,
Mindenek tuttara s ertecsekre adni.
- 40 10. Menynyi szamu nepet az tatar ell rabla,
Sok szep ifiakall fajtalanull halla,
Apro tsetsemöket az hoban nyommoda,
Kiknek az anyokot rab szijuban raka.
11. Jaj, mint onta reank az ellenseg merget,
Szep színü Fell tsiknak ell horda szep neppet,
Ketszer erte imar illjen veszedellem,
Sirathassuk melltan *szomonu* esetet.
- 45 12. Jaj, sirallmas eset, velletlen nagy veszellj,
Tellben, szombat nappon eset ez az futas,
Istenem, igj tellik be ammaz szent iras,
Hogj ne jussunk ere, mellto az immadtság.
- 50 13. Elsö nap azt tudok, meg ellegszik azall,
A pogany ellenség ell vit préda javall,
De harmad nap ismét nagj ob indulattall
Ell jöve, pusztitta szörnycb *rablásával*.
- 55 14. Immar ezzer hat szaz es kilentzven nyelgiben,
Böjtölö havanak nyegjedik hetcbe
Ránk üte a tatar, rut felle üdőben
Az mell nem hallatot ez *előtt Erdélyben*.
- 60 15. Hat ezer s hat szazat két napon ell rabla,
De sokat az utban le vagtak, ell hantak,
Kik pedig hartzolltak, kezeken meg holltak,
Oh jaj, keserves jaj, kik igj romlotanak.
16. Fellseges Ur Isten, tekintsd meg dollgunkot,
Mi is szent Davidall siratyuk magunkot,
Hajts le fülcidet s *hallgasd* panaszinkot,
Lasd meg es tekentsd meg mi nagy romlasunkot.
- 65 17. Jo hirünk nevünkben naproll napra fogjunk,
Sok nyomorusagnak bösegeken uszunk,
Mint le szedet virrag, hirvaton hirvadunk,
Jobbullast dollgunkboll naponkent nem latunk.

---

44 szommu 48 jussak 49 ellegszik ö azall [Szótagszámhiba.] 52 rablasara 53 ez; kilentven 55 Reank [Szótagszámhiba.] 56 llöt edeben 58 sokat <az utban> az 61 tekintst; dollgukban 62 siratyunk magungot 63 hagasd 64 tekint; nag 66 onyomorusagnak 68 dollgukboll naponkent

- 70 18. Irjad az orszagnak lelki pásztorának,
Hogj az hitroll mostan igen tanítsanak,
Az kezes nép között most ne hankodgjanak,
Mivell az országban farkassok *benn vannak*.
19. Most *rakjanak mirrhát a tömjénezőben*,
Most legyenek buzgok az szép könyörgésben,
75 Hogj meg maradhassunk az jó bekeségben,
Az egeknek urat dítserhessük, amen.

72.

VIZAKNAI BRICCIUS GYÖRGY

[A „NAPLÓ” VERSES BETÉTE]

A ki a föld színén kenyeret kereshet,
Bolond, ha föld alá és azért mély vermet:
Igy ki a szárazon céljára elmehet,
Kétséges tengerre nem tudom, mért siet.

73.

MÁGA SIRÁLMAS SORSAT KESERGŐ MAGYAR THALIA

Ad notam: Jaj melly siralmas ez világ.

1. Hallyatok meg zokogását,
Magyar Thalia siralmat,
Mikent kesergi romlását,
Szomorú sorsát.
- 5 2. Há szívem tablája nyílnék,
Mély álmom tulcm távoznék,
Fejem Forrása változnék,
Hogy konyvezhetnék.
- 10 3. Mert az Ur réám haragját,
Fel gerjzte sebes lángját,
Ellenem fordítá átkát,
Boszszu álását.

---

71 nem 72 lennyommok 73 ragjanak marhat attöjonomzzöben 74 legyenek 75 maradhadsunk
Nótajelzés siralmat es 6 tuled 10 sebet

- 15 4. Meg sokasítá az csapást,
Határimban az Jajgatást,
El változtata az áldást,
Es eöröm mondaszt.
- 20 5. Ki valék tündöklő haza,
Vagyok idegenek váza,
El hullott szépségem máza,
Szemem meg áza.
- 25 6. Bünceim sertő fullánkja,
Mivélte hogy csapás habja,
Reám borujjon melly árja,
Isten haragja.
- 30 7. Koronám földhöz veretett,
Rab háj rajta nevelkedet,
Mellyet szivem el epedet,
Eröm el vészet.
- 35 8. Idegenre eörökségim,
Szallotak ékes házaim,
Nevelik ezek jajaim,
Sűrű siralmim.
- 40 9. Kenyerebben alig eszem,
Vizemét nagy árron vészem,
Szomszédimtul neveltetem,
Hátra vettetem.
- 45 10. Idegen kezét nyujtotta,
Javaimat el pracdálta,
Nemzetemet meg rontotta,
Földre tapotta.
11. Meg vidalmúlt hogy bir velem,
Fél émélkedet ellenem.
Ha velem nem lesz Istenem,
El fogy seregem.
12. Valakik itt által mennek,
En rajtam mind süvöltenek,
Lettem csufságá mindennek,
Azért nevetnek.

- 50 13. Haboruságot szenvedek,
Nyugodalmat nem lelhetek,
Még pihenést sem vehetek,
Jót nem nézhetek.
14. Könyvéim orczámon folynak,
Mert határim pusztítatnak,
55 Lakosim szelleyel bujdosnak,
Sirnak s' ohajtnak.
15. Meg szünc eöröme szivemnek,
Nincs vig eneke nyelvemnek,
Mert mindön felöl sértenek,
60 Káral illettnek.
16. Szomoruán fohászodom,
Mert nincsen földi gyámolom,
Igyefőgyot állapotom.
Siralmas sorsom.
- 65 17. Uram clötted szivemet,
Ki töltöm mikent az vizet,
Fel emelem kezczimet,
Lássad igyemet.
18. Mivel jo voltod az cgig
70 Fel hat, ne büntesd sokáig,
Csapásod ne taras mindéltig,
Elegéld eddig.
19. Hol vadnak régi szerclmim,
Indullyanak meg béleim,
75 Keserülly meg mert népeim,
Nyögnek frigyesim.
20. Légyen békeség földemben,
Ujics meg bagyat lelckemben,
80 Hogy téged vig éneklésben,
Algyalak Amen.

---

70 Fel [uat ne bünted [Sh.] 75 Csekerülly [Sh.?)

VERES GYÖRGY

[ÜDVÖZLŐVERS JOHANNES NICOLAUS WAGNERHEZ]

AZ ki é világnak bölcsmértékben
 Ejjel nappal magát gyakorly szüntelen
 E reménségében meg nem szegyenülhet
 Mert az olyan munkást jószerecsé követ
 5 Im hol jó Barátom ez úton éredtél
 Azért szerencsédhez közeleb is léptél
 Melly hogy maid tenéked úgy gyömölcsözshessen
 A mint érdemletted, kívánom szüvessen.

MATUSEK ANDRÁS

[A SZÉCHÉNYI GYÖRGY FELETT MONDOTT HALOTTI BESZÉD
VERSBETÉTE]

Ollyan hatalma lön már az halálnak; hogy aequo pede pulsat Regum turres,
 pauperumque tabernas. Minden személy válogatás nélkül, egyaránt rontya a' Királyi
 tornyokat, mint a' pásztori gunyókat: zúrja, zavarja, sáros lábbal tapodgya a' fényes
 Palotákat, mint a' füstös polgár házakat: Néminémü feneketlen örvényes mélység;
 melyben Császári titulusok, Királyi Koronák, Herczegi pálczák, Püspöki süvegek,
 Papi öltözetek, Praelatusi botok, Cárinalísi vörös gallérok, de még a Kristus
 székiben ülő Monárhák-is minden szánakodás nélkül merítettnek, sillyesztetnek, és
 hanyattatnak, kit a' Poëta, cmez verscivel jelentett valaha:

Est Comune mori, mors nulli parcit honori,
 Debilis et fortis, veniunt ad funcera mortis.

Mindenekkel köz az halál,
 Semmi tisztnek nem kedvez már,
 Erötlen, vagy nagy erejü,
 El nem futnak halál előtt.

---

2 gyakorly 7 gyömölcsözshessen

B. ALMÁSI PÉTER

BÁNATBAN ESETT MAGYAR NÉPNEK KESERVES VERSEI,

az mellyek íratattanak amaz néhai Sáros Pataki ez idcig Gönczre bé szállott Collegiumnak kiűzttetésének alkalmatosságakor, ugyan azon fellyebb meg nevezett néhai anya oskolának edjik méltatlan és legkissebbik tagja által MDCXCV. esztendőben

1. Bánat s keserűség emészti lelkemet,
Gond, bú, sok fárattság aggasztya elmémct,
Tsak egyedül tñled várok segedelmet,
Jövel, Uram Jesus, segitts meg engemet.
- 5 2. Aldassál, óh Isten, örökké mennyégben,
Kinek ez munkához kezdettem nevében,
Kérem, erőssittsen meg engem lelkemben,
Segittsen meg mostan meg romlott elmémben.
- 10 3. Lásson ő igazat imé e nemzetben,
A kit vetett mostan ellenség kezében,
'S meg haboríttatni engedett lelkében,
'S juttatott keserves üldöztetésekben.
- 15 4. Maradj meg mivelünk, ha tettzik tenéked,
És te szent színedet tőlünk el ne rejtsed,
Sőt, minden helycken ate segedelmed
Legyen, ne vchessen erőt ellenséged.
- 20 5. Az Isten immáron imé e nemzetet
Jaj, mire juttatta, kit tñle elvetett,
Leg közelebb amaz veteményes kerttet
Üldözni engedte az keresztyénséget.
- 25 6. Sok nyomorúságnak tőriben ejtette,
Üldöztetéseknek alája vetette,
Jaj, nintsen immáron ennek segedelme
Több, aki felkelne mellette, hanem te.
7. Isten, ne engedjed tovább ate néped
Szintén elpusztúlñi te keresztyénséged,
Ne kellyen is ellen dühös ellenséged
Fel, 's ne fogyassa már választott sereged.

- 30 8. Plutónak serege imé mi ellenünk
Felkele, 's nintsen már maradandó helyünk,
Sokkal alább való helyben sem lehetünk,
Mert mindjárt történik üldöztetetésünk.
9. Eretnekségeknek neveznek ők minket,
Mindenütt fogyattyák az mi életünket,
35 Jó szabadságtúl is megfosztják lelkeinket.
Jaj! minden helyekből ki űznek bennünket.
10. Tarts meg Uram nekünk ami lelkeinket,
'S meg ne háborítsad éles elméinket,
Verd a földig dühös ellenségeinket,
40 Ejtsed tőrben immár ki kergetőinket.
11. Egész keresztyénség, kesereghettz immár,
Szemeidet bizony ki sírhatod te már,
Oda van, oda van vcteményes kert már,
Göntzi collegium melly bizonyára kár.
- 45 12. Rendes collegium jaj mint elpusztúla,
Kinck áll immáron tsak tsupa kőfala,
Melly ez előtt szép és igen ékes vala,
Jaj! Isten, melly hamar imé ez megromla.
13. Méltó, hogy sírjanak mindennek szemei,
50 'S szemekből folyonak sűrűn ki könnyvei,
Meg szomorodjanak mindennek szívei
Ezen, 's érkezzenek nagy keserűségi.
14. Oh Isten, ez előtt vagy nyóltz esztendővel
Jöttünk ki Patakrúl nagy keserűséggel,
55 És így edjeztünk meg mi a göntzickkel,
Hogy lennének közöttök vcteményes kertel.
15. De imé az időnk melly hamar ki telék,
Mert mihelyt városunk ő kezekhez esék,
Mindjárt templomunkat mi tölünk el vették,
60 És ott lakásunkat nekünk nem engedék.
16. Ennek penig oka igaz szolgáltatás,
Hogy míg benn lakhattünk, köztünk vólt vigyazás,
Egykor, midőn történt mi közöttünk lopás,
Meg fogván a tolvajt, meg tsipe a darás.

- 65 17. Itfild meg igazán ate néped között
Hogy mi történt légyen, im minket ki űzött
Mérge Antichristus mi rajtunk erőt vőtt,
Jaj, az Domitius pallossal üldözött.
- 70 18. Ne botsássad tovább mi üldözőinket,
Isten, tsillapítsad le kergetőinket,
Ez hazában levő rúty gyűlölőinket
Ne terjeszszed reánk fenekedőinket.
- 75 19. Oh, Ur Isten, nekünk adj már győzedelmet,
Hogy mi győzhessük meg a nagy ellenséget,
Amelly mi ellenünk fel fegyverkezett,
'S tudomány helyérről imé ki kergetett.
- 80 20. Igazán szollott vólt egyszer egy poeta,
Aki e két verset illyen formán írta,
Ezt bezzeg igazán 's mindenekre szabta,
Mert senki e törvényt által meg nem hagta:
Nulli fata locum certa stationem dederunt
Cogimur in varios ire redire locos.
- 85 21. Mászszor is illy formán szollott egy vers szerző,
Hogy a kegyes lélek mindenkor veszendő,
Mert ő ellensége soha meg nem szűnő,
Bátor ő légyen is halállal küszködő:
Nunquam bella piis nunquam certamina desunt
Sed quocum certet mens pia semper habet.
- 90 22. Már az ékes virág imé el hervada,
A Napnak fennyétől igen meg fonnyada,
S keserűség napja imé fel virada,
Mert az Antichristus világ fel támada.
- 95 23. Azért méltó mostan hogy mi el bútsúzzunk,
Mindeneknek, kiknek illik, valét mondjunk,
Im ez mái napon mindnyáján meg hóltunk,
De hiszünk Istenben hogy még fel támadunk.
- 100 24. Légyen Isten hozzád immár, Tsétsi János,
Aki mi közöttünk valál igen hasznos,
Semmi dolgaidban nem valál hijános,
Jóllehet hogy vóltál egyedül s magános.

---

67 vett [A rím miatt javítva.]

25. Isten házas társod tartsa meg s anyádat,
Nevellye leányod s kedves egy fiadat,
Tartson meg sokáig, kívánom, magadat,
Sokakkal közölhesd szép tudományodat.
- 105 26. Kívánom, hogy Isten ugyanezen helyben
Alittson bé téged elebbeni tisztben,
Lehess mindeneknél jó emlékezetben,
Felső s alá való rendnél betsülletben.
- 110 27. Hű prédikátorunk, jó Németi Gergely,
Imé hol a levél, azért te is nyergelly,
Majdan ki kísérünk téged szép sercggel,
Vegyed ezt végtére mi tőlünk jó névvel.
- 115 28. Aldjon meg, kívánom, tégedet az Isten,
S minden dolgaiddban gyámolítód légyen,
Számos esztendőig tégedet éltessen,
A hol helyed léssen, fogjanak szívesen.
- 120 29. Édes seniorunk, Szederkényi István,
Istennek áldása légyen rád szálván,
És az ő jóvólta rajtad virágozván,
Hasznos edény lehess Istencd szolgálván.
30. Isten, praeceptorok, légyen ti hozzátok,
A kik jó dolgokra minket oktattatok,
Szép tudományokból nekünk részt adtatok,
Az Isten viselyle tinéktek gondotok.
- 125 31. Isten légyen hozzád immár anya schola,
Ki valál ez előtt olyan, mint pálmafa,
A melly még levelét őszszel el hullatta,
De már vagy szint olyan, mint télben diófa.
- 130 32. Ha Magyar országon vólt vagy egy pálmafa,
Ez volt bizonyára tudom a másikja,
De im ágaitúl ez már megfosztata,
Mellyért ennek tagját keserűség bántya.
- 135 33. Göntz felett egy tsillag melly igen ragyogot,
De imé homallyal már bé boríttatott
Es a föld színére im szinte le szállott,
Göntzi collegium, jaj! már szellyel oszlott.

- 140 34. Isten légyen veled immár Göntz várása,
A ki míg itt laktunk, ennek ő tutora
Vóltál, én kívánom, lelketek láthassa
Mennyeknek országát, Istenét áldhassa.
35. Irtam hamarjában ezt nagy bánatomban
Az elmúlt siralmas idő folyásában,
A kilencven ötben és ezerhatszázban,
Martius havának huszonhat napjában.
- 145 36. Ez néhány verscket aki olvashattya,
A versck fejében nevét találhattya,
Ki írta, s mirül írt, azt minden tudhattya,
Jaj! mint lön a göntzi schola állapattya.

77.

[HASKÓ JAKAB CÍMERÉNEK MAGYARÁZATA]

Magyarázattya az Istenben el nyugodott Praelatus CZIMERENEK, mellyen NAP,
HOLD, HABOS TENGER, VASMACSKARA TEKEREDETT KIGYO, 's
HAROMSZEGLLETÜ FORMABA helyhezttett ARANYAS KORONAK vannak
irva:

1. Ezt az URI CZIMERT ha jól meg vizsgálom,
'S-magyarázattyaiban elmémet próbálom,
HASKO JAKAB éltét benne fel találom.
- 5 2. A' melly FORMA vagyon HARMAS SZEGLTEKIBEN,
Jelenti az ISTENT HARMON SZEMELYEKIBEN:
Fundáltatott HITI HASKONAK Ezekben.
3. Ezeknek mindenkor szólgált serénységgel,
Aítatossággal, töredelmességgel,
Buzgó szeretettel, 's engedelmességgel.
- 10 4. A' KIGYON értetik Lelkünk Meg-Váltója,
Ki fel-emeltetett, mint Mójses KIGYOJA,
Hogy bününk mérgének lenne Orvoslója.
- 15 5. Reménségét HASKO ebben helyhezttette;
'S azért vagyon irva VAS-MACSKA mellette,
Melly a' Reménségét mindenkor jedzette.

6. Az HABOZO TENGER jedzi a' Világot,
Es a' Lélek vesztő tündéres Hivságot;
Mellyet a' ki meg gyöz, nyér nagy Uraságot.
- 20 7. Meg gyözte ezt HASKO, (csudáld crösscgét!)
El hagyván Nitrai gazdag Püspökségét,
'S-Fő Ispánságának pompás Fényességét.
8. A' Czimeren lévő NAPNAK ragyogása,
'S mellé irott HOLDNAK világoskodása,
Fénlő Hirnek Névnék lé-ábrázolása.
- 25 9. Meg érdemlette ezt nagy bölcseségével,
Alázatos, szelid, józan erkölcsével,
'S-Angyali szentségü tiszta életével.
10. Az ARANY KORONA jedzi Koronáját,
Mellyel Isten ötet, mint Ió, 's-HIV SZOLGAJAT
30 Meg ajándekozta, fizctvén munkáját.
11. Méltó-is vólt erre az ö fáratsága,
'S-Templomokra költött sok szép gazdagsága,
Mellyért léssen menyben örök bóldogsága.

78.

TELEKI SÁNDOR

KARACSON NAPJARA VALO EGJNEHANJ VERSEK

1. Ollj nagj az Istennek tökeletessege,
Hogj nincs magan kívül semmire szükségge,
Vagjon eö magaban telljes dicsössege,
Mellj soha el nem fogj, mint tenger melljsege.
- 5 2. Tetczet meg is necki, hogj legjen ollj munka
Magan kívül, az mellj ötet mutogassa,
Legjen josaganak tanubizonjsaga,
Es dicsössegenek vilagos peldaja.
- 10 3. De mindenek felett embert valasztotta,
Kiben josaganak sok jeleit hadta,
Draga kegjelmenek hogj lenne piaczcza,
Azert teremtetete ötet igassagba.

- 15 4. De az njuhatatlan embernek elmeje
Hijjaba valora magat fuggesztette,
Emberi sors felett vagjott Istensagre,
Azert dicsössegböl magat ki ejtette.
- 20 5. De hogj telljesseggel ne esnek kecscségben
Az ember hogj latna magat nagj vesélljben,
Akkoris josagat mutata az Isten,
Mert igeretet tön Paradicsom kertben.
- 25 6. Hogj meg jövendöben olljan magot adna,
Mellj az bünös embert allitna jo karba,
Kitöl meg rontatnek ördögnek hatalma,
Ki az első embert bünre tasitotta.
- 30 7. Ez az Isten szava tovabbis terjedett,
Naponkent lathatobb keppen nevedkedett,
Rendre prophetaknak is meg jegjeztetet,
Hogj vegre be telnek, az mit Isten rendelt.
- 35 8. Elsöben Abramnak tön illjen fogadast
Az Isten, hogj az cö kevés szamu magvát
Ugj meg sokasitna, mint az eg csillagat,
S ö benne az nepck latnak meg aldatást.
9. Mojzessis ez dolgot vilagosan tudta,
Melljet sido nepnek meg jelentet vala,
Hogj koztok tamadna egj olljan Propheta,
Ki egesz vilagnak lenne valesagara.
10. De David kiralljnak nem csak meg igerce,
Söt eszküvesevel meg erösitette,
Hogj kiralljá mehe draga gjümölcsebe
Fel emel, s örökke tart kirallyi szeke.
11. Esaias csak nem ujjaval mutatta,
Jesse gjökerecek es vészö szala
Fel nő s meg viragzik, kinek jo illattja
Az Istennek lelkét magan meg njugettja.
- 45 12. Gabriel angjalis Josepnek meg monta,
Szüz Mariat mikor el hadni akarta,
El ne hadgjad otet, mert leszen ollj Fia,
Büncböl Izraelt ki meg szabadittja.

---

45 Gabriel angjalis <eszt szepen >

- 50 13. Mindenek ~~be~~tölték, ez nap bizonyjsága,
Abramhoz ~~Isténnek~~ tött illj fogadása,
Szencseges ~~magvában~~ hepek aldatasa,
Merges ~~bűn vadgjanak~~ oda lött fulakja.
14. Ma jött az vilagra amaz nagy Propheta,
Világ nepeinek diadalmas Ura,
55 Messias, Davidnak kirallyi szent magva,
Ki az eő szekiben Uralkodo lett ma.
15. Ez az a vessző szal, mellj ma hozzank jutot,
Jessenek gjökcre, ime, meg virágzot,
Kiben Isten lelke szepen meg njugodot,
60 S abban az bűnöshöz jo kedvet mutatot.
16. Josephen is be tölt az angjal mondasa,
Az meg igert magzat mert szemünk lattara
Ma jött le az egbol az diadalomra,
Vilag buncinek meg bocsatasara.
- 65 17. Jertek hat minyajan, ez erős Prophetat,
Davidnak szekiben ültettetot királljt,
Jesse gjökereröl fel nőtt liliom szált
Dicsirni, attjanak edgjetlen egi fiat.
18. Nincs hova folljamljunk, ha ehez ~~nem~~ megjünk,
70 De ha abban bizunk, lessz örök eletunk,
Az ördög markából meg szabadul igjünk,
Eletnek vizevel itat vegre bennünk.
19. Özvegjck 's arvaknak ez ki kötö partja,
Igjekben meg fögjott szegenjek orvosa,
75 Sok artatlanoknak kegyes partfogoja,
Gonosz praktikaktol meg oltalmazoja.
20. Edes asszonj anjam, ez az Isten Fia
Legjen te melletted, s alljon te partodra,
Minden dolgaidat bölcsen kormanjozza,
80 Ne arcon hazadnak irigid fulakja.
21. Öregbülljön hazad, mint czedrus fa aga,
Hozzon jo gjümölcsöt, mint köver olaj fa,
Ragjogjanak szepen, mint napnak sugara,
Ekesen ültetot plantaid hazadba.

- 85 22. Szomorú gjaszt soha ez ne erezhessen,
Butol es banattol Isten vedelmezzen,
Udvarod mind vegig fennjesszegeben legjen,
Irigjid lattara meg maradgjon eppen.
- 90 23. S ez mostan fel tettzet karacsonnak napját,
Mellj szepeen mutattja rank derült sugarat,
Tölthcsd egessegeben ennek el folijasat,
S töbzsöris kathassad vissza fordulasat.
- 95 24. Elcted hatara messze ki terjedgjen,
Addig faradcsagod s bajod kissebbedgjen,
De Isten aldasa rajtad nevedegjen,
Mig vitetel földről Istenhez az menjben.

79.

ENYEDI ISTVÁN

[ÜDVÖZLŐVERS PÁPAI PÁRIZ FERENCHEZ]

E' Könyv AUTHORÁHOZ, betsületre méltó jó Collegájához való
szeretetének jelcül

1. AZ Emberi Testnek ezer nyavalyái,
Porrá válásának sok kínos módgyai,
E' világ felfordultságának jelei,
Földre bünért mondott átok czégérci.
- 5 2. Átkozott az Ember, 's érette Föld, Tüz, Viz;
Méreg az ededel; epévé lött a' méz;
Mint ellenségére, minden állat úgy néz
Emberre, 's Istenért boszszút állani kész.
- 10 3. A' Föld az ő hátán kéntelen hordozza,
Bünösnek szolgálni jó kedvvé nem tarttya;
Azért legkedvesebb falattyát ha nyújttya,
Az Átkot 's az halált azzal együtt adgya.
- 15 4. Isten Átok után még-is Áldást monda,
Romlott Világ helyre-állásáról szóla,
Kegyes munkáinak időt 's rendet szaba;
Hasznos erőt Köben, Fűben, Fában hagyta.

- 20 5. És így, Természetnek mind jobb 's mind bal kezét
Megraká, egyikbe Nyavalyák sok nemét;
Másikba kötötte orvosló seregét,
Tűznek, Viznek, Földnek, 's az Égnek crejét.
6. Innen van, hogy noha nem az Halál ellen,
De hogy sok kínlódást szenvedned ne kellyen,
Megtérésekre-is időd bővebb légyen;
Találsz orvosságot Patikában 's kertben.
- 25 7. Az Orvoslás Isten áldásának neme,
A' Christuson fundáltt kegyelem gyümöltse,
Bűnöst megtérésre hívó 's váró kedve;
Tsak magad meg-ne vesd, 's vissza ne élly vélc.
- 30 8. Imé! Te a' bűnért mérget eszel 's iszol,
Mindcn átok reád Földből árad 's omol;
Viszont azon Földnek gyümöltsetől oszol,
Köneck, Fűnek, Fának creje orvosol.
- 35 9. Nem kitsíny oka van pedig, hogy azokkal
Orvosol az Isten, nem tsak crös szóval:
Azt mutattya vélc, hogy kegyelem által
Tellyes békességünk lesz még c' Világgal.
- 40 10. Elvész ártalomnak 's nyavalyáknak híre,
Lészen az egész Föld Paraditsom kerte,
Velünk és az Éggel kaptsolódik özve,
Élet és öröm lesz fák 's fűvek gyümöltse.
11. Mind Erös 's mind Beteg adgy hálát Istennek,
Ki zálagát hagyta ebben kegyelmének:
Ne veszsz-el hirtelen; jovára lelkednek
Vigyázz, 's orvosságot nyújít romlott testednek.
- 45 12. Ismérd-meg Ahoz-is kötclességedet,
Ki illy szépen nyittya homályos szemedet,
Hogy magad megismérd, 's mutattya, testedet
Mint tartsd épen, vagy mint építsd, ha megveszett.
- 50 13. Nagy jót közöl veled 'e Könynek Authora,
Ki a' mint született 's készült köz haszonra,
Más 's ez munkában-is igyekezik arra,
Ékesgesse, 's vigye Nemzetét sok jóra.

- 55 14. Nem irta e' Könyvet Orvos Doctoroknak,
(Más nyelven és formán kész szólni azoknak:)
Kívánt itt használni ügye-fogyottaknak:
Mondgy jót azért hasznos, jó Haza-Fiának.

80.

CSEPREGI TURKOVICS MIHÁLY

[ÜDVÖZLŐVERS PÁPAI PÁRIZ FERENCHEZ]

E' szükséges Könyvnek Tiszteletes és Tudós AUTHORÁNAK
érdemlett tisztességére

1. AZ Égről a' Nap Földre nem szállhat:
A' Föld az Égbe soha nem hághat:
A' Tüzzel a' Viz meg-nem maradhat:
Lélektől a' Test illy meszsze maradt.
- 5 2. Léleknek vagyon nagy szabadsága,
Értelemmel bölts az akaratba,
Eget és Földet mind öszve-járja:
Ugy tetszik, hogy ő világnak Ura.
- 10 3. Ismér magában szép tehetséget,
Minden dolgokról hoz ítéletet,
Számban kiszedi a' Tenger vizét,
A' Tsillagokkal a' Pornak nevét.
- 15 4. A' maga létét tudgya keresni,
Nem elsőségét böltsen isméri,
Semmiségét-is nem rejtegeti,
Örökké-való Urát tiszteli.
- 20 5. Noha a' Test-is semmiből-való;
De nemessége mindenben alsó,
Változván gyakran, hirtelen romló,
'S magától még-tsak meg-sem mozduló.
6. Mindazáltal e' kettő közt tsuda,
'S az örök Urnak titkos tanátsa;
Hogy e' két dolgot egybe-plántállya,
Férjül a' Testnek a' Lelket adgya.

- 25 7. Testnek a' Lelken semmi ereje,
Lélektől a' Test függjön mindenbe:
A' Lélek nézzen maga tisztire;
A' Test vigyázzon bölts Vezérére.
- 30 8. Minden akadályt jól elkerüljön,
Az ő várára Tábor ne üssön;
E' két szeretet hogy meg-ne hülljön,
A' fris épület és le-ne dülljön.
- 35 9. Ha a' viz miá kezd hanyatlani,
Más-felől tüztől széllyel oszlatni;
Ellenek tudgyon böltsen állani,
Egyenes fontba mind kettőt tenni.
- 40 10. Tsudáld hát Lélek természetedet,
Tsudálhadd a' te eredetedet,
Tsudálhadd méltán böltseségedet,
'S magad Testeden szabad erődöt.
11. De tsudálhatod mind ezek felett,
Hogy egy Lélek más Lelket segíthet,
Az egész, 's romlott Testtel jól-tchet,
Maga kül másnak orvosa lehet.
- 45 12. Mind a' két dolgot e' bölts Elmében,
Renddel talállyuk irtt Könyveiben;
Tested és Lelked békességében,
Mert fárad, véle hogy juthass Mennyben.

81.

IDŐSEBB CSÉCSI JÁNOS

[VAY ÁDÁMNÉ FEKETE ERZSÉBET HALOTTI BÚCSÚZTATÓ

A' versek mondó szavai a' temetségre fel-gyültekhez

1. Közép, alsó-, kitsiny 's nagy rendbül elégyült,
E' jóssággal fénlott 's tetemiben meg-hült
Isten leányának e' sir-halmára gyült
Szent hivek, a' kikért Isten meg testesült!
- 5 2. Első atyánk, Ádám, vétkével kereste
Halál erejével lön ennek is este,
E' setét bóltjában ezért szorult teste,
Mellyet élet-nelkül sárga szinnel feste.

- 10 3. De JESUS vérének ferdejében mártott
Lelkének sem Világ, sem Halál nem ártott,
Noha igyekeztek, nem tehettek kárt ott,
Mert Istene ellen nem ütött ő pártot.
- 15 4. Szeméremmel ékes 's kegyes életet élt,
Isten ígében egy ki-vetöt sem vélt,
Háza-népe között arrul gyakran beszélt,
Pállyáját úgy futta, hogy el-érne a' tzélt.
- 20 5. Sok inségi közt-is, mikor volna végén,
Lelke ket szemeit hordozta az égen,
Holt vólt fundálatva isteni hűségén
Több java, 's számára ott el-téve régen.
6. Mint hogy pedig ő is a' gyarló természet
Gyenge edénye volt, kedvet nem egészet
Tehetett mindennek, néha nem is készet,
E' miatt napjában eshetett enyészet.
- 25 7. Ehez képest elebb-mint szemeink elöll
Ez ötlet váró sir keble fogná belöll,
Ma vég-botsánatot kér mindennek felöll,
Nem is mégyen áldás-nelkül senki mellöll.
- 30 8. Kik töttetek rajta szives szánakozást,
Ne légyen még nehez kitsiny várakozást
Tennetek, tsak a' mig tészén vég butszúást,
'S kíván rátok menyből bö ajándékozást.

Az idevezült aszszony halálára válván Istenét ditsöiti és kér fájaldalmiban kis tágulást.

- 35 9. Engemet semmiből teremtő Istenem,
Nintsen akaratod felöllem ellenem,
Te tölled van testem, lelkem és mindenem,
JESUS erdemében előtted jelenem!
- 40 10. Velem közlött jodért, melly ezer és nem négy,
Ditsöült lelkektül örökke áldott légy,
Mert nem erdemlettem, hogy kegyelmedben végy,
'S országod örökös lakosi közze tégy.
11. En is tiszteltelek tégedet egyedül,
Bünöm fedezgető tettetes szín nélkül,
Te előtted jártam tisztán szünetlenül
Akarván tettzenem teneked hon 's kívül.

- 45 12. Mint éltem, en lelkiem nem szégyenli most azt,
Azon sem bánkodom, hogy többbe nem maraszt
Jó-voltod e' földön, mert inség sem hervaszt,
'S te nállad találtam drága kintsct, nem gazt.
- 50 13. Tágítsd kezéd rajtam, engedj kis pihenést,
Mig lelki-tsokokkal rakott ölelgetést
Tészek tsak azokon, a' kik nehezdedést
Szereznek ennekem, 's utamnak késődést.

Butsúzik

I. Tekintetes VAJI ADÁM uramtól, kedves férjéül.

- 55 14. Min és kiken kezdjem végső szavaimat,
'S kikre terjeszszem ki eleb áldásimat?
Alig tudom: ez nagy ok en bánatimat
Többíti, 's gerjeszti bús indulatimat.
- 60 15. Nchezen válik-el gyarló testül a' test,
(:A' ki-költözésre a' lélek nem olly rcst:),
A' kikkkel egy tsont 's vér, azokhoz örömetst
Tsatlódik, nem tartván szorossabb szerclmest.
16. Kezdem hát azokon, kik velem egy test 's vér,
Ez utan közelbb és távolybb valokra-tér
Beszédem, azokra Istentül áldást kér,
Testem földbe, 's lelkiem az egekben ugy ér.
- 65 17. Uram, VAJI ADÁM, engem kedveltető,
Hüségesen 's tisztán személyem szerető,
Erötlenségimet hiteddel türhető
Édes férjem, buval soha nem illető!
- 70 18. Nyoltz holnapok felett tizen hatod tél ez,
Miólta magához hüséged kötelez,
Éltünk tengerében bánattal süllyedez,
Sokszor örömmel is, tsekély hajónk, evez.
- 75 19. Elmém ugyan bódúl, emlekezem mihelyt
Sok változásidrúl, mellyeket én terhelt
Lelkem veled együtt keservesen viselt,
Kikkkel hazánk gyászos-volta minket frisselt.
- 80 20. Artatlan nagy vasad 's minden kár-tételed
Nelkül rajtad esett rabságban lételed,
Együtt hatá szivem ohajtással veled
Valék hevségidben hivesítő szeled.

21. Neha ügyem veled bujdosásra kele,
Ez állapotunkban, oh, mennyi kár lele,
Keresett javunkal az irigység tele,
Alig maradt testünk alkalmas fedele.
- 85 22. De ez türhető volt, mert a' prédára költ
Javunk helyett Isten ismet sok jokkal tölt,
Keserves rabságbul szabadságunkba ölt,
Mutatván ezzel is, hogy minket nem gyüölött.
- 90 23. Midön mondanám már: Mivel hogy mindenütt
Társad valék, koros időt veled együtt
Érek; szinten akkor testemnek meg eskütt
Ellensége, Halál, véletlenül rám üt.
- 95 24. Szeretettel egyé lött szivet ket-fele
Eles kaszájával illy hirtelen szelé,
Kévánt szándékomban nem meheték clé,
Mert ÚR decrétoma elebb néze belé.
- 100 25. Szives bánatidra így löttem en nagy ok,
Míám törödésid mondhatatlan nagyok,
Ma minden gondokat tsak magadra hagyok,
Azoktól egészen meg-üresült vagyok.
26. Kedves férjem, hozzám szivbül lött hüséged
Tsinállyon kedvessé az Istennél téged:
Sok bánatid után érjed tsendességed,
Mint az igazaké, légyen olyan véged.
- 105 27. Ne ásztasd ortzádat ércetem könyveddel,
Meg-indult voltodat mértékeld hitcddel,
.....
Lelked erősségét más probákra tedd-el.
- 110 28. Ha mit életemben ellened vétettem,
Vagy erőtlenségbül kedvedet serteltem,
Tedd e sirba velem, melybe most tétetem,
Nálad hóltig légyen fenn emlekeztem!

---

106 [Az utolsó szótag kiszakadva.] 107 [E sort feltehetőleg a másoló felejtette ki.]

II. Hat szép gyermekitől, azok között

I. Vaji Ersebet első-szülött leányátul.

- 115 29. Értetek fájdalmát látott méhem raji,
Hat szép 's kívánatos gyermekim, a' Vaji
Nagy fának ki-terjedt 's nevendék ágai,
Ti vagytok szívemnek bánat hozó jaji.
- 120 30. Vitettem hozzátok olly szeretettel en,
Hogy edgyetek kívül a' magam emlcjén
Tartanálak inkább, mint idegen tején,
Erkölsömet öntvén beletek idején.
- 125 31. Édes leanyom, Vaji Ersebet, első kint
Ki miatt vallottam; Mondom vala: tekint
Istenem rám menybül ez áldásával hint,
Meg látom örömed, kívánságom szerint.
- 130 32. Anyám, Aszalai Ersebetnek képét
Nyomta Isten reád, és viseled nevét,
Kövesd, kerlek, nemes és szelid erkölcsét,
Szegényekkel közlött sok jó-téteményét.
- 135 33. Ercjében nállad maradjon meg az hit,
Mellyet édes anyád éltében vallott itt,
Nézz tsak Istenedre, világiért senkit
Ne kedvelly, sokakat mert ez veszélyre vitt.
- 140 34. Légy minden dolgokban szemérmes és bölts,
Magad viselését feddhetetlen erkölts
Ékesitse: ennel nints hasznosabb gyümölts,
Éltedben holtodig egyebre ne is kölcs.

II. Vaji Anna leányától.

- 140 35. Anna, bujdosásom földén kit világra
Szültem, vigyén Isten kívánt boldogságra,
Fordítsa siralmas napod vigasságra,
Ne juttasson többé sulyos árvaságra.
36. Boldog Vaji Peter nchai társának,
Isten-félő, buzgó 's jó Zóltán Annának,
Édes atyád gondos 's hűségcs anyyának,
Mint hogy viselője vagy ábrázatjának.

---

132 [Az utolsó szó nem olvasható ki világosan.]

- 145 37. Abrázatja mellett Istenhez hűsége,
Háza-népe között jeles serénysége
Oltassék te-beled, 's okos szelidsége,
Légyen neked is olly, mint neki volt vége.

III. Vaji Kata leányátul.

- 150 38. Bánatim ujjító oh ti neveletlen
Arváim, ki hitte, hogy a' kémelletlen
És szivetlen halál által így véletlen
Gyengeségtek napja légyen örömetlen.
39. Képemet jelessen ábrázoló Kata,
Neveltetésedre idöm nem juthata,
155 Arra hagylak téged, ki erre juttata,
Bünömtől tisztítván engem meg nyugtata.
40. Tégy engem mindenben magadnak tükörül,
Az Istent, az Istent tiszteljed, a' körül
Forgodjál, mert tsak ő te rajtad könyörül,
160 Ellenséged lelked nagy kárán nem örül.

IV. Vaji Jutka leánykájátul.

41. Gyönyörü leánykám, Vaji Jutka, Isten
Légyen gond viselőd, reggel, délben, esten,
A' ki reád vigyáz, serényen, nem resten,
Légyen nyomos, áldást véven menybol 's itten.
- 165 42. Isten felelmeben hiven neveltessél,
Szent 's nemes erkölcsel meg ékesítettessél,
Sanyargató kezre, kívánom, ne essél,
Földrül holtod után egben emeltéssél.

V. Vaji Adám egyetlen egy fiatskájátul.

- 170 43. Vaji Adám, kedves 's szerelmes fiatskám,
Méhembül egyedül ki szállott rajotskám,
Vagyon miád lelki háboruságotskám,
Te valál éltemben féltőbb jóságotskám.
44. Oh, melly sokszor Isten eleiben menék,
Kivánván zokogva: bár tsak addig élnék,
175 Míg attya nevére egy fiat hagyhatnék,
Kiben a' Vaji ház hire fenn tartatnék.

- 180 45. Siralmas kérésem meg hallá, 's így valál
Istentül nyert fiam: a' mint vigasztalál
Világra jötöddel, oly hirtelen talál
Lelki bánat, mivel rám üte az Halál.
46. Nem lehetek tovább, fiam, gondviselőd,
Eleg nekem ez, hogy lehettem te szülőd,
Élted eredetit hogy en méhemből vöd,
Ohajtásim szerént kívánságimat töd.
- 185 47. Nevellyen tegedet az Isten félelme,
Lehess allyasodott nemzeted védelme,
Távozzon éltednek rontó veszedelme,
Ne ártson ellened sok fortélyos elme.
- 190 48. Legyen a Kristusrol igaz 's álhatatos
Vallásod, erkoltsöd tiszta 's tsudálatos,
Szolgálatod kedves, hü és használatos,
Holtod Isten előtt drága 's kívánatos.
- VI. Kristina leg-kissebbik kedves leánykájától.
- 195 49. Kristinátskám, téged, ket nappal ez előtt
Magam tején nevelt 's terdeimen ülöt,
Külön választálak, mindjárt sebesen lött
Halál belem, így tön holtá engem, élöt.
- 200 50. Nezzenek az Isten szemci te feled,
Öntsön jó erkölcsöt 's félelmet te beled,
Valaki tégedet hiven veszélytül véd,
Légyen áldott, 's a' meny örökségül tied.
51. Szerelmes magzatim, így titek el-hagylak,
Mint édes anyátok, már nem apolgotlak,
A' ki árvákká tött, ugyan arra bizlak,
Engedje, valaha örömmel lássalak!
- 205 52. Szivem, uram, légyen föbb gondod lelkekre,
Nyitva ket szemcid az után testekre,
Ne botsásd egészszcen mostoha kezekre,
Tekints ottan-ottan gyenge életekre.

III. Maga minden közel való atyja-fiaitól, ezek között:

I. A' Motsári meszsze ki-ágazott familiától. Abban
I. Motsári Ferentzne Földvári Borbála aszszonyomtul.

- 210 53. Kiket a' természet hozzám közelbekke
Tött, legyenek Isten előtt kedvesbökké,
Hitekben kísértet ellen erősbökké,
Meg-kevevült számmal sokaknál többekké.
- 215 54. Motsári, szélesen ki-terjedett ágú
Familia, Isten végetlen jószágú
Kedvében maradjon, légyen nagy jószágú,
Lelkében 's halálban kévánt vigasságú.
- 220 55. Motsári Ferentznek nehai özvegyc,
Földvári Borbála, ángyom aszszony, vegyc
Végső szóm személyed, és szivére tegyc,
Légyen hozzád való szerelmem nagy jegyc.
- 225 56. Hogy árvaságomra szülő anyám meg-hólt,
Te szárnyaid alatt en tsendességem vólt,
Engem vigasztaló szokat te szájad szólt,
Veled lakásomra volt azon ház és bólt.
- 230 57. Kezeid aloll lött az en tisztességes
Férjnek adatásom, hogy az en kétséges
Sorsom Isten előtt lenne szent 's mentséges,
Kecerüségim közt éltem ditsösséges.
- 235 58. Semmi bántodásom nem volt te miattad,
Hüségcsb jó-voltod hozzám meg-mutattad,
Halálra vált testem hogy meg látogattad,
Arvaságra maradt gyermekim sirattad.
- 240 59. Nem anyjai, hanem anyai hozzám lött
Jó-voltodért, mellyet szived velem közlött,
Legy Istennel kedves, 's szentek számokra tött
Jutalomra juthass, kit már lelkiem el-vött.
- 240 60. Legyenek gyermekid utánad nyomosok,
Az igaz vallásban fundamentumosok,
Testi ellenségek ellen hatalmasok,
Lehetet vétségim nálad unalmasok.

II. N. Motsári Balás uramtól, kedves bátyától.

61. Kedves bátyám vram, jó Motsári Balás,
Szükséges jókkal tölt és várt napokat lás,
Szomorúságidban lelki vigasztalás
Érjen, 's holtod után egbe magasztalás.
- 245 62. Szép házad-népének lelkem sok jót kíván,
Ne találtassék ott kivető vagy hitván,
Hittel 's szeretettel tellyenek meg nyilván
Igirt ditsösségek vegyék menybe jutván.

III. N. Bossányi Kristina Szemere Györgyne aszszonyomtól.

- 250 63. Bossányi Kristina, mint ha egy vér és tsont
Voltál volna velem, lelkem ugy hozzád vont,
Most is nintsen rajtam fekvő terhesebb font,
Mint hogy Halál köztünk szeretetet el-bont.
- 255 64. Veled közlem szívem örömét 's bánatját,
Neked jelentém meg titkos gondolatját,
Látván erkölcsödnek szép 's egyenes voltát,
Istenhez lött vidám 's buzgó indulatját.
- 260 65. Miglen azért szívem áldásokat rád mér,
Többet ennel tölled semmit nem kíván 's kér:
Mint édes anyámtul anyádra volt gond 's bér,
Árvaim dajkája légy, mig illy sors nem ér.
66. Isten oltalmában élted már maradjon,
Reád mindenfele jód böven áradjon,
Sok kisertetidben magadnak ne hagyjon,
E' sár házad helyett ertz palotát adjon.
- 265 67. Szemere György, sorsod kívánatos párja,
Éltében ne légyen rettenetes kárja
Lelkednek, mig élök földét veled járja,
Isten áldásának folyon reá árja.
- 270 68. Nevckedjenek fel fiatskád 's leányid,
Azoknak éltekben tellyenek örömid,
Szolgáallyanak hiven hazánk és feleid
Hasznokra, mikepcn tziemes eleid.

IV. Ura nemzetségétül, a' Vaji familiától. Abban

I. N. Vaji Abrahám vramtol és fiától, Vaji Lászlótól.

- 275 69. Férjem nemzetsége, fen-álló Vaji ház,
Kit Isten még ma is szép hirrel koronáz,
Irigyid közt téged ki ok nélkül gyaláz,
Szándéka ellened légyen ijesztő váz!
- 280 70. Tekintetes Vaji Abrám uram, első
Ki vagy még az házban, kívánom, a' felső
Sionbol szállyon rád aldás mint bő eső,
Bóldogúl érd orád, ha mikor lesz végső.
71. Bujdostomban hozzám lött jó-kedvetekért,
Abbul rám áradott jó-téteménytekért,
Amaz igaz Biró adjon jutalmas bért,
Kit bizodalommal sokszor szivetek kért.
- 285 72. Hiretek szelesben terjeszthető egy ág,
Vaji László, éllyen e' kis javú ország
Hü szolgálatjára: mikor inség rá hág,
Szabadulására légyen út kész és tág.

II. N. Vaji Ersebet aszszonyomtul és férjéjtül,
N. Várad István uramtól és azoknak gyermekciktől.

- 290 73. Jó aszszonyom, Vaji Ersébet, méltatlan
Személyem kedves volt előtted, 's hallatlan
Szereteted hozzám; de az irgalmatlan
Halál azt el-bontá, nem lön szakadatlan.
- 295 74. Áldásábúl Isten ád neked ót és újjt:
Ha néha bal-keze keserűséggel sújt,
Más felől job-keze gyógyító irtet nyújt,
Élted éjtszakáján világosb fáklyát gyújt.
- 300 75. Várad István, hü társod 's jámbor férjed
Éltére az ÚR bő ajándéka terjed,
Ellyen egésségben, kívánom, ne érjed,
Hogy testét hasonló sirjában késérjed.
76. Ékes gyermekitek, kiket meg-hagyott még
Isten, kedvetekre éllyenek, és az ég
Tellyék véllek; István fiatskátok van még,
Ne legyen Várad házban e' miatt vég.

305 77. Edes, nevetlen 's árvaságra maradt,
Sok köny hullatással 's sohajtással fáradt
Gyermekim legyenek ti gondotok alatt:
Tudom, leszen szemek könyvöktül meg száradt.

310 78. E' jóért Istentül szállyon rátok sok jó,
És magzatitokra másoktul hasonló,
Tietek és övék velem, e' sikamló
Élet után, légyen az örökke való.

V. Távolvó minden attyafiaitul, jóakaróitúl.

315 79. Végső butszuzásim azokra is térnek,
Nemzetséggel a' kik engem távolvó érnék,
Indulatim áldást menyből nekik kérnek,
Elebb, mint e' sirban hólt tetemim férnek.

320 80. Valaki ennekem éltében jót kívánt,
Vagy nyavalyáimonn örvendezet, nem szánt,
Hintsen arra böven Isten soha nem bánt
Jókat, nehezségem nints nekem az iránt.

81. Kedves 's jó aszszonyim, a' kikkal nyájasan
Sokszor társalkodtam, ma bizodalmasan
Kérlek, botosásatok engem szabadosan,
Nézzen Isten szemé rátok irgalmasan.

VI. Tseledeitül, jobbágyitól.

325 82. Jámborúl magatok-viselő szolgálaim,
Környülcem serényen forgott szolgálóim,
Munkátok hűséggel dolgozó jobbágyim,
Titek' sem felejtnek utólsó szavaim.

330 83. Nektek aszszonyotok en tsak nevel vóltam,
Rút szitkokkal személyteket nem motskoltam,
Soha ellenetck vádot nem gondoltam,
Sokszor halgatással káromat pótooltam.

335 84. Visellyen reátok gondot, a' ki mindent
Tart, és kész erővel fel ruház erőtlent,
Fedjétek vétségim, a' miként minden szent,
Ki innen előttem a' meny országba ment.

VII. A' szegényektől, özvegyektől, árváktól, kiket házánál tartott.

- 340 85. Udvaromban élő árvák és özvegyek,
Kikkel sok jó-tétim valának elegyek,
Alig gondolható reá esett ügyek,
Hogy illy véletlenül utánna eregyek.
86. Soha nem vólt házam szegény, özvegy 's árva
Nélkül, adakozó kezem tőlök zárva:
Ki nem botsátottam üressen azt tudva,
A' ki eledelét kereste koldúlva.
- 345 87. A' vakoknak valék en szemek világok,
A' sántáknak botlás nélkül való lábok,
A' betegeseknek gyógyító dajkájok,
A' szükölködőknek kegyes Tabithájok.
- 350 88. Nem lehetek többbe jóval hozzátok már,
Elég, hogy a' jókbúl, kiken voltam sásár,
Adakoztam, kiknek szívek ollyakat vár,
Azoknak, nem esvén ÚR tárházában kár.
- 355 89. Támaszszon az Isten ez után is embert
Nektek, ki táplállya szeny 's hamuban kevert
Testetek, nállamnál jobban tíz ezer szert,
Ditsösségtek légyen menyben, kit Kristus nyert.

VIII. A' halotti pompára fel-gyültektül 's kísérvöktül.

- 360 90. Szives indulattal hozzám viseltetett
Szent hivck! töttetek ma nagy tiszteletet
Nekem, mellyet szívem alig remélhetett,
Vitt erre titeket atyafi-szeretet.
91. Hogy rothadásra vált testem e' sirjáig
Kisértetik, hogy itt fel-támadásáig
Nyugodjék, és jusson nagy bóldogságáig
Társának, 's így légyen azzal öröкке vig.
- 365 92. E' jó-voltotokat Isten fizesse meg,
Azzal, a' mit inkább kívántok, áldjon meg,
Mikoron testetek lelketektől vál meg,
Illyen tisztességgel tiszteltessetek meg.
- 370 93. Addig pedig légyen ti békeségtek oly
Böséges, mint a' víz, melly erejében foly,
Isten erős keze alattatok sármoly,
Lelketek kintseit ne emeszse sok moly.

- IX. Lelkét Istenének, testét a' földnek ajánlja,
az ígért ditsőség reménsége alatt.
- 375 94. Ditső Szent Háromság! hogy kezed tágitád
Rajtam kérésemre, örök hálákat ad
Neked lelke, kinck mentséget szólla szád,
Ne fogna ellene előtted semmi vád.
- 380 95. JESUS, büneimért ki szenyvedél halált,
Im hol mégyek, hogy tégy engemet a' talált
Életben részesbe és jutass en kivált
Jómra, kedved itt tsak sengejével táplált.
- 385 96. Lábam egyenesen te ösvényeden járt,
Lelkem idvességét egyedül töled várt,
Hittem meg-tartottam, nem találsz ebben kárt,
Benned fundálódott, halál ennek nem árt.
- 390 97. Meny-be nyugalmidba, oh, en sok bánattal
Terhelt lelke, mentel már azokon által,
Ott vagy számodra terített kész asztal,
Melyre téged Kristus erdeme magasztal.
- 395 98. Te is fájdalmidtól meg-üressült mühely,
Édes testem, szálly-be e' mély sirba, a mely
Lészen tsendességben téged nyugoló hely,
Hogy ebbül a' nagy ÚR vég szavára fel-kely.
99. Tzimeres eleim testekkel itt nyúgszol,
Sűrű siralmidtól meg-szünve aluszol,
Töled vált lelkeiddel osztán társalkodol,
Kristussal örökké menyben uralkodol.

82.

RÉVAY ERZSÉBET

[VERSES LEVÉL PETRŐCZY ISTVÁNHOZ]

Ad notam: Má Duše se nepústej, nikdy Boha svého.

1. Régenten is pusztákon
Bujdostak a Szentek,
Kik nyavalyás voltokon
Nem is keserettek.

- 5   Ezt te is bujdosó
                    Gondold meg édes Uram,
                    Ki kedves vagy én nálam,
                    Mint hálnál az fris tÓ.
- 10   2. Élő Istennek szavát
                    Kécséghben ne vegyők,
                    Ki hogy mi utainkat
                    Igazgattya hidgyők.
                    Ha nehéz ez az terh,
                    Kit kimért az Úr Isten,
15   Mi viselyők azt héven,
                    Meg könyöböl az terH.
- 20   3. Veszedelmes életed
                    Mely keserves nálam,
                    És te keserőséged
                    Mely sulyos én rajtam.
                    Nyelvem nem mondhatya,
                    Szívem is szüntelenül
                    Kinlódik véletlenül,
                    Mert lcőt az bánatyA.
- 25   4. Az szent Jehova Isten
                    Az mi sérelminket
                    Gyógyétja mindenképen
                    Mi gyötrelmeinket.
                    Minden eő hívei
30   Biznak egyedől benne,
                    Pusztán is jók eő vélc
                    Lakónak járásI.
- 35   5. Itten álapodgyunk meg
                    S vessők szavainkat,
                    Méért tőrjük tudgyuk meg
                    Szarándokságinkat.
                    Ha Isten égéért
                    Boldoghok vagyunk hidgyük,
                    Eő megszabadít, bészönk,
                    Magha szent nevéérT.
6. Ezt így lenni ha látjuk,
                    Semmi kereszteket
                    Ne fussunk, ez sarkantyők
                    Sőt eözzenek minket.

- 45 Isten országában
Kibe így minden hévek,
Vég örömmel sietnek
Kévánják ohajtvA.
- 50 7. Remétségünket vessük
Azért csak Istenben,
Kécségönket elvessük
Van mindenönk benne.
Minden kescredés,
Kit tészén eő Szolghája,
55 Fordul jóézü borra,
Mint fényre felhözézS.
- 60 8. Siralmidat siratom,
Nem tehetck róla,
Valamere fordétom
Elmémet csak búra.
Már ha nyugszom is, ha
Kelyek vagy ha járok is
Lelkem is, az testem is
Gyötrődik, hervad iS.
- 65 9. Ez ily sok siralmimban
Nincs hathatóbb orvos,
Kitül séró szévemben
Lágyuljon kemény sors.
Mint Isten oltalma,
70 Kinck szárnai nékem
Tartanak téged lelkem,
Megh is tart irgalmA.
- 75 10. Bézom már nem sokára
Fordul nyárra az tél,
És felhőknek utánna
Szép fényes nap felkélly.
Isten békeségheL
Az földi lakosokat
S megháldgya buidosókat
80 Megh tölti örömmelL.
11. Ebben részesét az Úr
Téged is, engem is
És megh vidámét az Úr
Ha most búsulunk is.

85   Akkor eő oltalmát
                      Dicsőíteni fogjuk,
                      Nagy hatalmát csudályuk
                      S valyuk teőt irgalmáT.

90   12. Téged hogy én nem látlak,
                      Szévémben hordozlak,
                      Istenemnek aianlak,
                      Igy végigh megtartlak.
                      Kinck nagy szerelme
                      Viselte gondaidat
95   Enyhété banatidat
                      Megh tarcson kegyelmE.

                      13. Viragyon már is egyszer,
                      Ó Jehova Isten
                      Az a nap, kín éles teőr,
100   Mint szálka eltöríen.
                      Faidalmas nyilakkal
                      Ki sarkalya szévémet,
                      És epeszli elmémet
                      Gyötörvén kénzással.

105   14. Jaj elviselhetetlen
                      Ez széves fájdalom,
                      Bizonyal mértékletlen
                      Ez az viadalom.
                      Mert testem kék szényel
110   Tagaim bánkodással,
                      Orczám is pirulással
                      Fogy szív komor kedvvel.

                      15. Gyönyörőségem tőlem
                      Messze eltávozot,
115   Az is penigh mint értem
                      Miattam fonyadot
                      És mint bús oroslány,
                      Kínek társát az tiz év
                      Sebhetete, ugyan ugy rév,
120   Esetem ó mely nagy.

                      16. Árvának önnön maghát
                      Kialtya, nyoszolyát
                      Üresnek és az pusztát
                      Lakásnak! Illy sorsát

- 125   Ki ne keseregje?
                      Ki velem ne' sírassa
                      És eőt ne vigasztalya?
                      Isten légy őrzői**E.**
- 130   17. Szévem szakad ezeken
                      S nem tehetek róla,
                      Ha menék is mezőken
                      Eő hozzá, csak búja
                      Volna ó! bajnévás
                      Mely sulyos' mely nehéz vagy
135   Hosszu és rettenetes nagy
                      Ó lelki bajnévás**S.**
- 140   18. Timporáljuk ez búnkot,
                      Édesem végh szóval,
                      És ez bánkódásunkat
                      Teöb szomorúsághal
145   Ne terhelyők, mert bú
                      Az széveket emésztí,
                      Pokolhoz közölteti,
                      Légy nossza jó kedv**Ü.**
- 150   19. Ábrahám Patriarcha
                      Az Gerar füldében,
                      Midőn Sára eő Társa
                      Volt nagy késértedben,
                      Sirt tudom nem egykor,
155   De vigasztalást is vet,
                      Mert Istenért szennyvedct,
                      Igy vagyunk kevésko**R.**
- 160   20. Légyen szent akaratya,
                      Szabad Jehovának,
165   Lám így volt bujdosása
                      Istencs Dávidnak.
                      Végre álapotya
                      Az sok buidosás után
                      Isten ösvényén járván
160   Emeltetett nagy**A.**
21. Jehova, füldnek Ura,
                      Mert eő bér mindennel,
                      Minden jóra fordétya
                      Voltunkat ezennel.

165

Leopoldnak szévét
Egyöt laknunk engedvén
Hozzánk megh engesztelyi,
Mint AbimelechkeT.

170

22. Amen, úgy légyen, kérem,
Szerető Atyámot,
Lelkével egyetemben
Fiát, meghváltómat.
Eő megh suitogatván
Csőssen — is it benőnket,
Az utan vegyen minket
Menyben mint Szent Istvánt!

175

83.

ISTEN ÁLDÁSÁNAK HAZÁRUL, AZ AZ: EGY BIZONYÓS
TEMPLOMNAK FÖLL-ÉPÍTÉSÉRÜL VALÓ KEGYES ENEK

Notája: Jövel szent Lélek Ur Isten, töltsd-bé &c.

1. Isten áldásának Háza,
E' mi-Imádságunk Háza :/
Mellyet az Ur épitenünk,
Segéllt szépen veghez vinnünk.
5 Immár ebben az mi szívünk
Istent imad az mi lelkünk,
És à mi nyelvünk azt valya,
Hogy e' mi Imádságunk Háza,
Isten áldásának Háza.
- 10 2. Isten áldásának Háza,
E' mi Imádságunk Háza :/
Mert az ő szent áldásabul
Építettük jóvoltábul.
Tovább-is minden áldását
15 Ebben kérjük, nagy jó voltát
Reményük-is azt nagy bizvást,
Azért ez Imádságunk Háza,
Isten áldásának Háza.
- 20 3. Isten áldásának Háza,
E' mi Imádságunk Háza :/
Mert ő mondta: à melly helyen
Parancsolom nevem légyen,

25 Emlékezetben nálatok,
Oda mégyek ti hozzátok,
És meg áldalak titeket;
Oh; e' mi Imádságunk Háza,
Isten áldásának Háza.

30 4. Isten áldásának Háza,
E' mi Imádságunk Háza :/:
Ebben zöng ö szent igéje,
Ki-szolgáltatik szentsége.
Ebben szivünkbul könyörgünk,
Buzgosagossan éneklünk.
35 Töle még-is halgatatunk;
Azért, ez Imádságunk Háza,
Isten áldásának Háza.

40 5. Isten áldásának Háza,
E' mi Imádságunk Háza :/:
Mert ebben Praedicaltatik,
Bün botsánat hirdetetik.
Atya Istennek kerelme,
Jesus Christusnak kegyelme,
Szent Lélcnek segedelme;
45 Azert ez Imádságunk Háza,
Isten áldásának háza.

50 6. Isten áldásának Háza,
E' mi Imádságunk Háza :/:
Méltán mondhattuk Jácobbal:
Itt vagyon az Ur bizonyal:
Ez hely az Istennek Háza,
Ez à mennyeknek kapuja;
Kegyessen járjunk ki és bé;
Mert e' mi Imádságunk Háza,
Isten áldásának Háza.

55 7. Isten áldásának Háza,
E' mi Imádságunk Háza :/:
Azért kérünk, Jesus tártsd meg
Kegyelmessen oltalmazd meg,
Tüztül vitzül ellénségtül,
60 Kárhuzatos tévölgéstül.
Adgyad hogy mind végig légyen
Ez mi Imádságunk Háza,
Isten áldásának Háza.

65 8. Isten áldásának Háza,
E' mi Imádságunk Háza :/:
Azért kérünk Salamonnal,
Hogy halgasd meg irgalmaddal,
Valakik néked ez Házban
70 Imádkoznak buzgoságban.
Mi-is néked hálát adunk,
Hogy ez mi Imádságunk Háza
Isten áldásának Háza.

75 9. Isten áldásának Háza,
E' mi Imádságunk Háza :/:
Alld-meg tehát mind azokat,
Valakik fáradságokat
Ez épületben nem szánták,
Költségeket böven adták,
80 Mondván ök-is alleluját,
Hogy ez mi Imádságunk Háza,
Isten áldásának Háza.

84.

AZON TEMPLOMNAK TSAK HAMAR AZ UTÁN EL ÉGÉSÉRÜL VALO PANASZOLKODO ENEK

Notája: Hogy Jerusalemnnek drága Templomát &c.

1. OH te mindenható Fölséges Isten,
À te haragodnál más nagyobb nintsen,
Te Uralkodol egyedül mindennen,
Sok sereged van mind földön s' mind mennyen:
- 5 2. A' mellynek Parancsolsz mindgyárt elő-áll,
S' bünös embereken kemény boszut áll,
Ném kedvez akárhol kit elől talál,
Kár tétel nélkül attul ő el nem val.
- 10 3. Jlyen kész sereged néked à szél-is,
S' azzal egyetemben à szörnyü tűz is,
Sokszor sok helyben nagy romlást tész cö-is,
Mellybe most hozot és cytett minket-is.

Cím II Az györj lutheránus templomnak el égéséről panaszolkodo enek 4 II van mind mennyen,
mind földön 7 II akarkit hol elő 10 I a szörnyü ü tür-is [!] II [L. a főszövegben!]

- 15 4. Mert titkos de igaz ítéletedből,
Parancsolatodból s' engedelmedből,
Az által minket mostan kegyétlenül,
Meg ostorozzál te nagy hirtelenül.
- 20 5. Jáy! oda van Imadságunknak Háza,
Ki vala Isten áldásának Háza,
Szabad ég alatt } fejünk is meg áza,
esső miat már }
Az Ur benünket igen meg-aláza.
- 25 6. Oda van sokaknak ö édes Házok,
Oda van magzatjok ö Házastársok,
Oda marhájok, oda partékájok,
Oda mindenek, oda szép jóságok.
- 30 7. O nagy igazságu Örök Ur Isten,
Valoban bününkért verél meg igen;
De keserüllyed illy kárunkat ingyen,
S' vigasztally minket ne essünk kétségben.
- 35 8. Söt mi mi magunkat jól meg alázván,
Erős kezd alát s' tegedet aldván,
Csöndesz türésben, lelkeinket bírván,
Többet érdemlénk, gondollyuk meg nyilván.
- 40 9. Te nagy haragodnak közepette is,
Uram emlékezzél irgalmadról is,
Ne fizess nekünk örök nagy tüzzel is
Tudod hogy vagyunk erőtlenség úgy is.
- 45 10. Söt ennek utánna oltalmaz minket,
Illyetén veszélytül, s' nagyobb keresztet
Ne botsáss reánk, de nyuútsd kegyelmedet,
Hogy mi vig szívvel ditsérjünk tégedet.
11. Csudálatosképpen viseld gondgyokat
Azoknak a kik most szörnyü károkat
Vallottak néked könnyü mind azokat
Helyre állatnyi s adnyi dupla jókat.
12. Ur Isten te tehetsz gazdagból szegényt,
Viszont gazdagságra émelhetsz szegényt,
Othon lakozot buydoso jövevényt,
Férfiat Asszonyt Iffiat és Öreg Vént.

---

17 II Jai, oda imádságunknak háza [Szótagszámhiba!] 19 II Esső miát is már fejünk meg áza 27 II kárunkat igen 47 II bujdosot, iövevént 48 II Férfiat, iffiat, aszszont és öreg vént

- 50 13. A' Sionnak Uram puszta falait
Építsd föll s' tamaszd föll romlott oszlopot,
Hogy à te néped ajaki tulkait,
Áldozza abban néked áldozatit.
14. Add az kárvallottak Jóbbal nevedet,
Áldgyák s' magasztallyak szent Fölségdedt,
55 Fökeppen penig kik è veszedelmet
Most nem kostoltak è karos sérelmet.
15. Halld-meg è keserves panaszolkoddast,
Bocsásd *füleidben e'* fohászkozást,
Fordítsd örömrre à szomorú Sirást,
60 Hogy Christus által, mondgyunk néked áldást.

85.

BEREGSZÁSZI PÁL

KESERVES ZOKOGO SIRASSAL TELLYES HISTORIA

Az mellyet gyakorlott Isten egyen az Aronnal háza népe közzül, az pogányok által; az melly el ragattatván, és ki-vonattatván, az Istennek Oltára mellöl lelkének gyötrelmével, gyötrelmit versekben szedte Berekszaszi Pal, Istennek Szolgája

Ad notam: Haborusaga Dávid királynak.

1. Boldog ember vólt, ki pogány kézben éltében nem esett,
Mert az ő teste rend kívül való kinzást nem szenvedet,
Szive és lelke az Ur Istentül meg örvendeztetett.
2. El-kerülhette az Isten ellen való zúgolódást,
5 Az ő szájával ő nem monthatott semmi kapolodást;
Mert minden napon vett az Istentül lelki testi áldást.
3. Mikoron reggel fel-költ ágyából Istenét imádta,
Lelki és testi ajándékkáért mint Urát szolgálta,
Annak utánna ő tisztu szerint dolgát mozdította.

---

53 II iobban nevedet 58 I Bocsásd hidbe [!] II [L. főszövegben!]; fohászko < ka > dást 59 II Fordits örömrre e keserü sirást

Cím II Keserves siralmas zokogo histori [!] Mellyet gyakorlot Isten az Aronnak háza népe közül edgen, a ki az pogányoktól el ragattatván es ki vonattatván az Istennek oltára mellöl, lelkének gyötrelmével sok szenvedésit versekben szedte 2 II Mert annak 5 II semmi átkozodást, 8 II ajandekirt

- 10 4. En-is mikoron vólnék Istennek szölgálatyában,
Juhai között lelki praemenda osztogatásában,
Edgy péntek napon fejem öltözött hóltig való gyászban.
5. Edgy dühött Tatár kezében esçm nagyobbik fíjammal,
Kissebbik fíjam más Tatár kézben ö édes Anyyával,
15 Ekképpen kellett egymástul válnunk keserves sirással.
6. Az dühött Tatár nyakamra köté edgy nagy ször istrangot,
És a' ló mellet Tatár táborra korbácsával hajtott,
A' lóvon ülvén ölében vette Samuel fiamot.
7. Tatár táborra mikoron jutánk helyet rendelének,
20 Töb Rabok közé édes fíjammal el le ültetének,
Pogány Tatárok valami döghúst én elömben tönnek.
8. Ötöd napiglan ott csavargának Szilágy Országában,
De leg először Goroszlon vertek-bé a' kalodában,
Annak utánnak minden étszaka háltam nagy kinzásban.
- 25 9. Eötöd nap múlván el ki-indulánk Szilágy Országából,
Bánkodik vala bágyadott szivem távozván házamtúl,
Kesereg lelkiem hogy ki-vonattam Istennek házából.
10. Az Beniamin kis fiatskámát irgalmatlan annya,
Szilágy határán el hajította féltében dajkája,
30 Vadak madarak eledelc lött ártatlannak tagja.
11. A' Körös mellé mikoron jutánk, Váradnál meg-szállánk,
Szörnyü éhsçget harmad napiglan fíjammal ott látánk,
Eledelünkre immáron mi ott semmit nem kaphatánk.
12. Edgyszer kis Fiam keserves sirva szölyla ilyenképpen:
35 Oh édes Atyám, adgy ennem immár, mert chetném szörnyen!
Ez szavát halván kis fiatskámnak sirék keservesen.
13. Ott el indulék hogy valaholot eledelt kaphatnék,
Azonban végre földön meg-sárgult Dinnyét ott találék,
Azt meg-hámozám édes fiamnak odadám hogy cnnék.

---

11 II Ö juhái közt 12 II öltözék 13 II Egy pogány tatár 14 I már II más 15 II kelle 16 II Az pogán
tatár 17 II Tatár táborra lo mellet engem 18 II Ö az lon ülven ölében fogta en edes kis fiamat 20 II
engem fíjammal ök be ültetének 21 II mi elonkben 22 II mü ot csavargánk 23 I Poroszlon II Goroszlon
vetek engem kalodaban 25 I országból, [Szótagszámbiány.] II országból 27 II Lelkiem kesereg 29 I
hajította [Sh.] II hajította 32 II éhsçget edes fíjammal harmad napig látánk 33 II Eledelünkre mert
pogányok közt mü semmit nem kapánk 34 II keservesen sirva 37 II hogy en valahol 38 II Azonban földön
meg sárgult dinnyét en ottan találék 39 II Es azt meg hantám

- 40 14. Az szegény Rabok estve nagy későn mind el-aluvának,
Dühött Tatárok az ajtón belől ágyat csinálának,
És le-feküvén mint agyon vertek úgy el-aluvának.
15. Edgyszer ki-menék lassan az ajton senki meg *nem érzé*,
Ismét bé-menek által hagdosván édes fiam mellé,
45 Gondolom vala ha már ki-mégyek nem jövök többször bé.
16. Ott el indulék crössen mégyek az szőlő hegy felé,
Hegyet el-hagyván erőssen megyek az réz bértzek felé,
Együtt le-ülék Berettyo vize kerületi mellé.
17. Reám támada az én lelkennek igaz isméréti,
50 És mindenképpen az én szivemben azt kezde dictálni,
Hogy nem kell vala édes fiamat ott nékem el-hadgyni.
18. Az nagy Istennek rólam végezett csuda bölcs tanátsa,
Derekas-képpen az én útamban ott meg-tartoztata,
Édes fiamhoz Tatár táborra vissza igazita.
- 55 19. Későn ejjélkor Tatár táborra meg vissza indulék,
Édes fiamhoz hogy mint juthatnék, Istennek könyörgék,
Valami-képpen más Tatár kézben hogy már ne akadnék.
20. Ismét bé-menék nagy lassusággal viszontag az házban,
Senki nem érzi pogányok s' rabok vadnak nagy alvásban,
60 Én-is bé-fekvém kis fiam mellé viszontag az ágyban.
21. Hogy látam még is senki nem érzi szóllék ilyen képpen;
Oh édes fiam, ha nem szánnálak itt az Tatár kézben!
Most el-mehetnék nem gyötrettetném az Tatár kezében.
22. Reggelre kelvén dühött Tatárok mind el-indulának,
65 Édes fiammal fel üt/tetének határa vad lónak,
Nyerget nem adván sebesült teste fiamnak, magamnak.
23. A' négy esztendös kis fiacskámat igen oltalmazom,
Magam testének sebesedését csak semminck tartom,
Csak hogy fiamat meg-örizhessem arra van nagy gondom.

---

41 II pogany Tatárok 42 II mind el aluvának 43 I meg az érze II meg nem érzé 44 I bé-mennek II be menek; senki meg nem érzé [Téves ismétlés.] 45 II nem megyek 51 II pogány kezben hadni 56 II hogy en juthatnék 57 II hogy en ne 60 I bé-feküvém [Szótagszám-többlet.] II be fekvem 61 II azt megis senki meg nem érzi [Szótagszám-többlet.] 63 II az pogany kezében 64 II pogány tatarok mind el indultanak 65 I üt/tetének [Sh.] II ütettének 68 II testemnek 69 II De hogy fiamot oltalmazhassam

- 70 24. Mikor sok Atyák keserves Annyák el-hántak fiukat,
Maros vizének habzó árjára hántak magzattyokat,
Akkor karjaim meg-szorítottak ölemben, fiamat.
25. A' dühöt Tatár kis fiatskámát ölemből ki-venni,
Hirtelenséggel a' kis ártatlant vízben kezdte vetni,
75 Hól az ártatlan nagy fuldoklással meg-akara halni.
26. Ottan hirtelen torkomig való vízben bé-ugordám,
Maros vizéből édes fiamat nehezen ki-hozám,
A' mint szólhatta azt mondgya vala: Ne-hadgy édes Atyám.
27. Kegyes Atyai indulatombul biztatom fiamat.
80 Ne fély szép fiam bizony nem szánom érted halálomat,
Nem hadlak addig míg el nem vágja pogány a' nyakamat.
28. Hogy láta pogány hogy fiatskámát ki hoztam a' vízből,
Ottan hirtelen a' földre vonta dühösködéséből,
Kargyát ki-ránta hogy fejem vegye dühödöt mérgéből.
- 85 29. A' Maros mellől ismét indulánk Gyula Vára felé,
Edgyütt meg-szállánk edgy szép sík mezőn égy foly-víz mellé,
Én-is le-ülék édes fiammal a' táborok közé.
30. Nagy sereg Török az holott valánk el oda jött vala,
Holott a' Rabok miként a' barmok árultatnak vala,
90 Három fő Török az holott valánk el oda jöt vala.
31. Edgyik közzülök akképpen köszszönt: Isten szabaditson,
Mít keresz te itt Isten embere a' Tatár táboron,
Annak utánna szép Magyar nyelven szólla ilyen módon:
32. Ha Török téged végben meg venne jobban lenne dolgod,
95 Mert olly országra visznek tégedet, bizony meg-siratod,
Születésednek napját, oráját ottan meg-átkozod.
33. Olly szél fuj ott Pap hogy a' pogácsa meg nem penyészedik,
Csak a' soban főt vizes kása-is jó izüven esik,
A' miglen ott lesz Crim országában dolgod meg nem szünik.

---

72 II kis fiamat [Szótagszámtöbblet.] 73 II Az pogány tatár 74 II Az kis ártatlant hirtelenséggel vízbe kezdte vetni, 76 II Ottan torkomig való mély vízben hirtelen be ugram 79 II Atyai kegyes 82 II meg látá 83 II Ottan csak hamar az földre vere 86 II meg szállunk 87 II ő táborok 88 II az hol mű valánk, oda el 90 II oda el 91 II köszön 94 II itten meg venne 96 II oráját sokszor 98 II Csak az vízben főt sovany kásais oly jó izüven esik 99 II Valamig ott lesz

- 100 34. Ez szavát halván ott a' Töröknek igen meg-rémülék,
Előtte álván és kérvén, sirván néki, így könyörgék:
Hogy szegin fejem dühött Tatártul tüle meg-vétetnék.
35. Eleget kéré szegin fejemet dühödöt Tatártul,
De csak azt mondgya, hogy nem bocsát ki addig a' markábul,
105 Míglen nagy summát bé nem hozatok néki országombul.
36. A' pogány Török kis fiatskámát meg-véve az helyben,
Hogy látá fiam tülem válását szállá ilyen képpen:
Ne adgy-el engem szerelmes Atyám, mert meg-vér az Isten.
37. E' szavát halván kis fiacskámnak csak el csudálkozám,
110 Okos beszédén édes fiamnak igen almélkodám,
Sirásom miatt a' mint szólhaték nékie ezt mondám:
38. Nem én adlak-el szerelmes fiam, örizzen az Isten,
Hanem a' Tatár ad el tégedet a' Török kezében,
Mény-el szép fiam, nem vehetlek már többé az ölömben.
- 115 39. En voltam eddig szerelmes fiam Atyád és örizöd,
Annak utánna a' menyben lésczen néked védelmezöd,
Tartson-meg az Ur szerelmes fiam légyen Idvezitöd.
40. Ez szót el-hagyván a' pogány Török fiamat el-vivé,
Kíért ő magát siralmas fejem bánatnak ereszté,
120 Ott le-borulék keserves sirva arczal a' föld felé.
41. Nagy keservessen siratom vala édes magzatomat,
Két kezem közül ki-ragattatott édes szép fiamat,
Nagy ohajtással kérem Istentül az en halálomat.
42. Hogy látá pogány hogy fiatskámát keservén siratnám,
125 Szörnyü kinzással Tatár korbácsal töle kinzattattam,
Mínd addig vere mig sirásomat kintelen el-hagyám.
43. Vég Gyula felöl bé-csavarodánk Modva országában,
Mikoron mennénk a' Duna mellett egy hoszszú szorosban,
Sok édc Atyák ő magzattyokat hántak a' Dunában.

---

101 I álván kérvén [Szótagszámhiány.] II álván es sirva kerven nekie könyörgék 102 II tartatol ottan 104 II mondá hogy ki nem bocsát 105 II országabol 106 II Ottan az török 108 II engemet en edes atyam [Szótagszámtdöbblet.] 111 II az mit 112 II en edes fiam 116 II Ennek 118 II mingyarást török 122 II Kezem; endes [!] fiamat 123 I ezen II az en 124 II Meg lata; en igen siratom 125 II igen kenozatom 127 II mü bé érkezénk Moldva

- 130 44. Ott hálát addék az Ur Istennek, hogy édes fiamat
Testi haláltul meg őrizhettem édes magzatomat,
Nem vettem-el, mutattam hozzá atyai vóltomat.
45. Dühödött Tatár lóra sem hagyta a' Modvában ülnöm,
Sebes ügetvést kezében fogta hohér az üstököm;
135 Sirván úgy kellett a' nagy árkokat a' ló mellett szöknöm.
46. Ocsmán dög husnak étele miatt sok Rabok meg hóltak,
De az Istennek erős karjai engem meg tartottak,
Semmi csemellő szokatlan étkek nékem nem ártottak.
47. Crim országának első részére mikoron jutottunk,
140 Nyomorúlt Rabok igen ohajtunk hogy kenyért nem kapunk,
Harmad napig-is edgy kis kasácskát csak alig kaphatunk.
48. A' mezőn látánk hogy az ekéknél vadnak Magyar Rabok,
Kérdezzük őket miképpen élnek itt a' Magyar Rabok?
Felele nékem: Ugy élünk úgy mond mint szintén a' barmok.
- 145 49. Itt nyugodalma vagy Vasárnapja nincs a' szegény Rabnak,
Hanem mindennap mint szintén barmot dologra hajtának,
Annak felette harmad napig-is kenyeret nem adnak.
50. Eszemben jutta ott a' Töröknek nékem mondott szava,
Kit vég Gyulánál Tatár táboron nékem mondott vala,
150 Crim országának siralmas voltát elő hozta vala.
51. Egy vasárnapon dühödött Tatár Czellájában jutánk,
Szent András hava el-fogyásakor el haza habozánk,
Oly éhek valánk de meg-is hamar kenyért nem kaphatánk.
52. Igen örülnek dühöt Tatárok hogy meg jött rokonok,
155 És vigadoznak hogy vagyon nekik már Magyar Pap rabjok,
Nagy vendégséget tön örömeben haza jüt barátok.
53. Nagy betegséggel le-nyomattattam Tatárnak házánál,
Három holnapig ágyamban fekvem Tatár czellájánál,
Ott nyugodalmat meg-romlott testem sohonna nem talál.

---

131 II kedves magzatomat 133 II Az pogany tatar lora nem hagyá Molduvában ülnöm 135 II az arokókaot 136 II sokan meg holtanak 137 II erős kezei 139 II mű juttunk 140 II kenyeret [Szótagszámtöbblet.] 141 I lig [Sh.] II egy karely kinyeret nem kaphatunk 142 II látok I ekénél II ekéknél 143 II Kérdőzők őket miként [Szótagszámiány.] 144 II Kik felélének; mikeppen 145 II nyugodalma sem 148 II török [Szótagszámiány.] 151 II dühött tatárnak I Czillájában [Sh.] II cellájában 152 II Szent András honak el fojásakor el hozzá haburát 153 II Oly ebek valának de no egyis semmi kenyeret nem kapunk 154 II pogany tatárok hogy meg jot raboknak 155 II immar magyar rabjok 156 II ő hozzá jött bátyok 158 II fekvén

- 160 54. A' pogány Tatár beteg ágyambul pálczával fel-vere,
Övemig való szörnyü nagy hóban az erdőre üze,
Hogy fát keszicsek más nap azonban menyek-cl érette.
55. Eröm nem lévén csak félre dülék a' szörnyü nagy hóban,
Dühöt Tatárnak otthon meg-mondák hogy fekszem az hóban,
165 Oda ki jüvén szörnyen meg kinza nagy beteg ágyamban.
56. Beteg ágyambúl ismét az Isten szépen fel gyógyita,
Mikoron el-jüt szintén tavasznak gyönyörü szép napja,
Mikor zengedöz a' madaraknak erdőben szép szava.
57. Ott leg először szép zöld erdőben bujdosni indulék,
170 Vizi kozákok ki-jöttek vala rájok nem akadék,
Fekete tenger alá mentében széllyel ott bolyongék.
58. Két hét el-múlván a' dühöt Tatár utamban akada,
És a' ló mellet istrángra kötvén házahoz vit vala,
Szörnyü kinzással dühödöt Tatár engem meg-kinoza.
- 175 59. Mikoron el-jüt a' kaszálásnak derekas ideje,
A' pogány Tatár előtte hajtván engemet, a rendbe
Vágjad eb, ugy mond, mert ha el érlek leváglak a' földre.
60. A' kaszálásban mivel sietttem sokszor el ájúltam,
Dühöt Tatártúl én azon közben szörnyen kinoztattam,
180 Nem gyözöm irni kinomnak számát kiket meg kostoltam.
61. Egy házas fia dühöt Tatárnak látván sok kinomat,
Egyszer engemet hozzá szólítá s' egy Magyar társomat,
Az elöt monda a' Tatár fia *nekem* ilyen szókat.
62. Ha az én Atyám veled el-mégyen edgyszer az erdőre,
185 Semmit te ne féllj a' szekerczével verd-le ott a' földre,
Bizony nem szóllok *edgyet-is érte, öld-meg az erdőbe.*
63. Ez szavát halván Tatár fiának ott meg-bátorodám,
Az Ur Istennek azon könyörgék hogy lenne olly orám,
Hogy Tatár velem erdőre jünne s' kezemmel birhatnám.

---

162 II más nap ismétlen 163 II félen 164 II Pogány tatárnak; fekszik 165 II en beteg 166 II az Isten engem 169 II az nagy erdőben 170 II nem találék 172 II az pogány tatár en ream találá 174 II kenzással tatár korbáttal engem 177 I bágjad [Sh.] II Vagjad; le foglal az földre 179 II Pogány tatartol en azon közben szörnyen 180 II en kostoltam 181 II látván en kenomot 183 II Akkoron mondá I fia ilyen [Szótagszámhiány.] II fia nekem ilyen 184 II apám I erdőbe II erdőre 186 I öld-meg az erdően edgyet-is érte II egycis erte öld meg az erdőbe 188 II könyörgék lenne [Szótagszámhiány.] 189 II erdőre el jöne [Szótagszámhiány.] s én ött meg birhatnám

- 190 64. Mikoron szintén esztendeje lött hogy nála nyomorgék,
Hogy három ezer tizen ött kinzást hohértül fel-vennék,
Edgy vasárnapon siralmas fejem erdőre küldeték.
65. Meg-parancsolá hogy jó veszszöket keszicsek akoknak,
Annak felette meszsze le-mennyek négy száz szálát vágjak,
195 Nagy lehetetlen dolgot parancsol folyásán egy napnak.
66. En ott el-menek de nem vághaték többet három száznál,
Még a' Tatár is többet nem vághat ott harmad-fél száznál,
Mivel az erdön közzel illy veszszöt senki-is nem talál.
67. Reggelre kelvén a' dühöt Tatár erdőre ki-jöve,
200 Ottan mihelyen veszszöhöz ére korbácsolni kezdé,
Azt mondta vala, miért jöttél eb szintén ilyen meszsze.
68. Ott meg-búsulék az én szivemben hogy veré testemet,
Én-is hirtelen az övem mellől rántám szekerczemet,
Mellyel hajtsam engem mardoso dühödöt ebemet.
- 205 69. Közlebbb menék hogy agyon verjem a' rúv dühöt pogányt,
Ottan hirtelen meg-láték hozzám csak közel két Tatárt,
El futamodám igen szemléllem a' rúv dühös Tatárt.
70. Erdöben menvén két hamis pribék hamar meg ragadá
Két karjaimat, egy ször istrángal hátra köttek vala
210 Mind kezem lábam a' szekerekhez meg kötözték vala.
71. Erdöben menvén engem el-hadgyván az hamis Pribékek,
Somot mogyorot egyéb gyümölcsöt hogy ök ott ennének,
Hogy Rabot fogtak hamis pribékek igen örülének.
72. En-is Istennek az én szivemben ohajtván könyörgék,
215 Hogy kötés alól nyomorúlt fejem felszabadittatnék,
Valahol immár vadon erdőben csendessen nyúgodnék.
73. Ott meg halgatá a' nagy Ur Isten én könyörgésemben,
Mert karjaimat meg-ránczikalván *karomrul hirtelen*
Ott el-szakada a' nagy ször istráng, *el-szaladék éppen*.

---

190 II szinte esztendeje lön 193 II veszszöt [Szótagszámhiány.] 194 II ne mennyek 197 II Még az tatáris nem hiszen [!] többet hogy vaghatna annál 198 II senki is közél jo veszszöt nem talál 199 II az pogány tatár 201 II Aszt mongya vala miért eb illyen igen meszsze. [!] 202 II veri 204 I hajitam II Kivel hajtsam I dühödöt [Sh.] II dühödöt 206 II Ottan meg láték hirtelen hozzám hát közél két tabor tatár [!] 207 II dühüt pogánt 208 II Erdőben léven; engem meg ragada 209 I karjamat [Sh.] II karjaimat egy ször istaranggal 210 II ő szekerekhez 211 II Erdőben hagyván kötve engemet az hamis 213 II Hogy rabok fogták 215 II fel szabadulhatnék 216 II Valahol immár ot az nagy erdön testem meg nyughatnék 218 I el-szaladék éppen II karomrol hirtelen 219 I karomtul hirtelen [A 218—219. sor vége tévcsen felcserélve.] II el szaladék szepen

- 220 74. Fekete tenger mellett fel-nyulo Bercs felé indulék,
De én estvére arra a Bercsre soha nem juthatnék,
Fekete Tenger magas partyára az nap közelíték.
75. Ott le-feküvén és el-aluván ilyen álmod láték,
Hát edgy ősz ember job kezem felöl én mellém állapék,
225 Kítül énnékem nagy lassúsággal ilyen szó adaték.
76. Mit keresz te itt meny tovább innét nem jó helyre juttál,
Semmit ne mulas, szállj le a' körül, mert te meg éheznel,
Ha innét le-mégy eledel léssen, egyél, mert ehetnél.
77. Ott fel-serkenék szemlélem vala, de én nem láthatam,
230 Azon a' dolgon én szon szivemben igen csudálkozám,
Mind azon által ember intését én el nem halgatam.
78. Onnét le-menek a' Tenger mellé fák köziben fekvém,
Arra a' köre az én szememet viszontag fel-vetém,
Az holot valék két embereknek személyét szemlélém.
- 235 79. Mondék magamban: Edes Istencm sok álmok igazak,
Imé az ember nékem meg-mondta, hogy ott ne mülassak,
Hiszem jól járék hogy az emberek a' kövön nem kaptak.
80. Viszontag ismét hól ülök vala fára fel-tekinték,
Hát edgy igen szép meg-ért és lagyúlt som fa alatt ülék,
240 Mivel eh valék az én szivemben ugyan meg-vidulék.
81. Tizen négy napja már el-jött vala hogy kenyért nem öttem,
Csak Mogyoroval, Sommal, kökénnyel magamat tengettem,
El fogyott vala már tellyességgel az crö én bennem.
82. Fel-kelek onnét hálákat adék a' nagy Ur Istennek,
245 Ottan hirtelen valamit láték színén az Tengernek,
Hogy a' viz hajtya nagy sebességgel szelire a' víznek.
83. Közlecb menék ottan meg-látam, edgy gömbölyeg kenyér,
Kicsinyég ázott az also része csak mint edgy kis tanyér,
Kezembem vévém ottan meg-látam mint az hó olly fejtér.

---

221 I arra Bercsre II arra berczre [Szótagszámhiány.] II soha fel nem juték 222 II közelgeték 223 II Ott le fekvém el alvan s ilyen 224 I álladék [Sh.] II állapék 225 II Attól I laasasággal [Sh.] II lassusággal 226 II jöttél 227 II meg ehezdel 229 II Hogy fel serkenék 230 II elmélködám 236 II azt monda 237 II ot az kön 239 I Hát edgy szép meg-ért szépen lagyúlt [Szótagszámhiány.] II Hát egy igen szep meg ert es lagyult 241 II kenyeret 245 II szintén 247 II s töllem lattaték I kenyért II kenyér 248 II Kevesse vala az első felé azont egy tenger [!]

- 250 84. Ott hálát adék az Menyneck földnek Teremtő Urának,
Ki az hab által ételt szolgáltat szegény szolgáljának,
Tenger habjával eledelt adott nyomorúlt rabjának.
85. Onnat ismétlen én el-indulék Görögök Földére,
Az hol nem vélném csak rá-bökkenék két iffiu Görögre,
255 Kik meg-kérdezek ki Rabja vagyok s' hová mégyek erre.
86. Nékik meg-mondám hogy edgy kegyetlen Tatár Rabja vagyok,
De őtt el-hadtam mert sokat kinzott, bujdosván lapangok,
Én erre jöttem mivel jól tudtam keresztyének vadtok.
87. Szép emberséggel az két Görögök ö házokhoz vittek,
260 Jó cleddel kilentzed napig ök legeltetének,
Hogy Lelki Pásztor voltam Hazámban szannia kezdének.
88. Két hét el-mulván az dühött Tatár útamban akada,
De többé engem az ö házához haza nem vitt vala,
Edgy nagy kegyetlen rútt Tatár Papnak engemet el-ada.
- 265 89. Edgyik kegyetlen fene Oroszlán szájából ki-vete,
Más meg-éhezett fene Oroszlán viszontag bé-nyele,
Edgy csepnýérc-is rabságom terhe meg nem könnyebbüle.
90. Hét esztendeje az dühött Papnál hogy immár nyomorgok,
Heted magával dühödött pogánt két kezemmel tartok,
270 Szörnyü éhséget iszszonyu kinzást minden napon látok.
91. Az Ur Christusnak meg-maradt Nyáját immár meg-találtam,
Az Fő-Rendeket édes Hazámban sokat supplikáltam,
Még ez ideig könyörgésemnek válaszsát nem láttam.
92. El-vész az Igaz az Irás mondgya nincs emlekezetben,
275 Talám engem-is el-felejtettek ennyi ideiglen,
Ha úgy vagyon-is nem esem Uram te benned kétségben.
93. Az kikhez azért bizodalmomnak sinorját nyujtottam,
Édes Istenem engedgyed érjem válaszsát el-fogjam,
Rövid nap mulván szabadulásom szememmel meg-lássam.

---

250 I Uramnak II urának 252 II Tenger vizeböl I adált [Sh.] II adot 253 II Ott [Szótagszámhiány.]
254 II ra találak 257 II kenozot [Szótagszám-többlet.] 258 II juték mivel hogy tuttam 259 II az hazokhoz
262 II el telven az pogan tatár en ream találá 266 II ismétlen 268 II az tatár papnál 271 I meg-marad [Sh.]
II meg marat 277 II bizadalmok 278 II érnem 279 II Szabadulásom rövid nap mulva szemmel

- 280 94. Isten Oltára körül forgodo kis Lelki Pásztorok,
Kérem az Istent hogy illy Rabságra soha ne jussatok,
Az minémüben hét esztendőüül fogván én nyomorgok.
95. Christusnak Nyája meg-maradt Juha légy te csendességben,
Soha az Isten téged ne hagyon az pogány kezében,
285 Kérlek ne felejts engemet-is el te könyörgésedben.
96. Az kik el mondgyák avagy halgattyák végig ez verseket,
Soha az Isten rájok ne vigyen semmi ellenséget,
Engedgyen nékik szép Hazajókban csendes békeséget.

86.

[ESTERHÁZY ANTALNÉ ERDŐDY JULIANNA HALOTTI
BÜCSÜZTATÓJÁNAK VERSBETÉTEI]

a)

*Nil juvat externo componere membra nitore.
Lux naturalis Sydera nobilitat.*

Nem használ embernek régi nemessége,
Uri méltósága, és külső szépsége:
Ha nem fényeskedik belső szépségével;
Mint az égi Csillag maga szép fényével.

b)

Valamint hogy a' csillagok, mellyek nap-keletről indulnak, akár aprók, akár öregek legyenek, együl egy nap-nyúgatra sietnek, és egynéhány órácskáig tartó világoskodás után el-enyésznek: úgy minnyáján az emberek, kik a' születés által világra jönnek, ebben az életben kevés ideig tündöklenek; mert a' sietve járó halál mindenütt nyomokban vagyon, és enyészetre kergeti őket, mindenekkel irgalmatlanul bánván, és senkinek nem kedvezvén. Ide láttatott czélozni amaz elmés Poëta, ki a' Halálnak Kaszájára egy felől ilyen bötüket metczetett, Nulli parco; más felől ilyen szókat íratott: Omnia falco; mely bötüknek, és szóknak értelmét egy Magyar Poëta ilyen versekbe foglalta:

Senkinek nem kedvez a' kegyetlen halál;
Koporsóban ejti, valakire talál.
Nem gondol embernek sem méltóságával,
Sem Nemességével, sem gazdagságával.

---

282 II esztendőktől 284 II adgyon 285 II el könyörgésedben [Szótagszámhiány.] 286 II vagy tsak; az 288 II ő hazatokban

5 Nem néz a' Gróffoknak nuszto subájára,
Sem a' Királyoknak arany pálczájára.
A' Tornyot és kunnyót egy iránt meg-hágja;
A' Császárt és küldúst egy halomba vágja.

87.

CANTIO ALIA DE PORCIONE

1. Oh, szegény magyarság, mit gondolsz magadban,
Azt tudod, iol nyugszol te nemes agyodban,
Avagi vígan tánczolsz szabot curiádban,
Sipoltatod magad kárpitos házodban.
- 5 2. Nyájosságod után menség az vadászásra,
Io akaroiddal még más mulatsághra,
Természeted szerent az io társoságra,
Gondolod, majd iuthacz előbbi víghságra.
- 10 3. Ne higy, mert igen meg tréfal az reminség,
Más notát fuj néked idegeny nemzetség,
Nézd el tsak, mint regnál rajtad az némettség,
Már az te országod, életed is kétség.
- 15 4. Az accziza után az répárticio,
Bé szálla te hozdad az contribucio,
Melly is te népednek nagy conturbacio,
Kit nem orvosolhat rectificacio.
- 20 5. Megh kérték s meg kériк tüled az porciot,
Vármegyekrc osztyák számtolan sok adot,
Meg nézik házodnál te kintsces ládádat,
El vonyák alulad paplanyos ágyodat.
6. Szabadságod ellen házodban is be szál,
Uri modon bizvást éncölve sétál,
Te nemes feiedre tüle sok huncz fut száll,
Azt mondgya, házodtul más hová távozzáll.
- 25 7. Rettentő hatalmát kölletik kerülnöd,
Magad cseledestül más szállásra menned,
Az hol nem adatik az te tsöndecséséged,
Hanem köll szenvedned igen nagy inséged.

Cím pocione

- 30 8. Aitodat kanottal eö el pötsétölte,
Muskotérokka azt környül kerítette,
Estrásáját penig mellé hejhezette,
Igaz hüségedet ekképpen fizette.
- 35 9. Agyodban nem fekkecz, mert el ordinálta,
Asztalod nem tied, mert rajta az kártya,
Töb német urakat kártyázásra várja,
Ez Magyar országnak egyik nagy igája.
- 40 10. Az kártyát el unván, kezd az koczkázáshoz,
Koczkázása után az dohányozáshoz,
Ezzel sem elégszik, alkalmatlansághoz
Másra lépik, mely nints országunk iavához.
- 45 11. Abrakot és szénát kér az lovainak,
Szép fejr lágyczipot hordat éh gyomrának,
Gyöngle vest, tyuk hust parantsol szájának,
Edés láng izü bort hordat eö torkának.
- 50 12. Emellet förspontot kinszerit meg lennyi,
Az hová kivannya, sörényen el mennyi,
Egy pár czitromért is meszi el küldenyi,
Kedvének, kényyének eleget köll tennyi.
- 55 13. Ha ellene támocz, neved tsak rebellis,
Ellened föll támoc házodban nyolczszorris,
Szabadságod ellen ki kerget tiszoris,
Egy órában téged fenyeget huszorris.
- 60 14. Azonban pálczáiát emeli feicdre,
Kéméletlenül vér, esel ott az földre,
Nem is mersz szollanyi magad mentségérc,
Fejet köll hajtanod ö engedelmére.
- 65 15. Ha quártélybul ki megy, semmidet sem hadgya,
Minden iavaidat magának takargya,
Idegny országra szekerekkel horgya,
Házod el pusztullyon, szintén azt akargya.
- 70 16. Gondolod ollyankor, hol magyar szabadságh,
Hol van Mátyás király, kinel volt igasságh,
Földben temettetet véle az uraságh,
És az szép nemességh lön keserves rabságh.

- 65 17. Hol van országodnak öröme s vigsága?
Hol szép regulája, privilégioma?
Hol tündöklő napia, ragyogo csillaga?
El tüntenek, vagyunk idegenyek rabia.
- 70 18. Föl támottál egyszer, de nem vala haszna,
Io hired és neved azzal meg csorbula,
Mert erőtt vet vala, téged meg tromfola,
Te feiedrül másra esék az corona.
- 75 19. Kihez haitod feied, nyomorult magyar nép,
Ki olly erőtlen vagy, mint sárbul formált kép,
Annyi szabadságod bizony immár nem ép,
Ki annak ellötte voltál szép kényes nép.
- 80 20. Ki más országoknak régen parantsoltál,
Te vitézségeddel sok népct meg haitál,
Idegeny nemzctet vitézül le vágtaal,
Sok vigtoriákkal triumfust tartottál.
21. Mast nem parantsolhacz, mert nagy te rabságod,
Miként fuják néked, tsak ugy köl tánczolnod,
Idegeny nemzctre szállot szép országod,
Tüled el vétetct arany szabadságod.
- 85 22. Ez egy nyihány versck Magyar ország dolgát
Mutattják, és irják nagy nyomoruságát,
Mert ö el vesztette réghi igasságát,
Io Mátyás királynak drága szabadsagát.
- 90 23. Kérjed Istenedet, meg vigasztal téged,
Tsak nagy tisztölettel mindenkor bötsülled,
Szivedet, lölködet hozzá föl emellyed,
Elöbbi coronád meg adgya tenéked.
- 95 24. Az ezer hat százban és kilenczven hétben,
Az pünkösd hávának második hetiben,
Iram ez verseket szomorü szívemben,
Az Magyar országban valo nagy insegben.
- 100 25. Ditsértessél menyben, fölséges Ur Isten,
Az te szent fiaddal fénlö ditsösségben,
Szent Lélekkal együt szány meg kérésünkben,
Az Magyar országot tarts megh békességben.

IFJABB KECZER SÁNDOR

NÉHAI TEKÉNTETES, NEMZETES ÉS VITÉZLEŐ
IFFIABBIK KECZCZER SÁNDOR URAM HALALARUL VALO VERSEK

a)

1. Nézd kiss zaszlocskáiátt az árva legénynek,
Kitt iffiabb Keczczer Sándornak neveztek,
Ki fia vóltt Lipoczy Keczczer Mcnyhartnek,
Legh kissebb szolgáia az magyar nemzetnek.
- 5   2. Születésse után máss fél esztendüvell,
Nevelkedett meszsi édes szülevell,
Erdély országaban testvér vérségévell,
Battyai mind ketten esvén el fegjverrel.
- 10   3. Harmadik az arva, ki itt temettetett,
Idegen nemzet közt ki sokat szenvedett,
Már tiz esztendeie múltt, hogy fegjvert viselt,
Es végtire dragonyok közt lieutinantságra ment.
- 15   4. Az gonosz szerencse eztett érédlette,
Eö zászlotartójjatt elene ültette,
Hogy magyar lieutinantya gonosz néven vedte,
Vitézi mód szerént ki mentek fegjverre.
- 20   5. Mindenható Isten esztet ugj rendelte,
Keserves éltinek hogy ez léggjen véghe,
Már tovább idegen, s-báttya se üldözze,
Ki jószágatt birván, sokat kesergette.
- 25   6. Ez vólt edgyik oka megh ületésének,
Mivel pörölkedvén, jelen nem lehetett
Compagniaianáll, honnéd az eredet,
Vitézüll hogj ketten baira kimentenek.
7. Harcznak mint lesz véghe? csak az Isten tudgja,
Verseknek irója ezt megh nem irhatya,
Mivel maga kiszüll kimenni bajnokra,
Ki maghat Istennek kezibe aianlya.

---

3 I [A *Menyhartnek* második e-je a-ból javítva.] II ki fia volt néhai 8 I [Előbb:] fegjverivel 12 II
végre 24 II Bátor két iffiu baira kimentenek 26 II megh nem mondhatja 27 II Mivel maga írta, ki készül
bajnokra

- 30 8. De akár mint essék, kész az viadalra,
Mivel az vitéznek vitézség próbája,
Ez bai viadásnak nem eö szerzu oka,
De hivatallyának megh felelt, mint tudta.
- 35 9. Ha mind kettü meghal, te ne karhoztassad,
Ha ez nem virtussal gyüzetet, tudhassad,
Mert jobball ez elütt ez szembe ment, s-alott,
Isten akarattya, most hogj hozott vakott.
- 40 10. Isten gazdaghságra eötett nem rendelte,
Mivel szép jószágát tüle elvitette,
Parasznak kapára nemis teremtette,
Nemesnek születvén, fegyverre vezette.
11. Ne étéld megh tehat, zászlóiát ki látod,
Ne karhoztasd szegenyt, ha okalt nem tudod,
Az vitézek között máskép nem lakhatot,
Jószagot pedighlen tud, mért nem birhatott.
- 45 12. Kodúlni szégyen vólt, virtus nem engedte,
Mit tudot hát tenni? elmed jól megh ércse,
Az Isten kegyelme lelkinék engedte
Menyorszagot béрни, s-testit el temette.
- 50 13. Baira kimentenck Veszprim vármedgjcben,
Végh-hely Pápán innen, egj szép zöld helyiben,
Feküttek jóllehet kvartélyban ez télben,
Kiss Kemenyes alat, az Vass varmegjcben.
- 55 14. Az ezer hat százban hatvan kilenczesben,
Pünkezdnap születvén Sáross varmedgyében,
Az ezer hat szazban kilenczven hetesben,
Megh lüvellék Pünkezd elütt csötörtéken.
- 60 15. Itt fekszik egy árva, it el temetttet,
Ki idegen földén sokat jártt s-szenvedet,
Ez regveli órán már megh menekedet,
Istenhez nagj bátrán menyben föl eredet.
16. Ez jó téteménért fizetüscék légjen
Tenéktek mindnyaian, az Jehova Isten
Békességet nektek c' földén szercezen,
Az utan penighlen résztek menyben légjen.

---

31 II És bajviadásnak 43 II másként 47 II Isten kegyelméből 50 II Véghely Pápa mellett egy szép kies helyen 52 II Az Kemenyes 53 II hatvankilenczedben 55 II kilenczvenhetedben

b)

VALEDICTIO FUNEBRALIS

1. Ez bevett szokása az érégy halálnak,
Hogy eö ez világon lévő alatoknak,
Kik okos s-oktalan nevezettel birnak,
Nem kedvez, de inkább lest hány eö uttyanak.

- 5 2. Lest hány, mondom, nekik szüntelen utannok,
Azért, hogj iszszonyú torkaban iutnanok,
Az holot nincs helye semmi vigazsagnak,
Vagyon de keserves szomorúságanak.

- 10 3. Innéd mesterséghét sok részekre osztja,
Mert nem csak edgyben áll elgondolt fortéllya,
A mellyel az embert birtokban haitya,
S-kedves illettyitüll viletlen megh fosztja.

- 15 4. Nem ád olyan modon való szabadságott
Mindennek, mint Joseff adot vólt,
A ki fiaitúl s-vilaghtúl bucsuzott,
Adgyában fekvén, szép csendessen megh holt.

- 20 5. Mert gyilkosságh általl szakaszt ki sokakat,
Mint Abellt és Abnert, Mérneck az eö fiat,
Egjebeckre pedigh küldi az hadakatt,
Kiknek fegyverekkel ületi azokat.

89.

[KOLOZSVÁR HARMADIK ÉGÉSÉRŐL]

1. Márvány kö falai Priamus várának,
Xanthus vize mellett hires Ilionnak,
Troján hogy eröt von tüzc Vulcanusnak,
Phrygiában pusztán és tsonkán állanak.

- 5 2. Világ hét tsudái között Joniumban
Épült szép machina görög tartományban,
Diána temploma a' nagy Asiában,
Meg ége egy lator miatt Ephesusban.

---

14 [Egy szó helye üresen hagyva.]
5 két

- 10 3. Aeneas azt látván: hazája várossát
Antenorral együtt siratták nagy Tróját,
Siratták görögök templomok romlását,
Siratta Asia szörnyü kár vallását.
- 15 4. Én is bus szivemen mostan nyitottam zárt,
Hogy hazám várossát sirassam, Kolosvárt,
Kiben nem Vulcanus sebes langja tett kárt,
Hanem Isten tüze, kit jó lélek nem várt.
- 20 5. Olvassuk amaz szent evangéliumban,
Corázinrol mit irt Idvezitönk abban,
Szintén olly jaj hallott akkor Kolosvárban,
Mikor romlása lön szép pünköst havában.
- 25 6. Kilentzven hetedik ezer hat száz felett,
És hatodik majus hogy dél szinben fénylett,
Gyönyörü kis Szamos vize partja mellett,
Egy néhány órák közt Kolosvár elégett.
- 30 7. O! Dél szinben fénylő napunk, szép plánétánk,
Be ártalmas időt fordítottál mi reánk,
Kéért utzáinkon hármás jajt kiált szánk,
S két szemek sirtak, s gyászban borult hazánk.
- 35 8. Melly siralom és gyász minden oka bennünk,
Isten ellen sokszor tselekedett bününk,
Térésünket várta, de hogy meg nem tértünk,
Vakmerőségünkért látjuk, mint bánt vélünk.
- 40 9. Lám, irgalmát hozzánk mindenkor mutatta,
S két arany vödriböl lelünköt itatta,
Prophétái által azt praedicáltatta,
Hogy térjünk, s ne vesszünk, szája kiáltatta.
- 45 10. De hogy Isten látá vad természetünket,
Gymantnál s aczélnál keményebb szivünket,
Miként Aegyptomra hozá veszélyeket,
Ugy reánkis küldé emészto tüzeket.
11. Melly tűz erejétől Kolosvár várossa,
Magyar Izraélben kinck nem volt mássa,
A' kibén zeng vala Musáknak chorusa,
Jaj, el romlék hazánk szép metropolissa!

---

37 természetünköt [A rím miatt javítva.]

- 45 12. Együtt piatza két templomok s toronnyal,
Abban öt harangok és egy nagy orával,
Kik is szép pirámis formáju vóltokkal,
Hammuban hevernek fa alkotmányokkal.
13. Melly nagy kárt és romlást, ha melly szem fény látna,
50 Nints olyan keresztény, ki azon ne sirna,
Hanem ha az pogány vagy Phalaris vólna,
Vagy Néró szívével és lelkével birna.
14. Vajha Sigmond tsászár, kinck idejében
Épült nagyobb templom tornyostol elsöbben,
55 Ezer négy száz tizen kilentz esztendőben,
Ha mondom, életre jöhetne ez helyben.
15. És magával együtt Isabella fiát,
János királyt, kissebb templom pátronussát
Sirból ez világra hozná, s ketten kárát
60 Néznék nemzetünknek s ez helynek romlását,
16. Bizony kívánnának inkább vissza menni,
És a koporsóban örökké nyugodni,
Mint sem ök szemekkel ilyen romlást nézni,
Mellyeket bününkért szoktunk mi szenvedni.
- 65 17. Hát te, ditsö hirrel fénylő magyar Átlás,
Vitéz magyarok közt gyözhettelen nagy Márs,
Jó Hunyodi János, ki vóltál böls Pallás,
Itt te s mit mondanál, hol ott van illy romlás?
18. Föképpen ha látnád néhai hazádnak,
70 Ott lévő scholának s más két templomának,
És rendel ott épült utzáknak, soroknak,
Hammuvá vállását az egész Ó várnak.
19. Holott régen lakol vala nagy haszonnal,
Óvár közepében gazdával egy szászszal,
75 Mikor nemzetedért véres triumphussal
Szembe hartzolsz vala dühött pogányokkal.
20. El romlott az Ó vár, kiben akkor éltél,
S jó Pannoniában gubernator löttél,
Kiből Szent Imréhez Metszet békre mentél,
80 S Hercules módjára vélle kopját törtél.

21. El pusztult, a' kiben laktál jó társaddal,
Szilágyi Mihálynak testvér szép hugával,
Az hol Isten téged két jeles fiakkal
Megáldott vólt régen Lászlóval s Mátyással.
- 85 22. Kiknek születések földje az Óvár lön,
S Kolosvárt születék Mátyás, ki király lön,
Emberi ellenség az kin erőt nem vön,
De mindenek ellen ő diadalmas lön.
- 90 23. Ennek idejében Kolosvárral egyben
Pannonia örült a' szép békességben,
S fénylett a' jó arany időben sok részben,
De azok el mulván, s mentenek mind füstben.
- 95 24. Im, láttyuk, Kolosvár piattza áll pusztán,
Hol az hamis biro meg fult volt három fán,
Sattzoltatóknak is nints most kezek tsonkán,
Azért huznak s vonnak sokat nem igazán.
- 100 25. Mivel el hunt szeme jó Mátyás királynak,
S számok szaporodott köztünk Achánoknak,
Mint vér szipó nadály és éh szunyogoknak,
Ugy meg többült számok a' sok Cainoknak.
- 105 26. Nállunk a' virtusnak marat tsak galléra,
Kíért kün s ben rajtunk az Isten ostora,
Minden rend meg vészett, s nintsen olyan óra,
Hogy bünre ne futna, mint az juh a' sóra.
- 110 27. Melly bünnek nagy mérge Isten elciben
Fel hatván, boszszuját állá rajtunk Isten,
S két hetekig lön nagy szárazság acrben,
Tüz gyulás indula rettenetes szélben.
- 115 28. Eredeti ennek lön Magyar uttzában,
Egy szabó házánál, tüzetlen szobában,
A' fenn meg említett hoszszas szárazságban,
Mellynek nagy erejét terjeszté szél abban.
29. Ollyan nagy erővel, kit semmi mesterség
Vizzel nem ölthatott emberi segítség,
Ellent nem álthatott, mivel kéntelenség
Városból a népet ki üzte a' hévség.

- 120 30. Ott azon siralmas nép együtt kösséggel,
Hegyekre szaladott, mint a' juh, sereggel,
S romlását városunk siralmas szemekkel
Néztük tüzes langját, mint ment az égig fel.
31. Melly tűzben meg sültek tizen öt emberek,
Monostor, Hid, Szappan uttzák el égtnek,
S a' nagy templom körül lévő bóltok, szerek
Fedelei edgyig hammuvá löttnek.
- 125 32. És a' Plebánia sor is ott egeszlen,
Ujj collegiummal edgyütt azon rendben,
Lábos ház és Piatz sorok mentek füstben,
Kis Mester uttzával s Hid kapuval egyben.
- 130 33. Söt Magyar és Közép uttzákis szomszédban,
Nem maradtak éppen az emésztő langban,
Nagy károk esének rész szerént azokban,
Mert meg tsonkulának rendekkel sorokban.
- 135 34. Két magyar bástyákis itten el égének,
S tüztől fedelei meg emésztetének,
Isten tudná számát le írni ezeknek,
Mennyi kára lön ott kolosvári népnek.
- 140 35. Mert a' tűz egy felöl mit meg nem emésztöt,
S tűz elöl szegénység ott miket félre tött,
Az idegen nemzet valamit lelt, el vött,
Meg bötsülhetetlen nagy romlás és kár lött.
36. Mert meg emésztetett templomok, scholájok,
S hammuban hevernek uttzánként szép házok,
Sir a' szegény kösség, sirnak a' lakósok,
S károkat siratván vadnak kiáltások.
- 145 37. A kiknek jovokot tűz meg emésztette,
S házaknak falait meg feketitette,
És sokaknak kezét s lábát meg pergelte,
Sött éhel halóvá s nyomorultá tette.
- 150 38. De evel sem szüვნén hatalma a' szélnek,
Maiorokra vivé erejét a' tűznek,
Kitől sok majorok s azomban szép kertek,
Egész Szamos partig rendel el égének.

- 155 39. Így midőn siralmas nép Isten haragját
Ez szerént szenvedné emészto ostorát,
És a tűznek látná mondhatatlan sullyát,
Ujjollag valóban érze nagy hatalmát.
- 160 40. Egész két hetekig szörnyü rémulések
Lönek villámások és nagy meny dörgések,
Menykövek hullási s azoknak ütések,
Ott az égés után el következének.
- 165 41. Kiknek rettentések miat az emberek,
Kivált képpen az ott lakó aszszony népek,
Mint szarvasok, sokan idéttlent szültének,
S némellyek majd tsak nem kéttségben estének.
- 170 42. Az Farkas uttzai templom héazattyát
És böljtával egygyütt város egy bástyáját
Meg ütven, emberek szeleknek zugását
Hallák két hetekig tartó ostromlását.
- 175 43. Egéstől meg maradt falok s épületek,
Fedél nélkül való nagy magos kémények,
Sok helyen szél miatt házakra dölének,
Kiknek böltozattyok öszve töretének.
- 180 44. Mondhatatlan romlást azon helyly szenvede,
Mít ki sem gondolhat az emberi elme,
S mivel Istentől vólt olyan érdeme,
Hogy akkor szenvedgyen: de jó segedelme.
- 185 45. Mikor az fertelmes szokot bünt el hagyja,
Istenis hozzája nagy kegyelmét nyujtya,
Romlásából viszont ismét meg ujitya,
És ilyen ostorral, ha meg tér, nem bántja.
46. Sies kegyelemre, azért, jó Istenünk,
S ostorodot ne küld hazánkra, ellenünk,
Mert te benned vagyon hitünk s remétségünk,
Paisunk tsak te vagy s minden segedelmünk.
- 185 47. S száraz polyva ellen tüzedet ne gerjezd,
Méltó haragodot mi reánk ne erezd,
Söt hazánkot minden romlástól védelmezd,
S böldog állapotra rendit s sorsát szerezd.

- 190 48. Hogy jó rendben s sorsban lévő kereszténység
Tégedet imádgyon, mert te vagy nagy felség,
Ményben uralkodó egy igaz Istenség,
Amen! Amen! légyen siralmomban már vég.

90.

GÖRGEI MIHÁLY

[COCCEJUST TÁMADÓ PASZKVILLUS]

1. Gyászos koporsomig, léptemig az ora,
Melyben az gonosság lelkemnek dandárja,
Christus vitézkedő jegyessét pusztittya,
Jaj (jövel, Ur Jesus), mert majd el is oltya.
- 5 2. Fus el, nap szárnyában fel öltözöt anya,
Szülésed mert közel, fus el az pusztaban,
Ihol az bélyeges sárkánknak haragja,
Halál hozo mérgét okádgya nyomodban.
- 10 3. Látodé markában két elü szablyáját,
Mellyel oltalmazza ő tyrannusságát,
Más éli kardgyanak az haeresiarchát
Üzi haborgatni Christusnak galambját.
- 15 4. Szomorú lelkemet mind kettő sebheti,
Tyrannismus köztünk, de nem szabad szolni,
Ezer az haeresis, kinek sok fortélyi
Jesus mátkájának csak nem vérét vészi.
- 20 5. Istennek szent könyve nállunk nem épithet,
Kinek becsületi előttünk majd szemet,
Miattunk az földnek gyomrában heverhet,
Igassága mellet kevés, ki fel kelhet.
6. Ha ki valamit tud, semmi, ha nem ujjit,
Elméje folyása szerint ha nem tanit,
Ha ki tölle tanul, magára igazit,
Ezzel el szakadást szívében bé szorit.
- 25 7. Ha hitnek dolgában kel controversia,
Mint arbiter summus, maga decidallya,
Szent íráson kívül authentizállya,
Ha ki szakad, hibáz ihol αγωγραφα.

- 30 8. Példa nem régen költ Coccejus fekéllye,
Kit Arius ördög döggel meg füstöle,
Melly által álmából hogy már fel serkenne,
De esze utánna jobban még el vesze.
- 35 9. Teczék néki, mintha semmi nap nem volna,
Religio dolga hogy nem reformata,
Szent irás nem volna, mely erudiálna
Hitnek dolgaiban, ergò reformálna.
- 40 10. Más vak vezéris volt, kinek neve Chartes,
Ha látnád oda fel, vajmi sok kárt töt ez,
Sokan properáltak mint Istenhez, ehez,
Most is mint egy ördög, előfele evez.
- 45 11. Ezek ketten nével az Isten tanácsát,
Noha nem in totum tamen ejuráltak,
Az mint nekik teczet, ugy profiteáltak,
Nyelvek s pennájokkal holtig oltalmazták.
- 50 12. Magyar vérbül nemzet némely tanitoink
Halgatták ezeket tudos professorink,
De tudományokban (noha nem mindenik),
Mint az kit innen vit, decrescalt meg annyit.
- 55 13. Mert az dögöt szerző Coccejus fekélye
Mint maga cseledit, azzal bélyegezte,
Mirül mint sentiált, egy csomóban füzte,
Post humum opusban ezeknek engedte.
- 60 14. Ezek nemzeteknek mivel kötelesek
Voltanak szolgálni, mihelyt haza léptek,
Tudományok szerint eveniált tiszték,
De felölck ollyat meg nem reménlettek.
15. Tisztékben Coccejust noha csak occultè
Kövelték, némellyet szültek majd pribékké,
Ezek kik legyenek, nolo nominare,
Ezért teis engem kárhoztatni cave.
16. Noha nem illenék, hogy illy tudosoknak
Enis, mint közölök egy, irással szollyak,
De mivel inamrul le ütni akartak,
Nem illik, hogy nékik táccens reponállyak.

---

47 [A második zárójel hiányzik.]

- 65 17. Ez minekutánna erössen fel forrot,
Ki jelentésére maga adot okot,
Mert publicè köztök utrumban hozatot,
Volte atyáinknak evangeliomok.
- 70 18. Ez iránt volnának sokak az thesesek,
Mellyeket ki nyilni mások nem engedtek,
Enis másoknál job ebben nem lehetek,
Tisztessegekértis könnyen el fülelek.
- 75 19. Pih, propudiosa thesis, utrum, Deus
Detur? An patribus contigerit salus,
Ethnicis impressum mentibus est prius,
Quaerere haeresin alet posterius.
- 80 20. Ez noha el alclt, de nemes vérünknek
Bestelenségére keresztyenségünknek
Volt, mellyet országunk felsőb rendcinek
Manifcstaltak, hogy le csendésicsenek.
21. Illy vérünkben forgo veszedelmünkbenis,
Fejek csoválással elő vették ezt is,
Hogy hevenyében meg oltanák, kiértis
Kincset jövendőben nekik adnánakis.
- 85 22. Kit is, az mint értem, eppen vindicáltak
Közöttünk kik voltak coccejista varjak,
Szarnyok szegve mégis haza bocsátattak,
Tudom, már meg láttyák sugárit az napnak.
- 90 23. Kikre kellene itt böven fulminálnom,
De az irásomban spontè el halgatom,
Ha mászszor fényre jö, pennám vastagitom,
Más poenátis luál érette, ugy tudom.
- 95 24. De ha Istenedhez inter essentiad
Vagyon vétkeidrül löt poenitentiad,
Ne fély, Christusodnál van el tött coronád,
Maragy meg tisztedben, kit Isten s országád.
- 100 25. Oltalmazd jegyessét, mellyet hágy az Christus,
Maga személyében philololuscinus,
Scribcbat ubique praesens anonymus,
Nudis coccejistis invidus intimus.

ALPESTESI BALOGH LÁSZLÓ

[GÖRGEI MIHÁLY PASZKVILLUSA ELLEN ÍRT PASZKVILLI

1. Tegnap történetből, midőn pihenésben,
Írás és olvasás közt idő töltésben,
Külső dolgaimnak el rendelésében
Volnék foglalatos, dolgom jut véletlen.
- 5 2. Fiam, thecam mellet az Rudimentáját
Keresvén, talállya más el hánt chartáját,
Rongyos papirossan ki töt rut írását,
Mellyel mutogattya maga geniusát.
- 10 3. Mocskos titulust ád mocskos verseinek
Az author lampást ki tenni nevének
Nem akar, jele ez ő hitván ügyének,
Vesztet indulatu, dölyfös elméjének.
- 15 4. Görgci Mihálynak hiják kalauzzát,
Fejérvárat ötte ez az praebendáját,
Ez, hogy ha akarná, nevezhetné társát,
Hol furta, faragta Coccejus marását.
- 20 5. Ugy hiszem, pictást, illet, Fejérvárat
Nem tanitnak, azért másunnan hozhatot,
Teli volt az begye, mellyet ki okádot,
Az Tiszán jöt által, még is meg nem mosdot.
- 25 6. Hidd el, te Phymata formáju rosz ember,
Hogy ha ki tudhatlak, meg éhül az venter,
Meg sárgul az orcza, noha te látenter
Ugacz, jutalmad lesz böven és patenter.
- 30 7. Tudod, hogy actasunknak hires doctora,
Kinek apostolok után szent írásra
Bizony, Europa az maga javára
Többet ollyat nem szült, ván nállam nagy jomra.
8. Azért ingerlettél s provocáltál engem,
El hánt verseidet hogy énis szemlélyem,
Hidd el, ha kezemben juttattad már nékem,
Mind syllabustokkal edgyüt meg mellyesztem.

- 35 9. Azt tudnád hirtelen, Péter maradványa,
Mint sapito száját dolgain folytatta,
Magát s ecclesiát csak nem meg sirattya,
Pusztában bujdosni leg ottan indittya.
- 40 10. Koránt sincs szívében, az hol jár az szája,
Ugy vélem bizonynal, crocodil fajzattya,
Az mitt sirat majdan rész szerint fel fallya,
Maga sem érti jól, mit töt ki pennája.
11. Grammaticája rosz, hogy retrográdállya,
Az clarissimusnak tisztí s hivatallya,
Az publica classist miért frequentállya
Az ilyen tudatlan, coctus gyalázoja.
- 45 12. Bizony, nem hogy vindex veritatis esset,
Es Coccejus ellen szolni suffecisset,
De csizmája törlö non dignus fuisset,
Hogy Coccejus ellen szolhas, tanuly többet.
- 50 13. Az bocskort fel kösse, az ki Coccejussal
Szemben szál, de még csak jó tanítványával
Sem játék küszködni, demonstratioval
Elnek ezek, potens s győző scripturával.
- 55 14. Mivel provocáltál el hánt verseiddel,
S Coccejushoz nyultál rut, mosdatlan kézzel,
Mocskos szavaidat illetem már rendel,
Az mint helyheztetted goromba eszeddel.
- 60 15. Elsőben is küldöd pusztában bujdosni
Az ecclesiát, mert ideje jöt szülni,
Azért méltó néki sárkány előt futni,
Hogy szülendő fiát ne talállya nyelni.
16. Láddé, hogy nem érted, mitt kezteél beszélni,
Az regen lött dolgot akarod ujítani,
Hiszem az pusztában akkor ment ki lakni
Az ecclesia, hogy sidóságbul jöt ki.
- 65 17. Az puszta volt penig az sűrű pogányság,
Az hol készitetet volt néki az lakság,
Ez már meg lett dolgot ujítani bolondság,
Az Christust sem öli többször az sidóság.

- 70 18. Sárkány fegyverének edgyik élit lenni
Mondod az haeresist, láttatol állatni,
Hogy Coccejus kezdet ezzel vitézkedni.
Illy nagy hazugságot hogy mértél ki tenni?
- 75 19. Mert az haeresisek számos fegyvereknek,
Senki mint Coccejus nem törte élekek
Erejét, s nem fogta meg ugy ő nyelveknek,
S- torkokat bé dugta az éhült medvéknek.
- 80 20. Erös az ő karja Christus erejével,
Lelkek vidamito Szent Lélek irével,
Taplállya az lelket mennyei étellel,
Lelke s teste vidul, ki jár ez sereggel.
21. Hogy az szent irásis az cocceistáknál
Szemet gyanánt légyen, s nem épít azoknál,
Nagyubbat ennélis talám nem hazudtál,
Mert ez sereg mindent irásbul demonstrál.
- 85 22. Ollyan vagy te, mint az tormában nőt féreg,
Kinek eledlele noha merő méreg,
Más jó eledelén, mint az szarka, csereg,
S- mint az eb, ok nélkül az jámborra hereg.
- 90 23. Nyisd ki Coccejusnak számos szép irásit,
Locusokon fundált minden állatásit,
Olvasd locusokkal tellyes nagy indexit,
Meg lásd ottan az szent irás becsületit.
- 95 24. Ujjitonak mondod továbbá Coccejust,
Rosz véggel adsz néki bestelen titulust,
Szent iráson tészed mint arbiter summust,
Hamissan faragtad magadnak ez roszt just.
- 100 25. Ez az exceptiod ördög koholása,
Tölle származot az ujság ocsárlása,
Hogy ha jó az ujság, miért van bántása,
Uj Testamentumnak új az tanítása.
26. Szent Pál nőni tanít az szent s új életre,
Romabélieket inti szépen erre,
Szent Jánosnál nohat új törvény rendire,
Maga Christus Urunk böven tanít erre.

- 105 27. Uj az báránnakis kellemes éneke,
Mellyel ékesedik ő felséges széke,
Uj az citheraknak gyönyörű éneke,
Az mellyet énekel meg térteknek lelke.
- 110 28. David uj éneket enekelni javal,
Azért az az ujság, mely fundámentummal
Meg edgyez szent irás tiszta világával,
Edgyez Coccejusnakis tanításával.
- 115 29. Ha igy tudad volna Coccejus ujságát,
Bizony, nem ugatnád tiszta tudományát,
Uj életre intő kegyes indulattyát,
Tudatlan éltünknek tudos tanitoját.
- 120 30. Aztis rea fogod nagy istentelenül,
Mint arbiter summus hogy chatédrában ül,
Es summus arbiter, szent íráson fellyül,
Ennek csak hallásánis az lelkem meg hül.
31. Per aránzom irtad ez testificálást,
Írásit forgassad, ott bizony találsz mást,
Kérlek, hogy ne hazudgy ilyen szemlatomást,
Nem használ itt semmit tökéletlen palást.
- 125 32. Pennára ha töltted tudatlan elmédet,
Az itilct másé, az te mentségedet
Nem hallya meg minden, meg itil tégedet,
Küldgyed Tiszán által ez szemtelenseget.
- 130 33. Ha teged nem vádol az conscientia,
Es benned lakozik vana scientia,
Non considerasti sic praecedentia,
Metue vel sáltem Dei judicia.
- 135 34. Miért nem nevezed, mikor szakadot ki
Féltébcn Coccejus, és volté valaki,
Ki elöt hibázot, kérlek, titkon ad ki,
Avagy ha hazudtál ebbenis, vallyad ki.
- 140 35. Nadgyát most emlitem eb ugatásodnak,
Coccejust állatod fekélyes allatnak,
Talam phantasias vagy, az doctoroknak
Adgy pénzt, bolondságbul hogy ki gyogyicsanak.

36. Talám az Tiszán tul ihlettél volt fekélyt,
 Hogy olyan regulta te orrodban henyélt
 Az büdösség, bankais talám ott fészkelte,
 Fraterék, üzzétek ez ilyen büdös bélt.
- 145 37. Ha dögnck engedem penig bono sensu
 Lenni az Coccejust, id jam venit usu,
 Cadáver et Christus in humili statu
 Dicitur aquilas, jungens odoratu.
- 150 38. Ez ha az Christusnak nines gyalázattyára,
 Coccejusnak sincsen feje fájására,
 Az indulat benned gonosz mert hajára
 Rohansz az jámbornak lelke fájdalmára.
- 155 39. Hallatlan terminust továbbá pennáddal
 Firkáltál, Coccejust haecsiarchával
 Kötöd czimboraban gonosz Ariussal,
 Ily istentelenül hogy bánsz ártatlannal.
- 160 40. Ariusrul irod, hogy ördög dögével
 Füstölte Coccejust, ilyen serkentovel,
 Almából költötte, de ez füstölövel
 Illettetvén, esze fogydogalt veszélyel.
41. Hol tanultal ilyen undok szozatokat,
 Mert mind fel forgattam theologusinkat,
 De sohult nem láttam olly terminusokat,
 Ördög scholájában tanultad azokat.
- 165 42. Schola officina s mater pietatis,
 Certè non praescribit verba vanitatis,
 Discors Diabolus rector tui cordis,
 Indignus es pane qvi hacce loqveris.
- 170 43. Örög scholájából ki hozot füsteddel
 Irod, illettetvén Coccejus, setettel
 Borult el, mert immár ettül ugy bámult el,
 Napot ne ismérne fenlenie szélyel.
- 175 44. Confusum chaosra tértünk, azt álmodád,
 Coccejusunk által, s versedben állatád,
 Religiot tölle bantatnia mondád,
 Mert hit dolgaiban irás rendet nem ád.

- 180 45. Coccejust állatod hit kalauzzának,
Vallasunk ujító nagy reformátornak,
Az pápa vagy Moses szekeit bironak,
Meltosaggal vallást ott igazgatónak.
46. Igazatis mondasz, többet hazucz ittis,
Mert Uj Testamentum nem ismér senkítis
Illyen igazgatót lelkeken sohultis,
S- lelkiekben lenni töb urat edgyetis.
- 185 47. Csak az Kiraly Christus itt Ur lelkiekben,
Szent Lclek Ur Isten eszköz mindenekben,
Nincsen ez időben már mondatot Isten,
Hanem ki örökös Ur mennyen és földön.
- 190 48. Vallást igazgatnak prophéták irási,
Az evangelisták vilagositoi,
Ez joban az embert Szent Lélek vezérli,
Hittel szokot Isten ebben dispensálni.
- 195 49. Coccejus vallasban semmit sem ujítot,
Világositot csak sok homályos dolgot,
Es nap fényre hozot sok nem értet szokot,
Illy ujítot adna nekünk Isten sokat.
- 200 50. Mivel szaporitot hitnek ágazatit,
Mellyek változtatnák hitünk rendtartásit,
In essentiali cum patribus sentit,
In modo qvam plura clarius docuit.
51. Kö annak az szive, az ki szép irásit
Olvassa, s nem örvend, miként világosit,
De velleitással huc non penetrabit,
S- praejudiciummal in vanum arabit.
- 205 52. Coccejussal Cartest egy járomban fogtad,
Mínd kettőnek szemét alnokul ki szurtad,
Ez két tudos embert, kérlek, hogy bánthattad,
Meg alut az lelked, hogy vakon hagyhattad.
- 210 53. Most vészem eszemben, hogy philisthacus vagy,
Kinck vakításra indulattya for s nagy,
Sámsonokat sértesz, fizet ezért az agy,
Mikor tested körül az véredis meg fagy.

- 215 54. Sámsonokban vakonis nagy erőnyon,
Házadnak oszlopit meg renditik nagyon,
Magad házad téged bizonynyal vér agyon,
Fizetéted néked régen keszen nagyon.
- 220 55. Cartesis mi kárt tett, mond meg, Belgiumban,
S- kik tisztelték ötet isteni imádásban,
Gyalázat nem ferhet illy nemes virtusban,
Bizony sokat talált philosophiában.
- 225 56. Ezért ő nem ördög, hogy sana ratiot
Világosit, s tanit philosophiat, jot,
Ki töt kivülette illy demonstratiot,
Bár csak tisztességbül adnál néki adot.
- 230 57. Hogy mered mondani, hogy Isten tanácsát
Cartes Coccejussal, ketten ejuráltak?
Bizony, semmi scholák Istennek tanácsát
Jobban nem örizik és szent decretumat.
- 235 58. Azt mondod, hogy az kik Belgiumban mentek
Mi magyarink közzül, s tanusagot vettek
Ez két professortul, azok alá nőttek,
Mint az ökör farka, s bolondokká löttek.
- 240 59. Okát ennek adod Coccejus fekélyét,
S- az ő utálatos és dohos belyegét,
Experientia nem mutat affélét,
Söt, in contrarium, koczka szerencsét vét.
- 245 60. Becsület itt számot szollani nem hadgya,
Pennam az szemérmet regen observállya,
Jutalmadat azért jól nem szolgáltatya,
Az mit el mulat itt, másut ki potollya.
- 250 61. Theologizálás itt sem illik szádban,
Hogy már lakol te is valahol scholában,
Azt mondod, Coccejus hogy tanításában
Pribékeket nemzet profiteálásban.
- 255 62. Ezen pribékeket non vis nominare,
Sajditom bizonynyal, non audes quare,
Illy illetlen szokat fraterrekrül fare
Hogy mersz, mert notaris per haec tu garrire.

- 250 63. Magad itiled meg itt tennen magadat,
Hogy tudosok ellen tatottad az szádat,
Farkas inad vagyon, hogy ütvén inadat,
Eszre nem hozhatták ostobaságodat.
- 255 64. Alhatatlanságod itt nagyot érdemel,
Hogy inad ütésre csak az eszed ment el,
Azért szolsz vakmerön bujdosot eszeddel,
Hogy evangelium nem volt paterekkel.
- 260 65. Ha eddig nem tudtad, tanuld meg én tüllem,
Evangeliumrul nállunk az értelem
Illyen, hogy azt néha szélesebben ércsem,
Neha határozva, szorosabban végycm.
66. Széles értelemmel evangeliumot
Ha vésszszük, táplallya az ő Testámentumot,
Ez szerzet atyáknak sokszor vigasságot,
Örvendetes jó hirt akkoris ez mondot.
- 265 67. Szorossab értelem penig azt taníttya,
Evangeliumot melly ujjal mutattya,
Az meg válto Jcsust csak ez idő hallya,
Mellyis ő szemével aztat meg láthattya.
- 270 68. Ez utolsó moddal sidok Besoranak
Evangeliumot tulajdonul hinak,
Az elsőbbet penig Bisternek mondanak,
Evangeliumnak ez distinctiojak.
- 275 69. Propudiosának mondád azt az thesist,
Az melly dubitanter téssen illyen kérdést,
An non detur Deus? bizony ezt az dosist
Mint nállad aránza az meg rosdált, rossz sist.
- 280 70. Nem úgy érti tudós Cartes philosophus,
Hanem minden kérdés de qua dubitemus,
Habet in se quiddám, quod dilucidemus,
Et quod dubium est id clarificemus.
71. Atyák idvességét ki tötte kérdésben?
Coccejus írásit olvasd meg, ládd böven,
Csudalkozom rajtad, hogy mérsz illy mérészen
Hazudni apertè, véred s tagod ellen.

- 285 72. Nem tudodè errül irásban az példát?
Az ki másnak készít magas akasztófát,
Azon maga végzi gonosz méltóságát,
Ne felecsd el Hámán nagy akasztófáját.
- 290 73. Illyen jutalmotis adot ki az Isten
Írásban, valaki ha baráttya ellen,
Az mellyel gyalázni kezdte személyében,
Munkálodot, az az munka vissza térjen.
- 295 74. Ha fejedre fordul it minden gyalázátt,
Mellyet gonosz pennád réánk igazított,
Barlangban sem leled te maradásodatt,
Szánnyon meg az Isten, lányicsa inadatt.
- 300 75. Varjknakis mondog az coccejistákat,
Illy emberség tudot holot és ki látot,
In vanum hol és ki illy rut szája tátot,
Nem kel ebben bizony, kedves vajas rátot.
- 305 76. Te szándékod kívül, hogy ha valami jot
Mindazáltal lelek réánk szabni valot
Az varjakban, vetek arra egy kevés sot,
Okossága vagyon meg törni az diot.
- 310 77. Magassan fel viszi asztat az aerben,
Le bocsáttya köre, s ugy töri meg szépen,
Az béliit dionak fel vészi kedvessen
Eddegeli, néked bizony nem ád ebben.
- 315 78. Ez okosságon kül, társaikhoz hívck,
Es micsodás te vagy, nem olyan irigyck,
Társaságot ezek, nem mint te, szeretnek,
Hollok seregébül azért teged hiszlek.
- 320 79. Hollok társaságtul igen idegenek,
Csoportban ök soha és sokan nem gyülnek,
Azt akarnád te is, hogy mind el vesznének
Az jo coccejisták sohult ne lennnek.
- 320 80. Bezzeg akkor te bos inter vaccas abbas
Lennél, mert nem volna illyen tudos actas,
Ad conscientiam kedves demonstrálás,
Hogy bokor alattis coccejistákat lás.

81. Hollo nemzetedrül itt sokat irhatnék,
(El ne hidd magadat), mer mellyekben látck
Egy kevés virtuskát, azok nem apádék,
El hülsz, nemzecséged honnan szaporodék.
- 325 82. Meg vallom, sajnálom illy antiquitasra
Hogy szép origodat az első aetasra,
Csak nem az ördögök atyafiségára
Viszem; nem tehetek, kel vinnem truncusra.
- 330 83. Első truncusod volt az Noe holloja,
Vizözönkör melly volt Noenak postája,
Hogy ha illy serényen szolgál unokája,
Senki nem kívánnya, hogy légyen szolgálója.
- 335 84. El ménc postára üked, de urára
Semmit nem figyelmez authoritására,
Kevés társaitis bizza csak bárkára,
Sorsa forog néki csak kalandozora.
- 340 85. Symboluma bizony lön az ördögöknek,
Kik jo társaságtul magokban kelének,
Ha így van, rokona vagy az ördögöknek,
Másráis meg tanit tette te ösödnek.
- 345 86. Symboluma lehet az apostatáknak,
Kik ecclesiátul s hittül el szakadnak,
Többé az hol voltak, térti nem akarnak,
Ez lön geniussa hollo nagy apádnak.
- 350 87. Hogy illy tisztességes gencalogiát
Irék, így becsülnek régi familiát,
Ki csak régiséggel támagattya magátt,
Coccejusnak hadgya életnek ujságát.
- 355 88. Szárnyunk szegve járunk hogy mi ez életben,
Ne csudáld, örömünk van mennyeieken,
Mostohánk az világ, hiddel, mindeneben,
Te dicsekedhetel minden régiségben.
- 355 89. Ujjak, szarándokok, jövevények vagyunk
Mi, noha világhoz vagyon igaz jussunk,
Fiakká Istentül és el fogadtattunk,
Fris életet másut mi élni akarunk.

- 360 90. Radnoti censurat irásidban tetted,
Es bestelenségbül, el hiszem, emlited,
Cocceista ember intéseknek enged,
Ebbülis az Isten jött hozot ki, hidgyed.
91. Mert mint Huss Jánosnak meg égetésérül
Olvastam, nolentes publicarunt errül
Veritatem így lön Dési uramékrül
Valo censurais, inquiraltak errül.
- 365 92. Es így szaporodtak veritas szeretők,
Az kik tapasztalták, hogy ártatlanok ök,
Ezekben Radnoton énis mind benne lök,
S- ezeknek igyekről historiat le tök.
- 370 93. Az ki ezt látnia szemével kívánnya,
Pestesi *thécámban* mindenkor talállya,
Mind az eredetet, vádat meg láthattya,
Censurat, mentséget corpusban talállya.
- 375 94. Errül nem szükség, hogy én sokat beszéllyek,
Mert napnak sugári az olta szécsbek,
Noha jámborokon censurák kemények
Voltak, teccése de más volt az Istennek.
- 380 95. Cocceistátul én mégis átkozodást
Nem hallottam, csendes csak felelet adást,
Censortul hallottam kemény átkozodást,
Kin az urak s püspök tönck pironogatást.
96. Fulminálásodra, azt tudod, ittis bús
Valaki, s hogy futunk, mikor kiáltod, fuss,
Parturiunt montes, natus est parvus mus,
Az te fulmenedre csak köttessék rosz gus.
- 385 97. Vastag pennáddalis fenyegecz bennünket,
Mahumetistáknál rég olvastam edgyet,
Öt száz esztendeig ha mind mennél, véget
Alig érnél ebben, ez meg gyözhet minket.
- 390 98. De bizony, kezedben sem foghatod te ezt,
Hol kalamárisod, melly ilyen pennát fest,
Tisza s Duna vize sem ásztattya meg ezt,
Erdély s Magyar Ország bort annyit rá nem veszt.

- 395 99. De ha Erdély borát s Magyar Országét
Kalamárisodban kaphatnád, te válét
Hadnál írásodnak, bizony, galicz kövét
Festeni téntában nem tennél s gallesét.
- 400 100. Az torkod vesztenéd inkább ennyi borral,
Jobban folyna dolgozod, mint sem az pennával,
Mert ez nem járható kívánt effectummal,
Fordula fejedre csak nagy gyalázattal.
- 405 101. Neved ki nem teszed, mert vagy anonymus,
Talam cognomine hic scriptor est fimus,
Anti cocceistak közt te vagy ultimus,
Quia totus quantus invidiac Mimus.
- 410 102. Beccsületett többet tüllem érdemlenél,
Rokonságot többet geniusod ennél
Nyerhetne, holot illy nagy okádást töttél,
Nagy két tudos ellen rut mérget öntöttél.
- 415 103. Meg cselekedhetném: directorral téged
Evocáltatnanak, s ki vonnák az nyelved,
Tábla meg itilné, mert azt meg érdemled,
De hátra van néked még az fizetésed.
- 420 104. Meg cselekedhetném: romai censorra
Hogy biználak téged, Lycaonicusra,
Tudna ez fizetni, bizony, az pennára,
De itiletedet bizom Szentirásra.
- 425 105. Hogy Isten szolgálait nyelveddel mocskoltad,
Isten szolgálainak voxaitak halljad.
Moses indicza meg, mi tenéked soldod,
Titok láto János koronázza dolgozod.

Gen. 49: 5. 6. 7.

- 425 106. Alnokság fegyvere vagyon ti nállatok,
Kik ez szerződésben gonosz társak vadatok,
Az én lelkemtül el távoztot tanácsatok,
Az én dicsőségem nem lakik nállatok.
- 425 107. Atkozot tinéktek vakmerő haragtok,
Az ti busulástok, rosz indulatotok,
Kegyetlen tinéktek az ábrázatotok,
Kit én nem akartam, miért hogy bányátok.

Exod. 23: 1.

- 430 108. Hamis es hazug hirt atyádfia ellen
Ne kölcs, ne irj, ne szoly, kivált atyád ellen,
Minden te beszéded szentül erről legyen,
Külömben az átok van az te fejedben.

Num. 12: 8. 10.

- 435 109. Hogy nem féltél szolni az én szolgám ellen,
Az én felhöm addig fejedben nem léssen,
Miglen heted napig poklosság testeden
Fejérlik, azontul térj gyülekezetben.

Deut. 5: 16.

- 440 110. Tisztellyed atyadat, meg van parancsolva,
Mert élted fonalát haragom el vágja,
Ha nem tisztelened, szerencséd kormánynya
Változik, áldásom tölled meg lesz vonva.

Jos. 10: 12. 13.

111. Az nap Gibeonban állyon meg mind addig,
Az hold Ajálonban vesztegellyen fogytig,
Mig ellenségemen boszszut állok végig,
Izraelt vedelmezem mind nap enyészetig.

Jud. 12 [5—6.]

- 445 112. Int: Te cfraimita vagyé, vagy gádita?
Fcl: Nem efraimita vagyok, de gádita.
Mondgyad Schibboletet, hogy ha vagy gádita.
Szibbolct; Ah bizony vagy cfraimita.
- 450 113. Üssétek el fejét, miért hogy hazuda,
Ellensegink közzül bizony most szalada,
Házadhoz mehetnél, bizony nem mégy oda,
Jordán révén vámban fejed adgyad oda.

1 Sam. 2.

- 455 114. Az engem tisztelöt enis meg tisztelem,
Engem nem becsüllöt meg bestelenitem,
El jó az az idő, hogy karod el metszem;
Az atyád házátis érted semmisitem.

2 Sam. 16: 5. 6. 7. 8.

- 460 115. Sémei Davidot rutul szidalmazza,
Es istentelennek szájjal rágalmazza,
Kö haigálással kezét gyakran rázza,
Gratiát de még kér, ne járjon mint Uzza.

1 Reg. 18.

116. Illyes, Izraelnek te háborítója,
És békességének te vagy el bontója.
Fel: De inkább te, Acháb, vagy törvény rontója,
Azért Izraelnek vagy háborítója.

2 Reg. 2. [23—24.]

- 465 117. Apro gyermekektől mivel te tanultál,
Eliseus ellen csuff szokot szollottál,
Az Urnak nevében ezért átkoztattál,
Az medvék gyomrában koporsot találtál.

1 Chro. 20. [1—2.]

- 470 118. Rabba városának látom, te vagy fia,
Es David házának nem jot kívánoja,
Rabba városának ekes coronája
Mindazáltal David dicső fejét nyomja.

Esr. 4.

- 475 119. En Simsai, király, neked ezt irhatom
Társaimmal edgyüt, és tuttodra adom,
Hogy Zorobabelnek ne légyen hatalom
Templom építésre, mert azt igen bánom.
- 480 120. Hogy ha végben viszi ő fel tölt szándékát,
Hiddel, áldozásnak csonkittyá ravását,
Es Artaxerxesnek ujjiltya bánattyát,
Ha hatalmat vehet, meg lád pártolását.

Artaxerxes felel.

121. Zorobabelt edgyüt társaival incs meg,
Az Salem romlását csak abban hadgyák meg,
Erövelis őket szándékokban tilcs meg,
Ennekemis kedvem így telik inkább meg.

Simsai társával.

- 485 122. Penig hogy hatalmat királytul nyerhték,
Zorobábel, postán azért hozzád jövék,
Templomot ne épics, töllem el metszték
Ez az te szándékod, ugyan meg ujjulék.
- 490 123. Örűly teis, Rehum, Simsai társoddal,
Szivűnk indulattya kívánt effectummal
Hogy járhata, tromfot ütűnk sidosággal,
Szárnyok szegék nekik mostan ez egy uttal.

Neh. 2.

- 495 124. Simsai örűme nem sokáig tarta,
Nehemiás király elméjét meg birta,
Mert az menyországot ő szive meg járta,
Templom építésre uj levelet váltá.

Esth. 6.

- 500 125. Kevély Hámán büszkén az királyhoz mégyen,
Hogh hű Mardocheust fájára köttessen,
Gondolat királynál ellenkezik ebben,
Sidot az Hamánnal becsűlteti fennyen.
126. Nem elég soldgya ez az büszke Hámánnak,
De akasztó fáját, mely Mardocheusnak
Készítet, soldul vegye ő magának,
Ez méltó jutalma gyilkos indulatnak.

Job. 1.

- 505 127. Jóbokra bocsátta az Sátán munkáját
Gyakorta az Isten sok színű csapását,
De mind ezekben is az ő lelkek javát
Munkálodgya, ebben forgasd Job példáját.

Psal. 23. [5.]

- 510 128. Őriző pasztora Isten az hívőknek,
Ellenség ellen is asztalt ad ezeknek,
Olajjal is fejét keni seregének,
Pohárokat tölti böven ilyeneknek.

Prov. 3. 34.

- 515 129. Az csufolo kevélyt utallya az Isten,
Az illyennek maga csufoloja menyben,
Az edgyügyü szelid van az ö kedvében,
Ennek szelidsege vagyon kedvességben.

Eccl. 7. 16.

- 520 130. Ne légy te-felettéb igaz embereknél,
S- ne légy felettéb bölcs ugyan ezeneknél,
Igasságod hol van, azt keresd Istennél,
Az nagy bölcsességis csak lakozik ennél.

Cant. 1. 6.

131. Ne csudály engemet, hogy fekte vagyok,
S- anyámnak léányi ram haraguttanak,
Az napnak sugári rajtam igen nagyak,
Azért más szölöknek én pasztora vagyok.

Esa. 7.

- 525 132. Gonosz tanács tartok farasztyák az Judát,
Ollyá tartják ötöt, mint kiki falattyát,
De hogy ha meg kérdgyük Istennek tanácsát,
Ez tanacsnak ottan bizony láttyuk mását.

Jer. 15: 17.

- 530 133. En az csufoloknak gyülekezeteket
Nem szeretem szibül semmi beszédekot,
Nem ülök közetek, gyülölöm ezeket,
Attyokfiainak kik várnak veszteket.

Ezech. 21.

- 535 134. Fohaszkodgyál és nyögj te embernek fia,
Mint ha derekadnak volna nagy fájdalma,
S- keserüsög szived már tartaná fogva,
Ez dolgot mivellyed mások szemé látva.

Dan. 6.

- 540 135. Gonosz vad ereje Danielt meg hattya,
Oroszlánok verme ezért öt fogadgya,
Istentül zárlatik oroszlánok szája,
Vadlokknak rontatik de ezektül csontya.

---

520 [A sor utáni utalásban:] 7.

Hos. 13.

136. Pecsét alatt vagyon Efraimnak büne,
Csak az sententia halladot ellene,
Oroszlány idővel én lések ellene,
Hogy ha esze volna, orvost ő keresne.

Joel. 3.

- 545 137. Az Ur az Sionbul ha szozatot téssen,
Es Jerusalembül beszél felségesen,
Meg rémulnek akkor mind mennyen és földön,
Hivek ellenségi beszélnek csendesen.

Amos. [2, 12—13.]

- 550 138. Bort adtatok innya naziraeusoknak,
Prophétak fiait szolni meg tiltyátok,
Azért készen vagyon az ti meg nyomástok,
Akkoron nem használ semmit ti futástok.

Obad. [1, 3—4.]

- 555 139. Szived kevélysége hogy meg csalt tegedet,
Saskeselyü modra égben te helyyedet
Ha csinálod ottis az te fris fészkedet
Le veti haragom, s azzal te testedet.

Jon. 2. [9.]

- 560 140. Kik hijában valo embereknek után
Indulnak, és járnak hazugságok után,
Ez rossz munkájokat magok kárvallásán
Tapasztallyák, bánnyák, de késő az után.

Mich. [1, 11—13.]

- 565 141. Sáphir városának gyalázatos fia,
Mezitelenségét kinek minden láttya,
Kinek szekerében Lachisnek lakoja,
Az ő gyors lovait egy szekérben fogja.
142. Bűnnek mivel hogy te elkezdöje voltál,
Sion léányára gyalázatot hoztál,
Te büntetésednek magad oka voltál,
Azért az gyalázat te fejedden regnál.

Neh. 3. [19.]

- 570 143. Az te romlásodnak sebe bé nem gyógyul,
Sebed gyógyítója nem lesz soha soha,
Es az ki híredet halhattya valahul,
Nyomorusagodon szája csak meg némul.

Hab. 2. [4.]

- 575 144. Az kevély maga hitt szol, beszél kevélyen,
Nem nyughatik soha ő azon egy helyben,
Halálhoz hasonló ez bizony mindenben,
Szája mint koporso táva minden ellen.

Soph. 1. [9.]

- 580 145. Valaki más ember házának küszöbén
Tombol, veszedelem léssen annak fejn,
Gyalázat követi azt az öröm helyén,
Illy koszoru fckszik más gyalázok fejn.

Hag. 1.

146. Sokat vársz csüredben, de keveset aratsz,
Csak gonosságodnak jutalmával maracz,
Nyughatalansággal ottan ottan száracz,
Szived jutalmául illyeneket várhacz.

Zach. 11. [1—2.]

- 585 147. Nyisd meg kapuidat, Lybánusnak hegye,
Hogy az cedrusokat tüzemnek erceje
Meg emészsze, ordics teis most, jegenye,
Fáidat mert vágja fejszémnek erceje.

Malach. 2. [10.]

- 590 148. Minnyájunknak bizony egy Istenünk vagyon,
Az ki uralkodik mennyen s földön nagyon,
Edgyik mégis azon munkás, mást meg csallyon,
Minden uton modon meg alacsonycon.

Máth. 5. [44.]

- 595 149. Ne szeressed csak te felabarátodat,
Hanem ki gyakorlya az te romlásodat,
Es ellenségesnek tarttya te házadot,
Ezzel munkálodod meg maradásodat.

Marc. 11 [25—26.]

- 600 150. Mikor imátkozni akartok fel szoval,
Bocsássátok vétkétek, ki ellen haraggal
Voltatok, kérétek úgy tér meg áldással,
Ki átkoz titeket, áldgyátok áldással.

Luc. 6. [26.]

151. Az kinek mindene csak sok jót mondanak,
Boldogsága bizony nincs állandó annak,
Czímerek ez bizony hamis prófétaéknak,
Jobb, hogy mi füleink cenzurát hallanak.

Joh. 9.

- 605 152. Ha vakok volnátok, nem volna bűnetek,
De az kik jól látnak, azoknak több bűnök,
Pharisaeusoknak mindenkor több vétkek,
Gerendát szemekben ezek nem érznek.

Act. 13.

- 610 153. Az látó Elymást Szent Pál vakká teszi,
(Ez jutalma, ki igazságot ellenzi,
Aztat ocsárollyá és rút szemmel nézi.)
Az vakot ő mászszor jól látóvá teszi.

Rom. 8.

- 615 154. Mindenek azoknak javokra szolgálják,
Kik Istent szeretnek, s ő utában járnak,
Ezeknek Istentől nem csak hivatalok
Vagyok, sőt állandó örök választások.

1 Cor. 12.

- 620 155. Ki amaz nagy főnek valóságos tagja,
Azon testnek ha ki másut részét bántja,
Az ő bántásának isméri és vallya,
Ezzel hogy Christusnak tagja, bizonyította.

2 Cor. 11.

156. Faradságban része miként volt Szent Pálnak,
Nyomorúsága sok ezen apostolnak,
Azon pohárok van Isten fiainak,
Az kik ez életben csak csufságban vannak.

Gal. 5.

- 625 157. Bűnös testnek edgyik virága gyűlölség,
Gyilkosság és egyéb sok hitván veszettség,
De az kinnél vagyon az lelki békesség,
Ot lakozik bizony az mennyei felség.

Eph. 2.

- 630 158. Az Jesusnak vére sidot görögökkel
Egyben békéltetet, s lelke erejével
Ellenkezeseket el törölt kezével,
Ellyünk hát egy más közt kívánt bekességgel.

Phil. 1.

- 635 159. Hivcknek hirdetet kedves evangéljom
Meg mutattya, érte miként viaskodgjam,
Es az igasságért kengyelemet nyomjam,
Hogy jutalmot végyen én viaskodásom.

Col. 2.

- 640 160. Orizd meg magadat, hogy sákmányt ne vessen
Az Sátán te benned, és így el vessessen,
Emberi bölcsességben ne öltöztessen,
Az mennyeiektül hogy így külön végyen.

1 Thess. 4.

161. Nem rendelt az Isten bennünket haragra,
(Ez illyen indulat bizatot Cainra),
De jozan életre s hiv atyafiságra,
Irigy indulatot csak bizzunk másokra.

2 Thess. 3.

- 645 162. Gonosz emberektül hogy meg mentsen Isten,
Alkalmatlanoktul meg örizzen hiven,
Isten elöt ezért böven könyörgésben
Jelennyetek, kérlek, minden idötökben.

1 Tim. 5.

- 650 163. Kezedet hirtelen másokra ne vessed,
Atyádfia ellen ne emllyed nyelved,
Tarcas meg mindenekben az te csendességed,
Isten s emberek közt így lesz becsülted.

2 Tim. 2.

- 655 164. Tudgya az Ur Isten, kicsodák övéi,
Es kik Felségének választot hivei,
Valakik lelkekben Jesus Christuséi,
Azoknak életek többire mennyei.

Tit. 2.

- 660 165. Mindenestül fogva magadat példájul
Az joban másoknak, kérlek, tegyed tárgyul,
Tiszta ígét tanics, mely senkitül mástul
Meg ne czáfoltassék, ezt tarcs regulájul.

Heb. 6.

166. Hitnek követői legyetek Istenben,
Békesség szeretók, örökösök menyben
Igy leszteb bizonynyal Abrahám keblében,
Mindnyájunkat Isten hova vigyen, Amen.

Jac. 4.

- 665 167. Tisztics meg kezedet büntül, bünös ember,
Kettös az te szived ne légyen, s mint tenger,
Gondolatod csalárd, s ne légyen sok ezer,
Szájadban s szivedben ne heverjen sok per.

1 Pet. 2. [25.]

- 670 168. Ollyanok valátok, mint tévelgyő juhok,
Az kiknek mellettek nem vala pásztorok,
Már hogy az Ur Jésus az ti pásztorotok,
Minden indulatban tölle halgassatok.

2 Pet. 3. [18.]

- 675 169. Már nevedgyetek az Ur kegyelmében,
Es az Ur Christusnak szent isméletiben,
Az Sátánt bukálni az ti szivetekben
Ne hadgyátok, kerlck, igy mentek fel mennyben.

1 Joh. 2. [9.]

- 680 170. Ki vilagosságban mongya magát lenni,
De ő attyafiát nem szünik gyülni,
Az birotul hogy ha ő fog itiltetni,
Sötétségben fogja lelteni és küldeni.

CANTIO TOKAI

1. Jai, végső romlásra jutott Magyar Ország,
Kiben épség nintsen, *hanem* nyomoruság.
2. Veszedelmünk oka az nagy kegyetlenség,
Egy más ellen való méltatlan irigység.
- 5 3. Kegyetlenek vagyunk, mert egymást nem szányuk,
Kisded tsöcs szopokat fegyvere hányatunk.
4. Az fene vadakis nem érnek mivelünk,
Oroszlányoknális kegyetleneb szívünk.
- 10 5. Sirván az Tokajban, jajgatnak Patakban,
Sok jai szo hallatik minden utczáiban.
6. Jaj szo inditatik kívül az kapuban,
Nagy vér ontás esék szellel az városban.
7. Jajgatás, ohajtás, szörnyü nagy vér ontás,
Által méne rajtunk keszerves kár vallás.
- 15 8. Mint Jerusálemet, ugy el pusztítanak,
Mindenestül fogva fegyverre hányának.
9. Kiált Tokai vára, jaigat Patak vára,
Kinck most hallatik retenetes jaja.
- 20 10. Sok szép lakosinak sűrű köny hulása,
Apro gyermekinek keszerves sirasa.
11. Ki sirattya urát, ki jajgatya társátt,
Ki apját, ki anyát, szánya szép magzatyátt.
12. Kedves lako helünk szörnyu pusztaságát,
Tokai városának utolso vigságátt.
- 25 13. Nem volt tckenteti ekes személyunknek,
Nem volt foganattja reménkedésunknek.
14. Könyörgö szép szavunk minket meg nem tártott,
Grátiát fejünkre senki nem találunk.

---

2 hanem tsak [A szótagszám miatt javítva.] 8 kegyetlenek

- 30 15. Sok aszoni állat gyermekit föl vette,
Véle szép magzatyát az Tiszában ölte.
16. Csöts szopo gyermekik halak ebédgyévé,
Kiket meg emészte Tiszának mélsége.
17. Sok vér ki tsurdula Rákoci házában,
Nagy vér ontos esék Tokai városában.
- 35 18. Az sok káramkodok atka azt hozta ránk,
Babiloniához mert hasomlok valank.
19. Vérrel tajtekozék az Tiszának habja,
Rakva volt holt testel az város utczája.
- 40 20. Siralmos orára ez nap értünk vala,
Személy válágotas mert köztünk nem vala.
21. Egy fertál oráig nem volt kesedelmünk,
Egy szem pillamtaség el fogya életünk.
22. Miként Zodomanak ken köves essövel,
Ugy volt veszedelmünk nagy hirtelenségl.
- 45 23. Jusson eszetekben vérünk ki ontása,
Apro gyermekinknek nagy mártiromsága.
24. Gyászbán öltözzenek már szomszed városok,
Tanullyanak rolunk ártatlan magzatok.
- 50 25. Tisza-Bodrog koze méltán átkozhattya,
Egész hegy allya mind el kárhoztatthattya.
26. Pataki és Kövér Ferencz hamisságát,
Bakos és Tokai gyalog kapitányát.
27. Protestál az igaz és az ártatlan vér,
Kegyelmes grátiat az Ur Istentül kér.
- 55 28. Angyali corona fejünkben tétessék,
Nagy hálá adással Isten ditsértessék.

---

29 állt 33 házábul 34 [A sor után:] <Siralmos orára egy nap értünk vala, / Szemely válogatas mert köztünk nem vala.> 43 Minket zodomalnan [!] 46 gyermekinknek <verük ki ontása> 47 Gászbán 49 torok 50 Az egész [A szótagszám miatt javítva.] 54 crátiat

29. Ha menni *rovó* van az egész világon,
Mind edgyet értene ezen az egy dolgon.
- 60 30. Szörnyü veszedelmünk ki nem tudnak írnya,
Anak sok romlásit elő számlálnia.
31. Szerte szellel hullot tetemink hol vadnak,
Minden föld hátárán benned nyugodgyanak.
32. Meg marat árváknak kegyelmes gyámala,
Mig ez földön élnek, legy irgalmas atya.
- 65 33. Az eszer hatszázban és kilenczven hétben,
Szent Iván havának hármadik hetiben,
34. Eger vize mellet irám ez éneket,
Jajgato beszeddcl meg siratám öket.

92/II.

CANTIO FLEBILLIS DE PERICULLO TOKAJENSI

- (1.) 1. Jaj, végső romlásra jutot Magyar ország,
Kiben épség nintsen, hanem tsak pusztaság.
- (2.) 2. Veszedelmünk oka az nagy kegyetlenség,
Égy mas elen *valo méltatlan* irigység.
- 5 (3.) 3. *Kegyetlenek vagyunk, mert egymást nem szányuk,*
Kisded csöcs szopokat fegyverre hányatunk.
- (4.) 4. *Az fene vadakis nem érnck mi velünk,*
Oroszlánoknális kegyetlennycb szívünk.
- 10 (5.) 5. *Sirván az Tokajban, jajgatnak Patakban,*
Sok jaj szó hallatik minden uczaiban.
- (6.) 6. Jai szo indittatik kívül az kapuban,
Nagy vér ontás essék szelylel az városban.
- (17.) 7. Sok vér ki tsurdula Rákóczi házaban,
Sok szem bé fogatik Tokaj városában.

---

57 rolok 59 veszedemünk

[A hosszában kettészakított lapok hiányzó szövegrészleteit — ahol lehetett — az I alapján pótol-
tuk.] 1 romlásra

- 15 (7.) 8. Jajgatás, ohajtás, szörnyü nagy vér ontás,
Által méne rajtunk keserves kár vallás.
- (8.) 9. Mint Jerusalemet, úgy el pusztítának,
Mindenestül fogva fegyverre hányának.
10. Így bánik az Isten mastis mind azokkal,
20 Az kik vermet ásnak másoknak károkra.
11. Magok nyaka szakad, fizetnek halállál,
Az mint megis történt gyakorta sokakon.
- (20.) 12. Siralmas napot és orát ertünk vala,
Személy válogatás mert köztünk nem vala.
- 25 13. Nints másokban oka, hanem tsak magunkban,
Mert föl találhottjuk ektelen szitkunkban.
14. Negyven ejjel napal szivessen büjtöltünk,
Hogy az pápistákon boszunkat tölthössük.
15. Bertalan templomat magunkévá tegyük,
30 És mi papiainkat abban szentölhessük.
16. De hejában vala ez az büjtölésünk,
Nappali ejjeli nehéz könyörgésünk.
17. Sok könyhullatással soltár éneklésünk,
Edes Jehovántul nem lön segítségünk.
- 35 18. Pironkodhatunk már io Panoniánkban,
Nem lesz maradásunk az egész országban.
19. Nem bizhatunk immár Tökölly urunkban,
Országunk hervaszto pünkösdi királyban.
20. Jai azért mi nekünk, az kik az papokra
40 Dühösköttünk vala csuklyas barátokra.
21. Artotlan életü Ignáczi fiaira,
Romai egyháznak az ő szolgálaira.
22. Megh gyözöt már minket pápisták oltári,
Aranyos, ezüstös sok szentölt bálványi.

---

25 magunban 26 egtelen 31 büjtölésünk <Éjjeli> appali 33 könyhullatással

- 45 23. Törödelmes, buzgo sok butsu íarási,
Istenhez nyujtando gyakor óhajtási.
24. Keservessen sirhatz, árva ecclésia,
Kálvinus és Luther Isten keves nyája.
- 50 25. Döbröczöny és Losoncz, Miskolcz, Kassa tájja,
Veszprim, Vásony, Pápa, györj ecclésia.
- (9.) 26. Kiált Tokaj vára, jajgat Patak vára,
Kinek mast hallatik veszedelmes kára.
- (10.) 27. Sok szép lakosinak erős jaigatások,
Ártotlan csöcs szopok keserves sirások.
- 55 (11.) 28. Ki sirattya urát, ki jaigattya fiát,
Sziveszerént szánnyo szerelmes magzattját.
- (12.) 29. Kedves loko helyunk szörnyü pusztasága,
Tokaj városának utolso romlása.
- 60 30. Oltalma nem vala . . . . . ,
Szerentsénk nem vala . . . . .
31. Töb emberek közöt . . . . .
Nem is találkozot soh. . . . .
- (14.) 32. Könyörgö szép szavunk minket meg nem tartott,
Gráciát fejünkre né. . . . . *nem találunk.*
- 65 33. Apro és kis dede. . . . . ,
. . . . . ránt romlának kö. . . . .
34. Vigasagra föl n. . . . . ,
Fegyverre hányott . . . . .
- 70 (15.) 35. Sok aszszonyi állat gyermekét föl vette,
Magát magzattjával az Tiszában ölte.
- (16.) 36. Csöts szopo gyermekek halak ebédjévé,
Kiket meg emészte az Tisza mélysége.
- (19.) 37. Vérrel tajtékozék az Tiszának habja,
Rakva sok holt testel az város utcája.

- 75   38. Ektelen buj. . . . . ,
               Veszté városun. . . . .
- (18.) 39. Az sok káromkodók átka azt hozta ránk,
               Babilloniához mert hasonlók valánk.
- (21.) 40. Egy fertály óráig nem volt késedelmünk,
 80   Egy szem pillantásig el fogya életünk.
- (22.) 41. Miként Sodomának kénköves esövel,
               Ugy volt veszedelmünk nagy hirtelenséggel.
42. Sirassatok minket, kik távul halljátok,
               . . . . . , kik közel vattok.
- 85 (24.) 43. . . . . ket már szomszed városok,
               Tanuljanak rólunk ártatlan magzatok.
- (23.) 44. Jusson eszetekben vérünk ki ontása,
               Apró gyermekinknek nagy mártiromsága.
45. . . . . átokbul hallassék,
 90   . . . . . kbül éssék.
46. . . . . meg siratnyi,
               Ki . . . . . zzel égnyi.
47. . . . . z hamisságok,
   ontások.
- 95   48. . . . . t átkoza,
               Az . . . . . káromhattya.
- (25.) 49. Tisza-Bodrog köze méltán átkozhattya,
   szidhattya.
- (29.) 50. Ha mennyi rovó van az széles világon,
 100   . . . . . anyi dolgon.
- (30.) 51. Szörnyü veszedelmünk nem tudná le írnya,
   gondolnya.
- (27.) 52. Protestál az igaz és az ártatlan vér,
               Kegyelmes grátiát az Ur Istentül kér.

53. .... istus markában,
 .... országban.

54. Tölts. ....,

93.

TALLIÁN PÉTER

[A „TITKOS ÉRTELMŰ LILIAM” VERSBETÉTE]

[Szűz Mária] Liliom, melly nem ama Poēták munkálkodo elméjéül ki-gondolt Juno Isten Aszszony tejéül véshi születését, nevedékenségét; hanem az igazán való Istentül vonsza nemét, és születését ama mondás szerént: (c) Ego ex ore altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam; én a' felségesnek szájából származtam, első szülött vagyok minden teremtett állat előtt; Jesus Sirák Fia könyvének 24. részében. Ide láttatott czélozni egy elmés Magyar Versista, Szűz Mariának égből való származását bizonyitván illy versekkel:

Ma születik Egek fényessége,
 Föld kerekég egyik ékessége,
 Szent Szüzeknek első dicsössége,
 Fel derült napnak gyönyörüsége.
 5 Örvendgyetek kiseded Mariának,
 Fejér liliom szál bimbójának.
 Egből származó virágocskának,
 Ma született világ Aszszonyának.

94.

CZIGÁNYOK GENEALOGIÁJA

1. Az mi ősünk hajdon volt szép Canahán földe,
 Amorraeusok voltunk vasas szekerek de;
 Bujdosásra bennünket az sidoság külde,
 Ezért ád csak szállást ma keresztyének földe.
- 5 2. Ha illy nemes hazájuk, szegényekké löttünk
 Es mi nemes földünkből másoktul üzettünk,
 Példáiva másoknak sorsunkban tétettünk,
 Másis még egy hajoban evezhet mi velünk.

c Eccl. 24.

ZILAHÍ JÁNOS

PHAËTON TÜZE, MELLY MAGYAR ORSZÁGNAK MOSTANI SORSÁT
KÜLÖNBÖZŐ RENDŰ ÉNEKBEN BÉFOGLALJA

PROTASIS

1. Jajos esetünket el-ne halgassátok,
Ékes szavu Musák, sorsunkat szánjátok,
Le-irjátok,
Mert ti jól tudjátok
5 Romlásunkat zokogva mondjátok.
2. Oh, vajha Phaëton vakmerőségében
Szaguldni nem kívántt volna az egekben,
Elméjében
Bizván erejében,
10 Nem ültt-vólna attya' szekereben!
3. Hogyha tudta-vólna következő kárát,
El-kerülte-vólna azt a' gonosz órát,
Mint Gomorát,
Veszélyünk' hámorát,
15 Mi sem innók annak seprös borát.
4. A' meredek utnak hirtelen indula,
Lovak el-ragadák, gyeplőjök rándula,
Meg-tágula,
Szekér is fordula,
20 Jártt ut kívül fel- 's- alá bódula.
5. Nem tudja az utat, sem nevét lovaknak,
Kik már mindenfelé sebessen nyargalnak,
E' világnak
Oszlopi lobognak,
25 Nagj tűz miatt erőssen ropognak.
6. Nagy melegben vagynak a' hideg Scythák is,
Nap miatt meg hevültt Göntzöl' szekere is,
Boótes is,
Északi kigyó is,
30 Ama' külső fagyos ég' sarka is.

- 35 7. E füstben Phaëton' szeme setétüle,
Mélység és magasság között el-rémüle,
Meg-szédüle,
Füle is tsendüle,
A' szekérbül tsak nem el-ki-düle.
- 40 8. Sóhajtással mondja: hogyha engedtettnék,
Nap-keletre, avagj enyészetre érnék,
Ha még élnék,
Illy dolgot nem kérnék,
Eröm felett valót nem próbálnék.
- 45 9. Zablálan lovakat nem igazgathatja,
Sok vadak' formája égen irtóztatja,
Napnak utja
Hol van, nem tudhatja,
Félig meg-hóltt, sárgultt ábrázatja.
- 50 10. Irtóztató fene sok vadak közt hogy mentt,
Egy mérges állatra, scorpiora bökkentt,
Mellyet mihent
Meg-láta, meg-rezzentt,
A' gyeplöt is el-ejté, mint rettentt.
- 55 11. Lehet, hogy meg-ijedtt scorió' mérgétül,
De sokkal is inkább a' sas-keselyütül,
Mert él vérbül,
Titius' szivébül,
Antinomus' agja' velejébül.
- 60 12. Azért Nap' lovai már könnyen szaguldnak,
A' tsillagos égen néha nyargalódnak,
Meg le-szállnak,
Az Hóld alatt járnak,
Égen 's földön nagy tüzeket gyujtnak.
- 65 13. Hirtelen a' felhök kezdének gyuladni,
Az hideg havasok keményen izzadni,
Hasadozni
És meg-nyilatkozni,
A' föld kezde felctte száradni.
- 70 14. Igen nagy tűz rontja a' sűrű erdőket,
Mind meg-emésztette széljel a' mezőket,
A' szölöket,
Szép lakó helyeket
Hamuvá tött, 's-meg-öltt sok népeket.

15. Régi nagy városok 's-várok le omlának
Egy szempillantásban népestül romlának,
El-bomlának,
Károkat vallának,
75 Sokan kinos halálra szállának.
16. Égnek a' nagy hegyek, Athos és Olympus,
Taurus, Oëta, Pindus, Helicon, Parnassus,
A' Caucasus
80 'S-felhös Apenninus,
A' Rodope, Atlás, Ossa, Cynthus.
17. Csudálja Phaëton melly nagy tűz gerjedett,
Mint egy kementzébül nagy füst tekeredett,
El-ijedett
Lelke el-epedett,
85 A' nagy büzben el-ájulni kezdett.
18. Tüzes már szekere, nem maradhat benne,
Meg-busultt lovaknak nem állhat ellene,
Ha ki lenne,
A' ki segítene,
90 E' világot óltani kellene.
19. Ohajtnak mindenek, kik e' földön laknak,
Mert szörnyü nagy kinban a' tűz miatt vagynak,
Essöt várnak,
De felhök nem adnak,
95 A' nagy vizek fenekig száradnak.
20. Rekkenö hévségben a' föld el-epedett,
A' szeretseneknek bőrök feketedett,
Tűz gerjedett
Mindenütt széllyedett,
100 Tisza 's-Duna füstölgeni kezdett.
21. Scythák' nagy vize is, Tanais és Oxus,
Görögök közt Mélás, Eurotas, Alphaeus,
Erydanus,
Cephysus, Evenus
105 El-száradtak Apsus és Peneus.
22. Cayster vizében Lydia' földében
Hangos szavu hattyuk vagynak melegségben,
Neanderben
Mint egy hév fördöben,
110 Darvak szint' ugy a' Strimon' vizében.

- 115 23. **Hermus és Pactolus vizei buzognak,
Aranyas fövényi benne meg-olvadnak,
A' Tágusnak
Es az Aranyasnak
Arany-termő vizei forranak.**
- 120 24. **Olaszok a' Tybrist, Athesist és Pádust,
Németek keresik Mósát és a' Rhénust,
Albist, Moenust,
Vártát és Viadrust,
A' frantziák Lygerist, Rhodanust.**
- 125 25. **Lengyelek Vislában vizet nem találnak,
Tatárok a' Nester 's-Néper után járnak,
Indiának
Vizet nem adhatnak
Ganges, Indus, mert el-száradtanak.**
- 130 26. **Aegyptomi Nylus titkos kut-fejében
Viszsa-mentt, Niger bujtt föld' alsó-részében,
Eufratesben,
Hebrusban, Tigrisben
Nem ihatni Iberus' vizében.**
- 135 27. **Tróásban a' Xanthust ismét tűz gerjeszti,
Jordánt és Orontest mint hajdan süllyeszti,
Meg-emészti
Muszkákat epezszi,
Mert a' Volgát 's-Dojnat tűz éleszti.**
- 140 28. **Hijjultt a' Nagy Tenger, sokak meg-hóltanak,
A' föld' hasadéki mélységig nyiltanak,
A' pokolnak
Kapui láttzanak,
Nagy por van ott, hol vizek vóltanak.**
- 145 29. **Átlás, ki az eget tartja, igen szédül,
Mert vállán az egnek tengelye tüzesül,
Az ég rendül,
Mert mind két sark hevül,
Ha nem óltják, Átlás eggel el-dül.**
- 150 30. **Lybia' földé van most nagyobb hévségben,
Norvégusok bujtak kösziklás völgyekben,
Nagy melegben
Vagynak szigetekben,
Tenger bé-folytt maga köldökében.**

31. Yslandia' hegye Hecla, forrásában
A' tüzes köveket hánja magassabban,
Aethna jobban
Ég Siciliában,
155 Vésvius a' Campániában.
32. Attya helytt Phaëton regnálni így készült,
Phoebus' szekerében igen bolondul ült,
Mert meg-szédült,
160 Teste már meg-hevültt,
Meny-kő miatt a' szekérből ki-dültt.
33. Így kezdé-el rosszul-kivántt birodalmát,
Gondolá, hogj érje szive' nyugodalmát,
De fájdalmát
165 Szenvedé siralmát,
Mert tsak hamar el-veszté hatalmát.

APODOSIS

34. E' költött dologgal öszve-szött beszédet
A' magyarrul értsed, melly meg-keseredett
Nemzetedet
170 Sirassad, véredet,
Mellyben minap sebes tüz gerjedett.
35. Nagy kárral Phaëton világot gyujtotta,
Prometheus égből a' tüzet le-lopta,
Földre hozta,
175 Embereknek adta,
Nyavalyánkat az is tóditotta.
36. Sok inségünk minden felöl öregbitik,
Tüzzel és fegyverrel földünket epezstik,
Majd el-vesztik,
180 Szintén él-széllesztik,
Romlásunkat mindenek terjesztik.
37. Irtóztató nagy tüz lakó-helyeinket
Égeti 's-pusztítja termő földeinket,
Szöleinket,
185 Minden mezeinket,
Altal-járta éles tör lelkünket.

38. Sűrű setétes füst egünket bé-fogta,
Halálos félelem szívünket szoritja,
Szomorítja
Lelkünk' haborítja,
190 Tisza- 's-Hernád' közü bizonyítja.
39. Ifjak meg-halának sokan a' vénekért,
A' köz nép lakosa felső fő rendekért
Ontának vért
Számos bűneinkért,
195 Közönséges sok gonoszságinkért.
40. Tisztátalanságért földünket sújtolja
Amaz igaz Biró, mert vétünk utálja,
A ki hallja,
Fejét tsak tsóválja,
200 Tűz' helyévé hogy lön Hegyek allya.
41. Acheron' leánya, Alecto Tokajban
Érkezik Ujhelyben 's- egyszer-s-mind Patakban,
Hamarjában
Munkás dolgaiban,
205 Fő szerző ok lesz a' pártolásban.
42. Lopva mérget forral szivekben sokaknak,
Öldöklő fegyverhez hogy bátran nyuljanak,
Forraljanak
Boszzut kívánjanak,
210 Másokat is az hartzra vonjanak.
43. Agyából haj helyett nőtt zomok kigyóit
Le-tépi, hogy rontsa hazánkknak ifjait,
Föld' nepeit,
Erdők' lakosait,
215 Bodrok 's-Hernád' mind két mellyékeit.
44. Mérges kigyók mennek emberek' keblekben,
Boszzut és haragot öntnek sok szivekben,
Hogy fegyverben
Gyűljenek seregben,
220 Vigyék véghez mi van elméjekben.

- 225 45. Egy éjjel Alectó végre el-repüle,
Utánna tsak hamar föld' népe zendüle,
Egyben gyüle,
Kin sok fül tsendüle,
Meszsze föld is ettül meg-rendüle.
- 230 46. Nyughatatlan elmék ugy fel-gerjedének,
Galambok a' sassal küszködni mérének,
Nem félének,
Hogy sas' körmeinek
Prédájáva 's-foglyává lennének.
- 235 47. Tüz' erejét sasos Jupiter hogy látá,
Miként Phaëtonra menykövét botsátá,
Le-szállitá,
Más tüzzel toditá,
Két nagy tüzzel földünket pusztitá.
- 240 48. Ártásunkra küldé fene Hárpiákat,
Kik a' Hegyek alatt minden városokat
És falukat,
Házakat, barmokat
Prédálnának drága jószágokat.
- 245 49. Barlangokban bujtunk, de ottan is féltünk,
Ha valami zördültt, mindjártt meg-rettentünk,
El-epedtünk
És erőtlenedtünk,
Házunk' felé menni nem is mertünk.
- 250 50. Anyák a' fiokat, fiok az anyyokat
Busongva keresi egyik a' másikat,
Kösziklákat,
Erdöket, pusztákat
Járnak, hogyha lelnék nyugalmakat.
- 255 51. Titkos rejtek-helyben kintsünk' fel-találták,
Szemünknek láttára jószágunk' prédálták,
Sákmánlották,
Vadat fellyül-multák
A' prédálók templomunkat dulták.
- 260 52. Utzánkon hallaték panasz és siralom,
Szomoruságra hiv ama' böltsi halom,
Óh, fájdalom!
Mint egy meg-töltt gyalom,
Már valaha lesz-e nyugodalom!

53. Romlott edes hazám! ki léssen Atlásod?
Lángoló Trójából ki lesz Aeneasod?
Vagj Davidod?
Mert van Goliátod:
265 Filiszteus ellen nints Sámsonod.
54. Hydra sok fejből származott gonosztul
Ki szabadíthat-meg sok fene vadaktul?
Oroszlántul,
270 Vigyázó sárkántul,
Hegyeidet pusztító vad kantul.
55. Ulysses hol találsz? a' ki barátidat
Polyphemustul meg-tartsa társaidat,
Fijaidat,
275 Sok takarmányidat
Cacus rontja 's-hordja barmaidat.
56. Nints Curtiusod, ki romlásod gyógyítsa,
Nints Herculesed, ki monstrumid' hódítsa,
Meg-fordítsa,
280 Békodat tágítsa,
Békességed' nints ki fel-állítsa.
57. Gyűlölök szájokat miként egy Cerberus
Reád fel-tátották, fegyvert fen Vulcánus,
Hol van Toxus?
Vitéz Hunyodinus
285 Nem segíthet Matthias Corvinus!
58. Artalmas kö essők rontják hegyeidet,
Pallagodni hagyta Bacchus szöleidet,
Kerteidet
Céres vetésidet,
290 Pán nem örzi fóttal göblyeidet.
59. Rajtad a' sok inség, nintsen tanátsosod,
Mély vizeken evessz, nintsen kormányosod,
'Jó hajósod,
Hiv Palinurusod,
295 Mikor végzed sűrű sóhajtásod!
60. Ime' Jónásidat tzethal majd el-nyeli,
Sárkány az habokat az égig neveli,
Fel-emeli,
Földed nem kiméli,
300 Tested, lelked fájdalokkal teli.

- 305 61. A Silumrul ISTEN jövel és segítsed!
Szárnyaddal népedet 's-házadat fedezzed,
Te jobb kezéd'
Nyujtsd-ki, védelmezzed
Örökséged, óh, melly pusztá, nézzed!
- 310 62. Mikor három hijján ezer és hét százban
Irtak, nagy kár esék a' magyar hazában,
Vóltam abban,
Nevem Rhythmusomban,
Uram, jobbat adj más seculumban.

CONCLUSIO

- 315 63. Ama' kösziklából folyó viz tüzedet
Oltsa, 's-rontsa ISTEN sok ellenségedet,
Büncidet
Tisztítsa népedet,
Tüz 's-viz között tartson-meg tégedet.

96.

KISKOMÁROMI ISTVÁN

[ÜDVÖZLŐVERS PÁPAI PÁRIZ FERENCHEZ]

E' ritka jóságú Könyvnek, Tiszteletes és Tudós
Authorának, illendő tisztességére:

- 5 1. Istenem! melly meddő ez idő, 's még-is szül,
Senkinek nem kellő, 's imé mihez készül,
Azt tudja e' világ, hogy a' szeretet hül,
'S már szive a' jóra senkinek nem-is fül.
2. Rejtek helyciben, de tart még az Isten,
Illyés lelküeket, a' kiknek szivekben
Gerjed a' buzgóság, forrók szerelemben,
Sion megromlását építők a' hitben.
- 10 3. Ez úton mendegel e' nagy hirű Doktor,
Mellynek mutogatta bizonyosságát jókor,
Hasznos orvosságot a' betegnek mikor
Nyújtott, 's éleszgette a' sebhettet sokszor.

- 15 4. Ugyan-is a' mikor bokros háborúban,
E' megromlott Hazát, négy nyavalyájában,
Látná, igyekezi vinni nyugalomban,
Már négy orvosságot adván-ki írásban.
- 20 5. Elsővel gyógyítá Lelkének métcelyit,
Másikkal testének keserves sérelmit,
Harmadikkal Udvar szokott kényességit,
Most ezzel Éltenek ártalmas gonószit.
6. Azért, ha ki akarsz Bóldogúl meghalni,
Kívánt tsendességgel koporsódba szállni,
Pokol-tüze lángját ingyen sem kóstolni,
Siess hamar, kérlek, e' Könyvre szert tenni.
- 25 7. Mert ebből megérted, mit tégyen jól élni
Tövises pályádat józanúl megfutni,
Romlandó éltedet hasznoson bézárni,
Halálból életre viszont által lépni.
- 30 8. Ne keresd, itt nintsen a' Bálámi élet,
Ki gonoszúl élvén, még-is, úgymond, lehet
Igaz halálával meghalni, 's olly véget
Érni, kit az Isten soha nem engedett.
- 35 9. Hancm azt az útat adja te clödben,
Melly Istennek tetsző, 's irva a' szent könyvben,
Bóldogság ösvényc, ha ki ez életben
Akarsz az Istennek tetszeni mindenben.
- 40 10. Isten Egy-Házának édes Tábithája,
Nagy TELEKI Háznak egyik Nemcs Ága,
KENDEFI JANOS Ur, meghagyott Árvája,
Ez istenes Könyvnek, kegycs Pátronája,
11. Megtetszik, hogy kívánsz Isteneddel járni,
Élted, 's halálodban tsak néki szolgálni,
Nemzeted Fő-jovát buzgóvan kívánni,
Maradandó kintset, mulandókkal nyerni.

BÉKÉSI FERENC

[ÜDVÖZLÖVERS PÁPAI PÁRIZ FERENCHEZ]

A' négy leg-hasznosabb Békességnek úgymint, Pax Corporisnak,
Pax Aulaenak, Pax Animaenak, Pax Sepulcrinak, az Esztendőnek
négy részeire való alkalmaztatása.

1. TAvasszal szedjük-bé a' hasznos füveket,
Mellyekkel építjük beteges Testinket,
Pax Corporis erre tanít embereket,
Rendes eszközökkel segéljék éltctet.
- 5 2. Mondhatná valaki, e' Lelki jót nem ad?
Elöljáró Beszéd mit mond? megládd, hogy ád
Lelkit ki-nem rekeszt, haszontalan a' vád,
Kétképen az Isten gondot visel reád.
- 10 3. Izzasztó meleget a' Nyár hoz magával
Enyhítetni szokott szellővel 's árnyékkal:
A' gonosz éltet jeles mondásokkal
Pax Aulæ enyhíti, és szép Régulákkal.
- 15 4. Mikor az Ősz bétsúsz lankadnak mindnek
Szél-posták jelentik, nem meszsze mindennek
Élete terjedhet, Télhez készüljenek:
Pax Animact tgyed Tanító-Mesternek.
- 20 5. De hogy készüljenek, mint lesz osztán a' Tél
(Vagy a' sárga halál!) megbeszéli 's nem fél
Hasznos Pax Sepulcri: mi légyen a' Pánczél?
Sok kísértet ellen, mellytől a' Lélek fél;
- 25 6. Igen böltsen e' Pax azt elő-számlálja
Valami mi jönkra szolgál, el-nem hagyja,
Életre, Halálra vagyon néki gondja,
Halál félelmére Lelked nem botsátja.
7. Azért ez Esztendőt szerezd meg magadnak,
Melly négy részből áll 's mondj jót e' Doktornak,
Hogy hasznos munkáit kiadta Világnak
El-sem ásta kintsét, jó Szólga! Urának.

EGY SZEGÉNY MAGYAR,

kit boldog állapotjában sok baráti becsüllötték,
 és boldogtalanságra fordult ügyiben minden joakarói
 meg utáltanak s vetettek, így énekel maga sorsáról.
 Anno 1698. Die ultima novembris Szebenben.

1. Midőn az fényes nap tiszta égen fénlík,
 Testednek árnyéka tölled el nem válik,
 Ha pedig a szép nap felhőben rejtezik,
 Mellölled az árnyék ottan el enyészik.
- 5 2. Így sok barátidnak hozzád van jó kedved,
 Boldog állapotban szeretnek s becsülnek,
 De ha változása esik szerentsednek,
 Jó barátid ottan idegenné lesznek.

TARCSAFALVI B. JÁNOS

[A „PALIMPSESTUS” VERSFORDÍTÁSAI]

a)

Prandeo, narro, cano, lúdo, lavo, cocno, peroro
 Ambulo, scribo, lego, dormio, disco, bibo.

Az az:

Meg mosdom, könyörgök, enklec, ebédlec, aluszom
 Olvasok, tanolok, jadzom, iszom, setalok, irok.

b)

Corporis gestus

Hacc hominum poterunt tristes condire labores
 Coniunx et vinum, musica, colloquium.

Ezek az ember vig kedvet,
 Meg vidamittyak élméjket;
 Bor, Musika, Nyájaskodás,
 Szép, Istent felő Hazas Társ.

c)

Tres medicus facies habent, unam quando rogatur
Angelicam: mox est cum juvat ipse Deus,
Post ubi curato, poscit sua praemia morbo,
Creditur horrendus, terribilisque Sathan.

az az:

Harom ábrázattya vagy on a' Doctornak,
Mikor orvosolni híjják, mint Angyalnak,
Ha holot jól tehet, mint Istent, úgy tartnak,
Midőn fizetést kér, nevezik Satannak.

d)

Alca, Bacchus, amor mulierum reddit egenum,
Nunquam qui sequitur haec tria diverscrit.

Hungarice eodem metro.

Koczká játékok, bor ital, szerencse tegedet szegényítnek,
Ez harmat követők soha meg nem gazdagulhatnak.

100.

TARCSAFALVI B. JÁNOS

HOL MI JELES MESÉK

a)

1. Most jöttem hozzatok im vő legény uram,
Dolgokat látom, mindenben jóvállom,
Het graditsokokon az egeket járom,
Maga sem két kezem nints, sem fejem, sem labom.

5 2. Nállatok maradok, hogyha kivannyatok,
Mert életem tűr és fel nem fuvalkodik,
Hogyha pedig tudni nevem akarjátok,
Legh közleb Romából meg tanolhattjátok.

Amor.

b)

En kűs legény leven, ha kezdtek regnalni,
Csak hamar kűs dolgot nagygya kezdtek tenni,
De ellenben engem ha meg kezdtek vetni,
Nagy dolgot semmive szoktam én csinálni.

Concordia.

c)

1. Nem szeretek többet, csak edgyet ez haznál,
Az völegeny szava ülljön az asztalnal,
Az eleit utol teven az kalmárnál,
Dragabban vehcted az bagaziánal.
- 5 2. Ez szot meg fordítvan jobbagy nem szereti,
Mikor az tisztarto az dologra küldi,
Ved el az eleit, az szent helyet jedzi,
Ved el az utollyat, sok ember kerüli.

Sára.

d)

Nem ember szült engem, hidgjed, ez vilagra,
Jsten sem teremtet uri meltosagra,
Nalam nélkül nem mégy eghben sem pokolba,
Ha jól nem élsz, hidgyed, viszlek hárhozatra.

Halál.

e)

Sidobol, magyarbol, déákból ál egy szo,
Mellyet fel nem talál minden rossz vadászó,
Harma az Jstene, harma lonak való,
Az harmadik pengig vendégnek adható.

Elizabbeta.

f)

1. Láttam egy elő fát, minden ágha nélkül,
Szallani madarat arra szarnya nélkül,
El jöni egy embert láttam laba nélkül,
Meg enni madarat hamar, szaya nélkül.
- 5 2. Követsegre minden napon köztök járok,
Olly lovakon, kiknek sem fülök, sem farkok,
Soha sem volt labok, megis jól szaladtak,
Fejcs meg, ihon, neked egy kupa bort adok.

Terra, nives, sol.

g)

Anyammal egy órán születtem világra,
Apam cseledestől hagot fel hatamra,
Ezer fiaimot repittem szarnyokra,
Az mely nap születtem, el mentem az hadba.

Az tűz.

h)

Mese, mese, ki volt, ki mihelt születet,
Az napon mindgyarast feryhez vitettétet,
Attyaval, anyyaval edgyüt nevekedet,
De az mi legh nagyob, egy testből eredet.

Eva.

i)

1. Talam gyenge mesem nem Gordius göcsi,
Hogyha ki keresi, könnyen meg fejtheti,
Csak hogy hirtelenül nem jo neki szökni,
Vö legeny uramot azert ez illeti.
- 5 2. Ritka igaz anyám, halva születtettem,
Szemek eleiben de soha nem estem,
Labam nélkül szeles földet bé kerültem,
Szárny s. egyéb tag nélkül egbenis érkeztem.

Hir.

j)

Eötön bé köszöntünk im még reggel ayton,
Három elsöt láttam s. talaltam udvaron,
Két hatulsot sokszor tudom olah szajon
Forog s.-ha kelleitk, szekerral it járjon.

k)

Van ez földön egy templom, kiben egj oszlop van,
Melyen tizen ket város vagjon fundaltatvan,
Mindenik város harmincz gerendakon alvan,
Melyen ket aszszony ember szüntelen futkosvan.
Mundus, annus, mentes, dics, sol et luna.

l)

1. Négy kerekü szekeret tizenket lo vonnya,
De ez dolog mindennel tsuda lehet nyilva,
Hogy az tizenket lonak ötvenkettő laba,
Harom száz és hatvan hat patko szeggel rakva.
- 5 2. Az kocsis es fellajter ezeket valt üzik,
Egy ember az szekerben hol izzad s-hol fazik,
Más uton, de oda tart, az honnán el veszik,
Ez melben talald el, mikent mi ertetik.

TARCSAFALVI B. JÁNOS

SEQUUNTUR AENIGMATA LYRICO CARMINE REDDITA

a)

Az madarak közt nints feketeb nalamnál,
 Nevem öt bötüböl áll az deakoknál,
 De ha az utolso bötüt te el hadnál,
 Egymast szeretöknek orczajan talalnal.

Solutio ez szo: Csok-a.

b)

Egy küs ajto nelkül valo hazban lakom,
 Lopastol nem felek, s. lопасommal hiszom,
 Harom bötüböl ál nevem, ha akarom,
 Ha ezt ki talalod, ne — garas vagj harom.

Solutio. Mus.

c)

Anyám tejen nöttem, s a' fejemen laktam,
 Sok proban es harczon gjakorta forgottam,
 Vegtere meszaros kezeben akadtam,
 Meg ölt, megis elöt sokat el fogjattam.

Solutio. Füsü.

d)

Soha áts nem voltam, de házat csinaltam,
 En mesterseggemmel atset feljül multam,
 Fabol, köböl, földböl hazat nem tsinaltam,
 Mégis mindenkoron palotakban laktam.

Solutio. Pok.

e)

Mig lovamon ülök, semmit nem haladok,
 Lovamrol le szalvan, lovatis ki futok,
 Utamban peniglen soha meg nem szálllok,
 Az hova indulok, mig oda nem jutok.

Solutio. Goljabis.

f)

Mentől többet eszem, annal inkább fogjok,
Ha soha nem eszem, soha el nem fogjok,
Nemesnek, parasztnak egyaránt szolgállok,
Fejts meg, s. ihon, neked egy kupa bort adok.

Solutio. Az egő gjertja.

g)

Eltében mint arva, tsak feketében jár,
Szoros boltban lakik, rut, ondok, mint a' sár,
Holta után penig piros, mint a' tatar,
Ha akarod látni, vigjaz rea ámbár.

Solutio. A' fét rák.

h)

A' mig iffiu vagjok, senkinck nem kellek,
Piros gjenge színem, mégis tsak meg vetnek,
De ha meg venülek, mindenek kedvelnek,
Fekete színemben szüzekis szeretnek.

Solutio. A' meg ért szilva.

i)

Ismét. Az pokrol.

Van egy jeles mester, de neve nem Lukáts,
Jeles szövö fono, de bizony nem takáts,
Nem viseli vasznat sem szabó, sem kováts,
Nem szunnyodozik ő, mint tüznél a' szakáts.

Solutio. Ezis. A pok.

---

h) Én ifjúságomban engem nem szeretnek,
De ha meg vénülök, mindenek kedvelnek,
Leányok, menjecskék ölkben ültetnek
Szép piros voltomért énnekem örülnek.

i) Vagyon egy fő mester, de neve nem Lukács,
Feles szövö fonjo, de bizony nem takács,
Az tüznél, mikor fonj, nem szunnjad, mint szakács,
Nem viseli vásznát se szabó, se kovács.

HARSÁNYI FERENC

[NAGYKUNSÁGNAK ROMLÁSA]

Hajdani emlekezetes *nemes* Nagy Kunsagnak vitézek annyának es taplalojanak mostani nagy romlása, es Azon örülő es csufolódó embereknek megfeddettetések. Es minden rendeknek es helyeknek ez példával meg-térésre való intettetések. Végeztetre Istenhez való indulatos foházkodások. Anno 1698. Esztend.

Nota: Mikor Senakerib a' Jerusálemet. . .

1. HErvadozott s' fonnyat árva te nag' Kunság,
Régtül fogván való kietlen pusztaság,
Kár *hogy* szomszédidnak most *immár* vagy csufság,
A' kiknek ellenek vala az szabadság.
- 5   2. Hitetlen irigység mert igen örüli.
A' más veszedelmét s kedvesen szemléli,
Elömentét pedig nagyon neheztelli,
Rágalmazás nélkül még csak nem-is nyeli.
- 10   3. Az magad példája szomorun mutattya,
Meg-romlott nagy Kunság irigyidnek csufja,
Nevetséggel soknak telik-meg a' szája,
Keserves éneked a' ki dudolgattya.
- 15   4. A' Tatárok miatt hogy lön nagy romlásod,
Mert hijában vala erős biztatásod,
Fiaid' Leányid' Tatár kézben látod,   Bir. 20. v. 14
Vélek edgyütt vagyon Rabi állapotod.
- 20   5. Reád fel-gerjede haragja az Urnak,
Es titeket ada az ragadozónak,
Kegyetlenül a' kik, el-ragadozának,
Siralmat hagyának Kartzag-Ujszállásnak.
6. Reád hozá hiszem azt a' rútnemzetet,
Az mellyel az Isten téged fenyegetett,
Esaías által meg-jövendöltetett,
Te rajtad-is mostan ám bé-tellyesedett.

[A kurzivált betűk a nyomtatvány csonkasága miatt hiányoznak.]

- 25 7. Sűrű Pogányok közt zászlóját emelé, Esa. 5. ʏ. 26.
 Kik távól lakoznak a' nagy tenger felé,
 Sok Nemzetsegeknek süvöltéssel inte,
 Kik lakoznak messze az földnek szélire.
- 30 8. Sietve hogy ezek hamar el-jöjjenek,
 Sebes ráro modra mint ha repülnének,
 Mindgyárt hamarsággal nagy könnyen el-jönek,
 Mindenféle széllyel sok károkát tésznek.
- 35 9. Arrúl a' Nemzetről azt mongya a' látó, Propheta vagy
 Nem léssen közzülök edgyis el-fáradó, Nézö.
 Sem fáradtság miatt pediglen tántorgó,
 Ez nép felöl vala Bizony igaz mondó.
- 40 10. Az ö Derekának nem oldik-meg öve,
 Avagy el nem szakad saruja kötele, 1 Sam. 9.
 Sem szunnyad, sem alszik vigyázó rüt szeme, ʏ. 9, 27.
 Szegény Rabjainak olly serény örzöje. 29, 30.
11. Nyilai élesek mint a' sasnak körme, 28.
 Es minden kézivek erössen fel-vetve,
 Mint a' kova erös Lovaiknak körme,
 Mint sebes forgo szél szekerek kereke.
- 45 12. Nagy ö ordítások mint az Oroszlánnak,
 Mint Oroszlány kölykök nagyon orditanak, 29.
 Dühösködnek Prédát nagy böséggel kapnak,
 Ki veszi el-tölök békességgel járnak.
- 50 13. Jaj mint dühösködnek ellened zugással, 30.
 Erösben habozo tenger habjainál,
 Nézzed bár az földet a' nyomoruságnál,
 Egyebet nem láthatz sötétes homálnál.
- 55 14. Jaj melly homályos lön napod-is az Egen,
 Mint ha el-enyésznek még széntén dél színben,
 Bizony az napon lön oljan le mentében
 Mint a' piros festék öltözvén vir színben.
- 60 15. Így mondék én akkor boszszú álló Isten,
 Ellenünk gerjedett haragod nagy büven,
 Ránk ontád ez napon ollyan nagy mértékben
 Hogy még szép napunkis gyászol le-mentében.

16. Edes napunk bezzeg szomorun ennyisz-el,
Szabadulásunkra vallyon mikor jösz-fel,
Az Tatárok birnak bádgyadott testünkel,
Tégy jól mi Istenünk szomoru lelkünkel.
- 65 17. Világos szép napunk töllünk el-enyiszék,
Nagy setét étzaka szomorun érkezők,
Erössen a' Rabok meg-kötöztetének, Deut. 34. y. 10.
Sok szép Szüzek rutúl meg-ferteztetének.
- 70 18. Felséges Istennek meg-ismért szolgálja,
Kit több szolgainál fellyebb magasztala,
Ez rut Nemzet felől beszédit így szóllya,
Rut szentelen nép ez, a' ki látta tudgya.
- 75 19. Fertelmes Nemzet ez és olly rettenetes, Deut. 28. y. 50.
Az vén ember ennél hogy nem tiszteletes,
Nints nálla gyermekhez semmi jó kedvezés,
El-fogy ezek között minden kényéskedés.
- 80 20. Ezt nagy keservesen népe nagy Kunságnak,
Meg-kostolván izit Tatár fogságának,
Meg-probálta vala minden hihet annak,
Melly nagy kegyetlenül ök hurtzoltattanak.
21. Eszes okos vének nem becsültetének, Jer. Sir. 5. y. 2.
A' szép gyenge szüzek meg-ferteztetének,
Annyira rontattak némellyek ezeknek,
Az a' csuda vége nem lött életeknek.
- 85 22. Romlott testek bőre mint cserép el-száratt,
Fekete mint korom a' nagy éhség miatt,
Meg-száradott nyelvek az inyekhez ragadt, Psal. 22. y. 16.
Erzik vala szintén az halálnak kinnyát.
- 90 23. Reménkednek vala az nagy UR Istennek,
Kit nagy siralommal fohászokodva kérnek,
Lenne segítöje keserves népének,
De semmi segítség nem jü szegényeknek.
- 95 24. Ezért mert miképpen hogy Isten kiáltott
Nekiek de tüllök meg nem halgatattott, Zach. 7. y. 13.
Azonképpen az nép Istenhez kiáltott
De semmi jo valaszt nekiek nem adott.

25. El széleszte hanem, mint egy forgo szellel γ. 14.
 Őket minden Pogány népek közze szellyel.
 Kiket nem ismertek soha szülejekkel,
 100 Meg csak, nemis látták az előtt szemekkel.
26. Nyilván mert az Istent a' kik hátra hadgyák 2. Cron. 24. γ. 20.
 Ő magoknak azzal semmit nem használnak,
 Mert miltók ők arra mindenek meg tudgyák
 Hogy Istentül ökis hátra hagyassanak.
- 105 27. Nevek szerint a' kik meg számláltattanak
 Négy száz hatvan nyoltzan még rabságban vadnak
 Nagy sok Országiban e' sziles világnak
 Jaj meszsze szegények el szorattatanak.
- 110 28. Csuda nagy romlásod nem sokkal az előtt
 Csak nyolczadik napon Isten jelentgetött
 Egbeli jel által szovatis hirdetött
 Töbszöris ekképpen mondatott jövendöt.
- 115 29. Csalárd Babilonnak amaz nagy Várasát
 Hogy el rontá Isten hirdeti Romlását
 Hasonlo jelenest fen az Egen mutat
 Prophetája által megis Prophetáltat.
- 120 30. Zengedező szavát az Ur Prophetája Esa. 13. γ. 9.
 Minden hallására nepeknek így szollya
 Ime jü az Urnak rettenetes napja
 Busulással gerjet kegyetlen haragja.
- 125 31. Zokogo sirásra Anyákat juttassa
 Hogy szörnyü képpen az Földet el pusztítsa
 Es annak bünösit el veszesse rontsa
 Meg az helyeketis az szellel futassa.
32. Bokros csilagoknak mert világok nintsen γ. 10.
 Hogy tündöklenének az Egen finyessen
 Az fel támadot nap Világos nem léssen
 Holdnakis világa szép fényes nem léssen.
- 130 33. Bizony ilyen napok járanak ez tájban
 Mikor esel kunság ilyen nagy romlásban
 Sok keserves Anyak holtig való gyázban
 Ebbül tanittattál utolszor Templomban.

- 135 34. Ugyan kerdem tülled ha találtatnake
Te rajtad kesergők, szivessen szánnake
Romlásodon inkább vagy nem örülneke.
Izetlen ajakak és nem atkoznake.
- 140 35. Ugy látom némellyek romlásodon sirnak
Eresztvén magokat eretted bánatnak
De szomorú sorsod akik most sirattyák
Talám dolgaidat titkossan Czufollyák.
36. Így vagyon mert dolgod kunság bizonyára Psal. 44. y. 14.
Vettettel Istentül nagy szidalmasságra
A te szomszididnak és meg csufolásra
Környüled valoknak nagy fű csufolásra.
- 145 37. Jaj pelda beszidet szolnak most te rollad y. 15. Psal. 38. y. 17.
Kiki nagy nevetve csufúságot üz rajtad
Mert igen, meg botlott s meg esett az lábad
Mint maszoris szoktak gajdolnak te rollad.
- 150 38. De légyen bár az úgy csufolóknak dallya Prov. 3. y. 34. y. 33.
Rájok száll Istentül kemény sententia
Mert a' csufolókat Isten meg csufollya
Retenetes átkát házokra szállította.
- 155 39. Dolgod rosra fordúlt árja nagy sirásnak
Rad szállott lakossa karczag ujszállásnak
De ha romlásodon valakik vigadnak
Mondatnak azokis Esau Bátyáknak.
- 160 40. Örülly es vigadoz Edomnak Leánya Jer. sir. 4. y. 21.
Az Felséges Isten neked is azt mondgya
Meg te rajtad-is az veszedelem árja
Altal megyen Isten keserü Pohára.
41. Okádol mint részeg, de minek utánna y. 22.
A te álnokságod Sionnak Leánnya
Meg emésztettetik, nepedet nem hadgya
Az szam kivetésben; Söt hozzá fogadgya.
- 165 42. Söt inkább azt mondom, hogy vegyék mindenek Lucae.
Christus tanítását, hogy elne vesszenek 13. y. 2.
Nagyob volté bünök Karczag belieknek
Hogy ekképpen romla mint egyéb népeknek.

- 170 43. Söt inkább bűnökből hogy ha meg nem térnek
Hasonlatosképpen el vesznek mindenek
Adgyák hát magokat az jó meg terisnek
Szörnyű nagy romlással hogy így ne vesszenek. Psal. 34. y. 16.
- 175 44. Oh hatalmas Király menybeli nagy Isten
Vigyzó szemeid legyenek nepeden
Kit vesződdel vertél meg illy keservessen Esa. 10. y. 24.
Emeld fel páltzádat erette mint (AEgiptamban) régen.
- 180 45. Ocsmány bűneinkert egy kis búsúltodban
Minket el vettettél miltó haragodban
Orökke valo nagy irgalmasságodban Esa. 60. y. 10.
De könyörülly rajtunk te nagy jovoltodban.
46. Többbe ne hallassék földünkön pusztítás y. 18.
Sem amaz kegyetlen véres ragadozás
Az mi hatarinkon ne légyen, már rontás
Legyen mi kö falunk az szép szabadulás.
- 185 47. Térj mi hozzánk Urunk magvát népeidnek Esa. 43. y. 5.
Hozd meg Nap keletről egyben gyülytessenek
Még nap nyugotrulis, es mond eszt a' Délnek
Ne tartsd meg nepemet had gyülekezenek.
- 190 48. Azt mond az Eszagnak ad meg fiaimat y. 6.
Hozd meg nagy messzünen gyenge Leányimat Esa. 6. y. 1. y. 2.
Szabadíts meg Uram nyomorult fogjokat
Vigasztald meg immár az siralmasokat.
- 195 49. Az kik keservessen az sionban sirnak y. 3.
Vigasztalásodat nyujcsad már azoknak
Legy fel épétője pusztas Várasinknak y. 4.
Es meg épétője régi pusztaságnak.
- 200 50. Nekünk Idegenek legyenek Pásztorink y. 5.
Az kik legeltessék mezönkön Barmaink
Idegen fiakból szántoink vetőink
Legyenek mezönkön Buza takaróink.
51. Nagy gyalázatunkért két annyi jutalmat y. 7.
Urunk végyünk túlled; de az nagy szidalmat
Vedd el immár rollunk, söt örömmek napját
Szidalom helyében deríts fel világát.

- 205 52. **Immár kegyelmez meg Urunk nepeidnek** Jocl. 2. y. 17.
Minden határiban az Magyar Nemzetnek
Vedd ki igájokból idegen Népeknek
Többe szidalomban immár ne legyenek.
- 210 53. **Ime meg hadtál meg valami keveset**
Ne fogyasd el Uram ez maradék népet Deut. 28. y. 37.
Rabságra, s' Csufyságra ne küldgy mar többeket
Zabolázd meg kérünk az kegyetleneket.
- 215 54. **Terits meg te hozzád az nép maradekát** Jer. sir. 5. y. 21.
Es meg ternek, Urunk gyászos napjainkat
Ujécs meg minékünk, adgy régi napokat.
Es terjeszsz mi reánk nagy szép aldásokat.
- 220 55. **Terits Ostorodat a' Nagy Babyllonra,** Psal. 127. y. 28.
Sok gonosságoknak vétkezô Annyára;
Légyen por-hamuvá s' tellyék-meg pohára,
Ne légyen Népednek illy kegyetlen Ura.
56. **Oráját és napját szörnyü romlásának** y. 9.
Közelítsed Urunk Néped rablójának
Ölibül gyermeki ki-ragadtassanak
Kö-szálhoz veretvén öszve rontassanak.
- 225 57. **Ohajtással téged oh Kegyelmes Isten.**
A' kik kiáltanak fele . . . kegyelmessen
Rajtunk ígéletid 's igassága légyen
Hogy mi vég örömmel ezt mond hassuk Amen.

ITELET NAPJAROL VALO ENEK

Nota: Mikor Senakherib

1. Serkeny fel, kereszteny, az te mély almadbol,
Mert ideje immár ki térni az bunból,
És ki fejtezödni minden álnoksághbol,
Es gondot viselni itélet napjáról.
- 5 2. Lám, eszedben sem jut, hogy *meg* kel halnatok,
És itélet napján számot kell adnatok,
Ez tsalárd világhoz ugyan ragaszktak,
Mint ha mind örökké itt volna lakástok.
- 10 3. Maga nem tsak ettzer, tudom, hallottátok,
Kik Isten igéjét gyakran hallottátok,
Adám esetiért hogy *meg* kell halnatok,
Nem léssen örökös itt *meg* maradastok.
- 15 4. De már fel emellyük az bunból fejünket,
Itélet napjara készittsuk magunkat,
Ejjel nappal várjuk az mi Kristusunkat,
Itéletre jöni az mi *meg* valtonkat.
- 20 5. Mert bizony nem meszsze itéletnek napja,
Jegyei *meg* löttek, mellyeket *meg* monda
Az mi vrunk Kristus elönkbe számlála,
Az szent irásbol is *meg* magyaráztata.
- 25 7. Mert tsak azt nem tudgyuk, az melly napon léssen
Itéletnek napja melly oraban léssen,
Azért légyen mostan minden ember készen
Itélet napjára hogy elő mehessen.
- 30 8. Mert minden embernek elő kell állani,
Joknak, gonoszoknak *meg* kell ott jelenni,
Ki ki ő bünéről számot is kell adni,
Erdemének minden jutalmát kell venni.

---

5 I hogy kel [A szótagszámhiba a II alapján javítva.] 12 II örökké

- 35 9. Mikor el jő Kristus ítélet napjára,
Fenlik ditsösséggel akkor ő ortzája,
Mint szinten az Napnak ő fényes villága,
Sött, még az Napnak is fényét fellyül mullya.
- 40 10. Nagy sok ropogással az egek el mulnak,
Tüz miá mindenek ·s· hegyek el olvadnak,
Ujj egek, ujj földek az után származnak,
Az sok tsudák után mindenek ujjulnak.
11. Rettenetes tsudák ·s· jegyek következnek,
Miglen az ítélet napjai el jönnek,
Ki miatt emberek ugyan el epednek,
Azoknak látásán ugyan el rémülnek.
- 45 12. Mert az szép termő fák mind vérrel tsepegnek,
Mezei szép fuvek vérrel verejteznek,
Az vadak erdőkről falukra ki mennek
Es az emberekre nagy ordítást tésznek.
- 50 13. Az Nap is kezd akkor vérben ölteznie,
Tsillagok az égből kezdnek le esnie,
Az Hold is világát kezdi meg vonnia,
Tengernek zugása kezd hallattatnia.
- 55 14. Az után az Királly el jő ditsösséggel,
Az Istennek fia mennyei erővel,
Meg gondolhatatlan mennyei sereggel,
Regi szent attyáknak ő nemzettségével.
- 60 15. Székit helyhezveti északi szél felöl,
Eleiben gyűlnék akkor minden felöl
Mind jok ·s· mind gonoszok Josafát völgyéröl,
Számot ad akkoron kiki ő bünéröl.
- 65 16. Senki ő előtte el nem rejtehetik,
Tenger fenckébe ha szintén bé buvik,
Tüzes kigyok által onnan ki marotik,
Es az ítéletre elő vonattatik.
17. Kö szál üregében ha szintén be buvik,
Mérges darásaktol onnan ki marotik,
Ha ki fel hághatna magass égh allyaig,
De az ítéletre elő vonnattatik.

- 70 18. Ajakát szollásra mikor meg mozdította,
Meny, Föld ijjedtében helyét sem talállya,
Es száját szollásra *mikoron meg nyitnya*,
Onnan ki származik tűz, langalo szikra.
- 75 19. Sirnak, szomorkodnak az fényes tsillagok,
Bánkodnak az egek es az szent angyalok,
Az Nap es Hold akkor meg homályyasadnak,
Az hütetleneknek hogy nints igazságok.
- 80 20. Az hütetlenekis akkor azt kiálltyák,
Kik az Jesus Kristust ez Földön gyalázták,
Mint egy éles törrel őtt által szurdolták,
Az ő két kezeket fejekre kaptsoollyák.
- 85 21. Hol vattok kö sziklák es tü magass hegyek,
Hogy az Kristus elől minket el rejtsetek,
Földnek hasadéki, mostan bé nyelleyetek,
Hogy az itéletre elő ne mehetnék.
- 90 22. Bátor ez világra se születünk volna,
Világi javunkat ne látthattuk volna,
Egyik bünt másokra ne rakhattuk volna,
Ez nagy Király ellen ne vétkeztünk volna.
- 95 23. Mert az igazak is, ime, mint rettegnek,
Az vr Kristus előtt miképpen reszketnek,
Noha kevés bünnel napokat töltöttek,
Mégis ő előtte alig üdvezülnek.
- 100 24. Akkor az hiveknek Kristus azt feleli,
Jövetek én velem, atyámnak áldotti,
Véremmel meg váltott drága szep juhái,
Kik tisztességemnek voltatok örzőji.
25. Nékem éhségemben mert ennem adtatok,
Es szomjuságomban italt nyujtottatok,
Mezitelen voltam es megh ruháztatok,
Vtan járo voltam es bé fogadtatok.
26. Kor betegségemben meg látogattatok,
Es én fogságomba meg vigasztaltatok,
Kíért méltó immár, hogy vigadazzatok,
Ennyi jo tételnek jutalmát várjátok.

---

71 I mikor meg mozdította [A II alapján javítva.] 78 I Jesust 79 II [Az őtt a sor fölé beszúrva, a szurdolták helyén előbb ökteldeztek állt.]

- 105 27. Akkoron az hivek néki így felelnek:
Vram, mikor töttük ez jokat te veled?
Étel, italt mikor adtunk mi te néked?
Kor betegségedben mikor láttunk téged?
- 110 28. Akkoron az Kristus ezt feleli nékik:
Bizony, bizony, mondom hiveim tűnétek,
Az én szegényimmal valamit tötöttek,
Velem miveltétek, bátor el hidgyétek.
- 115 29. Az hütötlenekhez szava ilyen lészen:
Attyámnak átkozti, mennyetek el innen,
Mélto, hogy égjétek az Pokol tűzében,
Mert Földön tölletek nem volt betsülletem.
- 120 30. Ehségemben nékem ennem nem adtatok,
Es szomjuságomban italt nem adtatok,
Mezitelen voltam, meg nem ruháztatok,
Vtan járo voltam ·s· bé nem fogadtatok.
31. Kor betegségekben fekvén tü köztetek,
Senki akkor meg nem láta közzületek,
Fogolly valék ·s· akkor hozzám nem jövétek,
Hütötlönségteket ezzel jelentétek.
- 125 32. Bizony, bizony mondom néktek, hütötlenek,
Ez jokat én velem akkor nem tötöttek,
Az én szegényimet mikor gyüöltétek,
Azokkal ez jokat nem tselekedtétek.
- 130 33. Meg sententziázván ott az hütötlenek,
Örök kárhozatnak tűzére vettetnek,
Az hivek peniglen ditsösségre mennek,
Angyali sereggel szépen kísértetnek.
- 135 34. Minden ember azért ezt jól meg gondollya,
Ez Földön élteben igen jól meg lássa,
Az nyomorultakat hogy meg ne utállya,
Azokat táplállya, Kristus parantsollya.
- 140 35. Keresztények azért ezt meg halgassátok,
Minden gonoszságot hamar el hadgyatok,
Isten igéjében hogy gyarapodgyatok,
Hogy az itéletre elé alhassatok.

---

114 I [Az átkozti előbb:] áldotti

36. Az Föld az ő száját akkoron meg nyitnya,
Az hűtetleneknek bűneket kiálltya,
Az Nap es az Hold lesz annak bizonyása,
Az hűtetleneknek hogy nints igassága.
- 145 37. Söt, mind az Nap ·s· az Hold ott meg gyaláztatnak,
Az szép tsillagokkal meg homályasadnak,
Hogy az bűneseknek Földre szolgáltak,
Söt, nem találtak akkor igazaknak.
- 150 38. Az vr Jesus Kristust meg ne gyalázzátok,
Es az ő szent nevét meg ne káromlyátok,
Igaz Kristustoknak ·s· Királynak vallyátok,
Hogy ő velle edgyütt uralkodhassátok.
- 155 39. Mert nem szokott Kristus ő ellenségivel
Egy hajlékban lakni az hűtetlenekkel,
De sött vigadazni az ő hiveivel,
Menyben örvendezni régi sok szentekkel.
- 160 40. Ez éneket szerzék Erdély országában,
Az ezer hat százban es kilentzven nyoltzban,
Az Maros mentiben egy pusztá hajlékban,
Kiből ditsértessék az Vr Mennyországban.

KÁROLYI SÁNDOR

[LELEPLEZŐ VERS AZ ÁL-KÁROLYI ISTVÁN RÓL]

1. Változó világon embernek élete,
Fordúl nagy hirtelen sokszor szerencsére,
Alacsony helyrül is emeli nagy székre,
Mindazáltal fordúl szerencsétlenségre.
- 5   2. Úgy jártam bezzeg én, ki sokat próbáltam:
Három esztendőig disznópásztor voltam,
Azután magamot az hadakban adtam,
Rosz erkölcsöm mégis sohol el nem hattam.
- 3.
4. Éltem nagy kedvemre katona koromban,
Szatmár városában hadakban laktomban,
Hol szabad életet tölthettem korcsmában,
20   Gyönyörködtem vígan üveg pálinkában.

(Leiratik Nagy Geczi henye, tobzódó, tékozló élete, szüleihez engedtlensége s valami csínyjéért Prinyi Pál ugocsai főispán »erős tömlőczébe« való vettetése, majd e rabságából szegény szülei által — bár érdemetlenül — kiváltása. De a »minden rosra virgoncz szándékú« fiú ezután sem nyughatott apja-anyja házánál; tisztos szülei gyakor feddéseit hallani nem akarva, otthagya őket, Tokajba megy, és ott egy császári ezredbe katonának beáll. Német tisztjei által Olaszországba vitetik, s »friss, ép természetért« őrmesterré lesz. Azonban örökös részegeskedése, dőzsölései miatt az ezredtől nemsokára elcsapják. Ekkor bujdosni indul, s nem lévén mit tennie, egy gazdag olasznak áll szolgálatába. De rossz természete itt is csakhamar kiüt belőle; szabadosan részegeskedik és szeretkezik:)

Kinálás nélkül is fogtam az italhoz,
Adtam gyakran magam az olasz dámákhoz.

(Gazdája végre, mint javíthatatlan, lator gonosztevőt, gályára adja őt rabul. Itt hosszasan leiratnak a tengeren a súlyos gályavonásban eltöltött szenvedései, melyek közti kétségbeesésben nem egyszer készült magát a tengerbe ölni:)

Te tudod, Istenem, mikre nem fakadtam,
Tengerben néhányszor alig nem ugrottam,
Haltúl elnyeletni akarva akartam.

(Majd, hogy valamiként megszabadulhasson: roppant restnek és zúgolódónak tetteté magát. Mire, gályás uraira, »rútúl agyarkodván,« s restségének sem szitok, sem korbácsverés nem használván, az olasz hajós őt egy török gályára adta, ahol aztán még kegyetlenebbül bántanak vele. Itt látszólag megadja magát sorsának, de ravaszságból új uránál

Nevét megtagadá, az pogánt megcsalá,

s kéri vala török gazdáját — miután őt már sok időkig a tenger habjain hordozván, látná, »hogyan nem kapott keze munkáján« — bocsátaná el őt: »ne kapjon ilyen bolond rabján.« Majd így folytatja, áttérően immár az ál-Károlyiaskodás kezdetére:)

Végre, sok üdöre, szenvedésim után
Tenger habjai közt hányattató gályán
Smirna szigetjéhez Ázsiában jutván,
Fáradt oldalamon csendesen aluván:

Láttaték énnekem szép, kedves álmomban
Egy ember mellettem, csendessen nyugtomban;
Ki is kérdi tőlem: mikor ez rabságban
Estél te Nagy Geczi ily nyomorúságban?

(A kérdező ugyanis megismeri őt, hogy egykor vele Szatmár várában együtt katonáskodott, egy században szolgált, a holott is a szatmári hadak közt:)

50. . . . . Károlyi [?] István vala ezer előtt
S az midőn Budának nagy ostromlása lött,
Egész ezerevel maga is odajött, —
Kit az keresztyénség dicsérettel megvött.

200

51. Azzal megnevezett hires kapitányod,
Zászlójával járó megirtt jó hadnagyod
Az ezere előtt üttetvén az dobot,
Tiszteknek előtte rendessen lovaglott.

- 205 52. Esett megszállása Szeged végvárának,
Jött híre táborra sok pogánságoknak,
És igyekezete töröknek, tatárnak —
Mint succurráljanak benn levő hadaknak?
- 210 53. Kinek eleiben vitéz Generális
Veterányi szálla, Barkóczy Ferencz is
Expediáltatott sok szép vitézség is —
Hogy meggátoltassék ellenkezők közt is.
- 215 54. Mellyek is az midőn sintai mezőben
Akadnának öszve törökkel fegyverben:
Az te kapitányod első ütközetben
Örömmel harczolván, vitézkedik frissen.
- 220 55. Találván újobban támadt sok tatárra,
Kelletett arra is fokadnia harcra,
Ott Károlyi Istvánt átvervén az csida —
Elesék császárnak vitéz kapitánya.
56. Kinek megholt testét keresték az tiszték,
Mezőben, bokorban hajhálták vitézek:
De mivel az tűztől megperzseltettek,
Semmiképen reá nem ismérhettek.

105.

[AZ ÁL-KÁROLYI ISTVÁN — NAGY GERGELY — HALOTTI
BÚCSÚZTATÓJA]

1. Ideje már egyszer ha lelkem fajdalmát
Ki fakasztam, látván testemnek sir halmát,
Igazán meg nyerem fáradság jutalmát,
Meg nem számlálhatom szívemnek fajdalmát.
- s 2. Sirhatz te is rajtam, esméretlen hazám,
Meg vallom, idegen s mostoha lön hozzám,
Csak héjában benned én olly igen bizám,
Rabságból magamat im rabságban hozzám.

---

214 Akadnánk [Szótagszámhiba.]
6 és [A szótagszám miatt javítva.]

- 10 3. Hét bölcsek világot s' az embert le írják,
Ezeknek mivoltát minyájon fontollyák,
Külömféle modon nevezik és híják,
Mindkettőt okosson, szépen le rajzollyák.
- 15 4. A bölcs Pithagoras egyike ezeknek,
Játék nézésére epítettett helynek
Álittyá világot, s' számát embereknek
Mind tulajdonitya jáczo személlyeknek.
- 20 5. Többit én el hagyván, a bölcs Socrateshez
Állok, s hasonlitom világot tengerhez,
És az embert teszem hajo menéséhez,
Mellynek minden uttya hasonló semmihez.
- 25 6. Tengerek némelykor békességesscknek
Látzanak, de hamar szél vészek felkelnek,
Véletlen haboktul gályák elmerülnek,
Fenekére éppen hajokkal vettettnek.
- 30 7. Ezt Károlyi Istvány sorsa bizonittyá,
Kinek a hol magát világ mutogattyá,
Hinnéd, jó szerencse kerekét forgattyá,
Ott néki a koczkát, lám, vakra fordéttya.
- 35 8. Második Abel lön vére ontásában,
Részessé lön amaz szomoru pohárban,
Meg nem maradhattott maga sajáttyában,
Véletlen szenvede artatlanságában.
- 40 9. Ez történet légyen mindennek példája,
Attyáink vétkezvén, bu s' bánatnak árja,
Ránk szálla, s' eröt von rajtunk halál karja,
Halhatatlanságunknak el veszsze ruhája.
10. Hát még is világhoz menyen ragaszkodnak,
Vélik: nagyobb kincset mint Föld Saturnusnak
Nyuit, s tüz Vulkanusnak, s' viz ád Neptunusnak,
Nyernek, s' mint levegő ég is ád Junonak.
11. Ád világ jutalmat, de tellyes méreggel,
Nem lészek én soha hozzá reménységgel,
El bucsuzom töle minden tehetséggel,
Bizom más világon élek békességgel.

---

14 nézésre [A szótagszám miatt javítva.] 18 es [A szótagszám miatt javítva.] 38 mind

Ad spectabilem ac magnificum dominum Alexandrum Károlyi, fratrem uterinum

- 45 12. Egy testvér öcsémhez, Károlyi Sándorhoz
Keserűségemben fáradt elmem czéloz,
Türd el, édes bátyád mint fog bucsuzáshoz,
Mert szám nagy bánattal tellyes verseket hoz.
- 50 13. Világ pok háloja bé fogá szemedet,
Meg nem esmérhetéd te édes véredet,
Károlyi tørsökön az Isten tégedet
Csak egyedül hagyja, terjesze nevedet.

Ad spectabilem ac magnificum dominum Stephanum Sennyei

14. Kedves bátyám uram, jó Sennyei István,
Én is közöttetek még jó karban álván
55 Fénlem vala minap, de már szánhatz méltán,
Hertelen halálom nagy károddal halván.

Ad dominos Josephum & Carolum Koncz

15. Koncz Josef és Gábor, tekéntetes iffiak, [!]
Üdötökben lévén mint zöldülő ágak,
Mind ketten éllyetek, szép két czedrus szálak,
60 Bucsuzván töletek, hamar el hagyalak.

Ad conjugem suam Juditham Josika

16. Nagyobb fajdalmomra ki most engem inditt
Bucsuzásom közben, az Josika Judith,
Soha már engemet többször nem vidamitt,
Tölem megvállása söt inkább szomoritt.
- 65 17. Élével látogat Isten csapással,
Bizzál, meg vigasztal ő szent malasztyával,
Várom vala éltem, bár csak kis árváddal
Jót tehetek vala Csáky Máriával.

Ad sorores

18. Édes néneimet szollitom fogytára,
70 Károlyi Susánna s Károlyi Barbara,
Mind ketten apáczák, hol vadtok? Mert bura
Fakadtak szemeim sűrű köny hullásra.

---

56 halálomat [A szótagszám miatt javítva.] 59 szálak [A rím miatt javítva.] 61 kimost 62 Bucsásom
70 és [A szótagszám miatt javítva.] 71 Mint

- 75 19. Éllyetek Istennek Prényi Jánosnéval
Fejenként, kívánom, és Prényi Pálnéval,
Egy szoval Károlyi jó Theresiával,
Vér szerént én vélem mint egy ángyaimmal.
- 80 20. Jutalmaztassa meg az Isten tinéktek,
Kik Károlyi Istvant élén ismertétek,
Tisztesége napját meg is betsültétek,
Néki meg bocsátván, már sirban vigyétek.

106.

VALEDICTIO DOMINI SPECTABILIS CLEMENTIS BÉLDI DE UZON

- 5 1. Szemfényvesztő hír és világ dicsősége,
Mint füst és az pára, múlik ékessége,
Csak úgy kössön frigyet itt minden ő véle,
Hogy hamar elválík az ember ő tőle.
- 2.
11. Ez előttünk fekvő kiseded urfiacska,
Ide plantáltatott szép Béldi ágacska,
- 45 12. Neki örvendeznek a menyeyei kertben
Minden szentek s szűzek az ő szép sergekben,
Hogy nem fertőztetett személye vétekben,
Hanem hozzájok ment ártatlan létében.
- 50 13. Diszes sok sergei azért angyaloknak
Eleibe mennek rendszerint uroknak,
Áldják, magasztalják, hálákat is adnak,
Szent, Szent! zengedezik a bárány Krisztusnak.
- 55 14. De mivel az idő soká nem szenvedí,
Halaszsa búcsuját, azért, a mint rendí,
És ő néma nyelve ezt neki engedi,
A mint következik, ime, ő elkezdí:

5—40, 43—44 [E sorokat a közlő kihagyta.]

- 60 15. Értem gyászra jutott édes atyám uram,
Kinek szívét sűrű bánattal megraktam,
Béldi Kelemen úr, ki vigságod voltam,
Jaj, mely véletlenül horogra akadtam.
16. Szíved, édes atyám, megvonjad a bútól,
Ne hervaszd orczádat keserű bánattól,
Isten, kérem, ovjon több eféle sorstól,
Értem más áldással áldassál az úrtól.
- 65 17. Jaj, aszszonyom anyám, szemeid sirásban
Ne usztasd szivedet ily szörnyű bánatban,
Mértéket szabj, kérlek, ily busulásodban,
Hogy ne talán Istent megbántsad azokban.
- 70 18. Én is Béldi-ágnak egyik plántácskája
Voltam méheteknek kedves rajocskája,
Ez háznak röpdőső kis galambocskája,
Jó illatot adó majorránnácskája.
- 75 19. De az Isten, a ki biró az egekben,
És minden plántákat megvizsgál a földben,
Sok rothadást talál azok gyümölcsében,
Mint hatalma látszik én rajtam is ebben.
- 80 20. Nem akará azért, hogy így gyümölcsözzem,
Sok undok vétkekkel földön terheltessem,
Hanem, hogy halálnak mérgétől el essem,
És így a menyeyi kertbe ültettessem.
21. Tapsolással azért most oda indultam,
Angyali trombitát mert vigan hallottam,
Azért ha gyermeki vétséggel én voltam,
Bocsánatot várok, mert nagy s hosszú útam.
- 85 22. Kálnoki Sámuel méltóságos úrtól,
Grófi titulussal felséges udvartól
Ajándékoztattál meg, ki a császártól,
Bucsuzom el tőled, jó bátyám uramtól.
- 90 23. Ha a mű felséges császárunk grófságot
Adott egyszersmind cancelláriusságot,
Ezek helyett Isten nagyobb méltóságot
Holtod után adjon örök boldogságot.

- 95 24. Míg pedig mulatozsz e gyarló életben
Lázár Erzsébettel élj Isten kedvében,
Az édes ángyommal, kívánom szívemben,
Ez után pediglen a szentek sergiben.
- 100 25. Uri szép czimerrel fénylő atyámfia,
Kedves bátyám uram, ki szómat nem hallja,
Keresztesi Sámuel, kis öcsce kívánja,
Hogy aszszony ángyommal menyországot járja.
26. Méltóságos aszszonyt, Kálnoki Zsuzsánnát
Mint kedves nénémet, nyavalyám szánóját
Szólítom, és kérem, érettem bánatját
Letegye, hogy végycn menyben szép koronát.
- 105 27. Sok búnak tengerén evező főaszszony,
Méltóságos Béli Zsuzsánna; ám bizony
Rád van, néném, vonva hoszszas gyászos bársony,
Sok sirástól ázott, sűrű vastag vászon.
- 110 28. Wesselényi István én bátyám urammal,
És Bethlen Lászlóné vigasztalásokkal,
Mind pediglen együtt kedves sógorommal,
Bőv áldást kívánok egész házatokkal.
- 115 29. Az méltóságos gróf Mikes Mihály urtól,
Nemes-Háromszéknek fő kapitányától,
Nemzetünknek egyik erős oszlopától
Búcsuzom, mint kedves jó bátyám uramtól.
- 120 30. Isten kegyelmedre bocsássa áldását,
Kérem, ne szenvedje megszomorodását,
Fiak s leányokkal megszaporodását
Engedje, s az után menyekben lakását.
- 125 31. Hogy a Béli házat azért igazgassa,
És atyafiságát mindenben mutassa,
Háborgatók mérge azt meg ne fojthassa,
Tanácsával, kérem, mindenkor oktassa.
32. Mikes Mihály urnak kedves házastársa,
Bethlen Drusiánna, s két méhe-rajzása,
Kiknek fénylik földön grófi titulusa,
Isten sok örömrre, kívánom, juttassa.

- 130 33. Belléni Zsigmond uram házastársától,
Vitéz Anna kedves jó néném asszonytól
Bocsánatot várok — és egész házától,
Bőv áldást kívánok az egek urától.
- 135 34. Csáky familia megmaradt ágának,
Gróf Csáky István ur mint bátyám uramnak,
Boldogul terjedést kívánok házának,
Hogy lakója legyen Isten országának.
- 140 35. Kálnoki nagy nemnek egyik csemetéje,
Gróf Kálnoky Ádám, kívánom, elméje
A bölcsesség tárgyát e földön elérje,
Homályban ne menjen csillagának fénye.
36. Tekintetes Kálnoki Farkas uramnak,
Menyei áldomást mint sógor uramnak,
És Kálnoki Józsefnek, kedves bátyámnak
Kívánok, s Éva édes néném asszonyoknak.
- 145 37. Édes titulussal fénylő urfiakat,
Danjel Mihály s Ferencz bátyám uraimat,
Danjel Judit s Klára és Zsuzsánna asszonyt,
Istennek ajánlom s asszonyom ángyomot.
- 150 38. Kedves bátyám uram, Nemes Tamás, hol vagy?
Mind ángyom asszonygyal most tisztességet adj,
Mert szeretetetök hozzám volt igen nagy,
Kedves magzatiddal itt áldásban maradj.
- 155 39. Szilvási Jánosnak, hű bátyám uramnak,
Boldogfalvi János kedves sógoromnak,
És Kálnoki Zsófia néném asszonyoknak,
Örvendetes napot kívánok házoknak.
- 160 40. Lugosi Ferencz és kedves házastársa,
Tekintetes nemzetes Kálnoki Anna,
Gróf Kálnoki Borbára, Agnes s Zsuzsánna,
Kis atyátokfia áldást vár utánna.
41. Tekintetes Danjel Péter s István uram,
S velek Vitéz András, kedves bátyám uram,
Látjátok, az halál hálóján akadtam,
Isten már hozzátok, tőletek megváltam.

- 165 42. Jaj, hol vagy, nem látlak, kedves atyámfia,
Lázár Ferencz, velem egy anya magzatja,
Kornis Margit aszszony tündöklő gyémántja,
Kis öcséd hozzátok szavát most így nyújtja:
- 170 43. Istennek áldása rajtatok megtessék,
Házatok, udvartok megékesíttessék,
Kiknek sok ideig életök tartassék,
Hogy árvák nem vagytok, akkor ismertessék.
- 175 44. Hát néktek mit mondjak, két kicsiny bátyáim,
Béldi Pál és János, édes vértagajaim,
Borbála nénémmel engem kedvellőim,
Terhes nyavalyámban mindenkor szánóim.
- 180 45. Kedves szülőimnek Isten örömére,
Nemzetünk ágának kiterjedésére
Éltessen, s hireket öröm mezejére
Terjessze, és végre vigyen az egekre.
46. Nagy hírű Bethlen-ház minden nemzetitől,
Férfit, aszszonyi s leányi renditől
Bucsuzom egy szóval nagytól és kicsinytől,
Mert megváltam én már e földi élettől.
- 185 47. Toldalagi János bátyám Koronkáról,
Kereszturi Mihály és István Sámsondról
Valakik származtok, soha házatokról
El ne feledkezzék az úr udvartokról.
- 190 48. Kereszturi János elhagyott árvái,
Horváth Ferencz s Miklós, mind ketten széplaki,
Kis Béldi Kelemen kedves jó bátyjai,
Nektek megnyiljanak az egek kapui.
- 195 49. Bágyadt nyelvem, szólj már itt körül állóknak,
Ez tartományunkból ide fáradtaknak,
Nemes-, nemtelennek és szabadosoknak,
Kik én testecskémnek tisztességget adnak.
- 200 50. Érettem fáradni a kik nem szántatok,
És hogy magatokat így megaláztátok,
Tündöklő sereggel itten jelen vagytok,
Azért menyországra, kívánom, jussatok.

---

170 Magzatok (?) [A közlő bizonytalan olvasata a 187–188. sor alapján javítva.]

51. Atyai házunknak minden hű szolgálói,
Jobbágyi s egyszersmind annak szolgálói,
Parancsolatinak, kérlek, megtartói
Legyetek, azután Isten áldottjai.
- 205 52. Indulj, gyenge testem, mert anyám készen vár,
Jöllehet a lélek menynevei karban jár,
De ama szép hegyen mély verem tátva már,
Ki a rothadásra most mindjárást bezár.
- 210 53. Fejem felett pedig ilyen irás legyen:
Itt rothadott testben kis Béldi Kelemen,
Hogy az ítéletre vígan felkelhessen,
Erre minden lélek mondja aztat Amen!

107.

TELEKI LÁSZLÓ

[CZEGEI VASS GYÖRGY NÉVNAPI KÖSZÖNTŐJE]

1. Szent Györgyöt az világ ez hírrel becsüllí,
Hogy egy sárkányt megölt, s ezt nyelvén viseli,
Egkig nagy hírét bizonynal emeli,
Ezen ezt az napot nékie szenteli.
- 5 2. Valamennyi ordók ma világon vadnak,
Szent Györgyöt üdvezlik nagy pátrónusoknak,
Példa méltósága az arany báránynak,
S Anglia térdkötőt választott magának.
- 10 3. Méltó is, mert Szent György ily vitészségeért
Nagy laurust érdemmel nagy mérészségeért,
Lásd meg Szent Jánost is, az sárkányról mit ért,
Nagy bajnok bizony ez, s halál ha kihez fért.
- 15 4. Nó hát, nagy Szent Györgynck ha ki scregében
Keresztvíz által mégy, eztet vedd eszedben,
Harczolnod kellett ez vitézi rendben,
Mert csak név nem csinál valót az emberben.
- 20 5. Te is, kedves bátyám, hogy György nevet vettél,
Dolgaidhoz illik, melyeket viseltél,
Hazádban felnevelt sárkányokkal költél
Fegyverben, s mint arany, próbára tétettél.

6. Két erős sárkányra kell néked vigyáznod,
Mindkettőt hogy meggyőzd, arról gondolkodnod;
Egyik ellen élted szükség megtartanod,
Másikot, ne ártson házadnak, rontanod.
- 25 7. Azért bajolsz ma is, s itt inneped illed
Ez idegen földön gonddal üdőd éled,
Azért kedvesidnek seregit nem nézed,
Mint bujdosó úgy élsz, s sóhajtásod tészed.
- 30 8. De tövis közül kell szép rózsát kiszedni,
Gond nélkül nem szokott semmi jó eredni,
Sokak nyugalmáért kell egynek szenvedni,
Néked is hazáért szükség epekedni.
- 35 9. Adjon Isten erőt, hogy fáradságodnak
Viselhessed terhit bajos dolgaidnak,
Hamar üdön vihess laurust hazádnak,
S tündököljék mint nap, sükere munkádnak.
- 40 10. Kinek is jóvára élted hosszabbuljon,
Érdemlett szerencséd nőjjön s ne avuljon,
Mint mezei harmat, áldás rád tóduljon,
S búval csak egy nap is egedről ne muljon.
11. Azért ez kis lánczczal im elpecsétellek,
Igaz atyádfia s szolgád, felszentellek,
S Szent György seregiben vitéznek béteszlek,
Szolgád vagyok, voltam, s leszek, az míg élek.

108.

[VAY ÁBRAHÁM HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

1. Meltoságos úri, köz, s also rendű nép,
Ver, értek s elmével érdemek kiknek szép,
Lelketeken fenlik Jesus véren nyert kép,
Ide gjüllestekben hozzam szivetek ép.
- 5 2. Igaz, hogj az élet mindennél tsak költsön,
Hat hogj örök időt valakinél töltsön,
Nem lehet, söt ujjabb változást fel öltsön,
Lete bizontalan, gorombán és böltsön.

- 10 3. Az halál peniglen ránk östül hagjatott,
Vetkünk erdemére mikent sold adatott,
Szemely válász nélkül egj arant osztatott,
Öreg s ifju ettül el nem zarattatott.
- 15 4. Ama minden napon bútsút véssen túlünk,
Ettül a mint lehet, minnyájan kerülünk,
Amannak szivesen mikoron örülünk,
Ennek örvenyiben hirtelen merülünk.
- 20 5. Vala ez a költsön nálam is le téve,
Mig el nem erkezett az halálnak réve,
De mikor éz el jött, hajójában véve,
Vagjok már, lattzatok, mint tsürbe zárt kéve.
- 25 6. Birtam feles számmal én ennek folyását,
Láttam alhatatlan sorsa változását,
Rettentését néha, s neha biztatását,
Mostan penig tülem végső butszuzását.
- 30 7. Mint nem sajátomat, észet már le is tettem,
Melly tanuja annak, hogj ideig vettem,
Itt van vége, mivel tovább nem vihetttem,
Ram vont nyila mergét el sem kerülhettem.
- 35 8. Jo Istenem megis im ezen kerlelem,
Velem tött kegyelmét ez egygyel késlelem,
Legyen szolgájához addig engedelem,
Mig utólso szomat hozzátok emelem.
9. Edes Jesus, azért valtsagomra lött bér,
Töredelmességgel lelکم az égre kér,
Nyújtst kegyelmed, miglen dolgom végére ér,
Osttán ditsöitve hozzád, urahoz tér.
- Butszuzik nemes Szabolts varmegyétel
- 40 10. Jaj, jaj, banatimnak sötétes fellyége,
Elmém keservének szinig tölt sellege,
Mint legyen szavamnak már mostan clege,
Szivemet a miatt fogta bú melege.
11. Bútsúm leg előszsör ki szivet illese?
Nyelvem lassu hangját ki liberére véssse?
Engedelmet kérö tisztit mint kövesse,
Buslakodik szörnyen, eszt hogj hogj tchcsse.

- 45 12. Bagjgjadozva megis a mire érkezik,
Rendbe vévén magát, tisztan igjekeznek,
Aldás kívánással szivem esedezik,
Ugi kszült sirjában testem is ferkezik.
- 50 13. Hozzad, nemes Szabólts varmégyc, légi elől,
Szivem ohajtássál inditatik belől,
Emlekezvén hozzám való kedved felől,
S most mikent maracz el tekintetem mellől.
- 55 14. Benned mint osimtül lakatott földemben
Vettem ercdetett világra letemben
Nem tsak, hanem egész neveltetéscmben,
Benned lett vég határ ismét életemben.
- 60 15. Elcímnek e vólt hajdani szállása,
Eltem folyásának eddig lett lakasa,
Ma leszz ismet itten tüled el válása
Testemnek sirjában való nyugovása.
- 65 16. Insegid read tudom mint sietnek,
Mellyektül labaid tsak alig mehetnek,
Elébbi munkaim, jaj, mert nem lehetnek
Jodra, mint az előlt 's nem epitgethetnek.
17. El multam, de mégis kivanom, terhedet
Könnyebbittse az ur, szamos insegedet
Vegye rólad, nála írja fel nevedet,
Holott erd el kívánt fő bckességdet.

II. Butszuk nemes Krutsai Márton és Varatkai Istvan uramtul,
nemes Szabólts varmegyc vice ispánnjátül

- 70 18. Ezen vármegyének jo vice ispannya,
Hü Krutsai Marton, elmém igen szánnya
Tüled el válását, 's gondolatit hannya,
Elö mcneteled szivesen kívánnya.
- 75 19. Eltemben nékem tött sok szolgálatodat,
Jo kedvel véghez vitt fáradozasodat
Mikor meg gondolom sok bajos dolgotat,
El badgyadok most is, látván banatodat.

---

48 kszült [!] 56 [Előbb:] határt

20. Tisztelted meg ebben nem tsak életemet,
Hanem erejétül meg hült tetememet
Boltba tetelekor szemlelted, s engemet
80 Látván, sohajtottad tüled el estemet.
21. Mind ezekért az Ur, kívánom, oltalmad
Legyen, s vegye rólad szívbeli fájdalmaid,
Vigsággal ujjítsa földi nyugodalmaid,
Holtod után *é*rd el mennyei jutalmad.
- 85 22. Váratkai István, ki társod ezekben,
Ejjeli, nappali sok törödésebben,
Legyen társod veled egjgyútt az egekben,
Ülvén Jesus előtt mind ketten szekekben.

III. A méltoságos Teleki háztúl in communi,
in particulari meltosságos Vér Judit aszszonytúl

- 90 23. Vri meltoságu Széki — Teleki ház,
Kire az Ur szeme szüntelenül vigyáz,
Sok féle javokkal mint harmattal ruház,
Ne légy, aszt kívánom, soha tsufra tett váz.
24. Éllyen ebben ama jeles Vér Judita,
Meltóságban a kit Isten bé allita,
95 Holtom hallásanak hire szomorita,
Szomoru felleget szivere borita.
25. Neve legyen irva Istennek könyveben
Mig él, miként édes atyának kedveben,
Ki mulása utann vigye örömében,
100 Örök javokat crt szentek seregeben.

IV. A Kemény familiatúl

26. Régi hirrel fenlő Kemény háznak aga,
Kinek velem vala nagj atyafisága,
Epüllyön mindenik, 's nyöjjön boldogsága,
Mint meszsze ki terült árviznek soksága.
- 105 27. Ditsiretes nevek a mikent hogj Kemény,
Erköltsök josága ugj szinte nagy remény,
Hiret tudja minden, hogj nem uj lelemény,
Hanem Isten keze által nyert tetemény.

---

84 éred el [A szótagszám miatt javítva.] 87 ekekben 98 [Az *atyának* *u*-je *nn*-ből javítva.] 101
Kemény <Familia>

110 28. Birja az Ur dolgat ez haznak sok jóra,
Viradjon minden nap rá szerentsés óra,
Ne jusson szép ügye veszélyes hállóra,
Kintse igyekezzék örökke tartóra.

V. T: Vay Ersebet aszszonytul, test 's vér hugatúl
T: Varadi István uram hazas társátúl, fiaitul 's leanyítúl

115 29. Testvér-atyámfiát, Vaji Ersebetet,
Kinek szive rajtam, nem ketlem, sebhett,
Szemeibül könyve sürünn eresztetett,
El hagyom, boltyában mert testem tetetett.

120 30. Tudod, melly gyakorta latni kivántalak,
Mert szeretetedben nem vólt semmi salak,
Beteg agjamban is úgj ohajtottalak,
Mint szívemet, jaj, már szintén el hagjtalak.

31. Kivánom, hogj élyen örömedre férjed,
Magzatid elteket, mint ohajtod, erjed,
Ezekért szüntelen Istenedet kérjed,
Öt edes atyádnak mindenben ismérjed.

VI. T: Vai Mihály uramtúl, feleségetül, 's egj leanyátul

125 32. Fordúl szavam rád is, ötsém, Vaji Mihály,
Kivánom, az Urtúl soha felre ne állj,
Szived tisztasága szerint néki szolgally,
Hazádnak erőddel, miként lehet, használly.

130 33. Társa életednek élyen eggyütt veled,
Békességes legyen mind nyarad 's mind teled,
Isten beszédeben fundallyad hiteled,
Üdvességed uttyát a melyben fel leled.

135 34. Egjes tscmetéje kívánt örömödnek,
Vigasztalására bajos életednek,
Lásson sok napokat, 's bánattyát szivednek
Enyhítsd vele, hálát adván Istenednek.

---

118 szeretetben 128 lehet <szolgally> 136 [A sor utáni alcímben:] Anna Anna aszszonytul

VII. T: Vai Adam uramtúl, feleségétől,
Zai Anna aszszonytól és Adam 's Sámuel fiaitól

- 140 35. Minden jokkal az Ur Vai Adám fejét
Harmatozza, miként Hermon hegy tetejét,
Ne rontsa irigye semmiben erejét,
Lakja tsendességben élete idejét.
36. Biztam sokszor, tudod, read dolgaimat,
Ajánlottam néked egyes bajjaimat,
Tettem vállaidre tsüggett karjaimat,
Lelvén munkád által gyarapodasimat.
- 145 37. Zai Anna aszszony, eletednek párja,
Mig elők földének szövevennyét járja,
Minden bú s bánatit szivébül ki zárja,
Mennyei áldásnak folyon rea árja.
- 150 38. Ersébet és Anna s Kata leanyidra,
Judita, Cristina friss vigasságidra,
Terjessze szárnyait Isten 's aldásidra
Juttassa éltetvén kívánságaidra.
- 155 39. Adám és Samuél fiaid mindenben
Aldottak legyenek, 's bizzanak Istcnben,
Ne essenek semmi veszelyés szegyenben,
Mennyenek e földrül mennyei erdemben.

VIII. T: Szemére Pál, László és György uramektől N: Vai Kata aszszonytól,
test 's ver huga fiaitól

- 160 40. Meg holt Vaji Kata hugom fiaira,
A Szemére háznak elő agaira
Vigyazzon az Isten, miként sajátira,
Meltóztatván oket bőves áldásira.
41. Ezekben leg első legyen Szemere Pál,
Kitül noha testem majd ezentül meg vál,
De hiszem, mennyégben lelke reám talál,
Velem egjgütt szentül a baranyak szolgál.
- 165 42. Szemere Lászlóra Isten javát töltse,
Legyen minden előtt hires szép erköltse,
Háza népe közzül aszt ki ki fel öltse,
Örök ditsösségre Christusa fel költse.

---

141 [Előbb:] gondaimat 149—152 [A versszak utólag készült.]

- 170 43. Szemere György mellé az Ur maga állyon,
Mindenféle áldás réa böven szállyon,
Semmi ügyben tüle végként el ne állyon,
Hólta után lelke örök jót találjon.

IX. Ibrányi László uramtúl és feleségétül, Bellevári Eva aszszonytúl

- 175 44. Jó Ibrányi László, erdemes sogorom,
Látod, hozza vette lelkemet pasztorom,
Ne véld, hogj e vólna ennékem ostorom,
Mert Christus ebben ram vigjáz mint tutorom.
45. El hagjlak, mivel fújt rám az halál szele,
El jött eletemnek el hervasztó tele,
Folyása világi időmnek el kele,
180 *Ur* akarattyanak lévén ez a jele.
46. Bellevári Eva, öröme szivednek,
Egészség vidamsága 's segéde eltednek,
Lásson sok jót, meddig tecczik Istenednek,
Lévén őrizője mindenütt hirednek.

X. T: Váradi István uramtul, sogoratúl

- 185 47. Kedvem szerint való Váradi Istvánom,
Tüled el menésem, higyed, igen banom,
Hozzám meg hitségét hűségednek szánom,
Veled letelemet meg mostis kivanom.
48. De ebben Istenem velem nem egygyezett,
190 Sőt, maga számára engem el jegyezett,
Halál is ellenem im fel fegyverkezett,
El ejtvén nyilával e boltban szegezett.
49. Ajanlak az Urnak gondviseelésében,
Hiveire terjedt szent őrizésében,
195 Holtod után lelked Abraham kebleben
Vitesse boldogúlt szentek seregében.
50. Mariási Pálnak társát szeretettel
Hü Váradi Annát eggyütt Ersebtel
Váradi Istvant is hosszas jó étellel
200 Lássa Isten, aldván hirrel 's nevezettel.

---

173 [A *Jó* a kihúzott *Uram* fölél írva.] 180 *Uram* [A szótagszám miatt javítva.] 197–200 [A versszak utólag készült.]

XI. Grof Betlem Mihálytól, Kemény Simontól és Teleki Pál uramektől

51. Grof Betlem Mihálynak szerentsés idöket
Adjon Isten jokkal tellyes esztendöket,
Magzatiból tegyen jól igyekezőket,
Isten 's embereknek mindenben tecczőket.
- 205 52. Az Urnak jó kedve ur Kemény Simonra
Szállyon böven, miként regen Salamonra,
Hon s kinn maradása forduljon haszonra,
Ne érkezzen sorsa soha alacsonyra.
- 210 53. Ezen áldás alatt Teleki Pál nyöjjon,
Ellenkező nyilat ra senki ne löjjon,
Ne ártson irigye, bár méreggel föjjon,
Utánnam mennyégben holta után jöjjon.

XII. Zoltány Farkas, Peter és Josa uraméktől

- 215 54. Zoltány Farkas, túled im indultam meszsze,
Kristusom karjait, kívánom, terjeszsze
Réad, 's szerelmére szivedet gerjeszsze,
Tsüggedezesidben lelkével eleszsze.
- 220 55. Az Urnak angyali Zoltány Péter körül
Allyonak, masoknak hogy legyen tükörül,
Mondván: igj jár, kinek az Ur Isten orül,
Szcmeirül sürü könyveket le törül.
56. Ugy szájam minden jót kér Zoltány Josanak,
Hogy mig tart ideje élte folyásának,
Erezze oltalmát Isten jobb karjának,
Osztan örökévé tegye országának.

XIII. Tusai Márton uramtól és Tussai Anna Bors Janosne aszszonyomtól

- 225 57. Mint felyhöknek vízzel terhesült zapora,
Izrael nepenek pusztán járt tabora,
Tussai Mártonnak legyen olly szapora
Aldása, 's szám nélkül, miként földnek pora.
- 230 58. Veled egyetemben Bors János özvegye
Javainak részét mint sajattyát vegye,
Isten gond viselő kezeit ra tegye,
Etelet, valamig él, bú nélkül egye.

---

200 [A sor után az alcímben:] Beltlem

XIV. Kökényesdi Ferencz uramtúl és feleségetül

- 235 59. Kökényesdi Ferencz atyámfiat sokra
Moltoztassa Isten böves áldásokra,
Mig el, ne akadyon szomorú károokra,
Holta után jusson mennyei karokra.
- 240 60. Társára élte nek jajt senki ne hozzon,
Söt, menybül Christusért az Ur harmatozzon
Sok jokat, 's békével e' földön lakozzon,
Nem lévén ellene a ki hadakozzon.

XV. Közönségesen mindenfele sok jo akaroitül

- 245 61. Egi szoval, *valakik* hozzám vérrel felek,
Meg holt edes attyam 's anyamrul közelek,
Rokoni s szomszedi karban van tetelek,
Hozzátok boltombül im igyen felelek.
- 250 62. Jó-akaratotok legyen Istentül, szent
Lelkével titeket a' ki papokká kent,
Boldogúlástokat érzetek el ott fent,
Hol Jesusom előtt lelkem már meg jelent.
- 250 63. Ha kiknek terhére közzületek voltam,
Avagy valakinek kedve ellen szoltam,
Igyekezeti ben ha kit meg gátoltam,
Már botsássátok meg, mivel hogy meg holtam.

XVI. Kedves feleségetül, Ibrányi Anna aszszonytul, kivel 40 esztendeig és egj holnapig elt

- 255 64. Jaj, vagyon még hátra, ki szivem badyasztya,
Habzó gondaimnak szclével farasztya,
Orczáján le folyó könyveit árasztya,
Rám borúlva magát ugyan el száraztya.
- 260 65. Ibrányi Anna ez, éltémnek kedvese,
Szivem titkainak leg belsej részese,
Kitül halál miatt hogy éltém el ese,
Meg halást magának kívánva kerese.
66. Négy száz nyolcvan eczzer ujjujt rajtunk az Hold,
Miolta adatik éltünknek együtt sold,
Im, az utolsoban halál egymástül öld,
El multak számához tsak egy napot sem tóld.

- 265 67. E számra szép időt éltük Istenünknek,
Lattuk tisztaságát hü szeretetünknek,
Noha, noha ritkán, örömét szívünknek
Erezvén gyakrabban sullyát életünknek.
- 270 68. Ennek nagyobb része mert ugyan is bajjal
Múlt el, s azt követő szív fonnyasztó jajjal,
Tornyos hab modyára ránk todulo zajjal
Öregbült gonoszunk, mint tűz az olajjal.
- 275 69. Bokrosan káraink fejünkre todúltak,
Szivünkre bánatos félelmek borúltak,
Mellyek fájdalomtul annyira szorultak,
Hogy sokságok miatt tsak nem el ajúltak.
- 280 70. Ezek terhe megis inkább szenyvedhető
Vólt, mivel hogy Isten, ki mindent tehető,
Gonoszszaink utan lett jokkal illető,
Keserüseginket vigsággal fizető.
- 285 71. De a' mi nehezebb, szivünk fájdalomára,
Bajos életünknek több több ártalmára,
Ez az, hogy magzatink szemeink láttára
Költenek gyakorta halál birtokára.
- 290 72. Kikben reménségünk már mikoron épült,
Magok viselések friss erköltsel szepült,
Jaj, ugyan akkoron azonoktul meg hült,
Eltek az halálba mert hirtelen merült.
- 295 73. Mind ezekben velem egygyütt terhelgettél,
Isten szine előtt sirva panaszt tettél,
Bánatos orczával réam tekintettél,
Enyhülvén valamit, meg könnyebbitettél.
- 300 74. De mivel el váltam tüled, hova leszesz?
Vigasztalásodra irtet kitül veszesz?
Terhes gondaidból vallyon kire tészesz?
Holott taláztatik segdedre kész esz?
- 300 75. Igy, noha te tüled el válom, de ne féllj,
Jesus erdemébe eröss hittel remelly,
Ennek kivánsága 's tanattsa szerint elly,
Szent beszédcirül ejjel nappal beszelly.

76. Vagyon ennek gondya reád 's szükségedre,
Gondot visel 's závort térszen inségedre,
Nem botsát végső jajt mostani ügyedre,
Fel vérszen ez után várt ditsösségedre.

XVIII.[!] Egyettlen egy fiátul, Vai Lászlótul és feleségétul,
Széki Teleki Borbálátul, Abrahám és Eva unokaitul

305 77. Egygyetlen egy fiam, Vai László, szived,
Tudom, halálomon meg hült, mivel hived
El hűnt szemed elől, kiben egész mived
Tündöklött, 's rontatott ellenkező ived.

310 78. Edes atyád tüled nagy meszsze repüle,
Reményednek napja benne setétüle,
Melly miatt értelmed tsak nem el szedüle,
Tested labaidrúl alig hogy nem dülle.

315 79. De kérlek, magadat banattul enyhítetted,
Törödésid árjat többel ne bővítetted,
Nevem holtom után szep hirrel említetted,
Magad minden joban szentül ekesítetted.

320 80. Teleki Borbálád, élted mellé vett pár,
Legyen, mint bátyakkal meg erőssödött vár,
Kire irigyeknek haragja törjon bár,
Ne artson, de legyen romolhatatlan zár.

81. Nevemet viselő Abrahamod feje
Aldásokkal füzött Engadi szeleje
Legyen, 's tessék benne czimeres cleje,
Isten keze által epülvén ereje.

325 82. Erköltsben jozanban 's szentben neveltessék
Eva kis leanyod mindeneknél tessék,
Reméntelen veszély reája ne essek,
Rendihez illendő karban helyheztessék.

XIX. Vai Anna leányátul, Teleki Laszlónétul

330 83. Kedvem tellyesítő Vaji Anna lyányom,
Miként hadyalak el, elmém azon hanyom,
Im, latod, be omlott testi alkotmányom,
Nem evezhet immár tovabra kormányom.

---

301 szüsségedre 314 Törödésit 330 elmén 332 [E sor szerzői variánsa a versszak után:] Nem tarthatván ebben ellent takarványom

- 335 84. Tudod, *nem örökre tart ember élte,*
Bizonytalan, mikor történik esetie,
Réam is az halál ez uton sietie,
E setétes gyászszal bóltomba fedete.
- 340 85. *Bútsú szavaimat leg utólszor hallyad,*
Ertem sérült szived ezzel vigasztallyad,
Istenedet, mig élsz, hiven magasztallyad,
Szent s tiszta életben magadat foglallyad.

XX. Igen kedves vejétül, grof Teleki Laszlo uramtul, kit mint fiát, ugy szeretett

- 345 86. *Élte szerentséjét ennek jeles ferje,*
Grof Teleki Laszló, kívánom, el érje,
Aldásit bőséggel rea Isten mérje,
Maga sajáttyának 's fianak ismerje.
- 345 87. *Szeretetem hozzád, édes vöm, tiszta vólt,*
Szájam mindenkoron mint fijamhoz, ugy szólt,
Hozzám hűségdben nem laczczott semmi fólt,
Vagyon hát terhedre, hogy az halál el ólt.
- 350 88. *Nálam próbáltatott késségednek titka,*
Gyakor szolgálatod ügyemben nem ritka,
Fusson azért tüled irigyidnek szitka,
Bánom, hogy előled el zár e kalitka.
- 355 89. *De hogy ez így legyen, az Ur akarattya,*
El kerülhetetlen törvénynek szozattya,
Jómat tselekiszi, mint fiának attya,
Lelkemct testembül magához hivattya.
- 360 90. *Bizom életedet Isten jobb kezére,*
Mindenekre terjett gond viselésére,
Tartson meg házadnak hasznos örömére,
Hóltod után vigyen be ditsösségére.

XXI. Árva hajadon léányátül, Vai Borbálátül

91. *Te néked mit szollyak hát, Vaji Borbála,*
Hajadon leányom, a kit meg próbála
Rajtam lött szomorú eset, s rád talála
Az inség, s testem is szemedtül el vála.

---

333 mem 337 [Az *utólszor* a kihúzott *előszőr* fölé írva.] 360 Hóltod <ugyan> 361 [Előbb:] Hát néked mit szollyak, szüz Vaji Borbála

- 365 92. Élméden bánatott hagytam halálommal,
Sziveden keserves jajt el válással,
De Isten tanáttsa jött rám hatalommal,
S ugy lett ki mulásom ez hoszszas álommal.
- 370 93. Ohajtottam látnom örömed szivembül,
Mellyért is gyakorta könyv árált szemembül,
Hogy botsáthatnálak szárnyadra kezembül,
De lelkem Istenhez viteték testembül.
- 375 94. Noha azért löttél tülcem el vált árva,
Keserged el mentem, mind ülve, mind járva,
Nem lésez Istennek kedvébül ki zárva,
Tsak bizzál nevében, mindent tüle várva.
- 380 95. E mint edes atyád, gondodat viseli,
Fejedtet fejeres gyászbül fel emeli,
Bánatid helyében örömed neveli,
Levén lelki testi aldásokkal teli.

XXII. Tseleditül, kik mind éltében, 's mind betegségében körülötte hiven szolgáltak

- 385 96. Hüséggel dolgaim valakik tettétek,
Szott hallo tseledim, 's ram fuggesztetétek
Szemeteknek féennyét, szavaim vegyétek,
S emlekezet képen nalatok tegyétek.
- 390 97. Éltemben, de kivált beteges vóltomban,
Szinte mig tetetném e sötét boltomban,
Szolgáltatok hiven, 's parantsolatomban
Nem zugolodtatok, bagygyadozasomban.
- 395 98. Mind czekért Isten kezét tegye rátok,
Ne fojtsa lelketek amaz első átok,
Magatokat igaz hitben allittsátok,
Lészen az egckben Cristussal hazátok.

XXIII. Jobbagyitül, kiket ha ugy nem oltalmazhatott,
mint kívántatott vólna, botsanatot kér

- 395 99. Tületek is immár vég bútsúmat vészem,
Kedves 's hü jobbágyim, rólatok le tészem
Gondomat, mivel hogy van mennyégben részem,
Melyben halált hozó jajt soha nem észem.

---

386 [Előbb:] tetetnék e sötétes boltban

100. Hogy ha ez nyomorúlt időben veletek
 Ugy nem dajkalottam, miképen ügyetek
 Kivánta, azokrúl botsátást tegyetek,
 Ezek iránt ream ne nehéztellyetek.
- 400
101. Lész ez elet utan olyan tsendességtek,
 Hol semmi nyavalya s bu miatt nem *égték*,
 Tsak Istenre legyen bizva üdvességtek,
 El nem vész általa készült öröksegték.
- XXIV. A temettsegre fel gyült sokasagtul
- 405 102. Felső, közep 's alsó rendbül ide gyültek,
 Ferfiu 's aszszonyi nembül elegyültek,
 Kiknek szivek hozzám szintén meg nem hültek,
 Söt, kész indulattal szépen fel készültek.
- 410 103. Erejeben meg hült testemnek adatok
 Ennyi jót, 's eddiglen értem fáradtatok,
 Ezekért Istennél legyen jutalmatok,
 Örök hazátokban kész nyugodalmatok.

Be rékesztés

104. Jésum, váltságomra Istentül szerzett kints,
 Rajtad kívül másban *remenyem* sohol nints,
 Kérlek, erdemedbül ram javaidat hints,
 Irgalmassagodbul mint fiadra tekints.
- 415
105. Lekem *vereddel* nyert jokban reszcshittsed,
 Földön rea ragatt terhül üressittsed,
 Igirt coronáddal fejem ekesittsed,
 Vegetlen örömmel menybe elégittsed.
- 420
106. Terj be azért lelkem, Urad hajlcában,
 Öröktül szamodra készült országában,
 Boldogult szenteknek erj társaságában,
 E testi ház helyet mennyci hazában.
- 425 107. Te is, gyarlo testem, e sirba már be szállly,
 Itten rajtad esett fájdalmittül meg vally,
 Az utólso napon Ur szavára fel állly,
 Lelkeddel egyyülvén, boldogulást tallállly.

---

402 [Az utolsó szótag lemaradt.] 403 [Az *üdvességtek* a kihúzott *tsendességtek* alá írva.] 414 [Két betű folt miatt olvashatatlan.] 417 *vedreddel* 422 Örögtül 424 hazába [A teljes rím miatt javítva.] 425 sirba <bár>

[RÉVAI IMRÉNÉ ÚJFALUSI KATA HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

Szívbeli keserves könyhullatásoknak ARJA. Melly NEHAI TEKINTETES és NAGYSAGOS DEVEK VJFALVI VJFALUSI KATA Aszszony ö Nagysága, NEHAI TEKINTETES és NAGYSAGOS REVAI IMRE Uram Ö Nagysága, Nemes Thúrócz Vármegye örökös Fő-Ispánnya etc. meg-hagyatott Özvegye bődög emlékeztü Teste felett, Egyetlen egy szívbeli siralmas LEANYATUL TEKINTETES és NAGYSAGOS REVAI ERSEBETH ASZSZONYTUL, Ö NAGYSAGATUL, Nagy keserves szive fájdalmában Uri Atyafiságnak; és a' több szomorú sokaságnak Szklabinya Várának belső piaczn (gyámoltalan és nagy szerencsétlen sorsa elő hozásával) siralmassan ki-öntett.
Anno 1701. Die 8. Maii.

In Nomine Jesu.

1. Jaj én szerencsétlen honnét sirásimat
Vallyon honnét kezdgyem könyves szavaimat?
En szomorú lélek szives bánatimat
Mint terjesszem elő nyomorúságimat.
- 5 2. Fogy már az én lelke sok kínlódásimban,
El-hervada szívem nagy busulásimban
Szemem fénye-is fogy könyhullatásimban,
Orczám színe-is vész siránkozásimban.
- 10 3. Hol vagy Heraclitus szüntelenül sirván,
E' tsalárd világnak álhatatlanságán
Veled kívánkozom szomorú vóltomban
Elnem 's meg-is halnom könyhullatásokban.
- 15 4. Soha sirásimnak én határt nem vetek,
Zokogásimban-is pihenést nem vészek,
Szüntelen sirásban éltemben kesergek
Keserüségemnek véget nem vethetek.
- 20 5. Szánd-meg oh UR ISTEN! szánd-meg ezt mennégbül!
Hogy Iffiú koromban mingyárt véletlenül,
Szörnyü bánatoknak mérges sepreibül
Nagy mértékkel ittam keserüségibül.
6. Mihelyett én még tsak öszve adattattam
En édes Urammal, már kéntelen vóltam
Más földre bujdosni, 's házamat el-hattam
Edes szülcimtől meszsze távoztattam.

- 25 7. Vólt dolgom nem egyéb hanem szomorkodni
Nagy zokogásokkal éjjel nappal sirni,
En édes szüléim után kesergeni,
Az idegen földön rab módgyára járni.
- 30 8. Elő sem hozom most a' több gondgyaimat
Bajos félelmimet sok változásimat,
Hideget, hévséget, bcteges vóltomat
Mellyek kesergették az én napjaimat.
- 35 9. Itten Istencmtől már pihenést vártam
Szélvész esső után nap fényét kívántam
De jaj kegyetlen sors! jaj mire jutottam,
Minden kintsek felett kintstül meg-fosztattam.
- 40 10. Mert akkor halálnak kegyetlen kaszája,
Edes kedves Atyám Uramra találá
Jaj nékem! Jaj nékem! azt le-is kaszálta
Uj baj, bú siralom, szivemben árada.
11. A' Nemes Vármegyec maga Fő-Ispánnját
Uri Atyafiség igaz Attyafiát,
Nemesség szomszédtság, kedves Pátronussát,
Szivessen siratta Parasztság jó urát.
- 45 12. En-is nagy siralmas árvaságom miatt,
Mint a' virág lettem, melly nyárban meg-fonnyad,
Könyvek folyásában orcám-is el-olvad,
Halálos bánatim nyelvem ki sem mondhat.
- 50 13. De nem vólt még abban elég szerentsének
Nem tudván mitsoda kint tégyen szivemnek,
Szivemtől el-szakatt édes Gyermckimnek
El-mettzé élteket, bút hozza fejemnek.
- 55 14. Hol vagy Fiaidon siránkozó Ráchel,
Vigasztalhatatlan siralmat kezdgyünk-el,
Im jaj Gyermckeink nintsenek múltak-el,
Sirassuk, jajgassuk keseredett szivel.
- 60 15. Szerentsének képe szárnyassan iratik,
Kerengő keréken forogni mondatik,
Természeti ellen tehát tselekeszik,
Hogy olly régtől fogvást nálam mulatozik.

16. Vallyon úgy kell-é már mind hóltig kinlódnom?
Nem kell-é valaha valami jót látnom?
Illy kegyetlen sorsban így kell-é maradnom?
Szány-meg oh Ur Isten kegyes szabadítóm.
- 65 17. Az én ékességes Pellikán Madaram
Meszsze Földön repül én szerelmes Uram,
Kinek távúl lete bánatot hoz reám,
Ujjittya Sirmim bajos minden órám.
- 70 18. Már múlt Seculumnak bé fejezésében,
Vigasztalást vártam bizván Istenemben,
Aszszonyom Anyámnak jó egészségében,
Lesz gyönyörködésem 's Uram itt létében.
- 75 19. De jaj! oh te tsalárd kegyetlen reménség,
Aspis fulánkjához hasonló mérgeesség!
Oh nagy kegyetlen sors! ô szerentsétlenség!
Oh Sirmas óra! ô mérges dühösség.
- 80 20. Merüllyön könyvekben ámbár az én nyelvem,
Sírjanak szemeim szakadgyon-el szívem,
Sirmas beszédem most immár el-kezdem,
Halálos bánatim ha lehet ki fejtem.
21. Midön múlt Seculum vég Esztendejének
Negyed napja fénye ki költ Decembernek
Az nap ki nyílt feje szcrentsétlenségnek
'S rám tódúlt erőssen az árja könyveknek.
- 85 22. Az ki gyámoltalan sirmas vóltomban
En Istenem után szomorúságimban
Vólt egy vigasztalóm segítöm gondokban
Oh nagy sirmas szó! Im fekszik ez sirban!
- 90 23. Drágalátos kedves gyöngyötském el-veszett
Ki mint Carbunculus éjjel nappal fénllett
Olly iszonyú kárban kitsoda segíthet?
Eltemet utálom hogy tölem el-esett.
- 95 24. Ollyan drága kintsbül mert mostan ki fogytam
Kiben vidámúlást mindenkor kaphattam
Kinek óltalmában meszsze tágíthattam
Nyomorúságimat bátran-is álhattam.

25. Szép erős oszlopa le-dült vigasságnak
Le-esett fő Feje Szklabinya Várának
Ki lehet olly kemény hírét illy nagy kárnak
100 Halván hogy ne sirna kö szive van annak.
26. Ambár ha egészszen merő nyelv lchetnék,
'S szemem-is ha ugyan könyvé változhatnék
Még úgy-is nagy sorsom ki nem terjeszhetnék
Ajakim fájdalom ki nem beszélhetnék.
27. Mert már el-vesztettem én édes Atyámat,
Szives Gyermekeimet nem látom Uramat,
Jaj nékem! vesztettem Aszszonyom Anyámat,
Utolsó edgyetlen egy vigasságomat.
28. Már Anya nem vagyok mert Gyermekeim nintsen
110 Leány nem, Sem özveggy, Urat adott Isten;
Feleség nem vagyok mert az itten nintsen
Mi vagyok, bár találly, Atyám, 's Anyám nintsen!
29. Arva vagyok, Arva, Arváknak Arvája
Kit sujtol keményen Istennek szent karja,
115 Kinek ez világon nintsen-is gyámola
Kit talám meg-is öl nagy bánatnak Arja.
30. Szépcn illatazó Rosa leveleit
Hullatván mutattya hegyes tövisseit,
El-veszti illattyát gyönyörü színeit
120 Senkinek nem kell már Ember rá sem tekint.
31. Kertbéli Liliom Gyönyörü szép virág,
Ha le-hull *Levele, mi* marad tsak rút ág,
Ollyan vagyok én-is oda minden jószág
Ugyan irtozik-is tölem már az világ.
32. Miként a' Gerlitze az Társát el-vesztvén
125 Száraz ágakra száll keservesen nyögvén,
Szomjúságát zavart vizekkel enyhítvén,
Szüntelen nyög társán igen keseregvén.
33. Ugy kell énnékem-is siralmas napokat,
130 Szives nyögésekben töltenem orákat,
Szomorú sorsomban siratom magamat,
Nem-is halgathatok vigasságos szókat.

- 135 34. Hasonlatos vagyok el-veszett tsirkéhez
'S én siralmim annak pisegetéséhez
Az sem tudgya mint én, hová mennyen 's kihez,
Nagy kinokat szenved míglen oda nem lesz.
- 140 35. Oh! Szerelmes Anyám! hová készülsz menni?
Kinek hát Arvádat itt akarod hadni?
Nints semmi gyámolom azt kell tekinteni,
Uram meszsze lakik nints ki vigasztalni.
36. Im feletted sirok keserves sirással,
Szóllally meg még egyszer gyenge szózatoddal,
Anyám vagy szány hát meg nagy indúlatoddal
Mért nem maratz velem te egy magzatoddal.
- 145 37. Oh! te Ujfalusi Sas keselyü madár,
Aranynál ezüstnél drágább Gyémántoknál
Hová repülsz kérlek ne siess ne! meg ályl,
Ha el-repülsz bizony testem-is sirba száll.
- 150 38. Zöld Pálma ágatskát szádbúl hová tészed
Kinek kérlek kinek 's hová te azt viszed?
Edgyetlen egy vagyok én az te Gyermekek,
Add nékem nálamnál nints közelebb véred.
- 155 39. Térj vissza térj kérlek oh én édes Anyám,
Ha nem térsz ez léssen, én utolsó orám
Az te el menésed nagy kinokat hoz rám,
Segíts engem magad én Istcnem Atyám.
- 160 40. De jaj! most már látom, nem használ sirásom
Edes kedves Anyám vissza nem tér tudom,
Nints Lelke testében van miért jajgatnom,
Gyámoltalan Arva maradtam most látom.
41. Sirasd keservesen tchat Atyafiság,
Nagy zokogásokkal sirj te-is Uraság
Sirasd, nyögj, keseregj keserves sokaság,
Sirjatok edgyenként vénck és Ifjúság.
- 165 42. Sirj te-is REVAI Nemes Familia
Meg-hala im! igaz hiv Atyátok fia,
Mindenitekhez vólt kegyes indúlattya
Kit mint segíthetett segített ő karja.

- 170 43. Régi Nemes jó vér sirasd Máriássi,
Sirasd valaki vagy Dévék Ujfalusi
Follyanak nagy böven könyvetek forrási,
Mert im! Catharina fekszik Ujfalusi.
- 175 44. Te-is meszsze földről Pellikán Madaram,
Jöjj közelebb 's sirasd én szerelmes Uram,
Jo Anyád meg-hala sirasd minden órán,
Sirasd más földön-is, míglen nem térsz hozzám.
- 180 45. Ti-is oh Nemesek mindnyájan sirjatok,
Mert im! oda vagyon Clenodiomotok,
Ennek udvarában az ti fiaitok,
Mint egy Oskolában löttének hasznosok.
- 185 46. Ti Városbélick ti-is ô Parasztság,
Sirassad 's jajgassad te szegény jobbágyság,
Edes Anyátok vólt ez Aszszony valóság
Ti javaitokat óltalmazó jóság.
- 190 47. Sirj nyögy keservesen te Szklabinya Vára,
Sirjatok szolgák-is, sirj egész udvara,
Szakadgyon szivetek, gonosz ez az óra,
Mert jó Aszszonyotok szállott koporsóra.
- 195 48. Ally elő szegénység fel-szóval sirassad,
Mert im scgítseged jó Anyád 's óltalmad
Meg-hala, ki a' te nyomorúságidat
Gyorsan enyhítette az midön kívántad.
- 200 49. Sirjatok betegck szivessen sirjatok,
Meg-hala bölts hasznos Patikáriustok,
Kinél költség nélkül ingyen kaphattatok
Jó orvosságokat, nagy az ti károtok.
- 200 50. Sirasd utóllýára keserves sokaság,
Sirjatok egyszer 's mind vének 's mind ifljúság,
Sirasd Atyafiság Nemesség 's Uraság,
Mindnyájatoknak vólt hasznos, ez valóság.
51. De semmit nem használ már annyit siratni
Vigasztalhatatlan könyvetek hullatni,
Isten mindent rendel, azt kell nékünk tudni
Szent akarattýára sorsunkat kell hadni.

- 205 52. Azért én Istenem hozzád folyamodom,
Siralmas vóltomat kezdedben ajánlom,
Enyhíts bánatimat kegyes vigasztalóm,
Tudod melly keserves legyen az én sorsom.
- 210 53. En jó szivel türöm te sullyos veszszödet,
Tsak adgyon Felséged töredelmességet
Mert tudom úgy szoktad az te hivedet
Próbálni 's úgy adni az örök életet.
- 215 54. Seregeknek Ura, Szent Jehova Isten,
Légy kegyelmes hozzám Uram mindenekben
Adgyad lakhassam még Urammal földemben
'S holtig ditsirhessem szent nevedet Amen.
- Anyai vigasztalás.
- 220 55. NE sirj oh egyetlen egy szives Gyermekem,
Hogy léssen ez órán töled el-menésem,
Nagy keserüséged vagyon észre vettem,
De bizzál Istenben vigasztalód léssen.
- 225 56. Szives Gyermekidet ne sirassad tovább
Örülünk mennyégben, azok, én és Atyád
Kimondhatatlan nagy örömben lészünk hát
Látván Christus Urunk szép fényes ortzáját.
- 230 57. Halhatatlan ez az öröm 's láthatatlan
Mellyben lészünk akkor fényes Meny-Országban,
Bóldog az nem-is más, ki lakhatik abban
Ne sirj hát mert lészünk mind örökké abban.
- 235 58. Te azért rosz világ az te jószággoddal
Veszsz el tsalárdságos udvarisággoddal,
Nem kellesz énnékem az te aranyoddal
Mert velem Jésumom meg-elégszem azzal.
- 240 59. Vallyon az bújdosó sok járási után
Midön tér házában nem vigad-é osztán?
Vigad evező-is tengernek az partyán,
Hogy ne örülnék hát ez házában jutván.
60. Mert im! eddig lakván siralom völgyében
Már Mennyben szállottam az örök életben,
Holott fogyatkozás nem lehet semmiben,
Hol Christus Urunkat láttyuk szemtül szemben.

61. Hol soha keleti napnak 's nyugta nintsen
Idő sem változik homályosság nintsen
Hol semmi nyavalya hol betegség nintsen,
Hol nintsen ellenség, ellenkezés sintsen.
- 245 62. Az hol az Angyalok ezerni-ezerek
Ekes új éneket szépen énekelnek,
Szent szent, Szent Jehova Ura seregeknek
Ditsőség adassék az te szent nevednek.
- 250 63. Már nagy bátorságban 's víg örömben vagyok
Ördögtül világtúl haláltúl sem tartok,
Világ örömére már semmit nem hajtok,
Mennyei Istennek hajlékában vagyok.
- 255 64. Jó hartzot hartzoltam Istennek szolgáltam
Végeztem futásom hitet meg-tartottam,
Az örök életnek koronáját kaptam
Kéért ditsértessék Mennyei jó Uram.
- 260 65. Im azt bizonyította az én Czimerem-is
Sas, Csillag, hóld medve, és zöldellő Fa-is,
Valaki jelen vagy figyelmezz arra-is
Halhatz többi között egy szép dolgot itt-is.
66. Miként saskeselyű a' maga Fiait
Oktattya hogy nézzék fényes nap sugárit,
Ugy oktattam én-is a' Christus érdemit,
Nézni, 's úgy keresni Lelkünk idvességit.
- 265 67. Zöld Pálma ágatska jelent győzdelmet,
Meg-győztem világot 's én ellenségimmet,
Immár velem látom én Idvezítőmet,
Ki gondolhat ennél már nagyobb örömet.
- 270 68. Mindenkor zöldellő Fának szép zöld színe,
Mutattya hogy voltam Christus kegyes hive,
Eltem e' világon töredelmességben,
Örökké zöld leszek már örök életben.
- 275 69. Méznek édességét kedvelli a' Medve,
Annyira hogy magos fákra hág érette.
Az én édességem Jébus Christus neve,
Nints ennél édesebb édességnek neme.

- 280 70. Anya-szentegyháznak, sok sanyarúságit,
Jelengeti az hóld változó sorsait,
Az ki bizonyossan felölem bizonyít,
Hogy sokat szenvedtem Christus szent nevéért.
- 285 71. Csillag az én Lelkem az ki az Mennyégben
Örökkön örökké Christus érdemében,
Meg-tartya ragyagó fényét nagy örömben,
'S Örökkön örökké vigadni fog Amen.
- 290 72. Immár oh egyetlen egy szives Magzatom
Isten légyen veled szivembül kívánom,
Vóltál te mindenkor engedelmes Leányom,
Isten fizesse-meg szivessen kívánom.
- 295 73. Meg-áll Atyafiság egy szórn hozzád léssen,
Halgasd-meg, Kívánom légy jó cgeességben
El-jött már az óra tétetem az földben,
'S ott lésezek míg el-jö Christus ditsösségben.
74. Jövel Uram Jésus tekínts kegyelmessen
Bünös fiaidra siralom völgyében,
Hogy maradhassanak hóltig igaz hitben,
'S Az után mennyenek veled az mennyégben.

110.

MÁS

Keserves és siralmas sorsárúl való Istenes panasza Tekintetes és Nagyságos REVAI ERSEBETH Aszszonynak ki az édes kedves Anya Aszszonynak halálának alkalmatosságával el-mondatott.

1. Jaj az én Sorsomnak! Jaj én élcemnek!
Jaj állapotomnak 's keserves szivemnek!
Jaj az én dolgomnak 's magános létemnek!
Jaj rosz szerentsémnek rútn meg esésemnek!

Cím II Keserves szive fajdalmával ez Arnyék vilagból való búcsuzása Néháy Nemzetes és Nagyságos Dévék Ujjálui Ujjalússy Káttá Aszszonynak, Néháy Tekintetes és Nagyságos Revay Imre Vram eő kegyelme megh hágjott Eözvegyinek, édes és szerelmes egjetlen egj Leányátúl Tekintetes és Nagyságos Reváy Eörsebeth aszonytúl, Tekintetes és Nagyságos most meszi földben bujdossó Petróczy István Vram eő kegyelme szerelmes házás Társátúl, nem küemben Tekintetes és Nagyságos, Nemzetes és Vitézliö Vri Fő- és Nemessi rendből álló Attjáfiátúl, és mind két renden levő jámbor szolgháitúl és szolgháloitúl. [Az alcím REVAI szavából kiesett az E betű.]

- 5   2. Ha születésemtől fogva napjaimat,
Elő számlálom-is Leányi koromat,
Férjhez mentem után lött állapotomat,
Egyben vetem, látok többire siralmat.
- 10   3. Gyermeki koromat töltöttem vigságban
Gyönyörű életben éltem vidámságban,
Edes Atyám, Anyám kedves látásában
Kik fel-neveltének Isten országában.
- 15   4. Ki esvén ez korbúl nagy terh reám szálla
Mert házasságammal bújosásom vala
Ki néha bújosott egyedül az tudgya
Melly nagy kereszt légyen bújosó nyavalya.
- 20   5. Ki tudná akkori nyomorúságimat
Ki tudná számlálni, vagy irni bajomat.
De még-is enyhítém szenvedett sorsomat,
Az míg élni láttam Atyámat 's Anyámat.
6. Atyárúl Anyárúl való emlékezet,
Búban forgó Finak élesztő nevezet
Olly jó mint valaki adna hideg vizet,
Szomjúhozó szívnek, vagy éhnek kenyeret.
- 25   7. Uram-is kit adott az Isten igyemet,
Velem lételemmel 's keserűségemet,
Könnyebiti vala súlyos terheimet,
Segíti-is vala nyögő keresztimet.
- 30   8. El-szakasztott osztán engemet szerentse,
Uramtúl 's ez vala keserű gyümöltse,
Mi házasságunknak, Az gonosz szerentse
Kinek vagyon forgó, 's változó erköltse.
- 35   9. Semmit helyén nem hágy, semmivel nem gondol,
Majd ide, majd oda széllyel el-vándorol,
Ha el-akar szökni nem bútsúzik nem szól,
Szállást ő magának hosszat nem vér sohol.
- 40   10. De ez sérelmet-is kedves Atyám Anyám,
Kik még éltek voltak, támasztó kö-sziklám,
Friss vigasztalással látogatván hozzám
Enyhíték de immár nagyobb én nyavalyám.

11. Mert már mind a' kettő mind Atyám 's mind Anyám
Erős két kö-falam kikre támaszkodnám
Le-düle, nints immár, nintsen semmi bástyám,
Ellenem támad már rokon, szomszéd talám.
- 45 12. Uramhoz nem bizom, mert ő tavúl vagyon,
Nints-is szabadsága, hogy ide járullyon,
Az irigy szerentse hatta ott maradgyon,
Egyedül én itten, ő ott búslakodgyon.
- 50 13. Vólt-é ezen Földön? vólt-é ez világon?
Lész-é az föld színén ki úgy ne zokogjon
Mint fán kis Gerlitze, vagy Veréb a' házon,
Vagy mint magán lakó Pellikán pusztákon?
- 55 14. Láttzik sem Házás Társ sem Özvegy nem vagyok
Sem Leány, sem Arva, fájdalmim melyly nagyok
Noha törvény szerint Felesége vagyok,
Ki hoszszas és meszsze bújdosásban forog.
- 60 15. Hogy mondattathatom házás társa annak
Velem nem lakható PETRÓTZI ISTVANNAK
Özvegye vagyok hát bújdosó társomnak
Mert ha meszsze vann-is én tartom Uramnak.
16. Arva hogy lehessek? ha feleség vagyok
Annál-is igazabb hogy leány nem vagyok,
Hát özvegy feleség, Arva leány vagyok,
Oh Jehova Isten tovább mire jutok!
- 65 17. Példáknak példája vagyok én nyomorúlt
Kinek szerentséje fővel alá fordúlt,
Szerentsétlenség-is kiben úgy bé-szorúlt,
Hogy minden ő napja homályban bé-borúlt.
- 70 18. Jádzó szerentsének laptája én vagyok,
Ennyi szerentse közt imitt amott bolygok,
Most vízben, most sárban vagyok és nyomorgok
Hová vét végtére felette búsúlok.
- 75 19. Mért tettzett Istennek e' világra adni,
Ennyi fájdalmakra engemet juttatni
De ugyan tsak benne kell énnékcem bizni,
Nem szolhatok immár síéss hozzám jöni.

80 20. A' te kezeidben ajánlom egyedül,
Magamat egészen lelkestől 's testestől,
Ha mi volna-is több mind ezeken fellyül,
Mind jobb lesz tsak ne menny-el én sorsom mellől.

21. Nem veheti Ember szoros elméjében,
Kinek mit mért Isten ö böltességében,
Hogy merjek hát én-is Aszszonyi szivemben,
Bé-menni Mennyei titkok mélységében.

85 22. Isten: mondom inkább: légyen akaratod
Mert ha nem mondom-is léssen akaratod,
Mi tetzik kedvednek tselekszi hatalmod,
Avagy meg-fogyott-é valaha tanátsod.

90 23. Ha kedvet találtam előtted szent Atyám,
Kérlek hogy enyhítsed az én nagy nyavalyám
Szivem fájdalmiban meg-is hálnék talám
Ha vigasztalásom te töled nem várnám.

95 24. Rendelly jó akarót tégedet ki féllyen,
Ki árvaságomban engemet scgéllyen,
Szomorú sorsomban én velem jól tégyen,
Hogy Lelkem örökké téged ditsirhessen.

Anyai vigasztaló Felelet.

100 25. Ne sirj én edgyetlen édes egy leányom,
Ne sirj ne keseregj én édes Magzatom,
Ne sirj ne keseregj, hogy vagyon most hóltom
Mert ki születtetett vitetik ez nyomon.

26. Tudom mért kínlóddol szomorúságodban
Keserü 's keserves nagy búsulásodban,
Ortzádat fonnyasztó te bánkodásodban
Homályban bé-borúlt felleges napodban.

105 27. Békételen szóktúl ódd magad ha sirsz-is
Türhetetlenséget kerüld, ha jajgat-z-is
Nyughatatlan se légy, ha szinte tsüggetz-is
El-hagyatott vagyok! Jajjal ha mondod-is.

110 28. REVAI ERSEBETH kedves ERSEBETHEM
Légy szolgáló leány Istennek helyettem
Ne feletkezzél-el róla, mert mellettem
Szoktad vólt ditsirni szent nevét szülöttem.

- 115 29. Ez téged el-nem hágy magános vóltodban,
El sem vét el-hidgyed el-hagyott sorsodban,
Midön bánkodik-is sok bú bánatokban,
Bizony meg-vigasztal siralmas korodban.
30. Sem meg nem rövidült sem meg nem változott
Sem feledékeny ő, sem el nem távozott
Valamint régenten Naómmal-is vólt,
120 Ugy most-is bizonynal te veled maradt.
31. Am ANNA szent Aszszony nyóltzvan öt Esztendőt
Özvegyi vóltával töltött hoszszú időt
Ha sanyarú vólt-is még-is azt az időt,
Istennek szentelte azon sok Esztendőt.
- 125 32. Ha néked-is Isten enged sok napokat
Ez nyavalya után ha küld nyavalyákat
Ha sanyarúságod tetézi azokat,
De meg változtattya ezen roszt dolgokat.
- 130 33. Az nap sem mindenkor Fellegekben fekszik,
Hideggel kötődött fa-is virágozik
Az szörnyü haboktól tenger-is meg-nyugszik,
Ki ma sirt hólnap az vigan örvendezik.
- 135 34. De nem tehetz róla ha kedve tölt abban
Mennyci Atyádnak hogy most légy ez búban
Sőt hogy mindenkoron bánkoldgyál gyászodban,
Szent akarattyára hadd magad azokban.
- 140 35. Istenes Jákóbbal ölben kapj ő véle
Könyörgő beszéded ne mennyen mellöle
Ne keress segítőt egyebet kivüle,
Végét keresztednek úgy vészed ő töle.
36. Am magad mondottad hogy el-felejtselek
Engem te biztattál, hogy jó szível légyek
Rólad, ha el-kell-is válnom, ne rémüllyek
Vólna rád magának gondgya az Istennek.
- 145 37. Akkor biztatásod én kívánságimat
Enyhíté 's édessé tötte halálomat,
Noha e' nélkül-is Pállya fútásomat,
Igagzattam 's vártam utólsó órámat.

- 150 38. Ne háborgasd azért már meg-hólt testemet,
Koporsóban fekvő hideg tetememet,
Haszontalan immár indítani szememet
Könyvre, és nyújtásra el-hervadt kezemet.
- 155 39. Egyedül az Isten fedező paisod,
Mérges nyilak ellen léssen oltalmazód,
A' pörök ellen-is kík majd adnak okot,
De kiket el-széleszt öríző Angyalod.
- 160 40. Téged kí ok-nélkül háborgat meg-láttya
Az minden láto szem hogy meg ne sújtollya,
Kí a' gonoszoknak vétkét látogattja,
A' bünt büntetetlen soha nem hadgyhattja.
41. Engem többé ne várj; hanem én meg-várlak,
Mikor JEHOVANAK tetszik ott meg-látlak,
Az hol társaságok vagyon Angyaloknak,
Es kiken könyörült az UR mind azoknak.

111.

[ÚJFALUSI KATA LEÁNYÁTÓL, RÉVAI ERZSÉBETTŐL BÚCSÚZIK]

Keserves szive fájdalmával ez árnyék világból való bútsúzása Nehai Tekintetes és Nagyságos Dévék Újfalui ÚJFALUSI KATA Aszszonynak, (tit:) Edes és szerelmes egyetlen egy Leányátúl, Tekintetes és Nagyságos REVAI ERSEBET Aszszonytúl, nem külömben Tekintetes és Nagyságos, Nemzetes és Vitézljő URI FŐ, és Nemes rendből álló Attyafiaitúl, és mind-ket renden lévő jámbor szolgaitúl 's szolgálóitúl.

1. ESzemben forogván az halálnak sorsa,
Es betegségemnek nagy nyavalyás vólta,
Tündöklő világnak álhatatlansága,
Emberre ki-adott Isten décrétuma.
- 5 2. Jóllehet kívántam tovább-is éltemet,
Hogy láthattam vólna az én kedves vömet,
Ö néki ajánlván édes gyermekemet
Szivemtől el-szakatt REVAI ERSEBETET.

- 10   3. Kinek árvaságát a' ki meg-fontollya,
              'S Ura meszsze létét töle meg-gondollya,
              Nem kitsiny árvának ötet számlálhattya,
              Melly keserves légyen tölem való váltá.
- 15   4. Az halálnak sorsát mikor meg-próbáltam,
              Istenessen töled tsendessen el-váltam
              Szives beszédekkel akkor el-bútsúztam
              Az mennynek Urátúl reád jót kívántam.
- 20   5. A' kinek úgy tetzett hogy immár meg-hallyak
              Töled jó leányom immáron meg-vállyak,
              Ellent nem álhattam ö akarattyának
              Már töriben esvén keserves halálnak.
- 25   6. Isten légyen hozzád szerelmes leányom,
              Arvaságra jutott én édes magzatom,
              Eltemben ki valál segítő oszlopom,
              En nyavalyáimban kedves vigasztalóm.
- 30   7. Isten fizesse meg 's áldgyon minden jóval
              Hogy annyi jót töttel szerelmes Anyáddal
              Mikor viaskodtam szörnyü fájdalokkal
              Hogy tápláltál akkor sok orvosságokkal.
- 35   8. Kík az halál ellen noha nem használtak
              De nyavalyáimon sokszor tágitottak,
              Eltem mivóltában gyakrabban biztattak
              De reménségcmben már igen meg tsaltak.
- 40   9. Mivel édes Urad töled meszsze esett,
              Az én halálomkor jelen nem lehetett,
              Ha az UR Istennek e' dolog úgy tetzett,
              Szenvedgyed békével mit ISTEN igy rendeltt.
10. Hiszem hogy Istenem viseli gondodat,
              'S hamar meg tekénti siralmas Sorsodat,
              Ellenségid ellen a' szent Angyalokat,
              Melléd helyhezteti mind erős hadakat.

12 II Melly keserves vála tölem való váltá 13 II Az Halálnak kényát mivel megh próbáltam 15—16 II Az szenth gyónás után hámar el-bútsúztam / Tüled, én szerelmes egyetlen egj Rósám. 17—18 II De mivel Istennek teczet hogy megh hallyák / S-tüled édes leányom imár el-bucsúzák 24 II És nyaválláimban pátikáriusom 27 II az szörnyü hálállál 28 II Tápláltván olljánkor 30 II De nyaválláimot 34 II Es én hálálomkor 35 II igj 36 II Szenvegje békivel keseredet szived 37 II Hiszem Istenemet 38—39 II S-tüled el nem rejti Attyái jó vóltat / Hanem ürüzüül az szenth Angyalokat

11. REVAI ágon lévő jó Atyám fiaim,
Ujfalui nemből való csemetéim,
Töleték bútsúzván könyveznek szemeim
Istennek ajánlak én kedves Véreim.
- 45 12. Más ágakon levő kedves Atyafiság,
Nemes Vármegyénkben lakozó Uraság,
Ennél kisebb rendű Nemesi Szabadság,
Töleték el-szakaszt most a' halandóság.
- 50 13. Isten vigasztallya a' ti sziveteket,
Erjetek idővel jeles esztendőket,
Isten ki szállítván valamellyiteket,
Szivetek vigadgyon látván Teremtönket.
- 55 14. Isten örizzen meg kedves lakó helyem,
Pállya futásomat kiben el-végeztem
Tégedet-is gyászos keserves tselédem,
Az Isten áldgyon meg hogy szolgáltatál nékem.
- 60 15. Meg-hervadott testem már tsak ezt kívánnya,
Hogy jó Ura mellé tetessék a' sirba,
Onnan fel-serkenvén az utolsó napra,
Mehessünk Christussal fényes menny-országba.

Edes és szerelmes Anya végső bútsúzására Tekintetes és Nagyságos felyebb említett
REVAI ERSEBETH Aszszonynak keserves feleleti.

16. EN édes szerelmes néhai jó Anyám,
Nemzetes Nagyságos Uj-FALUSI KATAM,
Ezen bútsúzásod a' mikoron hallám,
Keserűségemben én így gondolkodám.
- 65 17. Melly keserves szivel vala el-válásom,
Töled én Istápom azt ki nem mondhatom,
Már nyavalyáimat nem-is gyógyíthatom,
Tovább való éltem nem-is kívánhatom.

---

42 II S-Ujfalui nemből kedves csemettiém [!] 48 II Mághám példájára mind csak hállándóság 51 II S-há Isten ki szollet 53—56 II Te-is Isten hozzád kedves lákó helyem, / Kiben el-vighezém pállya futó czéllyem, / Nem külemben gászos s-keserves cselégjém / Főghágy Isten, nékem hogj szolgálháltál hevén. 57—60 Nem kíván egjebet megh fonjadot testem, / Édes Vram mellé tetessék az földben / Onnán föl serkenvén almunkbúl mind ketten / Együvé gjuhessünk az mennyekben. Amen. Aleím II Édes és szerelmes Anyá véghső búcsúzására Tekintetes és Nagyságghos felül említett Révaj Eörsebeth Aszsonjnak váló keserves feleleti. 64 II Kesserűségghemben csak nem el ájúltám 67 II nyávvállýáimot nem is gjooggítátom

- 70 18. Mint Gerlitze madár árvául hagyattam,
Uram meszsze létén sokszor siránkoztam,
Eltemben sirásom még-is tágítottam
Mert Istenem után tsak te benned biztam.
- 75 19. De mivel az halál töled el-választott
Keserves szivemre nagy bánatot hozott,
Hogy töled engemet éppen el-választott,
Ezen szivem tsak nem ket-felé szakadott.
- 80 20. Mind éltem 's mind holtom Istenemre biztam,
Ö Atyai vóltát mivel tapasztaltam,
Hogy illy véletlenül árvául maradtam,
Viseli gondomat mint én édes Uram.
21. Ez verseket immár mikor el-végezte,
Egy Atyád fiának keseredett szive
Karátson havában ötödik nap-fénye
Mikor fel-jött Ezer hét-száz esztendőben.
- 85 22. Keserves sirással nyúlt ezen munkához,
Midön Szklabinjárúl érkezett házához,
Hasonló vólt majd el-hervadó virághoz,
Oranként készülvén ő-is az halálhoz.

112.

Néhai Tekintetes és Nagyságos REVAI IMRE Uram, (tit:) keserves özvegyének
bóldog emlekezeti Nehai Tekintetes es Nagyságos Dévák Uj Falui UJ FALUSI
KATA Aszszonynak végső keserves bútsúzása.

Midön

Sullyos betegeskedése után a' szomorú halállal szemben szállott vólna, és szép
tsendessen el aluván Lelkét Teremtőjének ajánlotta vólna. Ezer hét száz
esztendőben, Karátson havának negyedik napján.

E' tsalárd Világtúl.

1. TSalárd Világ mivel Teremtőmhöz mégyek
Te töled el-válok hogy mennyekben légyek.
Meg nem tartóztatnak itt semmi szépségek,
Sem vissza nem vonnak semmi ékességek.

69 II árvául márátám 74 II S-keserves szivemre 75—76 II Ilogj tülem keserves légjen el-válássod
/ Olljkor szivem csak nem két felé szakádot 77 II Mind holtom s-mind éltem 80 II edes Attjám 81 II
mikor immár 82 II Egy attjadfiadnak keseredet keze 83—84 II Akkor esset ezer hétszáz esztendőbe /
December havának ötödik diesbe 87 II Hasonló vólt majd nem el-hervad virághoz

2. ~~Nem~~ ~~sem~~ ~~enne~~ ~~joszag~~ ~~nem~~ ~~sem~~ ~~anand~~ ~~osag~~,
Uralkodik benned rút hamis tsalárdság,
Távol jár te töled szentséges igasság,
Mindenütt tsak nyargal a' gonosz hamisság.
- 10 3. Nem lehet békesség tsak nagy háborúság,
Gyakran tsalatkozik az igaz Barátság,
Rutság, fájtalanság feslett paráznság,
Soha nem távozik töled a' gonoszság.
- 15 4. Látom hogy mindenek hijjában valóság,
Mellyek itten vannak el-múlnak mint virág,
En-is majd el-mégyek mert jobb a' menny-ország,
El-múlandoságnál örökké valóság.
- 20 5. Mikor mind ezeket elmém jól vizsgállya,
Szerentsétlenségét világnak utállya,
Mennyben boldogságát én Lelkem talállya
Mert szentek rendiben már Isten számlállya.
6. Itt a' nagy Uraság 's örökké valóság,
Itt vagyon az öröm 's az örök boldogság,
Itt egyenlő joság, itt igaz barátság,
Itt vagyon közöttünk Lelki világosság.

Tekintetes és Nagyságos REVAI ERSEBETH Aszszonytúl mint édes kedves, és szerelmes edgyetlen egy leányátúl keservesen bútsúzik.

- 25 7. VALtozik az idő minket-is változtat,
A' kedves napoktúl véletlen meg fosztat,
Kedvetlen órákra, bús gondokra juttat,
Végtére azokhoz halált-is ragasztat.
- 30 8. A' mint a' nap fénlík fel-derülvén reggel,
Kél azonban szél-vész háborodott éggel,
Követvén rút zápor mezőt rontó jéggel,
Reggeli jó kedve leszs szomorú véggel.
- 35 9. A' tavaszi ég-is ujjúl vig szellökkal,
Ekesül az mező szép gyenge füvekkal,
Rút meg avulást ér viszontag ezekkel,
Mihelyt az ősz süti fonnyasztó derekkal.
- 40 10. Az emberi élet hasonlatosképen
Az idők folytával változik sokképen,
Mint a' ki nyílt Rósa ideig tart szépen,
Meg avúl az után kóróvá lesz épen.

11. A' melly óra adgya világra létünket,
A' kezdi rendelni mindgyárt életünket,
Ugy láttatik ugyan hogy nevel bennünket,
De az mind közelebb mozdittya végünket.
- 45 12. A' melly idő el-fogy egyszer, a' meg nem tér,
Halálunkhoz penig a' mind közelebb vér,
Attúl szabadulást hid-el senki nem nyér,
Vagy elébb vagy utólb oda minden el-ér.
- 50 13. Múlnak az esztendők múlnak az dolgok-is,
Kik most sirban vadnak éltenek azok-is
Igy el-múlnak mi-is el-múlnak mások-is
A' mint a' szegények úgy a' Gazdagok-is.
- 55 14. En Esztendeim-is imé most el-múlnak,
Engemet a setét koporsóban húznak,
Világi Uraság, szabadság változnak,
Minden ditsőségim tölem el távoznak.
- 60 15. El-jött hát ideje bútsú vételeknek,
Majd keserüséget szereznek sziveknek,
Mivel hogy az halál lest hány embercknek,
Ugyan tsak végének kell lenni ezeknek.
- 65 16. Edes szép Magzatom REVAI ERSEBETHEM,
Soha jószágodat el-nem felejthetem,
Szívemnek fájdalmát nem-is enyhithetem,
Hü hivatalodat ki sem beszélhetem.
- 70 17. Betegséheimnek mindenkor használtál,
Sok orvosságokkal éltemben tápláltál,
Sem fáradságodat költséget sem szántál,
Tölem mert mindenkor segítségül vóltál.
- 75 18. A' keserves halál mindenütt tsak kaszál,
Eles kaszájával valakit hol talál,
Imé én velem-is most bátran szemben száll,
Edes Gyermekektül testem-is majd el-vál.
19. Utban vagyok mégyek, itt többbe nem látlak,
REVAI ERSEBETHEM szívem szerint szánlak,
Isten vigasztallyon annak-is ajánlak,
Idövel téged-is magam után várlak.

- 80 20. Szivemtül el-szakatt szerelmes Magzatom,
A' mennyei Urnak Lelkem már ajánlom,
De töled bútsúmat én meg nem vonhatom,
Ur Jébus áldgyon-meg méltán kívánhatom.
21. Az Arvák Istene adgyon segítséget,
Dolgaidban-is láss kívánt békességet,
Eltedben mind végig friss jó egészséget,
Bóldog ki-múlással adgyon tsendességet.
- 85 22. Mértékellyed azért keserüsedet,
Erettem bánattal ne epeszd szivedet,
Hidgy reménlly könyörögi kérjed Istenedet,
Meg-tart meg-vigasztal el sem hágy tégedet.
- 90 23. Mint kit a' tengeren forgat hoszszú veszély,
Ohajtott partyához hozván végre a' szél,
El-felejt minden bút kedves öröme kél,
El-múlt veszélyekről örvendezve beszél.
- 95 24. Igy jutottam én-is utólsó tzelomhoz,
Mikoron az Ur vett engem ö magához,
Hoztak az Angyalok kívánt portusomhoz,
Az hol az én Lelkem örökké vigadoz.

Tekintetes és Nagyságos PETROTZI ISTVÁN Uramtúl
mostanság bújdósásban lévő kedves vejtül bútsúzik.

- 100 25. HOzzád-is fordítom gyenge beszédemet,
Ha szinte halál meg-gyözi-is testemet,
Nem kívánom többé sanyarú éltemet,
Mert az mennyben visznek Angyalok engemet.
26. Vöm PETRÓCZI ISTVAN miért olly késön jár?
REVAI ERSEBETH téged ohajtva vár,
Felséges Tsászarunk meg-grátiáz immár
Téged hüségére bé fogad hidd-el bár.
- 105 27. Hüségedet tarts-meg Római Tsászarnek
Hóltig meg-kegyelmez bizonnal higy annak
Hasznát lám nem látod sok bújdosásidnak
Keserves vagy azzal kedves leányomnak.

- 110 28. Szánd-meg édesedet mert ohajt tégedet
Napról napra várja el-jövedeted,
Bár láthatná most-is kedves személyedet,
Jaj! búsúl, kesereg ohajtván tégedet.
- 115 29. Magánossan vagyon verébnék módgyára
Mint a' bús Pellikán kinek nintsen árra
Társát hogy nem láttya rettenetes kára,
Jöjj-el hát ne késsél mit szóllok nézz arra.
- 120 30. Gazdagság és értek vagyon az Atyáktúl
De az jó Feleség Istentül magátúl
Bóldognak mondatik Salamon szájátúl,
A' kinek jó Aszszony adatik sajátúl.
31. Istenüktül néked vagyon részed ebben
Te gyönyörködhetel jó Feleségedben
A' kit hogy meg betsülly egész életedben,
Az Istenért kérlek tarts szerettedben.
- 125 32. Hogy ha láthattalak volna még éltemben
Nagy gyönyörüségem lett volna szivemben
De mivel tégedet nem látlak éltemben,
Kívánom hogy Isten tartson békességben.
- 130 33. Bújdosásidban-is légy jó egésséggel
De édes hazádba jöjj-el sietséggel,
Edeseddel edgyütt éllyetek örömmel
En pedig töletek tsendessen válok el.
- 135 34. Istennek áldása már légyen rajtatok
Bóldog Esztendöket ti-is számlálljatok
Igaz szeretetet egy-máshoz tartsatok
Ur Jésust mindenkor hiven imádjátok.

Kedves Attyafiaítúl Nagy Jó Uraitúl, és igaz jó Akaróitúl.

- 140 35. ZEng itt az Halálnak hangas Trombitája
Szólnak a' Dobok-is kereng lobogója,
Harsognak a' Lármák kézben áll kaszája,
Gazdag, szegény, Iffiú, Vén, mégycen alája.
36. Tsak meg kell ütköznöm keserves halállal.
Ha le-vágattatom éles kászájával,
Kell töletek válnom végső bútsúzással.
A' mennyégben szállok Angyali táborral.

- 145 37. Im láttya két szemem Christusnak Zászlóját,
Hallom az Angyalok hangos musikáját,
Vigadnak Örülnek a' Mennyeknek Urát,
Ditsérik örökké, mint kegyelmes Atyát.
- 150 38. Töletek már léssen végső bútszásom,
En édes véreim, vólt vigasztalásom,
Bennetek éltemben, most már el-válásom,
Majd mennyégben léssen magasztaltatásom.
- 155 39. Isten hozzád kedves édes rokonságom,
Mind két részrül való én Atyafiságom,
Múlik most világi egész szabadságom,
Drága Idvözítöm minden vigasságom.
- 160 40. Nagy jó Uraimat sem hagyhatom abban,
Segéllye UR Isten, őket minden jóban,
Nem vólt fogyatkozás jó akaróimban,
Hóltok után légyen helyek Mennyországban.
- 165 41. Ellyenek sokáig kik vóltak igazak,
Térjenek Istenhez kik nem vóltak azok,
Láttyák szent áldását ha léznek igazak,
Szép magzattyaikkal vigadni fog házok.
- 170 42. Gyarlóságból kinek éltemben vétettem,
Nagy alázatossan mostan meg-követem,
Egész büneimnek botsánattyát vettem
Istentül: már bátran ...mat követem.
- Kedves hü szolgaitúl és szolgálóitúl szegény jobbágyitúl
és Szklabinya várátúl kedves lakó helyétül bútsúzik.
- 170 43. MEg-álly és ne siess még keserves halál,
Látod melly szép rendben hü szolgálóm áll,
Nagy keserüséggel szívem tölök el-vál,
Mert engem előlök hamar ki-szakasztál.
- 175 44. Hiven szolgáltatok míg veletek éltem,
Kiért ha éltemben jól nem fizethettem,
Meg fizet az Isten néktek én érettem,
Jó uratok néktek marad én helyettem.

- 180 45. Hiven szolgállyátok jó leányomat-is,
Melly hűséggel nékem vóltatok néki-is,
Legyetek hozzája jók ti leányok-is,
Ugy kedvessek léstek meg-áld az Isten-is.
46. En-is hogy Istennek szolgáltam éltemben,
Jó hartzot hartzoltam én igaz hitemben,
Immáron örvendek az örök életben,
Ditsérem örökké Ur Jésust mennyégben.
- 185 47. Ne sirj ne keseregj mert el-jött az óra.
Kedves szolgál rendem él az szolgálk Ura,
Segítséggel légyen néktek minden jóra,
A' Jehova Isten Seregeknek Ura.
- 190 48. Légy óltalmazója szegény jobbágyimnak,
Segítettek ezek én öreg vóltomnak,
Véget vetettem már én Uraságomnak,
Öket-is ajánlom Felséges Uramnak.
- 195 49. Te szklabinya Vára kedves lakó helyem,
Isten légyen veled el-jött már én végem,
Ez léssen te hozzád utólsó beszédem,
Hogy veszélyid ellen örizzen Istenem.

113.

JAJSZÓ, MELYBEN ÉDES HAZÁNK ROMLÁSÁT SIRATJA EGY POETA

Ad notam: Jaj néked Istennek

1. Zokogó sirással sírhatsz, magyar nemzet,
Mert szemed bekötte idegen nép vezet,
Jóakaratedért, ládd, gonosszal fizet,
Hogy elpusztíttassál, bizony arra siet.
- 5 2. Te napod fényében minap hold öltözött,
Minden javaiddal torkáig töltözött,
Fiaidban sokat rabszíjára fűzött,
Végre palotáid lángjával fütözött.

4 I, III, IV elpusztíttassál II el pusztithasson 6 II—IV javaiddal; töltözött I javaival; költözött 7 II, III szíjára I szijra IV szijakra 8 I lángjával II—IV lángjánál

- 10   3. Ez jaj alig múlt el, meg más jaj követi,
De az sem múlik el, harmad jaj ott éri,
Az bánatnak árját siralmad neveli,
Az sok gonosz rajtad ugyan egymást űzi.
- 15   4. Az napnyugati sas körme közé kapta
Te gyenge testedet erősen marcongja,
Hogy erőd ne légyen, szárnyadat szaggatja,
Szép piros véreddel fiait hizlalja.
- 20   5. Nincs titkos végezés belső palotádban,
Nincs ezüst vagy arany titkos tárházadban,
Nincs oly jövedelmed akárhol laktodban,
Melyet írván nem látsz ausztriai házban.
- 25   6. Ez oka, praktikát hogy forralt ellened,
Míg rabjává nem tőn nemzetestül téged,
Ma is nagy víg kedvvel éli keresményed,
Hogy bűdös köntösét viseltesse veled.
7. Ládd, az porciónak neve rád mit hozza!
Minden javaidból kipusztíta, ráza,
Elérkezék hozzád az nagy summás dica,
Mely, amid megmaradt, egészen kiszíjja.
- 30   8. De ezek földiek és mind elmulandók,
Nap s Hold alatt valók, azért változandók,
Nem is oly zokogó sírásra indítók,
Mint az mely gonoszok reánk tódulandók.
- 35   9. Ó bánatban borult szegény magyar haza!
Kemény kő szív volna, ki téged nem szánna.
Ó elpusztított gyászos Pannónia!
Ki volna, sorsodon ki méltán nem sírna?

---

10 I, II az III, IV ez II–IV ott éri I követi [Téves szóismétlés.] 11 II–IV neveli I követi [Téves szóismétlés.] 12 I, III, IV gonosz II jajszó I űzi II–IV éri 13 II–IV kapta I kapja 17 I IV belső II belől III titkos I–III palotádban IV templomodban 18 I–III titkos IV a' te 19 I jövedelmed II–IV jövedelem 21 I, III, IV forralt II forral 22 I, III, IV tőn II tesz 23–24 I, IV [Felcserélve.] 23 II–IV éli I vevék 24 I–III viseltesse IV részeltesse 25 I, IV porciónak II, III praktikáknak 26 I, IV javaidból II, III jószágodból 28 III Mely az mid meg maradt I Mely a' mind meg marad II Mely miát szemeid IV Mi ez előtt maradt III egesszen ki szíjja I egészen rabollya II ki sira s apada IV azt mostan ki szója 29 I, IV földiek II [Kihagyva.] III jok derek I, II, IV és III csak 30 II, III valók I, IV vadnak 33 II–IV szegény I édes 35 I, III, IV gyászos II jaj szó 36 I, II, IV sírna III szanna

- 40 10. Mert az kútból kijött, füstből lett sáskáknak,
Kik híven szolgálnak ördög Abadonnak,
Hatalom adatott, hogy neked ártsanak,
Míg amaz két tanuk ismét lábra állnak.
- 45 11. Az ördög most egyszer láncról elszabadult,
Ki Ádámtól fogva az hívekre dúlt-fúlt,
Mérgecs haragja még ellenünk el nem múlt,
Hogy rabjává tégyen, most is azért indult.
- 50 12. Sirathatd magadat, híres Mátyus földe,
Zokoghatsz sorsodon, két Csalló víz köze,
Gyászbán öltözhetsz, Balaton melléke,
Mert lettél sokaknak köz példabeszéde.
- 55 13. Erről bizonyosságot tehetsz, Pannon hegye,
Hogy gyászbán öltözött Veszprém, Győr vármegye,
Mínd ezekkel együtt Duna két melléke,
És Tisza vízének napnyugati része.
- 60 14. Siralommal juthat Csehország eszedben,
Sok szomszéd országok, résztek van ebben,
Addig praktikála barátság színében,
Míg lelkedet ejté pápa bilincseiben.
- 65 15. Hopmesterét küldé hozzánk is elsőben,
Hogy eklézsziánkat írná bé levélben:
Hány vallású ember lakik helységünkben?
Mí jövedelem van parochus kezében?
16. Azután mint farkas juhok köntösében,
Vagy mint fene párduc bárányok képében,
Hogy prédát vehessen Jesus seregében,
Eljőve a Sátán hirtelen közénkben.
- 65 17. Hol ennekelőtte az Isten igéje
Kiesen folydogált úr Jesus beszéde,
Ott most a bestia megbílegzett népe
Dagon bálvány előtt áll mindennap térdre.

37 II—IV füstből lett I földből nyött 38 II—IV híven I sirván 40 I, III, IV két II hét I—III lábra IV lábón 43 I, III, IV ellenünk II ellenek I—III el nem múlt IV elnémult 44 II—IV tégyen most is I tégye ma is I, II azért III azon IV arra 45 I—III híres IV szegény 46 I—III sorsodon IV magadon 52 II, III része I széle 56 II—IV lelkedet I ö lölkött II, III ejté I ejteth IV ejtse 57 I—III hozzánk is IV hozzátok 58 II—IV írná bé levélben I írjuk levelében 59 I—III lakik IV vagyon 63 I, III, IV vehessen II vethessen 64 I, II, IV El jöve III El jövén 66 I—III úr IV a 67 I, III most a bestia II most bestianak IV mostan bestia 68 I—III áll mindennap IV minden nap áll

- 70 18. Siralmas példa vagy Táp, Szentmiklós ebben,
Mezőörs, Pér, Pázmánd, Nyalka szintén ilyen,
Lázi, Kisbér, Aszar győri mezőségben,
Veresberény, Kajár, Kenesével egyben.
- 75 19. Mert mikor nem vélnéd, nagy hirtelenséggel
Jesaviták mennek rád német sereggel,
Templom kulcsát kérik fenyegetésekkel,
Kit sírván hallgatnak lehajtott fejjel.
- 80 20. Elszedék egyenként tőlök templomokat,
Mindenütt üldözik lekipásztorokat,
Prédálják azoknak minden jószágokat,
Pilátustól kérnek őrző katonákat.
21. Tápon visszavevék ismét a templomot,
Melyért jesaviták vőnek rák dülőkat,
Sokszáz tallért vontak rajtok bírságokat,
Templomban kergetik nagy büntetés alatt.
- 85 22. Negyven lovas német siet Szentmiklóstra
A jesavitákkal, szegény polgárookra,
Hogy ha nem engednek, hányják őket kardra,
Prédikátort, mestert elvigyék rabságra.
- 90 23. Az több helyekkel is ezen képpen bántak,
Sok számú németet rájuk szállítottak,
Ezek erejével szegény néppel bírtak,
Melyért az Istennek sírván panasztak.
- 95 24. Sirassatok minket, kik távol halljátok,
Jajgassatok minket, kik közel látjátok,
Gyászban öltözzetek, szomszéd nagy városok,
Bánkódjatok rajtunk, keresztény országok.

---

73 II—IV Mert mikor I Mikoron 74 I jesaviták II, III Jésus unták I, III mennek II mentek 76 I halgatnak II halgatunk III halgattak IV halgattok 77 I, II, IV tőlök templomokat II tülünk templominkat 78 I, III pásztorokat II pásztorinkat 81 I, II vevék ismét a templomot III veszik ismét templomokat 82 I jesaviták vőnek II, III Jesus unták vittek I, III rák II ra 86 I A' jesavitákal II, III Az Jésus untákkal 88 I, III elvigyék II vigyek az 89 I, II, IV helyekkel III hejekben I, III, IV ezen II ilyen 90 I—III Sok számú németet IV Számítalan sok népet 91 II—IV Ezek I Ezzel 92 II—IV Melyért I Melyen 95 I, III szomszéd nagy városok II más szomszéd városok IV keresztény országok 96 I—III keresztény országok IV nagy gombu városok

25. Ó ártalmas lelkek, vajjon a Krisztusnak
Volt-e darabontjok az apostoloknak?
Isten beszédével azok hódoltattak,
100 Ti sok pénzt fizettek német zsoldosoknak.
26. Nem vagytok Krisztusnak bizony tanítványi,
Sem apostoloknak igaz követői,
Hanem Heródesnek vérontó seregi,
Vagy pénzért hazudó Pilátus szolgálói.
- 105 27. Az ördög jól látja, elpusztult országa,
Ha készítve nem lesz az véres praktika,
Az Antikrisztusnak szomorú országa
Mert naponként romlik a zsinagógája.
- 110 28. Az ezerhétszázban mikoron írnának,
Békesség dolgáról királyok traktálnak,
De pápa zsoldosi azon praktikálnak,
Jesus scregének miképpen ártsanak.
- 115 29. Véren fundáltatott az Istennek háza,
Ma is vérben mosdik a Krisztus mátkája,
Elfolyta szép testét Jesus vére árja,
Ebben dicsekedik a hív eklézsia.
- 120 30. Ó keresztény világ, magad vedd eszedben,
Mert az Antikrisztus hálót vont elődben,
Lelkeddel testedet hogy ejtse töriben,
Azon praktikál ő ez gonosz időben.
31. Most készít Istvánnak megölő köveket,
Az Esaiásnak sok fa fűrészeket,
János apostolnak Pathmos szigeteket,
De megtartja Isten igaz hitben őket.
- 125 32. Siet gyilkos Kain Ábel halálára,
És a kevély Hámon zsidók romlására,
Táncol Heródiás János halálára,
De őket az Isten viszi boldogságra.

97 I, III, IV Oh II No II—IV lelkek I lélek 99 III, IV hódoltattak I hodultanak II tanítanak 100 II—IV Ti I A' I német II, III némely IV hamis 101 I—III Krisztusnak bizony IV bizonytal Kristus 102 I, III, IV Sem II Szent 103 I—III vérontó seregi IV rut gyilkos szolgálói 104 II—IV pénzért; szolgálói I penigy; vitezi 105 I—III elpusztult IV el pusztul 106 I—III készítve nem lesz IV készen nem leszén 107 I—III országa IV ortzája 108 I, II, IV sinagógája III sanyargatója 109 II—IV írnának I irának 112 I—III miképpen IV hogy miként 114 I—III Ma is vérben mosdik IV És vérben mosodik 115 II—IV Jésum I Christus 116 II—IV hív I kis 119 I, III Lelkeddel testedet II Lölködöt testedet IV Testedet lelkeiddel 120 I, III, IV Azon praktikál ő II Ó azon practikál II, III ez I, IV az 122 I Az II—IV És

- 130 33. Kiálthat hát Illés keserves jajszókkal,
Hogy egyedül maradt a szent igazsággal,
Mert kevés van, ki már gondol szent írással,
Löttenek mindenek társ az hamissággal.
- 135 34. Isten prófétáit tápláló Abdiás,
Kérlek, ne légy pénzért áruló, mint Júdás,
Sirassad a gonoszt, mint az Jeremiás,
Hogy te koronádat ne vehesse el más.
- 140 35. Hagyott Izraelben Isten hét ezeret,
Kik még nem hajtottak az rút Bálnak térdet,
Amaz fene vadtól sem vettek billeget,
Egy Jesust tiszteltek, nem fát vagy egyebet.
36. Azért akiben van igaz keresztény vér,
Melly-vasát, paizsát kösse föl, mint Abner,
Fusson mindhalálíg, mert bizony, ha eltér,
Megesküdt az Isten, lészen jutalom s bér.
- 145 37. Uram Jesus, mennyből jól látod ezeket,
Vajjon nem szánod-é kesergő népedet,
Mely az nagy bánatban sírván elepedett?
Jövel, uram Jesus, segéld híveidet.
- 150 38. Pecsételd bé immár az mélységes kutat,
Néped romlására hogy ne nyisson utat,
Bágyadt sereged közt emeld föl zászlódat,
Szomorú sereged hadd hallhassa szódat.
- 155 39. Vond ki kebeledből elrejtett kezedet,
Vaspálcáddal törd meg te ellenségedet,
Tanácsokban, uram, szégyenítsd meg őket,
Öld meg az áruló Achitofeleket.

---

129 I—III hát IV az 131 II, III Mert kevés van ki már I Mert kevés a' ki már IV Igen kevés van már ki [Szótagszámtöbblet.] II—IV szent I az 132 IV Levének mind társak csak az hamisságnak 134 II—IV ne légy pénzért I pinzért ne légy 138 I, III, IV az rút; térdet II amaz; fejet 139 I, III, IV vadtól II vadrul 140 I, II tiszteltek III, IV tisztelnek I vagy egyebett II sem egyebet III nem egyebet IV avagy képet 143 I—III eltér IV czélt ér 147 I, III, IV Mely II Mert I sírván II, III ugyan IV szintén 150 I, II nyisson utat III jusson utad IV adjon utat 151 I—III sereged közt IV néped között 152 II—IV hallhassa I halgassa 154 I, II, IV pálcáddal III vessződdel 155 I, II Tanácsokban III Tanuságban IV Szándékokban

- 160 40. Nincsen kibén bízunk, csak reád maradtunk,
Édes Jesus, érted romlunk s gyaláztatunk,
Ládd, mely sok gonosz közt idestova bolygunk,
Nincs kinek ölében fejünket hajtanunk.
41. Kedves liliomod tövisek sebhetik,
Drága termő szőlőd vad kanok emésztik,
Ékes ültetésid kiszaggatják, tépik,
Végső pusztulásra jutni kényszerítik.
- 165 42. Jövel hát, lelkeknek édes vőlegénye,
Keserves népednek egyedül reménye,
Szenvedő házadnak lásd siralmát végre,
Légy bágyadt népednek biztató vezére.
- 170 43. Tarts meg mindvégiglen minket igaz hitben,
Erősíts, bátoríts harcunk közepiben,
Készítsd koronánkat a fényes egekben,
Jövel, uram Jesus, jövel hamar, amen.

---

157 I, II, IV bízunk III biztonk II–IV csak reád I egyedül 158 I, IV gyaláztatunk II, III gyászoltatunk 159 I–III Ládd, mely sok gonosz közt IV Mert sok gonosz között 164 II–IV Végső I Végre 165 I, III lelkeknek II, IV lelkünknek 170 I, II, IV bátoríts III gyamolics 171 I, III, IV Készíts II Ékesíts [Szótagsámtöbblet.]

SOLYMOSI N. MIHÁLY

[WÉBER PÉTER SZÜLETÉSNAPI KÖSZÖNTŐJE]

GENETHLIACON, Metris Hungaricis Conscriptum in Natalem Ampl.
Prudentissimi ac Circumspecti, Dni. DN. PETRI WEBER, Sedis, Urbis
Metropolitanae Cibiniensis, Judicis AEquissimi, Meritissimi, etc. Quod Sub
Regimine MICHAELIS N. Solymosi Praec. Cib. Declamavit Classis Grammaticaria
Scholae H.

a)

Cantio Eggregiae, Notae:

1. POóták serege kelj fel immár,
Illy sokat kérlek ne alugy mert kár
A Phoebus tisztiben el jár,
Titeket ajtó elöt vár,
- 5 2. Liliom 's rósa ma virágozik,
Minden féle fü mezön zöldellik,
Mert PETER napja érkezik,
Mellyen szívünk vigadozik,
- 10 3. Ugyan is vagyon olly Pátronusunk,
Kinek e' napon kell Déclámálnunk,
Mennyből rá sok jót Kivánnunk,
Mert szárnya alatt tanulunk.
- 15 4. Nemzetes VEBER PETER jó Atyánk,
Ki hüséges vólt mindenkor hozzánk,
Affectusát öntvén reánk,
Ennek éltén örül Schólánk.
- 20 5. Eltesse Isten szívünk kívánja,
Jövendöbéli nagy jó haszonra,
Városunknak oltalmára,
'S az egész Nemzet javára.

6. Sok PETER napját érje békével
Bő ezendeit töltse örömmel,
Minden ő szerelmesivel,
Kíványa Scholank jó szívvvel Amen.

Cecinit Gerh. Th. Murgaschius,
et Mart. Leo.

25 7. Mái nap mint láttjuk, mindenek örülnek,
Némellyek lantokkal; 's hegedűkkel jönnek,
Némellyek trombitán néked énekelnek,
Aldanak sokképen, 's mint tudják tisztelnek.

30 8. Mi ezeket látván igen meg indúltunk
Mert mind azok felett, minékünk több jussunk,
Vagyon Kegyclmedhez kedves jó Tutorunk,
Mert szárnyaid alatt igen jól tanúlunk.

35 9. A' mi penig inkább, ebben nézz én réám,
Jómra igyekező, 's vagy oktató Átyám,
Hasznos Tudományban nevelő hü Dajkám,
Hítes Társod penig nékem nagy jó Anjam.

40 10. Azért én leg inkább örülek tencked,
Sok számos időkig terjedjen életed!
Sok PETER napjait, Isten adja érned,
Hóltod után penig Menny-Országba menned.

Lactus dixit Joh. Gasner.

11. EN is e' szép voxon szívem meg nyugtatom,
Hogy hosszú időkig élj én is akarom,
Sok gyönyörű jókban részesülj kívánom,
Ne környékezzem meg betegség s' fájdalom.

45 12. Naponként mind felyebb az Ur magasztaljon,
Lelki 's Testi jókkal mint kívánod áldjon,
Gyülölőid ellen, néked erőt adjon,
Az után nagy szépen mennyben koronázzon.

Steph. Simonius.

50 13. Jól mondád Barátom éljen a' jó Urunk,
A' ki mindenekben nekünk Fautorunk,
Mert engedelmebül van tanuló házunk,
'S általa is, vagyon Magyar Praeceptorunk.

- 55 14. Tudom hogy ezt néki meg nem fizethetjük,
Mind az által hírét mindennek hírdetjük
Jó emlékezetét, előttünk viseljük,
'S születése napját miis meg szenteljük.

Paulus Gindesch.

- 60 15. MEltó is! mert ez Ur nem tsak nekünk használ!
Hanem Országnak is sok dolgokban szolgál,
Szeben-Szék *causáit* bírja igazsággal,
Es senkit nem terhel semmi hamissággal.

16. A' mit reá bízot, Isten azt mivelí,
Arvák 's özvegyeknek dolgokat segélli.
Istenét igazán, mint keresztyény féli,
Ezért a Mennyégben hely adatik néki.

Stephanus Valdhitter

- 65 17. IGen szépen szólál! azért én is szólok,
Az hízelkedésnek el hid békét hagyok,
Jót ha lhet én is majdan Declamalog,
Mert e' nagy Oszlopnak virtusai nagyok.

- 70 18. Jó természetének híre van sok helyen
Mert magát ki adja szegényekhez szépen,
Aljon clő bátor az egész Nagy Szeben,
Es mondja szemembe! ha hazudok ebben.

- 75 19. Ezért bizony méltó hogy sokáig éljen,
Nyóltzvan eztendökre élte terjedjen,
Sok PETER napjait érje egészségben,
Fáradsági után nyugodjék Mennyekben.

Johann Georg. Vett.

- 80 20. MEg vallom hogy beszélsz Barátom igazan.
Azért én is erre így felelek bátran,
Hasznos hogy sokáig éljen Városunkban,
Nationk általa had fénylyék ez után.

21. Születtése napját szemlélje sokáig,
Városunk dolgait igazgassa hóltig
Publicum javait, procurállya fogytig,
Azután vittessék Isten szent Székéig.

Georgius Lutsch.

85 22. UGy legyen kívánom,
Jó tanuló Társom,
Ez Urnak az ő dolga
Hogy sokáig éljen,
Kedves egészségben,
90 Mint Városunk oszlopa.

23. Országnak szolgáljon,
Scholánknak használjon,
Tanítónk Patronusa,
Istennünk hogy áldja,
95 'S jókkal látogassa,
Mindenikünk akarja,

24. Elte mint most vagyon,
Igy végig ragyogjon,
Praeceptorunk kívánja.
100 Egész magyar Schóla,
Kinek ő Tútora,
Szívből neki ezt mondja.

Johann. Nézner.

25. SUMmátim szívemnek indulátja hozzád,
Ez, hogy az Ur Isten legyen nagy jó Atyád,
105 Sok jó akarattal legyen Egből hozzád,
'S Mennyei ruhákat ott fen adasson Rád,

Steph. Klein

b)

Cantio Hungarica ad notam: Mennyei etc.

1. LAtom hogy vigadni szükség mai napon,
Azért énekemet kezdem magyar módon,
Kérem ki ki réám szívesen halgasson!
Hallya! nyelvem miként sok jókat kívánjon.
- 5 2. Tekintetes Uram! szívből mind örülünk,
Hogy az Isten éltet azon örvendezünk,
Mert Isten után vagy gondviselőnk nekünk,
Szárnyad árnyékában naponként rejtezőnk.

---

1 [A sor fölötti nótajelzés *Mennyei* szava utolsó betűjének olvasata bizonytalan.]

- 10 3. Elly sokáig frissen mint szép hal à vízben,
Gyönyörűségekkel ujjíttassál böven,
Miként fülemile vigadoz énekben,
A' ként vigadgy és zengj Istennek szívedben.
- 15 4. Mint hogy Istenedet igazán szolgálod,
Az Isten is meg áld valamint kívánod,
Fiadnak Fiait világban meg látod,
Ha élsz kegyességben jól léssen à dolgod.
- 20 5. Eltessen az Isten minden kedvesiddel,
Számos esztendőig te szerelmesiddel,
Eltessen fiaddal 's kedves Híteseddel,
Töbször is had jöjjünk hozzád verscinkel. Amen.

Petrus N. Solymosi

- 25 6. HOgy most sokat szóllyak töllem lehetetlen,
Udvaricè szólok igen rövideden,
Ki mondom valami vagyon a szívemben,
Ez Uram: sokáig hogy Isten éltsessen.
7. Ez Salutátio, már egyebet mondok
Ujj kaput Scholánkban görbe szemmel látok,
Híntó árnyékában én már nem tanúlok,
Héj! szegény kis Inas! nyavalyád igen sok.
- 30 8. Uram! had mennyünk bé mindenkoron haton,
Oda bé tanulni kétszer minden napon,
Ha valami kár lesz irántunk az Híntón,
Bár tízet tsapjanak szegény rút farunkon.
- 35 9. Ez mind így lesz tudom, de egyszer ihatnám,
Az Havasalföldi borotskát kóstolnám,
Sok letzkén azutan Fejem nem rontanám,
Nagj Repetition magam nem kinzanám.

Adgyatok innom mert már elmondottam.

Andreas Lesch.

[WÉBER JÁNOS KÜLORSZÁGBA BUJDOSÁSÁKOR]

PROPEMPTICON ACADEMICUM In abitum Nobilissimi ac Literatissimi Juvenis
 D. JOHANNIS VEBERI Filii unici, unicéque dilecti Amplissimi, Prudentissimi ac
 Circumsp: Domini D: PETRI VEBERI Sedis Cib: Judicis AEquiss: etc. Exstructum
 Opera MICH: N. Solymosi D. C. Declamatum
 Industria Discipulorum ejusdem

a)

Exordium

1. NInts jobb kints világon, a' jo bujdosásnál.
 Nints soha szebb élet kegyes Tudománynál,
 E bizony hasznosabb ezüstnél 's aranynál,
 'S Minden szem-fény vesztő földi Uraságnál.
- 5 2. Mennyi híres neves emberről olvasunk,
 Kiknek Betsületek vagyon most minálunk,
 Sok viselt dolgokon igen álmétkodunk,
 Azért bizony hasznos hoszszas bujdosásunk.
- 10 3. Herkules bujdosván, hírt szerzet magának,
 Nagy Sándor lett Ura majd egész világnak,
 Mert ki sokat lát 's hal szolgál Hazájának,
 'S jó Tanátsot adhat minden barátjának.
- 15 4. Te is hogy bujdosni készülsz, nagy okosság,
 Mostani időben bizony nem bolondság,
 Mert tsak azt bcsülik kinél van tanúság,
 'S minden dolgaiban forog az igazság.
- 20 5. Ha az Isten éltet 's engem is felnevel,
 Oda hová Te mégy indúlok Pénzemmél,
 .....
 Viszszá térek osztán haza eszes fővel.
6. Eredj el békével, én nem tartóztatlak,
 Hanem minden féle áldásokkal áldlak,
 Hogy tölünk most el válsz felette nem szánlak,
 Hanem à nagy Isten kezébe ajánlak. Amen.

Talibus Generosum, Doctissimumque,
 Peregrinantem versibus, comitatus
 est in Germaniam. Johannes Gasnerus

---

12 barátjának 19 [A versszakból e sor hiányzik.]

25 7. Ugy hallom! el akarsz innen hazúl menni?
Idegen Országgra emberség tanulni:
Bóldog kitől lehet így experiálni,
Mert perfectiora nem ment itthon senki.

30 8. Tóbiás Angyala, Raphaël te veled,
Menjen el 's utadban igazgasson téged,
Mindeneknél légyen néked kedvességed,
'S szerentsés Atyádhoz való jövedeled.

Corde vovet Stephanus Simonius.

35 9. BAr minden Szebeni fiak készülnének,
A' kiktől ki telik bujdosni mennének,
Itthon Annjok mellet ne kenyelkednének,
Igy mi Városunkban lenne kedvességek.

40 10. De kik el mennek is sokan tsak hijjában.
Költik el à sok pénzt Akadémiákban,
Haza jönnek 's kevés vagyon à Caputban,
Mert ki itt nem tanul ott sem ül gradusban.

11. Mind hárman Hazánkban ti jól tanúttatok,
Azért hasznos léssen tudom bujdosástok,
Ha ott is serényen szorgalmatoskodtok,
Szegény Nátiónknak ti is szolgálhattok Amen.

Faxit Deus apprecatur Stephanus
Váldhüt:

45 12. MInt ha Atyafiak vólnátok nagy szépen
Menjetek, 's az útban ne veszszetek egyben,
Igazak legyetek egymáshoz mindenben,
Ugy áld meg az Isten,'s hordoz békeségben.

50 13. Mikor vissza jötek, ha mi addig élünk,
Ismét elötekben örvendezve megyünk,
Sok áldást 's örömet clötekben viszünk,
Tsak ti is legyetek jó Barátink nekünk.

Sine fuco apposuit Paulus Gündesch.

55 14. SOk szóval fel tettem unalmat nem szerzek,
Hallom hogy egynéhány Szép Iffiú Legények,
Német Ország felé mostan igyekeznek,
Szüléjekre nézve többire Nemesek.

- 60 15. Kivánom hogy Isten maga menjen vélek,
Ne történjék semmi szerentsétlenségek,
A nagy hosszú úton légyen tsendességek,
'S Békeséges hozzánk való jövelelek.

Syncerè Fatur Johann Georg Vett.

16. MInd hárman érvék el az Attjaik nyomát,
Szép Lipsia adja nékik tudományát,
Akar melly Schóla is, hol ő lakásokat,
Rendelik: nevelje jó Praefectusokat,
- 65 17. Nagy Szebentől fogva Medjes 's Kolosvárig,
Kolosvártól fogva híres Debretzenig,
Minden helytől fogva Prágáig 's Dresdáig,
Semmi kár ne érje Ekes Lipsiáig.

Lactus declamavit Georg. Lutsch.

- 70 18. UGy légyen barátom magam is akarom,
Isten vezérelje bekével kívánom,
Mind három Scholankban kedves én jól tudom,
Sok jót mond felölck az én Praeceptorom.
19. Mostani útjokat Isten böldegítsa,
Lelki 's testi jókkal menyből őket áldja,
75 Tudományban fellyebb fellyebb extollálja,
Osztán haza hozzánk egészségben hozza. Amen.

Johannes Nézner.

- 80 20. HA el mentek, Itt nem lesztek,
Exámenünkön.
Sokat fáztok, Es fáradtok,
Még jut Német kenyérben
Vizet isztok,'s öszve bútok,
Hideggel szöt lepelben.

Iohannes Deiderici.

85 21. BEkeségben, 's Egeszségben,
Az Ur Isten hordozzon.
Tolvaj ellen, Kegyelmesen,
Karjával óltalmazzon.
Idő telvén, Nagy Szebenbe,
Szüleitekhez hozzon.
Samuel Méderus.

b)

Sales honesti. Juxta illud conscripti:
Honestus auribus omnia sunt honesta.

1. Hát el mentek ugyan? no jól meg lássátok!
Keresztül az útnak néki ne fogjatok,
Szebent ilyen meszsze-kérlek ne hagyjátok!
Ott bizony nem léssen ilyen jó borotok,
- 5 2. A Kovent és Kaldavt el tsapja a' hasat
Bizony meg ennétek ott a' tejes kását,
Meg sütnétek tüznél a' szép kukuritzát,
Héj! tsak ne hagyja el ember Attja házát.
- 10 3. Nékem a' nagy fejem ha mind arany vólna,
De még sem mennék én Kakasdémiákra,
Jobb ha itt akadok egy leány bergára,
Vagy penig szert teszck, Files Sófiára.
- 15 4. Szebeni káposzta ot bizony nem terem,
Havasalföldi bor borsos, én ugy hiszem,
Búza viaszból főt égetbor nem étkem,
Egy hétig feltsapnám én ott minden pénzem.

Tiis örizkedjeteK attol Amen,
Fraterné vos monet, Andreas Lesch,
cavete vobis! ire in Germaniam.

[FRANCK BÁLINT NÉVNAPI KÖSZÖNTŐJE]

OBSEQUIUM Honore, Filialique combinatum amore, Ergà Spect. Gen. Amplis.
 Prud. à Circumspect. Dominum: D. VALENT. FRANCK, à Franckenstein. Regii
 Transylv. Gubernii, Consil. Intimum, Nationis Sax. Comitem confirm. nec non Urbis
 Metrop. Cibin. Judicem Regium, etc. latum in ipsa Diei Valentiniani Celebritate,
 exhibitum, Michaëlis N. Sólmosi Paed. Cib. Hung. synceritate; Declamatum,
 Dilectorum ejusdem
 Discipulorum alacritate.

a)

ODE HUNGARICA,

Ad Notam: Szerentsével a' kinek van frigye, &c.

1. Nagy-Szebenben lévő Magyar schola,
 Ne-szunnyadozz siess a' rhythmusra,
 Tanítónk jó Attja,
 's igaz Pátronusa,
 5 Éj! Éj! ma virradot szent Bálint napjára.
2. Erdély Ország Belső Tanács Ura,
 A' Natio Feje, 's Kalaúzza,
 Nagy-Szeben Oszlopa,
 Szegények Gyámola,
 10 Élj! Élj! sokat, velünk Tanítónk kívánja.
3. Méltóságos Nagy FRANCK BÁLINT Urunk,
 ISTEN után Te vagy jó Tátorunk,
 Betsülünk és áldunk,
 Még világban lakunk,
 15 Oh! Oh! mert tsak Te vagy,
 Kegycs Prómótorunk.
4. Kedvesiddel sok BÁLINT napot érij,
 Sok eztendőt egészségben szemlélj,
 ISTENEDben reménlj,
 20 Gonoszoktól ne-félj,
 Élj! élj! edes Atyánk, hogy igazat ítélj.

- 25 5. Részesítsen ISTEN békeszégben,
Es építsen frissen egészségben,
Sok jókkal szeressen,
Hitben erősítsen,
Osztán holtod után menybe vigyen, amen.

Gerh. Thom. Murg. Mart. Leo,
et Georg. Vacchsmann.

b)

- 5 1. VAjha magyar musa igen rövideden
Szólna, a' dolognak velejéről épen,
Tudom édes Atyánk eshetnék kedvedben,
Paraszt, ki sokat szól, mikor jö elődben.
- 10 2. Vigadunk mindnyájan Uram életeden,
Oh! ha! vólnál régi jó egészséggedben,
's sulyos betegséget nem-látnál testedben,
Hazánk, és Nationk, vólna jobb örömben.
3. Mindazáltal mi-is Isten tetszésében,
Szívünk meg-nyugtatjuk: hatalmas kezében
Vagyon lelkünk, 's testünk: ki álhat ez ellen?
A' ki uralkodik, menny, föld, és tengeren.
- 15 4. Mint tudós férjfiú hát! látogatását
Békével szenyvedjed: várván még irgalmát,
Kegyelmes Atya ö, 's nem sujtolja fiát
Erő felet: látván gycnge állapotját.

Johannes Gasner.

c)

- 5 1. HÁlá a' Nagy Úrnak ki még köztünk éltet,
Tudja Nálad nélkül nehéz az épület,
Városunk, 's Nemzetünk, ritkán talál többet,
Ki ilyl hüségesen viselje e' tisztet.
2. Ennél jobb időben több BÁLINT napokat
Érj: 's ne-láss világban terhes bánatokat,
Élj! Szerelmesiddel, hogy szegény hazánkat
Óltalmazhasd: 's e' mi romlot városunkat.

- 10 3. A' mi engemet néz, 's az én felcimet,
Meg-nem-szolgálhatjuk gondviselésedet,
's körülöttünk való Atyai kedvedet,
Istentől, nem tőlünk várd fizetésedet.

Paulus Gündesch.

d)

Vota in summam collecta.

1. MInt phoenix vénsége után,
's a' sas nagy időre jutván,
Ujjúl mondják az írásban,
Igy vidúlj-meg, sok baj után.

Steph. Valdhütter.

- 5 2. MIként szép madár a' tollát,
's szörit húllatja sok állat,
A'ként Te is bánatodat
Vesd-le, 's végy vigasságokat.

Joh. Georg. Vett.

- 10 3. SOK baj után tsendességet,
Sok sírás után örömet,
Nyögés után egészséget,
Had után láss békeséget.

Georg. Lutsch.

- 15 4. ELéggé sujtol az ISTEN,
Részesültél sok keresztben,
Késérőség, 's betegségben,
Ezért méltó élj tsendesen.

Georg. Klein.

- 20 5. MÉltó! méltó! éljen! éljen!
Éljen! gonosztól ne-féljen,
Éljen! sok jókat szemléljen,
Mert elméjével lát mélyen.

Joh. Nézner.

6. Ugy van, de erőtlensége
Nehéz: kin igen sír szíve,
Hogy tsak ágyból Nemzetére
Vigyáz: 's nem mehet meszszére.

Joh. Deiderici.

25 7. Bizony dolog! e' szomorú,
Hogy e' nagy tudós Férjfiú,
Nem jó kedvü, tsak háború:
Mert emészti betegség, 's bú.

Georg. Vágner.

30 8. TSuda dolog hogy hogy élhet,
Lélegzetet alig vehet,
Még is annyi bajos terhet
Visel: 's nehéz betegséget.

Johann. Sartoris.

35 9. DE minek nehéz kezdete,
Annak könnyü a' közepe,
Gyönyörüséges lesz vége,
Meg-gyógyítja ISTEN keze.

Sebastianus Aurifabri.

40 10. VAjki irgalmas az ISTEN,
Nem-keserít vólta-képen,
Ha ostort fog, bal-kezeben,
Atyai kints, jobb-kezeben.

Valent. Simonius.

45 11. ÉN is vigan, vagyok mostan,
örülvén életeden.
BÁLINT napján, itt házadban,
Ezt kívánom szívesen,
Egészségben, 's békeségben,
Hogy élj sokáig! Amen.

Sam. Medérus

50 12. GOnoszság, 's ravaszság innen el-áljatok,
Száradság, 's nehézség, ott kin strásáljatok,
Készség, szép egészség, itt udvaroljatok,
's mint erős vitézség, e' háznál lakjatok.

Tob. Stranovius.

13. EGész magyar schola bé-merült örömbé,
Jót kíván Tenéked, kinek kinek szíve,
Én is ezt kívánom, hogy szép zengedezve
Classisunk kiáltsa, Vive! VALENTINE.

Mich. Taisz.

e)

1. SERkenj fel álmodból Poéták serege,
Zengedezz szép frissen Pegasusnak hegye,
Örülj, és vigadozz, Nymphák ékessége
Mi örömnünknek is, ma vagyon öröme.
- 5 2. Mert hogy ha Balassa Bálint örömére,
Fel-gyülekezet vólt, Musák egész neme,
Bizony fel-gyülhet ma, FRANCK BÁLINT Nevére,
Helicon, hegyének egész lakó népe.
- 10 3. Fel-gyülhet Nátiónk ma, ide örülni,
Mert a' ki nékie hű gondját viseli,
Az Isten azt, közte, hasznára élteti,
Méltó! bizony méltó szívből örvendezni.
- 15 4. Fel-gyülhet közelebb e' Városnak népe,
Örömré: 's tombolhat, kinek kinek szíve,
Mert él, Nagy-Szebennek bölts Védelmezője,
Kinck szárnya alatt van maradó helye.
- 20 5. Tudományban noha a' mi elménk gyenge,
Még is a' mint lehet, mindenikünk szíve,
Azt kívánja: ISTEN sokáig éltesse,
FRANCK BÁLINT Uramot: osztán mennybe vigye. Amen

Steph. Váldhütter.

[IFJ. FRANCK BÁLINT SZÜLETÉSE NAPJÁRA]

ROSAE In Natalcm, Gen. Nobilissimique Pueri, D. VALENTINI FRANCK, I. Filii
 Unice Dilecti, ad Magnaque Nati, Amplis. Prud. à Circumspecti D. D. GEORGII
 FRANCK, Urbis Metr. Cib. Senat. et Notarii Meritissimi. II. Nepotis, Spect. Gen.
 Amplis. Prud. à Circumspecti Domini: D. VALENT. FRANCK, à Franckenstein.
 Regii Gubernii Transylv. Consil. Intimi, Nationis Sax. Comitibus confirm. nec non
 Urbis Metrop. Cibin. Judicis Regii etc. oblatae, à Mich. N. Sólymosi P. C.

a)

1. ÜM! be fáj a' gégém a' sok kiáltásban,
 Jaj! olvasztott ónat töltsetek torkomba,
 Inkáb hóltam vólna, egy nagy tejes kádba,
 Be' véletlen estem, e' rosz nyavalyába,

- 5 2. Héj Uram! jó vólna herba Thé, és nád-méz,
 Ugy tetszik, valami amonnan, reám néz,
 Mint látom szép sárga, nem velentzei réz,
 De gyermekekedem, mert nékem nem-kell pénz.
 Attendite.

- 10 3. Töltsetek bort a' pohárba!
 Tizenkét korty kell torkomba,
 Hajda! hajda! jobbik szolgál,
 Hozz bort a' szebbik kantsóba:
 Urad mondja.

- 15 4. Egészséggel száraz torkom!
 Fogad nintsen leptses gyomrom,
 Ha ma édes bort nem iszom,
 Meg-halok bizonynal tudom:
 Ha szomjúzom.
 Recreatio Andreae Lesch.

- 20 5. MInd el-mondtátok ti, valamit tudtatok,
 Azt gondoljátok már, hogy én tsak halgatok,
 Mint két fülű számár, hogy semmit nem-tudok:
 Hiszem én leg első Imperator vagyok!

- 25 6. Mohai oláhból, lettem Monarchává,
 Mezei parasztból, változtam Déákká,
 Juhászi kunyhókból, jöttem palotákba,
 Végtére mi lesztek? tzigány pap sem tudja.

- 30 7. Igy jár a' szerentse! Jantsi ö Kegyelme,
Oláh Püspök lészen, nagy gubás köntösbe,
Fel-emeli ötet, Rugd-el méntás könyve,
Ki Ura lészek még? 's ki fél jövődőben?

b)

Canamus ad notam: Primissimam.

1. MEG-szabadultam! én az opintstól.
Tsuklya, 's kutsma, 's szurkos harisznyától,
Sok fejr laptyétól,
5 Korpás tziberétől,
Héj! héj, ment vagyok már a' négy nagy böjtekől.
2. Nem félek már, semmit a' hidegben,
Többször véle nem kapunk üstökben,
Ujj aba köntösben,
Fejr bárány börben,
10 Hej! héj, sok petsenyét, együnk egészségben.

Sales honesti Johan Pellionis.

c)

Canticum Conclusivum.

1. EDdig vólt édes Atyánk a' Declamatio,
Meg-botsáss ha vétkes vólt a' Peroratio,
Studiò, semmi szó, nem eset, ki nem jó,
Másszor Uram! jobban készül, Hozzád a Tanító.
- 5 2. Fedezd-el vétkeinket, 's mutasd, jó kedvedet,
Ne vond-meg Oskolánktól, régi szerelmedet,
Szívedet, 's elmédet, még az Isten éltet,
Publicumra szántad: törvén 's emésztvén testedet.
- 10 3. Ezért vagyon jó Híred, szép Erdély Országban,
TIZENKÉT OSZLOPI közt ezért ragyogsz méltán,
Ezértan vagy mostan, Comes Nationkban,
'S Ezért Uram! Király Bíró vagy, mi Városunkban.
- 15 4. Ezért bízik Te hozzád sok szegénynek szíve,
Ezért ditsér, sok ügye fogyotnak a' nyelve,
Híredre, Nevedre, szép Betsületedre,
'S Nemzedetnek, élted szolgált, nagy Tisztességére:

- 20 5. Soha meg nem hal higgyed Híred Nemzetünkben,
Sok hasznos munkád léssen, jó- emlékeztben,
Mind mennyen, 's mind földöm, nagy jutalmad léssen,
Sok baj után, mennyben bőven vigadozol: Amen.

118.

SIRALMAS BUTSUZTATÓ VERSEK,

Melleyeket Nemzetes SIMONFI MIHALY uram, nemes Erdély Országon Fiscus
Causák erdelmes directora kisdet fiának, N. SIMONFI GYÖRGYnek utólsó
tisztesség tételére irt Solymosi N. Mihály, akkori nagy szcebeni magyar praceptor.

1. Ég alat semmi rend nem bir a' halállal,
Sem Croesus, sem Irus ez elöt meg nem ál,
Sem Samson, sem Plátó it kedvet nem talál,
Mind ifjú, mind örög koporsóba bé szál.
- 5 2. Sok példát nem szükség meszszöröl bé hozni,
Mert világi jóhoz nem kel sokat bizni,
Ez kisded SIMONFI György nyilván hirdeti,
Butsúzó szavait ki illy renddel kezdi.
- A generoso ac praenobili domino patre
- 10 3. Nemes Erdely ország fiscus directora,
Nemzetes SIMONFI MIHALY, hólnak atya,
Kedves édes fiad hogyha most szólhatna,
Utólsó szavait hozzád így folytatna.
- 15 4. Szerelmes jó atyam, hogy kezdjem, nem tudom,
Mert veletlen történt tőled bútsúzasom,
Atyai szivedet én nem szomorítom,
De bizon keserves, el hiszem, halálom.
- 20 5. Mért még éltem, voltam hazad ékesége,
Sok bajjai közöt búdnak enyhitője,
Bokros banatidnak le tscndesítője,
·S voltam, édes atjam, szivednek öröme.
6. De jaj, mely hirtelen a' halál le-metsze,
Sokáig ragyognom nálad nem engede,
Virágzó koromban hirtelen le szede,
Mint egy ékes rósat, kertedből ki tépe.

---

5 bé <huszn> 10 SIMONFII 14 történd; bútsúzasod

- 25 7. Bé igen kevéssig it gyonyörködhettem,
Kevés eztendökig atyámnál élhettem,
Rövid javaidban, világ, reszesültem,
Mikor nem is várnám, koporsóba léptem.
8. Édes jó atjarnak jó fel tet szándéka
30 Bezzeg én felölem, tudom, e' nem vala,
Nem hitte, hogy sirban hat esztendos fia
Száljon, mikor ország gyülesben van atja.
9. Jaj, tsak e' nehezen eset, édes atjam,
Halálom napján hogy veled nem szolhattam,
35 Hogy atjam, ortzádat nem tsokolgathattam,
·S minr' illet, ugy töled el nem bútsuzhattam.
10. De Ur tetszésenek végbe kellett menni,
Senki után halal nem tud várakozni,
Sem rajtam, sem rajtad nem tud könyörölni,
40 Ugy tetszet Istennek, nem kel ezen sirni.
11. Sok szóval, hü atjam, én nem szomorítlak,
Az Úr szárnya ala immáron ajánlak,
Meg botsas, éltemben ha meg bántottalak,
Isten hozzad, többbe világba nem látlak.
- A generosa domina mater
- 45 12. Én szerelmes anyám, ki világra szültél,
Ejjel nappal rajtam esdektél ·s törödtél,
Mint két szemed fényet, akepen féltettél,
Mí hasznod lett benne, hogy ennyit epettél?
13. Sokszor szakasztottad értem almaidat,
50 Sokszor hagyta oda nyugalmas ágyadat,
Mikor beteg voltam, lattam siralmadat,
Meg nem szolgálhatom soha jó voltodat.
14. Fizesse meg Isten jó daikaságodat,
Ne felejtse soha forgolodasidat,
55 Hogy halál óraig örzetted fiadat,
Bár tsak lattad volna mar öröme napját.
15. De ime, a' mikor virágzanek épen,
Mint a' szép líliom, annyának kertében,
Mikor a' rósáknál volna frissebb színben,
60 Kegyetlenül halál ki szakasztá innen.

---

36 mind 58 lilium; kértébe [A rím miatt javítva.]

16. Mindazáltal, kedves édes anyam, kérlek,
Ezen ne törödjel, hogy most bútsur veszek,
·S ne sirasd halálom, hogy véletlen megyek,
Isten hozzád, többé veled nem beszélek.

A sorore majori nata & a' fratribus majoribus nata

- 65 17. Kedves néném aszszony, teged is el hagylok,
Edes ötseimmel Istennek ajánlok,
Ti társaságtokból *angyalokhoz* hinak,
Nem térhetek vissza, utánnam el *varlak*.

Ab omnibus cognotis

- 70 18. Minden rendben levő jó atjám fiai,
Hozzátok nyelvemnek utólso szavai
Ezek, mert menyégben szükség nekem menni,
Nem kívánok többet e' világban élni.

Ab amplissime conventu

- 75 19. Környülettem áló ékes jülckezet,
Én rajtam *tanuljon* ma minden eleget,
Ne higyem világnak, annál mint kel, többet,
Mert méz helyet szokot nyuitani nagy mérget.
20. Nints már egyéb hátra, testem fel vegyéték,
Földnek mint annjának ölében tegyetek,
Szomoru példámra tiis készüljeteK,
80 Hogy vigan Istenhez menybe mehesseteK.

119.

[A „PRODROMUS COEMEDIAE” PROLOGUSA]

Ad notam: Adj szállást, gazda aszszony

1. Nagy szomorúsága van Magyar Skólának,
Hogy egy inepben is nagy Pátrónusának
Nem örülhet nemes Zabánus urnak,
A ki sokat szolgál hiven publicum javának.

---

62 butsud 67 anyalokhoz 68 varnak 74 [Csak az első szótag van meg, a többi a tollban maradt.]
Nótajelzés II [Hiányzik.] 4 II szolgált

- 5   2. Egy komoediával régen várakozunk,
Már reménységünkben szinten hátráb álunk,
Mert tsak monton mondják, ma ·s hólnap jö urunk,
De bezzég sokárra érkezik, kit regen várunk.
- 10   3. Immár mind jól volna, tsak hogy sok fele bú
Ithon nem létébe történyt és hazaború,
Sok infestatio ·s molestia be jü,
Ritkán léssen étke ·s italø talám jó kedvü.
- 15   4. Mindazáltal kérjük, uram, kegyelmedet,
Ha lehct, ne vond meg tölünk jó kedvedet,
Hibás kérésünknek tégy, atyánk, eleget,
·S gyenge actusinkhoz készítsd, uram, szcmelyedet.
- 20   5. Nem leszünk hosszasok a' peroralásban,
Alkalmatlanságot indítván házadban,
Szivesen örülünk élteden mindnjájan,
Reszesítsen Isten minden féle drága jókban.

120.

[FRANCK GYÖRGY NÉVNAPI KÖSZÖNTŐJE]

EXULTATIO quam in Natali Generosi, Amplissimi, Prudenti ac Circumspecti Domini D. GEORGIUS FRANCK, Urbis Metropolitanae Cibiniensis Senatori cis gravissimi ac Notarii Provincialis Emeriti Solertissimi. Conceptit Schola Hungarica Cibiniensis Sub Praeceptoratu MICHAEL N. SOLYMOSSI Poëd. Cib: ord. Anno 1697. Sole occupante VI graduum

a)

Cantio ad Notam Solomianam

1. Szép tavasz elő jöt, bé hozván Szent Györgyöt a Bikában mi hozzánk,
Mind ennek ujjulnak, Györgynek vigadoznak, ·s örül ennek mi skólánk,
Mezők zöldellenek, sok virágok jönnek, a föld alol mi hozzánk.

6 II szinte 7 I jo II ma holnap jö 8 II sokára <var> 11 II infestatio, molestia bé 12 I ital [A szótagszámhiba a II alapján javítva.]; II kedvén 13 II kérünk 15 I [Előbb:] kérésünket II kérésünket; atyám <kedvedet> 16 II actusiinkhoz 17 II hossza sok 19 I örülök [A II alapján javítva.]

2. Minden léle állat a' szép kék ég alatt, mai napon vigadhat,
 5 Minden szomorúság, ·s minden sanyarúság, ma tölünk meszsze álhat,
 Mert Szent Gyorgynek napja, ·s ennek fegyér lova ma kezdi nyargalását.
3. Nemes és nemzetes, ·s dolgaiban eszes FRANCK GYORGY uram örülhet,
 Születése napja, létének óraja mert ma hozzá érkezet,
 Kinek magyar skola verseket tsinála, köszöntven uj vendéget.
- 10 4. Elj sokaig szépen, mint fris hal a' vizben, egész hazad népével,
 Bö időre virradj, betsületben maradj, mindenkor, kedvesiddel,
 Több Szent Gyorgy napokra, pünkosti havakra, viradj, uram, békével.
5. Hogy édes atjádnek, FRANCK BALINT uramnak nyomdokat követhessed,
 ·S hírét, betsületét és nagy tiszteségét mindenüt örizhessed,
 15 Mutatván, hogy fia vagy, nem mastohája, hiven viselvéen tiszted.
6. Ékes tziheretek, régi nemzetetek általad had terjedjen,
 Mit FRANCK BALINT szerzet, melly helyes követ tet, FRANCK
 GYORGYis azon menjen,
 Mire atyád intet, arra hajtod élted, így áld meg a' nagy ISTEN.

Dixit Gerhardus Thomas Murgaschius,
 Martinus Leo, Georgius Vakszman

b)

1. Jól lehet miólta tanulunk Szebenbe,
 Egyszer ·s mind ennyi sok munka nem jöt rendre,
 Mint most, mindazáltal készültünk elődbe,
 Hogy György napján skólánk néked örvendezne.
- 5 2. Azért kérünk, uram, ne itelj meg bennünk,
 Ha ma kedved szerint nem folyhat mi versünk,
 El hidd, tiszta szivvel mint lehet, készültünk,
 Hajts hát füleidet egy kevesig nekünk.
- Johannes Gasner
- 10 3. Születésed napját sokszor, atjám, érjed,
 Sok Szent György idejét egészségben éljed,
 Minden dolgaidban ISTEN légyen veled,
 Hogy nemzetes atyád nyomát követhessed.

---

5 mind [A szótagszám miatt javítva.] 10 mind 17 [Előbb:] mellyet 18 éltedet [A szótagszám miatt javítva.]

2 mint 3 mind 4 Görög 8 Hajds

- 15 4. Koronázzon ISTEN eszes okosággal,
Szives buzgósággal és szent igazsággal,
Ruházzon fel az Úr ATYAD ruhaival,
Hogy te is sok jót tégy szegény nátziónkkal.

Paulus Gündesch

- 20 5. Minden féle jókban ISTEN részesítsen,
Naponként *mind* nagyobb nagyobb tisztre vigyen,
A mi jelentetik nemes tziimereden,
Töltse be *egészen azt benned az Isten*.

6. Légy szeléd, mint galamb, kedves, mint a' galamb,
Ha szurdalis neha tövisnek a' bokra,
Mindazáltal ékes rosáid virága,
Fogytig crejében tündökljék, mint pálma.

Johannes Georgius Vett

- 25 7. Lehetetlen élned, tud meg, bánat nélkül,
Edes atjád helyet egész példad ebbül,
Az ártatlanrais sok irigység készül,
Sas körmei kozzül de ugyan ki repül.

- 30 8. Hát mikor történik kedved ellen sorsod,
Ne essél kétségben, bizd Istenre dolgoz,
El-hid, homály után fel ju fényes napod,
Ha minden ügyedct Istenre halasztod.

Georgius Lutsch

- 35 9. Miképen György napján mindenek ujjulnak,
Ha szinte pörollyel vernek is, ki bujnak,
Minden féle füvek zöldelnek ·s ragyognak,
Söt, a' holt fák erdön mint egy fel támadnak.

- 40 10. Így te is e' napon öltözzél örömben,
Vígóságokat botsass György napjan szivedben,
Mert keserűségnek nintsen most ideje,
Ne is legyen soha ennek nálad helye.

Petrus Vagner

---

16 nátziónknak [A rím miatt javítva.] 18 mint 20 [Előbb:] Töltse be az Isten [Az *egészen* a sor fölé írva, az *Isten* kihúzva, a tárgyrag is hiányzik.] 21 [A második *galamb* tollhiba.] 25 bánad 35 füvel 38 napja

11. Mennyi tserép vagyon szebeni házakon,
Mennyi saláta nő az egész vilagon,
·S a mennyi viz le folj városi utzákon,
Annyi tallért néktek Szent György napja hozzon.

Stephanus Váldhütter

- 45 12. Be szép áldást mondál, légyen meg, nem bánom,
Mert enis magamat Szent György nevén tartom,
Mint szebeni tserép, ha annyi tallérom
Vólna, más ruhában járnék, úgy gondolom.

- 50 13. Bár tsak olyan sokat ne kívántál vólna,
Nékünk Szent Györgyöknek a' mi napjainkra,
Mert annyi penz alat sok ló meg szakadna,
Ki ki érjen azzal, mit ád a' Fortuna.

Georgius Klein

- 55 14. Ugy, de a' Fortuna non omnibus una,
Sokszor tudatlanra szál arany korona,
De ezt ebben hagyom, mert ma Szent György napja,
Eljen FRANK GYÖRGY uram, ki ki meg kialtja.

Michael Taysz

- 60 15. Éltese az Isten számos eztendökre,
Virágzék élete nagy hoszszu időkre,
Sok jokkal tetézza egekből ISTENE,
Derüljön fel napja szép ragyogó fényre.

Johannes Nézner

16. Mennyi szó esik vásáron,
Mennyi pertzegés orákon,
Mennyi tol a' madarakon,
Annyi jót láss eletedben.

Johannes Deidrici

- 65 17. Hü Ballás! oly mellyen ne vagjatok belé,
Ha el érkeztetek épen tenger felé,
Kérlek, hogy bolondul ne haljatok belé,
Hanem törjetek ki az ész fészke felé.

- 70 18. Más búzájában sarlotok ne járjon,
Ne tegyétek szegyet szegény szappanoson,
Mert nálam az egész jatek helye vagyon,
Senki hát ne járjon az én utotskámon.
- 75 19. Mert engem Jantsival in auguráltatnak,
Hogy legyünk mesteri ez ily játékoknak,
Azért én a' grádust el nyervén magamnak,
Im, ilyen bö áldást suttogok uramnak.
- 80 20. Kegyelmed lovai szalmát ne egygyenek
Soha, se ökrci zabba ne nezzenek,
Tehenek járomban soha ne legyének,
A kakas ülöre ludak ne mennjenek.
21. A' matskák házadnál tsontot ne rágjanak,
A pulykák eltekbe jó bort ne igyanak,
A kutyák nyulakkal ne barátkozzanak,
Söt, meg bárányok is farkastól fussanak.

Andreas Lesch

- 85 22. Soha, uram, nálunk orosz lány ne háljjon,
Soha a' rúť medve lovat ne harapjon,
Soha eb matskával meg ne hazasuljon,
Soha egér lyukat én rajtam ne ragjon.
- 90 23. E fekete tsizma, ki most van lábomba,
Parantsoltam neki, hogy magát úgy tartsa,
Ketté ne szakadjon sohol is a' talpa,
Mert bizony eből jár érette a' varga.
- 95 24. Sok György napját érem én piros tsizmában,
Bársonyos nadrágban, nem vászonj gatjában,
A mikor a' hajam meg nő osztán jobban,
Szó fogadó lészek minden jó dolgokban.
- 100 25. Soha már ezután a' hustúl nem futok,
Fegyér kenyeret is malajért nem adok,
Soha oláhoknak nem leszék hadnagyok,
Sem sude, sem penig futkosó pólgárok.

---

72 [A hát h-ja n-ből javítva.] 80 ülöre <a> 89 lábomba <n> 90 tartsa <n>

26. Hanem it uramnal költsar vagy bor hordó,
Szép conceptusokat ·s ritmusokat író,
Arithmetikában nagy fő compútáló,
Sör, a' mi leg nagyobb, lehetek szám tartó.

Johannes Pellionis

105 27. Ne trefáljodjatok, ha ide jottetek,
Hanem uram éltén szivből örvendjetek,
Szent Gyorgy jövetelén szépen örüljetek,
És FRANCK GYORGY uramra *menyből* jót kérjetek.

Sebastianus Aurifabri

c)

Conclusio

1. Isten hozzád, jó atyánk,
Tsak eddig perórál szánk,
·S eddig mondot verseket skólánk,
Ha vétkeztünk, ne neheztelj ránk.
- 5 2. Valamit ma mondottunk,
·S a' mi jókkal áldottunk,
Tellyesitse Isten, jó urunk,
A mi jó éltedre kivantunk.
- 10 3. Terjessze Isten elted,
Sok jóval áldja fejed,
Mít töle varsz adja meg néked,
Hogy nagy atyad elhessen benned.
- 15 4. Sok György napjat érj földön
Ennél jobb békessegeben,
Sok eztendöt elj egeszsegeben,
Azután meny fel *menyben*, amen.

---

102 iró<t> 104 Sö 107 Gyorgy <i> 108 menből
16 [E szó kimaradt.]

[A „DECLAMATA IN DIEM GEORGII PER NOS DISCIPULI”
MAGYAR SZAKASZAI]

1. Te sem sokat mondál, még is mást pirongatsz,
Nem gondoltam, hogy légy ilyen okos malatsz,
Hogy néha Bikaért tsillagokhoz szaladsz.

Joh. Deiderici

- 5 2. Mi lelt benneteket, miért veszekedtek?
Jobb Szent György életén örülnie keztek,
Ujjulása napján néki orvendeztek,
Nagyobb betsületet úgy gondolom teszték.

- 10 3. Mondjátok hát velem, hogy ez Szent György élljen,
Szép tsendes időket vénségben szemlélljen,
Plantállja a’ magot a szivekben mélljen,
Hogy nagy hivség mia hamar ki ne sülljen.

Georgius Lutsch

AD DOMINUM CONSULEM AD DIEM JOHANNEM DUM FILIUM
HABUIT

a)

SEPTIMA CANTIO

- 5 1. Egesszeggel, kozöntettel
Tanitónktól, oskolánktól ·s ritmusinktól
Mostan
Ki nem régen egesszégben
Mi közünkben szállál épen,
Vigan.
- 10 2. Jöveteled és lételed
Nemzetednél, szüleidnél ·s egyebeknél
Kedves,
Ujjulásod ·s viragzásod
Mint rósának s liliomnak,
Betses.

---

11 és liliomnak [A szótagszám miatt javítva.]

- 15 3. Sok esztendőt, hosszú időt
Egészségben, békességben nagy Szébenben
Élj · s érij,
Hogy az urnak, hü atjádnek
Jóságába · s nyomdokába
Be férj.
- 20 4. Regiségtek · s nemzetetek,
Adja Isten, hogy terjedjen igen szépen
Sokig,
Tisztségtek · s nagy hiretek
Erejében mint most legyen
Vegig.
- 25 5. Sok irigytől, ellenségtől,
Isten keze, nagy ereje és kegyelme
Örzön,
Kissebségtől · s keserűségtől
Az úr karja · s nagy óltalma
30 Mentsen.
- 35 6. Sok bajatok, hü munkátok
Után menyben, nagy örömben egyen egygyen
Menvén,
Vigadatok, · s tapsolljatok
Telljes szívvél a szentekkel,
Amen.

b)

VERSUS

1. Első eset után ÉVA örült igen,
Mikor első fiat adot néki Isten,
Urtul ferfiat nyer, így szól örömben,
Ki vigasztalhattja keserűségében.
- 5 2. Isák születésén mit nem tsinált Sára,
· S nagy hülü Abraham, ennek az ő ura,
Jácob származásán vigadot Rebeka,
Három fia létén mint nem örült Lea.

- 10 3. Jósef születésén ékes Rachel mit tett?
Örömben szegény helyet alég lelhet,
Jánosnak mint örült jó anyja, Ersébet,
Éppen így örültél fiadnak, ki most let.

Johannes Gaszner *Declamavit*

- 15 4. Értvén, hogy fiad lett, bizony így szólhattál,
Nagy örvendezésben így fel kiálthattál,
AH, SZEBENI ROSAM, Istentől adattál,
Egészen bum közöt immár meg nyugtattál.
- 20 5. ·S ah, szebeni ROSA, hogy ki nyilatkoztál,
Nékünk, szüleidnek, nagy örömet hoztál,
Első szülöt fiam, hogy mostan származtál,
Egy sereg bánatot tölünk el hajtottál.
6. Nemzetemnek nálam nőttetek már hárman,
Kik mint szép pálma fák, zöldeltek házamban,
Oh, pünkösdi ROSAM, ZÁBÁNIUS HERMÁN,
Leg nagyobb örömöm születéseden van.

Stephanus Simonius

- 25 7. Mert mint liliomnál és a' viólánál
Tavaszi szép rosa kedvesb pirossaggal,
Kedvesb illatozó gyönyörű szagával,
A' ként kedvesebb vagy nálam leányimnál.
- 30 8. Tavaszi virágok közt liliom ékes,
Sőt a' violais embereknél betses,
Mindazáltal egy sints, mint ROSA, oly kedves,
Mely jó szaggal tellyes ·s pirossaggal széncs.
- 35 9. Smaragd és a' rubin gyűrűkben fénylenek,
Mégis a' gyemantal soha nem érkeznek,
Hermán ZABANIUS JÁNOS, letcednek
Napja, el hid, olyan drága szüleidnek.

Johannes Georgius Vett

- 40 10. Méltán is nevedben illy szép szók rejtettek,
Pünkösdi után lettel, ·s rosának nevesztek,
Tavaszzal ujjúttál, ujnak keresztelték,
Szebenben születél, SZEBENinek tettek.

---

12 [A sor utáni aláírásban a szó vége hiányzik.] 20 [A bánatot második r-je d-ből javítva.] 30 [Előbb:] embereknél < kedves > 36 [Előbb:] olyan betses

11. Szent János havában, János napja előtt
E' világra való ki származásod lőt,
Tekintetes atyád neve rad töltödöt,
Épen Erzebéttül János vilagra jöt.

45 12. Illyen nagy szép titkok neved alatt vagynak,
Illy okokra nézve jól neveztek annak
Mint halljuk: ZABANIUS János HERMANNAK,
E' magyarázatja az Anna grammának.

Petrus Vagner

13. Első szület fiaid hád nőjjen fel nagyra,
Élte tündököljék mint gyemánt sokára,
50 Ujjuljon kertedben ·s légyen nagy rósáva,
Mellynek zöld levele bimbozék sok ágra.

14. Éltesse az Isten nagy jó egészségben,
Miként viragozik rósa szép kertekben,
55 A ként napról napra szebb szebb szénben nőjjen,
Pirosaggal ·s ékes szaggal tellyes legyen.

15. Hogy így édes atja anyjának sziveket
Örömmel töltse be, keresven kedveket,
Jó viselésével ujítsa élteket,
60 Mindenüt terjesztvén nagy betsületeket.

Paulus Gündesch

16. Tekintetes atja nyomdokat kövesse,
Sok Szent János nájját véle edjüt érje,
Nemzete ágait ezis fel építse,
Kin nagy nemzetének örüljön a' szive.

65 17. Fel növén minden jó dologban epüljen,
Ékes tudományban részt vegyen nagy bővén,
Mély által szolgáljon öis Nagy Szébenben,
Követvén nagy atját mindenben eszesen.

Georgius Lutsch

18. Hány örömet hozot most születésével,
70 Szaz annyi vigságot jövendő éltével
Hozzon és a' maga jó viselésével,
Egész magyar skóla kíványa jó szívvél.

Johannes Nézner

---

47 [Előbb:] halljunk 49 szület 62 [A Szent rövidített alakja a sor fölél írva.]

- 75 19. Zabánus János Herman elljen sokat,
Érjen egészségben sok János napokat,
Sok pünkösöd heteket ·s szent Ivan havakat,
Tavaszi időkben ·s szedjen uj rósákat.

Johannis Deidrici

- 80 20. Elljen ·s jövendőben hazánkknak szolgalljon,
Szegény nátziónknak, mint atja, használjon,
Sok atja fiának jó tanatson adjon,
Ekes erköltsével még nagy tisztre hágjon.

Tobiás Stranovius

21. Élj, édes uj gazdám, e' jámbor Gerhardal,
Ki nem veszet öszve soha husos tállal,
Kaposzta kalatstsal nyúl hus salatával,
Letzkéért nem kapot ustökben Mártonnal.

- 85 22. Azt mondják felölem, felette jó vagyok,
Nem kellenek nékem immár a' játékok,
Tsak huszszor napjában mostan tsigát tsapok,
·S egy egy pár tsismátiis tiz hét alat rontok.

- 90 23. De mind ezek által elmém élcesedik,
Kiváltképen mikor a' nadrágom mérik,
Meg latja meg minden, Gerhardbúl mi tellik,
Noha mostan szegényt ártatlanúl verik.

Gerhardus Thomas Murgaschius

- 95 24. Tsak szenyvedj barátom, nekemis elég jut,
Mint ha nem kaphatnánk veréséket másut,
Kevés tudományert ember mely sokat fut,
Megis nem ehetik mindenkor kakas húst.

- 100 25. Am látod, mit tsinálsz, de én oda hagylak,
Töbször, jó barátom, én már fel nem foglak,
Sem praeceptorodnál már bé nem vadolok,
Isten hozzád, Gerhard, Istennek ajánlak.

Martinus Leo

---

84 [A rövidített rag *nak*-ként oldható fel, a rím miatt javítva.] 91 mit 97 tsináltsz 99 [A *praeceptorodnál d*-je után *nak* rövidítésjel kihúzva.]

26. Miként oda hagyta Pál az oláhokat,
Sokan így hagyátok oda oskolánkat,
Nem tudván jövendő bajas káratokat,
Ezért választatok töket és ollókat.

105 27. Eszt baratsagoson mondon, fiam Márton,
Mert bánom, hogy skólánk ily igen pusztuljon,
De ki nem tanulhat, kapát ·s kaptát fogjon,
Skolákban jó időt karral ne morsoljan.

Johannes Pellionis

110 28. Lassan, lassan, uram, nem lészünk mind papok,
Posztó tsinálókis, lám, elég gazdagok,
Elég aba köntöst szabnak a' jó szabók,
Bezeg én sem leszek sokáig társotok.

115 29. A sok tudós ember már el sem tud élni,
Ha tsak mesterseget nem kezd tanulgatni,
A' ki tud olvasni, írni ·s komputálni,
Nem kel oskolánkban annak többször menni.

Georgius Vagner

120 30. Hát a' porozlóság mesterségé vagy nem?
Mert a' jó szerentse részt ad abból nékem,
Nem jó, ha letzkétől meg bolondul fegyem,
Azért enis magam skolából ki veszem.

Georgius Konert

31. Bezzóg énis, paitás, hegedüség lészek,
Vagy kádár, vagy bodnár mély helyébe megyek,
Szigyártó vagy penig ökör nyuzó lészek,
Soha többbe nem kel nékem nagy letzkétek.

Georgius Vakszman

125 32. Akar mi legyetek, én velem nem értek,
Mert mint én, nem lesztek oly finum ötvések,
Aranyból hordónak feneket én metszek,
Engem azért fellyebb, kérlek, betsüljetek.

Sebastianus Aurifabri

- 130 33. Hát a' doctorságot tsak mind el hadjátok,
Jó jo, betegségben mind reám szorúltok.

Valentinus Simonius

34. Kalap festő lészek, ha atyám engedi,
Ezzel más ruhátis meg lehet festeni,
E' szép mestersegnek vagyon most keleti,
Valaki fejér bőrt tud feketíteni.

Johannes Gits

- 135 35. Lassátok barátim! én tanulni megyek,
Kutya petzér ·s kukta, ha lehet, nem leszek,
A jo deakoknak mint vólt betsülctek,
Fazakas ·s vargának ritkán süvegeltek.

- 140 36. Bizony dolog, nehéz a' patientia,
De ki a' skolákban ezt jól meg tanulta,
Futúro vitelik tisztos urasságra,
Kinck a' tanulás jól fel fert fogára.

- 145 37. Ha mind el mentekis, tizen még maradunk,
Nálunknál rosszszabat soha nem uralunk,
Varjatok, szöjjetek, de mi tsak tanulunk,
Az után rajtatok, meg hidd, uralkodunk.

- 150 38. Tudós emberekbe tsak egy sem hólt éhel,
A' belsejt a' külsön soha ne tseréld el,
Mert közönséges jó deák mesterséggel
Tartatik, nem kováts szikrázó szónével.

39. De ezt ebben hagyom ·s a' tzelómra térck,
Nagy atjafiaddal sokáig éljeteck,
Sok János napokat békével érjeteck,
Vegezetre osztán egckben menjeteck.

Petrus Solymosi

---

129 [A tsak a sor fölél beszúrva.]; mint 130 mint 142 vert 151 [Előbb:] tzelómra hagyom

c)

VALEDICTIO

1. Igy tetszet mostan vigadni · s örvendni,
Fiad létén tapsolni,
Ha most contingal botlani,
Arról kész légy condonolni,
Engedni.
- 5
2. Sok dolog közöt hirtelen,
Jól készülnünk lehetetlen,
De ha meg tart a' nagy Isten,
Jövünk maszszor ékessebben,
És szebben.
- 10
3. Éltessen Isten fiaddal,
Éltessen hites társoddal,
És kedves két leányiddal,
Éltessen Isten égész házaddal.
- 15
4. Sok János napját békével,
Eljetez · s jó egészséggel,
Sok tavasz, bö esztendőket
Érz, Uram, szerelmesiddel.

123.

CANCIONES HUNGARICAS ET LATINAS

1. Parnassus hegyén lakó nevedékny másák,
Egészen elötekben ki jöttünk, jó atyák,
Vigadni · s örvendni, mint szemctek látják,
Veszteglésben légyen ki ki, szivcink kívánják.
- 5
2. Hogy sokszor fel gyültetek gyenge actusokra,
Gondotok volt mi reánk · s kedves tanitónkra,
Sok áldás, vig lakás szálljon házatokra,
Egeszégtek böven nyuljjon sok hoszszu napokra.
- 10
3. Eddig lett examenünk · s actusunk vólt hibás,
Jól tudjuk, természetté válhatik a szokás,
Azértán méltatlan vólt a' rágalmazás,
Mi lehetett, szivből esct, tsináljon jobbat más.

---

2 tapsolni 16 [Előbb:] egészségben 17 tavasz

5 actusokra 10 válhatik szokás [A ritmus és a szótagszám miatt javítva.]

- 15 4. Mindazonáltal kérünk, szerelmes atjaink,
Ha vétkezen estenek mi cómédiáink,
Főképen ha ebben botlottak nyelveink,
Engedelmet szépen kérnek fiui ajakink.

124.

AD DOMINUM CONSULEM

1. Skólánk, serkenj fel ismétlen álmodból,
Vigazságot szedj magyar poesisból,
Ne szunnjadosz most, irj uri dolgokról,
Ne félj irigyöl, ne felj *irigyöl*.
- 5 2. Verd a' tzierát, pengesd a' tziimbalmot,
Zendítsd hegedüd, mozdítsad a' lantod,
Üsd ki fejedből a krapulás álmot,
Majd adnak dolgot, majd *adnak dolgot*.
- 10 3. Szép kilentz másák, három gratziákkal
Gyönyörü hintón mentek musikákkal,
Ország gyűlési alkalmatossággal
Alba tartozzál, Alba *tartozzál*.
- 15 4. Nem lész hijában ezeknek menések,
Nem tom, mint estek ot a' végezések,
Ezt lattam, hogy e' mosolygó szép züzek
Koszorút kötnek, *koszorút kötnek*.
- 20 5. Hová tzeleznek, ki fejében tészik,
Erről szívében minden gondolkodik,
Titkos tanátsok másák ki jelentik,
Nékik ki tettzik, *nékik ki tettzik*.
6. Mondván: mi nálunk az a' személy betses,
Ki minden féle virtusokkal tellyes,
Tudományával ·s nemzetével ékes,
Nálunk a' kedves, *nálunk a' kedves*.
- 25 7. Kiáltás közöt grátziák is mondják,
Ki törvényeket tartja, azt urallják,
A bársony nyergét nem mindenre hannják,
Érdemre adják, *érdemre adják*.

---

14 ko <cómédiáink>

[A versszakzáró sorok ismétlései &c jellel vannak rövidítve.] 13 tész

- 30 8. Kénszerítettnek, ki ki hogy voxolljon,
Musáknak szivek melly személyhez vonnjon,
A gráziák is meg nyugosznak azon,
·S kérdik, hól vagyon, ·s kérdik, hól vagyon.
- 35 9. Mond végre Pallas, eszes Calliope,
Küldjünk valakit, mennjen jól végére,
Mit késik, miért nem jó tiszteségére,
Fuss, Melpoméne, *fuss, Melpoméne.*
- 40 10. Fut el fuladva ·s utánna Erató,
Ezt meg előzi Uránia ·s Clio,
Két felől fogják, kiált az Apolló,
Nagy tisztre méltó, *nagy tisztre méltó.*
- 45 11. Nevén szollittják, ZÁBÁNIUS uram!
Ez a' végzés, mond Apolló, réam
Ami cbből néz, magasztal az én szám,
Tsak légy hü hozzám, *tsak légy hü hozzám.*
- 50 12. Nagy zendülés lön ·s menten koronazzák,
Féjébe tészik, mely laurust tsinálták,
Magok köziben ültetik ·s kiáltják
Vivat! ·s meg áldják, *vivat! ·s meg áldják.*
13. Hoszszú időig édes kedvesivel,
Mi is kívánnjuk, éltesse az Isten,
Holta utan hely adassek az égben,
Amen ·s ugy légyen, *amen ·s ugy légyen.*

125.

APUD DOMINUM CONSULEM IN JOHANNI DIE

- 5 1. Zendüljetez tziaterák,
Virgyinákkal frissen,
Tapsollyatok most nyimfák,
Nagy örvendezésben,
Músák, Pegasus lakosi,
Skólánk keves tanitványi,
Zengjetez, zengjetez, *zengjetez, zengjetez.*
Mert jó urunk ·s pátronusunk
Születése napját ma el érte
10 Kedvesivel edgyüt egészségben,
Vigadjunk hát, *vigadjunk hát.*

2. Sok Szent János napjait
 Békeségben érni,
 Azoknak esztendeit
 15 Egészségben élni
 Isten engedgye ez urnak,
 Ki Promotora Skólánknak
 Mindenüt, mindenut, *mindenüt, mindenüt.*
 Mert Tanitot maga hozot
 20 Magyarok közzül ide minékünk,
 Hogy Nagy Szebenben lenne vezérünk,
 Vigadjunk hát, *vigadjunk hát.*
3. Mindenikünk akarja,
 Hogy sokáig elljen,
 25 Praeceptorunk kivannya,
 Légyen egészségben,
 Hogy ez nyomorúlt orszagnak
 ·S a mi kevés natióknak
 Szolgallyon, szolgallyon, *szolgallyon, szolgallyon.*
 30 Városunknak és skólánknak
 Légyen kuráló igaz hü atya,
 Az egész *skolánk* szivbül kiáltja:
 Elljen, elljen, *elljen, elljen.*
4. Sokáig az Ur Isten
 35 Éltesse ez urat,
 Tartsa jó egészségben,
 Ennek házas társát
 Bánatokkal ne terhellye,
 Gyermekeket fel nevellye
 40 Vénségre, vénségre, vénségre, *vénségre.*
 Hogy nézhessék, szemlélhessék
 Fiaik ·s leányik magzattyokat,
 Mint vén Jácob, ő unokáikat,
 Nagy örömmel, *nagy örömmel.*
- 45 5. Terjeszsze ki szélessen
 Nemzetek ágait,
 ZABÁNIUS nemzetzen
 Láttassa javait
 Isten ·s maga védclmezze,
 50 Gyülölök ellen őrizze
 Karjával, karjával, *karjával, karjával.*

18, 22 [Az ismétlés jele hiányzik.] 21 [A Nagy N-je n-ből javítva.] 30 Városnak skolánknak [A szótagszámhiba a következő vers 30. sora alapján javítva.] 32 skolánknak [A rövidített alak szerepel.] 46 ágai

Hogy hazánknak szolgallyanak
·S nagy városnakis használlyanak
Mind belső ·s mind külső társaságnak
55 Elméjekkel, *elméjekkel, elméjekkel, elméjekkel.*

6. Békesseggel ·s böseggel
A' mig élnek, áldja
Egészséggel ·s jó észszel
Isten koronázza,
60 Hogy tobbi is attyok után
Járjanak, jarjanak, *járjanak, járjanak.*
Végre osztan ·s meny országban
Fáradsagok utan juthassanak,
Szentekkel egygyüt ott vigadgjanak,
Amen, amen, *amen, amen.*

126.

APUD DOMINUM SEDIS JUDICEM PETRI DIE

1. Poéták seregi,
Mít alusztok ennyit,
Skólánk kevés iffliai,
Miért halgattok annyit,
5 E' gyönyörü szép nyáron,
Melyben szükség, viragozon
Az rósa, az rósa.
Liliomok ·s gyöngy viragok
Gyönyörüséges szagot botsátnak,
10 Minden állatok mostan ujulnak.
Ni mus hát.
2. Örüllünk, mert ma éppen
E' nyárnak eleén
Szent PÉTER napja szépen
15 Fel tettzet ·s kezdetén
Szükség, miis énekellyünk
És sziveinkből örvendgyünk
Mindnyájan, mindnyajan, *mindnyájan, mindnyájan.*
Mert jó urunk ·s Pátronusunk
20 E' naptól születését dukállya,
Hát hogy vigadgyunk, minden javallya,
Örüllünk hát.

---

54 Mint

[A címben a *Dominum* rövidítését jelző *D* beszúrva.]

3. Mindenikünk akarja,
 Hogy sokáig éljen,
 Praeceptorunk kívánnya,
 Légyen egészségben,
 Hogy ez nyomorúlt országnak
 · S a mi kevés nátziónknak
 Szolgályn, szolgáljon, *szolgáljon, szolgáljon.*
 30 Városunknak és Skolánknak
 Légy kuráló igaz hű atya,
 Az egész Skólánk szivbül kivaltya
 Elljen, elljen, *elljen, elljen.*
4. Sok Szent PÉTER napjait
 35 Érje békességben,
 Azoknak esztendcit
 Nagy gyönyörűségben,
 Ne *terhelte*ssek sok búval,
 Ujjittassék vigassággal
 40 Szívében, szívében, *szívében, szívében.*
 Fáradásági, sok munkái
 Után vitessék az egekben,
 Hól ISTEN előtt légyen örömben.
 Amen, amen, *amen, amen.*

127.

APUD DOMINUM KÖLESÉRI IN DIEM SAMUELEM CANTIO

a)

Ad notam: Dicitc, dicitc, vivat, vivat

1. Meg maradot kevés számú magyar skóla kely fel,
 Már hosszás halgatás után fejverben öltözél fel,
 Pallásnak sisakjával · s hadi készületével,
 Pegasus elcibe, Pegasus hegyre menj fel,
 5 Telljes örömmel.
2. Mivel ezer hat szaz után kilentzven hetedikben,
 Mikoron szép Phocbus menne az ékes züz jegyjében,
 Nejedik lépésének épen a' kezdetében,
 10 Sámuel Pegasuson álla ő véle szemben,
 Szép öltözetben.

28 nátziónkis [A rím miatt, az előző vers 28. sora alapján javítva.] 38 terholt essék
 7 [Előbb:] Mikoron szép Phocbus álla ő véle szemben

3. Az erős sás és grif madár két felől öt követik,
Hogy bátorságosan jarjjon, szárnyokkal környül vészik,
Hypocrene kut körül lovával nyargalódzik,
Holt másák serege eleiben érkezik,
15 És így köszöntik.
4. Isten hozot fáradtságid után ide közinkben,
Szalj le szárnyás jó lovadról, légy velünk veszteglésben,
Mert már sok munkád után illik, légy tsendeségben,
Sok bú bánatok után részesulj vig öromben,
20 Mi velunk egyben.
5. Lassad földön békességben sok augustus havát,
Érjed töbször kedvesiddel tsendes Samuel napját,
E világi éltedben Isten közölje tavát
Veled, reád arasztván lelki ·s testi áldását,
25 ·S atjai vóltát.
6. A' mint eddig dolgaidban áldot meg a' nagy Isten,
Késértedben, próbáidban ·s búban vólt veled jelen,
Ugy ennek utánna is felsége védelmezzen,
·S atjai szárnyaival gonosztól meg őrizzen,
30 Amen s úgy legyen.

b)

1. Igéretünk szerint, imé, elő jottünk,
Hirtelen mint lehet, tsak készülhetünk,
Tudjuk, meg nem vetet gyenge gyermekségunk,
Mikor tiszta szivbül néked örvendezzünk.
- 5 2. Méltan is, mert skólánk két esztendök alatt
Alkalmatoságot találni nem tudhat,
A mellyen tisztelni születésed napját,
Ma immár el érte régen várt óráját.
- 10 3. Jól lehet, egeszsen fogadast fogattunk,
Hogy e' fél esztendön semmit nem inditunk,
Actushoz, ritmushoz meg tsak nem is fogunk,
Mert felölünk ítelt balúl sok barátunk.

- 15 4. Mindazáltal, mivel tanítónk atyjáva
Lettél, -s oskolánknak hü pátrónusáva,
Senki affectusát nem tártoztathatá,
Hogy ma igaz szivbül it ne declamálna.

Declamavit Johannes Gasner

- 20 5. Ugy vagyon! azért én fogok a' dologhoz,
Isten sok napokat Samuel napjához
Adjon sok eztendöt minden órájához,
Mellyeket augustus ö magában bé hoz.
- 25 6. Miként születésed napja esik nyárban,
Mikor minden féle állat van ujságban,
A' ként virágozzál minden dolgaiddban,
Hired -s neved végig ragyjogjon házánkban.
- 30 7. Augustus alat a' mint neved esik,
Magadis az alatt hogy meg maragy, illik,
Aratas szület közt neved irattatik,
Ne félj hát, szükségtul házad nem bántatik.
8. Tsak kegyes életben maradj meg vegiglen,
Mivel a napod fenylik kegyes szuzben,
A' mint vársz, meg adja kétség kívül Isten,
Melyre kérem, velem minden mondja: Amen.

Paulus Gündesch

- 35 9. Isten adjon magot, ki neved támaszsza,
Ékes tziimeredet híven óltalmazza,
Mi jót jegyeztetik, el érje -s meg fogja,
Léven nagy atjának nem mostoha fia.
- 40 10. Szárnyas Pegasusként nyomdokod kövesse,
Ne essék ez álma a' fájátúl meszsze,
Futva és repülve igygyekezzék hegyre,
Arra, a' mely méltán jutot tziimeredre.
11. Sas keselyü módon fellyebb fcllycb menjen,
Griff madár körméből drága jürüt nyerjen,
Mellyen az atjának szive örvendezen,
Mindnyájan kivanjuk Amen, Amen, Amen.

Petrus Vagner

---

19 órához 21 születésed 27 Aratast 30 napot 31 kívül <adja> 43 sziven 44 kivanjunk

45 12. Amen és úgy légyen, kívánom szivesen,
Lelki ·s testi jókkal Isten részesítsen,
Bánat ·s keserűség nagy meszsze kerüljön,
Szeretet ·s békesség veled légyen jelen.

50 13. Hoszszú eztendökre terjedjen életed,
Viradjal végig maradjon meg hired,
Nagy fő rendek előtt légyen kedveséged,
Nem artván orozva maró ellenséged.

55 14. Mind eddig veled vólt Isten sok bajodban,
Ez után is légyen veled próbáidban,
Öltöztetven lelki fegyverben ·s paisban,
Térjen meg, ki reád neheztel méltatlan.

Georgius Lutsch

60 15. Erös bástjad ·s varad légyen a' Jehova,
Oda igazgassa lépésed a' hova
Hasznos, és belöle leszen lelked java,
Tegyen sok szegenynek éltető atjáva.

16. Az eztendök után, mellyekben búsúltál,
Örömmel ·s jó kedvel Úrtól meg áldassál,
Mít szivesen sokszor Istentül kívántál,
Adja meg egészen, ujjulj ui áldással.

Johannes Georgius Vett

65 17. Kis Aszszony havában kis rythmust tanúltam,
Már aratás után keveset arattam,
Kis szekeretskére sok szénát nem raktam,
A' kurta leplenél tovább nem nyujtoztam.

70 18. Summa rei, atjám, sok Sámuel napján
Aszszonyom anyammal élj szentül ·s igazán,
Sok eztendöket érj békeség határán,
Teljék kedved ·s szived buzgó kívánságán.

Samuel Mcderus

75 19. Meg vallom igazán, örülok élteden,
Mivel atjám helyet rendelt a' nagy Isten,
Nékem leg szükségesb örülni szivesen,
·S mint lehet, köszönni jó tédet verseden.

- 80
20. Kegyes szándékodért, mellyel vagy felölem,
Az árvák Istene áldjon meg, hogy engem
Szárnyod alá vöttél, meg ruhaszvan testem,
·S tanítom fiaddal, ·s táplálóm vagy nékem.
21. Tudom, hogy e' nagy jót meg nem szolgálhatom,
Mindazáltal eröm szerint magasztalom
Nevedet mindenüt, valaholot lakom,
Istenem helyettem áldjon meg, kívánom.

Johannes Megyeri

c)

CONCLUSIO

- 5
1. Utolsó vers mondas
·S végső Rithmisálás,
Mellyet Skólánk ma mondot,
Ez a' Déclámálás
És szivbéli áldás,
Mely Tanítónktól iratot.
Hogy ha vólt mint hibás,
Jó Atjánk, meg bortsás,
Mert egünk turbáltatot.
- 10
2. Ez is hirtelen let,
·S hamar készítettet,
A' mint az idő hozta,
Mint elménktől lehet,
Tsak ugy készülhetet,
15 Kegyelmed is rá hadja,
Irjon más szebbeket,
Nem ir szivesbeket,
Akar ki által látja.
- 20
3. Hoszszás énekléssel
·S bérekesztő versel
Sokaig nem fárasztunk,
Hanem tiszta szívvél
Kedves hiteseddel
25 Nagy Istennek ajánlunk,
Igaz feleiddel,
·S jó isméröiddel
Úr szárnya alá hagyunk.

30 4. Ő felsége légyen
Mindenkoron jelen
Veled háboruidban,
Isten védelmezzen
Sok irigyek ellen
Jó · s hasznos dolgaidban,
35 Sok jókkal szeressen,
· S tisztetben végiglen
Maraszszon országunkban.

128.

CANTIO AD HUNGARICAM COMEDIAM

Ad notam: Mi hir van pokolban

1. Máí komedia illy Personákbúl ál:
Virtus Gasner János, ki kevésig regnál,
Vitium Klein György mert véle szembe szál,
Plutoval, Leoval szegényre praktikal.
- 5 2. Gündesch Pál e' hadban léssen Justitia,
Vágner Péter penig szép Temperantia,
Fortitudo léssen Simonius fia,
Ugyan ötöt tészünk azután Gazdaggá.
- 10 3. Vet János érdemre léssen Constantia,
Valhütter Voluptas, Pictor Superbia,
Oláh Ébrietas, Lutsch Injustitia,
Kis Deidrici tsak ma lesz Inconstantia.
- 15 4. Sebastián léssen elég Molestia,
A' kis Simonius Impatientia,
Ingratitudo most Homo de Gits Ira
Les Crudelitas Herman Cupido maga.
- 20 5. Ismét Vágner Péter Gazdag felesége,
Vágner Gyurka léssen szegeny Lászár képe,
Taysz halal, Gündesch Abrahám háj menybe,
6. Nézner lesz egygyügyü szép Patientia,
Vakszman véle egygyüt jó Tollerantia,
Tiszen három Ördög morbus lesz tsinálva,
Kérjük, ki ki szemet · s fület erre hajtsa.

---

2 kevésik 20 [Híányzik.] 22 Tollerentia

ANTE EXAMEN

1. Lassaban, jó János, a' szárad meg ne tsapd,
Félek, még ma tölem, mit nem vársz, el ne kapd,
Okos beszédidben nyelved meg ne harapd, } Simonius
Simplex seregedet menten jó rendben szabd. }
- 5 2. Noszsza, jó vitézek, álljatok tsuportra, } Solymosi
Még ma, a' mint látom, kiálnak itt botra, }
Mit forogsz lab alatt, pulya, fordúlj sutra, }
Non ize Domine et ego est Schola. Latzko
- 10 3. Magyar rendben álnak seregim, úgy látom,
Akár merre készek, ügyé, jó barátom. Solmosi Pe ter
4. Zó asa csupunye opints csoretsz gluga,
Bun dom jeszt ahela káre da la szluga. Iván
5. Be nagy tok a' fejed, ügyé bar, jó koma, Solymosi
Úgy ügy téged desztül jeszte la noj almma. Iván
- 15 6. Készek a' seregek, hól van a' Constructor? Simonius
Itt vagyok, azt tudad, mig nem néki a' sor. Deiderici
7. Mit beszélsz, jó Bráder, ki tett Constructorrá,
A' szelid körtvélybül hogy levél vatzkorrá? Solymosj
- 20 8. Nem lettem, jó uram, de meg ijjettem vólt,
Gondolám, nyakomban szakad ez a' nagy bólt,
Parantsolj most, meg ládd, miben mozog a' holt. Deidericj
9. Látom, Constructor vagy hát e rongyos hadbül,
Válasz Constructiót, de ne paraszt svadbül,
Jobbat lehetnek ott látom, mint magadbül. Simonius
- 25 10. Constructive vadnak, de majd distingválom,
E rosdás komával ha fuled találom,
Simplex, legitime allítsd, parantsolom. Deiderici
- 30 11. Hiszem nagy dolog az, mint disznók, úgy álnak,
Jó, hogy illy pihesen szárnyokra nem szálnak,
Ki találna kedvét a' köszvényes száznak,
Mint nagyságos úrnak, jobb vólnál lovásznak. Sólmosj

12. Ez a' kettős Nomen méltan első lehet. Deiderici
13. Itt vagyok, ha kellek, tudok mind két karra,
 Akár sült malatzra, akár a' pohárra,
 35 Kész vagyok fekünni akár mely oldalra,
 Akár a' paplanra, akár a' párnára. Gindesch
14. Verbum törpe, ·s mégis utánna evezhet. Deidericj
15. Patkón állok én is, gyenge legény lévén,
 Hat zászló allyára tőled hó pénzt kérvén,
 40 Által vágom magam akár mely . . . . . clisén,
 De nem igen kapok mezőben a' kévén. Stranovius
16. Hól hat zászlo alljja, dobosod sints annyi. Deidericj
17. Nomen, úgy irányzom, léssen zászlo tartó,
 Ez a' kis Pronomen lehet sereg hajto,
 45 Participiumnak nyitassék az ajtó,
 Roszszul participált, nints rajta sok posztó.
18. Téged mive tészlek, szemes Adverbista? Stranovius
19. Úgy gondolom, lészek én Calendarista. Bali
 Benè malè fiant tu non curas ista.
- 50 20. Hól a' Conjunctio? Stranovius
21. El szakadt a' lántzom. Lutsch
22. Légy Interjectio, ·s ott leg végső rantzom.
 Nékem seregemnek gyalazatos sántzom. Stranovius
23. Mind elő számláltad, nints egy tized allya, Deidericj
 55 Kis Latzko dobosnak magát offerállja,
 Bali is a' dobot tjukkal hajigállja,
 Iván is evésbül a' sárt ma meg állja.
24. Rajta, jó vitézek, mit valogat bennünk,
 Haton egy egeret sokszor meg kergetünk. Stranovius
 60 Vitéz a' mi nevünk, ha nem *taplós* retkünk.

33 mint 40 [A szó eleje olvashatatlan.] 42 zászlo 43 [A Nomen utólag a sor elejére írva.] 54 [Előbb:]
 állja 60 datplós

25. Csit pat, Simplex bájja, egyszer miért nem fordúlsz,
 Illy fegyveres lévén kementze megge búsz,
 Pártos seregedre kardot miért nem húsz. Deidericj
- 65 26. Közel ne jöjjetek, ki vagyok, ismértek,
 Sok mezön szuszogva forgottam veletek,
 Meg nyomoritattam sok betüt itt veszteztek
 Tartóz lántzos szomszed, le ülek kösztetek. Sólymosi
- 70 27. Ne veszeszd magadat ilyen esztelenül,
 Hogy hálnál meg, kérlek, nagy jo szemtelenül,
 Fegyvered sints, látom, ·s te olly kegyetlenül
 Fel tartottad szádat, majd béled is meg hült. Lutsch
28. Botra, mit pirongat, hogy nintsen fegyverünk,
 Naloknál töb szilvát bottal mi le vertünk. Sólymosi
- 75 29. Lóra, Constructio, itt jü a' parasztság,
 De ezt mind ki irni vólna kis fáradság,
 El kelne, jól tudom, osztán a' barátság,
 Ha sokat mondanánk, eddig a' mulatság. &c Vett

130.

EPYLOGUS EXAMINIS

1. Examenünk ·s magyar Skólának e vege,
 Melynek vólt, vagyon, ·s lesz kevés kedvessége
 Nemely előtt viszont vagy betstellensege,
 Avagy valakinek erre irigysége.
- 5 2. Leszen lakásunknak nyilván torma ferge,
 De a' jo életnek mit árt ennek merge,
 Hogy ha volt mi velünk Isten ö felsege
 Vagyon ·s lesz, nem arthat senki dölyfessége.
- 10 3. Ugyanis mindenek a' Christus nem tetzet,
 Mellyik otves tetző petséteket metzet
 Mindennek, vagy sütot mely kúfár peretzet,
 Még tsak a' tziganyis edgyarant nem . . .dzet.

---

68 ilyen <hirtelenül> 71 szádad 76 [A sor előbb Vett-tel kezdődött.]
 2 vagon; dedvessége 12 [A szó eleje bizonytalan olvasatú.]

- 15 4. Mi sem vagyunk jobbak Deákné *vásznánál*,
Nem igyekszünk mást tudomány hasznánál,
Egy pénzen tsak kevés pésmát patikánál
Adnak, de mégis ez oltsób déak szóнал.
- 20 5. Mind az által óltsón mi tölünk vehetet
Minden, ki Istentul jó elmét nyerhetet,
Hól mások tsak edgyet adnak, mi ott hetet,
Ily hamar Cicerót vallyon ki tehetet.
6. Vólt mi volt, ·s majd múlt, más több jot tsinállyon,
Elmés halgatoink, menybül áldas szálljon
Ratok, ·s botsanatot mi hibank talállyon,
Hej, conter verjen meg, eső alapallyon.
- 25 7. De mit tréfáلودunk, ez nagy betsületet
Koszszönnyük, ·s eltünkben jo emlékezetet
Teszünk errül, nagy rend ennyire szeretet,
Hogy mi játékunkért nagy dolgot félre tett.

131.

NÉHAI MÉLTÓSÁGOS GRÓFF BETLENI BETLEN SÁMUEL URAM
BÚCSÚZTATÓ SZAVAINAK STRÓFÁI

Praecambulom, melyet a háznál énekeltének el

1. Méltóságos jó úr Gróff Betlen Sámuel,
Hazánk egy oszlopa reméntelen dült el,
Áron háza kiért lehet könyves szemmel,
Végső búcsúzásit ki is így kezdi el.
- 5 2. Sírjatok barátink ez szomorúságon,
Essék meg szívetek e nagy árvaságon,
Mely véletlen történt ez Betleni házon,
Bár gondolkozatok úri rendek azon.
- 10 3. Aki dicsekedik régi eleivel,
Fejedelmi s úri virtusú hírével,
Kibül sok jó fiak voltak kézzel s ésszel,
Már félő, végtére ne korcsosodják el.

- 15 4. Mért ékes ágait az Betlenni fának,
Tördegeli keze Isten haragjának.
E fa árnyékában kik még nyugodtanak,
Hévség szenvedésre féltő ne jussanak.
- 20 5. Uram Isten, többül ne vágasd ki ez fát,
Gyümölcs helyén noha sokszor termett bugács.
Ki nevelte így fel elfelejtván magát
Vagy meg nem hálálván díszes magasságát.
- 25 6. Én is voltam ennek egyik nemes ága,
Nyugodott sok szegény ennek árnyékában.
Irgalmatlan halál de rám is felhága, s
Ezen fárul engemet véletlen levága.
- 30 7. Látván jó tetszését ezért Istencmnek,
Engedtem noha volt keserves szivcmnek,
Forgatván eszemben baját özvegycmnek,
Kécségekre maradt kedves Betleninek.
- 35 8. Boldog Isten, értetek mennyit sóhajtottam,
Titkos gonddal s búval testem bágyasztottam,
Hogy oly állapotba s karba nem hozhattam,
Amint a közjónak hasznosabbnak láttam.
- 40 9. Ezekiás lelke ha nálam lőtt volna,
Éltem terjedését suplicáltam volna,
Nyilván most ennyi kön[n]y értem nem omolna,
Nem volna még részem egy aszos kápolna.
- 45 10. Talált volna okot bennem is az halál,
De látom, clöttünk nem sokat protestál,
Nincs oly jeles ember, ki a sírba nem száll,
Nincsen oly virtusod, kivel használhatnál.
- 50 11. Lehetne itt nékem az halandoságrul
Szóllanom embernek romlandóságágrul.
12. Életem cngedte Isten negyvennégyig,
Kinek igaz híve voltam mind a végig,
Alázatosságom elhadhatott Bécsig,
Természetem nem volt, mint a víz, olyan hig.
13. Nem tudom, mi okbul Szeben Betleneknek
Volt fatalis helye, kivált szüleimnek.
Nékem is koporsót ott készítettének,
De hála Istennek Keresden tmetnek.

Az császártul ő Felségctül, jó kegyelmes Urátul

14. Győzedelmes császár és koronás király,
Elég sok esztendőket szerencsésen szántál
Nagy birodalmodban ne légyen akadály,
Egy igaz híved kér, kevés szóra megállj.
- 55 15. Kevéssé mutattam igaz hűségemet,
Eltiltott az halál már attu[l] engemet,
De híven szolgáltam addig felségedet,
Míg Isten hívta testembül lelkemet.
- 60 16. Szolgai hibáim legyenek elfedve,
Kik felséged ellen megeshettek véelve,
Özvegyem s árváim kegyelmében véve,
Felséges szárnyai árnyékába téve.
- Az erdélyi méltóságos gubernátor jó urátul
17. Erdély országának jó Gubernátora,
Gyámoltalanoknak gyámol fautora,
65 Elnyomottattaknak védelmes tutora,
Vessed szemeidet setét koporsómra,
18. Ez romlott hazának én is fia voltam,
Tehetségem szerint terhét is hordoztam
Éltem jobb korában, de mégis megholtam,
70 Azt el nem érhettem, mit szívből kívántam.
19. Nagyságod is ember, sok bajjal küszködő,
Kit bú gyengít inkább, mint számos esztendő,
Jól meggondolja hát, mi múlt s mi jövendő,
Ember mely véltelen a sírba menendő.
- 75 20. Legyek én példája változó éltének,
Világos tüköre sok szenvedésinek.
Végig nyomorodó igaz hívségének,
Légyen igaz híve Császári Felségnek.
- 80 21. Forgassa sok baját az árva hazának,
Kit sok jó fiait árvául hagyának.
Küldjék fel sok jajját kegyelmes urának,
Nyomorult jobbágyi kik most kiáltanak.
- 85 22. Méltóságos jó úr, nagycsádat követem
Fogyatkozásimrul, mert tudom vétettem,
Ajánlom nacsádnak árváim s özvegyem,
Sok jó kegyelmiért álgya meg az Isten.

Az méltóságos Régium Guberniumtul, jó uraitul

23. Koronás királyunk nagy Guberniuma,
Erdély országának egy fundamentoma,
Kit sok terhviselés felettébb megnyoma,
Mivel a munkához nem volt teljes szava,

24. Minthogy sokasítja Isten bujotokat,
Kérem nem fogyassza mégis számotokat,
Eszendőkkal s jókkal áldja házatokat,
Hogy igazgassátok romlott Hazátokat.

25. Emlékezzetek meg e szomorú házrul,
Mikor szükségiben tihozzátok járul,
Gondolkozván ti is ama számadásrul,
Elfeledkezzetek történt hibáimrul.

A törvényes Táblátul mint annak tagja

26. Hites Assessori hazánk törvényéneek,
Oszlopi s gyámoli igaz szerzeményneek,
Igazán voxolok gazdagnak, szegényneek,
Nem válogatója törvényben személynéek.

27. Isten védelmezzén s tartson jobb napokra,
Ne jöjjön véletlen veszély sorsotokra,
Énreám pediglen, hites társatokra
Ne nehezteljetek fogyatkozásimra.

Nemes Küküllő vármegyétül mint Fű Ispánya

28. Nemes Küküllőneek minden rend lakosi,
Nemesi virtusú s teremtő nemesi,
Kik jó akaróim s kik Atyámfiai,
Jó Fű Istántoknak ím végső szavai.

29. Adjon hazátokban Isten megmaradást,
Elégelje meg már a keserves romlást,
Melyért kórágymban tettem sok sóhajtást,
Énhelycttem tisztet mutasson jobbat mást.

30. Voltam közöttetek ítülő Sámuel,
Igazgattalak is haza törvényivel,
Azért ha valamit erővel vontam el,
Ügét valakinéek ha fordítám el,

120 31. Álljon elő, annak kész lennék fizetni,
Vagy pedig más által eleget tétetni,
Nem volt ugyan képes mindennek tetszeni,
De tisztségében senkit nem sérteni.

125 32. Azért bocsánatot kérek minden rendtül,
A jó nem szól, tudom, gyarló esetimrül,
Ha pedig a rossz nyelv mocskol életcsmrül,
Lássá s várja mássát igaz ítiletül.

Nemes Maros Széktül mint Fűkapitánya

130 33. Halld meg végső szómot, Nemes Maros Széke!
Nyájás mulatságom aki voltál nékem,
Jeles nemesiddel be kedvemre éltem,
Újultak szavakkal, ha voltál mellettem,

135 34. De ezektül immár Isten engem elzárt,
Földi nyájasságban tetszett vetni határt,
Az mennyei öröm mivelhogy készen várt,
Céломra siettem, az néktek is nem árt.

135 35. Ne utáljátok meg szomorú házamat,
Gyászos özvegyemet s kedves fiaimat,
Tisztégem hűségét nézzétek s magamat,
Érttem becsüljétek szegény árváimat.

140 36. Jó haza fiai lésznek még ezekbül,
Hazánknak szolgája lesz némelyikébül,
Megromlott Betlen-ház talán még felcípül,
Míg e terhes idő valami fiat szül.

145 37. Kedves jó barátim, már megbocsássatok,
Nehéz szóm valaha hogy ha esett rátok,
Kapitánt helyettem jobbat válasszatok,
Fejenként, mi[n]nyájan már Isten hozzátok.

A Betlen familiátul közönségesen

150 38. Régi familia, nagyúri Betlen-ház,
Nem ládd-e hogy Isten szemlátomást aláz?
Haragos kezével ha még sokáig ráz,
Az régihez képest leszesz ijesztő váz.

39. Keresd fel az okát, túlem ez a tanács,
Felettébb bölcs se hív ne légy magadnak ács,
Kérdetlen elmédet nagy dologba ne ártsd,
Hibát munkáidban talál mestercsbb ács.

155 40. Rollunk tanuljatok, akik még éltek,
Kik még tartozatlan mint ifiak beszéltek,
Csak most hamarjában nézzetek meg, kérlek,
Jó koros vénséget hány Betlenek értek,

160 41. Vadnak még e fában szép oltványok oltva,
Kik gyümölcsözhetnek még idő vártában,
Gróf Betlen László is mint van háza árva,
Hogy úgy ne maradjon, féltő, sokat várva,

165 42. Ha Isten végezte, tudom véghezmenyén,
Cselekedetimnek már bocsánat lésszen,
Példát minden Betlen dolgaimrul végyen,
Betlenek orcáján ne szántson a szégyen.

A Kemény familiátul közönségesen

170 43. Keménységgel híres Kemény familia,
Akit esmért Erdély, olykor Podolia,
Kiknek az Betlen-ház kedves atyafia,
Utolsó szavaim megállj hallania.

44. Istennek ajánlak, s vallyon ki jobb annál,
Mindenütt, mindenben híveknek az használ.
Úgy hiszem, még ettül meg nem csalattattál,
Ne csudáld hogy túlem ennek ajáltattál.

175 45. Engedd meg ellened esett vétkeimet,
Gyarlóságbul történt holmi esetimet,
Esmerd rokonidnak kedves gyermekimet,
Viselvén előtted híven személyemet.

Betlen s Kemény ágon levő asszony-atyafiaitul

180 46. Nemes Betlen s Kemény fáknak szép ágai,
Díszes asszonyi rend, hív atyámfiái,
Hozzátok megholtnak végső búcsúzási,
Életetekért való buzgó kívánsági:

185 47. Kívánom, míg éltek szép híretek éljen,
Balul felőletek rossz hír ne ítéljen,
Gazdasszonyságtokrul sok jámbor beszéljen,
Valóság hogy az szép hírnek megfeleljen.

Az Fekete familiátul közönségesen

- 190 48. Testvér atyámfia, úri ház Fekete,
Szánod-e hogy Szeben éltemet végez be,
Légy házamhoz, kit Isten illete,
Istenem még megáld, meglátod, érette.

Mind maga s mind az asszony részirül való sógorságitul

49. Kedves feleségem s magam sógorságim,
Valakik még éltek s vagytok rokonságim,
Meg ne említsétek lött fogyatkozásim,
Had nyugodhassanak a sírban csontaim.

Kedves feleségitül, Nagy Borbálátul

- 195 50. Szerelmetes társam, kedves Nagy Borbálám,
Sűrű könnyhullásod kevésé ne szórd rám,
Hallgasd meg melyeket szerzett végső órám,
Melyen szép napodat nagy homályba zárám.
- 200 51. Nem hittem illy hamar elválásod érjed,
Az özvegyiség súllyát illy hamar viseljed,
Illy nehéz időben gondra veszed fejed,
Temetvén előtled ezen igaz férjed.
- 205 52. De látom, hogy ez volt jó Istenem vége,
Szolgájával szabad, tudom, ő Felsége,
Szűnjék hát szívednek nagy keserűsége,
Lesz az Isten férjed, élted segítsége.
- 210 53. Huszonnégy esztendők immár folydogáltak,
Igaz férjed voltam, kik már múldogáltak,
Noha bánat nélkül azok is nem voltak,
De párosan mégis csak könnyebben múltak.
- 215 54. Ugyan, társ, ellened ezekben vétettem,
Noha azt akarva ritkán cselekedtem,
Gyarlóság volt, abban én nem mesterkedtem,
Hogy szíved mindennap új búval sebeztem,
55. Mutasd hűségedet ebben vég órámban,
Temesd el vétkeket énvelem a sírban,
Ne hozdad napfényre, még idő jártában
Hogy te is csendesen szállhass koporsóba.

220 56. Hogy gondot viseltél reám nyavalyámban,
Körülöttem voltál súlyos kínaimban,
Vagy egy jó szót szóltál terhes bánatimban,
Az mellyel újultam bágyadt tagaimban.

225 57. Azért szálljon áldás Istentül fejedre,
Nyújtsa ki jobb karját özvegyi éltedre,
Enyhítő olaját öntse sérelmidre,
Derítse fel napját bús esztendeidre.

230 58. Kérlek, viselj gondot szegény árváimra,
Neveletlen maratt jeles Farkasomra,
Engem vidámító kedves kis fiamra,
Ezt bízom tereád, igaz hív Társomra.

59. Az Isten áldjon meg mégis hűségédért,
Hogy most is fáradtál érettem, Társadért,
Adjon jó segítőt helyettem, Férfjedért,
Isten hozzád, dolgom mindenben véget ért.

Kedves gyermekitűl s elsőben György fiátul

235 60. Halljátok meg szómot, kedves szép gyermekim,
György, Ádám, Sámuel, én gyönyörűségim],
Imre, Kati, Farkas, édes reménységim,
Nékem, atyátoknak kívánt ékességim,

240 61. Betlen György e fának egyik nemes ága,
Már szinte érkezik éltednek virága,
Érzed-é, hogy engem ez halál levága,
Könnyen élt naptoknak setétült világa,

245 62. Légy ember, jó fiam, felelj meg nevednek,
Tanuljad jó módját világi éltednek,
Gondold meg, hogy engem ihon, most temetnek,
Ne hervazd orcáját gyászos özvegyemnek.

Betlen Ádám[tul,] kedves fiátul

250 63. Kedves fiam, Ádám, jövendők tüköre,
Holtommal az Isten, jó fiam, megvere,
Nehéz nyűg hálóban az idő kevere,
Légy okos, ládd kígyó Betlenek címere,

64. Kövess, édes fiam, engemet a jóban,
A szép szelídségben s igaz barátságban,
Mindenhez lécindő alkalmatosságban,
Hogy sokáig élhess ez okos Hazában.

255 65. Szófogadó fia légy, fiam, anyádnak,
E földön dolgaid hogy megáldassanak.
Légy ékes oszlopa szép familiádnak,
S szolgálj jövendőben nyomorult hazádnak.

260 66. Tanulj mint jó úrfi, a tudomány nem árt,
Felettébb bölcs ne légy, miért vallanál kárt,
Ne bontsd azt a határt, mellyet az ősed járt,
S ne kívánd tudni, amit urad elzárt.

265 67. Summája kértemnek: Csak az Urat féljed,
Teljes életedben igazán tiszteljed,
Igazmondó hív légy, az embert becsüljed,
Fiam, szép híredet — drága kincs — őrizzed.

Betlen Sámuelről mint fiátul

270 68. Sámuel, Sámuel, nevem viselője,
Kérlek szép nevednek légy megbecsülője,
Az úri erkölcsnek nemes követője,
Nagy familiádnak igaz nevelője.

Betlen Imréről mint fiátul

69. Okos reménységű fiam, Betlen Imre,
Hajtsad füleidet végső beszédimre,
Hiszem, nem ho[z]sz szégyent, fiam, Betlenimre,
Amikor érkezel én esztendeimre.

275 70. Az Isten áldjon meg igaz kegyességgel,
Az miként mutatod szép serény elmével,
Mindeneknek tetsző nyájas emberséggel,
És akikhez illik, engedelmisséggel.

Katica kisasszonykátul kedves leányátul

280 71. Katicám, Katicám, kedves egy leányom,
Az árvaság-súly tégedet is megnyom,
Örömöd szép napját, bánom, nem láthatom,
Hogy jó atyád voltam, meg nem mutathatom.

285 72. Fogadj csak szavát asszonyod anyádnak,
Meglád[d], hogy nem vallod, fiam, kárát annak,
Szerény jó erkölcsöt kérj menybül magadnak,
Egyik ékessége légy familiádnak.

Betlen Farkas[*tul*] kisfiátúl

- 290 73. Édes kis Farkasom, kínim enyhítője,
Könyves szemeimnek megnevettetője,
Jaj, hogy nem lehettem tested nevelője,
Úri virtusidnak távulrul nézője.
74. Atyád lesz az Isten, fiam, énhelyettem,
Erre ő Felségét kórágymbul kértem,
Christusom vállára minden gondom töttem,
Mihelyt földbe szállni testem készítettem.

Jámbor szolgálítul közönségesen

- 295 -75. Hívséggel szolgáló öreg rend szolgálím,
Vagy akik tudtátok titkosabb dolgaim,
Kik emelgettétek elesett tagaim,
Halljátok kevésé utolsó szavaim.
- 300 76. Ha nyújtotta volna Isten életemet,
Mégmutatta volna kötelességemet,
Mellettem véghezment sok szenvedésteget,
Meghálálván híven igaz hűségteket,
- 305 77. De attúl, barátom, elestem, látjátok,
Vétkül nékem azt ne tulajdonítsátok,
Jóságtokért mennybül áldás rátok szálljon,
Köszönöm értem lett nyughatatlanságtok.
- 310 78. Ne említsétek meg haragos szavaim,
Vagy mint uratoknak keményebb dolgaim,
Sőt ha kik tudjátok emberi hibáim,
Temessétek velem a sírba, fiaim.
79. Uratok helyében uratok az Isten,
Bár szolgáljátok is ő Felségét híven,
Mert az a segéd, amíg éltek itten,
Akkor is, amikor tétettek a sírben.

Maga jobbágyitúl közönségesen

- 315 80. Szolgáló jobbágyim s udvari cselédím,
Akik életemben voltatok segédím,
Igazán szolgáló s jó dolgú emberim,
Hozzátok is lesznek egy vagy két szavaim,

---

305 [A rím azt kívánná, hogy a sor utolsó két szava helyet cseréljen.]

- 320 81. Jó uratok voltam, úgy tudom, én néktek,
Nem sok idő múlva bizony megérezitek,
Tehát árva házam ti is úgy féljétek,
Mint engem szolgálni lévén híven s készen.
- Az oda gyülekezett halotti pompátul
- 325 82. Úri Fű-Fűnemes s paraszt gyülekezet,
Asszonyrend és egyéb mindenféle szerzet,
Szomorú napomra aki elérkezett,
Ily magyari vérség akikben férkezett,
- 330 83. Köszönöm értem lött baját s fáradságát,
Fárasztani értem ki nem szánta magát,
Félre tévén értem súlyos baját s gondját,
Csak tisztelhesse meg igaz atyafiát.
84. Isten védelmezzen hamar változástul,
Élteteknek felin lehető haláltul,
Ez rongyollott haza, ha sok oszlopjátul
Megfosztatik, cldúl, méltó félni attul.
- 335 85. Már nincs egyéb hátra, testemet fogjátok,
S Bettlenek bótjába töb[b] közé rakjátok,
A feltámadásig nyugodni hagyjátok,
Áldás Istencemtül, Ámen, Ámen, rátok.

---

322 [Az eredetiben *hívek s készek* állhatott.]

A GYŐRI GYÖRGY-ÉNEKSKÖNYV KELTEZETLEN
HALOTTI BÚCSÚZTATÓI

[SZÉCSÉNYI MÁRIA HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

RHITMI EXEQUIALES,

quibus spectabilis ac magnificae dominae Mariae Szécseni conjugis
spectabilis ac magnifici domini Sigismundj Perenyj dilectae,
picque in Christo denatae supremus honor coronatur

1. Zokogo sirásnak hangja,
Sziv sebhető bánat lángja,
Mig bé rekeszt halal zárja,
Szünnýck sok jajja.
- 5 2. Látom, keserűség bádgyaszt,
Konyvhullást szemekből áraszt,
Mérges halál nyila száraszt,
Sirással fáraszt.
- 10 3. Méltán, mert ez csalárd világ,
Ki szemünk előtt most villag,
El mulik csak menten ballag,
Mint fényes csillag.
- 15 4. Eletemis így el romlék,
Testem sátora le omlék,
Fenyés napom meg hanyatlék,
Homályra válék.
- 20 5. De mig föld gyomrában szálllok,
Christus táborában állok,
Örök áldast holott hallok,
Hozzátok szollok.
6. Végső bucsum hát hallyátok,
Mig hideg testem láttyátok,
Mellyet nyelvem nyujt hozzátok,
Jaj, ne sirjatok!

- 25 7. Jaj! uram, Perényi Sigmond,
Kire tüllem maradot gond,
Füledet tüllem el ne vond,
Hald, mit nyelvem mond.
- 30 8. Elctemneck edgyik fele,
Kit meg bonta halál szele,
Elmémben vagy, ez a' jcle,
Szom hogy meg lele.
- 35 9. Munkámat nem szántam érted,
Hiven forgottam melletted,
Hogy virágoznék életed,
Lenne fen neved.
- 40 10. De jaj, mely kevés idcig,
Nemis meg sokasult szamig,
Jód hat esztendök foltáig,
Viselem fottig.
- 45 11. Már terhed nem viselhetem,
Tisztemet nem követhetem,
Semmiben nem segithetem,
Mert el folt éltem.
- 50 12. Ne törd magadat érettem,
Hogy el folyt gyarlo életem,
Mert Isten veled, kit kértem,
Lészen helyettem.
- 55 13. Kérlek, ne hullassad könyved,
Mert Istened özvegységed
Vedelmezi árva fejed,
Légyen már veled.
- 60 14. Hogy ha szünnék halál ijja,
Aszszony anyam éltem vijja,
Szrelemem, Pogány Mária,
Füled szom hallya.
15. Bennem az leányj hü vér
Buzogván szrelemedre tér,
Aldást esedezéssel kér,
Szállyon reád bér.

16. Keserves tülled válásom,
Szemem apasztya sirásom,
Mert bünömért aluvásom,
Ez a' jutalom.
- 65 17. Rajtam zokogással ne sirj,
Keserüséget itt meg birj,
Christusom örömében érij,
Hol semmit ne fély.
- 70 18. Vétséggel hogy illettelek,
Vagy mint kellet, nem féltelek,
Hüséggel nem becsültelek,
Bocsásd meg, kérlek.
- 75 19. Kinos testemet hogy láttad,
Fáradcságodat nem szántad,
Ezért menyben diadalmad
Légyen jutalmad.
- 80 20. Keseredet bátyám uram,
Szecsceni Mihály, már orám,
Kire Istenemet várám,
Már el jött hozzám.
- 85 21. Tudom, szomorú vagy értem,
Szived bucsummal epezstem,
Szemed sirásra gerjcsztem,
Büvön feresztem.
- 90 22. Hozzám viselsz hogy igaz vért,
Kihez irigy halál nem fért,
Mennyégbül nyelvem reád kért
Maradando bért.
- 95 23. Dolgaidat Isten birja,
Légyen jodra készen ijja,
Neved magánál bé irja
Könyvében ujja.
24. Benned eleim szépsége,
Nemzetem gyönyörüsége,
Mint van idöd ékessége,
Fénlyék örökké.

- 100 25. Kedvemre termet plántáim,
György és Sándor multságim,
Prényi ágban virág szálím,
Gyönyörűségim.
26. Igen hamar árvaságra
És nagy gyamoltalanságra
Maradatok, mert ez ágra
Halál rá szálla.
- 105 27. Isten hiven fel nevellyen,
Eltetek kegyelmet lellyen
Nala, mind örökké mellyen
Hizzatok menyben.
- 110 28. Pogány Anna, szom ha hallod,
Kedves néncem aszszony, látod,
Hogy nem türheted bánatod,
Rajtam sirásod.
- 115 29. Mert testemnek már készült sir,
Halál karja velem így bir,
Lehet még szomorito hir,
Kescritő ir.
- 120 30. Keservesen emlithetlek,
Vétségimrül követhetlek,
Istencmhez bé vihetlek,
Es le tethek.
31. Azért méltó tekintetben
Kész mentségem légyen becsben,
Jutalmad nagy dicsőségben
Légyen mennyégben.
- 125 32. Pogány Eva itt csak el hül,
Elméje hogy illy dolgot szül,
Hogy élet halálhoz nem fül,
Szekerén sem ül.
- 130 33. Légyen életed virágzo,
Fen áll, mint lobogo zászlo,
Eltedet köszörült olló
Ne bánca, méltó.

- 135 34. Részed paradicsomi kert,
Az kit Úrunk vérével nyert,
Légyen, mely még nem volt kevert,
De kíván embert.
- 140 35. Kesergesz, Pogány Borbála,
Életed tüllem el vála,
Ki dült életem gyámolya,
Le omlék fala.
36. De te élted mint zöld pálma
Ragyogjon, mint arany alma,
Ne rutitcsa halál halma,
Dögös hatalma.
- 145 37. Ellened ne légyen olly vád,
Mellyért kedve bút mérne rád,
Söt, légyen hivesítő fád,
Kit néked meg ád.
- 150 38. Egész Pogány familia,
Ne légyen számodnak hijja,
Védelmezzcn Isten ijja,
Hatalmas ujja.
- 155 39. Perényi nemzetnek feje,
Kit legeltet élet teje,
Perényi István, ideje,
Vigyázzon ide.
- 160 40. Hallya már végső szavait,
Istennek vegye javait,
Kerüllye halál savait,
Mérgecs tavait.
- 165 41. Isten mert méltán igéri,
Eltét ha dulás rá kéri
Halál, de szerelme éri,
Reá ezt mérj.
42. Azért Istennek ajánlak,
Szerelmében téged hadlak,
Mint kincsemet neki adlak,
Menyben mig látlak.

- 170 43. Kölcsey Sándor, szerelmes
Bátyám uram, kellemctes
Hűséged hozzám figyelmes
Volt engedelmes.
- 175 44. Hozzád meg térnem nem lehet,
Szolgálatom jót nem tehet,
Kért tülled bucsút vehet,
Mellyel el mehet.
- 180 45. Legyen Isten veled, mig élsz,
Veled járjon, holot jársz s-kélsz,
Teremtöd örömében érsz,
Hol semmit nem félsz.
46. Világ rajtad bár próbálást
Tégyen, hogy kezdenél válást,
Esküt zászlótul el állást,
Ne lelnél szállást.
- 185 47. Gerjesz benned mégis tüzet,
Vétségedért kit rád fűzet
Jó Istened el nem üzet,
Inkáb bért fizet.
- 190 48. Mikor bajod le kel tenned,
Erdemes koronát venned
Mennyégben vendéggé lenned,
Kel örvendened.
- 195 49. Kedves nyugvásod hol lésczen,
Lelked áldást bővön vésczen,
Isten számodra el tésczen,
Hogy el ne vesszczen.
- 200 50. Elmém mégis itt meg fordul,
Halál jollehet meg mordul,
Budaj Istvánra mozdul,
Bucsura indul.
51. Kedves bátyám uram, Isten
Menybül tekincsen rád itten,
Mikor hívod, jodra menten
Légyen ő jelen.

- 205 52. Igaz hittel jól el készülly,
Testedben bűnnel meg feszülly,
Velem edgyütt menyben örülly
Es egy széket ülly.
- 210 53. Isten kedves Thabitádat,
Orosz Borbála társodat
Kedvellye, szeretven jodat,
Maradásodat.
- 215 54. Budaj nemzet egészen,
Maradásod légyen, miglen
Christus el jö, hogy vegiglen
Meg dicsöitcsen.
- 220 55. Hidj Gergely, nem felejtlek,
Hidi Ersébeth, emlitlek
Benneteket meg tekintlek,
Butul el intlek.
- 225 56. Reátok Isten tekintszen,
Az kinél változás nincsen,
Christus vérevel meg hincsen,
S-meg fejeritcsen.
- 230 57. Kegyelmet rátok sokáig
Nyujcsa meg sokasult számig,
Vigyen dicsö boldogságig,
Hozzá, az égig.
- 235 58. Perenyj nemzet virágj,
István, Sigmond diszes ági,
Kik voltatok nyajasságj,
Szemem vigságj.
- 240 59. Egeszsen Perenyj friss ág,
Kiket halálomért bu rág,
Bucsuzásomert utat vág,
Fekete gyász hág.
- 240 60. Nemzeted Isten kedvellye,
Bennetek számát nevellye,
Szemeteket könyv ne tellye,
Sirás ne lellye.

NAENIAE

1. Jaj szo, siralom közt kétséges világnak,
 Világ földhöz ragadt szívü fiainak
 Panaszinak,
 Buslakodásinak
 5 Summája ez sopánkodásinak.
2. Embernek üveghez élete hasonló,
 Elet állapotya hirtelen változo,
 Ingadozo,
 10 Avagy rossz, avagy jó,
 Mind kettőnek vége egy koporso.
3. Pompás urj testnek olyan állapotya,
 Paraszt vérnek valami nemü gradussa,
 Földnek pora
 Egyenlőven nyomja,
 15 Mindenik lesz férgcknek praedája.
4. Eletnek, halálnak fertály ora közj,
 Félhetz, hogy más fertály étedet el vészj,
 Földhöz verj,
 Majdan meg emészti
 20 Valamid van, halál éles törj.
5. Az mi nagyobb ugyan, halál változoság,
 De mivel az lélcik bomolhatatlanság,
 Nyomoruság
 Vagy örökké vigság,
 25 Lelked erj örökké valóság.
6. Ennek az emberj sorsnak vizsgálása
 Nagyob részét arra bölcseknekis vonta,
 Hogy panaszra,
 Természct vadgyára
 30 Fakadnának, mirt illy rövid volna.
7. Még az gyermeknekis szájából hallatik,
 Ö rövid élete mely hamar el mulik,
 Sopankodik,
 Mert minden nap látczik,
 35 Halál iffial, vénnel mikent bánik.

---

9 Vagy rossz, vagy jó [A szótagszám miatt a 142. sz. vers 14. sora alapján javítva.]

- 40 8. Sok iffiak vénséget érni akarnának,
Hogy sokat ez csalárd földön lakhatnának,
Földhöz vonsznak,
Haláltul irtoznak,
Mert nem tudgyák végét az halálnak.
- 45 9. Sokakat irtoztat vénség betegsége,
Tantorgo inaknak komor egessége,
Hogy vénségbe
Világ ékessége
El kél iffiak szemét vesztő mérge.
- 50 10. De jaj, mely egy uton járnak iffiak s-vének,
Elete egyaránt rövid mindeneknek,
Akar vénnek,
Akar gyermekeknek,
Meg kel lenni, hogy sirban kellyenek.
- 55 11. Mint hogy minden ember az koporsóban tér,
Es senki magának örököt nem ígér,
Vallyon mit ér
Azzal keveset nyér,
Ha valaki ezer esztendőt ér.
- 60 12. Az mi régen el mult, az vissza nem jöhet,
Sem az tegnapi nap maj nap nem lhet,
Tészen edgyet,
Ha tovább nem mehet,
Eltél volna mint ha csak egy hetet.
- 65 13. Mit téssen hát vallyon hoszszu időt élni,
Micsoda embernek ősz időket érni,
Jót kedvelni,
Hazának szolgálni,
Tisztességet mindenkor követni?
- 70 14. Nem mondom, hogy meszsze sokat hajokázott,
Kit mihelyt az tenger partyán tul fogadott,
Szél ostromlott,
Nagy hab el borított,
Idestova út nélkül hordozott.
- 75 15. Nem mondhatod, hogy az meszsze utat nyomott,
Ki út nélkül valo kietlenen bolygott,
Tétovázott,
Gyakran sikamodott,
Soha mégis czéllýára nem jutott.

16. Nem mondhad így szintén, hogy az sok időt élt,
Kit rossz iffiúsága után vénség el ért,
Sok vétkekért,
Undok életéért,
80 Jobb lött volna nyerni halálos bért.
17. Nincsen az embernek életnél szebb java,
De az rossz erkölcsnek hogy szennye be fogja,
Meg rutittyá,
Lészen idő hossza,
85 Elet vesztő halál mérges doha.
18. De kinek ellenben szép vénség postaja,
Szüntelen keze közt jó dolgát találta,
Az meg állja,
Virtus nemis hadgya,
90 Hogy jó híret koporso be zárja.
19. Méltán mondhat azért, hogy élt két életet,
Ki jó vénségében jó vénséget élhet,
Mértán érhet,
Könnyen elis nyerhet,
95 Mindenektől kettős dicsiretet.
20. Az ki sokat másnak életéjért fárad,
Gyarló vénségéig hazájáért izzad,
El nem rothad
Halálban fen marad,
100 Eletének vége el nem szakad.
21. Ugyan ezen kettős dicsirettel fénlük,
Elettel földbenis méltán dicsekedik,
Az ki nyugszik
Ez sírban fekszik,
105 Mert virtusit férgek meg nem eszik.

[CSOMAKÖZI LÁSZLÓ HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

RHITMI EXEQUIALES.

Quibus Generosi Domini Ladislai Csomaközi piè
in Christo denati supremus honor coronatur.

1. Jaj, micsoda titkos végezésbül vagyon,
Harsogo trombita mit kiált illy nagyon,
Hogy világ mezején egy test se maradjon,
Halál miat mind bölcs, mind bolond hervadgyon.
- 5 2. Kin, ugy látom, kit kit keserűség bádgyaszt,
Csillagzo szemekbül könnyhullatast áraszt,
Sokat sárga halál mérges nyila száraszt,
S-keserves feleket jajjaival fáraszt.
- 10 3. Jaj! mert minden rendre le terjeszti szárnyát,
Hazánk romlására mint fel huzta kárját,
Iffiaknakis lövi eleiben tárgyát,
Nyakokra vetette, mint ennekis, kardgyát.
- 15 4. Miért hat az ember illy termetes és szép?
Miért friss orcáján vagyon angyali kép?
Halhatatlanságra ezekkel ha nem lép,
Söt mindent az halál férge illy igen tép.
- 20 5. Miért, hogy az égbül vet le arany almát,
Embereknek hogyha nevelj siralmát?
Dolgainak miért adgya várt jutalmát,
Ha el nem titkollya életének halmát?
- 25 6. Hol van első ember, ki világnak javán
Teremtették? de hogy nem járt Ura szaván,
Altal kelle menni az életnek taván,
Mert kapa világnak el mulando javán.
- 30 7. Halal ellen vallyon David kegyessége
Használt é Jonathán szerelmetessége?
Vagy erős Samsonnak győzedelmessége,
Ugy bölcs Salamonnak okos bölcsessége?
8. Mit várhatz világban hát mulando személy?
Halál koporsoja ha lesz gyakran illy mély,
Rövid életednek hogy maradást reménly,
Istenednek kérlek hogy haragjátul fély.

- 35 9. Mert az jokra nézve az halál változás,
Lelki szent állatta való állatozás,
Eletben ha nyomta kemény fáradozás,
Ettől menekedvén, menyben viragozás.
- 40 10. Ha penig szivedben gerjeszt az bün tüzet,
Az halál szivedre bút bokrossan fűzet,
Almot szemeidrül gyakran elis üzet,
Munkaidhoz méltó szomorú bért fizet.
11. Elet után mint hogy különböző az út,
Mind kettőre ugyan különböző nép fűt,
Bértis különbözőt vészen, ha végre jut,
Lészen ő számokra keserü s-edes kut.
- 45 12. Ugy vagyon: mutattya világ szerencsejét,
Iffiaknak ajánlya szem tsalo szépségét,
Hűséggel igerj hazug tisztességét,
Mikor meg csalhattya, alá önti mérgét.
- 50 13. Ember álnoksággal hánt horgára kerül,
Uri méltosága Cresusnak el terül,
Sándor dicsössége setét sirban merül,
Gazdag az szegénnyel éh torkában le ül.
- 55 14. Mint erös oriás fegyveressen ki száll,
Szélhűtt Párkaival ellenünk strását áll,
Eltünk fonalára ollojával talál,
Koronát czondrával egy veremben kapál.
- 60 15. Ugy van: mert világnak illy sikamlo ege,
Fényes napja után jár setet fellege,
Megh hitt szerencsenek így romol üvege,
Halál hire miatt fel olvad járt jege.
- 65 16. Oh, miért hiszen hát ember szerenczenek?
Meg maradást remenl, hizelkedvén ennek,
Mint ha halál azzal kedvezne éltének,
Hol nincs külömsége gazdagnak, szegenynek.
17. Itt vagyon az példa: oh, mely szomorú hir,
Mely busult sziveket emészt, mint fene ír,
Hogy halál pálczája mindenekkel így bír,
Végző szám adásra minden testet bé ír.

- 70 18. Iffiusággal frissült Csomaközi László,
Ki köztünk áll vala, mint lobogo zászlo,
Diszes erejében eddiglen fen álló,
Christus quartélyában de már bizott szálló.
19. Kinek ha valamely szeme fel ébrülne,
Halál birtokából életre térülne,
75 Ellene fel forrot haragja enyhülne,
Rajta kesergőkkel ekképpen beszélné.
20. Pergő kerckere ez álnok világnak
Enis állottam volt tündéres javának,
Fordulván szerencse, az mérges halálnak
80 Rabja lök hirtelen irigy gyilkosomnak.
21. Régen mert feni rám fogait az halál,
Mondván: hogy ha titkon valahol rám talál,
Orvosság helyében csak méreggel táplál,
Engem irigy halál, mely igen meg csalál.
- 85 22. Nem illik hát engem felettéb csudálnod,
Oh, halando ember, azon álmétkodnod,
Hogy kint latott testem koporsóban látod,
Mert már én utánam néked jö ez sorsod.
23. De minck előtte föld gyomrában szállok,
90 Lelki táborában Christusomnak állok,
Hol orcza pirulást bünömért nem vallok,
Kegyelmes hivatalt söt életre hallok.
24. Hol meg terítettet az mennyecj asztal,
Bukkal halál terhe holot nem agasztal,
95 Meg fogo horgában senkit nem akasztal,
Mert polgárj közzé Isten fel magasztal.
25. Ted le egy kevésbé bánatos szivedet,
Fordítsd ream mostan könyvező szemedet,
Fel gyülekezct nép, halgasd beszédemet,
100 Ekképpen kezdem el bucsuzo versimet.

Strophae decantandae.

26. Siralomban merült szemem ha meg álhat,
Meg száradot nyelvem beszédre indulhat,
Jot kívánhat,
Mint harmatot szorhat,
105 Elsöbenis követ ilyen utat.

1. Ad Generosum Dominum Sigismundum Csomaközi, patrem dilectu

27. Csomaközi Sigmond, kedves atyám uram,
Világ gonoszszej ellen voltal váram,
Hogy nagy káram
El fordulna rollam,
110 Nagy szerelmed titkos nem volt nállam.
28. Voltál mindenkoron szorgalmatos értem,
Fuvó szél ellenis alottál mellettem,
Istent kertem,
Fenn tartaná éltem,
115 Hogy ez nagy jót teneked fizessem.
29. De oh mely kevéssé te gyönyörűséged
Leheték, hogy néked kereshetnem kedved,
Hogy nagy terhed,
Kit világ ad néked,
120 Könnyebbitnem, vigasztalván szived.
30. Nem kétlem, hogy szived szomoru erettem,
Tülled bucsuzásom sirásra gerjesztem,
Meg epezstem,
Szemeid feresztem,
125 Mert szép jelét mutatá életem.
31. Azért edes atyám, az fiuj hü vér
Hozzád bennem forván, vég szerelmedre tér,
Szollani mér,
Esedezessel kér,
130 Szállyon reád menybül érdemes bér.
32. Eltednek kö fala Isten légyen, mig élsz,
Veled edgyütt járjon, valaholot jársz s-kélsz,
Igy bizni mérsz,
Senkitülis nem félsz,
135 Míg Uradnak örömében bé érsz.
33. Faradcságod után hol nyugvásod léssen,
Fogyhatatlan kincset lelked bővön véssen,
Kit el téssen
Ur, hogy el ne veszsen,
140 Siess azért hozzám nagy mérészszen.

---

121 – 130 [A strófák sorrendje felcserélve, a helyes sorrend számozással jelölve.]

2. Ad Generosam Dominam Juditham Becski, matrem amatam.

- 145 34. Siralomban merült, jaj, Becski Juditha,
Keserven fordulok aszszonyom anyámra,
Ki mint Mára,
Keserves sirásra
Meg indulván, borult koporsomra.
- 150 35. Meg hideg testemnek készült keserves sir,
Mellyen nemzetemnek friss ékessége sir,
Szomorú hír
Lehet mint mérges ír,
Hogy siromban szomorúan késir.
- 155 36. Szivem keseríti gyamoltalanságom,
Szemem meg könyvezz tüled el válásom,
Aluvásom
Hogy van nyugovásom,
Bűneimért ez lön a' jutalom.
- 160 37. Körülöttem való sok faradságodat,
Kinos testem körül forgolodásodat,
Jó voltodat,
Hogy nem szántad jodat,
Isten adgya meg boldogságodat.
- 165 38. Bokros vétségimmel, tudom, illettelek,
Vagy mint kellett volna, úgy nem becsültelek,
Azon kérlek,
Tüled kit reménelek,
Törüllyed el, ajánlak Istennek.
- 170 39. Sirással magadat ne badgyazd érettem,
Arany fákkal frissült teremtem kerttyében,
Örömében,
Végre meg látz engem,
Hol sirásra nem valik örömem.

3. Ad aviam Gencrosam Dominam Sophiam Ibrányj.

- 175 40. Csomakozsi Sigmond meg maradt özvedgye,
Ibrányj Sophia, tömlőjében szedgye
Es el tegye
Siralmid, s-engedgye
Christus légyen éltednek segedgye.

---

175 életednek légyen [A helyes szórend a szavak fölé írt számokkal jelezve, s a szótagszám miatt az *életednek* is javítva.]

41. Kegyes Teremtőknek ez a' végezése,
Nem várt követének illy el érkezése,
Kedvezése
Nékem nem lehete,
180 Jaj, napimnak hamar enyészese!
42. Mindazáltal hittel mivel el készültem,
Ez által az bűnnek testben meg feszültem,
Nem restültem,
Joban meg sem hültem,
185 Eleimmel menyben széket ültem.
43. Azértán nem lehet világban életem,
Bár ha keseregszis szomorun érettem,
De felettem
Van Isten, kit kértem,
190 Hűségedert hogy meg áldgyon értem.
44. Rajtad a' jo Isten kegyelme maradgyon,
Büséges áldása mint tenger áradgyon,
El ne hadgyon,
Lelked ne fáradgyon,
195 Változásid után hü bért adgyon.
4. Ad fratrem Generosum Dominum Adamum Ibrányj.
45. Kedves bátyám uram, oh, Ibrányj Ádám,
Elődben keserves szavaimat adám,
Mert jól tudám,
Hogy el jő vég orám,
200 Kín orczádnak látását el hadnám.
46. Mivel jo testemnek sátorat le tennj,
Szent Pal apostollal Christusomhoz menni,
Orvendezni
S-egy örömben lenni,
205 Boldogságnak kenyerét ott enni.
47. Ne kapj hát világon, mert sziv agodalma,
Nem lehet léleknek ebben nyugodalma,
Bűnnek halma,
Halálnak hatalma,
210 Mi pallyankban változtató alma.

- 215 48. Istenedhez menni inkább hittel készüly,
Menyben terítettet asztalához hogy üly,
Sok jokat szüly,
Kegyelemben merüly,
Boldogságra végre menyben kerüly.
- 220 49. Eltednek szépsége hirrel eget érje,
Mivel hü lelkednek ott van áldot férje,
Böv mértékje
Kegyelmét rad mérje,
Az vér indit, hogy nyelvem ezt kérje.
5. Ad sororem Dominam Claram Nemethi.
- 225 50. Fordul bucsuzásom Nemethi Clárara,
Régi özvegységben kesergő Mára,
Kit el jára
Keserüseg árja,
Kit el hiszem, bizonyit ez ora.
- 230 51. Kedves nénem aszszony, engemis fenyeget,
Halálos boszszuval nagy mérget érlelget,
Már eleget
Ö kedvenek tehet,
Tömlöczében mert halál bé vethet.
- 235 52. Meg érlelte bennem immár az kelevént,
Es meg fakasztotta, mint tötte az törvént,
Velem ekként
Szenvedtete nagy ként,
Nem nézem már az világos nap fényt.
- 240 53. Mint hogy élcetedet Isten még meg hadta,
Halál katonáit tömlöczében zárta,
Tartoztatta,
Eddig oltalmazta,
Ez utánis ezt tégye az Atya.
- 245 54. Szivem szerint tülled ez dolgot kívánom,
Mivel bántottalak vétkeimmel, bánom,
Nyilván tudom,
Meg bocsas, el várom,
Eletedet Istennek ajánlom.

6. Ad sororem Generosam Dominam Catharinam Csomaközi natu majc

- 250 55. Csomaközi Kata, szemem kedvessége,
Ilosvai Péter egy gyönyörűsege,
Fényessége,
Eltének tüköre,
Jaj, hogy kellyen tülled el mennie!
- 255 56. Szüléim kertének ékes virág szála,
Lád, halál quártelyban én hozzám bé szálla,
Meg ostromla,
Mind addig, mig fala
Eletemnek harczán le nem omla.
- 260 57. El hiszem, érettem szived bura indul,
Elted vig tavasza borzas téltre fordul,
Hogy rám todul,
Árviz modra zudul
Halal mérge, ki most én nállam dul.
- 265 58. Eltre meg tércem hozzád már nem lehet,
Mert senki halálon itt boszszut nem tehet,
Itt szenvedhet
Testem sok kint vehet,
Istencmhez de örömrre mehet.
- 270 59. Ellened gyakorta esct vétkeimet
Engedgyed meg, kiert kérem Istencmet,
Hogy kegyelmet,
Magához szerelmet
Nyujcson menybül elég segedelmet.

7. Ad sororem Generosam Dominam Sophiam Csomaközi minorem n

- 275 60. Csomaközi Sophi, kedves hugom aszszony,
Kivántam életét kinek illatozzon,
Virágozzon
Es örömet hozzon,
Kit láthassak, élvén ez világon.
- 280 61. Hozzád szeretetem mely erös lángjával
Volt, s-hozzád vágyodot repülő tollával,
Vigyázással,
Hathato voltával,
Senki nem birt ennek hatalmával.

- 285 62. Ez szeretet külső, hamar gyengítettik,
Gyakor változással meg elégyítettik,
Késértetik,
Vétségtül sértetik,
Kedves csokja meg mérgesítettik.
- 290 63. Közöttünk ha esett azértán mordultság,
Vagy ki az örömtül haragra indultság,
Hogy nem roszság,
Tudgyad, nem fordultság,
Szeretetre söt szép meg ujjultság.
- 295 64. Azértán követlek, mivel gyarlosággal
Bantottalak sokszor, mert nem voltam angyal,
Szivem ollyal,
Kérlek, mindazáltal
Légy felülök nékem bocsánattal.
8. Ad aliam sororem Juliam Csomaközi minorem natu.
- 300 65. Kisseb Csomaközj hugom, szép Julia,
Szüleim kertjében tündöklő viola
Virág szála,
Illatozo rosa,
Kiben bizony gyönyörködöm vala.
- 305 66. Kedves szüleidnek légy gyönyörüsége,
Tündököllyön benned nemzetem szépsége,
Diszessége,
Idöd gyengessége
Légyen Istennek dicsösségere.
9. Ad fratres Sigismundum et Petrum Csomaközi.
- 310 67. Csomaközi kedves ötsém, Péter s-Sigmond,
Kikre ez életben maradhat még nagy gond,
Nyelvem mit mond,
Istenem, meg ne vond
Szerelmedet túllök, míg lehet mód.
- 315 68. Szerelmes ötseim, Csomaközi friss ág,
Kiket bunak mérge én halálomért rág,
Szomoruság,
Jaj, kikre utat vág,
Bucsuzásomért fekete gyasz hág.

320 69. Mivel hogy ti hozzám viseltek igaz vért,
Halál mérges nyila a' kikhez még nem fért,
Söt hatra tért,
Meg bajra ki nem kért,
Menyül Isten adgyon jutalmas bért.

10. Ad fratrem Ladislaum Csomaközi natu majorem.

325 70. Kedves bátyám uram, Csomaközi László,
Nemes nemzeted közt, mint lobogo zászlo,
Légy fen álló,
S-meg köszörült olló
Ne hervaszsa éltedtet tékozlo.

330 71. Teremtődnek vigyáz életető szavára,
Szerencsednek így érsz mert vidám havára,
Lelked jora
Ér élet tavára,
Lelked Ura viszen kész javára.

11. Ad sororem Dominam Barbaram Csomaközi.

335 72. Csomaközi néncem, szerelmes Borbála,
Külső társaságod én tüllem el vála,
Elted fala,
Gondodban gyamola
Isten lesz, ki eddig veled vala.

340 73. Mivel itt a' földön nincsen fő boldogság,
Lelkünket orvoslo s-maradando jóság,
Mulandoság
S-bokros szomorúság
Van éltünket ronto nyomorúság.

345 74. Azért Istenednek élni igykezzél,
Urad törvényerül el ne feletkezzél,
Mert így ezzel
Használ sz Istenednél
Idvességed lesz, ki job mindennél.

12. Ad affinem Dominum Petrum Ilosvaj.

350 75. Kedves sogor uram, Ilosvai Péter,
Kihez sok változás ez világban bé tér,
Már hozzád fér
Beszédem arra kér,
Vég bucsumat hallyad mint igaz vér.

- 355 76. Elet nehézsége noha gyakran próbál,
Alhatatos hited sértegeti halál,
De el nem vál
Urtul tavuly sem ál,
Bajt vivasod nalla kedvet talál.
- 360 77. Ellened ne légyen soha oly terhes vád,
Mellyért buzgo kedve bánatot mérne rad,
Szép koronád
Légyen te hüvös fád,
Errül keze erős hitetis ád.

13. Ad alium affinem Dominum Georgium Pogány.

- 365 78. Pogány György, szerelmes sogorom, rád térek,
Mert Idvezítőmhöz majd örömben érek,
Hol szép berek,
Gyöngyel folyo erek,
Hova vonsznak kit arany szekerek.
- 370 79. Ez örömben gyengén edgyik vono szekér
Az igaz hit, mellyel világ java nem ér,
Félre nem tér,
Táboran próbát mér
Az halálnak bizot quartélyt ugy kér.
- 375 80. Isteni félelem meg masika ennek,
Mellyen dicsössége közelget mindennek,
Aldást nyernek,
Örök jora mennek,
Kik kívánnak elni az Istennek.
- 380 81. Ezeket javallom, hogy boldogul élhess,
Teremtőd házában hogy nyugovást kérhess,
Meg engedhess
Nékem kedvet tehess,
Istenednél menyben széket ülhess.

14. Ad Generosum Dominum Georgium Becski.

- 385 82. Bátyám uram, Becski György, ki világ jávát
Még kedvedre éled szerencse vig havát,
Mérges mohát,
Szomoruság savát
El kerüllyed nyomoruság tavát.

390 83. Szivemnek te hozzád erős buzgosága
Vagyon Istenemnél ahítatossága,
Kívánsága,
Kegyess ohajtása,
Életedet hogy virágoztassa.

395 84. Fénylenek kertedben gyönyörű plántáid,
Legyenek ékesek szerelmes magzatid,
Nyájasságid,
Kedves mulatságid
Az egekben legyenek társaid.

15. Ad Generosam Dominam Susannam Becski, sororem.

400 85. Read bucsum fordul már, Becski Susánna,
Ur arany vedrében el rejtendő manna,
Kit áldasba
Gyenge elmém hadna,
Ha szollásra halál erőt adna.

405 86. Mint hogy eddig hozzád Istentül sok jó férst,
Híjjában te tülled oda vissza nem tért,
Hüségédért
Mint hogy jutalmat mért,
Ez utánis adgyon érdemes bért.

16. Ad Generosam Dominam Evam Becski, sororem.

410 87. Jaj! Nem halgatlak el, néncem, Becski Eva,
Kérem, virágozzék életednek hava,
Távuly moha,
Szomorúság sava,
Legyen rajtad Istenednek java.

415 88. Szived joságodért Isten butul oja,
Lelkedet éleszsze Szent Lelke olajja,
Biztatoja
Legyen tanitoja,
Christusodnál végre nyugotoja.

17. Ad Dominum Johannem Semsej, fratrem.

420 89. Mégis jut eszemben, jaj! Semsej János,
Kedves bátyam uram, kivel nem híjános,
Volt magános,
Hüség nem unalmas,
Szeretetem söt atyafiságos.

425 90. Imé, szomoruan tülledis el váltam,
Mi legyen az halál, immár meg kostoltam,
Meg próbáltam,
Christusnál jutalmam,
Eletedet Szent Atyamra biztam.

18. Ad Dominam Evam Pribék, sororem.

430 91. Siralomban merült néném, Pribék Eva,
Kit buval bé tölte mérges halál szava,
Eltem java
El mulék vig hava,
Koporsomban be zára badgyadva.

435 92. Végső bucsuzásom ez léssen te tülled,
Nemzetem virága, mert örömem benned
Volt, már füled
Szom nem hallya, hidgyed,
El hadlak már Isten légyen veled.

19. Ad Dominum Franciscum Pribék, fratrem minorem.

440 93. Pribék Ferencz ötsém, beszédem ha hallod,
Halál hálojában akadtam én, látod,
Allapotod
Boldog legyen sorsod,
Ne epeszsze orczadat sirasod.

445 94. Figyelmezzél, kérlek, ez bucsuzo szokra,
Méltoztasson Isten az mennyej jokra,
Jajos szokra
Ne juttasson sokra,
Végre menyben jus boldogulásra.

20. Ad Dominam Saram Görgei, sororem.

450 95. Nem feletkezem el Görgei Sárarul
Bucsuzásim között, jó nénem aszszonyrul,
Hova járul
Isten irgalmáarul
Illatozás, mint piros rosáarul.

455 96. Isten kedvellye itt éltedet sokáig,
Nemzeted terjedgyen meg sokasult számig,
Elsz itt a' mig,
Az után az éigig
Fel emellyen dicső boldogságig.

21. Ad famulos et subditos.

- 460 97. Atyám udvarában neveltetet szolgák,
Jobbágyok s-szolgálok, kik bucsumat hallják,
Gyámolítcsák,
Angyalok hordozzák
Elteteket kártul oltalmazsak.
- 465 98. Kik faradcságtokat tüllem nem szántatok,
Kinos testem körül hiven forgodtatok,
Szolgáltatok
És apolgattatok,
Isten légyen meg jutalmazotok.

22. Ad universam pompam funcbrem.

- 470 99. Ez szomoru helyre gyülekezett sereg,
Kit gyakorta próbál meg emésztő méreg,
Kinzó féreg,
Ki közted tekereg,
Oltassék el attul gyujtot kéreg.
- 475 100. Hogy nem szántad tüllem sok faradtságodat,
En tisztességemre el hagyván dolgodat,
Köz munkádat,
Jöttél; jutalmadat
Isten adgya érette meg jodat.
- 480 101. Egy szoval, az kikkel ismértes voltam,
Avagy szeretetbül bátran nyájaskodtam,
Igaz voltam,
Istenhez indultam,
Ki veletek légyen, mert el váltam.

Clausula.

- 485 102. Uri méltó tekintettel,
Nemesi ékes étellel,
Minden előtt dicsirettel,
Fénletek nével.
103. Kik nemesi szabadtságban,
Polgari szép meltoságban,
S-közönséges állapotban
Vadtok, mindnyájan.

- 490 104. Mai tisztelgetegyetek,
Mint eddig cselekedtetek,
Gyászos boltyat fel vegyétek,
S-el kisírójétek.
- 495 105. Kít már csak vár szomorú sír,
Melyben teste nyugovást kér,
Míg angyalok által jö hír,
Fel támaszto ír.
- 500 106. Mely által utolsó napra,
Fel tamad a számadásra,
Lelkestül boldogulásra,
Mégyen áldásra.
107. Holot Christusával örül,
Teritet asztalához ül,
Drága szerelmében merül,
Halált el kerül.
- 505 108. Paradicsomi zöld kertben,
Arany fás, kies berekben,
Csergedező szép ereken
Orvendez, Amen.

135.

[KÖKENYESDI ZSUZSANNA HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

RHITMI EXEQUIALES

uibus Generosae Dominae Susannae Kökenyesdj, conjugis quondam Genero
Domini Francisci Szilagyj supremus honor coronatur

1. Szomorú követem juta,
Bánatot bennem indita,
Melynek változando uta,
Jaj, mérget nyujta!
- 5 2. Mert töredékeny ez világ,
Ki szemünk előtt most villag,
El mulik és menten ballag,
Mint fényes csillag.

- 10   3. Jelenti testem, ki meg holt,
Ez gyászszal bé vonatot bolt,
Ki eddig erejében volt,
De már meg bomlott.
- 15   4. Látom azért el mulását,
Méltó, szemem bö sirását,
Nyelvem is vég bucsuzását
Nyujtsa áldását.
- 20   5. Végső szomat hát hallyátok,
Míg hideg testem láttyatok,
Mellyet nyelvem nyujt hozzatok,
Jaj, ne sirjatok!

1. Ad Generosum Dominum Sigismundum Belényj.

- 25   6. Bucsum hald, Belényj Sigmond,
Kire bizattatot nagy gond,
Füledet tulem el ne vond,
Hald, mit nyelvem mond.
- 30   7. Eletemnek edgyik fele,
Kit meg bonta halál szele,
Elmémben vagy: ez a' jele,
Szom hogy meg lele.
- 35   8. El hiszem, szived meg indul,
Örömd bánatra fordul,
Halál árja hogy rám todul,
Mostan nállam dul.
- 40   9. Erlelt bennem már kelevént,
Mint végezte volt a' törvént,
Meg fokasztá, velem ekkint
Szenvedtete kint.
10. Mégis bennem forr az hü vér,
Buzogván szerelmedre tér,
Aldást esedezessel kér,
Szállyon reád bér.
11. Légyen veled Isten, mig élsz,
Veled járjon, holot jársz s-kélsz,
Uradnak örömében érsz,
Hol semmit nem félsz.

45   12. Kedves nyugovásod lésszen,
                          Lelked áldást bővön vésszen,
                          Isten számodra el tésszen,
                          Hogy el ne vesszen.

2. Ad Generosam Dominam Annam Vitez.

50   13. Eltednek hűséges társa,
                          Kit ostromol világ Mársa,
                          Hozzad de nem lött meg mássa,
                          Mert vitéz Anna.

55   14. Ellye kedvere vig havát,
                          Istenének vegye javát,
                          Kerüllye bánatnak savát,
                          Badgyaszto távát.

60   15. Fénylenek kerted plántáj,
                          Házadnak ékes pálmáj,
                          Szemeid mulatságaj,
                          Nyajasságaj.

3. Ad Generosum Dominum Georgium Dolhaj.

                          16. Dolhaj György, öcsém uram,
                          Te hozzád hűséges voltam,
                          Javadra mindenkor szoltam,
                          Miképpen tudtam.

65   17. Bár halál erős lángjával
                          Ijjesztet sebes tollával,
                          Szívet sebhető voltával,
                          Erős hadával.

70   18. Bennem az buzgo szeretet,
                          Mégis arántad tétetet,
                          Kin hatalmat nem vehetet
                          Halál le sem tett.

75   19. Elted mint zöldellő pálma,
                          Ragyogjon, mint arany alma,
                          Ne buritsa halál halma,
                          Erős hatalma.

80   20. Lelkednek nyelvem másutt kér
                          Országot; a' kihez nem fér,
                          Kő falaihoz is sem tér
                          Irigykedő vér.

21. Mely a' paradicsomi kert,
Az kit vérével Urunk nyert,
Semmi dolog meg nem kevert,
Csak kíván embert.
- 85 22. Szuhaj Ersebeth társod,
Légyen kellemetes sorsod,
Kivel Istennél jutalmod
Vagyon áldásod.
- 90 23. Elte hirrel eget erje,
Hol van lelkednek hü férje,
Bö kegyelmet ki rá mérje,
Ezt nyelvem kérje.
4. Ad Generosum Dominum Franciscum Kökényesdj.
- 95 24. Jaj, Kökényesdj Ferenczem,
Indulatom buzog bennem,
Mert kiben volt minden kedvem,
Immár nem nézem.
- 100 25. Testemnek, látod, készült sir,
Halál karja velem így bir,
Lehet meg szomorító hír,
Keserítő ir.
26. Meg ternem hozzád nem lehet,
Veled éltem jot nem tehet,
Terheidben rá nem vehet,
Hozzád sem mehet.
- 105 27. Mivel hittel el készültem,
Bűnnek testben meg feszültem,
Christusommal reszesültem,
Egy széket ültem.
- 110 28. Hittel te is jól el készüly,
Teritet asztalához üly,
Drága szerelmében merüly,
Halált el kerüly.
- 115 29. Mert ez Urunk végezése,
Követének érkezése
Ha lészen, nincs kedvezése,
Jaj! enyeszese!

- 120 30. Gondaidat Isten birja,
Légyen jodra készen ijja,
Neved magánál bé írja,
Magához hijja.
31. Világ rajtad bár próbálást
Tégyen, hogy kezdene válást
Eskütt zaszlotul el állást,
Ne lelnél szállast.
- 125 32. Gerjesztz benned mégis tüzet,
Vétségedért, kit rád füzet
Jó Istened el nem üzet,
Inkáb bért fizet.
- 130 33. Mikor bajod le kel tenned,
Erdemes koronát vened,
Mennyégben vendéggé lenned,
Kell örvendezned.

5. Ad Generosam Dominam Mariam Kende.

- 135 34. Elmém mégis itt meg fordul,
Jollehet halál meg mordul,
Kende Mariára indul,
Bucsura mozdul.
- 140 35. Elted mint zöldellő pálma,
Ragyogjon, mint arany alma,
Ne rutittsa halál halma,
Erős hatalma.
36. Kivánom, boldogul élhess,
Teremtődnél nyugvást kérhess,
Kegyelmében részesülhes,
Székiben ülhess.
- 145 37. Ellened ne légyen olly vad,
Mellyért kedve but mérne rád,
Söt, légyen hivesítő fád,
Kit néked meg ád.

6. Ad Generosam Dominam Mariam Dolhaj.

- 150 38. Bánfi Gabornak özvedgye,
Dolhaj Maria, tégye
Sirásod tömlőben szedgye,
Kedvében vegye.

155 39. Tudom, szomorú vagy értem,
Szíved bucsúmmal epezttem,
Szemed sirásra gerjesztem,
Böven feresztem.

160 40. Szívem erős buzgosága,
Istenemnél kívánsága,
Kér jót ahíthatossága
Es ohajtása.

41. Edes teremőd immáron,
Mint Izraëllel járt Aron,
Veled járjon mindenkoron,
Mig élsz világon.

7. Ad Generosum Dominum Franciscum Szilágyj, filium.

165 42. Kertemben fel nőtt szerelmem,
Hol vagy, Szilágyj Ferenczem?
Örömdre eddig eltem,
Már, lád, el estem.

170 43. Munkámat nem szántam erted,
Forgottam hiven melletted,
Hogy virágoznak életed,
Lenne fen neved.

175 44. Terhed már nem viselhetem,
Tisztemet nem követhetem,
Semmiből nem kereshetem,
Mert el folyt élttem.

180 45. Azért anyaj hűségem
Ha lött híjjános kesztségem,
Kész bocsánat lásson engem,
Tüled, szerelmem.

46. Nem lehet veled eletedem,
Bár keseregjis érettem,
De Isten veled, kit kértem,
Lészen helyettem.

185 47. Mert élttem síkámlo ege
Változék fenyés fellege,
Meg süté halál melege,
Fel olvadt jege.

- 190 48. Azért Istennek ajánlak,
Szerelmében téged hadlak,
Mint kincsemet nékj adlak,
Mennyben meg látlak.
- 195 49. Isten kedves Thabitadat,
Horvát Ersébet társodat
Kedvellye, szeretvén jodat,
Maradásodat.
- 200 50. Istentül hozzátok jo fért,
Melly hijjában vissza nem tért,
Öis készen hűségtekért
Ad jutalmas bért.
51. Kegyelmet rátok sokáig
Nyujtsa meg sokasult számgig,
Vigyen dicső boldogsággig,
Hozzá az égig.

8. Ad Generosum Dominum Georgium Szilagyí, qui matrem curavit.

- 205 52. Bucsum Szilágyi Györgyre tér,
Lelkem Christusomhoz mig ér,
Hol vagyon gyöngyel folyo ér,
Kiben bú nem ér.
- 210 53. Enis méltán említhetlek,
Elmembül ki nem vethetlek,
Istenemhez be vihetlek
Es le tehetlek.
- 215 54. Hűségedct mert mutattad,
Terhes gondomat hordoztad,
Arvaságomat mert szántad,
Es fájlallottad.
- 220 55. Fáradságos munkaimban
Velem voltál dolgaimban,
Harmincz egy esztendőök abban,
S-el folyásában.
56. Azért méltó tekintetben
Szolgálatod légyen becsben,
Jutalmad nagy dicsősségben
Légyen mennyegben.

- 225 57. Ihol edes anyád halva
Fekszik ez boltban be zárva,
Mellyért, mivel vagy el válva,
Sirsz, mint egy árva.
- 230 58. Méltán, mert hü ör-állodat,
Elted bástyáján jarodat
El bocsátád istápodat
Es baj vivodat.
- 235 59. Ládd fiam (ki sokaig élly),
Halál koporsoja ki mélly,
Itt maradast te se remelly,
Csak Istentül félly.
- 240 60. Mert világ java romlando,
Semmi dolga nem állando,
Menyben lehetz maradando,
S-nem el mulando.
61. Azért hittel jol el készüly,
Testedben bünnek meg feszülly,
Velem edgyütt menyben örülly,
Es egy széket ülly.

9. Ad Generosum Dominum Gabrielem Szilagyi.

- 245 62. Bucsum hald, Silagyi Gabor,
Lelkünk ellen valo tábor,
Kit ostromol, mint nagy zapor
Vagy fel indult por.
- 250 63. Ládd, melly halando az ember,
Hankodik, mint zúgo tenger,
Elméje nyugodni nem mer,
Mert rajta az szer.
- 255 64. Minden állatnál nemesseb
Légyen bár tekinteteseb,
Ember buja de felesseb
Lészen tellyeseb.
- 260 65. Halálnak sellér bért fizet,
Örökségre szert nem tehet,
Örök jora itt nem mehet,
Kit ő ki döjthet.

66. Elete mis így el romlék,
Testem sáтора le omlék,
Fényes napom meg hanyatlék,
Homályra válék.

265

67. Elted néked sem maradhat,
Halál ellen meg nem álhat,
Istennel itt ha el válhat,
Leszsz; uralkodhat.

270

68. Azért nyomdokomat kövesd,
Bűnnek köteleit el mesd,
Mint dögöt, tülled meszsze vesd,
Hogy javát vehesd.

10. Ad Generosum Dominum Petrum Szilágyj.

275

69. Szilágyi Péter, emlitlek,
Kedves fiam, nem felejtlek,
Isten eleiben viszlek,
Holot le teszlek.

280

70. Kít ijjeszget gyakran halál,
Elet nehézsége próbál,
Baj vivásod kedvet talál,
Urtul el nem vál.

285

71. Elet után külömb az út,
Kire külömböző nép fút,
Jót véscen végre, ki jol fút,
Hol van édes kút.

72. Idvezitőjéhez ki ér,
Kegyelmes jegyecséhez fér,
Boldog, hozzá menni ha mér,
Nyugvást nála kér.

290

73. Elötted mind nyilván voltak
Ezek mikor reád folytak,
Sűrű zajt kik által toltak,
Read todultak.

295

74. Kész légy sátorod le tenni,
Christushoz Szent Pállal menni,
Véle egy örömben lenni
Es örvendezni.

11. Ad Dominam Saram Enyedj.

- 300 75. Nyelvem ha meg indulhatna,
Halál mérge meg állana,
Reád bü áldást kívánna,
Enyedj Sára.
76. Mert éltem aczél tüköre,
Kire irigy halal töre,
Változék nagy setetségre,
Keserüségre.
- 305 77. Mivel éltem oszlopaj
Meg mozdulának falaj,
Ki dülének gyámolaj,
Fundamentomi.
- 310 78. Reád még az kegyes Isten
Aráasztotta javat itten,
Kézsiz meg áldani menten,
Nagy kegyelmessen.
- 315 79. Fénylék hát éltednek hava,
Follyon rád kegyelem tava,
Keserves panaszok moha
Ne báncson soha.
- 320 80. Javat Isten rád terjeszse,
Bánat szived ne epeszse,
Terhét reád ne ereszse,
Isten éleszse.
81. Ellyenek ekes plántaid,
Sára, Mária leányid,
Susánna, gyönyörüségid,
Mulatságaid.
- 325 82. Isten kisded Mosesedre
Le tekintsen örömödre,
Hogy élte dicsösségedre
Légyen kedvedre.

12. Ad Generosum Dominum Andream Szilágyi.

- 330 83. Koros éltemnek csillaga,
Szilágyi András, világa
Szívemnek egy vigassága,
Hol vagy egy aga?

- 335 84. Utam szomoru éretted,
Szemem sirásra gerjeszted,
Könyhullásokban fereszted,
Szivem epeszted.
- 340 85. Hűségem mert mikor láttad,
Arántad meg tapasztaltad,
Szomat hűséggel fogadtad,
Altal nem hágtad.
- 345 86. Eltednek aczél tüköre,
Kire irigy halál töre,
Valék, miglen el nem töre
Halál fegyvere.
- 350 87. Ki életednek hibáját
Meg mutatam, hogy mocsokját
Reád ne kenné, s-oráját
Rutolná napját.
- 355 88. Iffiuságodnak ideje,
Mig Isten lésczen kút fcje,
Légyen joknak követője,
Cselekedője.
13. Ad Generosam Dominam Evam Szilágyi.
- 360 89. Szilágyi Eva itt el hül,
Elméje hogy illy dolgot szül,
Hogy élet halálhoz nem fül,
Szekerén sem ül.
- 365 90. Lád, kertemnek virág szála,
Szagoskodo szép viola,
Miként életemnek fala
Hamar le omla.
- 370 91. Hozzám viselsz hogy igaz vert,
Irigy halál kihez nem fért,
Mennyégbül nyelvem read kert
Maradando bért.
- 375 92. Benned nemzeted szépsége,
Szüléid gyönyörüsége,
Mint van időd gyengesége,
Fénylék örökké.

14. Ad Generosam Dominam Claram Szilágyi.

- 370 93. Kesergesz, Szilágyi Clára,
Mint siráshoz készült Mára,
Mert az kit szived nem vára,
El jöt az ora.
- 375 94. El mulék szemed öröme,
Ki dült elted segedelme,
Javadra nem nézhet szeme,
Gondolhad, elme.
- 380 95. Mert hogy ha csak egy madarkát
Ember el szalaszt, ő magát
Ezért gyötri, nagy bánattyát
Neveli jajját.
- 385 96. Hat mikor jo aszszonyátul
Gyengén nevelő annyátul
Ember meg válik illy jotul,
Meltán meg indul.
- 390 97. Ne törd magadat érettem,
Hogy el folyt gyarló életem,
Mert Isten veled, kit kértem,
Lészen helyettem.
- 395 98. Kedvemre termet plántaim,
Pál és Ferencz virág szálim,
Kato, voltatok kedvesim,
Gyönyörűségim.
- 400 99. Egeszlen Szilágyi friss ág,
Kiket halálomért bú rág,
Bucsuzásomért utat vág,
Fekete gyász hág.
- 400 100. Végső bucsuzásom tüled,
Többé nem örvendek benned,
Hidgyed, nem hallya szom füled,
Már Isten veled.

15. Ad famulos et subditos.

101. Mellettem forgo szolgálaim,
Hiven szolgáló jobbágyim,
Engedgyétek meg vétségim,
Terhes beszédim.

405 102. Rátok kegyelme áradgyon,
Elteteken áldást hadgyon,
Jövetelben ne faradgyon,
Menyben részt adgyon.

16. Ad universam pompam funebrem.

410 103. Ide gyült keresztyén sereg,
Kit próbál világj méreg,
Kiért életed kesereg,
Még gyötri féreg.

415 104. Nem szántad fáradságodat
Ertem el hadni dolgodat,
Ezért Isten jutalmadat
Adgya meg jodat.

420 105. Tijs, kik testem veszitek,
Sirban majdan bé teszitek,
Bü jutalmát kire néztek,
Istentül vésztek.

136.

[A KÖKÉNYESDI ZSUZSANNA FELETTI GYÁSZBESZÉD
BETÉTVÉRSEI]

a)

h, bezzeg véletlen és váratlan fejkhez sujtá ez kedves és nemzetes magzato mindeneket meg ronto halál az bölcs Homerusnak amaz mondását: Op que rapit, mors pessima quaeque relinquit. Minden mi kedves jóságink: el ragadgya, az kedvetleneket penig meg hadgya.

allyon nemzetes Szilagyj Ferencz uram, és nemzetes vér szerint való atyaf ragadáé el az kegyetlen rut halál az ti kedves, Urban boldogul ki mult anyaf len jóságtoknal fellyeb való kedves jóságtoakat? Nem tagadhatom, melly sz ny szomorú ortzával meg is vallom, hogy bé tellyesedet arántatok az bölc meg említet mondása.

Oh, sarga halálnak szörnyü dühössége!
Oh, halál nyilának rettenetes mérge!
Kit meg nem gyöz senki okos bölcsesége,
Sem kincse, jóságga, sem szép ékessége.

b)

Hol vagyon most az te sokszori ki tetczö, Isten előtt fénlö s-tündöklö kegye-
hol vadnak az te sok jóságos cselekedetid, adakozasid? Elö hoznám edes
az nyomdokiban álhatatos lábbal valo meg állasodat s-maradásodat. Elö ho-
isztességes tudományok tanulása körül forgolodo sok iffiaknak nyujtott
patrociniomodat. Elö hoznám az Istennek angyalihoz, szolgálaihoz, iga-
uháiban fel öltöztetet papjaihoz valo nagy indulatodat, jóságodat, a' ki ké-
zokat mindenkoron taplálni, költségeddel elö segitenj. Oh, mindeneket
ordito állapot!

Oh, véletlen, rementelen nyavala!
Mely hirtelen seregünkben be szálla,
Oh, egy anyánk, bezzeg igen rutita!

c)

De vallyon meg holtaké teveled az te cselekedetid? Nem. Ugyanis: Vi-
manera virtus.

Az szép virtus,
Mint zöld mirthus,
Az halalban
El nem hervad,
Meg sem sorvad
Koporsóban,
Söt virágzik,
Szagoskodik
Mindenkoron.

d)

Hát ugyan meg holté testére nézve N. Köknyes[di] Susanna? Ha meg ho-
yára az szerencsének változando hatalmabul ki szabadult, az dicsőséggel fé-
irálynak palotájában bé vitetik.

Oh, ki mondhatatlan örömnök orája,
Melyben jegyesinek vig orczáját láttya,
Mezzel folyo edes beszédit halgattya,
S-szerelminek tüze szívét által hattya.

e)

ível: Omnibus est semel, calcanda via lethi. Mindeneknek meg kell egysz
ilt kostolni.

Nézd el szemeiddel, az emberi nemzet
Mennyj változásnak tárgyul ki tetetet,
Mely sok gyötrelmeknek alája vetttetet,
Szerencse szárnyára, jaj, mint ültetttetet.

Ugy van, Teremtőnek ez bölcs végezése,
Halando embertül és kívánt tetczése,
Földbül lött mivel hogy ő teremtetése,
Oda viszont lenne világbul menése.

f)

te penig, istenfélő, tiszta életü aszszonyj állat, meg keseredet fiaidnak, leányi-
; fen maradt nemzetednek tundöklő néhaj ékessége, N. Kökényesdi Sus.
ly bé az te nyugodalmas agyaz [!] házadban, Istennek választotta, örök élet
sételttetet szolgálója, Ur arany vedrében el rejtetet manna, nyugodgyál az u
ámadasnak napjaig az földben. Amen.

De minck előtte világnak utára
El indulna, mégis hozzátok szollása
Erkezik bővebben ének szoval hangja,
Valakik ő tülle lésztek el maradva.

137.

[ÉRSEKÚJVÁRI HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

POMPA FUNEBRIS

Cantata super funere piae memoriae juvenis, nimirum Ersck Ujvárij

1. Világj életnek álhatatlansága,
Ravasz szerencsével költ mostohasága,
Halál horga,
Méreggel tölt gyomra
Hogy legyenek, vagyok bizonyosága.

5

2. Gyászos földj hazám halandóságomat,
Hidegült tetemem utolsó oramat,
Halálomat,
Romlando sorsomat
10 Bizonyították ma elváltomat.
3. De elközelgetet vége életemnek,
S-tovább nem lehetek díszkerteknek,
Rátok térek,
Hozzátok szívemnek
15 Utolsó lesz beszéde nyelvemnek.
4. Elsőbenis reád szívem emelem,
Ersek Ujvárij Orbán atyám, ki, azt vélem,
En ellenem
Büntető sérelem
20 Nem voltál, sőt, égető szerelem.
5. Vénséged idején immár löttem vala,
Örömeire termett kerted virág szála,
Halál doha
Hamar által jára,
25 Fegyverével életemnek árta.
6. El hiszem, ezzel nő bánatod tengere,
Gondoknak bus szele inkább fúj szivedre,
Engem mire
Bocsátál más földre,
30 Hol nem öntheték könyveket testemre.
7. Botránkozásodra hogy ha volt életem,
El folyt életemben tölt cselekedtem,
Gyermekségem,
S-ebben lött vétségem,
35 Kérésemre meg bocsáss ennekem.
8. Tiszteletes atyám, kívül én, csemete
Eredetet vöttem, Abraham Istene,
De az földre
Nézél ki az menybe,
40 Hűségidert áldásit rád öntse.

9. Szivem kívánsága hogy rád is omlana,
Kedves anyám aszszony, jo Kovács Kis Anna,
Boldog árra,
Körüllem javallya,
45 Soldod légyen az mennyej manna.
10. Mivel pusztájára világnak eresztél,
Gyengén kebeledben emlödön neveltél,
Rám viseltel
Gondot, hogy az rut tél
50 Ne ártana, tisztednek feleltél.
11. Látod hibás voltát hidegült testemnek,
Meg mondhatod sirva életem fejének,
Gyermekednek
Testet mint az földnek
55 Te meg adtad mched gyümölcsénck.
12. Ki merithetetlen áldásnak kút feje,
Anyám, Kovács Anna, kedvét rád teritse,
Meg emlitse,
Kedvednek gyümölcse
60 Dajkáltatot tüllede, ne felejcse.
13. Kedves bátyám uram, utólsó szom hozzád,
Ujvárj Joseph, ha mit szollottam reád,
Vagy lehet vád,
Ennékem meg bocsásd,
65 Az Ur légyen irgalmasul hozzád.
14. Homályt ne szenvedgyen éltednek csillaga,
Ez vándorlo pusztán mig ragyog világa,
Halál hörga,
Ki engem meg foga,
70 Soha artson ncked merges foga.
15. Bátyám, szerelmes hű Ujvárj János,
Hogy ha volt ellened életem hijjános,
Alnokságos,
Mar ne légy haragos,
75 Mert látod, hogy imé, vagyok soldos.
16. Légy meg bocsátoja hibás vétkeimnek,
En reád áldását kívánom Istennek
Job kezének,
Mellyel nyujt mindenck,
80 Gazdagságát nyujtsa én véremnek.

- 85 17. Kedves néném aszszony, szép Ujvárj Eva,
Világj sorsomnak utára im hiva
Isten szava,
Eletemnek hava
El jött, legyek méltó bocsánatra.
- 90 18. Szemej az Urnak forogjanak rajtad,
Erős reménsséggel te is véged várjad,
Végre birjad,
Jobb sorsul el fogjad
Az országot, hol Istent urallyad.
- 95 19. Atyám ékessége, meg maradot Sigo,
Kedvem szerint való öcsém, még fen álló
Ekes zászlo,
Eltem ha volt hálo
Te ellened, ebben legy bocsáto.
- 100 20. Fénylők sok ideig életed világa,
Szüleim kertjében fényeskedgyél, rosa,
Földnek doha,
Meg emesztő moha
Illy hirtelen ne vessen praedára.
- 105 21. Szerelmetes nénem, Ujvárj Salomé,
Midennek kel futni pályját egyszer, láddé,
Enis, imé,
Tudom, nem kedveddé,
El indultam, ne lennék itt többé.
- 110 22. Cselekedetidben ellened mostoha,
Vagy tetczésed ellen ha jártam valaha,
Bocsánatra
Sorsom szived hijja,
Enis néked jot mondok mindenha.
- 115 23. Egész nemzetemnek virágzo seroge,
Ellened élttemnek ha valami férgo
Mássát tötte,
Meg bocsáss, ma vége
Eletemnek, légy Isten kezébe.
- 120 24. Szathmár várossának edgyik elő tagja,
Becsületes Mathé István, haza fia,
Halál baja
Mint hogy élttem vijja,
Nem előnek hozzád így szol szava.

25. Rövid idő alatt, tudom, hogy vétettem,
Szép házadat buval gyakorta illettem,
Már el estem,
Engedgy, ha vetettem,
125 Végy illy áldást, minemüt én vöttem.
26. Hü Böttösj János, szomat rád forditom,
Söt az egész házra, hol volt rövid laktom,
Jaj, nem tudom,
Neked hogy halálom
130 Jol tétedet most nem tronpholhatom.
27. Ki, mikor érkezék az halál követe,
Testem várát mikor vijnia el kezte,
Ellent vete,
Gondomat viselte
135 Mint fiának, kiért bérét végye.
28. Tijs, Istentül jött bölcseség fiaj,
Botránkozás tüllem ha esett valami,
Bocsátani,
Azt el felejteni
140 Ez sorsom hiv, engemis követni.
29. Az Ur mutogassa hozzatok szerelmét,
Tölletek végképpen ne vonnya vig kedvét,
Kegyességét,
Tápláló kegyelmét,
145 Szeretettel nyujcsa békességét.
30. En tisztességemre fel gyült minden rendek,
Nemessek, iffiak, gyermekek és vének,
Az Istennek
Aldását vegyétek,
150 Illy jo dolgot velem kik töttetek.
31. Rövid beszédemnek tészek immár véget,
Utolso oramon csak hogy tisztességet,
Ekességet
Adgyatok most helyet,
155 Száraz testem nyomja hol az földet.

[FARKAS JÁNOS HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

RITHMUS EPITHALAMICUS

In obitum virij honesti generosi Johannis Farkas

1. Jaj, nincs halál előtt, úgy látom, semmi frigy,
Miként kire ragad testén futó mirigy,
Ember! hitegető beszédnek ne hídgy,
Ládd, mert életünkben volt nekünkis irigy.
- 5   2. Minden boldog napok idővel mulandok,
Semmik idejében nincsenek állandok,
Gyermekj életében emberek romlandok,
Iffiu korokbanis, imé, meg halandok.
- 10   3. Edgyik nap ha édes anya modon bánik,
Második nyomában mostohán érkezik,
Maga erejében ha ma ember bizik,
Holnap halál torka életével telik.
- 15   4. Öröm után bánat szabadon származik,
Etszaka nap után mint hogy következik,
Mint viz egymás után szüntelen érkezik,
Igy öröm helyében gyász, bánat férkezik.
- 20   5. Látom, halál előtt nincs semmi kegyesség,
Nem használ előtte jóságos örökség,
Sem vitézségbélj hectorj erősség,
Előtte étczaka, nap és ora ketség.
- 25   6. Nékemis oramat nyilván közel hozta,
Az halál illattya testem által járta,
Hogy lelkemnek el kell testemtül válnia,
Hallyatok, nyelvemnek ez lesz végső szava.
7. Tekintetes nemes Borbely János uram,
Hogy most végső szomat te tülled meg vonnyam,
Arra nem mehetek, s-kit el sem mulattam,
Azért hald meg, uram, hozzád nyujtott szavam.

---

6 idejében [A következő vers 62. sora alapján javítva.]

- 30 8. Az mi jo Istenünk hogy ez világ dolgát
Folytathatná szépen annak ő statussát,
Adta nemellyeknek világ méltóságát,
Hogy hatalmas léven, ő igazgatna mást.
9. Nékemis az Isten téged vezéremmé
Tött, adott, s-rendelt volt ideig fejemme,
35 Hogy függenék tülled, de lám, csak kevésse,
Mert az halál torka éltem im el nyelé.
10. Kedves földes uram, éltem kedved szerént,
Ha nem szolgálhattam tenéked kedvedént,
Ha mindenkor dolgom kívánságod szerent
40 Nem volt, nem lehetet, hanem ment maga ként.
11. Tulled bocsánatot várok mind azokrul,
Sok életembelj fogyatkozásimrul,
Meg bocsass, jo uram, minden dolgaimrul,
Kiket te ellened töttem akaratbul.
- 45 12. Adgyon jobbágyokat te néked helyettem,
Ne fogyatkozzál meg, azt kívánnya lelkem,
Kikkel meg szeretet az én jo Istenem,
Tarcsa meg továbbis kezeidnél éppen.
- 50 13. Tudom, ha továbbis még elhettem volna,
Löttem volna nállad kedves nagy hü szolgál,
De az sárga halál, imé, setét boltba
Engem bé rekeszte gyászos koporsoba.
14. Az mennyej Urnak szent irgalmassága
Tündököllyék rajtad, mint napnak világa,
55 Ojja meg éltedet, lelkem azt ohajtya,
Minden gonoszoktul az mennyej Atya.
15. Tarcson az élöknek meg szép seregében,
Hogy szolgálhasd Istent tellyes életedben,
Használhas hazanknak továbbis mindenben,
60 Tündököllyék hired mindeneknél szépen.
16. De hogy szavaimat szerelmes bátyámra
Most ne forditanám én, János Kovácsra,
El nem halgathatom, édes atyámfia,
Hald meg, ez te hozzád öcséd nyujtot szava.

- 65 17. Kedves bátyám uram, ha mi erőtlenség
Lehetet ellened tüllem bokros vétség,
Meg bocsáss ennékem, melyben nincsis kétség,
Mert volt tülled hozzám igen nagy szivesség.
18. Oltalmazod légyen az hiveknek attya,
70 Ne meritcsen téged bokros bánatokba,
Minden cselédiddel tarcson oltalmába,
Ne légyen köztetek keserűség zajja.
19. Mít mondgyak nékedis, rajtam szánakozo
Barát Pál, im, mostan szörnyen siránkozo
75 Édes atyámfia, ladde, hogy változo
Embernek élete, imé, mely mulando.
20. Tudom, hogy életem te kívántad volna,
En bennem, öcsédben tovább vigadnia,
De az irigy halal, jaj, imé, meg fojta,
80 Szemeitek elől hamar ki ragada.
21. Edes nemzetemnek meg maradot tagja,
Ha még az Istennek kedves akarattya,
Hogy téged meg tarcson ez árnyék világba,
Eltessen boldogul az hivek tutora.
- 85 22. Szegény városunknak hü elől jároj,
Az szegény kösségnek hűségés vezérj,
Tinéktek *mit* mondgyak, életem féltőj,
Hallyatok meg szavam, éltem jo társaj.
23. Ha minden dolgomat ugy nem folytathattam,
90 Ram bizott dolgokban ugy el nem járhattam,
Az mint kívántatot volna, nem szolgaltam,
Erőtlenségimnek ezt tulajdonittam.
24. Városunk birája, ki körül forgottam,
Annak tanácsosj, kikkel társalkodtam,
95 Felső, közép s-also, kikkel fáradoztam,
Várasunk dolgában kikkel forgolodtam.
25. Tudom, ellenetek gyakorta vétettem,
Hol cselekedettel titek meg sértettem,
Hol hozzám nem illő beszéddel illettem
100 Kedves feleimet, kikkelis szenvedtem.

26. De meg bocsássatok minden vétkeimről,
Tanácsbélj rendek, vétkes életemről,
Atyafiságossan illetlenségimről,
Meg áld az Ur Isten titeket mennyégből.
- 105 27. Ruházzon fel titek mennyej erővel,
Tölcse bé lelketek tiszta értelemmel,
Vezérlyen naponkent az ö Szent Lelkével,
Várasunk javára tartozo étlettel.
- 110 28. Hogy mint az Szent Dávid Isten népe előtt
Ki menni, bé jöni az Izraël között
Tudott, s-tudhassatok tijs ez nép előtt,
Bölcsen és okossan jarni szemek előtt.
- 115 29. Mindnyajan titeket az Istennek hadlak,
Tudos, szépen élő tanácsos férfiak,
Az Urnak anygala légyen vigasságnak
Oszlopa köztetek, osztoja tanácsnak.
- 120 30. Nemzetes asszonyom, Gulacsi Magdolna,
Nemes Borbely János uram hites társa,
Az kinek előtte forgottam gyakorta,
Tenéked mit mondgyak, imé, most ez utba.
31. Ha mi vétkes dolgok lehettek én tüllem,
Ha ismét mutattam engedetlenségem,
Kedves jo asszonyom, az Istenért nékem
Meg bocsáss, mert hozta ezt erőtlenségem.
- 125 32. Az Ur Isten légyen minden oltalmazod,
Veszedelmek ellen szépen takargatod,
Ö legyen éltedben egy fő igazgatod,
Sárgító haláltul az te szabaditod.
- 130 33. Nemes Borbély János szerelmes virága,
Szivek vidamito s-kello Borbély Eva,
Legyen te rajtadis az Ur akarattya,
Nevellyen s-éltessen sokáig az Atya.
- 135 34. Nemzetes szüleid örvendezésekre
Tarcson meg az Isten, hogy keserüségre
Ne juss, es ne maradgy valami veszélyre,
De nevellyen Isten masok örömére.

- 140 35. Özvegységre jutot, jaj, el maradt árva,
Kedveskedo hites tarsom, Vállas Borka,
El hadlak, láddé, már gyászos árvaságra,
Hald meg, te ferjednek ez már végső szava.
36. Gondolhatom, sokban ellened vétettem,
De kérlek, kegyessen bocsáss meg ennékem,
Nékedis kész mindent meg engednj lelkem,
Légyen azért nállad halhatatlan nevem.
- 145 37. Gondviselőd légyen az mennyej Isten,
Örizzen gonosztul tellyes életedben,
Eltessen emberek előtt szerencsésen,
Birja jora lelked, hogy felhesd szüntelen.
- 150 38. Kedved szerint dolgom ha nem folytathattam,
Az nagy gyarloságot meg nem tagadhattam,
Mivel Adám s-Eva maradéka voltam,
Tulajdonicsd annak, hogy esendő voltam.
- 155 39. Az mennyei Vrnak szent tiszteletiben
Gyakorlod magadat életedben hiven,
Részed léssen, hidgyed, az örök életben,
Melyben hogy bé juthass, kívánom szivessen.
- 160 40. Hát környüllem állo, oh, szent gyülekezet,
Te néked mit mondgyak, szivem nem felejlhet,
Isten vedelmezzen mindnyajan titeket,
Siralmas élettül ojjon benneteket.
41. Oh, jo akaroim, ha kinek vétettem,
Közel-s-távul valot gonoszszaal illettem,
Mind meg bocsássatok, serelmesim, nékem,
Atyafi s-idegén, kik vadtok elöttem.
- 165 42. Hozzam szeretettel valakik voltatok,
Jó szivet és kedvet hozzám mutattatok,
Kik betegségimben körülem voltatok,
Jutalmaztassa meg Isten jo voltotok.
- 170 43. Légyen az Istennek aldása rajtatok,
Hogy illy szükségemben meg nem utáltatok,
Hanem szép sereggel környüllem állotok,
Hogy testem az földnek mostan meg adnátok.

44. Légyen hát békesség mindnyájan tinéktek,
Kik meg több ideig ez világban éltek,
Az Ur Isten légyen minden segítségetek,
Szomoru halaltul ojjá meg lelketek.

139.

RYTHMUS EPITHALAMICUS

In obitum generosj domini cujusdam

1. Hallodé, te csalárd, szem feny vesztő világ?
Mondhatcza meg nekem, hány fele méltóság
Allott eddig helyén, avagy melly uraság?
Mais kire nem száll földj nyomoruság?
- 5 2. Gondold meg, az bársony melly hamar rothadgyon,
Dicsősség, szép termet miként alább szállyon,
Földj uraságis gyakran tántorodgyon,
Semmi ez világon sokáig ne állyon.
- 10 3. Azért, hogy ha egyszer lelkedet el veszted,
S-kevés dicsősségért kárhozatra ejted,
Jaj, boldogságodat hogy ime el veszted,
Boldogtalansagod te hogy hogy keresed.
- 15 4. Oh, meg nyomorodott világnak fiai,
Nyomorusag alá vettetet leányj,
Míg tartnak titeket az földnek javaj,
Emlkezettek meg, hogy még meg kell halnj.
- 20 5. Hasonlo az élet telj verőfényhez,
Vizj buburékhoz és kristály üveghez,
Szalma tűz lángjához, romlando cseréphez,
Estvélj árnyekhoz, egy napi vendéghez.
6. Tekincs jól meg, kérlek, az te napjaidat,
Arnyekhoz hasonlo kevés oráidat,
Bizony, csak szemlélhed nyomoruságidat,
Nem lelheted soha vigságos napidat.
- 25 7. Készen mindenkoron halál kaszás keze,
Pohára mereggel ejjel nappal töltve,
Vennek, sem iffiunak nincs ő velle frigye,
Meg sért embereket ő sebes tegezze.

- 30 8. Nincsen halál előtt, ugy látom, semmi frigy,
Miként kire ragad testén futo mirigy,
Ember! hitegető beszédinek ne hidgy,
Ládd, mert életünkben volt nekünkis irigy.
- 35 9. Láddé, életemnek felét koporsóban
Halál be szegezte, lön életem mulóban,
Addig oládkodék köztünk alattóban,
Hogy meg szomorita bánattal ujjokban.
- 40 10. Leheté olly boldog, kit bu bánat nem ér?
Gyözedelmi pompa, kihez halál nem fér,
Vagy Isten utáru ha soha el nem tér,
Sárga halál karja kit mégis le nem vér.
11. Miként Abrahámnak, bár sok java légyen,
Mint Sára férjével bujosást szenvedgyen,
Mint Maria hire kegyessen terjedgyen,
Sárga halál réven hogy még se epedgyen.
- 45 12. Leheté világban valami állandó,
Az ki még idővel ne lenne halando,
Sarga halál által avagy ki mulando,
Valakj leheté itt meg maradando?
- 50 13. O! ha élek vala még veled kevésse,
Eletem lött volna, mint eddig, kegyessé,
Christus szegényihez mindenben szivessé,
Tudom, löttém volna, nemis csak szinessé.
- 55 14. Illy hü életünket de mihelyen látá
Amaz irigy halál hálojában rántá,
Mindgyárt betétséggel testem ugy el fogá,
Hogy utolsó orám szomorun el hozá.
- 60 15. Melly által te tülled szomorun választá,
Hogy halálos mérget testemre ragasztá,
Mert tülled, kit Isten életemben támasztá,
El vön, s-tagaimban, ime, meg szárasztá.
16. Minden boldog napok idővel mulandok,
Semmik idejekben nincsenek állandok,
Gyermekj életében emberek romlandok,
Iffiu korbanis, imé, meg halandok.

- 65 17. Edgyik nap ha edes anya modon bánik,
Második nyomában mostohán érkezik,
Maga erejében ha ma ember bizik,
Holnap halál torka életével telik.
- 70 18. Nem tart ő féltében személy valogatást,
Nem térszen, kit akar el vinni, tágitást,
Nem lát dolgaiban senki meg jobbitást,
Mély veremben taszit mind királyt és kapást.
- 75 19. Miként énis mostan, jaj, imé, mint járek,
Ki veled, tarsommal, vig időket élek,
De hogy halál karja körüllem forgodék,
Gyaszos bánatoknak tölt erére jutek.

140.

[HORVÁTH MÁRIA ÉS FERENC HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

VERSUS VALEDICTORII

Super funere spectabilium ac magnificorum adolescentis Francisci
et virginis Mariae Horvath

1. Jaj, véletlen halál mikor fog meg szünni?
Ekes virágokat mikor hágy nyugodni?
Gyenge liliomot mikor meg maradni?
Ekes virágokat nadgya nevekedni?
- 5 2. Jaj, kegyetlenséggel ő mindenkor tellyes,
Jaj, mérges kaszája, mely mod nélkül eles,
Sokakat rettentő merges nyila sebes,
Melly előtt földre döl nemtelen és nemes.
- 10 3. O! melly kegyetlenül bánik viragokkal,
Semmit ez nem gondol keserves atyákkal,
Sem edes anyaknak siránkozásokkal,
Edgyütt kászállya ez korot az virággal.
- 15 4. Hol vadtok, világnak hires sok fíaj,
Nemes országoknak tündöklő oszlopi,
Roppant táboroknak fő generálissi,
Azok alatt lévő vitéz kapitányj?

- 20 5. Mindenek csudállyák Absolon szépségét,
Kronikak dicsirik Hector vitézségét,
Rettegik Achilles nagy kegyetlenségét,
Mégis mind ezeknek halál érte végét.
6. Jaj most minékünkis, szerelmes kis hugom,
Ekes Horváth Marja, halált rajtunk látom,
El sem hágy bennünket, a' mint mar gondolom,
Most edgyütt bucsuzzunk, o, edes szép hugom.
- 25 7. Elso szavainkis méltóságos urhoz
Légyen most nagyságos Horvath Janos urhoz,
Minékünk szerelmes jo atyánk urunkhoz,
Az után több kedves atyánk fiaihoz.
8. Edes atyám uram, tudom, szomorkodol,
30 A' Szent Jobbal edgyütt nemis zugolodol,
Ekes szép Ferködért rajtam szomorkodol,
Virágh kis Marjadért mostan szánakodol.
9. Ezzel vigasztalom mostan bánatidot,
Mert Istennek adtal kedves áldozatot,
35 Mint régen Abrahám artatlan Isakot,
Ur Jésus kezében két szep liliumot.
10. Mi, edes virágid, kívánnyuk boldog légy,
Ellenseged ellen nagy gyözedelmet végy,
40 Valamint Abrahám, rajtok nagy szegyent tégy,
Boldogul ki mulván, mi velünk menyben légy.
11. Edes aszszony anyánk, mostan ki mulásunk,
Tudgyuk, hogy keserves tülledegtél meg válásunk,
De az halál miatt nincs meg maradásunk,
Edes gyamolunktul végképpen bucsuzunk.
- 45 12. Kedves aszszony anyánk, rajtunk ne bánkodgyál,
Gyenge virágidért most ne szomorkodgyál,
Mert jó helyt vagyunk mi, bár ne siránkozzál,
Kedves áldozatid az Christus Jésusnál.
- 50 13. Mert noha minékünk most a' koporsóban
Gyenge tetemcsekénk tetetik az sirban,
Szent Pál szava szerint aluszunk az Urban,
Lelkünk uralkodik Isten országában.

[A KÁLLAI MIKLÓS FELETTI GYÁSZBESZÉD BETÉTVERSEI]

a)

Halál, nem várt követ
 Illy nehéz hírt lövet,
 Hogy sikamlo járt jege.
 Mindennek el mulik
 S-keziben toretik
 Eletnek szép üvege.
 Jaj, bus larma
 Mert siralma
 Vijja várát lelkünknek.

b)

Miért hogy az ember olly termetes és szép?
 Miért friss orcáján vagyon angyali kép,
 Ha allandoságra mind ezekkel nem lép,
 Söt, mindent az halál férgé illy igen tép.

c)

Nem méltó tehát, hogy amaz ekessen szollasnak arany beszédcit folyo r
 elő Demosthenes oratornak az dolognak bé nézhetetlen rejteke miatt szárr
 rélkodásával-s-ajulásával szemlélnem e' környülem meg állapotott, felső s-
 lso rendbül allo sereget, mellyben akar melly felé hánynam vessem szemeim
 imé mindenfelé az hitető s-változando, sas keselyü modgyára sebessen el
 rencsenek megre vált édes izü étkétül meg csömöllött, s-bura jutot személ
 ok s-nézéllek, a' kiknek elébbeni vigassággal, mint a' méhek virágokkal me
 tetet énekek, az örömekek bő viz modgyára nevedeket habjai miatt, mint a' s
 andozó vig szivek; Boldog Isten! Imé a' temérdek szomorúságnak m
 olthatatlan fellegivel be vonattatván.

Mint kesereg,
 Mert a' méreg
 Quártéllyat itt találta.
 Rosz kedv doha
 Mint mostoha,
 Friss egetek bé vonta.

d)

Vajha szomorúságnak nyilaival meg sértetet pompás háznak sebes viz moc
 ü le folyo könyvej csenedesedést nyerhetnének! Okát ennek e' környülen
 üdött szomorúságnak felhoibül, ha szemembül ki folyo, orcámat nedvesítő

veim engedhetnék! Ki mondanám, s-nem titkolnam. Vgyanis a' mind nostoha kezzel nyuló, senkinek nem kedvező, s-irgalmatlan szemmel néző

Sarga Halál,
Imé, hol áll,
E' vig helyet rutitá.
Irigy szive,
Komor kédve
Nem várt gyászát mutatá,

midön ez urj nemes háznak fénlő, fényes csillagát homályban hozá, s-világí osztá.

e)

Ez életnek szépségével igen tetcző, de nem sokára el fonnyado, idetlen sar o virágít, szárnyára kelő s-el repülő mosolygait, nem állandó, változandó zemmel látott, sok példákbul világossan tanulván némellyek.

Midön dicsőségnek neveltetett tornya
Kivánt nagy jó hirrel latezott arany szárnya.
Mégis mindezekben léleknek aranya
Nem volt, mert az halál el ronto kormannya.

f)

Gyöngyel füzött szavok között ez arany betűkre érdeemes igazságát magok emlekezetben meg hadták. Est commune mori, mors nulli parciit honori.

Mindennek köz,
Személyünkhöz
Az halál nem hunyorit.
Tisztessége,
Senkit kincse
Tüle meg nem szabadit.

g)

Ugyanis kicsoda az, az ki amaz el viselhetetlen tereh nélkül halálnak fclatt köteleztetett szolgálat nélkül élő szent atyáknál több el folyo időket és es et számlálhatna? Mindazáltal ugyan csak az halálnak, ravasz madarásznak tánt horgára akadtanak, el aludtanak. Ki dicsekedhetet Absolonnak friss tlyül mulo szebb termettel? Mégis ugyan

Meg rutula,
Sirban szálla,
Világtul el marada.

h)

Avagy nem ezé amaz véres szándéku ellensegin gyözedelmet vevő, erős
enségeit hatalmassan meg halado, gyors lábu? Szivekben tekintetivel bö fel
at forro vizet bé öntő éles szemü? Eleinek udvarában csuda mesterséggel ra
t palotájában nevedet, gyenge szélnek ártalmával nem érdekelte, ömben,
mint ragyogo szemek fénye, fíltet

Aranyj ág,
Kire most hág
Halal merges pallosa.

i)

Nem felejthetem töb halhatatlan joságos cselekedeti között:

Hogy mulo javain világnak nem örült,
Mérgesült étkéhez szerencsenek sem ült,
Mégis tengerében nyavalyának merült,
Halál hánt horgára nemes élte került.

Világban ez hittel tudom, jól el készült,
Ez által az bűnnek testében meg feszült,
Idvezítőjének kincsiben reszesült,
Nemes eleivel menyben széketic ült.

j)

Elt, elt az az meg fenn álló, ritka hirü nagy familiájának ekességire, hazaja
ya szentegyhaznak el felejthetetlen hasznara s-javára.

Csuda fénnel vadnak mi mind ezek benned,
Kállaj Miklos ur, azért meltó vened
Erdemes koronát, bajt mindent le tenned,
Csillagok száma közt egy vendégge lenned.

[KÁLLAI MIKLÓS HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

POMPA FUNEBRIS SUPER OBITUM DOMINI NICOLAI KALI
DECANTATA

- 5 1. Jaj, jaj, meg sárgito, s-fonnyasztó rút halál,
Az ki valakiket elől utol talál,
Csak le kaszál,
Mindeneknél bé szál,
Koporsóban s-mély sírban be kapál.
- 10 2. Mert ez a' nagy Urnak olly serény postája,
Kinek kezében van élet vitorlája,
Csak meg fujja,
Ottan fordul jajra,
El változik vigasság bánatra.
- 15 3. Embernek élete üveghez hasonló,
Élet állapottya hirtelen változó,
Ingadozó,
Avagy rossz, avagy jó,
Mind kettőnek vége egy koporso.
- 20 4. Ezért világ javán nincsen állandóság,
Dicsőség sorsára került mulandóság,
Romlandóság,
Nagy változandóság,
Mert ideje mero szárandokság.
- 25 5. Nem csuda hát enis testnek satorában
Meg nem maradhattam mulando világban,
Laistromban
Mert halál Adámban
Nevem írta, rejté homlokában.
- 30 6. Hoszszu szabadságom kicsiny helyre zárta,
Repülő szárnyaim töbül ki szaggatta,
Meg rutita,
Életemtül foszta,
Mereggel tölt pohárbul itata.

35 7. Jol vagyon, mert többet ez világban elni
Nem kívántam, hanem csak el oszlattatni,
Menyben lakni,
Christusomhoz menni,
Teremtőmmel vég nélkül vigadni.

40 8. Azért én indulok az én utaimra,
Ezentül el erek szomorú siromra,
Rothadásra,
Testem mardosásra
Fergek miatt jut nagy változásra.

45 9. De minek előtte világnak utára
El indulnék s-érnék szomorú siromra,
Bucsuzásra,
Nyelvem az áldásra
Im így fordul hozzátok szollásra.

1. Nemes Zabolcs vármegyétül, tiszteivel edgyütt közönsegesen

50 10. Elsőbenis nemes Zabolcs varmegyétül,
Abban lévő minden felső-s-also rendtül,
Tiszteitül,
Uri szemellyektül
Bucsuzásom vészem mindenektül.

55 11. Ez híres vármegyét Istenem sok jokkal
Aldgya s-ekesitce, mint tavaszt rosákkal,
Virágokkal,
Tündöklő urakkal
Fenyekedgyek, ne élylen több bukkal.

60 12. El szánt gonoszságbul hogy ha ártására
Valakinek voltam én meg bántására,
Bocsátásra,
El palásztlására
Légyen ki ki, nézvén ő sorsára.

2. Nemes Szattmar vármegyétül

65 13. Nemes hirrel fénlő jo Szathmar vár-megye,
Kit buval érdekel siralomnak völgye,
Isten tegye,
Tömlőjében szedgye
Siralmidat vigasságra vigye.

14. Nemes vár-megyének fő elől jároj,
 Also-s-felső rendi, s-minden assessorj,
 Meg engedni
 Kész légyen most kiki,
 70 Öntözzenek az Isten áldási.
15. Adgya Salamonnak néktek bölcsességét,
 Josaphát királynak drága kegyességét,
 Hogy seregét,
 Vármegyének népet
 75 Vezérlyetek, látván bekességét.
3. Perényj István uramtul, ő nagyságátul
16. Rád forditom szomat, kedves bátyám uram,
 Nagyságosi rendü egy Prinyj Istvánom,
 Ki kö várom
 Valál jo istápom,
 80 Hozzád im így érkezik szollásom.
17. Az Jehova légyen arnyekod jobb felül,
 Neis távozzék el soha lelked mellül,
 Kivül s-belül,
 Látván jo kedvébül,
 85 Örizzen meg minden ellenségétül.
18. Meg frisselt életet kegyes virágzással
 Nagyságodnak nyujcson Isten job karjával,
 Rut halállal,
 Szivedet bánattal
 90 Ne fonnyaszsa, de lássa vigsággal.
19. Mivel penig bennem lehetet olly eset,
 Melly szeretet ellen gyarłoságbul esett,
 Engedelmet
 Ez aránt kességet,
 95 Bocsánatra várok hozzám kedvet.
4. Az öcsétül, Lipcsej János uramtul
20. Kedves öcsém uram már Lipcsej Janos,
 Rád forditom szomat, életem hijjános
 Vagy ha káros
 Volt arantad dohos,
 100 Meg engedni most ne légy unalmas.

21. Isten szemeidre sűrű köny hullatást
Ne adgyon, s-ne hozzon, s-jaj szoval ohajtást,
De söt áldást
Nyujcson vigasztalást,
105 Hogy nyerj végre menyben boldogulást.

5. Nennyitül, Borbély Judittul

22. Haladatlan volnék, ha Borbély Judittul
Egy vagy két szó nélkül mint kedves nénemtül,
Vérségemtül
El mennék vég nélkül,
110 Mivel immár meg válom mindentül.

23. Rád hát most fordítom beszédem ez rendben,
Kedves nénem aszszony, ki már ez életben
Veled szemben
Nem lehetek testben,
115 Kérlek azért, meg bocsáss mindenben.

24. Az Urnak Szent Lelke szomoruságidban
Legyen vigasztalod minden banatidban,
Ez világban
Te bujdosasidban
120 El ne hadgyon szarandokságidban.

6. Az feleségétül, Sztankaj Evátul

25. Oh, hogy felejcsenek el, Sztankaj Eva,
Vilagi életnek kedves hitese társa,
Tigris modra
Cselekedném, hogy ha
125 Így válnám el, életem istápjá.

26. Az te hozzám valo nagy szeretetedért,
Mindenkor mutatot kegyes hűségédért,
Jó voltodért,
S-jó akaratodért
130 Az Ur adgyon menybül bőséges bért.

27. Kiválcéppen penig, hogy betegségimben,
Sok nyavalyaimnak halálos völgyében,
Közepiben,
Sok kisirtetimben
135 Velem bántál, áldot légy mindenben.

28. Mind ezekért téged az egeknek Ura
Vigasztaljon, szived hogy ne jusson bura,
Mint cedrus fa,
Virágozz minden ha,
140 Eletedben ne juss soha bajra.
29. Ezt kívánom mostan Christus szerelmében,
Kedves feleségem, el bádgyatt szivemben,
Te (:is:) szivedben
Meg bocsass, ha miben
145 Eiletem volt ellened éltemben.

7. Az fiátul, Kállaj Ferencztül

30. Nem felejtethlek el, szerelmes magzatom,
Kállaj Ferenczem, én első rajzatom,
Ki kö várom
Valál vigasságom,
150 Eiletemnek ereje, virágom.
31. Az nagy Ur Istennek gyémánt koronája
Téessék fejedben nyilt piros rosája,
Hogy kaszája
Szivedet ne járja
155 Meg hervaszto halálnak fulákja.

8. Az fiátul, Kállaj Jánostul

32. Második rajzattya testi ágyékomnak,
Jó Kállaj János, beszédj szájamnak,
Ajakimnak,
Rád sok jót kívánnak,
160 Isten légyen vezére utadnak.
33. Az csipke bokorban lakozo angyalnak
Aldása szálljon rád az én Christusomnak,
Banatoknak
Örvényétül buknak,
165 Paisod légyen karja meg váltónak.
34. En helyettem atyád az Ur Isten légyen,
Minden dolgaidban téged fel segillyen,
Gonosz ellen
Megis vedelmezzen,
170 Meg örizzen mindenkor kegyessen.

---

165 [Előbb:] kárja; meg váltodnak

9. Kállai Istvántul

35. Keseredett szívem végre hogy meg indul,
Harmadik rajomra bucsuzásom fordul,
Mert nem tudul,
Halál már nállam dúl,
175 Kell bucsuznom Kállaj Istvántul.
36. Isten te melletted légyen mindenkoron,
Mikint Izraélnek mellette volt Aron,
Semmi káron,
Dögleletes sáron,
180 Kivánom, hogy ne forogj immáron.

10. Kállaj Györgytül

37. Hát Kállaj Györgynek, eröm férfiának
Mit mondgyak, s-mit szollyak utolso fiamnak,
Kit nem látnak,
Kártul nem ohatnak
185 Már sugárj szemem világának.
38. Ez árnyék világban csak ti kedvetekért
Eltemet akartam gyönyörüsétekért,
Javatokért,
Gyarapodástokért,
190 De már engem az halál kardgya sért.
39. Ezen kérlek tiktek: Istenes életben
Ellyetek egymás közt az Ur félelmében,
Szeretben,
Hogy edgyütt mennyégben
195 Vigadgyatok az örök életben.

11. Filia, Kállaj Maria

40. Nem illik én hozzám, Kállaj Mária,
Hogy el felejcsenek, ki valál oly drága,
Mint az sarga
Arany s-ezüst marha,
200 De im most vagy keseredet Mára.
41. Terjeszsze szerelmét Isten életedre,
Kertemben nőt plánta, hogy te is végtére,
Ur kedvére,
Számos esztendőkre,
205 Nevedgyél az örök életre.

12. Az sgoraitul, Sztankaj Ferencztul, Adámtul

42. Sztankai Ferenczhez mégis beszédimet,
Kedves sgoromhoz fordítom szívemet,
Esetimet
Ne nézze vétkeket,
210 Hogy az Urtul nyerjen nagy kegyelmet.
43. Utam halasztani nem lehet sokkára,
Mivel már érkeztem szintén kies partra,
Sgoromra,
Sztankaj Adamra
215 Fordítom még szomat utollyára.
44. Legyetek mind ketten Istennél kedvesek,
Ferencz, Adám, hivek, s-a' joban edgyesek,
Es ékesek,
Orvendezhessetek,
220 Végre menyben az Urral legyetek.
45. Mivel senki nincsen világon bün nélkül,
Az ki nem vétene erőtlenségibül,
Azért szivbül,
Minden esetimrül,
225 Engedgyetek most meg vétkeimrül.

13. Also, felső rendektül

46. Végre hirrel nével fényesült szép rendek,
Ide gyülekezett also, felső népek,
Mind kicsinyek,
Nagyok és öregek,
230 Bocsánatot várok, mert el mégyek.
47. Hogy most nem szántátok fáratságotokat,
Utolso szükségben szolgálátotokat,
Minden jokat,
Mennej jutalmat
235 Adgyon az Ur mennyegben nyugalmat.
48. Valakik ennekem utólsó szükségben
Szolgáltatok hiven mostani ügyemben,
Kegyelemben,
Kivánom, mennyegben
240 Hogy Istennel vigadgyatok, Amen.

REPLICA AD STROPHAS ANTECEDANEAS DECANTATAS

1. Jaj, melly rettenetes hir ötlék szivünkben,
 Jaj, melly csuda álla szemünk eleiben,
 Mely nagy sziv badgyasztás van mi seregünkben,
 Fekete koporsot hogy látunk helyünkben.
- 5 2. De mivel isteni végezésbül vagyon,
 Harsogo trombita hogy kiált illy nagyon,
 Hogy világ mezején egy test se maradjon,
 Halál miatt mind bölcs, mind bolond hervadgyon.
- 10 3. Mellyért látom kit kit keserűség bádgyaszt,
 Csillagzo szemekbül könyhullatást áraszt,
 Sokat sárga halál mérges nyila száraszt,
 S-keserves felcket jajjaival fáraszt.
- 15 4. Jaj, mert minden testre le terjeszti szárnyát,
 Hazánk romlására már fel huzta karját,
 Iffiaknakis lövj eleiben tárgyát,
 Nyakokra vetette, mint ennekis, kardgyát.
- 20 5. Miért csudálkoznánk hát sokat ez dolgon?
 Kikis csak ugy vagyunk ez árnyék világon,
 Mint gerlicze madár az hives zöld ágon,
 Kit az madarászok meg fognak okoson.
6. Azért bucsuzásunk nekünkis illy forman
 Lészen ez szomorú fel gyült nemes pompán
 Tülled, ki ez boltban fekszel földnek hátán,
 Te testedre nézve nyugszol el aluván.
- Zabolcz varmegye
- 25 7. Leg először nemes Zabolcz vármegyének
 Minden fő rendinek szavaj így mennek,
 Isten az mennyégben örzöje lelkednek,
 Földben nyugotoja légyen te testednek.
- 30 8. Ültessen az Isten az cherubok közzé,
 Számlállyon szentekkel, tégyen ő hivévé,
 Hordozza ügyedet, végyen maga mellé,
 Ely szent angyalokkal vigan mind örökké.

Szathmár var-megye

35 9. Szattmar vármegyének minden fő rendej,
Mi sem feletkezünk hozzád szóval szolni,
Végső bucsuzásban rullad emlekezni,
Hideg tested felet tisztességet tenni.

40 10. Az Ur nyugtasson meg fáradságid után,
Nyomoruságid közt sok jajjaid mondván,
Tested edgyesülvén lelkeddel ég várán,
Dicsőitessél meg igasságnak után.

11. Az Christus lelkedet vig lakadalmára
Vigye bé, nevedet irván táblájára,
Mellyen az szenteknek ékes koronája
Tündöklik kéz nélkül csinált arany lánca.

Perényj István

45 12. Perényj Istvánnak szavaiis mennek,
Ez fekete boltban feküvöhöz térnek,
Mivel szomoruság örömét szivének
El fogta, könyvej csepegnek szemének.

50 13. Oh, váratlan eset, be meg szomoritá
Szivemet, hogy öcsém világbul ki kapá,
Az ki élő volt, azt holt kozzé számlálá,
Ez szomoru boltban ötet így bé zárlá.

55 14. De mivel az Isten ezt így el végezte,
El hiszem, eleve hogy ő el rendelte,
Mint az ki menetel ezt meg jelentette,
Nem zugodom, tudom, Isten cselekedte.

60 15. Azért csak kívánom, hogy az Ur lelkedet
Örizzé, tarcsa meg, mennyej tiszteted
Adgya meg tenéked, ékes verseidet
Hogy menyben el mondván, áldhasd Istenedet.

16. Dicső coronával fejed ékesittse,
Örvendező szóval lelked tellyesittse,
Angyali beszéddel nyelved ekesittse,
Dicsiret mondásra szépen el készítse.

Lipcsej János

65 17. Lipcsei Jánosis bucsuzik illy szokkal,
Kedves batyám uram, Isten jobb karjával
Lelked vedelmezze, holtod után búval
Senki ne árthasson, sőt, mondgyon jót szoval.

70 18. Vigyen bé tégedet amaz nagy városban,
Melynek dicsössége fenlik ragyogásban,
Kinck kerítése drágalatos árban
Van az szentek elöt fel magasztalásban.

75 19. Ennek az városnak örizö angyalj,
Kik az Szent Istennek kedves kész szolgaj,
Lelkedet örizzék, hogy ennek kincsej
Tégedet tarcsanak folyo kút fejej.

Borbély Judith nénye

80 20. Palágyi Istvánné szavait indittyá,
Ez boltban fekvöre ekképpen foltattyá,
Ekes coronadat Istennek job karja
Dicsösségben neked fejedre fel rakja.

21. Bizony szomoruvan látom válásodat,
Tüllem meszsze valo el bucsuzásodat,
Azért énis néked kivanom nyugtodat,
Az utolso napon fel támadásodat.

Felesége, Sztankaj Eva

85 22. Rövid életednek kedves hites társa,
Sir Sztankaj Eva holtodon bankodva,
Mert imé, az halál udvaromban juta,
El vivén uramat, jaj, gyászban borita.

90 23. Oh, miért valám meg kedves jo uramtul?
Miért fosztatám meg erös oszlopomtul?
Isten után bizony nagy fő tutoromtul,
Oh, mire maradék ennyire árvául?

95 24. Az Ur igy akarta, én azt meg esmérem,
Hogy igy meg proballya az én gyenge hitem,
Nem szollok, kezemet én szájamra tészem,
Gondot visel az Ur rollam, én el hiszem.

- 100 25. Immár el végtére tisztességet tészek,
Páros árvaimmal az sirhoz kisirlek,
Sok jaj mondásokkal az földben eresztlek,
Az felséges Urtul ilyen áldást kérek.
26. Isten hideg tested az földnek gyomrában
Tarcsa itiletig, akkor tamadásban
Fel vévén az földbül, visellye markában,
Az után iktasson be az meny országban.
- 105 27. Lelkednek tutora mindenben ő légyen,
Mint Izraëlt régen, teged vezérellyen,
Dicsőség birásra eleve készítcsen,
Hogy így lelked velle örökké örvendgycn.
1. Sogora, Sztankaj Ferencz
- 110 28. Sztankaj Ferencznek, jaj, bádgyadot szivem,
Rollad, jó sogorom, el nem feletkezem,
Ugyanis nagy hozzád igaz hű szerelmem,
Vajha most halhatnád egy kevés beszédem.
- 115 29. Oh, mennyit keresém buzgo kérésemmel
Eretted az Urat, sok könyörgésemmel,
Hogy testben tartana, és mi életünkkel
Az Istent dicsírnök szent igyekezettel.
- 120 30. De mivel Istennek ez volt végezése,
Nem vethet el ellent senki könyörgése,
Azért dicsőségben Istennek job keze
Meg tartván, szenteltyen meg szentelő kedve.
31. Az Ur Christus téged amaz kies kertben,
Mellyben az angyalok vadnak vig örömben,
Job kezed meg fogván, maga melle menyben
Vigyen be, hogy örvendgy az friss dicsőségben.

Filij universim

- 125 32. Gondviselő atyánk, kik kedves magzatid
Voltunk edgyül edgyig szerelmes rajzatid,
Nem mulathattyuk el, szomorú fiaid,
Hogy ne apolgatnok hidegült tetemid.

- 130 33. Isten az mennyégben jobjára ültessen,
Dicsőség étkével mindenkor éltesen,
Amaz öltözettel téged meg frissellyen,
Mely szentek reszire valo, ékesitcsen.
- 135 34. Most ez végső órán tisztességet tenni,
Hidegült tetemid az sirhoz kisirni
Jó reménség alatt az sirban bé tenni
Nem szününk meg, s-ez jót teneked kívánni.
- 140 35. Mivel az Ur lelked már meg boldogittya,
Lelked hazánakis nyugodalmát adgya,
Az fel támadáskor azont fel tamaszsa,
Ohajtyuk, szent színét veled meg lattassa.

2. Sogora, Sztankai Adam

- 145 36. Sztankaj Adamis kíván kedves szállást
Kedves sogoranak menyben meg maradást,
Az nagy Ur Istennél jobra valo állást,
Mellyért ilyen forman kezd végső bucsuzást.
- 145 37. Lelkednek vezére legyen az Ur Isten,
Igaz hiveivel szentek seregeben
Irjon ujjával, coronát fejedben
Tégyen és éltesen örök dicsösségben.

Universa pompa

- 150 38. Jaj, be szomuruán hallok beszédedet
Ide fel gyült sereg; túllünk el mentedet
Bizony keserüllyük, de hogy mi tegedet
Fel válthassunk, mostan túllünk az nem lehet.
- 155 39. De ha lehetneis, hogy hogy mivelhetnénk?
Gonoszok az idök, mijs el sietnenk,
Hogy mennél hamaréb testünket le tennénk,
Ez csalárd világbul Christusunkhoz mennénk.
- 160 40. Vajki sokan mostan keresnék az halált
Az emberek közzül, de túllök távuly ált,
Magat el rejtette sokaktul, meg nem hált,
De ugy láttyuk, s-félö, köztünk majd quártelyt vált.

41. Boldog vagy azért te, kedves atyánkfia,
Kit mostan közzülünk az halál szablyája
Ki metcze, s-el vive ez szomorú boltban,
Majd béis tétetel az földnek gyomrában.
- 165 42. Ugyanis ne fély már semmi nemzetségtül,
Kevély ellenségnek éles fegyveretül,
Satczoltatásitül, sem üldözésitül,
Világtul es büntül, az gonosz lelektül.
- 170 43. Hanem az szentekkel Istened mennyégben,
Ki hozzá szollitot, tisztelyed lélekben,
Az szent angyaloknak dicső seregében
Enekelvén, ötet dicsirjed örömben.
- 175 44. Majdan mijs, hidgyed, te utánnad mégyünk,
Siralom völgyébül mikor ki költözünk,
Hogy veled egyemben dicsirjük Istenünk,
Mert siralmas nekünk világj életünk.
- 180 45. De mig az Ur lelünk testünkben meg hadgya,
Testedtet a' földnek ez sereg meg adgya,
Az fel támadáskor Isten fel támasztya,
El hiszszük, s-kivánnjuk, ez sereg kiáltya.

144.

[PÜSPÖKI JÁNOS HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

AZ TEKINTETES, NEMES ÉS NEMZETES PÜSPOKI JÁNOS U
UTÓLSÓ EL TAKARITTATASA ELŐTT MONDANDO BUCSUZ
STROPHAK

1. Elsöbenis azért tüllem végső szokat
Tekintetes s-nemes vármegyém kívánhat,
Mint hogy életemben gyakorta oltalmat
Nyujtot én ügyemben mert fogta pártomat.
- 5 2. Mit adhatok azért az te hüségedért?
Láddé, állapotom melly also sorsot ért,
Im, halál torkában életemis bé tért,
Csatázásim után mert osztot ilyen bért.

- 10 3. Isten mindenkben téged vezérellyen,
Hüségess voltodért terjedővé tégyen,
Utolsó veszelyre térni ne engedgyen,
Hanem kegyelmessen mind végig rad nezzen.
- 15 4. Hogy ha kit peniglen közzületek néha
Erötlenségembül ingerlettem bura,
Mind ezekrül sorsom bocsánatot várna,
Hogy ez után vétkem senki fenn ne tarcsa.
- 20 5. Méltoságos uram, hü Károlyj Sándor,
Lássa nagyságodis, személyem már komor,
Mert im, készittetik halálomra az tor,
Majdan béis fedj orczaimat az por.
6. De még mig az léssen, vegye szavaimat
Nagyságod, s-várja meg utolsó orámat,
Mert nyelvem ez utan senkinek sem szolhat,
Ha testem véletlen érj az holtakat.
- 25 7. Tudom, nagyságodat meg szomorithatám,
Jaj, mely nehéz nékem, ha férhet szó hozzám,
De meg előzheti az bosszút szám talám,
Nagyságodnak azért bocsánattyát várnám.
- 30 8. Az egeknek Ura nagyságod életét
Terjesszse időkig, hogy homály Nap fényét
Bé ne setétitcse, mint nekem sirt készét,
Im, várom fegyverét, s-tudom, megis tanét.
- 35 9. Hát szomorú szivem tenéked mit adhat,
Horvát János uram, mert már szám nem szolhat,
Bár meg nézd személyem, láthat, mint meg hervat,
Orczám dicsösségét el fogta az bánat.
- 40 10. Azért ha életem valamiben vétett,
Noha úgy gondolom, nem volt az olly feslett,
Hogy szánt szándékábúl nagy bosszúságot tctt,
De bocsánatot vár arrul, az mit ejtett.
11. Eleted az Isten étellel meg áldgya,
Aldását te rajtad áldással tromfollya,
Illy szomorú soldgyát néked hogy ne oszsa
Az halál, mert ezzel keritne háloba.

- 45 12. Hol vagy edes társom, hü Rádj Ersebet,
Szemléld személyemet, meg ládd, hogy meg rettent,
Nem tündöklök orczám, mint az előtt fenlet,
Mert az holtak közzé halál mérge vetet.
- 50 13. Sirsz, társom, el hiszem, véletlen sorsoman,
Jaj, jaj, mely hirtelen akadtam háloban,
Oh, vajha meg hadna illy jó idő korban,
Tudom, hogy szivedet vigasztalná abban.
- 55 14. De látod, nem lehet tovább késni ebben,
Mert nem enged mulni csak egy órát félben,
Mint tetczik ő néki, ugy parancsol ebben,
Ha kit akar, mingyárt temet az veremben.
- 60 15. Sirsz, társom, el hiszem, mert löttél árvává,
Jaj, állapotodat vallyon ki ne szánná,
De bár szívem magát jól meg hasitaná,
Ebben nem használna, hogy meg orvosolná.
- 65 16. El hiszem, életem meg nem irigyenéd,
Ha meg egyszer szívem hozzád creszthetned,
De ha markát kincsel halálnak meg kennéd,
Nem engedné ezt meg, tülle hogy meg kérnéd.
- 70 17. Azért, én hü társom, igaz hűségédért
Ha néha orczádra boszszút hozó szó tért,
Nincs kétségem benne, szomorúságot kért,
De meg bocsáss immár, kerlek az Istenért.
- 75 18. Gyámoltalan sorsod Isten meg tekincse,
Özvegységre jutott fejedet őrizze,
Igaz hűségedis ne légyen el rejtve,
Irgalmassagiddal hogy juthass mennyegbe.
- 80 19. Sok fohászzkodásid téged segillyenek,
Isten előtt ezek kedvesek legyenek,
Intlek az Istenért, ne szolgálj az bűnnek,
Hidd el, sohajtásid Istenhez érkeznek.
- 80 20. Sirsz, leányom, hiszem, Püspöki Mária,
De nem használsz véllé, mert Cloto ugy fonnya
Eletem Lachesus oly vekonyan nyujtja,
Hogy Atropos mordul hamar el váglassa.

79—80 [A két sor felcserélve, s a helyes sorrend a sorok elején számokkal jelölve.]

21. Am hallád s-jól látád terhes kinaimat,
Tudd meg, hogy az párkák osztnak ilyen soldot,
De ha irigységben tartyakis magokat,
Továb nem huzhattyák utolso oramat.
- 85 22. Nem bánom, csak szanom tüllel távozásom,
Mert ez állapotban ér nagyobb jutalom,
Imé, kész helyemet ékesítve látom,
Melyben gyönyörködni én ugyan kívánom.
- 90 23. Azért, én leányom, vétségem terhérül
Bocsánatot várok, s-becsületem körül
Had örülljön szivem, ki illy joban terül,
Hogy örvendezhessek illy jusson vég nélkül.
- 95 24. En atyai nevem nem adhatt egyebet,
Hozzá adom aztis, az mit szivem tehet,
Istentül, kívánom, végy drága életet,
Melyben találhasson szived nagy örömet.
25. Sirsz, leányom, tudom, Püspoki Borbala,
Jaj, szivem, mint szánlak te árvaságodba,
Ugyan el holt lelkem szomorúságába,
De mit tudok tenni, Isten ezt kívánta.
26. Mivel azért egyéb nincsen ebben hátra,
Hanem hogy vétségem fedelét kívánnya,
Mellyel néha téged ingerlet haragra,
Megis bocsáss, szivem, illy állapotomba.
- 105 27. Továb immár téged nem gyamolithatlak,
Mert atyaj jussom kívül ma hadtalak,
Egyedül örömmel csak Istennek hadlak,
Tobbet már ajakim hozzád nem szolhatnak.
- 110 28. Sirsz, leányom, tudom, Püspöki Ersébet,
Ved eszedben, ez sors kétségben nem ejthet,
Istennek tanácsa errül téged inthet,
Mert ez után nékem ad örök életet.
- 115 29. Oh, vajha szivemben téged rejthetnélek,
Hidgyed, Isten elöt kedvessé tennélek,
De ebben elmémnek modot nem lelhetek,
Mert láddé, testemnek más utat készítnek.

- 120 30. Mint hogy penig néha atyai jussombul
Terhess beszédek szolhattam haragbul,
Im, most tülled kérek bocsánatot arrul,
Mert ezt nem műveltem gonosz indulatbul.
31. Továb gondviselést én tüllem bár ne várj,
Kérlek az Istenert, széles uton ne járj,
Teis Christusomtul fő tanácsot csak várj,
Hogy ennek angyalj seregében bé állj.
- 125 32. Hol vagy édes néném, jo Balog Ilona,
Harkaj Istvánné, tekincs koporsomra,
Imé, szemeimet az homály el fogta,
Nem nezhetek reád többé ez világba.
- 130 33. Sok faradságidat oly igen köszönnem,
Hogy ha én nyelvemmel azt ki beszélhetném,
De láddé, illy dolgot nem enged művelnem
Alá valo sorsom mert meg tiltot engem.
- 135 34. Mindazáltal mégis, az mit szivem tehet,
Ha fohászokodásom drága jokat nyerhet
Istentül tenéked, rád ruhazom mind ezt,
Mert már külső jokat veled nem közölhet.
- 140 35. Tölledis, jo néném, várok bocsánatot,
Bár neis fedezd fel szám ha miket mondot
Ellened éltemben, lád előmben hatot
Halál mérge immár, s-ám nyelvem el allot.
- 145 36. Hol vagy edes öcsém, nézd el, Balog Imre,
Láttálé valaha illy bomlott képembe?
Bár nezd el színemet, nincsen szépség benne,
Mert el kapá halál-s-ám el álla véllé.
- 150 37. De nem bánom ezt, mért Nap féynél fényeseb,
Balsamom olajnak szagánál kedveseb,
Méz édességénél sokkalis édesseb,
Minden épségnél lött fő javam helyeseb.
38. Csak hogy vajki bánom, élctem hogy vetet,
Nem lehettem üres, tudod életemet
Mindenestül fogva, illyen az természet,
De meg bocsásd immár illy boszszu témetet.

---

137 [Előbb:] bocsánatot várok [A helyes szórend sorszámai a szavak fölött.] 147 még [Th

- 155 39. Az egeknek Ura légyen hü vezéred,
Minden munkáidban fő igyekezeted,
Isten országának czéllját hogy el erjed,
Szivedbül s-lelkedbül ez légyen tenéked.
- 160 40. Hol vagy édes öcsém, hallyad, Balog Péter,
Várd, bár csak most *veled* had szolhassak egyszer,
Nem nézheted színem ez világban töbyszer,
Mert Atropos parca mindgyárt porban kever.
41. De még mig az lenne, addig mindenekrül,
Ha valamit töttem erőtlenségembül,
Meg bocsáss, szivessen kérlek, mind ezekrül,
Mellyért az Ur Isten áldgjon meg mennyégbül.
- 165 42. Jaj, mit mondgyak néked, oh Matocsi Istvan?
Vajha meg siratnál illy véletlen orán,
Tudom, keseregis szived ezen nyilván,
De ne csudálkozzál halálnak illy dolgán.
- 170 43. Csak ez vagyon hátra, hogy nékem meg bocsáss,
Most érzet jomban hogy örömmel bocsáss,
Imé, látom ahun, menyben fényes nyílás,
Mellyen te is, hittel, kívánom, által láss.
- 175 44. Nem feletkezem el Gulácsi Istvánrul,
Mert kívánok véle szolni ez orárul,
Vajha figyelmezne rá, mi omlik számbul,
Nem oná meg magát, tudom, az sirástul.
- 180 45. Eltemben s-éltedben ám vala nyájasság,
De lásd meg, mely hamar ember sik jégre hág,
El esik, csak olyan, mint út félen az ág,
Mellyett mind ember-s-vad csak érdekel és rág.
46. Enis, az mint látod, egyedül maradtam,
Vad kigyok és békák uralkodnak rajtam,
Nincs mit tennem errül, mert illy sorsra juttam,
Hogy mindenek lába alá tapodtassam.
- 185 47. De kérlek, meg bocsáss illy alá valonak,
Ne nézd, hogy én löttem gyámola az pornak,
Mert lelke és hircem nem adatot annak,
Kit ha tész, ezek is néked jót kívánnak.

---

158 [Előbb:] Várd, bár csak most egyszer had szolhassak *veled* [A *veled* kihúzva, s fölé *er*, de a másoló ezt a szót a sor közepén elfelejtette kihúzni.]

- 190 48. **Sirsz, jó atyámfia, Tivadarj Kata,**
Horvát Mihály uram istenes árvája,
En el hiszem, penna azt fel nem írhattya,
Minémü hévséggel buzog szived lángja.
- 195 49. **De mely haszontalan szívnek gyötrődése,**
Mert ennek senkjis nem álhat ellene,
Oly vitéz, hogy ha kit kaphat ő kezébe,
Nem használ, ha vanis arány, ezüst penze.
- 200 50. **Bizony dolog, hogy ezt példám bizonyította,**
Mert im, véletlenül én reám találta,
S-meg kapa, s-akasztta sűrű hálojába,
Melyből ki nem jövök itéletig soha.
- 205 51. **Nosza, azért vegyed jo szomat füledbe,**
Bocsás meg illy sorsnak ha nállad van helye,
Istent arvasagod kérem meg tekincse,
Sok fohászkodásid eleiben vigye.
- 210 52. **Hol vagy édes fiam, te is, Dálnokj György,**
Im lád szemeimet, nem félnenek, mint gyöngy,
Majdan jutalma lesz életemnek göröngy,
Mert csontaim közzül nincsen helyen csak egy.
- 215 53. **De nem illő szánnod annyira életem,**
Mert nem káromra lesz illy eiletem velem,
Majd szivem bé zárva Christusom kérdezem,
Rejtekében tudom, bizony megis lelem.
- 220 54. **Bocsáss el, jó fiam, azért ily nagy joban,**
Ne tartoztasd nállad, ha mi alattomban
Elted ellen esett, mert nem volt rossz abban,
Ha mit intés gyanánt montam terhes szoban.
55. **Továb tégedetis nem gyámolithatlak,**
Im, ez maj napon más tutorra bizlak,
Istenhez mindenben folyamni oktatlak,
Meg lásd Isten szerint járni te se légy vak.
56. **Hol vagy édes fiam, Uszkaj Gábriel,**
Gyászos koporsomat, nosza, te is nézd el,
El hiszem, szánásra szivedis indul fel,
Mert szeretetemtül szived még nem hült el.

- 225 57. Tégedetis Isten, tudom, hogy meg segít,
Az kinek szerelme engem meg részegit,
Minden gondaidban ő hozzája szorit,
Csak tarcsa meg nálla szived igaz hitit.
- 230 58. Hol vagy te is, fiam, jó Szántaj István,
Most jöj hozzam, nézz meg, jó ideje korán,
Mert nem láthacz többé az élőknek után,
Mivel el kel mennem halál után postán.
- 235 59. Te penig, jo fiam, Christusban részt keress,
Drága bibor köntöst hamar venni sies,
Istennél Christusért hogy jó vendég lehess,
Kinek palotája mondhatatlan fényes.
- 240 60. Jaj, hogy hadnám hátra szép unokaimat,
Kis Uszkaj Jánost, örömöm istápját,
Dálnoki Salomét és Dálnoki Clárát,
Mert ezeknek immár nem várhattam mássát.
- 245 61. Titeketic azért, édes unokáim,
Christusnak ajánlnak be fedet szemeim,
Mert el hanyatlának tündöklő napjaim,
Majd rothadást látnak ezentül tetemim.
- 250 62. Hol vagy, Biro István, szerelmes emberem?
Hüségés szolgaim? kik voltatok nekem,
Nosza, most még egyszer hallyátok beszédem,
Mert többször hozzátok szavam nem emelem.
- 255 63. Isten hüségtékért hüséggel fizessen,
Testi jók helyében lelki jót engedgyen,
Mennyej hazának drága örömében
Bujdosástok után titeket bé vigyen.
- 260 64. Hát tijs hol vadtok, hüséges jobbágyim,
Vajha láthatnának könyvező szemeim,
Ugy tetszik szánnatok engem jó rokonim,
Mert nehézségtekre nem voltak szavaim.
- 260 65. De ha természetem inditot haragra,
Mivel néha melto ok adatot arra,
Bocsánatot várok tülletek erre ma,
Hogy bocsássatok el késéggel utamra.

NÁDUDVARI PÉTER

[AZ ATÁNYI JÁNOS FELETT MONDOTT GYÁSZBESZÉD
BETÉTVÉRSEI]

a)

Legyen szabad elő hoznom ez mostani keserűségnek idején, ez mostani állapotsággal, vagy ne mondgyam alkalmatossággal, az mit mond amaz természetű ágátul, az természeti dolgoknak folyásában sokakban csalhatatlanul vezérneca. Non sum uni angulo natus, patria mea totus hic est mundus; Nam non sum hoc corpus; sed hospicium, et quidem breve, quod relinquendum mihi et me hospiti gravem esse vidi.

Jaj, el fordult, s-buban borult rossz világ!
Jaj, hijjános és nem hasznos mulatság!
Jaj, mert soldod, minden dolgod bolondság!

b)

De ha az lelket két élő tör-modgyára által járo-s-meg sebhető szomorú halál első szívbélj fájdalmokkal meg nem elégedő, de külső szájbélj jajjokra is ki lehet bernek nyomoruságos állapotját hiba nélkül való egyenes szemmel meg nem mocsok nélkül való tiszta kezekkel erőssen meg fogjuk, alig rajzolta ki járki a' mi életünknek állapotját, mint az, a' ki a mi életünket edgy embernek jában vette fel, kit erőssen kergetet egy széles mezőn egy nagy vad Unicornis unicornis előtt való sebes futásában hirtelen egy nagy mély veremben esék kor éppen a' mély veremben bé esnék, eleiben akad egy kis csemete, mely nek oldalából az kö fal közzül nőtt vala ki, és a' kis csemetét mikor szítt volna, meg ragadgya, és azon tartozik meg, de mikor tellyes reménséget omban alá tekint az veremnek mélységére, s-hát annak fenekén egy sárkán t száját, ismét tekint az veremnek oldalára, s-hát az régi peniszes kö falbul né kigyo mutattya ki magát, az mikoron erőssen tartodzik az csemetéhez, ismetének gyükere mellet hát két ferget lát, kik a csemetenek gyükerét rágjá ron ennyj képtelen ijjesztő veszedelmek között függene, azon csemetének zzé a' méhek által rakott mézbül cseppen az szájára, az mely méznek édesy meg vidamittaték-s-örvendezteték, hogy el feletkeznék mind az alatta való, lessen nyitva tartó Oroszlánrul, mind a kö falbul ki tetcző-s-majd reá szökő yokrul, mind az csemetének gyükerének majd el rágattatásáru, és mind t re tévén, ennyj veszedelmek közöttis csak az mézre vigyaz vala, és bátr: allya vala.

De oh kinzó-s-el mulando vigasság!
Oh sziv gyötrő-s-elmét veszto hitvánság!
Ki többire csak merő szomorúság.

Mert ha mibe az szerencse láttatik,
Edességel, szin mézzel hizelkedik,
Jaj, keserü méreggé az változik!

c)

/ajha ez ilyen, az világnak setétségében alomban el merült ember szemeit v
nyitná, és ama sem vénnek, sem gyermeknek nem kedvező rú halált éles sze
g tekintené, bizonyára ötet meztelennek, szem és fül nélkül valonak, söt kas
fegyverkezve meg tapasztalná, ez siralomnak pusztájából, meztelenen ki r
ulna. Nincsen nékj füle, mert senki kiáltásának helyt nem ad, és siránkoz
kbül ki csorgó, s-a' tiszta égen magassan fel tornyozott fellegeket majd el
yveken meg nem indul. Vak ő, mert nem kedvez senkinek.

Oh, halálnak, rú állatnak irtoztato rú mérge,
Mert méreggel-s-minden szerrel ijjad meg van kenve,
Hogy sirásra, jajgatásra meg ne induly senkire.

d)

szoknak pedig, kik közzeleb véle barátságokat közlötték, szabad légyen
és szokkal vég búcsút vennie tüle.

Meg bocsáss minékünk, kérünk az Istenre,
Kit hozzánk szorítot barátságna keze,
Nyugossa meg Isten testedet az földbe,
Lelked vigye által szentek seregébe.

146.

[TAR CZALI ÁDÁM HALOTTI BÚCSÚZTATÓJA]

EVE EPICIDIUM SUPER OBITU GENEROSJ VIRJ DOMINI AD.
TAR CZALJ DECANTATUM

Ad notam. Porrá válo, jaj, el mulo életem etc.

1. Ez világnak dolgainak folyása,
Javainak álhatatlan nagy volta,
Oh, melly csuda, s-melly változo ő dolga,
Csalardságon éppittetet ő háza.

---

2 [A hívánság kívánságból javítva.]

Cím II Breve epicedium super obitu generosi domini Tarczali Nótajelés II [Hiányzik.]

5   2. Szép patakok melly hirtelen el folynak,
Az forrásnak szép vizej el mulnak,
Ekességj ez világj dolgoknak
Egy órában így szintén el változnak.

10   3. Ajanlása csalárdságnak háloja,
Hízeltkedő dolgainak vására,
Sikamlo jég ő kerített udvara,
Igéreti szemfény vesztő patika.

15   4. O! szívemnek ha táblaj nyilnának,
Szemeimnek nagy álmaj mulnának,
Ha nyelvemnek szabadságot adnának,
Tetemeim meg ujjulva szolnának.

Ad comitatum.

20   5. Tekintetes nemes Szabolcs vármegye,
Nagyságotok, kegyelmetek jó hive
Ha nem voltam, kevés idő éltetve,
Adgyon Isten mást ténéktek helyembe.

6. Akaratom ez lett volna, nemes ház,
Mostanában hogy ne lennék jajos gysz,
Hanem inkább fenlenék, mint ékes máz
Elöttetek, de im lettem mint egy váz.

25   7. Im bé fogott a' sok jajnak rút pora,
Forog rajtam javaidnak sok kára,
Meg égetet-s-majd meg emészt a' szikra,
Jaj, majd olly lesz, mint tűzben az pozdorja.

30   8. Ő kezeit te ellened az Assúr
Fel emelé, minden gonoszt reád tūr,
Egyiptomban Jákobb háza im sárt gyūr,
Ellened van bizony talám az nagy Ūr.

35   9. Azért mostan im így folynak szavaim,
Mullyanak el bátor minden jajjaim,
Távozzanak immár minden fajtalmim,
Mert az Ūrhoz fel emeltem kezeim.

---

10 II Hízeltkedés 11 II a' kerített 13 II táblai ha 16 II Tetemim meg ujjulva szollana
agyságotok kegyelmeteknek 19 II idő el telve 21 II lett volt 22 I gasz 23 II fenyés máz 26 II rajta
ég emészt e' 30 II emelte 33 II folynak beszédim 35 II Távozzanak bátor

- 40 10. Istenemhez hűségem meg tartottam,
Igassággal, szelidséggel szolgáltam,
Igyit, baját nemzetemnek hordoztam,
Sok erömet házaimért fogyattam.
11. Igasságnak mindenkor párt foga,ja,
Hamisságnak ellenben le rontoja,
Ti veletek voltam, mint egy kö szikla,
Szegényeknek és árváknak gyámola.
- 45 12. De im látom, életemnek oráj
Keservessen majd el folynak napjaj,
Es szivemnek bé zárhattak tábláj,
El hervadnak testemnek ékességj.
- 50 13. Azért kérlek, nemes ház, hogy meg bocsáss,
Hogy ha dolgom volt köztetek oly hibás,
Ne hallassék már köztetek az sirás,
Hanem légyen mindenütt öröm mondás.
- 55 14. Ti veletek mindeneben job karja
Jelen légyen az Urnak nagy hatalma,
Dolgotoknak mindeneben istápja
Légyen az Ur maradando gyámola.
2. Ad magistratum sedis judicatoriae.
- 60 15. Hát tenéked, szerelmetes Jonathán,
O! mit mondgyak, keserűség romlásán
Tagaimnak im majd el változásán,
Vaj mit itilsz most felülem ez táblán?
16. Ki költözöm majd Christushoz ez testbül,
Azt kívánom, hogy légy áldot Istentül,
El búcsúzom mint itilö mestertül.
Szállyon áldás rad mindenkor mennyégbül.
- 65 17. Agyarkodo ellenséged fegyverét,
Keresztyeni vérrel festet rüt törét
Törüllye el, veszesse el életét,
Haragjának adgya nékj seprejét.

---

40 II hazamért el 41–44 II [Hiányzik.] 47 II zárítottak 49 II hogy nemes szek 54 II Legyen j
nindenkoron 58 II keseregsze romlásán 60 I Vagy [A II alapján javítva.]; II Vaj; a tabla
denkor rád 67 II Tördellye és

70 18. Nemzetednek légy olly, mint olaj fa ág,
Szomorúság közepette vigasság,
Talám az Ur mostan többet ki nem vág,
Az halálnak férge talám ki nem rág.

Ad uxorem.

75 19. Meg bádgyadot tagaim közt én szivem,
Rolad mégis meg említem szerelmem,
Hites társam, Szalaj Ersébetem,
Halgassad meg ez keserves beszédem.

80 20. Mindenekben kedves és hiv galambom,
Kinaimban oh! állandó istápom,
Keservesnek tetczik, jaj, el válásom,
Ez életbül jajos el ki mulásom.

21. Ez életben mivel veled maradnj
Sátoromnak bomlása nem engedj,
Vég bucsumat tetczik mostan ki adnj,
Es az Urtul minden jokat kívánni.

85 22. Az árvaknak Istene te tutorod,
Gyászban maradt kegyes Márám, doctorod
Ez életben légyen az kalahuzod,
Jajjaidban állandó vigasságod.

90 23. Eletemben velem bánó nagy dajka,
Jajjaimban lelkemnek vigassága,
Eletemnek olly szives ohajtoja
Voltál bizony hüséges kívánoja.

95 24. Te éretted azért még itt maradni
Oh nem szánnék veled edgyütt örülni,
De más felül az Christussal lakozni
Ugy vágyodom ő véle vigadozni.

100 25. Hogy szomorú, tudom, én el menésem,
De az Isten lészen en örökségem,
Ne törödgyl azért rajtam szerelmem,
A mennyegben lészen én lako helyem.

---

72 II Sot az halálnak férge is ki nem rág 73 II kinaim közt 74 II mégis említem a' szerelmem e' 77 II hiv és kedves 81 II mig el végig maradni 82 II bomlasat 83 I Vig [A II alapján javított Mára kegyes doctorod 90 II Jajjaimnak állandó 91 II ohajtása 95 II a' Christushoz lakozni

26. Mert meg nyílt már nékem a' záros kapu,
Ez világ már előttem olly, mint lapu,
Oda mégyek, hol nincsen bú s-haború,
Az angyalj sereg ott trombitat fú.
- 105 27. Tudom bizony vigasságnak leánya
Hogy nem akarsz lenni, söt inkább Mára
Akarsz lenni keserűség leánya,
Mert rajtad lesz özvegységnek ruhája.
- 110 28. Oh, szomorú napnak csuda folyása,
Reménségnek siralmas változása,
Reám talált az halálnak kaszája,
Eletemet el veszté, s-lök praedája.
- 115 29. Kerekire világnak állottam volt,
Jaj, ma' lettem ollyanná, mint egy roszt fölt,
Gyilkosomnak rabja lők, e' setet bölt
Bé fogadot, imé, vagyok oly, mint holt.
- 120 30. Eletemben ha valamit vétettem,
Bocsánatot kérek tülled, oh, szívem,
Ottis végre veled edgyütt örömem
Lészen Christus nékem-s-néked mind fejem.

Ad socrum.

31. O! szerelmes napam, Farkas Borbála,
Fáradságát ki mellettem nem szánta,
Erös tornyod légyen néked Jehova,
El metczetet életemnek fonala.
- 125 32. Az életnek csomójában bé kötve
Elted légyen, mert kesergő Rachele
Sebeimnek voltak, azért jo kedve
Szállyon reád az Urnakis légy hive.

Ad affines.

- 130 33. Hát teneked, Kende János, mit mondgyak?
Ilosvai György uramnak mit szollyak?
Kivánatos sogorim kik voltak,
Már titeket én az Urnak ajánlak.

---

101 II a' szoros kapu 102 II mint kapu 103 II nincs bu és háboru 104 II angyali tabor
:gysegnek uszaja 112 II el mecze sok praedaja 114 II mint csak egy folt 116 II olyan vagyok m
118 II tülled edesem 119 Ott is szívem 120 II neked nekem 125 II Ez életnek 130 II Horvai
mnak 131 II sogoraim kik voltak

- 135 34. Legyen az Ur mindenben mellettetek,
Szárnyaival takargassa éltetek,
Gonosz ellen ő legyen vezéretetek,
Ményben végre vigye hozzá lelketek.

Ad socrum.

- 140 35. Tenékedis oh Zoltoványj Farkasom,
Minden joknak bö kút fejét kívánom,
Ez életben immár tovább maradnom
Nem engedj ez el bomlott satorom.

Ad affinissam.

36. Mi jót mondgyak nemes Farkas Juditnak,
Szivem szerint valo sogor aszszonynak,
En hitesem kedves atyafiának,
Légyen rajtad áldása az nagy Urnak.

Ad comitem comitatus Szabolcs.

- 145 37. Váratkaj Ferencz nagy lelki dajka,
Nemzetségünk, vármegyénknek ispánnya,
Eletednek légyen Isten istápjá,
Mivel hogy vagy igasság fautora.

Ad fratrem.

- 150 38. Besenyej Ferencz, én edes öcsém,
Kivel edgyütt nyájaskodtam és éltem,
Gamaliel lábainál mig éltem,
Tudományban öregbülést mig vettem.

- 155 39. Ki metczettem e' világnak kertibül,
Más világra hivattattam Istentül,
Légyen élted vezérlése olly szentül,
Hogy koronát érdemelhes mennyégbül.

Ad affinem.

- 160 40. El fáradtam az sok siralom miatt,
Hogy el hagyom en jo akaroimat,
Azok között társomat, sogoromat,
Ukuvityj Miklos jo akaromat.

---

135 II csak ő legyen vezertek 136 II Ményben hozzá vigye hozzá 137 II Zalyanyi Farkaso bomlo 146 II Nemességnek s varmegyének 147 II legyen az Ur 148 II [A sor utáni alcímmel :gszakad.]

Ad amicum et benevolum syncerum.

41. Nem sirtaké? Jonathan a' Dávidtul,
Mikoron ök el váltanak egymástul,
Bizony, szemek az nagy köny hullatástul
Meg fáradtak valanak az sirástul.
- 165 42. Jonathanom, oh, Sarandi Daniel,
Ki gyakorta kebelében rejtett el,
Meg áldással az Urnak kezeivel,
Jövendőben kívánom légy Istennel.

Ad affinem.

- 170 43. Te rolladis, kívánatos sogorom,
Szunyog Györgynek ki mondatol, ezt mondom,
Minden áldás tiéd legyen, kívánom
Az mennyej örömben is légy társom.
- 175 44. Kedves édes Baturicski sogorom,
Eletedet az Istennek ajánlom,
En hugomat, Ersébetet testáлом
Gondod alá, élyetec hát, kívánom.

Ad fratrem.

- 180 45. Samuelnek Istene te Istened,
Oh, Szikszaj Samuelem, tenéked
Legyen minden gonosz ellen fegyvered,
Kérésedben az Ur Christus kezesed.
46. Nemzetségem nemes familiája
Nöjjön, szivbül kívánom, mint cedrus fa,
Es ragyogjon örömetek nagy napja,
Szőmorúság kedve soha ne fogja.

Ad suum Ministerum.

- 185 47. Viski István, hü pasztora lelkemnek,
Légyen rajtad kívánt lelke Illyésnek,
Nagy ereje ezen Illyés tüzenek
Emészsze meg éltét ellenségednek.
- 190 48. Tudom bizony, sebeimnek orvossa
Lettél volna meg gyógyító doctora,
De az halál mérges nyila el jára,
Azért légyen az Urnak akarattya.

Ad suos benevolos.

- 195 49. Oh, Korodj és Kabaj barátim,
Kik mellettem halgattyátok jajjaim,
Légyen az Ur veletek, követőim
Lehesetek mennyégbenis társaim.

Ad subditos.

- 200 50. Engedelmes jobbágyim kik voltakot,
Légyen az Ur tinektekis tutortok,
Gonosz ellen mindenkor paisotok,
El jö az Ur itiletire várjátok.

Ad suam familiam.

51. Mind egészen cselédemnek udvara,
Légyen rajtad az szent Isten jobb karja,
Homályban van életemnek világa,
Hanem fényék rajtad az Ur orczája.

Ad panegyrum.

- 205 52. Immár többet veletek nem szolgálhatok,
Tömlöczében az halálnak mert vagyok,
Hanem mostis valakik jelen vadtok,
Ezt kívánom, hogy legyetek boldogok.
- 210 53. En el mégyek az halálnak utára,
Az el készült Bárány lakadalmára,
Fáradságom után nyugalomra,
Tijs velem edgyütt lesztek valaha.

A THOROCZKAI ZSIGMOND-ÉNEKESKÖNYV
KELTEZETLEN ÉNEKEI

CSÍK ISTVÁN

1. Tsendes partomot mossa nagy árja,
 Napom szép fényét töllem el szárja,
 Régi jó kedvét szívem nem várja,
 Ezért hallatik siralmas jajja.
- 5   2. Előbbi kedvem más földre került,
 Szívem bárkája mély vízben merült,
 Az bal szerentse utannam terült,
 Lelkem sákában, jaj, menyi bu gjült.
- 10   3. Pennám bankodva sorsomot írja,
 Minapi kedvét ő is nem bírja,
 Oh, menyi sok gond eltemet víjja,
 Iszonyu bajra fejemet híjja.
- 15   4. Hazamot el kell ez miatt hadnom,
 Szörnyü próbára magamat adnom,
 Minden nap tsak gjül arulo vadom,
 Reád, szent attyám, ügjetem hagjom.
- 20   5. Aztattya orczám köny hullatásom,
 Gjakron hallatik bus jajgatasom,
 Ily szenvedésben nintsen egy tarsam,
 Ajtom ellött ál meg ölö Marsom.
6. Nints nyugodalmom, tsak el kell mennem,
 Nem lelek szállást, nintsen mit tennem,
 Irigiem nyelve merget ád ennem,
 Enyi inségben hová kell lennem.
- 25   7. Utamot álják sok ellensegim,
 Mesze tavoztak töllem segedim,
 Jaj, majd meg ölnek szörnyü kenaim,
 Az eget erik jajos szavaim.

- 30 8. Serenyen mennek, de nintsen merre,
Itt elmaradnék, de nintsen mire,
. . . olmot bizom ha valakire,
Vesztett peremnek leszen nagj hire.
- 35 9. Tamagj fel azért, uram, mellettem,
Irigjim ellen felely erettem,
Kik mostan alnak erettem,
Banat tavában merittik fejem.
- 40 10. Siralmam addig mert meg nem szunik,
Mig vadoloim fejem nem nezik,
Fejem halalra azkik keresik,
Ha velem nem lesz, majdon el erik.
- 45 11. Itt leszen vége én eletemnek,
Hol napját vartam fris öröömnek,
Fenlett csillaga regen eltemnek,
Most homájban van fénye kedvemnek.
12. Keservén szallok én koporsomban,
Mert az irégjség temet halomban,
Ha gyönyörködik ki halálomban,
Isten bozut al ertem valoban.

148.

RHYTMI NATALES

- 5 1. Nagy háládással az szent Istent áldom,
Szübéli örömmel el fel magasztalom,
Nagy irgalmasságát mindeneknél mondom,
És alázatosan szent nevét imádom.
2. Mert im kegyelmesen minden ártalmoktól,
Miktől örizkedni nem tuttunk magunktól,
Mellyek árvizképpen jöttek ránk sok felöl,
Meg örizet minket irgalmasságából.
- 10 3. Mikor busitottuk álnok büneinkel,
Es ellenne jártunk tselekedetinkel,
Mi érdémünk szerent minket nem vetet el,
De söt inkább hozzánk fordult szeretettel.

---

31 [A sor eleje kopás miatt olvashatatlan.] 36 tavában
[A cím második szava kiszakadva.]

- 15 4. Es az veszedelmes el mult esztendőben,
Háborukkal tellyes melységés árvizben
Midön merülőleg volnánk mind ezekben,
Kezén tartot minket, ne esnének veszelyben.
- 20 5. Es immár . . . . . uj esztendőre,
Melybenis magunkot bizzuk felségére,
Kérjük, kegyelmesen vigyázzon éltünkre,
Fordittsa ortzáját mi réánk jo végre.
6. Kerem énis Istent töredelmes szível,
Hogy kegyelmeteket minden kedvesivel,
Ez uj esztendőben lássa szeretettel,
Minden veszedelmet mostan fordittson el.
- 25 7. Es ennek reszeit álgya meg böséggel,
Lelkünköt pediglen töredelmességgel,
Nyavalyás testünköt nagy jo egészséggel,
Országunkot algya tsendes bekeséggel.
- 30 8. Hogy miis ez földön tsendessegben elven,
Szent nevét felhessük, ditsérjük éltünkben,
Es ez elet után ő hozzá mennyegben
Be mehessünk, s álgyuk, mind öröкке, Amen.

149.

RHYTHMI PASCHALES

1. Kegyességgel fenlő Christusnak serege,
Idvösségre vagyó Istennek szent hive,
Lelkettel induly meg s ditsérettel egybe
Jovoltát Istennek hirdessed è végre.
- 5 2. Mert im eo Felsége irgalmasságából
Mint erös tömlötsből, bűnnek fogságából
Meg váltá lelkünköt pokolnak kényyától,
Az öröкке valo rettenetes kentol.
- 10 3. Mert az igért Christust nélkünk váltságunkra,
Kit el küldöt vala szabadulásunkra,
Fel feszitetni hagyá kereszt fára,
Erettünk hogy menne rettenetes kénra.

17 [A lap felső szélén levő sor kiszakadva, az első két szó az őrszóból ismeretes.] 23 szerette után kihúzva:] Es ez uj eszt 32 álgyuk < öröкке > mind

- 15 4. Mely nagy kenok után halaltis kostola,
Mellyel az halálnak meg ölö halála,
Es lön pokolnakis erős be zárloja,
Minden nyomorultnak orvoslo doctora.
- 20 5. Mert halálban soká az Isten nem hagyá,
Nem engede testét jutni rothadásra,
Hanem irás szerent ötet harmad napra
Az halálból viszont életre ki hozza.
- 25 6. Illik hát Istennek illy nagy jo tétéjért,
Hozzánk meg mutatot nagy szeretetiért,
Sziböl örvendezzünk irgalmasságáért,
Hálákotis adgyunk naponként ezekért.
- 25 7. Eorvendezek enis szivem szerent azon
Vigadok s eneket mondok neki gyakron,
Hogy kegyelmeteket illy sok változason
Kezében hordozván, örzötte mindkoron.
- 30 8. Eorülök ezenis, hogy ez husvét napra
Illy jo egegységben mostanis jutatta,
Továbrais kerem, eteket nyujtsa,
Ennekis részeit el tölteni hadgya.

150.

RHYTHMI IN PENTECHOSTEN

- 5 1. Melto tisztességre, örök ditséretre
Az mi kegyes Istenünk,
Az ki jo kedvéből, kegyelmessegeből
Ez pünköst napját érnünk
Engette bekevel, lelki tsendességgel
Kegyelmességét neznünk.
- 10 2. Nagy jo volta hozzánk, mivel ő let Atyank,
Fel tetset ma mi rajtunk,
Mert szent lelkét menyből, el külte az egből,
Meg ujítván világunk,
Hogy már sötétsegben, előtte bünökben,
Mint eddiglen, ne járjunk.

---

28 mindenkoron [A rövidített alak a szótagszám miatt javítva.] 7 det [A szó kezdő
lvasata bizonytalan.]

3. Nagy irgalmassága, atyai jóvalta
Erdemünk felet vagyon,
15 Mert atyai kedvét és kegyelmességét
Most jelenti illy nagyon,
Hogy mind el ne vesszünk, akarvan, hogy éllyünk,
Szent lelke nálunk vagyon.
4. Oh, nagy irgalmasság, veghetetlen joság,
20 Minden joknak kút feje,
Neved ditsértessek töllünk és áldassék,
Lelkünk kedves vendege,
Szent lelkedet nékünk hogy attad Istenünk,
Neved dütsösegere.
5. Ez vigasztal minket, keserüségunket
25 Mindenben ez enyhiti,
Szentség uj világát, hütünk igasságát
Mi velünk ismerteti,
Minden dolgainkban, háboruságinkban
30 Hütünköt erosseti.
6. Ez drága kegyelme, Istenünk szerelme
Legyen kedves mindennél,
Mellyel nem ér soha ez világnak jova,
35 Dragab minden kentseknél,
Sem marha, sem jország, sem semmi gazdagság
Fellyeb valo nints ennel.
7. Illik hát, hogy Istent, ki teremtet mindent,
Naprol napra ditsérjük,
40 Illyen kegyelmejért, irgalmasságáért
Mint atyánkot, tisztellyük,
Szent porontsolatit meg tartván hagyásit,
Mint teremtönköt, fellyük.
8. Azért ditsértessek töllünk és áldassek
45 Istenünk és szent atyánk,
Az ki kegyelmesen tekint és kedvesen,
Arváira, mi reank,
Vezérl szent lelkéuel, mennyei erővel,
Hogy ne jöjjön gonosz rank.
9. Kerem az Ur Istent, ki teremtet mindent,
50 Hogy tü kegyelmeteken
Atyai jo kedvét és kegyelmességét
Tartsa fen kegyelmesen,
Töb pünkösd napokra, jokkal virágzokra,
Jutassa ez életben.

RHYTHMI NATALES

1. Nosza, Isten felő, kegyesseggel fenlő
   Istennek szent serege,
 Az mennyei Urnak, felséges kiralynak
   Szentül meny eleibe,
 5   Ditséret mondással és háládással
   Aldozzál ma előtte.
2. Mert kegyelmességét es nagy szeretetét
   Ingyen hozzád mutatta,
 Ime, az mit regen, az el mult időkben
 10   Szokszor meg ígért vala,
 Atyai kedvéből, kegyelmességéből
   Ma mi nekünk meg atta.
3. Eszt ígérte vala, (midön igyen szolla)
   Adám, első atyanknak,
 15   Magva az aszszonnak, fejét az kigyonak
   Meg töri mint álnoknak,
 Földig le tapodgya, országát el rontya,
   Nints ereje hatalmának.
4. Erről Abrahamnak mint patriarchának
 20   Erös ígéletet tön,
 Mondvan: agyékodbol es az te magodbol
   Nep származik bövön,
 Mint főveny soksága, kit az tenger partya
   Tart igen számosen.
5. Ez immár születet, s világra küldetet
 25   Mellyen az nagy Istennek,
 Az szent angyalokis, seregelven ökis,
   Az szentek szentinek
 30   Mondgyák, hogy dütsöség legyen és tisztesseg
   Menyben az Teremptőnek.
6. Oh, mely nagy szerelmét és kegyelmesseget
   Mutatta ebből nekünk,
 Hogy az eo szent Fiát, drága ajándekat
   Nem szánta adni értünk,
 35   Mellyel meg váltaná, s ki szabaditaná
   Kárhozatbol lelkünk.

---

 13 [A második zárójel hiányzik.]

7. Ezért keresztények, kik vattok szent népek,
Eoszve tsatlot kezünkkel,
Egy szivel, lélekkel, hitbéli örömmel
40 Es tellyes tehetségünkkel,
Járullyunk eo hozzá, fiának általa,
Ajakink gyümölsével.
8. Kerem enis Istent, ki teremtet mindent,
Hogy tü kegyelmeteken
45 Atyai jo kedvét es kegyelmesseget
Tartsa fen kegyelmesen,
Töb jeles napokra, jokkal virágzokra
Juttassa ez életben,
Es ez élet után, pályánkot meg futvan,
50 Vigyen be dütsösegenben.

152.

RHYTHMI PASCHALES

1. Induly meg lelkedben, emberi nemzetseg,
Kiválkeppen penig, oh, te kereszttyénség,
Christusod neveröl neveztetet sereg,
Istennek jovoltát szivédböl köszönd meg.
- 5 2. Lelki áldozattal meny eleibe ma,
Töredelmes szivel járuly eo hozzája,
Lelki terdeidet meg hajtván ily szora
Fakagy ki, és lelked az Urnak eszt mongya.
- 10 3. Melto vagy, szent Isten, seregeknek ura,
Ki minden dolgodban az irgalmasságra
Hajolsz, es nem siets az boszszu állásra,
Hanem intesz mindent hozzád hajolasra.
- 15 4. Melto vagy hát ezért hogy végy dütsöseget,
Es mindenek felet valo tisztességet,
Örökkön örökke valo dütseretet,
Mert szent Fiad által ez illet tegedet.
- 20 5. Melto vagj ezertis, hogy bünös voltunkra
Nem tekintél, hanem szent Fiad halálra
Erettünk eresztet szörnyü nagj kénokra,
Hogj ez által lenne nekünk váltságunkra.

6. Ki noha meg hala à mi büneinkért,
Meg számlalhatatlan sok adosságinkért,
De soká halálban nem lön, s váltságunkert
Fel támasztatot ma igazulásunkert.
- 25 7. Ez azért örömmek s vigasságnak napja,
Mellyen menyországnak bé zárlot kapuja
Meg nyitatot, s pokol be zárlatot arra,
Hogy à Sátán immár tartassek fogsagba.
- 30 8. Illik tehát mostan innep szentelésre
Magunkot keszittsük lelki könyörgesre,
Hogy jutatot minket ez jelés husvétre,
Mind fejenként ilyen nagj jo egessegbe.
- 35 9. Enis kérém azon, hogy kegyelmeteken
Nagy kegyelmességét tartsa fen vegiglen,
Sok husvét napokra jutassa örömben,
Esztis el tölteni engedgye tsendessen.

153.

RHYTHMI PASCHALES

1. Istennek szent hive és választot népe
Az felségés Istennek,
Alázatos szivel, lelki nagy örömmel
Mondgy ditséretet ennek,
5 Mind örökké álgyad és fel magasztallyad
Szent nevét felségecnk.
2. Mert szeretetiböl s kégyelmességéböl
Váltságot küldöt nékünk,
Mellyel kárhozatbol, pokolnak kénynyából
10 Ki szabaditaná lelkünk,
Szent Fiát halálra, keserves kénokra
Nem szanta adni értünk.
3. Hogy az eo halála, kit értünk kostola,
Lenne nékünk életünk,
45 Az eo gyalázattya s szidalmaztatása
Büntöl menekedesünk,
Szent vére hullása, testének romlása
Isten elöt váltságunk.

- 20 4. Oh, vérrel virágzo, bő kegyelem rázo
Szentséges Praeceptorunk,
Fenyessé változot, im örömet hozot
Gyázban borult világunk,
Uj világ tündöklük, ránk kegyelem öntlik,
Fel támadot Christusunk.
- 25 5. Oh, mi Urunk teste, rút vetkünk azt leste,
Hogy érte meg töressél,
Mitsoda jo tétünk hoszta eszt mi nélkünk,
Hogy sirban temettessél,
Honnan érdemlettük, Uram, hogy érettünk
30 Halál kennyában estél.
6. Söt az pokol romol, rút bün omol s bomol,
Tés, halál, pironkodyál,
Semmivé löttetek, nints gyözedelmetek
Az mi áldot Urunknál,
35 Mert ő noha meg holt, az halálban nem volt
Eo tovább harmad napnál.
7. Azért, keresztyenek, Istennél kedvesek,
Erre gondot visellyünk,
Hogy mentöl hamaréb, mindencknél eléb
40 Eo velle fel ebredgyünk,
Tartsuk, az mit hagyot, velle edgyüt hogy ott,
Az hova ment, lehessünk.
8. Gonosz bünt razzunk el, öltözzünk hamar fel
Az hitnek sisakjában,
45 Mosodgyunk meg szépen, örökodgyünk eppen
Remenseg pantzéllyában,
Hogy az Ur Christuson Abrahamhoz jussunk,
Az Isten országában.

154.

RHYTHMI IN PENTECOSTEN

1. Nagy háládással minnyájon Istennek
Szép ditséreteket mondgyunk szent nevének,
Hogy nagy kegyelméből ez jelés pünköstnek
Meg engette napját érnünk illy innepnek.

- 5   2. Mellyen nagy iovolta fel tettset mi rajtunk,
Mert szent lelkét menyből, meg ujitván világunk,
Ma külte mi hozzánk, hogy szomorúságunk
Vigasztallya ezzel keseredet szívünk.
- 10   3. Ez irgalmassága érdemünk kül vagyon,
Mert kegyelmességét jelenti most nagyon,
Es atyai kedvét mutattya kegyessen,
Hogy mind el ne vesszünk, szent lelke nalunk van.
- 15   4. Oh, végetlen joság, mindeneknek attya,
Ditséret mondassék nekéd naprol napra,
Hogy kegyessen neztél mi ránk, fiadra,
Es szent lelkéd attad vigasztalasukra.
- 20   5. Ez vigasztal minket keserüségünkben,
E' vezérel minkét minden életünkben,
Ez által ditsérünk tegedet szüntelen,
Hogy jussunk te hozzád a' nagy ditsőségben.
6. Ez drága kegyelmed, o, mely kedves nálunk,
Atyai szerelmed hogy mutatod rajtunk,
Hütünk igasságát ismérteted velünk,
Haboruságinkban erősited hütünk.
- 25   7. Azért ditsértessék töllünk az szent Isten,
Az ki menyből réánk tekint kegyelmesén,
Es szent igejevel rezeltet szüntelen,
Hogy gonosz ne jöjjon reánk ez életben.
- 30   8. Viszont enis kerem, hogy kegyelmetékén
Atyai jo kedvét tartsa fen kegyéssén,
Sok pünköst napokra juttassa életkben,
Esztis el tölteni engedgye örömben.

155.

RHYTHMI NATALES

1. Hatalmas császárok, nagy földi kiralyok,
Urak, fejedelmek és szok hatalmassak,
Születesek napjat az ő gyermekeknek
Célébraltak s nekik innepet szenteltek.

---

3 [A kihúzott Isteneknek fölé írva az új utolsó szó.]

- 5   2. Menyvel hát inkább az Isten Fianak
Méltob és illendöb az mü kiralyunknak
Születése napjat szentül meg illenünk,
Dicsiret mondászal és ötöt tisztelnünk.
- 10   3. Azért, hogy mi töllünk csak haszontalanul
Ez nap el ne folyon és gyümöltzetlenül,
Beszélgecssünk mostan az aldot Jezusról
Mellyet, kegyes hivek, hallyatok jo fülel.
- 15   4. Mikoron az Isten mindenecket bölcsen
Teremtetet volna, és allatot szep rendben,
Hatodik nap osztan az embert szentségben
Terempven, be vive paradicsom kertben.
- 20   5. Látván ezt az Sátán, ottan fényeségel
Hozzajok jarula szentségnek színével,
Es meg csala ökot sok mesterségével,
Az szép boldogsagbol ki ejte veszelyel.
6. De az kegyelmes Ur meg szanvan szep mivét,
Irgalmassagából egy erős herczeget
Igeré ö néki, ki kegyonak fejet
Meg törje, s el rontsa minden dücsöseget.
- 25   7. Erröl igiretet tett az szent atyagnak,
Abráhamnak és az töb padriarchagnak,
Végre esküvéssel az Dávid kiralynak,
Ma meg atta nékünk, bünös fiainak.
- 30   8. Ez imar születet alazatoszágal,
Mellyen az angyalok oly nagy vigaszagal
Mondgyak, hogy dücsösege legyen az Istennek,
Bekessege az földön lako embereknek.
- 35   9. Ez azért az Jezus, ki igazan itél
Mindent s vallaira sok bünöst véssen fel,
Ügye fogyotokot hütökben meg segel,
Az ki atyat s ötöt tiszteli, nem véss el.
- 40   10. Hatalmas kiraly ez az menyei Ural,
Kedves, kellemetes az o szent atyanál,
Bünben borult fejünk irgalmat ez által
Tlal az Istennel közben jarásával.

---

9 [Elöbb:] Azert csak 15 nap <utan> [Az új szó a kihúzott fölé írva.] 25 [Az ige olvashata
ndgyuk

11. Drága örökséget az ő szent atyától
Nyer és szerez nekünk az menyei urtól,
Sok undokságinkot . . . . . nyakunkból
Le veszi, s mű velünk orokke országot.

156.

RYTHMI PASCHALES

- 5   1. Az aldot husvetnek jelen van innepe,
Melyen fel tamadot Christus Urunk teste,
Kit sido nemzettseg keresztre feszite,
Keserves hallálal erettünk meg öle.
- 10   2. Bizonyos, hogy meg holt, ontvan szep piros vert,
Az kereszt fan függet sok gonoszzaginkert,
Az halalt szenvedte bizony nem magáért,
Hanem az sok bünnel bekozot rabokért.
- 15   3. De soka halálban nem lön az ő teste,
Tsak meg sem rothadot ő szentseges teste,
Hanem harmad napra az Isten fel költé
Szabadulásunkra, s tötte vezerünkke.
- 20   4. Ö általa jöt fel örvendetes napunk,
Mert meg fogtuk hüttel, hog ő messiasunk,
Isten elöt nekünk közben jaro Urunk,
Ő miatta tört el halal hozo nagy bunk.
- 25   5. Meg szabadultunk már örök karhozattól,
Amaz irtoztato ördög rabsagatol,
Az Ur Christus által pokolnak kenyatol,
Nincs semmi félelmünk immar az halaltól.
6. Ne fély, batorodgyal, bünben eset fiu,
Az Christus halála kegyelemre hiju,
Es gyözedelmesen erettünk bajt viju,
Lelki ellenségünk buval siu riu.
7. Örüly hát léleekben, Istennek serege,
Kiknek Christus által vagyon üdvöszege,
Vigaságot nemzé menyei szépsége,
Nem hagy el az Isten, veled segétsége.

---

43 [A hiányzó rész olvashatatlan.]

9 [E sor után kihúзва:] Hanem harmad napra az Isten 17 [A már utólag beszúrva.]

8. Ily örömnök napjat hogy erted tsendesen,
Lelki nagy örömmel vigadok szivemben,
Továbrais élted sokara terjedgyen,
Koronazzan Isten minden jokkal, Amen.

157.

SALUTATIO NATALIS

Imé fel teezett már eörömunk czillaga,
Fel tamadatt nékünk az üdvesssegh napja

**KELTEZETLEN SZÖVEGEK A SZÁZAD
MÁSODIK FELÉBŐL**

BACCHUSNAK VELETLEN RABSÁGA IDEIÉNEK
LEGH IOBB KORÁBAN

- 5 1. Csudálatos nagy dologh,
Az szerencse mint forogh,
Soha megh nem álhat,
Sima az eö tengelye,
Hamar fordul kereke,
Nyughhatatlan állat.
- 10 2. Megh kereül szép sziny alatt,
De titkon méregh hasad
Édes beszédében,
Eö ingyen sem ielenti,
Az mikoron él teöri
Az ágot kezedben.
- 15 3. Bacchus szép példa ebben,
Kinek minap mindenben
Iár vala kedvére,
De lásd, mint tréfálá megh,
Erreül szollok, halgasd megh,
Az szerencse véghre.
- 20 4. Amaz kedves ideöben,
Kit az sok vendégshéghben
Bor itallal teöltnek,
Szintén fársángh utollyán,
Mikor hegedeü hangyan
Az szeüzekis szeöknek.
- 25 5. Estve vacsora után,
Tizen két ora el muluán,
Szunnyadozván az bortul,
Érkezek ilyen hire,
Kin feöl posdula vére,
30 Hirtelen, az Márstul.

- 35 6. Nincsen talám hireddel,
Hogy nagy roppant sereggel
Ellened fegyvert vont
Az hires Jéjumium,
Bizván, az diadalom
Hogy néki Laurust font.
- 40 7. Im, csak által ellemben
Vagyon rendelt sereghben,
Ellened így dul ful,
Monduán, vagy te nem regnálsz,
.....
Vagy pedigh eö megh ful.
- 45 8. Amaz hires keszöczét,
Kinek hallottad hirét,
Tette generállá,
Az sok probákon forgo,
Ellened igcn morgo
Borsot kalauzza.
- 50 9. Az pöckdeözeö kására
Bizta *mint* baráttyára,
Az seregh utollyát,
Az csik mak dirigállya,
El hidgyed, meghis állya
Két feleöl az szárnyát.
- 55 10. Az középpi az sánczban,
Ugy, mint halak az sárban,
Vannak mint feö rendek,
Ezek mellett két feleöl
Áluán austriga eleöl,
60 S teöbb idegen rendek.
- 65 11. Halván eszt, megh iede,
Csak hamar talpra kele,
Monduán, ez nem tréfa,
Nosza, hamar, drabantok,
Ió vitéz veleös koncok,
Eüllyetek mind lora.

---

41 [E sort valószínűleg a másoló felejtette ki.] 50 amint [A szótagszám miatt javítva.]

- 70 12. Azért, az mint lehete,
Csak hamar feöl készeüle
Eöis vitézivel,
Minden rend tarttás nélkeül,
Mivel hogy hirteleneül
Ki szálla népével.
- 75 13. Látván eszt az keszeötcze,
Hogy Bacchus nincsen mesze,
Az sereghnek szolla,
Ihol van az ellenségh,
Teölle félny nem szeükségh,
Mienk lesz az pálma.
- 80 14. Senki megh ne iedgyen,
Hanem vyunk mind szemben,
Ereössenis állyunk,
Kezeünkben ugyan pöngyön,
Kin ellenségh retteghyen,
Leöveöldözvén vyunk.
- 85 15. Azomban nagy kiáltás,
Sok trombita harsagás,
Kit kokasok fuynak,
Az haz héyakot eülvén,
Az seregh feöl zeöndeüluén,
90 Edgymás ellen futnak.
- 95 16. Vinak mind az két feleöl,
Az keszeötcze iár eleöl,
Bisztattya seregét,
De mégh az harcz kétséges,
Hull mind két feleöl sebes,
Igen sok yaygatván.
- 100 17. Talál ki ki társára,
Nem hágy peökny kardgyára
Akar kijs keönnyen,
Oltalmazván eletét,
Ugy forgattya fegyverét,
El veszny ne keöllyeön.

- 105 18. Keözeötteök az hadnagyok,
Mint hogy vagyonis gondgyok,
Ereössen forgodnak,
Elseöbenis forduluán,
Seb esék az homlokán
Vitéz tehén husnak.
- 110 19. Nyargall edgy keövér oryán,
Bacchus eleött forgodván,
Vitéz káposztás hus,
Leöveöldeöz pisztolyáual,
Edgy temerdek kolbászszal,
Az ereöss diszno hus.
- 115 20. Io futo nyul czimer,
Bizván, hogy valamit nyér,
Forgodik az nyárson,
Ugyan vér taytékot tur,
Álly félre, mert mayd megh szur,
120 Eleötte az hárczon.
21. De az másik részreülis,
Mint edgy megh busult tygris,
Puffadoz az kása,
Amaz kemény tyuk hussal,
125 Edgy kalán lágy tésztáual
Viva az gomboczra.
22. Vékony pánczél ingében,
Turo ván az keblében,
Forgodik az táska,
130 Az káposztás sereghben,
Szép sáfrányos köntösben,
Hánkodik az ikra.
- 135 23. Amaz cziffra sák vászony,
Forgolodik tyuk háton,
Leöveöldeöz borsoual,
A lencsének megh esék,
Mert az feye bé teörék,
De megh leövék vayal.

---

114 hus <sal> 137 <midön> mert a fejit megh kenek / a' jo iros vajal [Más kézzel a so

- 140 24. Az csikmák keöteleket,
De csak szép kicsinyeket,
Olay alá készétt,
De az kása megh fázott,
Mínthogy szegény megh azott,
Kemencze alá fut.
- 145 25. De mind az feö rendekis,
Az idegen népekis,
Ereössen forgoduán,
Csuka hagymáual, borsal,
S eczettel és tormáual
150 Hány ellent lud hussal.
26. Az pontty-is igen nyargall,
Az seütny valo jászszal,
Edgy öregh rostélyon,
155 Olly igen ellenkezik,
Hogy ugyan által ázik
Leve az pánczéron.
27. Forgodik az austriga,
Vagyon ereöss paisa,
Nem fél akar kiteöl,
160 Mellette habarnicza,
Fémlik ennek az háta
Fa olay kenyéöteül.
28. De im az fordulásban,
Esék vala az vayban
165 Ama öntött sigér,
Ki miátt baráttyanak,
Csak megh mentsék, harcsának
Teöreött levet igér.
- 170 29. Kétsége megh iede,
Alégh látczik az szeme,
Pástétomban buyék,
Az csik, hogy ereössebben
Állana az sereghben,
Káposzta levet ivék.

- 175 30. Zeöld petresilyom alá,
Hogy onnét irányozná
Pisztráng az szalánnát,
El buyék tál eczetben,
Áll titkon itt az lesben,
180 Keresteti magát.
31. De ellene az hurka,
Kinek likas az farka,
Daráual leöveöldeöz,
Noha eö roszul iára,
185 Mert el fogya daráya,
Már senkit nem eöldeöz.
32. Kergeték ott ereössen,
De el szalad eüressen
Még his haza felé,
190 Tudom, hogy eö is nem ieön
Ezen az souány ideön,
Edgy darabigh eleö.
33. De mihelyt az el futa,
Mindgyárást megh indula
195 Bacchusis az lesben,
Szalad, az mint szaladhat,
Futis, valamint futhat,
Hogy ne essék kézben.
34. Nosza, már most ki meri,
200 Bezzegh vagy on keleti
Az io futo lonak,
Igen sict utánna,
Add megh magad, kiálttya
Csuka az lud husnak.
- 205 35. Nyargall igen az borso,
Lévén olayos korso
Kezében edgy tálon,
Az fekete lév után,
De eö is barna lován
210 Által usza gáton.

- 215 36. De im, megh bizá magát,
Megh fordittá kappannyát,
Az ki nyargall vala,
Kedves metélt étek,
A kiben csak az vétek,
Hogy hussal feött vala.
- 220 37. Ereössen ellenkezék,
De megent megh tolyyaték,
Megyen, az mint mehet,
Futnak már minden feleöl,
Boldogh, ki mehet eleöl,
Eöreül az, ki nyerhet.
- 225 38. Utánna hát, vitézek,
Lészen jo nyereséghtek,
Fut az Bacchus népe,
Már eö czifra taréyát,
Kinn bizza vala magát,
Tik hus el eytette.
- 230 39. Megh ied az diszno feö,
Nézd, mely igen feönn peök eö,
Szoross néki az ut,
El tévedett uttyában,
És el méne edgy házban
Iedtében szorult.
- 235 40. Nem vészi aszt tréfára,
De el fordult uttyára
Magais az fáczán,
Ki eleöbb edgy vas nyárson,
Nagy kevélyen, tollassan
240 Nyargalla az konyhán.
- 245 41. Fut utánna sietve,
Tollait el eytette,
Fogoly-is az nyárson,
De szegény, nagy szegyet vall,
Mert káposzta téyben hal,
Eleven az hidon.

- 250 42. Az megh hizlalt ludakis,
Szép gyeönge tyukfiakis
Szaladnak ereössen,
De mesze nem mehetnek,
Mert forro vizben estek
Szegények, véletlen.
- 255 43. Némely pedigh ezekben,
Fazékban buyt és ott eül,
Hagymát, borsot rághuán,
Némely so keözeött ázik,
Fél talám, hogy megh fázik,
Tüz mellett az konyhán.
- 260 44. Ezek mind feö feö rendek,
Hát â szegény legények
Vallyon mit csinálnak?
El hittem, hogy ezekis,
Mert megh esett nékikis,
Ereössen szaladnak.
- 265 45. Minnyáyan el futának,
De bizuán io lovoknak,
Bacchus méghis megh tér,
Gondoluán, ha elein
Vesztett, talám az végén
270 Szegény valamit nyér.
- 275 46. Forgoduán pallossáual,
Edgy keövér diszno lábbal,
Kösztok ugyan orditt,
Más kezében pisztolya,
280 És az boros korsoya,
Sokakat megh sérítt.
- 280 47. De minnyáyan az edgyen
Vannak, forgattyák szeörnyen,
Szegény, roszul iára,
Mert el nyerték fegyverét,
S kin nyargalla, kecskéjét,
És el leövék alatta.

- 285 48. Nincsen már, min szaladgyon,
Elis esett az fagyon,
El nyerték korsoyát,
És ötet ott megh nyomák,
Sokan szegént megh birák,
Keöteözik az karyát.
- 290 49. Bacchus rabbá igy esék,
Kivel megh elégedék
Jéyumium népe,
Hogy io rabot fogának,
Azon mind vigadának,
Leön az harcznak véghe.
- 295 50. El foghlalá hatalmát,
Teömlöczben veté magát
Jéyumium Bacchust,
El vonták az konyhárul,
Le üték az orrárul,
300 Tudom, az keövér hust.
- 305 51. Mert edgy seöpreös hordoban,
Ugyan azon orában,
Rekeszték nyaualyást,
Kinek megh itta borát,
Vendégelven baráttyát,
Mínap, az Voluptást.
- 310 52. Vagyon ereöss foghsághban,
Nem nyuytnak az markában
Mégh csak tehén hustis,
Io izeün megh ennéye
Szegény, ha el erhetné,
Az hitván teüdeötis.
- 315 53. Illyen nehéz inséghre,
Kit maga sem remélle,
Hozza ötet véghre
Az két szinyeü szerencse,
Kinek édes beszedgye
Sokat viszen vizre.

320 54. Ez veszedelem vala
Éyfélkor, hogy szollana
Kokas az gerendán,
Gyászollyák szegény Bacchust,
Más nap reggel mint karok,
Piarczon sétáluán.

325 55. De mikor láttyak vallyon,
Rabságh után szabadon,
Már az szegény Bacchust?
Szabadics megh, Ur Isten,
És adgyad, hogy kedvessen
Ehesseünk hamar hust.

159.

UDVARI VIOLYA

1. Urak, udvariak, hogy ha nem bánnyátok,
Igaz mondásomért megh nem utálnátok,
Edgy teükreöt mutatnék, kiben megh látnátok,
Hogy nincs Isten szerint valo zabolátok.
- 5 2. Most hol látcz olly udvart, s, abban ereöss zablát,
Isten szerint valo, io világos fáklyát,
Urátul â szolgál ha semmi iot nem lát,
Kárhozatra futtya mind ketteö az pályát.
- 10 3. Salamontul foghva sok udvarok voltak,
Kikben nagy herczegek, groffok, s, urak laktak,
Mint edgy iskolában iffyak, ugy tanultak,
De akkor orroknál urak tovább láttak.
- 15 4. De most már ha bé megy urak udvarában,
Mintha jobb láboddal lépnél az Pokolban,
Nem véled, hogy semmi iot tanulhas abban,
Ott hozhatod magad hamar gyalázatban.
- 20 5. Eleöszszcör az urak akarkinis kapnak,
De olly reövid véghe van gratiáyanak,
Hogy ha valamiben szolgálk megh botlanak,
Kapuyok feöl nytvan, nekik czokit mondnak.

---

10 [A *laktak* előbb:] voltak

6. Sok számu szolgákat tartnak udvarokban,
Kik nem nevelkednek semminémeü joban,
Káromkodás s, szitok vagyon az száyokban,
Reszeghség, faytalan élet az iffyakban.
- 25 7. Ha groff vagy zászlos ur, s, akar nemess légyen,
Meny bé udvarában, mondanijs szégyen,
Nincs kiteöl jo példát akarkijs végyen,
Tánczra hozzáyok gyermek ki, s, bé mégyen.
8. Nem látcz udvarokban beöcseületes személyt,
Tekéntetre méltó valami okos vért,
Ha ki gyermekségheüil bátor jmmár ki tért,
Eöt orátul foghvást azis csak déligh ért.
- 30 9. Oka innend vagyon az sok gonoszsághnak,
Mert urak eöreülnék az ingyen szolgáknak,
Kik hitván torkokért nálok nyalakodnak,
Urok és aszszonyok keöreüil hazudoznak.
- 35 10. Máshutt az ebeknek vagyon olyan dolgok,
Szalma alambul van vetve iffyak ágyok,
Mindennap, s, holnapban ki telik â soldgyok,
Mert csak koczka s, kárttya â conventjoyok.
- 40 11. Ezeket az urak hoszszu zablyán tarttyák,
Ha mi ô keönteöseök, aszt nyakokban hayttyák,
Melyben ugy el bizzák magokat â nyalkák,
Ottan seövegeket bal feüleökre hayttyák.
- 45 12. Eüsteökeöket edgyben hayttyák s, fodorittyák,
Reövid derekokat megint azzal toldgyák,
Eöveöket farokra nagy alá bocsáttyak,
Mint edgy macska maymot átal keötve láttyák.
- 50 13. Kevélyenn s, beüszkészen viselik magokat,
Ha mideön nem érzik otthonn az urokat,
Korbácsok kezekben, s, eük az korcsomákat
Rendreül *rendre* járyák az hires kurvákat.
- 55 14. Eöveökeön ha feöllyeül kis keönteöseöcskéyek,
Csonka uyu, gombos fél szer mentécskeyek,
Ha tekinted, beleöl nincs eüngeök s, beörheyek,
Soha megh nem szeünik cseréyek s, beréyek.

15. E félék, ha mideön urok az asztalnál,
Konyhann nyalakodnak, némelly az kulcsárnál,
Ihognak s, vihognak leány aszszonyoknál,
60 Ott rut tapogatást, s, csokokat láthatnál.
16. Az iffyak minémeük, leányok olyanok,
Orczátlanságoknak oka az aszszonyok,
Hogy olly hoszszu rokkán fonynak az leányok,
Szabadságok utan teörtén nyavalyáyok.
- 65 17. Ezekis nagy hoszszu gyeöpleün vezetnek
Aszonyokkal edgyeütt napestigh henyélnek,
Nincsen egyéb dolgok, kertekben ha mennek,
Gyakor valo tanczhoz talpat keöszeöreülnek.
- 70 18. Tánczot mikor járnak, nézd az leányokat,
Mintha korságh teörné klárisos nyakokat,
Ugy reszkettették, s, hányák az farokat,
Pokolra készéttik strimfes labaikat.
- 75 19. Reghvel és dél után csak az ablakokban
Látod hogy állanak, mint edgy labda házban,
Hunyorgatnak, s, csokot kezekkel azomban
Hánnak az iffyakra alá aytoyokban.
- 80 20. Templomban ha mikor urok az szolgálkkal
Mennek aszszonyokjs pántlikas násfakkal,
Idegen, feöl cizfrált, pénzen vett hayokkal,
Pokolban varratott csufos gallérokkel.
21. Az Isten házában mideön jelen vannak,
Leányok iffyakra ihognak, s, vihognak
Az imádságh helyett edgymás keoszt suttoznak,
Még ott sincsen vége csintalanságoknak.
- 85 22. Efféle dolgokat udvarban tanulnak,
Mert egyéb iot semmit soha nem láthatnak,
Mestere az udvar á sok trágársághnak,
Koczka, kugli, karttya, s, trapulya játéknak.
- 90 23. Mennyel bár, próbáld megh edgy nagy zászlos urnál,
Avagy akar mely groff etett asztalánál,
Legh teöbb trágárságot *gyakran* ott hallanál,
Hogy sem akar melly paraszt barbély háznál.

---

71 [A sor után:] <Ugy reszkettették á strimffes lábokat> 85 udvar <ok> ban 90, 91
:tűk tintafolt miatt olvashatatlanok a kéziratban.]

- 95 24. Haróm féle embert láthatcz asztaloknál,
Hidd, igen kedvesset, mostan az uraknál,
Hogyha iol ihatik, akar mely jozannal
Eleőbb promotiot talál az jámbornál.
- 100 25. Másodikis, mint ez, hamar eleöl megyen,
Hazugh, s, hizelkedeö hogyha trágár léssen,
Iffyu, s, bátor vénis, kinel nincsen szégyen,
Asztal feöleött urtul ayandékot véssen.
26. Harmadikis kedves urnál, s, aszszonyoknál,
Eleőbb mosdik s, kendik akar melly ókósnál,
Ha io bolond léssen, eö néki az használ,
Mideön edgyeül edgygh ki fogh az *asztalnál*.
- 105 27. Ha ki igaz mondo, jámbor, s, alázatos,
Uraknál, s, aszszonymál igen utálatos,
Ennek pogátcsája nem annyra siros,
Ruhája nékije eleöl s, hátul fotos.
- 110 28. De ki aszszony házát igen gyakran járya,
Hazugh hirrel mégyen be, s, ugy salutállya,
Udvari társait hamissan vádollya,
Az aszszony az urnál asztat commendállya.
- 115 29. Nem bántom teöbb szoval â szegény iffyakat,
Kik csak henyélléssel teöltnek udvarokat,
Jobb hogy eleöl hozzak effele urákat,
Az hol Simon biro hayttya â lovakat.
- 120 30. Mayd rittkán találunk igaz vitéz urat,
Olly szeükeönn, mint cigánt, ki képest arathat,
Aszszonyt teöbbet találsz igazgatny urát,
Hogy sem mint vargáknál az finum aranyat.
31. Az aszszony sok helyen feöl vontá â beörhét,
Az urára adta eö pöntelyes cüngét,
Ha magára vette urának az terhét,
Ne csudáld, ha az ur puskáya reteszt vét.
- 125 32. Most â mastanijak azért jo vitézek,
Mert gyakran nyakokon feleségek kezek,
Seött némelley iffyakra ha reáyok néznek,
Az véneknél jokkal hyresbek most ezek.

- 130 33. A vénekben mostan csak az fogyatkozás,
Semmi jora nincsen benne okoskodás,
Elméyek eö nékik mint edgy puskás vadász,
Isten ellen valo undok huzás s, vonyás.
34. Nincsen egyéb dolgok semmi udvarokban,
Nem teörük feyeket teörvény olvasásban,
135 Mert aszszony az urral nap estigh az házban
Teöltik az napokat az hivalkodásban.
35. Ha magát el unnya ostábla jádczásban,
Avagy hogy iffyakkal â kughly hányásban
Mulattya ideyét gyakran nyulászásban,
140 Egyéb sok efféle haszontalansághban.
36. Ha pedigh az aszszony â maga házában
Vagy az teheneknél van eö mayoryában,
Mindeneütt az ura utánna nyomában,
Tyukmonyakat segétt rakny kosárában.

160.

[NÉMET ASZSZONYOK ÉS LEÁNYOK BOBITÁYOKNAK LE IR.

1.
.....
Tobák pixisekben, feüggeö orácskakban
Vagyon teöredéken eövegh portékákban.
- 5 2. Most modira esznek, modira fekeüszenek,
A napbul éyszakát, éybeül nappalt tesznek,
Kárttya, lábét, piket, tersák véget vetnek,
Szemlélyyed, vilagon miként ezek élnek.
- 10 3. Már csak az étkekben urak asztalánál
A sok schén észen keöszte mayd étlen maradnál,
Cavé, csokolláde és hérbate bornál
Jobb volna, ha othonn te Tokait innál.
- 15 4. Magyarnakis erre vágy már katonája,
Nemis vitéz, ha nem ugrik parippája,
Kurta három arasz praemzett dolmánkáya,
Sok sinyorral hányott â salavárdija.

---

10 maradnak [A rím miatt javítva.]

- 20 5. Fél keöblyeös tarsolya, sok lyuku lodingya,
Kurta szár czizmája, hoszszabb sarkanttyuya,
Szakállát bauszához hoszszan borotvállya,
Eleöbb iszik bausza, hogy sem torkát állya.

161.

CANTIO TRISTIS JOHANNIS KOVACS

- 5 1. Istentül nyeretett fenlo arany alma,
Mellynek égben vagyon keszitet jutalma,
Ha kinel ma
Fenlik nagy katlanna,
Kovetkezik utanna siralma.
- 10 2. Eletnek töretik mulando üvege,
Naptul hamar olvad sicamlo jart jege,
Vidam ege,
Borult fellege
Nevededik, és így mulik el szépsége.
- 15 3. Nincsen olyan vigság, melyet szomorúság,
Jajjal tellyes fogság, halál miatt agság,
Söt, aszu ág
Kegyeltlenül nem vág,
Noha gyakran koveti böldogság.
- 20 4. Pelda setet boltban be tetetett testem,
Mellyért vig szivetek bánattal illetem,
Hazám, testem,
Gyászban öltöttem,
Mert napomat homalyban vegeztem.
- 25 5. Uri szabadságom mar nekem rabságom,
Halal hánt horgait vigásság bánatom,
Noha tudom,
Menyben boldogságom,
Hol örökke leszen új világom.
- 30 6. Jaj, micsoda titkos vegezesbül vagyon,
Hogy szerencse szines baratsagot adgyon,
Ne szakadgyon
Szive ne ragadgyon
Földiekhez senkinek ne vágyon.

35 7. Ugy van, veletlenül rám talalt halálom,
Melly léssen Christusban nekem csendes álom,
Szível vallom,
Nehez el bucsuznom,
Szeretetem még nem hagy halgatnom.

40 8. Azért meg szaradott szép beszédű nyelvem,
Halálnak etkétül meg csemellet szivem,
Hogy tekintetem
Bucsuzni keszitem,
Csendes fullel legyetek kornyülem.

Sermo ad supremum comitem defuncti

45 9. Nemes Ugocsanak hasznos jó ispánnya,
Meltóságos Prenyi Pal feltő aranya
Azt kivannya
Neked bu ne hánnya
Vég napodat felleg be ne vonnya.

50 10. Nagyságod hüsige alatt ha hibaja
Erötlenségemnek eshetet olly hijja,
Azt akarja,
Bizván el is várja,
Engedelme hogy hiven takarja.

Ad duos vice comites istius comitatus

55 11. Ezen varmegyének ket vice ispannyi,
Egyszer ha tudhatnám szemem rátok vetni,
Jot kivanni,
Aldast egbül kerni
Még nem szünöm így szomat nyujtani.

60 12. Bokros gondotoknak ketseges folyása,
Sok faratsagtoknak bizontalan sorsa
Hasznát lassa,
A kárt el oszlassa,
Vegre menyben jutalmát foghassa.

65 13. Mellettetek el tölt tisztetnek valaha
El mulatasaért ha szarmazott doha,
Nem mostoha
Kegyelmetek fogja
Bocsanatra sziveteket hijja.

Ad incliti comitatum

14. Nehez a fiunak annyatul meg válni,
Kinek arnyekaban szokott neveltetni,
Ugy ki mulni,
Varmegyem el hadni
70 Nekem, azert rád kezdek fordulni.
15. Tekintetes nemes Ugocsa varmegye,
Isten fiaidat kebeleben vegye,
Hogy irigyed
Magat ugyan egye,
75 Midön láttya, hogy Isten környüle.
16. Igaz fiusagom ha idegenséget,
Hozzád nem remenlett nehez hidegseget
Szült vétseget,
Erötelenseget,
80 Ezért tülled várok engedelmet.

Ad notarium

17. Sok gondod előttem van, Ujhely Istvan,
Akit nehez dolgok terhelnek farasztvánn,
Sokat kíván
Szivem rád fordulván,
85 Tereh allatt mint palma lágylvan.
18. Nyelvedet, elmedet az Isten hordozza,
Kik ellened vadnak, maga zabolázza,
Szodra hajcsa
Sziveket lágicsa,
90 Dicsösséget altalad fen tarcsa.
19. El hiszem, ellened lehetet esetem,
Mivel tökelletes enis nem lehettem,
Azert testem
Még földben tetetem,
95 Bocsanatért szom hozzad eresztem.
20. Nemzetes Vadaszi Simon atyam uram,
Kitül segicségül adaték hü társom,
Hogy szolgassam
Ezt meg szolgálhassam,
100 Az halaltul én meg gyalaztattam.

21. Vajha megis nyelvem enyhödésed érnem,
Hozzad igaz vérem, ki adnia mernem,
Nem kemellem
Szomat nem restellem,
105 Bucsuzasom hozzad így kezdenem.
22. Hozzám való szíves jó indulatodért,
Mely szült benned holtig atyai igaz vért,
Menyből is bért,
110 Gyümölcsöt, mely meg ert,
Nyerjen neked, kit híven holtig kért.
23. Erötelensegem hiszem hogy bánatot
Gyakorta mért reád, melyről bocsánatot
Kíván, illy jót
Ha meg haborított,
115 Istentül legy te meg oltalmazot.
24. Hallyad szomorú szom, nemes Csato Andras,
Kítűl nyajjas beszéd mint zuhogo forrás,
Vigasztalás
Gyakran mondás
120 Arat ream bunomert sohajtas.
25. Szíves indulatnak volt ez nemes jele,
Mellyel éleszgettel mint augustus szele,
Hogy bu heve
Meg ne emesztene,
125 Nagy volt hozzám mindenkor hüsigé.
26. Husigedert az Istentűl read hü bér,
Amellyet Christus testéből ki folt vér
Szüntelen kér
Aldást, mely read ér,
130 Illy nagy jóért Istenis meg dicsér.
27. Akaratom ellen ha meg bántottalak,
Kerlek, hogy már többé meg nem busitalak,
Sőt, kívánlak:
Mint erős kö falak
135 Hogy angyalok neked szolgállyanak.

28. Forditom már szomat Hetneki Istvánra,
Velem egyesegben élt sogor uramra,
Csendes partra,
Elő folyamatra
140 Lelked erjen, kivanom, fő jodra.
29. Eleted pallyája mig folyo orája
Tart, tavozzék habja, bűnnek mostohaja
Tested oja,
Hogy a bu ne rágja,
145 Öröm legyen hazadnak szalloja.
30. Meg köttetett nyelvem vajha meg szolhatna,
Vadaszi Maria, te reád fordulna,
Bucsuzásra
Fakadna aldásra,
150 Kegyes füled ki tüle halgatna.
31. Neveddel vigságot hordozo Maria,
Gyenge ket orczadat konnyved ne fonnyaszsa,
Hogy nem Mara,
Söt, nagy öröm anya,
155 Tükör gyanánt legy sokak példája.
32. Csillagot halado szemeid sirástul,
Hajnalt felyul mulo ajakid jaj szotul
Ojjad butul,
Mellyel tested rutul,
160 Isten oja napod is homálytul.
33. Fénylek gyongy eleted neked sok idökre,
Hered ezüst szárnya irigyek nyelvere,
Eles töre
Ne jusson veszélyre,
165 Nemzetednek élly örök hírére.
34. Nem felejthetlek el, Vadászi Susánna,
Ur arany vedreben el rejtetett manna,
Bünöm arja
Ha meg bantot, várja
170 Bocsanattyát meg tülled ohajtya.

35. Vadászi Susanna, kedves sogor aszszony,
Kivanatos jokkal az Isten meg algyon,
Reád szállyon
Áldas menybül várjon,
175 Jo voltodért rád elő viz folyon.
36. Jaj, gyönyörüségem, szememnek világa,
Hires nemzetemnek ragyogo csillaga,
Vidamsaga,
Egyik arány ága,
180 Kire mostan szomorusag álla.
37. Jaj szoval mellettem siránkozo Mára,
Aki gyenge tested banatnak szavara,
Avvagy bura,
Ertem siralomra
185 Ajanlottad holtig valo gyászra.
38. Jaj, hogy emlicselck, hu Vadaszi Clara,
Holtomig eltemnek vagy husiges társa,
Kinek massa,
Hogy meg haladhassa,
190 Ez ideig én hozzám nem vala.
39. Te valál eltemben lelkem egy aranya,
Tülled el valasát azért szivem bánnya,
Magat szánnya,
Szavait rád vonnya,
195 Kegyes fuled mellyeket igy halla.
40. Jo Vadászi Clara, lelkem egy istápja,
Ki erkölcsel Clara, masoknak dajkaja
Voltál napja,
Bunak oszlatoja,
200 Legyen Isten jutalmaztatoja.
41. Jaj, hogy tennessem el nemes josagodat,
Halalomig laczot czimeres voltodat,
Sok hasznodat,
Jo dajkasagodat
205 Isten tarcsa, s adgya koronádat.

---

174 [Előbb:] áldas read 181 [A sor után a másoló a 177–179. sorokat írta le újra, majd kil

- 210 42. Nehez a' leleknek a' testül meg válni,
Kedves hites társom, ugy nekem meg válni,
Meg fosztatni
Tulled el szakadni,
Az Istennel kívánlak mar latni.
- 215 43. Eletem ellened ha szült nehesseget,
Kivel el szenyvettem nem keves hideget,
Engedelmet
Vetsegem kegyelmet
Kiván tülled, nyerjed el az eget.
- 220 44. Kedves edes fiam, szép Kovacs Sigmond, már
Feketített gyászszal keszített ruhad vár,
Mint bus madar,
Aki környülem jár,
Isten legyen melletted erös vár.
- 225 45. Tülem el maradott eresztett rajjaim,
Holtom utánn hiven fen tarto fiaim,
Már szavaim
Hallyátok beszedim,
Mivel többbe nem látnak szemeim.
- 230 46. Kovács János, István, két szemem fényei,
Legyetek Phoebusnak tündöklö rajjai,
Hogy örömi,
Egeknek fiai
Lehesetek Pallás unokai.
- 235 47. Szeled természetnek legyetek tüköri,
Meg holt atyatoknak hiven követői,
Terjesztői,
Hirem nevelői,
Anyatoknak holtig tisztelői.
- 240 48. El nem felejthetlek, arva Kovács Ersok,
Noha majd meg szünnek bennem utolso szok,
Neked szollok,
Aldast rad kívánok,
Ajakidra csepegjen szelid csok.

49. Istennek aranya legy, mint neved tartya,
Következő képpen idő bizonyította,
Isten adgya,
Erkölcöd mutassa,
245 Légy Istennek szagoskodo rósa.
50. Végre hites társom, jo Vadászi Clara,
Kérlek, mint szemedre, vigyaz arvaime,
Magzatimra,
250 Melynek menyben árra,
Tanits őket boldogság utára.
51. Husiggel mellettem forgodo szolgálaim,
Sokszor erő felett meg bántot jobagyim,
En szavaim,
Terhes sok beszédim
255 Meg olgyátok, kivannyák keresim.
52. Fejenkent a' kiknek ismerője valek
E sok buval tellyes vilagban mig élek,
Vegsöt kerek
Tulle mint bu szelek,
260 Meg engedni kiki meltoztassék.
53. Hideg tetemimet tiis, kik vizitek,
Szomoru siromban majdan be tészitek,
Készen lésztek,
Kik erre erkesztek,
265 Az Istentül jutalmat vegyetek.

162.

Életem folyását,
Sorsom változását
Im elődben terjesztem,
Édes Hazánk Fia,
5 Bujdosók Istápja,
S rövideden megfejtem.
Meglátod ezekben,
Mint tiszta tűkörben,
10 Csak ne szánjad olvasni,
Mely sötét ködökben,

---

247 szememre 256 [A valek voltam-ból javítva.] 259 [A tulle bizonytalan olvasat.]

Habos tengerekben
Eveztem félelmesen.
Sokszor az halálnak,
Dühös vad-állatnak
15   Torkába estem volna,
Ha az édes Jézus,
Mi váltságunk, Krisztus
Engem nem őrzett volna.
Szenvedtem keményen,
20   Mint sok Jámbor régen,
S igen megpróbáltattam,
Mint arany a tűzben,
Szép buza szérőben,
Erősen rostáltattam.
25   De nyilván hasznomra
Volt az, s nem káromra,
Hogy így kellett szenvednem.
Azután megleled,
Miben álljon hited,
30   Igazulással együtt.
És hogy egy igaz Hit
Elhigyled idvözít:
Megmutatom szép renddel.
Fegyvertartó Helybül,
35   Lelki épületbül
Villagó Fegyvert hozok
Továbbá, s kezekben
Adom, hogy erősen
Viaskodjál én velem,
40   A Krisztus Táborán,
Életünk pályáján
Fuss és harcolj mellettem
Az ellenség ellen,
Ki miatt sok izben
45   Veszedelemben forgasz.
Mi Conscientia?
Kisértet Oskola?
Rövid summában vettem.
Kit ha jól megvizsgálsz,
50   Szívübül examinálsz,
Zöld Laurust nyersz Mennyegben.

163.

AENIGMA

Vagyon egy embernek tizen négy gyermeke,
Kinek hete fehér, az hete fekete,
Soha meg nem halnak, csak el mulnak túle,
Fejcs meg ez mesémet, itt maragy ebédre.

Czöts.

164.

Fejer lovat latek egy fejer mezőben,
Harom mezitelen ember vette kőzben,
Hasítva a feje, hogy jobban mehessen
Dolgában mert elő nem mehet maskeppen.

165/I.

ULTIMUM VALE

1. No már szegeny fejem, keszüly el bujdosni,
Edes szállásodrol mesze földre menni,
Sok nyomoruságot s változást kostolni,
Hamis irigy nyelvek töriből már meny ki.
- 5 2. Job edes hazádtol s bujdosásra menned,
Sok változásokkal kenyeredet enned,
Számkivetés terhit örökke szenvedned,
Bujdosásid között eleted végezned.
- 10 3. Mert meg szünt már tölled hazád edes kedve,
Ki az előtt nevelt s tartott tsak kedvedre,
Most el küld szomorán az idegen földre,
Kostold meg, mi lehet számkivetes terhe.
- 15 4. Meny el ez szállásrol, ki maratt ösödről,
Kire ohajtottál s jöttél mesze földről,
Meny el tiztessiged temető helyéről,
Jo hiredett vesztő, hamis nyelvek közül.

---

5 Job <számkivetesre >

5. Nem illik bucsúdat nem vened ez háztól,

20

6. Nincs nékem itt immár a ki jott kívánna,
Söt miltatlan rajtam mindeneknek átka,
Ellenem nyílt sok száj, mint a *tüzes* Aetna,
szegeny fejemet titkon rágálmazza.

165/II.

(1.) 1. No már szegeny fejem, készüly el bujdosni,
Edes nemzetidet s hazádat el hadni,
Sok nyomoruságat változást kostolni,
Irigyek nyelveknek tüzeből már kely ki.

5 (2.) 2. Job számkivetisre s bujdosásra menned,
Sok nyomoruságok kenyerevel élned,
Keserőség vizit ittal gyanánt vened,
Kedves hazád kivél idegenné lened.

10 3. Lakjal bár örök szörnyü kietlenben,
Avagy az hegyek köszt kösziklás helyekben,
Nap fnyét nem láto, szörnyü sötetsigben,
Vagy borits magadat tengeri szélvözben.

15 4. Nem illik bucsumott nem vennem, szép hazám,
Töllöd, aki nekem voltál édes dajkám,

166.

CANTIO NOVA

Siralmas rabságból,
Az bünnek sárából
Kíáltok Uram hozzád.
Izraël Istene,
5 Ne légyen el rejtve
Könyörgésemtól orczád.

18—20 [Hiányzik.] 23 El nem; tűz es 24 [A sor első szava kiszakadva.]

10 [Az utolsó szótag olvashatatlaná kopva.] 12 börits 15 [A többi hiányzik.]

Ki regen ohajtya,
Kegyelmedet várja,
Biztassad szegény szolgád.
10 Ismérem terhemet,
Kit már nem emelhet
Továb el bádgyat lelkem,
Ha nem szán Istenem,
Jaj, majd el kell veszнем,
15 Elöttem veszedelmem,
Mellyet hogy egyedül
El kerüllyek szentül,
Nincs arra tehetsigem.

167.

1. Bizony nehéz dolog szélveszes tengeren
Az terhes hajonak fel költ habok ellen
Meg maradni éppen.
Vagy az kívánt révet el érní csendesen.
- 5 2. Edgyik veszedelmet ha el kerülheti,
Az másikban esik, kit nem tud remélni,
Uttyát így kétleli.
Az csendes rev partott, jaj, melly késön éri.
- 10 3. Reméntelen esik iszonyu romlása,
Mert az titkos örvényt eleve nem látta,
Jaj, meg sem gondolta.
Ki miatt történik végső pusztulása.

168.

LAUS PODAGRAE

Lingua Latina solet si collaudare Podagram,
Cur non Hungaricá voce referre licet?

Ditsirték régenten a' Köszvényt Deákul,
Mert sokat értettek annak jo voltáru,
Méltán tisztellyük hát mi-is öt Magyarul,
Látván hogy nagy sokan vésznek hasznót attul.

1. EGy szegény Poeta a' Köszvényeseknec,
Ugy mint drága vendég tarto edényeknec,
Köszönetit írja rendiben ez versnec,
Vegyétec jo neven irásomat kérlec.

---

8 [E sor után kihúzva:] Regi büneimell testem terheltetett, / Ki sok javaitol fosztya meg l
Kinek niüge miat lelkem el epedett.

- 5   2. Succisivum tempus ezt adá mivelnem,
          Hogy a' seriumot tréfára rendellyem,
          Mint hogy szinte mostan nintsen-is mit ennem,
          Meg-busult elmémet így-is legeltetem.
- 10   3. Szollok itt ez helyben egy jeles legényről,
          Itilettek lehet ti néktek-is erről,
          Amaz nagy Urakhoz vágyodo Köszvényről,
          Kik pádimentomát építik tüdöböl.
- 15   4. Széket ő nékie raknak tépett szöszből,
          Apro jajjal kötik morgo szelenczéből,
          Nem-is haszontalan ember háza körül,
          Mert a' fergeteget meg-érzi jo elől.
- 20   5. Más haszna-is vagyon az jo Podagranak,
          Mert ha házadnál száll, hadba nem cogalnak,
          Mélto tekinteti excusatiódnak,
          Mert rosz kerekidet láttyák, s' ithon hadnak.
- 25   6. Egésséges lábbal szoktak oda menni,
          Ki a' kerék vágást el-tudgya ugrani,
          Mert nem tehén nyelvel szoktak ott harczolni,
          Gyenge gyapju párnát ott keveset látni.
- 30   7. Hová tsavarodánk Melancholiankba?
          Még tsak meg sem fogtuk, s' mellyesztyük azonba,
          Neve-is még ennek nintsen tanulásba,
          S' immár jo voltával kérkedünk magunkba.
- 35   8. Hogy ne legyünk ollyak mint amaz rosz inas,
          Kit ha valakihez küldesz, ide halgass,
          Noha te reád néz akkor mikor szollasz,
          De mikor haza jö, tsak ez lesz a' válasz.
- 40   9. A' kihez külted volt, a' nevét sen tudgya,
          Mit tsinál volt akkor, nem vigyázott arra,
          Mutatnál egy Várat, arra-is így szolna,
          Hogy még arra-is nem mindenkor akadna.
10. Hogy azért nevérol érthess a' Köszvénynek,
          Köz ez az uraság tsak a' vén embernek,
          Mint ha azt mondanád: hogy Köz es tsak Vénnek,
          Neve eredetit így érthedd Köszvénynek.

11. Talám itt azt mondod hogy iffiackal-is köz,
De természet szerint nem volna ugyan köz,
Neve-is meg-mondgya ő néki, kikkel köz,
Iffiaknak-is pedig nem árt a' kikkel köz.
- 45 12. Mert ö véle ember nagy hirt nevet lelhet,
Mingyárt el-hiszik hogy pénzes ember lehet,
Nagy méltóságban-is mint Vén ember élhet,
Mert pedoka nélkül már ö-is nem léphet.
- 50 13. Háta-is meg-görbet, s' abbol-is ki-tetszik,
Hogy a' fő emberek köziben bé-illik,
Noha mint az nád szál tántorogva lépik,
De sok arany nála, s' eszszel bővölködik.
- 55 14. Köszvényes Uraim ide halgassatok,
Az igaz mondásért gonoszt ne mondgyatok,
Noha el-hittem hogy sulyos nyavalyátok,
De nálatok drága vendéget tartotok.
- 60 15. Mit átkozod ötet hogy Pokolba termett,
Es hogy Alectotul volna születtetett,
Kegyetlen Minostul kinzani küldetett,
Orvosolhatatlan nyavalyában rögzött.
16. Ne mond hogy Tantalus sem volna olly kinban,
Ki noha szomjuzik felette Pokolban,
Es az ajakával kapdos a' patakban,
De még sem ihatik ördögöktől abban.
- 65 17. Sisiphus kinnyát-is bátor ne kívánnyad,
Hogy malom kövedet hegy tetöre hajtsad,
Es hogy fel-érkeznék meg alá-szalaszsad,
Magadat öröcké tsak abban fáraszsad.
- 70 18. Ne gondold szivedben hogy inkább szeretnéd,
Arena, Kolyika gyötörne azt kérnéd,
Mert nétalám annak gyógyulását érnéd,
Ezt lehetetlennek pediglen itélnéd.
- 75 19. Tsak ugy gondolkodgyál ez két nyavalyákrol,
Es leg kiváltképpen az rosz Arenarol,
Arenához képest a' jo Podagrarol,
Mint az vasra nézve a' drága Gyémántrol.

20. Miként Gyémánt drágább, és szebb minden Vasnál,
Igy bötsületesebb a' Podágra annál,
Könnyebb nyavalya-is ez az Arénánál,
80 Nem olyan iszonyu határban-is regnál.
21. Talám azt mondgyátok hogy bár enyim légyen,
Ez illetén Gyémánt én házamhoz jöjjön:
Nints Lysimacusom a' kivel itt élyen,
Az dunhát szereti, s' bár nálatok veszszén.
- 85 22. Az Köszvényes ember sok joktul válnék-meg,
Illyen Uraságtol hogy ha fosztatnék-meg,
Háza illy szállotul ha üressednék-meg,
Azokat érteni ha akarod, érts-meg.
23. Szép tisztesség ám az mikor jársz az uczán,
90 Az ki elől talál ki-tér utbol nyilván,
Még pedig bal kézre, téged jóbra hagyván,
Lassu járásodbol fő embernek tartván.
24. Ha pedig te ackor sebessen járhatnál,
El-mennel mellöle mintha közrend volnál,
95 Semmi tekinteted nem volna Udvarnál,
S' még-is azt mondod hogy a' köszvény nem használ.
25. Hogy ha vendégségben vagy gyűlésben hinak,
Más oda Gregori taligáján ballag,
Te alád paripát küldöznek az Urak,
100 Ha azon sem ülhecz coleszában raknak.
26. Ha penig ép volnál tés lábadon járnál,
Illy czendera, gögre te-is nem tartatnál,
Járás miatt pedig sokszor meg-fáradnál,
De így tsak nyugoszol mint ha mind alunnál.
- 105 27. Sok ember tsak fenn áll még a' gyűlésben-is,
De te alád sellyét hoznak és párnát-is,
Ott forog peniglen még a' sámoly szék-is,
Ha jo lábod volna, fenn talpalnál te-is.
28. Az lakásban téged fő helyre ültetnek,
110 Tágason-is penig hogy meg ne sértsenek,
Mennél leg-szebb falat azzal kedveskednek,
Kedvedet keresik, mint rivo gyermeknek.

- 115 29. Jo borral kínálnak, tsak felejts kinodat,
A' Tánczban sem üznek, kiméllik lábodat,
Fő embernek tarthadd abbol-is magadat,
Ketske bak modgyára nem ugrasz nagyokat.
- 120 30. Ha pohárt köszön-is rejád valamellyik,
Hogy ha fel-állanal, mindgyárt meg-haragszik,
Eő hadd udvarollyon előtted mig iszik,
Tsomós a' te lábod, s' veszteg ülnöd illik.
31. Még a' Fejedelem egészségéjért-is
Nem erőltetnek ám tégedet azért-is,
Nagy Privilegium volna ám tsak az-is,
Másnak capitalis, néked szabad még-is.
- 125 32. Az másik asztaltul kik nézik dolgodat,
Suhajtva irigylik nagy uraságodat,
Pénzen-is meg-vennék szep állapotodat,
Te penig átkozod kedves Podagradat.
- 130 33. Maga mig ő nálad lakik tsak nyugoszol,
Semmi veszedelmes helyen nem forgodol,
Mikor más hadban jár, te akkor aluszol,
S' hogy ha kedved tartya, vigan eszel, iszol.
- 135 34. Nem felted ám attul te a' te testedet
A' vadak, madarak hol észik-meg ötet,
De hogy ha meg-halsz-is tudod az helyedet,
Tudod hogy halomban nem raknak tégedct.
- 140 35. Az hirt egyéb ember munkával halászsza,
Fáratsággal, széllel járással suttogja,
De néked meg-viszik osztán egy tsomoba,
Nem járod érette az uczát izzadva.
- 145 36. Nem-is busitanak pediglen tégedct,
Hogy mi hirt hallottál, nem kérdezik töled,
De tsak ök beszélnek ujságot előtted,
Hát hogy nagy uraság életed, el-hihedd.
37. S' vagy miért nem hinnéd? talám azt kívánnád,
Hogy bár szegény volnál, tsak az port rughatnád:
Ne beszéld azt uram, mert ha te azt tudnád,
Fen járo betegség az, és nem kívánnád.

- 150 38. Hiszem könnyebb néked a' Párnán fekünned,
Ha köszvényes vagy-is, gazdagságban élned,
Hogy sem a' koldussal egészségben lenned,
Vagy a' szakványossal kapa fokát nézned.
- 155 39. Mikoron az Isten Adámot teremté,
S' az után az ördög a' bűnben bé-ejté,
Atokul az Isten Adámra azt veté,
Hogy az ő kenyerét veritékkel enné.
- 160 40. Az munkás emberre néz ám az, ha látnád,
Hát a' szegénységet te miért kívánnád?
Izzadástul téged meg-ment jo Podágrád,
Tsak parantsoldogalsz ha nagy-is nyavalyád.
- 165 41. De magadban talám te azon kesergesz,
Hogy az Köszvény miat meg-fáratsz, meg-epetsz,
Erődben-is el-fogysz, szinedben-is meg-vesz,
Pápa-szemre szorulsz, testedben meg-görbecz.
- 170 42. Mert ábrázatodat igen meg-hirvasztja,
Véredet ki-szijja, s' meg-fogyatkoztattya,
Erődöt el-veszi, tested meg bádgyasztja,
S' lábod nagy körmeit az orrodhoz vonsza.
- 175 43. Almodat el-vészi, s' vigyázová tészen,
Szokott vig kedvedből tégedet ki-vészen,
Lábod, ujjod, kezed, vállad tšomos lészen,
Fel-nézned az Egre sem hágy igyenesen.
- 180 44. Hallád bizott Uram! nem vétek az benne,
Sőt nagy ditséretre méltó az Köszvénybe,
Hogy az embereckel bánik ilyen-képpen,
En meg-irom okát annak-is versemben.
- 185 45. Az lélek a' testel tudod hadakozik,
Es mind kettő egymás ellen tusakodik,
A' mi az egygyiknek kedve szerint esik,
Soha a' másiknak az olyan nem tetszik.
- 190 46. Ez gyarło test téged mind a' földre rángat,
A' lélek pediglen Egre fohászkodtat,
Ha mind kedve szerint az rosž testet tarthat,
Addig bujálkodik, hogy el-is kárhoztat.

- 185 47. Mert az egészséges test ollyatén szinte,
Mint a' délczeg lora ha valaki ülne,
Vagyon gondgya tsak ez világi szépségre,
Ugrálik mint a' Bak a' pásitos fübe.
- 190 48. Tehát hogy a' testnek roszul légyen dolga,
Es az lélek ötet hogy meg-haladhassa,
Hogy igyekezhessék a' mennyei jokra,
Ezt szerzi tenékéd a' drága Podagra.
- 195 49. Hogy pedig véredet meg-fogyatkoztattya,
Az-is jodra vagyon ha ki meg-gondollya,
Mert az ollyan rosz vér igen nagy gyakorta,
Eshetnék embernek szörnyü halálára.
- 200 50. Mert hogy ha a' Köszvény azt ki ncm színája,
Az májjadra menne, vagy penig gyomrodra,
Vagy agyad velejét el-boritanája.
S' az éltető lelked így meg-fojtanája.
- 205 51. Innét vagyon ám az, hogy a' köszvénycesek
Ollyan igen hoszszu életü emberek,
Mert a' köszvény által a' rosz nedvességek,
Mint ha köppölyöznék, ki mennek belölek.
- 210 52. Mi lehet peniglen méltóbb ditséretre,
Mint az embert a' ki hozza olly erköltsre,
Hogy alázatosan járjon életébe,
Kevélység, tsalárdság ne légyen szivébe.
- 215 53. A' köszvényes ember nem verekedhetik,
Sem hástoskodik, sem kevélykedhetik,
Sem nem irigykedik külömben mig fekszik,
Hanem ha más lába jo voltán bánkodik.
- 220 54. A' kikben peniglen ezek uralkodnak,
Azok mind halálos bünnel rakva vadnak,
Hát meg-köszönheted kedves Podágrádnak,
Hogy orvos Doctora lelki nyavalyádnak.
- 220 55. Nem-is vonaszsz ám te üstököt senkivel,
A' szomszéd aszszonnyal nem perlesz nyelvdeddel,
Nem idéznek téged törvényben petséttel,
A' szomszéd szemében hogy port rugtal éjjel.

56. Mert nagy gyengédeden heversz a' dunhában,
Nem rugsz, kapálsz széllal, mint bika a' porban,
Jo beszéllő társod posog a' lábodban,
Még tsak meg sem motszansz dölyfös haragodban.
- 225 57. Es hogy job modgyával emészthess gyomrodban,
Az hátadon fekszel hanyattá ágyadban,
Még szükségedre-is nem mégy ki az ólban,
Mert Podágrád kedvét keresed valoban.
- 230 58. Embertelenség-is nintsen a' köszvénybe,
Ehséggel az embert hogy ő meg-ölnéje,
Mind étel és ital szabad ő felöle,
Tsak hogy az apro jajt el-is ne felejtse.
- 235 59. Es ha meg-fogjá-is néha a' lakástul,
Azzal-is ő-néki egéssége ujjul,
Mert ha egy kevéssé a' foga meg-tisztul,
Az étel és ital jobban esik attul.
- 240 60. Azt-is nem egyébért tsclekeszi penig,
Hanem hogy az ember néha annyit iszik,
Hogy tobzodás miatt meg-is zabáلودik,
Es Venus-is osztán hozzája férkezik.
61. Mind Bacchus, mind Venus penig ő-nékie,
Az jo Podagranak igen ellensége,
Hát szükség ő néki vigyázni tisztire,
Hogy jámbor gazdáját fordítsa eszére.
- 245 62. Meg-nyittya akkoron tehát Patikáját,
Es ki-vészi vad hus étető porisát,
Kivel gazdájának meg-hinti a' lábát,
Es el-felejteli bokros ugro tánczát.
- 250 63. Hiszem jo legény ez mint egy igaz biro,
Hol kedvez embernek mint beteget száno,
Hol penig kinozza mint egy igaz láto,
S' hát miért mondod hogy nem lábodhoz valo?
- 255 64. Haragos emberből e' szelidet tsinál,
A' kevélyből penig alázatost formál,
Az embertelenből emberségest fundál,
Es a' tobzodonak jozanságot dictál.

- 260 65. Az fajtalanokat jámborságra viszi,
Az hitetleneket szent életre inti,
Gyakran a' fösvént-is bö kezüvé térszi,
S' hát ilyen vendéget hogy utálnátok ti?
66. Nem illy kegyelmesek az egyéb nyavalyák,
Mert azok az embert hirtelenben-fogják,
Es avagy meg-ölik, mindgyárt ugy szorittyák,
Hogy még pihenni-is igyében nem hadgyák.
- 265 67. Nem engednek azok semmi könnyebséget,
Semmi meg-pihenést semmi tsendességet,
De szüntelen-képpen gyötörök a' testet,
Nem találsz azokban soha-is innepet.
- 270 68. De az áldott Köszvény nem olly embertelen,
Mert veszedelmednek nem örül hirtelen,
Mint az huzott ijat néha nagy tsendesen,
Meg-tágittya tsomos fájdalmidat szépcn.
- 275 69. Tud-is az heverő embereckel élni,
A' Civilitást-is meg-tudgya tartani,
Hol neveli a' kint, hol pedig cnyhiti,
Gyakran pedig embert lábra-is ereszti.
- 280 70. Elcitöl fogva sok Philosophusok,
Nagy Urak, Királyok, sok Imperatorok,
Gazdálkodtak ennek hatalmas Tsászárok,
Hát te-is mit bánod hogy házadnál forog.
71. Lám tés egyéb-képpen az Uraknak sorsát,
Gazdagságért igen szeretnéd aranyát,
Vendégét-is tehát azoknak ne utáld,
Mert gazdag asztalhoz siet jo Podagrad.
- 285 72. Másik az pedig hogy, hiszem job te-néked,
Aprolék kénokat az Urral szenvedned,
Hogy sem a' kösséggel egésségben lenned,
Es gyönyörüségben rosz emberrel elned.
- 290 73. Es miért busulnál te az testnek kinnyán,
Tsak a' lelked allyon tenéked igazán,
Feszítsék-meg tested, mint reczét a' rámán,
A' kinek lába fáj üssék-el a' talpán.

- 295 74. Mondhatnád itt talám, hogy soha éltebe,
Ezt a' rosz nyavalyát senki nem ditsérte,
Es hogy nem-is volna melto ditséretre,
S' hát mitsoda viszen engemet-is erre?
- 300 75. Nem sül-ki Tyukmonybol barátom a' lo fő,
Nem fog vájni valo a' temérdek fénkő,
Görög fejér közzé nem jo a' bor seprő,
Kamuka süveget nem illet koszos fő.
- 305 76. Sok szép jeles dolgok voltak ez világban,
Kikről emlekezet nints historiákban,
Nem minden fő embert irtak Cronikában,
Buza sem eshetik minden szem a' kasban.
- 310 77. De mint hogy a' Buza ha földre esik-is,
Es vagy ott meg-rothad, vagy tyuk meg-cszi-is,
Hasznos volta néki meg-marad még-ugy-is,
Ugyan buza neve, ha meg nem örlik-is.
- 315 78. Igy ha valakiről szintén Historiát,
Nem irhattanak-is ditséretes notát,
Ugyan meg-maradhat nevezeti tehát,
Te-is nem bánhadd hogy ditsérjük Podágrád.
- 320 79. Hogy pedig az előtt ötet nem ditsérték,
Kik ennek jo voltát elsöben érzették,
Irigységből hiszem hogy azt tselekedték,
Hogy juhász modgyára táskára ne tennék.
- 325 80. Mert ez az embernek az ö természeti,
Hogy a' mi jo, mással nem örömet közli,
Ez volt tehát oka, eddig-is ö néki,
Az emberek között hogy nem volt diszleti.
81. Söt ditséret nélkül régenten-is nem volt,
Mert Lucianus-is rola szépen irt volt,
Ki mivel hogy régen immáron meg-is holt,
Hát ötet követnünk nekünk-is szabad volt.
82. Es ha mit javalhacz régiségéről-is,
Agamemnonnal ö, ott volt Trojánál-is,
Tudná ezt ha élne amaz vén Nestor-is,
Hogy ha azt nem hinnéd, kérd-meg Priamust-is.

- 330 83. Mi lehet világon nehezebb a' tisztánél?
Sulyosb dolog ám az a' vesztég fekvésnél,
Ki panaszol annak, s' ki jo tanátsot kér,
A' ki biroságban, avagy fő tisztben él.
- 335 84. Házánál ételt-is jo izün nem ehet,
A' ki visel ilyen közönséges terhet,
Almában-is azon költi-el az éjjet,
Mitsoda gondot hoz az holnapi eset.
- 340 85. Hát a' ki ezektül mind meg-ment tégedet,
Hogy elégtelennek a' tisztre íteltet,
Mi szükség néked-is szidalmaznod ötet,
Ne fizesd gonoszszaal a' veled jo tételt.
- 345 86. Mert ö tsak tetteti hogy nagy ellenséged,
De ha meg-gondolod jo barátod néked,
Könyvcket-is hágy ám olvasnod ö néked,
Mint tanito Méster neveli értelmed.
- 350 87. Az Kalendarium gyakorta vétkezik,
Mert ha jo üdöt mond, gyakran essö csik,
De az te Podagrád meg nem tsalatkozik,
Idö változását lábaid meg-érzik.
- 355 88. Hát nem tsak ez földi dolgokban ez okos,
Eg forgásában-is de bölts és bizonyos,
Kitsiny fájdalomért ne mond hát hogy poros,
Az étek-is ugy jo izü hogy ha borsos.
- 360 89. Az eleven tsukát lám igen szereted,
Az torma erejét noha meg-könyvezed,
Hát sockal-is méltobb a' Köszvényt szeretned,
A' ki böltsé téssen, s' meg-is nyugot téged.
- 360 90. Ez éneket szerzék Szent Mihály faluján,
A' Küköllö mellett Barcza mezö hátán,
A' Köszvényes ember tsontá lészen osztán,
S' felesége töle nem válik-el Tordán.

TOLDALEK

91. Gyakran kiknek lábok köszvény miatt lassu,
Azoknak nyelveket nem rágta-meg a' szu,
Keszen feleletek, tanátsok-is hoszszu,
Kérdhedd okát ennek; s' nem-is lészen aszszu.

- 365 92. Az Alphonsus Királt erre hogy kérdenék,
Régen erre néki feleletit vövék,
Mellyet toldalekul nyomtato le-tévék,
Hogy tiszta pappiros ne lenne maradék.
- 370 93. Oka ez: Hogy az kik Köszvénye kint szenvednek,
Lábockal dolgokra bátran nem mehetnek,
Ha uton mennek-is, ők tsak gyengén lépnek,
Kezek, lábok tšomos, arrol nem tehetnek.
- 375 94. De az melly tisztékben kéz, láb el nem járnak,
Nyelvek szolgálattya tölti számát annak,
Hol bizvást lábokon ők nem nyargalhatnak,
Ott nyelveckel járnak, s' így-is ők szolgálhatnak.

CONCLUSIO

- 380 95. Köszvényes Uraim hogy jól meg-értsétek,
Nyavalyátok által melly bötsben legyetek,
Mind köz, s' mind fő rendtől mint tiszteltessetek,
. . . . . össégtekhez melly közel estetek.
96. Nyomtatván akarám elötökben adni,
Kínatoknak sullyát így könnyebbiteni,
Egy néhány polturát ne neheztelly adni,
A' ki ez ujsággal akarsz részeltetni.

169.

LAMENTATIO CALAMITATUM HUNGARICARUM

1. O, te kis marokni szegény magyar nemzet,
A kit ekesgetet vitézi öltözet,
Régi jó hiredrül nincs-is emlékezet,
Rolad királyod-is már el feletkezet.
- 5 2. Noha erős hittel tette fogadását,
Hogy eleid vérrel szerzet armalisát,
Vitéz fegyverével nyert immunitassat
Meg tarttja, s-nem irat ellenkező mását.

- 10 3. De nem köllesz magad, csak köl, ha vagyon mid,
Ami kevesed van, bár csak németnek vidd,
Idegen nemzetnek még szép szavát se hidd,
Jó téted helében hátod megé meg szid.
- 15 4. Ha valami jód van, magának kívánnya,
Jó kedvel nem adod, erővel el vonnya,
Az ország fiait sajátbul ki hánnya,
A szegény polgárnak szemét-is ki vája.
- 20 5. Az erős heleket mindenütök birják,
A fő fő tiszteket magoknak kaporják,
Mindenféle sirját az országnak szíják,
Es a' szegény magyart hitetlennek híják.
- 25 6. Bár mindent jott tettél, elég, ha magyar vagy,
Németnek, olasznak kedveztel, csak roszt vagy,
Mindent, a' mit kíván, kedve szerint ne adgy,
Mi követ, *ha nem* kár és veszedelem, nagy.
- 30 7. Ha jó házban lakol? azt igen orollya,
Micsoda köntösöd, azt is meg vizsgállya,
Mi a jövedelmed -s- értéked, számlállya,
A mit eszel iszol, azt is panaszozlya.
- 35 8. Csak tudgyon hazudni, vagyon böcsületi,
Uj uj talalmányért ujul tekinteti,
Arany láncz, ajandék, s-joszág is követi,
Ha a' szegény magyart lépre keritheti.
- 40 9. A sok comissarus, mint a' kurta koppó,
Hizlallya erszényit, mert magyarén kapo,
Fürtyész, mint a' visla, mondván: ohó, kapo!
Vané igaz köztök? vagy talam mind lopo?
10. Neve hol accisa, hol repartitio,
Hol peniglen servis, avagy hogy portio,
Minden féle adó, nagy contributio,
Valamit kinodra gondolhat ki, az jó.
11. Mind télen, mind nyáron sok föl-s alá járó,
Szakadatlan töled az idegen szálló,
Nem kémél semmit-is, tékozló, zabálló,
Nem küllomben, mind egy rablo és korbólo.

---

11 II még csak 24 I hanem 34 II magyaron 35 II Fürkész; óh ha 38 II peniglen seint, a
rtio 40 II Valamit kimondva

- 45 12. Ha egy kicsiny korig mezőre ki szál-is,
Minden haszon nélkül héaban hever-is,
Mindenék alfélén mind ha kelne kelis,
Ugy siet quartélyos falura éjel-is.
- 50 13. Ottan, ha van miből, gazda, csak hizlallyad,
Egy helybül másokban setálni hordozzad,
Fuvaral, forspontal marhádat kinozzad,
Es ha mi féltőd van, gond, hogy oltalmazad.
- 55 14. Mivel te magyar vagy, erőssen meg vernek,
Mint az kis gyermeknek, sirnod sem engednek,
Türhetetlen igát a' nyakadban vetnek,
Miokért? házodbul hogy ki füstöllyének.
- 60 15. Hallottadé hirét a' turcicum jusnak?
Ha eddig nem tudtad mi, maid meg tanitnak,
Mellyrül nem álmottál, oly rá mára huznak,
Még a' bördöbül-is, félek, hogy ki nyuznak.
- 65 16. Ablak, kémény ado, tudod é, mit téssen,
Hány kemenczéd, aítod, szeked, ágyod lészen,
Ki ki hany icze bort ad ki, és bé véssen,
Egy szoval mindenrül adot tarcson készen.
- 70 17. Hány szolgád, szolgálod, s-cseléded házadban?
Hány funt hus és kenyér kelhet el napjában?
Sött, hány falatot vett ki ki a' szájában,
Mind azoktul adozz, s-nyögi német igában.
- 75 18. Több panaszodat-is illennek föl tenni,
Meg sértődésednek orvossát keresni,
De hol van, ki tudná mind elő számlálni,
Mennyi bajos veszély *fogh elöl találni*.
- 75 19. Azért be fejezem rovid verseimet,
El hidgye bár minden az én beszédimet,
Nem kíván soha jot, hanem veszedelmét,
Német a' magyarnak ás alája vermet.

---

47 I kelés [A rím miatt a II alapján javítva.] 48 II quartélyra faluba 62 II aítod, szeged,
lentül, 68 II adóz s nyög 70 II Nagy sértődésednek 71 II elől 72 I [A sor második fele hiányzil
:l utólag kiegészítve:] köllott-is szenvedny II [L. a főszövegben!] 73 I verseimmel

- 80 20. A ki ezt olvassa, ha vagy igaz magyar,
Németel ne közöld, mert rád ugyis agyar,
Abba bizonyos légy, hogy ha lehet, meg már,
Örülne, semissé ha tehetne hamar.
21. Verseimnek pedig ne nézd czifraságát,
Oda nem czeloztam, sött gorombaságát
Magam-is meg vallom, de ha igasságát
Akarod vizgálni, fontra adgya magát.
- 85 22. Az Israel népe valamég kedvére
Járt az Ur Istennek, nem jutot veszélyre,
De mihént el hailot, s-fordult a' vétekre,
Isten kegyelme-is fordult büntetésre.
- 90 23. Hozot eö reájok idegen népeket,
Kiket nem ismértek, s-nem tuttak nyelveket,
Azok által földig le tipratta őket,
Es azoknak atta szép örökségeket.
- 95 24. Hogy ha pedig ismént tértek eö magokhoz,
Es föl kialtottak a' mennyei Urhoz,
Igaz szivvel fogtak a' paenitentiahoz,
Legottan jutottak kegyelem *attyához*.
- 100 25. Nem küllömben dolgod néked, magyar nemzet,
Kinek az Ur Isten sokáig kedvezet,
De szent Fölségehez sok bünöd érkezet,
Ostora is azért te hozzád férkezet.
26. Terj azért magadhoz, s-forduly Istenedhez,
Az Israël népét vedd példajul ehez,
Hadd el büncidet, s-járuly kegyelemhez,
Irgalmas, kegyelmes az Ur mindenekhez.
- 105 27. A sok istentelen szilkot, átkot hadd-el,
Istent boszuságra ne gerjezd nyelveddel,
Gyilkos vér ontásra kezed ne emeld fel,
Felebarátodat hamissan ne vádd el.

---

78 II reád ugy 80 II semmivé 87 II mihely 93 II ök 96 I Leg után; várához II [L. a főszöv
I mindenhez [A szótagszámhibá a II alapján javítva.] 108 II Felebarátod hamissan ne vádd el

- 110 28. Részegség, bujasság ne legyen életed,
Szegény nyomorítás ne legyen kenyered,
Irigy, se parázna, kárankodo nyelved
Ne legyen, s-a' mit kérsz, remelhed, meg nyerhed.
- 115 29. Hamis esküvesre ne szoktasd magadat,
Es farkas módgyára ne mard barátodat,
Ha kívánod birni békével házádat,
Es e' nagy igátul szabadulásodat.

170.

[ÉNEK A RÉSZEGSÉGRŐL]

1. TANullyon minden nép raytam tölt példámbol,
Fejemen el-forgot nyomoruságombol,
Kit rendel meg-írok nem önmutatásbol,
Söt Istenhez fordult pocnitentiából.
- 5 2. Urnak kezeiben büntetesül esni,
Rettenetes dolog ellene hazudni,
Ha ki mit Istennek szíben kezd fogadni,
Tökéletességgel meg-is kell azt adni.
- 10 3. Régen mondta Dávid ő Soltár könyvében,
Negyven kilentzedik kedves énekében,
Ha mit az Istennek fel fogadsz hütödben,
Ne tétovázz, add meg-telleyes életedben.
- 15 4. Kegyes Istencemnek én-is fel-fogadám,
Hogy az részegseget meszsze távoztatnám.
- 20 5. Zuhatar módgyára szegény lelkem busult,
Mint el-hagyot árva tsak magának szorult,
Tsak alig hogy néha kétségben nem borult,
Sathán probájában voltam nagy nyomorult.
6. Tsak alig hogy hütöm éppen meg nem romlot,
Hogy az álnok ördög szüntelen ostromlot,
Sürü tüzes nyila ugyan reám omlot,
Neha reménségem rész szerint meg-bomlot.

- 25 7. Zugva jöt fülemben az ördög sugása,
Kegyetlemb volt hogy sem az Tatár rablása,
Feleytet vétkemnek elészámlálása,
Ez volt romlásomra rémitő szollása:
- 30 8. Emlékezzél reá hogy fogadásodat,
Fel bontád, s-meg-tsalád teremő Uradat,
El-vesztetted immár szép boldogságodat,
Metszesz életeddel? öld meg te magadat.
9. Puskával szablyával avagy hegyes törrel

171.

CANTIO OPTIMA

1. Az en eiletemnek csak Isten szanoja,
En arva fejemnek Christus az gamola.
2. Vegy ki budosasnak sötet arnyekabol,
Ad megh örömemet, oh Uram, az eghböl.
- 5 3. Irgalmas Ur Isten, kiralyok kiralya,
Czaszarok czaszara, gözhetetlen Ura,
4. Ne hagy, oh en Uram, arvaknak Istene,
Könyörül en rajtam, szany meg, en Istenem.
- 10 5. Tudom, az Istenek vagon gonga ream,
Be veszen engemet az ő szarnya ala.
6. Mert immaron sokak ragalmaznak engem,
Ne hagy immar engem az te szent fiadert.
7. Mert ha te el hacz, hat ki segelyen engem?
Kegelmes Ur Isten, ne meny tavol töllem.
- 15 8. Bastyam, erős tornyom, paisom az nagy Ur,
Az kinek az menyben pendül sok pengő hur.
9. Jövel es ne kessel, seregek Istene,
Ne kessel immaron, közelges en hozzam.

- 20 10. Mert most jönnek immar a satanok ream,
Ne hagy, ne hagy *immar*, en keges Istenem.
11. Mert most hi a satan engemet, hogy viam,
Keszicz el, Ur Isten, te bö tarhazadbol.
12. Elrontotam, Uram, te talentomodot,
Ez hitvan vilagert en azt el astam volt.
- 25 13. Paljafutasomnak vege vagon imar,
Keszicz el, Ur Isten, vigbe orszagodban.
14. Tanoljad naponkent Istennek igejet,
Es az Jesus Christust megh ismerned inset.

172.

VALEDICTORIA

1. O, ember eltenek boldogtalansaga,
Minden dolgainknak alhatatlansaga,
Mely kevesse fenlik zines boldogsaga,
Tsak merö változas az embernek sorsa.
- 5 2. Minden bizontalan, a' mi világba al,
It allandosagot az ember nem talal,
.....,
Czak ez egy bizonyos, hogy megh fojt a halal.
- 10 3. Ennek is orajat s. idejét nem tudgyuk,
Tsak hogy mint bizonyost, züntelen ugy varjuk,
Hogy züksegh megh lenni, azt kezünkön tartjuk,
Mikent sok peldakbol ez naponkent lattjuk.

173.

1. Sok buval s gondal tölt esztendeim utan
Adgy vidulast immár sok nyavalyám után,
Hadd indulyak osztan tsak törvenyed után,
Kiböl üdvessegem, tudom, leszen nyilván.

---

20 im [!]

7 [A versszakból egy sor hiányzik, a következő versszakzárónak tűnik.] 8 halatal 12 Minket

- 5   2. Az melyert indulok osztán háladásra,
               Szívem, szám es nyelvem ditsiret mondásra
               Fel indul nevednek magasztalására,
               Ki mind töllem ·s· mastol melto háladásra.
- 10   3. Meltosztással azert be venni kedvedben,
               Ily beteges juhot terics seregedben,
               Hadd örvingyen lelkem szent segedelmedben,
               Kitt tsak tölled varok örroke eltemben.
- 15   4. Nagy kegyelmesseged mutasd megh szolgadon,
               Hogy teged mindenkor nagy örömel algyon
               Szüveből ·s· lelkéből teged magasztalyon,
               Menyey hosonnát nevednek kiáltson.
- 20   5. Mert jo tetemenyid bővítettted rajta,
               Melyből megh ismerte, hogy vagy kegyes atya,
               Hozzád megh teröknek kegyelmes gyamola,
               Az el tevedteknek jo utra hozója.
6. Enis könyves szemmel folyamodom hozád,
               Testemet, lelkemet bizom tsak te reád,
               Tudom, hogy vidulást talál szegeny szolgád,
                   gjogyulás, s száll áldás te rád.

174.

              Barátság, egyesség tart minden dolgokat,
               A' viszalkodo párt el rontya azokat,
               Mikor a' lakosok jól érzék magokat,
               Akkor lakja boldog idő országokat.
 5   De a' hol visszát vony az egyetlenlenség,
               Fogyaszto veszelyben van ott a' nemzetség.

175/I.

ALIA CANTIO

1. Az Isten bünteti az hitettleneket,
       Az ítélet napján mind el veszti őket,
       Az kik meg nem térnek az ő intésére,
       És fejet nem hajtnak ő szent igejenek.

- 5   2. Hamis törvényeket az pokolra kuldi,
Kegyetlen nagy jajra, szikrázó habokra,
Külső sötétségnek meg terhelt napjára,
Az Isten azt mondgya nekik nagy felszoval.
- 10   3. Nosza, menyetekbe, hamis törvény tevök,
Tüzes kalodában rendel rakassatok,
Az tüzes lánzokal meg kötöztessetek,
Öröke, öröke nagy tűzben éggetek.
- 15   4. No, hasomlo keppen, hamis birság irok,
Özvegyet és árvát kik nyomorgatjátok,
Menyetekbe ti is ördög országában,
Tüzes asztalokhoz rendel ültessetek.
- 20   5. Elég éttel léssen, semmit ne fejetek,
Elég ital léssen, bár ne retegjétek,
Az tüzes kánnákbul forro onnat isztok,
Vipera mérgevel öröké itattok.
6. Varakos békaknak az testét eszitek,
Tüzes kenycraket mind öröké rágtok,
Az tüzes kigyokat öröke rágjátok,
Mert igen torkossak világban voltatok.
- 25   7. No, hasomlo képpen, hamis tsaplárosok,
Az kik az köz népnek vazel bort adtotok,
Menyetekbe ti is pokolnak kinyára,
Ott foro onat öröke igyatok.
- 30   8. Nho, hasomlo képpen, rut, tsunya szitkuak,
Velck egyetemben fertelmes hitüek,
Kik tudvan nagy sokszor hamisan esküdtok,
Engem segetségrül akoron nem hitok.
- 35   9. Mclyért menyetekbé, öröké égjétek,
Soha én finemre ti ne nézhessetek,
Luciperel együt ottan gyötroyetek,
Sok számu kinok közt ottan jajgassatok.
- 40   10. No, hasomlo képpen rut, fajtalan ebek,
Az tüzes kászára rendel ketezettetek,
Örökke rendel kaszájatok,
De soha is halált ottan ne lássatok.

11. Nho, hasomlo keppen hamis magtalanok,
Az kik meg tettetek, ne gyümöltsozettek,
Az tüzes párnákan öröké jaj szokal
Scorpiokal edgyüt egy ágyban hajatok.
- 45 12. Az varakás bekák rágják emlötöket,
Az fekete sasok rugdosnak titeket,
De hiszem ördögök azokis mind lesznek,
Véghetetlen kinnal öröke kinlodtok.
- 50 13. No, hasomlo keppen ember rágalmazok,
Ördög országa jo forro onat rágni,
Tüzes kementcebül azokat kabdosni,
Tüzes tajtekokat ottan fogtok rágni.
- 55 14. No, hasomlo keppen, ti kevés tánctuak,
Az kik az táncz között öszve kabdostatok,
Rut, fajtalan kézzel egymáshoz nyultatok,
Az vándor ördögnek legyetek fiaí.
15. En többet nem szolok pokolnak kinyáruul,
Az kitsin versekbül ti meg érthettetek,
Melly retencetes lesz az pokolnak kinya,
Az kik meg nem ternek az ö büncikbül.
16. De az kik meg térnek az ö büncikbül,
Az regi szentekkel akarnak örvendni,
És mint az raj méhek, ugy fognak zengeni,
Örökön örökén szentseget kiáltni.
- 65 17. No hát minden ember magát ezbe vegye,
Az örök életet hogy ö el vehesse,
Kérlek ember, kérlek, hogy jámbor életben
Had el büncidet, terj meg Istenedhez.
- 70 18. Ditscret, ditsoség legyen az nagy urnak,
Hogy vigyen be minket az örök életben,
Az ö szent fiának nagy áldozatyaért
Az örök életet adja el nyerhetnünk.

---

43 tüzel 57 kinyóruul; 60 büncibül 61 meg <nem> 62 örvendi 68 büneitedt 70 vigen 71
In >

- (11.) 1. *No, hasonló képpen, hamis magtalan yok,*
 Az kik meg tettétek, ne gyümölsözzetek,
 Az tüzes párnákon örökkén üllyetek,
 Scorpiokkal együtt egy ágyban háilyotok.
- 5 (12.) 2. Az varakas békák szopiák emlötöket,
 Az fekete bakok rugdoznak tikteket,
 De hiszem azok is mind ördögök lesznek,
 Véghetetlen kinnal örökkén kinoznak.
- 10 (13.) 3. No, hasomlo képpen, ember rágalmazok,
 Ördög országára tüzes küvet rágnyi,
 Tüzes kemenczében örökken kabdozn yi,
 Tüzes tajtékokat ottan fogtok turnyi.
- 15 (15.) 4. Én többet nem szollok pokolnak kinnyáru l,
 Ez kitsiny versekbül ti megh érthetitek,
 Mely rettenetessek pokolnak kinnyai,
 Az kik meg nem tértek az ti Istentekhez.
- 20 (17.) 5. Nohát, minden ember magát eszre vegye,
 Az örök életet hogy el ne veszesse,
 Kéllek, hogy légy jámbor az te életedben,
 Had el büneidet, téri meg Istennedhez.
- (18.) 6. Ditsérct, ditsösségh légyen az nagy Urnak,
 Vigyen bé minket is az örök életben,
 Az ő szent fiának nagy áldozattyáért
 Az örök életet adgya el nyerhetnünk.

176.

CANTIO ALIA

- 5 1. Szegény legény dolga
 És keserves gondgya,
 Sok bu bánót, keserüség
 Minden felöl éri inségh
 Az szegény legénynt.

---

1 [A sor hiányzó része az I alapján pótolva.]

- 10 Törődik olyankor,
Bujdosásban, fáróságban
Sokat busul írásában
Az szegény legény.
3. Eletét rendöllyi
Mely felé hajtanyi
Nem tudhattya, mert fogyasztya
Eszét, kedvét tsak forgattya
15 Az szegény legény.
4. Oskolát elhagyván,
Társoitul válván
Már nem tudgya, mellyik utra
Magát adgya nagy bujában
20 Az szegény legény.
5. Buidosásra menne
Nagy idegeny földre,
De szerentse ha nem szolgál,
Bánottyában tsak meg *nem* hal
25 Az szegény legény.
6. Házosodnyi nem mér,
Mert sok költséget kér,
Hogy személyjét kötelezze,
Magat adgya bánottyában
30 Az szegény legény.
7. Az katona kenyér,
Kit szegény kardal nyér,
Nem szokhatna, mert koplalna,
Soha penig io sem lakna
35 Az szegény legény.
8. Mesterséghez fognyi
Nehez már tanulnyi,
Mert az munkát, pirongatást
Nem turheti inaskodást
40 Az szegény legény.

---

24 bánottzában tsak meg hal

Avagy patvarista
Ő akarna lenni, modgya
Nintsen hozzá, tsak nyavalya
Szegény legénynek.

45

10. Urak prevendályok
Nehéz szolgálottyok,
Ejjel, nappal nem nyughatik,
Az uraktul tsak szidatík
Az szegény legény.

50

11. Hogy szemesnek valo
Az iáték ajánlo,
Ott az czifrák és az nyalkák
Pirongattyák és hurittyák
Az szegény legént.

55

12. Tányért sem akarna
Udvarban nyalnyia,
Mert illy notát, irrégulát
Régen hallot illen strophát
Az szegény legény.

60

13. Hogy ha volna kedve
Az bárát életre,
Sanyaruság mast élete,
Ott is lenne szenvedése
Szegény legénynek.

65

14. Csép, kapa nyavalya,
Sulyos annak gyondgya,
Mert föll töri az tenyerét,
El fogyasztya kis erejét
Szegény legénynek.

70

15. Sima ténta, penna,
Méggh aztis meg unnya,
Az kapának az ő iele
Vastagh, láczik, az ő nyele
Szegény legénynek.

75

16. Beres szolga ha lész,
Szokatlan ahoz lész,
Ugyan ki ri az kezébül
Eke szarva mindenestül
Szegény legénynek.

80

- 85 17. Jobbágyságot üznyi,
Föl faluban laknyi:
Üzik, hajtyák ur dolgara,
Sok pénzt kérnek porciora
Szegény legénytül.
- 90 18. Házrul házra iárást
Szigyenli koldullás,
Mert mindenut pirongattyák,
Es io szivel nem is láttyák
Az szegény legént.
- 95 19. Azt vetik szemére:
Vagyon még ereje,
Dolgozással el élhetne,
Henyélést ha el kerülne
Az szegény legény.
- 100 20. Nem gondolnak véle,
Hogy üres az béle,
Nem tudhattyák tudományát,
Tsak ugy tartják, mint ostobát
Az szegény legényt.
- 105 21. Ha roká mály nintsen
Az mentéje szélin,
Bár Salamony tudományát
Föllyül mullya okosságát
Az szegény legény.
- 110 22. De nints bötsületi,
Mert azt nem nyerheti,
Pézn, fajlendis köntös nélkül
Az asztalhoz elő sem ül
Az szegény legény.
- 115 23. Azért szegény legény
Mindenüt iövevény,
Bizza dolgát Istenére,
Az ki vigyáz életére
Szegény legénynek.

120

minden sуйos gongyat,
Föl emeli még valaha,
Tsak ött el ne hadgya soha,
Az szegény legény.

125

25. Ki ezt szerzette volt,
Az sokat próbált volt,
Sok inségben, bujdosásban
Életében az országban
Ez szegény legény.

177/I.

CANTIO ALIA

5

1. Nosza hajdu, firge varju,
Iárjunk egy szép tánczot,
Nem vagy fatyu, sem rosz hatyu,
Kíálts hát egy hoppot,
Szájod mongyon, lábod járion
Egy katona tánczot.

10

2. Pöndüly csizma, iárjad anya,
Elöl tollás, elől,
Amaz Palko, kurva fia,
Vigyáz kívül, belől.
Toppants gyorsan, had csoszszannyon,
Ne maragy bal felöl.

15

3. Nosza ránduly, hol vagy Viduly,
Fuid az bagi tántzát,
Az emlőjét, az tömlőjet,
Ne kéméld az sipiát,
Mert emennek, Kis Péternek
Atta az bal sarját.

20

4. Gyászoly Buda, Eger tornya
Fönnyen hánya fustit,
Karán sebes, Kis belényes
Bé humta iob szemét,
Az tokosnak, rosz fatyunak
Nem álhottya kezét.

- 25 5. Hajja Tisza, haja Duna,
Száva, Dráva vize,
Mindeniknek mikor árrad,
Zavaros az vize,
30 Az némét is hogy által öött,
Meg változot ize.
6. Májré, csájre, Molduváre
Fut Havas alfölde,
Ungur, bungur, amaz rumily
Sátorát föl szette,
35 Szátuly Májre, pita nályre,
Nints pénz, az éb verte.
7. Erdély, Lippa és Bronitska,
Meg iárd lábom, meg iárd,
Amaz gyöngyös, kis keszkenyös,
40 Né, hul fut io banyád,
Mít dudorgasz, hogy nem ugrasz,
Kurva volt az bábád.
8. Also bányá, Fölso bányá,
Io kövér szalánna,
45 Bö az bora, korcsomája,
De ingyen nem adgya,
Ha pénzed nints, költséged nints,
Meg is koplaltatna.
9. Kis tartomány, igen sovány
Amaz Mara Maros,
50 Nints buzája, gabonája,
Meg ette az tokos,
Ne félljen bár, hogy lésczen kár,
Vagy buzája dohos.
- 55 10. Kurta Számos, tarka Maros,
Sajo két mellyéke,
Noha hegy völgy és erős tölgy,
De nints buza benne,
60 Amaz tokos, roszt kalapos
Mert azt mind meg ette.

- 65 11. Kis küköllő, Nagy küköllő
Gyönyörű folyása,
Nyárad vize, kedves ize,
Rosa az illattya,
Bö terméssel határidat
Isten látogassa.
- 70 12. Konnyen csörgő, kövön pöngő
Amaz kis Aranyos,
Mikor árrad, meg nem szárod,
Fölötte hatalmas,
Szalma maggal vidékiben
Meg telik az nagy kas.
- 75 13. Elöl íárja, rá toppantya
Doboka vármegye,
Után Torda, ne had soha,
Tied az erszénnye,
Meg borsolva, vajba rántva
Mind el kél az leve.
- 80 14. Szépen íárja, amaz fujja,
Szépen Szebén vára,
Nosza gazda, ne fus gazra,
Hoz bort az asztalra,
Mert ha külön tsak félen vonsz,
Meg üt amaz csalfa.
- 85 15. Félen tartod az nagy orrod,
Déva, Görgyén vára,
Barássonak az kü fala
Pogátsábul rakva,
Jer ki Kata, ha köl néked
90 Füles habarnicza.
- 95 16. Az hariska, tatár buza,
Vajki io puliszka,
Nosza, kurta, hol az kurva,
Vigyorog az farka
Az nagy papnak, az vargának
Bial bör kalapia.

17. Maros székrül, Udvar helyrül
Megyek Három székre,
Szépségérül térségére,
100 Nints mássa Erdelyben,
Isten tartsa, szaporítsa
Gabonáját benne.
18. Egésséggel, békességgel,
Edes lako földem,
105 Kit sohajtot és ohajtot
Ez napokban szívem,
Im, hogy iuték, belé lépek,
Meg vidula lölköm.
19. Egésséggel, idvösséggel,
Edes szép szerelmem,
110 Isten hozot es hordozot
Örvendetes hirben,
Ithon már üly, és velünk légy
Együt szeretetben.
20. Nohát, immár minden ember
115 Örüllyön ez napon,
Nagy io kedvet, vig örömot
Mutasson ez házbon,
Az én szívem mert haza iöt
Szerentsés orában.

177/II.

(10.) 1.

.....
Noha hegy völgy es darabos,
Nincsen buza bene,
5 Amaz tokos, sok kalapos
Mert azt mind meg ette.

(11.) 2. Küs Kükülö, Nagy Kükülo
Gyönyörü folyasa,
Nyarad vize, kedves ize,
10 Rosa az illattya,
Bov termessel hatarodott
Isten tartogassa.

109—120 [A strófák sorrendje a kéziratban felcserélve.]

- 15 (12.) 3. Kövön csergő, szepen pergő
Amaz kűs Aranyas,
Mikor arrad, meg nem *szárad*,
Fölötte hatalmas,
Szalma magal videkeben
Meg telik az nagy kas.
- 20 (13.) 4. Elöl iarja, rea topantya
Doboka var mege,
Utan Torda, ne had soha,
Tied az erzenye,
Meg borsolva, vagva, rontva,
Mind el kel az leve.
- 25 (14.) 5. Szepen jarja Karan sebes,
Szeben Szeben varo,
Nosza, gazda, ne fus gaczra,
Hoz bort az asztalra,
Mert ha külön s. felen vonszasz,
30 Majd meg ut *az csalfa*.
- (15.) 6. Felen tartod az nagy orrod,
Deva, Györgen vara,
Barasonak az kö fala
Pogacsabol rakva,
35 Jer ki Kata, ha kel alma,
Felis hamar rancsa.
- (16.) 7. Az haricska, tatar buza,
Vaj ki jo puliszka,
Az köles liszt ficsorkanak
40 Igen jo malajka,
Az nagy papnak es vargaknak
Bial bör kalapjok.
- (17.) 8. Maros szekről, Udvar helyről
45 Megyek Harom szekre,
Szépegire s. termetire
Nincsen szeb Erdelyben,
Isten tarcsa s. szaporisa
Gyabonajat bővön.

---

13 Kövön 15 arrad 24, 28, 30 [A sorvégek mára lekoptak, kiszakadtak, Thaly olvasata :
ízítettük ki őket.]

50 (18.) 9. Nosza, mjnt vagy, bivor pancsi,
Edes lako helyem,
Kit ohajtok, csak jajgatok,
Rabsagban van szivem,
Most hogy jutek, be lephetek,
Meg vidula lelkem.

55 (20.) 10. Egessegel, üdvösegel,
Edes lako helyem,
Isten hozott es hordozott
Örvendetes hirrel,
Ithon mar legy, velünk itt legy
60 Együt kedvesegben.

11. S. el ne felejts, inkab eltes
Jo izü etkekkel,
Csik orzaga, Gyergyo vara,
Igen sovan földé,
65 Ki probalta, az tudhatya,
Vagy az ki lakhatta.

177/III.

CANTIO NOVI

(1.) 1. Nosza hajdu, furge varju,
Jarjunk egj szep tanczot,
Nem vagj fattju, sem rosz gjapju,
Kialcs hat egj hopot,
5 Szajad mongion, labad njomjon
Egj katona czuppot.

(2.) 2. Perdülj czizma, jarjad anja,
Elöl tollas, elől,
Eme Gjurka, kura fia
10 Vidul körül belöl,
Topancs gjorson, had csoszszanjon,
Ne maragj bal felöl.

57, 60 [Thaly olvasata alapján kiegészítve.] 61 felejts <adgyal>
5 njom

- 15 (3.) 3. Hol vagj, rodulj, nosza vidulj,
Fud az bagi tanczat,
Az semlejat, s a tomlejet,
Ne kemeld az pipjat,
Mert emennek, Kús Peternek
Adta az bal sarjat.
- 20 (5.) 4. Haja Tisza, haja Duna,
Száva, Drava vize,
Mindenikis, ha meg arad,
Zavaros az vize,
Az tokoses hogj altalment,
Meg vatozot ize.
- 25 (4.) 5. Gjaszol Buda, Eger vara
Jelen haga fustit,
Karany sebes, Kus belenes
Be hunta job szemet,
A tokosnak, rosz fatyunak
30 Nem alhatya kezet.
- (6.) 6. Mare Szare, Mudaara
Fut Havas el földé,
Ungur, bungur, eme rumulj
Satorat fel szette,
35 Szatul Mare, pitonare,
Nincsen az eb verte.
- (7.) 7. Erdelj, Lippa, Baranjocska,
Meg jard labam, meg járd,
40 Eme gjöngjös kus keszkenös,
Nehol fut jobb anyad,
Mit dudorgasz, hogj nem ugrasz,
Kurva volt az babad.
- (9.) 8. Kus tartomanj, mely hu sovany,
Eme Mara Maros,
45 Nincs buzaja, gabonaja,
Mind meg ette a tokos,
Ne fej bar, hogj kart vallasz,
Buzades meg dohul,
Eme tokos a kalapos
50 Mert azt mind meg ette.

- 55 (8.) 9. Also banya, Felső banya,
 Jo köver szalonna,
 Bö az bora, korcsomaja,
 De ingjen nem adgja,
 Ha penzed nincs, köcseged nincs,
 Megis koplaltat ma.
- 60 (12.) 10. Kővön pergő, könnyen csergő
 Eme kus Aranjas,
 Mikor arad, meg nem farad,
 Felette hatalmas,
 Videkedben szalma maggal
 Meg telik az nagj kas.
- 65 (13.) 11. Elöl jarja, sirva nezi
 Doboka var megje,
 Utan Torda, ne had soha,
 Tied az erszenye,
Meg borsolva, vajba rantva
 Mind el kel a telbe.
- 70 (14.) 12. Szepen jarja eme vara,
 Szebben *Szeben* vara,
 Nosza gazda, ne fus gazra,
 Hoz bort az asztalra,
 Ha csak kullogsz, vaj felé vonsz,
 Majt meg üt az csalfa.
- 75 (15.) 13. Felen tartod az nagj orrod
 Deva, Görgeny vara,
 Barasonak a kö falat
 Pogacsabol raktak,
 Jöj be Kata, ha kel neked
 80 Füles habarnyicza.
- 85 (16.) 14. Az haricska, tatar kasa,
 Vagj ki jo pojaszka,
 Nosza kurta, hol a szarka,
 Vigjorog az farka,
 Az nagj papnak, s a varganak
 Bial bor kalapja.

---

57 fővön 67 melj bosolva 70 Szebben 71 gazra <mert meg üt az csalfa> 75 [*Λ felen* t
 etűje beszúrva.] 78 pocsaból

(17.) 15. Maros szekről, Udvar heljrol
 Jutok Harom szekre,
 Szépegere, teczesere
 Massa nincs Erdeljnek,
 Isten tarcsa, szaporicsa
 Gabonajat benne.

178/I.

1. Fennyen tartod az orrodát, kevély Pozsony Vára,
 De panaszos a mit eszel, noha pénzed ára,
 Miattad vólt az Országnak régenten nagy kára,
 Néked is úgy léssen dolgoz, hidd el, nem sokára.
2. Amaz híres Esztergom is nem ládd, mikint jára,
 A ki régen hágott vala nagy uborka fára,
 De már szegény vissza esett a feje lágyára,
 Csak Nagy Szombat visel gondot, mint mustohájára.
3. Híres Nagy Györ Magyar Város, de most Német birja,
 Gazdag Varas vólt valaha, mint Kronika írja,
 De mivel hogy az Németre szállott minden zsirja,
 Azert szeginy csak azt nézi, hol léssen a sirja.
4. Három híres Komáromok vannak az Országban,
 Mindeniknek elég jutott az külső jószágban,
 De hihető, hogy egyiknek több jutott a Vágban,
 Kíért többit nem engedi élni szabadságban.
5. Nagy Komárom pogácsából vagyon fel építve,
 Az házak is mind tejfellel vannak fejeítve,
 Nagy bástyái szalonnával vannak erősítve,
 A Dunával kö falai vannak környül véve.
6. Szokolcza is olyan immár, mint egy Híres Kurva,
 Kö falai kívül belöl által vannak fúrva,
 Bástyái is kívül belöl mind fel vagyon turva,
 Mert valamit érzett benne amaz dühös Morva.
7. Nagy Szombat is mind ezekhez szabja magát társa,
 Mert itt minden gyülevésznek találkozik mássa,
 Ott Németnek, és Lengyelnek vagyon jó lakása,
 Kíért bizony sok szeginynek megapad az hasa.

---

89 [Az s a mikrofilmen nem látszik.]

1 VI Félén 6 VI Buborkafára 17 V rabságából VI Pogácsából

- 30 8. Kassa tartván Eperjessel, Léva Lengyelekkel,
El pusztítván Tokaj Várát tüzes fegyverekkel,
Igy ronták meg az Országot ő kemény kezekkel,
El rongalák, el pusztíták eö dühösségekkel.
- 35 9. Eger Vára emlékezik amaz hires szüzrül,
Aki amaz Pogány Basát le lövé az hegyrül,
Kíért ugyan dicsírtetett a Szüz mindenektül,
De végtére kint szenvedett a Pogány Töröktül.
- 40 10. Kintses Soprony Kintses Város mind ekkoráig vólt,
Mert ő ellenség kezébe soha nem akadott,
Mivel a Kints, sok ajándék ott meg nem szakadott,
Azért épen es gazdagon mindenkor maradott.
- 45 11. Köszög készült kéz-fogáshoz nyalka kuruczokkal,
Midön eleiben mentek nagy ajandékokkal,
Kótság tolyját adván nékik arany koszorúkkal,
Még is végre kezet fogott rongyos labanczokkal.
- 50 12. Télen nyáron tele sárral Sár Várnak útzája,
Meg rozdásúlt, nem villog már régi vitorlája,
Nints kelete, betsüllete, mert üres konyhája,
Nints is ott már az böltseknek törvényes táblája.
- 55 13. Kiss-szombathely szép kiss Város, Kuruczok Mátkája,
Ott a Magyar Katonáknak nyílik vitorlája,
Ott tartatik az Magyarok viragos zászlója,
Szent Mártonynak mind Fiának czimeres palásztya.
- 60 14. Kevély Pápa mint egy Páva, de nintsen orczája,
Mert akarmely nyalka Kurucz könnyen fér hozzája,
Nem gátollya földbül épült posványos bástyája,
Nem pediglen sárbül csinált sarampós kapuja.
- 65 15. Veszett Veszprém mind hostyástúl Bohem völgyévé vált,
Mert regenten egy katonát ő igen meg tréfált,
Le esvén a kö-sziklárúl ki töré a nyakát,
Kíért betsülletes Ember ő benne meg nem hált.
- 70 16. Püspöki vár borral ékes, kenyérbül nem szükös,
Ött Templomú Pécs Várossa gazdag, betsülletes,
De még is az jövevénynek igen félelmetes,
Mert ő a félelmes néppel, kivált Ráczal tellyes.

- 65 17. Szöged Kecskeméttel együtt mint festett Koporsó,
Olyanok mint el széllyedett, el öntetett borsó,
Nem kell ott az Aszszonyoknak frissen pergő orsó,
Hanem inkább tele borral a nagy pintes korsó.
- 70 18. Tömösvár is Peter várral vig várak valának,
Nandor Varát nagy zokogva kik most is siratták,
Mert mind ezek a Némettől pénzen el adattak,
Kéért az Magyar Varosok sirban be rakattak.
- 75 19. Pest és Buda közt a Duna már egyszer meg égett,
De az Isten el óltani küldött segítséget,
Kéért szegény Magyaroknak ad jó reménységet,
Hogy még Buda látta valaha királyi Fölséget.
- 80 20. Szabad Szendrő, szent a Neve, szentül is mondatik,
Mert ott a Bachus Istennek templom építetik,
Télén s nyáron teli borral, azért tiszteltetik,
Tülem is hát vigán legyünk, az énekelletik.

178/II.

- (1.) 1. Fellyen tartod az nagy orrod, kevely Poson Vara,
De panaszos az mit eszel, noha pénzed arra,
Miattad volt az orszagnak az előtt sok kara,
Meg te Neked is ugj lehet sorsod nem sokara.
- 5 (2.) 2. Ama híres Esztergom is nem lad, miként jára,
Aki regen fel ült vala az ugorkafara,
De most szegény vissza esett az feje lagjara,
Tsak Nagj Szombat visel gondot, mint Mostohajara.
- 10 (3.) 3. Híres Nagj Győr Magyar Varos, de most tokos birja,
Gazdag varos volt valaha, mint Kronika írja,
De pundrasnal vagyon annak mostan minden zírja,
Tsak azt nezi mostan szegény, hol lesz az ő sirja.
- 15 (5.) 4. Nagj Komarom pogatsabol vagion fel építve,
Az falai mind tejfellel vagion erősítve,
Nem tsuda hát, hogj oly igen el van híresítve,
Az bastyai szalonnabol vagion ekesítve.
- 20 (19.) 5. Pest es Buda közt az Duna mar etzer el égett,
De az Isten el oltani küldött segetseget,
Kiert szegény Magyaroknak ad jó remenseget,
Hogj Buda lát meg valaha király felséget.

- (14.) 6. Kevely Papa, mint egy Pava, de nintsen Orczaja,
Mert akar mely híres Kurva könnyen fér hozzaja,
Ottan vala katonaknak az előtt hazajok,
De nintsen most az vitezeknek ottan batorsagok.
- 25 (15.) 7. Veszét Veszprem mind bastyastul Bohem völgyéve vált,
Ringyes rongyos ő köfala, hoszu Utzára szalt,
Mert regenten meg valaha egy Katonat trefalt,
Es az utan jo Katona ő benne meg nem szalt.

178/III.

- (1.) 1. Félcen tartod nagy orodat, kevély Poson Vára,
Hogy Corona benned vagyon, a sem pénzéd ára,
Miattad volt az Országnak az előtt Nagy Kára,
Még néked hogy lesz sorsod, meg lásd, utollyára.
- 5 (2.) 2. Amaz híres Esztergom is lád miképpen jára,
Ki nem régen fel hágot volt az uborkafára,
De már szegény viszá csett az feje lágyára,
Tsak Nagy Szombat visel gondot, mint Mostohájára.
- (3.) 3. Híres Nagy Győr Magyar Váras, de most Német birja,
10 Gazdag Váras volt valaha, mint Cronica írja,
De immár most Német birja, néki minden zsirja,
Tsak azt nézéz, azt szemlélé, hol lehessen sirja.
- (4.) 4. Három híres Komáromok vannak az Országban,
15 Mindeniknek elég jutott az külső jóságban,
De az edgyik többet ivot, hihető, az Vágban,
Azért többet nem engedi élni szabadságban.
- (5.) 5. Nagy Komárom pogásából fel vagyon építve,
Az falai mint téjfellet vadnak fejírtve,
Az Bastyai Szalonnával vadnak erőssítve,
20 Nem héjában hogy oly igen el van hiresítve.
- (19.) 6. Pest és Buda közt a Duna már egyszer el égett,
De az Isten oltalmára küldött segítséget,
Es a Szegény Magyaroknak adott reménséget,
Hogy még Buda meg érheti királyi Felségét.
- 25 (14.) 7. Kevély Pápa, mint egy páva, de nintsen orczája,
Mert akármely kurta kurva könnyen fér hozzája,
Es a régi Magyaroknak leg kedvesbb hazája,
Amaz nyalka Kuruczoknak pallazo tanyája.

- (20.) 8. Szabad szent György, szent a Neve, méltán is hivatik,
Bacchus Isten Templomában ottan tiszteltetik,
Télen Nyáron teli borral, azért kedveltetik,
Vivát téhát én töllem is, ki enekeltetik.

178/IV.

- (1.) 1. Férre tartod orrodot, kevély Poson vára,
De panaszos, amit eszel, noha pénzéd árra,
Miattad volt az országnak ez előtt nagy kára,
De nékedis ugy lesz dolgod, hiddel, nem sokára.
- 5 (19.) 2. Pest és Buda közt a Duna mar egyszer el éggett,
De az Isten el oltani küldött segítséget,
Kéért szegény magyaroknak ad jo reménséget,
Hogy Buda álna valaha királyi felséget.
- 10 (4.) 3. Három hires Komaromok vadnak az országban,
Mindennek elég jutot a külső jországban,
De az edgyik többet ivut, hihető, a várban,
Azért a többit nem engedí élni szabadságban.
- 15 (5.) 4. Nagy Komárom pogácsából vagyon fel építve,
A Bástyája szalonnával vagyon erősítve,
Az házakis sok téjfellel vadnak fejtítve,
Nem tsuda, hogy annyira vagyon hiresítve.
- 20 (2.) 5. Ama hires Esztergom is laddé, mikép jára,
A ki régen hágott vala nagy ugorka fára,
De most szegeny vissza puffant a feje lágýára,
Mert Nagy Szombat visel gondot, mint mostohájára.
- (3.) 6. Hires nagy Györ Magyar város, de most Németc birja,
Azert ő ily sáros,
Mert Németre szallot néki minden zsrja,
Gazdag város lehetett e, mint kronika írja.

178/V—VI.

A' RÉGI VÁROK

- (1.) 1. Fennyen tartod az nagy órrod, kevély Poson vára,
De panaszos, a' mit eszöl, noha pénzéd árra,
Miattad volt az Országnak ez előtt nagy kára,
Te néked is igy lessz dolgod, hidjed, nem sokára.

- 5 (2.) 2. Amaz híres Esztergom is, lásd é, miként jára,
A' melly régen hágott vala nagy uborka fára,
De mast szegény vissza-esett a' feje' lágyjára,
Mert Nagy Szombat visel gondot mint mostohájára.
- 10 (3.) 3. Híres nagy Győr Magyar Város, de most Német birja,
Sován azért, mert Németre szállott minden 'zírja,
Híres város volt valaha, minr kronika írja,
De most azon is aggódik, hol lessz az ő sírja.
- 15 (4.) 4. Három híres Komáromok vannak az Országban,
Mindeniknek elég jutott a' külső Jóságban,
De az eggyik többet ivott, hihető, az Vágban,
És a' többit nem engedi élni szabadságban.
- 20 (5.) 5. Nagy Komárom *Pogásából* vagyon fel-építve,
A' bástyája szalonnával vagyon erősítve,
A kő-fali mind téjföllel vannak fejeztve,
Nem csoda hát, hogy annyira el-van híresedve.
- (19.) 6. Pest és Buda közt a' Duna már egyszer el-égett,
De az Isten el-oltani küldött segítséget,
Így még szegény Magyaroknak ad jó reménységet,
Hogy még Buda lát valaha királyi Felséget.
- 25 (8.) 7. Kassa tartván Eperjessel, Lőcse Lengyelekkel,
El-pusztíták Tokai várát tüzes fegyverekkel,
Ezeket véghez vihették a' Loboncz-némettel,
Igy rongálván az Országot fegyveres kezekkel.
- 30 (15.) 8. Veszett Veszprim mind bástyástúl Bohin-völgyére szállt,
A' kő fala ringyes rongyos, hosszú utszára váltt,
Nem csuda, mert a' katona régenten benne háltt,
A' sok kurta kuruczokkal vigyázatlan strásáltt.
- 35 (14.) 9. Kevély Pápa mint egy Páva, de nincsen orczája,
Mert akár melly kurta kurucz könnyen fér hozzája,
Ez volt régi katonáknak kedvesebb szállása,
De már mostan nem kell ottan katonák' lakása.
- 40 (10.) 10. Kincses Sopron szabadságban még is meg maradt,
Eggyes volt a' kuruczokkal, de kezét nem adott,
Mert a' sok kincs, sok ajándék soha el nem fogyott,
Azért régi szabadsága fel nem dulattatott.

POZSONYI ORSZÁG-GYŰLÉSBEN KÖLT PASCHQUILUS

- (1.) 1. Félre tartod az orrod, kevés Pozsony vára,
Mindent panaszos, a' mit eszel, noha pénzéd árja,
Állalad volt az Országnak régenten nagy kára,
Te ncked-is így leszz dolgod, hidd-el, nem sokára.
- 5 (2.) 2. Ama híres Esztergam-is látod, miként jára,
Ki már egyszer fel kapott az ugorka fára,
De most szegény vissza esett a' feje lágygyára,
Mert Nagy Szombat visel gondot mint Mostohájára.
- 10 (10.) 3. Kintses Sopron szabadságban még-is meg maradt,
Egygyes volt a' kurutzokkal, de kezet nem adott,
Mert a' sok kints, sok ajándék, ott el nem szakadt,
Azért ő szabadságában mindég meg maradt.
- 15 (3.) 4. Híres Nagy Győr Magyar város, de most Német bírja,
Azért sovány, mert Németre szállott minden zsírja,
Gazdag város volt valaha, mint krónika írja,
De már arról gondolkodik, hol lesz az ő sírja.
- 20 (4.) 5. Három híres Komáromok vagynak az Országban,
Mindeniknek elég jutott a' külső jószágban,
De az edgyik többet ivott, hihető, a' Vágban,
Mert a' többet nem engedi élni szabadságban.
- (5.) 6. Nagy komárom pogátsából vagyon fel építve,
A' bástyaji szalonnával vagynak erősítve,
A' falai mind téjfellel vagynak fejtérítve,
Nem tsuda hát, hogy olly igen el van híresítve.
- 25 (19.) 7. Pest és Buda közt a' Duna már hétszer meg-égett,
De Isten el oltására küldött segítséget,
Azért Szegény Magyaroknak ad jó reménységet,
Hogy még Buda lát valaha kiralyi felséget.
- 30 (14.) 8. Kevél Pápa mint az páva, de nintsen orczája,
Mert akar melly kurta kurutz könnyen fér hozzája,
Ama kevés kurutzoknak kedvesebb hazája,
Nem kell itten immár többé katonák lazája.

- 35 (15.) 9. Vesztt Veszprém mint bástyástól Bőhén völgyévé vált,
A' falai ringyes rongyos hoszszú útszakba szált,
Mert régenten egy katona hogy régenten ben hált,
A' sok szép dámák számában ő nagy módot talált.
- 40 (12.) 10. Télen nyáron tele sárral Sárvárnak utszája,
Nem héjában sárból épült puszta palotája,
Meg rozsdásult, nem villog már fényes vitorlája,
Nem tartatik benne többé a' törvény táblája.
- (20.) 11. Híres Szent Grót, szent a' neve, méltán-is hivatik,
Mert ott a' Bachus Istennek templom építettik,
Hegye völgye tele borral, azért kedveltetik,
Tőlem-is hát vivat, vivat, így écnkeltetik.

178/VIII.

A POZSONYI GYÜLÉSBEN KÖLT

- (1.) 1. Félre tartod az orrod, kevés Pozson várba,
Mind panaszos, a' mit eszel, noha pénzced árra.
- (3.) 2. Győr híres város, de most német birja,
Azért sovány, mert Németre szállott minden zsirja.
- 5 3. Híres város lehetett ez, mint kronika írja,
De most-is azon bánkodik, hol lessz az ő sírja.
- (2.) 4. Lám a' híres Esztergam-is látod, mikként jára,
Ki már egyszer fel-kapott az ugorka fára.
- 10 5. De ám szegény vissza esett a' feje lággyára,
Azért ma hát nem kell neki katona strázsára.
- (5.) 6. Nagy komárom pogátsából vagyon fel épétve,
A' fala-is mind téjfcellel vagyon fejéretve.
- (19.) 7. Pest és Buda közt a' Duna már 7szer meg égett,
De az Isten el-oltani küldött segítséget.
- 15 8. Azért szegény magyar haza várhat reménységet,
Hogy ő-is még lát valaha kiralyi felséget.
-)

- (1.) 1. Fennyn tartod nagy orodat, kevély Posony vára,
De panaszos a' mit eszel, noha pénzed ára,
Te benned már sok gazdagnak volt egyszer nagy kára,
De talám még jobb leszs dolgod, el-hidd, nem sokára.
- 5 (2.) 2. Ama hires Esztergom-is igen porul jára,
A ki régen hágott vala a' buborka fára,
De már szegény vissza esett a' feje-lágyára,
Mert Nagyszombat visel gondot mint mostohájára.
- (4.) 3. Három hires Komáromok vannak az Országban,
10 Mindeniknek elég jutott a' betses jószágban,
De az egyik kiváltképpen sokat vett a' Vágban,
Azért-is volt a' többinél nagyobb szabadságban.
- (5.) 4. Récv-Komárom pogátsábul vagyon felcápitve,
15 A' házak-is mind téjfellel vannak fejcírítve,
A' bástyái szalonnával 's hájjal erősítve,
Menyetskéi magyarossan vannak ékesítve.
- (9.) 5. Egervára emlékezik ama hires Szűzrűl,
Ki a' pogány Törökbasát le-lövé a' bértzrűl,
20 Mellyért ugyan ditsértetett a' Szűz mindenektűl,
De végtére mint szenvedett a' pogány ebektűl!
- (3.) 6. Hires Nagy Győr magyar Város, de most már más birja,
Magyar Város volt valaha, mint Kronika írja,
De bezzeg már el olvadtott mind vaja mind 'sirja,
Mert másnak a' markában van a' nyaka gallérja.
- 25 (10.) 7. Kintses Sopron kultsos Város mind ekkoráig volt,
Mert még ellenség kezében soha nem akadott,
Eddig semmi nemű rosda még rá nem ragadott,
Mivel ajándékkal győzte azt, ki rátámadott.
- (12.) 8. Télen nyáron tele sárral Sárvárnak utzája,
30 Meg rosdásult, nem villog már fényes vitorlájá,
Nints kelete, betsülete, mert üres konyhája,
Be dűlt fala, nints oldala, fel-kopott a' szájjá.
- (14.) 9. Kevély Pápa mint egy páva, de nintsen ortzája,
Mert akármí kurta kurutz könnyen fér hozzája,
35 Nem is gátol immár senkit posványos bástyája,
Mivel kevés a' dohánnya, kitsiny a' pipája.

- 40 (6.) 10. Fejérvár-is tsak olyan már, mint egy hires kurva,
Kőfalai köröskörül által vannak furva,
A' bástyái kívülbelül mind fel vannak turva,
Lakja Német, Rátz, Magyar, Tseh, Tót és a' Morva.
- (11.) 11. Kőszeg készült kézfogóhoz nyalka Kurutzokkal,
Midőn mentek elejekbe sok tele 'sákokkal,
Tallérokát bőven hányván arany koszorúkkal,
Meg-alkudván meg-egyeztek tsak hamar azokkal.
- 45 (13.) 12. Kis szombathely ékes Város, kurutzok mátkája,
Ott a' Magyar Katonának nyillik vitorlája,
Szent Mártonyban tartatott volt kintscs kamarája,
Ugrádozva nyeritezett kénycs paripája.
- 50 (16.) 13. Péts városa borral bővös, kenyérből sem szűkös,
Őt templommal ékesített, gazdag, bcsületes,
De kár, hogy sok díb dáb néppel, kivált Rátzal terhes,
Mert máskép a' többi között volna nagy érdemes.
- 55 (17.) 14. Zrinyi Miklós' Szigetvéra mint festet koporsó,
El-apródot, el szélledett, mint a' rosz vad borsó,
Vitézséget fel-váltá itt a' Turbéki korsó,
Nadrág-Szabó, botskor Varga, kováts, pörgő-orsó.
- (19.) 15. Pest és Buda közt már egyszer a Duna meg-égget,
De az Isten el-oltani küldött segítséget,
Mellyért szegény Magyaroknak ád jó reménységget,
60 Hogy még Buda ér valaha Királyi felséget.
- (20.) 16. Szala Szent tót, szent a' neve, méltán neveztetik,
Mert ott a' Bakkus Istennek templom épittetik,
Oltsó bora, oltsó húsa azért kedveltetik,
De bezzeg a' böltseségre ritkán emeltetik.
- 65 (18.) 17. Tömösvár-is Pétervárral víg várak valának,
Még a' Török Landor Várát nem tartá magának,
De már mostan kintelen is tőle el-vállának,
Mellyért a Magyar Várak-is gyászban borulának.

KURUC TANYA

- (1.) 1. Fennycn tartod a nagy órod, kevély Pozsony vára,
De panaszos, amit eszel, noha pénzéd ára;
Miattad vólt az országnak nem régen nagy kára,
De necked is úgy lehet ám dolgod, nemsokára.
- 5 (2.) 2. Lám a híres Esztergom is, látd-e, miként jára!
Aki régen hágott vala nagy ugorkafára,
De most szegény visszaesett a feje lágyjára,
Mert Nagyszombat visel gondot szép oskolájára.
- 10 (7.) 3. Nagyszombat is mindenekhez tartja magát tárva,
Mindenféle ellenségnek nem vala bezárva,
Kuruc, német szállást talált benne készen várva,
Nem csuda hát Esztergomnak ott lakni, mert árva.
- 15 (6.) 4. Ugy maradott Szokolca is, mint egy híres kurva,
Mindenfelül a kőfala által vagyon fúrva,
A sánca is kívül-belül mind öszve van túrva,
Mert valamit érzett benne ama dühös morva.
- 20 (4.) 5. Három híres Komáromok vagynak az országban,
Mindeniknek elég jutott a külső jószágban,
De az egyik többet ivott, hihető, a Vágban,
Mert a többit nem engedí élni szabadságban.
- (5.) 6. Révkomárom pogácsákbúl vagyon felépitve,
A bástyái szalonnával vagynak erősítve,
A házak is mind tejfellel lévén fejéritve,
Semmi csuda, hogy így el van vára híresítve.
- 25 (3.) 7. Híres Nagy-Győr magyar város, de most német birja,
Azért sovány, mert németre szállott minden zsirja.
Gazdag város vólt régenten, mint kronika írja,
De most azon is aggódik, hol lesz az ő sirja.
- 30 (19.) 8. Pest és Buda közt a Duna már egyszer elégett,
De az Isten elóltani küldött segítséget;
Kíért szegény magyaroknak ád jó reménységet,
Hogy még Buda lát valaha királyi felséget.

- 35 (8.) 9. Kassa tartván Eperjessel, Lőcse lengyclekkal,
Elpusztíták Tokaj várát tüzes fegyverekkel.
Az esztelen kurucok is mind együtt ezekkel
Igy ronták meg az országot fegyveres kezckkel.
- 40 (10.) 10. Kincses Soprony szabadságban mégis megmaradott,
Egyes volt a kurucokkal, de kezet nem adott,
Az ellenség kezébe még sohasem akadott,
Mert a sok kincs, sok ajándék ott el nem szakadott.
- (14.) 11. Kevélly Pápa mint a páva, de nincsen orcája,
Mert akarmely nyalka kuruc könnyen fér hozzája;
Ez a nyalka kurucoknak kedvesebb hazája,
De most ottan sem kelletik katonák hazája.
- 45 (12.) 12. Télen-nyáron tele sárral Sárvárnak utcája,
Nem hijjában, sárban épült pusztá palotája;
Megrozsdásúlt, nem csillog már fényes vitorlája,
Mindenfélül szorongatják, üres a konyhája.
- 50 (13.) 13. Özvegy leány, kis Szombathely, kurucok mátkája,
Nyalka vitézck szivének felnyitott bárkája,
Rimaszombat városának kedves leánykája,
Hires-neves Nagyszombatnak árva unokája.
- 55 (20.) 14. Szabad Szentgrót e szent névvel méltán neveztetik,
Mert ott a Bakhus-istennek templom építettik;
Hegye-völgye tele borral, azért kedveltetik,
Tőlem is hát neki vivát most énekeltetik.

179/I.

- (1.) 1. Fenynycn tartod a nagy orrod, kevély Szcben vára,
De panaszos, a mit eszel, noha pénzéd árra,
Miattad volt az Országnak régenten nagy kára,
Teneked is így lesz dolgod, hidd el, nem sokára.
- 5 (2.) 2. Ama hires Fejér vár is látod, miként jára,
A mely régen hágott vala nagy ugorka fára,
De jaj szegény vissza esett a feje lágygyára,
Mert más visel gondot rea, mint mostohájára.
- 10 (5.) 3. Torda Vára pogásákkal vagyon fel építve,
A hazak is Tejfelekkal vagynak fejeritve,
A bastyai szállonakkal vagynak ekesitve,
Nem hijjába Torda vára el van hiresitve.

- 15 (14.) 4. Vásárhely is mint egy páva, de nintsen ortzája,
Mert akarmely kurta kurva könnyen fér hozzája,
Nem léssen már soha többé katonák szállása,
Sem a híres Kurutzoknak nem léssz itt lakása.
- (12.) 5. Télben nyárban tele sárral Enyednek uttzája,
Nem hijába sárbol epült pusztá palotája,
Minden felöl szorongattyák, üres a konyhája,
20 Nem fénylik már soha többé fényes vitorlája.
- (20.) 6. Szabad Somjo kj a Neve méltán is mondatik,
Bachus Isten templomának méltán neveztetik,
Télben nyárban tele borral, ezért kedveltetik,
Vivát azért, a kitöl ez igy enekeltetik.

179/II.

- (12.) 1. Télben nyárban tele sárral Enyednek utzája,
Nem hijában sárbol épölt pusztá palotája,
Nem tündöklik soha többé fényes vitorlaja,
Minden felöl szorongatják, üres a konyhája.
- 5 (2.) 2. Ama híres Fejér vár is tudod, miként jára,
Aki régen hágott vala nagy ugorka fára,
De most szegény vissza esett a feje lágýára,
Mert más visel gondot réa, mint mostohájára.
- 10 (3.) 3. Kolosvár is Magyar Város, de most Nemet birja,
Azert szegény, mert Németre szállott minden zírja,
Gazdag város volt valaha, mint Krónika írja,
De most szegény tsak azt nézi, hol léssen ő sirja.
- 15 (5.) 4. Torda vára pogátsából vagyon fel építve,
A Bástyái szalonnakkal vagynak erősítve,
Az házois mind tefellel vagyon fejéritve,
Nem hiaba hogy illy igen el van híresítve.
- (14.) 5. Vásárhely is mint egy páva, de nintsen ortzája,
Mert akár mely híres kurva könnyen fér hozzája,
Nem léssz ott már soha többé katonák hazája,
20 Nem a gonosz kurutzoknak örökös hazája.
- (1.) 6. Fennyen tartod a nagy orod, kevély Szeben vára,
De panaszos, amit eszel, noha pénzed árra,
Miattad volt az országnak regenten nagy kára,
Tenéked is igy leszsiz dolgod, hidhed, nem sokára.

- 25 (20.) 7. Szabad Somjo Szent a Neve, méltán is hivatik,
Bachus Isten Templomának méltán neveztetik,
Télben nyárban tele borral, azért kedveltetik,
Vivát hát most, a ki ettől így énekeltetik.
- 30 8. Zilah vára Cseresnyével van el híresedve,
A lakosi Bor Csiszárok, szurkosok, mint a medve,
Szabadsága volt regenten, de már el rckedve
Vagyon, azért nem is lehet senkinek jo kedve.

179/III.

- (1.) 1. Fenyen tartod a' nagy orod, kevély Szeben vára,
De panaszos, a' mit eszel, noha pénzed ára,
Miatad volt az országnak régentén nagy kára,
Meg fizetnek tenéked is, hid meg, nem sokára.
- 5 (2.) 2. Ama hires Fejérváris ladé, miként jára,
Ki régentén hágot vala nagy ugarka fára,
Mert már szegény viszá eset az feje lágyára,
És más visel gondot réá, mind mostahájára.
- 10 (12.) 3. Télbe nyárba teli sárral Enyednek utzája,
Nem hijába sárból épült puszta palotája,
Minden felül szorongatják, ürös az konyhája,
Mert régolta hogy meg ürült viseltes táskája.
- 15 (5.) 4. Torda vára Pogátsából vadjon fel építve,
A' bástyáji szalanákal vadnak erősitve,
Az falaji mind téfelel vadnak fejéritve,
Nem tsuda hát, hogy ily igen el van híresítve.
- 20 (14.) 5. Vásárhely is mintegy páva, de nintsen ortzája,
S mert a'kár mely kurta kurva könnyen fér hozája,
E volt imár régentén az kurutzok hazája,
Nem lesz nékik itten több is qvártéja.
- (3.) 6. Kolozsvár is Magyar város, de most német birja,
Gazdag város volt valaha, mint kronika írja,
Hogy németre szálót néki mint jo a' mint zsirja,
Most már szegény tsak azt nézi, hol léscen ő sirja.

ALIA

1. Fenékkal föll fordult már ez széles világ,
Meg holt Mátyás király, el költ az igasság,
Ki az elöt rossz volt, azé az uraság,
Tetves mendicás is mast asztal félre hág.
- 5 2. Az ki igazat szoll, bé törík a feje,
De ki hazudnyi tud, az ül asztal fére,
Nagy kévélyen kandál az ezüst sellegre,
Könyékig iár keze az fekete lébe.
- 10 3. Ha Vitám Bergában olly oskolat tudnek,
Mellyben hazugságot egy tökkel kaphatnék,
Tsak rühes lovon is, még is oda mennek,
Tudom, ha meg iönnnek, asztal fére álnék.
- 15 4. Miulta nem kezdék hazugságot szolnyi,
Az számis nem kezde tormas tsukat ennyi,
Tsak kezdék az után kemenczét füttenyi,
Rongyollot nadrághoz zifat mendikalnyi.
- 20 5. Minap oskolában ülék az szurdikban,
Egy tetüt találek az gatyám ránczában,
Meg fogám az lábát, kapa az hajamban,
Én is meg haragvám, ki hajtám az hoban.
6. Azon röpülle el egy nagy tarka picca,
Kiben belé kapa, mint egy erős bika,
Tépiük egy mást ugyan hevernek az hoba,
Nosza, peticulle, nem vagy mast az ránczba.
- 25 7. En vagyok az hires Dati vigtum várban,
Hogy ha mastan volna nálom darab turo,
Vagy tokaj borral teli mazos korso,
Ugy iutna az számra amaz construccio.
- 30 8. Aban az országban, az melyben en voltam,
Egy tudatlan gyermek ökörré vált, láttam,
Hogy ott ökör nem volt az elöt, nem tuttam,
Hogy bohán szantottak akkor ott voltam.

- 35 9. Láttom oly szunyogot, melnek lába szárnya
Dunát által érte annak hoszsúsága,
Hidnak tették aztot Duna két partyára,
Az sok kereskedő emberek számára.
- 40 10. Láttam oly halat is, az melynek gyomrában
Egy kegyetlen erdő vala tágosságban,
Hogy három száz ember paripán jártaban
Eleget nyulaszot vala hamarjában.
11. Láttom oly ökröt is, melynek ő dereka
Az hegyeket érte annak hoszsúsága,
Hogy tizenkét hegyrül az füvet le rágta,
Mellyen csudálkozik, az ki azt nem látta.
- 45 12. Láttom oly tikot is, melynek ő tojása
Rettenetes nagy volt annak hoszsúsága,
Hogy huszon két falut el mosot az arja,
Ugy föl hanta magát, mint az tenger habia.
- 50 13. Uramnak láttom regen ide hátra,
Lentsét tsépöl igen szeme karimája,
Arrul gondolkodik, mint van háza taja,
Balotony fele van minden gondolattya.
- 55 14. Mast olyat hazudok, kit magam sem hiszek,
Talam az urak is egy polturát vetnek,
Vagy az asztal före engemet ültetnek,
Avagy az ajton is éb rudon ki vetnek.
- 60 15. Láttom az Dunát is, hogy egyszer meg éget,
Masut ismét láttom olyan embereket,
Kik szélnél egyebet soha nem ettenek,
Egymásra köszöntek az levegő eget.
16. Az ki ez eneket többé nem hallotta,
Avagy az eneklöt üressen botsáttya,
Ki volna, ne jutna ilyen álopotra,
Az leányok köze kaléfaktorsagra.

---

50 letsét 54 venne 54—55 [Egy-egy szótag leragasztva.]

CANTIO

- (1.) 1. Fenekkel fel fordult már az egész világ,
Meg holt Matyas kirallj, el tölt az igassag,
Ki rossz volt regenten, eze az urasag,
Tettes mendicansis az asztal före vag.
- 5 (2.) 2. Nagj keveljen kantal az ezüst szönjegben,
Könjökig jár keze az fekete leben,
Ki most igazat szól, be török az feje,
De ki hazugságot, az ül asztal före.
- 10 (4.) 3. Mielta nem kezdek hazugságot szólni,
Nem kezdek az olta tormas csukat enni,
Csak kezdek az olta kemenczet fűtteni,
Vagyok ban nagj ragban kasat kuldulgatni. [?]
- 15 (3.) 4. Ha Vitembergaban olj scholat tudnek,
Az hol hazugságot egj tökkel találnek,
Ha köhös lovammis, de megis el mennek,
Miheljt haza jönnek, mingjart asztal före ülnek.
- 20 (7.) 5. En vagyok az híres dativi cum verbo,
Ha kezemben volna most egj darab turo,
Vagy tokai borral teli mazas koncso,
Ugy fojna torkamra, mint egj constructio.
- (14.) 6. Majt ojtant hazudok, kit magam sem hiszek,
Talam az urakis egj sustakot vetnek,
Avagy asztal före közijek ültetnek,
Vagy cseber rudon ajton ki vetnenek.
- 25 (5.) 7. Minap scholaban ülven az puczokban,
Egy tetüt talalek az ingem ranczaban,
Meg fogam az labat, kapa az hajamban,
Enis meg haragvam, ki vetem az hoban.
- 30 (a) 8. Minap scholaban ki menek az hoban,
Hat egy cziganj szalad del felöl eszakra,
Azt mongja, meg fazik Mihoknak a laba,
Ha csizmaja nem lesz az jövő holnapban.

- (1.) 1. Feneke! fel fordult már az egész világ,
Meg holt Matyas kiraly, el tölt az igassag,
Az ki regen ros volt, aze az urasag,
Tetves mendicas is az asztal före hag.
- 5 (2.) 2. Az ki igazat szoll, be torik az feje,
Az ki tud hazudni, az ül asztal fore.
Nagy kevelyen kandasz az ezüst sellegben,
Konyokig kotorasz az fekete leben.
- 10 (4.) 3. Miolta nem kezdek hazugsagot szolni,
Az szajam sem kezde tormas csukat enni.
Csak kemenczet kezdek azolta fütteni,
Ribanczos nadragban tzipot koldulgatni.
- 15 (3.) 4. Az mellyik orszagban oly iskolat tudnek,
Hazugsagot ottan hogj en tanulhatnek,
Onnan ha meg jonek, betsuletet kapnek,
Azutan pediglen asztal före ülnek.
- 20 (7.) 5. En vagjok az hires dativi cum verbo,
Ugj ha most kezemben volna darab czipo,
Vagj tokai borral tele mazas kantsó,
Ugj jöne szajamban mind az constructio.
- (5.) 6. Minap iskolaban ülek az putzokra,
Egj tetüt tanalek az ingem ranczaban,
Meg fogam az labat, kapa az hajamban,
Kire meg haragvan, ki vetem az hoban.
- 25 (6.) 7. Arra ra repüle egj nagj picca szarka,
Kibe bele kapa, mint egj erős bika.
Jol meg tepek egj mast, hevernek az hoba,
Nesze, peticule, nem vagj most az ranczban.
- 30 (a) 8. A minap meztlab ki menek az hora,
Hát ugj fut egj cigany eszakrol eszakra,
Azt mongjak, Miskanak meg fazik az laba,
Ha csizmaja nem lesz az jövő holnapban.

---

1 Feneket 23 [Előbb:] Meg fogam az labat ki vetem az hoban 28 Mesze

- 35 (14.) 9. Majd olyant hazudok, kit magam sem hiszek,
Talam az urak is egj sustakot vetnek,
Avagj asztal fore mellejek ültetnek,
Avagj cseber rudon az ajton ki vetnek.
10. Tobbet is hazudnek, de szedik az etket,
Meg ittak az urak az fekete levet.
De senki nem mongja, adgj Miskanak benne,
40 Tsak hajtogattyak ök az pohart ket kezre.
11. Surge sujna frater, abeamus inde,
Non est hic bctszület, si non scis mentire,
- 45 (16.) 12. Az ki ez eneket többbe nem hallotta,
Avagj az eneklöt üressen botsattya,
Kivanom, hogj jusson illyen meltosagra,
Mendicasok között calefactorsagra.

180/IV.

- (1.) 1. Fenekkel fel fordult már az egesz világ,
Meg holt Matyás kiraly, oda az igasság,
Ki regenten roszt volt, az földi uraság,
Tetves mendicansis most asztal fore vágy.
- 5 (2.) 2. Ki most igazat szol, be török a feje,
Csak ki hazudni tud, az ül asztal fore,
Nagy kevelyen azért sétál az helyére,
Könyökig jár keze a fekete lébe.
- 10 (4.) 3. Mioletta nem szoktam hazugságot szólni,
A szám is nem kezde tormás tsukát enni,
Tsak keztem az után kementsét fültenni,
Rongyollot nadragba kását kavargatni.
- 15 (3.) 4. Valamely városban oly oskolát tudnék,
Kiben hazugságot egy tökkel tanulnek,
Ha rihes lovon is, megis oda mennék,
Tudom, ha meg jönnek, asztalföre ülnek.

- 20 (14.) 5. Majd olyat hazudnek, hogy eppen nem hidnék,
Talán az uraktul petakot is nyernék,
Vagy az asztalfőre közéjek én ülnek,
Vagy pedig ebrudon majd ki vetettetek.
- (9.) 6. Lattam oly szunyogot, kinek szörnyu laba
Mint egy száz sing vala eppen az hosszára,
Hogy az hidnak tettek Duna ket partyara,
Az kereskedőknek intézték számokra.
- 25 7. Es ellenben jártam már én oly nagy hegyet,
Mellyrül nyereg kápam dörgölte az eget,
Kemény fellegekrül kapdostam a szelet,
Hogy meg az farkam is tsovalta az volgyet.
- 30 8. Ez vilag csordait a fogasra rakták,
Vad oroszlanyokat mind türe vondosták,
A kosokat pedig az egben hajtottak,
Az bakoknak pedig vereket ontottak.
- 35 9. Tobbetis hazudnék, de szedik az étket,
Mert meg ették imár a fekete levét,
De senki sem monta a Miklosnak eztet,
Mert tsak hajtogattyák a jo lompos mézet.
- (7.) 10. En vagyok a híres armatus ablato,
Ha kezemben vagyok ama darab turó,
Vagy tokai borral teli pintes korso,
40 Ugy menne a számon, mint a constructio.
- (5.) 11. Minap oskolába ülék a kutzkóban,
Egy tetüt találék a gatyam rántzaban,
Mcg kapám az labat, ragada hajjamban,
Haragra gerjedék, ki vetém az hóban.
- 45 (6.) 12. Arra repüle el egy nagy tarka szarka,
Kiben belé kapa, mint egy erős bika,
Ugy meg tépik egymást, hogy szarnak rakásra,
Noszsa, pedicule, nem vagy most a rantzba.
- 50 13. Serkeny fel, jo ötsem, gyere hamar inde,
Non est hic betsület, sis mentiri unde,
Solens huc venire, cum fallacitate,
Est hic nagy huntzvutság sub distinctione.

- 55 (16.) 14. Az ki ez verseket többet nem hallotta,
És az éneklőket uressen botsájtya,
Kivánom, hogy jusson csincsás uraságra,
A koldúsok között fő kapitanyságra.

180/V.

- (1.) 1. Fenékkal fel fordult már az egész világ,
Meg holt Mattyás Király, el-tölt az igasság,
Az igasság helyett jött bé nagy hamisság,
A tetves Mendicans az asztal före vagy.
- 5 (4.) 2. Miolta nem keztem tormás tsukat enni,
Az én szám-is meg-szünt hamisságot szolni,
Tsak keztem az olta kementzét sepreni,
Rongyollot nadrágban egy 's mást mendicalni.
- 10 (3.) 3. Ha Vittembergaban olyan scolat tudnek,
Hogy hazugságokat vagy edgy tökkel kapnék,
Ha turos lovam-is, de tsak oda mennék,
Mihellyt oda mennék, asztal före ülnek.
- 15 4. Surge supra frater abiamus inde,
Quid abfurasti in Canistrum Conde,
Non est hic betsület, ha nem tudcz hazudni,
Tsak az hazugság itt szokot uralkodni.
- 20 (a) 5. A' minap scolaban ki menék az hora,
Hát egy cigány szalad dél-felöl éjszakra,
Azt mongya Jantsinak meg-fazik a' laba;
Ha Tsizmája nem lesz December-havaba.
- (14.) 6. Majd ollyant hazudok, hogy magam se hiszem,
Talam az urak-is egy arannyat vetnek,
Avagy asztal före közikben ültetnek,
Avagy tseber rudon az ajton ki vetnek.

AZ IO SZERENTSÉNEK IRIGYLŐI ELLEN

irattatot egy nyihány Magyar versek, mellyeket ha vala ki iol meg olvas világossan által láttya és meg tudgya, hogy az ioknak mindenkor (és kik) le irigyi, ez helyes mondás szerént. Virtutis comes invidia, plerumque bonos ir

1. Ki ki az mit szeret, kedves az annál,
Kedvesb ö maganyi nyomo aranynál,
Mert minden öröme, kedve abban áll,
Vigh, mikor vele van, mord, mikor el váll.
- 5 2. Bötsülettel valo egy más szeretés,
Senkit meg nem sértő tréfa nevetés,
Barátságban álló hivság követség,
Ki mondhat rám átkot, szememre vctést.
- 10 3. Ki az bü: nélkül van, vessen rám követ,
Éva almájából valaki evet,
Apro vétek nélkül senki sem lehet,
De nem érdemli meg az dühös nevet.
- 15 4. Talál az irigség, nem kétlem, okot,
Még az nap fényben is keres ö mocskot,
Az sok hamis nyelvre ki vét lakatot,
Ugatnyi tartják az komodorokat.
- 20 5. Többre mind olyan, szemben io veled,
Azt tudnád, majd söpri le ülő helyed,
Mihelyt meg emészti darab kenyered,
Azonal motskollya ártatlan fejed.
6. Föl hörpenti gyakran nálod az levet,
Akkor hizelkedik, fuja az követ,
Mást gyaláz, azt mondgya, hogy nem hágy téged,
Hazud, mert irigylí io szerentsedet.
- 25 7. Ellyenek mind azok, az kik igazak,
Pirullynak az sok irigy hazugok,
El se felejtse nek minket amazok,
Kiket mi szerctunk, minket is azok.

Cím I [A zárójelben levő két szó kimaradt.] 2 I <drá> kedvesb 9 I bü 20 III Akor el m
III Fel hörpenti 23 III Mast ocsal 27 II—III ne

181/IV.

- (1.) 1. Ki ki mit szeret, kedves az annál,
Kedvesebb magányi nyomott aranynál,
Vig mikor vele van, bus mikor el vál,
Mert minden öröme néki abban áll.
- 5 (3.) 2. A ki bűn nélkül van, vessen rám követ,
Éva almájából valaki evett,
Kevés eset nélkül senki nem lehet,
Azért el nem veszi a jámbor nevet.
- (4.) 3. Talál az irigység mindenben okot,
10 Még a nap fényben is keres ő motskot,
Ugatni tartják az komondorokat,
Az hamis nyelvekre ki vet lakatot.
- (7.) 4. Ellyenek hát azok, a kik igazok,
15 Pirúllanak amaz álnok hazugok,
El ne felejtsek minket is azok,
Kiket mi szeretünk, minket is azok.

182/I—II.

1. Szerentsével az kinek van frigye,
Szaporodik annak az irigye,
Ezt én tülem bár minden el higye,
5 Söt megh próbált igaz gyanant vegye,
Minden meg engedgye,
Szívében föll tegye,
Ej ej szerentsének támod sok irigye.
2. Mert valakit vig örömben látnak,
10 Ott az alá nagy mély vermet ásnak,
Irigylői az szépen írásnak,
De azért hogy ők ugy nem íarhotnak,
Mint ebek ugatnak,
Ujal mutogatnak,
Ej ej nints fullánkiok, ugyan nem árhotnak.
- 15 3. Mely dologban kinek nintsen modgya,
Ugy utállya s mindgyarást azt mondgya,
Ha mit tud s hal, azt ő böven toldgya,
Imit amot mindennek ki adgya,
20 Hazugsággal folgya
Beszédét, mert tudgya,
Ej éj mert ki teczik az lapátnak vige.

- 25 4. Hozza sugorodik az olyanhoz,
Püszögetve mint szoktak az lohoz,
Kenyeret tész akkor az turohoz,
Igen köti ebet az karohez,
Sok példát elő hoz,
Hogy ő jól tud ahoz,
Ej éj mit vehet ki tüled, azon nyomozz.
- 30 5. Szép szint mutat hozzád mindenekben,
Alázotos, mint farkas veremben,
Azt gondolnád, nints mássa megyében,
De belé öl tsak hamar az vízben.
Meg gyöz két színeben,
Árkat áss elődben,
35 Ej éj meg kötöz ellenség képiben.
- 40 6. Gyökeret vert benne az o kovász,
Hálójával ember után halász,
Tarisznyát ráz előtted, mint lovász,
Ha mit vehet tüled, azon horgász,
Sűrű kassal csikász,
Te szűrödön rakász,
Ej éj io hiredben mint mérges pok, meg mász.
- 45 7. Illyent azért az ki vesz eszedben,
Kigyot tartasz akkor kebeledben,
Ha mézzel kinal is io kedvében,
Méregnek tarts, ne vagi affélében,
Meg próbáld elsöben,
Ha meg éred egyben,
Ej éj valogatva hidgy el beszédeben.
- 50 8. Roka hájjal kenték meg az sarkát,
Az hol fejért keresz, mutat tarkát,
Bár meg ne ölly előtte egy szarkát,
Vagy el ne vagd az ebednek farkát,
Csak pöki az markát,
55 De meg ássa árkat,
Ej éj riskásának mondgya az tatárkat.

- 60 9. Eletedben ki voltál ily ravasz,
Förgeteget hajtson rád az tavasz,
Házod alul ki düllyön az támosz,
Valahol jársz, ugasson az kuvasz,
Mint az töke meg aszsz,
Mert hamissat mondasz,
Ej éj az mit nem tucz, azzal is ragalmasz.
- 65 10. Csak tékozlo az parasztlul löt ur,
Mint kötözöt díszno, gyökeret tur,
Mint vakandok, ganéios földet fur,
Mint az gyigyo, fullánkjával meg szur,
Tetüt illet az tur,
Hegedüsse az hur,
70 Ej éj rosz nyelvével valamit lát, meg fur.
- 75 11. Nints tanátsa, noha ö nagy agyu,
De megis szol nyelve, mint az ágyu,
Azt tudgya, ökor ikra rák fagyu,
Az vén aszszony tsak süsd ki pattantyu,
Fejér madár hattyu,
Zab gyermek az fatyu,
Ej éj nyalka legént illet az sarkantyu.
- 80 12. Alatomban mellé szijja magát,
Azt gondolnád, erös, mint egy kü gát,
Ha eszedben nem veszed az modgyát,
Utannod veti szekere rudgyát,
Szivednek fájdolmát
Öregbitti gongyát,
Ej éj mind ellened rakja tüze lángyát.
- 85 13. Efféletül mászor meg od magad,
Mit csacsogtál, azt mind vissza tagad,
Az szarodat mászor ugy meg *ne* csapd,
Reám szollást ez után aláb had,
Nyelved meg ne harapd,
90 De halgatáshoz szabad,
Ej éj az mit tülem vársz, te azt el ne kabd.

---

66 II [A sor után:] (egy két pénzért majd kecskét-is meg fur) [Alternatív változatként, lásd] 73 I az II azt 87 I [A *ne* szót kifejejtette a másoló. II alapján pótoltuk.]

14. Ez éneket homalyossan irám,
Haragomat meg egyszerű meg birám,
Ugyan sokat tuttál volt hazudnyi rám,
95 Mellyért szemeimet majd ki sirám,
De szollást el had rám,
Mert nem szenvedem ám,
Ej éj ha rád költöm és egy nyihany gyirám.

182/III.

- (1.) 1. Szerentsével az kinek van frigye,
Szaporodik annak sok irigye,
Azért nékem bár minden el higye,
5 És meg próbált igaz gyanánt vigye,
Minden meg engedgye,
Szivemben fel tegye,
Haj haj szerentsének támad sok irigye.
- (2.) 2. Mert valakit vég örömben látnak,
Annak alá nagy mély vermet ájnak,
10 Iréglőji a szépen járásnak,
De azért hogy eők nem úgy járhatnak,
Mint ebek, ugatnak,
Haj, hej nints fullankjok, semmit nem tarthatnak.
- (12.) 3. Alatomban melléd adgya magát,
15 Azt vélnéd, hogy erős eő, mint kő gát,
Ha eszedben nem veszed az modját,
Utánnad veti az szekered rúdját,
Szived nagy fajdalmát
Oregbéti gondgyát,
20 Hej hej mert ellened rakja tüzes langját.
- (11.) 4. Nintsen lántza, noha eő nagy Ágyú,
Nyelve mégis jár, mint sebes Ágyú,
Azt tudja, rák, ökör, ikra, fadju,
A vény aszonyt tsak süsd ki pattantyú,
25 Zab gyerek a fattyú,
Fehér madár Hattyú,
Hej hej nyalka legént illet a sarkantyú.

---

13 fullank [A szakasz egy sorral rövidebb.]

- 30 5. Háztúl házra azért te hordozzád,
Az jó embert másut ne gyalázzád,
Fogd az orod, és ne ragalmazzad,
Mint magád, azt úgy oltalmazzad,
Nyelved zabolázzad,
Ezekben ne rázzad,
Hej hej a te бүдös segged alá rakjad.
- 35 (8.) 6. Róka hájjal kenték meg az talpát,
Az hol fehér kereszt mutat tarkát,
Bár el ne vágd az ebednek farkát,
Vagy meg ne öly előtte egy szarkát,
Tsak püki az markát,
40 De meg ássa árkát,
Hej hej réskássának mondja az pohankát.
- (9.) 7. Életedben ki vóltál illy ravasz,
Fergeteget hajtson rád a tavasz,
Valahol jársz, ugasson a kuvasz,
45 Házad alúl döllyön ki a támasz,
Mint a tüke, meg ázz,
Mert hamissat mondasz,
Hej hej az mit nem tudz, azzal ne ragalmaz.

183/I.

1. . . . . vasakat viselnek,
De munkajok között mégis énekölnek,
Szoros belintsekbül reggel ha föll kelnek,
Mégis szabadulást szegények remilnek.
- 5 2. Mondvan, holnap dolgom talám iobban lészen,
Kinek rabja vagyok, kegyelmében véssen,
Vagy meg könyörülvén értem sarczot téssen,
Ugy szabadulásra dolgom iobban lészen.
- 10 3. Oh boldog reminség, engemet is biztas,
Uramra indulván bátor szivet adhas,
Io lovat, szép fegyvert Istenem szolgáltras,
Ha meg köll halnom is, lölkömnek irgalmaz.

A JO REMÉNSÉGRÜL

1. Remenség az embert gyakorta táplálja,
Katona istrázsát remenségért álja,
Erős had a' várat ugyan azért szállja,
Hogy pálya futását őis meg próbálja.
- 5 2. Jó regvel a' szántó ekéjét forgattya,
Fur, farag, vasait földnek igazgattya,
Remenségért szegény paragját meg szántya,
Tavasszal vettettet örömmel arattya.
- 10 3. Hol killebb, hol bellebb halászat a' halász,
Távul puskájával kerölget a' vadász,
Lépet szed és tört hány regvel a' madarász,
Remenségért hányha horgait a' horgász.
- 15 4. Tengeren a' gályák hogy ha szakadoznak,
El oszlott deszkákhoz sokan kapaszkodnak,
Noha ők szegények szározzat nem látnak,
De jó remenséggel *habokhoz* kapdoznak.
- 20 5. Kereskedők rendit remenség foltattya,
Erős kősziklák *közt gályákat* jártattya,
Jó ízű álmaik sokszor félben hadya,
Remenség sziveket mégis vigasztalja.
6. Noha a' rabokis vasakat pöngetnek,
De mind azon közben mégis énekelnek,
Szoros bilincsekből regvel ha fel kelnek,
Szabadulásokat Istentül reménynek.

---

2 III Istráso Istrását IV Katona a strázsát V Katona Strázsáját VI—VII Strása is strásájá VIII Hogy a vitességét rajta 6 VII Farag, fúr 7 III mezeit IV úgy szántya V Békével paragját —VIII fel száríttya 8 IV Szép őszi vetését V Tavasszal jószagát VI—VIII Megérett búzáj állóval puskával 11 IV Lépet hágy és tört rak széllyel V Lépet hány 12 IV horgát is III—V, V 1 V ha el-szakadoznak VI—VII Midőn a tengeren VIII Noha az tengeren gallak szakadoznak 1 doznak V El-szakadt VI—VIII ragaszkodnak 15 VIII sem 16 VI—VII A jó II—III, VI—VII a: ibhoz is VIII De még az Istentül szabadulást várnak. 17 Kereskedő rendek remensségért fut II Kereskedőket is 18—20 V Hideget, meleget szegények próbálnak, Erős kő-sziklákhöz gallyák, Sok édes álmok tőlök is el múlnak. 18 II kősziklákon guláját III kősziklákot gallyákat VI 12 gallyákat VII kő-sziklákon bárkákat VIII kő szikla közt gallyákat 19 III, VI—VIII Sok jó I félben sokszor VI—VII gyakran félben VIII vélek el hagyatya 20 VIII még meg vigasztalla egény rabok-is vasakat tsörgetnek 22 III De mind azon által IV De munkájok között V De jó ggel VI De még azon közben 23 IV Szép piros hajnalban V Piros hajnal korban 24 III Szabad nek [Szótagszámtöbblet.] IV És Ők szabadulást V Ki szabadulást [Szótagszámiány.] VI Szé gis VII Mivel szabadulást

- 25   7. Mondván: talán holnap dolgunk jobban lészen,
Kinek rabja vagyunk, kegyelmében vérszen,
 Vagy régi pajtásunk értünk sarczot térszen,
 Hogy szabadulásunk könnyebb módon lészen.
- 30   8. Jó regvel vitézek ágyokból föl kelnek,
 Lovat abrakolnak, puskákat töltenek,
 Fegyvert, kardot kötnek, csatához készölnek,
 A' jó reménségért csak el nem repölnek.
- 35   9. O boldog reménség, engemetis biztass,
 Utamra indulván bátor szivet adhass,
 Jó lovat, szép fegyvert Istenem szolgáltaass,
 Ha meg köll halnom is, lelkemnek irgalmaz.

183/IX.

RÉGENTEN A REMENSEGRÜL IRT RENDES ÉNEK

1. Reménség az embert gyakorta táplállya,
 Istrázsa istrázstát reménségért állya,
 Erős had az várat ugyan azért vija,*
 Hogy pályya futását eő is meg próbállya.
- 5   2. Jó regvel a szántó ekéjét forgattya,
 Fúr farag, vasait földnek igazgattya,
 *Reménségért szegény parlagját fel szántya,
 Megérvén, vetését örömmel arattya.
- 10   3. Hol killebb, hol bellebb halászgat a halász,
 Távúl puskájával kerülget a vadász,
 *Lépet szed és tört hangy regvel az madarász,
 Remensségért hannya horgait a horgász.

25 IV, VIII holnap dolgunk talán V talán dolgunk holnap VI—VII dolgunk holnap talán 2 a másoló kihagyta; III—V, VIII alapján pótoltuk.] VI—VII grátziában 27 II [26. sorként] III iakozást térszen [Szótagszámtöbblet.] VIII Vagy kedves IV pajtásink értünk harcztot térszenek V nk 28 II [27. sorként; a szakasz 4. sora:] Mellyért Ur Istentül nagy jutalmat vérszen. III Szal xban IV És ök szabadulást Istentül remélynek. V Mi szabadulásunk egyszer így meg lészen. V ly által minékünk kegyelem leszz készen. VIII Reménség szivüket így biztattya készen. 31 zhoz 33 IV, VI—VII szerentse 34 IV Uton járásomban 35 IV Jó lovat paripát VI—VII Jó l ert

3 *(v szállya) 7 *az jó remensségért földit ugarollya, nyárban a jó vetést etc. 11 *lép, töreit el a madarasz

4. Kereskedő *rendis mely szépen foltattya,
 Erős kősziklakon, gallyákon jártattya,
 15 Sok jó ízű álmát félben is hagyattya,
 Remenység a szívét meg is vigasztallya
5. Tengeren a gallyak +hogyha szakadoznak,
 El oszlott deszkákhoz sokan *kapaszkodnak,
 20 **Noha eők szegények szárazat nem látnak,
 A jó reménységért ***azokhoz kapdoznak.
6. Noha a rabok is vasakat pengetnek,
 'De mind azon által szépen enekelnek,
 'Szoros bilintsekbül regvel ha felkelnek,
 Szabadulást ők is Istentül remélynk.
- 25 7. Mondván, 'talan holnap dolgunk jobban lészen,
 Ki' rabjai vagyunk, kegyelmében véssen,
 Vagy régi pajtasunk értünk *sorsot téssen,
 Szabadulásunkban jobban modunk leszen.
8. Jo regvel vitezek agyokból fel kelnek,
 30 Lovat abrakolnak, puskakat töltennek,
 Fegyvert, kardot kötnek, csatához készülnek,
 A jó reménységért tsak el nem röpülnek.
9. Oh boldog remenyseg, engemetis biztass,
 *Útamra indulvan bátor szivet adhass,
 35 Jo lovat, szép fegyvert istenem szolgáltatass,
 Ha meg kell halnom is nekem is irgalmaz.

183/X—XII.

1. Reménység az embert gyakorta táplálja,
 Istrázsa strázsját reménységért álja,
 Erős hadat 's várat ugyan azért szálja,
 Hogy pálya-futását ő is meg-próbálja.

13 *rendek remenységért futnak hideget meleget sokakat szenvednek, erős kősziklakon
 tatnak sok édes almokat ökis el mulatnak. 15 hagyattya (:szakajtya:) 17 *mikor; v ha el-szakad
 igazskodnak 19 **erős oszlopokhoz mind addig kapkodnak, míg az fenekire ők le nem szaka
 meg is hozza kapnak 22 *de jo remensegert meg is enekelnek 23 *Szép piros hajna
 né<ny>lynek 25 *dolgunk holnap talán 27 [Ebből javítva:] pajtasink . . . téssnek *hartzot t
 n árva voltomban bator szivet mutass Jo paripát fegyvert Isteneim szolgáltatass, ha meg [kell] h
 kem legy irgálmass.

2 XI Ór állo strázsjája XII Strázsa istrázsját 4—8 XII [A 4. vsz. után:] Jó reggel a' szí
 igáját, igazgattya vasátt éles csoroszlájátt, elejbe ragasztya csikorgós táslájátt, ökrei nyakára írt
 mátt.

- 5   2. Jó reggel a' szántó ekéjét forgatja,
Fúr, farag, vasait földnek igazítja,
Reménységért szegény földet meg-szántja,
Meg-érett búzáját örömmel aratja.
- 10   3. Hol kijebb hol beljebb halászat a' halász,
Távol puskájával kerülget a' vadász,
Lépet szed, és tört hány reggel a' madarász,
Reménységért hánya horgait a' halász.
- 15   4. Tengeren a' gallyák ha el szakadoznak,
El-oszlott deszkákhoz sokan ragaszkodnak,
Noha ők szegények szárazat sem látnak;
De jó reménységért azokhoz kapkodnak.
- 20   5. Jó reggel vitézek ágyokból fel-kelnek,
Lovat abrakolnak puskákat töltenek,
Fegyvert, 's kardot kötnek hartzhoz úgy készülnek,
A' jó reménységért tsak el-nem repülnek.
6. Noha a' rabok-is vasakat pengetnek,
De munkájok között még-is énekelnek,
Mondván, dolgunk hólnap talán jobban leszén,
Ki rabjai vagyunk, kegyelmébe vészen.
- 25   7. Oh bódog szerentse engem' is jól biztass,
Kenyeret holtomig Istnem szolgáltass,
És te országodba igaz útat mutass,
Ha-meg-kell-is halmom lelkmnek irgalmazz.

184/I—VI.

1. Bokros buk habjai rám todultanak,
Minden örömettől engem meg fosztnak,
Irigycknek mérges nyelvek *rám* szolnak,
Ezck fő okai bujdosásimnak.

---

11 XII lest hány 18 XI fegyverét töltenek 19 XI kötnek és készülnek [Így, szótagszámhibása
ra 23 XI talán hólnap 24 XI kegyelemben 27 XI A Te XII Te szent országodra

1 II [A kézirat 157. a) lapján, az eredeti tartalomjegyzékben:] Bokros buk habjai réám to
ai ream todulnak V ream todultanak 2 IV, VI örömitől I, VI fosztnak IV—V fosztnak 3 I é
rám V Irigycknek nyelve en ream szolnak VI Mérges nyelvek rám szolnak [Az *Irigyekn*
yzik.] 4 VI indulásomnak

- 5 2. El kell mennem, noha nehéz szívemnek,
Nints itt maradása arva fejemnek,
Mindenek ok nélkül rám fenekednek,
Végét akarják látni életemnek.
- 10 3. Érzem nyavalyámat, igen busulok,
Nintsen nyugodalmom, talpamon állok,
Sokaig ez helyben nem maradhatok,
Keseredett szível utnak indulok.
- 15 4. Hol lesz maradásom, tsak Isten tudgya,
Busult szívem azt most meg nem mondhattya,
Mellyik sziget avagy földnek határa
Istentől rendeltetett szállásomra.
- 20 5. Ortzámrol le folynek sűrű könyveim,
Meg nem szűnnek, ugy sirnak én szemeim,
Bánattal tellyesek minden oraim,
Jaj meg emésztenek titkos kinaim.
- 25 6. Gyötrő bánatimnak sűrű zápora
Ottan ottan omlik gondolatomra,
Oh vajha érhetnék utolso oramra,
En szegény lelkeimnek ki mulására.
- 30 7. Tudom, jobis volna akepen nekem,
Hogy ha koporsóban tétetnek testem,
Akor meg nyugodnek minden tetemen,
Bánatim sem tusakodnának velem.
8. En valamig elek itt ez világon,
Ugy vagyok, mint árva madár az ágon,
El bujdosván mesze idegen országon
Által kell mennem sok nyomoruságon.

---

6 V Nincs meg maradása 7 VI Mcrt sokak 8 I akarom III–VI akarjak V erni III en clet
I Mennem s indulnom kell 12 V utra 13 V maradása arva fejemnek 14 III rebegő (?) nelyve
ost meg mongja [Előbb:] Busult szívem IV ki nem 15 III föld hatarara IV Mejik tenger sziget
atára 16 III rendeltetett en lelkeim sorsa IV–V lakásomra 17 III–V Ortzamon III [le hiányz
Előbb:] Meg nem szűnnek, sirnak ugy en szemeim, [Majd:] Gjakorta sirnak én könyves szemc
rnak szemeim V az en 19 IV Keserves jaj szokkal zengenek ajakim 20 III meg emesztenek IV A
ulnak bujdoso napim. 21 IV Garlo bánatimnak gyakor zápora 22 V gondolatimra 23 III [Elöbl
a érhetnek [Majd:] Ha en most érhetnek IV érhetném utolso orámat V en vego 24 I lelkeim I
:rnek 25 III Tudom job volna elsejben (?) nekem IV ezképpen 26 III Hogy koporsóban IV te
porsomban 28 III [Előbb:] Banatom sem tusakodnek velem. [Majd:] Keserves banatom is el
illem. IV, tusakodnék 30 IV, VI Ugy elek 31 V Bujdosom sok idegen országokon VI Bujdoso
:n országokon 32 III mennem nyomorusagokon VI nyomoruságokon

- 35 9. Azért valamerre mennek lábaim,
Szivem tsak kesereg, sirnak szemeim,
Keserves jaj szokal zengnek ajakim,
Az miglen el follynak bujdosó napim.
- 40 10. Arváknak tutora, édes Istenem,
Halgassad meg, kérlek, esedezésem,
Elégeld meg bujdosásim énnem,
Menyégben nyugodj meg én szegény lelkem.

184/VII.

- (1.) 1. Bokros buk habjai ream todultanak,
Minden örömtől engem meg fosztanak,
Irigyek merges nyelvei ram szolnak,
Ezek fő okai bujdosásimnak.
- 5 (2.) 2. El kell menni, noha nehéz szivemnek,
Nints meg maradasa arva fejemnek,
Mindenek oknelkül ream fenyekednek,
Vegit akarjak látni eletemnek.
- 10 (3.) 3. Erzem nyavalyamat, igen busulok,
Nints itt maradasom, talpamon allok,
Sokaig ez helyben nem maradhatok,
Keseredett szível majd utra indulok.
- (4.) 4. Hol lesz maradasom, tsak Isten tudgya,
Busult szivem aztot most meg nem mondgya,
15 Melyik sziget vagy földnek hatara
Istentől rendeltetett én lakasomra.
- (6.) 5. Gyötrő banatimnak sűrű zapora
Ottan ottan omlik gondolatomra,
Oh tsak jutnek hamar én vegso oramra,
20 En szegény lelkemnek el ki mulasara.

---

33 I valamellyre III valamire IV valamere V valamerre 34 V Meg nem szűnnek sirnak
neim 35 I Keseregek III Keserves jaj szoval IV Keserves [...] zengenek V Banattal tellyesek
jaim 36 II Már homályban ülnek fényes csillagim. III Az mjnt ele fojnak IV Jaj meg emésztenel
im. V Jaj mert meg emesztnek titkos kinaim. 37 VI én edes 38 II Elégöld meg [!] III Halgad
VI Halgassad meg kéresen s esedezesem 39 I [meg hiányzik] II Elégim már [!] III Elegéssed [!
esergesem [Előbb:] bujdosasom IV—V Elegeld meg VI Elégisd meg bujdosasom 40 II Nyugo:
nyegben III Az medig el megyen en szegyen [!] lelkem. V Az menyegben nyugodgyek az
lyekben

- (8.) 6. En valamig elek itt ez vilagon,
Ugy vagyok, mint arva madar az agon,
El bujdosom mesze idegen orszagon,
Altal kell mennem sok nyomorusagon.
- 25 (9.) 7. Azert valamerre mennek labaim,
Szivem tsak bankodik, sirnak szemeim,
Keserves jaj szoval zengnek ajakim,
Majd meg emesztnek már titkos kinaim.
- (5.) 8. Orczaimon ala folynak könyveim,
30 Szivem tsak bankodik, sirnak szemeim,
Banattal tellyesek minden oraim,
Miglen el nem mulnak bujdoso napjaim.
- (10.) 9. Arvaknak tutora, edes Istenem,
Halgasd meg, kerlek, esedezesim,
35 Elegeled meg nekem, kerlek, bujdosasim,
Menyegben nyugosd meg el faradt bus lelkem.

184/VIII.

1. Bokros bú habjai reám tódulának,
Minden örömömtül engem meg fosztának,
Irigyek nyelvei reám szállannak,
Ezek fő okai én bujdosásomnak.
- 5 2. El kell mennem, noha nehéz szivemnek,
Nincs is maradása árva fejemnek,
Mindenek ok nélkül én reám törnek,
És végít akarják vetni eletemnek.
- 10 3. Ezen nyavalyámon igen búsúlok,
Nints itt maradasom, talpomon állok,
Sokaig egy helyben nem maradhatok,
Keseredett szivvel majd útra indúlok.
- 15 4. Hol lész maradásom, tsak az Isten tudja,
Keseredett szivem meg nem mondhattya,
Melyik szigeth léssen avagy föld határja
Istenemtül rendelt én lakásomra.

20 5. Orczámon gyakorta folynak le könyveim,
Meg nem is szűnnek sirástul szemeim,
Keserves jaj szokot *zengnek* ajakaim,
Jaj meg emesztennek számos én vétkeim.

6. Gyötrő banatomnak sűrű zokogása
Ott már szaporodik en gondolatomra,
Hogy *juthatnék* én vepső orámra,
Én szegény lelkemnek ki múlására.

25 7. Tudom is, jobb volna holtom mint életem,
Hogy koporsóban tennék én holt testem,
Ottan meg nyugodnék minden tetemen,
Bánat sem tusakodnek úgy én ellenem.

30 8. Azért valamerre lepnek labaim,
Soha meg nem szűnnek sirástul szemeim,
Bánattal tellyessek minden óráim,
Jaj meg emesztennek titkos vétkeim.

184/IX.

1. Bokros buk habjai mind *reám* tudulnak,
Minden örömemtül engem meg fosztnak,
Irégyeknek mérges nyelvei rám szolnak,
Ezek fő okai én bujdosásomnak.

5 2. El kel menni noha nehéz én szivemnek,
Nints itt maradása én árva fejemnek,
Mindenek ok nélkül *reám* fenekednek,
Végétis *akarják* vetni életemnek.

10 3. Erzem nyavajjamat, melj égen busulok,
Nints itt maradásom, talpomonis álllok,
Sokaljig *égy helyben* nemis maradhatok,
Keseredet szivel utomra indulok.

15 4. Hol lesz maradasom, tsak az Isten tudgya,
Busul szivem, azt most meg nemis *mondhatja*,
Meljik sziget avagy földnek határára
Nagy istentül rendelt az én lakásomra.

---

19 szegnek 23 járhatnak

1 réá 2 fosztak 8 akárjak 11 hiljben 14 mondha

- 20 5. Orzámon le foljnak sok sűrű könnyeim,
Meg nem szűnnek soha, úgy sirnak szemeim,
Bánattal teljesek minden én napjaim,
Jaj, jaj, meg emésztnék titkos bánatim.
- 25 6. Gyötör bánatimnak sok sűrű zápora,
Ottan ottan omlik én gondolatomra,
Oh vajha juthatnék én gondolatomra,
En szegény lelkeimnek az kimulására.
- 30 7. Tudom, jobbis volna éppen ez én nékem,
Hogy ha koporsomba titetnék a testem,
Akkor meg nyugodnék minden én tetemen,
Bánatom sem tusakodnék én velem.
- 35 8. En valamig élek ez árnyék világon,
Vagy élek, mint árva madár aszszu ágon,
El bujdosom meszsze idegen országon,
S ott által kel menni idegen országon.
- 40 9. Azért valamere mennek én lábaim,
Szivem tsak kesereg, sirnak én szemeim,
Keserves jaj szokkal zengnek ajakajim,
A miglen el mulnak sok bujdosásim.
10. Arváknak tutora, én édes istenem,
Halgasd meg oh kérlek sok esedezésem,
Elégeld meg bujdosásomat én nékem,
Menyégben nyuktosd meg az én szegény lelkeim.

184/X—XIII.

- (1.) 1. Bokros bu habjai reám tódultanak,
Minden örömtől engem meg fosztanak,
Hegyes mérges nyelvek én reám szólnak,
Ezek fő okai bujdosásomnak.
- 5 (3.) 2. Érzem nyavalyámat, igen busulok,
Sokaig ez helyben nem maradhatok,
Kengyelben a lábom, úgy abrakolok,
Keseredett szívvvel utnak indulok.

---

31 bujdom

1 XI tódultak XIII tódólának 2 XI meg foszot [!] 4 XII bujdosásimnak 5 XII Ezen nyavalya helyben XII ez képen XIII egy hejbe

- 10 (a) 3. Az idegeny földre már el indulok,
Többé itt ez helyben nem mulathatok,
Nem tudok szollani, úgy meg busulok,
Állandó szivedért jaj majd meg halok.
- 15 (b) 4. Igaz szeretetem tölled ne mullyon,
Legyen szemed előtt, eszedbe jusson,
Vtolsó kéresem porba ne hullyon,
Jegyese, szivedhez más ne járullyonn.
- 20 (c) 5. Illy keserüséggel de vallyonn ki bir?
Lankadnak tetemim, nints gyógyító ir,
Nyögök Theseussall, szivem zokog s sir,
Apollóniussall ily verseket ir.
- (d) 6. Banatos szivemet öröm nem leli,
Az én kegyese, most kinom neveli,
Ezer gondolattal szivem terhelli,
Melyért én bus szivem helyjét nem leli.
- 25 (4.) 7. Hol lesz maradása árva fejemnek?
Örök nyugovása busult szivemnek?
Melyik sziget a vagy földnek határa
Istentől rendeltetett lakásomra?
- 30 (5.) 8. Ortzáimon alá folynak könyveim,
Meg nem szünnek, úgy sirnak szemeim,
Keserves jaj szokkall zengnek ajjakim,
Igy mulnak el töllem az én napjaim.
- 35 (6.) 9. Gyötrő banatimnak sűrű zápora
Ottan ottan ötlik gondolatomra,
Oh valy ha juthatnék végső órámra,
Én szegény lelkemnek ki mulására.

---

9 XI földre majd 10 XI—XIII Kedves szemellyedtől mindjárt meg valok 11 XII igen bus
Te állok szivedért 13 XI—XII Igaz szereteted tollem XI ne mullyek XIII el ne 14 XI Szemc
en, eszedben jussek XIII és eszedbe 15 XI huljek 16 XI—XII Kedvesem XI jaruljek 17 X
on 18 XI Arvaul maradtam, nincs XIII Lankadnak inaim 20 X Apollineussall XI—XIII Apollo
ilyen 21—44 XI [Hiányzik.] 21 XII nem neveli XIII nem éri 22 XII Mert az én kedvesem k
li XIII Mert én kedvesem kinomat neveti 23 XII banatom teli 24 X Melynek XII Mellyé
lyért bús szivem már helyjét 25 XIII fáradt szivemnek 26 XII Örök maradása XIII árva fejem
Mellyik szivet a vagy mellyik földnek XIII Oh melyik sziget vagy 28 XII Határa Istentől el
nek. XIII Adatott Istentől lakózásomra. 29—32 XI [Hiányzik.] XIII Özön viz módjára
nyeim, nints semmi szünése sirnak szemeim, keserves szókkal hallatnak jajjaim, Igy múlnak el
m napjaim. 33—36 X [Hiányzik.] XII [Lásd a főszövegben!] XIII Gyötrő banatimnak sűrű
ha el juthatnék végső órámra, Ottann ottann ötlik gondolatomra, Hogy jut szegény lel
ására.

- (7.) 10. Tudom, jobb is volna ekképpenn nekem,
 Hogyha koporsóban tétetnék testem,
 Mert ott meg nyugodnék minden tetemen,
 Banatim nem tudulnának ellenem.
- (8.) 11. De valamig élek itt e világonn,
 Bujdosom sok idegen országonn,
 Vgy vagyok, mint árva madár az ágonn,
 Holl kell által menni e nyomoruságonn.
- (9.) 12. Azért valamerre mennek lábaim,
 Minden helyen epesztenek bánatim,
 Bánattall tellyesek minden óráim,
 Jaj, meg emesztenek titkolt bánatim.
- (10.) 13. Árváknak tutora, édes Istenem,
 Halgasd meg kéresem s esedezésém,
 Elégeld meg már bujdosásom nékem,
 A menyben nyugtasd meg én árva fejcm.

184/XIV—XVIII.

1. Bokros bu habjai ream tudulának,
 Minden örömtől engem meg fosztának,
 Hegyes, mérgecs nyelveken reám szólnak,
 Ezek fő okai bujdosásomnak.
2. El kell menni, noha nehéz szívemnek,
 Nintsen maradása árva fejemnek,
 Kengyelben a lábom, ugy abrakolok,
 Keseredett szível utnak indulok.

37—40 XIII [Hiányzik.] 39 XII nyugodna 41—48 XII [Hiányzik.] 42 XIII sokféle ideg
 lógy [. . .] a' 45—52 XIII [Hiányzik.] 51—52 XII Elégeld meg bajaim enckem, legyen a me-
 kkal nékem.

1 XVI búk XVII bum XVI rám XV—XVIII tudultanak 2 XVI örömtől XVII örömin
 yelvek én reám szólnak XVI nyelvek rólam szóltanak XVII nyelvek rólam szóllanak XVI
 olam szólítanak 4 XVI—XVIII bujdosásimnak 5—8 XVII [Hiányzik.] 5—6 XVI, XVI
 yavajámat igen busulok, Sokáig egy hejben nem maradhatok 8 XVI Szomorodott

184/XIX—XXI.

- (1.) 1. Bokros bú habjai reám todoltanak,
Minden örömtől engem megfosztanak,
Hegyes, mérges nyelvek én reám szolnak,
Ezek fő okai bujdosásimnak.
- 5 (3.) 2. Erzem nyavalyámat, igen busulok,
Sokaig egy helybe nem maradhatok,
Kengyelbe a' lábam, úgy abrakolok,
Keseredett szívvvel utnak indulok.
- 10 (2.) 3. El kell menni, noha nehéz szívemnek,
Nintsen maradása szegény fejemnek,
Ok nélkül bántanak engem mindenek,
Véget akarnának vetni éltémnek.
- 15 4. Sirjatok én rajtam erdőknek fáí,
Boruljatok öszve kertnek rósái,
Szeretömért hazámból el bujdosom,
Atyámat, anyámat érte el hagytam.

184/XXII.

- (1.) 1. Bokros bum habjai reám todultanak,
Minden örömentül engem megfosztotak,
Hegyes mérges nyelvek én reám szolnak,
Ezek fő okai bujdosásimnak.
- 5 (2.) 2. El kell menni, noha nehéz szívemnek,
Nintsen nyugodalma árva fejemnek,
Bus ortzamon tsorog könye szememnek,
Mély bánatba merült kedve elmémnek.
- 10 (3.) 3. Erzem nyavalyámat, igen busullok,
Sokaig ez helybe nem maradhatok,
Kengyelbenn a labom, úgy abrakolok,
Keseredett szívvvel utnak indulok.
- 15 4. Könyveznek füvek, fák bujdosasomonn,
Sirnak a vadak is sok sirásimonn,
Kösziklák repednek jajgatásimonn,
Irigyim örülnek bujdosasomonn.

---

4 XXI bujdosásomnak 6 XX ez helyen XXI ez helyben 9—16 XX [Nincs meg.] 10 XXI N
XI gyaláznak 15 XXI el bujdosom 16 XIX Enyámat [!] XXI Atyámat, anyámat érte el hagyom

1. Jaj melly szerentsétlen időre jutottam,
E' tsalard világgal mind addig jádzottam,
Édes nemzetemtől meszsziére jutottam,
Irigyek nyelvére bezzeg rá akadtam.
- 5 2. Születésem nékem erre a' világra,
Szerentsétlen vala már minden órája,
Mellyen édes szülém a' vilagra hozza,
Irigyektől virradt szegény fejem baja.
- 10 3. Rútúl meg-gyalázott a' gonosz szerentse,
Földre le-tapodott az irigyek nyelve,
Kíért az Ur Isten őket szégyenítse,
Úgy-mint Antiókust e' világ nevesse.
- 15 4. Kinek tégyek panaszt, Istenem, nem tudom,
Az irigyek között látom nints gyámolom,
Mindeneknek szája rcám tátva vagyon,
Közöttök nyúgtomat nem lelhetem sohon.
- 20 5. Óh én szerentsétlen keseredett árva,
Kit irigy, mint darás rútúl meg-mardosa,
Érettem a' Kristus sokat túrt, 's fárada,
Irigyektől meg-ment szent vére' hullása.
6. Nem vólna szivemnek keserves fájdalma,
Nálamnál jobb vólna fejem gyalázója,
Szép hírem, 's nevemnek el-takarítója,
Édes Nemzetemnek gyászba borítója.
- 25 7. Nem véttek senkinek, még-is bünös vagyok,
Az irigyek között látom tsak tsúf vagyok,
Valamerre mégyek, kelek, vagy fáradok,
Mindenütt fejemre gyalázatot hallok.
- 30 8. Enged-meg Istenem illy álnok hamisnak,
Olly végek ne légyen mint Antiókusnak,
Vagy pokol' fenekénn kinlódó Drúmonak,
Ki soha nem láttya fénnjét a' szép napnak.

---

2 IV Az csalárd 3 I nemzetemből II—III nemzetemtől IV nemzetimtől 7 II Mellyber világra 8 III támadt [...] bűja III—IV bűra 11 III Kikért 12 IV Andronicust 15 I Minde Mindeneknek 16 I—II soha III sohon IV nem találom sohol /v lelhetem/ 18 II Kit mint irigy de nardosott II—IV meg-mardosa 19 III [Iliányzik.] I fáradtt II, IV fárada 21 III bánatja 22 II vólna nálam 26 IV előtt 27 IV fordulok 29 IV Fizess meg III Istenem álnok hamissaknak Dilyan végek légyen 31 II—III Dromónak IV Dramónak 32 III sohol

- 35 9. De mind el szenvedem az én Kristusomért,
Ki kereszt fán ontott érettem piros vért,
Tőle várok én-is jutalmat, és nagy bért,
Hiszem Kristusomat jutalmat ad ezért.
- 40 10. Jól tudom Kristusom hogy értünk meg holtál,
A' magas kereszt-fán értünk vért ontottál,
Ellenségidnek-is te meg-botsátottál,
Igaz szeretetet mi hozzánk mutattál.
11. Én-is botsánatot mindenektől kérek,
Botsásson-meg nekünk Te Szent Istenséged,
Ne legyen hijában sok kin-szenvedéscd,
Érettünk ki-ontott drága piros véred.
- 45 12. Látod én Kristusom, hogy meg-szorodtam,
Az irigyek között mint meg-nyomorodtam,
Ha szent Istenséged nem könyörül rajtam,
Szegény árva fejem meg-hal nagy bánatban.
- 50 13. Hozd-fel reám kérlek azt a' drága időt,
Kiben vigasztalj-meg az irigyek előtt,
Hogy ne vegyen rajtam minden irigy erőt,
Hírem 's nevem légyen gyöngy mindenek előtt.

185/V.

- (1.) 1. Oh mely szerentsétlen időre jutottam,
E tsalárd világgal mind addig játszottam,
Irigyek nyelvre már reá akadtam,
Édes nemzetimtől meszsire távoztam.
- 5 (2.) 2. Születésem nekem erre a világra
Szerentsétlen vala már minden órája,
Melyben édes szülöm e világra hozza,
Irigyektől árad szegény fejem buja.

33 III el-szenvedem ezt én 34 IV Aki az keresztfán öntött én értem vért 35 II és a' bért II k bízván nagy jutalmat és bért IV én is örök jutalmat s bért 36 III még jokat IV Hiszem om jutalmat ad azért. 37—52 IV [Hiányzik.] 37 III értem 38 I érettünk II értünk III drága 3' l 40 I [Az igaz szó hiányzik.] II—III Igaz szeretetet 41 III mindenektől botsánatot 42 III a' te séged 46 II [Hiányzik.] 47 III Búval telyes kinos napokra jutottam 48 II Árva fejem meg-ha tba merül. III Oda lészek ha nem könyörülsz én rajtam. 49 III reám azt a' drága kedves időt ! n szó hiányzik.] II Kiben vigasztally-meg III Vigasztally-meg engem

- 10 (4.) 3. Kinek tegyek panaszt, Istenem, nem tudom,
Az irigyek között látom nints gyámolom,
Köztök nyugodalmam sohol nem találom,
Minden irigy szájja reám tátva vagyon.
- 15 (7.) 4. Senkinek nem vétek, mégis bűnös vagyok,
Az irigyek között látom csak tsuf vagyok,
Valamerre megyek, kelek vagy fáradok,
Mindenütt fejemre gyalázatot vallok.
- 20 (13.) 5. Hozd fel, én Krisztusom, azt a drága időt,
Vigasztaly meg engem az irigyek előtt,
Hogy ne vegyen rajtam minden irigy erőt,
Légyen az én nevem gyöngy mindcnek előtt.
- (3.) 6. Rutul meg gyalázott a gonosz szerentse,
Földig lctapodott az irigyek nyelve,
Kiért az Úr Isten ötet szégyenitse,
Ugy mint Antiokhust a világ nevesse.
- 25 (8.) 7. Engedgy meg, Ur Krisztus, ily álnok hamisnak,
Hogy vége ne lenne, mint Antiochusnak,
Ki nem láttya soha fényét a szép Napnak,
Sem mi e világnak nagy jo Országának.
- 30 (6.) 8. Nem volna szívemnek oly nehéz fájdalma,
Ha jobb volna, mint én, fejem gyalázója,
Szép hirem s nevemnek elváltoztatója,
Édes szülőimnek gyászba borítója.
- 35 (9.) 9. De mind elszenvedem az én Krisztusomért,
Ki magos keresztfán érettem ontott vért,
Tölle várok én is nagy jutalmat és bért,
Hiszem Krisztusomat jutalom adásért.
- 40 (5.) 10. Jaj én szerentsétlen, keseredett árva,
Kit irigy, mint darázs rutul megmardosa,
Erettem a Krisztus sokat tett s fárada,
Irigyektől megment szent vére hullása.
- (10.) 11. Hiszem, én Krisztusom, hogy értem megholtál,
A magos keresztfán piross vért ontottál,
Ellenségidnek is mind megbotsátottál,
Igaz szeretetet mühozzánk mutattál.

- 45 (11.) 12. Énis mindenektől botsánatot kérek,
 Botsásson meg nékem te szent Istenséged,
 A keresztfán ontott ártatlan szent véred,
 Ne legyen hiába sok kinszenvedéscd.
- 50 (12.) 13. Jól látod, Ur Krisztus, mind megnyomorodtam,
 Ha az Istenséged nem könyörül rajtam,
 Hogy kegyetlen nemzet ki ne fogjon rajtam,
 Azért, én Istenem, könyörülj én rajtam.

186/I—X.

DOBAI ISTVÁN

1. Siralmas volt nekem
 Világra születnem,
 Hogy ezeket köll szenvednem,
 Mellyeket nem remillemtem.
- 5 2. Tigris tejjel talám
 Tartot volt föll anyám,
 Vallyon ki volt én mustohám?
 Bánottyát ruházta reám.
- 10 3. Elck é, nem tudom,
 Ha késik halálom,
 Oránként öregbül kinom,
 Jaj, hová legyck, nem tudom.
- 15 4. Pusztaságban került,
 Lölköm buba merült,
 Io reminségemtül meg hült,
 Oh, anyám engem mire szült.

---

3 IX Ha X IIgy sem illy kint kel 4 II, IV erdemlettem IX Kiket soha nem érdemlet
 nyzik.] 5—20 X [Hiányzik.] 5 IX tejen 6 V fel volt IX Nevelt volt anyám [!] 7 II Valjons ki vol
 -VII, IX Jaj ki volt az en 8 VIII—IX ruhazta volt 9 III—IV, VIII Ellyké 10 V—VII Ilo! csik I
 I II, IV, VI—IX Orankent nőiön nő III Naponkent nőttén nő 13 II bedült III—IV, VI, VI
 ült V merül 14 III—V, IX be dült V Szívem búban került VI Szüvem búba merült 15-
 dított sorrendben.] 15 II Minden örömtől III—IV, IX Jo remenysegtől mar V Jo remény
 meg szünt VI—VII Reménységem is már VIII Jó remenyseg bennem 16 II—III, V, VIII—
 im IV Oh én anyám VI Oh engem' Anyám VII minek

- 20 5. Halállal bajt vinom,
Világbul ki mulnom
Iob volna, hogy sem kinlodom,
Szokatlan dolgot tanulnom.
6. Acteon mint iára,
Ebeit magara
Nevelte volt halálára,
Lön ö néki nagy gondgyára.
- 25 7. Nékem is irigyim,
Titkos ellenségim
Mérget adának barátim,
Két szünü io akaraim.
- 30 8. Ugyan is az ioért,
És az bu tételért
Holtomig szivemben jászért
Rosz világ reám mérget mért.
- 35 9. Siratom magamat,
El mult napiaimat,
Bizván Istenre gondomat
El igazittya bajomat.
- 40 10. *De tsak a' keserves,
Lelkemnek gyötrelmes,
Hogy bújdosom, mint Ulisses,
Ki sokat járt, és lett híres.*

17—20 V, IX [Híányzik.] 17 II megvinam IV Halál baját vinom VI—VIII meg vinn
mulnam 19 II Jol volna hosem (!) kinlodnam VII Jobb vóna, mint itt kínlódnom 20 II tanulna
/ [A 13. vsz. helyén.] VII [Híányzik.] 22 IV Ebeket 23 II Nevelve volt maga halalara V Hízlatl
evclte-fel halálra X Tartotta volt 24 II Ezek lönök nagy kinyara. III Lön maganak nagy kir
tolsó kimulására. V [Híányzik.] VI Lön nagy bűneinek kínja. IX Es utolso nagy jajára. X Lő
gy kinyára. 25 II, IV irigyem 27 II adtanak V Jaj ki voltanak barátim X Mérget adnak jo bar
s bu tételért II—III, V, X Engemet sok buért IV Engemet [A sor többi része üresen van ha
ltemben sok bűért. VII Élttemben sok bűt ért IX Engemet sok bu ért 31—32 V Mérget adána
világnak [Több nincs.] 31 II—III Ez világ kitsin jovaert IV Szivemben holtamig gyász ért VI S
iltam-meg azért VII Szivemben hozz raom még azért IX E világ sok rosz javáért X E világ kevé
Mérget ada egy kis mezert. III Merget adanak a mezert. IV A halál alám mérget mért. VI—
lág nékem halált mértt. IX Szenvedek a rosz emberért. X Merget adnak egy kis mézért. 35 I
zom dolgomot III Bizom Istenemre magamat IV, VII, X Bizom Istenre dolgomat VI Bizom I
dolgomat IX Bizom 36 II Ő igazgassa utamat. III dolgomat 37—40 I [Híányzik.] V [Lásd a főszt
II De ez keserves III e keserves 38 II—III Lelkem bagyasztó lesz IV Szivemnek sérelme
relmes X Mert az nem is kedves 39 IV Bujdosom mint az Achilles V Ugy bujdosik mintalis
in illyés 40 II Mely nekem igen keserves. III Ki sokat járt költ volt híres. IV Ki sok jártáig volt
volt es járt mint híres. IX Ki volt igen híres neves. X Ki sokat élt es volt híres.

11. Oh napok napiai,
Tengernek habiai,
Életemnek vég oráj,
Keserü szívemnek jaj.
- 45 12. Bánotim ujjulnak,
Siralxim nem mulnak,
Orczámruul könyveim folynak,
Ugy teczik, az fak is sirnak.
- 50 13. Allyon Isten boszut
Azon, ki nagy sok but
Énnékem szerzet háborut,
Ö igye is még erre jut.
- 55 14. Jaj hát hogy születtem?
Jaj léssen életem,
Az kinek én nem vétettem,
Jaj attul mit érdemlettem.
- 60 15. Igy siratá magát,
El hagyván világát,
Ki naponként mondgya jaját,
Huron pöngeti notáját.

---

42 III arjai X fővénny 43 III—IV vig VI Eltemnek VII Életünknek vig IX Eltemnek ve
mnek vig 44 II Hogy nem tutok engem szani. III—IV, IX—X Keserüségem arjai. V Szomorú:
VI Keserüségnek árjai. VII Keserüségnek napjaji. 45—46 IV [Fordított sorrendben.] 45 X B:
mulnak, 46 V Siralxim sem fogynak X Siralxim ujjulnak 47 II, IV, VI—VII Könyveim orc
ik I, II, IX—X Orczamon V [48. sorként:] Könyveink orcánkon hulnak. 48 II Ugy tetzik hogy
ik. V [47. sorként.] VI—VII Engem' a' fák-is siratnak. IX Ugy tetzik hogy a fak is sirnak. 49—
vsz. helyén.] 49 VI Agyon Isten sok but IX Lászon 50 II Azon fejül sok but VII Azonfölül b
szokon az but [!] 51 II, VI—VII Ki nekem szerzet III Szerzet volt nekem IV Nékem szerzet
em szerzetnek X Szerzet nékem illy 52 II—III Meg ö igyeis arra jut. IV Még ö ügyek is ar
VII Se meg Ö-is igyére jut. IX Mig ö igyek is erre jut. X Arra 53—56 II, VI—VII, X [Híá
60 IX [Híányzik.] 54 III—IV Jaj nekem eiletem 55—56 IV [Fordított sorrendben.] 56 III [A sc
új vsz.:] Szamos panasziimat, Igyes dolgaimat Mi haszna szamla[lnom]! bumat, Ha tsak
lomat. 57 IV siratván V siratta IX sirattya 58 IV Itt hagyván V El hagyta hazáját IX Egy ifju
Jajal mongya az ö jajat III Naponkent ki V Naprul napra mongya notáját 60 II, IX penditti I
n penditti

POSONI ISTVÁN

1. Siralmas volt nékem
Vilagra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem,
Mellyeket nem reménlettem.
- 5 2. Tigris tejjel talam
Tartott volt fel anyam,
Vagy ki volt az én mostoham?
Banattyat ruhaszta ream.
- 10 3. Ellyek é? mert látom,
Hogy késik halalom,
Oranként nőttön nő kinom,
Jaj, hova legyek, nem tudom.
- 15 4. Pusztasagban került
Lelkem buban merült,
Jo reménségétül meg hült,
Oh anyam engem ne szült volt.
- 20 5. Halallal bajt vinom,
Vilagbul ki mulnom
Jobb volna, hogy sem kinlodnom,
Szokatlan dolgot tanulnom.
6. Acteon mint jára,
Ebeit magara
Nevelte volt halalara,
Lön az ö gongyanak arra.
- 25 7. Nekem-is irigyim,
Titkos ellensegim
Mérget adanak baratim,
Két színü jo-akaroim.

---

7 Vagy → Jaj 9 mert latom → nem tudom 10 Hogy → Iia 13 Pusztasagban került → Pus:
crült 14 Lelkem buban merült → Fejem buban bé dült 15 Jo reménségétül meg hült → Jo rer
ajd meg hült 16 Oh anyam engem ne szült volt → Oh mire anyam engem szült. 24 Lön az ö g
ra. → Lön maganak nagy kinnyara. 28 [A *szinü* szót *szörnyü*-ből javította az ének leírója.]

- 30 8. Ugyan és az joért
Engemet sok buért
Holtomig szivemben gyaszért
Rosz vilag ram mind illyet mért.
- 35 9. Siratom magamat,
El mult napjaimat,
Bizom Istenre gondomat,
El-igazittya bajomat.
- 40 10. Panaszom keserves,
Éltem foglaló lez,
Tsak bujdosom, mint Ulysses,
Ki sokat jart, költ, volt hires.
- 45 11. Oh napok napjai,
Tengernek habjai,
Banatimnak vig orai,
Keserüségnek arjai.
- 50 12. Siralmim ujulnak,
Banatim nem mulnak,
Ortzamrul könyveim hulnak,
Ugy tetzik, az fak-is sirnak.
- 55 13. Oh, Uram, ally boszszut
Azért, ki nagy sok but
Énnékem szerzet haborut,
Ö együk ismégh erre jut.
- 60 14. Noha mar születtem,
Jaj immar csak eltem,
A kinek én nem vétettem,
Im attul mit érdemlettem!
- 65 15. Így magam siratom,
El-hagyom vigsagom,
Naponként mondhatom jajom,
Keserü nékem világom.

---

31 gyasz<om>ért 32 ram mint illyet → alam merget 35 gondomat → dolgomat 37 Panasz
z én lelke 40 Ki sokat jart, költ, volt hires. → Kinek élte veszedelmes. 43 Banatimnak vig –
ek bus 44 arjai → napjai 47 Ortzamrul könyveim hulnak → Ortzamon könyveim folynak 48 |
i kéz az az szó fölél a velem szót írta, de nem jelölte, mi helyett.] 50 Azért ki nagy → Azon a k
k → Ki szegen [?]

- (1.) 1. **Siralmas ennekem
Vilagra szuletнем,
Hog ezeket kel szenvednem,
Melyeket nem erdemlettem.**
- 5 (4.) 2. **Pusztasagban merült
Lelkem buban be dölt,
Jo remenseg töllem meg hült,
Jaj, anjam engem mire szült.**
- 10 (5.) 3. **Halallal bajt vinom,
Vilagbol ki mulnom
Job volna hogj sem kenlodnom,
Az idegen heljen tartatnom.**
- 15 (6.) 4. **Acteon mint jara,
Ebeit magara
Nevelte volt halalra,
Ki volt neki nagj kinjnjara.**
- 20 (7.) 5. **Nekemis irigjim,
Titkos ellensegim
Merget adanak baratim,
Ket szinü jo akaraim.**
- (2.) 6. **Tigris tejen talam
Tartot volt fel anjam,
Jaj, ki volt ez mostoham?
Banatit ruhazta ream.**
- 25 (3.) 7. **Ejeke, nem tudom,
Azert kesik halalom,
Orankent nötön nö kenom,
Jaj, hova legjek, nem tudom.**
- 30 (9.) 8. **Siratom magamot,
El mult napjaimot,
Bizom Istenemre dolgomot,
El igazicsa bajomot.**

3—4 kel nekem szenvednem nem erdemlettem 9 vivok 10 mulni 20 szin

35 (12.) 9. Siralmim nem mulnak,
Banatim *ujulnak*,
Ortzamon könyveim fojnak,
Ugy teczik, meg az fakis *sirnak*.

40 (15.) 10. Igj siratja magát
Egj efiu *halalat*,
Ki orankent varja jaját,
Huron pengeti notáját.

186/XIII.

CANTIO PULCHRA

- (1.) 1. Siralmas volt nékem világra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem,
Méllyeket nem reménlettem.
- 5 (2.) 2. Tigris téjen talam tartot volt fél Anyám,
Vallyon kivolt az én mostohám?
Bánattyat ruházta volt rám.
- (3.) 3. Ellyeke, nem tudom, hol lészen halálom,
Oránkent nőtön nő kinom,
Jaj hova lészek, nemtudom.
- 10 (4.) 4. Pusztájokban merült Lelkem buban bé ült,
Jo reménség töllem el hült,
Jaj Anyám éngem mire szült?
- (9.) 5. Siratom magamat s elmúlt napjaimat,
Bizom Istenre dolgomat,
15 El igazittyá bajomat.
- (12.) 6. Siralmim nem mulnak, bánatim *ujjulnak*,
Orczámon könyveim *follynak*,
Ugy tetczik, az fákis *sirnak*.
- 20 (6.) 7. Actica mint jára ebbeit magára
Nevelte volt halálara,
Lennék neki nagy kinyára.

- (5.) 8. Halállal bajt vinni, világból kimulni
Jobb let volna nem születni,
Hogy-sem ezeket szenvedni.
- 25 (11.) 9. Oh napok napjai, Tengernek ársjai,
Életemnek vég órái,
Keserűségnek ársjai.
- (7.) 10. Nékemis irigyim, titkos ellenségim
Mérget adnak barátim,
30 Két színű jó akaróim.
11. Sok sirást, zokogást, szivbéli ohajtást
Mint bujdosó tészek sirást,
Szegény idegény, jajgatást.
- (15.) 12. Így siratta magát egy Ifjú halalát,
35 Óránként mondgya ő jajját,
Bura pengeti notáját.

186/XIV.

- (1.) 1. Siralmas volt nékem
Világra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem,
Mellyeket nem reménylettem.
- 5 (2.) 2. Tigris tejjel talám
Tartott fel én anyám,
Jaj ki volt az én mostohám?
Bánattyát ruhazta reám.
- (4.) 3. Pusztaságban merült,
10 Szívem buba került,
Jó reménységtől már meg hült,
Oh anyám engem mire szült?
- (5.) 4. Pusztában bujdosnom
15 Halállal bajt vívnom
Jobb lett volna nem kinlodnom,
Szokatlan dolgot tanulnom.
- (3.) 5. Ellyek é, nem tudom,
20 Ha késik halalom,
Óránkint nőtön nő kinom,
Jaj, hova légyek, nem tudom.

- (12.) 6. **Banatim ujnak,
Siralmim nem mulnak,
Ortzamon könyveim folynak,
Ugy tetzik, a fak is sirnak.**
- 25 (6.) 7. **Acteon mint jára,
Ebeit magára
Szoktatta volt halálára,
Utolso ki mulására.**
- 30 (8.) 8. **Ugyan is a jóért
Engemet sok bu sért,
Szivem el holt, mihellyst gyaszt ért,
Sok szomoruság reám tért.**
- 35 (7.) 9. **Nékem is irigyim,
Titkos ellenségim,
Két színü jó akaromim
Mérget adának baratim.**
- 40 (11.) 10. **Oh napok napjai,
Tengernek habjai,
Eletemnek bus oraji,
Levétek télnék napjai.**
- (10.) 11. **De tsak a keserves,
Hogy napom setétes,
Bujdosom mint az uj felleg,
Kinek neve veszedelmes.**
- 45 (15) 12. **Igy siratta magat
Egy ifju világot,
El hagyván édes hazáját,
Ekként kesergé sok baját:**
- 50 (9.) 13. **Siratom magamat,
El mult napjaimat,
Bizom Istenre dolgomat,
El igazittya bajomat.**

186/XV.

- (1.) 1. **Siralmas volt nekem
Vilagra születnem,
Hogy ezeket kel szenvednem,
Meljeket nem remeltem.**

- 5 (2.) 2. Tigris tejen talam
Tartot volt fel anyam,
Valjon ki volt azen mostoham?
Banattyat ruhazta volt ream.
- 10 (3.) 3. Eleke, nem tudom,
Ha késsik halalom,
Orankent nőtön nő kennom,
Jaj, hova legyenek, nem tudom.
- 15 (7.) 4. Nekemis irigyim,
Titkos ellensegim
Merget adanak barátim,
Ket színü jo akaróim.
- 20 (8.) 5. Ugyanis a joert
Engemet sok bünert,
Ez vilag kedves jovaert
Merget addanak az mezert.
- (9.) 6. Siratom magam magamot,
Elmult kedves napjaimot,
Bizom Istenre dolgomot,
Ö el igazitsa bajomat.
- 25 (10.) 7. De tsak az keserves,
Lelkem bagyasztó,
En ugy bujdosom, mint Ulises,
Kinek elete tsak keserves.
- 30 (4.) 8. Pusztasagban merült,
Lelkem buban borult,
Jo remensegtől mar meg hült,
Jaj anyam engem mire szült.
- 35 (6.) 9. Acteon mint jara,
Fiait magara
Tartota volt halalara,
Ömaganak nagy kinyara.
- 40 (11.) 10. Oh napok napjai,
Könyvemnek arjai,
Eletemnek vig orai,
Hogy nem tutok engem szanni.

(12.) 11. Banatim ujulnak,
Siralxim nem mulnak,
Ortzamon könyveim fojnak,
Ugy latzik, hogy az fakis sirnak.

45

(15.) 12. Igy siratya magat,
El hagyvan orszagat,
Orankent kesergi magat,
Huron pengeti notajat.

186/XVI.

1. Siralmas vólt nékem
Világra születnem,
Ezeket kell szenvednem,
Mellyet nem reménylettem.

5

2. Tigris téjjel talám
Tartott vólt fel anyám,
Ki vólt az én mostohám?
De nagy bút szerzett reám.

10

3. Ellyck é, nem tudom,
Ha késik halálom,
Oránként nő nagy kinom,
Hová légyek, nem tudom.

15

4. Pusztaságban merült
Szivem búban bé dült,
Reménységtől már meg hült,
Anyám engem mire szült.

20

5. Halállal meg vijnom,
Világból ki múlnom
Jobb vólna, mint kinlódnom,
Szokott dolgot tanulnom.

6. Acteon mint jára,
Ebeit magára
Nem vélte halálára,
Lőnek ő nagy kinjára.

25

7. Nékem is irigyem,
Titkos ellenségem
Mérget adtak barátim,
Két színü akaróim.

- 30 8. Ugyan is a jóért
Engemet sok bú ért,
Világ kevés javáért
Mérget ad egy kis mezért.
- 35 9. Siratom magamat,
El múlt napjaimat,
Bizom Istenre dolgom,
El igazittya bajom.
- 40 10. De csak e keserves,
Lelkem bádgyasztó tolles,
Bujdosom, mint Ulysses,
Ki sokat járt s volt hires.
11. O napok napjai,
Tengernek habjai,
Eltemnek vig órái,
Nem tuttok engem szánni.
- 45 12. Bánatim újúlnak,
Siralmim sem múlnak,
Könyvem orczámon folynak,
Úgy tettzik, fák is sirnak.
- 50 13. Állyon Isten boszszút,
Azon fellyül sok bút,
Nékem szerzett háborut,
Még az igye erre jut.
- 55 14. Igy sirattya magát,
El hagyván világot,
Jajjal mondja az jajját,
Pendíti friss nótáját.

186/XVII.

- (1.) 1. Siralmas volt nékem
Világra születnem,
Hogy czeket kell szenvednem,
A' miket nem reménylettem.
- 5 (2.) 2. Tigris téjjel talám
Tartott fel én anyám,
Jaj, ki volt az én mostohám?
Bánattyát ruhazta reám.

- 10 (4.) 3. Pusztaságba merült
Szivem búba be dült,
(5.) Jobb lett volna nem kinlódnom,
Szokatlan dólgot tanulnom.
- 15 (3.) 4. Éllyek é, nem tudom,
Ha késik halálom,
Oránként nőttön nő kinom,
Jaj, hová legyek, nem tudom.
- (5.) 5. Pusztába bujdosnom,
Halállal bajt vívnom.
(4.) Jo reménységtől már meg hült,
20 Oh, anyám engem mire szült.
- (12.) 6. Bánatim ujjúlnak,
Siralmim nem múlnak,
Orczámon könyveim folynak,
Ugy tetzik, a' fák is sirnak.
- 25 (6.) 7. Acteon mint jára,
Ebcit magára
Szoktatta vólt halálára,
Vtólsó ki mulására.
- (8.) 8. Vgyan is a' jóért
30 Engemet sok bú ért,
Szivem el holt, mihellyt gyász ért,
Sok nyomorúság rcám tért.
- (7.) 9. Nékem is irigyim,
Titkos ellenségim,
35 Két színű jó akaroim
Mérgct adtanak barátim.
- (11.) 10. Oh napok napjai,
Tengernck habjai,
Elcetemnek vig órái
40 Bánottal telnek napjai.
- (10.) 11. De ez a' keserves,
Hogy napom setétes,
Bujdosom, mint az vji felleg,
Mellynek neve veszedelem.

45 (15.) 12. Így siratta magát
Egy ifjú világát,
El hagyván édes hazáját
Ekképpen kesergé magát.

50 (9.) 13. Siratom magamat,
El múlt napjaimat,
Bizom Istenre dólgomat,
El igazittya bajomat.

186/XVIII.

(1.) 1. Siralmas vólt nékem
Világra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem,
Mellyeket nem reméllyettem.

5 (9.) 2. Siratom magamat,
El-múltt napjaimat,
Bizom Istenre dolgomat,
El-igazítja bajomat.

10 (11.) 3. Hólnapok napjai,
Tengernek habjai,
Életcmenck vég-óráji,
Keserűségnek árjai.

15 (2.) 4. Tigris-téjjel talám
Tartott vólt fel Anyám,
Jaj ki vólt az én mostohám?
Bánatját ruházta reám.

20 (12.) 5. Bánatim újjúlnak,
Siralmim nem múlnak,
Ortzámon könyvcim húllnak,
Engem a' fák-is siratnak.

(13.) 6. Alljon Isten boszszút,
Kitől vártam sok jót,
Ki nékem szerzett háborút,
De még ő-is ígyére jut.

25 (4.) 7. Pusztaságban merült,
Lelkem búban került,
Jó reménségem már meg-hűlt,
Jaj Anyám engem mire szűlt.

- 30 (7.) 8. Nékem is irigyim,
Titkos ellenségim,
Mérget adának barátim,
Két színű jó akaróim.
- (8.) 9. Ugyan is a' jóért,
Éltemben sok bűért,
35 Hóltam-meg szívemben azért,
Rosz világ nékem halált mért.
- (3.) 10. Éleké, nem tudom,
Hol késik halálom,
Óránként nőtön-nő kinom,
40 Jaj hová legyek nem tudom.
- (14.) 11. Jajjal születtettem,
Jaj léssen életem,
A' kinek én nem vétettem,
Jaj attól mit érdemlettem.
- 45 (15.) 12. Igy siratta magát,
El-hagyván világát,
Ki naponként mondja jajját,
Húron pengeti nótáját.
- (6.) 13. Akteon mint jára,
50 Ebeit magára,
Nevelte fel halálára,
Lön nagy bűneinek kinja.

186/XIX.

- (1.) 1. Siralmas vólt nekem
Világra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem,
Melyeket nem reménylettem.
- 5 (2.) 2. Tigristejjel talám
Tartott fel én anyám,
Jaj ki vólt az én mostohám,
Bánatját ruházta reám.
- 10 (3.) 3. Sirjak-e? nem tudom,
Ha késik halálom,
Óránként nőtön nő kinom,
Jaj hová legyek? nem tudom.

15 (15.) 4. Igy kessergi magát
Egy ifjú, világát
Elhagyván édes hazáját,
Ekképpen siratja magát.

20 (9.) 5. Siratom magamat,
Elmúlt napjaimat,
Bizom Istenre gondomat,
Eligazitja bajomat.

186/XX.

(1.) 1. Siralmas volt nékem
Világra születnem,
Hogy ezeket kel szenvednem,
Mellyeket nem véltem.

5 (2.) 2. Tigris teljen talám
Tartott vott fel anyám,
Jaj, ki volt az én mostohám?
Bánatyát ruházta reám.

(4.) 3. Pusztaságban merült
Lelkem buba borult,
Jo reménségben nem meg hült,
Jaj, anyám engem mire szült.

15 (5.) 4. Halállal bajt vinni,
Világból kimulni
Jobb let volna nem születni,
Hogy sem ezeket szenvedni.

20 (13.) 5. Aljon Isten boszút
Azon, kikkel sok but
Szerzet volt nékem háborutt,
Még ö ügycis arra jutt.

(7.) 6. Nékem is irigyim,
Tittkos ellenségim
Mérget adának barátim,
Két színü jo akaroim.

25 (8.) 7. Ugyan is a joért
Engemet sok buérrtt,
Ez világnak kintsé értt
Mérget adának egy küs mézben.

- 30 (9.) 8. Siratom magamott,
Elmult napjaimott,
Bizom Istenre dolgomott,
El igazgatya bajomott.
- (10.) 9. De tsak ez keserves,
Énnékem nem kedves,
35 Hogy bujdosom, mint Ulises,
Ki sokat járt és volt hires.
- (11.) 10. O! napok napjai,
Tengernek habjai,
Életemnek vig órájai,
40 Emésztnék még sok bajjai.
- (12.) 11. Bánatim ujjulnak,
Siralmim nem mulnak,
Ortzámon könyveim foljnak,
Ugy tetzik, a fák is sirnak.
- 45 (15.) 12. Igy sirassa magát
Egy ifiu halállát,
Kin óránként mondgya jaját,
Huron penditti notáját.
- (6.) 13. Akteon mint jára,
50 Ebeitt magára
Nevelte volt halálára,
Lönek nékie kárara.
- (14.) 14. Jaj, hogy születtettem,
Jaj az én életem,
55 Jaj, kinek én mit vétettem,
Jaj, attol mit érdemlettem.

186/XXI.

- (11.) 1. Oh napom napjai,
A tengernek habjai,
Életemnek vég órái,
Miért nem jötök engem száni?
- 5 (4.) 2. Pusztulásban merült,
Buval fejem bétölt,
Az jo remétség már meg szünt,
Jaj, engem anyám mire szült?

- 10 (2.) 3. Talám tigristejjel
Tartott volt fel anyám,
Ah, ki volt az én mostohám,
Ki bánatyát ruházta én reám?
- (12.) 4. Siralmim nem mulnak,
15 Kinaim ujulnak,
Ortzámon könyveim hulnak,
S ugy tetzik, az fák is sirnak.
- (10.) 5. Csak az a keserves,
Én vagyok szerelmes,
Kinek élte vészedelmes,
20 Jaj szegény árva fejemnek.
- (3.) 6. Élek, de nem tudom,
Hol esik halálom,
Oránként nödögel kinom,
Jaj, hová légyek, nem tudom.

187/I.

BUTSUZO

1. Gondviselő edes atyám,
Kerlek, engem meg ne utálj,
Onnan feljül tekents ream,
Mert érkezet nagj nyavalyám.
- 5 2. Edes teremtő jó atyám,
Lade, mar mire jutottam,
Az miolta tsak bujdostam,
Minden költségből ki fogjtam.
- 10 3. Szegény vagjok, hogj hogj elyek?
Jdegen földre hogj menyek?
Kenyeret is mivel vegjek?
Ultra valot hogj szerezek?
- 15 4. Szalagban vettnem joszagom,
Hogy ha volna mihez nyulnom,
Nyomorodott szegeny voltom,
Azt mikepen taplalhatom?

- 20 5. Tsak el megjek egjik földre,
El bujdosom valamere,
Egjik ország szegletire,
Ot meg szállok egj kis helyre.
- 25 6. Igaz teremtő jó atya,
Minden szegennek gjamola,
Vigyaz az szegeny arvakra,
Az idegen bujdosokra.
- 30 7. Talam mind adig bujdosom,
Jora fordul minden dolgom,
Lezen olyan nyugodalmom,
Az hol fejem le hajthatom.
- 35 8. Valamely föld hatarara
Ha el megjek valahova,
Szegeny madarak mogjara
Feszket rakok egj kis agra.
- 40 9. Az eg alatt s az föld szinen
Vagjone olyan jövevény?
Ez egez föld kereksegen
Nem talaltatot ilyen szegeny.
- 45 10. Nintsen nekem apam s anyam,
Az kihez folyamodhatnam,
Isten az en edes atyam,
Minden ország az en anyam.
- 50 11. Mindenektől el hagyattam,
Tsak az Istenre maradtam,
Enis dolgom rea biztam,
Ő szent felsegere hadtam.
12. Bujdosom szoros utakon,
Ismeretlen országokon,
Forgok sok fele probakon,
Az idegen országokon.
13. Meg untam már az vandorlast,
Az sok keserves bujdosast,
Isten, mutas olyan szálást,
Az hol talaljak nyuguvást.

- 55 14. Meny el, azt mongya az Isten,
Valogas az jo földekben,
Szalj meg Patmus szigetiben,
Az Jordan vize menteben.
- 60 15. En tegedet el nem hadlak,
Parantsolok az vadaknak,
Oltalmam ala fogadlak,
Hogj tegedet el tartsalak.
- 65 16. Meg nyugozol gyötrelmedtül,
Sok fele keserüsegedtül,
Sok fele bubanatidtol
Szomoru szived meg enyhül.
- 70 17. Ha betegseged történik,
Bagyat tested el nyugozik,
Könyves szemed el aluzik,
Lelked Istenhez vitetik.
- 75 18. Ot lezen negjven napokig,
Huzon kilentz esztendökig,
Az utan mind *itéletig*,
S az Jesus el jövescig.
19. Ez a vege énekemnek,
Engem kinck neveszenek?
Tsak egj szegeny idegenek,
Bujdosó szegeny legenek.

187/II.

- (1.) 1. Gond viselő édes atyám,
Kérlek, immár meg ne utál,
Onnan fölül vigyáz réám,
Mert érkezet nagy nyavalám.
- 5 (2.) 2. En édes szerető uram,
Immár én mire jutottam!
Az mi ulta tsak bujdostam,
Minden költségben ki fogytam.

- 10 (3.) 3. Szegény vagyok, hogy hogy élyek?
Idegen földre hogy mennyek?
Utra valot hogy keressek?
Kenyeretis mibül vegyek?
- (4.) 4. Zálagban vetném jóságom,
Ha volna mihez nyulhatnom,
15 Nyomorodot szegény voltom,
Azt miképpen táplálhatom?
- (5.) 5. Csak el megyek egyik földre,
El bujdosom valamere,
Az országnak szegletire,
20 Ott meg szállok egyik helben.
- (a) 6. Istenemre nézve talám
Találkozik olyan atyám,
Avagy oly kegyess mustohám,
Az ki gondot visel réám.
- 25 (6.) 7. Igaz teremő jo uram,
Minden szegőnynek gyámola,
Vigyaz à szegőny árvákra,
Az idegen bujdosokra.
- (b) 8. Szegőny fejem hozzád hajtom,
30 Minden dolgom réád bizom,
Légy az én édes tutorom,
Elöttem járo tsillagom.
- (7.) 9. Talám mind addig bujdosom,
Jora fordul állapotom,
35 Leszen annyi nyugodalmam,
Az hol fejem le hajthatom.
- (10.) 10. Nintsen nékem atyám, anyám,
Az kihez folyamothatnám,
Isten az én édes atyám,
40 Minden ország édes hazám.
- (8.) 11. Vala mely föld határára
Ha meg szálhatok valaha,
Szegőny madarak modgyára
Fészket rakok étczakára.

- 45 (12.) 12. Bujdosom szoros utakon,
Ismeretlen föld határán,
Forgok sokféle próbákon,
Az idegen országokon.
- (c) 13. Országnek fényes angyala
50 Légyen fejem kalahuzza,
Mutas utat valahová
Egyik idegen országra.
- (14.) 14. Menyél, azt mondgya az Isten,
Válogas az jó földekben,
55 Szállj meg Pátmosz szigetében,
Az Jordán vize mentében.
- (d) 15. Az hol te szivednek teczik,
Fárad tested had nyugodgyék,
Könyves szemed had alugyék,
60 És az bus elméd meg nyugszik.
- (17.) 16. Ha betegsegd történik,
Fárad tested had nyugodjék,
Tested az földben tétessék,
Lölköd Istenhez vitessék.
- (c) 17. Nemes Vas vár vár megyében,
65 Kanisára le mentemben
Szerzém eztet egy kis helyben,
Az házaknak szegyletiben.
- (19.) 18. Ez az vege énekemnek,
70 Engem kinek nevezének?
Tsak egy szegény idegenynek,
Bujdoso szegény legénynek.

187/III.

- (1.) 1. Gondviselő édes atyám,
Kérlek, immár tekincs hozzám,
Onnan felől vigyáz ream,
Mert érkezet nagy nyavalyam.
- (c) 2. Orczádnak fényes csillaga
5 Légyen fejem kalauza,
Mutas utat valahová,
Edgyik idegen országra.

- 10 (2.) 3. En édes teremptő uram,
Én immár mire jutottam?
Az miolta hogy bujdosom,
Minden kölcségből ki fogytam.
- (3.) 4. Szegény vagyok s-hogy s-hogy éllyek?
Idegen földre hogy mennek?
15 Utravalót s-hogy szerezzek?
Kenyérreis szert hogy tegyek?
- (4.) 5. Zalogban vetném jóságom,
Hogy ha vólna mihez nyulnom,
Nyomorodot szegény vóltom,
20 Azt miképpen taplálhatom?
- (9.) 6. Az eg alat, az föld színén
Vagyoné olyan jövevény?
Az egész föld kerektségén
Nem-is termet ilyen szegény.
- 25 (6.) 7. Igaz teremptő jó atya,
Minden szegénynek gyamola,
Vigyáz a szegény árvákra,
És idegen bujdosókra.
- (5.) 8. El indulok valamellyre,
30 Elbujdosom egy jó földre,
Nylus vize szigetibe,
Ottan szállok egy jó helyre.
- (7.) 9. Talám mind addig bujdosom,
35 Jóra fordul gondolatom,
Lészen annyi nyugovásom,
Az hol fcjem le hajlhatom.
- (8.) 10. Csak bé megyek egy országba,
Meg szállok ott valahová,
Szegény madarak módgyára
40 Fészket rakok az ágakra.
- (10.) 11. Nincsen nékem apám s anyam,
Az kihez folyamodhatnám,
Isten az én édes atyám,
Az ki gondot visel ream.

- 45 (a) 12. Istenemre nézve talám
Találkozik oly jó atyám,
Avagy olyan jó mostohám,
Az ki gondot visel reám.
- 50 (13.) 13. El untam már a bujdosást,
És az keserves vándorlást,
Istenem, mutass oly szállást,
Az hol talalok nyugovást.
- 55 (14.) 14. Meny el, azt mondgya az Isten,
Válógas az jó földekben,
Szállj meg Prónus szigetiben,
Az Jordán vize mentében.
- 60 (15.) 15. Hogy ha ottan bántatától.
S-te meg hozzam folyamodol,
Im meg hagyom az vadaknak,
Hogy tegedet ne báncsanak.
- 65 (17.) 16. Ha pedik hálálod történik,
Farad tagod el nyugoszik,
Tested az földben tétetik,
Lelked Istenhez vitetik.
- 70 17. Az hol örökké örvendez,
És sok szentekkel vigadoz
Meg boldogult szent atyákkal,
És a szent martyromokkal.
- 75 (19.) 18. Ez az vége énekemnek,
Engem kinek nevezének?
Csak egy szegény jövevének,
Bujdósó arva legyenek.
- (c) 19. Nemes Ungvár vármegyében
Irárm eztet egy időben,
Egy erdő s-rét szigetében,
Az Latorcza le mentében.

187/IV.

- (1.) 1. Gond viselő edes anjam,
Kerlek, engem meg ne utaly,
Onnan felyül vigaz ram,
Mert érkezet nagy nyavajam.

- 5 (2.) 2. Edes teremő jo uram,
En imar mire jutotam,
Kölcségembol mar ki fottam,
Nincsen hova fojamodgyam.
- 10 (3.) 3. Szegyen vagyom, hogy hogy clik?
Idegen földre hogy mennek?
Utra valott hogy keressek?
Kenyeremet miböl kölcsök?
- 15 (4.) 4. Szalagba vetnem jóságom,
Hogy ha volna mihez nyulnom,
Nyomorodott szegyen voltom,
Keserves en állapotom.
- 20 (5.) 5. Csak el megyek eggik fele,
El bujdosom valamerre,
Egik ország szegletiben,
Idegen ország szeljeben.
- (c) 6. Lelkemnek örözö angala
Legyen fejem kalauza,
Eletemnek fo tutora
Légyen vezérő csilaglia.
- 25 (12.) 7. Bujdosom szoros utakon,
Ismeretlen föld hatarin,
Forgok sokféle probakon,
Az idegen országokon.
- 30 (7.) 8. Talam mind adig bujdosom,
Jora fordul bujdosasom,
Lezen annyi nyugodalmam,
Ahol fejemet le hajsam.
- 35 (13.) 9. Meg untam az vandollast,
Es az keserves bujdosast,
Isten mutat olyan szalast,
Ahol találök jo lakast.
- 40 (15.) 10. Parancsolök az vadaknak,
Hogy tegedet el tarcsanak,
Oltalmök ala fogianak,
Es tégedet el ne hagyjanak.

- (17.) 11. Ha betegseged történik,
Faradsagod meg nyukhatik,
Tested földben be tetetik,
Lelked menyben fel vitetik.
- 45 (18.) 12. Ottan leszen nyegven napig,
Huzon kilencz esztendeig,
Az mind itiletik,
Az Jesus el jöveteliig.
- 50 (19.) 13. Ez az vege eneknek,
Engem kinek nevezének?
Bujdosó szegény legyenek,
Idegen földről jövőnek.

187/V.

- (5.) 1.
.....
Egy ország szegletibe,
Ot meg szallok egj kus heljre.
- 5 (7.) 2. Talam mind addig bujdosom,
Jora fordul faracsagom,
Leszen annji njugodalمام,
Az hol fejem le hajthassam.
- 10 (8.) 3. Ha meg szallok vala hova,
Szegenj madarak mogjara
Feszket rakok egjik agra,
Tlalok njugodalomra.
- 15 (9.) 4. Az egj alat, a föld szinen
Vagjone iljen jövevenj?
Az egesz föld kereksegen
Nem talaltatik ilj szegenj.
- 20 (10.) 5. Nincsen nekem atjam s anjam,
Az kihez fojamodhatnam,
Isten az en edes atjam,
Mind ez vilag az en anjam.

- (11.) 6. Mindenektől el hagjattam,
Csak Istenemre marattam,
Enis dolgom rea biztam,
Ö szent felsegere hattam.
- 25 (12.) 7. Bujdosom *szoros* utakon,
Ismeretlen föld hataron,
Forgok sok fele probakon,
Az idegen orszagokon.
- (6.) 8. Igaz teremto jo atja,
Minden szegenjek gjamola,
Vigjaz szegjenj arvaiddra,
Es a szegenj bujdosokra.
- 30 (b) 9. Szegenj fejem hozzad hajtom,
Minden dogom read bizom,
Leg mostan edes vezerem,
Elötem jaro tsillagom.
- 35 (c) 10. Orczad fenjcs tsillaga
Legjen fejem kaluzza,
Mutas utat vala huva
Egjik idegen orszagra.
- 40 (13.) 11. Meg untam mar a vandorlast,
Es a keserves bujdosast,
Mutas, Isten, oljan szallast,
Hol találhassak nuguvast.
- (14.) 12. Menj el, azt mongja az Isten,
Valogas az jo földben,
Szalj be Patnod szigetiben,
Az Jordan vize mentere.
- (17.) 13. A holot szivednek teczik,
Elmed a hol meg nugoszik,
Farat tested had njugogjiek,
Könjves szemed had alogjiek.
- 50 (15.) 14. En tegedet el ncm hagjlak,
Oltalmam ala fogadlak,
Poroncsolok a vadaknak,
Hogj tegedet el tarcsanak.
- 55

- (16.) 15. Meg nyukszom mar bus elmemtől,
Szivem keserüségétől,
Sok fele nagy gjötrelmekből
60 Szem szivem meg könjütöl. [?]
- (17.) 16. Ha betegsegem törtenik,
Farat testem el njugoszik,
Talam a földben tetetik,
Lelkem menjnjegben vitetik.
- 65 (18.) 17. Ottan leszen negjven napig,
Huszon kilencz esztendcig,
E vilagnak mind vegeig,
Az Christus el joveszig.
- 70 (19.) 18. Ez az vege enckemnek,
Engem kinck nevezzenek?
Csak egj szegenj idegennck,
Bujdosó szegenj legyenck.

187/VI.

MÁS, IGEN SZÉP, BUJDOSÓ LEGÉNYEK ÉNEKE

- (1.) 1. Gondviselő édes atyám,
Kérlek, immár meg ne utálj,
Onnét felől vigyázz rcám,
Mert érkezett nagy nyavalyám.
- 5 (2.) 2. Édes teremptő jó atyám,
Én immár mire jutottam!
Csak mióta én bujdostam,
Minden költségül kifogytam.
- 10 (3.) 3. Szegény vagyok, hogy-hogy éljek?
Idegen földre hogy menjek?
Utravalót hogy keressck?
Kenyercet is mibül költscck?
- 15 (f) 4. Egy pénznek ura nem vagyok,
Az erszénybül mert kifogyott,
Kölcsön pedíg nem kaphatok,
Emberségim itt nem nagyok.

---

2 J már 6 J már 10—11 J [Fordított sorrendben.] 12 J Kenyérre

- 20 (4.) 5. Zálogba vetném jószágom,
Ha volna mihez nyúlhatnom,
Igyefogyott szegény voltom,
Csak magamot alig tartom.
- (5.) 6. Csak elmegyek egyik földre,
Elbujdosom valamerre,
Egy országnak szegletire,
Ott megszálok egyik földre.
- 25 (a) 7. Istenemre nézve talám
Találkozik olyan atyám,
Avvagy olyan mostoh' anyám,
A ki gondot visel reám.
- 30 (6.) 8. Igaz teremplő jó atya,
Minden szegények gyámola,
Vigyázz az szegény árvákra,
Az idcgen bujdosókra.
- 35 (b) 9. Szegény fejem hozzád hajtom,
Minden dolgom reád bizom,
Légy az én édes tutorom,
Előttem járó csillagom.
- 40 (7.) 10. Talám mindaddig bujdosom,
Jóra fordul gondolatom,
Lészen annyi nyugodalmom,
Ahol fejemet lehajtom.
- (8.) 11. Valamely föld határára,
Ha megszálok étszakára,
Szegény madarak módjára
Fészket rakok az ágakra.
- 45 (9.) 12. Ez ég alatt, az föld színén
Vagyon-é olyan jövevény,
Avvagy olyan szegénylegény,
Nem is termett olyan, mint én.
- 50 (10.) 13. Nincsen nékem atyám, anyám,
A kihez én folyamodnám,
Isten az én atyám, anyám,
Aki gondot visel reám.

---

24 J meg halok 25—28 J Istenre nézve talám találkozik Ki rajtam szánakozik Olyan Atyái
stohanyám A ki gondot visel reám 25 T (Az) Istenre 30 J szegénynek 31 J Vigyáz 42 J meg hálc

- 55 (11.) 14. Mindenektől elhagyattam,
Csak Istenemre maradtam,
Arra dolgomat én bízom,
Ő szent felségére hattam.
- (12.) 15. Bujdosó szoros utakon,
Esméretlen földhátakon,
60 Forgok sokféle próbákon,
És idegen országokon.
- (13.) 16. Eluntam már az bujdosást,
És az keserves vándorlást,
Istenem, mutass oly szállást,
Ahol találjak jó nyugvást.
- 65 (c) 17. Országának fényes csillaga,
Szegény fejem kalauzza,
Mutass utat valahova,
Egyik ország határára.
- (14.) 18. Menj el, azt mondja az Isten,
70 Válogass a jó földekben,
Szállj meg Pálma szigetiben,
Az Jordán vize mentiben.
- (d) 19. Ahol a szivednek tetszik,
Fáradt tested megnyughatik,
75 Fáradt tested megnyugodjék,
Könyves szemed hadd aludjék.
20. Megnyugszol ott bús szivedtől,
Szived keserűségétől,
80 És sokféle felcsmektől
Bánatos szived megnyhül.
- (17.) 21. Ha betegséged történik,
Fáradt tested elnyugoszik,
Lelked Istenhez vétetik,
Tested a földbe tétetik.
- 85 (18.) 22. Ott léssen étélet-napig,
Egynehány száz esztendőig,
Azután megételtetik,
És boldogságban vitetik.

---

55 J hoztam 56 J Ő felségére 58—60 J [Az 58. és 60. sor felcserélve.] 75 J tested nyugodj
yugszik 86 J esztendeig

- 90 23. Ez a vége életemnek,
Énnékem szeginylegénnek,
Bujdosása én fejemnek,
Nyomorult sorsa éltemnek.
- (19.) 24. Ez a vége énekemnek,
Engem kinek nevezzenek?
95 Csak egy szegény idegennek,
Bujdosó szeginylegénnek.
- (e) 25. Nemes Ungvár vármegyében,
Az erdőháti szigetben,
Az Latorca mellyékében
100 Éneklém ezt egy üdőben.

187/VII.

1. Gondviselő edes atyam,
Kérlek, viselly gondot reám,
Onnan fellyül tekints reám,
Mert erkezet nagy nyavaljam.
- 5 2. Edes teremő jo Istenem,
Lad, immar mire jutot igyem!
Az miolta tsak bujdostam,
Minden költségbül ki fogytam.
- 10 3. Szegeny vagyok, hogy hogy ellyek?
Idegen földre hogy mennek?
Kenyeremre miböl költsek?
Utra valot hogy szerezzek?
4. Zallagban vetnem jóságom,
Hogy ha volna mihez nyulnom,

---

98 J erdősháti

5 [Az *Istenem* szót későbbi kéz *uram-ra* javította.] 12 [A *szeressék* szót későbbi kéz *detirc*; az eredeti olvashatatlan.] 14 [A szöveg folytatása a kézirat csonkasága miatt hiányzik.]

AKÁR MELLY BUJDOSONAK ENEKE

- (1.) 1. Gondviselő édes atyám,
Visely gondot már én reám,
Onnan fellyül vigyáz reám,
Mert érkezet nagy nyavalyám.
- 5 (2.) 2. Édes teremtő jo atyam,
Lásd meg immár, mire juttam,
Az miolta tsak bujdostam,
Minden költségből ki fogytam.
- 10 (3.) 3. Szegeény vagyok, jaj, hogy ellyck?
Idegen földre hogy mennyck?
Utra valot hogy keressek?
Kenyeret is miből végyck?
- 15 (4.) 4. Zálogban vetném joszágom,
Hogy ha volna mihez biznom,
Nyomorodott szegeény voltom
Az miképen táplálhatom.
- 20 (5.) 5. Tsak el mégyck egyik földre,
'S el bujdosom valamerre,
'S ot meg szállok egyik helyyre,
Egy ország szegecltíre.
- (a) 6. Istenemre nézve talám
Találkozik oly jo atyám,
Lészen talám oly mostohám,
A ki gondot visel reám.
- 25 (6.) 7. Bujdosoknak jo tutora,
Minden szegeényck gyámola
Vigyáz az szegeény árvákra,
'S az idegen bujdosokra.
- 30 (b) 8. Szegeény fejem hozzád hajtom,
Minden dolgom reád bizom,
Légy most is édes tutorom,
'S előttem járo tsillagom.

- 35 (7.) 9. Talám mind addig bujdosom,
Jora léssen fáratságom,
Léssen annyi nyugodalmom,
Az hol fejemet le hajtsam.
- (8.) 10. Ha meg szállok vala hová,
Valamely föld határára,
Szegény madarak modjára
40 Fészket rakok az ágakra.
- (9.) 11. Az ég alat, a föld színén
Nintsen soholt olyan szegény,
Az egész föld kerekségén
Nem is termet olyan szegény.
- 45 (10.) 12. Nintsen nékem atyám s anyám,
A kihez folyamodhatnám,
Isten az én édes attyám,
Minden ország édes anyám.
- 50 (11.) 13. Mindenektől el hagyattam,
Tsak Istenemre marattam,
Minden dolgom reád biztam,
Ő szent felségére hattam.
- (12.) 14. Bujdosom szoros utakon,
Isméretlen föld határon,
55 Forgok sok féle probákon
Ez idegen országokon.
- (13.) 15. Meg untam már a vándorlást,
'S a sok keserves bujdosást,
Isten, mutass olyan szállást,
60 A hol talállyak nyugovást.
- (c) 16. Ortzámnak fényes tsillaga,
Szegény fejem kalauza
Mutass utat valahova
Az idegen országokra.
- 65 (14.) 17. Meny el, azt mondja az Isten,
Válogas a jo földekben,
Szálj pálmafa szcgetiben,
A Jordán vize mentiben.

- 70 (15.) 18. En tegedet el nem hagilak,
Oltalmam alá fogadlak,
Parantsolok az vadaknak,
Hogy tégedet el tartsanak.
- (17.) 19. Ha betegségem történik,
Fáradt testem ha meg nyugszik,
75 Könyves szemem el aluszik,
Lelkem Istenhez vitetik.
- (18.) 20. Ott léssen negyven napokig,
Egy néhány száz esztendeig,
Az után mind ítéletig,
80 A Kristus el jövetelig.
- (19.) 21. Ez az vége énekemnek,
Engem kinek nevezzenek?
Tsak egy szegény jövevénynek,
Bujdosó szegény legénynek.

187/IX.

- (1.) 1. Gondviselő édes attyám,
Visely gondot már én reám,
Onnan felyül vigyáz reám,
Mert érkezet nagy nyavallyám.
- 5 (3.) 2. Szegény vagyok, hogy hogy éllyck?
Idegen földre hogy mennyek?
Utra valot hogy keressek?
Az hol engem nem esmérnek.
- (f) 3. Egy pénznek ura nem vagyok,
10 Erszenyemből mert ki fogyok,
Költsön pedig nem kaphatok,
Emberségim mert nem vagyok.
- (4.) 4. Zalogban vetném joszágom,
15 Hogy ha volna mihez nyulnom,
Nyomorodot szegény sorsom,
Nints éltemet mint táplálnom.

---

12 Emberségem s mert nem vagyok.

- 20 (5.) 5. Csak el megyek egyik földre,
El bujdosom valamere,
Egyik országnak szelire,
Ot meg halok egy szigetben.
- (a) 6. Jo Istenem vigyáz reám,
Találkozik meg jo attyám,
Avagy olyan jo mostohám,
Aki gondot visel reám.
- 25 (6.) 7. Igaz teremtő jó attyám,
Minden szegénynek gyámola,
Bujdosokra és árvákra
Vigyáz szcmed mind azokra.
- 30 (12.) 8. Bujdosom szoros utakon,
Isméretlen országokon,
Forgok sokfele probákon,
Az idegen országokon.
- 35 (b) 9. Szegény fejem hozzád hajtom,
Minden dolgom reád bizom,
Légy mostis az én tutorom,
Elöttem járo csillagom.
- 40 (7.) 10. Talám mind addig bujdosom,
Jóra fordul ám én sorsom,
El felejttem faradsagom,
Meg lesz minden nyugodalmom.
- (9.) 11. Az ég alat, a föld szinen
Nem talaltatik olly szegen,
Mint én vagyok, oly jöveven,
Az idegen földön leven.
- 45 (10.) 12. Nintsen nekem attyám, annyám,
A kinek én meg mondanam,
A vagy kihez folyyamodnám,
Minden ország az én hazám.
- 50 (11.) 13. Mindenektül el szakattam,
Csak Istenemre marattam,
Minden dolgom reád biztam,
Ö szent felségére hagytam.

- 55 (c) 14. Mindeneknek fényes napja,
Légy utamnak kalauzza,
Mutas utat az én jomra,
Az idegen országokra.
- (14.) 15. Menyel fiam, mondja Isten,
Valogas az jó földekben,
Lészek neked mindenekben
60 Te segitőd szükségedben.
- (13.) 16. Meg untam mar a koborlást,
A keserves sok vandorlást,
Isten, mutas olyan szállást,
Hol találnék olly nyugovást.
- 65 (15.) 17. Oltalmamba bé fogadlak,
Én tegedet el nem hagylok,
Szükségedben pártul foglak,
Hogy tégedet meg tartalak.
- 70 (17.) 18. Holott szivednek meg tetszik,
Elméd *azokkal* meg nyugszik,
Könyves szemmed meg alapik,
Lelked Istenhez vitetik.
- (18.) 19. Ot lészek én mind eltedik,
Hatvan kilentz esztendeig,
75 Azután mind itéletig,
A Kristus el jöveséjéig.
- (19.) 20. Ez a vege enckemnek,
Engem kinck nevezenek?
Csak egy szegény jüvevénynek,
80 Bujdosó szegény legénynek.

187/X.

LVSVS ANIMI

- (1.) 1. Gond viselő edcs atyam,
Kerlek, visely gondot ream,
Onnan felyül vigyaz ream,
Mert erkezik sok nyavalyam.

- 5 (2.) 2. Edes teremtő jó atyam,
Latod, már mire jutottam!
Az miolta csak bujdostam,
Mindenekről meg fosztattam.
- 10 (3.) 3. Szegény vagyok, hogy hogy ellyek?
Idegen földre hogy mennyek?
Utra valót hol keressek?
Kenyeret is miből vegyek?
- 15 (5.) 4. Csak elmegyek valamerre,
El bujdosom egyik földre,
Ott meg szállok a jó helyre,
Egy ország székeletire.
- 20 (a) 5. Istennemre nézve talám
Talalkozik egy jó atyam,
Leszen talám egy mostohám,
Aki gondot visel reám.
- (6.) 6. Bujdosoknak jó tutora,
Minden szegénynek gyamola,
Vigyazz a' szegény arvakra,
Az idegen bujdosokra.
- 25 (12.) 7. Bujdosom szoros utakon,
Ismeretlen föld határon,
Vagyok sok fele próbákon,
Ez idegen országokon.
- 30 (14.) 8. Mennyei, azt mondja az Isten,
Valogass a jó földekben,
Szállj meg Pathmus szigetében,
A Jordán vize mentében.
- 35 (15.) 9. En tegedet el nem hagylak,
Oltalmam alá fogadlak,
Parantsolok az vadaknak,
Hogy teneked ne artsanak.
- 40 (17.) 10. Ha betegségem történik,
Faradt testem ha meg nyugszik,
Könyves szemem el aluszik,
Lelkém Istenhez vitetik.

(19.) 11. Ez a vege eletemnek,
Engem kinek nevezzenek?
Tsak egy szegeny jövevénynek,
Bujdosó szegeny legénynek.

187/XI.

- (1.) 1. Gond viselő édes anyám,
Kérlek, viselly gondot reám,
Onnat fellyül tekints reám,
Mert érzézet sok nyavallyám.
- 5 (3.) 2. Szegeny vagyok, hogy hogy éllyek?
Idegen földre hogy mennyek?
Utra valot miben vigyek?
Kenyeret is hogy keressek?
- 10 (4.) 3. Zálogban vetném jóságom,
Hogy ha volna mihez nyulnom,
Mindgyárt szegény legény vagyok,
Az mihellyten masérozok.
- 15 4. Mit reméllyek, én Istenem,
Adgy tanátsot, kérlek, nekem,
Veszszén el hát én életem
Bu bánatban szegény fejem?
- 20 (12.) 5. Bujdosom szoros utakon,
Isméretlen föld határon,
Forgok sok féle probákön,
Veszedelmet hogy ne adgyon.
- (10.) 6. Nintsén nékem apám s anyam,
Akihez folylyamodhatnám,
M. Thresia az én anyám,
Ő visel gondot én reám.
- 25 7. Jöttél földre ezekért
Bünös Ádám fiaiért
Szitkos motskos bokkantsosért,
A szép lovas katonákért.
- 30 8. Szánnyad, Isten, ifjuságom,
Ad meg érnem kívánságom,
Add meg érnem én világom,
Add meg érnem vigasságom.

- (1.) 1. Gond viselő edes atyam,
Kerlek, viselj gondot ream,
Onnan feljül tekints ream,
Mert érkezet nagy nyavallyam.
- 5 (2.) 2. Edes teremő jo uram,
En immar mire jutottam!
Az miolta hogy bujdosmam,
Minden költsegből kifottam,
- 10 (3.) 3. Szegeny vagyok, hogy hogy ellyek?
Idegen földre hogy menyek?
Utra valot hogy keressek?
Kenyeremre miből költsek?
- (4.) 4. Zalagban vctnem joszagam,
Hogy ha volna mihez nyulnom,
15 Nyomorodott szegeny voltom,
Banatos en állapotom.
- (10.) 5. Nintsen nekem apam s anyam,
Az kihez fojamodhatnam,
Edes teremő jo uram,
20 Tsak te viselsz gondot ream.
- (5.) 6. Tsak el megyek mar egy fele,
El bujdosom vala mere,
Egy orszag szegeletire,
Az idegen föld szinere.
- 25 (a) 7. Istenre tekintven talam
Leszen nckem olly mostoham,
Tamad talam oljan atyam,
Az ki gondot visel ream.
- (6.) 8. Igaz teremő jo atya,
30 Ki vigyaz szegen arvakra,
Mint szegeny gyamoltalanokra,
Az idegen bujdosokra.
- (c) 9. Lelkemnek örző angyala
Leszen fejem *kalauza*,
35 Eiletemnek fő tutora
Leszen veszerlő tsillaga.

- 40 (12.) 10. Budosom szoros utakon,
Ismeretlen föld hataron,
Forgok sok fele probakon,
Az idegeny orszagokon.
- (7.) 11. Talam mind addig bujdosom,
Jomra leszen faratsagom,
Leszen annyi nyugodalmom,
Hova fejem le hajtanom.
- 45 (13.) 12. Meg untam mar az vandorlast,
És az vegetlen bujdosast,
Istenem, agy olyan szallast,
Az hol talaljak nyuguvast.
- 50 (14.) 13. Mennyel, azt mongya az Isten,
Valogas a jo foldekben,
Szajj meg partos szigetekben,
A Jordan vize mentiben.
- 55 (15.) 14. Parantsolok az vadaknak,
Hogy tegedet el tartsanak,
Oltalmam ala fogadlak,
En tegeddet el sem hadlak.
- (17.) 15. Ha betegseged történik,
Farat tagad meg nyukhatik,
Tested földben betetetik,
Lelked menybe fel vitetik.
- 60 (19.) 16. Ez az vege enekemnek,
Engem kinek nevezzenek?
Idegen szegeny legennek,
Bujdoso földrol jövőnek.

187/XIII.

SZÉP VILÁGI BUJDOSO ÉNEK

- (1.) 1. Gondviselő édes atyám,
Magos menyből tekints réám,
Onnan fellyül vigyáz réám,
Mert érkezett nagy nyavallyám.

---

40 Idegeny orszaggon 45 Meg <addig> untam 46 [És hiányzik.] 48 [Az hiányzik.]

- 5 (2.) 2. Edes teremtő szent atyám,
Immár én mire jutottam!
Amiolta tsak bujdosam,
Minden költségből ki fogytam.
- 10 (3.) 3. Szegény vagyok, hogyan élek?
Idegen földre hogy megyek?
Utra valot hogy keressek?
Kenyeret is miből vegyek?
- 15 (4.) 4. Zállogban vetném joszágom,
Hogy ha volna mihez nyulnom,
Ah, keserves, szegény voltom,
Amiképpen táplálhatom.
- 20 (5.) 5. Csak el mégyek valamerre,
El bujdosom egyik helyre,
Egyik ország szegletére,
Ott meg szállok egy szigetre.
- (a) 6. Istenemre nézek talám,
Találkozik oly jó atyám,
Vagy olyan jó mostohám,
Aki gondot visell réám.
- 25 (b) 7. Szegény fejem hozzád hajtom,
Minden dolgom reád bizom,
Légy az én édes tutorom,
Elöttem járo tsillagom.
- 30 (7.) 8. Talám mind addig bujdosom,
Jora fordul bujdosásom,
Lészen annyi nyugodalmom,
Ahol fejemet le hajtom.
- 35 (10.) 9. Nintsen nékem atyám s anyám,
Akkhez én folyamodgyam,
Tsak az Isten az én atyám,
Szüz Maria az én anyám.
- 40 (12.) 10. Bujdosok szoros utakon,
Ismértlen határokon,
Az idegen országokon
Forgok sok félc próbákon.

- (11.) 11. Mindenektől el hagytam,
 Tsak Istenemre bizattam,
 Tudgya dolgomat, biztam,
 S felségére hagyattattam.
- 45 (9.) 12. Az magos egeknek szinin
 Nintsen bizony oly jövevény,
 Egész világ kerektségin
 Nem is termet olyan szegény.
- 50 (10.) 13. Isten az én edes atyám,
 Szüz Maria az én anyám,
 Arva fejem hova hajtsam?
 Minden dolgom réá biztam.
- 55 (c) 14. Országom fényes tsillaga,
 Légy fejemnek kalauzza,
 Mutass utat valamerre,
 Egyik ország szegletére.
- (18.) 15. Ott lészek négyven napokig,
 Kilenczven s több esztendőig,
 Az egész életem napig,
 60 Kristus el jöveleig.
- (19.) 16. Ez az vége énczemnek,
 Neveznek tsak egy szegénynck,
 Kesergő jövevének
 S bujdoso szegény legénynck.

187/XIV—XV.

- (1.) 1. Gond viselő édes atyám,
 Kérlek, viselly gondot reám,
 Onnét fellyüly vigyáz reám,
 Mert érkezet nagy nyavallyám.
- 5 (2.) 2. Edes teremő jo atyám,
 Látod, már mire jutottam!
 A mi olta tsak buskodom,
 Minden költségből ki fogytam.

---

2 XV Kérlek immár láss én hozzám 3 XV nézz én reám 4 XV [nagy hiányzik.] 5 XV
 remő atyám 6 XV Immáron 7 XIV Amiolta < meg holtam > XV bujdosom

- 10 (3.) 3. Szegény vagyok, hogy hogy éllyek?
Idegen földre hogy mennek?
Uttra valot hogy kérhessek?
Kenyeret is mivel vegyek?
- 15 (4.) 4. Zálagban vetem jóságom,
Hogy ha volna mihez nyulnom,
Nyomorodot szegény voltom
A mi képpen táplálhatom.
- 20 (5.) 5. Tsak el megyek egyik földre,
El bujdosom vala merre,
Egy ország szegeletire,
Ot szállok egy kús szügetben.
- (12.) 6. Bujdosom szoros utakon,
Esméretlen föld határán,
Az idegen föld országán,
Forgok sok félc próbákon.
- 25 (7.) 7. Talám mind addig bujdosom,
Jomra léscen fárattságom,
Léscen annyi nyugodalmom,
Az hol sejem le hajthatom.
- 30 (9.) 8. Az ég alat, a föld szinin
Vagyone olyan jövevény?
Az egész föld kerekségén
Nem találtatik olly szegény.
- 35 (10.) 9. Nintscen nekem apám s anyám,
A kikhez én fojamodnám,
Isten az én édes atyám,
Minden ország az én anyám.
- 40 (13.) 10. Meg untam már az vándorlást,
Es a keserves bujdosást,
Isten, mutass ollyan szállást,
Az hol talállyak nyuguvást.

---

11 XV keressek? 13 XV vetném 16 XV tápláltatom 20 XV szigetre 22 XV földhatáron 23
eny országokon 26 XV Jora 28 XV le hajthassom 33 XV atyám 34 XV A'kihez fojyamodhatná

- (c) 11. Orzádnak fényes tsillaga
Légyen fejem kalauzza,
Mutas utatt vala huvá,
Egyik idegeny országra.
- 45 (a) 12. Az Istenre nézve talám
Találkozik olyan anyám,
A vagy olyan jo mostohám,
A ki gondot visel reám.
- 50 (6.) 13. Igaz teremto jo atyám,
Minden szegények gyámola,
Vigyáz a szegény árvákra,
Illy idegeny bujdosokra.
- (b) 14. Szegény fejem hozzád hajtom,
Minden dolgom reád bizom,
55 Légy az én édes tutorom,
Elöttem járo tsillagom.
- (14.) 15. Mikor ell jutz a jo helyben,
Holott nyughatol édesen,
Akkor azt mongya az Isten,
60 Virágozzál a jo földben.
- (17.) 16. Ha betegséged történik,
Fáradott tested nyuguszik,
Talám a földben tetetik,
Lelked menyben fel vitetik.
- 65 (19.) 17. Ez a vége életemnek,
Engem kinck nevesztenek?
Tsak egy szegény idegennek,
Bujdosó szegény legénnek.

187/XVI.

- (1.) 1. Gondviselő édes atyám,
Kérlek, visely gondot reám,
Onnan felyül vigyáz reám,
Mert erkezet nagy nyavalyám.

- 5 (2.) 2. Édes teremő uram,
En immár mire jutottam!
Az miolta tsak bujdostam,
Minden költségből ki fogytam.
- 10 (3.) 3. Szegény vagyok, hogy hogy clyek?
Meszsze földre hogy mennyek?
Utra valot hol szerezzek?
Kenyeretis miből vegyek?
- 15 (4.) 4. Zállagba vetném joszágom,
Ugy ha volna mihez nyulnom,
Szegény gyarło árva voltom!
Minden költségből ki fogytam.
- (11.) 5. Mindenektől el hagyattam,
Istenem rád szorultam,
20 (b) Légy mostis az én tutorom,
Elöttem jaro tsillagom.
- (7.) 6. Talám mind addig bujdosom,
Jora fordul fáradságom,
fejem le hajthatom,
annyi hajlékom.
- 25 (c) 7. Országok fénycs tsillaga,
Szegény fejem kalauzza,
Vigyáz az szegény árvákra,
Az szegény bujdosokra.
- 30 (10.) 8. Nintscen nekem atyám s anyám,
Az kihez fojamodhatnám,
Az Istenem edes atyam,
Ország s világ édes anyam.
- (5.) 9. Tsak el megyek valamerre,
El bujdosom meszsze földre,
35 Szállok én egy más helyre,
Egy ország szegeletire.
- (14.) 10. Menny el, azt mondja az Isten,
Válogass az jó földekben,
40 Szállj meg Pádmos szigetében,
Az Jordán vize mentében.

- (12.) 11. Bujdosom szoros utakon,
Szegény földön, határokon,
Forgok sok féle próbákon,
Az szegény országokon.
- 45 (13.) 12. Meguntam már a vándorlást,
És a keserves bujdosást,
Istenem, mutass oly szállást,
Az hol találjak nyugovást.
- 50 (c) 13. Lelkemnek örzö angyala,
Életemnek jó tutora,
Legyen fejem . . . . . kája,
Sokaknak vezérlő ura.

187/XVII.

- (1.) 1. Gondviselő édes atyám,
Kérlek, visel gondot réám,
Onnan fejjül az egekbül
Tekints le a' magos menyből.
- 5 (5.) 2. Mert el megyek valamere,
El bujdosom meszsze helyre,
Egy ország szegeletire,
Ott meg szállok egy kis helyre.
- (a) 3. Istenemre nézve talám
10 Avagy adatik olly atyám,
Találtatik olly mostohám,
Ki gondot viseljen réám.
- (8.) 4. Tsak el mégyek valahova
15 Szegény madarak modgyára,
Fészket rakok egy zöld ágra,
Melly légyen nyugodalmomra.
- (10.) 5. Nintsen nékem apám, anyám,
20 A' kikhez foljamadhatnám,
De az Isten édes atyám,
Tudomis, gongya van réám.

---

51 [Az utolsó szó olvashatatlan.]

- (11.) 6. Mindenektől el maradtom,
Tsak Istenemre hagyottom,
A kitől én formáltottam,
Azért magam réá bisztom.
- 25 (c) 7. Ez világnak fundáloja
Légy fejemnek kalauzza,
Mutos utat valahára,
Jöjön fel éltem tsillaga.
- (14.) 8. Menny el, azt mongya az Isten,
30 Válagos a' jobbik földben,
Szál meg Palmát szigetében,
A' Jordán vize mentében.
- (d) 9. A hol te szivednek tettzik,
Lelkedé a' hol meg nyukszik,
35 Minden jokkal élted fénylik,
Áldásokkal meg virágzik.
- (15.) 10. Én tégedet el nem hadlok,
Oltalmom alá fogodlak,
Parantsolok a' vadoknak,
40 Hogy tégedet el tartsanak.
- (19.) 11. Ez a' vége énekemnek,
Ha kérdik, kinek neveznek,
Tsak egy szegény jövevénynek,
Egyetlen egy tiszta szuznek.

187/XVIII.

BUJDOSÓ ÉNEKE

1. Oh szegény idegen legény,
Idegen földről jövevény!
Köpönyege megczondollott,
S az inge is elszakadott.
- 5 (1–2.) 2. Édes teremő jó atyám,
Onnan felül tekints reám,
Mert érkezett nagy nyavalyám.

- 10 (6.) 3. Tekints a szegény árvákra,
Az idegen bujdosókra,
Mutass utat valahova,
Egyik idegen országba.
- (14.) 4. — Menj el, azt mondja az Isten,
Szállj meg Pártus szegletire,
A Jordánviz lementire.
- 15 (d) 5. Ahol szivednek is tetszik,
Ahol lelked megnyugoszik,
Mig betegséged történik,
Könnyes szemed elaluszik.
- 20 (18.) 6. Lelked Istenhez vitetik,
Ott lesz a' negyven napokig,
Azután az ítéletig,
Krisztus eljövételéig.
- 25 (19.) 7. Ez a vége énekemnek,
Engem kinek nevezzenek?
Csak egy szegény idegennék,
Szegény idegen legénynek.
- 30 8. E verseket mikor irám,
Könnyeim áztatják orcám,
1755-ben
Irtam én ezt keservemben.

188/I.

- 5 1. Egy buidoso szegény legény,
Idegen földön iövevény,
Tsak meg vonta magát szegény,
Hogy ne is látná az nap fény.
2. Nintsen semmi állopottya,
Ismérője, sem baráttya,
Io szerentséjét ohajtya,
Mert elő mentit nem láttya.
- 10 3. Szakadozot szennyes ünge,
Rongyos fejr köpönyegje,
Meg kopot tollas süvege,
Ki dült csizmájának kérge.

- 15 4. El rothadot hevederje,
Meg vetközöt farkas bőre,
Szorult tsak egy götsörére,
Nem sokat hajt mast szörirc.
- 20 5. Hegyes töre ketté romlot,
Minden szerszamo meg bomlot,
Vánkosából tol ki hullot,
Dolmánya, nadrágja foszlot.
- 25 6. Sok sár viz érte szabljáját,
Ho zápor verte lodingiát,
Rosda meg fogta puskáját,
Lova hullatta patkoját.
- 30 7. Az fehéris holt ösztövér,
Meg láczik rajta az szügyér,
Koro szall inyehez nem fér,
Mert lobonczot üznyi nem mer.
- 35 8. Itálára szomorun néz,
El köll türnyi, noha nehéz,
Mört az gyakran tsak tsupa víz,
Ritkán vagyon rajta bor iz.
- 40 9. Inkáb pusztákon bujdosnék,
Pogány törökkel tsatáznék,
Kövér borjut, báránt ennek,
Az fehéris ott jól lankék.
- 45 10. Abban nintsen reminsege,
Fizetésben nyercsége,
Vitészégen elő mente,
Tisztesseseges hire neve.
11. Talam az idő meg fordul,
Az ioszcrentse meg mozdul,
Kotona csillag föl derül,
Zabot ő akkor nem koldul.
12. Hol nem lehet, senkit nem bánt,
Két pénzt garast ha ő el ránt,
Nem sokat vét ő az éránt,
Az mint tanulta, tsak ugy szánt.

- 50 13. Katona por ha busittya,
Tiz avagy husz az ki bántya,
Vállát tsak meg sem vonyintya,
Tsak csöndeszen el mulattya.
- 55 14. Nám föll tette az czégértis,
Van hozzá vastag nyakais,
Biztattya magát azzalis,
Állapotra mehet így is.
- 60 15. Az ki ez éneket szerzé,
Sok helyen ő meg ijede,
Sok helen mást meg ijeszte,
Ekképpen jart ő elete.

188/II.

- (1.) 1. Egy bujdosó szegény legény
Idegen földre jöveven
Csak meg vontá magát szegény,
Hogy ne is latná az nap fen.
- 5 (2.) 2. Nincsen semmi állapotya,
Ismerője, sem barátja,
Jó szerencséit ohajtozza,
Mert ele mentit nem lattya.
- 10 (3.) 3. Szakadozott szennyes inge,
Rongyos fejer koponyegie,
Meg kopott tollas süvege,
Ki hullott csizmaja kerge.
- 15 (4.) 4. Meg rothadott hevedere,
Meg vetkezett farkas bore,
Szorult csak egy göcsörere,
Nem sokat ohajt szörire.
- 20 (5.) 5. Hegyes töre kette törött,
Nyerge szerzama meg bomlott,
Vankosabol tol ki hullott,
Dolomanya s nadragia el szakadott.
- (a) 6. El fogyott az abverteis,
Nincs erzenben egy penzeis,
Sem hogy mikent epuljön is,
Meg untak már szállasan is.

- 25 (b) 7. Nincs mit adni főzeleknek,
Nem mondcsémit, hogy főzzenek,
Panasza van kenyereinek,
Ohajtya borsat etkinék.
- (8.) 8. Italara szomorán néz,
30 El kel tünnj, noha nehez,
Mert az csupan csak tizta víz,
Ritkan vagyón rajta bor izz.
- (13.) 9. Katona por meg szalotta,
Tiz huz hogy ha haborgattya,
35 Meg csak valat sem vonitya,
Ily csendesen el mulatya.
- (7.) 10. Az lovais holt ösztöver,
Meg tetczik rajta az veres,
40 Poros szab inyire nem fer,
Kozorut most üszni nem merr.
- (9.) 11. Inkab puztaban bujdosnek,
Pogany törökel csataznek,
Köver bornyut, barant ennek,
Az lovais ott jól laknek.
- 45 (c) 12. Kez volna ontani vérit,
Kardgyaval enni kenyérit,
Csak latna erdemcs berit,
Forgatna vitez fegyverit.
- (d) 13. Ily sok karat ha szamlalja,
50 Eppen az fejet fuldalja,
Vitezsegnek karat unnya,
Szemeit az egre forditya.
- (11.) 14. Talam az üdö fel fordul,
Katona csilag fel vidul,
55 Szerencseje is meg fordul,
Abrakot akkor nem koldul.
15. De addig sem jó henyelni,
Az ejét végig aluszni,
Tanolt dologhoz kel fogni,
60 Neha lovat setaltatnj.

16. Nem eset feje lagyara,
Kez mindenkor szolgalatra,
Semmit abban nem hagy hatra,
Az mint fordulhat jovara.

188/III.

- (1.) 1. Edgy bujdosó szegény *legény*,
Idegen földön csak jövevény
Cak megh vonta magát szegény,
Hogy ne is látna az nap fényt.
- 5 (2.) 2. Nintsen *semmi* allapattya,
Ismérője, sem barattya,
Jo szerentséjét ohajtja,
Mert elő mentit nem lattya.
- 10 (3.) 3. Szakadozot, szennyes inge,
Rongyos fejér kepenyegje,
Meg kopot tollas süvege,
Ki hullot csizmaja kergete.
- (6.) 4. Sokszor viz eri szablyáját,
Rosda megh fogta puskáját,
15 Hol zápor veri lodingjat,
Mind el hullatta patkoját.
- (4.) 5. El rothadot hevedere,
Megh vetkezot farkas bőre,
Szorult csak egy götsöröre,
20 Nem sokat hajt most szöröre.
- (5.) 6. Hegyes töre kette romlot,
Nyeregh szer száma megh bomlot,
Vankosából tol ki hullot,
Nadrágh, dolmany el szakadot.
- 25 (a) 7. El fogyot az eb verte is,
Nintsen erszényében egy pénzis,
Megh unták már szállásán is.
- (b) 8. Nints mit adni az főzőnek,
Panasza van kenyereken,
30 Ohajtas borsa etkenek.

1, 5 [A kurzivált szavak hiányoznak a kéziratban.]

- (8.) 9. Italara szomorun nez,
El kel türni, noha nehez,
Mert az mére [?] csupa csak víz,
Rikán vagyon rajta bor iz.
- 35 (7.) 10. Az lovais holt ösztöver,
Megh teczik rajta az sügér, [?]
..... inyére nem fér,
Koszorut üzni nem mér.
- (d) 11. Ily sok kárát ha számlállya,
40 Ugyan az fejét furdalya,
Hivotalyát mert nem lattya,
Jámborságnak kárát valya.
- (9.) 12. Inkab pusztában bujdosnék,
45 Pogány törökkel csatáznék,
Kövér bárányt bator ennek,
Az lovais ot jól laknék.
- (c) 13. Nem szánna ontani vérét,
Csak látna erdemes bcret,
Kardgyaval enne kenyeret,
50 Foltatna jó vitez hirt.
- (10.) 14. De nints abban remensege,
Fizetesben nyeresege,
Vitezsege, kedvesege,
Boczulcti, tisztesege.

IANOTZI ANDRÁS

189/I—IX.

Nóta: Meg-jelentem panasziomat.

1. Ideje bújdosásomnak
El-jött már távozásomnak,
Szomorú utazásomnak
Sok okai vannak annak.

- 5   2. Angyalodat én Istenem,
Küldjed, hogy kísérjen engem',
Útaimban vezéreljen,
Minden gonosztól meg mentsen.
- 10   3. Nintsen látom a' Legénynek
Semmi bötsi jaj szegénynek,
Mert itthon inkább kedveznek
Az idegen jövevénynek.
- 15   4. Olly helyet azért keresek,
A' hol betsületben lészek,
A' tengereken túl megyek,
Jó hírt nevet ottan szerzek.
- 20   5. Tsak egy sem fogja azt tudni,
Szegény fejem él-é, hal-é,
És élésben módja van-é?
Isten gondomat viseli.
- 25   6. Záloga te vagy lelkemnek,
Én Istenem, bizom benned,
Hogy ottan gondom viseled,
A' hol engem *nem* ismérnek.
- 30   7. Ifjú Tobiást vezérle
Szent Angyalod meszsze földre,
Szegény fejemnek vezére
Ez legyen-is őrizője.
8. Az egéz föld kerekségen,
Erdön, hegyen, földön, vizen,
Ellenség tábor közepen,
Félelem nélkül el-viszen.

---

6 V Őrizzen VII, IX Küld el had 7 IX Utaimon 9–12 VII [Hiányzik.] 9 V Mert im
Nincs, itt látom, a Szegénynek 10 V Nincs becsületi szegénynek IX Itten becsüje szegénc
itthon IX itten 12 V Jövevénynek, mint ilyenek. 13 VIII szerezek 17 I, VI tudni II–III, V, 1
tudni IV meg-tudni 19 II–III, IV És életben mondja van-é? V Életben vagyok, mondja-é? IX
módom van-é? 20 V Az Isten gondom VII Isten gondom viselie. 21–28 V [Hiányzik.] 21 1
vagy én fejemnek 23 VII ott gondomat 24 I [A *nem* szó hiányzik.] 25 VII vezérli IX Ifjú Tóbj
26 IX angyalok 28 II–III, IX Ő legyen megőrizője. VI És legyen VIII Ő legyen s megőrizője!
IX Egész Földnek 30 VII Erdön völgyön hegyen mezőn IX Erdön, hegyen, völgyön s vizen 31
IX Ellenség' 's tábor 32 VI viszen IX elvigyen

- 35 9. Nem félek ha meg-betegszem,
Mert meg gyógyít én Istenem,
A' ki minden sebeimben
Orvoslóm testben, lélekben.
- 40 10. De hogy ha rabságba esem,
Ott is van jó reménységem,
Hogy szabadítóm én nékem
Te lész kegyelmes Istenem.
- 45 11. Rólam el-ne felejtkezzel,
Ha meg-halok te temess-el,
Akár ki bánnyon testemmel,
De tsak te bírsz én lelkemmel.
- 50 12. Azért hozzád fohászkodom,
Mikor eszem avagy iszom,
Éneklek vagy imádkozom,
Te légy úti kalaúzom.
- 55 13. Szerelmes Atyámfiai,
Nemzetem kedves tagjai,
Szívemnek vigasztalói,
Kik vóltatok orvoslói.
14. Tsak kell immár bútsút vennem,
Édes Atyám, Anyám, Néném,
Szerelmes bátyám és ötsém,
Mert nintsen immár késésem.

---

35 I A' minden sebcimben III—IV, VI—VIII Rabságomban megszabadít II, IX Rabságo
abadít V A ki minden sebcimben 36 I Orvosom minden testben, lélekben. II—IV, VI
mben ő meg segít. V Orvoslóm testben, lélekben. 38 II, IX Ottan is van reménységem III C
ménységem V, VII Ott is vagyok reménységem VIII Ott is van még reménységem 39 VII Me
m énnékem 40 V Te vagy 41—44 V [Hiányzik.] 41 II, VIII—IX Rólam ne felejtkezzél el 42 'sél IX temetess el 43 VI birjon IX bánjék 44 IV lelkemnek VII Tsak Te birj az én lelkemmel.
Fordított sorrendben.] 46 VIII Akár eszem 50 V felei VII Szerelmes bátyám tagjai 52 I vóltak
I—IX vóltatok V A kik vagytok 53—60 V [Hiányzik.] 53—68 IX [Hiányzik.] 53 II—III, VIII
kell immár vennem VII Immár tsak butsut kell vennem 55 VII Szerelmes Hugom és Etsém
nincs többé már késésem. III Mert nints már késésem. IV kérésem. VI immár <késésem >
II Mert nintsen többé VIII Mert többé már nincs

15. Szomszédim 's jó barátimat,
Kik látják meg-válásomat,
Köszöntsétek mind azokat,
Kik jó akaróim voltak.
- 60
16. Isten hozzátok pajtásim,
Velem fel-nőtt jó Barátim,
Kikkel sokszor nyájasságim,
Váltak én szép múlatásim.
- 65
17. Nékem a' mi jót tettetek,
Isten fizesse-meg nektek,
Hoszsabitsa életetek,
Hogy ötet tisztelhessetek.
- 70
18. Az idegen földre mégyek,
Véletk többé nem lészek,
Talám nem-is lát szemetek,
Rólam ne felejtkeztek.
- 75
19. Lában akár merre mégyen,
Rólatok nem felejtkezem,
Minden járásom kelésem,
Áldjon-meg a' Szent Úr Isten.
- 80
20. Tellyes Szent Háromság, Isten
Szent Angyala légyen velem,
Engem az idegen földön
Szerentsésén vezéreljen.
21. Áldás a' Szent Háromságnak,
'S Isten Fia Szent Annjának,
Ki Angyalt ad Kalaúznak,
Az igaz útban járónak.

---

57 I barátimar [!] II—III Szomszédim és jó barátimat IV Szomszédim 's jó bar Szomszédóm és jóbarátóm VII Szomszédim és jó barátim VIII Szomszédim s jó barátim: vallásomat II—IV, VIII megválásomat VI Kik lattyatok meg válásom VII Kik látjátok me, VII mind ezeket 60 VII Kik voltak jó akaróim. 61 V barátim VII bajtársim 62 I [A jó sz II—IV, VI—VIII jó barátim V jó pajtásim 63 V vigadásim 64 II—III, V—VIII és szép IV s barátságim 65 V Vélem VI amit 67 VII életeteket 70 V Többé nem lészek véletek VI Véletek A hol engem nem ismernek 71 VIII Véletek többé nem leszek 72 VIII Talán nem is lát szem IX mennycn 75 VI járásom kelésem [Erre javítva:] járáson kelésen 76 II—III, VIII Áldja Áldjon meg az én Istenem. IX Áldja meg szent úr Istenem. 77—80 IV [Hiányzik.] 77—84 V [I II—III, VII Szent kegyelmed velem légyen VIII—IX Szent kegyelme velem legyen V Szent légyen velem 79 I Hogy e' földön [Csak ennyi.] II—III, VI—IX Engem' az idegen Földön Isten Fijának Jésusnak 83 IX Ki angyalt köld 84 II—IV, VI—VIII járónak IX úton

- (1.) 1. Idcje bujdosasomnak
El jött mar távozasomnak,
Szomoru utazasomnak
Sok okai vagynak annak.
- 5 (2.) 2. Angyalidat én Istenem
Külgyed, hogy kiserjon engem,
Utaimban vezercljen,
Minden gonosztól meg mentsen.
- 10 (3.) 3. Mert laton, itt a legenynek
Semmi bötse nints szegenynek,
Mert ithon inkább kedveznek
Idegennek, mint illyennek.
- 15 (4.) 4. Azért olly hejett keresek,
Az hol betsületben leszek,
A tengeren is tul megyek,
Jo hirt nevet ottan szerzek.
- 20 (5.) 5. Tsak egy sem fogja azt tudni,
Szegeny fejem él é halé?
Az élésben modja leszé?
Isten gondomat viseli.
6. Szegeny vagyok, hogy hogy éljek?
Idegen földre hogy mennek?
Utra valót hogy keresek?
Kenyeret is, haj, hogy vegyek?
- 25 (9.) 7. Nem félek, hogy meg betegszem,
Mert meg gyógyýt én Istenem,
Akarki banyon testemmel,
Tsak te bany, Uram, lelkemmel.
- 30 (10.) 8. Nem félek, rabsagban csem,
Ott is van jó reményscgem,
Te szabaditom én nekem,
Óh én kegyelmes Istenem.
- 35 9. Ez a vége énekmnek,
Engem kinek neveznek?
Engemet hivnak engemnek, [!]
Bujdosó szegény legénynek.

BUTSUZO NOTA

1. Elbutsuzom országomtul,
Kedves kiss Magyar országtul,
Visza nézek fél utambol,
Szememből *a* könny ki csurdul.
- 5 2. Halgassatok hegyek, völgyek,
Hadd panaszkodjam néktek,
Elmegyek én valamere,
Valamely ország szélére.
- 10 3. Fészket rakok száraz ágra,
Arva gerlicze modjára,
Ott sem mondanak egyébnck,
Szegény árva idcgenynek.
- 15 4. Én vagyok az a gerlicze,
Ki az társát el vesztette,
A vad galamb el kergette,
Szerelmemet irigylette.
- (5.) 5. Senki nem fogja meg tudni,
Szegény fejem élc, hal é,
Vagy élésben modgya van é?
20 Isten gondomat viselje.
- (16.) 6. Isten hozzátok, bajtársim,
Vélem fel nőtt jobarátim,
Kikkel szokszor nyájasságim
Töltöttem el vig oráim.
- 25 (17.) 7. A mi jot tettetek vélem,
Isten fizesse meg néktek,
Hosszabitsa élteteket,
Rolan ne felcjtkezsetek.
- (21.) 8. Áldás a Szent Háromságnak,
30 Dicsőség a magasságnak,
Ki angyalt ad kalausznak,
Az igaz uton járonak.

---

4 [Az *a* névelő hiányzik.]

- 35 (2.) 9. Angyalodat, én Istenem,
Adjad, hogy vezéreljen engem,
Minden gonosztól meg mentsen,
Utaimban vezéreljen.

BARÓTI JÁNOS

190/I.

1. Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek
Árod napról napra götrelme lölkemnek,
Nem virad föl imár napja vig kedvemnek,
Ujúl nagy bánolja én árvo fejemnek.
- 5 2. Az árvo kenjeret, meg vallom, meg untam,
Az nyomoruságot *én* sokat próbáltom,
Sokszor bánotimnak helit nem találtom,
Sűrű könyvcimel orczáimat mostam.
- 10 3. Rolam példát vehet sok jó szegén *legény*;
Idegen országro járo sok jövevény,
Az idegen földön nyavalábon esvén
Nem tud hova lenni szegény árvo legény.
- 15 4. O én szegén árvo mint meg nyomorottam,
Minden nemzetimtül mesze el szakattam,
Az idegen földre mesze tantorodtam,
Isméretlen helen kihez folamodjam?
- 20 5. Tudom, édes anyám, hogy ha most láthatnál,
Ily nagy inségimben tudom, hogy meg szánál,
Éngem egy fiadat hiszem, hogy gyámolnál,
Keserve, jaj szoval éngemet siratnál.
- 25 6. Jaj imár énékem én árvo fejemnek,
Meg szárot nyers volta keserves szívemnek,
Nincs már orvoslója én szegénségemnek,
Ajánlom magamot fölséges Istennek.
7. Az én bánotimot én meg nem mondhatom,
Avagy papirosra mind le nem irhatom,
Mert már utoljára kezcim sem birom,
Látom, *hogy* közjelget szomoru halálom.

---

6 [Az *én* szó hiányzik.] 9 leány [!] 22 volta <én> 23 <nincsen ki szánjo én árvo fejem
sen már orvosolya 24 magamot <az földnek nagy ur> 27 mer már utolára

- 30 8. Ne siras éngemet, kedves édes anyám,
Ki világra szültél és voltál hiv dajkám,
Tudom, fájdalommal ez világra hoztál,
Sok édes álmokat érettem el hattál.
- 35 9. Sirassatok éngem ti apro madarak,
Szányotok meg éngem erdön járó vadak,
Temessetek engem tengeri czet halak,
Akik cz tengernek örvényiben laknak.

190/II.

1. Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek
Árad napról napra gyötrelme lelkemnek,
Nem virad fel immár napja vég kedvemnek,
Újúl nagy bánattya én árva fejemnek.
- 5 2. Az árva kenyeret, meg vallom, meg úntam,
Sok nyomoruságot mert immár próbáltam,
Sokszor bánatimban helem sem találtam,
Sűrő könyveimtül ortzámat áztattam.
- 10 3. Rólam példát vehet sok jó szegény legény,
Az idegen földön járó sok jövevény,
Az idegen földön nyavalában esvén,
Nem tud hová lenni szegény árva legény.
- 15 4. O én szegény árva mint meg nyomorodtam,
Minden nemzetemtül meszsze el távoztam,
Az idegen földön mint meg nyomorodtam,
Édes szüleimtül meszsze el távoztam.
- 20 5. Tudom, édes szülém, hogy ha most meg látnál,
Illy nagy inségemben tudom, hogy meg szánnál,
Engem egy fiadot tudom, gyámolétnál,
Keserves jaj szóval engem meg siratnál.
6. Istennek ajánlok kedves édes rózsam,
Kítül keservessen én im már el váltam,
S' kevés édességben igen végan laktam,
Az idegen földön mind meg nyomorodtam.

- 25 7. Jaj most már én nékem én árva fejemnek,
Meg szárat nyers vólta keserves szívemnek,
Nints már ki szánója én árva fejemnek,
Nintsen orvoslója én betegségemnek.
- 30 8. Az én bánatimat én meg nem mondhatom,
Avagy papirosra én le nem érhatom,
Mert már utollyára pennámot sem bérom,
Látom, hogy küzelget szomorú halálom.
- 35 9. Sirassatok engem ti apró madarak,
Szánnyatok meg engem erdön járó vadak,
Temessetek engem tengeri czet halak,
Az kik tengercknek örvényneben laktak.
- 40 10. Nesiras már engem kedves édes szülém,
Kedves édes dajkám ki vóltál én nékem,
Tudom, fájdalomra cz világra hoztál,
Sok édes álmokat érettem el hagytaal.

190/III.

1. Bujdosik, buidosik szegény árva deak
Varasrul varasra, orszagrul orszagra,
Hogy ha ő életit fordétana jobbra,
Fradsaga utan lenne nyugodalma.
- 5 2. Az arva kenyeret, meg valloim, meg untam,
Mert nyomorusagot éscéggel probaltam,
Sokszor banatimban helemet sem talallam,
Sörö kunyveimmel orczamot lemostam.
- 10 3. El indula szegény, az utat nem tuda,
Eszébe jut neki seregeknek ura,
Égy szola magaban, keservessen sira,
Gyakorta orczajan könyve le csordula.
- 15 4. Istenem, Istenem, én édes Istenem,
Csak tebenned vagyon az én reminségem,
Fölségedet kérem, el ne hagyon engem,
Mert csak te tüled fög az egész életem.

- 20 5. Szanyatok meg engem erdön jaro vadak,
 Sirassatok engem tengeri ceth halak,
 Temessetek engem ti *apró* madarak,
 A kik az tengernek örvényiben laktok.
6. Boldogtalan sorsa séralmas széveimnek
 Arad naprul napra gyütrelme lelkeimnek,
 Nem virrad föl imar napja vig kedveimnek,
 Ujul *nagy* banatyja én arva fejemnek.
- 25 7. Az arva kenyercet, meg valloim, meg untam,
 Mert nyomorusagot én sokat probaltam,
 Sokszor banatimban helemet sem talaltam,
 Sörö könyveimvel orczamat meg mostam.
- 30 8. Rolam példat vehet minden szegény legény,
 Idegen orszagon jaro sok jüvevin,
 Ésméretlen füldön nyavalaban esvén
 Nem tud hova lenyi szegény arva legény.
- 35 9. O én szegény arva mint meg nyomorottam,
 Az édegen füldön mel kinra jutottam,
 Szép nemzetségetül meszé eltavasztam,
 Édes szölémüül jai mikint meg valtam.
- 40 10. Tudom, édes szölém, hogy ha most lathatnal,
 Él nagy énségemben tudom, hogy meg szannal,
 Engemet, fiadat, nagyon gyamolítal,
 Keserves jaj szoval égen meg siratnal.
- 45 11. Édes arva hazam, Istennek ajánlak,
 Segétségül telles imar el hadlak,
 Egy *kevés* ideik benned végadhatok,
 Az édegen földön mind meg nyomorodok.
- 50 12. Jai mar en nekem én arva fejemnek,
 Szaradot nyers vala keserves szivemnek,
 Nincs most szanoja én arva feiemnek,
 Testemet ajánlom a fekete földnek.
13. Az én panaszimat mind meg nem mondhatom,
 Avagy papirosra mind lenem érhatom,
 Mert mar utoljara pennamot sem birom,
 Latom *mar* közelget keserves halalom.

---

19 austro [!] 28 könyveimvel 34 füldön < menyire > mel 43 keserves 51 utolara 52 ima

- 55 14. Ne sirass engemet aszony édes anyam,
Ki voltal énékem kedves édes dajkam,
Tudom, evélagra faldalommal hoztál,
Sok édes almokat érettem el hattal.
- 60 15. O én szegény arva már a koporsóban
Maid imar engemet a földnek gyomraban,
De hiszem, hogy lelkem Isten országaban
Öröki örvendez az nagy végassagban.
16. Sirassatok engem ti *apró* madarak,
Szanyatok meg engem erdön jaro vadak,
Temessetek engem tengeri ceth halak,
Akik az tengernek milsigiben laktok.

190/IV.

- (1.) 1. Boldogtalan sorsa siralmas szivemnek
Árad naprol napra gyötrelme lelkemnek,
Nem virágzik immár napja vig kedvemnek,
Ujjul nagy bánattya én árva fejemnek.
- 5 (2.) 2. Az árva kenyeret, meg vallom, meg untam,
Mert nyomoruságot én sokat próbáltam,
Bánatimban helyet magam nem tanáltam,
Sűrű könyvcimmal az orczámot mostam.
- 10 (3.) 3. Rollam példát vehet sok jó szegény legény,
Az idegeny földön sok szegény jövevény,
Idegeny országban nyavallyában esvén
Nem tud hová lenni szegény árva legény.
- 15 (5.) 4. Oh én édes anyám hogy ha meg láthatnál,
Keserűségemben, tudom, hogy meg szánnál,
Engemet, fiadat, tudom, gyámolítnál,
Keserves jaj szóval engemet siratnál.
- 20 (4.) 5. Oh én szegény arva, már meg nyomorodtam,
Nemzetemtől véletlenül el távoztam,
Édes szülőimet meszire el hadtam,
Szép hazámtól meszire ütköztem. [!?

- (1.) 1. Boldogtalan sorsá siralmas szívemnek
Arad napról napra gyötrelme lelkemnek,
Nem virrad fel immár napja vig kedvemnek,
Ujjúl nagy banattya en árva fejemnek.
- 5 (2.) 2. En árva kenyeret, meg vallo, meg untam,
Sok nyomoruságot mert *bizony* probaltam,
Szokszor banatimban helyet sem találtam,
Sűrű könyveimmal orczaimat mostam.
- 10 (4.) 3. Oh én szegény árva mint meg nyomorodtam,
Az idegen földön jaj mire jutottam,
Édes szülcimet meszsire el hattam,
Jo baratimtul is mesze el jutottam.
- 15 (3.) 4. Rólam példát vehet sok jó szegény legény,
Az idegen földön járo sok jövevény,
Az idegen földön nyavalyában esvén
Nem tud hová lenni szegény árva legény.
- 20 (7.) 5. Az én bánatimat én meg nem mondhatom,
Vagy papirosra azt lenem írhatom,
Mert már utollyara karjaim nem bírom,
Látom, hogy közelget szomorú halálom.
- (5.) 6. Tudom, édes szülem, hogy ha most láthatnál,
Illy nagy insecgemben tudom, hogy meg szánnál,
Engemet fiadat tudom, gyamolitnál,
Keserves jaj szóval engemet siratnál.
- 25 (8.) 7. Ne sirass engemet, anyam, édes anyam,
Ki voltál en nekem kedves édes dajkám,
Tudom, ez vilagra fájdalomra hoztál,
Sok édes almokat crettem el hattál.
- 30 (9.) 8. Szannyatok meg engem erdőjáró vadak,
Sirassatok engem ti apro madarak,
Temessetek engem tengeri czet halak,
Az kik az tengernek melységében laknak.

---

6 bizony sokat probaltam

190/VI.

- (1.) 1. Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek
Árad napról napra gyötrelme lelkeimnek,
Nem virrad fel immár napja vig kedvemnek,
Ujjulnak bánati keserves életemnek.
- 5 (2.) 2. Az árva kenyeret, megvallom, meguntam,
Mert nyomoruságot én sokat próbáltam,
Sokszor bánatimban helyem sem tanáltam,
Sűrű könyvcimmel ortzámot ásztattam.
- 10 (7.) 3. Az én bánatimot én kinem mondhatom,
Avagy pappirosra mind lenem írhatom,
Mert már utollyara kezem sem bírhatom,
Látom, hogy közelitt keserves halálom.
- 15 (5.) 4. Tudom, édes anyám, hogy ha most meg látnál,
Illy nagy inségemben te tudom, meg szánnál,
Engem, egy fiadot, tudom, gyámolítnál,
Keserves *jajszóval* bizony meg siratnál.
- 20 (8.) 5. Ne siras engemet kedves édes anyám,
Ki voltál énnékem szorgalmatos dajkám,
Tudom, fájdalmiddal ez világra hoztál,
Sok édes álmakot érettem szaggattál.
- (9.) 6. Sirassatok engem ti appro madarak,
És keseregjetez erdőn járo vadak,
Temessetez engem tengeri tzezthalak,
Az kik az tengernek mellységében laktok.

190/VII.

- (1.) 1. Boldogtalan sorsa bús árva fejemnek
Árad napról napra gyötrelme lelkeimnek,
Nem virrad fel soha vigsága kedvemnek,
Ujjulnak bánati keserves szívemnek.
- 5 (2.) 2. Az árva kenyeret, megvallom, meguntam,
Mert nyomoruságot sokat tapasztaltam,
Sokszor bánatimban helyem sem találtam,
Sűrű könyvcimmel ortzámot áztattam.

---

4 bánatim 16 [A *jajszóval* szó hiányzik.]

- 10 (3.) 3. Rólam példát vehet sok jó árva legény,
Az idegen földön járó sok jövevény,
Idegen földön sok nyavalyába esvén
Nem tudja, mit tegyen szegény árva legény.
- (5.) 4. Tudom édes szülöm, hogyha most láthatnál,
15 Ily nagy inségemben, tudom, hogy megszánnál,
Látogatásiddal, tudom, vigasztalnál,
Keserves jajszóval ingem megsiratnál.
- (8.) 5. Ne sirass engemet kedves édes anyám,
Ki voltál valaha kedves édes dajkám,
20 Tudom, fájdalmiddal e világra hoztál,
Sok édes álmakat értem elmulatnál.
- (7.) 6. Az én bánatimot én meg nem mondhatom,
Avagy papirosra mind le nem írhatom,
Mert még utoljára kezem sem bírhatom,
Ugy közelget immár keserves halálom.
- 25 (9.) 7. Sirassatok engem ti apró madarak,
Szánjatok meg engem erdőn lakó vadak,
Temessetek engem tengeri czethalak,
A kik a tengernek mélységében laktok.

191/I.

1. Bujdosik, bujdosik szegény árva deák
Országrúl orszagra, városrúl városra,
Hogy az ő életit fordíthatná jóra,
Bujdosása után lenne nyugodalma.
- 5 2. El indulna szegény, az útát nem tudja,
Esziben jut neki a seregck ura,
Igy szola magában, keservessen sira,
Gyenge ket ortzáján konyve le csordula:
- 10 3. Istenem, Istenem, én édes Istenem,
Tsak te benned vagyon minden remenysegem,
Folsegedet kérem, elne hagyon engem,
Mert tsak te töled függ az én egész eltem.

---

1 szegény árva Deák, /:legény:/ 3 [az hiányzik.]

- 15 4. Oh en edes anyam, ki vilagra szültél,
Nagy búval, banattal engem fel neveltél,
Mint pelikan madar én hozzam jó voltal,
Az én banatimban engem vigasztaltál.
- 20 5. En edes barátim, titeket itt hagylok,
És az ur Istennek markába ajánlyak,
Te veletek együtt vigadhasson szívem,
Ha látlok titeket, kedves jó barátim.
- 25 6. Tudom, edes anyam, hogy ha most láthatnál,
Mostan egy fiadot bizony meg siratnál,
Jaj keserves szóval engemet jajgatnál,
Sok könyveket értem szemedből hullajtál.
- 30 7. Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek
Árad napról napra gyötrelme lelkemnek,
Nem virrad fel *immár* vig napja kedvemnek,
Árad nagy banattya én arva fejemnek.
- 35 8. Istennek ajánlok kedves edes hazám,
Kitül keservessen én meg váltam mostan,
Keves ideig volt benned én lakásom,
Legyen rövid *időn* benned mulatásom.
- 40 9. Sirassatok engem ti erdei vadak,
Szannatok meg engem ti apró madarak,
Temessetek engem *tengeri* tiszthalak,
Akik az tengernek örvényeibe laknak.
- 45 10. Ne siras engemet anyam, edes anyam,
Ki voltal én nékem kedves edes dajkam,
Tudom, ez vilagra fájdalommal hoztál,
Sok édes almokat értem el mulattál.
11. Csak az Isten tudja, hol lesz maradásom,
Az idegen földön hogy leszen romlásom,
Vagy piros veremnek hol lesz ki ontása,
Az gyarló testemnek tsonjtja ki hullása.
12. Az én banatimat én meg nem mondhatom,
Avagy papirosra lenem rajzolhatom,
Mert már utóllýara tollamot se bírom,
Jaj már közel vagyon útolso szállásom.

- (1.) 1. Bujdosik, bujdosik szegény árva legény
Országgrúl országra, városrul varasra,
Hogy az ő cletit fordithatná jobbra,
Faradsaga után lenne nyugodalma.
- 5 (2.) 2. El indula szegény, az útat nem tudja,
Eszében jut neki seregeknek úra,
Igy szól ő magában, keservessen sira,
Gyakorta orczaín könyve le csordula:
- (3.) 3. Istenem, Istenem, én edes Istenem,
Mar egyedül benned vagyon reménységem,
Felsegedet kerem, el ne hagyon engem,
Mert tsak *te* töled füg az en egész életem.
- (5.) 4. En édes barátim, titeket el hagyok,
Az nagy ur Istennek kezében ajánlak,
15 Hogy ha mikor latlak, örömmel lassalak,
Hogy a mi sziveink együtt vigaddyanak.
- (4.) 5. Oh én edes anyám, ki vilagra hoztál,
Sok buval, banattal engem fel tartottal,
Mint pedig pellikány madár hozzám voltál,
20 Bánatimban engem sokszor vigasztaltál.
- (a) 6. Addyad én Istenem, a szent angyalokkal
Hogy részes lehessen magos menyországban,
Ditsercsem uramat szent kerubimokkal,
Mindörökke amen édes atyaimmal.

191/III—IV.

- (1.) 1. Bújdosik, bujdosik szegény árva dcák,
Városrul városra, országgrul országra,
Hogy az ő élcétét forditana jóra,
Faradsága után lenne nyugadalma.

---

12 [te hiányzik.]

2 IV Országgrul országra, városrul városra

- 5 (2.) 2. *El indula szeginy, az utat nem tudja,*
Esziben jutt néki seregeknek ura,
Igy szólván magában keservessen sira,
Gyakron két ortzáján könyfe le foly vala:
- (3.) 3. *Istenem, Istenem, én édes Istenem,*
Már egyedül vagyon benned remélységem,
Fölségedet kérem, el ne hadyon engem,
Mert tsak te tüled füg én egisz életem.
- 15 (9.) 4. *Szányatok meg engem, erdön lakó vadak,*
Sirassatok engem, ti apró madarak,
Temessetek engem tengeri ceth halok,
Akik az tengernek mélységiben laktok.
- 20 (4.) 5. *O én édes anyám, ki világra szüdtel,*
Nagy buval bánottal engem fel neveltél,
Mind pelikán madár, én hozzám jó voltál,
Minden bánatimban engem vigasztaltál.
- (10.) 6. *Ne sirass engemet anyám, édes anyám,*
Ki voltál én nékem édes kedves dajkám,
Tudom, e világra hoztál fájdalommal,
Sok édes álmokat én értem el hattál.
- 25 (5.) 7. *Én édes barátim, titeket el hagylok,*
Az nagy ur Istennek keziben ajánlok,
Ti véletek együtt vigadhasson lelkem,
Mikor én szomorú szivetek szemlélem.
- 30 (7.) 8. *Boldogtalan sorsa siralmas szivemnek*
Árod naprul napra gyötrelme lelkemnek,
Nem vérrad fel imár napja ugy kedvemnek,
Árod nagy bánatya én árva fejmemnek.

---

5 III *En indul a IV El indula az utat nem tudgya vala* 6 IV *a seregek Ura* 7 III *szól IV szólvár*
10 IV *Már egyedül benned van reménységem* 11 IV *te felséged kércem engem el ne hagyom*
: én IV *füg szegény életem* 16 III *Kik [ ] laktak.* IV *Kik a tágos tenger mélségében laktok.*
18—20 IV *Mint Pelikán madár engem fel neveltél, S mint igaz fiadhoz én hozzám ugy volta*
ánatokba engem vigasztaltál. 22 IV *kedves édes* 23 IV *Tudod a világra fájdalommassan hoztál*
m 25 IV *kedves* 27 IV *Hogy szomorú szivem vigadjon véletek* 28 III [*A szomorú szó hiányzil*
r látlok hallok valaha titeket. 30—32 IV *Adott naprul napra gyötrelmet lelkemnek, Virradje*
r vig kedvemnek napja, Én árva fejmemnek aradott patakja.

- 35 (6.) 9. Tudom, édes anyám, hogy ha mast láthatnál,
Engem, egy fiadat tudom, meg siratnal,
Jaj keservess szóval szólittanal,
Ugy engemet vigasztalnal.
- 40 (8.) 10. Istennek ajánlok, kedves édes hazám,
Kitül keservessen el válok én magom,
Kevés üdeig volt benned én lakásom,
Magom az idegen földre hogy jutottam.
- (11.) 11. Tsak az Isten tudja, holl lesz maradássom,
Az idegen földön hol lesz maradássom,
Vagy piros viremnek hól lesz ki ontása,
Én gyarló testemnek tsontya el hullása.
- 45 12. Bujdosok crdőken, kéetlen mezzöken,
Nintsen maradássom sem hegycen, sem völgyen,
Mind a könyö labda a deák keziben,
Szinten ugy bujdosok nyomorult éltemben.
- 50 (12.) 13. Azért bánatimat én meg nem mondhatom,
Avagy papirosra ki nem irhatom,
Mert már utólyára tollamat sem birom,
Mivel közel vagyon utólsó halálom.
- 55 14. Adja én Istenem, hogy szent Anyalokal
Én részesülhessek magas menyországban,
Áldhassom uramat szent kerubimokkal,
Mind örökin az édes atyánkat.

191/V.

- (1.) 1. Bujdosik, bujdosik az szegény katona
Országurul országgra, várasrul várasra,
Hogy az ő élettétt fordithatná jora,
Bujdosása után hogy meg nyugodhatna.
- 5 (2.) 2. Elindul magában, az utat nem tudja,
Eszébe jut neki seregeknek ura,
Buzog ő magában — oh seregek ura,
Gyakran két ortzáján könyvei tsordulnak.

---

33 IV mostan látnál 34 IV Engem szülöttödöt 35—36 IV Jaj keserves szóval engem me Istennek ajánlok szeretet jó Anyám! 38 IV én meg válok mostan 39 IV volt volt [!] benne lak Vigadnak idegen földre hogy indultam. 41—52 IV [Hliányzik.] 45 III kéetlen 46 III nints 53 IV Részesülhessek én 55 IV Dicsérjem uramat 56 IV Édes szüleimmel, kedves barátimmal.

- 10 Kérem szent felséged, elne hagyon engem,
Mert tsak tetüled füg mind az életem,
Az én életemben légy nekem vezérem.
- (4.) 4. Oh én édes anyám, ki világra szültél,
Nagy buval bánattal engemet nyöveltél,
15 Rejám mindeneknél jól gondott viseltél,
Sok fáratságokatt én uttánam tettél,
- (6.) 5. Kedves édesanyám, hagy ha most láthatnál,
Engemet, síjadatt igen meg siratnál,
Mind pelikány madár, hozám fojamodnál,
20 Keserves jajszoval engemet siratnál.
6. Oh én édesanyám, ki világra szültél,
Mely sok fáratságott én utánam tettél,
Keserves fájdalmatt éretem szenvettél,
Ez tsalárd világban hijában nyöveltél.
- 25 7. Kedves édesanyám az én szülő dajkám,
Meg nem szolgálhatom az hü dajkaságát,
Hanem az egeből kíványom jutalmátt,
Holta uttán szülém örök nyugodalmátt.
8. Jajjal születtem, jaj az én életem,
30 Gyászos már énekem világban életem,
Mert édes hazámtul én messzire estem,
Kedves nemzetimtül én vég butstutt vetem.
9. Nohátt az ur isten szomoru éltünkett
Vigasztalja, szülém, bánatos szivünkett
35 Reménylöm ugyan még egymásal léttünkett,
Meg adja még Isten tölthesük kedvünkett.
10. Mármmost azt kíványa magzatyának szája,
Ha kedves szülémnek történik halála,
Nyiljon meg lelkének menyország kapuja,
40 Holta uttán légyen örök nyugodalma.
11. Mégis azt kíványom levelem résziben,
Valamenyi tsilag az fényes egeken,
S menyí halak usznak az tenger vizében,
Anyi áldást isten adjon az fejére.

- 45   12. Szerelmes nemzetim, tiktöket nem látlak,
Felségs uristen kézébe ajálak,
Hogy amikor láttlak örömel lássalak,
Hogy a miszivünk is együtt maradjanak.
- (10) 13. Nesiras nesiras kedves édesanyám,
50   Kivoltál énekem oltalmazó dajkám,
Tudom, ez világra fájdalommal hoztál,
Sok édes álmokat érettem elhagytál.
- (11.) 14. Csak az Isten tudja, hol lesz maradása,
Nyomorult testemnek ij szörnyü romlása,
55   Wagy piros véremnek földre kiontása,
Én gyalo testemnek csontya el hulása.
- (9.) 15. Sirasatok engem ti apro madarak,
És temesetök el tengeri tzett halak,
Sirasatok engöm erdön járo vadak,
60   Akik az mélységs balangokban laknak.
16. Sirván panaszolom már szomoru sorsomat,
Véletlen homályban borult vignapomat,
Keservesen nyizöm bus állapotomatt,
Nincs kinek megszáni én sok bánatimatt.
- 65   17. Minden nap ohajtom régi szabadságom,
Mentenemeg Isten keserves rabságtul,
El távoztot tölem minden vigaságom,
Setét jázban jön fel régi szép hajnalom.
18. Ifjuságomatt rontom, veztem életemett,
Bubánattal eszem profont kenyeremet.

191/VI.

1. Bujdosik, bujdosik szegeny *árva* legény
Varosról varosra, orszagrol országra,
Hogy az az életét fordithatna jóra,
Fáradsága után lenne nyugodalma.
- 5   2. El indul magaba . . . . .
Fel kiált, fel kiált keserves jaj szóval:
Ne hadj el, ne hadj el seregeknek ura,
Ne hadj el ügyemben, ne hadj el ügyemben.

---

1 [Az *árva* szó hiányzik.] 5 [A sor második fele ki van szakadva.]

KALENDÁRIUMI VERSEK

[AZ 1686. ÉVI CSÍKI KLASTROMBELI KALENDÁRIUM VERSE

Január

Eppültre ha kel, ez Hólnapban vagj fát.
 A' Gyümölcs-fáknakis mesd-le száraz ágát.
 Ganéjzod szölödet, s' szántó földcidet,
 Egy helyből másikban most vidd méhcidet.

Február

5 A' Jó Gazda ember fát hord az erdőből.
 Ha meleg szobád ván, ne fely az hidegtől.
 Ha most hideg nincsen, s' vizen hajó gázol,
 Légy bizonyos benne, Husvétkor meg-fázol.

Március

10 Gyümölcsöt óltani leg-jóbb ez Hólnapban,
 Olts ágát-is, ha kell, a' fiatal-fákban.
 Tavasz vetésnek-is most vagy on ideje,
 A' gazda, ki most rest, nincs agya-veleje.

Április

15 Gyümölcs-fákat ültés, s' homlittas szölödben.
 S' ha még nem vetettél, ves árpát meződben.
 Ha meheid vannak, nyisd-fel a' köpüket:
 Húsvét tajban bizvast meczhedd az öröket.

Május

20 A' Sajtot most gyúrják, a' vaját köpüllyék,
 S' maid Hóld-tölte felé a' Juhokat nyirjék.
 Elcin ez Hóldnak vess kölcs, és kendert:
 Utóllján Hóld-fottán répát vess, és retket.

A kaszáas mostan legyen eiso doigod,
Most rajzik a' Méh-is, visely reá gondot.
A' jó halas-tóknak nád, s' káka ártalmas:
Söt halászoknak-is igen aggodalmas.

Július

25 A' jó gazda itten már Másodszor szántat:
A' szőlőben pedig harmadszor kapáltat.
Fa-levelet gyujtnek, a' kik nem kaszáltak,
S' széna-helyett Télben azt adgyák marhának.

Augusztus

Ha madáraszni tudsz, most ideje annak,
Mikor a' madarak seregestől járnak.
A' vemhek kik lésznek ebben az Hólnapban.
Sokkal inkább nőnek, s' jobbak-is táborban.

Szeptember

Ha szántott földed van, ez Hólnapban vesd-bé.
A téli gyümölcsöt szeded le, s hordasd-bé.
35 Ha az egészség kell, most kecske tejjel élj,
Madarászni időt soha jobbat ne vely.

Október

Vethetsz még itten-is, ha még nem vetettél,
Nem ártana, hogy-ha fákat-is ültetnél:
40 De tudom, a' szüret most nagyobb gondot ad:
Isten segitsen rá, tellyék borral a' kád.

November

Ha mi szükséged van télre, mind rendeld-el,
Répát, retket, eddig rakattál vólna-el.
Szalonnád, káposztád legyenek bőséggel,
Kemenczében-való fád nem egy szekérrel.

December

45 Ha más dólgod nincsen, credgy-ki vadászni,
Vagy szamos, marosban jég-alátt halászni.
Kövérébb most a' nyul; a' mint a' vad-kan-is,
Börc, szörc gyengébb, farkas, s' rókának-is.

33—36 [Tintafolt miatt olvashatatlan, az 1680-as nagyszombati kalendárium alapján pótc

HOGY az egészség leg főbb ajándék és szerentse ez világi életben legyen, azt el-hittette ama' bölcs eszszü Syrach az ő Könyvében 6. Részében, mondván mminémü gazdagság ot hassomló volna, az egészséghez, kihez képest Hőta eszessen irt:

Si ventri benè, si lateri benè, pedibusque tuis nîl.
Divitiæ poterunt regales ad majus. az az:

Ha egészségben vadnak Tagjaid
Kezek, Hassad-Labaid,
Semmivel nem szükölködöl,
Mert mindenben bővölködöl.

194.

Január

Disznó hús bor nélkül
jobb étel

Február

Ha akard tudni a' Bornak jóságát,
Próbáld-meg az ízit, színit és illattyát.

Március

5 Midön reggel felkelsz, hideg vízben mosdgyál:
Mentöl hivesebb leszs, szemednek az használ.

Április

A' kinyílt Tavasszal kevés légyen étked;
A' soka Nyárbanis nem használ tenéked.

---

2 II Kezeid 4 II bővölködöl

[A kipontozott, illetőleg kurzivált részek filmhiba miatt olvashatatlanok. A júliusi rész hiánytatványban.]

10

negy artamak jarnak a uen aiommar:
Hideglelés, Restség, Nátha Főfájással.

Június

Orvossága a' Téj Száraz-betegségnek:
Kit Fő-fájók 's Hideg-lélők kerüllyenek.

Július

Augusztus

15

A' Ser inaidban szerez erősséget,
Tested kövéríti, vértis ád eleget.

Szeptember

Őszszel a Gyümölsöt meg *sirattya* béled,
Télben egyél annyit, mennyit *tartya* kedved.

Október

20

November

A' jó szagú Ánis . . . . .
Megtellel penig

December

A' Ruta . .

I. A' Télről.

A' Tél, mint agg-vén szüle, fázékony: ül otthon,
Meddő, Sobrák, és komor, mintha vólna lántzon.

II. A' Tavaszról.

A' Tavasz, mint gyenge szüz, kedves-szépségével
Ujjúl, 's újjít, valamit eltekint szemével.

III. A' Nyárról.

s A' meleg nyár tenyésző, dajkálkodó, munkás,
Kapa, kasza, vagy sarló gondgya, vagy a' szántás.

IV. Az Őszről.

Az Ősz öszülni kezdett: megsökönt: alább száll;
Serénysége, ereje, kedve, mind hátrább áll.

196.

[AZ 1695. ÉVI LŐCSEI KALENDÁRIUM IIÓNAPVERSEI]

Január

Mikor néha az emberek artani akarnak,
Sokszor történik, hogy használnak.

Február

Néked essedöket
S' oltalom kéröket
5 Meg ne utálljad soha
S' ne inkább féllyenek
Hogy sem böcsüllyenek
Ne mondgyák vag' mostoha
De kegyességedert
10 S' másokkal tett jóért
Dicsirtessél mindenha.

15 Minck nincs eréje
Annak nincs gyükere,
Nem lehet maradando,
Mert jegre metzet kép,
Nem lesz sokáig ép,
Mert széltül-is olvado.

Április

20 A' ki nagy dologhoz Nyúl idétlen elmével,
A' kinck nem birhat végre crejével,
El-szokot nyomatni a' dolog terhével.

Május

A' ki mihez akar rendesen kezdeni,
Okát, módgyát, rendit, meg kell tekinteni,
Ezközét, idejét, helyet-is érteni.

Június

25 A' ki olly úton megyen mellyen nem kellenc,
oda jü az hova nem akarja.

Július

Nem érdemmel ez a' Coronát, a' ki bajt nem vi.

Augusztus

30 Kelletlen ott a' kincs
Hól jó egeesség nincs
Jaj, faj, csak ezt dudollyák
De a' jó egeesség
Epp, kéz, láb, s' békesség
Buss lelket-is táplállyák.

Szeptember

35 A' ki Nyárban nem gyüit,
Télbe keveset füjt,
Tiszta annak fazéka,
Ritkan ülly ebédhez,
Semmit nem tesz tüzhez,

40

Henyélésén morog,
Hogy a' hasa korog,
Magára van panasza.

Október

45

Az ember élete
E' világon léte
Bizontalan csak ma-is
Igy ember el-tűnik
Élete el-múlik
S' teste földet halmozza.

November

50

Nem kell ottan czéger
Hanem torok s' hébér
A' hól jó bort kezdenek
Mert bort nem czégértül
Hanem jó izirül
A' Korcsomán dicsirnek.

197.

[AZ 1696. ÉVI KOLOZSVÁRI KALENDÁRIUM HÓNAPVERSEI]

Január

Ha Pál fordúlása 's Vincze napja fénlík,
Bor 's búza bőségét méltán reménlhetik.

Február

Üszögös Szent Péter, 's Mátyás napja esti
Minémü, negyven nap ollyatén követi.

Március

5

Martius ha száraz, a gabona bővül;
Ha nedves, a' Nyár leszhev 's száraz módnélkül.

Április

A' meleg Kikelet mézet böven gyűjtet;
A' nedves pediglen rajt böven terjesztet.

10 Ha Pünköszt Havában fúdogálnak szellők,
Bő esztendőt te-is reménlhetsz felölök.

Június

A' minémü időt Medárdus napján látsz,
Negyven napig osztán olyan időt várhatsz.

Július

Ha Jakab 's Kis Aszszony bort jót nem készítnck,
Szent Mihály napjai abban jót nem téznek.

Augusztus

15 A' mint Szent Bertalan magát mútogattya,
Az Őszi idő-is mind a' szerint tarttja.

Szeptember

Szent Mihály Havára vigyázz rá mind fogytig:
Mert úgy jár az idő majd mind Karátsonig.

Október

20 Simon Júda ha mind Szent Mártonig fénlík,
A' gabona bőven terem, azt reménlík.

November

Ha Szent Márton napján háború van, és szél,
Arra következik nagy állhatatlan Tél.

December

Ha Karátson fénlík zuzmaráz 's hó nélkül,
Husvét ójja magát hótúl és hidegtül.

198.

AZ 1696. ÉVI KOLOZSVÁRI KALENDÁRIUM ASZTROLÓGIAI VE

I. A TÉLRŐL.

Dohos köddel, Fagyló dérrrel A' Tél ihon jö:
Alszik a' föld, Nem látszik zöld, Sem fü, sem erdő:
Nap jár távúl, Éj hosszan nyúl, Tsak bajos idő!

5   Áldott Tavasz, Mihelyt állasz Mord Tél helyébe,
Minden állat Az ég alatt Jút új kedvére:
Ég melegszik, Föld öltözik Gyönyörű színbe.

III. A NYARRÓL.

Te-is, jó Nyár, Béköszönsz már Az új kenyérrel,
Sokat takarsz: Azért fáradsz Bö veréjtékkal:
Vannak olyak, Nem adnának Hét Télen-is el.

IV. AZ ÖSZRÖL.

10   Az Ősz mit ád? Musttal a' kád Es pincze teli,
Kert gyümöltsel 'S veteményel. Rázd azt; ezt ásdki.
Szánts-vess. Azon hogy meg-áldjon, Istent kell kérni.

199.

[AZ 1696. ÉVI LŐCSEI KALENDÁRIUM HÓNAPVERSEI]

Február

5   Ne engedgy nyelvednek,
Hogy járjon elmédnek,
Elötte szabad kinyén,
Gyakorta csácsogás,
S gondolatlan szollás,
Rostaltatik értelmén.

Április

10   Minden szószelésnek,
Es fondorlo hirnek,
Nem jó végére menni,
Mert kitsiny szikrából,
Gerjed nagy lang abból,
Kit nem tudsz el-oltani.

15 magau gonduatlan,
Avagy kínálatlan,
Ne vágy az első székre,
El-jün más kit nem vélsz,
Mellete el nem férsz,
Szorúlsz utolsó helyre.

Július

20 Soha meg ne vessed,
Igy kérjeteK véle,
Arva könyörgését;
Isten Segítséget.

Augusztus

25 Hértelenség meg-árt,
Sietség hozhat kárt,
Akar mi dologban-is,
Időtül kell várni,
S' Tanacstúl halgatni,
A' szükségnek koran-is.

Október

30 Meg-hasonlott Ország,
Az hól nincs Igasság,
S'-nem egyeznek tanácson,
Annak kell pusztulni,
Idegent szolgálni,
Avagy veszni az harczon.

November

35 Nem egyenletlenség,
Hanem az egyesség,
Kis dolgot *nagyra emel*,
De a' vissza vonyás,
Lesz hazadban romlás,
S' végre emészt fegyverrel.

---

26 Időrül [Az RMKT XVII/11. 146. 220. sora alapján javítva.] 28 koram-is 37 nagy men
KT XVII/12. 151. 363. sora alapján javítva.]

[AZ 1697. ÉVI KOLOZSVÁRI KALENDÁRIUM „HÓNAPOKRA
ALKALMAZTATOTT” VERSEI]

JANUARIUS.

Uj Esztendő napján hajnal ha piroslik,
Háborúság miatt sok jaj-szó hallatik,
A' Házások közt-is sok megverekedik,
Kedves Baráttával akkor jól alkuszik.

FEBRUARIUS.

5 Mennyit szépen fénlík Nap Hushagyó Kedden,
Annyit fényeskedik azon egész Böjtben
A' fényes nap. A' Nap ragyog ha jó reggel,
Elcin lött vetés jó léssen, azt hidd-el.

MARTIUS.

10 Mennyi köd láttatik Martius Havában,
Annyi zápor azon Esztendő folytatában.
Mennyi harmat esik Mártiusban Égből,
Husvét után annyi hó-harmat felhőből.

APRILIS.

15 Hogyha Husvét napján köves eső esik,
Széna aszszú léssen, míg takarod, addig:
Ha pedig azon nap szép idő láttatik,
Jó bövön hájzatsz, Porcéd mert meghízik.

MAJUS.

20 Hogyha Orbán napján a' nap szépen fénlík,
Elhígyed, a' Szőlő jól meg édesedik:
Ha pedig eső lesz, kárt várhatni abból,
Mint szintén Pünkösti eső tsorgásából.

JUNIUS.

Mentől több eső lesz a' Szent János napján,
Annál kevesebb lesz Mogyoró a' fáján,
Mogyoró helyt azért hagymát süss magadnak,
Vagy pediglen répát, 's az jobb lesz hasadnak.

JULIUS.

25   Sarlós Bóldog Aszszony ha esőt hoz néked,
Sok eső követi bizonnal elhidyed,
Ha Sz. Jakab előtt három Vasárnap szép,
Szép Búza tarlódon terem, 's az léssen ép.

AUGUSTUS.

30   Ha szépen tündöklék Bóldog Aszszony tája,
Elhidd, jó bort tölthetsz tiszta hordóidba:
De ha sok eső lesz Augustus havában,
Savanyú lesz a' bor, 's ízetlen a' torban.

SEPTEMBER.

35   Búga ha megérik, 's féreg vagyon benne;
Jövő Nyár jó léssen, kiki azt elhidyec:
Ha légy; háborúság: Ha pók léssen benne;
Döghalál miá lesz dohos a' föld színe.

OCTOBER.

40   Fáknak levelei ha nehezen hullnak,
Tavasza sok hernyót benne találhatnak;
Mellyet Kikeletre hogyha le nem-szednek,
A' fák gyümölcében jó izüt nem esznek.

NOVEMBER.

Fenn álló Bik-fának vágd-ki az oldalát
Ez Hóban, ha látod száraznak forgátsát,
Reménlj meleg Telet; hogy ha pedig nedves
A' forgáts, elhidyed hogy igen hideg lesz.

Karátson Innepe ha Hóld töltén esik,
 A' jó munkás ember meg-nem fogyatkozik;
 Mert Isten munkáját megáldgya jó böven,
 Hogy maga-is élhet, 's adhat Isten Névben.

201.

ÉVI KOLOZSVÁRI KALENDÁRIUM ASZTROLÓGIAI VERSEI]

I. A' TÉLRÖL.

A' rabotás Nyárnak Tél megenyhítője,
 Rekkenő hévségnek meghívesítője;
 Mint éj a' nappali fáradság' üzöje:
 A' Természet Ura ezt böltsen rendelte.

II. A' TAVASZROL.

5 Szántó-vető ember könyörög esőért;
 Úton-járó pedig szép tiszta napokért:
 Mikor egy hideget, más akkor hevet kért;
 Mindennek tetszeni még Istenhez sem fért.

III. A' NYÁRROL.

10 Odd magad panasztól mennybéli UR ellen;
 Ritkán ád olyl idöt, mellyben haszon nintsen:
 Ha borod savanyú, káposztád jó lésczen:
 Ha egyben átkot, nyújt másban áldást Isten.

IV. AZ ÖSZRÖL.

15 Nem tom, ha víz ital árt-é néked többet,
 Mint a' mennyi gonoszt részegség elkövet:
 Mit zúgódol tehát, hogy kevés bor termett?
 A' szegény, mint gazdag, láttam, öit eleget.

I. TELRÖL.

Borzos hajjal mórd szakállal Tél rosz kedvét mutattya,
Mert rosz pénzüt rongyos ingüt Urára igazittya,
Nem talállya mert utálta ki czitálta múnkára:
Hát dedergést ád reszketést, de étét panaszollya.

II. AZ TAVASZROL.

5 A' szép tavasz, hidd nem ravasz mint próbálod jó vadász,
Hogy vas törrel, Roka süttel, több vadakat nem halász,
Mert jószágát, Fogván madárt, meg próbállya madarász,
Igy a' mező, Fetske s' küllő, kis béka ki földön mász.

III. A' NYÁRROL.

10 Mindent a' Nyár, Úr légyen bár, Indit nagy vidámságra,
Mert hogy telik, Csüri, ugrik, Rovását hoszszabittya,
Ha csak kapás, Izzatt kaszás, Víg nótáját dudollya,
Hogy kapája, Vas kaszája, mind csak készít konyhára.

IV. AZ ÖSZRÖL.

15 Föz fazékban, Tálal tálban ős szép kövér husokat,
Abárlásra, Bú hajtásra, Borral tölti kupákat,
Mint ruhásnak, Ugy rongyosnak, nyujtana pohárokat,
De rosz néki, mert ős csipi, bujkálván a' foltokat.

I. A' TÉLRŐL.

5 Noha Tél unalmas,
Ködös, hideg havas;
Elég haszna van néki:
A' Pór-is kenyérét
Nyári keresményét
Ekkor szobában költi.
Nem fél, boszszú érje,
Balha, szunyog tsípje,
Legyczöt félre tészli.

II. A' TAVASZROL.

10 Ha Deákúl értesz,
Két P közt ha nem lesz
P, hát charum erit P
Pascha, Pentecoste,
Pluvia, Panisque;
15 Ebből kijö ertelme.
Jól könyörögj lehát,
Hogy cső gabonát,
Mikor szükség, nevelje.

III. A' NYÁRROL.

20 A' ki nem gyűjt Nyárba,
Felkopik az álla
Télben sem lesz, mit egyék.
Majdan Decemberben
Szél 's hó fergetegben,
Kit szolgáltál, megkérdik.
25 Most hangya dolgozik,
Ptrücsök hívokodik,
'S Télben hasznát úgy vésszik.

30 Most magadra vigyázz;
Mert le-üt a' hagymáz;
Vagy pedig hideg-lelés.
Adj innom, takarj-bé!
Hallasz mindenfelé:
Doktor dolga nem kevés.
35 Almát, dinnyét, szilvát
Módjával hapsold hát,
Egészséged ha kedves.

204.

[AZ 1699. ÉVI KOLOZSVÁRI KALENDÁRIUM BETÉTVERSE

a)

Mint e' Seculumban ez Esztendő végső:
Adja Isten, légyen Háborúság végző:
Békességre útat jövendőnek szerző!
Bóldog Allapattal melly lchessen fénlő.

b)

AZ ESZTENDŐ 4 KANTORINAK Astronomiai megvizsgálításokró
Mellyekről közönségesen:

Négy kereken forog az egész Esztendő,
Mellyeken nyargalván végére siet ő:
De bár fusson, mikint Sysiphusi nagy kö,
A' honnét elindúlt, oda kerül elő.

205.

[AZ 1701. ÉVI BÁRTFAI KALENDÁRIUM VERSBETÉTE]

1. SOkan tsudállyák hogy e' jeles idők,
Sok inséggel tellyesck ez Esztendők,
Kiket várva szivesen ohajtottak,
Azokra még eddiglen nem juthattak,
5 Gondolod-é, hogy ezek történetből
Lésznek, avagy tsak a' vak szerentséből.

Azért ha bóldog Esztendöket látni
Kivánsz, szükség magadat jobbitani,
Hadd-el a' bünt, légy tsak jó tselckedö,
'S kedved szerint jóra fordul az idő.

206.

AZ 1701. ÉVI DEBRECENI KALENDÁRIUM ASZTROLÓGIAI VER

I. A' TELRÖL.

Ez a' tanáts: Senki Télben mezitelen
Ne járjon, se Nemes, se penig nemtelen
Mind inge gatyája kinek még szövetlen
Ha torára érni nem akar hirtelen.

II. A' TAVASZROL.

5 Elébb állott a' Tél borzas szakállával;
A' szép Tavasz jött-bé gyenge ruhájával
Mellyben a gyors CLORIS gereblyét kapával
Készit, kertészsége hogy legyen hasznával.

III. A' NYARROL.

10 Nyarat érez CERES le-veti ruháját;
Megért gabonához késziti sarlóját
Gyakran kalapállya életlen kaszáját,
Télben hogy tarthassa mint Quartelyost száját.

IV. AZ ÖSZRÜL.

15 Vak ARISTEUSSAL a' BACCHUS beszélget,
Ez hordóban, amaz Tonnában töltöget
Ez bort, amaz mézet, jó reggel emleget
Ezt mondván: Most Ösz van tsak igyál eleget.

JEGYZETEK

BEVEZETÉS

Megismételjük itt azokat az elveket, amelyek alapján az eddigi tizenhárom, valamint a negyedik kötetben a szövegeket közreadjuk. A legtöbb esetben — e kötetben teljes egészében kritikai kiadást adunk, hanem forrásközlést. (E kettő egyébként csaknem egybeesik, ha távolról nem rendelkezőnk.) Az akribia mértékét a szövegek fontossága szabja meg. Igen régi művelők vagy klasszikusok, pl. Balassi művei kéziratainak kiadásakor indokolt a teljes betűhűsége, annyi törlés, javítás közlése. Kötetünk nem művészi és nem is különösebben régi versegeinél ez felesleges lett volna, ezért a régi betűjeleket maiakra írjuk át, és az azonnali törléseket sem regisztráljuk.

A kritikai szöveg helyreállítására a legtöbb esetben sem szükség, sem mód nincsen. Fordul ugyan, hogy egy-egy vers szövege igen sok szövegforrásban hagyományozódott, ezek dialektikus jellegük miatt erősen variálódtak, és egymással csaknem teljesen egyenértékűvé válhattak. Ezért csak arra szorítkoztunk, hogy a nyilvánvaló leírási hibákat javítsuk. E javításoknál támaszkodunk a szótagszámra. Figyelembe vettük, hogy a régiségben — úgy látszik — a szótag- és szóhangzó-találkozása egy szótagnak számít (*miért, reá*), vagy fordítva: ma egy szótagnak szóhangzó-kapcsolatot két szótagúnak mondtak vagy értelmezték (*pais, ifiú*). Ilyen esetekben akkor, ha a szótagszámhiba egyértelműen nem volt javítható, a sort változatlanul hagytuk.

A 178. és 180—201. sz. versek szövegét Stoll Béla gondozta és jegyezte; ő állította a jegyzeteket is.

1.

Kézirata: Marosvásárhelyi Teleki-lt. (OL) P 659, Missiles, 49. cs. 1047. A füzetszhajtogatott kézirat belső lapja vagy lapjai hiányoznak. Szerzőjét nem ismerjük.

A halotti búcsúztató az 1686-ban vízkórságban meghalt Mikes Kelemen erdélyi tanácsúr ékely generális, országos elnök temetésén hangzott el, a január végén bekövetkezett haláláipokban vagy hetekben.

11 Plutarkhosz Szolón-életrajzában nincs e sorokra vonatkoztható konkrét utalás, a izhelyszerűvé általánosított gondolat a híres Szolón—Kroiszosz-beszélgetésre vezetheti Lérodotosz I. 32—33.); öregbitesz — növelsz.

21 Ionáthás — Saul fia, hadvezér. A halotti búcsúztatók *ubi sum?*-formulájának kedve iként az utána említettek is. Nyéki Vörös Mátvás „Sidók ékessége”-ként említi. (RMKT XVII/ 27 rendel — sorban.

29—30 A 90. zsolttár, illetve Jak 4, 14. ihlette sorok; szelyed — széled, oszlik.

35—36 Azaz az utolsó ítéletkor Jézussal egyesül.

39 Az Ószöveiség szerint a halottak lelke a feltámadásig az alvilágba kerül. Ábrahám kel váió szentek vannak, míg az igazak a pokol tornácán, a gonoszok a gychennában.

41 cedrusunk — A cédrus az Ószöveiségben az erő és a szépség szimbóluma.

43 megy — olv. mégy; minden aszt ohajtya — mindenki azon sír, sóhajtozik.

46 élő — olv. élő.

48 pálmádra — A pálmafa vagy pálmaág a győzelem jele volt.

2.

Kézirata: Kendilóniai Teleki-lt. fasc. XXV Teleki László levéltárában, az „Ídes eleint íratú borítékban. Kolozsvár, Románia Akadémiája, kolozsvári filiale levéltára, „Vegyes kézi rsról először KLANICZAY TIBOR adott hírt. (MTA I. OK 1954. 356.)

A közlés alapjául az MTAK kéziratárának az A 293/III. számú mikrofilmje szolgál.

A kézirat szerzői fogalmazványnak tetszik, a szerző azonosításához azonban nem npontot találni. Státusa szerint esetleg a Teleki család familiárisai közé tartozott, s családí ok nyszerült elhagyni otthonát. Indulása előtt írhatta feleségének. Verselése kezdetleges, stagszáma oly mértékben ingadozó, hogy nem hívjuk föl rá minden esetben a figyelmet.

3 Esetleg: *vadságodra* a jó.

6 A sor a 102. zsolttár reminiscenciáját rejtheti magában. Szeenci Molnár Albert ford llyatén löttem szinten / Mint Pellican az pusztában, / Siralmas kiáltásimban / Ollyá löttem goly / Ki az kietlenben huhol.” (RMKT XVII/6. 233.)

19 A sor értelme: a hátam mögött kicsúfoltál.

27 csirmorással — cirmolással, feddéssel, korholással.

32 kacágtál — olv. kacagtál.

36 esetidnek — (bűnbe)eséeidnek.

45 Mesterséggel — mesterkedéssel, csalárdsággal.

55 Factiokban — pártoskodásban, összecsküvésben.

60 féltlek — féltékenykedem.

79 prejudicial nemzetének — nem származásához méltóan viselkedik.

cius, Tertullianus és Iosephus nyomán emlegettek a kor prédikátorai. Bornemisza így jeli domma, Gomorra helyett Asphaltites-tónál (kiről Salamon is emlékezik) igen szép színi emnek, de belől hamuval, kénkövel, méreggel rakvák.” (*Folioposilla* 465/b. Idézi: BORZSÁK antikvitás XVI. századi képe. Bp. 1960. 206. L. még EPhK 1924. 87, illetve 1926. 282.) Vö. DSI

90 A haj fodorítottását a kor ízlése nehezen fogadta be, erkölcsileg elítélték e divatot. V. vers 73. sorával!

94 ad gustum — ízlése, szája íze szerint.

105 Közmondás, a hiábavaló munka metaforája. Vö. O. NAGY GÁBOR: Magyar szólások és közmondások. Bp. 1966. 176.

106 bűdös kut főre — azaz olyan forráshoz, ahol bűz — többnyire kénzsag — terjeng.

113—116 A 103. zsoldár gondolkörében mozgó sorok.

136 flankirozást — flangérozást, csatangolást, kószálást.

154 dispositiomat — rendelkezésemet.

156 hagyásomat — rendelkezésemet.

158 Pataki vram — Valószínűleg Pataki (Tóth) István (1640 k. — 1693), ekkor a kecskeméti karmátus kollégium tanára, 1688-tól II. Apafi Mihály nevelője.

160 A név tisztán kiolvasható, de nem tudom értelmezni.

3.

Nyomatott kiadása: **A' Christus halala Congregatiojanak, melly Nagy Szombathban : azasaganak templomaban M. DC. LX-dik esztendőül fogvást gyakorlatik, Regulái, Bűnyelv bizonyos Ahitatosági.** Nagyszombat 1686. 78.

A „szent latrot” Jézussal együtt feszítették keresztre, ő volt a jobbján. Vö. Lk 23, 33—43. I. szerepét jól megvilágítja Pécsvárad Gábor *Jeruzsálemi utazása*: amikor József és Mária a gyermek Jézussal Egyiptomba menekült, a puszta rablók támadtak rájuk. A rablók vezére Szűz Máriától cselekedni, amit ő a kezében tartott. A gyermek arcából sugárzó csodálatos fény azonban elvakított a rablót. Látván az isteni erőt, házába vezette s megvendégelte őket. A rablóvezér bűnös lett Jézus fűrdővizében, s meggyógyult tőle. Ezután a rabló rávezette a bujdosókat az Egyiptomi helyes útra. „Ez a rabló volt Krisztus mellett a jobb lator, akit Dismasnak neveztek, aki a királyi ítélet szerint az Úrnak azt mondta: »Jézus, emlékezzél meg rólam.«” (Pécsvárad Gábor: *Jeruzsálemi utazás*, bev., jegyz. HOELL BÉLA. Bp. 1983. 156.)

4.

Nyomatott kiadása: **Uo.** 86.

Lásd az előző vers jegyzetét!

3 Vedbe — fogadd el.

4 Nyvitsd be — add át — ti. Jézusnak.

5.

Kézirata: az RMK I, 811. OSzK-kötete másodpéldányának utolsó lapján, illetve a hátsó kötet első oldalán. (*Kempis Tamásnak Christus követeserül négy könyvei.* Pozsony 1648.) — A vers végén edelmes bárány, Jézus! melséghes sebeid piros vérenek édes chepjeivel mosogassad, és bűnteséged megh bánto vétkes bűncimet, és a' Világbul boldogul ki mult Iliveknek Lelkei nyugodni hajlekodban, amen, amen.”

A versfőkbek: O JESUS.

A vers szerzője — a kézírásból ítélve — valószínűleg azonos azzal a Várad Andrással, aki az előző oldalaira családtörténeti feljegyzéseket írt az 1671 és 1687. január 4. közé eső időkről. Ő is származik az „Ex libris Egregii Domini Andreae Váradj” bejegyzés. Életrajzáról csak annyit tudunk, hogy itt megörökített magáról. Első felesége gyermekágyban halt el 1680-ban vagy 1681-ben, ült Lázár fiukkal együtt. 1683. február 2-án hált el Kató nevű házastársát, akit az előző versben említett el. 1684. május 21-én született Zsigmond nevű fia, aki 1685. május 15-én meghalt,

nylomban temettetett el.

4 Jesse törzsökéből született az új Dávid, a Messiás. Vö. Iz 11, 1. Áron kivirágzott vessze-
rsz kiválasztását jelezte. Vö. Szám (4 Móz) 17; ezü — ízü.

12 Taplall — táplálj.

13—15 E sorok Balassi Bálint *Bocsásd meg, Úristen, ifjúságomnak vétékét* kezdetű ve-
őfájának emlékképei. (Vö. BÖM I. 78.)

17 promotora — támogatója.

6.

Kézirata: az RMK I, 695. OSzK-kötete végén álló kéziratos todalék. (*Deselvius István:*
össéges elmelkedések . . . Lőcse 1639.)

Az *O Jesu Christ mein Lebens Licht* vagy *Herr Jesu Christ* kezdetű ének a legismertel-
yházi énekek közé tartozik. Szövegét I. FISCHER—TÜMPEL: *Das deutsche evangelische Kirchen-*
Jahrbuch dts. Gütersloh 1904. III. 43. Dallamát I. RMDT II. 182—183. Az ének Magyarors-
pszerű volt, több fordítása ismeretes, egyik Petrőczy Kata Szidóniától. (Vö. IIARSÁNYI ISTV
ÁS JÓZSEF: Petrőczy Kata Szidónia versei. ItK 1915. 456—457.)

Az itt közölt fordítás szerzője ismeretlen, felmerülhet annak lehetősége, hogy esetle-
ndricius János, eperjesi szlovák lelkész készítette, akinek társaságában Keczer Gábor 1687. má-
a vesztőhelyre indult.

Keczer Gábort, Keczer András és Csicséry Zsuzsa fiát harminc éves korában, nem sok
végzése után azért végeztette ki Caraffa, mert állítólag összekötetésben állt Thökölyvel.

Az eperjesi vésztörvényszék történetét megörökítő Rezik János szerint Keczer műve
elven beszélő, a sorsát bátran vállaló fiatalember volt. Rezik is tud róla, hogy ezzel az énekké-
sztóhelyre, a szlovák lelkész bátorításával. Kérésére megengedték, hogy a közeli bor-
mehessen imádkozni. „Mikor figyelmeztették, hogy elérkezett az utolsó pillanat, s itt vannak a
telen felugrik, semmi jelét sem adva arcán a szomorúságnak, félelem nélkül halgatta végig a
lyen kihirdetett ítéletet, majd a vele egy hajón hajózó többi társaival egyetemben ezzel
öltárral dicsőítette Jézust: »Herr Jesu Christ, meines Lebens Licht« stb. és zsoldárt énekelve t
ijelölt utat. Félelem nélkül és amint a vérpadra való fellépése tanuskodik, vidáman halt meg.
ios: *Theatrum Eperciense*. Az 1687. évben felállított eperjesi vérpad, vagy az eperjesi v
zik János művét az eredeti kéziratból GÖMÖRY JÁNOS és POGÁNY GUSZTÁV fordította. I.
kulás 1931. 37.)

Keczer Gábor műveltségéről tanuskodik elkobzott könyvtára is, melyben Balassi Bálint
gtalálhatók voltak. (Vö. Századok 1874. 137—140.) Gyászverset írt Zakalicki János zso-
lálára. (RMK III, 2807.)

19 Egy szótaggal hosszabb sor.

47. Öltés — olv. ültess.

7.

Kézirata: Győri György-ék. (1692) 67a—68a. — A vers címe magyarul: Nemes Rédaj
ekelt temetési versek.

Kötetünk 7. és 8. számú versét a török elleni harcban fiatalon elesett Rhédey Z
netésén mondták el, minden bizonnyal a szatmári iskola diákjai. Szerzőjét nem ismerjük, vagy
tulói, vagy a vezetői közül szerezhette valaki. Győri D. György valószínűleg csak másolt:
rébként maga is a szatmári iskola diákja volt 1687—88-tól. Az iskola matrikulája szerint
yedinum, inde Rivulinum et inde academias salutavit”. (*Marricula Studiosorum. A szatmári ref*
llégium diákjainak XVII—XVIII. századbeli anyakönyve. 76. Kézirat. A szegedi Józse
dományegyetem Központi Könyvtárának Szádeczky-gyűjteménye.) A nagyenyedi diáknévje
3. jún. 11-én került be a neve „Pracc. cellistarum, rector N. Bányaiensis” megje-
kó—JUHÁSZ 115.) Tehát énekeskönyvének jelentős részét még Enyedre érkezése előtt g-
ze, amit az is jelez, hogy a diáktársa, Atányi L. János felett elmondott Nádudvari Péter-féle c
ely 1693. január 27. és június 11. között hangozhatott el — a kötet utolsó előtti darabja.

t Szatmár mellé Madaras nevű faluban rablani és égetni, kinek is utána szegény Prinyi János, Bagosi László, Rédei Zsigmond és Hajdú János uraimék némettel, magyarral menvén, min ágta, elfogta, széljelverte, magának is három szolgám veszvén oda. . . . Mindazáltal azon hét rendeknek testeit béhordatván és tisztességesen eltemetettvén, 17. Junii Isten enged adalmunk tisztességesen kiszolgáltatót ” (Károlyi Sándor gróf önéletrajza és naplói 1699–1740. Kiad. és bev. SZALAY LÁSZLÓ. Pest 1865. I. 21–22.)

A vers tehát 1687. június 10-e körül hangzott el Rhédey Pál és Csomaközi Erzsébet édey Zsigmondnak szatmári temetésén. Értelmezéséhez l. még a következő verset és jegyzetét!

1 A sor variánsát l. a 8. sz. vers 49. sorában, illetve RMKT XVII/11. 257. l. 81. sor.

2 tolyo — toló.

3 zajok — áradások.

9 sikamlo — csúsós, síkos.

28 Egy szótaggal hosszabb sor.

37–40 Vö. RMKT XVII/11. 538. l. 25–26. sor.

41–42 Ti. az ősbűn fizetése a halál. Vö. Róm 6, 23; jutalmat — olv. jutalmát.

44 almát — olv. álmát.

49 világ után — mindenki útján.

53 Felseges királyom — I. Lipót német-római császár, magyar király.

66 doha — búze.

75 A sor értelme: életedet ne érje halál szennye és mérge.

77–80 A sorok Károlyi Lászlóra vonatkoznak.

101 eset — véték, hiba.

123 Keserültem — szántam.

130 Ilosvai Mária, az elhunyt felesége Ilosvai III. Péter és Tibai Borbála lánya volt. Özvn Sávári Soós Jánossal kelt egybe. — Egy szótaggal hosszabb sor.

153 Az ifjú Rhédey Zsigmond 1703-ban vagy 1704-ben halt meg, szintén fiatalon s fiú utód

170 Úgy is egy szótaggal hosszabb a sor, ha az *iffiuságonnak* szót öt szótagúnak olvassuk.

8.

Kézirata: Uo. 68a–71b. — A vers címe magyarul: Gyászverscek ugyanazon nemes Rálakor.

Értelmezéséhez l. az előző verset és jegyzetét! A szerzőre és a szerzetetés körülhatkozó ismereteket itt nem ismételjük meg.

2 frissen — szépen, jelesül.

5–8 E sorok átvételek Thuri Sámuel Ujlaki Ferenc temetésén elmondott verséből. (Vö. II/11. 250. l. 41–44. sor.)

10 Ilosvai III. Péter, a halott apósa 1636-ban született, 1702-ben már nem élt.

11 Tibai Borbála, a halott anyósa, Ilosvai III. Péter második felesége, 1702-ben már özvlítik.

21–24 A versszak átvétel Tonsoris Sámuel Ujlaki Ferenc felett mondott halotti verséből változtatással. (Vö. RMKT XVII/11. 256. l. 29–32. sor.)

25–28 Ugyanazon vers 5–8. sorának variánsa. (Uo. 255.) Tonsoris verse nagy mértékben: ki Vörös Mátyás *Tintinnabulum Tripudiantium* c. munkáján, így e vers is közvetve oda nyúli. RMKT XVII/2. 175–219.) E sorok mögött esetleg horatiusi inspirációt is feltételezhetünk: ok képei még a Tarczali Ádám felett mondott halotti búcsúztatóban is felbukkannak, l. kötetl versében az 5–8. sort!

29–32 Vö. a Prédikátor könyvével!

41–44 L. az említett Thuri Sámuel-vers 129–132. sorait! (Uo. 253.)

45 Csomaközi Zsigmond az ősi Szatmár megyei család tagja. Fiának, Lászlónak súztatója is olvasható kötetünkben, a 132. sz. alatt.

49–52 Az első sor az előző vers kezdősorának felhasználásával utal vissza, az egész versszakonsoris említett versének 81–84. sorát variálja. (Uo. 257.)

53 Becski Judit tasnádszántói Becski György lánya, Csomaközi Zsigmond felesége.

62 keservesen — szomorúan, keservesen.

65—69 A halotti költészet kedvelt toposza, a század elejéről olvasható az RMKT XVII/1. lapján is, a 9. kötet 247. lapján is; ide a hivatkozott Thuri-vers 89—93. sora alapján került. (Uo. 73—76 A Tonsoris-vers 237—240. sorainak átvétele. (Uo. 261.) A versszak első két sora ugyan Anna halotti versének 176—177. sorával (kötetünkben a 43. sz. vers), illetve Tarczaliotti búcsúztatójának 181—184. sora is e sorok variánsa.

77—70 E sorok Thuri Sámuel verse 125—128. sorának ösztönzésére születtek.

81 Az említették valószínűleg Rhédey VI. István és Perneszy Mária gyermekei. Pál korábbi feleségével, Keresztes Máriaival Csarodán lakott, s 1716-ban még élt. Klárát nem a ádtörténeti irodalom.

82 Bethlen Miklós felesége Rhédey VI. István és Perneszy Mária lánya, Rhédey Júlia volt született és 1714-ben halt meg.

93—96 Vö. a Tonsoris-vers 245—248. sorával (uo. 262), valamint a Tarczali-búcsúztató 205. sorával!

99 Az *iffiu* három szótagúnak olvasandó.

100 alternatíot — változást.

103 Ilosvai Ádám 1656-ban született, 1679-ben Bereg megyei esküdt, 1688-ban országgyűlési követ, 1688-tól 1691-ig alispán, 1702-ben már nem élt. Ilosvai V. Péter 1685-ben Bereg megyei alispán, 1705-ben már nem élt.

104 Bethlen Miklós felesége, Rhédey Júlia révén került a családdal rokoni kapcsolatba.

111—112 L. Nyéki Vörös Máttyás *Tintinnabulum*ának 340—350. versszakait a boldog halotti versével való egyesüléséről. (RMKT XVII/2. 213—214.)

116 törsök — törzs.

155 dispensátorj — hirdetői, sáfárai. — Ez idő tájt Váradi Mihály esperes (megh. 1690) és Körmendi Péter püspök (megh. 1691) voltak a szabolcsi egyház irányítói.

165 moderatōra — tanítója, vezetője. — Szőlősi Pál debreceni tanulmányok után holtak mezei temeteket látogatott, s 1686-ban lett szatmári rektor, mely tisztségét haláláig, 1688. szept. 11-ig látta el.

196 engedgyetek — bocsászatok meg.

198 álsók — olv. alsók.

206 Rabotás — munkás, robotos.

211 Az *iffiusagomban* öt szótagúnak olvasandó.

217—220 Variánsát I. Szendi Éva halotti búcsúztatójának 197—200. sorában! (Kötetünkben a 43. sz. vers.)

237 tetemim — csontjaim.

9.

Nyomatott kiadása: **Jaklin Balázs: Keserves gyaz . . .** Nagyszombat 1678. Címlapverso.

A vers azt a halotti beszédet vezeti be, amelyet Trakostyáni Draskovich Miklós országgyűlési követ 1677. november huszonehedikén a pozsonyi Szent Márton-templomban mondott Jaklin Balázs kéréséből kiderül, hogy az ötvenhárom éves országbíró a pozsonyi országgyűlésen hirtelen ragadt fel — erre a motívumra építi beszédét, s ezért választotta a lucanusi mottót is.

Jaklin Balázs (megh. 1695) pozsonyi kanonok, esztergomi prépost és kanonok, barsi főesperes, nyitrai megyéspüspök. 1690-től királyi kancellár. Több halotti búcsúztató szerzője. (RMK I, 1323., RMK I, 1418.)

Jaklin „Lucanus 9.”-forrásmegjelöléssel közli a latin szöveget is, amely a fordítás alapjául szolgált.

Sortilegis egeant dubij, sempérque futuris
Casibus ancipites, me non oracula certum
Sed mors certa facit: pavido fortíque cadendum est.

Az eredeti szöveg pontos helye: *M. Annaei Lucani De bello Cívili* 9. könyv 581—583. sorok. (LUG: Lukan. Der Bürger-Krieg. Lateinisch und Deutsch. Akademie-Verlag, Berlin 1985. 4)

ég bizonyosságokat hoz hírül. A' történet a' láppango halált, a' betegség nyilvánosságosat, a' vérválót jelenti meg." (A Lucanus-móttó előtt áll, forrásaként „Iluo de Claustro animae 1. 2." in.)

- 1 kétségessék — bizonytalanok, kételkedők.
- 2 történettől — véletlen esettől.

10.

Kézirata: **Privigyei Miklós versgyűjteménye (1686—1701) 28a.**

A Nyitra megyei Privigyéről származó, magát „Nobilis Pannonius"-nak valló szerző, P. Miklós életéről alig rendelkezünk adatokkal. Csupán annyit tudunk róla, hogy (mint alábbi levélről) Kőrmöcbányán végezte alsóbb iskoláit, s — ha egyáltalában azonos személyről van szó — 1691-ben Thornban jelentetett meg egy munkáját, 1692. december 29-én iratkozott be az itti Frankfurt egyetemére. 1701. október 23-án pedig Wittenbergben szubszkribált egy hasonló hosszú peregrináció ugyan nem egyedülálló a korban, de óvatosságra int bennünket. Még is Berlinben jelentet meg egy könyvet. Munkái alapján Weszprémi István felveszi az orvosdoktor, de élettrajzát már nem tudja megírni. Ismerjük még egy segélykérő levelét is, melyet peregrináció kezdése előtt írt azonosíthatatlan patrónájához: „Istentül eő Felségetül, jo egészséggel, mint tisztelettel Bekességgel meghaldatni kivanvan, Nagyságodnak mint kegyelmes Asszonyomnak, ajlesseggel való szolgálatomat.

Olvassuk az kegyes Historikussogban, ama Napkeleti Tartomannak kirallyi felül Media és Polonia és annak bévett természet szerint szokassa, avagy mikep torkossaga felül. Az kihez sehol dök nélkül nem volt szabad bé menni. Ettül az szokastul tavul jár az én elmém, mert kint tisztelettel mivel jól tudom, hogy nem nap kelleti kiralynak torkosságaban, hanem az keresettségnek szokassaban, s-fohazkodassaban gyönörkedik, Nagyságodhoz, mivel az szükség azt követel, mint Kegyelmes Asszonyomhoz, nem kezemet, hanem ezen leveletem üressen-is bocsátom, minden ajándék nélkül. Mert a kolompozonak megh nyitattik. Jollehett Nagyságod-is, az rólennapi probalat bizonyítja ez veszedelmes időnek ohajtassa miatt, mint egy tengernek tisztelettel, és az gonoszoknak szemé elütt minden szempillantásban forogh. Mi-is nem gazdagsagnak, szűrségnek, nem gyenerüségnek, hanem sanyarussagnak, és egyéb file kisseresnek, mint eddigi növev Oskolajanak szegletek közöttök maradtunk. De tova már abban sem lehetett, nem-is kárpórtában heverni, hanem mesze földnek, idegen orszagnak Oskolajában kinszerítettünk bucsúnek okolbul P. M. az ki, hogy jüvendüben [itt négy értelmetlen szó következik — jegyzi meg a levélben a levélíró RAFFAY SÁNDOR] az megh romlot Magyar Orszagnak kerteben lehessen, hoszu uressen okaért indulni igyekszek.

Meg tapasztalvan annak okáért Nagyságod szegenyekhez, fűkeppen Arvakhoz, megh mültetés akarattyal s-kegyelmét, Nagyságodhoz mint Kegyelmes Asszonyomhoz folyamodik, Nagyságod jo akarattyahoz, s-kegyelméhez, semmikeppen nem kitelkedvén hogy engem hoszu bocsátani orszagra üressen bocsátana. Melly Nagyságod mutatando jo voltát kegyelmét, Isten iltetvén, jalmnom elmulatni nem akarom." (MTAK Ms. 127.) Privigyei Miklósnak a következő egyéb műveidomásunk:

Luna Crescens, sive, Sirena Calendis Jani Sacra (Thorn 1691. — RMK III, 3699.) — Dissertatio Frankfurtban jelent meg *Dissertatio chirurgico-medica de paronychia* címmel (1694. — RMK III, 3699.) — *Periodus quadrimembris erotematum.* (Wittenberg 1702. — RMK III, 4377.) — *Apostrophe XIX.* (Wittenberg 1704. — RMK III, 4488.) — *Epibaterion.* (Berlin 1706. — RMK III, 4537.) **RÁCS** — lclőhelymegjelölés nélkül — hírt ad egy itthon megjelent munkájáról is: az egyetlen írásművellyel későbbi életéről rendelkezünk. *Epistola medica proemialis ad proceres inc. regni Hungariae comitatus trenchin et vicinorum locorum praescripta.* Zsolna 1717. (*Adalékok Czvitüngerhez.* Magyar Athenás. Szerk. KISS KÁROLY, KÁLMÁN FARKAS, BIERBRUNNER GUSZTÁV. Bp. é. n. 580.)

A 10—16. sz. verset kiad. RAFFAY SÁNDOR, Theológiai Szaklap 1919. 253—255, 261.

A Privigyei Miklós által összeírt gyűjtemény ügyrendi mintákat, latin alkalmi verset, nősztikont stb. vegyesen tartalmaz; a kötet második felében főleg német nyelvű darabok találhatók, néhány magyar vers a kötet első, kb. 1686—1688-ban összeírt felében olvasható. Az állományon kívül Kassai Istók halotti búcsúztatója is magyar nyelvű, amely 1668—1669-ből származik.

A leíró a verseket sorokra tördelés nélkül, egyvégtében írta le. Néhány vers kezdetleges vagy bizonytalan helyesírású sorainak rendkívül ingadozó a szótagszáma is. Javításukat csak az elvívó, s más versekből igazolható esetekben kíséreltük meg.

11.

Kézirata: Uo. 28a.

12.

Kézirata: Uo. 28b.

13.

Kézirata: Uo. 28b.

14.

Kézirata: Uo. 28b.

A csillag alatti rész valószínűleg újévi pótlás. — Utána ez áll: „Ezen felül adgya jüvendubot nyet meg latni.”

8 Balamnak csilagja — Bálám jövendölését a csillagról (Dávid) I. Szám (4 Móz) 24, 17.

23 A birodalom helyett esetleg a *bizodalom* a helyes szöveg.

15.

Kézirata: Uo. 32a. Előtte a latinja: „Aliud in natalitia Salvatoris Dicta 1688.”

16.

Kézirata: Uo. 32b.

9 irnedt — vsz. az *érniek* romlott alakja.

17.

Kézirata: a nagyszombati Bruckenthal-könyvtár Benignische Sammlung 71. n. 13. II. évf., 12. darabja. (STOLL 519. sz.) — A vers végén: „Vége. Martinus Boér mp.” — Kiadásunk az M /V. jelzetű mikrofilmje alapján készült. — A versről először KLANICZAY TIBOR tudósított. (1954. 375—376.)

A magyar irodalomban ritka műfajú utleíró költemény szerzőjéről csak annyit állapítani, hogy törökországi útjáról hazatérve az erdélyi ítélőtábla írnoka volt, ugyanúgy, mint „Tabulae Transilvaniae Judicariae Scribae ac Jurati Notarii” hitelesítő Thuróczi eszelethez másolatát. (OL, Marosvásárhelyi Teleki-lt. P 659, Missiles, 11. cs. Nr. 290—291.) Nővérét Erdélyben húsz Boér család is élt, nem lehet a fennmaradt adatok alapján megrajzolni további életútját.

A vers XIX. századi másolatban maradt ránk. A másoló sok helyen nem tudta elolvasni a szöveget, ilyenkor a szavak helyét üresen hagyta. Gyakran vétett a szótagszám ellen is. E hibákat tudtuk, javítottuk, de a jegyzetben egyenként nem utaltunk a szótagszámhibás sorokra.

Az *Elöl járó beszéd* utalásai közül a Nagy Sándorra vonatkozót nem tudtuk azonosítani. De a *ródszerről* írott értekezésében említi az utazások szemhatártágító hasznosságát, s más népek szeretetének fontosságát, illetve azt, hogy „... ne gondoljuk, hogy ami ellenkezik a mi szokásainkkal, etséges és észellenes, ahogy azok szoktak tenni, akik semmit sem láttak.” (Bevezette és magyarázta GÁSPÁR MIKLÓS. Bukarest 1977. 52.)

Ugyanott a *cussalni* szó olvasata világos, értelmét azonban nem tudjuk.

Az előljáró beszédet a kéziratban Dálnoki Ferenc üdvözlő verse követi:

Quod tua Lioneos aescrpsit cura liberas
 En bene nec potero memor non esse tui
 Iiis multos castrorum casus duplicesque dolores
 Passus parta quies dulcior esse potest
 Exundant pretio quantis mens, carmina, vates
 Exundat quar . . . t lector et hora dabit
 Martinum Apollinis tollunt ad limina versus
 Boerum Pallas nec puto diva negas.
 Quis fore non credat, perge atque peregrina tellus
 Erudiet lusus temporis hora suos.

Franciscus Dálnoki tamquam
 et benevolus ap

A vers mottója magyarul: A történetírók (Clio feljegyzései) azt tartalmazzák, hogy itt a történelmi ország. És a történetírás verssorai megemlékeznek arról, hogy híres tetteket hajtottak végre, hogy voltak dáciai városok és ragyogó szentélyek. Hozzáfűznek ezekhez kemény végmenedékhelyek nevét is magyarázzák és dicsérik Törtsvár ezen falait. (SZÖRÉNYI LÁSZLÓ ford.)

Nótajelzése: A *Szertelen rút dolog volt* szövegében Szentmártoni Bodó János *A tékozló ríai* kezdősorára utal. Kiad. VARGA IMRE, RMKT XVII/4. 209. sz. Az ott idézett ad notan ma azonban korabeli lejegyzésben nem ismeretes. VARGA IMRE felhívja a figyelmet, hogy a h versszakát Kodály a Hont megyei Nagypeszeken hallotta énekelni. Dallamlejegyzését I. I 1/4. 662. (Vö. még: KODÁLY ZOLTÁN: A magyar népzene. Bp. 1952.³ 50; SZABOLCSI BENCE: A r történet kézikönyve. Bp. 1955.² 36. RMDT I. 238. sz.)

10 Im fő vezér — A címben is említett Szolimán pasa volt az 1687-es magyarországi hárcé.

14 Eger megsegítésének szükségességéről I. Sándor Pál naplóját. (MTT 1874. 179. — E naplós utóírás kitűnő kontrollanyagaként gyakran hivatkozunk a továbbiakban.)

22 ket Sárosiokra — Pókai Sárosi János és Kissárosi Sárosi János volt, akit az 1687-es hárcsére választottak.

23 Josika Gábor maroszéki királybíró, táblai úlnök.

24 Drauth Márk nevével más forrásban nem találoztunk.

28 Vas kapu — Erdélybe vezető hágó Hunyad megyében — Poarta de Fier a Transilvanici (

31 az ur — A szövegből nem derül ki, melyik követcnek a kíséretéhez tartozott Boér Márton.

33 Zajkány, Hunyad megyei falu — Zeicani (R).

41—42 Utalása elárulja, hogy valóban Szentmártoni Bodó János versét tartotta szem előtt, ját komponálta. Szentmártoni Bodó tékozló fiú feldolgozásának ugyanis a 226. sora így hangzik: „Tallért rakok harmintz két iszákkal.” (RMKT XVII/4. 406.)

43 E sor az említett vers 246. sorára utal: „Könnyen járo pecy lován csak el fitskándozék.” (U

44 bügtetem — Talán a székely büklet — bukdácsol származéka.

53 Marga vize — az Erdélyt Törökországtól elválasztó határfolyó.

54 Ugris vize — Sándor Pál a folyócska partján levő török falut nevezi Ugrisnak. (I. m. 164.)

55 Karánsebes, mezőváros a későbbi Krassószörény megye területén — Caransebeş (R).

56 hostatjába — külvárosába.

61 sokat mulattánk — sok időt töltöttünk.

62 Lázár vala — súlyos beteg, nyomorék (?) (Vö. MNy LXXV. 380.) — E kifejezéssel el sorban is. Esetleg: tudatlan, megbízhatatlan értelemben használja.

66 égett bor — pálinka.

67 Értelmetlen sor, nyilván a másoló rontotta el, vagy nem tudta elolvasni-értelmezni.

71 sebbibe — A kontextus nem dönti el, hogy *seb*-ről vagy *zseb*-ről van szó.

75 Turósis — sebes; két szára bordonzza — vsz. a lábszár sérüléséről van szó, de az utol mezhetetlen.

82 Boksahoz — a Krassószörény megyei Oláhboksán, másként Várboksán — Boeşa Románz

85 Varsótz — Varsolc, Versec — Vršac (J).

91 raro — sólyomféle. A sor közmondás nyomát őrizheti: Szeme úgy jár, mint a rárónak.

- 110 Krasso vize — a Karas folyó.
 111 beregszebe — berekszélre [?] (Vö. MNy LXI. 364.)
 113 Palankára — vsz. a Harám vára helyén épült Ópalánka — Banatska Palanka (J).
 117 Az fő vezér Eszektől taborral el szökék — 1687 szeptemberének elcjen a török kitért lázadás miatt a fővezér, Sari Szolimán pasa (aki 1685. dec. 24. és 1687. szept. 18. köze a hadjáratot) Belgrádba menekült. (Vö. Sándor Pál i. m. 179); a Baranya megyei Eszék —
 128 terének — férnek.
 136 Feltehetőleg szövegromlás miatt egy szótaggal rövidebb sor.
 137 ventriculusnak — gyomornak.
 138 stercusnak constipatioja — salaknak összetömörülése.
 141 Heramba — a Harám várával szemben épült Ram mezőváros, Banatska Palanka, Ram
 148 Posoritza — Požarevac (J).
 154 Muravára — a Morava folyóhoz.
 155 Cháron tizmbájába — metaforikus kifejezés Kharón ladikja értelmében; a csimba t jelentése: hinta.
 158 Zendröre — Végszendrő, régi magyar végvár Belgrád közelében, a Moravának a kollása mellett — Smederevo (J).
 162 Jázviz — Jezova patak.
 166 Izartsikra — Svetozarevo (J).
 167 hámba — hán, karavánszeráj, vendégfogadó.
 170 Nándor Fejérvárhoz — Belgrádhoz (J).
 176 Tsauz vezér képi tábornak adatott — A császár több szolgálattelvő neve is volt, itt az elm vezér helyébe kinevezett helyettesről van szó. (Sándor Pál szeptember 8-án jegyzi fel a ilasztották Vezér képének vagy Szeraszkernek Scyauz Pasát " I. m. 179.) Siyavusz pasa s rencesébb, 1688 februárjában megölték a janicsárok.
 182 tobbire — többnyire.
 184 világot — villogott, ragyogott [?]
 188 A sor valószínűleg úgy fejeződhetett be, hogy nem kaptak zsoldot.
 190 Haasan bássá Palánka — Smederevska Palanka (J).
 192 tcsztme — ivókút, szökőkút, díszkút.
 194 hangyárrakkal — handzsárukkal, ívelt pengéjű rövid kardjukkal.
 195 tsidájokkal — dzsidájukkal, dárdájukkal.
 196 domasz gyávorrall — domuz = disznó; gyávorr — gyávorr (kjáfir) nem mohamedán; j disznó keresztény, hitetlen disznó.
 197 savány — sovány.
 199 hangsi — vsz. akindsi — az irreguláris lovassághoz tartozó önkéntes.
 202 Balitzina — Batočina (J).
 206 soholtis — schol sem.
 208 Rusnyai patakhoz — Ražanj (J).
 209 valának — olv. vallának.
 210 zabálottak — felfújódtak.
 212 Mi — melyek [?].
 224 által takarodjék — átkeljen.
 226 Aleszina patakhoz — Aleksinac (J). (Itt Sándor Pál naplója szerint október elsején v (84.)
 230 Niss — Niš (J).
 231 táborra — olv. tábora.
 233—250 Az élelmezési és fizetési gondok következtében kirobbant felkelés előtt elm limán vezérkarából az új fővezér többeket valóban kivégeztetett. Sándor Pál ekként rö nényeket: „. . . a két Teskercsit, Teftedár Pasát, Teftereminit (azaz Catalogus Observator) s csár tiszteket a fővezér sátora előtt diribre-darabra vagdaltak.” (I. m. 185.)
 237 két fő défterdárak — a tartomány pénzügyi vezetői.
 241 tefkerdsick — tezkeredsi, a javadalmakról szóló kiutalásokat nyilvántartó tisztek.

letes.

245 Azaz száműzték.

247 tsor básiakat — a csorbadi egy-egy janicsár egység parancsnoka volt.

248 Reis effendi — azaz a főkancellár (Mehmed bég, 1685–1687. szept.) idejében elszökött Sándor Pál is feljegyezte: „A Jancsár Aga és Rez-Effendi megértve a pogányok gonosz szándékát, a vezértől alattomban), elszaladtak.” (I. m. 185.) — Egy szótaggal hosszabb sor, a *Reis* szónak olvasandó.

253 Negyed napot mulattank — négy napot töltöttünk.

257 Maurocordatus Alexandros — török nevén: Iszkerletzade vagy ahogy a magyarok — nevezik Sándor Pál is — nevezték: Skellet (1636–1709) volt ekkor a tolmács. Fanarióta görög családból származott, orvosi tevékenységet folytatott, később a portai főtollmács tisztét töltötte be.

268 Muszta bássá Palánknak juttánk ántárába — Bela Palanka (J), az *ántárába* szót nem tudták megnevezni.

270 Sarköhez — Schirköj, ma Pirot (J).

276 A hét ló eltűnését Sándor Pál is megemlíti. (I. m. 186.)

281 drágumának — bolgárok. A mai Dragoman (B) környékén szállhattak meg először Budán. Sándor Pál szerint egy Dragomán nevű vendégfogadó mellett, a pusztában háltak, ahol őt is megfogták. (I. m. 186.)

285 muskáladtak — gúnyolódtak.

292 Két szótaggal hosszabb sor, valószínűleg a *hátra* felesleges, az előző sor nyomán írhatta le a szerző.

294 fermant — szultáni rendeletet, parancsot.

297 ötöt — ötöd = ötödik.

298 Jenihamba — Ma már azonosíthatatlan település, valószínűleg nem volt nagyobb település. Sándor Pál szerint Amhet (Tcfterdar) Pasa palánkjára volt a szálláshely. (I. m. 186.)

301 ham — vendégfogadó, karavánszeráj.

302 öl — kb. 1,8–2 méter.

304 fejer onbol volt annak héjazatya — a tejeje ónnal vagy ólommal volt beborítva.

305 Iktimányba — Ihtiman (B).

309 mennénk — olv. menénk, mint a 311. sorban is.

313–316 A meleg vízű forrásról l. Sándor Pál naplóját, aki ugyancsak említi a tojásfőzést. (I. m. 186.) — Dolna Banja (B).

315 föld — olv. főtt.

317 köz Dervendre — Ihtiman közelében levő hágó kapuja, Kapi Derbend volt a török neve. Porta Trajani — Kapudžik (B).

322 Szárhámbeli — a *Szárhám* szintén csak egy vendégfogadó neve.

323 Tatár Bazártsik — neve többféle helyesírással maradt fenn a magyar utazók naplójában. Sándor Pál le is fordítja: Tatár-Vásárhely. (I. m. 186.) — Pazardžik (B).

324 Ti. hogy a török táborból leszakadjanak.

338 ris kása — itt a lábön álló, illetve learatott növényről van szó, később említi a hántolt, és a rizst. (L. még Sándor Pál naplóját ugyanerről. I. m. 186.)

339 kolondgyába — kalangyában, kévébe kötve és összerakva.

340 Tortsvárosoknak — az erdélyi Törösvár aligha lehetett jó búzatermő vidék — valószínűleg a szomszédos vidékkel szemben. (I. m. 186.)

343 meg hájultak — meghántották; ki ütt — kölütt, kölyütt — hántoló, törö-zúzó készüléket.

345 kilyenek — kölyünek; zápolya — szapoly, küllő vagy merítő.

346 vas hamornak — itt a hámormalomról van szó, amelyben vízajtotta kerekkek révén mozgatva kalapáccsokkal idomítják az érceket.

348 meg intéztem — megbecsültem; véka — igen változó értékű űrmérték, 10–46,5 kg.

349 Philippibe — Philippopolisz, mely nevét az alapítójáról, Fülöp makedón királyról kapta; törökül Filibe — Plovdiv (B).

351 nemzete — olv. nemzette.

354 Adoposztya — esetleg a mai Popovicával azonos (B).

357 Kájáliba — Kajali — Filevo (B).

- 362 Uzuntsu vára — Uzundzsa Ova — Uzundžovo (B).
 366 Szulimán — I. Szuljmán szultán (1520—1566).
 370 Hatmanlik — Harmanli (B).
 374 Muszta pássa — Musztafa Pasa Köpröszü — nevét az itt említett kőhídról kapta, zulejmán egyik vezére, Gázi Csobán Musztafa emeltetett. — Svilengrad (B).
 375 Merits — Marica folyó.
 376 meátusa — út, útcst; vagy arra utal, hogy mintegy 20 láb a szélessége, vagy pedi mint azt a Dernschwam-útinaplóból tudjuk —, hogy huszonegy támasztóíve van. (I. m. 165.)
 377 Kómáliba — Sándor Pál ugyanezt a helyet *Tyemálykő*-nek nevezi. (I. m. 187.) Val sirmen — Orménion (T).
 379 Bizonyára a másoló elrontotta sor.
 380 meg kajdula — székely szó: megittasodik, lerészegedik.
 381 Drinápolyba — Hadrianopolisz — Edirne (T).
 382 igen nagy hidra — vsz. a Tundzsa folyót átívelő Gázi Mihál Köpröszü-re utal.
 383 fertály mérföld — negyed mérföld, kb. két kilométer.
 388 Tundsa és Mérits — Tundzsa és Marica (törökül: Tunca, Meriç) folyók.
 389—390 A város nevének eredeztetése hamis. Egy bizonyos Odris nevű trák törzsfőnök svét, akiről a makedónok Oreszteiának vagy Oresztiásznak hívták.
 390 mellyet is — ami miatt, amiért értelemben áll, talán a mellyért rontott alakja [?]
 391 Adrianus — Hadrianus római császár uralkodása idején (117—138) a városba sítkezések folytak, ezért róla kapta a Hadrianopolisz nevet; meg öregbítette — kibővítette.
 395 hadzom — a *hadzom* összevont alakja vagy szóróntás.
 397 kerítése — a várfal.
 406 Fertály mert föld — fertály — negyed — mérföld; kb. 2 km.
 409 Noák — Nem egyértelműen azonosítható személy. A XV század elejéről ismerünk gy Novak Karaluk nevű szerbről, aki kitűnt a törökellenes harcokban. Valószínűbb azonban, gyancsak XV. századi Novak Debeljakról szól e monda. A hajdú vitézhez a bolgár néphalamos legendát fűz — a Boér Márton által lejegyztetet nem ismeri a szakirodalom. Állítólag ról ovák havasa nevet a Balkán hegység, illetve az ott levő erődítményrom a Novák vára elnevez 3—416. sorok jegyzetét!) — A 409—440. sorokat közölte KLANICZAY TIBOR, abban a reményt „Toldi-monda eddig nem ismert délszláv összefüggéseire” deríthet fényt a kutatás gítségével. (MFA I. OK 1954. 376.) A szakirodalom nem figyelt fel erre a közleményre. (V ALOS: Régi magyar krónikások bolgár földön. In: Tanulmányok a bolgár—magyar kapcsolatok p. 1983. 285—298.) — Klaniczay azonban a történetet és az ereklyéket Baba Novák szer pesolja. Az 1601-ben az erdélyi nemesség által kivégeztetett hajdú nevéhez tudunkkal nem esféle legendák.
 410 Komáromi János néhány évvel később Konstantinápolyban, az özvegy császárnék l árnyékán látta „ sok régi sisakok, fegyverek közt az régi Noach saruját is (Utazások rodalomban. Vál. bev. jegyz. BINDER PÁL. Bukarest 1983. 186.)
 413—416 Ugyancsak Komáromi János naplója világítja meg e sorokat: „Ezen havasnak ján kőfált s kaput [tartott] régen egy Noah nevű híres hegyi tolvaj, s e szorosokat oltalmazta. rök azokon a havasokon által ne jöhessen, s arról nevezik Noah-havasának, a kapujának a rudi fenn vannak ” (I. m. 160.)
 417 fogadta — olv. fogatta.
 418 kerék — kerek.
 432 ha meg birná — ha legyőzné.
 435 fogadta — fogta.
 436 hajtotta — hajította.
 440 minden teste — az egész teste.
 441 metsdre — mecsetbe, kisebb mohamedán istentiszteleti helyre.
 442 meg szemlélné — megszemlélni.
 443 Mahumetnek — Mohamed prófétának (571—632), az iszlám megalapítójának tula ent könyv, a Korán.
 445 sing — rőf, kb. 62 cm.

450 A Szelimje dzsami, amit II. Szelim építtetett híres építészével, Szinannal. Az 1569-
ben készült épület az egész iszlám világ páratlan mesterműve.

454 félig — olv. felig, tetejéig; tzi fra festékök — díszesen festett.

455 Padomentuma — padlózata; skarlát — vörös színű finom posztó. — szünyöllyös — A
zsetleg *színűes* vagy *szőnyeges* lehetett.

466 fa olajjal — olajfa gyümölcséből készült olajjal.

468 világokat — világító alkalmatosságokat.

470 supellát — superlát, függöny vagy kerítés.

477 ebum fa — ébenfa.

481 Czinterme — kriptája, itt: türbéje.

486 öl — kb. 2 m.

490 rezesen — olv. rezesen, rézdíszítésekkel.

493 metzett — mecset — de itt a mecsethez tartozó négy karcsú, hetven méter magas mi-
nol.

496 Megyesbe — az erdélyi Medgyesre gondol.

497 folyosó — a minareteken körbefutó erkély.

499 hodgyáknak — hodzsáknak, papoknak, de nem a hodzsák, hanem a müezzinek hív-
tiszteletre a híveket; fel hagyni — felhaggni, felmászni.

500 horditonna — ordítania. A helyes szótagszámhoz öt szótagúnak olvasandó.

504 kiül — kívül. Egy szótagúnak ejtendő.

511 Brusza — félrehallás vagy elírás, az útvonalba Havsa (T) nevű település illik (Sándor
zának írja. I. m. 187.)

514 Baba — Babacski (T).

516 Bulkáz — Burgaz — Lüleburgaz (T).

518 Kárystiába — Karistiran — Büjükkaristiran (T).

519 Karaszin — azonosíthatatlan település, Sándornál: Karaszinek. (I. m. 193.)

521 Tzorlára — Çorlu (T).

523 süköd — süket.

526 el kuhintottak — letagadtak, elloptak.

530 Ciliciába — Silivriben (T). — A trójai mondakörből jól ismert történetet a magyar
felejtik el főlemlíteni. Sándor Pál: „Helenát Páris itten kapta volt el; a tengerparton a vára,
ezen sétált Ilona asszony, s úgy kapták volt el.” (I. m. 187.) Komáromi János is érdekesnek t.
egyezni, s a várról ugyanazt mondja, mint Boér az 533—534. sorokban. (I. m. 162.)

538 Bujukcsckmedsire — Büjük Csckmedzse, Nagy híd, Ponte grande — a tenger fölötti
a a nevét a település — Büyükçkkece (T).

545 Ejtzakára — északra. — Két szótaggal hosszabb sor. Nem javítottuk — noha emi-
zabb a sor —, mert a másoló következetesen így írta.

551 Más fel mertföld — kb. 12—13 km.

555 szeg — sarok, szöglet.

557 Úgy látszik, minden utazót így informáltak a város nagyságáról: „Maga a város egy-
hegyeken fekszik. Most negyven ezer utcáját mondják mindenestül hostattal együtt. Minde-
len éjjel két-két ember strázsál, minden éjjel nyolcvan ezer ember” — jegyzi fel naplójába Kon-
s, miután a város fekvésének egyéb jellemzőit szinte ugyanazokkal a szavakkal adja meg, min-
on. (I. m. 165.)

560 Ti. Erdélyben nincs annyi katona.

561 réz kígyó — Az ún. Kígyós oszlop az At mejdani — Löverseny — téren áll ma is. A
r magasban levő három bronz kígyófej egykor arany olvasztóteknőt tartott. A görögöknek a p-
i szalamiszi győzelme emlékére készítették 479-ben. A delphoi Apollón-templomból I. (.
tantinus hozatta e helyre.

565—584 Theodosius szobra — egyiptomi obelisz, III. Tutmoszisz fáraó állíttatta i. e. 150
onstantinus ledöntötte, de halála miatt nem tudta elszállíttatni. Harminc évvel később I. Theo-
ár vitette Bizáncba, de halála őt is megakadályozta felállításában. 400-ban Proclus korn-
atta fel Theodosius tiszteletére.

566 Értelmetlenné romlott sor.

581 A téirat magyarul: En, aki egykoron nehezen engedelmeskedtem kegyes uralkodói énszerültem, hogy hordozzam kiirtott zsarnokok diadaljelét. De minden dolog engedelmeskedosiusnak és örökkévaló nemzetségénc. Így győztem és igaztattam le háromszor IZ SZÖRÉNYI LÁSZLÓ ford.)

585—588 Az At mejdani téren volt a hippodron, a lovasjátékok és birközversenyek színléte.
589 pádimentumos — kövezett.

592 ketshény — kicsiny [?]

593 Sándor Pál huszonöt kapu török nevét jegyzi fel. (I. m. 203—204.)

594 áros utzai — a kereskedők sikátora, a bazár.

596 sokadalomban — vásárban.

597 A császár palotája a Topkapi Szeráj, 1839-ig volt a szultánok lakhelye.

600 kápás — kámzsás, csuklyás (valószínűleg a kupak nevű süvegre utal).

602 vérhennyös — vereses.

610 álla Zofía — törökül Aja Szófia, a görög Hagia Szophia név torzulása; Justinianus építtette az Isteni Bölcsesség templomát, a törökök 1453-ban alakították át dzsámivá, 1934-ig lenleg múzeum.

614 Sűrű vas karikákban sok üveg palatkok — felfüggesztett mécesstartók, illetve lámpások.

617—624 A fegyvertárról azonos információt közöl Komáromi János is: „A várnak mellett lévő kerítésén kívül éppen a Fejér- s Fekete-tenger partján vannak rendbe lerakva őrzés alatt keresztényektől nyert szép sok ágyúk. Utóbbi közt láttam, hogy fényltek a görögényi Veteráni gályán nyert világos ágyúk is. Itt olyan nagy ágyúkat láttam, kikkel *Babylonniát* megvették, és gosan beléjek bújhatni, kimondhatatlan nagy vaságyúkat is láttam. Itt láttam egyik kis katonán Zsigmond úrfi két kis ágyúcskát kerekeken, Veteráni generális alkalmatosságával nyert

(I. m. 163—164.) A Földközi-tengert nevezték Fehér-tengernek.

620 daratzkok — tarackok, mozsárágyúk. — Egy szótaggal hosszabb sor.

628 Leány vár — Kizkulesi, Leánytorony. Ma világító- és jelzőtorony, több legendával. Bizonyára Boér is hallotta azt, melyet Komáromi jegyzett fel neve eredetéről. (I. m. 18)

638 gálionoknak — Spanyol eredetű vitorláshajó. Négy szótagúnak olvasandó.

641 galionba — Három szótagúnak olvasandó.

642 A sor értelme: de más, nagyobb gályában még több ágyút is lehetett látni.

643 contignatiokba — emeletüre.

645 Jedikola — Jedikule, a II.Éttorony. II.Ét bástyával rendelkező erődítmény a város falán nyugati találkozásánál. Előbb kincstár, majd hírhedt börtön.

649 Galata — az Aranyzarv-öböltől északra eső városrész.

651 Tenger szakadékon — tengerszoros — öböl — fogja közre.

661 L. a 117. sor jegyzetét!

663 Ti. a levágott fejet.

664 szultán Mehmet — IV. Mehmed szultán (1648—1687). — A török történetírásban azonos képet fest uralkodói stílusáról, életviteléről, bukásának okairól. — A Mehmet két szorosan soros, alább a 665., 680. és 684. sorban is.

669 ágyásokat — olv. ágyásokat. — Egy szótaggal hosszabb sor.

677 Spahyák — szpáhi, a zsoldos lovassághoz tartozó katona.

679 L. a 233—250. sorokat!

682 reá doblották — rábeszélték, rácrőszakolták.

686 A szeráj általában vendégfogadót jelentett, de a palotákat is így hívták; esetleg a Régvár, ahol a császárné lakott.

689 A nagyvezér Köprülü Mehmet és fia, Köprülü Musztafa volt a vezetője-irányítója a vezérlet után letételének, és ők hívták a trónra az újat. (1687. nov. 8-án fosztották meg trónjától.)

692 conferálatott — másra ruháztatott át.

697 ágyásit — olv. ágyásit.

702 szultán Szulimán — II. Szulejmán (1687—1691). — Egy szótaggal hosszabb sor.

703 confirmálásban — megerősítésében.

705 Ti. Siyavusz pasát, akit az elmenekült fővezér helyébe szeraszkernek vagy szeraszkernek egyeztettek.

723 II. Theodosius császár 438-ban Konstantinápolyba vitette Szent János csontjait, adban azonban Rómába vitték az ereklyéit, és a Szent Péter-bazilikában helyezték el őket.

726 kapátsal — kapoccsal.

728 ászokra — gerenda talapzatra.

729 tornázt — itt: türbe.

731 rézes — olv. rezes.

734—735 Ejjub, a Próféta egykori arab társa és zászlóvivője, aki állítólag az első arab t
n csett el, amikor 672-ben meg akarták hódítani a várost. „Hódító Mohamed dzsámít és sírc
tetett ott, s e szent hely tekintélye oly mértékben nőtt, hogy az oszmán szultánok trónra
móniája, a kard felkötése itt zajlott le.” (BERNARD LEWIS: Isztambul és az oszmán civilizác
l. 146—147.)

741 vas rostélyba — vasrács kerítéssel körülvéve.

742 rostely pánczella — sodronnyal.

743 ágotva — olv. aggatva.

744 telyesek — teletöltötték.

748 Az új uralkodót I. Oszmán kardjával övezték fel, ez helyettesítette a koronázást.

749 Közlár ágá — kizlár agaszai, a hárem felügyelője, akit az eunuchok később a feketél
sztottak ki.

751 folytatta — olv. fojtatta.

752 kontja — turbánja.

753 filagoria — különálló kis épület, építmény, esetleg: lugas.

757 mennék — olv. mennek.

759 könyörögnék — olv. könyörögnek.

763 bosztandgyak — bosztandzsik, a szultáni kert gondozói, egyben uralkodó há
helyzete.

769 egy mért földre — egy mérföldre, kb. 8 km-re.

770 fővennyel — szemcsés földdel vagy homokkal.

777 Szolakokkal — Olyan janicsárokkal, akik a szultán lova mellett a bal oldalon haladtak,
cézben hordták.

778 kerék — olv. kerck.

781 tsorbássiak — csorbadsai, a janicsár ezred parancsnoka.

782 Tollok — a sisakdíszük.

785 tsauszok — itt: testőrök vagy hírvivők.

786 valyas — olv. vajas.

788 világott — villogott, ragyogott.

789 kádiok — kádik, a bírónál tágabb körű jogi funkciót viseltek, kereskedelmi felüg
ttak, közjegyzők — egyházi és világi ügyekben egyaránt bírászkodtak.

793 fő vezér Kiprili fiával — a 689. sor jegyzetében említett Köprülü Mehmet és fia, Muszta

794 szerszámmal — lószerszámmal.

797 emirek — Az emír arab szó, jelentése: egy nép bírója. E tekintetben a próféta utódait é
vallási vezető.

800 scophium perimek — arany vagy ezüst fonalból készült, a *perimek* szót nem tudom mag
ereme, széle a turbánnak [?]

801 kengyel futók — futárok, az uruk előtt lovaglók.

805 vezetékcek — vezetéklovak, amiket maguk mellett vezettek.

806 tzafragal vilagtak — lószerszámuk villogott (nyeregtakaró).

808 rogyaktak — ragyogtak.

814 tzapragya — lószerszáma, mint a 806. sorban.

827 illet — illeti. — Egy szótaggal rövidebb sor.

830 spáhiok — itt: udvari zsoldosok.

833 Szent Lászlói Sárosi Jánossal — Pókai Sárosi Jánossal.

835 Galátába — Perába, Konstantinápoly egyik városrészébe, főként kereskedők lakták.

840 bóltba — szobába, helyiségbe.

847 esterhája — födele.

861 mennék — olv. menék; az Erdélyi házhoz — Az erdélyi fejedelmek Isztambul B
ilvárosában vettek házat állandó és ideiglenes követeik számára.

866 Halokadsi — E néven nem azonosítható, valószínűleg romlott vagy félrehallott alak.

870 Intsedz — Indžes török falu, bolgár nevét nem sikerült felismerni.

875 Többire — többnyire.

877 halgatnia — hallgatni.

879 Bátor merre — bármerre, akármerre.

888 szakari — szakáli, horgas tuskéi [?]

889 Szááira — Szarai (T), bolgár nevét nem tudtam kideríteni. Két szótagúnak olvasandó
895. sorban is.

893 naplottak — töltöttek egy napot.

894 lovak el állottak — kimérültek, elcsigázódtak.

895 Azaz későn értek Szaraira. A Szárái két szótagúnak olvasandó.

897 Jánin — Jáni — Jankuvo vagy Pervomaj (B).

902 három kövi — három kövű.

906 Viza — Viza — Vize (B).

908 Valószínűleg a várnai csatában végződő hadjáratral hozható összefüggésbe.

909 Ériklére — Erekler, mai nevét nem tudtam kideríteni.

913 Jákiba — talán Faki [?], Fakija (B).

915 Szövegromlás miatt a sor érthetetlen — vsz. arra utal, hogy vezetőjük eltévesztette a
ya — olv. agya.

918 Szintén romlott sor — vezetőjüket vesztett darvakként tévelygtek [?] — egymástól le

921 ketset — palástot, köpenyt.

926 szorgatott — sürgetett, ösztönzött.

927 Mellet — melyet, amit.

933 Bejkö — BciKöi — [?]

936 Komaroara — nevét az utazók többféleképpen jegyzik le, Komáromi János szerint itt
út Drinápoly és Konstantinápoly felé — Komarva (B). (I. m. 160.)

937 A sor fölötti alcímben: Két Miszia — Moesia, a Duna alsó folyása és a Noák havas
gység közötti terület, ma Jugoszlávia és Bulgária. Boérék a mai Bulgária területén teszik me
szafelét.

938 Tselikovára — szintén változó alakban leírt név, Csalikovak — Tihlaeskova (B).

940 lépe — olv. lepe.

942 sohut — schol.

943 savany — sovány.

944 okaert — oka, török súlymérték, 1,2828 kg; pézt — fillért.

946 Markus — ti. Drauth Márk.

947 meg sibott — elzsibadt.

949 sok lovunk el állott — fáradtság miatt kidőlt a sorból.

950 lázár volt — L. a 62. sort és jegyzetét!

952 Sellegekre — olv. serlegekre.

954 Akár — olv. akar.

955 Romlott sor. Esetleg: híg agyúnak [?]

957 Dráguly köre — Dragoevo vagy Trogoi (B).

961 Arnoth köre — Arnaut-Kioj — [?]

965 Pisziniczére — Piszance (B).

967 Azaz nem volt takarójuk.

968 lépte — olv. lepte.

969 Orosztsikra — Ruszcsuk, Ruscsuk, Rusze — Rusze (B).

972 Fekete Gyergyoba — Giurgiu (R).

975 Kalogiréstre — Călugăreni (R).

977 Bukurestre — Bukarest — București (R).

978 vajda — 1678—1688 között Șerban Cantacuzino volt a havasalföldi vajda.

985 Egy kortsomára — Az ellenkező irányban, de ugyanczen útvonalon haladó Balóvárost előtt egy Krecsulyest — Crăciunești (R) — nevű település kocsmáját említi szálláshelyként (114.)

993 Targovistjára — Tîrgoviște (R).

1000 Azaz az elfáradt lovakat újjal cserélték fel.

1006 Rukayba — Rucăr (R).

1006 Szent Mihály havának — szeptembernek.

1011 Törtsvárára — a fogarasvidéki Töröcsvára — Bran (R).

Ível a települések nevét Boér hallás után jegyezte le, több esetben eltorzultak, vagy pedig a szerző tudta őket pontosan elolvasni — amiért is az azonosításuk rendkívül nehéz. Ehhez járul még az időkorszakra vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre részletes térkép a Balkán félszigetről, így a Birodalomról. Ugyancsak nehezítette az azonosítás feladatát, hogy bizonyos helységek II. század vége óta többször is megváltozott, egyesek pedig elpusztultak. Így azonosításuk, illetve megállapításuk csak oly módon volt lehetséges, hogy több korabeli utazó útleírásának névlistáit néztük át, s számos esetben a kiadók megoldásait vettük alapul. A munkájukra való hivatkozás elhárította és nehézkessé tette volna az apparátust, ezért felhasznált forrásainkat egybevetjük fel.

Boér Mártonék konstantinápolyi követjárása két útvonalon történt. Mindkettő a követségi útvonalával egyezett meg. Odafelé a hosszabb, de kényelmesebb úton haladtak, visszafelé a rövidebb és gyorsabb, ám sokkal megterhelőbb irányt választották. (A két útvonal igen hasznos leírásért I. Pápai János törökországi naplói. Vál., s. a. r., előszóval és jegyzetekkel ellátta: BENDA KÁLMÁN. Bp. 1963. melléklet.)

A szómagyarázatokhoz és a helynevek feloldásához felhasznált irodalom: Evlia Cselebi utazó magyarországi utazásai 1660—1664. Fordította KARÁCSON IMRE. Az előszót magyarázatokkal írta, a jegyzeteket átdolgozta FODOR PÁL. Bp. 1985.² — Hans Dernschwam: Utazás a törökországi útinapló. Közreadja: TARDY LAJOS. Bp. 1984. — KARL NEHRIN: Constantinopolitana. München 1984. — Pápai János törökországi naplói. Vál., s. a. r., előszóval és jegyzetekkel ellátta: BENDA KÁLMÁN. Bp. 1963. — Rabok, követek, kalmárok az oszmán birodalomban. Közreadja: TARDY LAJOS. Bp. 1977. — Tanulmányok a bolgár—magyar kapcsolatok korszakáról. Szerkesztette: CSAVDAR DOBREV, JUVÁSZ PÉTER, PETÁR MIHÁJEV. Bp. 1983.² — Törökországban 1526—1566. THURY JÓZSEF fordítását válogatta, jegyzeteket bővítette KISS GÁBOR.

Ungnád Dávid konstantinápolyi utazásai. Fordította, a bevezető tanulmányt írta KOVÁCS LÁSZLÓ, a jegyzeteket írta KOVÁCS JÓZSEF LÁSZLÓ, FENYVESI LÁSZLÓ. Bp. 1986. — Utazások a Balkánban. Vál., bev. jegyz. BINDER PÁL. Bukarest 1983. — Mitrovicei Vratislav utazásai. Fordította: NAGY JUDIT. Bratislava — Bp. 1982.

18.

Nyomatott kiadása: **Siralmas beszélgetések a minden testnek utára elment Tekintetes és Nagyságos Dévék Ujjfalú Ujjfalusi Kata aszonynak, A' fellyebb enlített Tekintetes és Nagyságos Dévék Ez életben meg-maradott szerelmesivel és joakaroival, es ezeknek amazok történeten 1703.** (RMKI, 1684/a.) — A szöveg után az alábbi latin vers áll:

Crux Christi Vita Piorum.

Sub cruce pendentis quacrit qui gaudia Christi
Christicolam verum se pius ille probat.
Effigies docet hoc, quantò Spectabilis IHEROS
Arserit in Christi cordis amorem cruce.
Semper ab hac moesta petiit solatia mente,
Semper ab hac voluit, robur habere fidem.
Corde cruce tulit hanc, dum vivus in orbe maneret.
Dum jam expiraret, corde cruce tulit hanc.

A nyomtatott kiadást minden bizonnyal Révay Erzsébet készítette Debrecenben, má-
rja elhunya után, együttes emlékeztetükre. (Vö. ESZE TAMÁS: Egy fejezet a Rákóczi-szabac-
s- és irodalomtörténetéből. A debreceni tipográfia termése 1703–1705. Bp. 1964. 107–110.)

A vers Révay Imre királyi tanácsosnak, Turóc főispánjának halálára íródott.

A vers szerzője ismeretlen. Mivel Révay Erzsébettől származó verset ismerünk — I. köte-
2. sz. alatt —, a szakirodalom felvetette annak lehetőségét, hogy az anyja halálára írt búcsúztat-
ve — I. kötetünkben a 109–112. sz. verset —, s esetleg az apja búcsúztatóját is ő írta. Ere-
rmi bizonyítékunk nincs; legfeljebb ő adatta ki őket. A versek azonos szerzőtől való szár-
ébként valószínűsíthető, hogy szemmel láthatólag utalnak egymásra, sőt, még a Révay Erzsébet f-
róczy Istvánnak halálára írott költeménnyel is szoros kapcsolatban állnak: annak szerzője jól
vay Imre és felesége, Újfalusi Kata halotti búcsúztatóját. (Vö. KKK 687.)

1 A sor — miként az előtte álló latin jelmondat is — kedvelt toposza a halotti költé-
tehetőleg Szimónidész disztichonjára utal vissza, amellyel a thermopülai csatában elesett s-
lékét örököltette meg. (A motívumot l. még Tornya Borbála búcsúztatójában — e kötet 27. sz. v-
tve KKK 632.)

2 Kegyes Királyomtól — I. Lipót német-római császártól, magyar királytól.

10 szerelmes hiteselem — Divékújfalusi Újfalusi Kata, Újfalusi Gergely és Máriássy Anna
0-ban halt meg, halotti búcsúztatója e kötet 109–112. sz. verse.

18 Naómi — Noémi, Rut anyósa. Az Úr megsanyargatta, megalázta, s ő kérte, hogy n-
bé Noéminak, hanem Mára — keserűség — legyen a neve. (Vö. Rut I. 20–21.)

22 Leánya, Révay Erzsébet ekkor Kaszai Petrőczy István, majd később Calisius Fülöp
:sége.

25 Dupla Arvaságod — Az apa halálán kívül arra is utal, hogy férje, Thökölyhez csatl-
szű évekig volt távol otthonától. — Verses levelét I. kötetünkben, az 51. sz. alatt.

37 valédikálok — búcsúzom, istenhozzádot mondok.

43 Szklabinya — Szklabina, Turóc vármegyei vár, a Révay család birtoka — Sklabinský Po-
i).

54 ésetiért — eséséért, botlásáért. A halotti búcsúztatókban gyakori utalás az ősbűnre.

58 Sereg — ti. a gyászoló gyülekezet.

19.

Kéziratai és nyomtatott kiadásai:

I. Szentsei-dk. (1704) 96b–98a. Kiad. THALY, VÉ I. 242–248; BUDA, SzD 106–108; VARE-
—255. — A vers végén: „Amen. Finis.”

II. Lóskay-k. (XVIII. sz. vége) 168a–169b.

III. Nánasi notarius versei. II. é. n. (1746 után.) — Újabb kiadása, jelen
vegmódosításokkal: *Két história, egy dal. Vén kofáé, Nánásie*. II. é. n. (1818–1821 között.)

A verset nótajelzésként megadja Újhelyi Mária halotti búcsúztatójának clausulája, I
tetünkben a 47. sz.) Dallamát nem ismerjük.

A vers szerzőjét nem ismerjük, csupán a műben közölt életrajzi adalékkal rendelke-
ciért kivégzett hajdúnánási nótárius 1688. augusztus huszadikán — a II. változat szerint 1678!
tőhelyre.

Műfajilag a vers az ún. rabénekekkel mutat rokonságot. Emlékeztet az 1606-ban „sárvári k-
t Nagy Péter énekére. (Vö. RMKT XVII/1. 362–364. — E vers szintén a Szentsei dk.-ből isr-
ként az ugyancsak Sárvárott, 1682-ben kivégzett Rabi István börtönéneke — RMKT X
—442.)

A költemény eredetileg hosszabb lehetett, ugyanis mindhárom változata tartalma-
zzanatokot, amelyek hiánya megbontja a vers struktúráját.

I 40 nemzetem — családom, nemzetségem.

I 53 hallak — olv. hagylok.

I 56 vállak — olv. várlak.

Kézirata: Marosvásárhelyi Teleki-It. (OL) P 663, Miscellanea, 1. cs. Nr. 22. Kiad. HERNER *cmisza Anna megbűvöltetése*. Bp. — Szeged 1988. 300—303. — A vers végén: „Amen. Auth. öki mpria.”

Az autográf kéziratban fennmaradt vers szerzőjének, Püspöki Péternek Bornemisza Ilemasszony temetésén vállalt ilyen irányú tevékenységéről eddig nem tudtunk. I. Apafi öfeljegyzése nem öri nevét, ám jól tudósít a halotti pompa körülményeiről — melyek ismeret öülőzhető a 20. és 21. sz. versek értelmezésénél. A fejedelem 1688. augusztus 3-ról írja: „ömes feleségemet, a ki minden keserves és bajos dolgaimnak társa volt, elfelejtth öröségomra szólítá ki Isten estve tíz óra felé Ebesfalván. Ugyanott tétetett koporsóba pred yári uram ex Joh. 3. Cap. 8.” — Szeptemberi feljegyzése dátum nélküli: „Temettetett el ömes feleségem az almakeréki templomban, kit hogy Isten ö felsége mind a mi urunk Jézus K jelenéscig csendesen nyugosson világi sok terhes fáradtsági után és hogy mind kettőnköt ének látásával örvendeztesse, cselekedje egyedül szent fiának érdeméért. Prédikállott Ebe: or Nagyári uram 1. Cor. 10. 12., órált pedig Pataki István uram; Almakeréken pedig püspök n uram Psal. 71. 7. prédikállott, órált ismét Dési Márton uram. (TÖTTI ÖRNÖ: I. és II. Apafi öja. ErdMúz 1900. 279.)

Püspöki verse tehát valamikor augusztus végén, szeptember elején készülhetett el. s való: a koporsóba tételkor, hanem a holttest Ebesfalváról Almakerékre való szállításakor hangy ai Páriz Ferenc 1688. augusztus 27-i dátummal írja be naplójába a fejedelemasszony hal: eg e napon indíthatták el a holttestet. — Vö. Békességet magannak, másoknak. Be lmánnyal és magyarázó jegyzetekkel közléteszi NAGY GÉZA. Bukarest 1977. 176.)

A vers szerzőjéről, Püspöki Péterről annyit tudunk, hogy 1671-ben szubskribált az enyedi B égiumban, s igen jó vélemény alakult ki róla: „Ivit ad Prothonotarium, tandem civis N. Enye: tissimus, magnos consecutus honores supremus iudex comitatus Albensis. (JAKÓ—JUHÁZ: Fehér megye főbírája, szíven viselte a kollégium sorsát, alapítványt is létesített a diákok sz: rdélyi református egyház ügyének védelmében Bécsben is járt követként. Egy másik verséről másunk: az enyedi kollégium 1704. virágvasárnapi feldúlását a „Bétsbe küldött követ meg: kben könnyezte meg; — Bétsből viszsza térve halálos ágyában végső akarata vala, hogy nci a' Miriszló utza' végén azon szerencsétlenül kimúlt Ifjak' sirhalma mellé helyeztetvén, ön' magától hagyandó költségen emelt és kőfalatskával körül övedző emlékkő tétessék, a Kol: ö Elöljáróit istenesen elkötelezte. (HEGEDÜS SÁMUEL: A' Meny aszszony. Nagyenyed éklet.)

Püspöki Péter 1706. október 6-án halt meg, s végakaratahoz híven öt magát is a harembe elp: di diákok mellé helyezték.

Mivel a szerző gondolatmenetében és történelmi példázataival jól láthatóan a Szenczi M: rt fordította *Discursus de summo bono* szövegét követi — azt építvén rá a bibliai alapanya: smegjelölésül a VÁSÁRHELYI JUDIT által sajtó alá rendezett modern betűhív kiadás adatait adju:

6 A törékeny cserépedény, agyagedény bibliai eredetű kedvelt metaforája a mulandósággal, tatlanságával foglalkozó halotti lírának. (Gyakori eleme a zsoltároknak, I. Szenczi Molnár árfordításait, RMKT XVII/6. 20, 62, 80.)

13 sikamló — csúszos, síkos, bizonytalan.

15 Szintén zsoltáros elem. (Vö. RMKT XVII/6. 160, 233.)

17—20 Xerxész perza király, I. Darciosz fia (i. e. 485—465). A róla szóló példázatot I: -175. (Hérodotosz VII. 45—46.)

21—24 Vö. DSB 285—286. (Hérodotosz VIII. 118.) Xerxészt i. e. 465-ben meggyilkolták.

25 Saladinus, Egyiptom és Szíria uralkodója (1171—1193); történetét I. DSB 288. (Vö: RIHELYI JUDIT jegyzetével, uo. 491.)

e. Az 1908 előtti biblikiadások csak Balthazár királyról szóltak, a prédikátorok is az őtették e bibliai történetet.” (DSB 470. — Balthazár történetét l. DSB 105—106.)

37—40 Kroiszosz, gazdagságáról híres líd király és Szolón athéni bölcs beszélgetését l. DSB (A történet részletesebben: Hérodotosz I. 32.) A téma verses feldolgozását l. RMKT 200—114.

41—44 Kroiszosz és Kürosz perzsa király (i. e. 559—529) esetének leírását l. DSB 16 Hérodotosz I. 86—87.)

53—54 Vö. 1 Tim 6, 10.

57—60 Vö. 1 Tim 6, 11—12.

62 talentum — a legnagyobb súlyegység, pénzüsszeg, 6000 drachma.

65—68 Dárius (Dareiosz) ágyasházának leírását l. DSB 185—186.

76 követ fuinak — alattomban tanácskoznak ellene.

77—84 A sorok Aelius Scianusra vonatkoznak, aki Tiberius római császár (14—37) bizalmasa egyre nagyobb hatalomhoz jutott. Kegyetlen akarmok volt, aki ellenfeleit sorra meggyalázta. Végül Tiberius életére tört, de összeesküvését felfedezték és Scianust 31-ben kivégezték. Utólag véngyűlölettel tetemét három napon át gyalázták, végül a Tiberisbe vetették. Családját égették, szobraikat ledöntötték.

90—91 A 90. zsoltár által inspirált sorok. (Vö. RMKT XVII/6. 214.)

93 Abszolút híres szépségéről l. 2 Sám 14, 25. A DSB a 307. és a 319. lapon is említi történetében kedvelt motívuma az emberi teremtés szépségének elmúlását oly gyakran megéneklő énekeknek. (Vö. RMKT XVII/4. 168; XVII/9. 366, 525; XVII/10. 282, 421; XVII/11. 578, 629.)

94 Görög Ilona — Helené, Menelaosz felesége, akit Parisz elszöktetett, s így a trójai háborúhoz vált. (DSB 315.)

95 Poppaeának, Nero római császár feleségének haláláról megemlékezik Nyéki Vörös Máriának 233. sorában. (Vö. RMKT XVII/2. 182.)

101—108 Kleopátra, az utolsó egyiptomi királynő a Ptolemaiosz-dinasztiából (i. e. 51—30). DSB 109, 115—116. Valószínűleg e hivatkozás is Nyéki Vörös hatására került a versbe, mert Kleopátránál Poppaea után szerepel nála. (Vö. RMKT XVII/2. 182.) — A *Cleopatra* három szót tartalmaz.

107 Antonius — Marcus Antonius, a második triumvirátus tagja (i. e. 83—30), Kleopátra sorsát i. e. 37-től férje. Az actiumi csatában elszenvedett veresége után Kleopátrával együtt öngyilkos lett. DSB 113 Vö. Préd 1.

115 Vö. Préd 3.

127 Vö. 2 Tim 4, 7—8.

Nyomatott kiadása: **Emlekezetnek romolhatóan szegelet köve...** Kolozsvár 1688. Kiacs János: *Bornemisza Anna megbűvöltetése*. Bp. — Szeged 1988. 289—299.

A nyolc részből összeragasztott egyleveles nyomtatványt Varjas Béla fedezte fel Teleki Deák György táborában. (Vö. VARJAS BÉLA: *Bornemisza Anna halálára kiadott kárta*. MKSz. 1940. 267—268.) A mű címe: „EMLEKEZETNEK ROMOLHATÓAN SEZEGLET KÖVE, MELLYET NEHAI KIVANATOS EMLEKEZETŰ MELTOSAGOS GYSAGOS BORNEMISZA ANNA FEIEDELEM ASZSZONYNAC, &c. &c. AZ MELTOS NAGYSAGOS ELSŐ APAFFI MIHALYNAK Isten kegyelméből Erdély Országá dicsőülélméncnek, Magyar Ország Réseineck Vrának, Székelyek Ispánjának, igaz Vallásunk végső felelősének, &c. Szerelmes tülle megvált Házasársának, az Anjaszentedgjház Dajkájának, Igjefő anyjának, érdemessck jutalmaztato Tärházának; ez Haza édes Annjának. &c. &c.

KI minck-utánna Nagy tekintetü Szülék által e' világnak edgy-mást üzdögölő változásokkal meg-ujjúló Theatrumára bé-lépett, és ama' nagy dicsiretes s-örök emlekezetre méltó Fej KOCZI Háznak fényes Napjának LORANTTI SUSANNA Fejedelem Aszszonynak, l.

assági örömeinek valóságát s-boldogságát, még eszében-is alig vette, hogy már szerelmes Tánk korbácsolására született pogány Nemzetnek keserves rabságára való vitettetésével; tatott; úgy mindazonáltal, hogy csak hamar a' vasak helyett, fényes Coronával; a' szeny:delmi ékességel; rabság helyett, nagy Méltósággal, ugyan annak Istentül való ajándékozta s-vidámitatott annnyira, [!] hogy az ólta tapasztalton tapasztalta az APAFI Háznak hogy a den igyet s-baját maga kezére vette, s-ugy forgattya, hogy mind külső, s-mind belső kel dozott belső ellenségének véres szándéka soha elő ne mehessen, és ma jus szerint ezt mon EN AZ APAFI HAZ OLTALMA. Méltóság-béli állapottyának első sengéje, az után-is ghatatlanságának meg-édesítője s-enyhítője mind két ágon lévő Magzatának születése s-ben-is oh mély hamar szomorú halál által lett el-mulásockal meg-szomorították ez az Ede s-n-is volt egyéb hátra, hancm hogy minden reménségének s-kévánságának summája zárattatnák t nevededő, s' Székibe helyeztetendő Méltóságos Iffiu APAFI MIHALY választott nagy rer:delmünkben, Kit mint drága kincset ez Hazának szükségére nagy szorgalmatossággal tart é , midőn maga-is elmét meg-bádogyaszo, halalnál keservessebb, nyólc esztendeig tartó, lelki ének el-háritthatatlan nyavalyájában esék, melybül akkor menekedék ki, mikor lelkét annak e vala csendessen vissza-adta, testét az földben melybül vétetett vala, Fejedelmi Ház-as-tá in maratt Virág szálának, Uri Attyafiainak, ez meg-árvahodott Házának, s-ebben az Ecclesiák jthetetlen szomorúságára s-gyászszára, a' boldog fel-támadásnak reménsége alatt el-temetni álnak szomorú alkalmatosságával állított és emelt-fel

A' TELEKI HAZ UDVARI SCHIOLAJA GERNYESZEGEN M DC L XXXVIII Esztend

A kolozsvári református nyomda vezetője, Némethi Mihály által nyomtatott kárta a kor s int bizonyára már a temetésre elkészült, így a szerzőknek és a nyomdásznak nem sok idő á lelkezésre a kiadvány létrehozásához. Nagyon valószínű, hogy a Teleki fiúk nevével jegyzett v / Majtini Ferenc, vagy Köleséri Sámuel alkotásai.

a) A vers szerzője ifjú Köleséri Sámuel. Id. Köleséri Sámuel és Damian Anna fia (1663-önös életutat futott be. Kétszer járt peregrinálni, teológiai és orvosdoktori egyetemet is v nos teológiai és orvosi jellegű munka szerzője, s kiterjedt irodalmi és tudományos tevék in több külföldi tudós társaság tagja. Korábbi magyar nyelvű versét — az itt közöltet nem em lta VARGA IMRE az RMKT XVII/11. 297—298. lapján. Bővebb életrajzi adatait l. a vershe zetekben!

4 labbog — inog, lebeg, a víz színén úszkál.

12 contentumot — megelégedést, megnyugvást.

17 A sor végén esetleg *gonosznak* állhatott.

20 gyalomknac — hálójuknak. — A sor jelentése kb.: akik a hálójába kerülve a világi bür ak áldoznak.

29 A sor valószínűleg Horatiusra megy vissza: *Epist.* I, 2. 69—70. sor. (Vö. VARGA zetével, RMKT XVII/11. 134, illetve 768.)

48 raj — méhraj.

b) A vers szerzőjeül Teleki László van feltüntetve. Teleki Mihály és Vér Judit fia (1673 k.-ér megyci főispán, az erdélyi református egyházkerület egyik főgondnoka, irodalmi munkásság latott.

2 A sor *valahol*-lal kezdődhetett.

42 Határozott sorsban — a rád mért, kijelölt sorsban (predestináció).

45—46 Porus indiai király és Nagy Sándor történetét említi a DSB a 174. lapon. (Curtius: *I andri Magr.* VIII, 14.)

65—66 A XVI—XVII. század kedvelt történetfilozófiai gondolatát a „nagy világszínpadról” rténelmet komédiaként vagy tragédiaként fogja fel az emberiség színpadán, Lukianosz n imus terjeszti el. (Vö. Rotterdami Erasmus: A balgaság dicsérete. Ford. bev. jegyz. KARDOS 1987.³ 92, illetve 204.) L. még a versekhez prózában írt bevezetőt!

68 larvák — lárvá, álarc, báb.

72 intéztetic — oda irányítottak, vonattatik.

1 Isthmusunk — Iszthmosz, a korinthuszi földszoros. Itt névátvitellel Erdély értendő rajt: ger, mely közrefogja, a Török és Habsburg Birodalom.

2 Az 1662-re történő utalás tulajdonképpen Apafi uralkodásának kezdetére vonatkozik. 1 szeptemberében már megválasztják, de valójában majd 1662 januárjától, Kemény János h nitható igazán fejedelmnek. — Az erősen rongált állapotban ránk maradt vers feltehe delmi házaspár uralkodásának eredményeit számlálta elő.

d) Teleki Pál (1677—1731), Teleki Mihály és Vér Judit fia, aki az öt Teleki fiú közül a legn ényesre jogosító neveltetést kapta. Az itt is jelzett „udvari schola” után az enyedi Bethlen Ko a lett, majd négy éven át járta Európa egyetemeit. Megfordult Németország, Hollandia és ttemein, de megnézte Párizst, Svájcot és Bécsset is. Hazatérve nem tudta megvalósítani apja ter i lett az erdélyi politikai élet olyan meghatározó tényezője, mint amilyennek szülei szánták. I génybe, majd Nagyszombatba internálta, 1709-ben Havasalföldön át Rákóczihoz pártolt. Hos inációjáról naplót írt, s fennmaradt *album amicorum* is. Latin üdvözlőversei: RMK III, 3937.,

10 unalmas sáfárság — itt kb. kelletlen feladat.

20 becsüt — becsületet, megbecsülést.

25 adaja — adója.

e) Teleki Sándor (1679—1760), Teleki Mihály és Vér Judit legkisebb fia, nevének szerzők épeltetése kelti fel a gyanút, hogy a kilencéves fiú helyett — ilyen verselési színvonalon — az iatták csak meg a feladatot. Teleki Sándor egyébként később Bethlen Miklós veje lett, s j epe volt kurátorként az enyedi kollégium 1704 és 1717 közötti újjászervezésében, a peregrin anyaiskola kapcsolatainak fenntartásában. Tordai főispán, s a marosvásárhelyi kollégium ondnoka. Karácsonyi köszöntőversét I. kötetünk 78. száma alatt!

f) Nem tudjuk, honnan került tanítónak a Teleki család udvari iskolájába Majtini Ferenc. szakadt meg a kapcsolata Teleki Sándorral: vagy a család, vagy pedig az enyedi kollégium jo zhette, amint arról a Telekinek 1702—1712 közt írt levelei tanúskodnak. (Marosvásárhelyi Tí DL —, P 658, Új rendezés, 11. es. 2548.) Valószínűleg ő a szerzője kötetünk 69. sz. versének.

18 birodalom — uralkodás.

26 publicány — pelikán. — Az egyháztatyák a pelikán legfőbb ellenségének a kígyót tartottá szkében ölte meg a pelikán fiait, de a madár a vérrel feltámasztotta őket. E jelképpel az örd si pelikán” Krisztus ellentétét példázták. (Vö. Miskolczi Gáspár: Egy jeles vad-kert. Vál. izót írta STIRLING JÁNOS. Bp. 1983. 215—216. illetve TAKÁCS BÉLA: Bibliai jelképek a rmátus egyházművészetben. Bp. 1986. 57—58 és 85.)

g) Bizonyára ez is Majtini vagy Köleséri műve.

13 Rajodnak — II. Apafi Mihálynak.

22.

Kéziratai:

I. Győri György-ék. (1692) 2a—3a. — A vers végén: „Amen.” Kiad. VARGA IMRE: Egy t cünk történetéhez. AIIIH 1973. 123—131; KKK 328—331.

II. Lepsényi István: *Poesis ludens*. (1700—1706) 88b, 131a, 89a. — A szöveg után: „Igy iczrül ki üzött Pataki Collegium Klobusiczkitul mint haladatlan es Istentelen fiatal uldözt t. VARGA IMRE: i. m. 127—129; KKK 372—374.

III. Lugossy József *imádságoskönyve*. Kiadta THALY, Adal. II. 412—416 (Thaly 1727-re da t „A bujdosó Rákóczi énekét” közölte, noha az eredeti cím *Metrum cujusdam Peregrini* volt); észet. Szerk. ESZE TAMÁS. Bp. 1951. 120—122; KKK 699—701.

A vers a sárospataki kollégium kiűzetését és bujdosását énekli meg. Az I. Rákóczi Gyí ántffy Zsuzsanna által alapított és patronált iskola haláluk után — Patak várával és városával Záthory Zsófiára és I. Rákóczi Ferencre szállt. A katolizált, s a Habsburg-katolikus érc olgáló fanatikus nő a főiskolát felszámolta, tanulóit s tanárait elűzte a városból. Az esemén ber 20-án történt, a diákok 1672 telét Debrecenben töltötték, majd ez év tavaszán Gyulafché pítette le őket Apafi Mihály.

Ől már Göncön tanultak. 1695. január 26-án azonban Csáky István Göncöt zálogba adta a utáknak, akik mindent elkövettek, hogy a városban működő református iskolát megszüntessék. Eset alkalmát felhasználva sikerült célukat elérni, az oktatást 1695. március 21-én üntették, a diákok 25-én elhagyták a várost. (Vö. LADÁNYI SÁNDOR: A sárospataki és det gium a Rákóczi-korban. In: Rákóczi-tanulmányok. Szerk. KÖPECZI BÉLA, HOPP LAJOS, R. VÁF :ES. Bp. 1980. 317–342.) A vers tehát nagyjából azonos időben alakult ki a jelzett előzn ján, mint B. Almási Péter *Bánatban esett magyar népnek keserves versei* c. alkotása, kötetünkbe ers. A további tudnivalókat l. a vers jegyzeteiben!

A harmadik változat keletkezésének pontos idejét nem tudjuk, TIALY szerint 1730-as dátú eptel Lugossy József könyvében. Szerzője-kompilátora feltétlenül ismerte a második változa it már elvesztette eredeti közösségi jellegét — hogy az iskola, az alma mater siratja eltá mekcit —, a bujdosás hagyományos toposzait egyéni hangszerelésben adja elő: anya búcsú nné lett fiát.

TIALY a verset Rákóczi nevében írt helyzetdalként értelmezte, amire az 1711 óta eltelt tí: ndő ösztönözte, s így datálta 1727-re! A 10–12. versszakot Károlyi Sándorra vonatkozóknak tar

A szöveg variálódása, a benne előforduló évszám bizonytalanságok, a kronológiai rend felbe enged következtetni, hogy egy hosszabb epikolirikus kompozíció részleteivel, illetve a szal ckeveredésével állunk szemben. A második változat alapjául az 1688 táján szerzett ének szolgál tette ki hat új versszakkal (13., 16–20.), elhagyván annak 13–22., 24. szakaszait. A harmadik v: isodikat variálta tovább, elhagyta annak 6., 10–12., 14., 15., 18., 19. strófáit, és bővítette eggyel.

A Győri György-féle másolat nagy hatással volt a *Vígságnak töretik.* kezdetű versre. r tsei-dk. 36a–38a lapjain maradt fenn. A sárospatai kollégium sorsát megéneklő vers 1., 2., 3., és 10. verszaka vagy annak módosított szövege fellelhető a Szentsei-dk. költeményének 4., 13., 15., 14., 12. strófaiban.

Az ének kisebb mérvű hatását állapította meg VARGA IMRE Szentsei György *Eredj, menj el nten Cupido* kezdetű szerelmes panaszversében is. (Vö. KKK 790.)

I A vers címe magyarul: Ének a Sárospataki Kollégiumról. — A versben előforduló évs: kívül bizonytalanok vagy pontatlanok, ezért a datálásnál a legutolsó dátumot vettük alapul berét. Az sem kizárt azonban, hogy a vers az 1687-es eseményekre utal, s már azokat köv: zült.

I 3 vég — víg.

I 12 Mára — héber szó, keserűség; Noémi, Rut anyósa kérte, hogy ne hívják többé Noéi m Mára — keserűség — legyen a neve. (Vö. Rut 1, 20–21.)

I 36 A tizenhat esztendő t valószínűleg 1671 októberétől kell számítani, s akkor a vers kelet ontja 1687–1688.

I 41 A hetven *harmadik* helyett feltehetőleg a hetven *egyedik* a helyes szöveg — 1673-ban eseményhez kötni.

I 47 A sor a bibliai törvényre utal: „Imádkozzatok pedig, hogy a ti futástok ne télen legyen. 4, 20.

I 53 hunnyombul — honomból; esetleg a *kunnyombul* — kunyhómból olvasat a helyes.

I 56–60 A szülni készülő, napba öltözött asszony sas szárnyon menekül a veres sárkány el bocsát utána, de a föld elnyeli a vizet. (Jel 12, 13–16.) — A kép a veres sárkányról folytatódí l. változatban.

I 61 A hét tél és hét nyár vagy az idő múlását kifejező költői sablon, vagy pedig a Sárosp: visszatéréstől, 1682-től eltelt időre vonatkozik.

I 65 A sor így értelmetlen.

I 70 Azaz a sírkamra.

I 72 Az utalás arra vonatkozhat, hogy 1681-ben az országgyűlés lehetővé tette a szán kátorok és tanítók hazatérését, vagy még inkább arra, hogy 1682 decemberében Thök giumot visszahelyezte régi jogaiba. A diákok egy része hazatért Gyulafehérvárról. (Vö. a köv: ckal!)

I 87–89 A pálmafa vagy a pálmaág a győzelem jelképe volt.

I 105 Mintszent havában — októberben.

I 106 Klobusiczkyre történhet az utalás, akinek bátyja 1682—87 között a kollégium adnoka volt.

I 112 Hágár, Ábrahám előző felesége és gyermeke Bersábe pusztáin bujdosott, miután Ábrahám a kivánságára, elűzte házából. Vö. Ter (1 Móz) 21, 14—21.

II 107 kedven — kedvére, kedve szerint.

III 57—63 E sorokhoz fűzött magyarázatában ESZE TAMÁS a bibliai képet a katolikus gyakorlatra vonatkoztatja.

23.

Kézírata: **Komáromi-ék.** (1701) 82b—84a. — A vers végén: „Amen finis.” Kiad. ERDÉLYI 19. 343—344.

A szövegből a restaurálás után még annyi sem olvasható el, mint amennyit ERDÉLYI még látni. Az ő olvasata azonban sok helyütt téves, megalapozatlan. A versfőkből a kikövetkeztetésekkel és kiegészítésekkel VASARHELYI PETERÉ olvasható ki. Szerzőjéről sem sikerült megállapítani, az azonban bizonyos, hogy nem halála előtt írt búcsúvers, mint eddig Erdélyi asata alapján tartották. (ERDÉLYI a 64. sorban *Istenemhez való hű szeretetemben helyett készülete* asoit, s ebből eredt a félreértés.) 1688 novemberének utolsó napjaiban íródott.

1 ERDÉLYINÉ: Vigasztald.

2 ERDÉLYINÉ: én.

7 Három szótaggal rövidebb sor.

8 kies — szép; kut főbül — forrásból.

10 A *kies* valószínűleg szövegromlás, az eredetiben *kiért* állhatott.

13 értes — éltes vagy érints.

21 Hajol — olv. hajolj.

27 esetemet — esetemet, esésemet, botlásomat.

36—40 E sorok ERDÉLYINÉ hiányoznak.

47—48. Vö. I Kir 19.

58 ERDÉLYINÉ: Mert nem; eszésem — esésem.

60 színes kenyeresem — színlelt társam.

(ERDÉLYINEK csak a megalapozott kiegészítéseit vettük figyelembe, s tüntettük föl, a téves kiegészítésekbe nem illőket a jegyzetek között sem tartjuk számon!)

24.

Nyomatott kiadása: **Johannes Zabanius: Dissertatio Academica De Ideis.** Tübingen 1708. A kötet utolsó két oldalán található kilenc üdvözlő vers közül a hetedik. — A vers aláírása: „Hic scripsit Georg. Sz. Irásban foglaltat.” [!]

Hegyalusi György (?—1730) evangélikus lelkész. 1688-as tübingeni majd wittenbergi tanulmányai után több helyütt is lelkészkedett. (Részletes életrajzát l. ZovLex 247.) Magyarországon a szakirodalom a Zabanius Jánoshoz írott üdvözlőversét, illetve a Bodó András evangélikus püspökről írt gyászversét tartja számon 1708-ból.

Zoványi felveti annak lehetőségét, hogy ő írta a *Lelki fegyvertartó ház* (h. n., név nélküli) című költeményt, s akkor ő a szerzője az abban olvasható *Életem folyását* kezdetű versnek is, mely valószínűleg ninológiai, verselési, stilisztikai rokonságot Hegyalusi Zabanius János disszertációjához mutat. (Kötetünkben a 162. sz. vers.)

12 szivessen — szívből.

25.

Nyomatott kiadása: **Votivae acclamationes in nuptias Martini Albrichius et Martini Schlerin.** Stephanopoli. Egylevclcs nyomtatvány. Kiad. PUKÁNSZKYNÉ KÁDÁR JOLÁN, MKSz 19.

tor Hungarus (Brassó 1688).

A szerzőtől e versén kívül más művet nem ismerünk, s brassói rektorságán túlmutató é
tal nem rendelkezünk.

A találós kérdést nem tudjuk megfejteni.

26.

Kézirata: Czombó Mózes-ék. (1801) 261—263. — A vers végén: „Ammen vege”

Töredék. A vers eleje hiányzik. Keletkezése 1688-ra tetsző, a török-tatár dúlásokkal kapc
:körbe tartozik.

Hiánnyal vagy szövegromlással állhatott már szemben talán a másoló is, ezért sok az énc
és szótagszámhibás sor.

7 A sor vége hiányzik; vagy *hazánk*, vagy *anyánk* állhatott az eredetiben.

17 Kedvez — olv. kedvezz.

27.

Kéziratai:

I. *Collectio Tsétsiana*. Kiad. HARSÁNYI—GULYÁS, ItK 1917. 342.

II. Nyíry Dániel kézirata. (XVIII. sz. 2. fele.) — Címe: *Erdélyben a bábolnai templomb
osy Sámuel uram által irattatott Epitaphium*. Kiad. HEGYALJAI KISS GÉZA: Torna Borbála s
-ból. ItK 1930. 361.

A közlés alapjául a Sárospatakon fellelhető XVIII. századi másolatot vettük, mivel Nyíry
ratos kötetének nem sikerült nyomára bukkanni.

A költemény a Maros-menti bábolnai református templomban eltemetett toronyfalvi
ála sírverse, aki Nalácz István tanácsúr felesége volt. Jóllehet, szerepel benne az 1688-as dát
ban a halál időpontját jelzi, s nem a vers szerzését, amely már az „új ház”, a családi teme
felszentelésekor vagy a vele egyidőben történt síremlékállításkor történhetett. Szerzője leh
odik változat által említett, Sárospatakról előzőtt s Gyulafehérváron megtelepedett kollégium t
szombati Kaposi (Juhász) Sámuel. Ő 1689-től tartózkodott Erdélyben, de ez nem mond ellen
gének, mert a sírkövet a temetést követő években szokták felállítani.

Kaposi (Juhász) Sámuel (1660—1713) szülővárosában Rimaszombaton viselt rektori állá
-tól az utrechti és a leideni egyetem hallgatója lett. Meglátogatván német és angol egyetem
-ban tért haza. Időközben a Tótfalusi Kis Miklós-féle biblia revizora is volt. Hazatérte
spatak-gyulafehérvári kollégium neves orientalista tanára. Számos kiadott és kéziratban mar
:ője. (Vö. ZovLex 293.) Egyes források neki tulajdonítják az 1697-es Tótfalusi-féle kol
ndáriumban megjelent *Brevis Ethica* c. versezetet. (Vö. RMKT XVII/9. 447—448, illetve 731—

A vers utóéletéhez, valamint a szerzőnck, Kaposi Sámuelnek munkásságához érdekes ac
gáltatott HHEREPEI JÁNOS. Ő úgy véli, hogy esetleg a vers szerzői variánsa volt olvasható Tótfal
és leánykája sírkövén, az alábbi — a sírkő töredezettsége miatt rekonstruált — szöveggel:

(Mikor err)e elmé(gy)
(Keserv)es példát végy
(E g)yzásos sírhalomról,
(Bút h)ozó so(rso)dat,
(Hal)andó voltod(at)
(E)rről megtanulhat(od).
(Ug)yanis virágsz(ál)

(Vö. Adattár III. 157.)

A címben a *prodromissa* előjárónőt, felügyelőnőt jelent, vagy a fejedelem, v
lelemasszony főasszonya lehetett Torna Borbála; nevével azonban nem találkoztunk a k

1–6 Ugyancsak gyakori a halotti költészet eme figyelmeztetése az élők számára. Be-
:rint azért telepítették a temetőket az utak mellé, hogy „... az utazók megemlékezzenek arra
kik is oda kell menniek; és a' micsodások űk, azok is olyanok voltak, s nemsokára ezekhez l-
znek.” (Bod Péter: Szent Ililárius. A szöveget gondozta, a bev. és jegyz. írta HARGITTAY E
37. 213.)

9 szer — szer, sor.

10 Rákhel Lábán leánya volt, Jákób gyengéden szeretett felesége. Vö. Ter (1 Móz) 29.

13 Rebeka Bethuel leánya, Lábán testvére, Lsák felesége. Vö. Ter (1 Móz) 24.

33 Bőjtölő — Bőjtelő hava, február.

40–42 Sára Ábrahám felesége volt, társa vándorlásai során. Haláláról és temetéséről l-
sz) 23. (A motívumot felhasználja a Bakos Gábor temetése alkalmából írott búcsúztató. L.
/II/10. 316–317.)

49 Utalás arra, hogy Morija hegyét Jákób „Isten házának, az ég kapujának” tartotta, s l-
vezte el azt a helyet, ahol az égbe érő lajtorjáról látott álmot. Vö. Ter (1 Móz) 28, 11–22.

28.

Nyomatott kiadása: **AZ SZIKSZAI Templomon gyakorlott Istennek itéleti.** Lőcs
b—A4b. Hasonmásban kiad. OBÁL BÉLA: Hungarica Vitebergensia. Halle 1909. (IV sz.) — /
„Vege” A nyomtatvány értelmi illúzióval bíró sajtóhibás szavait a lap alján közöljük; ért-
tőhibáit (46 hazastsárát 48 romlálját 59 szerzejinek 85 cselekedte) jelzés nélkül javítottuk.

A vers témája Szikszó város templomának és annak környékének leégése. A telept
ytörténete nem tartja számon a tüzesetet. (Szikszó. Egy abaúji nagyközség története. Szerk
VÁN. Szikszó 1980.) A Szikszói enyhlapok (CSÁSZÁR FERENC szerkesztése mellett kiadta
ZSEF. Pest 1853.) 15. lapján azonban tudósít a tragédiáról, egy évvel korábbra datálva azt: „16t
láján — mikép? nem tudatik — egy kunyhó meggyűlt, s arról a templom, a benne volt ládá
ony harangjaival együtt leégett; sőt magok a templombeli ládákat szabadítani akaró emberek
légett 14!” — A templom újjáépítését 1698-ban fejezték be, ám 1706-ban ismét porig égett.

A szerzőről és a szerzetetés körülményeiről csupán a címlapról s a kolofonból nyert isme-
delkezünk.

3 partért — pártért; pártütésért.

9 mordság — zordság, mogorvaság, kegyetlenség.

25 esztünket — bottásunkat, esésünket.

30 Halcion — Itt nem a sirállyá vagy bűvármadárrá változtatott tesszáliai királylány — Alk-
érec történik utalás, hanem Alküoneuszra, a mítikus óriásra. Ő még Héraklészre is rá mert tán
osz másik változata szerint vezérszerep jutott neki a Gigászok harcában az istenek ellen.

31 Sion — Hegy Jeruzsálem déli részén, ahol a templom, Dávid király székhelye c
testáns egyház is érthető alatta.

41 ohajtás — sóhajtás.

51 Azaz a helységre támadókat élelemmel e tárházból elégitette ki.

56 szerelmes cselédgye — szeretett családja.

59 szerzesinek — rendeléseinek, törvényeinek.

89 Farjul ki tétettünk — Az OBÁL-kötetet ismertető cikk (Magyar Nyelv 1910. 136) említ
it „feltűnő”, de nem magyarázza. Sajtóhiba a *tárgyul* = célpontul kitéttünk helyett?

92 Feljeket — olv. fejeket; süvöltének — csúfolnak, gúnyolnak.

93 mi nem — A kontextus egyaránt megengedi a *mi ne* és a *de ne* jelentést is.

110 szent György havának — áprilisnak.

Kézirata: Győri György-ék. (1692) 86a—87b. — A vers után: „Amen”.

A vers címe magyarul: Tekintetes Károlyi László főispán úr temetésén Szatmárban érc.

A halotti búcsúztató szerzőjét nem ismerjük, a vers báró Károlyi László (1614—1689), Szatmár megye főispánjának, Szatmár vára magyar főkapitányának, királyi tanácsúrnak, aranyaskerek a temetésén hangzott el, 1689. június 4-én. A temetésről Károlyi Sándor tudósít naplójában, 1689. febr. 28-án halt meg Szatmárban, s június 4-én „... sok uri rendek s egész várrésztében... temettettem a szatmári páter jesuiták templomában, Károlyi Ádám testvér lelkéjében, hites házastársa Sennyei Erzsébet édes anyám mellé.” (Károlyi Sándor gróf önéletrajzi jegyzetei. 1669—1740. Kiad és bev. SZALAY LÁSZLÓ. Pest 1865. I. 25.)

5—8 Miként a vers 19—20. sorában is visszatér a motívumra, úgy a halotti líra számos alkotás képe a madarász halálát. (Vö. RMKT XVII/11. 261, 263, 269.)

36 S-Mahumetet — azaz Mohamed vallásának követőit, a törököket.

51 Szabadossan — szabadon.

62 Károlyi Sándor, gróf (1669—1743), Károlyi László és Sennyei Erzsébet fia. Szatmár főispánja, harcolt a fegyveres felkelők ellen, majd Rákóczi oldalára állt és fontos katonai pozíciókat töltött be. Része volt az 1711-es szatmári béke megkötésében. (Versét I. kötetünkben, a 104. oldalon nevezik „edgyetlen fiui magzat”-nak, mert fiútestvérei ekkorra már meghaltak.)

74 Károlyi Judit, báró Palocsai Horváth István özvegye; esküvőjük 1666-ban volt, 1688-ban ismét említik.

78 Károlyi Éva báró Divék-Ujfalusi Andrással 1669-ben kötött házasságot, férje 1686-ban

81 Károlyi Krisztina, Perényi Jánosné, esküvőjük 1674-ben volt.

82 Károlyi Zsuzsanna, Perényi Pálné, esküvőjük 1674-ben volt.

83 Károlyi Klára 1669-től apáca a nagyszombati Szent Klára-szerzetben; Károlyi Kata 1674-ben Mária Magdolna-kolostor apáca, 1740-ben hunyt el.

84 Károlyi Terézia 1694-ben lett tanárné a Bacska megyei Bacska György felesége. 1716-ban már néki.

89 Az 1684-ben megölt Károlyi Mihály özvegye hallerkői Haller Mária volt. Báró Haller István főispán lánya, második férje 1689-től gerscei Pethő Gáspár.

90 Károlyi Mihály, az elhunyt fia, 1684-ben a kurucok Szatmár vára alatt éjjel meglőtték, majd a sebeit.

91 Károlyi Erzsébet, unoka, Károlyi Mihály és Haller Mária lánya, 1696-ban tartotta esküvőjét Csáky Tamással.

93 Barkóczy Krisztina, az elhunyt menyje, Barkóczy György és Koháry Judit lánya, esküvője volt Károlyi Sándorral. Meghalt 1724-ben, ötvennégy éves korában.

Nyomatott kiadása: SIRALMAS CRONICA. Lőcse 1696. Kiad. SZINNYEI JÓZSEF: Két kötetben a XVII. századból. TT 1879. 373—377.

A vers szerzőjét nem ismerjük. Esetleg azonos az ugyanezen nyomtatványban olvasható y-búcsúztató szerzőjével. (L. kötetünk 54. sz. versét!) A két mű érezhetően párja egymásnak, sőt inspirálhatta. Így az sem elképzelhetetlen, hogy ez a verszet is csak Tesla halála után, sőt az ő halála után, illetve azt követően keletkezhetett.

Nótajelzése Szentmártoni Bodó János *Szentül éneklétek edgy halott énekben* kezdetű verséről. *Historia ad Maria Magdolnanak sok bűneiből...* c. vers modern kiadását I. RMKT XVII/4. kötetben, a 665. Vö. még: RMDT II. 150.

Tunyogi Sámuel császári alkalmazásban állt, s az ezerskapitányi rangig vitte. Buda 16-ban foglaltságánál is találkozunk nevével. (BUBICS ZSIGMOND: Cornaro Frigyes velencei követ jellemeiről. Bp. 1891. 343—344. L. még: NAGY LÁSZLÓ: „Fegyvereket megállván csináljuk...” Társadalom és hadsereg a XVII. századi kuruc küzdelmekben. Bp. 1999.)

ostani Nagy-Bányai Commendans Tunyogi Samuel mpria.” (OL, Marosvásárhelyi Teleki-fissiles, 25. cs. Nr. 708., illetve 34. cs. Nr. 685.)

Tunyogi haláláról a versben foglaltaknak megfelelően emlékezik meg Babocsay Izsák is így: „Ugyan ezen eszt. Várad' várának obsidiója alatt a' magyar gyalog hadak a' várból iütni szokott törököknek a' város alatt lest vetvén, és a' törököket [!] reájok rohanván, azon lőzben a' német hadak a' magyaroknak segítségekre nem érkezhetvén, vagy talán nem is a törököktől igen megverettettenek. Kiknek Colonellusok is Nemz. Vitézlő Tunyogi Sám iradtságos harcölésai 's dicséretes maga viselése közben halálos sebekkel elfogattatván, ugyan abságában múlik ki a' világból. Kinek holttestét bizonyos summa pénzen váltván-ki tőlök l zvegye, ugyan ott közel, Szőlőson, a' Várad' Basa' engedelméből temtetetik el tisztességes icséretes virtusának pedig érdemlett jó emlékezetére veres kamukára ékesen festett nagy szé sztességes Eptaphiumával együtt a' Gönczi templomban emeltetett-fel.” (Babocsay Iz arczaliensia, az az Tarczal' Városának főbb változásai. 1670—1700. In: RUMY KÁROLY: M lungarica. Pest 1817. 107—108.)

5 Allassad — állítsd.

25—26 Az égő csipkebokor történetét I. Kiv (2 Móz) 3, 2.

51 Utalás arra, hogy a keresztény katonák csatába induláskor „Krisztus! Krisztus!” fe hantak az ellenségre.

63—64 Tunyogi Sámuel és Tesla Mihály kapitány viszonyát Dávid és Jonathán ba llemzi a szerző. (Vö. 1 Sám 18.) Tesla búcsúztatója kötetünk 54. sz. verse.

70 Gyürki Pál 1683-ban gácsi kapitány, Thököly tiszteje, II. Rákóczi Ferenc 1660k.—1710).

90 Kos Mihály Szentjób (Bihar vármegye) kapitánya volt, 1704-ben császári ezereksz ádolttja meg Kővárban ifjú Teleki Mihályt, majd ugyanazon évben már Rákóczi hadában talá

91 Értelmetlen sor.

94 Bagossy Pál (megh. 1710) császári gyalogsági ezredes, Károlyi Sándor rokona é: ákóczi brigádéros.

99 szívesen — szívből.

101 Azaz olyan gyors volt, mint a sólyom.

104 kiálté — kiáltá.

109 Ráchel Jákób felesége volt. Fiaiért való sírása: Jer 31, 15; Mt 2, 18.

110 Toldi Erzsébet valószínűleg a Nógrád megyei Tholdy család leszármazottja volt.

112 Pogány vére — vsz. szövegromlás, esetleg *tőre* vagy *karója* helyett. (Vö. a 167—168. sz

131 Felsőméra, Abaúj vármegyei falu.

142 Istvánnál — olv. Istvánnal.

174 Szent Jakab havának — júliusnak. A címlap szerint júl. 3-án volt a halálos ütközet.

31.

Kézirata ismeretlen helyen van. A „Bezzegh-levéltár”-ból kiad. NAGY IVÁN, Száz 1874. 37

A verses szerelmi levél írója, Sréter János (1655 k.—1714), Zólyom megyei család sar ákóczi-szabadságharc alatt jelentős szerepet játszott mint tüzérségi főinspektor. Életrajzát — n t az egy költői próbálkozását ismerjük — nem tárgyaljuk részletesen. Életének főbb es mertette NAGY IVÁN (Száz 1874. 374—379). Ugyancsak a közlőtől tudjuk a vers keletk örülményeit is. 1688-ban Sréter János Zólyom megyei birtokán, Ribár helységben tartó zjegyezte a szomszéd faluban, Hajnikon lakó Bezzegh Évát, aki az eperjesi vértörvényszéken ezzegh György lánya volt. A jegycspár kapcsolatát valami megzavarta, s a férfi visszaküldte a l úrúját. Erre Bezzegh Éva az alábbi levelet írta neki:

„Sok szerencsés jókkal és hosszú élettel áldja meg Isten Kigyelmedet, kívánom tiszta szív

Hogy gyűrömet visszaküldötte Kigyelmed, legyen úgy, mint Kigyelmed akarja. Báty; zemhez ugyan nem adá még, ha ide adja, úgy is megtartom magamnál az Kigyelmed nevit. K díg tartsa meg ezen egy pár szívet. Ezek után marad, míg él igaz atyafi jóakarója, szolgálója

árva Bez

A levélkének volt egy kis külön papírlap melléklete, amelyen „két egymáshoz forrt, s t
m nyíllal átszúrt és középen egy nagy fűrészszel átfúrt lángoló festett szív látható”. Erre a mell
levelében Bezzegh Éva, valamint versében Sréter János is.

A verses levél címzése: „Nemzetes Bezzegh Éva kedves hugomasszonynak ő kegyel
ülettel adassék. Hajnik.” — Az egybekelés 1689. nov. 13-án, Hajnikon ment végbe, így a vers k
negelőző hetekre-hónapokra tehető. (Sréter 1683-tól Thököly udvari emberei közé tartozil
tségnék tagja, később Zrínyi Ilona mellett Munkácson teljesített szolgálatot, majd
cióban is tevékeny részese lett a Rákóczi-szabadságharcnak.)

32.

Nyomatott kiadása: Landovics István: *Novus succursus, az az új segítség. . .* Nagyszomba
-b.

A Czobor Ádámnak ajánlott prédikációgyűjteményen a provinciális engedélye 1687. okt
tehát a könyv már ez előtt a dátum előtt készen állt. A Czobor Ádámmal szülő ajánlásnak —
eket is tartalmazza — a címzetre vonatkozó életrajzi adatai azt sejtetik, hogy az ajánlás jóva
afoglalása után keletkezett, amikor is a híres katona Czobort a császár a franciák ellen “
el megbecsülvén, fel bocsátaná az Imperiumba”. Ám közben máshova szólította el a köteless
ígér (!) áldott földnek meg-látására”, „idegen fegyveres pogány nép közibe” küldték, és e tá
sn, még hazatérte előtt írta hozzá szóló ajánlását Landovics.

A szerző, Landovics István jezsuita áldozópap és tanár (1635—1690). Győrben született és
1 Bécsben töltötte a próbaévet 1652-ben. Hároméves gráci tanulást követően Gyulafehérvár,
győr volt főbb állomáshelye. Később visszatért ifjúkori tanulmányai színhelyére, Grácba, al
itérve ismét Győr, Sopron, illetve Nagyszombat hitszónoka lett. Hittérítőként meg
dvában és Havasalföldén is. Erdélyben és a török végeken ugyancsak térített, ekkor fogs
vedett.

Munkái: SZINNYEI szerint mintegy kétszáz egyházi és gyászbeszédet hagyott maga után. K
osabbak: *Thesaurus Absconditus*. Halotti prédikáció Erdődy Ádám felett. Nagyszomba
1K I, 1090/a.) — *Elválasztott juh* Halotti prédikáció Orbovai Jakusith Zsuzsanna, Se
párné felcitt. Nagyszombat 1676. (RMK I, 1205.) — *Novus succursus*. Nagyszombat 1689. (1
.)

a) Iuvenalis Szatírái közül a *Nyolcadik szatíra* 1—3., 19—20., 75—76., illetve 269—271.
nálta fel Landovics. Fordításában megkritikálta a konkrét római utalásokat és vonatkoz
gyta pl. Ponticus, Iuvenalis ismeretlen barátja megszólítását, illetve az Aemilianusok híres
ádjának említését. (Vö. Decimus Iunius Iuvenalis Szatírái latinul és magyarul. Fordított
zeteket írta MURAKÖZY GYULA. A bev. tanulmányt írta HORVÁTHI ISTVÁN KÁROLY. Bp
-205.) — A gondolat alapos kifejtését l. még: DSB 352—354.

1—2 A rómaiaknál a ház előszobájában az ősök szobrai és képei álltak.

5 füstös viasz — az ősök képmását a halotti maszkról viaszból mintázták meg.

12 becsüdet — becsedet, megbecsüléssedet.

13 Thersites — Therszitész alacsony származású rút harcos volt a Tróját ostromló görög se

14 Aeacidáshoz — utalás Akhilleuszra, Aiakosz (Aeacus) — a szigetisten — leszármazott
idész (Aeacides) a tőle leszármazottak közös neve.

b) A sor forrása: Martialis: *Epigrammaton lib. I, XXI, 8.*

33.

Nyomatott kiadása: *Nosce Te Ipsvm. II. n. 1689.* Hasonmásban kiad. TURÓCZI-TROSTLER.
ce Te ipsvm. Kép és motívum világirodalmi vándorútjához. MKsz 1937. 50—56.

író — köztük Szókratész, Descartes, Kant, Kierkegaard, Schopenhauer, Grimmelshausen mondata lett.

TURÓCZI-TROSTLER idézett művében a fametszetes nyomtatvány vizsgálatakor megállapítja, hogy a madárcsőré és madártestű embert ábrázoló magyar kép azonos tipológiai családba tartozik, a nürnbergi Germanisches Museum rézmetszetgyűjteményében található, a XVIII. század elejéről származó darab. A német metszet főalakja groteszk, mesészerű madár, félig gólya, félig ruc, pőfékelő emberarcú, gólyafejjel. A gólya csőre az emberi orrot fogja, s felírata: „Zupf d'ey deiner Nasen.” Alatta a magyarázó vers arról szól, hogy aki mások hibáit eltúlozván, a saját nevet, jobban tenné, ha magába szállna, azaz, a saját orrát fogná. (A kép reprodukciója: W. I. Müller: *Deutsche Vorlagen zu russischen Volksbilderbogen des 18. Jahrhunderts*. In: *Die russische Volkskunde*. II. Berlin 1926. 144.)

A magyar kép archaikusabb, stilizáltabb, de allegorikus vonatkozásaiban érthetőbb. A fordításon kívül nyilvánvalóan fordítás, TURÓCZI-TROSTLER (i. m.) szerint az ismeretlen német eredetihez igazodik, idegenszerű, mintha nem is magyar fordította volna. Esetleg valamely felvidéki népművész, vásárokon, búcsúkon terjeszthették.

Az „Ismerd meg magadat!” gondolat és felszólítás nem idegen a régi magyar költészetnél, a képi megjelenítés, a „hieroglifikus” embléma nélkül is többször találkozunk vele a magyar nyelvű művekben. (Vö. RMKT XVII/1. 455, illetve RMKT XVII/10. 380. De megtalálható költészetben is, a Pápai Páriz Ferenchez szóló üdvözlővers elemeként. L. a 79. sz. verset!)

34.

Nyomatott kiadása: Erdődi János: *A' léleknek Istennel való maganos beszélgetesi . . .* (1789. + + + 1b. — A vers előtt: „Ez Deák nyelvből, Tekintetes Nemzetes és Vitézlő &c. GYÜLLÖGÉSÉNEK, kegyes s' Istenes Votumára, Becsülletes ERDŐDI JANOS Uram által, MAGYAR KÖLLÉGIUMNAK Seniora.”) A fordított munkácskát, tisztelendő, s' Commendálá" áll, aláírása pedig: „BÖLCSKEI JANOS a' D' Collegiumnak Seniora.”

A címzett Erdődi János 1685. március 16-án iratkozott a debreceni kollégium diákjaként, majd Szatmárnémeti iskolájának rektorságába, majd Szatmár város jegyzőségébe (hivatalos neve: THURY ETELE: *Iskolatörténeti adattár*. II. Pápa 1908. 163.) A vers szerzője, Böleskei János 1683-ban lett a kollégium tagja. Későbbi sorsát nem ismerjük. (THURY: i. m. 159.)

35.

Nyomatott kiadása: Uo. + + + 1b. — A vers előtt: „Ez kis munkácskának, Deák nyelvből, illetve fordítójának, tudománnyal és kegyes étellel tündöklő Iffiúnak, becsülletes ERDŐDI JANOS Uramnak, tisztességének terjesztésére, írárm szeretettel”, végén: „DÖMSÖDI SAMUEL a' D' Collegiumnak akkori méltatlan Contrascríbája” áll.

THURY szerint Dömsödi Sámuel 1683-ban szubszkribált a kollégium anyakönyvébe. (I. kötet, 159. sz.) A szerzője még a Vecsei György *Dissertatio Metaphysica, De lumine mentis naturalis* (1692) c. munkájához írott üdvözlőversnek. (RMK III, 3730.)

36.

Nyomatott kiadása: Uo. + + + 2. — A vers előtt: „Ján. 17: 3. Matth. 16: 17. Colos. 2: 14. — NÁNÁSI N. ISTVAN Orát. Praeceptor, és a' Collegiumnak Bibliothecáriussa.” áll.

Nánási N. István is 1683-ban lépett a debreceni kollégium diákjai közé. (THURY: i. m. 159.) Későbbi életútja ismeretlen.

Nyomatott kiadása: Uo. + + +2. — A vers előtt: „Ugyan azon becsülletes Tudós Iffiúhoz ró Baráttvához.”, végén: „Irta KECSKEMETHI K. ISTVAN. A' Debreczeni Col. tagja.” áll.

Kecskeméti Kincses István is 1683-ban jegyezte be nevét a kollégium anyakönyvébe. sáról Pápai Páriz Ferenc tudósít: „Rector scholae Szatmariensis, post eiusdem ecclesiae past kinum in Máramaros vocatus, mihi ab inusitata humanitate in exilio meo Szatm armentatissimus.” (TIHURY: i. m. 160.)

38.

Nyomatott kiadása: Uo. + + +2—2b. — A vers előtt: „August. Super Psal. 64.”, a ALACSI SAMUEL, a' Debreczeni Collegiumnak tagja és Poës Praec.” áll.

A vers írója, Szalacsi Sámuel ugyancsak 1683-ban kezdte meg debreceni tanulmánya akönyv megjegyzése szerint nem tért haza peregrinációjáról: „Fuit et in Belgio.” (TIHURY: i. m.

39.

Nyomatott kiadása: Uo. + + +2b. — A vers előtt: „Ugyan azon becsülletes Iffiúnak, mint arás Társának tisztességére, nagy kedvességgel írá”, a végén: „ZELIZI P. JANOS, A' Det legiumnak tagja.” áll.

Az anyakönyv tanúsága szerint Zelizi P. János — „Johannes Zilizi” — 1686. március 26-án receni kollégium diákjai közé. További életútjáról nem rendelkezünk adatokkal. (Vö. TIHUR .)

40.

Nyomatott kiadása: Uo. + + +2b. — A vers előtt: „Ez kis munkátskának MAGYAR ditójának, mint hűséges Doctorának tisztességére nagy szeretettel írá” — a „G' RISTOF.” áll.

Gyürki Kristóf neve nem szerepel a debreceni kollégium matrikulájában. Ő bizonyára lását elősegítő Gyürki Pál fia volt, s Erdődi János esetleg a tanára lehet valamilyen formában.

41.

Kézirata: **Versek Újfalusi Kata tiszteletére** (1675—1693) 18b—19b.

Kötetünk már szerkesztés alatt állt, amikor KŐSZEGIHY PÉTER a verset megtalálta. A szöveg ességből átengedett másolata alapján közöljük. A vers előtt ezek a bevezető sorok olvashatók:

„Nemzetes es Naghos Dévék Ujfalui Ujfalusi Kattha, Néhai Nemzetes és Naghos Rev m megh hagyot Eözvegye, nékünk nagy jó akaró Nénénk s Aszszonyunk. Tavali Eöszvendöbe talin napját condecoráltuk vala Apollo Déak Verscinkkel, most penigh Neczpali Hori bbel nem tudunk kedveskedni néked és Szented napját memoriadban hozni, hanem ez ekkkel: vedd azért jó neven mi túlünk, ugy mint . roktül [?] nem egyebet kívánván néked, egy versck mit foglalnak magában kiknek tenora következik ekképpen.”

A vers után: „ In Neczpal die yn Fest. S. Catharinae A. D. 1689. Ezt szivessen offerallyál e, Péter, Mihály, és Pál négy egy testver Attyafiak. S Gerhard István és Lörintz ket egy rafiak.”

Az üdvözlőverset tehát Újfalusi Kata unokaöccsei és azok osztálytársai mondták el 1689-ben. Az özvegy egy éve vesztette el férjét, lásd kötetünk 18. sz. versét. Ugyane kézirat őrizte újfalusi Kata négy évvel későbbi névnapjára írott vers szövegét is, melyet a 63. sz. alatt közlünk.

Kézirata: Győri György-ék. (1692) 87a—90a. — A vers végén: „Amen.”

A vers szerzőjét nem ismerjük. A halotti búcsúztató az 1689-es év utolsó napján ha:endi Éva temetésén, aki az Ugocsa megyei Szendi család tagja volt, az ugyancsak Ugocsa ödény István felesége.

5—20 Mint a 31. sor utal is rá, a szerző az Éva név miatt vázolja fel az első t:inbeesésének történetét.

20 épp — ép.

23 esetek — esésük, botlásuk.

25—28 A sorok variánsát l. a Kállai Miklós-búcsúztató első versének (kötetünkben a 142. -10. sorában!

33—36 A sorok variánsát l. uo. 26—30. sor.

39 Ezentül — ezennel, mindjárt.

41 világnak utára — mindenki útjára.

44 A sor utáni szöveg magyarul: Az Újhelyi családtól, ahonnan származott.

45 Újhelyi nemzetnek — Feltehetőleg az ugocsai illetőségű Újhelyi (Tisza-Újhelyi) csa:ga, mely Szatmárba is átszármazott. (Vö. RMKT XVII/11. 539, 859.) L. még Újhelyi Már:icsúztatóját, kötetünkben a 47. sz. alatt!

53 Új helyben — szójáték a család nevével.

60 A sor utáni szöveg magyarul: A Kisfaludi család, melyből eredi. — Valószínűleg:isfaludy családra utal.

71 Meg engedgy — megbocsáss.

73 Kölcsei Boldizsár 1672—1699 között szatmári szolgabíró volt, Csekén élt. Kende Ád:apatában harcolt, 1678-ban Herberstein szatmári parancsnok menlevelet állított ki szán:ltétellel, hogy a király pártján marad. (KÖLCSEY DEZSŐ: A Kölcsey, másképp Szenté-Mágócs ne:p. 1930. 45.) — A Kölcsei két szótagúnak olvasandó.

77 Vö. MTörv (5 Móz) 33, 16.

77—78 A sorok szerepelnek az említett Kállai-búcsúztatóban is, vö. 161—162. sor.

87 meg engedve — megbocsátva.

88 A sor utáni szöveg magyarul: Ugyanazon vérből való nővér és fivérek.

90 Nővére, Szendi Erzsébet Pais István felesége volt.

97—100 A Nyéki Vörös-hatást is mutató sorok (vö. RMKT XVII/2. 215. 1421—1428.) a:nyve 1, 2. terminológiáját is őrzik.

104 A sor utáni szöveg magyarul: A fivérektől.

109 Vö. 29. zsoltár, 5. vers, illetve 92. zsoltár 13. vers!

117—120 A sorokban az 1. zsoltár 3. versében említett folyóvíz mellé ültetett fa képe ke:ub pondere crescit palma” (Teher alatt nő a pálma) régi latin közmondással. (Vö. RMKT:2.)

125 látnia — látni, látnom.

126 Szivessen — szívből.

128 A sor utáni szöveg magyarul: Férjétől, apósától és rokonaitól.

130 alak — kedves (fn. Vö. MTESz I. 125.)

135—136 A párját veszített gerlice — aki csak száraz ágra ül, zavaros vizet iszik —:otívuma a XVII. századi szerelmi és halottas lírának egyaránt. (Vö. RMKT XVII/3. 58:KIARDT, EPhK 1929. 93—99.)

142 A férj az ugocsai Gödény család tagja volt.

160 A sor utáni szöveg magyarul: A sógorától.

167 dél színbe — déli verőfényben.

172 Libitina, a halál és a halottak istennője, akit Proserpinával azonosítottak. A költők:ölték nevével a halált. (Vö. Horatius: *Carm.* III, 30, 6—7.)

174 legeltettem — tápláltam. (A sor utalása nem egészen világos.)

175 Meg engedni — megbocsátani. (Még a 179. és 191. sorban is.)

176 A sor utáni szöveg magyarul: A rokonoktól.

184 A sor utáni szöveg magyarul: Az alattvalóitól.

192 A sor utáni szöveg magyarul: Minden jóakarójától.

Kézirata: Uo. 50a—53a. — A vers végén: „etc.”

Az ismeretlen szerzőjű vers Kemény János erdélyi fejedelem özvegyének, Lónyay Annán rilis 23-án tartott temetésén hangzott el, valószínűleg a család temetkezési helyén, Aranyosmeg 1 A *Homo bulla* antik költészetre és Bibliára egyaránt visszavezethető képe gyakori clem tozandóságát, mulékonyságát szem előtt tartató halotti költészetnek. Valószínűleg Nyéki lásra terjedt el. Vö. RMKT XVII/2. 183, 186; 4. 221, 8. 174. — Ez utóbbi Janus Pannonius-forc 16—20 Szintén Nyéki Vörös *Tintinnabulumának* hatását mutató sorok. (Vö. RMKT XVI 3.)

21—30 Nyéki Vörös idézett versének ubi sunt-katalógusának ösztönzésére született felsor 39 keserülhetni — száthatni.

47 Wessclényi Pál (1654—1694), Lónyay Anna Wessclényi Istvánnal kötött első háza rmazó fia, az elégületlenek hadvezére; verem — olv. vérem.

52 meg szedett szőlő — bibliai eredetű kép, I. Mik 7, 1.

56—57 Szintén bibliai fogantatású sorok, I. a 3. zsoltár Szecezi Molnár Albert-féle fo MKT XVII/6. 22. l. 39. sor.)

67 Wessclényi István, a naplóíró (1674—1734), Wessclényi Pál és Béli Zsuzsai gyanyjához való viszonyát meghatározta, hogy nagyanyja gerendi kastélyában született és valé is nevelkedett kolozsvári iskolázatásáig. — Anna nevű unokája később Bethlen László feles elváltak.

81—90 A sorok variánsát I. Újhelyi Mária búcsúztatójának (kötetünkben a 47. sz. ala í—255. sorában! A XVII. században rendkívül közkedvelt közköltészeti kép útját I. RMKT í, 660—666.

100 A sor utáni szöveg magyarul: Együttesen a három említett gyermekhez.

110 vigyázz — figyelj.

111 Csáky István (1635—1699), beregi főispán, Szatmár várának főkapitánya, ország szárpárti főúr Kemény János és Lónyay Anna támogatója volt. Felesége Lónyay Anna testvére

115 Meg engedni — megbocsátani.

118 borzas tele — vad, kemény tele.

127 Csáky Zsigmond (1665—1738), Csáky István és Lónyay Margit fia, Szepes, Abaúj, ma s-Solt főispánja, főtárnokmester.

131—135 A sorok fellelhetők kötetünk más verseiben is. L. az Újhelyi Mária-búcsúztató 5 omaközi László-búcsúztató 451—455. és a Kökényesdi Zsuzsanna-búcsúztató 201—204 ötetünkben a 47., a 134. és a 135. sz. alatti versek.)

136 Ifjabb Csáky István (1669—1729), Csáky István és Lónyay Margit fia, Ugocsa fő lhnál még Károlyival volt, 1706-ban Rákóczi pártján állt.

141—145 Ugyancsak előfordulnak e sorok az Újhelyi-búcsúztató (47. sz.) 276—280., a Cso úsztató (134. sz.) 431—435., és a Kökényesdi-búcsúztató (135. sz.) 397—400. sorában.

147 Mindketten Csáky István és Lónyay Margit lányai; Borbála 1667-ben született, Palocsa :sége lett, 1707-ben özvegyként említik; Krisztina 1654-ben született, Draskovich János cscényi Miklós felesége.

160 A sor utáni szöveg magyarul: Nagyságos Kornis Gáspár és Csáki Mária árváilhoz.

161 Csáky Mária, Csáky István és Lónyay Margit lánya, 1660-ban született. Nyolc évig volt spár marosszéki főkapitány második felesége. 1688-ban már őt is néhaiként említik. (Vö. spár halotti búcsúztatója, RMKT XVII/11. 462—463.)

162 Kornis Gáspár (1641—1683), marosszéki főkapitány, Kornis Ferenc és Wessclényi f í. RMKT XVII/11. 459—467.)

167—175 Ugyanezen sorrendben búcsúzik tőlük apjuk is. Zsigmond (1677—1731), gróf, ernátor. István (1680—1741), gróf, Fehér vármegye főispánja. Krisztina (1683—1725), apác:

176—177 E sorokat I. az RMK I. XVII/11. 261. l. 237—238., illetve Kotetunk Rhédey / ícsúztatójának (8. sz.) 73—74. sorában!

180 A sor utáni szöveg magyarul: A Lónyay családból való testvércihez.

186 Lónyay X. Lászlónak, III. Gábor és Guthy Erzsébet fiának halálát valószínűleg téves akirodalom 1682-re, esetleg élt még ekkor, s rá vonatkoznak e sorok.

186—190 E sorok rokonságot mutatnak a Csomaközi-búcsúztató (134. sz.) 69—72. soráva

192 Lónyay IX. Gábor, III. Gábor és Guthy Erzsébet fia, 1698-ban beregi szolgabíró; II előbbi testvére, 1707-ben kuruc ezredes.

193 hívság — haszontalanság, hiábavalóság.

197 Lónyay VIII. András és XI. István is III. Gábor és Guthy Erzsébet fia volt.

199 Lónyay Erzsébet, III. Gábor és Guthy Erzsébet lánya, előbb Bethlen János, mi ihály felesége.

206—210 A sorok variánsait I. az Újhelyi-búcsúztató (47. sz.) 206—210., a Csomaközi-b 34. sz.) 256—260., a Kökényesdi-búcsúztató (135. sz.) 29—32. és a Kállai Miklós-búcsúztató (1 széncék 171—176. sorában!

212 Tasnádszántói Becsky II. György, 1693-ban Szatmár vármegye alispánja.

214 legeltető — tápláló.

217 Egy szótaggal rövidebb sor.

221—222 Vö. a Csomaközi-búcsúztató (134. sz.) 396—400. sorával, illetve RMKT XVII sém — hűgom.

226—230 L. az Újhelyi-búcsúztató (47. sz.) 91—95. sorát!

235 az ki sér — ami fáj.

242 Becski Judit Csomaközi Zsigmond felesége volt. L. a Csomaközi-búcsúztatót (134. sz.

44.

Kézirata: Uo. 47b—50a. A vers címe magyarul: Halotti versek, amelyekkel a Krisztus :gyesen elhunyt felséges fejedelemasszonynak, Lónyay Annának a végtisztségé koszorúját nyúj A 43. sz. versben is előforduló személynevek azonosítását I. ott.

6—10 E sorok variánsát I. a Kállai Miklóst búcsúztató I. vers (141. sz.) 6—10., illetve a áriát búcsúztató vers (47. sz.) 16—20. sorában!

11—15 E névkatalógust I. RMKT XVII/11. 629.

16—35 E sorok variánsát I. az Újhelyi-búcsúztató (47. sz.) 11—30. sorában!

16 alázatos — alacsony.

22 doha — bűze.

23 koha — kohója.

24 moha — mohó kívánása. — E rimbokor tagjai gyakoriak a vallásos-halotti költ őzményeit I. RMKT XVII/4. 238, 386 és 11. 315.

56—60 E sorok variánsát I. Kökényesdi Zsuzsanna búcsúztatójának (135. sz.) 329—332. sc 60 mordsága — kegyetlensége.

61—65 E sorok variánsát I. a Kökényesdi-búcsúztató (135. sz.) 333—336., illetve az ícsúztató (47. sz.) 61—65. sorában!

71—75 E sorok variánsát I. az Újhelyi Mária-búcsúztató (47. sz.) 81—85. sorában!

121 Lónyay Anna temetésekor I. Apafi Mihály már egy hete halott volt, a vers tehát mc szülhetett, hogy halálhíre ismertté lett volna.

122 hiedelme — bizodalma, illetve enyhítője, megújítója.

127 Ivét — íjját, nyilát.

135 Az urtulis — azaz Teleki Mihálytól, aki ebben az évben szintén meghalt.

146—150 A sorok variánsát I. a Csomaközi László-búcsúztató (134. sz.) 411—415. sorában

154 nézéllyed — nézd, tarts szemmel.

162 Vér Judit (1631—1707), Toldi Miklós, majd 1661-től Teleki Mihály felesége. T: cselekedeteiről, alamizsnálkodásáról híres joppebeli nő, akit érdemeiért Péter feltámasztott. (4 —41.) A halotti költészet gyakran hivatkozik példájára, vö. RMKT XVII/9. 157; 10. 69; 11. 382

175 ötsém — hűgom.

Kéziratai:

I. Kismarjai György-ék. (1742) 28b—37a. — A szöveg után: „Finis per me <...> Georgij Minister Ecclesiae Reformatae Abrud Banyaiensis λυικωας apposituit mpria.” A kipontoztán kitörölt szöveg, esetleg név.

II. Bartók Miklós-ék. (1753) 122—152.

A verset Kismarjai György valószínűleg csak másolta. A halotti búcsúztató az 1689 augusztus tizenhét éves korában elhunyt Sebesi Benjáminné Szörös Erzsébet temetésén hangzott el a kolozsvári unitárius iskoláról írván: „... az abrudbányai nemes Fodor József özvegye, nevezetesen Bénéin, Dobra vidéki oláh származású, de unitáriussá lett úrnő, Szörös Erzsébet 192 vert 4 m. frtot] adott, felét, 252 frtot a nyomdára, felét az iskolának.” (JAKAB ELEK: Kolozsvár története. Bp. 1888. 51.)

2 A vers gondolatmenetén szintén a *Discursus de summo bono*-hatás mutatható ki, csakúgy mint Péter Bornemisza Annát búcsúztató költeményében. (Kötetünkben a 20. sz. kiadásainkban ezúttal is az ott jelzett modern kiadásra utalunk.)

15 Azaz Bacchusnak, a bor, a szőlő és a mámor istenének bemutatott áldozat: tivornya.

18—19 Terentius Publius Afer: *A herélt* (Eunuchus) c. vígjátékának szereplőire való utalás az előzőekben.

20 színes becsülettel — színlelt megbecsüléssel.

27 A sor az akragaszi zsarnokra, Phalariszra vonatkozik, aki egyes állítások szerint ércbika alakjában belsejébe vettette áldozatait, s a szobor alá tüzet rakatott.

29 Szókratész (i. e. 469—399) idealista görög filozófust a materializmus és az ifjúság megromlását perbe fogták és halálra ítélték. Börtönében itta ki a mérgegpoharat. Példájára hivatkozik a 442. és a 444. lapon. — Kritiasz athéni szónok és költő volt, a harminc zsarnok egyike. Fiatal Szókratész tanítványai közé tartozott, de később önző politikai intrikák szervezője lett. Száműzöttnek tartották egyikként kegyetlen zsarnok.

34 Phlegethon, hatalmas tűzfolyam az Alvilágban, mely Tartarust, a kárhozat színhelyét határozza meg. (Virgilius: *Aeneis*. VI, 548.)

42 Csüggették — esüggötték.

48 Azaz Krisztustól.

57 Delphisnek Fébussa — Delphoi ókori város a Parnassosz lábánál Közép-Görögországban szentelt temploma jóshely volt, ahol a felszálló gőztől elkábult papnő szavait a thebai magyarázták. Fēbus = Phoebus, Apollón: a költészet, a gyógyászat és a jóslás istene.

58 Dódóné görög jóshegy Épeiroszban, ahol Zeusz papjai mondták jövendőt a tenger vizéből és a forrás vizének csobogásából.

59 Ammon egyiptomi isten alakját a görögök Zeusz (Juppiter) alakjával olvasztották össze. híresebb temploma és jóshelye Ammonium volt, a líbiai sivatag oázisa. Jóshelyét, megalománnyal, hanem jelekkel adta tudtára híveinek a jóslatokat, Nagy Sándor is felkereste, mikor elment a keletre. Ammon isten fiának. (Curtius: *Historia Alexandri Magni*. IV, 29. skk., Arrianus: *Ennek emlékére öltözött Nagy Sándor ismételtlen bíbor ruhába, fejét pedig szarvakkal ékelték.* henaios XII, 537 C.)

61 orákulumak — orákulumoknak, jóshelyeknek; szózatnyak — szózatjai, szólásai.

66 gymnosófiták — A görögök szerint az indiai bölcsök egy osztálya, mely meztelenül járt. Két felekezete volt: a brachmanok és a samanaeusok. Külön indiai nép neve is. Említik a magyar irodalmi előzménye is, mely talán kapcsolatba hozható a jelen hivatkozással. „Írták az indiaiakban meztelen lakozó, az napot nap kelettől fogva mind nap nyugotiglan, sarkon állva nézhető bölcs Gymnosophistáktól-is, szép intést hallott régenten Alexander, midőn kiérkezett, hogy kérnének ő tőle valamit akarnának, és meg adná nekik. Amazok örökké való

hatatlanokká? Mondának az bölcsek: Iliot azért magadot halandónak isméréd lenni, he gszel meg az te ösödötől maradó országoddal, hanem az egész nap keletet sok gon ted?...” (Pataki Füsüs János: *Királyoknak tüköre*. Bártfa 1626. 155–156. — RMK I, 549. (rtius Nagy Sándor-életrajza nyomán.)

68 gyakorlatták — gyakran látogatták.

89 Szintén az *Aeneis*re utaló sorok. (Vö. *Aen.* II, 705–725.) — E motívum felbukkan a rbálát búcsúztató első vers 113–116. sorában is. (Kötetünkben a 64. sz. alatti vers.)

96 A sor értelme: melyről mindegyikük fogadalma, esküvése kezeskedik.

97 A szótagszámfelesleg a korban rendkívül gyakori *fejedelmekben* alakkal korrigálható. — zletes kifejtését l. DSB 361–442.

102 nyul háton jár — azaz nem állandó, rövid ideig tartó.

103 Ti. Dávidhoz hasonlóan, amiként Saul üldözte Dávidot.

104 Iliámánt arra a fára akasztották fel, amelyiket ő ácsoltatta Márdokeus számára. (Vö. -10.)

105–108 L. kötetünk 2. sz. versének 85. sorához fűzött jegyzetünket!

108 Szines méze — nem igazi méze; fulakja — fullánkja.

109 Nagy Sándort a DSB több okból is említi elrettentő példaként, vö. 106, 159, 186, 196, 2

115 Julius Caesar és Pompeius Magnus esete is gyakori példázata a DSB-nek. L. különösk 7–158., és a 287., valamint a 418. lapokat!

117–120 Vö. Lk 12, 18–19., illetve DSB 143.

124 legeltető — tápláló.

136 vagyoni — létező.

137–144 Vö. Ter (1 Móz) 1.

145–156 Vö. Jel 4.

147 Serafim 's' Kerubin — szeráfok és kerubok, a főangyalok.

157–160 Vö. Iz 66, 1–2.

173 Azaz, a nemlétezőből létező válják.

179 Vö. Jel 1, 8.

181 Farisé — A farizeus vocativusi alakja, megszólítás. A farizeus és a publikánus — vámténetét l. Lk. 18, 10–14.

185 A Babilont építő és azzal dicsekvő Nabukodonozor mondását l. DSB 317, 337, 383.

187 Kölcsenek — kölcsönök.

188 Vö. Ter (1 Móz) 18, 27.

233 vagyant — létezőt.

234 karmasinból — kékes árnyalatú élénkpiros szín, illetve ilyen színű kelméből, bőrből.

235 ingyen — pusztán.

239 temérdek — vastag, sűrű.

244 Sidrák, Misák és Abednégó nem borult le Nabukodonozor bálványá előtt, ezé nencébe vetették őket, ahonnan kiszabadultak. (Vö. Dán 3.)

248 Tágulást — könnyebbülést.

250 Azaz az Úrban. Vö. 2 Sám 22, 47.

253 ersébethi neved — A héber nyelvből kölcsönzött szó jelentése: Isten kedveltje.

261 Kérkedtség — kevélység, dicsekvés.

277 Öt — olv. öt; utalás Abrudbánya Európa-szerte híres aranybányáira.

285 Azaz Indiát és Amerikát.

289 Egy szótaggal hosszabb sor, az *Európában* négy szótagúnak olvasandó.

310 sellyéjében — koporsójába.

319 Reménség 's' félelem közt — Curtius IV, 15. parafrázisa.

320 Seneca több helyütt él az élet = viharos tenger, halál = kikötő metaforával, valószínű áására terjedt el a halotti irodalomban. (Vö. *Polybius vigasztalása*, 70. levél, 104. levél.)

323 rakodcsága — megterheltsége.

334 Ti. Jézussal.

341 kompásul — iránytűként.

342 Farusul — világítótoronyként.

aminációjával keletkezett kifejezés.) — Vö. még: Vergilius: *Aen.* VII, 302.

348 táblái — oldaldeszákai.

350 tanácsot tartottak — biblikus eredetű kifejezés, vö. Dán 6, 7.

356 frissült — újult, szépült.

361 L. a 320. sor jegyzetét!

367 Vö. *ApCsel* 9, 36—41.

378 Vö. *Kiv* (2 Móz) 16, 4.

379 Vö. 1 *Kir* 17, 4—6.

380 Vö. *Kiv* (2 Móz) 16, 13—35.

46.

Nyomtatott kiadása: M. Bándi P. *Samuelnek Rövid magyarázattya a LXVIII. Sóltárra.* Frz (RMK I, 1383.) +++3—++++. — A vers előlt: „E munkátskának dicsiretivel tudós authc:sségére”, a vers után: „&c. &c. Amen.” áll.

A vers szerzőjéről a kötet nem szolgál információval. Kelte az 1690-es év júniusára tchető, u li P. Sámuelnek az olvasóhoz szóló ajánlása alatt az 1690. június 1. dátum áll.

A kötet szerzőjének további sorsa is ismeretlen: (Mező) Bándi P(ap) Sámuelről még azt t az enyedi Bethlen Kollégium anyakönyvébe 1686. ápr. 1-jén jegyezték be nevét az alábbi n hízeltő kommentárral: „Versutus, acad. salutavit. Nihil attulit.” (JAKÓ—JULIÁSZ 111.) 1687-t anckeri egyetem hallgatója, s 1691-ben Amszterdamban időzött, ő kótyavetyélte el Tó zterdamban hagyott matrixait. Ilazaterter után nem sikerült anyagilag felelőssé tenni. 1695-be t. (Vö. JAKÓ ZSIGMOND: Erdélyi féniks. Bukarest 1974. 460—461.)

3—6 Éva ósanya nevére utal. A héber szó jelentése: élet.

15—16 L. Krisztus beszélgetését a samaritánus nővel Jákób forrásánál! (Jn 4.)

25 Az *Europaba* négy szótagúnak ejtendő.

29—30 Vö. *Bír* 4.

33—36 Utalás Ahasvérus (Xerxész) perzsa királyra.

33—44 Vö. *Eszter* könyvével!

45—52 Vö. *Judit* könyvével! Az apokrif könyv hősnőjének esete a törvényhez ragaszkodó l őldája a vallási és politikai szabadság érdekében.

54 jutot kies réhre — ért szép kikötőbe, azaz révbe jutott ügye.

57—61 A wittenbergi világ- és történelemszemléletnek a magyar reformáció gondolko it gyakorolt periodizációjának elemei.

73 Sevérus — Valószínűleg Septimius Severus (193—211) római császárra utal a szerző, az imaea nem az ő anyja volt, hanem Aurelius Severus Alexanderé, aki nem volt olyan zs: észetű, mint nagybátyja.

82 Diocletianus — C. Aurelius Valerius (284—305) római császár, 303-ban elrende ztények üldözését, s ezrével végeztette ki a parancsait megtagadókat.

83 Maximus — Aurelius Valerius Max. Herculus, sirmiumi származású tábornok, letianus megosztotta a hatalmat. — Egy szótaggal rövidebb sor.

84 Licinius — 307-ben Galerius nevezte ki Augustusnak, 325-ben Constantinus megölette.

85 Galerius — Galerius Valerius Maximianus, 293-ban nevezte ki Diocletianus Caes: lag ő bírta rá Diocletianust a keresztények véres üldözésére. 311-ben halt meg.

86 Maxentius — Maxentius Aurelius Valerianus, római társcsászár, Maximianus fia, akit Ga onstantinus Chlorus 306-ban fogadtak maguk mellé. Kegyetlenségéről és durvaságáról volt hí ren a Tiberisbe fulladt.

93 Hèlèna aszszony — Constantinus Chlorus felesége, I. (Nagy) Constantinus anyja. Hit ztény volt, s fia is pártfogásába vette a kereszténységet. Férje caesari címmel Gallia és Brii ralkodója volt, a vers ezért említi Hclena szerepét a kereszténység ottani terjesztéséb mében.

98 Nagy Constantinus — Flavius Valerius Aurelius Claudius (306—337), előbb a I falom nyugati tartományainak császára, majd legyőzte a keleti tartományok társcsászárait

- 105 áttál — olv. által. — Egy szótaggal rövidebb sor.
- 109 A pálmafa vagy pálmaág a győzelem jelképe volt, s mint ilyen, gyakran élt vele a művészet is.
- 117 Romai sötettség — a katolikus vallás.
- 121 Johanna Albretta — Jeanne D'Albret (1528—1572) navarrai királynő, Margit királyi reformáció buzgó terjesztője.
- 126 Egy szótaggal hosszabb sor, az *Éuropát* három szótagúnak olvasandó (csakúgy, m. 53., 166. sorban).
- 132 Iliberia — Írország.
- 134 Claudia Vallesia — Claude Valois. — Egy szótaggal hosszabb sor, a *Claudia* szótagúnak olvasandó (a 147., 214. sorban is).
- 135 Franciai Ferencz — I. Ferenc francia király (1515—1547) a Valois-házból.
- 138 vallis Fellina — Szövegromlás a *vallis Familia* = *Valois család* helyett?
- 139 Rhactia — kb. a mai Tyrol és környéke.
- 140 Ferraria — Ferrara olasz tartomány.
- 152 aluttya — altatja.
- 157 Elizäbeth — I. Erzsébet angol királynő (1588—1603), utalás a II. Fülöp elleni 1588. győzelemre.
- 158 Deböräja — prófétanő, Izrael bírāja. (Vö. Bír 4—5.)
- 167 Semirämis — Asszíria legendás királynője, a legenda neki tulajdonítja Egyiptom Étiópia meghódítását. Ugyancsak nevezetes a babilóniai függőkertek kialakításáról. (Egyéb Erzsébetet, hanem Margit dán királynőt (1353—1412) szokták „Észak Semirámisának” nevezni.
- 169 Sacculom — évszázad.
- 171 A Libanon hegyén nőtt cédrusokat.
- 173 Borboniai — Bourbon.
- 174 XIV. Lajos francia király a Bourbon-dinasztiából (1643—1715). Abszolút monarchiájában a vallásüldözés is jelentős szerephez jutott.
- 178 Mária Stuarta — Mária, angol királynő (1689—1694) a Stuart-házból, II. Jakab lány /vilmos németalföldi helytartó felesége.
- 179 Franciai Syonnak — a francia protestáns egyháznak.
- 189 AEmilia Charlotta — Charlotte Amalie dán királynő (1650—1714), V Keresztély fel
- 193 Lajos — XIV. Lajos.
- 196 nyult — olv. nyújt, ad.
- 197 második Sára Aszszony Sofia — Sárát, Ábrahám feleségét, Isten népének anyjává nevelték a keresztény nők példaképének; Sofia — Sophie Charlotte (1668—1705) II. Brandenburgi választófejedelem, majd 1701-től I. Frigyes néven porosz király felesége.
- 207 Bornemisza Anna, I. Apafi Mihály felesége (1630—1688). Halotti verseit I. kötet 0—21. sz. alatt!
- 221—222 A főnixmadárról azt tartották, hogy halálát érezvén, gyúlékony anyagból készített, s fészkével együtt maga is porrá égett. A hamujában egy férget találtak, amiből újmadár születt. Krisztus halálának és feltámadásának szimbólumaként is szokták alkalmazni.

47.

Kézirata: Győri György-ék. (1692) 43a—47b.

A vers Rajki János feleségének, Újhelyi Máriának a halotti búcsúztatója. Mint a címből is látszik, a vers megírásának ideje 1690-ben ment végbe, a vers szerzőjét nem ismerjük. Győri György kötetébe az 1685-ben írt *Újhelyi Zsigmond* — Rajki János és Újhelyi Mária korán elhalt gyermeke — halotti beszéde is beiktatva került. (Vö. RMKT XVII/11. 537—541.)

Újhelyi Mária valószínűleg az ugozsai Újhelyi (Tisza-Újhelyi) család Szatmárba átszármazott tagja volt.

1—2 E sorok szó szerint megtalálhatók az ugyancsak a *Győri György-ék.*-ben fennmaradt *Anna-búcsúztatóban*. (Vö. RMKT XVII/11. 628.) A két vers számos ponton mutat átvételt, pá-

1—4 A gondolat Pál Rómaiaknak írt levele 5. részének 12. versén alapszik, maga a kifejezés a 23. versében kerül elő.

6—10 E sorok variánsát I. Lónyay Anna második búcsúztatójának (a továbbiakban: Lónyay Anna), Kállai Miklós első búcsúztatójának (a továbbiakban: Kállai I) pedig a 16—20. sorok között találjuk (Kötetünkben a 44., és a 141. sz. alatti versek.)

11—30 A sorok variánsát I. Lónyay II, 16—35. sorában!

17—20 A rímekkel kapcsolatban I. a 44. sz. vers 21—25. sorához fűzött jegyzetet!

36 A korból több Rajki János név is ismeretes, itt valószínűleg Szatmár 1695. évi szolgálataira utalunk.

44 Vö. Ter (1 Móz) 29—30.

46—50 Variánsát I. a Csomaközi Lászlót búcsúztató vers (a továbbiakban: Csomaközi) 2. sorában! (Kötetünkben a 134. sz. alatt.)

51—55 Variánsát I. Lónyay Anna első búcsúztatója (a továbbiakban: Lónyay I) 131—135. sorában (Kötetünkben a 43. és 134. sz. alatti versek.)

61—65 Variánsát I. Lónyay II, 61—65. és Kökényesdi 333—336. sorában.

71 Újhelyi Ferenc özvegye Pogány Borbála — Pogány Zsigmond és Zoltán Anna lánya. Életrajza 1664—1694 közé eső szakaszára vannak adatok.

72 E sor az 56. szoltár Szenczi Molnár-féle fordításának 26. sorára utal vissza (RMKT XVII/11. 266. lapján is).

79 Újhelyi Sándor 1700-ban ugocsai jegyző, később alispán.

81—85 Variánsát I. Lónyay II, 71—75. sorában!

91—95 Variánsát I. Lónyay I, 226—230. sorában!

96 Újhelyi Borbála Maróthi Mihály felesége volt.

105 A sor utáni szöveg magyarul: Sógorához, nemes Maróthi Mihályhoz.

106 Maróthi Mihály 1687-ben Szatmár vármegye szolgabírája volt, 1692-ben Nagyrosályon tükösként. (Turul 34. 69.)

116—120 Variánsát I. Csomaközi 41—44. és Kökényesdi 281—284. sora, illetve RMKT XVII/11. 533, 857.)

121—125 Vö. RMKT/11. 637.

126—130 Variánsát I. Csomaközi 37—40., Kökényesdi 125—128. és Szécsényi 132. sz.) 185—188. sorában, illetve: RMKT XVII/11. 637.

136—140 Variánsát I. Csomaközi 246—250. sorában!

136 öcsém — húgom.

137 Czeglédi Mózes a Zemplén vármegyei Czeglédi család tagja lehetett.

146—150 Variánsát I. Csomaközi 266—270. sorában!

147 Engedgyetek — engedjétek, bocsássátok meg.

151—155 Variánsát I. Csomaközi 306—310. és Kökényesdi 21—24. soraiban!

151 Hólló Zsigmond bizonyára az 1685-ben elhunyt „Krompáchi Üdösbik Hólló Zsigmond” pesi tanácsos fia volt. E sorok tanúsága szerint maga is jelentős közéleti szerepet töltött be (RMKT XVII/11. 533, 857.)

156 fel magasztala — felemelt.

161—170 Variánsát I. Csomaközi 206—215. sora, illetve RMKT XVII/11. 631.

182 Mára — keserűség; Naomi kérte, hogy így hívják, mert az Úr megsanyargatta. (Rut 1, 2)

184 savára — sójára.

186 meg engedgy — megbocsáss.

191—195 Elemeit felhasználja Csomaközi (146—150. sor) és Kökényesdi (97—100. sor).

205 A sor utáni szöveg magyarul: Nemes Beeksi Györgyhöz.

206—210 Variánsait I. Csomaközi 256—260., Kállai I, 171—176., Lónyay I, 206-210. és Kökényesdi 185-188. sorában!

207 Tasnádszántói Beeksi II. György szatmári alispántól kötetünk több versében is búcsúztatóként szerepel.

216—220 Variánsát I. RMKT XVII/11. 631.

220 kedven — kedvére.

221—225 Variánsait I. Csomaközi 56—60. és Kökényesdi 185—188. soraiban! Vö. még: KKI

226—230 Variánsait I. Csomaközi 186—190. és Kökényesdi 181—184. soraiban!

246—251 Variánsát I. Lónyay 1, 81—90. sorában! L. még a sorokhoz fűzött megjegyzéssel vers jegyzetei közt!

256—260 Variánsát I. Csomaközi 441—445. sorában!

262 Szabolcs, Ugocsa, Zemplén megyében több Megyeri család is élt ez idő tájt, nem érteni, melyik családhoz tartozott Megyeri János.

265—270 Variánsát I. Kállai I, 176—180. sorában!

271 A Kálnási család Sáros vármegye legrégebbi családjainak egyike volt, Kálnás és Gáls: tokaik központja.

276—280 Variánsait I. Lónyay I, 141—145., Csomaközi 431—435. és Kőkényesdi 3 aiban!

280 A sor utáni szöveg magyarul: Szolgálóihoz és jobbágyaihoz.

281—285 Variánsát I. Lónyay II, 216—222. sorában!

285 A sor utáni szöveg magyarul: A temetési szertartás minden résztvevőjéhez.

295 A sor utáni *Clausula* nótajelzése kötetünk 19. sz. versének incipitjét adja meg. Dallar erjük.

308—311 Variánsát I. Csomaközi 505—508. sorában!

48.

Nyomatott kiadásai:

I. Pápai Páriz Ferenc: Pax Corporis. Kolozsvár 1690.)(0)0 2a—2b. — A vers aláírás ulatnak bizonyosság-tételével írta SZ. NEMETHI SAMUEL, Kolosvári Reform. Professor."

II. Pápai Páriz Ferenc: Pax Corporis. Kolozsvár 1695. (RMK I, 1474.) πβ—ππα.

Az első kiadás szövegét jelentéktelen helyesírási változtatásokkal lenyomtatta Brewer sén 1692-ben. (RMK I, 1432.) Ezt a szöveget azonban Pápai Páriz, az 1695-ös kiadáshoz írt rint, nem ismerte el magáénak. Az 1695-ös szöveghez viszont még üdvözlőverset írt Enyedi :pregi Turkovics Mihály és Tótfalusi Kis Miklós, a kötet nyomdásza. (L. kötetünkben a scket, illetve: RMKT XVII/13. 35. sz.)

Bár Pápai könyve csak 1690-ben jelent meg, előjáró beszéde szerint már 1687 júliusában . Az üdvözlővers tehát e dátum és a megjelenés éve, 1690 között keletkezett.

A vers szerzője Szathmárnémethi Sámuel (1658—1717), református tanár. Szatmári és kc olái után 1680-ban indult felsőbb akadémiákra. Utrecht, Leiden és Francker voltak főbb ál egrinációjának, melyről hazatérve, 1683 őszétől lett a kolozsvári református kollégium kar illemű tanára. 1693 és 1695 között II. Apafi Mihály nevelője volt. Több mű: üdvözlővers, gy liamagyarázat szerzője. (L. ZovLex 578—579.) Tótfalusi Kis Miklós egyik ellenfele. (Vö. I attár III. 202—207.)

5 dagálllyabul — göggyéből, kevélységéből.

9—12 Vö. kötetünk 33. sz. versével és annak jegyzeteivel!

49.

Nyomatott kiadása: **Miskolczi Gáspár: Egy jeles Vad-kert.** Lőcse 1702.

Miskolczi (Csulyak) Gáspár (1627—1696), református esperes Olaszliszknán született (má rint Miskolcon 1628-ban), majd Sárospatakon járt felsőbb iskolába. Innen Hollandiába ment 1-ben az utrechti, 1653-ban a franckeri egyetemre iratkozott be. Hazatérte után előbb nevelős id Ónodon és Bodrogkeresztúron vállalt lelkeszi hivatalt. Báthory Zsófia ellenreformációs töi etkeztében menekülnie kellett, először Szilágysomlyóra, később Nagybányára távozott. 1689- is tovább kellett állnia, s hatvanegy esztendőskorában a jezsuiták üldözése elől Erdélybe fut . Mihály vette pártfogásába, Görgényben telepítette le, ahonnan a magyarigeni prédikátorságr :ckelyudvarhelyi lelkeszségre választatott, s az udvarhelyi egyházmegye esperesi tisztét töltötte ig. Teológiai művet írt peregrinációja során: *Angliai independenzismus* címmel. (Utrecht 1654. .) Miként Zoványi Jenő felhívta rá a figyelmet, munkájában puritanizmusellenességről tesz ot.

iszthus 25-én. Megjelenését nem érte meg, fia, Miskolczi Ferenc, a lőcsei nyomda „egyik c
ott emléket apjának a mű 1702-es kiadásával. (Modern kiadását STIRLING JÁNOS válogatta és re
ő alá, illetve látta el utószóval. [Bp. 1983.] Az itt közölt versek némelyike az ő válogatási
világot látott.)

Mivel kötetünk jegyzeteinck összeállításakor Magyarországon nem állt rendelkezésünkre I
e, kérésünkre NÉMETH S. KATALIN volt szíves Miskolczi fordítását egybevetni az ere
vességéért ezúton is köszönetet mondunk.) A wolfenbütteli Herczog August Bibliothek példá
Itenberg 1612) szövege alapján nemcsak az eredeti versbetétek pontos szövegéről és —
ekben — forrásairól, hanem Miskolczi Gáspár fordítói módszeréről is nélkülöz
rmációkat nyerünk. (Ahol külön nem jelezzük, ott Miskolczi latin idézeteinek szövege t
egyez az eredetivel.)

a) Valószínűleg egy ismeretlen régi magyar vers töredékét idézi fel emlékezetből Mi
pár.

b) Az eredeti szövege: „Ex quibus haec etiam fluit admonitio, ne propter ignorantiam p
iamus vel contemnamus bonarum rerum studia, sed ea in aliis amemus & admirari discan
amus illud: *Ars non habet osorem nisi ignorantem.*” (43.)

c) Az eredetiben ez áll: „Ilijus antipathiae allegoria multiplex potest esse: studia literaru
i arietes, quib. mitescit ferocitas barbarorum, sicut recte dicitur: *didicisse fideliter artes*
:s.” (47.)

d) Az eredetiben: „Contra sicut Leo dicitur parcere supplicibus, ut habet vulgatus vers
ere subjectis scit nobilis ira Leonum.” (72–73.)

e) Vö. Frantze 75. Ovidius: *Fasti* I, 493.

f) Frantzétól nincs adatunk.

g) Frantzétól nincs adatunk. Valószínűleg Miskolczi önálló betoldása. A toposz egyik in
lgozását l. RMKT XVII/11. 690, illetve kötetünk 165. sz. versénc 113–116. sorában!

h) A Frantzétól idézett teljes szöveget l. a g') betétben. (525.) Martialis 13. könyvé
rammája: „Inter aves turdus, si quid me iudice certum est, / Inter quadrupedes *mautea* prima l
M. Val. Martialis: *Epigrammaton libri*. F. G. SCHNEIDEWIN. Lipsiae 1876. 317.)

i) Frantzénál: „Saepenumero hybernis mensibus egreditur extra caulas & extra septa
us obruitur, neque potest redire, nisi pastor ipsum reduxerit, alias n. periret Valde a. pul
culus de ove errante, *Rarò una errat, raroque revertitur una.*” (236.) O. NAGY GÁBOR N
isok és közmondások c. gyűjteményében mint régi eredetű közmondás szerepel, abb
emben, hogy az elveszett holmit keresni kell, mert magától nem kerül elő. (Bp. 1966. 321.)

j) Az eredetiben: „Inprimis verò omnes oves infirmae sunt capitibus, scabiell valde obnox
de erroribus antea dictum est, rarò una sit scabiosa, sed quemadmodum versus habet, *m*
pecus totum corrumpit ovile, Et una inficit totum gregem.” (237.) E mondás is szerepel O.
OR idézett gyűjteményében, azzal a jelentéssel, hogy egyetlen rossz ember megronthat egy
sséget. (I. m. 321.)

k) Az eredetiben: „Sicut ergo in lege locationis fundi excipi solet, ne colonus capra nat
o pascat: Ita omnibus bonis semper ob oculos esse debeant versus: *Quisquis amat dictis a*
re famam, Ilanc mensam vetitam noverit esse sibi.” (251.)

l) Frantzénál: „Eandem fortunam expertus fuit etiam Aratus, cui lentum venenur
editatum: cum igitur finem vitae persentisceret, exclamavit, haec sunt praemia regiae amicitia

m) Az eredetiben ez áll: „In genera vultures quidnam significant, ex hoc solo potest eod Seneca invehens in illos, qui expectant aliorum mortes, & ex testamentis aliquid sperant *vultur es, cadaver expecta.*” (438.) Senecánál: „Vultur est, cadaver exspectat.” (*Epist.* 95.)

n) Frantzenál: „Deinde sicut vultures tantum vivunt cadaveribus, ita plurimi sunt iborant, nec honesta exercent commercia, solummodo sperant se aliquid adepturos ex ha ontra illud Catonis: *In mortem alterius tu spem tibi ponere noli.*” (438.) — Cato teljes mondá ubia et fragilis nobis sit vita tributa, / In morte alterius spem tu tibi ponere noli.” (*Dicta terum* edidit GEYZA NÉMETHY. Budapestini MDCCCXCV. Liber I. 19.)

o) Frantzenál: „Eadem ratione accomodetur hic icon ad haereticos, sycophantas & rores, qui & ipsi ut pavones, vestitu sunt angeli, voce Diaboli, inessu latrones.” (365.)

p) Az eredetiben: „... optima est Resp. ubi nec duces & magistratus propter cuperbiunt, aut etiam exactionibus torquent miseros subditos, sed propter officium faciunt qunt tali officio, in caeteris verò sibi metipsis exequant subditos.” (372.)

r) Az eredetiben így áll: „Vetum lacessendi & insidias struendi aquilae nequaquam obur animi, sive caetera spectes Saepè igitur vincit aquilam, & in pugna valde est fortis, uossit locum habere illud, quod dicitur, *furor fit patienti a saepius laesa: item furor arma minis et ira facit.*” (375.)

s) Frantzenál: „Haec est illa avis, de qua *auctor philomelae* Glottorat immenso de turroastro.” (382.)

t) Vö. Frantze 392.

u) Vö. Frantze 393.

v) Vö. Frantze 416 [Horatius: *Epist.* I, 14, 43.]

z) Vö. Frantze 419.

a') Vö. Frantze 419. [Ovidius: *Trist.* III, 7, 41–42.]

b') Vö. Frantze 454. [Vergilius: *Georg.* I, 389.] *Et sola.* kezdettel.

c') Vö. Frantze 455.

d') Vö. Frantze 461. A latin vers utolsó sorában a *sancta* helyett *casta* áll.

e') Vö. Frantze 482–483. [Ovidius: *Her.* IV, 89.]

f) Frantzenál: „Referunt historic. Cecinnam Volaterranum ducem comprehendisse hicomque abstulisse in castra, & post victoriam alligasse schedulas, & dimisisse hirundines. Irox redierunt domum ad pristinas nidos, & amicis victoriae nuncium attulerunt. Et haec quonago, de non deferenda societate Ecclesiae, quia cui non est Ecclesia mater, illi non erit De ixta vetustissimum Ecclesiae.” (523.)

g') Vö. Frantze 525. A pontos Martialis-idézetet l. a h) betét jegyzetében!

Epitaphium Rev. Viri Valentini Nyiresi Eccl. Igeniensis
Pastoris et senioris Tractus.

Membra Valentini sita sunt hic Nyiresi cujus
Dedita vita Deo cognita cuique fuit
Ter denos discendo, quater denosque docendo
Annos impendit. Nunc utriusque satur.
Bis sex charorum sita sunt hic corpora; factam
Expectant, mira nominis arte domum.

Bod Péter a sírverset felvette a *Hungarus tymbaules continuatus* (1766) c. epitáfiumgyűjteményében, ahol többet elárul Nyiresi Bálintról: „Viri varia Eruditione ac Pietate celebris V. D. M. E. Asiensi; tandem M. Igeniensis ac Dioceseos Albensis Senioris, denati An. MDCXCI sepultus in h. Epitaphio.” És a vers végén: „Marmor sepulchrali insicum.” (89.) — Szerzőjét nem ismerjük.

51.

Kézirata Petrőczy István leveleskönyvében volt Zayugrócon, azóta elveszett vagy ismeretlen lappang. Kiad. ERDÉLYI PÁL: Kurucz költészet. Bp. 1903. 136–138; KOVÁCS SÁNDOR: II. Pál király és Révay Erzsébet levelei. Ösvény 1913/4 (II.) 42–44; KOVÁCS SÁNDOR: II. Petrőczy István Erzsébet levelei 1690–1699. Bp. 1916. 10–12; KKK 360–361.

A verset — verses levelet — Petrőczy István a szerbiai Morava folyó mellett szerzett c. 21-én. A versfőlkbe a PÉTROCVI ISTVÁN KÜLDGIE, a verssorok végébe a LEBETNEK üzenetet rejtette.

Nótajelzése Balassi Bálint önmaga nevére szerzett bűnbánó versére utal. Vö. BÖM I. 128.

Dallama: RMDT II. 121. sz.

Szövegközlésünk KOVÁCS SÁNDOR szövegén alapul, mert ERDÉLYI a nagyközönség számára kiadásában az igényeknek megfelelően átírta a szöveget. Olvasatuk még így is több helyen mutatja a hiányában nem lehet eldönteni, kié a jó olvasat. A lap alján a két kiadás eltéréseit közöljük.

Petrőczy István (1657–1712), felvidéki birtokos nemcs, az azonos nevű kurucz előkelő fia Thököly Imre diáktársa, valószínűleg erre az időszakra vezethető vissza szoros kapcsolatuk: Petrőczy István részét vállalt Thököly minden fontosabb vállalkozásában. Thököly-hűsége miatt kellek a feleségétől és házától. Török földön élve Pozsarevácon írta a verses levelet is feleségének leveletnek, aki 1696-ban válaszolt, ugyancsak verssel vigasztalva férjét. (L. kötetünkben a 1696. évi levelezésükből kiderül, hogy 1685-ben látta utoljára feleségét, 1691–92-ben Thököly hűsége miatt nemesnoka volt. 1694–96 között kegyelemkérési tervei voltak, de levelei Thököly kezébe kerültek, különböző kellemetlenségei származtak. Felmerült annak lehetősége, hogy Zrínyi Péterrel szembe fordulásakor az ő felesége is utána mehessen, de — mint leveleiből kitűnik — Petrőczy nem engedte, hogy felesége kövesse őt a török földre.)

A karlócai békekötés után Havasalföldben élt, ahonnan 1704-ben érkezett a Rákóczi vezetésbe választó gyulafehérvári országgyűlésbe. Csatlakozott Rákóczihoz, tábornok, fejedelem lett. 1711-ben kegyelmet kért és kapott, s élete hátralevő idejét otthonában töltötte. 1712. szept. 29-én temették el Necpálon. (Búcsúztatóját l. KKK 687–688.)

Az utolsó évek nyugalmát megzavarta az a váratlan eset, hogy megérkezett hozzá az a meke, akivel együtt élt Havasalföldben. (Vö. DEÁK FARKAS: Magyar hölgyek levelei. Bp. 1934. 430, ahol Révay Erzsébet Radvánszky Jánosnak panaszkodik.)

18 Hermon — Palesztina északi határát jelző hegység, az Antilibánus legmagasabb része. A neve a harmatja gyakori kifejezés a korabeli költészetben. Vö. 133. zsolttár, 3. vers.

22 tétetü — hamis, csalfa.

23 színlelése — színlelése.

Nyomtatott kiadásai:

I. Ács Mihály: Zöngedező mennyei kar. Lőcse 1696. 261—264. — A vers végén: „Amen”.

II. Ács Mihály: Zöngedező mennyei kar. Lőcse 1703. 203—206. — A vers végén: „Amen”

III. AZ SZIKSZAI Templomon gyakorlott Istennek itéleti. Lőcse 1694. A7b—A8b. Hasc ad. OBÁL BÉLA: Hungarica Vitebergensia. Halle 1909. (IV. sz.) — A vers végén: „Németből fordított die 28. Martij Anno 1692.”

A nótautalásban jelzett dallamot I. az RMDT II. 198. sz. alatt!

Amint OBÁL közleményéből kiviláglik, a névtelen fordító már 1692. március 28-án ívével. Hogy mégsem az 1694-es lőcsei kiadás facsimiléjét vettük alapul, arra az a halvány gyarl, hogy Ács Mihály a verset felvette kötetébe — esetleg az ő munkája. Így az ultima manus c őt tartva az életében megjelent két kiadást választottuk. (Életrajzát I. RMKT XVII/11. 761—7

A számos sajtóhibát jelölés nélkül javítottuk. Címben: Schweiniiz, crak, tudgyac, értbetni, kesertes, 69 közörtök, 83 Ghristus.

5 Azaz januárban.

7 Bol Schweiszteritz — Nem tudtam azonosítani, a mai Schweinitz németországi város l hetett.

8 Slesia — Porosz Szilézia.

9 Schweinitz — Város Porosz Sziléziában, ma Németország területén. — Egy szótaggal r.

11 buglyássan — borzasan, kócosan.

80 Magdolnát — Mária Magdaléna, akiből Krisztus hét ördögöt űzött ki — a Jézus nzódás példája lett. (Vö. Lk 8, 2.)

82 Hagjátok — olv. hagyjátok.

90 OBÁLnál a sor végén: Amen.

Kézirata: Marosvásárhelyi Teleki-lt. (OL) P 658, Új rendezés, 15. cs. 3251. Versek. 6l emes es Vitező Makranczi Lakatos Janos Mester Uramnak mint kedves barátjának s bizog arójának és betsülletes, szemérmes és jó erkölcsű Leanzónak szebeni Thot Eva aszszonynak ke. kalmatosságokat meg tisztelte és örvendezve kedveskedett ö Kglmeknek Dje 7bris A 1692 [!] gén: „Amen.”

A verset tartalmazó papír hátlapján — a versíró kezétől — különféle tollprób rspróbálkozások, Prónai György neve, valamint a „Prónai habet Dje 16 7bris A 1692.” szöveg A vers utolsó két szakasza már csak a jobb oldali margón fért el, függőlegesen. Ugy itlapon, más kézzel: „Istentül vagyon hat kegyelmetek dolga, / Istenes és rendes igaz hazass antz Istvan uram és Lunz Agnetha, / Kegyelmetek eltevelis <annak> s-azis egvigasztalasa.” — A női név olvasata bizonytalan, előtte egy szó olvashatatlan.

A versszerző Prónai György életéről annyit sikerült kideríteni, hogy 1699-ben kancellária ajd jegyző volt. Ugyancsak a Teleki-lt.-ban maradt fenn tőle néhány levél az 1689—1694-es év 2, Teleki Sándor osztály, 7702—7706.)

A vers címzettje Makranczi János lakatos mester, illetve jegyese, a szebeni illetőségű T luk nem rendelkezünk adatokkal.

12 Vö. Mt 10, 30.

Nyomtatott kiadása: SIRALMAS CRONICA. Lőcse 1696. Kiad. SZINNYEI JÓZSEF: K ónika a XVII. századból. TT 1879. 378—382. — Kiadásunkban a nyomtatvány néhány éri jtóhibáját hallgatólagosan kijavítottuk. A vers szerzőjét nem ismerjük. Esetleg azonos az u

rös Mátyás *Tintinnabulumának*, illetve Tonsoris Sámuel Újlaki Ferenc felett mondott búcsúztatását viseli magán. (Vadai Istvánnak tartozom köszönettel, hogy az átvétel tényére feljellemtet.)

Nótajelzése a kedvelt XVI. századi moralizáló halottas versre utal. (Vö. RMDT I. 18 lam, illetve RMDT II. 134–135.)

A vers keletkezését — a nyomtatvány dátuma alapján — és Tesla halálát 1696-ra tették. A lak főkapitánya, híres végvári tiszttartó azonban Várad 1692-es ostrománál esett el. Az ostrom ököly-fogságból kiszabadult Heisler Donát tábormok irányította. Az ostrom java májusban fejeződött, azaz június 5-én adta át a török. A versben ez a tény még nem említődik, így Tesla Mihály halálának ideje a történet előtti. A vers keletkezése kb. 1692 második felére, végére tehető.

Tesla Mihály életéről és származásáról alig rendelkezünk adatokkal. Esetleg rokona a család Péternek, akinek 1685 márciusában adományozott nemességet a török elleni harcokban nemességért I. Lipót. (Vö. REXA DEZSŐ: Czímeres nemes levelek Fejér vármegye levéltárában 3. 130.) A család nyugat-magyarországi lehetett, mert az 1687-es győri megyegyűlésen hirdette adományozást. Talán erre enged következtetni a kiadvány címében jelzett *császári* előnév is, és a vármegyei Császárfalura utalván. (Volt azonban Császári nevű falu Szatmár vármegyében is.)

1 A *pállya* szót a szövegkörnyezetnek megfelelő értelemben nem tartalmazzák szótáraink. *Állója* rontott alakja lehet.

13–16 Utalás az *Iliász* hőscire: Priamosz fiát, a legvitéztebb trójai hőst Akhilleusz, a legelőször hős öli meg.

28 Vö. a Tunyogi-búcsúztató (kötetünkben: 30. sz.) 101. sorával! A ráró- vagy sas-szárat edet tolla gyors vitézséget jegyezz". (RMKT XVII/8. 10.)

35 szárába — lábszárába.

39 Fogjad — olv. fogjad.

51 LEOPOLD — I. Lipót német-római császár, magyar király.

62 Heisler, Donatus, gróf, császári tábormok. 1683-ban Bécsnél, majd 1686-ban Buda alatt. Több sikeres kurucellenes akció lebonyolítója. 1690-ben Zernyestnél Thököly fogságába esik, ezért cserélik ki. 1696-ban esik el Temesvárnál.

69 tanácsa — végzése, ítélete.

74 Horvát János valószínűleg azonos azzal, aki Szatmárban volt tiszttartó, majd 1686-ban Bucsa mellett.

76 fogyon — fogjon; szényye — színe.

82 Deák Ferenc Thököly ezerekeskapitánya; hadvezére 1685-ös elfogatása után császári szolgálatban. Buda ostrománál egy huszárezred parancsnokaként találkozunk nevével. 1697-ben a horvátok ellen harcolt. 1703-ban csatlakozott Rákóczihoz, ahol szintén ezredesi rangot viselt. 1703-ban a Rákóczi fogságban volt Aradon.

87 A *Jonatháni Öcsém* kifejezés, csakúgy, mint a Tunyogi-búcsúztató 63–64. sorában, kiemelkedően barátságára utal. (Vö. Dávid és Jonathán viszonya, 1 Sám 18.)

101 Gödény Pál végvári hadnagy. 1692-ben Diószegen telepedett le. 1698-ban Bánffy György főkapitány pocsaji jóságának tisztartója. 1703-ban Bóné Andrással együtt szervezte a horvát felkelést. 1705 februárjában Eölyüs János ezredének vicekapitánya.

109 Szabó János később rács katonai közösségben szolgált a császárt, majd 1704 októberben a csapattal átpártolt Rákóczihoz.

115 szövetnek — gyertya, fáklya.

121–132 Vö. Tonsoris Sámuel versének 185–196. soraival! (RMKT XVII/11. 260.)

129–132 Vö. Nyéki Vörös Mátyás *Tintinnabulumának* 353–356. sorával! (RMKT XVII/2.

135 Joab Dávid mostohatestvérének, Serujának fia, Dávid legkiválóbb hadvezére.

137–148 L. a Tonsoris-vers 157–168. sorait (uo. 259), illetve a Nyéki Vörös-vers 209–220., 249–252. sorait (uo. 182–183)!

158 L. a 87. sor jegyzetét!

165 A joppebeli jótétező történetét l. ApCsel 9, 36.

169–172 Vö. 2 Tim 4, 7–8.

(Itt köszönöm meg NAGY LÁSZLÓ szíves segítségét, melyet a katonaéletrajzok adatszolgáltatásában nyújtott.)

Nyomatott kiadása: **Debreceni K. János: Isten ajandekaval valo kereskedes.** Debrecen, 1693. — A vers aláírása: „Irta SZENCZI JANOS a' Szoboszlai Ecclesiának lelki atrumque Scriba.”

Szenci János üdvözlőversét Debreceni Kalocsa János (1632—1710) *Énekek éneke*-fordítója fordította az olasz Giovanni Diodati munkájából készült, illetve annak kibővítése révén. A fordító, hogy a fordító már elég idős korában készítette e szerelemmel kapcsolatos munkáját.

A kötethez üdvözlőverset írt még Szilágyi Tönkő Márton is. (Vö. RMKT XVII/11. 54—55.)

A vers kelte 1692 végére, 1693 elejére tehető, ugyanis Debreceni Kalocsa János ajánlását „aracsony havának utoljái” említi, míg Domány János *Approbatio operis*ének dátuma 1693. február 10.

A vers szerzője Szenci Szabó János (?—1700 után), aki 1671. jan. 28-án irattal Debrecenben, hol később köztanító, majd szenior lett. 1677-ben Utrechtben, egy év múlva Leidenben volt. Hazatérve mezőtúri, majd hajdúszoboszlói lelkész. E versét éppen szoboszlói prédikátorként írta. Egyéb műveit l. ZovLex 591.

19 bizonyos — biztos.

24 Délre jö — tetőpontra hág.

56.

Nyomatott kiadása: **Uo. d4b.** — A vers aláírása: „Irta VECSEI GYÖRGY, Debreczeni Sacerdotis Moderatora.”

Az üdvözlővers szerzője Vecsei György református lelkész (?—1723). 1683-ban iratkozott Debrecenbe. 1689-ben Franekerben találkozunk nevével, hazatérte után Debrecenben tanít. Két év múlva Nagykálló lelkésze, majd a szabolicsi egyházmegye esperese. 1703-ban debreceni lelkész, 1716-ban kilép papi tisztjéből és hivatal nélkül él 1723 elején bekövetkező haláláig.

Műve: *Dissertatio Metaphysica, De lumine mentis naturali.* Francker 1692. (RMK III, 3730. 15 Fura szórind a rím kedvéért!

57.

Kézírata a csíksomlyói katolikus főgimnázium tanári könyvtárának *Méheskert* c. kötetében. ad. BALLÓ ISTVÁN: Kemény Simonné Perényi Kata halotti dicsérete. ErdMúz 1899. 104—107.

Perényi Kata Kemény János erdélyi fejedelem fiának, Kemény Simonnak volt második leánya — Udvarhelyszék főkapitánya, Fejér megye főispánja — 1675-ben hunyt el. (Halotti búcsú: RMKT XVII/11. 304—309.) Perényi Kataról NAGY IVÁN nem ad kielégítő tájékoztatást — a fentebb említett kötetből tudjuk, hogy 1693. április 20-án halt meg. (L. kötetünk 58. sz. versét és a megjegyzéseit!)

A búcsúztató szerzőjét nem ismerjük.

6 Príni — Perényi.

10 A Torda megyei Marosvécs a Kemény család birtoka volt.

13 L. 1 Kir 6.

22 A sor így értelmetlen.

37—40 Simeon Jákób és Lea második fia volt. Vö. Ter (1 Móz) 29, 33.

53 Vö. Jel 5.

61 Vö. Ter (1 Móz) 41.

85 Helyesen: *hét kenyérrel*. Vö. Mt 15, 32—39.

101 A *hét csillag* valószínűleg a *hét szentségre* utaló kifejezés. A Krisztus által rendelt látható szentségek malasztban a lelket és megszentelését eszközlik, ezek: keresztség, bérmálás, oltári szentség, utolsó kenet, egyházi rend, házasság.

109 A Péld 9, 1-re vonatkozó sorok.

Nyomtatott kiadása: ΒΡΑΧΥ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ ΟΔΟΙΠΟΙΚΟΝ Seu Synoptica V
rratio: Quibus, ILLVSTRISSIMA ac MAGNIFICA DOMINA, DOMINA CATHARINA PE
no AERae Christianae MDCVHC. Die 20. Aprilis CLAUDIOPOLI defuncta, in hac mor
egrinatione, quo-ad Patriam illam coelestem, cursûs humanae vitae beatum terminum con
it passibus quibusdam incesserat. Kolozsvár 1693.

A verseket a „quondam Bathoriani Claudiopoli Romano-Catholici Seminarii alumni” adtê
n versek alatt az O. A. M. D. G. aláírás áll.

Az elhunyt erényes tettekben bővelkedő életútját a kiadvány rajzos symbolumokkal követi
ket latin verssel is magyarázza. A magyar versek ezek magyarításai-átdolgozásai.

a) Symbolum I. Stemmatis claritatem, et Magnis cvm familiis conjunctionem figurat.

Clara Palatino, quamvis sim sanguine nata
Filia, vel Proavis Principibusque soror,
Quid mihi? coelestis nisi sim cognata Parentis.
Cerno Cherub facies, huc mea signa vocant.
Quid moror, ad similem si ducunt Numina vultum?
De facie ad faciem cui licet esse parem.

1 A rokonsághoz tartozó négy fejedelem: Perényi Imre, Forgách Zsigmond korábbi pala
erházy Pál, az akkori nádor, illetve Kemény János erdélyi fejedelem, akinek fia, Simon feleség
ényi Katalint.

4 Egy szótaggal hosszabb sor, a *genealogiáját* hat szótagúnak olvasandó.

b) Symbolum II. Via virtvtvm Illvstrissimae Dominae D. CATHARINAE de PERENY T

Nae tu Cecropiam fueras imitata cohortem:
Graniferoque cibum qui legit ore gregem.
Pro te, próque DEO nunquam tibi crastina luxit
Lux ad opus quaevis lux hodierna tibi.

A locus helyesen: Gal 6, 10.

c) Symbolum III. Vniversarvm virtvtvm Christianarum Semina, ac MATRES VIR
ologicae, Quàm CATHARINAE in usu.

Quos dedit autumnus natae, ver terminat annos:
Ver metit autumnô semina jacta solo.
Mirer? at aeterno dignissima facta magali
Tam citò debebant semina messe frui.
Spes fuerat semen Fidei conjuncta tenaci.
Fructus, quos capient horrea, amoris erant.

Az alcímben: jószágos — erényes.

d) Symbolum IV. Ejvs Devm orandi assidva cvra.

Dacia Sacrificis quia rara cremabat in aris
Thura; precum dederas undique thura DEO.
Queis votis novit Numen, sed noscat et omnis:
Nempe oleant Patriis ut stata thura tholis.

Ut rosa, sic Virtus tunc plùs expirat odoris,
Cùm foveat unda rosas parciòr; hancque cibus.
Crebra p̄ys lacrymis Catharis jejunia pavit.
Mirum haud Virtutes hìc oluisse bene.

A locus helyesen: Préd (Eccli.). 24, 14., illetve 15.

f) Symbolum VI. Liberalitas Catharinae in Deum et proximum.

Quid Spectator ades? nihil hìc nisi lumina spectas:
Lumina coelesti concilianda throno:
Et geminos nummos viduae. Discedito avare;
Non est haec votis mens-a-opulenta tuis.
Indige pauper ades, Numen quoque dives in omnes:
Hic quod adest capiant Proximus, atque DEus.

g) Symbolum VII. Complures p̄pillos, et orphanos alvit amore sui dilectissimi Jesu.

I male munde: in te CATHARINAE est nulla supellex:
Cujus opes omnes non nisi Numen erant.
Huc ea se, huc alitos à se stimulaverat orbos.
Verae ut opes ubi sunt, cuncta ibi corda forent.

h) Symbolum VIII. Acervinarum, quae Catharinam invenerant, tolerantia.

In Gentilitia quot sunt sub imagine formae,
Tam mihi multa pati sors inimica dedit.
Humanae in vultu, reliquisque volantibus alae:
Caeterae pars terrae, parsque natantis erant.
Quidquid erat, mundi poterat sub acinace frangi:
At nequijt laedi mens bene firma DEO.

i) Symbolum IX. Morte, aliisque casibus erepti chari.

Dacia quàm varijs vidit te casibus actam!
En vitae compar fata tulère tuae;
Unicàque afflicti proles solamina cordis!
Tristè gemens ulmò quid nisi turtur eras.

j) Symbolum X. Omnes amaritudines dylcorabat Christi Domini cruce.

Non tantùm regio latices Sur gignit amarus:
Est undans ubivis talibus orbis aquis.
Sed Catharis Domini crucis id virtute levabat,
Quidquid amaroris lymphæ marina dabat.

k) Symbolum XI. Singularis in SS. eucharistiam et B. V. affectus.

Tu mihi quot festis fueras vectigal amoris,
Quando Marianaе conscia lucis eram.
Hic pia vota, meae hìc ponebam vulnera vitae,
Hincque migraturae ferculae sacra dabas.
Non mihi jam ratis haec viventi carbasa pandet,
Ast animae fiet bajula cymba meae.

En rota, quam haud Boreas, Aquilonum, flabunt [?] faventúm,
A semel arrepto calle movere queunt.
Orbita virtutis fuit haec: Catharina cui sic
Institit, ut nulla hinc mobilis arte foret.

A locus helyesen: Préd (Eccli.) 11, 21.

m) Symbolum XIII. Aeternorum in Catharina collivm desiderium.

Pergite felices animae super aethera, Matris
Pignora; vos moerens subsequar ipsa Parens.
His ego praemissis poteram num vivere Mater?
Et tantis vix non succubuisse malis.
Accelera mors, dicebam mea vincula solvas
Te comite ut natis Mater adesse queam.

n) Symbolum XIV Semper prompta mori.

Lanea quid torques ô mors vestigia? nunquam
In Catharinae aedes has inopina venis,
Immo nec ignota: en speculum te prodit adesse.
Netum est: scinde ubi vis stamina ducta manu.

o) Symbolum XV Mortua est nocte Dominicae diei primo jam quadrante in feriam sc
linata.

Septima nocturnis quae lux modò cesserat horis,
Hebdomas haec alijs coepta laboris erit.
Tu requiesce polo: satis est Catharina laborum.
Hebdomas aeternâ coepta quiete tibi est.

A locus helytelen, nem sikerült azonosítani.

p) Symbolum XVI. Ejsvdcem ad alpes VECS sepultvrae locvs.

Per varias tandem mundi jactata procellas,
Securo ad tempus, cymba quiesce loco.
Hic mihi continuos gemitus, et toedia vitae
Fecerat; hic rursus toedia facta levat.
Suscipite ô Natae Matrem, date vivere Matri,
Continua absque quibus Mors cui vita fuit.

3—4 E sorok Pál Timóteushoz írt második levelére utalnak. (4. rész, 7—8. vers.)

r) Symbolum XVII. Beatae resurrectionis spes de Catharina.

Ultima Paschalem lux quae praecesserat Agnum,
Obsequijs finem praebuit illa meis.
Longius ast Parcae traxerunt stamina vitae,
Doncc vicinus Spiritus ipse foret.
Cum Vita morior: bona spes! Paschalis hic Agnus,
Spiritus hícque meae mortis Abactor erit.

A locus helyesen: Jn (Joan.) 6, 63.

Kézirata: Marosvásárhelyi Teleki-lt. (OL) P 658, Új rendezés, 15. cs. 3251. Versek. 967.

A címében keltezését viselő vers és az 1694. ápr. 4-éről származó — kötetünkben a 6 dicsoros egy verses lírai napló darabjaiként készülhettek. Az, őket tartalmazó füzet szétfeszítést nem sikerült fellelni. A láthatóan összetartozó, azonos kéztől származó versek a levéltárban elkerültek egymás mellől. A szerző vélhető azonossága miatt kötetünk kronológiai megbontottuk.

A vers szerzőjét nem ismerjük.

1 Sêmei volt az a benjáminita férfi, aki átkozta, szidalmazta a menekülő Dávidot. (2-13.)

60.

Kézirata: Uo. 14.

L. az előző vers jegyzetét!

61.

Nyomatott kiadása: **Dányádi János: SIRALMAS VERSEK. II. n. 1694.** Kiad. GYÖRFY gyűnkunsági krónika. Karcag 1922; MKBR 225—226; KRISTÓ GYULA: Békés megye a honfoglalás világ végéig. Békéscsaba 1981. 199—201.

Nótajelzése kötetünk 133. sz. versének kezdősorát idézi. Dallamát nem ismerjük.

A vers a török hadsereg segédcapataként működő tatárok tiszántúli pusztításai kapcsán 1693. október 19-i dátummal az alábbi leírást adja az eseményről az 1699-es lőcsői kalendáriár Pogányság Gyula táján nagy hirtelen fel-ütvén, a' Berettyó környékén Bihar-Vármegye területtel Debreczenig el-felejthetetlen nagy vér-ontást, rablást, égetést téssen." (RMK I, 154)

Cserői Mihály szinte ugyanezen szavakkal emlékezik meg a tatárdúlásról, de még hozzá ebben említettekkel összhangban "... sok embereket levágván, sokakat a faluk templomokban szorítván, rájok gyujtogatá a templomokat, s ott égének feleségestől, gyermek ivalások, sok ezer embereket, asszonyokat, leányokat, férfigyermekeket keserves rabságra g a német ármáda elérkezék, addig vissza is mene békivel." (Cserői Mihály: Erdély története, jegyz. BÁNKÚTI IMRE. Bp. 1983. 252.)

A mű szerzőjéről, Dányádi Jánosról — aki verse szerint maga is fogságba csett — nyit tudunk, hogy 1693-ban a debreceni iskola diákja volt; ladányi rektor, majd nádudvari nőrül Nagykőrös jegyzője lett. (Vö. THURY ETELE: i. m. II. 172, illetve ESZE TAMÁS: Egy siralm Út 1952. május 11—17. 3.)

A vers tehát valamivel 1693. október 19-e után keletkezett, s nyomdahely nélkül 1694-ben

16 A nótajelzésben hivatkozott ének sorának variánsa.

21 Az 1683-ban Bécs alá menő, majd onnan visszatérő török-tatár sereg egyszer már elpu Nagyknágot, de 1691-ben is félték az újabb tatárjárástól. (Vö. GYÖRFY ISTVÁN: Nagyknika. Karcag 1984. 56—57.)

27 Ti. a váron belüli török és a várhoz érkezett tatár csapatok tagjai — Gyulát majd csak 1 zik vissza a töröktől a császári csapatok.

28 dúlság — dúltság, zsákmánylás, prédálás.

29 bontság — zűrzavar, a rend felbomlása.

37 Vj-falu — Berettyóújfaló.

48—50 Galga szultánként emlegették, de a galga afféle másodkán méltóságot jelentett. ők hadsereg segédcapataként kirendelt krími tatárok vezetője, Tohtemis-Gcrai (megh. 1699)

69 Bokros ohajtásra — sok sírásra.

95 Egy szótaggal rövidebb sor.

117 Júdat és a' Siont — Magyarországot és a protestáns egyházat.

119 Az oroszlán a bűn és a gonoszság megtestesítője is volt, a Sátánt jelképezte.

122 Vö. Ter (1 Móz) 19.

171—175 Vö. Ter (1 Móz) 19.

187 emészték — fogyattassék (esetleg: enyészék).

191—195 Vö. Ter (1 Móz) 13, 16.

201 E sor és a következők visszautalnak Sodoma és Gomorrha már említett történe-
ahám közbenjárására: ha ötven igaz található Sodomában, őmiattuk kedvezzen az Úr a többiek!

208 Ohajtanak — kívánnak, vágyakoznak utánad, de állhat *sóhajtanak* értelemben is.

220 építsd — építsd; dél színbe — teljes ragyogásába.

226 Legeltessed — tápláld. — E sor bibliai átvétel: Mik 7, 14.

231 Szintén a Mik 7, 14-re visszautaló sor: „Legeljenek Básánban és Gilcádban, mint a haj-
ain.”

242 A' mind szent havának — októbernek.

62.

Kézirata ismeretlen helyen van. Hajdúhadház város jegyzőkönyvéből kiad. NAGY S.
Lúhadház története. Hajdúhadház 1928. 34.

A töredékben fennmaradt vers szerzőjét a kiadó a város valamelyik jegyzőjében véli feltal-
keletkezéstörténetéhez I. az előző vers jegyzetét: ugyanazzal az 1693. október 19-i tatárd-
solatos. E sorok már az időközben megérkezett császári hadak elől menekülő tatárokról
sítást.

2 lajtmánynya — hadnagya.

7 Hatház — Hajdúhadház, Hajdú-Bihar megye.

9 Bökömbe — Bökönybe, a Hajdúhadháztól néhány kilométernyire északkeletre fekvő Sz-
már megyei faluba.

63.

Kézirata ugyanaz, mint a 41. sz. alatt közölt versé. KÖSZEGHY PÉTER másolata alapján közö-
előtt egy latin bejegyzés, alatta dátum: „1693 Die 25. Novembris”, tehát Katalin napjának dát-
hetőleg az utána következő névnapi üdvözlőversre vonatkozik. A vers után az unokaöccsök
Imericum, Petrum, Michaelem, demum Paulum Revay. ”

64.

Kézirata: *Poetica miscellanea*. 12a—14a. — A cím után („Anno 1693. die.”) a nap c-
yzik. A szöveg végén: „Finis hic est operis mercedem posco laboris &c. Borbalac Rak. penna p
&c. &c.”

Rákóczi Borbáláról sem okleveles, sem családtörténeti adatok nem szólnak. Egy — bizonyt-
vés szerint Rákóczi III. Ferenc és Nagy-Mihályi Anna lánya volt. (Turul 1893. 39.)
színűbb KÖBLÖS ZOLTÁN vélekedése, aki szerint a Váradnál 1664-ben elesett Rákóczi Lás-
lly Erzsébet lánya volt, Rákóczi Erzsébet testvére. 1693-ban halt meg, 28 éves korában, C-
sz Pál felcségeként. (GenFüz 1905. 49—51.) A vers szerzőjét nem ismerjük. (L. még a köv-
et is kötetünkben, másolata ugyanazon kéztől maradt fenn.)

11 széki — közepe, belseje.

13—14 Azaz körzővel felosztotta.

15 Szep — csecsemő. — *Az iffju* három szótagúnak olvasandó.

21—32 E sorok valószínűleg Prágai András *Fejedelmek serkentő órája* c. művének (Bártf-
K I, 566.) ajánlólevelére mennek vissza, ahol Prágai Plinius „Natura omni animanti mat-
ini noverca est” — mondására hivatkozva (*in proemio lib. 7.*) ugyanezzel a bizonyító anyaggal.
ZMKT XVII/8. 470.)

- 35 sovány — savanyú.
 40 Többire — többnyire.
 43—44 Seneca *Marcia vizsgáztatásában* olvasható e gondolat.
 51 márvánnyal — a márványból készült dobókockával.
 61 delczeg — ellenszegülő.
 67 bajra — párviadalra.
 71—72 Utalás arra az esetre, amikor Xerxész a Hellészpontosznál át akart kelni a tengeret, ám az elkészült hidat egy vihar lerombolta. Xerxész a híre feldühöztetve parancsolta, hogy Hellészpontoszt háromszáz korbácsütéssel fenyítsék meg, és dobjanak a y pár rabláncot. (Hérodotosz VII. 34—36.) Az esetet említi a már idézett ajánlólevelében (RMKT XVII/8. 479.) Ismerhette a szerző a DSB-ből is. (Vö. 285—286.)
 74 féle — olv. fele.
 75—76 A nagyratörő Phaëthon története Ovidius *Metamorphoses* c. műve első k 7—773., és második kötetének 1—332. sora alapján vált széleskörűen elterjedtté. — A *Phaëton* átágának olvasandó.
 99 Eurydice — Eurüdiké nimfa Orpheus felesége volt. Kigyómarás következtében hszatározhatott volna a Hadészből, ha férje nem követte volna őt.
 100 A *Phyce* valószínűleg romlott névalak *Phryne* helyett, akiről Szenczi Molnár Albert g: „Egy híres tisztátalon aszszon volt Athenasban. . .” (Idézi Szepsi Csombor Márton Össze a. r. KOVÁCS SÁNDOR IVÁN és KULCSÁR PÉTER. Bev. KOVÁCS SÁNDOR IVÁN. Bp. 1968. 613.)
 112 Amnon és Támár történetét I. 2 Sám. 13.
 114—116 Aeneas hátán menekítette az égő Trójából atyját, az idős Anchisest. (Vö. Vergil 705—725.) A motívum felbukkan kötetünk 45. sz. versének 89—92. sorában is.)
 117—120 Kleobisz és Bitón a szülők iránti szeretet példaképei. Héra papnőjének, Kükltak a fiai. Egy Héra-ünnep alkalmából ökrök híján maguk vontatták anyjukat az istennő özvetlenül tettük után bennük mutatta meg az istennő, hogy jobb meghalni, mint élni. Anyjuk t kérte számukra az istennőtől, ami az ember számára a legjobb: dicsőségben haltak meg. — ó hivatkozás azért lehetett népszerű a halotti költészetben, mert Szolón — Kroiszosz kérd et tartotta a második legboldogabb embernek. (Vö. Hérodotosz I. 31.) — Az Absolon-pá mbeállított Kleobisz és Bitón-történet a magyar irodalomban másutt is előfordul. Szentmártonos *Az tékozló fiúnak históriájában* hivatkozik rá. (Vö. RMKT XVII/4. 405.)
 128 sovány — savanyú.
 129 Caelius Firmianus Lactantius retorikatanár, a keresztetvallás hirdetője. A Dioctetius resztényüldözés elől elmenekült Nicodemiából.
 133 Id. Dionüsziosz Szürakuszanosz (i. e. 406—400) Szürakusai tyrannosa. Hat gységéről és bukásáról I. DSB 242. (Diodórosz XIV. 7—8. alapján.)
 134 A Quintii patricius nemzetség több tagja volt diktátor. Az utalás esetleg L. ncinnatusra vonatkozik, aki i. e. 458-ban volt diktátor, s maga vonult vissza fényes karr atalából.
 145 Midasz phrygiai király történetét — aki azt kívánta, hogy minden arannyá változzon zzáér, s majdnem éhen halt, mert az eledel is arannyá vált (I. Ovidius: *Metamorphoses* XI, 8 ntén vehette a szerző a fentebb említett Prágai-ajánlóleveléből (RMKT XVII/8. 482.) —, c epsi Csombor (i. m. 377) és a DSB is (222).
 148 Marcus Licinius Crassus Dives római consul (i. e. 114—53), az első triumvirátus tították róla, hogy a parthusok aranyára sóvárgott. Veszített csatája után fejét levágták, o nyat öntöltek szájjüregébe; „hogy akinek a lelkét a kincs utáni vágy tüzelte, annak élettelen te ltában is egésze az arany”. (Florus: Róma háborúi. III. 11. Ford., utószó, jegyzet: II AVAS LÁS 79. 105.) L. még: DSB 196, 239.
 161 A sort nem tudom pontosan értelmezni.
 165—172 V. Károly német-római császár a IIabsburg-dinasztiából (1519—1556), spanyc 56-ban a San Juste kolostorba vonult vissza a világi hatalomból.
 168 A *bö* esetleg elírás *be* vagy *bé* helyett.
 169 egességgel — köszöntés, jókívánságot kifejező üdvözlés (a 174. sorban is).

Kézirata: Uo. 14b—17a. — A vers végén: „Amen.” Kiad. KÖBLÖS, GenFüz 1905. 50—51.

A vers ugyanazon kéz írásával került lemásolásra, mint az előző. Értelmezéséhez l. a 64. s. egyzetét!

A címe magyarul: Búcsúzás, előszóval.

6 A' Felső Salemben — azaz a menyországban. Salemben volt Isten hajléka a földön. (Itár, 3. vers.) Némelyek szerint Jeruzsálem értetik alatta, mások Shilok-ra javítják a héber alakot.

14 Rákóczi Julianna Borbála (1672—1717) II. Rákóczi Ferenc nővére, Aspremont gróf felesége. (Uo. 1. RMKT XVII/11. 615—616.)

21 groff Aspermont — helyesen: Aspremont-Reckheim, Ferdinand Gobert (1643—1708), bornagy, 1691-től Rákóczi Julianna férje.

22—23 Utalás a 133. zsoltárra, mely a testvéri-rokoni egyetértés áldása. (Szentci Molnár fűtését l. RMKT XVII/6. 305.)

35 II. Rákóczi Ferenc (1676—1735), a későbbi fejedelem. Gyerekkori versét l. RMKT X—615.

53 Rákóczi Erzsébet valószínűleg az elhunyt néneje, Rákóczi László lánya (megh. 1707) Erdődy Ádám, majd Erdődy György felesége. Második férjével való házassága megromlott, erről l. (Vö. RMKT XVII/11. 202—203.) Életrajzát l. a verseihez írott jegyzetekben! (Uo. 780—781.)

60 Erdődy György (1647—1714), gróf, dunántúli nagybirtokos, Árva, Bars, Sáros, pánja.

69 Kende Klára Kende Ferenc és Zoltán Mária leánya volt, 1696—1701 között Ilosvay felesége.

70 ötsöd — húgod.

85 Soóvári Soós Zsuzsanna Nagymihályi Pongrácz Lászlónak volt a felesége.

97 Nagymihályi Pongrácz László, 1687-ben Zemplén vármegye követe.

106 Kende Márton 1670-ben az eperjesi tanácskozás résztvevője Szatmár vármegye urbírója, Kende Ferenc 1679-ben és 1686-ban szatmári alispán; Kende Zsigmond 1692-ben szatmári alispán

125 Csicseri Orosz Pál (?—1710), Orosz Pál ungi alispán és Istenmezei Anna fia; magánpán, Tokaj várkapitánya, Rákóczi későbbi tábornoka.

157 Az elhunyt férjének testvérei, Orosz Zsigmond 1686—1687-ben ungi alispán; Orosz Zsigmond 1692-ben és 1699-ben alispán és követ.

163 Egy szótaggal rövidebb sor.

170 Gyermekcik: Orosz Pál, későbbi felesége Soóvári Soós Éva; Pandórol — bizonyára a neve ez — nem esik szó a családtörténeti szakirodalomban.

171 fogtak — olv. fogták.

192 A sor után esetleg kiszakadt a szolgálókat megszólító alcím.

66.

Nyomatott kiadása: **Via Jacobaea, az az: Jacob patriarkanak olly úta, melly minden uton járós igaz Izraélitákat bátorságos és bölög derek utra igazgat.** Lőcse 1693. — Hozzájárulást adtak hozzá: Rimay-féle Istenes énekek 1693-as Brewer-féle kiadásához.

67.

Nyomatott kiadása: **Onadi János: Practici Algorithmi. . .** Kassa 1693.)(7. — A vers a gyakorlatnak biznyságaul írta Zemlényi R. Ferentz A' Cassai H: C: L: Ecclesiának megújítókatorá”.

Zemlényi (Zemplényi) R. Ferenc (1658—1723) református esperes. Kolozsvári tanulás után a bécsi akadémiákra ment, 1683-ban írta be nevét a franekeri egyetem anyakönyvébe, egy évvel később Leidenben iratkozott be. Hazatérte után előbb Göncön másodpap, 1690-től Kassán, 1694-ben Váradon volt papi hivatal. Itt közölt üdvözlőversén kívül prédikációja (Várad Mihály feletti), és üdvözlőversei ismeretesk. (Vö. ZovLex 704.)

7 külső Historia — világi történelemírás.

Kézirata: Kolozsvár, Állami Levéltár. 36. kötet, XIV. sz. füzet. Az időleges városi tiszmadáskönyvnek első őrlapján kezdődik. Kiad. IHEREPEI, ITK 1962. 488—489.

A vers az „Encomium Magistrorum Ptochodochij Civitatis Colosvár nunc fungencrosorum Dominorum Georgij scilicet Benci: et alterius Michaelis Huszár, ratione recuperidem amissi boni, velut Decimarum, quoeundam agrorum arabilium, ad Hospitale paugo Szent Lélek appellatum pertinentium ad finem suburbij versus orientem siti edificatum I1694. Die 10 Mensis Februarii conscriptum” felirat után következik, „Scriba M. T.” aláírással.

IHEREPEI szerint „meddő fáradság” lenne a szerző személyének meghatározására tett kísérvel kezdődő kolozsvári családok tagjai között.

A Benci Györgyöt és Huszár Mihályt dicsőítő sorok tehát 1694. febr. 10-én születtek, a olomból, hogy a Szentlélek-ispotályt sikerült régi jogaiba visszahelyezni. A Szentlélekről elr egápoló szerzet a XII. században alapult meg a franciaországi Montpellier-ben, s nem sokkal gyarország szinte minden városában megkezdte emberbaráti működését. Kolozsvárott a 17. százpéről van adat az ispotály Szamosfalva hóstájtjában létesített épületéről. Bethlen Gábor ály is támogatta adományaival az intézményt, azonban az a XVIII. század elejére — Benci Gy szár Mihály ügybuzgalma ellenére — elpusztult.

A dicsőítő költeményben megörökített Benci György 1694-től 1710 elején bekövetkezett l olozsvári kálvinista egyházközség quartási tisztét töltötte be. Huszár Mihály aranyműves volt, I1700-ban másodechmester. Bencit — aki az 1682 utáni időben Segesvárott volt szász prédikát ormátus szász natio részéről, Huszárt pedig az unitárius magyarok részéről választotté stálymesternek. Tevékenységüket igen komolyan végezték, Felvinczi György például Huszár k ítölte le, s neki is ajánlotta *Az Anglia Országban lévő Salernitana Scholanak*. c. művé (KT XVII/13. 13. sz. versével és jegyzetivel!)

2 Korbánnának — ajándékának.

7 A *hivataloknak* alak, megfelelő az 5. sorban használt *tisztetekről*nek, helyesebb lenne.

27 Jól menny szántó vető — bene ij = jól menj; γεωργος = földműves.

29 Hogy Huszár Mihálynak nemcsak neve vallott vitézségre, hanem maga is vitéz volt, arra erellen életrajzi adalékkal is szolgálva — Felvinczi dedikációja is említett művében: „Hiszem, nek akkor meg-feleltél, / Nagy Saxoniában hogy fegyvert viseltél, / S’ az Herczegi Háznál vet leltél. ” (Vö. RMKT XVII/13. 130.)

30 Mihály pedig, ki mint isten — Mikael = Kicsoda olyan, mint az Isten. (Vö. MAKLÁ os: Bibliai egyezményes szótár. Pest 1855. 350.)

41 Istennel — olv. Istennél.

Kézirata: Czombó Mózes-ék. (1801) 302—309. A vers végén: „VEGE.” Kiad. KÓCZIÁNY I. i harmat után. Bukarest 1956. 220—224.

KÓCZIÁNY szövegértelmezési és -javítási javaslatai közül nem mindet vettük át, ugyanis az e — helyes olvasat révén — mellőzhető.

A versben több korábbi költemény részletei ismerhetők fel, ezeket a megfelelő helyen jelez

A mű szerzőjét nem ismerjük. Az erősen romlott szövegű verszetet a tatárok 1694 febru: ént csiki betörésével kapcsolatos. II. Apafi Mihály így emlékezik meg róla naplójában: apának az elein ütött bé Csíkba a tátár két ízben, rabolván 8,000 embert.” (TÓTH ERNŐ: I. és II ály naplója. ErdMúz 1900. 333.) Hosszasan ír a kétszeri rablásról-pusztításról Cserei Mihály i rei Mihály. Erdély históriája. 1661—1711. S. a. r., bev., jegyz. BÁNKÚTI IMRE. Bp. 1983. 252—25’

1 A sor végén eredetileg *Erdély* állhatott. — A *Bár gyászbán öltözzél* strófakezdet megtalál ásznai Sándor *Királyi Erdély*-ének toldalékában, a 257. sorban. (Vö. RMKT XVII/10. 204.)

3 A sorhoz l. köletünk *Nosce te ipsum*-versének jegyzetét (a 33. sz. alatti)!

9 szik — szék.

29—30 A sorok elő- és utóéletéről I. RMKT XVII/9. 707. Annyit tehetnénk még hozzányára e sorok inspirálhatták Solymosi Nagy Mihályt, aki verseiben többször is a szunnyadt serkentésével kezdi művét. (L. kötetünkben a 114., 116. sz. verseket!)

38 A sort KÓCZIÁNY „Sok szép ifiakat fajtalanul hadtá”-ra javította. Azonban itt arról írt a XVI. századi könyörgés „Termeszett küüöl élnék poganoc iffiaackal” sora is említ, azaz zöszültek a fiúkkal. (Vö. HUSZÁR GÁL: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséi ádságok. Komjáti 1574. A fakszimile szövegét közléteszi KŐSZEGHY PÉTER. HUBERT GA ulmányával. Bp. 1986. III. 769.)

39 nyommoda — nyomkoda. — Inczédi Pál 1694. jan. [!] 15-i naplóbejegyzése szerint: rmekecskéket a hóban hajigálják, ott a hóban a hideg miá hálnak meg.” (Inczédi Pál 50—1697. Kiad. SZABÓ KÁROLY és SZILÁGYI SÁNDOR. Pest 1860. 18.)

40 szijukban — szjba.

43 A rímek az eredeti *veszedelmét* alakját valószínűsítik.

46—47 E sorok az „Imádkozatok pedig, hogy a ti futástok ne télen legyen, se szombatn llnak vissza. (Mt 24, 20.)

54 Böjtölő havanak — februárnak.

69—74 E sorok némi módosulással fellelhetők *Czeglédi István históriájában*, mely valé 71-ben keletkezett. (A 169—174. sort I. RMKT XVII/10. 408.) A javítást e vers szövege ztük.

72.

Kézirata: **Vizaknai Briccius György naplója 1693—1717.** Kiad. SZABÓ KÁROLY, SZILÁGYI ! rténeti emlékek a magyar nép községi és magán életéből. Pest 1860. II. 86.

Vizaknai Bereczk (Briccius) György (1668—1720), 1687 januárjától az enyedi Bethlen K kja. 1693 és 1698 között német és holland egyetemeken tanult, Leidenben orvosdoktori címet zatérte után Kolozsvárott lett orvos, 1703-tól tanácsstag és királybíró. A kuruc hadserej osaként is működött, végül Kolozsvár törvényszéki elnöke lett, 1712-ben és 1715-ben a főbíró ctöltötte.

Naplójának latin versei is tanúskodnak versírói készségéről, WESZPRÉMI több magya séről is tud, azonban csak egyet közöl a XVIII. századból (Magyarország és Erdély orvosain trajza. Bp. 1962. II. 74.):

A' nagy Aortának elsőbb Ága, mely ki jö tölle,
A' Szivet abrónsal nagy Szépen meg-koronázza,
Osztán két részekre hasad törsökje az Ernek,
Edgyik lefelé tart, a' Trachea fellyül, a' másik
Két ágat kibotsátt, ezeket hivd subclaviáknak,
Ismét ezek kettöt botsátnak a' nyak tsigulyára
Mellyet megfurván mind ketten tartnak az Agyra.
Ez két Ere kivül lépvén a' Mely üregébül,
Axillaresnek hivjad, ne subclaviáknak
Itt mivel a' válnak 's karnak inai közé folynak.
A' két Carotis ugyan ez tökéből omol ki.
Melly a' nyeldeklön a' Fökaponyára megyen ki.
A' lemenő Törsök van kötve az Oesophagushoz,
Melly által menvén darabonként a' diaphragmán
Sok dib 's dáb ágait a' Haspotrokra botsáttya,
A' Coeliaca köszönti az ágyék első gerentzet,
Az hovâ szolgálnak csemetéi ez Elet-érnek,
Onnan ö nekiek adatott nevezettel-is élnék
Gastrica jobb és bal gastro-epiploica-is itt van.
Cystica 's Hepatica kettő, edgy a' Splenica Lépen,
A' Mesenterica 's intercostalis ezen-kül.

Innen az Arteria sacra megyen ezen nevü csontra,
Az Iliacusokat két két Ag megvékonyította,
Mellyekből kimenő részeket láss a' Lábaidban
A' Venák rendel ezeken fekszenek a' Testben.

A főszövegben közölt versét 1694. március 14-én írta naplójába, amikor is Hamburgból márc. 14-én, 8-a és 14-e között, a kedvezőtlen időjárás miatt a tengeren múltatták az időt.

A magyar vers után latin sorok is állnak: „Aeole nimbrorum perstringe ferocia froena, / Ante ferant tot proelia nobis.”

73.

Nyomatott kiadása: **AZ SZIKSZAI Templomon gyakorlott Istennek ítéleti.** Lőcse 1770. Hasonmásban kiad. OBÁL BÉLA: *Hungarica Vitebergensia.* Halle 1909. (IV. sz.); M 232; KKK 366—368. — A vers végén: „VEGE.”

Néhány értelmetlen sajtóhibát hallgatólágoosan javítottunk. A nótaulrásban szereplő éneket jük, lehetséges, hogy dallama azonos az „A tenger fővénye, ki sok”, illetve az „Ó életünk végé tő énekekével. (Vö. RMDT II. 466—467.)

Szerzőjéről nem rendelkezünk adatokkal, kelte lehet a kiadvány 1694-es dátumánál vala bi is: az előtte található *Az szikszai templomon gyakorlott Istennek ítéleti* 1689-ben, a mő kező *Igaz megiratása egy csudatermetnek* 1692-ben keletkezett. (L. kötetünkben a 28. és az 5 ket!)

A költemény Thalia monológja. Thaleia vagy Thalia a Charisok (lat. Gratiae) egyike, a n és a kecsesség megszemélyesítői voltak a görög mitológiában. A halandók és a halhatatl ánt nekik köszönhették az élet szépségeit, örömeit. Thalia nevének jelentése: virágos kedvet nakkor Thalia a kilenc múzsa egyike is, a vígjáték műzsája. Később az egész színházműv eként tartották számon. E versben Magyarországot személyesíti meg, s a Thököly bukását és czi Ferenc felkelését összekapcsoló évek elkeseredett panaszainak ad hangot.

18 váza — madárijesztője.

27 Mellyet — mellyért, mely miatt.

46 sűvöltének — gűnyolódnak.

57 Egy szótaggal hosszabb sor.

73 szerelmim — szerettem.

74 béleim — belső részeim.

75 Csekerűlly — A GOMBOCZ—MELICHI-féle Magyar Etymologiai Szótár I—II. Bp. 1914—1 előfordulását említi, ismeretlen jelentéssel. Ha valóban létezett ilyen szó, akkor a *szánj* észhez állhatott közel. Valószínűbb azonban, hogy sajtóhibba a *keserűlly* helyett, aminek jeler meg. (Így értelmezi VARGA IMRE is. Vö. KKK 368.)

74.

Nyomatott kiadása: **Joh. Baptista Röschelius (Präs.)—Joh. Nicolaus Wagner (Pfungs is) (Resp.): Ex historia naturali: De mundi.** Wittenbergae 1695. (12. Jan.) — [UB Jena 4

190 (7).] Kiad. KARL-HEINZ JÜGELT: *Ungarische Gelegenheitsdichtung des 17. und underts in der Universitätsbibliothek Jena.* In: *Studien zur Geschichte der deutsch—ungaris ischen Beziehungen.* Berlin 1969. 104. — A vers aláírása: „Ira jó Barattyának VERES GYÖF 1. Cult.”

Az üdvözlővers szerzője azzal a Róth Györggyel vagy Georg Róthtal azonos, aki lőcsei m azásúnak vallotta magát 1693. okt. 4-i wittenbergi beiratkozásakor. 1698 téli szemeszterére j an iratkozott be. BARTHOLOMAEIDES Memoriae Vngarorumában ezt állítja róla: „1693. o r; Róth, Leutsoviensis. Diversus hic est ab altero Georgio Róth, Rectore Scholae Belensis, an. re in Neer facto.” (Memoriae Vngarorum. Pest 1817.)

„Ugyanis a tolvajlások és paráználkodás miatt a kálvinista pap és tanárok által letartóztatottak Mihály togatus deák bűnperét ezek, a Gönczön vérhatalmat gyakorló földesúr és a város belecgegyése nélkül tárgyalták és hoztak ellene ítéletet, s elmulasztották a vádlottat megbüntetni a városi tanácsnak átadni, noha a büntett, úgy látszik, nem az iskola, hanem a város területén történt.” (IVÁNYI BÉLA: Göncz szabadalmas mezőváros története c. munkájából idézi LAJOS: A sárospataki és debreceni kollégium a Rákóczi-korban. In: Rákóczi-tanulmányok. SZÉCSY BÉLA, HOPF LAJOS, R. VÁRKONYI ÁGNES. Bp. 1980. 320.)

68 Domitius — T. Flavius Domitianus, római császár (81—96), a kereszténység üldözője.

81—82 A latin versidézet magyarul: A végzet a megállásra biztos helyet senkinek nem szerezte vagyunk különböző helyekre jönni-menni. (VARGA IMRE fordítása, KKK 376.) Az idézet sikerült azonosítani.

87—88 A háborúskodások, küzdelmek sohasem hiányoznak a kegyes embernek, a jámbor léleknek van kívül harcolnia. (VARGA IMRE fordítása, uo.) Az idézet helyesen:

Numquam bella bonis, numquam discrimina desunt,
Et cum quo certet, mens pia semper habet.

(Prosper Aquitanus Epigr. 96,

94 valót — istenhozzádot. — Az iskolában a tanítást 1695. márc. 21-én szüntették be, s márc. 22-én távoztak el a diákok új helyükre, Kassára.

97 Idősebb Csécsi Jánosra vonatkozik az utalás (1650—1708), aki peregrinációjáról hazatérve februárjában lett a kollégium tanára. Vezetésével az iskola azon diákjai, akiket 1687-ben kiűztek a kollégiumból, előbb Tállyán, majd Göncön telepedtek le. Nem váltak el útjaik, Kassára is a diákokkal tartottak. (Id. Csécsi János: A kollégium története I. a 81. sz. alatt!)

101 Felesége Rajczy Klára volt, az anyja azonban ekkor már nem élt, 1676 halt meg. (Ez az anyjára vonatkozik az utalás.)

102 1687-ben született Éva nevű lánya, s Göncön 1689-ben ifjabb Csécsi János (megh. 1769) kollégium professzora 1713-tól 1734-ig.

109 A szakirodalom Németi Györgyként emlegeti, de a versnek megfelelően Gergely volt a kollégium református gyülekezet papja volt, majd Kassán működött tovább. (Id. Csécsi Jánossal közösen: *Resolutio Ecclesiae Reformatae Gonziensis ad propositionem Christophori à Roxas, episcopi diensis unionem ecclesiarum romano-cath. et protestantium urgentis* c. munkát. LAMPE: *Historia Ecclesiae Reformatae in Hungaria et Transylvania*. Utrecht 1728. 510.)

116 fogjanak — fogadjanak, illetve tartsanak szívből (mint papot).

117 Szcederkényi István 1694—1695-ben volt senior Göncön.

77.

Nyomatott kiadása: Nagy dücsösségre emeltetett hív szolgál, az az teketetes, es nagy szolgától Jakab, kit éltében a' Felséges Isten Apátúrsági, Praepostsági, Püspökségi, és Fő-Ispánsági tisztségekkel fel-ékesített, 's hólta után, (a' mint reményük) hetven négy esztendeig való járulással ilatlyáért örök dücsösségnek Koronájával meg jutalmazott, es Halotti Pompájának napján Tarsasagából egy méltatlan Lelki Tanító ezzel az együgyü dicsirettel tisztelt, Vág VI. János, Meg-neVezett Istenes Vr halLáának szIVherVasztó, és keserltő bVs esztendeig szolgálatomban 1695. Az utolsó előtti és az utolsó lapon. — A vers után: „ILLVstrlssIMV laC o, AntIstes NltrlensIs, PosenensIs, RaykensIs, aC Vág-VltheLyensIs reqVlesCat In paCe!”

Az 1695-ben hetvennégy éves korában elhunyt Ilaskó Jakab életpályájának főbb jellegzetességeit olja a kiadvány címlapja és a kronosztichon. A felette elmondott beszéd — és így a vers — a versjelzők kiletét homály fedi.

A C₂b oldalon megtalálható a vers latin változata is:

Explicatio Insignium ejusdem Illustrissimi ac Reverendissimi Praesulis, in quibus SOL, LU
E, SERPENS ANCHORAE implexus, ac TRES CORONAE in TRIGONA FIGURA situ
ur:

per MAKE signatur mundus, quem temnere qui scit,
 Est Domitor Magni Maximus ille Maris.
 Splendorem Illustris Famae SOL LUNAQUE signant:
 Praemia coelorum TERNA CORONA notat.
 Haec Praesul rapuit JACOBUS, Amator IESU,
 Contemptor MUNDI, SPEQUE FIDEQUE potens.
 Hinc ea, quam meruit, rutilabit FAMA per aevum;
 SOL velut, ac LUNAE lux rutilare solet.

A halotti beszéd szerzője orációjában többször is felhasználja a címer jelképeinek mellett által segít a vers értelmezésének, a rejtett allúzióknak teljesebb kifejtésében.

„Tellyék bé már éhezö gyomrod ennyi Uri testekkel: hadgy békét a' mi jámbor Praepos homályosítsd meg az ö *Czimerének* fényes *Napját*, és *Höldgyát*: ne verd földhöz az ö dücsé *irmas Koronáját*: ne törd öszve az ö erős *Vas-Macskáját*: ne öld meg az ö okos *Kígyóját*: ne ivedket a' mi kedves Atyánknak halálával.” (C₂b) „Örüllyetek; mert a' világi nyom ngeréből, mellyeket az én *Czimeremen* lévő *Tenger* példázott, az örök nyugalomnak partyár rüllyetek; mert meg nem csalogtam az én *Czimerem Vas-macskája*, mellyet *három szegletű* glaltattam: azt akarván ezzel jelenteni, hogy üdvösségem reménségét a' *három Személyű* Szent :lyheztettem. Örüllyetek; mert az én *Czimerem Napja*, mellyet, a' halálnak északája set irított, nem sokára ismét fel kél, s' -az én *Höldöm*, melly Eclipsist szenvedett, új világos nyességre derül. Eörüllyetek; mert az én *Kígyóm*, melly a' halandó testnek bőrét le vetett rábúl ismét fel támad, és halhatatlan testben öltözik, Eörüllyetek; mert Szent Pállal pályla f végeztem, hitemet meg tartottam, Istenemnek' tehetségem szerint jámborúl és hiven szolgál rom immár ö töle faratságim jutalmát, és Koronás *Czimerem* helyett a' mennyei dücs :rvadhatatlan *Koronáját*.” (Uo.)

10 Az ércékígyó a keresztre feszített Jézus előképe volt. (Vö. Jn 3, 14.)

11 Mózes ércékígyót állíttatott fel, hogy a mérgekígyók harapásától megsebzett zsidók rá negygyógyuljanak. Vö. Szám (4 Móz) 21, 4–9.

14–15 A horgony a legrégebb ókeresztény jelképek egyike: a remény kifejezésére használt kereszténységbe Szent Pál vezette be. (Vö. Zsid 6, 18–19.)

16 Az életet jelző habzó, viharos tenger valószínűleg Senecára megy vissza. (L. pl. a 104. l. 17 tündéres Hivviszát — csalfa hiábavalóságot.)

78.

Kézirata: Marosvásárhelyi Teleki-lt. (OL) P 658, Új rendezés, 15. cs. 3251. Ver CARACSON napjara valo egynchanj Versek, az melljeket keszitet az TEKENTETES Nemzeti JUDITH Asszonynak az edgik Engedelmes Fias alazatos Szolgaja TELEKI SANDOR. Gernje oris Anno Christi 1695.” — A vers végén: „Ammen.”

A füzet formában Teleki Sándor kézírásával fennmaradt vers 1695 karácsonyára készült ár özvegy Teleki Mihályné Vér Judit számára. A szerző, Teleki Sándor (1679–1760) ez idő tá yedi Bethlen Kollégium diákja lehetett. Később inkább a tudományok és az irodalom p llemezte, semmint művelése. Valószínűleg nem ő írta, csak a nevében készült 1688-ban ornemisza Anna temetésére. (L. a 21. e) sz. verset és jegyzetét!)

A karácsonyi alkalomra szerzett didaktikus költemény az ilyenkor szokásos Jézus otívumait gyűjti egybe a Bibliából.

5 meg is — olv. mégis.

21–24 Vö. Ter (1 Móz) 3, 15.

29–32 Vö. Ter (1 Móz) 15, 5.

33–36 Vö. MTörv (5 Móz) 18, 15–18.

37–40 Vö. 1 Kir 2, 45.

41–44, 57–60 Vö. Iz 11, 1–2.

45–48, 61–64 Vö. Mt 1, 19–21.

81 Öregbülljön — nőjön.

Nyomatott kiadása: Pápai Páriz Ferenc: *Pax Corporis*. Kolozsvár 1695. ππ—ππ2. —
Ása: „Irtta ENYEDI ISTVÁN; N. Enyedi Colleg. Theol. Professor.”

Az üdvözlővers Pápai Páriz Ferenc művének második kolozsvári kiadásához készült, az e nem szerepelt. (L. a 48. sz. vers jegyzetét!) E kiadás ajánlásának kelte 1694. aug. 2., így a ki-
tt új üdvözlőversek is valamikor ez idő tájt vagy ez után készültek.

Enyedi István (1659—1714) református tanár. Nagybányai, nagyenyedi tanulás után 16
nben, 1685-ben Franekerben iratkozott be az egyetemre. 1688-tól Felsőbányán lelkész, maj
; tartó marosvásárhelyi hivatalnokoskodás után 1692-től az enyedi kollégium teológia
utációi, gyászbeszédei és latin nyelvű üdvözlőversei ismeretese. (Vö. ZovLex 171.)

4 czéggerei — ismertető jegyei. (Az ősbűnre történik itt utalás.)

10 jó kedvvé nem tarttya — nem jó kedvből teszi.

48 megveszett — megbomlott.

80.

Nyomatott kiadása: Uo. ππ2—ππ3. — A vers aláírása: „Atyafiúi szeretetből tölte-fel CSEI
IIIHALY; Kolosvári Orthodox: Professor.”

E vers is csak a *Pax Corporis* második kiadásában található. (L. az előző vers jegyzetét!)

Szerzője ifj. Csepregi Turkovics Mihály (1663—1704) református lelkész. 1680-ban kezdte i
zsvárott, ahonnan külföldi egyetemekre látogatott. 1686-tól 1690-ig volt a franckeri, leiden
a-frankfurti akadémia hallgatója. 1691-től a kolozsvári iskola tanára, majd 1695-től a város le
utációján kívül főleg gyászbeszédek és üdvözlőversek maradtak utána. Míg Enyedi István Tű
Miklós barátja és segítője volt, addig Csepregi Turkovics Mihály az ellenfelei közé tartozott. (C
ex 125.)

11 Számban kiszedi — kiszámítja.

22 tanátsa — végezése.

36 Azaz egyensúlyt teremteni köztük.

44 maga kül — saját magán kívül.

81.

Kézirata a kolozsvári református kollégium levéltárából került Románia Akadémia
zsvári fiiláléja *Vegyes kéziratok* c. anyagába. (STOLL, Függelék.) Kiad. KKK 378—379. —
Ása: „Joh[annes] Tsétsi R[ector] S[cholae] R[eformatorum] C[assoviensium] fecit. Kiadási
AK A 640/III. sz. mikrofilmje alapján készült.

Vay Ádám felesége, Iványi Fekete László és Aszalay Erzsébet lánya, Fekete Erzsébet, 169
1 hunyt el Ajnácskőn. Temetése 1696. márc. 18-án ment végbe Füleken. A temetési szertartá
ndott beszédeket és a halotti búcsúztató verszetet összegyűjtötték és valószínűleg Tótfalu
óssal akarták kinyomattatni. (Vö. HERPEI JÁNOS: Miért maradt el a kuruc Vay Ádám felesége
tt gyászbeszédek kinyomtatása? Adattár III. 177—181.) A kéziratgyűjtemény címe: „A
ességű néhai nemzetes iványi Fekete Erzsébet uri-asszonynak Ajnács-kő vára örökös asszon
tetes nemzetes Vay Ádám uram hites házastársának utolsó tisztessége, mely néki tétetett él
, Kristusunk születésének 1696-dik esztendejében, a harmadik hónap 17. 18-ik napján.” Tartal
vái János rimaszombati lelkipásztor prédikációja Ajnácskő várában, mikor onnan a holtteste
ndították, márc. 17-én. 2. Nagyvái János második prédikációja a filcki szomorú háznál, márc.
vendi János halotti orációja a halott emlékére, márc. 18-án. 4. Debreceni Ember Pál halotti ta
nazon a napon. 5. A versek mondó [Tsétsi János] szavai a temetésre felgyűltékhez. (Vö. K
ÁN: Adatok az iványi Fekete család történetéhez. GenFüz 1904. 82—84.) HERPEI szerint e be
legyikében vannak verses részletek (i. m.).

tt az egyet ismerjük. Minden bizonnyal azért esett Órá a család választása, mert a Vay fiúk att tanultak Sárospatakon, s Ádám megőrizte ragaszkodását egykori iskolájához, bőkezű i aradván később is.

14 ki-vetöt — kivetnivalót.

16 Utalás Pál leveleinek híres soraira. (2 Tim 4, 7–8.)

29 szíves — szívbeli (a 97. és z 357. sorban is).

42 tettetes szín — színlelés.

65 A férje Vay Ádám (1657–1719), Szabolcs megyei birtokos nemes volt, előbb a Thök Rákóczi-mozgalom résztvevője. Jász, kun főkapitány, Békés megye főispánja, Rákóczi kapitánya. Lengyelországba követi a fejedelmet, viszonyuk azonban megromlik, így ő n vább. Gdanskban hal meg. (Életéről l. KELEMEN LAJOS: A kuruc Vay Ádám családi föl enFüz 1906. 113–114, illetve ESZE TAMÁS: Vay Ádám. A Vay Ádám emlékünnepszég tu lésszaka. Vaja 1969.)

69 Esküvőjük 1679. máj. 4-én volt.

73–84 1681-ben Thököly ejtette fogságba a császárhű Vayt, majd hozzá való csatlakozá: ászáriak bécsi börtönében is raboskodott.

76 frisselt — újított, ékesített.

83 tele — töltekezett.

98 Miám — miattam.

121 Vay Erzsébet (1680–?) nem sokkal anyja halála után Bethlen Miklós fiának, az ú ethlen Mihálynak lett a felesége. Ennek korai halála után Dujardin Ferenc császári tiszt rkölcséiről — éppen második házassága miatt — nem volt jó véleménnyel Hermányi Dien vő. Nagenyedi Demokritus. Vál. bev., jegyz. ROHONYI ZOLTÁN. Bukarest 1970. 143.) — Egy osszabb sor, a *Vaji* egy szótagúnak olvasandó.

125 Szendrői Aszalai Erzsébet, az elhunyt anyja, iványi Fekete László füleki kapitány emetése 1679. máj. 2-án volt, épp azon a napon, amelyen Vay Ádám eljegyezte Fekete Erzsébet

137 Vay Anna (1683–?) báró Kemény Simon felesége lett később.

141 Vay Péter, Vay Ádám apja (1611–1662).

142 Vay Péterné, cseppei Zoltán Anna (megh. 1682) előkelő Szabolcs megyei nemesi ármazott. Vay Ádám *Anyai intelem* c. versében örökítette meg emlékét.

147 *Az okos szelidsége* kifejezésben a „legyetek azért okosak, mint a kígyók és szelíd ilambok”-ra történik burkolt utalás. (Mt 10, 16.)

153 Vay Kata gróf Teleki Pál felesége lett.

161 Vay Jutka — vsz. Lengyelországban halt meg koragyermekkorban. Az azonos nevű 'ass Dániel, majd Rhédey Mihály felesége volt, Vay Ádám második feleségétől, Zay Annától s:

164 nyomos — hosszú életű (a 237. sorban is).

169 Vay Ádám elkísérte apját az emigrációba, 1713-ban hazatért, katolikus lett. Hév ispánja is volt, 1744-ben még élt.

171 miád — miattad.

172 féltőbb — féltettebb.

186 allyasodott nemzeted — hitványabb sorsra jutott családod.

193 Vay Krisztina — A családtörténet nem említi.

195 lött — olv. lőtt.

217–218 Mocsári Ferenc hevesi táblabíró, nógrádi szolgabíró (1661–1663), Pest megy 669) felesége volt Földvári Borbála, aki Aszalai Erzsébet halála után nevelte Fekete Erzsébet

224 bólt — szoba.

233 anygai — ángyi.

241 Mocsári Balázs Mocsári Ferenc és Földvári Borbála fia, IV. Balázs.

249 Bossányi Krisztina, Bossányi I. Miklós és Mocsári Judit lánya, Szemere György feles

251 font — súly.

265 Szemere György, Szemere I. László zempléni alispán és Vay Kata fia.

277 Vay Ábrahám, Vay Ádám bátyja, megh. 1700. (Halotti búcsúztatóját l. kötetünkben att!) — *Az Ábrám az Ábrahám* rövidebb alakja, a szótagszám miatt.

5-ben az országgyűlésen vallásügyi bizottsági tag, megh. 1725 után.

289 Vay Ádám húga, Váradi István felesége.

297 Váradi István, Váradi Pál és Mélda Zsófia fia.

300—304 Váradi Istvánnak és Vay Erzsébetnek négy gyermekük volt: István (1706-ban 7 igabírája), Zsófia, Anna, Erzsébet.

329 nevel — olv. névvel; névleg.

348 Tabithajok — A jótékonykodásra, gondviselésre a halotti búcsúztatókban gyakran l, a joppebeli alamizsnálkodó asszony neve. (Vö. ApCsel 9, 36—41.)

355 tiz ezer szert — tizezerszer.

383 L. a 16. sor jegyzetét!

82.

Kézirata Petrőczy István leveleskönyvében volt Zayugrócon, azóta elveszett vagy lappan VÁCS SÁNDOR: II. Petrőczy István és Révay Erzsébet levelei 1690—1699. Ösvény 1916. 5 VÁCS SÁNDOR: II. Petrőczy István és Révay Erzsébet levelei 1690—1699. Bp. 1916. 54—60 —366. — A vers végén: „Ámen.”

A versfőkben, illetve a stórfák végső sorainak utolsó betűiben elrejtett üzenet: SEBET VJGÁSTÁLJA ÓHAITASSAL TELLYES ÚRAT. E verses levél, melyet közlője oklás nélkül az ő 1696. máj. 13-i és férje 1696. okt. 25-i levele közé helyezett el, válasz arra felmesléltre, amit Petrőczy István 1692. márc. 21-én küldött Révay Erzsébetnek. (L. kötetünk sz. verset!)

KOVÁCS SÁNDOR az alábbiakat írta a vers nótajelzéséhez: „Von Gott will ich nicht lgyar énekeskönyvekben: Istenről el nem állok. Régi, XVI. századbeli dallam, mely ma ználásban van.” L. még: RMDT I. 581. (A 216. sz. dallam.)

Révay Erzsébet az 1688-ban elhunyt Turóc megyei főispán, Révay Imre, és az 1700-ban ékújfalusi Újfalusi Kata lánya volt. (Halotti búcsúztatóikat I. kötetünk 18., illetve 109—108-ában!) Petrőczy Istvánnal kötött házassága nem bizonyult túl szerencsésnek, életük nagy rész ett tölteniük egymástól, mivel Petrőczy 1677-től részt vett a kuruc mozgalmakban. Nem ki zártól kegyelmet, neki is bujdosnia kellett, s csak 1704-ben tért vissza a török földről, an lóczyhoz csatlakozott.

Révay Erzsébet nevéhez csupán ez az egy vers köthető nagyobb bizonyossággal. jól irodalom felvetette annak lehetőségét, hogy ő írta az Újfalusi Kata temetésére készült versel E TAMÁS: Egy fejezet a Rákóczi-szabadságharc könyv- és irodalomtörténetéből. A de rgráfia termése 1703—1705. Bp. 1964. 107—110. A stíluskritikai szempontú szövegvizsgálat a i támasztja alá ezt az állítást.

39 bözönk — bizzunk.

67 séró — fájó.

106 széves — szívbeli.

119 Sebhetete — sebesítette; rév — sír, rí.

135 Egy szótaggal hosszabb sor.

137 Timporáljuk — enyhítsük, mérsékeljük.

138 végh — víg.

143 közölteti — közelíti.

145—152 E bibliai utalással hosszas és kényszerű elkülönülésükre irányítja férje gonc nt Ábrahámától eltávolították feleségét, Sárát, mert húgának tartván őt, Abiméclek, Gerára tetete és feleségül akarta venni. Vö. Ter (1 Móz) 20.

162 bér — bír.

165 Petrőczy nem kapott hazatérési engedélyt Lipóttól, ehelyett a karlócai bék asalföldébe ment, ahol egy asszonnyal élt, akitől gyereke is született.

168 L. a 145—152. sor jegyzetét!

Nyomatott kiadása: **Ács Mihály: Zöngedözö Mennyei Kar.** Lőcse 1696. 102–104. - végén: „Amen.”

Az idősebb Ács Mihály szerkesztette evangélikus énekgyűjteményben a commur mondandó énekek közé felvéve. A szerkesztő a mű második kiadásából (Lőcse 1703. — RMK zonyára alkalmi jellege miatt, kihagyta. Szerzőjét nem ismerjük, de valószínűleg azonos a I ám alatt közölt, ugyanezen templom leégésekor írt költemény szerzőjével. A templom kalmából szerzett vers kéziratos változata a *Szentsei dk.*-ben maradt fenn, s címéből megtudjuk Győri lutheránus templom pusztulásakor keletkezett, így nagy valószínűséggel az ott működő hetett mindkét ének költője.

Győrtöt 1696-ban szentelték fel az újvárosi evangélikus templomot, mely felszentelésekor marosan a tűz martaléka lett. Az 1690-es években Lővei Herbics Balázs (?–1707) töltő evangélikus lelkész tisztjét Győrben. Ács Mihály már keletkezésekor ismerhette művét, mivel érint Lővei maga is részt vett a *Zöngedözö mennyei kar* szerzésében-szerkesztésében. Kapcs nuskodik az a tény is, hogy Ács Mihály *Arany lánc* (Lőcse 1696. — RMK I, 1489.) c. imak övei Balázs írt előszót. (Lővei Balázs életéről és műveiről I. ZovLex 379.) L. még kötetür rsét!

A vers nótajelzése az Eperjesi Graduál 252/b dallamát idézi. Vö. RMDT II. 349., 615.

A nyomtatott kiadás számos sajtóhibáját jelölés nélkül javítottuk: Cím: Egybiz onyós, 1 rül, 2 imádságunz, 3 épitenünz, 4 segélltszépén vegher, vinnünz, 5 szívünz, 6 milekünk, 7 nyel radsügünz 12 áldásabál, 16 birvást, 17 Ázért ez Imádságunz, 18 áldásáknak Háza (a sor eleje 1 1 Imádságunz, 26 Imádságunz, 31 szents ége, 32 Könyör günz, 33 bur gosagossan, 40 botsá tik, 42 Christus nak, 43 Lélek nek, 44 azertez Imádságunz, 48 mond hatyuk, 53 Imádságunz, 5 1 kár vozaos, 67 halgalsd, 69 Imád koznak.

21—25 Vö. Kiv (2 Móz) 25, 8.

34 még-is — olv. meg is.

48—52 Vö. Ter (1 Móz) 28, 11—22.

62 Egy szótaggal rövidebb sor.

65—69 L. Salamon templomszentelési imáját: 2 Krón 6.

Nyomatott kiadása és kézirata:

I. **Ács Mihály: Zöngedözö Mennyei Kar.** Lőcse 1696. 105-108. — A vers végén: „Amen.

II. **Szentsei-dk.** (1704) 92b—94a. Kiad. THALY, VÉ I. 232—235; BUDA, SZD 102-103; VAI 2—244. — A vers végén: „Amen. Finis.”

A verset közlője, VARGA IMRE egyértelműen Lővei Balásznak tulajdonítja, keletkezését évvel korábbra teszi. (A vers keletkezéséről l. az előző vers jegyzetét!)

A költemény alapszövegéül a nyomtatványt választottuk, mivel az értelmileg megbízha lószínűleg közelebb áll a szerzői szöveghez, illetve annak tekinthető, amint azt az el yznetében elmondtuk. A *Szentsei-dk.* szövege nem a nyomtatványról készült, romlott szöveg következtetni, hogy hallomás útján terjedt, illetve került lejegyzésre.

A nyomtatott kiadás sajtóhibáit ezúttal is jelölés nélkül javítottuk: Cím: Templ maszolkó do, 1 Ohte mindcn, hato Fölséges, Isten, 2 hara god nál, 3 egzedül, 5 melly nek 19 r-is, 11 Sokszorsok, 12 eyted, 13 Mer, 17 o da van Imáds águnknak, 19 mit, ára, 22 mag ázastárs ok, 28 vigasz tály, keiségben, 29 Sötmi, alázvám, 33 Te negy, közepetreis, 34 irgalmad rötlenck, 37 entnek ucánna, mimket, 38 nagyoba, 39 kegyel medet, 40 ditsérjünz, 44 hely re, s tem, gaz daghul, 46 gaz dagságra, 47 lakorot, 48 Assonyt, 51 à re, 53 Addaz kár vallottal

Nótajelzése Hartyáni Imre 51. protestáns zsoltárparafrázisára utal. Vö. RMDT I. 376 (a lam).

17—18 Visszaulálás a templom felszentelésére írt ének strófafezdő soraira.

27 ingyen — azonnal.

49 A' Sionnak — itt: a győri evangélikus templomnak.

51 ajaki tulkait — imádságait.

85.

Nyomatott kiadásai és kéziratai:

I. Beregszászi Pál: *Keserves zokogo sirással telley historia*. Lőcse 1696.

II. Vegyes kolligátum (1744) 64a—69b. — A vers végén: „Amen. Finis. Berckszaszi Pál lglája szenvedése az tatár kezében.”

Szövegkritikailag érdektelen későbbi ponyvakiadásai: Lőcse 1725, Buda 1769, Pest 1793, V *Tatai János jegyzőkönyvébe* (1706—1722) az ének 91—96. szakaszát másolta be, *Fragmentum Culi Berekszaszi, e dira Tartarorum captivitate liberationem anxie postulantis etc.* címen. Első 28 s tartalmazó, erősen rongált töredéke „Sz. Dávid király bünei etc.” nótajelzéssel a *Balyi Mihály-ék* 1—89b lapjain olvasható. Megvan az 1822-ben összeírt *Gazdag Mihály-ék*. 63a—68a lapjain is.

A két alapul vett forrás szövegének hibái egymás segítségével javíthatók. A nyomtatványban őrizte meg az eredeti változatot. Az 5. és 127. sorban például a „lectio difficilior” raján kell a nyomtatványt alapul venni; a 18. sorban megőrizte a szerző kisfiának nevét nyomtatvány néhány sajtóhibája (pl. a 22. sor *Goroszló* helyneve *Poroszló* helyett) a kéziratható.

Nótajelzése a II. forrásban: „Ad notam: Haborusaga Dávid királynak.” Dallama eszerint: 96/III. sz.

Beregszászi Pál (?—?) Szinán, illetve Goroszlón működött mint református lelkész, s az ének végén kerülhetett a tatárok fogságába. Versében hétéves rabságról ír, s műve 1696-ban napvilágra került. A versírás dátumát esetleg jelezheti, hogy 96 versszakból áll a történet. A szerző későbbi munkáiban ismerjük. Idős Révész Imre neki tulajdonítja *Az Ur kebeléből jönnek; Emeljétek fel szívetek az almas egy Istenség; Óh, Isten, ki úgy igazgatód; Szent Isten, a te nagy jóságod* kezdetű gyűjteményeket. (RÉVÉSZ IMRE: A magyarországi ref. egyház közönséges énekes könyvéről, az énekek névsorával. Debrecen 1866.) Ezen alkotásait majd a Régi Magyar Költők Társasága XVII. századának egy későbbi, a protestáns gyülekezeti énekeket tartalmazó kötet fogja közreadni.

11 praemenda — táplálék.

23 Goroszlón — Kis- és Nagygoroszló falvak Középszozlnok megyében, Magyargoroszlónak a szomszédos megyében volt.

47 Réz bértzek — a Réz hegyiség.

48 Azaz egy helyütt, a Berettyó egyik kanyarulatánál leült.

58 viszontag — ismét (a 233., 238. sorban is).

86 Edgyütt — egyhelyütt.

99 Crim országában — A törökkel hűbéri viszonyban álló tatárság egyik központja volt.

127 Moldva helyett esetleg Havasalföld értendő.

138 csemellő — csömört, undort keltő.

151 cellájában — fülkéjébe, szobájába.

152 Szent András hava — november; habozánk — érdekes, nyelvészek figyelmére méltó ha

165 A sor utolsó szava feltehetőleg szövegromlás, másolási hiba eredménye.

170 vizi kozákok — folyamenti kozákok.

193 akoknak — akófáknak, mérőrudaknak.

208 pribék — hitehagyott, illetve csavargó.

226 A rím *jüttél* v. *jöttél* alakot feltételez, s akkor a következő sorban is: *éheztél*.

231 el nem halgatám — nem eresztettem el a fülem mellett.

274 El vesz az igaz — Vö. Iz 57, 1.

Nyomatott kiadása: Egről le-estett NAGY CSILLAG Az az: Tekintetes, és Nagyság ERDŐDI JULIANA Aszszony; Kit Iffiuságának ragyogó Csillagzásában, a' Csillagos Czifóffi Méltósággal tündöklő ERDŐDI HÁZNAK EGÉRŐL a' Halálnak irgalmatlan Keze leizassághéli CSILLAG Társától, Méltóságos Gróff ESZTERHAZI ANTALTÓL véletlasztván, gyászos koporsóban ejtett: Mellynek utólsó Pompáját, Nagy-Szombatban, a' őrűrsasága Templomában, ugyan azon Társaságból egy Lelki Tanító ezzel a' diesirettel nVARIvs haVának hVszon-negyedik naplán, köDben bVrVlt Gróffi tsILLagVnknak rtenDelében. Nagyszombat 1697. Kiad. KECSKEMÉTI GÁBOR—NOVÁKY ILAJNALKA: Magya lotti beszédek a XVII. századból. Bp. 1988. 317.

Az ismeretlen szerzőjű halotti beszédből megtudjuk az elhunyt életrajzi adatait: Esterhá cséce, Erdődy Julianna Erdődy Sándor és Csáky Krisztina lánya volt. 1696. dec. 28-án h ennhét esztendőös korában, másfél évig tartó házasság után, gyermekszülés közben.

a) A címlap versóján.

A versbetét — mint feltünteteti forrását — Ennodius XII. beszédéhez nyúl vissza; val ippo Picinelli *Mundus symbolica* nyomán.

Littera de proprio laudetur splendida censu:
Aduena nam cultus nil tribuet genii.
Ebria uestito plus lucent uellera Sere:
Persica candentes colla decent lapides.
Non iuuat externo componere membra nitore:
Lux naturalis sidera nobilitat.

(Vö. Magni Felicis Ennodii Opera Omnia. Recensvit et commentario critico instrvxit Gv ARTEL. Vindobonac 1882. 461.)

b) A kiadvány B₆ lapján. Más forrásból kiad. ALSZEGHY ZSOLT, EphK 1' :CSKEMÉTI—NOVÁKY: i. m. 323.

ALSZEGHY a szöveget Csáki Gyárfás ferences atya gróf Forgách Ferencről íszbeszédből (1750) közölte, nem ismervén az 1697-es névtelen megjelenést.

A vers és az azt bevezető prózai szövegrész a halotti költészet gyakori közhelyeit id tetünk 75. és 140. f) sz. versének jegyzetét. (L. még RMKT XVII/11. 452. 17—18. sor!)

7—8 Vö. Horatius: *Carm.* I, 4, 13—14.

87.

Kézirata: **Szentsei-dk.** (1704) 28b—31a. Kiad.: THALY, Adal. I. 270—274; BUDA, SzD KBR 236—239; VARGA, SzD 105—109; KKK 379—381. — A vers végén: „Amen Finis.”

A vers címe magyarul: Más ének a porcióról. Az 1697 május havának második hetében ke ekben az ismeretlen szerző Magyarország alávetett sorsát, idegen nemzettől való elny naszolja el. Az országot végsőkig kiszaroló új adórendszert, a dúló-fosztó idegen katonaság tú rhoztató sorokban a jelent állítja ellentétbe a Mátyás király uralkodása alatti szép szabadsággá

4 Sípoltatod magad — sípoltatsz, zenéltetsz magadnak.

13 acciza — fogyasztási adó; réparticio — megosztott közadó. — Ezeket az adófajtákat zették be. Már a *Thököly haditanácsa* c. vers is kikel az új adók ellen. (Vö. RMKT XVII/11. 38

14 contribucio — járulékadó.

15 conturbacio — felfordulás, csapás.

16 rectificacio — adókiigazítás.

17 porciot — a természetben fizetett hadiadót.

30 Muskotérokka — puskásokkal.

33 el ordinálta — magának rendelte.

45 főrspontot — fuvart.

t.)

66 regulája — törvényes rendje, igazgatása; privilégiuma — az egyes embereket illető kivált:

69 A sor feltehetőleg a korábbi kuruc mozgalomra, Thököly harcaira utal.

71 meg tromfola — legyőzött, megtorolt.

73—76 A sorok kepei és rímei a Rákóczi-nóta kezdő strófájában jelennek majd meg új

< 721.)

74 sárbul formált kép — agyagszobor.

80 viktóriákkal triumfust — győzelmekkel diadalmenetet.

94 pünkösdi hávának — májusnak.

88.

Kéziratai:

I. **Radványi verseskönyv.** (XVIII. sz. 2. fele) 21—26. Kiad. THALY, Tan. 365—367; BAROS (1904. 99—102. — A vers végén: „Amen.”)

II. **Lipóczi Keczer kézirat.** — E kézitról THALY az alábbiakat írja: a vers ... más példányból a változatokat az illető helyen jeleztük —, megvan magának a párbajozó ifjabb Jánosnak a párviadal előtt Vasvármegyei Simonyiban, 1697. május 22-én kelt végintézkedése, hogy ezt irassák gyász-zászlajára, *az ő saját kezével írva* (kiemelés THALYtól), s anyai nagybátyja János által családjának megküldve, Lápispatakon a Lipóczi Keczer-család levéltárába végstrópha híján.” (Tan. 368.)

Amint az THALY megjegyzéséből kitűnik, s a versből vett belső érveléssel is bizonyítható, hogy János Sándor önmaga írta meg halotti búcsúztatóját, párviadala előtt, valószínűleg 1697. májusban, az azt közvetlenül megelőző napokban. Keczer Sándor Keczer Menyhért és Máriaissy Erzsébettel, s mivel apja részt vett a felvidéki elégtelenség mozgalomában, neki is követnie kellett a példát, majd bujdosásába. NAGY IVÁN nem tud Menyhért gyermekeiről, de mint az halotti búcsúztatójából kiderül — vö. RMKT XVII/11. 451—459 —, három fia és két lánya is volt.

Keczer Sándor zaklatott életéről csupán annyi adattal rendelkezünk, amennyit verse elárul. A párviadalhoz fűzött, Radvánszkyaktól eredő notandum, mely szerint 1669-ben született Peklényben, a szász választófejedelem szolgálatában is állt, s a lovas hadnagyi rangig emelkedett. 1670-ben megfestette a képét is, mely kép a Radvánszkyak birtokába került. Felirata: „Jóbb részesedem et Sperandum. Bal rész felől. Alexander Ketzzer de Lipocz, pro nunc Sereinis. Elector. Vex. natus in Peklény Anno quo Marte affligit Chara et praec CLara gens Vngara Sepultus in Elect. Dresden Anno quo AD hrenVM Contra hostes ense Vixit XqVe VIVERet.” — Ugyanitt olvasható két Radvánszky János feljegyzése is, Keczer temetéséről: „Temetésem porra lett Testére akadtam, midőn 1771 Esztendőben kertemnek szegletében épített kertetnek pénztéjét asatattam volna; ki is ugyanazon köntösében találtattot, mellyben Gerhard Thaler elírta vagyon a' mint is örök emlékezetnek fejében az övének ezüstös tsatját 's rajta kivétel el tettem. De hogyan történhet az, hogy ezen Veszprém megyében el esett (a' mint ezen nyitnyak) Tisztet Radvanban, és ugyan nem is szokott temető helyen, hanem kertemnek szegletében (mellyet annak előtte is immár az Atyamtul halottam) el temetetet légyen, ókat nem tudom Radvánszky János.” Utána más kézzel: „Ezen bajvivasban el esett Ketzzer Sandornak Testje azon kertetben Radvanba mivel Nagy Apamnak atyafia vala. Es mivel a' bajvivasban el esetnek a köztetése nem engedtetet: a' kertnek szegelébe [!] takaritatott. Radvanszky Janos.”

Kiadásunk alapjául a ma is hozzáférhető kéziratot választottuk, az autográf szöveg elhelyezte fel, ezeket a szövegvizsgálati jegyzetek közt adjuk.

a) A címet esetleg az utókor adta.

1 zaslóczkaiát — A temetési pompához általában az elhunyt címerét tartalmazó zárt tartozott, amelyre szöveget is írtak.

2 THALY jegyzete e sorhoz: „Az idősb Keczer Sándor ti. az, a ki 1705—1711-ig Rákóczi János és felső-magyarországi főhadbíztosa vala.” (Tan. 365.) Ő azonban nem II. András János fia, mint Menyhért, hanem I. Jánosé. — Egy szótaggal rövidebb sor, az *iffiabb* szövegnek olvasandó.

aditanácsa c. versben l. uo. 397—398.

8 Keczer Menyhért halotti búcsúztatója feljegyzí két bátyja nevét is: Miklós és Imre. shettek el.

12 dragonyok között lieutnantságra ment — a lovas katonák hadnagya lett. — A sor négy hosszabb, a *lieutnantságra* valószínűleg öt szótagúnak ejtendő; a sor két szótaggal így is HOHALYNÁL olvasható végre alak a szótagszám miatt indokoltabb.

13 érédllette — irigyelte.

15 Három szótaggal hosszabb sor, a *lieutinantya* négy szótagúnak olvasandó, a sor zótaggal hosszabb.

23 Compagniaianáll — századánál. — A szó hat szótagúnak ejtendő.

24 baira — bajviadalra. — A szó két szótagúnak olvasandó (a 31., 49. sorban is).

32 hivataljának — tisztének, illetve a kihívásnak.

36 Azaz vakot vetett a kocka — nem volt szerencséje.

44 tud — tudod.

48 béрни — bírni.

b) Valedictio Funerbalis — Temetéskor való búcsúzás.

Bizonyára nem Keczer saját szerzeménye, hanem a sírba tételkor szokásos búcsúztató, a kántor deklamálta szöveg.

12 illettyitüll — életétől.

14 mindennek — mindenkinek. — A három szótagnyi hiányzó rész első szótagja valószínű

15—16 József haláláról l. Ter (1 Móz) 50, 23—26.; Adgyában — olv. ágyában.

18 Mint Abeltt és Abnert — Ábel a testvérgyilkosság áldozata lett, vö. Ter (1 Móz) 4 eregének vezetőjét, Nér fiát, Abnert Joáb ölte meg orvul. (Vö. 1 Sám 14, 50., illetve 2 Sám 3, 2 20 ületi — öleti.

89.

Kézirata: Kolozsvár siralmai (1699). Kiad. PERÉNYI JÓZSEF, ltk 1939. 54—58.

A kéziraton álló *Kolozsvár siralmai* címet Aranka György adta. Másolata alapján egy kolozsvári nyomtatvány szolgálhatott, melynek címlapját is megőrkítette: „Bokros jaj szó kié Kolozsvár várossának szörnyü tüzzel való meg égéséről szerzet siralmas jajjal tellyes három tellyek közül az két első énekek az másodszi érést, melly 1655. esztendőben, Szent Györgg armadik napján dél után, az harmadik pedig az 1697-dikben pünköst havának 6-ik napján v eménetlen történt égéseket példázzák. Kolosvárat anno 1699.”

Az 1655-ös tűzvészről szóló verseket l. RMKT XVII/9. 349—355.

Az 1697. évi harmadik nagy égést megverselte Tótfalusi Kis Miklós is. (L. RMKT XV z.)

A város történelmében többször pusztított tűz, nem sikerült kideríteni, melyiket találsoének, az 1655-öst másodikként emlegetik a versek.

5—6 Utalás a Rhodoszi kolosszusra, amit i. e. 222-ben földrengés pusztított el.

10 Antenorral együtt — Anténór előkelő trójai aggastyán volt, később görögbarátnak e.

18 A meg nem térő városról l. Mt 11, 21., illetve Lk 10, 13.

20 pünköst havában — májusban.

21—24 Czegei Vass György naplója szerint: „6 Maji tizenegy és tizenkét óra között K első magyar utcában, Szabó Ferenc házának az csatornája alatt tűz támadván, három templó: holákkal, toronnyal együtt az városnak nagyobb része megégett, úgy hogy harmada ha me; Czegei Vass György és Vass László naplói 1659—1739. Közli NAGY GYULA. Bp. 1896. 248.)

29—32 Ugyanczettel érvelt az 1655-ös vers, és Tótfalusi Kis Miklós alkotása is.

31 L. még a 18. sor jegyzetét!

39 Vö. Kiv (2 Móz) 7, 11.

45—46 L. a 21—24. sor jegyzetét!

51 Phalaris — vö. RMKT XVII/2. 216., 236.

87—1437) alatt fejeződött be. A templom nyugati része mutat Zsigmond-kori sajátosságok: .EMEN LAJOS: Kolozsvár építészeti és művészeti emlékei a XIX. század közepé vésettörténeti tanulmányok. Bukarest 1984. 109—119.)

75 triumphussal — diadalmos győzelemmel.

77—88 Mátyás király egykori szülőháza az Óvár kapujával szemben állhatott. A ma letről feljegyezték, hogy Hunyadi János kormányzónak gyakran volt szállása, midőn a zfordult. A ház Mátyás király születésekor Méhfi Jakab szőlősgazda birtokában volt. Szilágyi I lazóban Méhfi Jakab házánál szállt meg, s itt született Mátyás. (KELEMEN LAJOS: i. m. 121—12:

79 Szent Imréhez Metszet béke mentél — 1442 márciusában Mezőid bég Erdély ellen indult yi csapatával. Marosszentimrénél megütköztek, a vajda seregét a törökök törbe csalták és szé lalfehértvár körül azonban Hunyadi kerekedett felül, a török vezér is elesett. (PÖR ANTAL: I os. Bp. 1873. 55—58.)

94 Hol az hamis biro meg fult volt három fán — utalás a hamis kolozsvári bíró történe tai-féle Bonfini-krónikában azonban a király a poroszlót akasztatja fel, aki megütötte.

95 Azaz most nem csonkítják meg a nyúzó-fosztó hivatalnokok kezét.

98 Achánoknak — A lopásért megkövezett Ákán történetét I. József 7. (Vö. még RMKT X , XVII/12. 649.)

99 nádály — pióca.

107 Tótfalusi is utal versében a tüzet megelőző nagy szárazságra. (Vö. RMKT XVII/13. 53 109—110 L. Czegei Vass feljegyzését a 21—24. sorhoz fűzött jegyzetben!

119 Esetleg szórendeserével — városunk romlását — vagy városnak alakkkal a sor érti tő.

122 Monostor, Iliid, Szappan uttzák — a város északi részén levő utcák, az Óvártól kel nostor utca a Lábasház sor folytatása nyugat felé. A Híd utca az Óvár keleti falával volt párhú lalomárkon és a Szamoson átvezető hídra vezető utca neve. A Szappanos utca házai többnyir ltek, ezért terjedt rohamosan a tűz.

123 a nagy templom körül lévő boltok, szerek — a Nagypiac — Főtér — közepén levő ály-templomot körülvevő házak, házsorok.

125 Plébánia sor — a Nagypiac nyugati házsora, itt volt a római katolikus plébánia.

126 Ujj collegiummal edgyütt azon rendben — vsz. az unitáriusok iskolája a Nagypiac lán, a templommal szemben. 1695-től építették, az 1697-es tűz martaléka lett. (Vö. GÁL KELE zsvári unitárius kollégium története. II. n. 1935. I. 165—168.)

127 Lábos ház — a Nagypiac északi sora, az ott álló árkados — lábás — házról nevezték e k — vsz. a Lábasház utcát és a Nagypiacot keletről lezáró Ószer.

128 Kis Mester uttzával — a Nagypiacról nyugatra eső utcával; Iliid kapuval — azzal az ei iyos kapuval, mely a Híd utca végén volt.

129 Magyar és Közép uttzákis — A Belső Magyar utca a Nagypiac északkeleti sarkától a i uig terjedt. A várfalon belül eső része volt a Magyar utcának. Nevét a németektől kapta, i yarak főleg ide telepedtek. — A Közép utca a Nagypiac délkeleti sarkától a Középkapuig te snak a várfalakon belüli legtágasabb, legforgalmasabb utcája volt.

139—140 Versének 199—204. sorában Tótfalusi is szót emelt a tolvajlás ellen. Az idegen ne ct katonaság volt.

147 pergelte — pörkölte, perzselte.

150 Maiorokra — a külvárosok majorokból álltak.

157—160 Czegei Vass május 24-én jegyezte fel naplójába: „... éjczaka rettenetes nagy s: tar és égi háború lött, úgy hogy Kolozsvárat egynehány kéményeket lerontott, az kémények b ottak le, és gyermeket is ütött meg.” (Uo. 249.)

163 A Szentci Molnár Albert-féle 29. zsoltár 30. sorának reminiscenciája. (Vö. RMKT X

165—168 A már idézett Czegei Vass-naplóban jún. 7-i dátummal olvasható: „... estve hét között nagy mennydörgéssel s villamásokkal nagy zápor jővén az városra, az farka plomunknak közép kapu felől való végít szintén az gombnál az istennyila megütötte, egyik az l menvén le az kőfalig és onnét kiugrott a schola kert és kerítés közé, másik az Szakmári urai l szintén az farán lévő szegelet szarufán lejővén és az bolt fészken által az templomban bémén

175 Egy szótaggal rövidebb sor.

184 Zsoltáros ihletettségu kép. (L. pl. Zsolt 7, 11.; 18, 3.; 89, 19.)

185 Szintén bibliai eredetű kép. (L. pl. Mt 3, 12.; Lk 3, 17.)

A versben előforduló utcanévek azonosításához — külön hivatkozás nélkül — felh
SZABÓ T. ATTILA: Kolozsvár települése a XIX. század végéig. Kolozsvár 1946, illetve HERC
Kolozsvári utcák Felvinczi György versében. (Adattár III. 523—534) c. munkáját.

Kézirata: Viski János kézírata. (1697) 34a—37a.

A verset — a kézirat címlapja szerint — Balogh Máté preceptora, Viski János másolta .
1697. augusztus 3-án. Belső címlapján áll a mű címe, és a cáfolatára született Balogh l
szereztetéséncz körülményeiről szóló feljegyzés: „Anno 1697. 8 Julij. Teckentes Nemzetes
Balogh László Uram p. t. All-Gyogyon lévő Thecája melle (hihető valamely Fejervári I
rejtetet, és ugyan ott Balogh Mathétul meg találtatot moecskos verscknek Scricsse, Mellyek
extempore le irván sequenti die i. e. 4 Julij mindgyart refutatáni kezdet; mely moecskos v
subsequenti refutatione így következnak: *Az ki terjesztetet kerék kék égbül mindeneket fényess
örvendeztető napnak ellenében gyujtot Lámpásnak vilagosságát ugato Arius, meg vakult Coccej
hatán ülő némely varjajknak meg mellyesztésérül irattatot PHILOMELISMA.*

Præstat ea scribere quæ priores Orthodoxi docuerunt, quam ex novandi pruriginè cor
cachoete et singularitatis studio ea adaptare aut interpolare quæ Haeretici somniarunt &c.
Mares. De Sabbatho, Item. Ea est humanae mentis ingeniosa infelicitas, ut verbi Divini
veritatis simplicitate aegrè acquiescat, et suo mentiatur modulo Divina mysteria. Vendel
Dedic.” — A vers végén: „Allata per Dominum Michaelém Görgei alumnum Collegij Albensis.

A Coccejus ellen írt paszkvillust tehát Görgei Mihály az 1697. júl. 4-ét megelőző napot
Alpestesi Balogh László 4-én kezdte cáfolatát írni. (L. kötetünkben a következő verset!) Visk
Balogh László fiának, Máténak preceptora — készített róla másolatot.

A szerzőről, Görgei Mihályról annyi információval rendelkezünk csupán, amennyit a s
iskola diáknévsora megőrzött számunkra: „Ductus Igenium pro Rectore, iterumque salutavit
tandem ivit Kereszturinum pro Rectore ibique Peste correptus.” A kollégiumba Michael
néven 1672. febr. 25-én iratkozott be. (ROMÁN JÁNOS: Catalogus Studiosorum Illustris
Patakiana. I:gyht 1958. 76.)

A másolóról Benkő Samu úgy véli, hogy a Hátszeg vidéken lehetett református lelkész.
tudó, képzett literátornak tartja. A Kolozsvári Református Kollégium könyvtárában van t
zsoltárokat tartalmazó kéziratok kötetek, mely dícséreteket és imákat is tartalmaz. A CL. zsol
158/r oldalra ezt írta be: „Svzersitul Soltarelor. Kezdettem írni Boldogfalván, el végeztem A
1697. Die VI. Augusti reggel. Viski János mpra.” A 174/r oldalon pedig ez áll: „All Gyogyini 1
Augusti.” (BENKŐ SAMU: Szenci Molnár Albert. Napló és más írások. Bukarest 1984. 54.)

Tehát Viski János Algyógyon az itt közölt versekkel egyidejűleg román zsoltárokat
Egyelőre nem tudjuk minden kétséget kizáróan megállapítani, hogy Viski János azonos személ
Viski Jánossal, aki 1712 és 1719 között volt Szatmárnémeti papja, ahonnan 1719-ben Szige
majd ott esperes lett. (SARKADI NAGY MIHÁLY: Szatmár-németi szabad királyi város egyházi
története. Szatmár 1860. 170.)

Görgei anticoccejista célzatú irásának közvetlen okát nehéz meghatározni.
öszönözhettek esetleg az 1696-ban Tótfalusi kolozsvári nyomdájában megjelent Szathr
Sámuel-féle tankönyv — *Metaphysica Contracta* (RMK I, 1830.) — körül fellángolt viták. De ki
Szathmárnémeti elnöke alatt 1697-ben tartott Mikó Ferenc-értekezés „de vocatione At
foedere dei cum ipso inito et speciali promissione ipsi facta”. (RMK I, 1884.) (Vö. ZOVÁN
coccejianismus története. Bp. 1890. 173, illetve KÖPECZI BÉLA: A karteziánizmus
Magyarországon és Erdélyben a XVII. században és a XVIII. század elején. In: Függetlenség
Bp. 1977. 31—60.) Görgei Mihály bizonyára az anticoccejánus és antikarteziánus Pósal
ánitványa és eszméinek terjesztője volt, 1697-ben viszont valószínűleg már nem volt diák.

Amobius qui vivit Anno 330 Fortem causam simplici mente prolatam, nullis esse coinq
ndacijs, veritatem fucum de Lapis Lydius testari, cum de rebus agitur ab ostentatione submo
atur, non quali cum amaenitate dicatur esse spectandum. Dissolutur pectoris esse rebus
aerere voluptatem; Idem non peccasse veteres quod inventis frugibus glandes sveverin
ligionis autoritas non est tempore aestimanda sed numine. Item. Non quod sequimur novum
s sero didicimus.” Ezután a lap alján fejtetőre állított írással: „Az mocskos írás így következik”

A címben szereplő *Philomelisma* szó jelentése: barátságos, kedveskedő ének.

5–8 Vö. Jel 12, 1–4. A versben a sárkányon — Sátánon — Coccejust és követőit érti a sze
11 haeresiarchát — az eretneklőnököt.

16 Jesus mátkájának — az egyháznak.

18 szemet — szemét.

21 ujjit — új tant vezet be.

25 controversia — vita.

26 arbiter summus — legfőbb döntőbíró; decidallya — dönti el.

27 authentizállya — tekintélyére hivatkozva támasztja alá.

28 Ila ki szakad — ha valaki eltér; αλωγαφα — ő maga (ti. a megfellebbezhetetlen meste)
libásan szerepel az *o* helyett.

29 Coccejus — Johannes Coccejus (1603–1669), német származású hébertanár és a
ára Brémában, Franckerben, majd Leidenben. Alapelve a Bibliához való visszatérés és
lásosság megerősítése volt.

30 Arius — alexandriai pap (kb. 280–336), az arianizmus megalapítója.

35 erudiálna — kiművelne.

37 Chartes — René Descartes (1596–1650) francia filozófus, matematikus, természeti
teziánizmus Magyarországon is elterjedt a XVII. sz. második felében.

38 oda fel — az északnyugat-európai protestáns országokban.

39 properáltak — siettek.

42 noha nem in totum tamen ejuráltak — noha nem egészen, mégis törvényen kívül helyez

43 profiteáltak — vallották.

45 nemzet — olv. nemzett; némely tanítóink — Csemátóni Pál, Dési Márton, Ilunyadi Pá
rán.

48 decrescalt — elfogyott, meggyengült.

51 sentiált — vélekedett.

52 Post humum opusban — halála után kiadott műben.

55 eveniált — jött ki, azaz aszerint kaptak állást, tisztséget.

56 meg — olv. még.

57 occultè — rejtetten.

58 pribékké — hitehagyottá.

59 nolo nominare — nem akarom megnevezni.

60 cave — óvakodj.

64 tácens reponálllyak — hallgatva, csöndben feleljek.

66 Ki jelentésére — kinyilvánítására.

67 publicè köztök utrumban hozatot — nyíltan kérdésessé tétetett.

69 thesesek — állítások.

74–76 E sorok szövege magyarul: Gyalázatos állítás, hogy: vajon van-e Isten? Vajon az a
zükül jutott-e az üdv, a pogányok lelkébe előbb hatolt-e be, később keresni az eretnekséget táf

80 Manifestáltak — nyilvánvalóan megmutattak.

85 vindicáltak — igényt tartottak rá.

89 fulminálnom — villámlanom, villámokat szórnom.

90 spontè — önként, jószándékból.

92 poenátis luál — megbűnhődik.

93 inter essentiád — érdekeltséged.

94 poenitentiád — bűnbánatod.

98 philololuscinus — elvakultságot kedvelő [?]

Kézirata: Viski János kézirata. (1697) 2a—12b.

A nyomtatványt imitáló kéziratcímlapon ez áll: „APOC. XII. SÁRKÁNY KÖLYÖK OI z az Az Pokolbéli ördögnek, száját, szivét, irigy indulatját egy rabjának (.mint amaz régi l alo adása, mellyel az az Ördög rabja nagy hírű s ártatlan COCCEJUS JÁNOST. és Tanítvá eniussal csak nem az Pokolra taszította, mellyet keserülvén Coccejus Jánosnak egy unoka ta edves Praeceptorát minden gyalazattal vindicallya, és az mocskolodonak mecskát fejérc tiz n iszsza fordította, geniusábul formált genealogiáját le írja; mind ezekben pedig magát Sze ímogattya. Melly kegyesség munkája All Pestesi BALOG LÁSZLONak az Erdélyi M. örvényes Táblának edgyik hites Assessorának; pennájának idő közt valo mulatsági közt költ v ;YOGYON 1697. eszt.” — A vers végén ez áll: „Finis. Az Jehova adgjon cröt segicséget, hog iost refutálta és ezzel Coccejus tisztességét oltalmazta, maszszoris oltalmazhassa.”

E vers Görgei Mihály Coccejus ellen írt paszkvillusának hatására keletkezett, annak c isszautasítása. (L. az előző verset és jegyzetét!) A másoló — Viski János — tudósítása szerint lalogh László amint elolvasta az anticoccejánus paszkvillust, azonnal — 1697. júl. 4-én — elkezi cáfolatot, s augusztus 3-án már kész volt a mű tisztázata is, Viski másolatában.

A szerzőről mindössze annyit tudunk, hogy Balogh Máté és Szacsali Erzsébet fia volt, alt meg. (Vö. БОЛПІЕ ОДОН: Hunyadmegye Sztrigmelléki részének és nemes családjának :kinttel a birtokviszonyokra. Bp. 1891. 80.) Részt vállalt a gubernium jogi irányításában, mlíti *Tökölyi járása 1690 c.* kiadatlan naplóját.

A címlap versőjén az alábbi szöveg áll:

„Maresius in Praefationem ad Theologum Paradorum.

Absit ab honesto viro, et qui studiorum suorum habet aliquam fiduciam ut non audeat ipatus appareat magna testium caterva, et malit esse designator vel Nomenclator eorum, q icultate scripserunt, qvám in illa Professor Publicus. Textualis volo esse Theologus, non s ogus. Rationalis non autoritativus, Realis non Nominalis; Argumentis ago non praecjudicijs; uid hic aut ille dixerit, sed quid ex analogia fidei, usu scripturae, rectae rationis dictamir eberit.

Ibidem Clar. D. Voetium sic alloquitur D. Mar.

Hoc unum addo in postrum missis hominum testimonijs, quae ad pompam non ad rem f riptura et rationibus pressè et nervosè, omni relictâ circuitione mecum agas; Auctorum, quos ominatim soles nomina sine argumentis nihil faciunt, et argumenta si valida fuerint mihi sine r afficere potuerunt.

Wolfgangus Musculus pag. 687. Loc. Com. edit Hervag.

Quod si illud non agnoscunt, descendant nobiscum in palaestram veritatis, ac conceda ntiqvum quod est verum.

Paulo post.

Non mox verum est quod est antiqvum. De antiquo non sic potest praedicari veritas, s :cte tribuitur antiqvitalis praescriptio. Quare consultius multo quaeretur in religione, quid vam quid sit antiqvum.”

A bibliai utalásokat a főszövegben kiegészítettük. (Vö. RMKT XVII/8. 161—174.)

5 thecam — szekrényem, könyvszekrényem; Rudimentáját — a korban több tankönyv ezdőszoava (pl. Piscator: *Rudimenta rhetoricae*, 1635; *Rudimenta oratoriae*, 1645; Alsted: *R nguae hebraicae*, 1635).

6 chartáját — papírját, írását.

8 geniusát — tehetségét, lángelméjét (a 344. és 406. sorban is).

9—10 L. az előző vers címlírását!

14 praebendáját — járandóságát.

emben tanítottak.

21 Phymata — genyvedő fekély.

22 venter — gyomor.

23 látenter — rejtve, titkon.

24 patenter — nyilván.

25 aetasunk — évszázadunk.

32 syllabustokkal — Minden bizonnyal Pósa-házi János *Syllabus assertionum, thesium et hy* (Kolozsvár 1685. — RMK II, 1567.) c. művére vonatkozik az utalás, amely az enyedi és a Coccejánus teológusok ellen készített vitáit. (Dési Márton *Summája az Pósa-házi uram Sz* *való replicának* címmel írt latin és magyar nyelvű cáfolatot ellene.) — meg mellyesztem — m.

35—36 L. az előző vers 5—8. sorához fűzött jegyzetet!

39—40 A krokodilról ezt tanították. Vö. Apáczai Csere János: *Magyar Encyclopaedia*. S. a. r SZIGETI JÓZSEF. Bukarest 1977. 284.

41 retrográdállya — visszaminősítse, egy osztállyal lejjebb helyezze.

42 clarissimusnak — méltóságosnak.

43 Az publica classist miért frequentállya — miért jár a nyilvános osztályba.

44 coetus — iskolai társaság.

45 vindex veritatis esset — az igazság védelmezője volna.

46 suffecisset — alkalmas volna.

47 non dignus fuisset — nem volna méltó.

51 demonstratioval — bizonyítással, bemutatással.

52 potens s győző scripturával — hathatós s győzelmes írással.

57—60 L. az előző vers 5—8. sorához fűzött jegyzetet!

66 lakság — lakóhely.

70 haeresist — eretnekséget; állatni — állítani (a 138., 174., 177. sorban is).

82 szemet — szemét.

85 A tormába nőtt féreg példája gyakori a kor képes beszédében: kényelemből vagy megszo- előnyös változás kedvéért sem akar változtatni helyzetén. (Vö. RMKT XVII/12. 198.)

88 hereg — morog.

90 Locusokon — bibliai helyeken, idézeteken.

91 Nehéz eldönteni, melyik Coccejus-műre gondol: *Summa theologiae*; *Summa doctrin* *ro et testamento Dei*; *De potentia Sanctae Scripturae*; *Lexicon et commentarius sermonis hebr* *laici*.

95 arbiter summust — legfőbb döntőbíró.

97 exceptiod — ellenvetésed, kifogásod.

98 ujság — újítás a tanban.

109 javal — olv. javall.

118 chatédrában — székben.

121 Per aránzom — vélekedés szerint, vaktában; testificálást — bizonyítást.

129 conscientia — lelkiismeret.

130 vana scientia — semmire való, hiú tudomány.

131—132 A sorok szövege magyarul: Nem gondoltad volna így az előzőeket, féld legalább az ét.

141 ihlettél — érintettél. (Vö. a 160. és 170. sorral!)

142 regulta — régóta.

143 bankais — bűdösbanka nevű madár is.

144 Fraterek — testvérek, atyafiak.

145 bono sensu — jó értelemben.

146 id jam venit usu — az már következik a (szó)használatból.

147—148 A sorok szövege magyarul: Krisztust is mondják, alacsony állásában, holttestnek, val odagyűjti a sasokat.

154 haeresiarchaval — eretnekfőnökkel.

155 L. az előző vers 30. sorának jegyzetét!

ő a hiábavalóság szavait, a vizsályt szító Sátán kormányozza a szívedet, kenyeret sem érdemeljenek beszélsz.

171 bámult el — elcsodálkozott, elkábult.

173 Confusum chaosra — zűzavarra.

192 dispensálni — sáfárkodni.

199—200 A sorok szövege magyarul: A lényegben az egyházatyákkal értett egyet, a kagyon sok dolgot világosabban tanított.

203 velleitással huc non penetrabit — akarnoksággal ide nem fog behatolni.

204 praejudiciummal in vanum arabit — előítéllettel szelet fog őrölni.

208 Meg alut — elaludt.

209 philisthaeus — képmutató.

217 Belgiumban — Descartes ugyanis a vallásüldözés elől menekülve Hollandiában telepedt.

218 Egy szótaggal hosszabb sor.

221 sana ratiot — józan észet.

226 ejuráltak — megtagadták.

229—231 Azaz a hollandiai egyetemekre ment magyar diákok, akik tőlük tanultak.

236 in contrarium — ellenkezőleg: kockza szerencsét vét — a kocka hatost mutat.

238 szemérmes — szégyent; observállya — megfigyeli.

244 Pribékeket nemzet profiteálásban — tanításával hitchagyottakat nemzett.

245 non vis nominare — nem akarod megnevezni.

246 non audes quare — miért nem mered.

247 fare — szólni.

248 notaris per haec tu garrere — megismerszel ezáltal, hogy csak üresen fecsegsz.

257—260 A cocejisták a radnóti zsinaton megmagyarázták evangéliumértelmezésük élesebb értelmében véve Mózes idejéig is létezett az ószövetség, de szűkebb értelemben csak az adása óta." Azt is kijelentették, hogy „ az újszövetségi hívek nem kötelesek az ós. rtartások megtartására.” (Vö. ZOVÁNYI JENŐ: A cocejanizmus története. Bp. 1890. 132.)

262 Egy szótaggal hosszabb sor.

269 Besoranak — ?

271 Bisternek — ?

272 distinctiojak — megkülönböztetésük.

273 Propudiosának — szégyenletesnek; thesist — állítást.

274 dubitanter — kétségeskedően.

275 An non detur Deus? — Vajon nincs-e Isten?

275 dosist — adagot, tételt.

276 aránza — véli, célozza; sist — ?

278 de qua dubitemus — amiről kérdést teszünk fel, amiről kételyünk van.

279—280 Van abban valami, amit meg kell világosítanunk, és ami kétséges, felderítenünk escartes: A módszerről. Bev. és magyarázta TAMÁS GÁSPÁR MIKLÓS. Bukarest 1977. 68.)

285—288 Ilámánt arra az akasztófára akasztották, melyet ő készítettett Márdokeusnak.

298 tudot — olv. tudót.

299 In vanum — hiába.

300 rátot — rántotta.

304—308 Aesopus keselyűről és csókáról szóló meséjének változata. Ott a csigát isonlóképpen. (Vö. Esopus fabulái. Pesti Gábor szerint. Vál., szerk., jegyz., utószó: ÁCS PÁL. I .)

317 bos inter vaccas abbas — az ökör apátúr a tehének között.

318 aetas — kor (a 326. sorban is).

319 Ad conscientiam kedves demonstrálás — lelkiismerethez szóló bizonyítás.

325 antiquitasra — régi időre.

326 origodat — eredetedet.

328 truncusra — törzsre (ős értelemben).

329—330 Vö. Ter (1 Móz) 8, 7.

341 apostatáknak — hitchagyottaknak.

357–360 Utalás az 1673. jan. 16-án összehívott radnóti zsinatra, ahol a coccejánus–kartergusok ellen Pósházi, Buzinkai és Tófaeus támadást indított. (Vö. ZOVÁNYI: i. m. II. 287.)

362–363 nolentes publicarunt errül / Veritatem — akaratuk ellenére nyilvánosságra hozást; Dési uramékrül — Dési Márton (1639–1691) kézdivásárhelyi lelkész, majd az újságium tanára, a coccejánizmus egyik meghonosítója Erdélyben. Az 1673-as radnóti zsinat elhirdetésétől.

364 censurais — felülvizsgálat, ítélet; inquiráltak — nyomoztak, vallattak (a 375. sorban is).

367 lök — voltam.

368 tök — tettem.

372 Censurat, meneséget corpusban — vizsgálatot, ítéletet, védekezést egészben, együtt.

379 Censortul — kivizsgálótól, bírótól.

380 tönek — tettek.

381 Fulminálásodra — villámlásodra (a 384. sorban is).

383 Parturiunt montes, natus est parvus mus — Vajúdnak a hegyek és születik egy kicsiny ekeg: *Epist.* II, 139.

386 Mahumetistáknál — Mohammed követőinél, mohamedánoknál.

393 Egy szótaggal rövidebb sor.

394 válét — istenhozzádot.

395 galicz kövét — rézszulfátot.

396 gallesét — tinta festésére gubacsból nyert anyagot.

399 effectummal — hatással.

402 cognomine hic scriptor est fimus — ez az író itt szar vezetéknévű.

403 ultimus — utolsó, legrosszabb.

404 Quia totus quantus invidiae Mimus — Mivel teljes mivoltodban irigykedő komédiás vagy

409 directorral — jogügyi igazgatóval.

410 Evocálatnanak — perbe hívnának.

411 Tábla — ítéletitábla.

414 Lycaonicusra — ?

415 az pennára — pennáért, írásodért.

418 szolgáinak voxaikat — szolgáinak véleményét.

444 Egy szótaggal hosszabb sor.

445–446 Egy szótaggal hosszabb sorok. Az *Int:* és a *Fel:* figyelmen kívül hagyásával helyes szám. (Vö. a 463. sorral!)

447 A *Schibboleth* Sch-ja s-nek ejtendő.

460 Azaz kegyelmet kér, hogy ne járjon úgy, mint Uzza, aki a frígládához nyúlt és meghalt. (Vö. 2 Sám 6, 7.)

463 L. a 445–446. sor jegyzetét!

490 effectummal — eredménnyel, hatással.

491 tromfot ütünk sidosággal — megtromfoljuk, legyőzzük a zsidóságot.

500 becsülteti fennycen — megbecsülésben részesítetteti.

573 maga hitt — elbizakodott.

591 munkás — munkálkodik.

604 censurát — megrovást, szigorú ítéletet.

656 többire — többnyire.

658 tárgyal — követendő célul.

660 tarc regulájul — tartsd szabályként.

663 Abraham keblében — Ábrahám kebelének azt a helyet tartották, ahol a kiváló szentek meghaltak után az alvilágban. (Vö. Lk 16, 22.)

690–692 Vö. Mt 7, 3.

693 tanics több moresre — tanítsd több erkölcsre.

697 Vö. Lk 2, 34–35.

702 lötte — olv. lőtte.

703 periodussit — több tagból álló mondatait.

708 sale, vale — élj boldogul, isten hozzád.

I. Komáromi-ék. (1701) 20a—23a. Kiad. THALY, Adal. I. 275—278; ERDÉLYI, 143—145; 3—245; KKK 388—389. — A vers végén: „Finis jucundus”.

II. Szentsei-dk. (1704) 79b—81b. Kiad. THALY, Adal. I. 281; BUDA, SzD 87—90; VAR 5—221; KKK 390—393. — Csonka, a vége is hiányzik.

A verset megőrző oldalak közül a *Szentsei-dk.* eredeti számozása szerinti 152. és 155—156. sz. szában kettészakítva. A hiányzó sorok egy része a *Komáromi-ék.* alapján pótolható, az üres sorok helyét a hiányzó sorok egy részét a *Komáromi-ék.* alapján pótolhatjuk. (30—31., 33—34., 38., 45—48., 53—54. vsz.)

A *Komáromi-ék.* szövege az eredetibb. A *Szentsei-dk.* megőrizte változat amannak jesusi fordítását. (Vö. ESZE TAMÁS: Újváry Tamás versei. ItK 1965. 232—234.)

A *Komáromi-ék.* szövegének kolofonja szerint a verset az ismeretlen szerző 1697. július 15. között írta. A megénekelte felkelés azonban akkor még el sem kezdődött, így a vers valószínűleg július harmadik hetében keletkezhetett.

A vers keletkezésének körülményeiről, kiváltó okáról VARGA IMRE jegyzete kellő alapról szólna: „A gazdasági, politikai, protestáns sérelmek miatt a volt Thököly-tisztektől származó gyalgok felkelés kiindulására — bár azt egy régebbre visszanyúló, szerzetesvezérelt szervezkedésről beszél —, a közvetlen okot a császári katonaságnak a sátoraljújáshelyi vásáron elkövetett erőszakosságok jelölték. 1697. jún. 30-án, a vásár másodnapján itt verték agyon a parasztok a zálogolókat, akik Patakról jöttek a vásár vigyázására. Júl. 1-re virradó éjjel Tokajt és Sárospatakat is elhagyta a török sereg, a Thökölyt megrohanták és elfoglalták a kuruc felkelők. Sikeresen elhagyták a portát és a portán keresztül Thökölyt; páteneket adtak ki a vármegyei helységekre, a császári megszállók elleni harcra szólítva fel a nemességet és a főúrkat, hogy Thökölyt török segédszolgálatokkal kellő időben a mozgalom színterére a császári csapatok azonban Ritschan alezredes vezetésével júl. 7-én Bócs falunál megénekeltek. Pár nap múlva Pál deák ezrede mért rájuk újabb csapást ugyanazon a helyen (júl. 11.) mint Károly parancsnoksága alatt három lovas- és egy gyalogezred tartott Hegyalja felé, melyben más egységekkel gyarapodva júl. 17-én megrohanta Tokaj városát, két napi ágyúzás után Tokaji Ferenc vezetésével a vár védő kurucok zöme onnan kimenekült, elfoglalták Sárospatakat alá júl. 21-én érkeztek a császáriak. 23-án a jezsuiták rábírták a vár védő kurucokat, s így rövid ostrom után a pataki vár is a császáriak kezére került.

Az ostrom alatt is sokat szenvedő Tokaj veszedelmét éneklő meg az itt költött epiko-lirikus ostrom védő kurucok a házakban vonták meg magukat, a császáriak csak úgy bírtak velük, hogy elhagyták a házakat. Az ének is említi azt a vérengzést, melyet a Rákóczi-házban vittek végbe. A többes szám első személyben, gyónásszerűen, elkeseredéssel beszél a történetekről, s még a vérengzést is elárulja, mivel az ő felkelésük váltotta ki a vérengzést. Nem kiált bosszúért hoztatja a vérontókat; Tokaj szomorú sorsa szolgáljon tanulsággal, mondja — »Tanuljanak a példán magzatok«. Ami történt, bűneink megérdemelt büntetése. (KKK 802.) — Lásd még a felkelést megéneklő Zilahi János *Phaeton tüze* c. versét kötetünkben a 95. sz. alatt!

I 33 A Rákóczi-házban történetekről Babocsay Izsák tudósít: „A Mélt. Rákóczy Ferencz Fejedelmének Ur ő Nagysága ott való Curiájában a catholicus atyafiak szinte akkor egy csomóba gyűltek, a' szánakozni nem tudó hadaknak ártatlanok vércében úszni kívánkoztak, a' nemnek és időbeli ártalmak nélkül.” (Fata Tarcaliensia. Kiad. RUMY KÁROLY. Pest 1817. 158.)

I 34—40 Ugyancsak a tarcali nótárius soraival világítható meg a tokaji pusztítás: „Ugyancsak a városát is felverik, és sok fő német és magyar Tiszteknék minden javaikat felpusztítják, az ellent-állokat fegyverre hányják, és temérdeki sok kincset, kiváltképen a' sóházi kincszektől, és a' Commissárius házából gyűjtnek rakásra, mellyekkel annakutánna a' Hatalom lett szerencsétlen csata miatt történt nagy riadásban nagyobb részént az alávalók életoznak és töltöztenek.” (Uo. 147.)

I 40 válogatás — olv. válogatás.

I 41 fertál óráig — negyedóráig.

I 43 Vö. Ter (1. Móz) 19.

I 51 Pataki Péter a törökországi thökölyánusok vezetője volt, majd II. Rákóczi Fejedelmével találkozott. Valószínűleg 1704-ben halt meg, ötvenéves korában. Halotti búcsúztatóját l. KKK, 5

I 52 Bakos Gergelynek sikerült Tokajból elmenekülnie, de augusztus 5-én a császáriak fogták. — Tokaji Ferenc Rákóczi jobbágyából lett Thököly gyalogoshadnagya. Egy időben faluró a kereskedett is. Ez év augusztusában őt is elfogták, Bécsbe vitték, s ott raboskodott.

I 66 A Szent Iván hava — június — valószínűleg elírás a *Szent Mihály* hava — szeptenett. Az előadott események ugyanis július folyamán történtek.

II Cím: Siralmas ének a tokaji veszedelemről.

II 20—22 A vers rimelése meglehetősen következetes, ezért valószínűleg *károkkal*, illetve *szóval* eredetileg a sorvégeken.

II 36—37 A Thökölyre történő utalás nem egyértelmű. Vagy arra vonatkozik, hogy Tokajtól kisebb-nagyobb megszakításokkal ő bírta, s most elvesztette, vagy azon gúnyolódik, hogy a török felkelés élére őt akarták behívni Törökországból. (Vö. BENCZÉDI LÁSZLÓ: A hegyaljai felkelésről. Idézi VARGA, KKK 411.)

II 41 Ignác fiaira — a jezsuitákra, Loyola Ignác követőire.

II 83 A *miniket* kikövetkeztetett alak.

II 83—86 E sorokat I. kötetünk 113. sz. versének 93—96. sorában!

93.

Nyomatott kiadása: Tallián Péter: *Titkos Értelmű Liliom*. . . Nagyszombat 1697. A4b.

A vers annak a prédikációnak a versbetéte, amelyet Máriahalban mondott el Tallián Péter. A vers szerzetes, akinek életrajzáról nem rendelkezünk adatokkal, csupán ez a műve ismeretes.

Lehetséges, hogy nem eredeti műve a vers, hanem korábbi alkotás átvétele, amint jelzi, az „*Magyar Versista*” soraira azonban nem sikerült rátalálni. A költemény gondolatilag is és képileg is közelebb áll a Mária-kultuszhoz tartozó darabhoz, különösen a *Boldog asszony születéséről* címűhöz (KT XVII/7. 347—348.)

6 Tallián megjegyzi prédikációjában, hogy Bölcs Salamon nevezte Szűz Máriát liliomnak.

94.

Kézirata: Viski János kézirata. (1697) 13b.

A vers — bár önmagában is megáll — valószínűleg egy hosszabb kompozícióból kiszakított rész. Viski János kézírásával maradt fenn, szerzőjét nem ismerjük.

Az indiai eredetű, s hosszú vándorutat bejárt cigányok eredet-legendamotívuma szerint a hazájukból örökre elbújdosniuk, mert Krisztus szegycinek kovácsai voltak. Más változat a meggyilkosságával hozza kapcsolatba a vándorlást. (Vö. VEKERDI JÓZSEF: A cigány népmesék. I. 10.) — Noha a vers címe azonos az RMKT XVII/11. 127. sz. alatt közölt darabjával, a köztük csak tematikai rokonság van. — A kérdéshez l. még VARGA IMRE jegyzetét, uo. 818—819.

2 Amorraeusok — Amoreus — a Noétól megátkozott és testvérei szolgájaként tett írmazottja — népből való. Vö. Ter (1 Móz) 10, 16. — A sor értelme: Amorraeus követői voltak a szekerünk.

95.

Kézirata: Pápai M. Mihály kéziratai. (1727—1728) II. 1—8. Kiad. HARSÁNYI, IK 1917. 330—339.

A mű teljes címe: *Phaëtonis Incendium, Sortem Hungariae modernam Threnis Lyricis Allusentans. Phaëton' Tüze, Melly Magyar Országnak mostani sorsát különböző rendű énekben béfeszített 1698. eszt. Z. J. a Tállyai Ref. Scholának akkori Mestere által. Pro usu autem suo anno 1727 anuarii, recens transcriptum à Michaele M. Pápai. I. C. S. P. C. S. Patakini.* — A vers után: „Anno 1727. A versfőkönyv a JOHANNES ZILAHII RECTOR SCHOLAE TIHALYAIENSIS HENTÁBATUR HUNGARIAM — Zilahi János, a tállyai iskola rektora így siratta Magyarországot.”

A versfőkönyv a JOHANNES ZILAHII RECTOR SCHOLAE TIHALYAIENSIS HENTÁBATUR HUNGARIAM — Zilahi János, a tállyai iskola rektora így siratta Magyarországot.

Az allegorikus költemény — gyászdal, szomorú ének — szerzője, Zilahi János (?—1737) és s adattal rendelkezünk. A sárospataki-gyulafehérvári kollégiumnak volt tanulója, majd 1693.

Iskoláit befejezve Kassára költözött.

1695-ben a Göncről Kassára menekült sárospataki kollégiumhoz csatlakozott, s a rákén en a kollégium szeniora lett. Tályán vállalt rektori állást, majd borkezelő quacstor lett, 1 lig lelkeszi pályára lépett, s a borsodi traktusban — előbb Edelényben, később Bikken és ;
tve más helyeken — működött. 1737-ben halt meg. (Vö. KONCZ JÓZSEF: A marosvásárhelyi l. története. Marosvásárhely 1896. 176.)

A költemény Pápai M(olitoris) Mihály 1728. dec. 29-én készített másolatában maradt
6. május 26-án szubskribált a sárospataki kollégium diákjaként.

Bár a másoló szerint a vers 1698-ban keletkezett, a 62. versszak tanúsága szerint már nerülhet, mint a szerzetetés éve. A tályai iskolamester az 1697-es hegyaljai felkelés előzmé etkezményeit verselte meg művében. Ezáltal tematikai rokonságot mutat a *Cantio Toka* etünk 92. sz. versét és annak jegyzetét!) A szerző tályai lakosként maga is megtapasztalta a onák garázdálkodásait, majd pedig a hegyaljai kuruc felkelés nyomában támadt kegyetlen pu nek apokaliptikus megjelenítésére választotta ki Ovidius *Metamorphoses*ének második -325. sor), s Phaëthon történetének szabad feldolgozásával (1—33. strófa) mitologikus párt t Phaëthon meggondolatlan, felelőtlen vállalkozása és a kuruc felkelés (34—62. strófa) között madik, önálló egysége, a 63. strófa könyörgés Istenhez utalomért.

1 A sor fölötti alcím szövege magyarul: Tétel, bevezetés.

13 Gomorát Sodomával együtt pusztította el Isten a lakók bűnei miatt. Vö. Ter (1 Móz) 19
14 hámorát — kohóját.

15 seprös — üledékes.

20 Jártt ut kívül — azaz a Phoebus által bejárt utat elhagyva.

26 Scythák — a Fekete- és Kaspi-tengertől északra fekvő síkság lakói.

28 Boótes — ember alakú csillagkép, melyet a Medvék őrizőjének vagy a Göncölszekér
rhajtónak képzeltek.

29 Északi kigyó — Kígyótartó (Serpentarius) az északi égbolton.

47 scorpiora — a Skorpió csillagképre; bökkent — talált, bukkant.

64 meg-nyilatkozni — megnyitni.

77 Taurus — hegység Nyugat-Ázsiában; Octa — hegyes vidék Hellász középső részén; Pi
y Tesszáliában; Helicon — hegy Thébai és Delphoi között, a múzsák lakóhelye; Parnassus
iciban, Delphoi közelében.

78 Caucasus — hegység Indiában.

80 Rodope — hegység Trákiában; Atlás — hegység Mauritániában; Ossa — hegy Tesszál
taurok tartózkodási helye; Cynthus — hegy Délosz szigetén.

101 Tanais — Don; Oxus — Amur.

102 Mélás — folyó Mügdon-földön; Eurotas — folyó Spártában (az *Eurotas* három szó
ndő; — Alphaeus — folyó Éliszben.

103 Erydanus — a római Padus (Pó), melyről azt tartották, hogy az Alvilágban ered; vagy:
l legtavolabbi nyugati vidékén.

104 Cephysus — Phókiszt és Boiótiát átszelő folyócska; Evenus — folyócska Kalüdön köze

105 Apsus — Apszosz folyó (ma: Semani)?, esetleg Apidanosz — a tesszáliai Pénciosz (l
ik mellékfolyója; Peneus — Tesszália fő folyója.

106 Cayster — a hattyúíróról híres Kaüstrosz folyó a kisázsiai Lídiában. — A *Cayster*
:agúnak olvasandó.

108 Neanderben — helyesen: Meanderben; kisázsiai folyó, melynek partjain a legenda sze
yú lakott. — Kedvelt költői kép a XVI—XVII. századi magyar költészetben: vö. RMKT XVII
II/3. 136—146.

110 Strymon — a folyó Thrakia és Makedonia között.

111 Hermus — folyó Lídiában; Pactolus — aranytartalmú homokjáról nevezetes folyó Lídi

113 Tágus — folyó Lusitániában (ma: Tajo).

114 Feltehetően az erdélyi, aranytartalmáról ugyancsak ismert Aranyas vagy Aranyos folyó
y a Maros jobb oldali mellékfolyója.

- 117 Mósát — Mösel folyót; Rhénust — a Rajna (Rhein) folyót.
 118 Albist — az Elba (Elbe) folyót; Moenust — a Majna (Main) folyót.
 119 Vártát — a Warta folyót; Viadrust — az Odera (Oder) folyót.
 120 Lygerist — a Loire folyót; Rhodanust — a Rhône folyót.
 121 Vislában — a Wisztula (Wisla) folyóban.
 122 Nester 's-Néper — a Dnyeszter és a Dnyeper folyók.
 128 Az *Eufratesben* négy szótágának ejtendő.
 129 Hebrusban — a trákiai folyóban.
 130 Iberus — az Ebro folyó.
 131 Tróásban — a kisázsiai Tróasz, fővárosa Trója. A Xanthosz Trója folyója, jelentése: Szé
 132 Orontest — szíriai folyót, ma: Nahr el-Asi.
 135 Dojnát — a Don folyót.
 136 Iljullt — megüresedett, kiürült.
 141 Átlás — Atlas titán, aki a föld nyugati szélén tartotta az égboltot (a 261. sorban is).
 151 Yslandia — Izland, Hecla — Hecla, ma is működő tűzhányó.
 155 Campániában — Campania közép-itáliai tartományban.
 165 A sor utáni alcím szövege magyarul: Főrész.
 175 lóditotta — növelte.
 176 öregbitik — növelik.
 201 Acheron — alvilági folyó, általában: az Alvilág; Alecto — a három alvilági fúria
 hajakkal is ábrázolták. (Vö. a 211. sorral!)
- 205 pártolásban — elpártolásban, pártütésben.
 211 zomok — a kigyók korabeli jelzője: vastag, kövér.
 221 A sor arra utal, hogy a hegyaljai felkelők 1697. júl. 1-én éjjel vették be Patak s Tokaj vá.
 227 Utalás a Habsburg-ház sasos címerére.
 231 sasos Jupiter — Juppiter fegyvernőke a sas volt, ezért a jelző.
 234 toditá — keverte.
 236 Hárpíákat — félig madár-, félig nőtestű mitológiai rablókat.
 243 El-epedtünk — elbágyadtunk.
 257 böltsi halom — Böcs falunál, a harangodi pusztán verték meg a felkelőket Adam R
 ári generális csapatai 1697. júl. 7-én.
 259 gyalom — csúszó- vagy húzóháló.
 263—265 Vö. 1 Sám 17; illetve Bír 15.
 266—270 E sorok Hercules vitézi tetteire utalnak: a lernai hydra vagy vízikigyó minden le
 helyett kettő nőt. Hercules végzett vele; megfojtotta a nemei oroszlánt, elrabolta a Hesz
 éből a sárkány őrizte aranyalmát, eljette az Arkádia mezeit dúló vadkant.
- 272 Polyphemus cyclops — a monda szerint az Aetna oldalában lakott, Ulixes bolyongása
 ival eljutott barlangjába, s amikor az néhányat megevett közülük, Ulixes kiszúrta a szemét.
 274 takarmányidat — gyűjtött vagyonodat.
 275 Cacus — Vulcanus szörnyeteg fia, útonálló, Hercules ölte meg.
 276 Curtiusod — Marcus Curtius római ifjú, aki a monda szerint i. e. 362-ben feldíszített le
 s fegyverzetben a mélységbe ugrott, hogy önmagát feláldozva engesztelje meg az isteneket.
 283 Toxus — Toxus, akit Oineus boristen agyoncsapott, mert átugrott egy szőlőtőkét.
 284 Hunyodinus — Hunyadi János.
 290 Pán — a pásztorok, nyájak, erdők, mezők kecskelábú, kecskeszarvú istene; fői
 ortban, nyájban; göblyeidet — hízlalt marháidat.
 294 Palinurusnak hívták Acneas hajókormányosát.
 296 Vö. Jón 2, 1.
 297—299 Vö. Jel 12, 15—16.
 301 A Silumrul — Valószínűleg Silo városára (a nyugalom, biztonság, gond nélküliség helye
 a szövetség sátoira háromszáz évig volt. (Vö. Józs 18, 1.; 21, 2.) A Ter (1 Móz) 49, 10. az elj
 ásásra utalván szól Silo-ról.
 311 A sor arra a bibliai történetre vonatkozik, amikor Mózes vizet fakasztott a kősziklából
 én. Vö. Kiv (2 Móz) 17.

Nyomtatott kiadása: **Pápai Páriz Ferenc: Pax Sepulchri.** Kolozsvár 1698. B8a—b. áírása: „Atyafiúi szeretetből írta, KIS KOMAROMI ISTVAN, A' Fejérvári Colleg. rofessora.”

A kötet ajánlásának dátuma 1698. máj. 26. Így az üdvözlőversnek is ezen időpont körül, s őbb kellett keletkeznie. (L. a következő verset, mely 1698. ápr. 15-én íródott!)

A vers szerzője Kiskomáromi István (Komáromi Kis István, Komáromi István, Kiskon tván, Stephanus Pastoris Kiskomáromi névalakjai ismertek még), református lelkész, tanár. I ragylelkű isten embere s minden kegyességnek tüköre” jelzővel illette. (*A Smyrnaei szent Poli agyenyed* 1766 — 192.)

Jelen volt az anticoccejánus, antikarteziánus szellemiségű radnóti zsinaton, melynek áírta. (Vö. ProtKözl 1889. 39. sz. 364.) 1674-ben a sárospatak-gyulafehérvári kollégium retori ólt. Innen került Teleki Mihályhoz, akinél Mihály és László tanítója lett. 1680-ban indult t adémiákra, elindulása előtt kötelezvényt adott Telekinek — akinek támogatását tanulmán vezte —, hogy ott „Semminémű az Helvetica Confessioval ellenkező, és az ide alá valo E egh botrankoztató dolgokban, ujjításokban magamat semmiképpen nem elegyitem, olytat nem m tanítók soha. Isten kegyelmességéből ez Hazában le érkezvén, senkihez máshoz ő kegyelt :m mégjek, eő kegyelméhez, szerelmes Házas-Társához devotiomat és köteleességemet, kivál :gyelmek szép Gyermeki tanulásokban és tanittatásokban igazán és fegyhetetlenül megh-t :gyelmek és maradékjok hire, akarattya, s-engedelmekek kívül magamat senkihez nem kötelezi eteki cs. lt., P 659, Missiles, 7. cs. 231.) 1683-ban Utrechtben volt, 1684 végén jött haza, s le ihály udvari papja. 1686-tól a gyulafehérvári kollégium szentírásmagyarázó — teológia — pr '00-ig, amikor is Szászvárosra hívták lelkésznek, ahol hat évig működött. (Vö. KONCZ J arosvásárhelyi ev. ref. koll. története. Marosvásárhely 1896. 131—134.) Több levelét őrzi a véltárának missilis osztálya: 164., 221., 231., 241., illetve a P 662, Teleki Sándor-osztály, 5031.

Műve: *De Symbolo Apostolorum vel de Oratione Dominica 1681. 12. et 16. Febr. in s trajectina Praes. Hermanno Witsio.*

12 sebhettet — sebesültet, sebest.

13—20 A szerző Pápai Páriz négy művére utal: *Pax Animae.* Kolozsvár 1680. (RMK I, 1: *orporis.* Kolozsvár 1690. (RMK I, 1387.); *Pax Aulae.* Kolozsvár 1696. (RMK I, 1488.); *Pax olozsvár* 1698. (RMK I, 1526.)

29 Bálámi élet — hűtlen, erkölcstelen. Vö. Szám (4 Móz) 31, 16.

37—40 Pápai e könyvét Teleki Mihály és Vér Judit leányának, Teleki Krisztinának aján ndefi János felesége volt, s 1694 óta özvegy. Tábita alakja kötetünk több versében is előbuk egyház és az iskolák kegyes támogatójác. Tábita, a joppabeli női tanítvány kegyes cseleked amisználkodásáról volt híres. (Vö. ApCsel 9, 36—41.)

Nyomtatott kiadása: Uo. B8b—B9a. — A vers aláírása: „Mellyet irt, e' munkában Lelki reső, minden betsületre méltó, széles tudományú Pápai P. Ferencz Uram ő Kelme tisztessé m rgen lábaitól ki-költ Tanívánnya: Malomvízen 1698. 15 Apr. BEKESI FERENCZ, II. V. ”

Az 1698. ápr. 15-én kelt üdvözlővers szerzőjéről a nagyenyedi diákok matrikulája az aláb izte meg: „Franciscus Békési, 2 Febr. Paedag. Petri Daniel. Pastor Haczogensis laudatissimus 'ő. JAKÓ—JUHÁSZ 111.)

Az alcímben felsorolt Pápai-művekről l. az előző vers jegyzetét!

20 kísértet — kísértés.

Kézirata: Marosvásárhelyi Telcki-lt. (OL) P 658, Új rendezés, 15. cs. 3251. Versék. 645.
A vers szerzőjét nem ismerjük, a keletkezés körülményeiről a vers címe tudósít.

99.

Kézirata: Tarcsafalvi János: *Palimpsestus seu Collectaneorum Libellus Johannis B. Tarcsafalvi Epocae 1698. die 4. decembris tractatus in inclyto Gymnasio Unitariorum Claudiopolit in loco. 1a—1b.*

A versek—találós kérdések összemásolójának — egyes esetekben talán: fordítójának alvi B. Jánosnak életrajzi adatait nem ismerjük. Mindössze annyit tudunk róla, arzetkönyvében elárul magáról. Kéziratára Font Zsuzsanna hívta fel a figyelmct.

Az iskolai jegyzőfüzet a különféle feljegyzések közt az 1a—1b oldalon tartalmazza az a) írásokat. A d)-t — azonos jellege miatt — a 3a oldalon olvasható *Compendiosa variarum ica oratione comprehensio* c. gyűjtemény *Vinum variè homines efficit ut in his versibus compreh* atin mondása közül csoportosítottuk ide.

A találós kérdések megfejtései általában a szöveg után olvashatóak, de némely c aradtak.

b) Weber János *Amuletum* c. kötetének verses betétében — „az elmének indulatiról” — Jo eliusnak tulajdonítja e bölcsességet. (Vö. RMKT XVII/9. 242. — A kötet sajtó alá rendezője, E nem találta fel az ercdetijét a Magyarországon hozzáférhető Stigelius-kötetekben.)

1 Weber fordításában *bús kedvét* áll.

3—4 Weber fordításában e sorok rendje felcserélve.

Bod Péternél éppen ellenkező jelentésben bukkan fel: „Halálakor mit csinált a fősvény: e vitetvén rakásra gyűjtött sok ezüst-, aranypénzét, nézte, hányta-vetette elméjét, kire mara ik, hogy költik el. Kinek a pénz azt felelte: Akire marad, az gondot visel arra, hogy amit te eggyűjtöttél, sokáig ne légyen együtt. *Kurva, lator, muzsika ezt hamar ágra osztja.*” (BOD PÉTER rius. A szöveget gond., bev., jegyz. HARGITAY EMIL. Bp. 1987. 211.) Bod szövege gondolatila 116. d) vershez is.

c) Ugyanez Bod Péternél: „Hány ábrázatja vagyon a médikusnak? Azt mondják, három: r ghez mégyen, mintha *angyal* lépnek be az ajtaján; mikor meggyógyítja, úgy becsüli, mint az *I* mikor osztán elmégyen jutalmat kívánván, úgy nézik, mint az *ördögöt*. *Azért medicus trifons,* : vagyon az orvosnak.” (Bod: I. m. 201.)

d) Bod rokon gondolatát l. a 116. c) vers jegyzetében!

100.

Kézirata: Uo. 5b—6b.

Az egyes találós kérdések „Más.” alcímmel elválasztva egymástól.

4 Maga — noha. — Egy szótaggal hosszabb sor.

b) Vö. Sallustius: *Jugurtha* 10.

A témát Beniczky Péter is megverselte. (L. RMKT XVII/12. 151.)

c) 4 bagaziánál — színes kelmeajtánál.

e) A megfejtés az *Eli, zab* és a *beta* szavakból tevődik össze, ahol az *Eli* Istent, a *beta* pedig srépát jelent.

Megfejtésének szövege magyarul: Föld, hó, Nap.

i) 1 Gordius göcsi — gordiuszi csomó.

2 Hogyha ki — ha valaki.

k) Megfejtésének szövege magyarul: Világ, év, hónapok, napok, Nap és Hold. (Vari: KT XVII/10. 577.)

l) E verses talalós kérdés csekély eltéréseket mutató változata: *Kalendarium*. Kolozsvár 1. endő 4 kantorinak Astronomiai meg- vizgáltatásokról.

Megfejtése nincs feltüntetve, de valószínűleg az élet mulandóságát jelképezi. Az év apok, hetek és napok alkotják a kocsit, amit a Nap és a Hold irányít. Utasukat — az embert ik, ahonnan eredt: por volt és porrá lesz.

8 Egy szótaggal rövidebb sor.

101.

Kézirata: Uo. 23a—23b.

Címe magyarul: Következnek lírai versben előadott talalós kérdések.

b) 2 hiszom — olv. hizom.

megfejtése: Egér.

c) 4 elöt — olv. élőt; fogjattam — fogyasztottam.

e) 2 lovatis ki futok — a lovat is megelőzőm.

g) A rákról szóló talalós kérdés egy másik változatát l. RMKT XVII/10. 577.

2 boltban — szobában.

h) Egyik variánsát l. RMKT XVII/10. 575. A kötetünkben lábjegyzetben közölt variáns spataki anyagból való, de néhány évtizeddel későbbi. Vö. IIARSÁNYI ISTVÁN: XVII. és XVIII. es talalós mesék a sárospataki könyvtárból. ItK 1918. 315—321. A IIarsányi közölte húsz lésből három a *Schola Curiositatis* c. kötet előzéklapján található, mely lapra a könyv jdonosa az 1694-es évszámot írta. Ez azonban természetesen csak a lejegyzés megközelítő t.

i) Variánsát kiad. IIARSÁNYI, ItK 1918. 318.

102.

Nyomatott kiadása: Hajdani emlékezetes [n]emes Nagy Kunságnak vitézek annyanc alojanak mo[s]tani nagy romlása, es Azon örülő es csufolódó embereknek megfeddetteté: den rendnek és helyeknek ez példával meg-térésre való intettetések. Végezetre Istenhu ilatos foházkodások. Anno 1698. Esztend. Kiad. THALY, VÉ I. 249—260; BUDA, SzD 169—17 végén: „VEGE.”

A versfők — megkettőzött — kezdőbetűiből a IIARSÁNYI EV FERENCZ BUJDOSO T/ sható össze.

Nótajelzése a 46. zsoltár parafrázisára utal (1590). Metrikus eredetű dallama Illyés István ek (1693) c. gyűjteményében jelent meg először. (Vö. RMDT I. 211. sz. dallam.)

A vers szerzője IIarsányi Ferenc evangélikus lelkész. Neve 1671-ben bukkan fel a del rmátus főiskola tanulóinak névsorában: „Franciscus IIarsányi. 1671. Ductus Böszörmői oratus, tandem pastoratus.” (THURY ETELE: Iskolatörténeti adattár. Pápa 1908. II. 143.) 16 ára ordináltatott papnak, 1691-ben Balkányon hirdette az igét, végül Fehértón lelkészkedett.

Latin költeménnyel szerepel a *Hedera Poeticá*ban (Debrecen 1686. — RMK II, 1580.); és halálára is szerzett egy latin nyelvű verset. (*Epicidium Perennitati*. Debrecen 1691. RMK I,

A Kunság vidéke a XVII. század utolsó két évtizedében több alkalommal szenvedett tatá 3, 1694), a vers azonban az 1697. évi általános török támadással összefüggő tatárdúlást ének ába foglalván immanensen az előzményeket is.

írdánk voltak hogy gonosz dolgokat ne kívánnyunk.”

14–15 A sorok melletti bibliai locus megjelölése nem pontos. A következő versszak a lószínűbb: Bír 2, 14.

20 Karcagújszállás pusztulásáról Debrecen jegyzőkönyve tudósít 1697. szept. 12-én: „A da felé hírek tudakozására expediált lovasaink és némelly katonák, kik az ellenség előtt szalá hozzák, hogy Karczag-Újszállását a tatár megütötte ma csorda kihajtáskor. A népinek na t elrablotta circiter 650 embert és sok marhát hajtott el.” (Idézi GYÖRFFY ISTVÁN a verset ben an. Nagykunsági krónika. Sajtó alá rendezte és az utószót írta BELLON TIDOR. Karcag 1984. 60 33–36 Vö. Iz 5, 27. — A próféta vagy néző kifejezésére vonatkozik a 38. sor 1 Sám 9, 9. utalé 37–49 A bibliai hely pontosabban: Iz 5, 27–30.

42 kézivek — kézijük.

53–56 Még az Iz 5, 30-ban szereplő kép kibontása.

54 szentén dél színben — déli verőfényben.

56 vör színben — vér színben.

65–68 A bibliai helymegjelölés pontatlan, inkább az MTörv (5 Móz) 28-tól ihletett sorok.

70 magasztala — emelt.

76 kényeskedés — pajkosság, arcátlanság.

79 minden — mindenki.

81–84 A bibliai helymegjelölés pontosabban: Jer 5, 11–12.

106 Az egykorú becslések szerint 650–800 között mozgott a fogságba esett emberek s ük többen visszaszöktek, másokat kiváztottak. Harsányi megbízható adatokkal szolgál a kérdé GYÖRFFY: i. m. 60.)

109–111 Természeti-csillagászati jelenségre utaló sorok. A szerző szerint ezt jelnek, int t volna felfogniok. — A *szovatis* esetleg sajtóhibás alak a *szóval* is helyett, de így is értelmes.

113–116 Babilon romlását I. Iz 13.

125 Bokros — sűrűn egymás mellett álló.

134 szívessen — szívből.

136 Izetlen — oktalan, balga.

143 A *csufolásra* alakot — bár létrejöhetett a *csuvalásra* hatására — nem javítottuk, jólle en ezen előfordulás kivételével *csufolás* alakban szerepel.

156 Esau Bátyáknak — Utalás arra, hogy Ézsau egy tál lencsécért eladta elsőszülöttségé nek, Jákóbnak. Ter (1 Móz) 25, 30–34.

157 Edomnak Leánya — Edom országában éltek Ézsau utódai. Vö. Ter (1 Móz) 36, 8.

159 Még — olv. még.

164 A sorkezdő betű féregrágás miatt nem olvasható, lehet E is.

172 A bibliai helymegjelölés inkább a 173–174. sorra vonatkozik.

176 A szótagszám a zárójelbe tett szó nélkül helyes. A hivatkozott bibliai helyen az *Egyipt* pel.

190–196 A bibliai hely pontosabban: Iz 61, 1–4.

192 siralmasokat — gyászolókat.

193 az sionban — a magyar protestáns egyházban.

210 Nem szövegszerűen, hanem csak általánosságban hozható összefüggésbe a jelzett t :l.

217–224 A bibliai hely pontosan: 137. zsoltár, 8–9. vers.

226 A szó vége kiszakadva. Értelemszerűleg a *felelj* kínálkozhatna megoldásnak.

Kéziratai:

I. Bartók Miklós-ék. (1753) 19–27.

II. Kismarjai György-ék. (1742) 43a–46a.

Közlésünk alapjául azért választottuk a későbbi forrást, mert a *Kismarjai György-ék.* mikro teljesen olvashatatlan. E döntésünket alátámasztja az is, hogy a *Bartók-ék.* a *Kismarj*

A vers szerzője ismeretlen, szereztetésének körülményeiről a kolofon ad tájékoztatást. ták Erdélyben, valahol a Maros folyása mentén.

Nótajelzéséhez l. az előző vers nótajelzéséről írtakat.

A vers a magyar irodalomban komoly hagyománnyal rendelkező ítéletnap versek közé Vö. Sarlóközi névtelen verse RMKT XVI/V. 37–47; Dobai András verse XVI/III. 143; ille örös Mátyás *Tintinnabulumának* második része, RMKT XVII/2. 188–197; a *Historia (agdolnak... vonatkozó sorai, RMKT XVII/4. 431–432; a Cantus catholici Itilet napjáró MKT XVII/7. 369–372.)*

Az utolsó ítélet eljöttét megjelentő tizenöt jéről Ilyeronimus Chrysostomus ismeretle ivatkozva ad számot Beda Venerabilis, Petrus Comestor és Aquinói Tamás.

A végítélet tematikával foglalkozó versek általános forrása még: Mt 24, Mk 13, Lk 21.

42 el epednek — emésztődnek.

55 Meg gondolhatatlan — elképzeltetetlen.

57 északi szél felől — északra.

59 Josafát völgyéről — Josafát — avagy az Ítélet — völgye, ahova az Isten összegyűjti a n életre. (Vö. Jo 3, 2.; 12.; 14.)

65 Kö szál üregében — sziklabarlangba.

69 Ti. Jézus Krisztus.

93–132 E sorok közvetlen forrása: Mt 25, 31–46.

104.

Kézirata a Károlyi család levéltárában volt. Kiad. THALY KÁLMÁN: Károlyi Sándor vers árolyi"-ról. Száz 1873. 513–516. — A kézirat elveszett, vagy lappang, ma már nem találha árolyi-levéltárban, sem az OSzK Thaly-gyűjteményében.

A Károlyi Sándor fogalmazványaként fennmaradt verses kézirat már THALY idejében i olt, a vers 56 szakaszával annak mintegy első harmada vált olvashatóvá. Sajnos, a költemény vonatolva adta ki. Az általa elhagyott részek minél teljesebb rekonstrukciója érdekében idézzi szzekötőszövegét.

A hosszában kettéhajtott kézirat külsejére Károlyi Sándor ezt írta: „Nagy Geczirül való deligatorium az váradi püspökre. — Szükséges. — Revisae 25. Jan. 1700.” THALY szeri ilőszínűleg a magát Károlyi Istvánnak kiadó Nagy Geczi halálát követően — 1699. július — kés nert 1700 elején, a levéltár rendezésekor már »revideált« kézirat” Valójában akkor már nem telme ilyen propagandisztikus célzatú verszet megírásának. Inkább a perfolyam idején készü 198. okt. 16-át követően —, amelynek első tárgyalási napja 1699. jan. 22. volt, s a vizsgáló zetője a kézirat felzetén megjelölt váradi püspök, Benkovics Ágost.

A vers szerzője Károlyi Sándor (1669–1743), báró, Károlyi László és Sennyei Erz odalmi tevékenységéről — naplóján kívül — nincs különösebb bizonyíték. Szatmár főisp ilönböző katonai tisztségek betöltésével játszott történelmi szerepet. 1703-tól II. Rákóczy bornoka, majd bizalmasa, 1711-ben a szatmári béke megkötője mint a kuruc hadsereg főpar zészetes életrajzát l.: KOVÁCS ÁGNES: Károlyi Sándor. Bp. 1988.)

Károlyi Sándor bátyja, Károlyi István a Szatmár megyei bandériumhoz csatlakozván töb rcolt a török ellen, így Erdélyben, majd Budánál is. 1686. október 5-én jelen volt a szegec egkezdésekor, ahonnan Veteránival átment a Szegedet ellensúlyozni kívánó török-tatár segéc len Zenta tájkára. A Barkóczy Ferenc vezetése alatt álló szatmári lovassági had egyik kapit itt részt az útközetben, melynek az elején egy török dzsidától átszúrva elesett. Kapitánytársa tván látta sebesülését. A csata helyén a mező meggyulladt, a holttestek felismerhetetlenné onnali temetés elmaradván, Károlyi összeégett holttetemét sem azonosíthatták később. ilottnak tekintette.

Károlyi Sándor e versét kiváló ok az volt, hogy 1697. júl. 14-én török fogságból egy rab ócsbe, ki „arcrá, arcszínre, termetre, kézmozdulatra, járásra, szóval egész külső alakjára nézv isonlított a zentai hőshöz, mikép az ismerősök első pillanatra azt mondák, miszerint a megérke het más, mint Károlyi István”. (WALTHIERR IMRE: Az ál-Károlyi. Száz 1873. 189.) A fő

ol előadta hőstettei és fogságba esése történetét. A rabot Smyrna városában egy angol ke-
badította ki.

Károlyi Sándor és István gyermekkorukban alig látták egymást, így a találkozásukkor
egnyugodott a kiszabadult saját vallomásaiban, mások igenlő állításában, és a megérkezett ö-
lotta s fogadta testvérének. . . ” (WALTHER: i. m. 193.)

Az újonnan hazatért azonnal óvását nyilvánította ki a váradi káptalan előtt a fogsága alatti
tozás ellen, s a közben végbement mindennemű cserét, eladást és zálogosítást semmisenk nyil-
cnyiben őt mint törvényes örököszt az ősi és szerzett javakból kizárták. Jogainak s vag-
zaszerzését próbálta elérni, s Károlyi Sándort tekintette főhatalmazottjának, intézkedéseire
egyezését adta.

Károlyi Sándort feltehetően aggasztotta a hirtelen előkerült örökös, aki kiforgatná ő-
lokai jelentős részéből. Ezért nagyon óvatosan nyúlt a dologhoz, ráadásul felkeltette gyanú-
rolyi István a fogságba esése előtti dolgokra nem emlékezett, s nyers modorát, durva visel-
veletlenségét a rokonok és barátok emlékei egyaránt ellentétessnek tartották az egykori Károly
emével.

Közben István igyekezett távol kerülni Sándor környezetétől, megnősült, s Csáky László
egyét feleségül véve, lakását Micskére tette át.

1698. okt. 16-án Károlyi Sándor óvást tett az udvarnál, ahol Benkovics Ágost bihari
adi püspök vezetésével bizottságot neveztek ki az ügyben való nyomozásra. A bizottságnak ta-
g Klobusiczky Ferenc zarándi főispán és Krucsay Márton szabolcsi alispán. Az első tárgyalás
9. jan. 22-re tűzték ki Nagykárolyban. István — félvén a nyilvánosságtól — kérte Sándor
ásítságosan egyezzenek meg, s közben Bécsben sikerült elérnie, hogy az első tárgyalási napot f-
talasszák.

A tanúkihallgatások általában tagadták az azonosságot, s Öry János Ugocsa megyei p-
okos meg is nevezte, hogy az ál-Károlyi nem más, mint Nagy Mihály péterfalvi nemes fia, C
b tanú is igazolta ezt. Nagy Mihály gyermekei azt vallották, hogy az ál-Károlyi kényszerí-
ukat, hogy őt valóságos Károlyinak vallja, illetve hallották, hogy Nagy Mihály az ál-Károly
rmekének tartotta. Nagy Mihály vallomásában is megerősítette ezt. Károlyi István bete-
atkozva nem jelent meg a szembesítésen, majd megszökött, s Erdélybe ment, ahol ismer-
sége rokonaitól pénzeket vett fel arra a célra, hogy katonákat fogadván, Nagykárolyra támadj-
1699. júl. 15-én Lipót királyi ítéletben mondja ki Nagy Gergely bűnösségét, s elfe-
ndelve Károlyi Sándort felmenti az örökösödési per alól.

A magát Károlyi Istvánnak kiadó Nagy Gergely azonban ekkor már halott volt. (Búcsúzt
ctünk következő versében!)

196—200 Buda 1686. szept. 2-i felszabadításáról van szó.

205—208 Szeged 1686. szept. 23-án került a szövetséges hadak kezére.

208 succurráljanak — siessenek a segítségére.

210 Veterányi — Veterani, Johann Friedrich (1630—1695) császári tábornagy, titkos t-
2-től Erdély főparancsnoka, a lugosi csatában esett el. — Id. Barkóczy Ferenc (megh. 1709), z-
okos, kassai vicegenerális, 1703-ban átállt a kurucokhoz, altábornagy lett, a Duna—Tisz
apitánya.

213 sintai — zentai.

219 csida — dzsida.

222 hajhásták — hajhásták, kutatták.

Kézirata: **Politikai íráskönyvtár gyűjteménye.** ff. 150—151. Kiad. ILARSÁNYI—GULYÁS, II/1
—344.

A verset megőrző kézirat XIX. századi másolat, a 9., 15., 26., 37. és 41. sorokban a *világ*
őbbi kéz *a* névelőt írta be utólag, ezeket a szótagszámhibákat okozó beszúrásokat a közlésn
ük figyelembe.

igmondot szerette volna megnyerni a gyászbeszéd elmondására, aki nem vállalta el a megbízat
ALTHERR IMRE: Az ál-Károlyi. Száz 1873. 275.)

5—8 Utalás arra, hogy az annyira óhajtott hazából Erdélybe kellett menekülnie. T
yéként bevált, mert Erdélyben hittek meséjének. „... mindazáltal bizonyos és csalhatatlan je
met császár s a minisztérium előtt megbizonyítá, hogy ő volna Károlyi István, mégis az öccse,
m akarja vala a bátyját megismerni, tisztsegit s jószágát féltvén tőle, de csak meg kelle lenni,
trárium ellene nem bizonyíthatna.” (Cserei Mihály: Erdély története. 1661—1711. S. a. r., be
NKÜTI IMRE. Bp. 1983. 223.) Azt is Csereitől tudjuk, hogy felesége jobbágyai verték agyon II
o.) Bethlen Miklós nem foglal állást, „akár igaz, akár hamis”-nak nevezi. (Bethlen Miklós önc
előszót írta TOLNAI GÁBOR. S. a. r., jegyz. V. WINDISCH ÉVA. Bp. 1955. II. 73.)

9 Hét bölcsek — az ún. hét görög bölc. Így nevezték a bölc görög férfiak azon csoport
ruk gyakorlati életbölcességüket valóban meg tudták fogalmazni, illetve azokat az államirán
almazták. Több név fordul azonban elő, köztük legtöbbször az athéni Szolón, a spártai K
létoszi Thalész, a mütilénéi Pittakosz, a priénéi Biasz, és a korinthuszi Periandrosz szer
lítik még Kleobuloszt, Epimenidészt és Püthagoraszt is.

13—16 Püthagorasz (i. e. 580—500) szamoszi görög matematikus és filozófus írásai nem n
in. Az itt neki tulajdonított — Shakespeare által híressé tett — mondás már az ókori irodalc
zhely.

16—20 Szókratész (i. e. 469—399) idealista görög filozófus sem hagyott maga utá
kséget. E neki tulajdonított gondolat is közhely az ókori irodalomban, terjesztéséhez Sene
gyban hozzá.

31 A sor arra utal, hogy Károlyi Sándor nem engedte őt beülni a birtokába.

33—36 Az ösbűnre való hivatkozás.

36 Egy szótaggal hosszabb sor.

37 menyen — olv. mennyien.

44 A sor utáni alcím szövege magyarul: Tekintetes és nagyságos Károlyi Sándor úrhoz, vér
tvéréhez.

51 törökön — törzön.

53 Sennyey István tiszántúli nagybirtokos, Szabolcs főispánja. A császári hadseregben
onáskodtak. Az első között állt át II. Rákóczi Ferenchez, ezerszázados lett.

57 Koncz József és Károly (vagy Gábor?) az elhunyt feleségének előző férjétől, Koncz C
letett gyermekei.

62 Jósika Judit Jósika Gábor és Keresztesi Zsuzsa leánya volt. Előbb Koncz Gábor, maj
szló felesége.

68 Csáky Mária Jósika Judit és Csáky László lánya volt.

70 Károlyi Zsuzsanna nem volt apáca, hanem Perényi Pálhoz ment feleségül, Károlyi
Jig Palocsay István felesége volt. (Alexandra volt a pozsonyi, Klára pedig a nagyszombati zárda

73 Prényi Jánosnéval — Károlyi Krisztina volt 1674-től Perényi János neje.

74 Prényi Pálnéval — Károlyi Zsuzsanna 1674-től báró Perényi Pál felesége, 1711-ben még

75 Károlyi Terézia 1694-től tasnádszántói Beesky György felesége, 1716-ban már ne
lülük.

Kézirata ismeretlen helyen van. Béli István családi levéltárából kiad. DEÁK FARKAS, I
—356.

DEÁK FARKAS szerint az ifjú Béli Kelemen 1699. december 9-én hétfőn virradatkor hal
10. január 12-én temették el Árapatakon. Az elhunyt gyermek Béli Pál unokája, idősebb
lemen és II. Enter Krisztina fia volt.

2 Vö. a 102. szoltár Szenczi Molnár Albert-féle fordításának 11. sorával. (RMKT XVII/6.

49—52 Vö. Iz 6, 3.

59 Béli Kelemen, az elhunyt azonos nevű apja Béli Pál és Vitéz Zsuzsanna fia volt. Páp
enc 1670-ben jegyezte fel naplókönyvébe: „Június 1. Usoni Béli Kelemen nemes ifjú t

65 Henter Mihály lánya, Henter Krisztina volt ifj. Béli Kelemen anyja, Béli Kelemen mátyása.

85 Kálnoki Sámuel (1640–1706), Háromszék főkirálybírája, Erdély Bécsben lakó alkancstól gróf. Rokoni kapcsolatuk alapja: Kálnoki Sámuel Kálnoki István és Béli Anna házasságtól.

87 császártól — I. Lipóttól.

94 Kálnoki Sámuel felesége, Lázár Erzsébet (megh. 1709) Lázár István és Petki Kata lánya volt.

99 Keresztesi Sámuel (megh. 1706), Keresztesi Ferenc és Béli Kata fia. Fehér vári uradalom, a fejedelmi tábla ülnöke, a Deputatio tagja, 1690-től II. Apafi Mihály gyámja, gubernátor. — Egy szótaggal hosszabb sor.

100 Keresztesi Sámuel felesége Kassai Borbála (megh. 1730 k.) volt.

101 Valószínűleg az 1686-ban elhunyt Mikes Kelemen feleségéről van szó.

106 Béli Zsuzsanna Béli Pál és Vitéz Zsuzsanna lánya, Wesselényi Pál felesége volt. Férjével együtt.

109 Wesselényi István (1674–1734), naplóíró, Béli Zsuzsanna és Wesselényi Pál fia. I. Rákóczi György gubernátor veje, Közép-Szolnok és Kolozs főispánja.

110 Bethlen Lászlóné Wesselényi István testvére volt, Wesselényi Pál és Béli Zsuzsanna lánya.

111 sógorommal — Bethlen Lászlóval (1675–1717), Bethlen Farkas és Ostrosith Borbála lánya, II. Rákóczi Ferenc főispánjával.

113 Mikes Mihály (1667–1721), Mikes Kelemen és Kálnoki Zsuzsanna fia. Háromszék uradalma, főkirálybírája, ítélmester. A kurucok fogságba ejtették, Rákóczihoz csatlakozott. Főkapitány, később a székelyek generálisa lett. 1707-től a román fejedelemségekbe menekült katonaként volt.

126 Bethlen Drusiánna (megh. 1724), Bethlen Farkas és Ostrosith Borbála lánya, Mikes Kelemen felesége volt.

129–130 Az 1678-ban Béli Pállal tartó Belényi Zsigmond — aki a Portára is Bélivel tartott, Vitéz Anna Vitéz II. Gábor lánya, majd Szalánczy Gábor, illetve Káli Kun István felesége.

134 Csáky István (megh. 1720) gróf Csáky László tábornok és Kálnoki Kata fia volt.

138 Kálnoki Ádám (megh. 1719), Kálnoki Sámuel fia, 1697-től gróf, 1710-ben eszéki főkapitány, 139 tárgyat — célját.

141 Kálnoki Farkas — 1685–1690 között a fejedelmi tábla ülnöke, Cserci szerint a Rákócziaknál halt meg Brassóban.

143 Kálnoki József (megh. 1711) Kálnoki Farkas fia volt.

144 Kálnoki Éva Kálnoki Farkas lánya volt, a József testvére.

146 Daniel Mihály és Ferenc testvérek, Daniel István fiai voltak. Mihály részt vett a Rákóczi felkelésben, 1705-ben esett el Kolozsvárnál. Ferenc királyi táblai ülnök volt, 1747-ben halt meg.

147 Daniel Judit, Klára és Zsuzsanna a fentebb említett Mihály és Ferenc testvérei. Judit Ferencné, Klára Bíró Sámuelné, Zsuzsa pedig Petrichevich Horváth Boldizsárné lesz.

148 aszszonyom ánygomot — vsz. Daniel István feleségére, Kemény Zsófiára utal.

149 Feltehetőleg hídvégi Nemes Tamást említi, aki a kuruc felkelés egyik kezdeményezője volt a felkelés során.

153 Szilvási János (megh. 1730) Szilvási Boldizsár fia.

154 Boldogfalvi János a Hunyad vármegyei család tagja lehetett.

155 Kálnoki Zsófia, Boldogfalvi János felesége, fiatalon meghalt.

157 Lugosi Ferenc feltehetőleg I. Apafi Mihály titkárának, az 1692-ben meghalt Lugosi Ferencnek a leszármazottja.

158–160 A Kálnoki lányok életrajzi adatai ma már nem deríthetők fel pontosan, mert — I. Rákóczi szerint — a családfőről lehagyták a lányneveket. Valószínűleg mind Kálnoki Sámuel lánya volt, aki Borbála Apor Péterrel élt viszontagságos házasságban; Ágnes a nápolyi származású gróf Fényes ment feleségül, Zsuzsanna pedig klarisszaként élt Pozsonyban, Budán, majd Pesten.

161 Daniel Péter és István a már korábban említett Daniel fiúk testvérei. Péter (megh. 1710) csi fegyvernöke, követ a svéd királynál és a moldvai vajdánál. István (1684–1774) Pekry László géce, főgondnok, főkirálybíró.

166 Lázár Ferenc (1675—1742), Lázár István és Keresztúri Krisztina fia, Csík —Kászonszék főkapitánya, főkirálybírája.

167 Kornis Margit, Kornis Gáspár maroszeői főkapitány lánya, Lázár Ferenc felesége.

174 Béli Pál és János, az elhunyt testvérei, Béli Kelemen első feleségétől, Késztinától születtek.

175 Béli Borbála nem szerepel a család leszármazási tábláján.

185 Toldalagi János (megh. 1712), Toldalagi Mihály és Huszár Margit fia, koronkai birtok

186 Keresztúri Mihály és István feltehetőleg Béli Kelemen első feleségének voltaztartozói.

189 Keresztúri János elhagyott árvái — NAGY IVÁN szerint a Sajó-keresztúri Keresztúri család Dobokában élt, 1680 táján volt egy János nevű tagja, aki Teleki Annát, czegei Vas László feleségül.

190 Horváth Ferenc s Miklós — Feltehetően a széplaki Horváth család II. Ferenc és IV. Jára történik utalás.

195 szabadosoknak — a libertinusoknak, akik nem voltak sem nemcsi, sem jobbágyi sorba

107.

Kézirata: Czegei Vass György naplójából kiad. NAGY GYULA: Czegei Vass György és Vas plói. Bp. 1896. 320—321; MKBR 263—264.

E névnap-i köszöntővel Czegei Vass Györgyöt, az erdélyi gubernium Bécsben tartózkodó 10. ápr. 24-én tisztelte meg Teleki László (1674 k.—1714), Fehér vármegye főispánja. A ajdonosa jóvoltából maradt fenn, aki *Teleki László öcsém uram szent György napi köszöntése* solta be diáriumába.

Teleki László Teleki Mihály és Vér Judit fia, irodalmi tevékenységéről nincs egyéb bizony éve a kötetünk 21. b) sz. versét, amelyet — Bornemisza Anna halálára — valószínűleg cs rében szereztek.

5 ordók — rendek.

7 Az Aranygyapjas-rendet nem Szent György, hanem Szent András tiszteletére alapító ztriai jelvényén arany szalagon egy sárkányölő férfi látható, ez téveszthette meg Teleki Lászlót

8 A Térdszalagrend az angol királyság legmagasabb érdemrendje volt, III. Edward al 10-ben Isten, Szűz Mária és Szent György tiszteletére.

11 Vö. Jel 12. rész.

21 A két erős sárkány a halál és a rossz hírnév.

32 epekedni — pusztítani magad.

36 sükere — sikere, eredménye.

108.

Kézirata a branyicskai báró Jósika család hitbizományi levéltárában van. (Kolozsvár, az meti Múzeum Levéltárának a Kolozsvári Állami Levéltárban őrzött anyagában.) — A ver men. Anno 1700 Junio. Numerus 107.” — A kézirat eredetileg 105 versszakos volt, ehhez mé zített a szerző kettőt. (Kiadásunkban a 38. és az 50. versszak.)

Kiadásunk az MTAK A 21/XV. sz. mikrofilmje alapján készült.

A halotti búcsúztató 1700 júniusában keletkezett — a kéziraton a nap dátuma olvasha zolódott —, Vay Péter és csepei Zoltán Anna fiának, Vay Ábrahámnak temetésére. (Az ő s pontját nem ismerjük, 1666-ban már van róla adat.)

A költemény szerzője ismeretlen.

5 mindennél — mindenkinél.

8 gorombán — tudatlanon.

9—12 Utalás az ösbűnre.

11 Szemely válasz — személyválogatás.

13 Ama — ti. az élet.

14 Ettől — ti. a haláltól.

- 42 liberére — könyvébe. — Egy szótaggal hosszabb sor.
- 70 Krutsai Márton (megh. 1732 után), Zemplén megyei család tagja, 1699—1700-ban szatben ugocsai alispán.
- 85 Váratkai István, Szabolcs vármegyei család tagja, 1687-ben már volt alispán.
- 92 váz — madárjesztő.
- 93 Vér Judit (1631—1707), Toldi Miklós, majd Teleki Mihály felesége, ekkor már özvegy.
- 101—112 A Kemény családtól azért búcsúzik, mert Kemény Simon Vay Ádám lányát, Annát gűl.
- 113 Vay Erzsébet, Ábrahám húga, Váradi István, majd Palásthy Ferenc felesége volt.
- 125 Vay Mihály (megh. 1707), Ábrahám öccse, Teleki Mihály lányának, Teleki Zsuzsanna Rabutin Rákóczival való kapcsolata miatt bebörtönöztette.
- 133 Egjes tsemetéje — egyetlen gyermeke; Teleki Zsuzsannától nem maradt gyermeke, Be lánya első feleségétől, Kendeffy Máriától született.
- 137 Vay Ádám (1656—1719), az elhunyt öccse, Szabolcs megyei birtokos nemes. A Thököly czi-mozgalom résztvevője. Jász, kun főkapitány, Békés főispánja. Lengyelországi emigrációban
- 138 Vö. a 133. szoltár Szenczi Molnár Albert-féle fordításával. (RMKT XVII/6. 305.)
- 145 Zay Anna, Zay András leánya, Vay Ádám második felesége. Orvosságos könyve ismert.
- 149—150 Vay Ádám és Zay Anna leányai: Judit, gróf Wass, majd Rhédey Mihály felesége; /ny Simon felesége; Katát Teleki Pál vette nőül, Krisztinát nem ismerjük.
- 153 Ádám és Samuél — Vay Ádám azonos nevű fia hazatért Lengyelországból, katolizált, s I nja lett. (Megh. 1744 után.) Sámuelről annyit tudunk, hogy Bethlen Évát vette feleségül.
- 157 Az elhunyt Vay Kata nevű huga Szemere I. László zempléni alispán felesége volt.
- 158 elő — olv. élő.
- 161 Szemere Pál Zemplén vármegye követe volt, 1686-ban Caraffa Eperjesen fogva tartott en kiszabadult.
- 162 czentül — most, hamarosan.
- 165 Szemere László Rákóczi dandárnokaként vett részt a szabadságharcban, 1714 után halt n 170 Szemere Györgyről mindössze annyit tudunk, hogy Bossányi Krisztinát vette feleségül.
- 173 Ibrányi László, Vay Ábrahám feleségének, Ibrányi Annának testvére, 1707-ben halt n éni csatában.
- 181 Ibrányi László felesége, Bellevári Éva valószínűleg a kihalt Beleváry család tagja lehetett.
- 185 Váradi István, Váradi Pál fia, Vay Erzsébet férje.
- 195 Abraham kebleben — azaz a kiváló szentek helyén az Alvilágban.
- 197—198 Váradi István és Vay Erzsébet lányának, Annának Máriássy Pál — Máriássy Lász nőri alispán (1704—1708) volt a férje. Erzsébetnek három házassága is volt: Bertóthy Istvá anczay Istvánnal és Palásthy Ferencsel lépett frigyre.
- 199 Váradi István az azonos nevű apa és Vay Erzsébet fia.
- 201 Betlem Mihály — Bethlen Mihály (1673—1706), Bethlen Miklós és Kun Ilona fia, Vay Á inak, Vay Erzsébetnek első férje. Peregrinációs naplója maradt fenn.
- 205 Kemény Simon, báró. Kemény Simon és Perényi Kata fia. Felesége Vay Ádám Anna volt.
- 209 Teleki Pál (1677—1731), gróf, Teleki Mihály és Vér Judit fia. Egyetemjárásáról alt lt fenn. 1709-ben csatlakozott Rákóczihoz. Felesége Vay Ádám Kata nevű lánya volt.
- 213—224 Zoltány Farkas, Péter és Josa a szabolcs-szatmári csepei Zoltán család tagjai lehet 1 Anna, az elhunyt anyja révén rokonok. Egy 1669. dec. 20-i, Aranyosmeggyesen kelt level y Anna Zoltány Farkas és Saly Kata (Saly István árvája) lakodalmára hívta meg Teleki Mil üz 1911. 60.) Ismerünk egy Zoltán Farkast, aki 1704-ben Rákóczi seregében kapitányi tiszttet v l 1935. 93.) Nem tudni, azonos-e a két személy. Péterről és Josáról nem sikerült adatokat találr
- 227 Tussai Márton, Zemplén vármegyei család tagja, 1685-ben a megye szolgabírája.
- 229 Bors János a Zemplén megyei — kihalt — Bors család tagja lehetett.
- 233 Kökényesdi Ferenc Szatmár vármegye alispánja 1691-ben és 1693-ban. 1701-ben és 1702-l gye alispánja ő vagy azonos nevű fia.
- 257 Vay Ábrahám felesége Ibrányi Anna, Ibrányi III. Ferenc lánya volt.

302 závort — závárt, azaz zárat.

305 Vay László, az elhunyt és Ibrányi Anna fia, később kuruc brigadéros. A szatmári béke (megh. 1725 után.)

308 ived — fjad.

317 Teleki Borbála, Telcki Mihály és Vér Judit lánya, Vay László első felesége.

321 Az elhunyt unokája, Vay Ábrahám (megh. 1762), királyi tanácsos.

322 Engadi szeleje — vö. Én 1, 13.

326 Vay Lászlóék Éva nevű lányát nem tartja számon a családtörténeti szakirodalom.

329 Vay Anna Teleki László Fehér megyei főispán felesége volt. (NAGY IVÁN tévesen Vay Borbálának tartja csakúgy, mint Vay Borbálát. Tévedését kiigazítja PETROVAY GYÖRGY A Vay Ibrányiak c. közleményében: Turul 1910. 65—75.)

342 Teleki László (1674 k.—1714), Vay Ábrahám veje, Teleki Mihály és Vér Judit fia. (I. kötetünkben a 107. sz. alatt!)

361 Vay Borbála később Plathy Sándor felesége lett. NAGY IVÁN tévesen őt sem Vay László feleségének tartja számon. (L. a 329. sor jegyzetét!)

365 Élmedén — olv. elméden.

378 fejezes gyászbul — Az ország egyes részein nem a fekete, hanem a fehér volt a gyászszíne.

109.

Nyomatott kiadása: **Siralmas beszélgetések..** Debrecen 1703. B1b—C1b. (A kötetben szerepel az elhunyt férje, Révay Imre *Siralmas beszélgetések* c. halotti búcsúját I. kötetünkben a 18. sz. verset és jegyzetét is!)

Az elhunyt Révay Imréné, divékújfalusi Újfalusi Kata, Újfalusi Gergely és Máriássy Anna leánya. 1700. dec. 4-én halt meg, temetése a következő év májusában volt. A vers írása mindjárt a halálát követően elkezdődött.

Újfalusi Kata gyászversei — nem szó szerinti megfelelésben — szlovák nyelven is megjelentek. *Srdceňé a veľmi žalostivé slovy*. címmel. (Zsolna é. n. Kiad. RUDO BRATAN. I. kötet 1948.) A magyar és a szlovák nyelvű versekből is részletet közöl VARGA IMRE. KKK 4

A szakirodalom felvetette annak lehetőségét, hogy a verseket az elhunyt lánya, Révay Erzsébet írta. (L. a 82. sz. vershez fűzött jegyzetét!) A 111. sz. vers 81—88. sorai is alátámasztani látszólag a vélekedést. A kész változat csiszoltsága, a stíluskritikai érvek azonban — a versek erős szemérmessége ellenére is — megkérdőjelezik a Petrőczy Istvánhoz írt halotti búcsújától és a halotti búcsúztatók szerzőjének azonosságát. (A kérdés vizsgálatába bevonandó még a 1712-ben készült vers is. L. KKK 687—688.)

Jelenleg ismereteink alapján nem tudjuk minden kétséget kizáróan eldönteni a szerzőségről. A Révay család gazdasági iratai között megtalálható a temetési költségek jegyzéke, amely áll: „Gillani Uram Fiának magyar verseknek olvasásátul fl. 1, 50.” Nem tudni, hogy az említett verseket, vagy szerezte is őket. (A három prédikációszerző 5-5 forintot kapott a prédikációjáért. A feljegyzés szerint „páter Kardos, Bonis uram, és Felkonius” oráltak.) (Pozsony Archív. Thurzoiana. Fasc. LXI.)

A versszakok végén gyakran hiányzó írásjelet jelölés nélkül pótoltuk.

3 szíves — szívbeli (a 106., 130., 193., 217., 221., 285., 288. sorban is).

9—10 A „síró” Heraklitust — Herakleitosz, i. e. 6—5. sz. —, aki a világ visszasszágát megvédte, ostorozta, szembe szokták állítani a „nevető” Démokritoszsal.

19 sepreibül — üledékéből.

21—24 Férjével, Petrőczy Istvánnal, aki a Thököly-mozgalomban való részvétele miatt elűzött, ő is Erdélybe menekült. (Petrőczy István versét I. kötetünkben az 51. szám alatt!)

38 Apja, Révay Imre, turóci főispán 1688-ban halt meg. (Búcsúztatóját I. kötetünkben az 51. szám alatt!)

53 Ráhel Lábán fiatalabbik leánya, Jákób kedvenc felesége volt. A fiait sirató Ráhelről

57—60 A szerencse efféle ábrázolása gyakori közhely a XVI—XVII. századi magyar költészetben. Vö. RJÖM 141, DSB 173.

2. 17. sz. 200. r. a. 1. sorj. utolsó sora utolsó vers, csak egy, mint a 175. sorban.

74 *Aspis* fulánkjához — szintén zsoldáros eredetű kép: l. az 58. zsoldárt Szcenci Molnár A-ásában. (RMKT XVII/6. 142—143. Az áspis kígyó családságát l. Miskolczy Gáspár: *Egy jeles Vál. gond., jegyz. és az utószót írta: STIRLING JÁNOS*. Bp. 1983. 385.)

90 *Carbunculus* — „A karbunkul éjjel tűz módra világoskodó gyöngy. Mindennél nemesel- nek erejével bíró gyöngy” — írja róla Apáczai Csere János. (Magyar Encyclopaedia. S. a. r., SZIGETI JÓZSEF. Bukarest 1977. 323.) Vö. még Péld 3, 15.

98 Szklabinya vára a Révay család birtoka volt Turóc vármegyében. — Sklabinský Podz:

112 bár talály — találd ki.

125—128 A képpel kapcsolatban l. ECKIARDT SÁNDOR: Középkori természetszemlélet a ma- zetben. EphK 1929. 81—99, illetve TOLNAI VILMOS: Árva gerlice. EphK 1929. 236—240.

134 pisegetéséhez — csipogásához.

145 A sor utalás az Újfalusi család címerére. L. a 260—276. sort!

149 L. a 265. sort, illetve Jel 7, 9.

163 keserves — gyászoló (a 197. sorban is).

173 L. a 65. sor jegyzetét!

178 *Clenodiomotok* — drága ékszeretek.

210 töredelmességet — szívből való bánkódást, türelmet (a 271. sorban is).

235 evező-is — aki evezett. (Vö. a 112. sz. vers 89—92. sorával!)

247—248 Vö. Iz 6, 3.

253—256 Vö. 2 Tim 4, 7—8.

257—284 E sorokban az Újfalusi család címerének képét bontja ki a szerző. (A címet l. KI. 377.)

261—262 E sorok inspirációja lehetett bibliai eredetű — vö. MTörv (5 Móz) 32, 11. — sen egybevág az *Egy jeles Vad-Kert* megállapításával (i. m. 194), illetve a *Magyar Encyclopa- iával* (i. m. 289).

110.

Nyomatott kiadása: Uo. C2—Db.

31—36 Vö. DSB 153, 172.

36 vér sohol — ver schol.

51 L. az előző vers 125—128. sorának jegyzetét!

52 L. az előző vers 65. sorának jegyzetét!

72 vét — vet, dob; végtére — végül.

119 Naómit az Úr megsanyargatta, de nem hagyta el. (Vö. Rut 1, 20—21.) Kérte, hogy a — keserűség legyen. A motívum felbukkan az elhunyt férjét búcsúztató vers — kötetünkben 18. sorában is.

121 Szent Anna özvegy és próféta, aki nyolcvannégy éves korában a gyermek Jézusban felis- cinek megígért Messiást.

130 Hideggel kötődött — hidegben kivirágzott (s megtermékenyült).

158 Az minden láto szem — Isten.

111.

Nyomatott kiadása és kézírata:

I. Uo. D1b—D2b.

II. A Kálischi és Kis Biróczi báró Kálisch család okirattára. Zay család. Thurzoiana. Fasc. 17, Ústrední Archiv. — A kézirat végén, más kézzel: „Néhai Tckintetes és Nagyságghos Ujfa Aszszony temetéssén mondott versék.”

A fogalmazványnak tűnő kéziratról nem sikerült megállapítani, kinek a kezétől származi atvány szövege csiszoltabbnak, kidolgozottabbnak látszik, esetleg a nyomdász keze nyom ti.

8 A sor egy szótaggal hosszabb, valószínűleg a *REVAI*-t ejtették két szótagúnak.

15 Szives — szívbéli.

26 szerelmes — szeretett.

69 L. a 109. sz. vers 125—128. sorához fűzött jegyzetet!
81—88 E sorok árulkodnak leginkább arról, hogy esetleg valóban Révay Erzsébet a szöveget mindjárt az anyja halála után következő napon írta.

112.

Nyomatott kiadása: Uo. D2b—E2b. — A vers — és a nyomtatvány — végén: „AMEN.”
5 jószág — erény.
8 L. az 55. zsoltár Szenczi Molnár Albert-féle fordítását! (RMKT XVII/6. 137.)
13—16 Vö. Préd 1, 2.
25—40 E sorok Gyöngyösi István *Kemény Jánosa* második könyvének ötödik részében a népi szemlélet szerinti átvételek. (L. Gyöngyösi István Munkái. S. a. r., bev. BADICS FERENC. Bp. 1°—272.)
40 épen — éppen.
41—52 Szintén Gyöngyösi-sorok. (I. m. 273.)
48 minden — mindenki.
53—56 Bár nem szó szerinti átvétel Gyöngyösitől, szintén általa inspirált sorok. (I. m. 273.)
61, 74 Egy szótaggal hosszabb sor, a *REVAI* két szótagúnak ejtendő.
89—92 Vö. a 109. sz. vers 235. sorával!
103 Felséges Tsászarunk — I. Lipót; meg-grátiáz — megkegyelmez. (A vajdára, Petróczy Istvánhoz utalókat l. az 51. sz. vers jegyzetében!)
114 L. a 109. sz. vers 65. sorához fűzött jegyzetet! — arra — ára.
117—120 Vö. Péld 19, 14.
139 Lármák — lármát fúni, készülőt fúni: dare signum militibus (NySz).
168 A szó eleje kiszakadva: akár *utamat* akár *Uramat*, akár *uramat* — férjemet — alak is lel

113.

Kéziratai:
I. **Komáromi-ék.** (1701) 56b—61a. Kiad. SZEKERES MIHÁLY, Sárospataki Füzetek 186. sz. 147—153; KKK 407—411. — A vers után: „Ely sokáig kegyes és légy kedves Istenem, akitől jött ákaro hazájának fia Amen.”
II. **Szentsei-ék.** (1704) 113b—118a. Kiad. THALY, Adal. I. 287—296; BUDA, SzD 122—127; KKK 287—294. — A vers címét a forrásból vettük. — A vers után: „Finis hujus cantionis.”
III. **Szakmári Ötves János jegyzőkönyve.** (XVIII. sz. első fele) 112a—118b. Címe: *Jaj szó, a hazája romlasat sirattya egy poeta.* — A vers végén: „Finis.”
IV **Acta Religionaria.** (1771) 296b—297a. — Ez a változat az 1728-as újabb ellenreformáció sérelmeit, templomfoglalásait idézi. Ezért a 109. sorban az évszámot 1720-ra változtatták, 72., 74. és 77—84. sorok szövegét átdolgozták, ilyenképpen:

69—72 Példa vagy Szent György Völgy és Nemes Nép ebben,
Szent Groth, Görbő, Istvánd, a' Szala mentében,
Berény, Gelse, Szent Király, Somogy vármegyében,
Bánok, Szent György, Észtrégnye, Szent Balással egyben.

74 Vármegye népe megy rád oly nagy sereggel

77—84 Radocz, Polány, Szecsöd, Kis Falud, Koltha illyen,
Ládony, Geresd, Szemere a' Répcze mentében,
Farád, Beled, s' többek Sopron vármegyében,
Pápa, Veszprém, Tihany hasonlatosképpen.

Sok száz foréntokat huztak bírságokat,
Templomban kergették nagy büntetés alatt.

Az ismeretlen szerzőjű vers az 1700-as év ellenreformációs eseményei következtében kelető *omáromi-ék*. tanúsága szerint 1701-ben készült róla másolat, így kelte 1700–1701-re tehetően írhatták.

Ezt a szöveget kivételesen a kötet többi versétől eltérő módon közöljük: 1. Az egyes források hibáit, javítgatásait nem vettük figyelembe. 2. A főszövegben nem egy kiválasztott forrás szövegét adjuk közre, hanem a rekonstruált szerzői szöveget mai helyesírással és köznyelvi források között eltérés mutatkozik, akkor az apparátusban valamennyi forrás szövegét kétféleképpen a főszövegbe került változatát.

Nótajelzése a *Komáromi-ék*-ben *Czeglédi István históriájának* incipitjére utal (vö. I/11. 404), amely viszont a *Miként Egyiptusban egy Pellikán madár*, illetve az *Ijjaságom vétkes szembe* kezdetű versek dallamára utal. (Vö. RMDT II. 151.)

A II. és III. változat a kötetünkben is többször hivatkozott *Mikor Sennakerib a Jeruzsálem* letű vers dallamát adja meg nótajelzésül. (L. a 102–103. sz. vers, illetve RMDT I. 211. sz. dala)

5 A török uralomra utaló szakasz.

9 Vö. Jel 9, 12.

13 A Habsburg-uralomra történik utalás.

25 porciónak — a katonák napi ellátására szolgáló, természetben fizetett hadiadónak.

27 dica — állami rovásadó.

36–40 Vö. Jel 9, 1–12. Abaddon a pusztulást, megsemmisülést jelentette. A két tanúról l.

45 Mátyus földje — A Duna és a Vág mentén elterülő rész.

46 két Csalló víz köze — A Kis-Duna és a Duna által közrefogott Csallóköz. (A Kis-Dunát lő tájt Csallónak.)

49 Pannon hegye — Pannonhalma.

60 parochus — parókus, pap.

66 Kiesen — szépen.

68 Dágón pogány istenség — hal testtel, emberi fejjel és kézzel — a földművelés isten: opotámiában és Kánaánban.

80 Pilátus a római helytartó volt a zsidók felett — az idegen hatalom katonáira utal említettől (a 104. sorban is).

82 vőnck rák — vittek rájuk.

88 mestert — tanítót, iskolamestert.

93–96 A *Cantio flebillis de periculo Tokajensi* c. vers 83–86. sorainak átvétele. (L. kötetün I. sz. verset!)

98 darabontjok — zsoldos katonájuk.

109–110 A spanyol örökösödési háború tárgyalásaira utal a szerző.

113 E verssor esetleg egy azonos incipitű vers hatását mutatja, vö. RMKT XVII/11. 690.

115 El folyta — elárasztotta.

121 Istvánt, az első keresztény vértanút megkövezték. (Vö. ApCsel 7, 59.)

122 A zsidó hagyomány szerint Izaiás prófétát Manasszesz király kettéfűrészeltette.

123 János apostolt Domitianus császár száműzte Patmosz szigetére.

125 Vö. Ter (1 Móz) 4, 8.

126 Hámán a perzsa király főminisztere volt, a zsidók ellensége és üldözője. (Vö. Esz 7, 7–

127 Heródiás táncáról, illetve Keresztelő János fejevételéről l. Mt 14, 6–11.

129–130 Vö. 1 Kir 18, 22.

133 A száz prófétát megmentő Abdiás történetét l. 1 Kir 18, 4., 13.

134 Vö. Lk 22, 1–6.

137 Vö. 1 Kir 19, 18.

138 Általában a pogány istenfogalmat jelentette a föníciaiak és kanancusok természet-istennél; Illés próféta küzdött kultusza ellen.

149 V. O. JCI 9, 2.

156 Ahitófel Dávid egyik tanácsadója volt, de később a lázadó Absolon mellé állt. Absolon adta meg tanácsát, hogy azonnal induljon Dávid üldözésére — ezért felakasztotta magát. (Vö. 1—23.)

162 A szőlőt pusztító vaddisznóról l. a 80. zsoltár 14. versét!

166 Keserves — szomorú, gyászoló.

SOLYMOSI N. MIHÁLY

ÉLETE

Életéről igen kevés adat áll rendelkezésünkre. Hazai iskolái befejeztével, 1696-ban Nagyszébeni magyar iskola preceptora tűnik fel. A következő év végén már az Odera menti Fraiburghoz, 1698. nov. 9-től Leiden egyetemi hallgatói közt találkozunk nevével. Hazatérte után 1699-ben teremi, 1712-től Déva lelkésze. 1713-tól a vajdahunyadi egyházmegye esperese. 1715-től 1729-ig főbírói állásán létezett, amikorra is Szatmárra tette át működését, ahol a következő évben esperesi állásában 1729-ben bekövetkezett haláláig maradt. (Vö. ZovLex 549, illetve VARGA IMRE: Nemesi iskolaelőadások a XVII. század második feléből. Bp. 1967. 213—240.)

Nyomatásban meg nem jelent szzebeni születésű versei Vett János György elkönyvében maradtak fenn. (Vö. STOLL 130. sz.)

Vett György, 1672-ben Nagyszébenben letelepedett porosz származású gyógyszerész fia, Solymosi Sándorhoz 1714—1727 között írott leveleit l. OL, Marosvásárhelyi Teleki-lt., P 662, or osztály, Missiles, Nr. 9796—9805.)

MŰVEI

Kötetünkben kiadott verses köszöntőin, alkalmi versein kívül: *Dissertatio Theologico-Practitionibus jesu Servatoris Hominum*. Leyden 1699. (RMK III, 4138.)

Dissertatio Theologica De Hominis Nomine, ejusque Creatione. Leyden 1699. (RMK III, 4139.)
Disputatio Theologica De Hominis Creatione. Leyden 1699. (RMK III, 4140.)

Ugyanezen évben latin üdvözlőverset írt Zilahi Sebes Andrásához és Pelsőci Kovács Jánoshoz. 1720-ban halotti beszédet mondott Köleséri Sámuelné gr. Bethlen Judit felett, beszédet és gyászverset írt Teleki Józsefné Kun Borbála halálára. (Vö. ZovLex 549.)

Műfaji okok miatt — jóllehet, nehezen különíthetőek el az itt közölt versektől — nem közzévesztjük Solymosi N. Mihály verses iskoladramáját, mely majd a Régi Magyar Drámai Emlékek megújításában lát újra napvilágot. (Kiadva: VARGA IMRE: i. m. 213—220. *Cantio valedictoria* címmel.)

114.

Nyomatott kiadása: **Solymosi N. Mihály: GENETHILIA CON...** Nagyszében 1696.

A vers születésnapján köszöntő, amit a nagyszébeni magyar iskola grammatikai osztályának t. elő tanáruk — a vers szerzője —, Solymosi Nagy Mihály vezetésével Wéber Péter (megh. polgármester, majd 1704—1707 között királybíró tiszteletére.

a) A kiadvány A2—A5b lapjain található.

Cantio Eggregiae, Notae — A kiváló dallam éneklése. Nótajelzés nincs.

1 A verset a szerző közhelyszerű képpel indítja, amely bizonyára a XVII. században közközlő, hol vagytok, talán mind alusztok!" toposzra utal vissza. (Vö. kötetünkben a 71. sz. versetét!)

7 Péter napja jún. 29-én van.

15 Affectusát — szeretetét, jóakarátát.

83 Publicum javait, procurallya fogytig — a köz javainak viselje gondját élete fogytáig.
103 Summátim — röviden, ezért.

b) A nyomtatvány A5b—A7 lapjain található.

Nótajelzése: Magyar ének a *Mennyel* etc. dallamára. Mivel a nótajelzés olvasata bizonyos *Mennei* vagy *Menj el* kezdetű vers közül nem lehet pontosan megállapítani, melyikre illeszkedik.

19 Fiát Wéber János Péternek hívták, 1703-ban halt meg.

22 Udvaricè — udvari, udvarló módon.

27 Talán arra vonatkozik, hogy inasból dcákká lett.

115.

Nyomtatott kiadása: **Solymosi N. Mihály: Genethiacon.** Nagyszében 1696. — A nyolcadik darabja, külön címlappal. Bár címlapján az 1697-es dátum szerepel, a versnek már 1696-ban kellett állnia, mert az elbúcsúztatott diákok 1696 őszén iratkoztak be Lipcsében. A prófétai búcsúvers — ugyanis abból az alkalomból készült, hogy Wéber Péter fia, János két társával kiadóművekre indult. A vers a *Cantio valedictoria* c. dramatizált játék bevezetőjéül szolgált. (Lásd még I. VARGA IMRE: Magyar nyelvű iskolaelőadások a XVII. század második feléből. F. 3—224.)

a) Az Exordium — bevezetés — a nyomtatvány A1—A4b lapjain található.

1 bujdosásnál — peregrinációnál, akadémiajárásnál.

15 tanúság — tanultság, tapasztaltság.

24 A sor utáni szöveg magyarul: Johannes Gasnerus ilyen versekkel bocsátotta újjára Germanus és nagy tudású peregrinust.

27 Azaz boldog, aki így szerezhet tapasztalatot.

28 perfectiora — tökéletességre.

29 Vö. Tób 5, 4., illetve 12, 15.

32 A sor utáni szöveg magyarul: Szívből kívánja Stephanus Simonius.

40 ott sem ül gradusban — ott sem küzd feljebb magát.

41 Mind hárman — A lipcsei matrikula szerint Jacob Zabanius, Johannes Weberus és Conrad de Heidendorff iratkozott be egyszerre. (Vö. Archiv des Vereines für Siebenbürgen. Ne 1872. 399.)

44 A sor utáni szöveg magyarul: Isten elrendelte, Stephanus Váldhütter kéri.

52 A sor utáni szöveg magyarul: Tettetés nélkül hozzáfűzte Paulus Gündesch.

60 A sor utáni szöveg magyarul: Őszintén mondja Johann Georg. Vett.

68 A sor utáni szöveg magyarul: Örömmel előadta Georg. Iutsch.

75 extollálja — felemelje, ékesítse.

b) A nyomtatvány A4b—A5 lapjain található.

A címben szereplő szöveg magyarul: Tisztességes csúfolódások. Ezen kiegészítése tisztességes fülnek minden tisztességes.

5 Kovent és Kaldaut — A Kofent vagy Kovent az a világos sör, amit a laikus testvérek ostorokban ittak, ellentétben az atyák úrisörével. A Kaldaut a kérődzők étkezésre meggyomra volt.

10 Kakasdiákra — Szójáték az *akadémia* szóval, mint a következő sor mutatja, a szóval. (Az *akadémia* szó — úgy látszik — ösztökélte a szójátékkészítőket. L. a *Cacademia*. RMKT XVII/10. 390.)

11 leány bergára — Szójáték *Wittenberg* névvel, ezoterikus jelentését a berg = hegy adja.

12 Fides Sófára — Szójáték a *filozófia* szóval. E szójáték sem eredeti találmánya a versszerző Bethlen Miklós is használta önéletrajzában: „... vesztegetődik abban a két classisban el a néje, a filozófia helyét praecoccupálja a füles Zsófia, és a theológiáét az atheológia.” (Bethler

14 borsos — erősen fűszerezett, illetve drága.
16 feltsapnám — elkölteném. — A sor utáni szöveg magyarul: Barátian figyelmeztet ben-
dreas Lesch, hogy óvakodjatok Germániába menni.

116.

Nyomatott kiadása: Solymosi N. Mihály: *Obsequium Honore...* Nagyszeben 1697.

a) A kiadvány A2—A2b lapjain található.
A vers Franck Bálint (1643—1697) szász comes, nagyszebeni királybíró, fejedelmi
erniumi tanácsos névnap-i köszöntéséül készült.

Nótajelzése kötetünk 182. sz. énekére utal.

7 Natio — a szász nemzet.

16 Prómótorunk — támogatónk, jötevőnk.

b) A kiadvány A3b—A4 lapjain található.

6—7 Franck Bálint ekkor már súlyos beteg lehetett, még ebben az évben meg is halt.

13 tudós férjfiú — Franck Bálint támogatta a tudományt és a művészeteket, s maga is írt ve-
énelmi s közjogi érdekű műveket. (Életrajzát és műveit l. RMKT XVII/11. 821—822.)

c) A kiadvány A4b lapján.

2 épület — épülés, fejlődés.

d) A kiadvány A5—A6b lapjain.

1 A sor előtti szöveg magyarul: Rövidre fogott óhajok. — A fönixmadárról l. kötetünk
ének jegyzetét!

9—10 Felesége, Rosenauer Anna Mária 1696-ban halt meg — talán erre is utalnak e sorok.

26 L. a b) vers 13. sorához fűzött jegyzetet!

27 háború — nyugtalan, háborgó.

37 Vajki — oh, mely.

48 Szárazság, 's nehézség — betegségek, nyavalyák.

54 Osztályunk kiáltása, élj, Bálint!

e) A kiadvány B2b—B3 lapján.

1 A sor visszautal kötetünk 114. sz. versének kezdősorára. (L. a sorhoz fűzött jegyzetet!)

117.

Nyomatott kiadása: Solymosi N. Mihály: *Obsequium Honore...* Nagyszeben 1697. B3a
RK II, 1910. = RMK I, 1511.) — A vers végén: „VÉGE”.

Az előző verset tartalmazó nyomtatvány folytatása a B₃ laptól, számozatlan és ívjelzés
kon.

A vers címében szereplő rózsza vagy rózsakoszorú minden bizonnyal a szerző finoman b-
és utalása a *Rosetum Franckianum* c. versgyűjteményre (Bécs 1692. RMK III, 3725.), mely r-
ck Bálint saját verseit, részben pedig a hozzá intézett nagyszámú dicsőítő verset, v-
eményt tartalmazta. (Vö. PUKÁNSZKY BÉLA: Erdélyi szászok és magyarok. Pécs 1943. 66.)

a) 15 leptses — lapos, idomtalan.

23 Mohai oláhból — vsz. utalás a románok hegyvidéki pásztor eredetére.

29 Rugd-el méntás könyve — A szójáték a *Rudimenta* címkezdű tankönyvekre utal.

b) A nótajelzés szövege magyarul: Énekeljük a Primissimam nótájára! Nótajelzése ism-
egre és dallamra utal.

1 opintstól — bocskortól (a román *opință* szóból).

8 aba — durva posztófajta (török eredetű szó).
10 A sor utáni szöveg magyarul: Tisztes csipkelődés.

c) Az alcím magyarul: Záró éneklés.
1 Declamatio — szavalás.
2 Peroratio — előadás, szónoklat.
3 Studiò — készakarva, szántszándékkal.
8 Publicumra — a közjóra.

10 A tizenkét oszlop a tanácsi rendet jelképezi: 3-3 tanácsúr képviselte a katoliku ormásokat, a lutheránusokat és az unitáriusokat.

11 Comes Nationkban — szászok főispánja.

118.

Kézirata: **Vett-jegyzetkönyv.** (1694–1697) 18b–20a. — A cím után: „Anno M DCLXX : 29 Martij Anno verò defuncti VI.” — A vers végén: „Ammen.”

Szövegkiadásunkhoz a kolozsvári Egyetemi Könyvtár 970. sz. kéziratáról készült mikrónáltnak. Jelzete: MTA A 3/III. (E forráshivatkozás a *Vett-jegyzetkönyv*-ből közölt minden abra — kötetünkben a 118–130. sz. alatt — is vonatkozik.)

A halotti búcsúztatót Solymosi Nagy Mihály az 1697. márc. 29-i temetést megelőzően rosvásárhelyi Simonfi Mihály (megh. 1709 előtt) táblai protonotárius, ítélelmesster, majd ector hatéves fiának, Simonfi Györgynek halála alkalmából.

2 Sem Croesus, Sem Irus — A közmondásosan gazdag líd király, Kroisosz (i. e. 560–5-dust, csavargót jelentő Irosz szembe-, illetve párhuzamba állítása a halotti költsézet kedvelt és helye.

3 Samson — A rendkívüli erejéről híres bibliai Sámson történetét I. Bír 14–16. rész.; tón (i. e. 427–347), idealista athéni filozófus.

8 A sor utáni alcím magyarul: Nemes és nemzeti atyjaurától.

17 Mért — olv. mert.

44 A sor utáni alcím magyarul: Nemes anyjától.

46 esdektél — esedeztél.

49 almaidat — olv. álmaidat.

64 A sor utáni alcím magyarul: Vér szerinti nénejtől és bátyjaitól.

68 A sor utáni alcím magyarul: Minden rokonától.

72 A sor utáni alcím magyarul: A teljes gyülekezettől.

119.

Kéziratai:

I. Uo. 45a–45b. Kiad. VARGA IMRE: Magyar nyelvű iskolaelőadások a XVII. század ből. Bp. 1967. 227. — A vers végén: „Amen. Gerhardus Thomas Murgaschius, Martinus orgius Vakszman”.

II. Uo. 31b–32b. *Cantio ad dominum consulem.* — A vers végén: „Amen.”

A vers — mint külön lejegyzése is mutatja — valószínűleg nem része volt, hanem előtte t annak az iskolai színjátéknak, amely a *Vett-jegyzetkönyv* 45a–51a lapjain található az alábbi *dromus Coemediae in quo Applauditur Spectabili, G[ene]roso Amp[issimo] Prudentiss cumspecto D[omi]no D. M. Johan[ni] Zabano, regii Transylvaniae Gubernii Consiliario nissario Regni Meritissimo, Aequissimo, nec non Urbis Metropolitanae Cibiniensis C taitissimo Solerti ac Gravissimo Scholae Hungaricae Cibi[ensis] et Moecoenati Optimo, C rore Colendo etc. Dum ex Generalis Regni Comitii ab 1697 Dje 9 Martii ad 16 Aprü udiop[oli] Salvus et incolunnis [!] Rediret in Urbem Metrop[olitanam] Cibiniensem. Ableg dromus à Michaël[e] Solymosi Prae[ceptore] Cib[iniense], Promulgatus à Discip[ulis] ejusde. ma szövegét I. VARGA IMRE: i. m. 225–240.*

terült előadásra Zabanius János házában. A diákok már régóta készültek egy komédiát előadni tiszteletére, de Zabanius távolléte és bizonytalan hazaérkezése miatt nem tudták eljátszani. Ezt sebtében összeüttött játékkal arra a másik, régóta tervezett előadásra kívánják megújítani. E darab nem volt más, mint a névtelen *Comico-Tragoedia*, melynek prológusát úgy fordította a *Vett-jegyzetkönyv*. (L. kötetünkben a 128. sz. alatt!)

120.

Kézirata: Uo. 41a—44b. — A vers végén: „FINIS”.

A vers 1697. április 24-ére íródott, Franck Bálint fiának, Franck Györgynek névnapjára. Franck a székelyországi ünnepelt székelyi fölnagy volt, majd 1702—1704-ben Stadtmann. Harmincöt éves korában halt meg. (Vö. Wesselényi István: *Sanyarú világ. Napló 1703—1708. Közzéteszi: DEMÉNY JÓZSEF* ANDRÁS. Bukarest 1985. I. 77—78.)

Nótajelzése ismeretlen. A más forrásokban *Salomon* címmel idézett dallamra nem utalhatunk, csak más a versformája. (Vö. RMDT II. 200. sz.)

a) Uo. 41a—42a.

1 a Bikában — A Bika jegyében: április 22—május 21.

13 Franck Bálint köszöntőjét l. kötetünk 116. sz. versében!

b) Uo. 42a—44b.

14 Szives — szívbéli.

21 A sor utolsó szava bizonyára a másoló hibája.

26 A *helyet* helyén az eredetiben *legyen* állhatott.

53 *Fortuna non omnibus una* — A szerencse nem mindenkinek azonos.

62 *pertzegés* — ketyegés.

70 *szappanoson* — szappangyártón.

73 *in auguráltaknak* — beiktatnak, felszentelnek. — *Az inauguráltaknak* hat szótagúnak volna

91 *sohol is* — *schol se*.

98 *Fegyér* — fehér; *malajért* — köles kásáért.

100 *sude* — ?

102 *conceptusokat* — *s* ritmusokat — *tervezeteket* és *versket*.

103 *Arithmetikában* nagy fő *computáló* — jól számoló.

c) Uo. 44b.

12 nagy atyád — Nem a nagyapjára, hanem apjára, Franck Bálintra vonatkozó utalás.

121.

Kézirata: Uo. 51b.

A latin nyelvű György-napi köszöntőt is bizonyára Franck György tiszteletére adták elő, róluk van szó a 51. sz. verset.

11 nagy hívség mia hamar ki nem sülljen — a nagy meleg miatt hamar ki ne égjen, el ne száradjon.

122.

Kézirata: Uo. 33a—38a.

A vers — amint azt címe is mutatja — Zabanius János fia születésének alkalmából szerepel. A vers napjára János-nap, 1697. jún. 24. előtti.

a) Uo. 33a—33b.

27 *örzön* — *örizzen*.

b) Uo. 34a—37b.

1 Első eset — az első bukás (utalás az ősbűnre).

5—6 Vö. Ter (1 Móz) 21, 1—8.

7 Vö. Ter (1 Móz) 25, 26.

8 Vö. Ter (1 Móz) 29, 31—35.

9 Vö. Ter (1 Móz) 30, 23—24.

11 Vö. Lk 1, 7., 41., 57—60. — János születésének története a gyermek János Herman nevével az apa János és az anya Erzsébet neve miatt került a versbe. Miként az előző sorok bibliai idézzék, a fiú későn született.

17 ki nyilatkoztál — kinyíltál.

21 Nemzetemnek — családomnak.

25 viólánál — ibolyánál.

34 soha nem érkeznek — nem érnek fel velem.

40 Utalás Nagyszeben német nevére: Hermannstadt.

41 Szent János havában — júniusban.

75 szent Ivan havakat — júniusokat.

90 nadrágom mérik — a veres eufemisztikus megnevezése.

91 meg — olv. még; minden — mindenki.

99 vadolok — olv. vádollok.

107 kaptát — kaptafát.

115 komputálni — számolni.

121 hegedűse — olv. hegedűsse.

122 mély helyébe — műhelyébe.

125—128 A strófa a versmondó — *Aurifabri*, aranyműves — nevére alapozódik.

141 Futúro — jövődöben.

144 nem uralunk — nem tartunk urunknak.

150 szikrázó szénével — paraszával.

c) Uo. 38a.

3 contingal — találunk.

4 condonólni — megbocsátani.

123.

Kézirata: Uo. 28a. — A vers végén: „Amen”.

A cím — amely inkább a jegyzetkönyv egy nagyobb egységének főcíme — magyarul: Ma, énekek. Mint a vers jellege mutatja, az utána következő köszöntőket vezeti be — noha nem teljesen kötni valamelyik konkrét darabhoz —, ugyanazzal a mentegetőző szándékkal, mint a ben, ahol a produkciókat ért hallgatói kifogásokra utal.

1 nevedékény — nevendékény, növésben levő, serdülő. (Itt a diákság életkorára utal.)

124.

Kézirata: Uo. 28a—29a.

A vers Zabanius János (magyarul Szász Jánosnak hívták) (1664—1703) köszöntése címetett. A címzett Zabanius Izsák szebeni evangélikus lelkész fia volt. A Habsburg-uralom alatt került futott be: szebeni székbíró, polgármester, tanácsos volt, végül szebeni királybíró lett. A politikai tevékenységét a katolikus vallás pártfogása miatt Bécsben jelentős befolyással bíró kaptá — Johann Sachs von Harteneck néven — a birodalmi lovag címet. Törvénytelen viselkedése, súlyos bűntettei miatt 1703-ban kivégezték.

1 Az álomból felserkentés Solymosi Nagy Mihály kedvelt versindító motívuma. (L. a 11. lőrsorát és jegyzetét!)

12 Alba — Alba Julia, Gyulafehérvár, ahol az országgyűlést tartották.
18 minden — mindenki vagy mindegyikük.

125.

Kézirata: Uo. 29b—30b.

E vers is Zabanius János név- és születésnapjára köszöntése alkalmából íródott. (L. a 124. szétét!)

2 Virginiákkal — A virginál a csemlalóhoz hasonló, billentyűs hangszer.

17 Promotora — támogatója, jótevője.

23—33 E sorok szerepelnek kötetünk 126. sz. versének 23—33. soraként is.

53 Egy szótaggal rövidebb sor.

54 Mind belső- és mind külső társaságnak — egyházi és világi közösségeknek egyaránt.

59—60 Egy nyolc szótagú sor hiányzik.

126.

Kézirata: Uo. 30b—31b.

A vers címe magyarul: A székbíró úrnak Péter napra.

E költemény is Wéber Péter születés- és névnapjára köszöntése alkalmából készült — eg-
őbb, mint kötetünk 114. sz. alatt közölt verse.

1 Solymosi Nagy Mihály versindító sablonjáról l. a 114. sz. vershez fűzött jegyzetet! — E-
gyes strófák megfelelő sorainak szótagszáma nem következetes, erősen ingadozó, így az eltér-
ő sorok nem hívjuk fel a figyelmet.

11 Ni mus hát. — ?

20 dukállya — számítja.

23—33 E sorok fellelhetők az előző vers azonos számú soraiban.

127.

Kézirata: Uo. 20a—23b.

A vers címe magyarul: Köleséri úrnál Sámuel napon elzengett ének.

Az alkalmi verszet 1697 augusztusában készült Köleséri Sámuel (1661—1732) orvos é-
napi köszöntéséül. (Köleséri saját versét, illetve életrajzát l. kötetünk 21. sz. verse alatt, illetve
szövegei között!)

a) Uo. 20a—20b. Az első négy strófa áthúzva megtalálható még a 40a lapon is. Nótá-
szerűen: Mondjátok, mondjátok, éljen, éljen.

Nótajelzése ismeretlen énekre utal.

7 Phoebus menne az ékes zűz jegyében — A napisten a szűz jegyében járt: aug. 23. és szep-
t. 11.

8 Nejedik lépésének — vagyis a negyedik napnak kezdetén, azaz augusztus 26-án.

11 sás — olv. sas. — E sorok Köleséri címerére vonatkoznak.

13 Hypocrene — Pegazus patkója nyomán keletkezett forrás a Heliconon.

27 Késértedben — kísértésedben.

b) Uo. 20b—23a.

11—12 E sorok arra engednek következtetni, hogy a szecseni magyar iskola és tanítója
működésének nem volt nagy sikere a kortársak között. (E mozzanatot l. még a 123. sz. versben is!)

16 A sor utáni szöveg magyarul: Elszavalta Johannes Gasner. — E sor után a jegyzetköt-
etben Solymosi Nagy Péter — aki valószínűleg a szerző fia lehetett — latin nyelven előadott per-
forrasztás látható, melyben prózai sorokkal adja elő az iskola jókívánságait és üdvözlését.

22 minden féle állat van újságban — minden élőlény megújul, illetve születik.

25 Az Augustus négy szótagúnak olvasandó. — Sámuel napja augusztus 21-én van.

30 Egy szótaggal rövidebb sor.

- 50 Egy szótaggal rövidebb sor — így értelmetlen.
 65 Kis Aszszony havában — augusztusban.
 69 Summa rei — a dolog lényege, összefoglalva.
 70 Aszszonyom anyammal — az ünnevelt feleségével.

c) Uo. 23a—23b.

- 6 Egy szótaggal hosszabb sor.
 9 turbáltatott — megzavartatott. (E sor feltehetőleg arra vonatkozik, amit versében korál-
 itett, hogy nem fogadták verselményeiket és előadásukat kedvezően.)
 17 szivesbeket — szívből jövőbbeket,

128.

Kézirata: Uo. 32b—33a. Kiad. DÖMÖTÖR TEKLA, FilKözl 1955. 418—419.

Címe magyarul: Ének a magyar komédiához. Nótajelzése ismeretlen.

Mint Dömötör Tekla megállapította, e verses prolókus egy magyar nyelven előadott k
 es prológusa. A darab szereplőinek nevét sorolja fel. A szereplők listája alapján „kétség
 nico Tragoedia előadásáról van szó, mert a szereplők kivétel nélkül azonosak a darab szerepl
 ; a sorrend is nagyjából követi a drámában való előfordulást.” (DÖMÖTÖR TEKLA: A magyar
 na nagyszabedoni előadásához. FilKözl 1955. 412.)

Az 1646-ban keletkezett névtelen *Comico Tragoedia* előadását a *Vett-jegyzetkönyvben* ránk
tromus Comediae c. darabbal jelentették be a tanulók. (L. kötetünk 119. sz. versét!)

- 2 Virtus — Erény.
 3 Vitium — Bűn; regnál — uralkodik.
 4 Plutoval — az alvilág istenével.
 5 Justitia — Igazságosság.
 6 Temperantia — Mértékletesség.
 7 Fortitudo — Rettenthetetlenség.
 9 Constantia — Állhatatosság.
 10 Voluptas — Bujaság; Superbia — Dölyfösség.
 11 Ébrietas — Részegség; Injustitia — Igazságtalanság.
 12 Instantia — Állhatatlanság. — Egy szótaggal hosszab sor, a *Deidrici* három szót
 sandó.
 13 Molestia — Kedvetlenség.
 14 Impatientia — Türelmetlenség.
 15 Ingratitudo — IIálátlanság; de Gits — Johannes Gits; Ira — Harag.
 16 Crudelitas — Kegyetlenség; Cupido — Vágy, illetve a szerelem istene. — A *Les az t*
 :h András neve.
 21 Patientia — Türelem.
 22 Tollerantia — Tűrés.
 23 morbus — betegség.

129.

Kézirata: Uo. 53b—55a.

- 1 szárad — lábad szárát.
 4 Simplex — egyszerű.
 5 tsuportra — csoportba.
 6 kiáltnak itt botra — azaz botra szólítanak fel.
 8 A második szó olvasata bizonytalan.
 7 pulya — gyerek; fordulj sutra — menj a kemence mögé.
 11—12 Zó asa csupunye opints csoretsz gluga, / Bun dom jeszt ahela káre da la szlug;
 án nyelvű szöveg helyesen: Eu aş şi pune, opinci cioareci glugă / Bun domn este acela car
 ä. — Magyarul: Fölvennék én bocskort, posztóharisnyát, csuklyát, / Jó úr az, ki a szolgájának is

)

zöveg értelmezéséért és fordításáért BORSI-KÁLMÁN BÉLÁT illeti köszönet.)

15 Constructor — összerendező, egybeszerkesztő.

17 Bráder — testvér.

20 bólt — szoba, terem.

22 Constructiót — Az utalás a szónoklattanbeli összefűzés, összeillesztés feladatára vonatkozik — beszédből.

24 A sor így értelmetlen.

25 Constructive vadnak, de majd distingválom — össze vannak fűzve, de majd szétválasztom

27 Simplex, legitime — Simplex, helyesen.

30 száznak — századnak.

32 Nomen — név, főnév.

38 verbum — ige.

40 A sor utolsó szavát nem tudtuk elolvasni.

46 participált — vett részt.

49 Benè malè fiant tu non curas ista — Jól vagy rosszul legyen, te ne törődj azzal.

52 Interjectio — közbevetés, indulatszó.

55 offerállja — ajánlja.

59 Haton — olv. hatan.

130.

Kézirata: Uo. 56b.

Epylogus Examinis — A vizsga berekesztése.

5 Leszen lakásunknak nyilván torma ferge — Beniczky Péter sorainak távoli visszhangja: „Nem féreg, / Nem rija hogy méreg, / Hancm mézben harapott. (Vö. RMKT XVII/12. 198.)

9 mindenk — olv. mindennek, mindenkinek (a 18. sorban is).

12 A kiolvashatatlan szó talán *fűdzet*, *fizet* értelemben.

15 pésmát — illatszert.

24 conter — ?; alapallyon — alafáljon, verjen meg.

131.

Kézirata Wesselényi István naplójában, kiad. DEMÉNY LAJOS—MAGYARI ANDRÁS. in: Wesselényi Sanyarú világ. Bukarest 1985. II. 771—779. — Kézirat híján a szöveget a kiadás alapján adjuk meg.

E Bethlen Sámuel-búcsúztatót, mely már a 18. században keletkezett, a Solymosi-szécsényi család miatt vettük fel kötetünkbe. A költemény a történetíró és kancellár Bethlen János és felesége, Fricsi Fekete Klára fiának, Bethlen Sámuelnek (1663—1708) Küküllő főispánjának, maradványainak halálára íródott. Bethlen 1708. febr. 7-én hunyt el, s április 15-én temették. A verszők feleségétől, borsai Nagy Borbálától (meg. 1718), Bánffy György gubernátortól, Fehérvári Istvántól (1675—1717), valamint gyermekeitől: Bethlen Farkastól (1705—1763), Györgytől (meg. 1717), Ádámtól (1691—1748), Sámuelától (megh. 1755), Imrétől (1698—1765) és Kata lányától (1700—1765) íróitól.

A versfőlkben M SÁMUÉL BETLÉN áll.

168 olykor Podolia — Utalás Kemény János lengyelországi hadjárata.

235—246 Verstörténeti szempontból is érdekes Wesselényi István feljegyzése e sorok előzeteséről: „Ugyan ma a búcsúztatót, akit Solymosi komponált volt megolvasván, mivel hogy a nagyról írt, Bethlen György iránt darabos szók voltak, úgymint hogy mennyit intette az apja, cselekedte, és talám most is csak siketnek beszél, azért ne legyen nemzete gyaláztatja etc., mely terminusok itélvén alkalmasnak, hogy publice kiénekeljenek, azt a verset kihagyták.” (Uo. 488.)

A GYŐRI GYÖRGY-ÉNEKESKÖNYV KELTEZETLEN HALOTTI BÚCSÚZTATÓI

A *Győri György-ék.* — 1692 — (STOLL 124. sz.) keltezett darabjait részben az RMKT X. kötetében közölte VARGA IMRE, részben jelen kötetünkben láttak napvilágot. Itt tesszük közzé a halotti búcsúztatókat, amelyeket a kéziratos gyűjtemény összeállítója nem datált, és a szövegeükhöz illeszthető olyan fogódzó, amelynek segítségével megállapíthatnánk a keletkezés idejét. Olyan szemléletes támpontot sem sikerült fellelni, amire támaszkodhattunk volna keltezésüknél. Úgyhiszünk, hogy a búcsúztatók az 1680-as évek második felében elhunyt személyek terjedtek el, s a kötet egybemácolását — 1692. jún. 1. — közvetlenül megelőző időszakban.

132.

Kézirata: *Győri György-ék.* (1692) 19b—21a. — A vers végén „De famulis et subditis videlicet” a búcsúztató nem ért véget a 60. strófával, hanem néhány versszakkal bővebb volt. Előfordul, hogy a jobbágyoktól és a szolgálóktól való búcsúzásnak a kor kívánalma szerint nem kellett szövegnek lennie, hanem ugyanazon formulákat mondták el szinte minden temetésen.

Szerzőjét nem ismerjük. Az elhunyt Szécsényi Mária volt, Szécsényi Péter és Pogány Mária és Zsigmond harmadik felesége. Hat évig élt együtt férjével. Búcsúztatójának egyes szavai a *Győri György-ék.* más verseiben is előfordulnak; szó szerinti átvittelek, illetve az alkalomnak megfelelően változtatva és variálva.

5—8 L. Csomaközi László halotti búcsúztatójának (a továbbiakban: Csomaközi) 5—8. sorok (kötetünkben a 134. sz. alatti vers.)

9—12 L. Kökényesdi Zsuzsanna halotti búcsúztatójának (a továbbiakban: Kökényesdi) 9—12. sorok (kötetünkben a 135. sz. vers.)

13—16 L. Kökényesdi 261—264. sor!

21—32 L. Kökényesdi 17—28. sor!

25 Perényi Zsigmond, Perényi István abaúji főispán fia, III. Zsigmond.

33—36 L. Kökényesdi 169—172. sor!

41—44 Uo. 173—176.

45—48 L. Kökényesdi 181—184., 385—388. sor, Újhelyi Mária-búcsúztató (kötetünkben a 136. sz. vers — a továbbiakban: Újhelyi) 226—230. sor és Csomaközi 186—190. sor!

55 Pogány Mária, a halott anyja, Szécsényi Péter felesége.

57—60 L. Kökényesdi 37—40. sor!

78 Szécsényi Mihály valószínűleg az apa, Szécsényi Péter testvére volt vagy az elhunyt vértestvére.

89—92 L. Kökényesdi 117—120. sor!

97—100 L. Kökényesdi 389—392. sor!

109 Pogány Anna, Pogány Zsigmond és Szirmay Anna lánya, Kölcsey Sándor felesége.

113—116 L. Újhelyi 191—195., Kökényesdi 97—100. és Csomaközi 146—150. sor!

117—120 L. Kökényesdi 209—212., 273—276. sor!

121—124 L. uo. 221—224. sor!

125—128 L. uo. 353—356. sor! A rímeket l. még: RMKT XVII/11. 630. Pogány Éva, Pogány Zsigmond és Szirmay Anna lánya, Zoltán Ferenc felesége.

133—136 L. Kökényesdi 81—84. sor!

- 141—144 L. Kökényesdi /3—/6., illetve 136—140. sor!
 145—148 L. uo. 145—148. sor, illetve RMKT/11. 529, 638.
 154 legeltet — éltet, táplál.
 155 Perényi István abauji főispán, az elhunyt apósa.
 156 Vigyázzon — figyeljen.
 165—168 L. Kökényesdi 189—192. sor!
 169 Kölcsey Sándor Pogány Anna férje. 1651—1699 között említik, tatár fogságot szentán lakott.
 177—180 L. Kökényesdi 41—44. sor, illetve: RMKT XVII/11. 362.
 181—184 L. Kökényesdi 121—124. sor!
 185—188 L. Kökényesdi 125—128., Újhelyi 126—130. és Csomaközi 37—40. sor, illetve I/11. 637.
 189—192 L. Kökényesdi 129—132. sor!
 193—196 L. uo. 45—48. sor!
 197—200 L. uo. 133—136. sor!
 199 Budai István 1688—1701 között Bihar vármegye alispánja.
 205—208 L. Kökényesdi 105—108., 241—244., Csomaközi 181—185. sor, illetve RMKT XV
 209—211 L. Kökényesdi 193—196. sor; Thabita a jótéteményeiről híres joppebeli nő volt feltámasztott. (Vö. ApCsel 9, 36—43.) Orosz Borbála, Orosz János ungi alispán és Jósab, Budai István felesége.
 217—218 A Hídi családot nem sikerült azonosítani.
 225—228 L. Újhelyi 51—55. sor, Lónyay Anna halotti búcsúztatója (kötetünkben a 43. sz. -135. sor, Kökényesdi 201—204. és Csomaközi 451—455. sor!
 233—236 L. Kökényesdi 393—396., Csomaközi 311—315. sor!

133.

- Kézirata: Uo. 21a—22a. — A vers végén: „Amen.”
 A vers a Szécsényi Máriát búcsúztató költemény után került bemásolásra Győri György-ék. nő közötti szorosabb összetartozás — a személyre való konkrét utalás hiányában — nem mutatkozó ismeretlen, szövege annyit árul el csupán, hogy idősebb személy temetésén hangzott el.
 A vers címe magyarul: Gyászdal, temetési ének.
 A vers incipitje Dányádi János 1693 októberében kelt *Siralmas versek*ének nótajelzése. Da ismerjük. (L. kötetünkben a 61. sz. alatt!)
 6—10 A gyászversek, a halotti költészet kedvelt közhelye az emberi élet — szerzettség — és az üveg törékenységének párhuzamba állítása. L. még a Kállai Miklós-búcsúztatónkban a 141. sz. alatt) 11—15. sorát!
 16—17 fertály — negyed.
 29 vadgyára — olv. vadjára.
 30 mirt — miért.
 38 vonsznak — vonzódnak.
 71 nyomott — járt.
 74 sikamodott — elcsúszott.
 86 postája — hírnöke.

134.

- Kézirata: Uo. 53a—58b.
 A Csomaközi László temetésekor elmondott halotti búcsúztató szerzője ismeretlen. A ban elhunyt László a Szatmár vármegyei Csomaközi család tagja volt: Csomaközi Zsigmond ki Judit fia. Halálának dátumát nem ismerjük, mivel Lónyay Anna halotti versében tőle is búcsúztatónk 43. sz. versének 247. sorát —, így annak 1690 áprilisa és 1692. jún. 1. közé kellett esnie.
 A vers címe magyarul: Halotti versek, melyekben a Krisztusban kegyesen elhunyt Csomaközi László úrnak végtisztesség koszorúja adatik.
 A versbe mozaikszerűen más halotti búcsúztatók elemei vannak belecépitve.

- 4 A sort vö. RMKT XVII/4. 238. l. 24. sor.
- 5—8 L. Szécsényi Mária halotti búcsúztatójának (a továbbiakban: Szécsényi Mária) 5—ötötünkben a 132. sz. alatti vers.)
- 10 kárját — olv. karját.
- 13—20 Variánsát l. RMKT XVII/11. 637.
- 13 hat — olv. hát.
- 21—24 Utalás az ősbűnre.
- 26 Jonathán szerelmetessége — Jonathán baráti szeretete Dávid iránt. — A Sámson—rhuzamot l. RMKT XVII/11. 629.
- 29—32 L. Kökényesdi 233—236. sor!
- 33—44 Vö. RMKT XVII/11. 637.
- 34 A sor értelme: Lelki szent lényvé való lényegülés.
- 37—40 L. Újhelyi 126—130., Szécsényi Mária 185—188. és Kökényesdi 125—128. sor!
- 41—44 L. Újhelyi 116—120., Kökényesdi 281—284. sor!
- 54 Szélhűt — szilaj.
- 57—60 L. Újhelyi 221—225., Kökényesdi 185—188. sor, illetve RMKT XVII/11. 630. A stílusát mutatja a *Szentsei-dk. Cantio flebilis*ének. („Végsőnek töretik gyöngye szép üvege. Szentsei György daloskönyve. Hasonmás kiadás. S. a. r., bev., jegyz. VARGA IMRE. Bp. 1977. 1 r.)
- 59 Megh hitt — amiben megbíztak.
- 65—68 L. Újhelyi 191—195., Kökényesdi 97—100. sor!
- 69—72 A sor elemeit felhasználja ugyanezen vers 321—325. sorában is, illetve l. még Lónyay halotti búcsúztatójának (a továbbiakban Lónyay I) 186—190. sorát! (Kötetünkben a 43. rs.)
- 72 bizott — biztos.
- 73—80 Vö. RMKT XVII/11. 260.
- 92 hivatalt — hívást.
- 93 Vö. RMKT XVII/2. 215. 1421—1425. sor.
- 94 agasztal — aggaszt.
- 95 akasztal — akaszt.
- 96 magasztal — emel. (A rímekor Rimaytól származik, vö. RJÖM 140.)
- 97 Ted le — feledkezz meg.
- 100 A sor utáni alcím magyarul: Énekelendő versszakok.
- 106 Csomaközi Zsigmondról, az elhunyt apjáról nem sikerült adatokat találni.
- 110 szerelmed — szereteted.
- 116—125 E strófák variánsát — fordított sorrendben — l. RMKT XVII/11. 539.
- 131—135 Variánsát l. RMKT/ 11. 362.
- 141 Becski Judit, tasnádszántói Becski György lánya, Csomaközi Zsigmond felesége.
- 143 Mára — Nóémi kérte magának ezt a nevet: kecsérőség, szomorúság. (Vö. Rut I, 20.)
- 146—150 L. Újhelyi 191—195. sor!
- 161—165 L. Rhédey Zsigmond második búcsúztatójának (kötetünkben a 8. sz. alatt) 41—42. illetve RMKT XVII/11. 253.
- 167 frissült — ékesült.
- 171—172 Ibrányi Zsófia az elhunyt nagyapjának, Csomaközi Zsigmondnak volt özvegye. 17-ben van feljegyzés. — A sorok az 56. zsoltár reminiscenciái, vö. RMKT XVII/6. 139.
- 176—180 L. RMKT XVII/11. 631.
- 181—185 L. uo. 632., illetve Kökényesdi 241—244. és a Kállai Miklós-gyászbeszéd (kötetű l. sz. alatt) betétének 5—8. sorát!
- 185 székem ültem — tanácskoztam.
- 186—190 L. Újhelyi 226—230. és Kökényesdi 181—184. sor!
- 196 Ibrányi Ádám, Ibrányi Mihály fia, 1661-ben török fogságba esett.
- 201—205 L. Kökényesdi 293—296. sor!
- 206—210 L. Újhelyi 161—165. sor, illetve RMKT XVII/11. 631.
- 210 A sor a paradicsomi kígyó almájára vonatkozó utalás.

ett.

- 222 L. a 143. sor jegyzetét!
231—235 L. Kökényesdi 33—36. sor, illetve RMKT XVII/11. 362.
246—250 L. Újhelyi 136—140. sor!
246 Csomaközi Kata, az elhunyt nővére, Ilosvai Péter első felesége volt.
247 Ilosvai Péter Bereg megyei esküdt 1685-ben; a megye legvagyonosabb rétegéhez tartozott
251—255 L. Kökényesdi 357—360. sor!
256—260 L. Lónyay I, 206—210. sor, Újhelyi 206—210. sor, Kállai Miklós első búcsúztatója
71—176. sor és Kökényesdi 29—32. sor!
257 borzas — vad. (A borzas tét kifejezés szintén átvétel, vö. RMKT XVII/11. 630.)
266—270 L. Újhelyi 146—150. sor!
267 Engedgyed meg — bocsásd meg.
271 Csomaközi Zsófiát, az elhunyt hűgát 1698-ban már mint Pogány György feleségét említi
276—280 Távollabbi variánsát I. RMKT XVII/11. 633.
281—285 L. uo. 633—634.
286—290 L. uo. 634.
286 azértán mordultság — azért civakodás.
291—295 L. Újhelyi 46—50. sor!
297 viola — ibolya.
301—305 L. Kökényesdi 365—368. sor!
306—310 L. Szécsényi Mária 25—28., Újhelyi 151—155. és Kökényesdi 21—24. sor! (A Zsig
gyébként általában ezt a rímekrot hívja elő, vö. RMKT XVII/9. 318.)
306 Az öccsei közül Zsigmondról tudjuk, hogy 1745-ben még élt.
311—315 L. Kökényesdi 393—396. sor, illetve RMKT XVII/11. 541.
311 Szerelmes — szeretett (a 331. sorban is).
316—320 L. Kökényesdi 361—364. sor!
318 hatra — olv. hátra.
319 bajra ki nem kért — bajviadalra ki nem hívott.
321—325 A sorok egy távoli variánsát I. a vcrs 69—72. sorában!
326—330 L. RMKT XVII/11. 540.
336—340 L. RMKT XVII/11. 540.
346 L. a 247. sor jegyzetét!
351—355 L. RMKT XVII/11. 529.
354 tavuly — távol.
356—360 L. Kökényesdi 145—148. sor, illetve RMKT XVII/11. 529., 638.
361 Pogány György, Csomaközi Zsófia férje, 1714-ben szatmári alispán, 1740-ben még él.
363—375 L. RMKT XVII/11. 632.
376—380 L. Kökényesdi 141—144. sor!
381—386 L. Kökényesdi 53—65. sor, illetve RMKT XVII/11. 540. (Szintén Becski Győ
5 versszak!)
- 381 Becski György, 1684—86-ban, majd 1693-ban Szatmár megye alispánja volt.
384 savát — sóját.
386—390 L. Kökényesdi 157—160. sor!
396—400 L. RMKT XVII/11. 529, illetve Lónyay I, 221—225. sor. Becski Zsuzsanna I
y lánya.
401—405 L. Kökényesdi 197—200. sor, illetve a rímekrot: RMKT XVII/11. 541.
406 Becski Éva is Becski György lánya volt. (L. még a 381—386. sor jegyzetét!)
- 416 Semsei János 1686-ban Torna vármegyében volt birtokos.
426 Pribék Éva az Ung vármegyei Pribék család tagja lehetett.
431—435 L. Lónyay I, 141—145., Újhelyi 276—280. és Kökényesdi 397—400. sor!
436 L. a 426. sor jegyzetét!
441—445 L. Újhelyi 256—260. sor!
446 Görgei Sára a Szepes vármegyei Görgey család tagja lehetett.
451—455 L. Lónyai I, 131—135., Újhelyi 51—55. sor!

466—470 A versszak méreg—kéreg—féreg rímbokra Balassi nyomán terjedt el a XVI. század magyar költészetében. (L. a *Kiben a maga ok nélkül való gyanúságában bánkódik* c. versszakaszát. BÖM I. 128.)

471—475 L. Kökényesdi 413—416. sor!

A clausula dallama esetleg azonos lehetett az Újhelyi Máriát búcsúztató záradék dallamá

484 Fénletek — fényeskedjetek.

491—492 L. Újhelyi clausulájának 298—299. sorát!

505—508 L. uo. 308—311. sor!

135.

Kézirata: Uo. 59a—62a. — A vers végén: „Clausulam vide alibi.” A vers címe magyarul Kökényesdi Zsuzsanna asszony, néhai Szilágyi Ferenc úr felesége végső tisztességekor mondott mtsók.

A vers szerzőjét nem ismerjük, s nem tudjuk pontosan keletkezésének dátumát sem. A Kökényesdi Zsuzsanna Kökényesdi Péter lánya és Szilágyi Péter felesége, majd özvegye volt. Őz perben már mint feleség tiltakozik, férje, aki a szilágyosmlyói Szilágyi családhoz tartozott, 157 között volt szatmári alispán.

5—8 L. Szécsényi Mária 9—12. sor!

17—20 L. Szécsényi Mária 21—24. sor!

21—24 L. Szécsényi Mária 25—28., Újhelyi 151—155. és Csomaközi 306—310. sor. szigmond a nagybölöni Bölöni család leszármazottja. Béli Pál sógoraként részt vevő szigalmában, és a Jedikulában fogságot is szenvedett.

25—28 L. Szécsényi Mária 29—32. sor!

29—32 L. Lónyay I, 206—210., Újhelyi 206—210., Kállai 171—176. sor!

33—36 L. Csomaközi 231—235. sor, illetve RMKT XVII/11. 362.

37—40 L. Szécsényi Mária 57—60. sor!

41—44 L. uo. 177—180. sor, illetve RMKT XVII/11. 362.

45—48 L. Szécsényi Mária 193—196. sor!

49—52 Belényi Zsigmond felesége Vitéz Anna volt, Béli Pálné testvére.

53—56 L. Csomaközi 381—385. sor!

61 A Dolhai család Máramaros és Bereg megyében volt birtokos. Kökényesdi Zsuzsanna orbála Dolhai Pál felesége volt, innen a rokonság. Györgyről nem sikerült adatot lelteni. (V. VII/11. 431.)

67 sebhető — sebesítő.

73—76 L. Szécsényi Mária 141—144. sor, illetve a szakasz egy szó módosulással visszafelé 137—140. sorában.

81—84 L. Szécsényi Mária 133—136. sor!

93 Vetési Kökényesdi Ferenc, báró, 1693-ban, 1701—1702-ben Szatmár vármegye alispán

97—100 L. Újhelyi 191—195., Szécsényi Mária 113—116., Csomaközi 65—68. sor!

103 Terheidben — terheidből.

105—108 L. ugyanezen vers 241—244. sorát, illetve RMKT XVII/11. 632.

109—112 L. Csomaközi 211—215. sor!

117—120 L. Szécsényi Mária 89—92. sor!

121—124 L. uo. 181—184. sor!

125—128 L. Újhelyi 126—130., Szécsényi Mária 185—188., Csomaközi 37—40. sor, illetve VII/11. 637.

129—132 L. Szécsényi Mária 189—192. sor!

133—136 L. Szécsényi Mária 197—200. sor!

135 Kende Mária bizonyára a bujdosóvezér Kende Gábor lánya volt.

137—140 L. ugyanezen vers 73—76., illetve Szécsényi Mária 141—144. sor!

141—144 L. Csomaközi 376—380. sor!

145—148 L. Szécsényi Mária 145—148., Csomaközi 356—360. sor, illetve RMKT XVII/11

161—164 L. Újhelyi 266—270. sor, illetve a Kállai Miklóst búcsúztató első vers (141. sz.) 1

169—172 L. Szécsényi Mária 33—36. sor!

173—176 L. uo. 41—44. sor!

178 keszégem — szívbeli indulatom.

181—184 L. Újhelyi Mária 226—230., Szécsényi Mária 45—48., Csomaközi 186—189. sor!

185—188 L. Újhelyi 221—225., Csomaközi 56—60. sor!

185 sikámlo — síkos, csúszós.

189—192 L. Szécsényi Mária 165—168. sor!

193—196 L. uo. 209—212. sor!

197—200 L. Csomaközi 401—405. sor!

201—204 L. Lónyay I, 131—135., Szécsényi Mária 225—228., Csomaközi 451—455. sor!

204 A sor utáni alcím magyarul: Nemes Szilágyi György úrhoz, ki anyját gondozta.

209—212 L. Szécsényi Mária 117—120. sor!

221—224 L. uo. 121—124. sor!

233—236 L. Csomaközi 29—32. sor!

241—244 L. ugyanezen vers 105—108., Szécsényi Mária 205—208., Csomaközi 181—185. so

252 rajta az szer — rá kerül a sor.

255—256 A sorok értelme: az ember bűja annál több és teljesebb lesz.

257 sellér bért — zsellér bért, napszámot. — Utalás a bibliai kifejezésre, hogy csak zsc
evények az emberek a földön. Vö. Lev (3 Móz) 25, 23.

261—264 L. Szécsényi Mária 13—16. sor!

273—276 L. variánsát ugyanezen vers 209—212. sorában, illetve Szécsényi Mária 117—120.

281—284 L. Újhelyi 116—120., Csomaközi 41—44. sor, illetve RMKT XVII/11. 637.

291 Sűrű zajt — erős zajlást, áradást.

293—296 L. Csomaközi 201—205. sor!

301—304 Variánsát I. ugyanezen vers 341—344. sorában!

329—332 L. Lónyay Anna második búcsúztatójának (kötetünkben 44. sz. vers) 56—60. sorá

330 Szilágyi András ifj. Szilágyi Ferenc és Horváth Erzsébet fia volt.

333—336 L. Újhelyi 61—65., illetve Lónyay Anna második búcsúztatójának 61—65. sorát!

341—344 L. ugyanezen vers 301—304. sorát!

348 Rutolná — rútitaná, becsteleníténé.

353—356 L. Szécsényi Mária 125—128. sor!

357—360 L. Csomaközi 251—255. sor!

358 viola — ibolya.

361—364 L. Csomaközi 316—320. sor!

361 vert — olv. vért.

363 kert — olv. kért.

365—368 L. Csomaközi 301—305. sor!

370 Mára — Noémi kérte, hogy hívják Márának, azaz keserűségnek, szomorúságnak. (Vö

376 Gondolhad — gondolhatod.

377—380 L. kötetünkben a Rhédey Zsigmond második búcsúztatójának (8. sz.) 65—68
ve a hozzáfűzött jegyzetet! L. még RMKT XVII/11. 252, 528.

385—388 L. ugyanezen vers 181—184., illetve Szécsényi Mária 45—48. sor!

389—392 L. Szécsényi Mária 97—100. sor!

393—396 L. uo. a 233—236. sort, illetve Csomaközi 311—315. sorát!

397—400 L. Lónyay I, 141—145., Újhelyi 276—280., Csomaközi 431—435. sor!

405 Ti. az Úrnak.

413—416 L. Csomaközi 471—475. sor!

138.

Kézirata: Uo. 71b—74a. — A vers végén: „Amen.”

A Farkas János temetésén elhangzott két vers szerzőjét nem ismerjük. Az elhunyt fiatalon halt meg, Borbély János földesúr familiárisa lehetett, s a város — feltehetően Szatmárról lehetett valamiféle alsóbb hivatalnoki beosztásban.

A vers címe magyarul: Tiszteletreméltó nemes Farkas János úr temetésén mondott gyászvers 1—4 Kis változtatással megismétli a következő vers 29—32. sora.

2 mirigy — mérges, csomós daganat, fekély.

5—12 Megismétli a következő vers 61—68. sora.

18 jószágos — erényes.

19 hektorj erősség — Hektór Priamosz fia volt, a legvitézebb trójai hős.

20 ketség — bizonytalanság.

27 mulattam — mulasztottam.

38 kedvedént — kedvedre, kedved szerint.

40 maga ként — a maga útján.

61 szerelmes — szeretett.

62 A sor esetleg a *Kovács Jánosra* szórenddel helyes, vagy pedig a *kovács* foglalkozásban használatos szó itt.

81 nemzetemnek — családomnak.

84 tutora — vezetője, gondviselője.

143 meg engednj — megbocsátani.

151—152 Utalás az ősbűnre.

154 A *Gyakorlod* valószínűleg felszólító módban értendő.

156 szivessen — szívből.

163 szerelmesim — sérelmeseim, akiket megsértettem.

139.

Kézirata: Uo. 74a—75a. — A vers végén: „Amen.”

A vers címe magyarul: Bármelyik nemesúr halálára írt gyászvers.

A költemény 1—6. szakasza Nyéki Vörös Mátyás *Tinnabulum*a 69., 84., 85., 91., 92. szakaszainak többé-kevésbé átdolgozott változata. (RMKT XVII/2. 93. sz.)

29—32 L. az előző vers 1—4. sorát!

52 színessé — azaz nem csak színlelő, tettető.

61—68 L. az előző vers 5—12. sorát!

70 A sor értelme: Nem tágit attól, akit el akar vinni.

72 A királyt és a kapást — nem ilyen sorrendben és kontextusban — szintén említi Nyéki *tinnabulum*ának 523. sora. (RMKT XVII/2. 190.)

76 erére — patakjára.

140.

Kézirata: Uo. 75a—76a. — A vers végén: „Amen.”

A vers nem ad elégséges információt ahhoz, hogy a korszakban a környéken élő Horváth családból kiválaszthassuk, melyiknek a gyermekeit siratják el benne.

4 nadgya — olv. naggyá.

51 Pál szavait az elhunytak felőli reménységéről l. 1. Tessz. 4, 13—16.

Kézirata: Uo. 76a—80b. — Az utolsó versbetét után: „Amen.”

A halotti prédikáció versbetétei — csakúgy, mint a következő két vers — III. Kállai netésén hangzottak el. VII. István fia a család újraalapítója volt, életéről alig rendelkezünk ad eperjesi mészárlás hatására katolikus hitre tért, viszonylag korán halhatott meg. Felesége is a volt.

A prédikáció és a halotti búcsúztatók szerzőjét nem ismerjük.

a) Bizonyára nem eredeti alkotás, l. Csomaközi (kötetünkben: 134. sz.) 57—60. soráhc ztetet!

b) L. Csomaközi 13—16. sor, illetve RMKT XVII/11. 637.

f) L. a 75. és 103. sz. versekhez fűzött jegyzeteket, illetve RMKT XVII/11. 452.

i) Az 1—4. sor variánsát l. RMKT XVII/11. 631. Az 5—8. sor variánsát l. Csomaközi 1 ában, illetve RMKT XVII/11. 632.

j) 1 mi — mert.

142.

Kézirata: Uo. 81a—83b.

L. az előző szám alatt közölt betétversek jegyzetét!

6—10 L. a Szendi Éva-búcsúztató (a továbbiakban: Szendi) 25—28. sorát! (Kötetünkben tti vers.)

6 postája — követe.

11—15 L. a 130. sz. vers 11—15. sorát!

16—20 L. az Újhelyi (47. sz.) 6—10. sorát!

20 szarandokság — zárándokság, vándorlás. — Utalás Pál apostol zsidókhöz írt levele 11. r versére.

23—25 Vagyis az első emberpár bűne miatt kell halált szenvednie.

26—30 L. Szendi 33—36. sor!

41—45 A sorok e vershelyzetben tipikusak voltak, távolabbi variánsát l. Szendi 41—44. sor

59 El palásztlására — palástolására, leplezésére.

62 érdekel — illet.

64 A kép az 56. zsolttár 9. versére utal vissza. (Vö. RMKT XVII/6. 139.)

67 assessorj — ünökei.

72 Josaphát kegyes országlás: l. 2 Krón 17—20.

77 Prinyj — azaz Perényi — István Perényi Zsigmond és Kállai Klára fia, abaúji főispán vo

86 Meg frisselt — megékesített, megújított.

94 kességet — olv. készséget.

96 Egy bizonyos Lipcsei János 1689-ben Bilkén adott el egy kertet. (Turul XI. 175.)

99 arantad dohos — irányodban dohos, büdös.

100 ne légy unalmas — ne legyen terhedre.

102 ohajtást — sóhajtozást.

106 Borbély Judit Palágyi István felesége volt.

109 vég nélkül — búcsú nélkül.

120 L. a 20. sor jegyzetét!

121 Felesége, Sztánkay Éva a Sáros megyében főbb hivatalokat ellátó nemesi család tagja v

143 A zárójeles betoldás miatt egy szótaggal hosszabb sor.

147 Fia, Kállai Ferenc indította el a család történetében az ún. napkori ágat.

151—152 Szendi 49—50. sorával rokon sorok.

155 fulákja — fullánkja. — Szent Pál a bűnt tartotta a halál fullánkjának. (Vö. 1. Kor 15, 56

171—175 A sorok variánsát I. Újhelyi 206—210., Csomaközi 256—260. sorában!
175 Kállai István a VIII. volt e néven a családban.
176—180 L. Újhelyi 266—270., Kökényesdi 161—164. sor!
181 Kállai György, az elhunyt legifjabb fia III. György néven található a családfán.
196 Kállai Máriát nem tartja számon a családtörténet.

143.

Kézirata: Uo. 83b—86a. — A vers végén: „Amen.”

A vers címe magyarul: Válasz az előbb énekelt versekre.

A versben előforduló nevek magyarázatát — amennyiben lehetett — megadtuk az előzetében.

5—16 L. Csomaközi 1—12. sorát és a hozzáfűzött jegyzetet! (Az 5—8. sorhoz I. még II/11. 637.)

15 tárgyát — célpontját.

28 nyugotoja — nyugtatója.

69—72 Vö. Jcl 21, 19—23.

78 folytatta — folytatja.

95 Vö. Jób 39, 38., illetve 39. zsoltár 10. vers.

97 el végtére — végül, végső.

102 tamadásban — a feltámadáskor.

131 meg frisseltyen — felkészítsen, felfrissítsen.

138 hazánakis — olv. házának is; azaz: testednek.

148 A sor utáni alcím magyarul: Az egész gyülekezet.

144.

Kézirata: Uo. 90b—93b. — A vers után: „etc.”

A vers szerzőjét, illetve a költemény keletkezési időpontját nem ismerjük. 1671-ből származó Püspöky János Szatmár vármegyei szolgabíró. (Turul XXXIV. 68.) Valószínűleg az ő terjesztte el az 1680-as, 1690-es évek fordulóján.

17 Károlyi Sándor (1669—1743) 1687 őszétől volt apja utóda a szatmári főkapitány (trajzját I. a 104. sz. vers jegyzetében!) Így e halotti búcsúztató csak ezt a dátumot kiemelhetett.

34 Horváth János valószínűleg azonos azzal a személlyel, akinek gyermekeit — Ferencet és szintén a Győri György-ék.-ben fennmaradt verssel búcsúztatták. (L. kötetünkben a 140. sz. szatmár vármegye vezető rétegéhez tartozhatott.

45 Az elhunyt felesége, Rádi Erzsébet az Abaúj vármegyei Rádi család tagja lehetett.

78—80 A sors istennői. Klóthó fonja az emberi sors fonalát, Lakheszisz ereszté hozzá a kelet felé, Atroposz vágja el a fonalat.

106 atyai jussom kívül — atyai jussomon kívül.

122 széles uton ne járj — azaz a bűnök veszedelemre vivő széles útján. (Vö. Mt 7, 13.)

145—148 A strofa különös átalakuláson ment keresztül, mire e versbe beleépült. Erősen Máttyás *Jesu dulcis memoria*-fordításának — ugyancsak — 37. versszaka volt:

JESUS Nap-fénynél fényesebb,
Balsam-illatnál kedvesebb,
Méz édességnél édesebb,
Mindeneknél szerelmesebb. (RMKT XVII/7. 81.)

A verses imádság, a népszerű középkori jubilus fordítása igen elterjedtté vált a XVII. század elejétől. RMKT XVII/7. 511—512.

145 mért — olv. mert.

160 L. a 78—80. sor jegyzetét!
163 szivessen — szívből.
180 érdekel — érint, illet.
188 tész — teszel (ti. ha megbocsátasz).
196 arány — olv. arany.
232 postán — azaz: gyorsan.
252 Bujdosások — földi életek. Vö. Ter (1 Móz) 4. 12.

145.

Kézirata: Uo. 100a—103a. — Az utolsó versbetét végén: „Amen.”

A halotti prédikáció teljes címe: *ORATIO FUNEBRIS. Super obitu D. Joh. Atányi Civis et Illigij Nagy Enyediensis peracta et declamata; per D. Petrum Nad Udvarj. Coll. Al.*

A prédikációt a későbbi prédikátor, Nádudvari P. Péter (?—1726) írta Nagycenyeden, dányi L. János halála alkalmából. (Részletes életrajzát és munkásságát l. ZovLex 420.)

Nádudvari 1692. szept. 3-án lett a Bethlen Kollégium tanulója, Atányi pedig 1693. jan. 2-án (kénvör a halál dátumát nem jelzi, a tény viszont igen.) Atányi valószínűleg a beiratkozást hamarosan meghalt. (Az orációt tartalmazó kéziratos kötet összemásolója, Győri György ismerte el Enyeden tanulmányait, így lehetséges, hogy mindkettejüket ismerte.) Vö. JAKÓI—115.

Az 1693-ban vagy nem sokkal később keletkezett szöveg élénkítéséhez használt versbetét bizonyíthatóan nem Nádudvari Péter szerzte. Dányádi György 1674-ben megjelent rene felett mondott — prédikációjának betéteit alkalmazta az elhunyra vonatkoztatva. (Csiséges, hogy ahol azt nem tudtuk kimutatni, ott is átvételről-átdolgozásról van szó, s nem rzményről. (Vö. RMKT XVII/11. 248, illetve 792.)

- a) Dányádi szövegét változtatás nélkül veszi át. (Vö. RMKT XVII/11. 248.)
- b) Az utolsó két sor kivételével szintén Dányádi-szöveg. (Uo.)
- c) Nem sikerült előzményét találni.
- d) A versbetét második sora az elhunyra vonatkozó új szöveg, a többi megtalálható Dányádi szövegben. (Uo. 249.)

146.

Kéziratai:

I. Uo. 103a—105b. — A vers végén: „Amen.”; „53. numero.” — ami a versszakok számát jelöli.

II. Szinyei Gerzson-ék. (XVII. sz. vége) 26—32. Kiad. HARSÁNYI, ItK 1918. 83—87.

A vers szerzőjét és keletkezésének időpontját nem ismerjük. Mivel Győri György e búcsú: 1693-ban vagy közelebb utána elhunyt Atányi János halotti orációja mögé, utolsóként mály íjteményébe, feltételezhetjük, hogy Tarczali Ádám is 1693-ban vagy hamarosan azt követően h. Címe magyarul: Rövid gyászének, amelyet a nemes férfiú, Tarczali Ádám úr halálakor éne. Nótajelzése a *Világ gyönyörűségeinek meg utalasarol valo enek* c. vers kezdősorára utal. (Vö. RMKT XVII/11. 344.) Dallama ismeretlen.

Tarczali Ádám a Zemplén megyei kihalt Tarczali család tagja lehetett, aki Szabolcs vármegyei atali életében tölthetett be valamilyen alsóbb tisztséget.

5—8 L. a kötetünk 8. sz. versének 25—28. sorához fűzött jegyzetet, illetve RMKT XVII/11

13 táblaj — ablakai (a 47. sorban is).

24 váz — madárijesztő.

29 Assur — Asszírria, mely többször viselt hadat Izráel ellen, s fogságba is vitte Izráel népeit. (Uo. 249.)

- 56 A sor utáni alcím magyarul: Az ítélszéki hivatalhoz.
- 57 Jonathán Saul legidősebb fia volt, Dávid barátja. A vers kettejük önzetlen barátságát fejezi ki az elhunyt és a hivatal jó viszonyát.
- 60 táblán — ítélszéken.
- 86 Mária — Noémi kérte, hogy hívják őt Mária, keserűség forrásnak. (Vö. Rut 1, 20.)
- 101 A záros kapu kifejezés is illik a kontextusba, valószínűbb azonban a II. változat szorosabb értelműje. (Mt 7, 14.)
- 113—116 E sorokkal rokonságot mutat a Csomaközi-búcsúztató (kötetünkben: 134. sz.) a, illetve I. RMKT XVII/11. 260.
- 120 A sor utáni alcím magyarul: Az anyósához.
- 126 Ráhel Lábán kisebbik lánya, Jákób kedvelt felesége volt.
- 128 A sor utáni alcím magyarul: A sógoraihoz.
- 129 Kende János Szatmár vármegye egyik legrégebbi családjának volt tagja, Kölcse lakott.
- 130 Ilosvai György 1708-ban Ugocsa másodalispánja, 1716-ban pedig első alispánja volt.
- 136 A sor utáni alcím magyarul: Az ipához.
- 140 A sor utáni alcím magyarul: A sógorasszonyához.
- 144 A sor utáni alcím magyarul: Szabolcs vármegyes ispánjának.
- 145 Váratkai Ferenc szabolcsi ispán.
- 148 fautóra — pártfogója, védője.
- 149 Nem állapítható meg bizonyossággal, hogy Bessenyi Ferenc Szatmár, Ugocsa és Zirc azonos nevű családjának melyikéhez tartozott.
- 151 Gamáliel farizeus tanácsára bocsátották az apostolokat szabadon. (Vö. ApCsel 5, 34—36) *máriel lábainál* kifejezés az ApCsel 22, 3. versében olvasható, általában a tanulásra utalhat.
- 156 A sor utáni alcím magyarul: A sógorához.
- 160 A sor utáni alcím magyarul: Barátjához és őszinte jóakarójához.
- 161—168 Vö. I. Sám 18—20. rész, különösen 20, 41—42. — A sor utáni alcím magyarul: A sógorához.
- 176 A sor utáni alcím magyarul: A testvérehez.
- 181—184 A versszak variánsát I. a Rhédey Zsigmondot búcsúztató második vers (kötetünkben: 73—76. sorában, illetve RMKT XVII/11. 261.
- 184 A sor utáni alcím magyarul: Lelkipásztorához.
- 192 A sor utáni alcím magyarul: Jóakaróihoz.
- 196 A sor utáni alcím magyarul: Alattvalóihoz.
- 201 cselédemnek — családomnak.
- 205—208 A sorok variánsát I. a fentebb említett Rhédey Zsigmond-búcsúztató 93—96. soraiban, illetve RMKT XVII/11. 262.
- 210 Azaz a Jézussal való egyesülésre.

A THOROCZKAI ZSIGMOND-ÉNEKESKÖNYV KELTEZETLEN ÉNE

A hozzávetőlegesen 1695 utánra datált *Thoroczkai Zsigmond-ék.* (STOLL 134. sz.) szerelmi RMKT XVII/3., történeti és búcsúztató jellegű darabjait a sorozat 9. és 10. kötete közölte, illetetünk más helyén — a folklorizálódott szövegek között — látnak napvilágot. Itt azokat a keket adjuk közre — Csík István verse mellett —, amelyek a karácsonyi, újévi, húsvéti és p iepkör köszöntőiként egy tematikai csoportot alkotnak. (Hasonló jellegű művek: Privigyei sei — kötetünkben a 10–16. sz. alatt —, illetve az RMKT XVII/11. 207–208., 211–224., 232– abjai.) — Az ék. másolója meglehetősen hanyag munkát végzett, s különösen a szótagszán éketlen. Számos ilyen jellegű hibájára a jegyzetekben külön-külön nem utalunk.

147.

Kézirata: *Thoroczkai Zsigmond-ék.* 7a–8a.

A versfők a TsEPHANUS TSIK szerzőnevet adják, akiről nem sikerült érdemleges adatot első versszak hiányzik.

13 Hazamot — Egyaránt lehet *hazamot* vagy *házamot* az olvasat.

35 A szótaghiányos sor szövege romlott, az *eretem* helyén értelemszerűleg *én ellenem* vég állhatott.

38 Szintén romlott szöveg: a *nezik* helyén valószínűleg *veszik* állt.

148.

Kézirata: Uo. 42a–42b.

149.

Kézirata: Uo. 43a–43b.

150.

Kézirata: Uo. 44a–45b.

151.

Kézirata: Uo. 45b–47a. — A vers végén: „Finis”.

15–18 Vö. Ter (1 Móz) 3, 15.

19–24 Vö. Ter (1 Móz) 22, 17.

42 Ajakink gyümöltésével — imánkkal.

49–50 E két sorral hosszabb strófa.

152.

Kézirata: Uo. 47a–48a.

27 arra — azért, abból a célból.

45 öröködjünk — örökre legyünk.
47—48 Ugyanis a meghalt kiváló szentek lelke az ítéletnapig „Ábrahám kebelében” tart.
(Lk 16, 22.)

154.

Kézirata: Uo. 49b—50b. — A vers végén: „Finis”.
18 minden — egész, teljes.

155.

Kézirata: Uo. 51a—52a.
A másolat e verstől kezdve kevésbé olvasható, darabosabb kézírással készült.
2 szók — olv. sok.
13—24 Vö. Ter (1 Móz) 1—3.

156.

Kézirata: Uo. 52b—53a.

157.

Kézirata: Uo. 53b.
A kézirat e két sornyi töredékkal megszakad, az oldal többi része üresen hagyva.

KELTEZETLEN SZÖVEGEK A SZÁZAD MÁSODIK FELÉBŐL

Az itt közreadott versek egy része külső és belső érvek alapján több-kevesebb valószínűsítéssel 1600–1700 közé keltezhető. Egyes darabokról úgy véltük, hogy azok valamivel a századforduló körül kerültek lejegyzésre. A versanyag végén közreadott versek keltezése még ennél is bizonytalanabb. A magyar irodalom története akadémiai kézikönyve, GYÖRGI IMRE az 1690–1740 közötti korszakban tárgyalja, ugyanő az 1660-as évek versei között puhasággal említi a farsangi énekeket. (KKK 89–94. sz.) Egyes darabjai akár a XVIII. század első felé keltezhettek.

158.

Kézirata: **Hölischer-kódex.** (1686–1693) 39a–42a. Kiad. SZEDER FÁBIÁN, Felső Magyarországi Művelődési Társaság, Budapest, 1829. I. 137–142.

Az ismeretlen szerzőjű vers a farsang végének és a nagyböjt kezdetének (hamvazószerű) szakát próbálja a certamen vagy a komikus eposz eszközeivel ellentétbe állítani. A farsangi évépező Bacchus-serceg vereséget szenved Jejunium, a böjt népétől, ám a versíró a mű végén ráveszi, hogy a rabságba ejtett Bacchus kiszabaduljon.

A vers folyamán a böjti ételek győzedelmeskednek a húsos ételek felett.

A vers előképűl talán a *Mars és Bacchus egymással való viaskodásáról* c. certamen szolgál mintául. (KT XVII/10. 597–606.)

1–2 A verskezdet Rimay Balassi-epicédiumának első sorait idézi. (Vö. RJÖM 29.)

24 szövegnél — táncra perdülnek.

26 Egy szótaggal hosszabb sor.

27 Egy szótaggal hosszabb sor.

34 Jejunium — Jejunium (= böjt).

43 kacsócét — savanyított korpalevélből készült böjti levest, cibert.

52 csikmak — csikmák, mácsik, metélt tészta (a 139. sorban is).

59 austriga — osztriga.

78 A pálmaága, illetve a pálmafa a győzelem jelképe volt.

88 hazahagyatot — a háztetőket; a háztetőkön.

95 sebes — sebesült.

113 temerdék — vastag.

115 nyulczimer — nyúlcomb. — Egy szótaggal rövidebb sor.

152 jásszal — jászkeszeggel.

160 habarnicza — polip, tengeri pók.

162 Faolaj — olívaolaj.

168 Teőreött levél — egyfajta halászlét, melyben a húst összetörve adják.

169 Kétsége — olv. kecsége.

172 csik — csikhal, Erdélyben főleg káposztalében kedvelték.

208 fekete lóv — sültkehez készített mártásfélel.

211 meghibáz — elbízta.

213 A *ki* helyett esetleg *kin* a helyes szöveg.

214 Egy szótaggal rövidebb sor.

230 romm peuk — gogos, omitt, nyegre.

276 séritt — sebesít.

282 Egy szótaggal hosszabb sor.

301 seöpreös — a bor alját, sűrűjét tartalmazó.

328 Szabadics megh — szabadíts meg.

159.

Kézirata: Uo. 42b—45b. *Novum carmen. Paucos Aula beavit, plures perdidit, sed hucusq. it, perdidit. Udvari Viola.* — A vers végén: „Exeat ex Aula, qui cupit esse pius.” [Lucan. 8. 493.

A költemény a magyarországi udvarellenes költészet kései, összefoglaló jellegű darabja. Advég *náj modira* figyelő divatjelenségeit veszi célba. (Vö. JANKOVICS JÓZSEF: Udvar enciák a 17. század eleji magyar költészetben. In: Magyar reneszánsz udvari kultúra. SZKONYI ÁGNES. Bp. 1987. 86—103.)

Cím: viola — viola, ibolya.

28 Egy szótaggal rövidebb sor.

31—32 Azaz az is legfeljebb életének delénél tart.

40 conventjajok — kialakított fizetségük.

43 nyalkák — tányérmalók.

48 A macskamajom hosszúfarkú majomféle.

54 fél szer mentécskeyek — egyrétegű mentéjük.

55 beörheyek — nadrágjuk.

79 Azaz parókákkal.

88 trapulya — ?

92 Egy szótaggal rövidebb sor.

96 promotiot — előléptetést.

102 Elcöbb mosdik — az étkezésnél rang szerint történt a kézmosás; kendik — törülközők.

112 commendállya — beajánlja.

116 Simon biro haytlya â lovakat — A korban elterjedt szólás arra a házra, ahol az a odik.

118 képest arathat — ért az aratáshoz.

121 feöl vonta â beörhét — nadrágot húzott magára, átvette az irányítást.

122 pöntelyes cüngét — alsó fehérneműjét.

124 puskáya reteszt vét — A székelyeknél a *reteszt vetett* vagy *mondott* kifejezést használtál er nem sült el: csütörtököt mondott.

136 hivalkodásban — semmittevésben.

137 ostábla — A sakkhoz hasonlóan hatvannégy kockára osztott tábla, melyen a játékosok fi tkarikákkal játszottak.

144 Tyukmonyakat — tyúktojásokat.

160.

Kézirata: Uo. 50a.

A XVII. század végét, XVIII. század elejét jellemző divatváltást bíráló vers feltételezett c at eredeti tartalomjegyzéke alapján adtuk. A költemény a kötet eredeti számozása szerin án található. A kötet 96—100. oldala azonban hiányzik. A tartalomjegyzék szerint a 97. o űdött a „Német Aszszonyok és Leányok Bobitáyoknak le írása” c. vers, mely cím mögött talán rére gondolhatunk, mivel a tartalomjegyzék ezekre az oldalakra nem jelez egyéb címet. (Ez az abszolút érv, mert a tartalomjegyzék is töredékes, csak az I-vel kezdődő címetől vagy incip ja fel a tartalmat.)

3 Tobák pixisekben — tubákos szelencékben.

5 modira — divat szerint.

7 lábét, piket, tersák — német eredetű kártyajátékok.

10 schén észen — csemege, ínycsengés.

16 ^ásinnyorral — olv. ^ázsínórral; salavárdija — térdig érő lovagló bőrnadrágja.
17 lodingya — lódingja, lópor- vagy tőkénytartója, illetve annak vállszíja.

161.

Kézirata: Szinyei Gerzson-ék. (XVII. sz. vége) 13—20. Kiad. HARSÁNYI ISTVÁN, ItK 1918.

A kiadás számos olvasati hibáját az apparátusban nem jelezzük.

A vers szerzője ismeretlen, datálásához támpontot nyújthat, hogy Perényi Pál 1691-
ugocsa-i főispán, így a versnek 1691-ben, illetve az azt követő években kellett keletkeznie. Az
ugocsa-i János Ugoicsa vármegye tisztségviselője lehetett.

A vers címe magyarul: Kovács János szomorúéneke.

4 A másoló valószínűleg nem értette a szöveget.

6—10 L. kötetünk 133. sz. verse 6—10. sorának jegyzetét!

9 Egy szótaggal rövidebb sor.

10 Két szótaggal hosszabb sor.

12 agság — aggódás.

18 A *Hazám* helyett valószínűleg *házam* állt a másoló előtt.

22 Szintén romlott szövegű sor.

26 E sor kötetünk más versében is felbukkan, l. a 134. sz. vers 1. sorát, illetve jegyzetét!

27 szines — színlelt.

37 csemellett — csömörlött.

38 Egy szótaggal hosszabb sor.

40 A sor utáni alcím magyarul: Az elhunyt beszéde a főispánhoz.

42 Prenyi Pal — Perényi Pál abauji, majd 1691-től ugoicsai főispán.

45 Vég — víg.

50 A sor utáni alcím magyarul: Ugyanazon vármegye két alispánjához.

65 A sor utáni alcím magyarul: A híres vármegyéhez.

80 engedelmét — bocsánatot. — A sor utáni alcím magyarul: A jegyzőhöz.

81 Újhelyi István 1688-tól, illetve 1704-ben volt Ugoicsa jegyzője. — Az *Ujhely* három szó
asandó.

85 A „Sub pondere crescit palma” — mondásra utaló sor.

91 esetem — bottásom.

95 E sor után az alcímek hiányoznak, feltehetőleg szövegrész is kimaradt.

97 Apósa, Vadászi Simon a Zemplén megyei nemes család tagja lehetett.

98 A *szolgassam* valószínűleg szövegromlás eredménye.

101 enyhödés — oldódás.

116 A fügei (Gömör vm.) Csató család tagjai a 17. század 90-es éveiben Ugoicsa vármegye-
bírók különféle tisztségeket, András is köztük tartozhatott.

119 Két szótaggal rövidebb sor.

121 Szives — szívbéli.

127 Egy szótaggal rövidebb sor.

133 kivanlak — kívánom neked.

139 Elő folyamatra — az örök életre.

146 meg — olv. még.

151 A *Mária* jelentése máig sem tisztázott.

153 Mara — Noémi kérte, hogy nevezzék Márának, keserűség forrásának. (Vö. Rut 1, 20.)
sán is.)

161 Fénylek — olv. fényljk.

162 Hired — híred.

163 töre — olv. törre.

170 meg — olv. még.

175 elő víz — élő víz. — L. a 139. sor jegyzetét!

179 arány — olv. arany.

222 A sor így is értelmes, lehetséges azonban, hogy a másoló a *hirem* helyett írt *hivent*.

226—230 Phoebus-Apollo, Juppiter fia, a tudományok istene, miként Pallas a tudományok istennője. (A Pallas ivadékai — lipsiusi formulával: *proles palladis* — kifejezés magyarországi előfordulása. Bp. 1985. 28—29.)

231 Szeled — szelíd.

234 nevelői — növelői.

241 Az Erzsébet név jelentése: Isten az én esküvésem, Istennek szentelt.

249 árra — olv. ára.

260 Meg engedni — megbocsátani.

162.

Nyomatott kiadása: **Lelki fegyvertartó ház**. H. n. [1688—1697] A címlap verzőjén. Kiad. Z. 5, ItK 1903. 350.

Mivel az unikum példány a második világháború folyamán eltűnt Sárospatakról, Z. gyűjtését és észrevételeit vettük alapul.

A kötetet 1688 és 1697 közé datálta megtalálója. A szerzőt a könyv szerzőjével azonosította C. 3. levélen hivatkozott a címlap hátsó oldalán tett ígéretére. A szerzőről annyi derül ki a szöveg alapján valószínűleg Hegyfaluban született és ott is működött, lutheránus volt, járt Tübingán, Cambridgeben Győrben. ZOVÁNYI JENŐ szerint: „Szinte hajlandó volna azt hinni az ember, hogy 1688-97 között még inkább Hegyfalusi György az író.”

Hegyfalusi mellett szól még az az érv is, hogy a versforma azonos az egyetlen ismert Hegyfalusiével. (L. kötetünkben a 24. sz. verset!)

Terminológiai-stilisztikai érvekkel is alátámaszthatók ZOVÁNYI attribúciós ötletei. Ilyenek pl. az zöld laurus és a borostyánkoszorú emlegetése, ami még a könyv szövegében is előfordul. I. Lipótról írja: „Kit az Jehova Isten az hold szarva és liliumi rendek ellen nap nyugatra tovább is diadalommal, győzdelemmel, dicséretes triumphusokkal, laurával koszorúval ékesítsen!” (Idézi ZOVÁNYI: i. m. 348.)

Ilyen gondolatpárhuzam az *A musák táborán* — *A Krisztus Táborán* sorokban is kimutatható. Fontos megemlékezni a Balassi-sorok használatáról. A mű ismeretlen szerzője — önéletrajza közölve munkájában — élete jelentős eseményei közé sorolja, hogy szülei korán elhunytak, ekkorát Bécsben, majd Alsó-Pannóniában töltötte, amikor is megismerte Balassi Bálint verseit.

Valószínűleg Hegyfalusi felé billenti a mérleg nyelvét az a versbéli utalása is, mely itt könnyen érthető, de egy korábbi munkájára is vonatkozhat:

Mi Conscientia?

Kísértet Oskola?

Rövid summában vettem.

A ZovLex szerint Hegyfalusi György 1692-ben Wittenbergben jelentette meg a *De conscientia* című művét.

23 szérőben — szérűn.

46 Conscientia — lelkiismeret.

47 Kísértet — kísértés.

163.

Kézirat a Tiszáninneni Református Egyházkerület Nagykönyvtárában, Sárospatakon. Bejegyzés nélküli „Schola Curiositatis” — RMK I, 1459. — kötetben. (Jelzete: LL 416.) Kiad. ItK 1918. 318.

éig e forrása alapján, itt azonban csak egyet vettünk át, mivel a másik három korábbra datálható rendi helyére került. (Vö. RMKT XVII/10. 575. lapon az f), illetve kötetünk 101. sz. gyűjtésében a h) és i) variánsok.)

A forrás megadja a találós kérdés megfejtését is: Czöts, azaz szűcs.

164.

Kézirata a kolozsvári református kollégium nagykönyvtárában *Rosaeus Alexandei vangelizantis Christiados Libri XIII.* — RMK II, 1534. Debrecen 1684. — kötetablájának hídritóján. Kiad. HERPEI JÁNOS, ItK 1962. 487.

A verses mesét — találós kérdést — valószínűleg (Sár)Pataki János szerezte vagy örökíti nevét 1695-ös dátummal feljegyezte ugyanezen oldalra. Róla még annyit közöl HERPEI, hogy a verset szerzett a 1698. szept. 11-én elhunyt Batai B. György kolozsvári lelképásztor nyomtatott halotti kártára. (A kárta egyetlen példánya a kolozsvári Farkas utcai templom káptalan háttára volt felszegezve.)

(Sár)Pataki János később a kentelkei papi tisztelet töltötte be. HERPEI adja a találós kérdés megfejtését is: a három ujjal közrefogott, hasított fejű lúdtollnak a fehér papíron való száguldás nem ritka, a HARSÁNYI ISTVÁN közölte találós kérdések megfejtése között háromszor is szerepel. ItK 1918. 315—326.)

165.

Kéziratai:

I. Marosvásárhelyi Teleki-It. (OL) P 658, Új rendezés, 15. cs. 3251. Versek. 652.

II. Uo. 650.

A XVII. század végi kézírással fennmaradt vers szerzőjét nem ismerjük.

Címe magyarul: Végső istenhozzád.

I, 14 ohajtottál — vágyakoztál.

II, 8 kivél — kívül.

166.

Kézirata: Uo. 957.

Címe magyarul: Új ének.

Szerzője vagy másolója ugyanaz a személy, mint a következő versé.

167.

Kézirata: Uo. 961.

Ugyanazon kéz írásával maradt fenn, mint az előző vers.

3 éppen — épen, épségben.

7 kétteli — kétli; kétséges — bizonytalan — az útja.

168.

Nyomtatott kiadása: *Laus Podagrae.* (H. n., é. n.) — A vers végén: „VEGE”. A Turóczi munkája. A vers alatt korabeli kézírással: „Meg-köszönöm néked jo Poëta Uram, vagy sággal.” Kiad. TURÓCZI-TROSTLER JÓZSEF. Gyoma 1936.

TURÓCZI-TROSTLER kiadása utószavában Az ironikus dicséret-forma (enkomium) és Podagrae címmel rajzolja meg a verszet előttörténetét, mutatja ki forrásait. Az ő eredményeit láthatjuk az alábbiakban.

A XVI—XVII. században — már csak a betegség rendkívüli elterjedtsége miatt szványdicséret volt az encomium műfajának leggyakoribb képviselője. Ősforrását a Lukai

rossan népszerűvé vált, németre, angolra, franciára fordították, bővígették, parafrázisra Pírczheimert — amint azt TURÓCZI-TROSTLER megállapította — a közzétett művet ültette a vád alá, s vele mondatta el védelmét és dicséretét. Érvrendszere már nagyjából azonos azzal, amit a görögben olvashatunk. De az ismeretlen magyar szerző nem a Pírczheimer-művet dolgozta fel, hanem a francia író, Pontanus jezsuita szerző *Morbidi duo, et Laus Podagrae* c. prózai dialógusát: *Amphitheatrum Sapientiae Socraticae* II. 214—215.) E művében a közzétett művet (Podagra) a hólyagbántalomban szenvedővel (Calculusus). Ez utóbbi mondja el tulajdonképpen a rejtett üzenetet, ami nem más, mint Pírczheimer érvelésének sűrített magja.

A magyar átdolgozó látszólag megszünteti a dialógust, de megtartja annak belső formáját — láthatatlan — ócsárlójával szemben dicséri a Podagrát. „Különben évről évre, őt rejtve követi, hol megrövidíti, hol népies szólásokkal, helyi, korszerű célzásokkal gazdagítja a szöveget; több ízben változtat a sorrenden, ismétlésekbe bocsátkozik, a maga szakbeszédre; általános jellegű elmélkedéssel vezet be a tulajdonképpeni enkomiumot. Munkája lesűti az európai humanizmusnak.” (TURÓCZI-TROSTLER-kiad. 9.)

A *Laus Podagrae* egyetlen, címlap nélküli példányban maradt fenn. A nyomtatvány a XV. század felé készülhetett, KNER IMRE véleménye szerint a fejléc és a záródísz inkább a XVIII. századra utal, a szöveg azonban feltétlenül XVII. századi eredetű (TURÓCZI-TROSTLER-kiad.)

Szerzőjét nem ismerjük, ha hihetünk a helymegjelölésnek, a vers Székelyszentmihályon íródott.

A vers mottója rejtve utal a mű fordítás voltára, latin előzményére.

5 Succisivum tempus — a felesleges, ráérő idő.

6 seriumot — komoly dolgot.

8 legeltetem — táplálom.

11 Vö. Esopus Fabulái Pesti Gábor szerint. Vál. szerk. jegyz. ÁCS PÁL. Bp. 1980. — A 124. sz. mese *Az pókról és közzétettéről*. De Lukianosz *A podagrához* c. epigrammája is a rejtett üzenetet dolgozza fel.

12 pádimentomát — padlózatát.

16 jo elől — előre.

18 cogalnak — hívnak.

19 Méltó tekinteti excusatiódnak — tekintetbe veszi megmentésedet.

20 kerekidet — lábadat.

22 Azaz a keréknyomot át tudja ugrani.

25 tsavarodnánk — fordulnánk.

26 Azaz még meg sem fogtuk a madarat, s máris tépjük a tollát.

37—40 A közzétett szó körüli etimológiai vitáról érdemes idézni Szenci Molnár Albert előszavát a *tionarium Ungarico-Latinum*hoz. „Később Göncön, Károlyi Gáspár úrnál nemegyszer hallhatós szó eredetéről tudós beszélgetéseket. Megfordult néha társaságában Salánki Imre úrnál, hogy Szegedi (Kis) István úrnál, egy vendégség alkalmából, Sztárai és Skaricza István, azaz közzétett szóról vitatkozott. Sztárai szerint a szó összetétel a *köz*-ből és a *vén*-ből, mely a közzétett betegség a véneknek. Skaricza viszont azt állította, hogy a *kész*-ből és a *vén*-ből, mely: kész legyen, készüljön fel a vén, aki közzétettben szenved. Salánki távollétében Károlyi Gáspár mondta, hogy ő a szót inkább a *kötőközzétett*-ből, latinul *ligamen*-ből eredeztetné.”

(Szenci Molnár Albert válogatott művei. S. a. r. VÁSÁRHELYI JUDIT. Bev. TOLNAI GÁBOR 192—193.)

48 pedoka — mankó, bot.

58 Alecto — Aléktó a bosszúállás egyik istennője volt a görög mitológiában. Mivel a *podagra*ban is történik rá utalás.

59 Minósz a krétai Knosszosz királya volt. Halála után az Alvilág egyik bírója.

70 Arena, Kolyika — vesekő, hasgörcs (a 74—75., és a 79. sorban is).

83 Lúszimakhosz trák király Nagy Sándor egyik hadvezére volt.

90 elől talál — találkozik veled.

98 Gregori taligáján — gyalog.

100 coleszában — kocsi.

102 czendera — ?

- 124 capitalis — főbenjáró vétek.
 136 halomban nem raknak — mint a harctéren elesetteket.
 152 szakványossal — napszámossal.
 153—156 Vö. Ter (1 Móz) 3, 19.
 186 délczeg lóra — kényeskedve lépő, betanított lóra.
 223 posog — bizserég.
 233 lakástul — a jóllakástól.
 239 meg-is zabálódik — felfújódik, felpuffad.
 246 porisát — A póris (borax) kesernyés só.
 251 igaz láto — ítélőbíró.
 264 igyében — ügyében; valójában, igazából.
 274 Civilitást — udvariasságot.
 279 Gazdálkodtak ennek — vendégül látták.
 287 kösséggel — a köznéppel.
 291 reczét a' rámán — hímzést vagy csipkét a kereten.
 297 A lo fő itt valószínűleg a székely lovasrendre utal.
 298 temérdek fénkő — vastag fenőkő.
 299 Görög fejr — fehérítő arcfesték, a barna bőrűek használták; bor seprő — a b
 ordóban.
 316 E mondás valószínűleg azonos értelmű a „kiteszi az ablakba” mondással: a juhász a
 tte, amit köszzemlére akart bocsátani.
 320 díszleti — értéke, megbecsülése.
 327 Nesztór Pülosz királya volt, a Trója alatt harcoló görögök legöregebb vezére.
 329 tisztnél — hivatalnál, tisztségviselésnél.
 336 eset — véletlen.
 353 eleven — friss, élő, mozgékony.
 356 meg-is nyugot — meg is nyugtat.
 357 Szent Mihály faluján — Székelyszentmihályon.
 360 A sor utáni szöveg már a nyomdász toldaléka.
 365 erre — erről.
 380 A sor eleje kikopva, egyaránt állhatott *Üdvösségtre* és *Dicsösségtre* is a szövegbe
 383 polturát — másfél krajcár vagy félgaras értékű aprópénzt.

169.

Kéziratai:

- I. A Nadasdy cs. levéltára (OL), P 507, 1197. k. Series K. 8. Perck. 262a—262b. Kic
 5—387.
 II. Kecskemét város levéltárából kiad. HORNÝIK JÁNOS: Kecskemét város története oklev
 zekskemét 1866. IV 3—7. L. még: MKBR 239—243. (A kézirat elkallódott.)
 A *Porcióénekek* — I. kötetünkben a 87. sz. alatt — erős hangulati és tartalmi rokonságo
 s így feltehetőleg a XVII. sz. utolsó évtizedében íródott — vers szerője ismeretlen.
 A költő a mezővárosi polgárság nevében panaszolja el az idegen nemzetől bevez
 órendszer és a hódító katonaság embertelen túlkapásai okozta nyomorúságosorsot.
 A vers címe magyarul: A magyarok nyomorúságai felől való panaszolkodás.
 6 armalisát — címeres nemeslevelét.
 7 immunitassat — adómentességét.
 12 megé — mögött.
 17 Az erős heleket — az erődtített várakat, városokat.
 33 comissarus — biztos, hadbiztos.
 35 kapo — kopó, illetve: rabló, ragadozó.
 37—40 E sorok rokonsága a *Porcióének* 13—20. sorával még hangsúlyosabb.
 37 accisa — fogyasztási adó; repartitio — megosztott közadó.
 38 servis — ?; portio — természetben fizetett hadiadó.

48 quartélyos falura — abba a faluba, ahol megszállhat.
 51—52 L. a *Porcióének* 45—46. sorát!
 51 forspontal — fuvarszolgálatlaltal.
 52 féltőd — félteni valód.
 57 turcium jusnak — török jognak. — A bécsi kormányzat a visszahódítás címén
 /etelésekkel.
 66 funt — font.
 68 Mind azoktul — mindazokért.
 78 agyar — agyarkodik.
 81 czifraságát — díszességét, formáját.
 82 gorombaságát — darabosságát.
 84 fontra adgya magát — könnyű megmérni, megfontolni.
 95 paenitentiahoz — bűnbánathoz. — Egy szótaggal hosszabb sor.
 108 ne vádd el — ne vádold.

170.

Nyomatott kiadása: XVII. századi nyomtatványtöredék, mely Szilády Áron hagyatékában
 skeméti városi könyvtárban. Kiad. HAJNÓCZY IVÁN, MKSz 1926. 121—122.

A közlő szerint az egy lapnyi töredék betűi azonosak a XVII. századi lőcsei nyomtatvány
 töredék valószínűleg elkallódott, Szilády Áron MTAK-beli hagyatékában nem sikerült rátalálni

9—12. Vö. 50. zsoltár, 14. vers.

17 zuhatar — vihar, szélvész, zivatar.

171.

Kézirata: *Fausti Socini ad amicos epistolae* c. kötet utolsó levelén. (Racoviae 1618.)
 ami Levéltár. 14. 445. lt. sz. — A vers után: „AMEN”.

A bejegyzés a XVII. század fordulójára jellemző kézírással készült. A szöveget STOLI
 solatában közöljük.

172.

Kézirata: *Seneca: Sententiae* (Brassó 1555. — RMK II, 64.) OSzK-beli példányának üres
 II. századi kézírással bejegyzve.

A másoló kétszer is megpróbálkozott a vers leírásával: a néhány lappal hátrább leírt t
 iáléja arra mutat, hogy énekeskönyvből másolták. A vers címe is csak ott olvasható. Közel e
 sessor-bejegyzések: Pauli Sükösd, Valentinus Szent Martoni, Andreas T. Arka.

173.

Kézirata az *In exequiis de functorum canendae. Halot temeteskorra való enekék* (Kolozsvár 1
 [K I, 1504.) OSzK-beli példányának hátsó kötéstáblájának belső oldalán XVII. század végi ké
 :gyezve. — A vers végén: „Finis Amen Finis”

A könyv tulajdonosa Joannes Somlyai, illetve Joannes Bözödi volt, s 1707-es dátum is sze
 :gyezések között. A vers nagy valószínűséggel a megjelenés és e dátum között keletkezhetett.

24 A sor eleje javítás miatt nem olvasható ki pontosan, de minden bizonnyal *Kiből en*
 iszínűsíthető.

Kézirata a *Minden esztendőre szolgáló örök Calendarium* (Lőcse 1641. — RMK I, 1612/ξ) cli példánya utolsó nyomtatott oldalának üres hátlapjára XVII. századi kézzel beírva. Az cli ntát utólag felerősítették.

175.

Kéziratai:

I. **Komáromi-ék.** (1701) 28b—30b. Kiad. ERDÉLYI PÁL, EPhK 1899. 421—423. — A vers vége: „Amén Finis.” — A másoló kommentárja: „Mind jó s — mind veres (!) ditséret találhatik, akinek kedv z az [!] olvasáshoz, olvassa, akinek pedig nintsen tehát <ad> hadgya el és jobbat olvasson agyon.”

II. **Szentsei-dk.** (1704) 16a—16b. Kiad. THALY, VÉ I. 375; BUDA, SzD 22; VARGA, SzD 7 vers végén: „Amén Finis.” Ez a változat töredékes, mert a daloskönyv eredeti számozása 1—24. oldala hiányzik. A tartalomjegyzék tanúsága szerint ezzel az incipittel a 23. oldalon kezdődött.

Szerzőjéről és keletkezésének körülményeiről nem rendelkezünk információval. ERDÉLYI PÁL közepére datálja moralizáló jellege és ostorozó hangja miatt. Archaikusabb hangvétel miatt szövege miatt valószínűleg valóban korábbra datálható kötetünk 1686 orszakhatáránál.

A vers tematikailag rokonságban áll a pokoljárások vízióit megörökítő énekekkel. (Vö. György *Pokolbeli látomásával*, RMKT XVII/4. 138—152, illetve Nyéki Vörös Mátyás *Dialógusaival*, RMKT XVII/2. 133—171 és *Tintinnabulumával* uo. 175—219.)

176.

Kézirata: **Szentsei-dk.** (1704) 38a—40a. Kiad. THALY, VÉ II. 106—112; BUDA, SzD 124—129; KKK 345—348. — A vers végén: „Finis.”

Címe magyarul: Más ének.

A középkori vágáns diákénekek kései leszármazottjának, e szegénylegény- vagy bujdosó szerzőjét nem ismerjük. Szerzetetésének körülményeiről nem rendelkezünk adatokkal. A XVI. század első évtizedeiben írhatták. (Vö. VARGA IMRE: Szegénylegény dolga. In: A régi magyar versmondás. Bp. 1979. 331—350.)

42 patvarista — ügyvéd vagy bíró mellett működő jegyző, íródeák.

46 prevendályok — prebendájuk, fizetésük.

54 hurittyák — feddik, szidalmazták.

81 Jobbágyságot üznyi — jobbágyságra adni a fejét.

82 Föl faluban — a falu felső részén.

108 fajlendis — finom londoni posztó.

109 Azaz csak az asztal végén foglalhat helyet.

119 ött — olv. öt.

177.

Kéziratai:

I. **Szentsei-dk.** (1704) 125b—127b. Kiad. THALY, Adal. II. 95—104; BUDA, SzD 133—135; KKK 483—486. — A vers végén: „Finis.”

II. **Bocskor-kódex.** (1716—1739) 82a—83a. Kiad. THALY, Adal. II. 102—104. — A vers töredék.

III. **Bathó Mihály-ék.** (1728) 204—207. Kiad. KÓCZIÁNYI LÁSZLÓ: Őszi harmat után. SzD 85—88.

Címe magyarul: Más ének.

A vers — a *Csinom Palkóval* együtt — a kuruc költészet egyik legrejtélyesebb darabja. Szerzetelési körülményei mellett műfaja is bizonytalan. Tartalmi vonatkozásai között számos l

THALY közlése óta él a vers az irodalmi köztudatban *Erdélyi hajdútánc* címen és retetési dátummal. A szakirodalom a közlő datálását a közelmúltig nem vette revízió alá, s így a „Rákóczi-szabadságharc legszebb éneke” ment át a köztudatba. (Vö. KLANICZAY TIBOR, –22.)

Miután semmi komoly alapja nincs THALY datálásának — már magát a Szentsecdalokő gyezték 1704 augusztusa előtt —, és nem található olyan fogódzó, amely révén a költen kóczi-szabadságharchoz köthetnének, jogosult a hadtörténész Nagy László véleménye, aki a 17. századi kuruc világ alkotásai közé sorolja be. Egészen pontosan az 1689–1690-c ménytörténetével hozza összefüggésbe. (Vö. NAGY LÁSZLÓ: „Nem jöttünk égi hadak-úttján. 228–251.) Egyben felveti Felvinczi György szerzőségének a lehetőségét is az *Erdélyi városok gyarországi városokról* szerzett versek párhuzamai, technikai rokonsága alapján. (Ezket l. a kö mö alatt!)

Ia elfogadjuk is Nagy László hadi eseményeken alapuló versértelmezését, Felvinczi szerzőségének kérdése még további bizonyításra szorul. A szerzőről csupán annyit enged sejteni gy Thököly Imre pártján állt — esetleg a környezetébe tartozott —, és „Amennyiben a tizenny ífa a szerző tényleges székelyföldi hazatéréséről számol be, akkor még az is megkockáztathat 0. október 19-ét — ti. a Keresztényszigeten tartott országgyűlést, J. J. — követően” írta versét. SZLÓ: i. m. 234–235.)

A vers datálásához azonban figyelembe veendő még egy — eddig észrevétlenül maradt — *Szentsecdalokő* 127a oldalának jobb oldali margóján a 16. versszak után ugyanis korabeli kézirati sz 7-es évszám áll. Jelentőségét az is növeli, hogy ez az egyetlen szöveg kivüli dátum a kéziratb n vonatkozhat a másolás időpontjára, hiszen előtte már 1702-ből származó vers is bemásolásra írt feltételezhető, hogy valamiképpen a vers tartalmával van összefüggésben. Talán nem véletle látum éppen a 17. versszak előtt van, ahol is a szerző átvált a személyes hangvételre s retetésiével kapcsolatos körülményekre.

8 A korban a kurucok *tollas* elnevezéssel nem éltek a labancok csúfolásakor. Ezért válto s utálló NAGY LÁSZLÓ értelmezése, mely szerint „több mint valószínűleg a saját előljáróikra, tisz cnek a hordott toll jelzete rangját és becsültását” vonatkozik a felszólítás. (I. m. 268.)

9–10 Ugyancsak NAGY LÁSZLÓ szerint e sorok a kurucok strázsamesterére vonatkoz o.)

12 E kitétel NAGY LÁSZLÓ szerint kettős értelmű: egyrészt a katona ne maradjon a „bal” sz oldalon, másrészt utalás arra, hogy a bal kézre eső oldal a védtelenebb a küzdelemben zel küzdő katonának.

13 A sorban szereplő *ránduly* és *Viduly* egyaránt lehet román személynév (Ráduly, Viduly) zólító módbeli ige.

14 A *bagi tánc*a ismeretlen tánc. Esetleg: baráttánc? Lehet olyan közmondások kontamin t a *Köszöntött a bagi barát*, illetve *Nincs rosszabb tánc, mint a baráttánc*. (Vö. ERDÉLYI gyar közmondások könyve. Pest 1851. 22.)

18 sarját — saruját.

19–20 A sorok értelmezése NAGY LÁSZLÓ szerint: „Eger várából a szokásos füstje elmeztetnek az ellenséges veszélyre.” (I. m. 236.)

21 Karánsebes, Krassó-Szörény vármegyei mezőváros; Kisbelényes, Bihar vármegyei telepü

23 A *tokos* a császári szolgálatban álló katonák elnevezése volt, főleg a kuruc katonák hasz 52., 59. sorban is.)

31 Májré, csájre, Molduváre — A sor legújabb értelmezése: Mare tare-i Moldova-re :ág Moldova. . (Vö. KOVÁCS ÁGNES: Két régi magyar—román vegyesszövegű táncnóta kérd n 1972. 293–296.) NAGY LÁSZLÓ szerint e versszakban az 1689. szeptemberi császári előreny etkeztében beállott változás követhető nyomon: „A császári csapatok ekkor *átelve a Dunán, t asalföldre*, mire a havasalföldi fejedelem a mellette lévő *román és magyar* katonákkal, va arával *Moldvába* menekült.” (I. m. 233.)

33 Ungur, bungur — a magyarok román gúnyneve; rumily — román.

35 Szátuly Májre, pita nályre — Míg korábban Szatmár (Satu Mare) vonatkoztatták e jabb értelmezés szerint: Satu-i mare, pita n'are = Nagy a falu, nincs kenyere. (Vö. KOVÁCS ÁC

- 43 Alsóbánya és Felsőbánya, Nagybánya környéki települések Máramaros vármegyében.
 49—54 Utalás az 1686—1690 között a kvártélyozó császári csapatok által teljesen felélt területre.
- 71 Szalma maggal — gabonával.
 79—80 E sorok Nagyszében 1690-es Thököly-szimpatizáns magatartására vonatkozhatnak.
 81 ne fus gazra — ne bujj a bozótbá.
 83 félén vonsz — félre vonulsz.
 85—86 Déva és Görgény Hunyad, illetve Torda vármegyei várak NAGY LÁSZLÓ véleménye szerint említődnek a versben, mert az 1690 szeptemberében tartott kereszténységi országgyűlésnek ajándékozta e várakat. (I. m. 234.) Vö. még: KKK 546, 606.
- 87 Utalás Brassó várának és városának 1689-es nagy tűzvészére, melyben a falak megsemmisültek. NAGY LÁSZLÓ szerint esetleg még a Thökölyvel rokonszenvező brassaiaknak a zomborodást követő élelmiszerszállítmányaira is vonatkozhat ezen utalás. (I. m. 237.)
- 90 Füles — füllel, fogóval ellátott edény; habarnicza — tengeri polip, a *füles* jelző arra is használatos, amelyben szokták árulni. (Vö. SzT IV. 855.)
- 91 hariska — haricska, pohánka; tatár buza — ?
- 109—120 A 19. és 20. versszak kéziratban lévő sorrendjét — KLANICZAY TIBOR logikai és nyelvtani alapján — felcseréltük. (Vö. It 1954. 22.)
- II, 11 THALYNÁL: Borterméssel.
 II, 19 Egy szótaggal hosszabb sor.
 II, 39 ficsorkanak — legénykének. (A román fecior = legény szóból.) (Erdélyben gyakori szó.) (IV. 106.)
- II, 40 malajka — köleskása.
 II, 49 bivor pancsi — ?
 II, 55—60 E versszak valószínűleg az I. változat 19—20. versszakának összeolvadásából keletkezett.
 II, 61—66 E szakasz valószínűleg valamelyik másoló toldaléka.
 III, Címe magyarul: Új ének.
 III, 6 czuppot — ?
 III, 13 rodulj — KÓCZIÁNY Ráduly román névként olvassa és magyarázza.
 III, 37 Baranjocska — Branyicska.
 III, 40 jobb anyad — nagyanyád.
 III, 46 Egy szótaggal hosszabb sor.
 III, 47 Egy szótaggal hosszabb sor.
 III, 48 Buzades — olv. búzád is.
 III, 49—50 Két sorral hosszabb versszak.
 III, 56 KÓCZIÁNYNÁL: Koplaltna.
 III, 57 KÓCZIÁNY meghagyta a kézirat *Fövön* alakját.
 III, 67 KÓCZIÁNY az eredeti alakot őrizte meg kiadásában.
 III, 80 KÓCZIÁNY e sorhoz fűzött magyarázata: iőkötő. A SzT azonban ilyen jelentéssel nem rendelkezik.
- III, 82 pojaszka — a puliszka népies neve.

- Kéziratai és (IX) nyomtatott kiadása:
 I. Erdélyi-ék. (1779) 120—123. — Címe: *Más. Kiad. THALY, Adal. II. 130—133; VARGA, 1779. 51—608.*
 II. Szádeczky Miscellania. (1755) 249—250. — Címe: *Más.*
 III. Alsókubini kézirat. (1782) 68b—69a. — Címe: *Más Enek. Az utolsó sor mellett: „Ezt a verset...”*
 IV. Aranka György gyűjteménye. (1782—1790) I, 59b—60a. Kiad. HARGITTAY EMIL, Hódmezővásárhely. Bp. 1983. 273—274. — Címe: *Más. Igen hiányos, romlott szöveg. Hogy Hargittay miként változtatott?*

VII. Győri ék. (XIX. sz. eleje) 17—18.

VIII. Uo. 12.

IX. **Budai kalendárium 1806.** Kiad. DÖMÖTÖR SÁNDOR, Népünk és Nyelvünk 1932, 155—156. A kalendáriumban egy anekdota keretében közölték a verset ezekkel a bevezető sorokkal: „Egy Debreceni Akademiára indulván, bé száll Győrött egy Vendégfogadóba, jól eszik iszik, de hogy költségesebben teljen, másképp-is furtsa ifjú lévén, azt mondja a' Vendég fogadósnak, hogy pénze nincsen, hanem igen szép éneket fog énekelni. A' Vendég fogadós attáz teremtettéz, hogy neki pénzem van, mit néki az ének. Ugy de ha igen szép éneket mondok, felele a' Deák. — „No mondjam!” Ezután következik a vers, majd utána: „A' Vendég-fogadósnak az ének nem tetszett, hanem egyedül pénzt kért. No még egyet énekelek, melly bizonyára tetszeni fog, mond a' Deák; azo tetszik az érszényét, és meg-rázza. Az az, mond a' Vendég fogadós, az tetszik nékem. Mellyre a' Deák az érszényét, mondván, ha az tetszik, tehát meg-van kend fizetve.” (DÖMÖTÖR SÁNDOR a Debreceni anekdotában a Poggio-ra visszavezethető anekdotával és népi falucsúfolókkal foglalkozik.)

X. **Benitzky Antal-gyűjtemény.** (1825) 69b—70b. — Címe: *Anno 1806 concinatum de Hungariae*. Szó szerint azonos a kalendárium szövegével.

XI. **Pálóczi Horváth Ádám: Ötödfélszáz énekek.** (1813) 248. sz. Kiad. THALY, Adal. II. 141—142. Ötödfélszáz énekek. Pálóczi Horváth Ádám dalgyűjteménye az 1813. évből. S. a. r.: BARTHA DEBRECENI JÓZSEF. Bp. 1953. 364—365.

1. versszaka Kovács Ferenc (1777—1801) is megvan, a 70b. lapon:

Fennyen tartád az orrodát
Karthago városa,
Mert panaszos amit eszel,
Noha pénzed ára.
Miattad van sok szegénynek
Keserves nagy kára,
Meg mondták, így lesz dolgod
Tudod, nem sokóra.

A kézirat 19b. lapján a dallama is megvan. Kiad. BARTHA DÉNES: A XVIII. század magyar népdalai. Bp. 1935. 101—102.

179.

Kéziratai:

I. **Ekeli gyűjtemény.** 279a—b. — A vers 1779-ben került bemásolásra.

II. **Rákosi Sámuel Holmija.** (1791) 75b—76b. — Kiad. KLANICZAY, MTA I. OK V 381—382.

III. **Veres József kézirata.** — A szöveg után: „Vége: Veres Joseph mp. Sig K. Fejérvár. 14d. l. Ann:”

A vers — miként az előző is — a kuruc költészet rejtélyes szövegei közé tartozik. Pontos a vált rejtélyessé, amióta Nagy László történész kétségbe vonta Thaly keltezését. Nagy László megjegyzése szerint a Thököly mozgalom alábecsülése már magánál Rákóczinál megkezdődött, amikor Thaly munkásságában. Ami a költészetet illeti: Thaly nemcsak álkurucok által „gazdagította” a Rákóczi-szabadságharc költészetét, hanem úgy is, hogy korábbi költészeket 1703—1711 közé sűrített össze. A későbbre keltezettek közé tartozik a *Csinom Palkó*. A költészet 11. kötetében már közöltünk; a *Nosza hajdu*. kezdetű (lásd az előző szám alatt) költészet, illetőleg magyarországi várat — városokat megéneklő darab. Kár, hogy NAGY LÁSZLÓ eredeti problémafelvetései nem társulnak a részletes bizonyítás pontosságával. Hivatkozott hibák, felületesség. Jó példa erre a Felvinczi György és Thököly Imre kapcsolatának megkérdőjelezése (i. m. 241, 455): „L. erről Thököly Imre Levelei, 262., 265. o.” Az adat rendkívül értékes, mert Felvinczi életének egy olyan szakaszát világítaná meg, amelyről semmit sem tudunk (KT XVII/13. 576.) Valójában azonban sem az idézett helyen, sem az egész Thököly-költészetben nincs Felvinczire utaló vagy vele kapcsolatba hozható adat. Ennek ellenére

folná Nagy László tétéleit. Addig is részünkről a szövegek közreadásával járulunk hozzá a új dani tisztázásához.

A városokról szóló vers variánsai ugyanolyan folklorisztikus jellegűek, mint például a reelmi költészet vagy a jelen kötetben közölt bujdosó énekek változatai. Gyűjtött né tozatairól azonban nem tudunk. Nem lehet tehát a szerzői szöveget a variánsok segí construálni, s az is bizonytalan, hogy a fennmaradt szövegek közül melyik a korábbi. A k pport közül — amint ezt KLANICZAY TIBOR a B/II. változat közreadása során bebizonyító félyi készült előbb. Mínhogy a magyarországi városokról szóló változatok rövidebb darabjai) több közös szakaszt tartalmaznak az erdélyi változattal, arra gondolhatunk, hogy a rrszakok utólag kerültek a szövegbe. Ennek a feltevésnek azonban ellentmond az, hogy Nag pen ezekben talált a Thököly-korra vonatkozó utalásokat. I. változatként gyakorlati okokból l *Erdélyi-ék.* szövegét, nem pedig azért, mert ezt tekintjük a leghitelesebbnek vagy a legkorábbi yanis a többi változat valamennyi szakaszánál utalni lehetett az I. változatra, ami annál is kséges volt, mert a szakaszok sorrendje csaknem mindegyik változatban más és más. Ez az ok hogy előbb közöljük a magyarországi redakció szövegeit.

A versnek Felvinczi György egyik hiteles versével való rokonságára többen utáltak. VARG lvinczi versének kritikai kiadásában (RMKT XVII/13. 583—584) a Felvinczi esetleges szerz natkozó véleményeket nem tartja megalapozottaknak. Kétségtelen, hogy három verset: a idú. kezdetűt, a várak-városokról szólót, továbbá Felvinczi hiteles szerzeményét, Kolozsvá rását (i. m. 20. sz.) szoros szálak fűznek össze. Versformájuk azonos; mindhárom vers l ységeket versel meg tréfásan: vármegyéket és folyókat; várakat és városokat, valamint Kolozsvá *Nosza hajdú.* 15. szakasza szövegileg is egyezik a városokról szóló vers 1. és 5. szakaszával. , mintegy önidézatként (?) szerepel Felvinczi *Természet próbája* c. versének (i. m. 629) 52. és 1- ka a *Tunyáság az életnek.* kezdetű darab 9., illetőleg 13. szakaszaként. VARGA IMRE meg í chet, hogy ezt is Felvinczi írta? A régi magyar irodalomtörténet szenzációja lenne, ha I ebb, nyomtatásban meg nem jelent versei előkerülnének.

A sorokhoz fűzött jegyzetekkel takarékosan bántunk. Thaly utalásai voluntaristák, azok gy Lászlóé is. Varga Imre az egyes városok Rákóczi-kori történetére utal anélkül, hogy ezek k rcsolatban állnának a vers szövegével.

25—29 NAGY LÁSZLÓ szerint német és lengyel csapatok csupán a Bécs ostromát követő rcoltak együtt Magyarországon. (I. m. 248.)

29 A kurucok 1685. szept. 29-én foglalták el Tokajt.

41—44 TIALY keltezésének alapja ez a versszak. (Adal. II. 134—135.) A labancok 1706. nc jén megszállták Kőszeget, s Vak Bottyán december végén űzte el őket. Thaly szerint tehát nyil gy az ének e két időpont között keletkezett. Nagy László szerint ez a strofa az 1683-as harcokra atkozott füzetben azonban (GANTNER A.: Török-tatár-kuruc világ Nyugat-Magyarországon roma. Sopron é. n. 7—8) nincs szó Kőszegről.

46 vitorla = szélkakas.

48 NAGY LÁSZLÓ szerint e szakasz „minden bizonnyal a Nádasdy Ferenc 1671-es kivégezt következett állapotokat idézi” (I. m. 248.)

57 hostyás = külváros. — Bohem (máshol Bohám): „határhegy Júda és Benjámin törzse l dán mellett.” (VARGA I.)

180.

Kéziratai:

I. **Szentsei-dk.** (1704) 154—155b. Kiad. TIALY, VÉ II. 81—84; BUDA, SzD 160—161; VARG i—368. — A vers végén: „Finis.”

II. **Bathó Mihály-ék.** (1728) 58—60. Kiad. KÓCZIÁNY LÁSZLÓ: Őszi harmat után. E ió. 57—59. — A vers végén: „Amen”.

III. **Szádeczky Miscellania.** (1755) 115—116.

IV. **Jankovich Miklós: Magyar világi énekek.** (1789—1793) 49b.

V. **Böllöni Kozma István-ék.** (1765) 52b—53b. — Címe: *Versus Natalis.*

Ö. TURÓCZI-TROSTLER JÓZSEF: A tótágastálló világ. In: Magyar irodalom — világirodalom. Bp. 1977. 307—308; illetve az *El fordult világh sorsa* c. verset és jegyzetét. RMKT XVII/11. 375—376, 823—824. 2 el költ — elfogyott, értékét veszítette. — A sornak jelentős előélete van régi költészetünkben. A szállóige több vers gondolati alkotóeleme lett. Pécseli Király Imrénél: „Elősság meg-holt Mátyás Király” (RMKT XVII/2. 18). A *Cantio nova in expugnationem Divin* c. verset is mondhatjuk bizvást, elfordult az ország / Megholt Mátyás király, elkölt az igazság. (RMKT XVII/10. 301.) 1671 után pedig antikatólikus tartalommal telítve:

Jgen helyös mondás, megh holt Mattyás kiraly,
Nem kell az igasság, papista hitre ály.
Magad mentségere akar mennyt instály,
Bé dugiak az szádat, mondvan, ne predicály.

(RMKT XVII/11. 231.)

- 4 mendicás is mast asztal félre hág — kolduló diák is asztalfőre ül (6., 12. sorban is).
- 7 kandál — kandít.
- 8 fekete lébe — a sült húshoz készített mártásban.
- 9 Vitám Bergában — szójáték Wittenberg névvel.
- 14 tormas tsukát — a század egyik legkedveltebb halétele volt a csuka tormával.
- 16 zifát mendikalnyi — ujjatlan köntöst koldulni.
- 16—20 L. a *Czombó-ék*. vonatkozó sorait. (KÓCZIÁNY 202.)
- 17 szurdikban — a kemence mögötti kuckóban.
- 21 Azon — arra; picca — szarka (pica).
- 24 peticulle — a tetű (pediculus) megszólító esete.
- 25 Dati vigtum várban — A II. variáns *dativi cum verbo* alakja (igei részeshatározó), mely a szövegtől való távolodáson gúnyolódott, lehet a helyes.
- 28 constructio — mondat szerkesztés. — Azaz: evés-ivás után jobban menne a verselés is.
- 32 bohán — bolhával. — Egy szótaggal rövidebb sor.
- 49 Egy szótaggal rövidebb sor.
- 50 Azaz akkorákat pislog, hogy lensét tudna vele csépelni.
- 54 polturat — aprópénzt, fél garast.
- 56 éb rudon ki vetnek — megalázó módon távolítják el, kiebrudalják.
- 58—60 Bod Péter Pliniusra hivatkozva ír olyan emberekről, „akik csak szaglással élnek” (Bod Péter: A szöveg gond., bev. jegyz. HARGITTAY ÉMIL. Bp. 1987. 63.)
- 60 Egymásra köszöntek — levegővel koccintottak.
- 61 többé nem hallotta — máskor nem hallotta.
- 64 kaléfaktorsagra — kályhafűtőszékre. (A sornak valószínűleg ezoterikus-erotikus vonatkozása.)

II, 4 vág — törekszik.

II, 5 kantal — énekel.

II, 12 A szövegromlást KÓCZIÁNY „Vagyomban nagy rangban kását kuldulgatni”-val emelendő változat arra utal azonban, hogy csak a *nadrág*, a rongyos, vásott nadrág képzetköréből kiemelkedne az emendációt elvégezni.

II, 13 Egy szótaggal rövidebb sor. A szótagszámhibájának javítására egyaránt kínálkozik az *isko* szótag elhagyása (Csakúgy, mint a 25. és a 29. sorban.)

II, 16 Két szótaggal hosszabb sor.

II, 17 *dativi cum verbo* — igei részeshatározó. — A szerző a latinus műveltségükben gúnyolódott.

II, 22 sustakot — hatkrajcáros.

II, 24 cseber rudon — vízholdó ruddal. — Egy szótaggal rövidebb sor.

II, 25 puczkokban — a kemence mögötti sutban. — L. a 13. sor jegyzetét!

II, 29 L. a 13. sor jegyzetét!

II, 31 A *Mihok* a Mihály beceneve.

III, 7 kandasz — kandikál, nézeget.

III, 12 Ribanczos — rongyos.

III, 41—42 A sorok szövege magyarul: Pattanj fel, disznó testvér, Menjünk el innen, / N
sület, ha nem tudsz hazudni.

IV, 18 petakot — hétkrajcárost.

IV, 36 lompos mézet — ?

IV, 37 armatus ablato — ablativusszal felfegyverkezett.

IV, 39 pintes — kb. másfél literes.

IV, 49 inde — innen.

IV, 50—52 A sorok szövege magyarul: Nincs itt becsület, ennélfogva hazudozzál, / Meg,
, hogy idegyere csalárdsággal / Itt megkülönböztetett módon nagy huncutság van.

IV, 55 csincsás — furulyás.

Az V. változat 4. szakaszát és a 14. versszakot beírták egy kéziratos Herbáriumba a XVII
ében:

Surge supra Frater abeamus inde,
Quidquid defurasti ad tarisnyam pone,
Hic non scis mentiri, non est hic becsület,
Cum mendacionem solent hic vivere.

Maid ollyat hazudok, s- hogy magam sem hiszem,
az Vrakhoz megyek, egy Máriást vetnek,
Vagy pedigh engemet ajton kívül ültetnek.

(OSzK Fol. IIung. 111. 17a.)

181.

Kéziratai és nyomtatott kiadásai:

I. Szentsei-dk. (1704) 75b—76a. Kiad. THALY, VÉ II. 141—142; BUDA, SzD 84; VARG
—208. — A vers végén: „Amen. Finis”

II. Bathó Mihály-ék. (1728) 222—225. — Szövege csaknem azonos a Szentsei-dk. szöveg
írések többsége másolási hiba: szókihagyás, szóisméltés stb. (Ezeket nem soroljuk fel.)

III. A' jó Szerencsének irigylői ellen. . . II. n. 1722. Esler Márton. — Szó szerint azonos
a hely és év nélküli, de ugyancsak Esler Márton által közzétett kiadásban. Egy későbbi kiadás
1752) csak sajtóhibából keletkezett variánsok vannak, melyeket nem vettünk figyelembe
nyvakiadások az Apollonius-széphistória kiadásainak függelékai.

IV. Erdélyi-ék. (1779) 16. — Címe: Más. Rövidített és változtatott szöveg, melyet teljes egy
lünk.

A verset a SzD-ben és a ponyvanyomtatványokban a Szerencsével akinek van frigye. I
s követi (lásd a következő sz. alatt); ez utóbbit már 1697-ben idézi nótajelzéseként Solymosi N.
6. sz.) Ugyancsak a XVII. század végére utal, hogy a vers első négy sorát Kassa város levélt
ik reverzálására jegyezte fel 1696-ban egy Szathmári András nevű jegyző. A vers szövege eg
) szövegével, kivéve, hogy a 2. sor első szava: Drágább. (Lásd a SzD áthúzott változatát!) É
nény Lajos Szathmárit tartja a vers szerzőjének is. Sz[ilárdy Áron] szerkesztői jegyzetében uta
rására, s lehetségesnek tartja, hogy a vers a Lőcsén é. n., de a XVII. században megjelent Apo
lás (RMKT I, 1596) végén megvolt; az egyetlen megmaradt példány ugyanis a végén
őszínű, hogy a SzD szövegét is nyomtatványból másolták.

182.

Kéziratai és nyomtatott kiadásai:

I. Szentsei-dk. (1704) 76b—78a. Kiad. THALY, VÉ I. 399—403; BUDA, SzD 84—86; VARG
—212. — Címe: MAS Enek. A vers végén: „Finis.”

)

özlük.

A vers szövegtitikai és keltezési problémái teljesen azonosak az előző versével, am többször együtt szerepel.

183.

Kézirati és nyomtatott kiadásai:

I. Szentsei-dk. (1704) 131a. Kiad. BUDA, SzD 138; VARGA, SzD 321. — A kézirat megcsolt csak az utolsó három szakaszt tartalmazza. — A szöveg végén: „Amen. Finis.”

II. Szakolezai-ék. (1762) 85a–86a. — Címe: 92. *Világi Ének*. A vers végén: „Amen.”

III. Világi énekek gyűjteménye (XVIII. sz. vége) 1a–2a. — A címet innen vettük.

IV. Erdélyi-ék. (1779) 78–79. — Címe: *Más. az 1–3., 8., 6., 7. és 9. versszakot tartalmazza.*

V. Kresznerics Ferenc dalgyűjteménye (1790–1809) I 43a–b. — Címe: *Reménység*. A 8-

VI. Thaly-kolligátum (XVIII. sz. vége–XIX. sz. eleje) 238b–239a. — A versszakok sorrendje: 5., 7., 3., 5., 4., 8., 9.

VII. Keszthelyi kézirat. Kiad. MKBR 203–204. — A versszakok sorrendje ugyanaz, mirásban, csak a 3. szakasz hiányzik. Variánsait a kiadás alapján adjuk, mert az eredeti kézirat lap

VIII. Magyar énekek (1804) 23a–b. — A versszakok sorrendje: 1–3., 5–7., 4., 9.

IX. Jankovich Miklós: *Magyar Világi Énekek* (1789–1793) 6b–7a. — Jankovich két válsolt le. A másodiknak csak az eltérésit közli oly módon, hogy jellel az 1. változat megfelelőt y sorára utalva a versszak alatt (olykor v [=vel] betűvel) közli a másik változat szsszakainak sorrendje csaknem azonos a II. forrásával, csak a 4–5. szakasz van fordított sorren

X. A' szántó vétő embernek igen-igen szép hármis éneki. II. é. n. — Megvan még (óhibától eltekintve változatlan szöveggel) a következő ponyvanyomtatványokban is: *Öt világi n. — A' szántó-ember énekes dallai*. II. é. n.

XI. Ráth Károly-ék. (XVIII. sz. vége) 15a–b. — A ponyvaszöveg 1–2. és 6–7. szakozatát tartalmazza.

XII. Molnár József-ék. (1844) 13a–14a. Kiad. ERDÉLYI JÁNOS: *Népdalok és mondák*. I. Pcsz. — Címe: *A reménységűl nóta*. A ponyvaszövegen alapul, de annak 2. szakaszát átírva tartasvz. után.

16 A javítás alapja V változata és ez az 1662-ből származó példamondat: „Vízben haló erhoz is kap.” (SzT IV. 854.)

17 folytatta — nem értem. (VI kiadásában valószínűleg a közlő változtatta erre: biztatja.)

18 Csak VI és VIII változata látszik kielégítőnek, vagy mégis II *guláját* szava lenne jó? A nályos értelme miatt maradhatott ki az *Erdélyi-ék.*-ből és a ponyvanyomtatványokból.

27 Érdekes SzD változata, amely pont az ellentéte a többinek. *A sarcot tesz kifejezés éene megfejteni; a. m. 'váltságdíjat tűz ki', vagy: 'megfizeti a váltságdíjat'?*

Egy XIX. század eleji érzékeny dal szerzője az ének 1., 4., 3. és 6. szakaszának motználta fel. Egy 1830-as évekből való *Mindenes Gyűjtemény* 53a lapjáról közöljük; megvan a Ny:—48a lapján is:

Keményseg táplálja a' Föld mivelőket,
 Reménység a' Tenger színén evezőket.
 Remény fogja meg a húros madarakat,
 Az hozza horogra az éhes pontyokat.
 Szegény rabokat is a' remény biztattyá
 Bilincsekben erről daljokat mondottya.
 De én bár nyugodnám Gyulán sirhalomba
 Nem lennék Sólymoson ennyi bú gondomba.
 Nem dolgozna bennem a' bús érzékenység
 Noha bár biztatna a' böldeg reménység.
 Nem is más igéri fájdalmam mulását
 És bús napjaimnak vigra fordulását
 De talám addig tart sok ígéretével
 Nem győzheti Lelkem többé életével.

184.

Kéziratai:

- I. Bartók Miklós-ék. (1753) 187—198.
 II. Szentsei-dk. (1704) 82a. Kiad. BUDA, SzD 91; VARGA, SzD 222. — A kézirat csonkaság
 k a 36—40. sor. Hiányos első sora a kézirat eredeti tartalomjegyzékében, a 157a lapon olvasható.
 III. Boeskor-kódex (1716) 77a—78b. Kiad. THALY, Adal. II. 326—327. — Címe: *alja Cantio*
 kaszt nem tartalmazza.
 IV. Pálffy-dk. (1736) 1a—b. — Címe: *Cantio*. A vers után: „Vége Anno 1736.”
 V. Szabó Samu-ék. (XVIII. sz. 1. fele) 4b—6a. — Címe: *X Mas*.
 VI. Aranka György gyűjteménye (1782—1790) 60a—b. — A 4—7. és 9. vsz. hiányzik.
 VII. Szádeczky-Miscellania (1755) 78. — A 6. vsz. a 77. lapra van leírva, s jellel a helyére ut
 VIII. Jankovich Miklós: *Magyar világi énekek* (1789—1793) 14b—15a. Kiad. THALY,
 -88. — Címe (valószínűleg Jankovichtól): *El keseredett éneke*. A 8. és 10. vsz. hiányzik; a 9. vsz.
 l sor olvasható: „De vallyon még ---” (THALY a szöveget a Szentsei-daloskönyv alapján kiegészí
 IX. Énekeskönyv. (XIX. sz. 1. fele) MTAK RUI 8r. 161. 7b—8b.
 X. Szeel Imre-ék. (1790—1794) 145—146. — Címe: *Mas Nota*.
 XI. Dávidné Soltári (1790—1791) No. 175. — Címe: *Nota*.
 XII. Komoróti Terka-ék. (1796—1810) 27b—28b. — Címe: *XIVdik Nóta*.
 XIII. Kiss Pál-ék. (1807—1808) 91—92. — Címe: *Nota CLIIa*.
 XIV. Kulcsár-melodiárium (1775—1785) II. 96. Kottával. Kiad. BARTHA DÉNES: A XVIII.
 gyar dallamai. Bp. 1935. 117. sz. A dallam a Szarka János-melodiárium 242. lapján is meg
 egeből csak ennyit írt le a másoló: „Bokros bú habjaim [!] ream todultanak, Sebess”
 XV. Veress Márton-ék. (1793) 74b—75a.
 XVI. Vári Szabó Sámuel-ék. (1834) 151. — Címe: *Nota CXCV*.
 XVII. Tóth István: *Áriák és Dallok* (1832) 115. Kottával. Csak az 1. vsz.
 XVIII. Kápolnásnyéki kt. (1870) 20. — 1906-ban készített másolata: EA 3669. — Csak
 szak.
 XIX. Pápai-ék. (1800—1806) 10b. — Címe: *55dik Nota*.
 XX. Csokonai dalgyűjteményének töredéke (1800 k.) 107a, 100b. Kiad. OLÁH GÁBOR, If
 (Csokonai keze írásában.)
 XXI. Énekeskönyv (XIX. sz. 1. fele) MTAK RUI 8r. 206. — Szakaszainak sorrendje
 ozathoz képest ez: 1., 4., 3., 2.
 XXII. Thaly Lajos-ék. (1807) 92b—93a. Kiad. THALY, VÉ II. 89—90.

solótól származó hibákat javítottuk. A II–VI. forrás eltéréseit a lap alján közöljük. (Ezek enértékűek.) A VII–IX. forrás szövegét teljes egészükben közreadjuk, mert az eltérések mosabbak. (A IX. kéziratban a sorok szótagszáma megváltozott.)

A X–XIII. forrás szövege a XVIII. sz. 2. felében készült átdolgozás. Az átdolgozó a céllal a korábbi változat valamennyi szakaszát felhasználta, s négy új szakaszt iktatott a 2. utá

A XIV–XVIII. forrás szövege ugyancsak a XVIII. sz. 2. felében keletkezhetett. A kétszozatot a XVII. századi szöveg 1–3. szakaszából alakították.

A XIX–XXII. forrás szövegeire az jellemző, hogy a régi változat 1–3. szakaszának végét, s ezenkívül még egy veresszakot tartalmaz. (Csokonai kézírata csak az 1–2. szakaszt. ad elji forrásokban fordul elő.

Kéziratai és nyomtatott kiadásai:

I. **Keservesen kesergő . . . négy énekek.** II. é. n. — Ezzel csaknem teljesen egyező ponyvaszt ki THALY, VÉ II. 270–272. Thaly egy azóta felbontott ponyvanyomtatvány-kolligátumra hivatolligátum az Országos Széchényi Könyvtárban volt. A közlés alapjául szolgáló nyomtatvár lható.

II. **A házasulandó legények históriája.** II. é. n.

III. **Négy szép énekek.** II. n. 1790.

IV. **Jankovich Miklós: Magyar világi énekek.** (1789–1793) 23b. — Jankovich által adotvektül el nyomtatott foházkodási. Csak az 1–9. vsz.

V. **Bánci Péter-ék.** (1837) 7. sz. — Címe: *Más. Nota tulajdon.*

Erdélyi Pál ismerte egy töredékes kéziratát is: „Thaly sejtelmét, hogy még a XVII. századbe gerősítette egy töredék, mely megtekintésre nálam volt, mely a XVIII. század legelejéről való lőző századra utal.” (ERDÉLYI 268.)

Erdélyi János népköltési gyűjtése őrizte meg azt a XIX. század első felében leírt szlyben éneünk négy szakaszának változata is megtalálható:

- (1) Oh mely szerencsétlen ődőre juttottam,
Ez csalárd világal mint addig jádztottam,
Irigyek nyelvcre bezck ra jutottam
- (2) Születésem nékem erre az Világra
Szerencsétlen vala mar minden orája
- (3) Rutul meg gyalázot az gonosz szerencse
Földre le tapodot az irégyek nyelve
Kiert az Ur Isten őket szégyenicse
Mint Anticust őket Világból ki üze.
- (6) Nem volna nehezem szivem fájdalmának
Nálamnal jól volna fejem gyalazoja
Hiremnek nevemnek el takaritoja
Édes nemzetemnek gyazban boritoja

Ki voltal én nékem szével fájdalmara
Hiremnek nevemnek el takaritoja
Édes Nemzetemnek gyázban boritoja
Légyen Lucifernek fű zázlo tartoja.

Míglen szeretőmel nem lehettek szembe.

Aldgyon meg az Isten téged is engem is
Ha meg bántottalak bocsasd meg arul is
Adgyon az Ur Isten csendes jó éczakat,
Az holnapi napra boldog felvirradást
Kivanom szivemből szalyn reá aldás,
Minden utaitban szerencés utazás.

(MTAK Irod. 8r. 206/193/33.)

Kálmány Lajos gyűjtéséből származik az alábbi szöveg:

- (7) Nem vétök sönkinek,
Mégis bűnös vagyok,
Az írigyek között
Mégis csak csúf vagyok.

Valamőre mögyök,
Kelök vagy fáradok,
Mindönütt fejemre
Gyalázatot hozok.

- (8) Engegy mög Istenöm
Ily álnok hamisnak!
Oly végöm ne lögyön
Mint Antiókusnak:

Ki sohase látytya
Fényét a szép napnak.

(KÁLMÁNY LAJOS: Alföldi népballadák. Bp. 19.

Kodály 1907-ben Lédécen (Bars megye) gyűjtötte ezt a népdalt:

- (1) Jaj de szerencsétlen időre jutottam!
Ez csalárd világba mindaddig játszottam,
Ez csalárd világba mindaddig játszottam,
Irigyek nyelvére jaj de rájutottam.
- (4) Kinek tegyek panaszt, istenem nem tudom!
Az irigyek között, látom, nincs gyámolom,
Mindeniknek szája reám tátva vagyon,
Közöttük nyugtomat nem lelhetem sohun.
- (7) Nem vétök senkinek, mégis bűnös vagyok,
Az irigyek között, látom, csak csúf vagyok,
Valamerre mégyek, kelck, vagy fáradok,
Mindenütt fejemre gyalázatot hallok.
- (12) Látod én Krisztusom, hogy megszomorodtam,
Az irigyek között mint megnyomorodtam.
Ha szent istenséged nem könyörül rajtam,
Szegény árva fejem, meghal nagy bánatban.

Hogy ne vegyen rajtam minden irigy erőt,
Hírem s nevem legyen gyöngy mindenek előtt.

(KODÁLY ZOLTÁN—VARGYAS LAJOS: A magyar népzene. Bp. 1952. 3.)

186.

Kéziratai és nyomtatott kiadásai:

I. Szentsei-dk. (1704) 138b—139b. — Címe: *Cantio alia*. A vers végén: „Amen.” Kiad. TITAI 83—286; BUDA, SzD 146—147; VARGA, SzD 335—337.

II. Thoroczkai Zsigmond-ék. (1695 után) 24b—25b. — A 14. vsz. hiányzik. A 15. vsz. után retlenül folytatódik két szerelmi tárgyú, nem ide tartozó szakasszal. (RMKT XVII/3. 641.)

III. Szabó Samu-ék. (XVIII. sz. 1. fele) 1b—4a. — Címe: *Mas*. A vers végén: „Finis.” A 1. fele egy, a többi forrásban nem szereplő versszak.

IV. Kolligátum. (1788 körül) 45a—46a. — Címe: *Más*. A 6. és a 13. vsz. fel van cserélve.

V. Lóskay-k. (XVIII. sz. vége) 181b—182a. — Címe: *Cantio Elegans*. Az 5., 9. és 13—14. vsz. hiányzik.

VI. A' szántó-ember énekes dallai. H. é. n. — Szó szerint azonos szöveg jelent meg az Ötödfelesek három különböző, h. é. nélküli kiadásában is. (OSzK 803.104; 821.153. és 295.) A 1. fele hiányzik.

VII. Szlavóniai szöveg. — Kiss Lajos gyűjtötte 1957-ben a szlavóniai Szentlászlón. Kiadva: NEMES, SzD 298—299. — Éneket folklorváltozat, de annyira közel áll a fenti ponyvaszöveghez, hogy valószínűleg annak valamelyik kiadása lehetett. A 14. vsz.-on kívül a 6. is hiányzik.

VIII. Czombó Mózes-ék. (1801) 259—260. — Csak az 1—4. vsz., a többi az ék. csonkasága miatt hiányzik.

IX. Petrőczy Kata Szidónia verseinek kézirata. 78b—79b. — XIX. sz. cleji kézzel. — *nuru Ének*.

X. Gazdag Mihály-ék. (1822) 57b—58a. — Címe: *Eletében kesergő Eneke Iffjunak*. A 2—5. vsz. hiányzik.

A fenti forrásokra ugyanaz jellemző, mint az *Ideje bujdosásimnak*. I—IX. szövegére: az eredeti változatot, s a szakaszok sorrendje (egy kivétellel) azonos. Stemma itt sem készíthető. A fenti változatok nagyobb mérvű alakulás és alakítás jeleit mutatják:

XI. Melczér-ék. (XVIII. sz. 1. fele) 1a—2a. — Az átalakított szöveg versfői a STEPILOVONIN nevet adják. Egy későbbi kéz a szöveget több helyen visszajavította. Ezeket úgy jelöljük az eredeti szöveg szavait, majd egy nyíl után az új szöveget.

XII. Bathó Mihály-ék. (1728 k.) 220—221. Kiad. KOCZÁNY LÁSZLÓ: Őszi harmat utáni ének. Budapest, 1957. 93—95.

XIII. Bölöni Kozma István-ék. (1767—1768) 49a—50a. — A másoló sorokra tördelve írt szöveget, mégpedig a szakaszokat három sorosakká alakítva. A szöveget eszerint adjuk mi is.

XIV. Saator Péter-ék. (1774) 70a—b. — Címe *Alia*.

XV. Bathó István-ék. (1778—1785) 5. sz. — A vers után: „Vege vagyon ennek Amen.”

XVI. Dávidné Soltári (1790) No. 155. — Címe: *Mas Nóta CXXXI*. A szöveg átala-
kításában az eredeti, 6/6/8/8-as versforma 6/6/7/7-essé változott. Kiad. ERDÉLYI 44—45. (Dávidné Soltári Jankovich-féle másolata alapján.)

XVII. Veress Márton daloskönyve (1793) 65b—66a. — Címe: *Mas e. b. l. é.* (= egy bujdosó ének.)

XVIII. Keservessen kesergő... énekek. II. é. n.

XIX. Pálóczi Horváth Ádám: Ötödfélszáz énekek. (1813) 191. sz. — Pálóczi Horváth által írt *Siralom és bizodalom*. Kiad. Ötödfélszáz énekek. Pálóczi Horváth Ádám dalgyűjteménye az *Énekek és dalok* kötetében. Szerk. BARTHA DÉNES és KISS JÓZSEF. Bp. 1953. 324—325.

XX. Horvát György-ék. (1813) 21b—22a. — Címe: *Más ének*.

XXI. Bándi Péter-ék. (1837) 67. sz.

Az ének első szakaszát tollpróbaként beírták a *Komáromi-ék*. 69b lapjára, 1714 körül.

Népköltési változatai Dégh Linda jellemzése szerint „kevésbé folklorizált, inkább eltört” változatok, s feltehetőleg a ponyvanyomtatványok révén terjedtek el.

- (1) Siralmas volt nekem
Világra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem,
Mellyeket nem reménylerttem.
- (2) Tigris téjen talám
Tartott fel én anyám,
Jaj ki volt az én mostohám?
Bánatját ruházta rcám.
- (9) Siratom magamat,
El multt napjaimat,
Bizom Istenre dolgomat,
El igazítja bajomat.
- (12) Bánatim ujullnak,
Siralmim sem mullnak,
Könnycim orczámon folynak,
Ugy tetszik, a' fák is sirnak.

(Az Erdélyi János gyűjteményéhez beküldött anyagban, ismeretlen helyről. MTAK 16/178. 3a.)

- (1) Siralmas volt nékcm
E világra lennem,
Hogy ezeket kell szenvednem,
Melyeket nem érdemlerttem.
- (12) Siralmim nem múlnak,
Bánatim újulnak,
Keserveim rám tódulnak,
Engem a fák is siratnak.
- (9) Siratom magamat,
Elmultt napjaimat,
Bízom Istenre dolgomat,
Eligazítja bajomat.
- (4) Siratván magamat,
Elhagytam hazámat,
Reménységűől lelkem megszünt,
Jó anyám engem miért szűlt?!

(TÖRÖK KÁROLY: Csongrádmegyci gyűjtés. Pest 1872. 114–115. M.)

- (9) Siratom magamat,
Elmultt napjaimat,
Bizom Istenre dolgomat,
Eligazítja bajomat.

Orczámru! könnyeim hulnak,
Engöm a fák is siratnak.

(2) Tigris téjjel tartott
Fölnevelő dajkám,
Nem tom, ki vót és mustohám,
Ki bánatját ruházta rám?

(11) Hol vannak napjaim?
Tengörnek habjai
Keserűségnek árjai,
Életömnek vig órái.

(KÁLMÁNY LAJOS: Szeged népc. I. Arad 1881)

(11) Oh napom napjai,
Tengernek hobjai,
Oh életem vig órái,
Oh életem vig órái!

(3) Élek, de nem tudom,
Hol késik halálom,
Óráként jődögel kinom,
Jaj, hová légyek, nem tudom.

(2) Talám tigristéjcn
Tartott volt fel anyám,
Bánatját ruházta reám,
Bánatját ruházta reám.

(12) Bánatim ujulnak,
Siral mim nem múlnak,
Oh de még a fák es sírnak,
Oh de még a fák es sírnak.

(Atyha, Udvarhely m., VIKÁR-áttétel VII. 474. sz. és EA 2299. 336. — A lejegyzés közvetlenül egy XVII. századi szerelmi ének néhány szakaszának változatával: Én csak olyan vagyok. I XVII/3. 650. A két szöveg összetartozása kétséges, mert versformájuk különbözik.)

(1) Siralmas volt nekem
Világra születnem,
Hogy ezeket kell szenvednem,
Melyeket nem érdemlertem.

(2) Tigris téjcn talán
Tartott volt fenn anyám,
Jaj ki volt az én mostohám,
Bánatját ruházta reám!

(11) Oh napom napjai,
Bokros bú habjai,
Életemnek vig órái,
Keserűségnek napjai.

Óráként nőttől női kinom,
Jaj hová legyek, nem tudom.

- (7) Nékem es irigyim,
Titkon ellenségim
Mérget . . . lának barátim,
Kétszínű jó akaróim.
- (13) Álljon Isten boszút,
Azoknak is csak bűt
Szerzett volt nékem háborút,
Jaj de mégis arra jút.
- (4) Pusztákba került
Lelkem búa merült,
Jó reménység tőlem már meghült,
Jaj engem anyám mire szült.
- (12) Siralmim nem múlnak,
Bánatim ujulnak,
Orcámon könyeim hulnak,
Úgy tetszik, a fák is sirnak,
Mert irigyim szaporodnak.

(VIKÁR-áttétel, Siklód, Udvarhely vm. EA 2299. 448. — Első két szakasza ugyanonnan, ug
zöveggel: MF 433. Első szakaszát és dallamát KODÁLY közölte, párhuzamosan Pálóczi Horvát
llamával: A magyar népzene. Bp. 1943. 50.)

Dobaji énekének 9. szakasza vándorversszakká lett. Egy XVIII. század végi vers így kezdő

Síratom magam s magamat,
El tölt kedves napjaimat,
Álly meg kérlek, halld meg szómat,
Sirva kezdem panaszimat.

(*Dávidné Soltári*. 1790. 23—25. — Megvan a *Bathó István-ék*-ben is, 1. sz. és egy XIX
zepi énekeskönyvben: MTAK RUI 4r. 374. II. 13.)

Egy lakodalmás ének 24. szakasza:

Síratom magamat,
Elmúlt napjaimat,
Istenemre bízom
Minden dolgaimat.

(Ghymes, Nyitra, MNT III/A.

„Bujdosó számadó nótájának” 6., utolsó szakasza:

Síratom magamat,
Eltelt napjaimat,
Bizom Istenre dólgomat,
Eligazítja sorsomat.

(ECSEDI ISTVÁN: Hortobágyi pásztor- és betyár-nóták. Debrecen 19

Napomnak napjai,
Tengörnek habjai,
Sok szép víg napomnak
Szomorú sorsai!

(KÁLMÁNY LAJOS: Történeti énekek és katonadalok. Bp. 1952.)

Valószínű, hogy a magyar népköltészet egyik legelterjedtebb képe Dobai énekének 12. sz. ul:

Azhol én elmegyek,
Még az fák es sírnak,
Gyenge ágairól
Levelek lehullnak.

(Rengcteg változat az ország minden részéből.)

187.

Kéziratai:

I. Thoroczkai Zsigmond-ék. (XVII. sz. vége) 20a—21b. Kiad. VARGA, KKK 91. sz. — A vers is”

II. Komáromi-ék. (1701) 54a—55b. Kiad. THALY, Adal. I. 259—261. — Címe: *Cantio Alia*. „finis”.

III. Divini István-ék. (1707) 3a—7b. — Címe: *Első Enek*.

IV. Bocskor-k. (1716) 75b—77a. Kiad. THALY, Adal. I. 263—265. — A vers után: „Finis.”

V. Bathó Mihály-ék. (1728) 199—201. — Az ének eleje a kézirat csonkasága miatt hiányzik.

VI. Jankovich—Erdélyi-k. (1740 előtt). Az ismeretlen helyen levő kódex szövegének Jan lós által készített másolata: Quart. Hung. 173. VII. 5a—6b. Kiadta az eredeti kéziratból THALY 0—254. Kiadása megbízhatóbbnak látszik a másolatnál, ezért ezt követjük, s a másolat eltér ssel a lap alján közöljük. A cím csak Thalynál van meg. A 25. sort másképpen javítottuk, mint

VII. Tarsafalvi-ék. (XVIII. sz. 1. fele) 12b. — A kézirat csonkasága miatt csak három szak ort tartalmaz.

VIII. Tsorik András-ék. (1750—1751) 226—230. — A vers után: „Finis hujus Cantionis.”

IX. Szikszai András-ék. (1750—1752) 59a—60a. — Címe: *Alia Cantio*. A vers után: „Vege.

X. Énekeskönyv (1761) 8b—9a.

XI. Kozma-ék. (1777) 14b—15a.

XII. Osvát Péter-ék. (1781—1785) 22a—23b. — A vers után: „Finis.”

XIII. Alsókubini-kt. (1782 k.) 67b—68a. — Címe: *Szép Világi Bujdosó Ének*.

XIV. Czombó Mózes-ék. 25—30. Az ék. 1772 körüli, nem Czombó által leírt részében. ZIÁNY LÁSZLÓ, Őszi harmat után. Bukarest 1957. 145—147. — Címe: *Mas*.

XV. János Sándor-ék. (1802) 181—183.

XVI. Benczédi Sámuel-ék. (1807—1809) 3a—4a. — A vers után: „Finis.” Romlott, több shatatlan szöveg. A hibás szótagszámú sorok egyértelműen nem javíthatók.

XVII. Kriza Borka-ék. (1812) 15b—16b. — Címe: *MAS*.

XVIII. Vikár-másolat. EA 2299. 442, 845—846. — Vikár Béla a vers alá ezt írta: „Siklód, He Kiadta a Budapesti Hírlap 1907. márc. 10-i számában. Nem derül ki, hogy Vikár énekelt sz zelt-e le, vagy pedig — ami más esetben is előfordult — füzetből másolta le a szöveget. A cím ámot tartalmazó záróstrófa inkább az utóbbit valószínűsítik. Az első szakasz az *Egy b. nylegény*. (188. sz.) 1. szakaszának a változata.

A *Szentséi-daloskönyv* (1704) tartalomjegyzékében az ének kezdősora olvasható: „Gond s: yátám 157” A kötet 157—168. lapja kiszakadt és elveszett.

Az ének megvan az 1751-i *Török Sámuel-ék.*-ben is. (Új Auróra, Békéscsaba 1977. 87.) Sz adhatjuk, mert az ék. tulajdonosa, Katona Imre professzor — filológus körökben példátlanul - lehetővé, hogy a kéziratot tanulmányozhassuk.

vánnak hívták.

A 9–12. szakasz változata a *Bánatimnak örvényében*. . . kezdettű, 1664 nyarán keletkezett körül írt változatának 5–8. szakasza. (RMKT XVII/10. 265.)

Az *Ideje bujdosásomnak*. . . (a jelen kötetben 189. sz.) XI. változatának 2–3. sz. öndvisező édes anyám 5. és 8. szakaszának variánsa.

Kresznerics Ferenc dalgyűjteményében (127b) 1809-ben jegyezték le az alábbi verset önálló XVII. századi bujdosó és szerelmi ének versszakából van összeállítva:

1. Jaj én keseredett fogoly,
Kinek párja nintsen sehol,
Tsak az idő meg fordulna,
Hogy a szél más felül fujna,
A' ki nékem jó hirt hozna.
2. Ne hidj rósám te azoknak,
A'kik hozzád szépen szólnak,
Szemben nevet, titkon gyaláz,
Mások előtt földig aláz.
3. Majd elmegyek valamerre,
Valamelly ország szélére,
Jó hirt nevet ottan szerzek,
A' hol bötsüetem léssen.
4. Majd ott már jobban kedveznek
Az idegen jövevénynek,
Semmi bötsü a' szegénynek,
A' szép ifju legényeknek.
5. Az ur Isten tudgya, hol lesz maradásom,
Az idegen földön ki lesz én gyámolom.
6. Hogy ha le betegszem, ki fog ápolgatni,
Tsak egy ital vizet ki fog innom adni.
7. A' tüzet a' vizzel el lehet oltani,
Sok irigy nyelvét meg sem lehet fogni.

Az 1. versszakot, mint a népszerű *Ifjúság mint sólyommadár*. . . kezdettű szerelmi ének 9. sz. variánsát már idéztük: RMKT XVII/3. 662. A 3. szakasz énekünk 5. szakaszának, a 4. szakasz *bujdosásimnak*. (189. sz.) 3. szakaszának, az 5. szakasz a *Bujdosik, bujdosik*. (191. sz.) 11. szakaszának variánsa. A 6. vsz. a *Hová készülsz, szívem*. . . kezdettű, 1660-ból való ének 3. sorából RMKT XVII/3. 102. sz.)

Márki István 1862-ben Sarkad vidékén, Bihar megyében gyűjtötte (vagy füzetből másolt) két mesterlegénydalt, melyekben a *Gondvisező édesanyám*. . . szakaszai, illetőleg megelevenedtek fel:

1. Mester legény akkor hizik,
Mikor egy kis jó bort iszik,
Haragszik rá a mestere,
Mert nincs otthon a műhelybe.

Én mest'uram nem dolgozok,
Inkább batyumba pakolok.

3. Be van a batyum pakolva,
A nadrágom föl van húzva,
Batyum szija a kezembe',
Úgy sétálok a herbergre.
4. Be van a város kerítve,
Jaj hogy megyek ki belőle?
Kedves rózsám közepébe,
Hogyan válhatok el tőle?
5. Majd elmegyek valamerre,
Valamely ország szélére,
Nem mondanak ott egyébként,
Szegény vándorló legénynek.
6. Az erdőn elesteledtem,
A batyumat levettettem,
Fáradt testem rája tettem,
Ott egy kicsinyt pihentettem.
7. Zsebemben van egy rozsz bankó,
Most látom én, bús vándorló,
Megpróbálom a vándorlást,
Hegyen völgyön masérozást.
8. Én Istenem, adj kis szállást,
Mert megúntam a vándorlást,
Mert megúntam a vándorlást,
A keserves kutyagolást.

(MTAK RUI 8r. 149. 75—76. — Az 5. vsz. a *Gondviselő édes atyám*. 5. versszakának, a 8. crsszakának variánsa. A 6—7. szakasz is ismert bujdosó motívumokat tartalmaz.)

1. Elment, elment az én párom,
Békességes uton járjon,
Ha visszajön, visszavárom,
Szomorú szívembe zárom.
2. Minden jókat már ezeknek
A vándorló legényeknek:
Békességes úton járást,
És gyönyörűszip vándorlást.
3. Oh én édes ifjúságom!
Rabbá tettél, amint látom,
Vasat visel kezem, lábom
Teéretted, gyöngyvirágom.
4. Majd elmegyek valamerre,
Valamely ország szélire,
Ott egyebet nem csinálok,
Keservesen sirdogálok.

Többet is ad a jó Isten,
Isten hozzád, édes kincsem.

(Uo. 63. — Az 1. szakasz elterjedt XVIII. századi szerelmi-bujdosó ének változata, leg-
48-i szövege kiadva: Erdélyi Múzeum 1892. 553. A 2. és 4. szakasz a *Gondviselő édes atyám.* .
| készült.)

A 3. versszak népköltési változata:

Jaj Istenem, hová legyek?
Idegeny földre hogy mennyek?
Idegeny föld határába
Bujdosok, mint szegény árva.

(ECSEDI ISTVÁN: Hortobágyi pásztor- és betyár-nóták. Debrecen 19

Az 5. és 8. versszakból alakult szakasz gyakori a kéziratok közköltésben és a népkölté-
többször vándorversszakként. Legkorábban a XVIII. század végi *Ráth Károly-ék.* 14–15. lap,
szakaszos szerelmi ének első szakaszaként:

Majd el megyünk valamere,
Valamelly ország szélére,
Fészket rakunk álma [!] fára,
Gerlitze madar módjára.

Az ERDÉLYI JÁNOS-féle gyűjtés anyagában is más szakaszok között kerül elénk:

Árva vagyok, árva lettem.

3. Majd elmegyek valamerre,
Valamelly ország szélére,
Fészket rakni füge fára,
Sok irigyeknek dacára.

(MTAK Irod. 8r. 206/131. 10. sz. Kiadva: Népdalok és mondák III

Ki ki derül meg beborul.

2. Majd elmegyek valamerre,
Valamelly ország szélére,
Fészket rakok almafára,
Árva gerlitze módjára.

(MTAK Irod. 8r. 206

Az ötösi halom alatt.

7. Majd el megyünk valamerre,
Valamelly ország szélire,
Rászállunk egy rózsa fára,
Árva gilicze módjára.

(MTAK Irod. 8r. 206/12

Elmegyek én valamerre,
Valamely ország szélére,
Fészket rakok pálmaágra,
Árva gerlicze módjára.

(ERDÉLYI JÁNOS: Népdalok és mondák. Pest 1847. I. 1

Későbbi gyűjtésekben:

Elmennék én valamerre,
Valamely ország szélére,
Fészket raknék pálmaágra,
Árva gerlice módjára.

(TÖRÖK KÁROLY: Csongrádmegyei gyűjtés. Pest 1872. 97. MN

Már elmegyek valamerre,
Valamely ország szélére.
Fészket rakok ott egy fára,
Árva gerlice módjára.

(MAILAND OSZKÁR: Székelyföldi gyűjtés. Bp. 1905. 139. MNG

Távolabbi változat a Néprajzi Múzeumban:

Szivárványos az ég alja.
Ugy elmegyek arra helyre,
Mellről madár sem jó ide,
Fészket raknék egy útszélre,
Fügefának tetejébe.

(Csíkmadaras, 1907. MSz

Lásd még az *Ideje bujdosásimnak*. (189. sz.) VI. változatának 2. szakaszát is.

A 9., illetőleg 9–10. szakasz változataival több, különböző szövegű ének kezdődik:

Az ég alatt s a föld felett
Nincsen olyan árva, mint én,
A hegyek közt s a völgyek közt
Nem is termett olyan szegény.

(13 versszakos bánkódó szerelmi ének kezdőszakasza. *Benczédi György-ék*. 1814 körül. 9a–1

Az ég alatt, a' föld színén
Nintsen olyan árva, mint én.
Nintsen nékem attyám, anyám,
Gondot visel az Isten rám.

(Árva leány panasza. *Sebestyén Gábor-ék*. 1809 körül. 60b–61a. Ugyanez: *Kelecsényi attatók tára*. 1832–1840. 121b.)

Az alábbi szöveg 4. szakaszában a *Gondviselő édes anyám*. „b”-vel jelölt versszakának em maradt. (Különösen az V. változaté.)

Nincsen se' apám, se' anyám,
Ki gondot viseljen énrám.

2. Minden virág virágozik,
Csak az enyim hervadozik,
Hadd hervadjon, hadd száradjon,
Csak az isten el ne hagyjon.
3. Várda-város kics helység,
Benne lakik gyönyörűség,
Akárkinek gyönyörűség,
Csak énnékem keserűség.
4. Segélj-meg, oh, én-istenem,
'S legyél nekem te vezérem,
Hogy egy társat találhassak,
'S holtig véle maradhassak.

(MTAK Irod. 8r. 206/56. 46b—47a. Kiadta javítva ERDÉLYI JÁNOS: Népdalok és mor-
i. sz.)

Még egy darab az Erdélyi János-féle népköltési gyűjtés anyagából:

1. Az ég alatt, a' föld színén
Nincsen olyan árva, mint én,
Nincsen nekem apám, anyám,
Gondot visel az Isten rám.
2. Meg kell a búzának fagyni,
A' sok essőtől lerogyni,
Olyan bágyadt az én szívem,
Hogy nincs nekem igaz hívem.

(MTAK Irod. 8r. 206/

A népköltési változatokban már csak a 9. versszak 1. sora maradt meg, állandósult alakban:

Az ég alatt, a föld színén
Nincsen olyan árva, mint én.
Sirat engem a madár is,
Lehajlik értem az ág is.

(KÁLMÁNY: Koszorúk. Arad 1877. I. 78. 45. sz. — Szó szerint azonos, „Debrecen s több h
iGy I. 262.)

Ugyanez Rábaközből:

Az ég alatt, a föld színén
Nincs más olyan árva, mint én,
Értem hajlik még az ág is,
Engem sirat a madár is.

(EA 127.

Erdélyben és Moldvában az árvaság panaszolására alkalmazták:

Egy sincs olyan árva, mint én,
Árva vagyok apa nélkül,
Árva biz én rózsám nélkül.

(KRIZA 3)

S az ég alatt s a föld színén
Több olyan árva nincs, mint én,
Árva vagyok apa nélkül,
Hétszer árvább anya nélkül.

(FARAGÓ JÓZSEF—JAGAMAS JÁNOS: Moldvai csángó népdalok és népballadák. Bukarest 19: g eltérő változata uo. 293.)

Jer bé a temető kertbe, írd fel a sírom kövire:
A világon, a föld színén olyan árva nincsen, mint én.
Árva vagyok apa nélkül, de még árvább anya nélkül,
Kérem az nagy Istenemet, hogy el ne hagyjon ingemet.

(LÁTHIA LÁSZLÓ: Széki gyűjtés. Bp. 195.)

Az ég alatt, a föld színyén
Több nincs olyan árva mind én.
Árva vagyok apa nélkül,
Hétszer árvább anya nélkül.
Tízszor árvább jó társ nélkül.
A jó Isten az én apám,
Szűz Mária édesanyám,
Ők viselnek gondot rivám,
Hogy ne jussak bódórgással,
Egyik ajtóról a másra.

Moldva, 1976. (BÁNDY SÁNDOR—FALUHELYI BÁLINT: Moldvai magyar daloskönyv.)

A 10. szakasz népi változatai erősen variálódnak, és más, bujdosó motívumokat tartalmazó szakaszokkal kapcsolódnak össze. Elsőnek egy XVIII. század végi énekeskönyv 6 szakaszos, a kertes sorsán panaszolkodó énekéből idézünk:

Az katonak masiroznak.

3. Nints itt nékem atyám 's anyám,
A ki gondot viselne rám,
Az Ur isten az én Dajkam,
Ez visel gondot én reám.
4. Magyar Ország kedves hazám,
De idegen lettél hozzám,
Sem ebédem, sem vatsoram,
Az bú nélkül nints egy óráam.

(Ráth Károly-ék. 6b—7a. Kiadta ERDÉLYI JÁNOS: Népdalok és mondák. III. 2.)

Petrás Incze János az 1840-es években Moldvában jegyzett le egy hosszú éneket, amelyet aszt (átírásban) mutatunk be:

A jó Isten édes apám,
Gondviselő legjobb anyám.

(DOMOKOS PÁL PÉTER—RAJECZKY BENJAMIN: Csángó népzene. Bp. 1950)

A KÁLMÁNY-gyűjtötte változatban az *Egy bujdosó szegény legény* (kötetünkben 188. sz. *öndóság volt.* (RMKT XVII/3 226) emléke is megmaradt:

Engöm hinak jövevénynek,
Szögény vándorló legénynek:
Én vagyok az a jövevény,
Messze földrű' kerű't legény.

Nem szólok én, csak hallgatok,
Mer' idegöny fattyú vagyok,
Idegöny föld az én hazám,
Mindön asszony édös anyám.

(Koszori)

Domokos Pál Péter Moldvában gyűjtötte az alábbi népdalt:

Édesanyám, valahára
Viselj gondot az árvára

Mert én igaz árva vagyok,
S árvátul es árvább vagyok.

Nekem nincsen apám s anyám,
Ki gondot viseljen reám.

Vagyon nekem egy mostohám,
Ki még ügyet sem vet reám.

(DOMOKOS PÁL PÉTER: Mert akkor az idő napkeletre fordul. Cluj-Kolozsvár 1940. 46. —
nyelvtre.)

Három erdélyi népdal:

Ha kiindulsz Erdély felől,
Ne nézz rózsám visszafelé.
Szivednek ne legyen nehéz,
Ilygy az idegen földre mész.

Idegen földre ne siess,
Ha a hazádban megélhetsz,
Idegen föld az én hazám,
Sok jó asszony édesanyám.

Idegen földön jártomban
Jutott nékem a bánatból.
Jut es nékem, amig élek,
Még a földön fejjel élek.

Idegen föld az én hazám,
Idegen az ember hozzám.

Szűz Mária édesanyám,
A jó Isten édesapám,
Ő jó gondot visel reám.

(Lajtha László gyűjtése Csíkban. MF 1:

Megengedje Szék városa,
Ha nem vótam jó lakosa.
Isten veled, édesanyám,
Nem viselsz több gondat reám.

(LAJTHA LÁSZLÓ: Széki gyűjtés. Bp. 1954

A szakasz egy további változatát lásd az *Egy bujdosó szegény legény*. (188. sz.) jegyzetéből moldvai változatban.

A 12. versszak az alábbi három székely népköltési változatát ismerem:

Mikor bujdosni indultam,
Szinem se volt, úgy búsultam,
Kezem fejemre kapcsoltam,
Magamat úgy siratgattam.

Jártam járatlan utakon,
Ismeretlen országokon,
Tángálatlan határokon,
Tángálatlan határokon.

(Kadicsfalva, Udvarhely. VIKÁR-ÁTTÉTEL IX.

Járok, bolygok az utakon,
Ismeretlen országokon,
Utat vesztettek szemeim,
Orcámon sűrű könnyeim.

Mikor hazul' elindultam,
Szincm sem volt, úgy búsultam,
Kezem fejemre kapcsoltam,
Én magamat úgy sirattam.

(HALLÁSZ ANTAL: A hazatértek. A bukovinai magyarok kétszáz esztendeje. Nagyvárad 1941

Tőtik a nagy erdő útját,
Viszik a székely katonát,
Viszik, viszik szegényeket,
Szegény székely legényeket.

Ugy elviszik szegényeket,
Honnét madár sem jó ide,
Viszik járatlan utakon,
S ismeretlen határokon.

versszak változatai számos népdalszövegben kerülnek előnk; Bartók és Kodály feldolgozásai az a szakasz vált a legismertebbé a nagyközönség körében is.

Jaj istenöm, rendőj szállást,
Mett meguntam a bújdosást,
Idegön földön a lakást,
Éjjel-nappal a sok sirást.

(KRIZA 63. sz.)

. . . Akar lássak, akar se mást,
Ugy meguntam a bódorgást.
A bódorgást, s a bújdosást,
S az idegen földön lakást.

LOKOS PÁL PÉTER—RAJECZKY BENJAMIN: Csángó népzene. Bp. 1956. I. 38. — A szöveget nekünk hoztuk.)

Meguntam én a vándorlást,
Más tűzhelyen vacsorálást,
Házról házra kolindálást,
Az a soha meg nem nyugvást.

(MAJLAND OSZKÁR: Székelyföldi gyűjtés. Bp. 1905. 304. MNGY VII.)

Én Istenem, rendelj szállást,
Adjál egy kis megnyugovást.

(Uo. 305.)

Jaj Istenem, rendelj szállást,
Be meguntam a bújdosást.

Be meguntam a bújdosást,
Az idegen földön lakást.

Idegen földre ne siess,
Mer a hazádba megélhetsz.

A hazámba nem élhettem,
Idegen földre széledtem.

(Kadicsfalva, Udvarhely m. VIKÁR-átítétel IX. 84. sz.)

Meguntam már a bújdosást,
Hegyen-völgyön a mulatást,
Papot illet a szentírás,
Szegény legényt katonaház. *

(SEBESTYÉN GYULA: Dunántúli gyűjtés. Bp. 1906. 273. MNGY VIII.)

De sokat jártam övvenetok:
Ott jártam én az vadakkal,
Sírtam a kis madarakkal.

Én Istenöm, röndölj szállást!
Möguntam már a bujkálást,
Sűrű erdőbe bujkálást,
Sík mezőbe a nagy futást.

(KISS GÉZA: Ormányság. Bp. 1937. 402.)

Agyon csaptam a viczispányt,
Mer' elszerette a rúzsám.

Kerestetett az vármegye,
De nem estem a kezibe.

Még azon nap eszaladtam,
Hegyet-vögyet összejártam.

Zöld erdőbe estelettem,
Kitlim fejem alá tettem.

Kitlim fejem alá tettem,
Fáratt testem rávettem.

Éfétájba fölfbrettem,
Szemem az égre vettem:

Én Istenem, adgy megnyugvást,
Mert meguntam az vándúllást.

Az vándúllást, a sok bolygást,
A sok idegen országlást.

De a kijé' így szenvedek,
Lelkit a pokóra vessed!

(KÁLMÁNY LAJOS: Alföldi népballadák. Bp. 1954. 112.)

Jaj be hojszu az éccaka,
Talán meg se virjad soha.

Dchogy virjad! hajnal sincsen,
Az én búmnak vége sincsen.

Én Istenem, rendejj szállást,
Be meguntam a bódorgást!

Idegen földön a járást,
Más ember házán a lakást.

(Gerlén, Moldva 1959. Néprajzi Közlemények 1960/1. 34–35.)

Le találol betegenni,
Ki tud, szívem, rivád nézni?

Vaj egy falást enned adni,
Vaj egy szóval megbiztatni.
Egy csepp vízzel megkínálni,
Egy csepp vízzel megkínálni.

Idegennek, jövevínnek
Nincsen becsüje szegínynek,
Idegen vagy, jövevín vagy,
Nincsen becsúd, mert szegín vagy.

Én istenem, rendelj szállást,
Min meguntam e kódorgást,
Idegen ajtókon járást,
Idegen ajtókon járást.

(Trunk, Moldova 1953. Romániai magyar népdalok. Közzéteszi JAGAMAS JÁNOS és FARAGÓ
János 1974. 27–28. — A 3. szakasz az *Ideje bujdosásimnak*. kezdetű, kötetünkben 189.
szövegtől ének 3. szakaszának változata. A szöveget a köznyelvi ejtéshez közelítettük.)

Úgy elmegyek, meglássátok,
Hogy a hírem se halljátok,
Ha halljátok, majd bánjátok,
Hozzám való gonoszságotok.

Én Istenem, adj nyugovást,
Békés földön való szállást,
Ha múljon el a háborgás,
Meg az örökös bujdosás.

(Lajtha László gyűjtése, Bogyiszló, Pest m. 1922. MF)

Herberkfater, aggyál szállást,
Mert megúntam a fechtolást,
Mert megúntam a fechtolást,
A sok kilincsnymogatást.

Minden falu édesházam,
Minden asszony édesanyám,
Minden kislány feleségem,
Kivel a világon éltem.

(BODGÁL FERENC: Egy munkásdal változatai. 1953. 277–281. — További változ:

Erdő mellett estvéledtem,
Subám fejem alá tettem,
Összetettem két kezemet,
Ugy kértem jó Istenemet.

A járkálást, a bujdosást,
Az idegen földön lakást.

Adjon Isten jó éjszakát,
Küldje hozzám szent angyalát,
Bátorítsa szívünk álmát,
Adjon Isten jó éjszakát.

(Kodály gyűjtése, Pásztó, Heves m. KODÁLY ZOLTÁN: A magyar népzene. A
erkesztette VARGYAS LAJOS. Bp. 1952. 322. sz.)

Elindultam szép hazámból,
Híres kis Magyarországból,
Visszanéztem félutamból,
Szememből a könny kicsordult.

Bú ebédem, bú vacsorám,
Boldogtalan minden órám,
Nézem a csillagos eget,
Sírok alatta eleget.

Jaj Istenem, rendelj szállást,
Mert meguntam a bujdosást,
Idegen földön a lakást,
Éjjel-nappal a sok sírást.

(Bartók gyűjtése, Békésgyula. Uo. 117. sz. — Az 1. szakasz az *Ideje bujdosásimnak*. XI.
can is megvan.)

Az „F”-fel jelölt, először a VI. változatban feltűnő versszakot egy XIX. század eleji vers
sználta fel szerzeményéhez. Legkorábbi szövege a *Némely elegyes dalok* c. énekeskönyvben (30:

1. Kertemben van egy rósa fa,
Piros rósa vagyon rajta,
Hej rósa rósa, be szeretlek,
Ugy hogy szívemből ki sem vetlek.
2. Jajj be szegény legény vagyok,
Egy pénznek ura nem vagyok,
Kérnék kölcsönn, de nem kaphatok,
Mert nagy interest nem adhatok.
3. Ugyis mind szerentséllenek
Mi nállunk a' nőtelenek,
Karjok az üress nyoszolyába,
Árnyékot ölelnek hijába.
4. Nosza tehát majd ugy tészek,
Feleséget szépen vészek,
Nem bánom, légyen ha szegény is,
Ha háztól való vagyok én is.

Építsünk csak a szereteten,
Boldogok lészünk mind a' ketten.

6. Nosza tehát szívem Martsa!
Éltünk' csak Isten meg tartsa,
Majd a' télen még öszve kelünk,
Apró gyermekeket nevelünk.

Az Erdélyi János-féle népköltési gyűjteményben sok változata van; a 2., minket érdeklő szege nem variálódott: MTAI Irod. 8r. 206/4. 7b—8a; Uo. 206/55/a. 3b.; Uo. 206/56. 5 6/130. 9—10.; Uo. 206/168. Ez utóbbi kéziratban valamennyi sor nyolcassá változott; a 2. enképpen:

Jaj de szegény legény vagyok,
Egy pénznek ura nem vagyok,
Kölcsön kérnék, de nem kapok,
Nagy interest nem adhatok.

(Egy ismeretlen helyen levő változatát kiadta ERDÉLYI JÁNOS: Népdalok és mondák

A szakasz egyik változatát a *Rongyos a házam teteje*. . . kezdetű, Losonczy László: *Nyomai* költeményén alapuló vers utolsó szakaszaként jegyezte le Kálmány Lajos:

Én hát most semmi sem vagyok,
Egy pénznek ura nem vagyok,
Kölcsön kérnék, de nem kapok,
Mert idegön földön lakok.

(KÁLMÁNY LAJOS: Történeti énekek és katonadalok. Bp. 19

Néhány népköltési változat:

Vékony cérma köménymag,
Jaj be szegény legény vagy,
Egy pénznek ura nem vagy,
Mégis olyan kevély vagy.

(KRIZA 471. sz., utc

Jaj de nagyon szegény vagyok,
Egy pénznek ura sem vagyok,
Kölcsön kérnék de nem adnak,
Árva vagyok, árván hagynak.

(VIKÁR-áttétel. Pusztaföldvár, Békés m. M

Olyan szegény legény vagyok,
Egy pénznek ura nem vagyok,
Köcsönkérek, úgy sem kapok,
Mert tudják, hogy szegény vagyok.

(Molnár Antal gyűjtése. Gyergyóújfalu, 1911. MF

Gyönyörű tavasz idő. . .

Ez az vége Enekemnek,
Ki neveztetem csak egy szegény legénynek,
Bujdosó szegény jövevénynek.

(*Vízkeleti-ék.* 1764 k. Kiadva: ItK 1932.)

Beteg vagyok testemben. . .

Ez az vége versemnek,
Engem kinek neveznek,
Keseredett szívünek,
Életü keservessnek.

(*Dunántúli verseskönyv.* 1802. 30b–)

Ej most élem világom. . .

Ez a vége versemnek
Kiráól engem neveznek
Szomorodott szívünek.
Élete kesergőnek.

(JANKOVICH MIKLÓS: Nemzeti dalok gyűjteménye. Kiadva: KÁLMÁNY LAJOS: Történeti ének adalok. Bp. 1952. 216.)

188.

Kéziratai:

I. *Szentsei-dk.* (1704) 108b–109b. — Címe: *Cantio Alia*. Kiad. TIALY, Adal. I. 239–242; I 17–118; VARGA, SzD 276–278; VARGA, KKK 89. sz. — A szöveg után: „Amen Finis.”

II. *Boeskor-kódex* (1716) 74a–75b. Kiad. TIALY, Adal. I. 243–245. — A szöveg után: „Finis.

III. *Thoroczkai Zsigmond-ék.* (1695 után) 30a–31b. — Az ének vége a kézirat csonkasága iik.

Az ének 1–2. szakaszából alakult a *Gondviselő édesanyám.* . . (187. sz.) XVI. változatának iza.

Az 1–3. szakasz motívumaival kezdődik az alábbi, Petrács Incze János által az 1840-es évek ában leírt szöveg:

Ó szegény bujdosó legény,
Idegen földről jövevény,
Szennyes szakadozott ingben,
Fejér rojtos köpönyegben.

Ő meghúzta szegény magát,
Hol őt még a nap sem süti,
Nap sem süti világossan,
Még a hold is homályossan.

Napom, napom, fényes napom,
Süss még egyszer világossan,
Nem mindenkor homályosson,
Hogy hazámat ne sirassam.

Látom füstjét, de csak alig,
Hogy az égen feketéllik.

Nincsen nekem atyám s anyám,
Ki gondot viseljen reám,
Gondviselő szent úristen,
Csak ő visel gondot reám.

Én Istenem, valahára
Viselj gondot az árvára,
Hogy ne jusson búdosásra,
Egyik ajtóról a másra.

(DOMOKOS PÁL PÉTER—RAJECZKY BENJAMIN: Csángó népzene I. Bp. 1956. 71—72. — A 3./II. századi variánsa: RMKT XVII/10. 262, népköltési variánsa: BARTÓK BÉLA: A magyar néj 24. 12. sz.)

Az 1. szakasz emléke néhány más versben is megtalálható:

Ittas vagyok, boros vagyok,
Haza mennék, de nem tudok,
A'ki tudja, mirt nem mondja,
Merre menjek én már haza.

Bort iszik a' szegény legény,
Mikor útnak indul szegény,
Ámbár olyan, mint a' Nap fény,
Bort iszik a' szegény legény.

(Komoróti Terka-ék., 1796/1810. 68)

Bort iszik a' szegény legény,
Mikor utra indul szegény,
'S ha olyan is, mint a' napfény,
Mégis csak egy szegény legény.

Minden kintse tsak baltája,
'S vigasztaló furuglája,
Túske bokor a' párnája,
A' madár is kiált rája.

Vissza tekint haza felé,
Szeretője háza felé,
Füstjét látja, de tsak alig,
Hogy az égen sötétedik.

(MTAK Irod. 8r. 206/192)

Egy 1826-ban Makón összeírt énekeskönyvben (melyre Küllös Imola volt kedves /elmemet) olvasható az alábbi szöveg (65b—66a), melyben kőtetünk három bújosóénekeknek kasza variálódott:

Bort iszik a szegény legény,
Mikor utazik ő szegény,
Ha ojan is mint az napfény,
Meg is tsak egy szegény legény.

Sok okai vagynak annak,
Sok [okai vagynak annak].

Esik eső zug a malom,
Bort iszik az én galambom,
Nem banom én tsak had igyék,
    hog rollam gondolkod[gyék].

Erdő erdő de magas vagy,
Edes hazám de messze vagy,
Füstyit latom de tsak hallik, [!]
Hogy az égen setitellik.

El indultam onnét hazul,
Azt gondoltam, jomra fordul,
Nem fordult az nékem jomra,
Fordult szomoru órámra.

Ájatok meg hegyek völgyek,
Had panaszkodjak néktek,
Igy van dolga a szegénynek,
Szegény vándorlo legénynek.

En Istenem adj jo szállást,
De meguntam a vándorlást,
Idegen földön bujdosást,
Idegen földön bujdosást.

Főleg ez az ének ihlette Thalyt, amikor ugyanígy kezdődő hamisítványát megírta (Irod
veltség-történeti tanulmányok a Rákóczi-korból. Bp. 1889. 410—411. A Thaly-féle
klorizálódott változata: KÁLMÁNY LAJOS: Történeti énekek és katonadalok. Bp. 1952. 21. sz.)

5 állapot = tehetőség, jó mód (SzT I. 247).

15 göesöre = gebe (NySz) göthös (SzT IV. 641).

16 E sort nem értem. VARGA (idézett kiadásában) így értelmezi: most nem sokszor üli m-
yereg nélkül) a lovat.

25 fehér — a lovat mondták így, mint a *Pajkos-énekek*ben is: Dúdó, fejr, dúdó.

53—54 E két sort nem értem, talán bort árult az énekes? — cégér 1. kocsmáro
reskedő-jelvény (SzT).

II, 21 abverteis — a III. változat 25. sorában: eb verte is, ami alighanem téves értelm
isoló által nem ismert (általunk sem ismert) *abvert* szónak.

Nyomatott kiadásai és kéziratjai:

I. *Négy szép új világi énekek*. II. n. 1785.

II. *Öt világi énekek*. II. é. n.

III. *Hat világi énekek*. II. é. n.

IV. *Hat szép világi új énekek*. II. é. n.

V. *Szíveket újító bokréta* (1770) V. sz. A 6—7., 11., 14—15. és 20—21. vsz. hiányz.
ERSÉNYI GYÖRGY: *Szíveket újító bokréta*. XVIII. évszázadbeli dalgyűjtemény. Bp. 1914. 29—31.

VI. Jankovich Miklós: *Magyar világi énekek* (1789—1793) 35b—36a, 21b—22a. Jankovics
—21. szakaszt írta le a 21b—22a lapra, majd Initium de Cantione 55a felirattal pótlólag

VII. Bándi-ék. (1837) 20. sz. — Címe: *Más Nota Tulajdon 19.*

VIII. Kálmány-kézirat. — Kiadva: KÁLMÁNY LAJOS: Történeti énekck és katonadalok. B—211. DÉGII LINDA jegyzeteiből idézzük: „1913 után Csanád-Apácán talált kézirat másolata. E szett, tehát leírásának korát nem tudjuk megállapítani.”

IX. Csíkmadarasi szöveg. — Bodon Pál 1907-ben Csíkmadarason gyűjtötte ezt a változatot. 8.) A szöveg csak kevésbé tér el a ponyvaváltozatoktól, ezért valószínű, hogy közvetlen írott vagy írott szöveg volt. A 14—17. vsz. hiányzik.

A fenti források szövege lényegében egyezik, a szakaszok sorrendje is azonos. Mindazonáltal hibák száma kevés ahhoz, hogy a források összefüggése megállapítható legyen. Alapszövegként a ponyvanyomtatvány szövegét választottuk, s javítottuk nyilvánvalóan hibás helyeit. — A forrás szövegét teljes egészében közreadjuk, minthogy idegen versszakokkal keveredtek:

X. Adorján Ferenc diáriuma (1778) 75a—b. — Címe: *Secvatur Alia*. (Néhány nyilvánvalóan törlés utáni változatok, Istenen stb.) hallgatólágosan javítottunk.

XI. Erdélyi Tár nótáskönyve (1833—1835 k.) 31a—32a. — Kiad. ERDÉLYI PÁL: Kurucz kötetek. é. n. 244.

Megvan a *Kopácsi-ék.*-ben (1822) is. (Magyar Képes Újság 1975. 8. sz.)

Az éneket, versfői szerint IANOTZI ANDRAS TSINALTA. Az I. és VI. forrásban előforduló jelölés egy XVII. századi szerelmi énekre utal. (RMKT XVII/3. 261. sz.)

Az ének 14. és 16—17. versszakának változata a *Bánatimnak örvényében*. kezdetű, 1664 körül keletkezett ének 1800 körül leírt változatának 9—11. szakasza. (RMKT XVII/10. 265.)

Egy 1801-ben leírt ének szövegébe az *Ideje bujdosásimnak*. 1—2. szakasza került be. A szöveget közöljük:

1. Győzhetetlen szép kövaram,
Szemmilljemben ki vagj harom,
A kereszt fan draga aron
Olltallmimmot tölled varom.
2. Read biztam en igyemmet
En Istenem en lellkemmet,
En szegen arva fejemmet
Tolled varam sedellmimet [!]
3. Ellensegim szabolazd meg,
Szandikomban tartoztasd meg,
Szegeny fejem koronazd meg,
Menynyen földön bolldogits meg.
- (1) 4. Ideje bujdosasimnak
Eljöt mar tavozasimnak
Söt okai vadnak annak
Szomoru valltozasimnak.
- (2) 5. Angallidot en Istenem
Külldehll hogj keserjen engem,
Utaidban vezerehlljen,
Minden gonosztoll meg mentsen.
6. Edes kedves Erdellj orszag,
Teget mar szep neped it hagj,
Edes kedves szep magjarsag,
Mondhatom mar en Istenem.

Bartók Béla Gyergyóújfaluban gyűjtötte az alábbi népdalt, amely a ponyvaszövegéből származik, de már jelentős változtatások figyelhetők meg rajta:

- (1) 1. Ideje bujdosásimnak
Eljött már utazásimnak,
Sok okai vadnak annak
Az én elbujdosásimnak.
2. Ződ az útnak a két szélje,
De bánatos a közepe,
Masérodzom búval benne,
Masérodzom búval benne.
3. A két lábam masérodzik,
A két szemem búsalkodik;
A két lábam masérodzik,
A két szemem búsalkodik.
4. Fejem felett az nagy felhő,
De nem abból hull az eső,
A két szemem sűrű felhő,
Mind onnét csurog az eső.
- (3) 5. Idehaza a legénynek
Nincsen becsüje szegénynek,
Mert itthon inkább kedveznek
Az idegen jövevénynek.
- (4) 6. Ha a tengeren túll menyek,
Ott es jó hírt-nevet szerzek;
Ha a tengeren túll menyek,
Ott es jó hírt-nevet szerzek.
- (5) 7. De itthon nem fogják tudni,
Szegény fejem él-e, hal-e,
Szegény fejem él-e, hale,
S az életbe módja van-e?
- (16) 8. Isten veled, jó pajtásim,
Barátim s felekezetim!
Akkor velem jót tettetek,
Isten fizesse meg nektek!
- (17) 9. Akik velem jót tettetek,
Isten fizesse meg nektek,
Hosszabítsa meg éltetek,
Hogy őt dicsérhessétek!
- (2) 10. Angyalidat, én istenem,
Küldjed, vezeríjjen engem,
Hogy őrizzen, s óttalmazjon,
Ahol nem ismérnek engem.

Ki angyalt küld kalauznak,
Az igaz úton járóknak.

(BARTÓK BÉLA: A magyar népdal. Bp. 1924.

Az *Ideje bujdosásimnak.* 2. szakaszának változata a *Bolondság volt.* kezdetű, Kodály Györgyújfaluban gyűjtött népdal 3. szakasza:

Angyalidot én Istenem
Küldjed, hadd kísérfen engem,
Utaimba vezéreljen,
Minden gonosztól megmentfen.

(Néprajzi Múzeum, MF 1267/c. Első két szakaszát lásd: RMKT XVII,

A 3. szakasz népdalváltozata Udvarhelyszékről:

Idegön fődre ne siess,
Hogyha hazádba megélhetsz.
Idegőnnék s jővevénnék
Nincsen böcsűje szegénnék.

(KRIZA

A szakasz egy másik népköltési változatát a Gondviselő édesatyám. (187. sz.) jegyzetében találhatók variánsai között közöljük.

A XI. sz. alatt közölt szöveg változata:

Kibujdostam országombul,
Híres kis magyar hazámbul.
Viszanéztem félutamrul,
Szememből könyvem kitsordult.

Halgasatok hegyek, völgyek,
Had panaszkodjam nektek,
Hogy az szegény katonának
Miképpen vagynak sorjaj.

Panaszolkodom tisztémnek:
Nincsen ereje testémnek.
Morgo száját rám forditya,
Atta-teremtettett mondja.

(*Kopácsi-ék.* [1822—1825] 70—71., 28. sz. Kiad. KATONA IMRE, Bács-Baranyai Hírnap — I. 7. szept. 20. — A szöveg az énekeskönyvet összeíró Csöbörös István által szerzett versszakokból vett ki.)

A XI. sz. alatt közölt szöveg 1. szakaszának Békésgyulán gyűjtött változatát lásd a *Gondviselő édesatyám.* (187. sz.) 13. szakaszának variánsai között. Ugyancsak a szakaszt Gyimesen azonos népdalban találták:

Visszanéztem fél utambúl,
Szememből a könny kicsordult.

Egy könnyem hullt bujdosásaimért,
Egy könnyem hullt a jó pajtásaimért,
Egy könnyem hullt apámért, anyámért,
Többi hullott a régi babámért.

(MSz)

A XI. szöveg 2. szakaszának népköltési változata:

Hegyek, völgyek között állok,
Szívemet öli a bánat;
Hegyek, völgyek, álljatok meg,
Hogy panaszkodjam meg nektek.

Engem anyám megátkozott,
Mikor a világra hozott.
Azt az átkot mondta reám:
Ország-világ legyen hazám!

Ott se legyen megállásom,
Csipkebokor a szállásom.
Ott se legyen megállásom,
Csipkebokor a szállásom.

(KODÁLY ZOLTÁN: A magyar népzene. A példatárt szerkesztette VARGYAS LAJOS. Bp. 1952. 14)

190.

Kéziratai:

I. OL Kapuváry-It. 7. cs. — Versfői: BAROT JANS.

II. Világi énekek és versek (1800) 18a—b. — Címe: *Nº 31º*. Versfői: BAROTI JASN.

III. Furuglyás-ék. (1764) 25—28. — A 2. vsz. a 7.-nek, az 5. sz. vsz. a 16.-nak a változata. A vsz. az előző szám alatt közölt énekből való. A 6. szakasztól kezdve a versfők a BAROTÉ J. get adját.

IV. Alsókubini-kt. (1782 k.) 1a. — Csak az 1—5. vsz. Lehetséges, hogy a szöveg folytatása os mikrofilmen hiányzik.

V. Jankovich Miklós: Magyar világi énekek (1789—1793) 13a. — Címe Jankovichtól szárm jen jövevény nyomorusaga.”

VI. Czombó-ék. 34—35. Az ék. 1772 körüli, nem Czombó Mózes által leírt részében. LÁNY LÁSZLÓ: Őszi harmat után. Bukarest 1957. 149—150.

VII. Vikár-másolat. EA 2299. 209. — A másolaton levő megjegyzés szerint „régí kéziratból” A versfők szerint az ének szerzője Baróti János, akiről nevén kívül semmit sem tudunk.

Az ének néhány versszaka megvan a következő szám alatt közölt, *Bujdosik, bujdosik*. k ten is. (Lásd az ottani jegyzetet!)

Két XVIII. századi kesergő ének ugyanazzal a strófával kezdődik, mint Baróti János két éneknek közöljük egy-egy változatát:

1. Boldogtalan sorsa siralmas életemnek
Árad napról napra gyötrelme lelkeemnek,
Nem virrad fel soha vig kedve életemnek,
Ujjul nagy banattya szomorú szívemnek.

Sokan én keserves életemet nézik,
Azzal azoknak irigysége hizik.

3. Szerentsétlenségem holtamig siratom,
Mely gyász, melyet szívem visel, ha fontolom,
Egész életemet hogyha meggondolom,
Nem egyéb tsak bánat, s szív agadolom.
4. Minden állapotom félelem, reménség,
Szerentsém állása reméntelen kétség,
Vége szándékomnak kin lesz vagy nyereség,
Nem tudom, hervadok, környül vött sok inség.
5. Oh mert szerentsémet szél vészek tanalják,
Titkos ellensegim futasimat allyak,
Valyon eleteket de minck sajnallyák,
Kiknek nem vétettem, azok ostromollyák.
6. Ily sok szenvedésben hogy kellett elnem,
Unalmas napjaim magamban töltenem,
Enyi sok gyötrellem s banatok közt elnem,
Igy kell eleteket látam el végeznem.

(*Világi énekek.* 1764. 101–104. — *Megvan még: Erdélyi-ék.* 1779. 52. — *Dávidné S*
-1791. 109. — *Wén József-ék.* 1809–1810. 12–13. — *Bándi Péter-ék.* 1837. 21.)

Egy meg epedett szívnek siralma

1. Boldogtalan sorsa siralmas éltetnek
Árad napról napra gyötrelme lelketnek,
Nem virrad fel immár vig napja kedvetnek,
Ujjul nagy bánatja szomorú szívemetnek.

Jaj nem tanálhatok semmi vigasztalást,
Mivel hogy szívemben érzek nagy meg romlást,
És hogy e valaha vehessen vidulást,
Nem találsz én elmém modot s szabadulást.
3. Keserves fájdalom, mellynek orvosságát
Senki nem tudhatya valóságos okát,
Hancem tsak az, aki maga érzi sujját,
Es ki nem mondhatya szívének fájalmát.
4. Én vagyok így olyan, ki titkon kesergék,
Ambátor ha látszik, hogy néha nevetek,
Nints tellyes örömöm, kinomban epedek,
Vig napokat immár soha nem reméllek.
5. Ambátor az egész világ kintsét nyerjem,
Aranyát, ezüstycét magamévá tégyem,
Tellyes vig örömöm, tudom, hogy nem leszen,
Mig fel nem talállya contentumát szívem.

Örömet mindenét azért ki fizetné,
Szükkölködő lenne, csak hogy meg nyerhetné.

7. Énis szerentsémet holtomig siratom,
Szívemnek fájdalmat hogy ha el gondolom,
S egész életemet ha jól meg fontolom,
Nem egyéb, hanem csak bánat, aggodolom.
8. Hogy sem azt szenvedjem, kész vagyok éltetem
Halálnak áldozni, csak hogy hiv szívemet
Példának fel tégyem s holtam után légyen
Vezére azoknak, kik követnek engem.

(Rákosi Sámuel *Holmija*. 1791. 166a—b. — Egyéb előfordulásai: *Vutskits-ék*. 1798. 109. — *Jc r-ék*. 1802. 91a. — *Világi énekek*. 1818. 9b. — *Demjén Sámuel-ék*. XIX. sz. 1. fcle. 9—10.)

191.

Kéziratai:

I. Jankovich Miklós: *Magyar világi énekek (1789—1793)* 33b—34a. A vers fölött: „Bujdosó é kezvert ex 20—21.” A kézirat 13a lapjára utal, ahol 20. sz. alatt a *Boldogtalan sorsa*. kezdetű ünken a következő sz. alatt), és a *Bujdosik, bujdosik*. II. változatának szövege található.

II. Uo. 13a. Címe: *Bujdosó éneke*. Az I—II. változatot összeolvasztva és a 9. szakaszt kiha THALY, VÉ I. 221—224.

III. Dunántúli verseskönyv (1802) 21a—22a.

IV L. J. énekeskönyve (XIX. sz. 1. fcle) 139b—140b. — Címe: 227. *Ének*.

V. Kópácsi ék. (1822—1825). Kiad. PATAKY ANDRÁS, Magyar Képesűjság (Zágráb) 1975. júli 23. — A közlő a szöveg énekeskönyvbeli helyét így adja meg: „A daloskönyv első 14 oldala c való bujdosóéneket tartalmaz. Helyhiány miatt csak egy részletét közlöm.” Kiadásunk Pa s közlésén alapul. — E változat 6—10. és 12. szakasza — amint erre a közlő is utal — az énc :t összeíró Csöbörös István paraszt származású katona szerzeménye. A 11. vsz. változatait ~ XVII/3. 593. A 17. szakasz azonos annak a rabénekek első szakaszával, amelyet a *Czomb* en másolt részéből közölt KOCZIÁNY LÁSZLÓ: *Őszi harmat után*. Bukarest é. n. 155.

VI. Makói-ék. (1826) 67a—b.

Az ének versszakai keveredtek a Boldogtalan sorsa. kezdetű, az előző szám alatt közölt t ikaival: 6. vsz. = I, 5. vsz.; 7. vsz. = I, 1. vsz.; 9. vsz. = I, 9. vsz.; 10. vsz. = I, 8. vsz.; 1—3. vsz. 1. vsz.

Népköltési változatainak két fő típusa van. Az egyik a 9—11. szakaszból alakult. Néhány példáj

Sirass édesanyám, míg előtted járok,
Azután ne sirass, ha útnak indulok.
Tudja a jóisten, hogy hol lesz halálom,
Erdőn-e vagy mezőn, vagy a tengerparton?

Ha az erdőn léssen, ki temet el engem?
Éltetnek engem az erdei vadak,
Magsiratnak engem az égi madarak,
Magsiratnak engem az égi madarak, (!)
Tengernek két partja koporsóm is léssen,
Tengernek zúgása a harangszóm léssen.

(Énlaka, Udvarhely. VIKÁR-áttétcl
VII. 348/a.)

/:Hulljatok levelek, Takarjatok ingem,:/
/:Mert ez én édesem Sirva keres engem.:/
/:Sirass rózsám, sirass, Mig előtted láthatsz,:/
/:Hol lesz e haláloed, Hol lesz e haláloed:/
/:Erdőben, mezőben, Tenger közepiben.:/
/:Ez apró halacskák Lesznek temeteim,:/
/:Ez égi madárcák Lesznek énekeim.:/

(Trunk, Moldva, 1987. BÁNDY SÁNDOR—FALUHELYI BÁLINT: Moldvai magyar daloskönyv. 1

Sirass anyám, sirass, mig előtted járok,
Azután ne sirass, ha útnak indulok.

Búsulni nem tudtam, de már megtanultam,
Idegen országban igen elhervadtam.

Nem tud anyám, nem tud, hol lesz az halálom,
Erdőben, mezőben, vagy a Duna-parton.

Koporsómnak alja az kerék vágása,
Koporsóm teteje cserfának levélje.

Kisérfőim lesznek az erdei vadak,
Siratóim lesznek az égi madarak.
Elhagytam hazámat, elhagytam anyámat,
Az árnyék világnak eladtam magamat.

(Nyitra. MTA Népk. 92. 22.)

Sirass rózsám, sirass, amig előtted látsz,
Mert csak Isten tudja, hol leszén halálom,
Erdőbe, mezőbe, tenger fenekibe,
Tengernek fencke az én vetett ágyam.

Veress keramida az én fekvő párnám,
Az apró halacskák az én háló társam,
A veress hangyácskák lesznek megevőim,
S az égi madárcák élénekelőim.

(Trunk, Moldva. DOMOKOS PÁL PÉTER: Moldvai magyarság. Bp. 194

Csonka változatai, melyekben csak a 10—11. versszak emléke maradt meg:

Sirass éldes anyám, mig előtted járok,
Mer aztán sirathatsz, ha tőled elválok.
A jó Isten tudja hol történ halálom,
A jó Isten tudja hol történ halálom.

Az én ágyam lába rozsmarint a fája,
A felső deszkája ezüstbe van vágva.

Kodály, Gyergyószentmiklós, 1910. MF 1262a. Kiadva a második, hiányos szakasz 1
TÓK—KODÁLY: Erdélyi magyar népdalok. Bp. 90. sz. és BARTÓK: A magyar népdal. Bp. 1924. 3
bi közlésben a jelzet sajtóhibásan: 1272a.)

Erdőn-e, mezőn-e, tenger tetején-e?
Tengernek feneke az én derekaljam,
Tengernek teteje az én takaródzóm,
Kigyók, békák szemik s az én égő gyertyám.

(FARAGÓ JÓZSEF—JAGAMAS JÁNOS: Moldvai csángó népdalok és népballadák. Bukarest 195

Sirass anyám, sirass, mig előtted járok,
De aztán ne sirass, ha útnak indulok.

Lesznek siratóim az égi madarak,
Kik eltemettetnek, az erdei vadak.

Hulljatok levelek, rejtsetek el engem,
Mert az én kedvesem sirva keres engem.

(Győr. ERDÉLYI JÁNOS: Népdalok és mondák. III. Pest 18

Két további változat érdekessége, hogy egyéb versszakai a XVII. századi szerelmi kö
szállt változata. (Vö. RMKT XVII/3. 269, illetőleg 102. sz.)

Szomorú jaz idő meg akar változni,
Szomorú ja szívem el akar búdosni.

Bujdosó nem voltam apámétt s anyámétt,
Bujdosóvá lettem a katonaságétt.

Sirathatod magad gyenge éfiacska,
A szekered rúdja kihajlott az útra.

De nem tudom mire jóra-e vagy rosszra,
Jóra-e vagy rosszra vagy hóttig bánatra.

Sirass anyám, sirass mig előtted járok,
Azután ne sirass, ha tőled megválok.

Megsiratnak engem az égi madarak,
S eltemetnek engem az erdei vadak.

Az hol én eljárók, még a fák es sirnak,
Gyenge ágairól levelek lehullnak.

Hulljatok levelek, rejtsetek el engem,
Mert az én édesem mást szeret, nem engem.

(Bukovina 1933. Eth. 1935. 127.)

Ki tudja hol léscen az én meghalásom?
Erdőn avagy mezőn vagy a pusztá tájon?
Majd ha beteg leszek, ki fog megsiratni?
Meg talállok halni, ki fog eltemetni?

A tenger halai lesznek siratóim,
Az égi madarak lesznek kesergőim,
Tenger sűrű habja leszen szemfődelem.

(Zetelaka, Udvarhely. VIKÁR-áttétel X. 150. — Ugyanez a szöveg, néhány var
Székelyföldi gyűjtés. Bp. 1882. 206. MN)

A másik típus a 11. szakasz változatával kezdődik:

Istenem, Istenem, hol léssz a halálom,
Erdőn-e vaj mezőn, vaj pedig tengeren?

Ha erdőn veszek el, ki temet el engem?
Ha tengeren veszek, ki sirat meg engem?

El is eltemetnek az erdei vadak,
Meg is megsiratnak az égi madarak.

(MAJLAND OSZKÁR: Székelyföldi gyűjtés. Bp. 1905. 307. MNC)

Istenem, Istenem, hol lesz a halálom,
Erdőn-e vaj mezőn, vaj pedig tengeren?

Ha tengeren veszek, végtire elveszek,
Apró halacskáknak elegele leszek.

Harangszóm is léssen: Küküllő zúgása,
A temető dombom Tiszának két martja.

Ha erdőn veszek el, ki temet el engem?
El is eltemetnek az erdei vadak,
Meg is megsiratnak az égi madarak.

(Oroszhegy, Udvarhely. EA 2299. — Első két szakasza: BARTÓK—KODÁLY: Erdélyi magy-
ok. Bp. 1922. 41. sz.)

Istenem, országom, hol lesz meghálásom?
Erdőn-e vagy mezőn vagy a pusztaságon?

Ha erdőn meghalok, megesznek a vadak,
Kikésérnek engem az égi madarak. . .

(Nábrád, Szatmár. MF 2597/a.)

A nagyközönség körében az alábbi változat vált a legismertebbé:

Sirass éldesanyám, mig előttd járok,
Mer aztán sirathatsz, ha tőled elválok,
A jó isten tudja, hol történ halálom,
A jó isten tudja, hol történ halálom.

Ha erdőn veszek el, ki temet el engem,
Ha tengeren veszek, ki sirat meg engem.

El is eltemetnek az erdei vadak,
Meg is megsiratnak az égi madarak,
Tengernek nagy habja szemfedelem leszen,
Tengernek zúgása harangszómm is leszen.

Ez a változat úgy keletkezett, hogy Kodály az általa Gyergyószentmiklóson gyűjtött vált (fentebb) kiegészítette a Majland Oszkár gyűjtötte változattal (lásd fentebb), és további két nek szó szerinti népköltési megfelelőjét nem találtam. Vargyas Lajos ezt a művészi célokra kon-
eget közölte (KODÁLY ZOLTÁN: A magyar népzene. A példatárt szerkesztette VARGYAS LAJOS 178. sz.), helyként az első szakasz sajtóhibás fonográfjelzetét (1272a) adva meg. (BER-
IS—DOMOKOS MÁRIA—OLSVAI IMRE—PAKSA KATALIN—SZALAY OLGA: Kodály népdalfeldolgo-
dallam- és szövegforrásai. Bp. 1984. 34, 195.)

A 9. szakasz motívuma („erdei vadak — égi madarak”) igen gyakori a népköltésben is. Szár-
ordulása közül csak néhányat idézünk:

Ha meghalok kerek erdő mellett,
Senki meg ne sirasson engemet.
Megsiratnak az égi madarak,
Eltemetnek a mezei vadak.

(Réde, Veszprém vm. EA 121. 27a.)

Ma meghalok idegen országba,
Még a se lesz, aki megsiratna.
Megsiratnak az égi madarak,
Eltemetnek az erdei vadak.

(Kibéd, Marosszék. Ethn 1906. 303.)

Falu vigin van egy jegenyefa,
A'ra van egy betyár felakasztva;
Ha leesik, megeszik a vadak,
Megsiratják az égi madarak.

(SZENDREY ZSIGMOND—KODÁLY ZOLTÁN: Nagyszalontai gyűjtés. Bp. 1924. 92. MNGy)

A 7. versszaknak két népköltési változatát ismerem:

Boldogtalan sorsa siralmas éltömnek,
Árad napról-napra bánatja szívemnek,
Nem virad föl többet vig napja éltömnek,
Mert végire jártam szabad éltömnek.

(Stb. még három szakasz. KÁLMÁNY LAJOS: Szeged népe. III. 14)

Nem arról hajnallik, amerről hajnallott,
Magam sorsa felől szomorú hirt hallok.

Árad napról-napra bánatja szívemnek,
Már végire jártam szabad éltömnek.

(Ehed, Maros-Torda. BARTÓK BÉLA: A magyar népdal. Bp. 1924.)

KALENDÁRIUMI VERSEK

Kötetünk 192–206. száma alatt az 1686–1701 között megjelent, s ma még hozzáférhető kalendáriumok versanyagát közöljük. Az 1701-es naptárak versei 1700-ban vagy még korábban jelentek meg, így feltétlenül a kötet korszakhatárai közé esnek. Ha bizonyos darabok korábbi naptárakból kerültek át, jelentősebb változás nélküli átvételek, azokat nem közöljük újra, az adott naptár egyéb verseivel közösen a jegyzetben feltüntetjük az itt elhagyott versek RMKT-beli megjelenésének adatait.

Itt említjük meg az 1698-as lőcsei kalendárium (RMK I. 1532.) *Prognostica Perpetua*jának 1. Szülő és Vetemény veszedelemben áll), illetve a *Jövendölés a karácsonyról* c. versének hét versét (Ős, Telet és Tavaszt, száraz Nyarat térszen), amelyekre időrendi helyén — más, kiadatlan versekkel együtt — tudunk hivatkozni, s amelyek az RMKT XVII/11. 712–714. lapjain olvashatók.

Az 1701-es kolozsvári kalendárium (RMK I. 1626/a.) versbetéte korábbra datálható, mint a kötetünkben a 100. l) sz. alatt.

A jegyzetekben igyekeztünk rámutatni azokra a szövegösszefüggésekre, amelyek az irodalmi eredményeket a korábbi naptárversekhez vagy más műköltői alkotásokhoz fűzik.

192.

Nyomtatott kiadása: **Kalendarium**. Csíksomlyó 1686.

Az 1686-os csíksomlyói kalendárium hónapversei az 1680-ra szóló nagyszombati hónapverseit veszik alapul — a februári első két sorát kivéve, mely eredetinek tűnik, vagy máshonnan került át —, s azokat az eredeti kontextusból kiszakítva helyezik új szerkezetbe. (Az 1680-as nagyszombati naptár verseit l. RMKT XVII/11. 724–728.)

A vers egyes sorainak naptártörténeti előzményeit, illetve a két naptár versei közötti eltéréseket l. RMKT XVII/11. 881–882.

Az 1686-os csíksomlyói kalendárium hónapverseit követő *Prognostica Perpetua* az 1677-es kolozsvári kalendárium azonos típusú verseit veszi át. Szövegét l. RMKT XVII/11. 717–718. A különbséggel, hogy az ott romlott szövegűnek tűnő 40. sort („Hidd-el az esztendő csak fél szerű a földön, érthetőbbre javítja: „Hidd-el, hogy a' bornak nem lesz bő termése”).

13 homlittas — szőlővesszőket bújtasz.

16 meczhedd az üröket — herélheted az üröket, a kosokat.

31 vemhek — csikók.

193.

Nyomtatott kiadásai:

I. **Kalendarium**. Lőcse 1693. C7b.

II. **Kalendarium**. Kolozsvár 1693.

Vö. Horatius: *Epist.* I. 12. 5–6.: „si vēntri bene, si lateri est pedibusque tuis, nil / terunt regales addere maius.”

194.

Nyomtatott kiadása: **Kalendarium**. Kolozsvár 1695.

Nyomatott kiadása: **Kalendarium**. Kolozsvár 1695.
A versek az ez évre szóló „Rövid Astrologiai Visgalas” betétversei.
2 Sobrák — zsobrák, fősvény, zsukori.
4 valamit eltekint — amire csak ránéz.
7 megtsökönt — megfogyatkozott.

196.

Nyomatott kiadása: **Kalendarium**. Lőcse 1695.

Decemberre nem készült hónapvers. Az alább jelzendő helyeken a naptárkészítő Beniczky *yar Rühmusok* c. művének második részét, *A közönséges magyar példa beszédekül* címmel megmondásgyűjteményt használt fel.

A naptár asztrológiai versei Tél, Tavasz, Nyár, Ősz sorrendben pedig Beniczky *Az eszten részeinek mivoltáru* c. versének négy strófáját közlik újra, a lőcsei típusú szöveghagyományt kö RMKT XVII/12. 213—214, illetve 743.) L. a 199. sz. vers jegyzetét is!

3—11 L. Beniczky gyűjteményének 766—774. sorát! (RMKT XVII/12. 164—165.)

12—17 L. Beniczky gyűjteményének 1570—1575. sorát! (Uo. 191.) A naptárkészítő a szakaszm sorát elhagyta.

18 Egy szótaggal hosszabb sor.

21—23 Beniczky gyűjteményének 58—60. sora által inspirált sorok. (Uo. 141.)

27—32 Beniczky gyűjteményének 1927—1929., illetve 1933—1935. sorát módosította ném ndárium összeállítója. A strófa középső három sorát elhagyta. (Uo. 203.)

33—41 Beniczky gyűjteménye 2035—2043. sorának némi módosítása. (Uo. 206.)

48—53 Beniczky gyűjteménye 1828—1833. sorának némi módosítása. (Uo. 199.) A strófa m sorát elhagyta a naptár összeállítója.

197.

Nyomatott kiadása: **Kalendarium**. Kolozsvár 1696.

A hónapversek az 1631-es kolozsvári kalendarium azonos jellegű darabjaival mutatnak nságot. (Vö. RMKT XVII/9. 545—546.)

1 Pál fordulása jan. 25-re, Vince napja jan. 22-re esik.

3 Úszögös Szent Péter febr. 22-én, Mátyás napja febr. 24-én van.

8 rajt — méhrajt.

11 Medárdus napján — Medárd napja jún. 8-án van.

13 Jakab 's Kis Aszszony — július, augusztus.

14 Szent Mihály napjai — szeptember.

15 Szent Bertalan — aug. 24.

18 Simon Júda — okt. 28.; Szent Mártonig — nov. 11-ig.

20 Szent Márton napján háború van — nov. 11-én égháború, vihar van.

198.

Nyomatott kiadása: **Kalendarium**. Kolozsvár 1696.

8 takarsz — gyűttesz, betakarítász.

9 Nem adnának Hét Télen-is el — Hét télért sem adnának.

199.

Nyomatott kiadása: **Kalendarium**. Lőcse 1696.

Január, március, május, szeptember és december hónapok után nem olvasható vers.

Ősz sorrendben közlik újra, szövegüket itt — mint a 196. sz. versnél sem — nem adjuk. (VI CVII/12. 213—214.)

A kalendárium hónapversei — július kivételével — Beniczky Péter *Magyar Rithmusok* c. második részéből, *A közönséges magyar példa beszédek*ről címmel megverselt közmondásgyűjtő álogat szemelvényrészleteket. (L. Beniczky gyűjteményének 64—69., 85—96., 217—222. és orát!)

200.

Nyomatott kiadása: **Kalendárium**. Kolozsvár 1697.

Az egyes hónapok után versszakokra bontva található a hol Kaposi Sámuelnek, hol Tót Miklósnak tulajdonított *Brevis Ethica* c. vers. (Vö. RMKT XVII/9. 447—448.) Valószínű azonban: 1660 előtt készült, s az 1660-as kolozsvári kalendáriumban már fellelhető volt. (Uo. 732.)

5 Húshagyó kedd a húsvét előtti hetedik vasárnapot követő kedd.

6 Nagyböjt ideje a hamvazószerdától húsvétig terjedő hat hét.

12 hó-harmat — Baranyában és a székelyeknél a deret, zúzmarát hívták hóharmatnak.

13 Húsvét napja a márc. 21-ét követő első holdtölte utáni vasárnap.

16 Porcéd — disznód.

17 Orbán — máj. 25.

20 Pütkösd a húsvét utáni hetedik vasárnap.

21 Szent János (Iván) — jún. 24.

23 helyt — helyett.

25 Sarlós Bóldog Aszszony — júl. 2.

27 Jakab — júl. 25.

29 Bóldog Aszszony — Nagyboldogasszony, aug. 15.

33 Búga — gubacs; vagy a napraforgó tányérja.

201.

Nyomatott kiadása: **Kalendárium**. Kolozsvár 1697.

8 Azaz: még az Isten sem képes mindenkinek egyaránt tetszeni, kedvében járni.

202.

Nyomatott kiadása: **Kalendarium**. Debrecen 1698.

Közlésünkben elhagytuk a kiadvány *Prognostica Perpetua* verseit, mivel azok az 1675-aptárból már közölve lettek. (Vö. RMKT XVII/11. 712—714.) Ugyancsak elhagytuk a *Jarárcsönyről* hét strófáját, melyek ugyanarra a kiadványra vezethetők vissza, s így már szintén nittak. (Uo. 714—715.)

2 Urára igazittya — urához küldi.

4 dedergést — didergést; étét — ételét, étkét.

6 vas törrel — csapdával.

8 küllő — harkály.

10 Csüri — csüre; Rovását hosszabbította — a csürbe beszállított termésről készítő lejegyzést szaporítja.

14 Abárlásra — kövesztésre, főzésre.

203.

Nyomatott kiadása: **Kalendarium**. Kolozsvár 1698.

11—14 Ha húsvét és pütkösd között nem esik az eső, szűkösen lesz kenyér.

204.

Nyomatott kiadása: **Kalendariom**. Kolozsvár 1699.

- b) 1 Az év szekéreként való metaforikus ábrázolása nem volt ritka a korban, találós kérdést pelt, naptárversben is találkozhattunk vele. (L. a 100. l) sz. vers jegyzetét kötetünkben!)
4 oda kerül elő — oda jut vissza.

205.

Nyomatott kiadása: **Kalendariom**. Bártfa 1701. A vers a *Sokadalmok* c., a vásárok dátumait áll.

Ugyanez a vers található meg az 1701-es debreceni és az ugyancsak 1701-es lőcsei kalendáris helyén is. (RMK I, 1621., 1634.)

3 szívesen — szívből.

5 történetből — véletlenül.

206.

Nyomatott kiadása: **Kalendariom**. Debrecen 1701.

Az e naptárban is szereplő versbetétet l. az előző szám alatt!

5 Elébb állott — elment.

7 Cloris — Chloris a tavasz, a virágzás istennője volt.

9 Ceres a föld és a földművelés istennője volt.

12 tarthassa mint Quartelyost száját — hogy úgy táplálhassa magát, mint egy szállóvendéglásoltat.

13 Aristeus — Aristaeus a nyáj, a vad, a méhek védőistene volt.

14 Tonnában — hordószerű alkotmányban.

•

JEGYZÉKEK, MUTATÓK

A KÉPEK JEGYZÉKE

1. A Komáromi-énekeskönyv 82/b lapja (23. sz.)
2. A Komáromi-énekeskönyv 83/a lapja (23. sz.)
3. A Győri György-énekeskönyv 89/a lapja (42. sz.)
4. A Czombó Mózes-énekeskönyv 302. lapja (71. sz.)
5. A Czombó Mózes-énekeskönyv 303. lapja (71. sz.)
6. Viski János kéziratának címlapja (91. sz.)
7. A Komáromi-énekeskönyv 21/b lapja (92/I. sz.)
8. A Komáromi-énekeskönyv 22/a lapja (92/I. sz.)
9. A Vett-jegyzetkönyv 28/a lapja (123. sz.)
10. A Vett-jegyzetkönyv 29/a lapja (124. sz.)
11. A Bartók-énekeskönyv 20. lapja (184. sz.)
12. A Bartók-énekeskönyv 21. lapja (184. sz.)

A FORRÁSOK JEGYZÉKE

a) KÉZIRATOK

- Acta Religionaria*. 1771. OSzK Fol. Lat. 2059. STOLL 301. sz. — 113.
- Adorján Ferenc diáriuma*. 1778—1780. Ismeretlen helyen. (A debreceni egyetem könyvtárából elveszett.) STOLL 329. sz. — 189.
- Alsókubini kézirat*. 1782. Alsókubin, Csaplovics-könyvtár č. 3/117. Mf: MTAK 1078/IV. sz. — 178, 187, 190.
- Aranka György gyűjteménye*. 1782—1790. OSzK Fol. Hung. 126. STOLL 345. sz. — 178, 184.
- Balyi Mihály-ék*. 1800. Sárospatak, Kt. 1342. STOLL 550. sz. — 85.
- Bándi Péter-ék*. 1837. Csíksomlyó, volt ferences zárda. Másolata Domokos Pál Péter tulajdonában. STOLL 819. sz. — 185, 186, 189, 190.
- Bartók Miklós-ék*. 1753. Kolozsvár, magántulajdon. Mf: MTAK 165/III. STOLL 245. sz. — 186, 187.
- Bathó István-ék*. 1778—1785. Székelykeresztúr, múzeum. Mf: MTAK 193/II. STOLL 350. sz.
- Bathó Mihály-ék*. 1728. Székelykeresztúr, múzeum. Mf: MTAK 193/I. STOLL 189. sz. — 186, 187.
- Bejegyzés a brassói Állami Levéltár Fausti Socini... ad amicos epistolae c. kötetébe*. — 171
- Bejegyzés az RMK I, 695. OSzK-példányában*. — 6.
- Bejegyzés az RMK I, 811. OSzK-példányában*. — 5.
- Bejegyzés az RMK I, 1459. sárospataki példányában*. — 163.
- Bejegyzés az RMK I, 1504. OSzK-példányában*. — 173.
- Bejegyzés az RMK I, 1612/g OSzK-példányában*. — 174.
- Bejegyzés az RMK II, 64. OSzK-példányában*. — 172.
- Bejegyzés az RMK II, 1534. kolozsvári (akadémiai könyvtár) példányában*. — 164.
- Béldi kézirat*. Ismeretlen helyen. STOLL Függ. 434. l. — 106.
- Benczédi György-ék*. 1814. Kolozsvár, EK 3017. Mf: MTAK 369/XII. STOLL 644. sz. — 187.
- Benczédi Sámuel-ék*. 1807—1809. Kolozsvár, 3. sz. akadémiai könyvtár 1236/I—II. Mf: STOLL 585. sz. — 187.
- Benitzky Antal-gyűjtemény* 1825. MTAK Vegycs 8r. 17. STOLL 725. sz. — 178.
- Bezzegh család lt.-a verskézirata*. Ismeretlen helyen. — 31.
- Bocskor-kódex*. 1716—1739. Kolozsvár, EK 12. Mf: OSzK FM 1/22. STOLL 180. sz. — 177, 186, 187, 189.
- Bod Péter: Gellius Transilvanicus*. XVIII. sz. 1. fcl. Marosvásárhely, Telcki-könyvtár EK 734/I. STOLL 234. sz. — 50.
- Boér Márton versének másolata*. XIX. sz. eleje. Nagyszeben, Bruckenthal-könyvtár, Benj. m. 71. n. 13. Hef. N. 53. Mf: MTAK 219/V. STOLL 519. sz. — 17.
- Böllöni Kozma István-ék*. 1765—1768. OSzK növ. napló sz.: 569/36/86. — 180, 186.
- Collectio Tsétsiana*. Sárospatak, Kt. 205/3. STOLL Függ. 430. l. — 27.
- Csokonai dalgyűjteményének töredéke*. 1800 k. MTAK K 674. 94a—107b. — 184.
- Czegei Vass György naplója*. Ismeretlen helyen. — 107.
- Czombó Mózes-ék*. 1801. Székelykeresztúr, múzeum 56. Mf: MTAK 193/III. STOLL 558. sz. — 186, 187, 189.
- Dávidné Soltári*. 1790—1791. Sárospatak, Kt. 630. Mf: MTAK 3206/III. STOLL 393. sz. — 186, 187, 189.

- Ékeli gyűjtemény.* 1767–1790. OSzK Quart. Hung. 3651. VARGA IMRE, MKSz 1983. 57–61
- Énekeskönyv.* 1761. OSzK Oct. Hung. 962. STOLL 263. sz. — 187.
- Énekeskönyv.* XIX. sz. 1. fele. MTAK RUI 8r. 206/172/e. — 184.
- Énekeskönyv.* XIX. sz. 1. fele. MTAK RUI 8r. 161. STOLL 849. sz. — 184.
- Erdélyi-ék.* 1779. MTAK RUI 8r. 136. STOLL 332. sz. — 178, 181, 183, 190.
- Erdélyi Tár nótáskönyve.* 1833–1835 k. Budapest, magántulajdon. STOLL 790. sz. — 189.
- Furuglyás-ék.* 1764. Győr, papnevelő int. H. XIX. b. 11. Mf: MTAK 269/VIII. STOLL 2
- 90.
- Gazdag Mihály-ék.* 1822. Kolozsvár, magántulajdon. Mf: MTAK 249/X. STOLL 700. sz. —
- Győri-ék.* XIX. sz. eleje. Győr, múzeum. Mf: MTAK 269/VI. STOLL 527. sz. — 178.
- Győri György-ék.* 1692. OSzK Oct. Hung. 1098. STOLL 124. sz. — 7, 8, 22, 29, 42–43, 132–
- Hajdúhadház városi jegyzőkönyve.* Ismeretlen helyen. — 62.
- Horvát György-ék.* 1813. Székelyudvarhely, múzeum. Mf: MTAK 143/VI. STOLL 638. sz. —
- Hölischer-kódex.* 1686–1693. OSzK Quart. Lat. 2530. STOLL 118. sz. — 158–160.
- Jankovich–Erdélyi-kódex.* 1740 előtt. STOLL 200. sz. — 187.
- Jankovich Miklós: Magyar világi énekek.* 1789–1793. OSzK Quart. Hung. 175. STOLL 3
- 80, 183–185, 189, 190, 191.
- Jánosi Sándor-ék.* 1802. Kolozsvár, 3. sz. akadémiai könyvtár 1058. Mf: MTAK 24/
68. sz. — 187, 190.
- Kálisch család okirattára.* Pozsony, Zay-lt. — 111.
- Kapuváry-lt. (OL) kézírata.* 7. cs. — 190.
- Károlyi Sándor versének kézírata.* Ismeretlen helyen. — 104.
- Kecskemét lt.-ban a „Lamentatio” kézírata.* Ismeretlen helyen. — 169.
- Kelecsényi Gábor: Mulattatók tára.* 1832–1840. OSzK Oct. Hung. 497. STOLL 783. sz. — 11
- Keszthelyi kézirat.* 1953-ban a keszthelyi Helikon-könyvtárban volt, jelenleg ismeretlen l
- 83.
- Kiss Pál-ék.* 1807–1808. Hódmezővásárhely, gimnázium. Mf: MTAK 1988/II. STOLL 5
- 84.
- Kismarjai György-ék.* 1742. Kolozsvár, EK. Mf: MTAK 134/IV. STOLL 205. sz. — 45, 103.
- Kolligátum.* 1788. körül. OSzK Oct. Hung. 919. STOLL 378. sz. — 186.
- Kolozsvár siralmai.* 1699. XIX. századi másolata: Kolozsvár, 1. sz. akadémiai könyvtár,
- yűjtemény V, 1. Mf: MTAK 357/I. STOLL 141. sz. — 89.
- Kolozsvári Állami Lt. kézíratai.* — 70, 108.
- Kolozsvári református kollégium lt.-ának iratai.* Kolozsvár, Akadémiai lt. STOLL Függ. 43:
- 1.
- Komáromi-ék.* 1701. OSzK Oct. Hung. 483. STOLL 162. sz. — 23, 92, 113, 175, 187.
- Komoróczy Terka-ék.* 1796–1810. MTAK RUI 8r. 123. STOLL 427. sz. — 184, 188.
- Kopácsi ék.* 1822. Jugoszlávia, magántulajdon. Pataky András, Magyar Képesúság (Zágr
- 12. sz. — 189, 191.
- Kovács Ferenc-ék.* 1777–1801. MTAK RUI 8r. 62. STOLL 326. sz. — 178.
- Kozma-ék.* 1777–1781. OSzK Oct. Hung. 685. STOLL 327. sz. — 187.
- Kresznerics Ferenc dalgyűjteménye.* 1790–1809. MTAK Irod. 8r. 206/184. STOLL 399. s:
- 83, 187.
- Kríza Borka-ék.* 1812. OSzK Ernyey József-hagyaték. Fond 75. XVI. fasc. — 187.
- Kulcsár-melodiárium.* 1775–1785. Sárospatak, Kt. 1770. Mf: MTAK 113/VI. STOLL 319. s
- L. J. énekeskönyve.* XIX. sz. 1. fele. OSzK Oct. Hung. 1697. STOLL 864. sz. — 191/IV.
- Lepsényi István: Poesis ludens.* 1700–1706. OSzK Quart. Hung. 1551. STOLL 161. sz. — 22.
- Lipóczi Keczer kézirat.* Ismeretlen helyen. STOLL Függ. 434. l. — 88.
- Lóskay-kódex.* XVIII. sz. vége. OSzK Oct. Hung. 706. STOLL 500. sz. — 19, 186.
- Lugossy József imádságoskönyve.* Ismeretlen helyen. STOLL 194. sz. — 22.
- Magyar énekek.* 1804. OSzK Quart. Hung. 177. STOLL 573. sz. — 183.
- Makói ék.* 1826. Makó, Református Egyház irattára, M. 151. — 188, 191.

- Melczér-ék.* XVIII. sz. 1. fele. OL P 1839. Melczér család lt.-a Vegyes iratok 9. sz. — 186.
Mindenes Gyűjtemény. 1830-as évek. OSzK Oct. Hung. 1115. — 183.
Molnár József-ék. 1844. MTAK Irod. 8r. 206/47/II. — 183.
Nádasy család lt.-ának kézírata. OL P 507, 1197. k. Series K. 8. — 169.
Némely elegyes dalok. 1830-as évek. OSzK Duod. Hung. 52. STOLL 838. sz. — 187.
Nyíry Dániel kézírata. XVIII. sz. 2. fele. Ismeretlen helyen. (1963-ban a miskolci állami t.) STOLL 472. sz. — 27.
Osvát Péter-ék. 1781—1785. Kolozsvár, 3. sz. akadémiai könyvtár U 1184. Mf: MTAK 134/I .. sz. — 187.
Pálffy-dk. 1736. Kolozsvár, EK 1813. Mf: OSzK FM 1/034. STOLL 198. sz. — 184.
Pálóczy Horváth Ádám: Ötödfélszáz énekek. 1813. MTAK RUI 8r. 46. STOLL 639. sz. — 178,
Pápai-ék. 1800—1806. OSzK Oct. Hung. 926. STOLL 555. sz. — 184.
Pápai M. Mihály kézíratai. 1727—1728. Sárospatak, Kt. 1340. STOLL 188. sz. — 95.
Petrőczy Kata Szidónia verseinek kézírata. MTAK RUI 8r. 139. STOLL 149. sz. — 186.
Petrőczy István leveleskönyve. Ismeretlen helyen. STOLL Füg. 431. I. — 51, 82.
Poetica miscellanea. OSzK Fol. Hung. 127. STOLL Füg. 428. I. — 64, 65.
Politikai írások gyűjteménye. XIX. sz. Sárospatak, Kt. 1127. STOLL Füg. 430. I. — 105.
Privégei Miklós versgyűjteménye. 1688. Berlin, Hallei Magyar Könyvtár Ms. 52. MTAK M MTAK 271/XI. — 10—16.
Radványi verseskönyv. XVIII. sz. 2. fele. OL Radvánszky család lt. P 566, 77. cs. STOLL 476
Rákosi Sámuel Holmija. 1791. Kolozsvár, EK 353. Mf: MTAK 151/V. STOLL 409. sz. — 179,
Ráth Károly-ék. XVIII. sz. vége. MTAK Irod. 8r. 206/140. STOLL 504. sz. — 183, 187.
Saator Péter-ék. 1774. Kecskemét, református egyház, K 186. Mf: MTAK 6400/IV. — 186.
Sebestyén Gábor-ék. 1809. OSzK Oct. Hung. 545. STOLL 607. sz. — 187.
Szabó Samu-ék. XVIII. sz. 1. fele. Kolozsvár, EK 1812. Mf: MTAK 21/III. STOLL 230. sz.
Szádeczky Miscellanea. 1755. Szeged, EK Ms. 394. Mf: MTAK 5509/VII. STOLL 251. sz., III — 178, 180, 184.
Szákári Öves János jegyzőkönyve. XVIII. sz. 1. fele. Marosvásárhely, Bolyai-könyvtár 3: AK 195/III. STOLL 231. sz. — 113.
Szokolczai-ék. 1762. OSzK Oct. Hung. 1085. STOLL 266. sz. — 183.
Szeel Imre-ék. 1790—1794. MTAK RUI 8r. 141. STOLL 404. sz. — 184.
Szentsei-dk. 1704. OSzK Oct. Hung. 70. STOLL 168. sz. — 19, 84, 87, 92, 113, 175, 17 —183, 184, 186, 188.
Szikszai András-ék. 1750—1752. MTAK RUI 8r. 137. STOLL 239. sz. — 185.
Szinyei Gerson-ék. XVII. sz. vége. Sárospatak, Kt. 1704. STOLL 155. sz. — 146, 161.
Szíveket újító bokréta. 1770. Ismeretlen helyen. STOLL 299. sz. — 189.
Tarcsafalvi-ék. XVIII. sz. 1. fele. Kolozsvár, EK 1815. Mf: MTAK 21/VII. STOLL 232. sz. — Tarcsafalvi János: *Palimpsestus.* 1698. Szeged, EK Ms. 788. — 99—101.
Tatai János jegyzőkönyve. 1706—1722. OSzK Oct. Hung. 612. — 85.
Teleki család kendőlónai lt.-ának kézírata. Kolozsvár, Akadémiai Lt. Mf: MTAK 293/III. — 1
Teleki család marosvásárhelyi lt.-ának kézíratai. OL. — 1, 20, 53, 59, 60, 78, 98, 165—167.
Thaly Lajos-ék. 1807. OSzK Fol. Hung. 1390. 70a—93b. STOLL 590. sz. — 184.
Thaly-kolligátum. XVIII. sz. vége—XIX. sz. eleje. OSzK Oct. Hung. 73. STOLL 511. sz. — 183
Thoroczkai Zsigmond-ék. 1695 után. Kolozsvár, EK 2682. Mf: MTAK 18/II. STOLL 134. —157, 186—188.
Tiszáninnen egyházkerületi lt. eskézírata. Ismeretlen helyen. STOLL Füg. 430. I. — 76.
Tóth István: Árjak és Dallok. 1832—1843. MTAK RUI 8r. 63. STOLL 786. sz. — 184.
Török Sámuel-ék. 1751. Katona Imre professzor birtokában. — 187.
Tsorik András-ék. 1750—1751. Nagyenyed, Bethlen-könyvtár 248. Mf: MTAK 165/I. STOLL 2 37.
Vári Szabó Sámuel-ék. 1834. Prága, EK, Kubelik-gyűjt. č. 23. Mf: MTAK 132/IV. STOLL 803.

- Veres József kézírata.* 1801. MTAK Vegyes 2r. 43/II. 15. — 179.
Veress Márton-ék. 1793. OSzK Oct. Hung. 496. STOLL 419. sz. — 184, 186.
Versek Újfalusi Kata tiszteletére. 1675—1693. Pozsony, Szlovák Központi lt. Zaiovské Archív
horská lénia rodu Kališ Kališovské písomnosti — irreg. — 41, 63.
Vett-jegyzetkönyv. 1694—1697. Kolozsvár, EK 970. Mf: MTAK 3/III. STOLL 130. sz. — 118—
Világi énekek. 1764. Kolozsvár, EK. Mf: MTAK 151/II. — 190.
Világi énekek. 1818. Nagyenyed, Bethlen-könyvtár 49. Mf: MTAK 199/X. STOLL 677. sz. —
Világi énekek és versek. 1802. OSzK Quart. Hung. 2910. STOLL 557. sz. — 182, 190.
Világi énekek gyűjteménye. XVIII. sz. vége. OSzK Quart. Hung. 1556. STOLL 516. sz. — 183.
Viski János kézírata. 1697. OSzK Oct. Hung. 144. STOLL 136. sz. — 90, 91, 94.
Vizaknai Briccius György naplója. 1693—1717. „Kemény József-gyűjtemény.” Kolozsvár, az
Nemzeti Múzeum Lt.-ának a Kolozsvári Állami Lt.-ban őrzött anyagában. — 72.
Vízkeleti-ék. 1764 k. Szeged, EK Ms 352. STOLL 278. sz. — 187.
Vuuskits-ék. 1798. Kolozsvár, EK 1625. Mf: MTAK 19/I. STOLL 442. sz. — 190.
Wén József-ék. 1809—1810. Sárospatak, Kt. a. 277. STOLL 610. sz. — 190.
Wesselényi István naplója. Ismeretlen helyen. — 131.

b) NYOMTATVÁNYOK

- Ács Mihály: Zöngedező mennyei kar.* Lőcse 1696. RMK I, 1490. MTAK. — 52, 83, 84.
Ua. Lőcse 1703. RMK I, 1673. OSzK. — 52.
Auspicii laetioris. . . Kolozsvár 1694. OSzK RMK I, 1453/a. — 69.
Bándi Sámuel Rövid magyarázatya. Franeker 1690. RMK I, 1383. OSzK. — 46.
Beregszászi Pál: Keserves zokogo sirással tellyes historia. Lőcse 1696. RMK I, 1492. OSzK. —
BPAXY TΩN APETΩN OΔOIIHOPIKON. Kolozsvár 1693. RMK II, 1731. Kolozsvár, I
SzK FM 2/067. — 58.
Budai kalendárium. 1806. — 178.
A' Christu halala Congregatiojanak. . . Regulái. Nagyszombat 1686. RMK I, 1355. Bp. EK
Dányádi János: Siralmas versek. H. n. 1694. RMK I, 1467. OSzK. — 61.
Debreczeni K. János: Istenes ajandekaval valo kereskedes. Debrecen 1693. RMK I, 1435. C
, 56.
Égről le-esett nagy csillag. Nagyszombat 1697. RMK I, 1514. OSzK. — 86.
Emlekezetek romolhatatlan szegelet köve. Kolozsvár 1688. Marosvásárhely, Teleki-l
.106. Mf: OSzK. — 21.
[Ének a részegségről. Lőcse, XVII. sz.] Ismeretlen helyen. (A kecskeméti városi könyvtárt
ilády Áron hagyatékában.) — 170.
Erdődi János: A' lélekeknek Istennel való maganos beszélgetesei. Debrecen 1689. RMK I, 1372
34—40.
Harsányi Ferenc: Hajdani emlekezetes nemes Nagy Kunságnak. . . romlása. H. n. 1698. MK
4. OSzK Oct. Hung. 70.-hez kötve. — 102.
Hat szép világi új énekek. H. é. n. Kolozsvár, 3. sz. akadémiai könyvtár 1813. Mf: MTAK 2
9.
Hat világi énekek. H. é. n. OSzK 821.156. — 189.
A házasúlandó legények históriája. H. é. n. Kolozsvár, 2. sz. akadémiai könyvtár. Misc. LV
f: MTAK 271/II. — 184.
Jaklin Balázs: Keserves gyasz. Nagyszombat 1687. RMK I, 1365. OSzK. — 9.
A' jó Szerencsének irigylői ellen. H. n. 1722. München, Bayerische Staatsbibliothek. Mf. O:
2163. BORSA, OSzK 1981-i Évkönyve, 407. — 181, 182.
Ua. H. n. 1752. OSzK Apróny. 2871. — 181, 182.
Kalendariom. Bártfa 1701. RMK I, 1620. MTAK. — 205.
Kalendariom. Csíksomlyó 1686. RMK I, 1347. Kolozsvár, EK. Mf: OSzK FM 2/0131. — 19:
Kalendariom. Debrecen 1698. RMK I, 1520. MTAK. — 202.
Kalendariom. Debrecen 1701. RMK I, 1621. MTAK. — 206.

- Kalendárium. Kolozsvár 1695. RMK I, 1711. Kolozsvár, EK. Mf: OSzK FM 2/1704. — 197, Kalendárium. Kolozsvár 1697. MKsz 1940. 93. Kolozsvár, EK. Mf: OSzK FM 2/3090. — 200 Kalendárium. Kolozsvár 1698. RMK I, 1525. MTAK. — 203. Kalendárium. Kolozsvár 1699. RMK I, 1542. Kolozsvár, EK. Mf: OSzK FM 2/1751. — 204. Kalendárium. Kolozsvár 1701. MKsz 1930. 133. OSzK RMK I, 1626a. Mf: OSzK FM 2/1*
- /1.
- Kalendarium. Lőcse 1693. RMK I, 1443. OSzK. — 193. Kalendarium. Lőcse 1695. RMK I, 1477. OSzK. — 196. Kalendarium. Lőcse 1696. MKsz 1882. 256; 1883. 29; 1932/4. 99. OSzK RMK I, 1492b. Mf: 2/3338. — 199. Keservesen kesergő... négy énekek. H. é. n. Kolozsvár, 2. sz. akadémiai könyvtár. Misc. LV MTAK 271/II. — 185, 186. Két história, egy dal. Vén kofáé, Nanásie. H. é. n. [1818—1821 között.] OSzK L.eleg.m. töny. 65/14. — 19. Landovics István: Novus succursus. Nagyszombat 1689. RMK I, 1380. OSzK. — 32. Laus podagrae. H. é. n. MKsz 1879. 34. OSzK RMK I, 1786/f. — 168. Lelki fegyvertartó ház. H. n. [1688—1697.] Ismeretlen helyen. (Korábban Sárospatakon.) — 1 Mausek András: Arbor tangens caelum... Nagyszombat 1695. RMK I, 1478. OSzK. — 75. Miskolczi Gáspár: Egy jeles Vad-kert. Lőcse 1702. RMK I, 1658. OSzK. — 49. Nagy dücsösségre emeltetett hív szolga. Nagyszombat 1695. RMK I, 1480. OSzK. — 77. Nánási notarius versei. H. é. n. [1746 után.] Debrecen, református kollégium. Fénykép: IK I, 1369/b. — 19. Négy szép énekek. H. n. 1790. OSzK Apróny. 710. — 185. Négy szép új világi énekek. H. n. 1785. OSzK 817.743. — 189. Nosce te ipsum. H. n. 1689. OSzK RMK I, 1381/a. — 33. Onádi János: Practici Algorithmi... Kassa 1693. RMK I, 1437. OSzK. — 67. Otrókocsi Főris Ferenc: Isten előtt járóknak tökéletessége. Nagyszombat 1699. RMK I, 1547.*
- 23.
- Öt világi énekek. H. é. n. OSzK Apróny. 2954.; 803.104.; 820.837.; 821.153. — 183, 186, 189. Pápai Páriz Ferenc: Pax Corporis. Kolozsvár 1690. RMK I, 1387. OSzK. — 48. Ua. Kolozsvár 1695. RMK I, 1474. OSzK. — 48, 79, 80. Pápai Páriz Ferenc: Pax Sepulchri. Kolozsvár 1698. RMK I, 1526. OSzK. — 96, 97. Röscheilius, Joh. Baptista—Wagner, Joh. Nicolaus: Ex historia naturali. Wittenberg 1695. — 7. Siralmas beszélgetések. Debrecen 1703. MKsz 1917. 98. OSzK RMK I, 1684/a. — 18, 109—11 Siralmas Cronica. Lőcse 1696. RMK I, 1498. Budapest, EK. — 30, 54. Solymosi N. Mihály: Genethliacon. Nagyszeben 1696. RMK I, 1495. Kolozsvár, EK. Mf: OS: 116. — 114, 115. Solymosi N. Mihály: Obsequium Honore... Nagyszeben 1697. RMK I, 1511.; RMK II ozsvár, EK. Mf: OSzK FM 2/042. — 116, 117. A' szántó-enber énekes dallai. H. é. n. OSzK Fol. Hung. 1390. 155. — 183, 186. A' szántó vető embernek igen-igen szép hármas éneki. H. é. n. OSzK Fol. Hung. 1390. 167.; 8 83. Az Szikszai Templomon gyakorlott Istennek üiteli. Lőcse 1694. MKsz 1881. 40. Berlin, hallei N ivyvtár. — 28, 52, 73. Tallián Péter: Titkos Értelmü Liliom. Nagyszombat 1697. RMK I, 1513. OSzK. — 93. Via Jacobaea. Lőcse 1693. RMK I, 1439. OSzK, MTAK. — 66. Votivae acclamationes in nuptias Martini Albrichius et Marthae Hirschlerin. Brassó 1688.). 142. OSzK. — 25. Zabanius János: Dissertatio Academica De ideis. Tübingen 1688. RMK III, 3516. — 24.*

A RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

- LH = Acta Historiae Litterarum Hungaricarum
M = Balassi Bálint összes művei. Kiad. ECKHARDT SÁNDOR. I—II. Bp. 1951—1955.
- DA, SzD = Szentsei-dalokkönyv. Kiad. BUDA JÁNOS. Bp. 1943.
B = Szenci Molnár Albert: Discursus de Summo Bono. Kiad. VÁSÁRHELYI JUDIT. Bp. 1975.
= Ethnológiai Adattár (Néprajzi Múzeum, Bp.)
- ht = Egyháztörténet
= Egyetemi Könyvtár
= Egyetemes Philológiai Közlöny
- ıK = ERDÉLYI PÁL: Kurucz költészet. Bp. [1903.]
ÉÉLYI = Erdélyi Múzeum
MúZ = Ethnographia
n = Filológiai Közlöny
Öözl = Genealógiai Füzetek
ıFüz = Adattár XVII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez. (HEREPEI JÁNOS cikkei.) Szerk. KESERŐ BÁLINT. I—III. Bp.—Szeged 1965—1971.
REPEI, Adattár = Irodalomtörténet
= Irodalomtörténeti Közlemények
- ó—JUHÁSZ = JAKÓ ZSIGMOND—JUHÁSZ ISTVÁN: Nagyenyedi diákok 1662—1848. Bukarest 1979.
- K = A kuruc küzdelmek költészete. S. a. r. VARGA IMRE. Bp. 1977.
ZA = Vadrózsák. Székely népköltési gyűjtemény. Kiadja: KRIZA JÁNOS. I. Kolozsvár 1863.
= A Néprajzi Múzeum fonográfhengereinek támlapjai Magyar költészet Bocskaytól Rákócziig. Kiad. ESZE TAMÁS—KISS JÓZSEF—KLANICZAY TIBOR. Bp. 1953.
- BR = Magyar Könyvszemle
sz = Magyar Népköltési Gyűjtemény
Gy = Magyar Nyelv
y = Magyar Népzene Tára
T = A Néprajzi Múzeum fonográfra fel nem vett gyűjteménye
ı = A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei
- A I. OK = A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
AK = A magyar nyelv történeti etimológiai szótára. I. Bp. 1967. Főszerk. BENKŐ LORÁND
ESZ I. = Magyar Történelmi Tár
- T = NAGY IVÁN: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. I—XII. Pest 1857—1868.
ıY IVÁN = Országos Levéltár
ıK = Országos Széchényi Könyvtár

- MDE = Régi Magyar Dallamai Énekek. NAGY KARDOS TIBOR—DOMBÓR TEKLA. I—II. Bp. 1960.
 MDT I. = Régi Magyar Dallamok Tára I. CSOMASZ TÓTH KÁLMÁN: A XVI. század magyar dallamai. Bp. 1958.
 MDT II. = Régi Magyar Dallamok Tára II. PAPP GÉZA: A XVII. század énekelt dallamai. Bp. 1970.
 MK = SZABÓ KÁROLY: Régi Magyar Könyvtár. I—III. Bp. 1879—1898.
 MKT = Régi Magyar Költők Tára. XVI. század. I—VIII. Bp. 1877—1930.
 MKT XVII. sz. = Régi Magyar Költők Tára. XVII. század. I—XIII. Bp. 1959—1989.
 Füz = Sárospataki Füzetek
 OLL = STOLL BÉLA: A magyar kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája. Bp. 1963.
 áz = Századok
 INNYEI = SZINNYEI JÓZSEF: Magyar írók élete és munkái. I—XIV. Bp. 1891—1914.
 I = SZABÓ T. ATTILA: Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár. I—IV. Bukarest 1975—1984.
 IALY, Adal. = THALY KÁLMÁN: Adalékok a Thököly- és Rákóczi-kor költészetéhez. I—II. Pest 1872.
 IALY, Tan. = THALY KÁLMÁN: Irodalom- és műveltség-történeti tanulmányok a Rákóczi-korból. Bp. 1885.
 IALY, VÉ = THALY KÁLMÁN: Régi magyar vitézi énekek és elegyes dalok. I—II. Pest 1864.
 IALY, SzD = Történelmi Tár
 IALY, SzD = Szentsei György daloskönyve. Kiad. VARGA IMRE. I—II. Bp. 1977.
 IALY, áttétel = VIKÁR BÉLA gyorsírásban feljegyzett népdalszövegeinek áttételei a Néprajzi Múzeumban
 IALY, Prov. = HANS WALTHER: Proverbia sententiaeque latinitatis medii aevi. Göttingen 1965.
 IALY, Lex = ZOVÁNYI JENŐ: Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon. 3. javított és bővített kiad. Szerk. LADÁNYI SÁNDOR. Bp. 1977.

AZ ÉNEKEK KEZDŐSORAINAK MUTATÓJA

	] SO:
ák könyveknek ha számát fontolod	
noszul gyűlt jó nem száll harmad örökösre	
ncsaptam a vicispánt	
ros madár legkedvesb a madarak közt	
galamb epe nélkül is szép	
lássak akár se mást	
onák masíroznak	
föld színén kenyeret kereshet	
könyvecskét gyakorta forgatja	
világnak bölcs ismeretiben	
yönyörködik a szent írásokban	
egyetértnek, senkit meg nem sértnek	
igaz hittel bíznak az Istenben	
kétségesek, varázslóktól várnak	
a Krésus volt, még holnap a Ichet Irus	
rást csúfolsz, ide jár	
oltál ártalmamra	
t légyen az úr, kezdéshez hogy segedelmet	
orultaknak kedvezni tud az oroszlán	
darak közt nincs feketébb nálamnál	
nyei király, ki előtt most udvarl	
ifjú vagyok, senkinek nem kellek	
émű jókat magamnak Istentől	
ősünk hajdan volt szép Kánaán földe	
zsák táborán	
sugaritól veszik világokat	
alidat, én Istenem	1
ali karoknak dicső királyának	
mmal egy órán születtem világra	
m tején nőttem s a fejemen laktam	
otás nyárnak tél megenyhítője	
yi ág, kire most hág	1
igyekezzél	
vagyok, árva lettem	1
p virtus mint zöld mirtus	
íros tatár, midőn látta immár	
mint agg vén szüle	
ománynak tanulása	
ományt senki, csak aki tudatlan, utálja	
lott husvétnek jelen van ünnepe	
alatt s a föld színén	1

Az embernek igen nehéz sorsaija .....
 Az emberi testnek ezer nyavalyái .....
 Az én életemnek csak Isten szánója .....
 Ahol én elmegyek, még a fák is sírnak 180
 Az Isten bünteti a hitetleneket
 Az Istennek titkát tudni örök élet
 Az ötösi halom alatt

Álnak s keserűség emészti lelkemet
 Áradság, egyesség tart minden dolgokat .....
 Ár gyászban öltözzél immár, Erdélyország .....
 Ácsületemet elejtém
 Ácsületemet elvesztém .....
 Ákesség földön legyen a földi lakosnak .....
 Átegy vagyok testemben .....
 Álizon nehéz dolog szélvész tengeren .....
 Álizonnal ismérem rajtam nagy haragod (Nj.)
 Álokros búk hajjai reám tódultanak .....
 Áldog ember volt, ki pogány kézben éltében nem esett
 Áldogtalan sorsa bús árva fejemnek
 Áldogtalan sorsa siralmas életemnek
 Áldogtalan sorsa siralmas szívemnek .....
 Álornemisza háznak utolsó törzsöke .....
 Álort iszik a szegény legény
 Álortas hajjal, mord szakállal .....
 Álölcs uralkodása hogy Istennek legyen
 Álujdosik, bujdosik 19
 Álúval teljes s jaj keserves életének céljára .....

Álio, Calliope a nagy Apollóval

Álsak az Isten legyen urunk .....
 Álsalárd világ, mivel teremtméhez mégyek .....
 Álsendes partomat mossza nagy árja
 Álsoda fénnel vannak mi mindezek benned .....
 Álsodálatos nagy dolog .....

Álsminekelőtte világnak utára .....
 Álsó, kintó s elmulandó vigasság .....
 Álsicsérték régenten a köszvényt deákul
 Álsiszóhús bor nélkül .....
 Álsóhos köddel, fagyoló dérral a tél ihon jó .....

Álsdesanyám valahára .....
 Álsdes kedves atyám, ki vagy Venter Mátyás .....
 Álsdes leányimnak .....
 Álsddig volt édes atyánk a declamatio .....
 Álség alatt semmi rend nem bír a halállal .....
 Álségszéggel, köszönettel tanítónktól
 Álség bujdosó szegény legény

1 runes jun jejenü	
s ajtó nélkül való házban lakom	1
eredek hegy van egy nagy kősziklában szág szegletibe	1:
st élem világom	1
og a jüh maga újom országottól	18
1 folyását, sorsom változását kenyérnek	
ltam szép hazámból	187(j), 1
mennem, noha nehéz szívemnek	18
most állhatsz, míg füst gyuladásra nem indul	
nék én valamerre	1
t, elment az én párom	1
n is azért tőlem végső szókat	
set után Éva örült igen	1
n mint árva, csak feketében jár tekints kétfelé egy kevésbé	1
1 hívnak jövevénynek most semmi sem vagyok	1
em, rendelj szállást	1
legény lévén, ha kezdek regnálni t kicsiny diákocska	1
re ha kell, ez holnapban vágj fát rellett estvéledtem	1:
mezők, vad ligetek	1:
ben forogván a halálnak sorsa	
nünk s magyar skólának e vége	
jutalma a király kedvében való lételnek nács, senki télben meztelen	
ge énekemnek	1:
ett szokása az irigy halálnak sz világon semmi nincs magától z ember víg kedvét an nyugosznak Nyiresi Bálintnak es világ dolga ha felvizsgáltatik	
úri címert ha jól megvizsgálom znak dolgainak folyása	
gén van egy jegenyefa	1:
ovat láték egy fehér mezőben	
rtod az orrod	178/IV, VII,
cözép s alsó rendű keresztények el felfordult már ez széles világ	
1 tartod az orrodát	
s alsó rendből álló gyülekezet	
nevét ne csudáld, Plinius így nevezi	4
selő édes anyám	187
selő édes atyám	

Gyönyörű tavasz idő .....
Győzhetetlen szép kőváram

Háborúsága Dávid királynak (Nj.)
Ha egészségben vannak tagjaid .....
Ha kiindulsz Erdély felől .....
Hála a nagy úrnak, ki még köztünk éltet .....
Halál, nem várt követ ily nehéz hírt lövet .....
Halandó emberek, halálra nézzetek .....
Halljátok meg zokogását .....
Hallod-é, te csalárd, szemfényvesztő világ .....
Ha meghalok kerek erdő mellett .....
Ha meghalok kerek erdő mellett .....
Ha Pál fordulása s Vince napja fénylik .....
Három ábrázolja vagyon a doktornak .....
Ha saskeselyű vagy, lássad a döggöt .....
Hatalmas császárok, nagy földi királyok .....
Hát elmentek ugyan, no, jól meglássátok .....
Hegyek völgyek között állok .....
Helyesen mondták a hajdani bölcsek .....
Herberkfater adjál szállást .....
Hervadozott s fonnyadt árva, te, Nagykunság .....
Hogy Ágoston doktort ily móddal újítod .....
Hogy múltó javain világnak nem örült .....
Húsvét s pünkösöd között .....

Idegen föld az én hazám .....
Idegen földre ne siess .....
Ideje bujdosásomnak .....
Ideje már egyszer, ha lelkem fájdalmát .....
Igen szép ajándék testi bölcsességet .....
Igéretünk szerint ímé előjöttünk .....
Így tetszett mostan vigadni s örvendni .....
Illatozó temjén az aétatosság .....
Ímé feltetszett már örömünk csillaga .....
Indulj meg telkedben, emberi nemzetség .....
Isten áldásának háza .....
Isten hozzád, jó atyánk .....
Istenem, Istenem, hol lesz a halálom .....
Istenem, mely meddő ez idő s mégis szül .....
Istenem, országom, hol lesz meghálásom .....
Istennek szent híve és választott népe .....
Isten tárházának jó gondviselői .....
Istentől nyeretett fénylő arany alma .....
Isthmusunk két sebes tengernek között .....
Ittas vagyok, boros vagyok .....
Itt Prínyi Katának

Jaj, az én sorsomnak, jaj, én életemnek .....
Jaj be hosszú az éjszaka .....
Jaj de nagyon szegény vagyok

lfordult s búban borult rossz világ .....
n keseredett fogoly .....
n szerencsétlen, honnét sírásimat .....
yással beborult napok .....
stenem, hová legyek .....
stenem, rendelj szállást .....
ij, megsárgító s fonnyasztó rút halál .....
is édességet búval felejtető .....
ely rettenetes hír ötlék szívünkben
ely siralmas ez világ (Nj.)
ely szerencsétlen időre jutottam .....
icsoda titkos végezésből vagyon
incs halál előtt úgy látom semmi frigy
esetünket el ne hallgassátok
s, siralom közt kétséges világnak .....
s, siralom közt kétséges világnak (Nj.) .....
égső romlásra jutott Magyarország .....
életlen halál mikor fog megszűnni
; bolygok az utakon
é a temetőkertbe
írfiak és asszonyok
atú rózsát
et, mióta tanulunk Szebenbe

ességgel fénylő Krisztusnak serege .....
el a tornyon piros orrú gólya tavasszal
mben van egy rózsafa
rűség nélkül élni .....
haza minden föld jámbornak
yertya, két fillér .....
íges az holnap .....
zeretet által mondja szent Ágoston .....
jdosztam országomból
amit szeret, kedves az annál .....
derül meg beborul
ajáték, borital, szerelem tégedet szegényítnek
p, alsó, kicsiny s nagy rendből elegyült
tus, ki megtartál engem

ibban, jó János, a szárad meg ne csapd .....
n, hogy vigadni szükség mai napon
m egy élő fát minden ága nélkül .....

omédia ily personákból áll
elmegek valamerre .....
reghalok idegen országba .....
ány kőfalai Priamus várának .....
madarak vígan .....
vadak húsa között jobbnak dicsértetik a nyúl
zületik egek fényessége .....
igadnak az angyalok .....

Megengedje Szek varosa .....
 Meggyászolhatatlan, siralmas állapot .....
 Megmaradott kevés számú magyar skóla, kelj fel .....
 Megmosdom, könyörgök, éneklek, ebédlek, aluszom
 Megrútula, sírban szálla .....
 Megszabadultam én az opincstól
 Meguntam én a vándorlást
 Megváltam én szeretőtől .....
 Méltóságos jó úr, gróf Betlen Sámuel
 Méltóságos úri köz s alsó rendű nép .....
 Méltó tisztességre, örök dicséretre .....
 Mentől többet eszem, annál inkább fogyok .....
 Menny, föld, tenger, csodálkozzál
 Mese, mese, ki volt, ki mihelt született .....
 Mesterlegény akkor hízik .....
 Midőn a fényes nap tiszta égen fénylik .....
 Midőn dicsőségnek neveltetett tornya .....
 Miért hogy az ember oly természetes és szép
 Míg lovamon ülök, semmit nem haladok
 Mikor bujdosni indultam
 Mikor néha az emberek ártani akarnak
 Mikoron Orpheus szemünket felnyitá
 Mindenekkel köz a halál
 Mindennek köz, személyünkhöz
 Mint e seculumban ez esztendő végső
 Mint kesereg, mert a méreg
 Mint Noé bárkája .....
 Mint phoenix vénsége után .....
 Mit bízik e világ(Nj.)
 Mit forog ez példa emberek szájában
 Mit használ nemedet renddel mutogatni .....
 Mit horgássz utánam
 Mit ítélsz koporsót ki gyakorta látod
 Mivel Istenéért
 Most jöttem hozzátok, ím vőlegény uram

Nagy hálaadással a szent Istent áldom
 Nagy hálaadással mindnyájan Istennek
 Nagyobbat ugrott
 Nagyszébenben lévő magyar skóla
 Nagy szomorúsága van magyar skólának
 Napomnak napjai tengernek hajjai
 Ne engedj nyelvednek .....
 Négy fejedelmeknek édes maradékját
 Négy kereken forog
 Négykerekű szekeret tizenkét ló vonja
 Ne igyál, amikor nem kell .....
 Nem arról hajnallik, ameről hajnallott .....
 Nem ember szült engem, higgyed, ez világra .....
 Ne menj szívem, kételegve .....
 Nem használ embernek régi nemessége .....
 Nem nyer az Istentől másként gratiát .....
 Nem szeretek többet, csak egyet ez háznál

1 kis zászlócskáját az árva legénynek
s anyja földön .....
sen nekem apám s anyám .....
s jobb kincs a világon a jó bujdosásnál
s tele, s tavasza .....
a hegy, völgy és darabos .....
asonlóképpen hamis magtalanok .....
a tél unalmas .....
nár szegény fejem, készülj elbujdosni .....
a hajdú, fúrge varjú .....
a istenfélő, kegyességgel fénylő .....

get ökör, paripák jármot ma viselni kívánnak .....
gta minek néha nincs, nem soká lesz maradandó
rtatlan bárány, ki súlyos keresztfán
mber éltének boldogtalansága
rős Istennek felgerjedt haragja .....
alálnak, rút állatnak irtóztató, rút mérge .....
szus, éltémnek fénye .....
imondhatatlan örömnök órája
n szegény legény vagyok .....
királynét látok, imhol jó előmben
nagy az Istennek tökéletessége
hely szerencsétlen időre jutottam 185/V
agy gyászos idő, akire jutottunk
apom napjai 18
írga halálnak szörnyű dühössége .....
ralmat hozó, gyászos sárga halál .....
regény bujdosó legény
regény idegen legény 187,
regény magyarság, mit gondolsz magadban .....
: kis maroknyi, szegény magyar nemzet
: mindenható, felséges Isten
életlen, reménytelen nyavalya
i beköszöntünk im még reggel ajtón

iszim árjával szívem már alig bír .....
assus hegyén lakó, nevedékeny múzsák .....
itentia tartó, szent lator .....
ák serege, kelj fel immár
ák seregi, mit alusztok ennyit .....
á váló, jaj, elmúló életem (Nj.) .....

enten is pusztákon bujdosnak a szentek .....
igaz mondás, sokan sokat tudnak .....
terhes kérdés volt ez a bölcselnél .....
ényesség az embert gyakorta táplálja .....
ényesség táplálja a földművelőket

nkinek nem kedvez a kegyetlen halál .....
nkivel mód nélkül te ne barátkozzál .....
rkenj fel álmodból, poéták serege .....
on várán törekedő szívünknek .....
ralmas rabságból, a bűnnek sárából .....
ralmas volt nékem .....
rass anyám, sirass, míg előtted járok .....
rass édesanyám, míg előtted járok .....
rass rózsám, sirass, amíg előtted látsz .....
ratom magamat, elmúlt napjaimat .....
ratom magam s magamat .....
rjatok szemeim, folytatok könnyeim .....
rólánk serkenj fel ismétlen álmodból .....
rha ács nem voltam, de házat csináltam .....
rkan csodálják, hogy e jeles idők .....
rk búval s gonddal tölt esztendeim után .....
rk nyavalyák között .....
rk Semeit küldtél ellenem, úristen .....
rkszáz esztendeig a jeles bölcs elmék .....
rkszor megbántott szelídség végre dühösség .....
rge supra frater, abeamus inde .....
rlyve forog rozsdás nyárson számunkra kövér lúd .....

regény legény dolga és keserves gondja .....
élvész s tenger habja .....
emfényvesztő hír és világ dicsősége .....
ent Györgyöt az világ ez hírrel becsüli .....
entül éneklelték (Nj.) .....
ép tavasz előjött, béhozván szent Györgyöt .....
erencsével akinek van frigye .....
erencsével akinek van frigye (Nj.) .....
ertelen rút dolog volt bűnnel megrakódni (Nj.) .....
ivárványos az ég alja .....
ólít minket Krisztus urunk (Nj.) .....
omorú az idő, meg akar változni .....
omorú követem juta .....
ületésem előtt engem szem nem látott .....

lán gyenge mesém nem Gordius göcsi .....
nuljon minden nép rajtam tölt példámból .....
vasszal szedjük bé a hasznos füveket .....
gnap történetből, midőn pihenésben .....
kintetes úri s nemzetes személyek .....
lben, nyárban tele sárral Enyednek utcája .....
rmészet méhében elrejtett dolog .....
sem sokat mondál, mégis mást pirongatsz .....
bák pixisekben függő órácskákban .....
llaiban angyal, lába pajkos, torka gyehenna .....
ltilik a nagy erdő útját .....

rt s új örömet hoz angyal minden embernek .....
, udvariak, hogyha nem bánjátok .....
1 Jézus, tarts meg engem .....
;ó versmondás s végső ritmizálás

re fáj a gégém a sok kiáltásban .....

on egy embernek tizennégy gyermeke .....
on egy fő mester, de neve nem Lukács .....
a magyar múzsa igen rövideden .....
ti itt elmegy, énrólam példát végy .....
ti más hírét nyelvvel szereted pocskolni .....
szó világon embernek élete .....
egy jeles mester, de neve nem Lukács .....
sz földön egy templom .....
i, mikor fővenyen maga sétál .....
ny ájtatosságomat .....
ny cérna, köménymag .....
n fundáltatott Istennek egyháza .....
ságnak pálya, világ kívánsága .....
ztald meg Uram, szomorú szívemet .....
i életnek állhatatlansága .....
uborékhoz világ dicsőségét .....

üljetez citerák virginákkal frissen
gó sírásnak hangja
gó sírással sírhatsz magyar nemzet

o doktoroknak írásit olvasod .....
ból, magyarból, deákból áll egy szó .....

•

NÉVMUTATÓ

- iás 398, 851
 dnégó 794
 l (Abel) 279, 309, 349, 397, 826
 nélek 259, 821
 er 127, 187, 279, 398, 826, 852
 ahám (Abrám) 8, 30, 102, 120, 146, 192, 203,
 37, 238, 258, 308, 363, 429, 445, 502, 512, 514,
 54, 557, 559, 760, 782, 784, 796, 809, 821, 833,
 47, 875
 ólon 77, 134, 209, 514, 516, 778, 810, 852
 áb 301
 án — Ákán 282, 827
 illes (Achiles) — Akhilleusz 115, 116, 183, 514,
 66, 787, 803
 itofel 398, 852
 on (Actica) 666, 668, 670, 671, 673—675, 677,
 79, 681
 Mihály 802, 816, 822
 Pál 832, 881
 m 30, 121, 152, 242, 395, 473, 510, 518, 554,
 95, 702
 m István 784
 anus — Hadrianus 47
 ilia Charlotta — Charlotte Amalie dán király-
 ő 158, 159, 796
 eas *lásd* Eneas
 lus 151
 ypus *lásd* Esopus
 nemnon 599
 ston, Szent 118, 789
 svérus *lásd* Xerxes
 y Mihály 792
 n *lásd* Achán
 illeusz *lásd* Achilles
 ichius, Martin 782
 to 322, 323, 592, 837
 ander *lásd* Nagy Sándor
 lfonz *lásd* Alphonsus
 asa 47
 asa 41
 oné (Halcion) 784
 oneusz (Halcion) 104, 784
 Imási Péter 231, 781
 Alpestesi Balogh László 288, 828, 830
 Alpestesi Balogh Máté 828
 Alphonsus — V. Alfonz aragon király 601
 Alsted, Johannes Henricus 830
 Alszeghy Zsolt 824
 Ammon (Amon) 209, 793, 810
 Amoreus 835
 Ankhises — Anchises 144, 209, 810
 András, Szent 846
 Andricius János 762
 Andronicus 662
 Anna, Szent 383, 849
 Anténór 280, 826
 Antheus 116
 Anticus *lásd* Antiókus
 Antinomus 318
 Antiókus (Anticus, Antiochus) 662, 664, 893,
 Antonius — Marcus Antonius 77, 778
 Apáczai Csere János 831, 849
 I. Apafi Mihály 83, 101, 777, 778, 780, 78:
 796, 813, 845
 II. Apafi Mihály 87, 761, 779, 780, 798, 813, 8
 Apollo (Apolló) — Apollón 120, 205, 22:
 788, 789, 879; *lásd még* Phoebus
 Apollonius (Appollonius) 659, 890
 Aranka György 826
 Aratus — Aratosz 173, 799, 800
 Aristeus — Aristaeus 755, 929
 Arius 286, 292, 828, 829
 Arka T. András 883
 Arnobius 829
 Áron (Aáron) 14, 104, 167, 263, 523, 762
 Arrianus 793
 Artaxerxes 301
 Aspremont (Aspermont) Reckheim, Ferc
 Gobert 212, 811
 Aszalay Erzsébet 246, 819, 820
 Atányi L. János 538, 762, 872
 Athenaios 793
 Atlas (Átlás) 281, 320, 324, 837
 Atropos 532, 535, 871
 Aurifabri, Sebastianus 415, 427, 433, 445, 858

625, 627, 630, 632, 634—636, 755, 793, 876
Zadics Ferenc 850
Zadori Pál 185
Zagosi László 763
Zagosi (Bagossy) Pál 112, 786
Zakos Gábor 784
Zakos Gergely 311, 835
Zál 398, 851
Zálám 31, 326, 766, 838
Zalassi (Balassa) Bálint 416, 762, 801, 811, 866,
876, 879
Zali 447
Zalló István 804
Zaló Mátyás 775
Zalog Ilona, Harkai Istvánné 534
Zalog Imre 534
Zalog Péter 535
Z. Balogh Máté 830
Zalpatak Mihály 817
Zalthisár 75, 777
Z. Bándi P. Sámuel 153, 795
Zándy Sándor 905, 922
Zánffy Erzsébet, Rákóczi Lászlóné 809
Zánffy György 451, 803, 845, 861
Zánkúti Imre 808, 813, 844
Zarát Pál 508
Zarkóczy Ferenc 348, 842, 843
Zarkóczy György 785
Zarkóczy Krisztina, Károlyi Sándorné 109, 785
Zaros Gyula 825
Zaróti János 723, 919
Zartha Dénes 887, 892, 895
Zarholomaeides, Johannes Ladislaus 815
Zartók Béla 907, 908, 911, 914, 917, 918, 922, 924,
925
Zártai B. György 880
Záthory Zsófia, II. Rákóczi Györgyné 780, 798
Zaturicski 545
Zecski Erzsébet 133, 166
Zecski Erzsébet 134
Zecski Éva 133, 484, 865
Zecski Gábor 133, 166
Zecski II. György 133, 139, 165, 483, 792, 795, 864,
865
Zecski Judit, Csomaközi Zsigmondné 23, 134, 139,
477, 763, 764, 792, 863, 864
Zecski Klára 134
Zecski Zsuzsanna 133, 484, 865
Zeda Venerabilis 842
Zékési Ferenc 327, 838
Zéldi Anna, Kálnoki Istvánné 845
Zéldi Borbála 355, 846
Zéldi István 844
Zéldi János 355, 846

Zéldi Kelemen 351, 355, 356, 844, 845
Zéldi Pál 844, 845, 866
Zéldi Pál 355, 846
Zéldi Zsuzsanna, Wesselényi Pálné 353,
Zelényi (Belléni) Zsigmond 354, 488, 845
Zellerophons 119
Zellevári Éva, Ibrányi Lászlóné 363, 847
Zellon Tibor 841
Zelszár 777
Zenczédi László 835
Zenda Kálmán 775
Zenei György 223, 224, 813
Zencizky Péter 839, 861, 927, 928
Zenkovics Ágost 842, 843
Zenkő Samu 828
Zereczky János 925
Zeregszászi Benjámin 264
Zeregszászi Pál 263, 823
Zeregszászi Sámuel 264
Zesenyi Ferenc 544, 873
Zethlen Ádám 456, 861
Zethlen Drusiánna, Mikes Mihályné 353,
Zethlen Éva, Vay Sámuelné 847
Zethlen Farkas 456, 458, 845, 861
Zethlen Gábor 813
Zethlen György 456, 861
Zethlen Imre 456, 457, 861
Zethlen János 861
Zéj. Zethlen János 792
Zethlen Judit, Zéj. Köleséri Sámuelné 853
Zethlen Kata 456, 457, 861
Zethlen László 454, 845, 861
Zethlen (Betlem) Mihály 364, 820, 847
Zethlen Miklós 24, 764, 780, 820, 844, 847
Zethlen Sámuel 449, 861
Zéj. Zethlen Sámuel 456, 457, 861
Zethuel 784
Zezzezh Éva, Sréter Jánosné 114, 115, 781
Zezzezh György 786
Ziasz 844
Zierbrunner Gusztáv 765
Zihari Péter 113, 114
Zinder Pál 770, 775
Ziró István 537
Ziton 209, 810
Zod Péter 784, 801, 838, 839, 889
Zodgál Ferenc 910
Zodó András 782
Zodon Pál 916
Zoeér Márton 33—35, 766, 770—772, 774,
Zodogfalvi János 354, 845
Zóné András 803
Zonfini, Antonio 827
Zonis uram 848

rbély Judit, Palágyi Istvánné 521, 527, 870
memisza Anna, I. Apafi Mihályné 74, 78, 83—
85, 87, 88, 159, 777, 778, 783, 793, 796, 817,
846
memisza Péter 761
rs János 364, 847
rsi-Kálmán Béla 861
rszák István 761
rsányi Krisztina, Szemere Györgyné 250, 820,
847
rtján János *lásd* Vak Bottyán
rthe Ödön 830
rcskei János 117, 788
rtósi János 505, 868
rtödi János 883
rwer Sámuel 798, 811
rsañ, Rudo 848
rsics Zsigmond 785
rta János 776, 822, 824, 834, 840, 850, 884, 888,
890—892, 895, 913
rtai István 468, 863
ryuk 42, 768
rtinkai Mihály 831, 833

rus 324, 837
rsar (Czaesár), Caius Julius 144, 794
rn *lásd* Kain
rsius Fülöp Henrik 776
rliope 205, 437
rsin (Calvinus, Kálvinus), Jean 157, 314
rtacuzino, Šerban 64, 774
rtaffa, Antonio 762, 847
rtesius (Chartes) — Descartes, René 34, 286,
293—295, 766, 788, 829, 832
rtó, Marcus Porcius 173, 800
rtntus 208
rtinna, volaterranumi herceg 176, 800
rtes (Céres) 324, 755, 929
rtis 120
rtion — Kharón 40, 768
rtites *lásd* Cartesius
rtitiás — Kritiasz 142, 793
rtro, Marcus Tullius 449
rtinnatus, Quintus 810
rtidia Vallésia — Claude Valois 157, 159, 759
rtobis — Kleobisz 209, 810
rtopatra — Kleopátra 77, 778
rtó 35, 205, 437, 767
rtis — Chloris 755, 929
rtio — Klotho 532, 871
rtiejus, Johannes 285, 286, 288—295, 297, 309,
28—831
rtiad, Samuel de Heidendorff 854
rtiagy) Constantinus 155, 156, 771, 795

Comaró Frigyes 785
Cornis *lásd* Kornis
Corvin *lásd* I. Mátyás magyar király
Croesus (Cresus) — Kroisosz 75, 175, 4:
760, 778, 810, 856
Cupido 781
Curtius, Marcus 324, 837
Curtius, Quintus 779, 793, 794
Cyrus — Kürosz 75, 154, 778
Czegei Vass László 826, 846
Czegei Vass György 356, 826, 827, 846
Czeglédi István 812, 814, 851
Czeglédi Moses 163, 797
Czobor Ádám 787
Czombó Mózes 899, 919
Czvittinger Dávid 765

Csáki Gyárfás 824
Csáky (Csáki) Borbála, Palocsay Istvánné 1:
791
Csáky István 130, 781, 791, 816
ifj. Csáky István 131, 137, 354, 791, 845
Csáky Krisztina, Draskovich Jánosné, maj
csényi Miklósné 131, 137, 791
Csáky Krisztina, Erdődy Sándorné 824
Csáky László 843—845
Csáky Mária 131, 350, 791, 844
Csáky Zsigmond 130, 137, 791
Csányi Mihály 186
Császárferenc 784
Csato András 582
Csécsi Éva 234, 817
id. Csécsi (Tsétsi) János 233, 242, 817, 819, 8
ifj. Csécsi János 234, 817
Csengeri János 812
ifj. Csepregi Turkovics Mihály 241, 798, 819
Cserei Mihály 808, 813, 844, 845
Csernátóni Pál 829
Csicséry Zsuzsa, Keczer Andrásné 762
Csík István 549, 874
Csokonai Vitéz Mihály 892, 893
Csomaközi Borbála 482
Csomaközi Erzsébet, Rhédey Pálné 763
Csomaközi Kata, Ilosvai V. Péterné 23, 13:
764, 865
Csomaközi Judit 23
Csomaközi Júlia 134, 481
Csomaközi László 23, 473, 475, 763, 764, 79:
797, 799, 862, 863, 866, 867, 870, 871, 873
ifj. Csomaközi László 134, 482
Csomaközi Péter 23, 134, 481
Csomaközi Zsigmond 22, 134, 476, 763, 76:
864
ifj. Csomaközi Zsigmond 477, 481

ágón 395, 851
álnoki Ferenc 766, 767
álnoki György 536
álnoki Klára 537
álnoki Salome 537
amian Anna, id. Köleséri Sámuelné 779
án 196
ániel próféta 203, 303, 777
aniel Ferenc 354, 845
aniel István 354, 845
aniel Judit, Bánffy Lászlóné 354, 845
aniel Judit, Venter Sámuelné 812
aniel Klára, Bíró Sámuelné 354, 845
aniel Mihály 354, 845
aniel Péter 354, 838, 845
aniel Zsuzsánna, Petrichevich Horváth Boldi-
zsárné 354, 845
ányádi György 868, 872
ányádi János 198, 808, 863
árius — Dareiosz 778
ávid 98, 127, 144, 156, 226, 237, 238, 258, 263,
291, 301, 324, 473, 509, 545, 559, 605, 762, 784,
786, 794, 823, 852, 864, 873
eák Farkas 801, 844
eák Ferenc katona 185, 803
ebora (Débora) 154, 157
ebreceni Ember Pál 819
ebreceni Kozma János 764
ebreczeni Kalocsa János 188, 189, 804
égh Linda 896, 916
eiderici, Johannes 410, 415, 425, 428, 432, 445—
448, 860
emény Lajos 857, 861
émokritosz 848
emosthenes 515
ernschwam, Hans 770, 775
escartes *lásd* Cartesius
eselvits István 762
evecseri Gábor 838
ézi (Dési) Márton 298, 777, 829, 831, 833
iana 205
idó 143
iocletianus, Caius Aurelius Valerius 155, 795,
810
iodati, Giovanni 804
iodórosz 810
ionysius — Dionüsziosz Szürakuszanosz 210, 810
ismas (Dismás) 13, 14, 761
obai András 842
obai (Dobaji) István 665, 898, 899
obrev, Csavdar 775
olhai György 489, 866
olhai Mária, Bánfi Gáborné 491

Domitianus *lásd* Domitius
Domitius — T. Flavius Domitianus 233, 8
Domokos Mária 925
Domokos Pál Péter 906, 908, 914, 922
Dömötör Sándor 887
Dömötör Tekla 860
Dömsödi Sámuel 117, 788
Draskovich Miklós 28, 764
Drauth Márk 35, 63, 767, 774
Drias 120
Drumo (Dramo, Dromo) 662
Dujardin Ferenc 820
Dya 120

Eckhardt Sándor 849
Ecsedi István 898, 902
III. Edward angol király 846
Efraim 304
Ejub 57, 773
Elizábeth — I. Erzsébet angol királynő
796
Elymás 306
Eneas (Aeneas) 143, 144, 209, 280, 324, 81
Ennodius 824
Enyedi István 239, 798, 819
Enyedi Mária 496
Enyedi Mózes 496
Enyedi Sára 496
Enyedi Sára 496
Enyedi Zsuzsánna 496
Eölyüs János 803
Epimenidész 844
Erasmus, Desiderius Rotterdamus 170, 77
Erató 437
Erdélyi János 885, 891, 893, 896, 902—
923
Erdélyi Pál 782, 801, 802, 834, 850, 884,
916
Erdődy Ádám 787
Erdődy György 213, 811
Erdődy (Erdődi) János 117—119, 788, 785
Erdődy Julianna, Esterházy Antalné 273, 1
Erdődy Sándor 824
Érsekújvári 501
Érsekújvári Éva 504
Érsekújvári János 503
Érsekújvári József 503
Érsekújvári Karai Orbán 502, 868
Érsekújvári Salomé 504
Érsekújvári Zsigmond 504
Erzsébet *lásd* Elizábeth
Erzsébet, Szent 430, 431
Esaiás *lásd* Ézsaiás
Esler Márton 890

rházy Pál 805
Tamás 776, 780, 782, 808, 820, 821, 834
ter (Esther) 154, 157
ydice — Eurüdiké 209, 810
121, 152, 153, 331, 429, 510, 644, 645, 790, 795
a Cselebi 775
kiás 450
iás (Esaiás, Esaiás, Izaiás) 237, 397, 851
iu (Esau) 338, 841

ó András 765
ihelyi Bálint 905, 922
igó József 905, 910, 923
ias Borbála 543
ias János 506, 869
ias Judit 544
ias *lásd* Phoebus
ite Erzsébet, Vay Ádámné 242, 819, 820
ite László 819
onius 848
inczi György 813, 828, 885, 887, 888
ivesi László 775
renc francia király 157, 796
alvi György 884
ner-Tümpel 762
us, L. Annaeus 810
or György 149, 793
or József (helyesen: György) 793
or Pál 775
or Pál 896
irasi Mihály 812
Zsuzsanna 839
ách Ferenc 824
ách Zsigmond 805
vári Borbála, Mocsári Ferencné 249, 820
nger, W. 788
ck Bálint 412, 416, 417, 423, 424, 855, 857
ranck Bálint 417
ck György 417, 422—425, 857
tze, Wolfgang 799—800
i Fekete Borbála, Bethlen Jánosné 861
p makedón király 45, 769
ülöp spanyol király 157, 796
ülöp spanyol király 157
János 816

Kelemen 827
a szultán 199, 808
aliel 544, 873
ner A. 888
ier (Gaszner), Johannes 404, 408, 413, 423,
10, 442, 445, 854, 859
Csobán Musztafa 770

Gerhard István 789
Gerhard Lőrinc 789
Gerhard Thamas 825
Geszti István 900
Gillani uram fia 848
Gündesch (Gündesch), Paulus 405, 409, 410,
431, 442, 445, 447, 854
Gits, Johannes 434, 445, 860
Gnátó 142, 793
Goliát 324
Gombáné Lábos Olga 816
Gombocz Zoltán 815
Gödény (Gödén) Gáspár 125
Gödény (Gödén) István 125
Gödény Pál 186, 803
Gömöry János 762
Görgei Mihály 285, 288, 828, 830
Görgei Sára 485, 865
Görög Ilona *lásd* Helena
Grimmelshausen, Hans Jakob Christoph vor
Gulácsi István 535
Gulácsi Magdolna, Borbély Jánosné 509
Gulyás József 762, 783, 843
Guthi Erzsébet, Lónyay III. Gáborné 792

Gyöngyösi István 850
Györffy István 808, 841
György, Szent 356, 357, 428, 846
Győri D. György 762, 781, 796, 872
Győri János 184, 186
Gyürki Kristóf 119, 789
Gyürki Pál 111, 112, 786, 788, 789

Hadrianus *lásd* Adrianus
Hágár 91, 92, 782
Hajdú János 763
Hajnal Mátyás 871
Hajnóczy Iván 883
Halász Antal 907
Halcion *lásd* Alkúoné, Alkúoneusz
Haller György 792
Haller Mária, Károlyi Mihályné 109, 785
Haller Pál 785
Hámán (Hámon) 144, 296, 302, 397, 794, 832
Hargittay Emil 784, 839, 886, 889
Harsányi Ferenc 334, 840
Harsányi István 762, 783, 835, 840, 843, 872,
880
Hartel, Guilelmus 824
Hartyáni Imre 823
Haskó Jakab 235, 236, 817
Havas László 810
Hector — Hektór 7, 183, 187, 506, 514, 869
Hegedüs Sámuel 777

egyiptomi 877
 eisler, Donatus 185, 803
 ektór *lásd* Hector
 elena (Görög Ilona, Ilona) — Helené 51, 77, 771, 778
 elena (Konstantinus anyja, Szent Ilona) 155, 156, 795
 eltai Gáspár 827
 7. Henrik francia király 156
 enter Krisztina, Béli Kelemmé 352, 355, 844, 845
 enter Mihály 845
 éra 810
 eraclitus — Hérakleitosz 371, 848
 éraklész *lásd* Hercules
 erberstein, Leopold 790
 ercules (Herkules) — Héraklész 281, 324, 408, 784, 837
 erepei János 783, 798, 812, 813, 819, 828, 880
 erman 445
 ermányi Dienes József 820
 emer János 777, 778
 eródes 397, 835
 eródiás 397, 851
 érodotosz 760, 777, 778, 810
 ervagius 830
 etneki István 583
 everi György 186
 idi Erzsébet 469
 idi Gergely 469
 irschlerin, Martha 782
 oll Béla 761
 olló Zsigmond 164, 797
   Holló Zsigmond 797
 olofernes 154
 omerus — Homérosz 499
 opp Lajos 770, 781, 817
 oratius Flaccus, Quintus 741, 779, 790, 800, 816, 824, 833, 926
 ornyik János 882
 orti István 777
 orvai György 543
 orvát János 185, 803
 orvát Mihály 536
 orvát Erzsébet, ifj. Szilágyi Ferencné 493, 867
 orvát Ferenc 513, 514, 871
 orvát II. Ferenc 355, 846
 orvát István Károly 787
 orvát János 514, 531, 871
 orvát Jánosné 514
 orvát Mária 513, 514, 871
 orvát IV. Miklós 355, 846
 őrbert Gabriella 814
 őrgo de Claustro 765

ronyvai matyas *lásd* r. matyas magyar király
 Hunyadi Pál 829
 Husz (Huss) János — Hus, Jan 298
 Huszár Gál 814
 Huszár Margit, Toldalagi Mihályné 846
 Huszár Mihály 223, 224, 813
 Hyeronimus Chrysostomus 842

Ianotzi András 717, 916
 Ibrányi Anna, Vay Ábrahámné 365, 821, 8
 Ibrányi Ádám 478, 864
 Ibrányi III. Ferenc 847
 Ibrányi László 363, 847
 Ibrányi Mihály 864
 Ibrányi Zsófia, Csomaközi Zsigmondné 47
 Ignác, Loyolai Szent 313, 835
 Illés (Illyés) próféta 99, 301, 398, 545, 666, Ilona, Szent *lásd* Helena
 Ilosvai Ádám 24, 764
 Ilosvai György 543, 873
 Ilosvai Mária, Rhédey Zsigmondné 20, 76
 Ilosvai III. Péter 21, 763
 Ilosvai V. Péter 24, 480, 482, 764, 865
 Illyés István 840
 Inczédi Pál 814
 Ionáthás *lásd* Jonathas
 Iosephus Flavius 761
 Irus 175, 419, 856
 Isabella — Izabella magyar királyné 281
 Istenmezei Anna, id. Orosz Pálné 811
 István, első vértanú 397, 822, 851
 Iuvenalis *lásd* Juvenalis
 Iványi Béla 817
 Izabella *lásd* Isabella
 Izaiás *lásd* Ézsaiás
 Izsák (Isák) 429, 514, 784

Jagamas János 905, 910, 923
 II. Jakab angol király 796
 Jakab Elek 793
 Jaklin Balázs 28, 764
 Jakó Zsigmond 762, 777, 795, 838, 872
 Jákób 89, 102, 125, 147, 153, 161, 201, 2
   429, 438, 540, 784, 786, 795, 804, 811, 8
   873
 Jakusith Zsuzsanna, Schirchiz Gáspárné 78
 Jankovich Miklós 891—893, 895, 899, 913, 9
 Jankovics József 836, 877
 János apostol 290, 299, 356, 397, 851
 János, Aranyszájú Szent 56, 773
 János, Keresztelő Szent 397, 430, 431, 851,
 János király — János Zsigmond magyar király
 Janus Pannonius 791
 Jeremiás 398

abel 99
 b 127, 187, 826
   98, 100, 263, 302, 514
 anna Albretta navarrai királyné — Jeanne
 D'Albret 156, 157, 159, 796
   ás 324
 athán 111, 144, 185, 187, 473, 541, 545, 786, 864,
 373
 athas (Ionáthás) 7, 127, 760
 a Zsófia, Orosz Jánosné 863
 aphát 520, 870
 ika (Josika) Gábor 35, 59, 60, 767, 844
 ika Judit 350, 844
 sef 279, 430, 826
 sef, Szent 237, 238, 761
 őzsef császár, magyar király 451
   ás 398
 it 154
 ász István 762, 777, 795, 838, 872
   ász Péter 775
 is 144
 o 316, 349
 iter (Juppiter) 143, 323, 793, 837, 879
 istinianus 772
 enalis — Iuvenalis, Decimus Iunius 115, 787
 elt, Karl-Heinz 815

ai 546
 ár István 113
 n (Cain) 209, 282, 307, 309, 397
 i Kun István 845
 ai Ferenc 522, 870
 ai III. György 523, 871
 ai István 523, 871
 ai VII. István 870
 ai János 522, 871
 ai Klára, Perényi Zsigmondné 870
 ai Mária 523, 871
 ai III. Miklós 515, 517, 518, 790, 792, 797, 799,
 863—867, 870
   nán Farkas 765
   nány Lajos 894, 897, 899, 904, 906, 909, 912,
 913, 915, 916, 925
   toki Ádám 354, 845
   toki Ágnes, Ferrati Bertalanné 354, 845
   toki Anna, Lugosi Ferencné 354
   toki Borbála, Apor Péterné 354, 845
   toki Éva 354, 845
   toki Farkas 354, 845
   toki István 845
   toki József 354, 845
   toki Kata, Csáky Lászlóné 845
   toki Sámuel 352, 845
   toki Zsófia, Boldogfalvi Jánosné 354, 845

Kálvinus *lásd* Calvin
 Kám 835
 Kaposi (Juhász) Sámuel 101, 783, 928
 Karácson Imre 775
 Kardos páter 848
 Kardos Tibor 779
 V. Károly császár 210, 810
 I. Károly Róbert magyar király 827
 Károlyi Ádám 785
 Károlyi Borbála, Palocsay Istvánné 350, 844
 Károlyi Erzsók, Csáky Tamásné 109, 785
 Károlyi Éva, Újfalusi Andrásné 108, 785
 Károlyi Gáspár 881
 Károlyi István 346—348, 842—844
 Károlyi István, ál- *lásd* Nagy Gergely
 Károlyi Judit, Palocsai Horváth Istvánné
   785
 Károlyi Kata 108, 785
 Károlyi Klára 108, 785
 Károlyi Krisztina, Perényi Jánosné 108, 35
   844
 Károlyi László 18, 106, 107, 109, 763, 785, 84
 Károlyi Mihály 109, 785
 Károlyi Sándor 108, 346, 350, 531, 763, 78
   786, 791, 842—844, 871
 Károlyi Terézia, Becsky Györgyné 108, 35
   844
 Károlyi Zsuzsanna, Perényi Pálné 108, 35
   785, 844
 Kassai Borbála, Keresztesi Sámuelné 353, 8-
 Kassai Istók 766
 Katona Imre 899, 918
 Keczer András 762
 Keczer II. András 825
 Keczer Gábor 15, 762
 Keczer Imre 826
 Keczer I. János 825
 Keczer Menyhért 277, 825, 826
 Keczer Miklós 826
 id. Keczer Sándor 825
 ifj. Keczer Sándor 277, 825, 826
 Kecskeméti Alexis János 816
 Kecskeméti Gábor 816, 824
 Kecskeméti K(inces) István 118, 789
 Kelecsényi Gábor 903
 Kelemen Lajos 820, 827
 Kemény János 780, 791, 804, 805, 850, 861
 Kemény Lajos 890
 Kemény Simon 190, 195, 804, 805, 847
 ifj. Kemény Simon 364, 847
 Kemény Zsófia, Daniel Istvánné 845
 Kempis Tamás — Thomas a Kampis 761
 Kende Ádám 790
 Kende Ferenc 215, 811

ende Klára, Ilosvai Györgyné 214, 811
 ende Mária 491, 866
 ende Márton 215, 811
 ende Mártonné 215
 ende Zsigmond 215, 811
 ende Zsigmondné 215
 endeffy Mária, Vay Mihályné 847
 endefi János 326, 838
 eresztés Mária, Rhédey Lászlóné 764
 eresztési Ferenc 845
 eresztési Sámuel 353, 845
 eresztési Zsuzsanna, Jósika Gáborné 844
 eresztúri István 355, 846
 eresztúri János 355, 846
 eresztúri Krisztina, Béli Kelemenné 846
 eresztúri Mihály 355, 846
 arón *lásd* Cháron
 arilón 844
 erkegaard, Sören Aabye 788
 arprülü *lásd* Köprülü
 ars (Küs) Péter 615, 621
 arskomáromi István 325, 838
 arsmarjai György 793
 arss Gábor 775
 arss Géza 909
 arss József 887, 895
 arss Károly 765
 arss Lajos 775
 arss Lajos 895
 araniczay Tibor 760, 766, 770, 879, 885—888
 arain, Georgius 414, 425, 445
 arain, Stephanus 406
 araiton 788
 araeobisz *lásd* Cleobis
 araeobulosz 844
 araeopátra *lásd* Cleopatra
 araeobusiczky Ferenc 780, 782, 843
 araeotho *lásd* Clotho
 araeier Imre 881
 araeicziány László 813, 814, 884, 886, 888, 889, 895,
 899, 917, 919, 921
 araedály Zoltán 767, 894, 895, 898, 908, 911, 918,
 919, 922, 924, 925
 araejháry Judit, Barkóczy Györgyné 785
 araeillonics Lipót 843
 araeimlowszki Tibor 884
 araeincz Gábor 844
 araeincz József 350, 844
 araeincz József 836, 838
 araeincz Károly [Gábor?] 350, 844
 araeinert, Georgius 433
 araeirmis Anna, Haller Györgyné 132, 137, 791
 araeirmis Ferenc 791
 araeirmis Gáspár 131, 791
 arKornis Margit, Lázár Ferencné 132, 137,
 846
 arKornis Zsigmond 132, 137, 772, 791
 arKorodi 546
 arKorodi Erzsóék 167
 arKorodi Sámuel 166, 798
 arKos Mihály 112, 786
 arKovács Ágnes 842
 arKovács Ágnes 885
 arKovács Erzsóék 585
 arKovács Ferenc 887
 arKovács János 507, 869
 arKovács János 579, 878
 arifj. Kovács János 585
 arKovács József László 775
 arKovács Kis Anna, Érsekújvári Orbánné 50
 arKovács Sándor 801, 821
 arKovács Sándor Iván 810
 arKovács Zsigmond 585
 arKovácszmai Sándor 813
 arKováts Máté 114
 arKöblös Zoltán 809, 811, 812, 819
 arKökényesdi Ferenc 365, 490, 847, 866
 arifj. Kökényesdi Ferenc 365, 847
 arKökényesdi Ferencné 365, 847
 arKökényesdi Péter 866
 arKökényesdi Zsuzsanna, Szilágyi Ferencné
 500, 501, 791, 792, 797, 799, 862—866
 arKölcsey (Kölcei) Boldizsár 123, 790
 arKölcsey Dezső 790
 arKölcsey Sándor 468, 863
 arid. Köleséri Sámuel 779
 arifj. Köleséri Sámuel 81, 440, 779, 780, 859
 arKöpeczi Béla 781, 817, 828
 arKöprülü (Kiprülü) Mehmet 55, 56, 58, 60,
 Köprülü Musztafa 58, 772, 773
 arKörmendi B. Péter 764, 793
 arKöszegehy Péter 789, 809, 814
 arKöteles Gergelyné 188
 arKövér Ferenc 311, 835
 arKrésus *lásd* Croesus
 arKristó Gyula 808
 arKritiasz *lásd* Chrytiás
 arKriza János 905, 908, 912, 918
 arKroiszosz *lásd* Croesus
 arKrucsay (Krutasai) Márton 359, 843, 847
 arKulcsár Péter 810
 arKun Borbála, Teleki Józsefné 853
 arKun Ilona, Bethlen Miklósné 847
 arKunsch József 784
 arKutsuk 42, 768
 arKüdippe 810
 arKüllös Imola 914
 arKürosz *lásd* Cyrus

ntius, Caelius Firmianus 209, 810
nyi Sándor 781, 817
Lajos francia király 158, 796
a László 905, 907, 910
e, Friedrich Adolph 817
ovics István 115, 787
· 445
· Erzsébet, Kálnoki Sámuelné 353, 845
· Ferenc 355, 846
· István 845, 846
29, 804
Martinus 404, 413, 423, 432, 445, 856
old *lásd* Lipót
i, Andreas 407, 411, 417, 426, 855, 860
István 186
762
i, Bernard 773
na — Proserpina 125, 790
ius 155, 795
us, Marcus Crassus Dives 210, 810
ei János 520, 527, 870
ey István 798
ót (Leopold) császár, magyar király 18, 65,
106, 107, 183—185, 259, 390, 763, 776, 803,
1, 843, 845, 850, 879
ai Nagy János 113
ay VIII. András 132, 138, 792
ay (Lónyai) Anna, Kemény Jánosné 127, 128,
4, 764, 791, 792, 797, 798, 847, 863—867
ay Erzsók, Bethlen Jánosné, majd Ajtay Mi-
lyné 132, 792
ay III. Ferenc 132, 138, 792
ay III. Gábor 792
ay IX. Gábor 132, 138, 792
ay XI. István 132, 138
ay (Lonyai, Lonyaj) X. László 132, 792
ay Margit, Csáky Istvánné 791
itfy Zsuzsanna, I. Rákóczi Györgyné 778, 780
iczy László 912
— Lót 201, 203
Herbics Balázs 822, 879
ius, Marcus Annaeus 764, 765, 877
nus — Lukianosz 599, 779, 880, 881
r (Lucifer) 181, 609, 893
Georg 764
i Ferenc 845
gosi Ferenc 354, 845
sy József 781
nosz *lásd* Lucianus
Agnetha 802
r, Martin 314
n, Georgius 405, 410, 414, 424, 428, 431, 443,
5, 448, 854
nakhosz *lásd* Lysimacus

M. Thresia 702
Magdolna, Szent — Mária Magdaléna 181, 80
Magyar András 857, 861
Mahumet — Mohamed próféta 48, 770, 773
Mailand (Majland) Oszkár 903, 908, 924, 925
Majtini Ferenc 87, 779, 780, 812
Maklári Pap Lajos 813
Makranczi Lakatos János 182, 802
Mammaea 155, 795
Manasszesz 851
Mára 88, 92, 95, 165, 477, 479, 498, 523, 542
583, 584, 776, 781, 797, 849, 867, 873, 878
még Naómi is
Marcia 810
Mardocheus — Márdokeus 302, 794, 832
Maresius, Samuel 828, 830
Margit 796
Margit dán királynő 796
Mária, Szűz 30—32, 196, 237, 316, 512, 705,
761, 835, 846
Mária Magdolna 785
Mária Stuarta — Mária angol királynő 158,
796
Máriássy Anna, Újfalusi Gergelyné 776, 848
Máriássy Erzsébet, Keczer Menyhértné 825
Máriássy László 847
Máriássy Pál 363, 847
Márki István 900
Marothi Mihály 162, 797
Márs 281, 489, 549, 565
Márshara [?] 13
Martialis, Marcus Valerius 172, 176, 787, 799,
Márton, Szent 624
Martyr — Petrus Martyr 157
Máthé István 504, 868
Matocsi István 535
Matusek András 230, 811
Matuzsálem 120
I. Mátyás magyar király (Corvin, Hunyadi)
276, 282, 324, 637, 639—641, 643, 827, 889
Maurocordatus Alexandros (Iszkerletzade,
let) 43, 769
Maxentius, Aurelius Valerianus 155, 795
Maximianus, Galerius Valerius 155, 795
Maximus — Aurelius Valerius Maximus IIerc
155, 795
Méderus, Samuel 411, 415, 443
Megyeri János 167, 444, 798
Mehemet — IV. Mehmed szultán 33, 54, 55, 7
Méhfi Jakab 827
Mehmed bég (Reis effendi) 42, 769
Melanchton Filep — Melanchthon, Philipp 17
Mélida Zsófia, Váradi Pálné 821

- Memmon 119
 Menelaosz (Menelaus) 51, 778
 MÉR (Nér) 279, 826
 Metszet bég — Mezd bég 281, 827
 Midás — Midasz 210, 810
 Mijatev, Petär 775
 Mikael, Mihály 813
 Mikes Kelemen 7, 760, 845
 Mikes Mihály 353, 845
 Mikó Ferenc 828
 Mimus 299, 833
 Minerva 209
 Minos — Minósz 592, 881
 Misák 148, 794
 Miskolczi Ferenc 799
 Miskolczi Gáspár 170, 780, 798, 799, 849
 Mitrovcei Vratislav Vencel 775
 Mocsári IV. Balázs 250, 820
 Mocsári Ferenc 249, 820
 Mohamed *lásd* Mahumet
 Mojses — Mózes 237, 293, 299, 818, 832, 837
 Molnár Antal 912
 Momus — Mómosz 11, 761
 Monok István 868
 Mózes *lásd* Mojses
 Muraközy Gyula 787
 Murgaschius, Gerhardus Thomas 404, 413, 423, 432, 856
 Musculus, Wolfgangus 830

 Nabukodonozor — Nabukodonozor 146, 794
 Nadányi Mihály 113
 Nádasdy Ferenc 888
 Nádudvari P. Péter 538, 762, 872
 Nagy Borbála, Bethlen Sámuelné 451, 453, 455, 861
 O. Nagy Gábor 761, 799
 Nagy Gergely (ál-Károlyi István) 346—349, 842—844
 Nagy Géza 777, 845
 Nagy Gyula 826, 846
 Nagy István 186
 Nagy Iván 786, 804, 825, 845, 846, 848, 849
 Nagy János 114
 Nagy Judit 775
 Nagy László 785, 803, 885—888
 Nagy Mihály 843
 Nagy Péter 776
 Nagy Sándor 809
 Nagy Sándor (Alexander) 34, 45, 81, 143, 144, 408, 474, 766, 779, 793, 794, 881
 Nagyar József 777
 Nagy-Mihályi Anna, Rákóczi III. Ferencné 809
 Nagymihályi Pongrácz László 215, 811

 Nánási N. István 118, 788
 Naómi (Noémi) 66, 383, 776, 781, 798, 878; *lásd még* Mára is
 Naphaea 120
 Nehemiás 302
 Nehring, Karl 775
 Nemes Tamás 354, 845
 Nemes Tamásné 354
 Németh S. Katalin 799
 Némethi Klára 479, 865
 Némethi Mihály 779
 Némethy Géza 800
 Némethi Gergely 234, 817
 Némethi György (helyesen: Gergely)
 Neptunus 151, 349
 Nér *lásd* MÉR
 Néro (Néró) 155, 281, 778
 Nestor — Nesztór 599, 829, 882
 Nézner, Johannes 406, 410, 414, 425, 43
 Noé 179, 197, 297, 835
 Noémi *lásd* Naómi
 Novák (Noák, Noah, Noach) 47, 48
 Novák, Baba 770
 Novak, Debeljak 770
 Novak, Karaluk 770
 Nováky Hajnalka 816, 824

 Nyéki Vörös Mátyás 760, 763, 764, 770, 803, 811, 842, 868, 869, 884
 Nyiresi Bálint 177, 801
 Nyíry Dániel 783

 Obál Béla 784, 802, 815
 Odris trák törzsfő 770
 Oláh 445
 Oláh Gábor 892
 Olsvai Imre 925
 Ónadi János 220, 811
 Orestes — Oresztész 47
 Orosz Borbála, Budai Istvánné 469, 863
 Orosz György 217, 811
 Orosz Györgyné 217
 Orosz János 863
 id. Orosz Pál 811
 Orosz Pál 206, 216, 809, 811
 Orosz Palkó 217, 811
 Orosz Panna 217, 811
 Orosz Zsigmond 217, 811
 Orosz Zsigmondné 217
 Orpheus 119, 225, 810
 Ostrosith Borbála, Bethlen Farkasné 84
 I. Oszmán 773
 Ovidius, Naso Publius 799, 800, 810, 836

istván 125, 790
Katalin 925
Klára 164, 165
ostol 21, 76, 159, 290, 306, 478, 495, 514, 797,
869, 870
ák 834, 835
irus 324, 837
281, 437, 440, 585, 879
i Horváth Ádám 887, 895, 898
ai Horváth István 785
4, 837
János 775
M(olitoris) Mihály 835, 836
Páriz Ferenc 169, 239, 241, 325, 327, 777,
789, 798, 819, 838, 844
– Parisz 51, 771, 778
Fűsüs János 794
Péter 311, 834
(Tóth) István 13, 761, 777, 829
/ András 921
i Király Imre 889
iradi Gábor 761
Lőrinc 845
nis, Johannes 418, 427, 433
i Kovács János 853
ype 209
yi György 466
yi Imre 805
yi István 467, 469, 520, 526, 862, 863, 870
yi János 763
yi József 826
yi (Príni) Kata, Kemény Simonné 190, 191,
197, 804–807, 847
yi (Prenyi) Pál 346, 580, 878
yi Sándor 466
yi Zsigmond 870
yi III. Zsigmond 464, 469, 862
drosz 844
izy Mária, Rhédey VI. Istvánné 764
Jábor 832, 881
apostol 289, 792, 863
Gáspár 785
Kata, Lázár Istvánné 845
Incze János 905, 913
ay György 848
zy (Petrótzai, Petróczi) István 66, 177, 178,
371, 373–376, 379–381, 385, 387, 390, 776,
821, 822, 848, 850
zy István 801
zy Kata Szidónia 762
Comestor 842

V. Philipposz 800
Phoebus (Fébus) 119, 143, 317, 321, 403, 440
793, 836, 859, 879; *lásd még* Apollo
Phyce vsz. Phryne 209, 810
Picinelli, Filippo 824
Pictor 445
Pilátus, Pontius 396, 397, 851
Pirckheimer, Wilibald 881
Piscator, Ludovicus Philippus 830
Pithagoras — Püthagorasz 349, 844
Pittakosz 844
Plantz István 802
Plátó — Platón 419, 856
Plinius, Caius Secundus 174, 809, 889
Plutarkhosz 760, 800
Pluto 232, 445
Pogány Anna, Kölcsey Sándorné 466, 862
Pogány Borbála, Újhelyi Ferencné 161, 162,
797, 863
Pogány Éva, Zoltán Ferencné 466, 862
Pogány Gusztáv 762
Pogány György 483, 865
Pogány Mária, Szécsényi Péterné 464, 862
Pogány Zsigmond 797, 862, 863
Poggio Bracciolini 887
Polybius 794
Polyphemus 324, 837
Pomaenia 120
Pompéus — Pompeius Magnus 144, 794
Pontanus, Jac. 881
Ponticus 787
Poppaea 77, 778
Pór Antal 827
Porus indiai király 779
Pósházi János 828, 831, 833
Posoni István 668, 895
Prágai András 809, 810
Prenyi *lásd* Perényi
Priamus — Priamosz 279, 599, 803, 869
Pribék Éva 485, 865
Pribék Ferenc 485
Príni *lásd* Perényi
Privigyei Miklós 29–32, 765, 766, 874
Proclus kormányzó 771
Prometheus 321
Prónai György 182, 802
Proserpina *lásd* Libitina
Prosper Aquitanus 817
Pukánszky Béla 855
Pukánszky Kádár Jolán 782, 812
Püspöki Borbála 533

Püspöki Péter 74, 777, 793
Püthagorasz lásd Pithagoras

Rabi István 776
Rabutin de Bussy, Johann Ludwig 780, 847
Ráchel (Ráhel, Rákhel) 101, 112, 161, 372, 430,
543, 784, 786, 848, 873
Rácz István 113
Rádi Erzsébet, Püspöki Jánosné 532, 871
Radvánszky János 801, 825
Radvánszky János 825
Raffay Sándor 765
Ráhel, Rákhel lásd Ráchel
Rajczy Klára, Csécsi Jánosné 234, 811
Rajeczky Benjamin 906, 908, 914
Rajki János 160, 796, 797
Rajki Zsigmond 796, 868
Rákóczi Borbála, Orosz Pálné 206, 211, 216, 794,
809
Rákóczi Erzsébet, Erdődy Ádámné, majd Erdődy
Györgyné 213, 809, 811
Rákóczi Ferenc 780, 835
I. Rákóczi Ferenc 213, 780, 781, 785—787, 791,
801, 803, 811, 815, 820, 821, 824, 825, 834, 842,
845—847, 887, 888, 917
Rákóczi III. Ferenc 809
Rákóczi György 780
Rákóczi Júlia, Aspremontné 212, 811
Rákóczi László 809, 811
Rábéka — Rebeka 101, 429, 784
Rédaj lásd Rhédey
Rehum 302
Révay Erzsébet, Petrőczy Istvánné 65, 66, 177, 178,
254, 371, 377, 379, 382, 384—386, 388—391, 776,
801, 821, 848, 850
Révay (Révai) Imre 65, 371, 372, 374, 377, 379—
381, 387, 775, 776, 789, 809, 821, 848
Révay Mihály 789, 809
Révay Pál 789, 809
Révay Péter 789, 809
d. Révész Imre 823
Rezik János 762
Reza Dezső 803
Rhédey VI. István 764
Rhédey Júlia, Bethlen Miklósné 23, 764
Rhédey Klára 23, 764
Rhédey László 23, 764
Rhédey Pál 23, 763, 764
Rhédey (Rédaj) Zsigmond 16, 21, 23, 762, 763,
791, 792, 864, 867, 873
Rj. Rhédey Zsigmond 21, 763
Riedl Frigyes 888
Rimay János 811, 848, 864, 876

Romanus 302
Rosaeus, Alexander 880
Rosenauer Anna Mária, Franck Bálintn
Róth György 815
Róth György lásd Veres György
Roxas, Christophorus à 817
Röschelius, Joh. Baptista 815
Rumy Károly 786, 816, 834
Rut 776, 781

Saladinus 75, 777
Salamon 7, 22, 127, 134, 187, 189, 190
391, 473, 520, 574, 614, 761, 822, 835,
Salánki Imre 881
Salánki István 113
Sallustius, Caius Crispus 839
Saly István 847
Saly Kata 847
Sámson 7, 134, 293, 294, 324, 419, 473, 81
Sámuel 452, 545
Sándor Pál 767—772, 774
Sára 102, 158, 258, 429, 512, 782, 784, 790
Sarandi Dániel 545
Sarkadi Nagy Mihály 828
Sarlóközi névtelen 842
Sárosi János, kissárosi 35, 767
Sárosi János, pókai 35, 59, 60, 767, 773
(Sár) Pataki János 880
Sartoris, Johannes 415
Saturnus 349
Saul 760, 794, 873
Schneidewin, F. G. 799
Schopenhauer, Arthur 788
Scyus lásd Siyavusz
Sebesi Bénéiamin 149, 152, 153
Sebestyén Gyula 908
Sejanus — Aelius Seianus 76, 778
Sémei 197, 301, 808
Semiramis 158, 759, 796
Semsei János 484, 865
Seneca, Lucius Annaeus 173, 206, 538,
810, 817, 844, 883
Sennakerib (Senakherib) 341, 851
Sennyey Erzsébet, Károlyi Lászlóné 785,
Sennyey István 350, 842, 844
Severus, Alexander Aurelius 795
Severus — Septimius Severus 155, 795
Shakespeare, William 844
Sidrák 148, 794
Simon — Simeon 191, 309, 804
Simonfi György 419, 856
Simonfi Mihály 419, 420, 856
Simonfi Mihályné 420, 421
Simonius, Stephanus 404, 409, 430, 445, 81

hus 592, 754
rusz (Scyaus) pasa 40, 41, 44, 55, 56, 768, 772
icza Máté 881
us Faustus 883
ates (Sókratés) — Szókratész 142, 349, 788,
73, 844
i — Sophie Charlotte brandenburgi választó-
jedelemné 158, 159, 796
n — Szólón 7, 75, 134, 760, 778, 810, 844
nosi N. Mihály 401, 403, 406, 408, 410, 412,
17—419, 422, 428, 438, 444, 814, 853—856,
8—861, 890
nosi N. Péter 407, 434, 446, 448
yai János 883
ári Soós Éva, Orosz Pálné 811
ári Soós Zsuzsanna, Nagymihályi Pongrácz
ászlóné 214, 811
ri Soós János 763
r János 114, 786, 787
lius, Johannes 174, 839
ng János 780, 799, 849
Béla 759, 766, 816, 819, 874, 883
ovius, Tobias 415, 432, 447
sd Pál 883
sh 7, 41
a 154

ó Ferenc 826
ó János 186, 803
ó Károly 814
ó T. Attila 828
olcsi Bence 767
ali Erzsébet, id. Balogh Mátcéné 830
nári, kolozsvári polgár 827, 828
csi Sámuel 118, 789
i Erzsébet, Tarczali Ádámné 542
nczy Gábor 845
y László 763, 785
y Olga 925
ntai György 834
ai István 537
János *lásd* Zabánus János
mári András 890
márnémethi Sámuel 169, 798, 828
nárnémethi János 797
ényi György 230, 816
ényi Mária, Perényi Zsigmondné 463, 862—
7
ényi (Szecseni) Mihály 465, 862
ényi Péter 862
r Fábrián 876
rkényi István 234, 817
di Kis István 881
lyhídi János 812

II. Szelim szultán 48, 771
Szemere György 250, 362, 363, 820, 847
Szemere I. László 820
Szemere II. László 362, 847
Szemere Pál 362, 847
Szenczi Molnár Albert 760, 777, 791, 797, 81
828, 844, 847, 849, 850, 881
Szenczi Pál 840
Szenczi (Szabó) János 188, 804
Szendi Erzsébet, Pais Istvánné 123, 125, 790
Szendi Mihály 124
Szendi P. Éva, Gödény Istvánné 120, 720, 76
868, 870, 871
Szendi Zsigmond 124
Szendrey Zsigmond 925
Szentmártoni Bálint 883
Szentmártoni Bodó János 767, 785, 810
Szentsei György 781, 864
Szepessy Tibor 838
Szepsi Csombor Márton 810
Szepsi Márton 113
Szigeti József 831, 849
Szikszai Sámuel 545
Szilády Áron 883, 890
Szilágyi András 496, 867
Szilágyi Erzsébet 281, 827
Szilágyi Éva 497
Szilágyi Ferenc 487, 499, 866
Szilágyi Ferenc 498
ifj. Szilágyi Ferenc 492, 867
Szilágyi Gábor 494
Szilágyi György 493, 867
Szilágyi Kató 498
Szilágyi Klára 498
Szilágyi Mihály 282
Szilágyi Pál 498
Szilágyi Péter 495
Szilágyi Sándor 814
Szilágyi Tönkő Márton 804
Szilvási Boldizsár 845
Szilvási János 354, 845
Szimónidész 776
Szinán építész 771
Szinyei József 785, 787, 802, 812, 830
Szirmay Anna, Pogány Zsigmondné 862, 863
Szókratész *lásd* Socrates
Szólón *lásd* Solon
Szölösi Pál 26, 764
Szörényi László 767, 772, 830
Szörös Erzsébet, Sebesi Benjáminné 141,
152, 793
Szörös Péter 149
Sztánkay (Sztankai) Ádám 524, 529
Sztánkay Éva, Kállai Miklósné 521, 527, 870

iznai Erzsébet, Domai Györgyéc 490
izulimán (Szolimán) — Szulejmán pasa 33, 35, 38,
54, 56, 57, 59, 60, 767, 768, 772
izulimán szultán — I. Szulejmán 46, 770
izulimán szultán — II. Szulejmán 33
izunyog György 545
izuromi Lajos 816

Íábita lásd Thabita
Íacitus, Publius Cornelius 761
Íaisz (Taysz), Michael 416, 425, 445
Íakács Béla 780, 809
Íallján Péter 316, 835
Íámár 810
Íamás, Aquinói Szent 842
Íamás Gáspár Miklós 766, 832
Íantalus 592
Íarczali Ádám 539, 763, 764, 872
Íarczali Erzsébet 545
Íarcsafalvi B. János 328, 329, 332, 839
Íardy Lajos 775
Íeleki Anna, Czegei Vass Lászlóné 846
Íeleki Borbála, Vay Lászlóné 367, 848
Íeleki Domokos 778
Íeleki József 84, 780
Íeleki Krisztina, Kendefi Jánosné 326, 838
Íeleki László 82, 222, 356, 368, 760, 779, 812, 838,
846, 848
Íeleki Mihály 138, 779, 780, 792, 798, 838 846—848
Íj. Teleki Mihály 786, 838
Íeleki Pál 85, 364, 780, 847
Íeleki Sándor 85, 236, 780, 818, 838, 853
Íeleki Zsuzsanna, Vay Mihályné 361, 847
Íerentius, Publius Afer 793
Íertullianus, Quintus Septimius Florens 761
Íesla István 187
Íesla János 187
Íesla Mihály 111, 112, 183, 184, 187, 785, 786, 803
Íesla Péter 803
Íabita (Tábita) 138, 151, 188, 253, 326, 469, 493,
792, 838, 863
Íalész 788, 844
Íalia 205, 227, 815
Íaly Kálmán 776, 780, 781, 822, 824—826, 834,
840, 842, 850, 884—888, 890, 892, 893, 895, 899,
913, 915, 916, 921
Íeodosius, Nagy, Flavius 52, 771, 772, 773
Íersites — Therszitész 115, 116, 787
Íeseus 659
Íison András 113
Íót Éva 182, 802
Íót István 112, 113
Íökköly Imre 313, 762, 776, 781, 786, 787, 801, 803,
815, 820, 824—826, 830, 834, 835, 847, 885—888

Ínury Erte 188, 189, 808
Íhury József 775
Íhytonia 119
Íibai Borbála, Ilosvai Péterné 21, 763
Íiberius, Claudius Nero 76, 778
Íivadari Kata 536
Íitius 318
Íóbiás 409, 718
Íófaeus Mihály 833
Íohtemis-Gerai kán 808
Íokaji Ferenc 311, 834, 835
Íoldalagi János 355, 846
Íoldalagi Mihály 846
Íoldi Erzsébet, Tunyogi Sámuelné 112,
Íoldi Miklós 847
Íolnai Gábor 811, 844, 855
Íolnai Vilmos 849
Íonsoris Sámuel 763, 764, 803, 868
Íornya (Torna) Borbála, Naláczai Istv
776, 783
Íótfalusi Kis Miklós 783, 798, 812, 819,
928
Íóth Ernő 777, 813
Íoxus — Toxeus 324, 837
Íörök Károly 896, 903
Írásó 142, 793
Ísétsi lásd Csécsi
Íunyogi (Tunnyogi) Sámuel 109, 111, 78.
Íuróczi-Trostler József 787, 788, 880, 88:
Íussai Anna, Bors Jánosné 364
Íussai Márton 364, 847
ÍII. Tutmoszisz fáraó 771

Újfalusi Gergely 776, 848
Újfalusi Kata, Révay Imréné 65, 66, 119
373—377, 379, 380—382, 384, 386, 387
789, 809, 821, 848, 849
Újhelyi Borbála, Maróthi Mihályné 162,
Újhelyi Éva 162
Újhelyi Ferenc 161, 797
Íjf. Újhelyi Ferenc 162
Újhelyi István 581, 878
Újhelyi János 162
Újhelyi Mária, Rajki Jánosné 159, 776,
796, 862—867, 870, 871
Újhelyi Sándor 162, 797
Újlaki Ferenc 763, 803, 868, 872
Újvári lásd Érsekújvári
Újváry Tamás 834
Íkuvity Miklós 544
Ílisses (Ulysses) — Ílixes 324, 666, 669
681, 837
Íngnád Dávid 775
Íránia 437

chsmann (Vakszman), Georgius 413, 423, 433, 45, 856
 ai István 803
 ási Klára, Kovács Jánosné 584, 586
 ási Mária 583
 ási Simon 581, 878
 ási Zsuzsanna 583, 584
 ner, Georgius 415, 435
 ner, Petrus 424, 431, 442, 445
lásd Vay
 Bottyán — Bottyán János 888
 szman *lásd* Vacchsmann
 Ihitter (Váldhütter), Stephanus 405, 409, 414, 16, 425, 445, 854
 as Borka, Farkas Jánosné 510
 adi András 14, 761
 adi Andrásné 761
 adi Anna, Máriaassy Pálné 363, 821, 847
 adi Erzsébet, Bertóthy Istvánné, Kalmanczay Istvánné, majd Palásthy Ferencné 363, 821, 837
 adi István 251, 361, 363, 821, 847
 /árad István 251, 821, 847
 adi Krisztina 762
 adi Lázár 761
 adi Mihály 764, 811
 adi Örsike 762
 adi Pál 821, 847
 adi Zsigmond 761
 adi Zsófia 821
 atkai Ferenc 544, 873
 atkai István 359, 360, 847
 a Imre 767, 776, 779—781, 815, 817, 822, 824, 34, 835, 839, 848, 850, 853, 854, 856, 857, 862, 64, 884, 886, 888, 890—892, 895, 899, 913, 915
 yas Lajos 895, 911, 919, 925
 as Béla 778
 /árkonyi Ágnes 781, 817, 877
 ír helyi Judit 777, 778, 881
 ír helyi Péter 97, 782
 demont, Karl 834
 (Vaji) Ábrahám 251, 357, 812, 820, 821, 846—48
 /ay Ábrahám 367, 848
 Ádám 244, 248, 362, 819, 820, 847
 /ay Ádám 247, 362, 820, 847
 Anna, ifj. Kemény Simonné 246, 362, 820, 847
 Anna, Teleki Lászlóné 367, 848
 Borbála, Plathy Sándorné 361, 368, 847, 848
 Erzsébet, Bethlen Mihályné 246, 362, 820, 47
 Erzsébet, Várad Istvánné, majd Palásthy Ferencné 251, 361, 821, 847

362, 820, 847
 Vay Jutka 247, 820
 Vay Kata, Szemere I. Lászlóné 362, 820, 847
 Vay Kata, Teleki Pálné 247, 362, 820, 847
 Vay Krisztina 248, 362, 820, 847
 Vay László 251, 367, 821, 848
 Vay Mihály 361, 847
 Vay Péter 246, 820, 846
 Vay Sámuel 362, 847
 Veber *lásd* Wéber
 Vecsei György 189, 788, 804
 Vekerdi József 835
 Vendelinus 828
 Venus 597
 Venter György 221, 812
 id. Venter Mátyás 221, 812
 ifj. Venter Mátyás 221, 812
 Venter Sámuel 221, 812
 Vér Judit, Teleki Mihályné 138, 360, 779, 781, 818, 838, 846—848
 Veres József 887
 Veres (Róth) György 230, 815
 Veress Endre 792
 Vergilius (Virgilius) Maro, Publius 175, 792, 800, 810, 880
 Versényi György 915
 Veselényi *lásd* Wesselényi
 Veterani (Veterányi), Johann Friedrich 34, 842
 Vett György 853
 Vett János György (Johannes Georgius) 405, 414, 424, 430, 443, 445, 448, 853, 854
 Vikár Béla 897—899, 907, 908, 912, 921, 924
 Vilmos, Orániai 796
 Virgilius *lásd* Vergilius
 Viski István 545
 Viski János 828, 830, 835
 Vitéz András 354, 846
 Vitéz Anna, Belényi Zsigmondné 354, 48, 866
 Vitéz II. Gábor 845, 846
 Vitéz Zsuzsanna, Béli Pálné 844, 845, 866
 Vizaknai Bereczk (Briccius) György 227, 812
 Vizkelety Zsigmond 844
 Voetius, Gisbertus 830
 Voluptás 573
 Vulcanus (Vulcánus, Vulkanus) 116, 279, 281, 349, 837
 Wagner, Johannes Nicolaus 230, 811
 Waltherr Imre 842—844
 Weber János 839
 Wéber János Péter 408, 854
 Wéber (Veber) Péter 403, 408, 439, 853, 854

Vesselényi István 129, 136, 353, 791, 845, 857, 861
 i. Wesselényi István 791
 Vesselényi Kata, Kornis Ferencné 791
 Vesselényi (Veselényi) Pál 128, 135, 791, 845
 Veszprémi István 765, 814
 v. Windisch Éva 844, 855

ſantippe 209
 ſerxes (Ahasvérus) — Xerxész 75, 127, 187, 208, 777, 795, 810

ſabanius Izsák 858
 ſabanius Jakab 854
 ſabánus János (Szász János) — Johann Sacks von Harteneck 99, 421, 428, 431, 432, 435—437, 782, 856—859
 ſabánus János Hermann 430—432, 435, 857, 858
 ſakalicki János 762
 ſalyanyi Farkas 544

Zclizi P. János 119, 789
 Zemplényi (Zemlényi) R. Ferenc 220, 81
 Zeus 793
 Zilahi János 317, 834—836
 Zilahi Sebes András 853
 Zoltán Anna, Vay Péterné 246, 796, 797 847
 Zoltán (Zoltány) Farkas 364, 847
 Zoltán Josa 364, 847
 Zoltán Mária, Kende Ferencné 215, 811
 Zoltán Péter 364, 847
 Zoltoványi Farkas 544
 Zorobabel 301, 302
 Zoványi Jenő 782, 783, 798, 804, 811, 812 828, 832, 833, 853, 868, 872, 879
 Zrínyi Ilona, I. Rákóczi Ferencné, majd Imréné 787, 801, 803
 Zrínyi Miklós 632, 814

Zsigmond császár 281, 827
 Zsoldos Benő 816

TARTALOMJEGYZÉK

i—1700

[*Mikes Kelemen halotti búcsúztatója*]

Jai, küs edessegett buval feleitető .....

Szököm

Az ki voltál ártalmamra .....

A' Poenitentia Tartó csudálatos Szent Latorrúl Dismasrúl

Poenitentia tartó Sz. Lator

A' szént Latorhoz Ajánlás

Vékony aiétatosságomat

VÁRADI ANDRÁS: *Az Jésus nevéül*

Oh, ártatlan Bárány, ki sullyos kereszt fán

Kegies enek Mellyet szegény Keczer Gabor . . . el mondotta

Oh, Jesus, éltetek fénye .....

Pompa funebris, super Generoso Domino Redaj decantata

Jaj, gyászszal bé borult napok

Rythmi funebres in obitu ejusdem Generosj Domini Redaj

Oh, siralmat hozó gyászos sárga halál .....

JAKLIN BALÁZS: [*Draskovich Miklós halotti beszédének verse*]

A' kik kétségessek varázslóktúl várnak

PRIVIGYEI MIKLÓS: *Hymni natales*

Az menyei kiraly, ki elüt most udvarl .....

PRIVIGYEI MIKLÓS: *Alius*

En mint kicsin diakocska

PRIVIGYEI MIKLÓS: *Alius*

Menny, föld, tenger csudalkozzal

PRIVIGYEI MIKLÓS: *Alius*

Angyali karoknak dicső kirallyanak .....

PRIVIGYEI MIKLÓS: *Alius*

Ma vigadnak az angyalok

PRIVIGYEI MIKLÓS: *Hungarice*

Uj hirt s-uj örömet hoz angyal minden embernek

PRIVIGYEI MIKLÓS

Bikességh földén légyen az fuldi lakosnak

BOÉR MÁRTON: *Historia*

Ez széles világ dolga ha fel vizsgáltatik .....

[*Révai Imre halotti búcsúztatója*]

Meg-állj úton járó, én hozzám hasonló .....

I. [*A nánási notárius búcsúzó éneke*]

Bötsületemet el vesztém

II. *A nánasi notarius butszó éneke*

Betsületemet elvesztém

20. PÜSPÖKI PÉTER: *Halotti rythmusok . . . Bornemisza Anna felet*
Tekintetes uri s· nemzetes személyek
21. *[Bornemisza Anna halotti kártája]*
a) Természet méhében el rejtetett dolog .....
b) Helyesen mondottác az hajdani Bölcsék
c) Isthmusunk két sebes tengernec köziben
d) Mit ítélsz koporsot ki gyakorta látod .....
e) Búval tellyes s-jaj keserves életénc czéllýára
f) Sok száz esztendeig a' jeles bölcs elmék .....
g) Bornemisza háznak utolsó Törsöke .....
22. I. *Cantio de collegio sárospatakiensi*
Sirjatok szemeim, folyatok könyveim .....
II. Sirjatok szemeim, folyatok könyveim .....
III. *Metrum cujusdam peregrini*
Sirjatok szemeim, folyatok könnyeim
23. VÁSÁRHELYI PÉTER
Vigasztald meg Uram szomoru szivemet .....
24. HEGYFALUSI GYÖRGY: *[Üdvözlövers Zabanius Jánoshoz]*
Az Musák táborán, szükség minden órán, elmével vitézkedni
25. SZELI IZSÁK: *[Lakodalmi üdvözlövers]*
Egy fris állat sétál Brassóban két lábón .....
26. Nem nyér az Istentoll másként gratiat
27. *Epitaphium prodromissae principis Apafi*
Valaki itt elmégy, én róllam példát végy
28. *Az szikszai templomon gyakorlott Istennek itéleti*
O Nagy gyászos ido a' Kire jútottunk .....
29. *Rythmi in funere . . . Ladislai Károlyj*
Halando emberek, halálra nézzetek
30. *Szép ének . . . Tvnyyogi Samuelról*
Sion Várán törekedő szivünknek .....
31. SRÉTER JÁNOS: *[Verses levél Bezzegh Évához]*
Az minémű jókat magamnak Istentül .....
32. LANDOVICS ISTVAN: *[A „Novus succursus” betéversei]*
a) Mit használ Nemedet rendel mutogatni .....
b) Nagyobbat ugrott
33. *Nosce te ipsvm*
Az ki mást csúfolsz, ide jár .....
34. BÖLCSKEI JÁNOS: *[Üdvözlövers Erdődi Jánoshoz]*
A' Ki gyönyörködik a' Szent Írásokban
35. DÖMSÖDI SÁMUEL: *[Üdvözlövers Erdődi Jánoshoz]*
Igen szép ajándék testi bölcseséget
36. NÁNÁSI N. ISTVÁN: *[Üdvözlövers Erdődi Jánoshoz]*
Az Istennek titkát tudni örök élet .....
37. KECSKEMÉTI K. ISTVÁN: *[Üdvözlövers Erdődi Jánoshoz]*
Hogy Agoston Doctort illy móddal újíjítod .....
38. SZALACSI SÁMUEL: *[Üdvözlövers Erdődi Jánoshoz]*
Ket szeretet által mondgya Szent Agoston .....
39. ZELIZI P. JÁNOS: *[Üdvözlövers Erdődi Jánoshoz]*
A' Kik igaz hittel biznak az Istenben .....
40. GYÜRKI KRISTÓF: *[Üdvözlövers Erdődi Jánoshoz]*
A' Ki e' könyvetskét gyakorta forgattya .....
41. *[Újfalusi Kata névnap i üdvözlöverse]*
Mikoron Orpheus szemunket föl nita .....

<i>Lányay Anna naiou bucsúztatója</i>	12
<i>/izi buborekhoz világ dicsősségét</i>	
<i>Lányay Anna halotti búcsúztatója</i>	
<i>Mit forog ez példa emberek szájában</i>	13
<i>Szörös Erzsébet halotti búcsúztatója</i>	
<i>légi terhes kérdés volt ez a bölcseknél</i>	14
<i>Üdvözlővers Bándi P. Sámuelhez</i>	
<i>Ember tekincs két felé edgy kevéssé .....</i>	15
<i>iralmas szozat, mellyel . . . Ujhelyj Maria . . . bucsuzik</i>	
<i>Jyöngy szavaj között bölcsen mondgya Szent Pál .....</i>	15
ZATHMÁRNÉMETHI SÁMUEL: [Üdvözlővers Pápai Páriz Ferenchez]	
<i>legi igaz Mondás: Sokan sokat tudnak .....</i>	16
ISKOLCZI GÁSPÁR: [Az „Egy jeles vad-kert” versbetétei]	
) Ne igyál a’ mikor nem kell	17
) A’ Tudományt senki	17
) A’ Tudománynak tanulása	17
) A’ le-borúlttaknak	17
) Kész haza minden föld	17
) Ellene most állhatsz	17
) Véren fundáltatott Istennek Egyháza	17
) Más Vadak húsa között	17
) El-bolyog a’ Jüh maga	17
) Egy ha rühes Jüh lejénd	17
) Valaki más hírét	17
) Ez ám jutalma	17
) Ha Saskeselyü vagy	17
) Senki halálába	17
) Tollaiban Angyal	17
) A’ kik egyet értnek	17
) Sokszor meg-bántott szelídség	17
) Kelepel a’ tornyon	17
) Sülve forog rosdás nyárson	17
) Gánza nevét ne tsudáld	17
) Nyerget Ökör, Paripák jármot	17
) A’ gonoszúl gyült jó	17
) A’ ki ma Krésus vólt	17
) Varjú mikor fővenyen maga sétál	17
) Senkivel mód nélkül te ne barátkozzál	17
) A’ jó Galamb epe nélkül-is szép	17
) Nyugta minek néha nints	17
) Nints Anya földön	17
) A’ Húros-madár leg-kedvesb	17
) Áldott légyen az Ur	17
<i>Nyiresi Bálint epítáfuma</i>	
<i>í sírben nyugosznak Nyiresi Bálintnak</i>	17
ETRŐCZY ISTVÁN: Enek	
<i>anazsim árjával szívem már alig bír .....</i>	17
<i>az meg-iratása egy csuda-termetnek</i>	
<i>er Férfiak és Aszszonyok .....</i>	17
RÓNAI GYÖRGY: [Köszöntővers Makranczi Lakatos János és Tóth Éva kézfogója alkalmából]	
<i>z egész világon semmi nints magátúl .....</i>	18
<i>iralmas cronica Tesla Mihályról</i>	
<i>igassagnak pályya világ kívánsága .....</i>	18

56. VECSEI GYORGY: [*Üdvözlővers Debreczeni Kalocsa Jánoshoz*]
Sido Doctoroknak írásit olvasod .....
57. [*Kemény Simonné Perényi Kata halotti búcsúztatója*]
A nap sugaritól veszik világokat .....
58. [*A Kemény Simonné Perényi Kata felett mondott gyászbeszéd magyar versei*]
a) Negy Fejedelmeknek édes maradékját .....
- b) Kétséges az hólnap, ma jót cselekedgyél .....
- c) Nincs tele, s-tavasza à te jó-tétednek .....
- d) Illatozó temjén az áetatosság .....
- e) Jó-illatú rósát ha sokat öntözted .....
- f) Két gyertya, két fillér Isten tisztességét .....
- g) Arra igyekezzél, hogy Istent szeressed .....
- h) Sok nyavalyák között meg-romlott testének .....
- i) Más madarak vigann fiaikkal élnek .....
- j) Keserőség nélkül élni ez életben .....
- k) Eleven kenyérmek ez vala hajója .....
- l) Szélvész, s-tenger habja ezt nem indíthatta .....
- m) Edes Leányimnak, s-kis unokáimnak .....
- n) Mit horgászsz utánnam lesekedő halál .....
- o) Mivel istenéért sokat munkálkodott .....
- p) Mint Nőé Bárkája, hegyekre jutottam .....
- r) Húsvét, s-Pünkösöd között hogy lött ki-múlása .....
- s) Itt Prínyi Katának lásd élte folyását .....
59. 23. Augusti, Anno 1693.
Sok Semeit küldtél ellenem, Ur Isten .....
60. 4. Aprili, 1694.
Oh, erős Istennek fel gerjett haragja .....
61. DANYÁDI JÁNOS: *Siralmas versek*
Meg-gyászolhatatlan siralmas állapot .....
62. [*Tatárok Hajdúhadházán*]
A tatáros tatár midőn látta immár .....
63. [*Újfalusi Kata névnap üdvözlőverse*]
Clio, Caliope az nagy Apollóval .....
64. *Epicedia declamata super obitu . . . Borbalaе Rakoczi*
Fő, köz 's alsó rendbül allo gyülekezet .....
65. *Valedictoria cum praeamine*
Felső, közép s. also rendü keresztyének .....
66. [*A „Via Jacobaea” betétversei*]
a) Tsak az Isten légyen Urónk .....
- b) Christus, ki meg-tartál engem .....
- c) Uram Jesus tarts-meg engem .....
67. ZEMLÉNYI R. FERENC: [*Üdvözlővers Ónadi Jánoshoz*]
Az elmének igen Nemes Találmánya .....
68. IDŐSEBB VENTER MÁTYÁS: [*Venter Sámuel halotti búcsúztatója*]
Edes kedves atyám, ki vagy Venter Mátyás .....
69. [*Teleki László és Vay Éva lakodalmára írt üdvözlőversek*]
a) Születésem előtt engem szem nem látott .....
- b) Olly Királynét látok, imhol jó előmben .....
- c) Egy meredek hegy van egy nagy kösziklában .....
70. [*Benei György és Huszár Mihály ispotálymestereket dicsőítő vers*]
Isten tárházának io gondviselőj .....
71. *Csiki ország pusztulasarol*
Bar giaszban öltözzél immar Erdély ország .....

<i>Mága siralmas sorsat kesergő magyar Thalia</i>	
Hallyatok meg zokogását	2
VERES GYÖRGY: [<i>Üdvözlővers Johannes Nicolaus Wagnerhez</i>]	
Az ki é világnak bölcsméretiben	2
MATUSEK ANDRÁS: [<i>A Széchenyi György felett mondott halotti beszéd versbetéte</i>]	
Mindenekkel köz az halál	2
B. ALMÁSI PÉTER: <i>Bánatban esett magyar népnek keserves versei</i>	
Bánat s keserűség emészti lelkemet	2
<i>'Haskó Jakab címerének magyarázata]</i>	
Ezt az Uri Czimet ha jól meg vizsgálom	2
TELEKI SÁNDOR: <i>Karacson napjára való egjnehaj versek</i>	
Olj nagj az Istennek tökeletessege	2
ENYEDI ISTVÁN: [<i>Üdvözlővers Pápai Páriz Ferenchez</i>]	
Az Emberi Testnek ezer nyavalyái	2
CSEPREGI TURKOVICS MIHÁLY: [<i>Üdvözlővers Pápai Páriz Ferenchez</i>]	
Az Égről a' Nap Földre nem szállhat	2
DŐSEBB CSÉCSI JÁNOS: [<i>Vay Ádámné Fekete Erzsébet halotti búcsúztatója</i>]	
Közép-, alsó-, kitsiny s' nagy rendből elégyült	2
RÉVAY ERZSÉBET: [<i>Verses levél Petróczy Istvánhoz</i>]	
Régenten is pusztákun bujdosnak a Szentek	2
<i>'sten áldásának hazáruul . . . való kegyes enek</i>	
Isten áldásának Háza	2
<i>Azon templomnak . . . el égésérül való panaszkodo enek</i>	
Oh te mindenható Fölséges Isten	2
BEREGSZÁSZI PÁL: <i>Keserves zokogo sirással tellyes historia</i>	
Boldog ember vólt, ki pogány kézben	2
<i>'Esterházy Antalné Erdődy Julianna halotti búcsúztatójának versbetétei]</i>	
a) Nem használ embernek régi nemessége	2
b) Senkinek nem kedvez a' kegyetlen halál	2
<i>Cantio alia de porcione</i>	
Oh, szegény magyarság, mit gondolsz magadban	2
FJABB KECZER SÁNDOR: <i>Néhai . . . Keczer Sándor uram halalarul való versek</i>	
a) Nézd kiss zaszlocskáiátt az árva legénynek	2
b) Ez bevett szokássza az érégy halálnak	2
<i>Kolozsvár harmadik égéséről]</i>	
Márvány kö falai Priamus várának	2
ÖRGEI MIHÁLY: [<i>Coccejus támadó paszkvillus</i>]	
Gyászos koporsomig, léptemig az ora	2
ALPESTESI BALOGH LÁSZLÓ: [<i>Görgei Mihály paszkvillusa ellen írt paszkvillus</i>]	
Egnap történetből, midön pihenésben	2
I. <i>Cantio Tokai</i>	
Jai, végső romlásra jutott Magyar Ország	3
II. <i>Cantio flebillis de periculo Tokajensi</i>	
Jaj, végső romlásra jutot Magyar ország	3
ALLIÁN PÉTER: [<i>A „Titkos értelmű lilium” versbetéte</i>]	
Ma születik Egek fénnyessége	3
<i>Zigányok genealogiája</i>	
Az mi ösünk hajdon volt szép Canahán földe	3
ZILÁHI JÁNOS: <i>Phaëton tüze</i>	
lajos esetünket el-ne halgassátok	3
CISKOMÁROMI ISTVÁN: [<i>Üdvözlővers Pápai Páriz Ferenchez</i>]	
'stenem! melly meddö ez idő, s' még-is szül	3
BÉKÉSI FERENC: [<i>Üdvözlővers Pápai Páriz Ferenchez</i>]	
Éavaszsza szedjük-bé a' hasznos füveket	3

98. <i>Egy szegény magyar . . . így énekel maga sorsáról</i> Midőn az fényes nap tiszta égen fénlík	328
99. TARCSAFALVI B. JÁNOS: [<i>A „Palimpsestus” versfordításai</i>]	
a) Meg mosdom, könyörgök	328
b) Ezek az ember vig kedvet	328
c) Harom ábrazattya vagyon a’ Doctornak	329
d) Kocza jatek, bor ital, szerelem	329
100. TARCSAFALVI B. JÁNOS: [<i>Hol mi jeles mesék</i>]	
a) Most jöttem hozzatok im vö legény uram	329
b) En küs legény leven, ha kezdek regnalni	329
c) Nem szeretek többet, tsak edgyet ez haznál	330
d) Nem ember szült engem, hidgjed, ez vilagra	330
e) Sidobol, magyarbol, déákbol ál egy szo	330
f) Láttam egy elő fát, minden ágha nélkül	330
g) Anyammal egy oran születtem világra	330
h) Mese, mese, ki volt, ki mihelt születet	331
i) Talam gyenge mesem nem Gordius göcsi	331
j) Eötön bé köszöntünk im még reggel ayton	331
k) Van ez földön egy templom, kiben egy oszlop van	331
l) Négy kerekü szekeret tizenket lo vonnya	331
101. TARCSAFALVI B. JÁNOS: [<i>Sequuntur aenigmata lyrico carmine reddita</i>]	
a) Az madarak közt nints feketeb nalamnál	332
b) Egy küs ajto nélkül valo hazban lakom	332
c) Anyám tejen nöttem, s a’ fejemen laktam	332
d) Soha áts nem voltam, de házat csinaltam	332
e) Mig lovamon ülök, semmit nem haladok	332
f) Mentöl többet eszem, annal inkab fogjok	333
g) Eltében mint arva, tsak feketében jár	333
h) A’ mig iffiu vagjok, senkinek nem kellek	333
i) Van egy jeles mester, de neve nem Lukáts	333
102. HARSÁNYI FERENC: [<i>Nagykunságnak romlása</i>]	
Hervadozott s’ fonnyat árva te nag’ Kunság	334
103. [<i>Itelet napjarol valo enek</i>]	
Serkeny fel, keresztény, az te mélyl almadbol	341
104. KÁROLYI SÁNDOR: [<i>Leleplező vers az ál-Károlyi Istvánról</i>]	
Változó világon embernek élete	346
105. [<i>Az ál-Károlyi István — Nagy Gergely — halotti búcsúztatója</i>]	
Ideje már egyszer ha lelkeim fajdalmát	348
106. [<i>Valedictio . . . Clementis Béli de Uzon</i>]	
Szemfényvesztő hir és világ dicsősége	351
107. TELEKI LÁSZLÓ: [<i>Czegei Vass György névnapi köszöntője</i>]	
Szent Györgyöt az világ ez hírrel becsüllí	356
108. [<i>Vay Ábrahám halotti búcsúztatója</i>]	
Meltoóságos úri, köz, s also rendű nép	357
109. [<i>Révai Imréné Újfalusi Kata halotti búcsúztatója</i>]	
Jaj én szerentsétlen honnét sirásimat	371
110. [<i>Más keserves panasza . . . Revai Ersebeth Aszszonynak</i>]	
Jaj az én Sorsomnak! Jaj én életemnek!	379
111. [<i>Újfalusi Kata leányától, Révai Erzsébetül búcsúzik</i>]	
Eszemben forogván az halálnak sorsa	384
112. [<i>Újfalusi Kata Aszszonynak végső keserves búcsúzása</i>]	
Tsalárd Világ mivel Teremtömhöz mégyek	387
113. [<i>Jajzó, melyben édes hazánk romlását siratja egy poeta</i>]	
Zokogó sirással sírhatsz, magyar nemzet	393

<i>[Wéber Péter születésnapj köszöntője]</i>	
a) Poéták serege kelj fel immár	40
b) Latom hogy vigadni szükség mai napon	40
<i>[Wéber János külföldre bujdosásakor]</i>	
a) Nints jobb kints világon, a' jó bujdosásnál	40
b) Hát el mentek ugyan	41
<i>[Franck Bálint névnapj köszöntője]</i>	
a) Nagy-Szebenben lévő Magyar schola	41
b) Vajha magyar musa igen rövideden	41
c) Hálá a' Nagy Urnak ki még köztünk életet	41
d) Mint phoenix vénsége után	41
e) Serkenj fel álmodból Poéták serege	41
<i>[Ifj. Franck Bálint születése napjára]</i>	
a) Üm! be fáj a' gégém a' sok kiáltásban	41
b) Meg-szabadultam! én az opintstól	41
c) Eddig vólt édes Atyánk a' Declamatio	41
<i>Síralmas butsztató versek</i>	
Ég alat semmi rend nem bir a' halállal	41
<i>[A „Prodromus Coemediae” prologusa]</i>	
Nagy szomorúsága van Magyar Skólának	41
<i>[Franck György névnapj köszöntője]</i>	
a) Szép tavasz elő jöt, bé hozván Szent Györgyöt	41
b) Jól lehet mióta tanulunk Szebenbe	41
c) Isten hozzád, jó atyánk	41
<i>[A „Declamata in diem Georgii. . .” magyar szakaszai]</i>	
Te sem sokat mondál, még is mást pirongatsz	41
<i>Ad dominum consulem ad diem Johannem dum filium habuit</i>	
a) Egesszeeggel kozöntettel	41
b) Első eset után Éva örült igen	41
c) Így tetszet mostan vigadni ·s örvendni	41
<i>Canciones hungaricas et latinas</i>	
Parnassus hegyén lakó nevedékény másák	41
<i>Ad dominum consulem</i>	
Skólánk, serkenj fel ismétlen álmodból	41
<i>Apud dominum consulem in Johanni die</i>	
Zendülljetek tziperák, virgynákkal frissen	41
<i>Apud dominum sedis judicem Petri die</i>	
Poéták seregi, mit alusztok ennyit	41
<i>Apud dominum Köleséri in diem Samuelem cantio</i>	
a) Meg maradot kevés számú magyar skóla kely fel	41
b) Igéretünk szerint, imé, elő jöttünk	41
c) Utólsó vers mondas	41
<i>Cantio ad Hungaricam Comediam</i>	
Mái komedia illy Personákból ál	41
<i>Ante examen</i>	
Lassaban, jó János, a' szárad meg ne tsapd	41
<i>Epylogus examinis</i>	
Examenünk ·s magyar Skólának e vege	41
<i>Néhai. . . Betlen Sámuel uram búcsúztató szavainak strófái</i>	
Méltóságos jó úr Gróff Betlen Sámuel	41

132. [Szécsényi Mária halotti búcsúztatója]
Zokogo sirásnak hangja .....
133. *Naeniae*
Jaj szo, siralom közt kétséges világnak .....
134. [Csomaközi László halotti búcsúztatója]
Jaj, micsoda titkos végezésből vagyon .....
135. [Kökényesdi Zsuzsanna halotti búcsúztatója]
Szomorú követem juta .....
136. [A Kökényesdi Zsuzsanna feletti gyászbeszéd betétkversei]
a) Oh, sarga halálnak szörnyű dühössége .....
- b) Oh, véletlen, rementelen nyavala .....
- c) Az szép virtus .....
- d) Oh, ki mondhatatlan örömmek orája .....
- e) Nézd el szemeiddel, az emberi nemzet .....
- f) De minek előtte világnak utára .....
137. [Érsekújvári halotti búcsúztatója]
Világi életnek álhatatlansága .....
138. [Farkas János halotti búcsúztatója]
Jaj, nincs halál előt, ugy látom, semmi frigy
139. *Rythmus epithalamicus*
Halledé, te csalárd, szem feny vesztő világ .....
140. [Horváth Mária és Ferenc halotti búcsúztatója]
Jaj, véletlen halál mikor fog meg szünni .....
141. [A Kállai Miklós feletti gyászbeszéd betétkversei]
a) Halál, nem várt követ .....
- b) Miért hogy az ember olly termetes és szép .....
- c) Mint kesereg .....
- d) Sarga Halál, imé, hol áll .....
- e) Midőn dicsőségnek neveltetet tornya .....
- f) Mindennek köz, személyünkhöz .....
- g) Meg rutula, sirban szálla .....
- h) Aranyj ág, kire most hág .....
- i) Hogy mulo javain világnak nem örült .....
- j) Csuda fénnyel vadnak mi mind ezek benned .....
142. [Kállai Miklós halotti búcsúztatója]
Jaj, jaj, meg sárgito, s-fonnyasztó rút halál .....
143. *Replica ad strophas antecedaneas decantatas*
Jaj, melly rettenetes hir ötlék szívünkben .....
144. [Püspöki János halotti búcsúztatója]
Elsőbenis azért tüllem végső szokot .....
145. NÁDUDVARI PÉTER: [Az Atányi János felett mondott gyászbeszéd betétkversei]
a) Jaj, el fordult, s buban borult rosz világ .....
- b) De oh kinzó-s-el mulando vigasság .....
- c) Oh, halálnak, rút állatnak irtoztato rút mérge .....
- d) Meg bocsáss minékünk, kérünk az Istenre .....
146. [Tarczali Ádám halotti búcsúztatója]
Ez világnak dolgainak folyása .....

A THOROCZKAI ZSIGMOND-ÉNEKESKÖNYV KELTEZETLEN ÉNEKEI

147. CSÍK ISTVÁN: Tsendes partomot mossa nagy árja .....
148. *Rhythmi natales*
Nagy háláadással az szent Istent áldom

<i>thmi in pentecosten</i>	
lto tisztességre, örök ditséretre	552
<i>thmi natales</i>	
za, Isten felő, kegyességgel fenlő	554
<i>thmi paschales</i>	
uly meg lelkedben, emberi nemzetseg	555
<i>thmi paschales</i>	
nnek szent hive és választot népe	556
<i>thmi in pentecosten</i>	
y hálaáadásal minnyájon Istennek	557
<i>thmi natales</i>	
almas császárok, nagy földi kiralyok	558
<i>thmi paschales</i>	
aldot husvetnek jelen van innepe	560
<i>utatio natalis</i>	
fel teezett már eörömunk czillaga	561

ETLEN SZÖVEGEK A SZÁZAD MÁSODIK FELÉBŐL

<i>chusnak veletlen rabsága ideiének legh jobb korában</i>	
dálatos nagy dologh	565
<i>ari violeta</i>	
k, udvariak, hogy ha nem bánnyátok	574
<i>met aszszonyok és leányok bobitáyoknak le írása]</i>	
ák pixisekben, feüggeő orácskakban	578
<i>tio tristis Johannis Kovacs</i>	
ntül nyeretett fenlo arany alma	579
em folyását, sorsom változását	586
<i>igma</i>	
yon egy embernek tizen négy gyermeke	588
r lovat latek egy fejer mezőben	588
<i>num vale</i>	
No már szegeny fejem, készüly el bujdosni	588
No már szegeny fejem, készüly el bujdosni	589
<i>tio nova</i>	
lmas rabságbol, az bünnek sárábol	589
ny nehéz dolog szélveszes tengeren	590
<i>s podagrae</i>	
iirték régenten a' Köszvényt Deákul	590
<i>ventatio calamitatum hungaricarum</i>	
e kis marokni szegény magyar nemzet	601
<i>ok a részegségéről]</i>	
ullyon minden nép raytam tölt példámbol	605
<i>tio optima</i>	
:n életemnek csak Isten szanoja	606
<i>dictoria</i>	
mber eltenek boldogtalansaga	607
buval s gondal tölt esztendeim utan	607
ítság, egyesség tart minden dolgokat	608
<i>cantio</i>	
Az Isten bünteti az hitettleneket	608
No, hasonlő képpen, hamis magtalan yok	611

176. *Cantio alia*
Szegény legény dolga
177. I. *Cantio alia*
Nosza hajdu, ferge varju
II. . . . Noha hegy völgy es darabos
III. *Cantio novi*
Nosza hajdu, ferge varju .....
178. I. Fennyen tartod az orrod, kevély Pozsony Vára
II. Fellyen tartod az nagy orrod, kevely Poson Vara
III. Félen tartod nagy orodat, kevély Poson Vára
IV. Férre tartod orrod, kevély Poson vára .....
- V–VI. *A' régi várok*
Fennyen tartod az nagy órrod, kevély Poson vára
VII. *Pozsonyi ország-gyűlésben költ paschquilus*
Félre tartod az orrod, kevély Pozsony vára .....
- VIII. *A pozsonyi gyűlésben költ*
Félre tartod az orrod, kevély Pozson várba
IX–X. Fennyen tartod nagy orodat, kevély Posony vára
XI. *Kuruc tanya*
Fennyen tartod a nagy órod, kevély Pozsony vára
179. I. Fennyen tartod a nagy orrod kevély Szeben vára
II. Télben nyárban tele sárral Enyednek utzája .....
- III. Fennyen tartod a' nagy orod, kevély Szeben vára
180. *Alia*
I. Fenékkal föll fordult már ez széles világ
II. *Cantio*
Fenekkel fel fordult mar ez egész világ.....
- III. Fenekel fel fordult már az egész világ .....
- IV. Fenékkal fel fordult már az egész világ .....
- V. Fenékkal fel fordult már az egész világ.....
181. *Az io szerentsének irigylői ellen*
I–III. Ki ki az mit szeret, kedves az annál
IV. Ki ki mit szeret, kedves az annál
182. I–II. Szerentsével az kinek van frigye
III. Szerentsével az kinek van frigye .....
183. I. . . . vasakat viselnek .....
- II–VIII. *A jo reménségrül*
Reménség az embert gyakorta táplálja
IX. *Régenten a remensegrül irt rendes ének*
Reménség az embert gyakorta táplálja
X–XII. Reménység az embert gyakorta táplálja
184. I–VI. Bokros buk habjai rám todultanak
VII. Bokros buk habjai ream todultanak.....
- VIII. Bokros bú habjai reám tódulának.....
- IX. Bokros buk habjai mind reám todulnak.....
- X–XIII. Bokros bu habjai reám tódultanak.....
- XIV–XVIII. Bokros bu habjai ream todulának .....
- XIX–XXI. Bokros bú habjai reám todoltanak .....
- XXII. Bokros bum habjai reám todultanak.....
185. I–IV. Jaj mely szerentsétlen időre jutottam .....
- V. Oh mely szerentsétlen időre jutottam
186. I–X. DOBAI ISTVÁN: Siralmas volt nekem
XI. POSONI ISTVÁN: Siralmas volt nékem .....
- XII. Siralmas ennekem .....
- XIII. *Cantio pulchra*
Siralmas volt nékem .....

XIV. Siralmas volt nékem	672
XV. Siralmas volt nekem	673
XVI. Siralmas volt nékem	675
XVII. Siralmas volt nekem	676
XVIII. Siralmas volt nekem	678
XIX. Siralmas volt nekem	679
XX. Siralmas volt nekem	680
XXI. Oh napom napjai	681
187. I. <i>Butsuzo</i>	
Gondviselő edes atyám	682
II. Gond viselő édes atyám	684
III. Gond viselő édes atyám	686
IV. Gond viselő edes anjám	688
V. Egy ország szegletibe	690
VI. <i>Más, igen szép, bujdosó legények éneke</i>	
Gondviselő édes atyám	692
VII. Gondviselő edes atyám	695
VIII. <i>Akár melly bujdosonak éneke</i>	
Gondviselő édes atyám	696
IX. Gondviselő édes atyám	698
X. <i>Lvsvs animi</i>	
Gond viselő edes atyám	700
XI. Gond viselő édes anyám	702
XII. Gond viselő edes atyám	703
XIII. <i>Szép világi bujdosó ének</i>	
Gondviselő édes atyám	704
XIV—XV. Gond viselő édes atyám	706
XVI. Gondviselő édes atyám	708
XVII. Gondviselő édes atyám	710
XVIII. <i>Bujdosó éneke</i>	
Oh szegény idegen legény	711
188. I. Egy buidoso szegény legény	712
II. Egy bujdosó szegény legény	714
III. Egy bujdosó szegény legény	716
189. I—IX. IANOTZI ANDRÁS: Ideje bújdosásomnak	717
X. Ideje bújdosásomnak	721
XI. <i>Butsuzo nota</i>	
Elbutsuzom országomtól	722
190. I. BARÓTI JÁNOS: Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek	723
II. Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek	724
III. Bujdosik, buidosik szegény árva deák	725
IV. Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek	727
V. Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek	728
VI. Boldogtalan sorsa siralmas szívemnek	729
VII. Boldogtalan sorsa bús árva fejemnek	729
191. I. Bujdosik, bujdosik szegény árva deák	730
II. Bujdosik, bujdosik szegény árva legény	732
III—IV. Bujdosik, bujdosik szegény árva deák	732
V. Bujdosik, bujdosik az szegény katona	734
VI. Bujdosik, bujdosik szegény árva legény	736

KALENDÁRIUMI VERSEK

192. [Az 1686. évi csíki klostrombeli kalendárium versei] Eppültre ha kel, ez Hólnapban vagj fát	739
193. [Az 1693. évi lőcsei kalendárium asztrológiai verse] Ha egészségben vadnak Tagjaid	741
194. [Az 1695. évi kolozsvári kalendárium hónapversei] Disznó hús bor nélkül	741
195. [Az 1695. évi kolozsvári kalendárium asztrológiai versei] A' Tél, mint agg-vén szüle, fázékony: ül otthon	743
196. [Az 1695. évi lőcsei kalendárium hónapversei] Mikor néha az emberek artani akarnak	743
197. [Az 1696. évi kolozsvári kalendárium hónapversei] Ha Pál fordúlása 's Vincze napja fénlík	745
198. [Az 1696. évi kolozsvári kalendárium asztrológiai versei] Dohos köddel, Fagyó dérral A' Tél ihon jö	746
199. [Az 1696. évi lőcsei kalendárium hónapversei] Ne engedgy nyelvednek	747
200. [Az 1697. évi kolozsvári kalendárium „hónapokra alkalmaztatott” versei] Uj Esztendő napján hajnal ha piroslik	749
201. [Az 1697. évi kolozsvári kalendárium asztrológiai versei] A' rabotás Nyárnak Tél megenyhítője	751
202. [Az 1698. évi debreceni kalendárium asztrológiai versei] Borzos hajjal mórd szakállal Tél rosz kedvét mutattya	752
203. [Az 1698. évi kolozsvári kalendárium asztrológiai versei] Noha Tél unalmas	753
204. [Az 1699. évi kolozsvári kalendárium betétversei] a) Mint e' Seculumban ez Esztendő végső	754
b) Négy kereken forog az egész Esztendő	754
205. [Az 1701. évi bártfai kalendárium versbetéte] Sokan tsudállják, hogy e' jeles idők	754
206. [Az 1701. évi debreceni kalendárium asztrológiai versei] Ez a' tanás: Senki Télben meztelen	755

JEGYZETEK

Bevezetés	759
1686—1700	760
Solymosi N. Mihály	853
A Győri György-énekeskönyv keltezetlen halotti búcsúztatói	862
A Thoroczkai Zsigmond-énekeskönyv keltezetlen énekei	874
Keltezetlen szövegek a század második feléből	876
Kalendáriumi versek	926

JEGYZÉKEK, MUTATÓK

A képek jegyzéke	933
A források jegyzéke	935
A rövidítések jegyzéke	941
Az énekek kezdősorainak mutatója	943
Névmutató	953

41. and mce d'le p'omw wimut kudom n'om k'irind
 it w'p'timut altal t'atav d'kyw' l'elki l'ebimut, or'w'p'
 o k'irlek k'ud' w'ow'k' o'm'et.
 mi h'elt k' e'ing'om' ^{aw'k'le} ang'om'ehibul, is w'it'om' l'os'el
 w'ard'bil Lok' g'om' f'u' k'aj' t'ol'ya f'iw'ent'bil'mint
 k'is' p'at'ak' as' f'om' l'it' l'ob'ul.
 Sz'ant'alan b'ianim' w'ud'nak I'n' n'ikom' k'is' g'aj'f'k'
 b'ord' m'ind' t'ist'om' m'ind' l'el'kom', k'u' t'e' d' h'ades' t'el' h'awa' k'e',
 g'ye'k' e'k' d'om' m'ang' f'old' w'e' g'om' f'yk'ed' f'ang'om' f'ian'ed' d'g'om'
 t'is'it' i'rt'k', en' g'om'ut' l'el'ki' k'ud'w'ed'el, in' m'om'om'is' t'li
 n'e' n'is' w'ud' n'et' f'om' m'el' f'ott' e'nk'ab' w'eh'ess'om' is' w'ot'ed' d'om' m'el'
 w'om' ut'om'na' f'ot' h'ud' g'aj'f'ak' f'ent'ed'el.

1. A Komáromi-énekeskönyv 82/b lapja (23. sz.)

Re'at' me' k'ar'om'w'ij' t'e' n'
 w'olt' e's' g'aj'f' w'it'ag'ist' m'os' k'is'ut'
 I'ed'it' a'd'el'at' t'is'us' h'ad' w'eg' e'
 " f'ing'ed' b'ub'om' e'ped' p'om'om' f'ol'od'ad' h'os', w'eg'ess'el' f'it'm'
 w'it'om' f'ak'h'ad' h'os', t'om'as' k'od'om' b'is'om', p'af'it'om' b'os'ad' h'os',
 l'om' l'at' l'ed'ed' m'os' t'is' g'od' h'os'.
 E'om'om' b'ub'om' k'is'el'ek' ne' l'om' m'os' w'eg'om'et' b'om'om' w'ed'
 d'is' i'n' g'aj'f'as' i'g'om'et', l'om' w'ig'om'om' ne' w'eg'ess'el' i'f'et'om'et', ne' k'e'
 d'is'ad' w'ig'om' e'l' h'ad' h'ad' w'eg'om'et'.
 E' l'aj't'ad'at' b'is'om' i' f'ig'om' d'aw'id' h'ad' k'is'at't'ek' t'el' f'om',
 w'al' i' l'oss'ad' as' f'i' g'od' b'ad', s'e' d'om' ne' i'f'is' i'g'om'et' ~~h'ad' h'ad'~~
 b'om' h'ad' l'om' ne' l'ir'om'om' e'l' t'ol'ed' b'ab'ilon'om'.

2. A Komáromi-énekeskönyv 83/a lapja (23. sz.)

Az egész Ura az te jó voltodért
 fűgy en kőtmébiül adson bűnéjes beir
 flomiten affaludis nagyed nagy vőressék
 "Z. ahirad jó borral cőndültig pőltessék
 Lelkéd az Gyűstfűly nagy itwénd Bressék
 Elet Coronaja fejrőben tetessék.
 Ezt kívánnyá fűbbül Gyus fűrelmében
 Pűhies Atyafia versei rendiben
 De ha fűgyad hűstam nékemis mindenben
 kerlek es orában engedelm hűgy m. A. fűstibz.
 gűst hogy felejesselek kedves Bűgyam Uram.
 Szendi Sijmond, néhüm hi valal kö vőram
 flinden gonoszok hűst fűsteges őstalmam
 Szivem indulattya adást mond őstalam,
 flint Lybanus hűgyen fel nűst fűst Cörus ga
 fűmch az ej fűst nevehűdük aga
 Revehűdgyal veis, fűstere őstalma
 Lejgya hűndeneib, fűstalyok hűstallya
 fűst veis egy m. chbit hi fűstaimadott rajnak
 fűstent tavully beis jó Szendi Műstahnak
 flállam dalttemeres hűves vűstgömmak
 fűstgy fűstlyak fűstemberes hűst Bűgyam Uram
 flühűst folyo vűstnel nevehűdük fűstalma
 hűstelh leveleis az hűdegy nom bűstnya
 fűstfűstti agas noha fűstch nyűstny.
 Az ej fűst fűst minden agasűstlya.
 Lelkűst folyo vűstnel nevehűdgye őst
 fűstgyűstölűst hűstson nyűstmarűst fűstűst
 Az hűst nyűstm attasűst nagy fűstch alattis
 fűstgy az Urtul hűgyen fűstalma neűst
 Örtűstűstűst nagyat hűstancam lűstma
 Szivessűst de más vűst az Urtulcharűstya
 fűstert mível tűsttem leűstch el marűstva
 Bűstianarot hűstch eűstab fűstchűstia
 Ö. A. Vűst, D. A. Vűst, Cögnűst, 192.
 Nem illűst es hűstam hűgy el hűstass alak
 Edegy hűstes fűstűst hi valal mível alak
 Vűstem edget ertűst fűstemberes Urtumak
 Szűstlűst ertűstűst im más agasűstnak
 Ugyaműst.

A Ha sárga mad' vege sanactrail végzítő
Ez sítall mat ferezem az ebédor hegyen

Monan nizen nyelözran esztőlő spamperit
OH Szemmozgatya pannonia fölöden
Mogy nyugogjék lél éinő az érinny fáct

VEGE
C S I K I - O R S Z Á G Pustulapja

Dar gjasban olözöl Immar irdóssag

Mert nyommoru Mint senger olyan mülly
Is léczek meg magudot helytovel évelly

4. A Czombó Mózes-énckeskönyv 302. lapja (71. sz.)

Mert igen lönyallvót az usól sóvézill

2 Exclótes mad' söris zér zönek vitaját

Elk hangják pustitnyal só zöp gongrayar

Kita noítak immar minden fölölet arnyat

Egerit sabóljak fél jéltuero mannyat

3 He ma' sáló birtony nyic féltsit fél or szagu

Meny nyeték véltlen tarar pöclujaru

Miclön nem is vértim kis, sende, sgyvalla

Maz hégjélen sgyjéll ar tarar lósdappu

4 SEbes egölungall Fogall Flazórt Körre

5. A Czombó Mózes-énckeskönyv 303. lapja (71. sz.)

SÁRKÁNY KÖLYÖK OKADÁSA

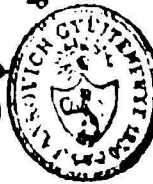
Ex Museo
Hungarico

az az

Az Pokolbéli ördögnek, fiáját, fivét, irigy in-
dulatynát egy rabjának (mint amaz régi ki-
gyomak) való adása, mellyel az az Ördög rab-
ja nagy híru s ártatlan.

COCCEJUS

JÁNOST.

és

Tanítványit újab geniuszal csak nem az Pokolra
taszítja, mellyét kedvelvén Coccejus Jánosnak egy
únoká tanítványa Kedves Praeceptorát minden gyö-
nyezéssel vindicálja, és az mocskolásonak mocskját le-
írja tiz mértékben vizűra fordítja, geniuszából for-
málé genealogiáját le írja; mind érekszen pedig magát
Szírással támogatja. Melly kegyesség munkája.

All Pestesi

BALOG LÁSZLONAK

Erdélyi Mellesfőgös ^{az} Törvényes Táblának
edgyik hítes Asszessorának; pennájának idő közt
való mulatsági közt költ világra. All

GYOGYON J 697. eszt.

Éts topo gyermekük: halak eldögve, fiktet meg,
emípte fiftinuk méltice.

Sok vir ki tsuidula Pákoci hársibul, nagy vir
ontas efél: Jókai vársulibum.

Siralmas orija egy nap értünk arala, somel,
várlagata mezt kirtiakigem arala.

Ja sok fiamkóok atka ut korta vint,
Babiloniais mezt kirtimlok aralok.

Pérrd tajtkozók ad fiftinuk kabza, sakva
vult halt testel ad orias utesája.

Siralmas orija es nap értünk arala, somel,
várlagati mezt kirtinuk nem vuleu.

7. A Komáromi-énekeskönyv 21/b lapja (92/I. sz.)

Egy fochal orija nem vult kirtidok mirtak egy som
államásco el fozza itetink.

Minket Jókaimatnam kien követ: esélvel, nagy vult
vessidelmünk nagy kirtelenlegel.

Muson epekkben vizink kirtitila, upro gyez,
ne chirtokok vortok kirtitila. nagy, Mirt. somlaga.

Crápbom ottogonok már somped vizitok
Jókaiának vultok itatlam maoratok.

Vista fozok kere méltan átkertutya, ad
egyél fozg allyu mirt el kirt hortad kuttora.

Ataki is követ fozoz kirtitila, Pákoci
is Jókai orialog kirtitila.

8. A Komáromi-énekeskönyv 22/a lapja (92/I. sz.)

4. Ainas

1. Szarvasok hegyen lakó nevedéhenyűjék
 egyben előrelőten hi jöttünk jó dörök

2. Visszadni / örövendő mire kemerek lőjűk
 Helyeslősi, legven hi hi híveink híveink

3. H. Szarvasok fel grüldöten grunge dörök
 Gondotok volt mi reánk / kedves Parionok

Sok áldás vig lakás hállyon Házatokra
 Jelenesek bőven nyul / sok hoztjuk nyul

4. Egy lőten edmenink / dörökünk vőchibás
 / el nyulok vőchibere valhatik hólak

Agerink Meltrallan vőten a rágalmozás
 Híli lehetett hűbölceset vőndjón jőbbatmas

5. Mindazonáltal herink Berelmes dörök
 La vőchesen cőtenek mi hōmēdiánk

Jőhőpen ha ebbőlten hōllatuk nyelvőink
 ongedelmek hōllat hōllat hōllat hōllat

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

1. Hólak hólak hólak hólak hólak hólak
 Visszadni hólak hólak hólak hólak hólak

2. Hólak hólak hólak hólak hólak hólak
 Hólak hólak hólak hólak hólak hólak

A Gyászok is megmagasztalson

Mond vegre Pallas és Athene
 Kuldjék valahit mennyei éjére
 Micsit kék mészre adja tükreségére

10. Juc el fuladván utanna ^{Fuss. Melpomene &c.} Oratio

Ért meg előzi Urania: (Eio
 Két felől fogja kiált az Apolló
 Nagy tükre méltó

11. Neven Kalliope, ^{ΕΒΑΚΕΙΩΣ} Urania
 Éja vegezi, Mond Apolló veán
 É mi Oból néz magukkal az én Ram

12. Nagy zendül ^{Trak} légy hű hozam
 Fejébe téki, mely laurusz csinálék
 Magok köziben ütődik: kiáltják

Vivás! ^Ε megáldják
 13. Holki időig édes kedvesével
 Mi is hivannák élése az Én,
 Holta után hely adtak az égben
 Peneusz egy légyen
 Ameris egy légyen

350,-Ft